Digitized by Google

1031

ARISTOTELIS PRIORA ANALYTICA

SEV RESOLVTORIA A IO. FRANCISCO BVRANA VERONENSI IN LATINVM SERMONEM VERSA, ET COMMENTARIIS DOCTISSIMIS ILLVSTRATA.

Cum Indice eorum quæ obſeruatione digna viſa ſunt.

HIS ACCESSERVNT HIERONYMI *Bagolini Veronenſis in eoſdem libros per breues ac dilucidæ Annotationes.*

Quæ omnia multo quàm antea, nunc prodeunt emendatiora.

IN TENEBRIS FVLGET

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Venetijs apud Hieronymum Scotum.

1549

INDEX, QVO HVIVS VOLVMINIS quæſtiones,& ea quę alioqui obſeruatu ſunt digniora,referuntur:cuius numerus,paginam:a litera, primam colũnam,b uero,ſecundam deſignat.

Atq; primo primi ſecti index.

QVænam ſint ea,quæ i cuiuſq; libri exordio, quáue cauſa ſint declaranda Pag.1. col.a
Quænam ſit totius reſolutiui negotij intentio,& quæ ſpecialis libri Prior. ibidem
Quòd ſyll's ſimpliciter ſit libri Priorũ ſubiectum,non autem argumentatio 1. b
Quæ ſit libri Priorum utilitas ibidem
Quòd liber Priorum Ariſtotelis legitimus ſit ibidem
Quis ſit ordo lib.Prio℞ ad alios logicæ ab Ariſto.editos libros ibi.
Quare Priora Reſolutoria inſcripta ſint ibidẽ
Quid ſit reſolutio & compoſitio 1. a De his multa uide in annotationibus prologi.
Quòd triplex ſit reſolutio auctoritate Io. Damaſceni ibidẽ
Cur liber Priorum Reſolutorius inſcriptus ſit, quum potius Compoſitorius inſcribi debuiſſet ibidem
Quænam ſit proportio logicæ ad oẽs alias artes,& an logica ſit pars philoſophiæ vel inſtrumentum potius 1. b
Academicorum opinio,itemq; Stoicorum, & Peripateticorũ de logica,an ſit Philoſophiæ pars ibidem
Simplicii opinio de logica,an ſit Philoſophiæ pars 2. a
Diuiſio libri Priorum,& ꝙ nouẽ Reſolutoria volumina Ariſtoteles conſcripſerit,teſte Laertio ibidem
Quo doctrinæ mó vſus ſit Ariſt.i ſcia lib.Prio℞ tradẽda. 2.b
Intentio libri Priorum primaria & ſecundaria ibidem
Quõ differãt dĩatio & ſcia demõſtratiua,teſte Philopo. 2.a
Dubitatio,cur Ariſtoteles à propoſitione inceperit, quum potius à termino incipere debuiſſet 2. b
Dubitatio alia,cur non à ſyllogiſmo inceperit ibidem
Quænam ſtatuatur differentia inter propoſitionem,problema,concluſionem,inſtantiam,enuntiationem 2. b
An definitio ꝓpõnis ab Ariſto tradita ſit p ve℞ genus,an vero per ſua analogata: poniturq; Alexandri opinio,& Philoponi ꝯ eum rationes,ſolutis Alex.fundamentis 3. a
Defenſiõ opiniõis Alexã.ꝯ Pphilopo.ꝗ ſol'o rõnũ eius 3. a
Opinio Abumaʒaris Alpharabij circa diuiſionem propoſitionis,quænam materialis,& quæ formalis 3. b
Opinio Auerrois,ꝙ diuiſio ꝓpoſitionis per vniuerſale & particulare ſit formalis,& illius declaratio ibidem
Cur Phs de ꝓpõne idefinita meminerit,quũ ęqualeat pticulari. ibidem
Quòd diuiſio propoſitionis in dialecticam & demonſtratiuam non ſit generis in ſpecies 4. a
Quòd Philoſophus diuerſimode definierit propoſitionem dialecticam in diuerſis libris 4. b
Dubitatio,an dialecticus totam contradictionem interroget, uel potius partem ibidem
Suppoſitiones 4. a
Dialecticæ propoſitionis diuiſio. ibidem
Quo iterſtitio differãt termin⁹,uox ſimplex,nomẽ ꝛ v̄bũ.ibi.
Quare ſit termin⁹ vocitatus,& qdẽ ab Ariſto.primũ 4. b
Quæ ſit inter diſſolutionem & reſolutionem dr̃ia ibidem
Quòd ſubiectum & prædicatum tantum ſint propoſitionis partes,ex ſententia Alexandri 5. a
Expõ Philoponi ꝯ Alex.circa illã partẽ, Appoſito aut diuiſo eſſe vel nõ eſſe,poſitã in definitiõe termini.ibiq; notaẽ vl'is diuiſio oium ꝓpõnũ categoricarum,de quibus Phs agit in libro de interpretatione,ex ſententia Diui Iãblici ibidem
Ratiocinatio Latine,ã Græcis ſyllogiſmus,hoc eſt,orationum compoſitio teſte Alexandro 5. b
Quid ſit ſyllogiſmus de mente Galeni in lib.de hiſto. 5. a
Ephecticorum opinio,qui ſyllogiſmum deſtruebant ibidem
Noua opi.expoſitoris,ꝙ rõ nõ oĩo ꝓ gñe ſyll'i ponenda ſit,& ita trãſferẽda lra phi,ꝯ oium alio℞ opi.rõnib⁹ optimis innixa.ibi.
Confirmatio eiuſdẽ opi.ex Seuerino & Alberto Magno 5. b
Quæ ſint orationes Solicapiæ,quas iuniores Stoici μονολημμάτους uocabant ibidem
Quòd neceſſario ſequi in plus ſe habeat ꝙ̃ ſyllogiſtice ſequi, teſte Alexandro ibidem
Quid itelligẽdũ ſit p particulã Poſitis,i definitiõe ſyll'i 6. a
Quid p particulã Alte℞ in definiõe ſyll'i itelligẽdũ ſit ibidẽ
Modi demonſtrandi qui ſyllogiſtici 6. b
Diuiſio probationis cuiuſcunq; generis ibidem
Abumaʒaris Alpharabij opinio,addentis particulas quaſdam definitioni ſyllogiſmi ibidem
Diuiſio ſyllogiſmorũ de mente Abumaʒaris Alpharabij,itẽq; Io.Grammatici ibidem
Notãda ibi ſunt q̃ dñt ꝺ potẽtia dianoetica,ĩ ẽ,diſcurrẽte.6.a
Quid ſit perfectus ſyllogiſmus,& quis imperfectus ibidem
Quomodo dictum De omni, & Eſſe in toto differant 6. b
Quid ſenſerit Abumaʒar Alpharabius de dicto De omni, & quomodo differat à propoſitione vniuerſali ibidem
Poſſe fieri ſyllogiſmum ex duabus negatiuis ibidem
Opinio Auer.de dicto De omni contra Alpharabium 7. a
Quòd conuerſio multis modis accipi poſſit 7. b
Diuiſio conuerſionis in propoſitionibus ibidem
Cõtra iuniores multa notãur in mã ꝯuerſionum:itẽ de ꝯuerſiõe cũ cõpõne,& de ꝯuerſiõe p accñs longo ꝓceſſu. 7. a

In cap. 2. hæc continentur.

An diuiſio ꝓpõnũ ab Ariſtotele tradita ſit, penes modos tñ an penes mãm tñ,aut penes vtrũq; intelligenda 8. b
Opinio Alexandri Aphrodiſei, ꝙ diuiſio propoſitionum ab Ariſtotele tradita,ſit iuxta modos ꝛ materias 8. b
Diuiſio pulcherrima propoſitionũ ex dicto Leuĩ Gerſ. 9. a
Diuerſæ antiquorum opiniones de ꝓpoſitione de ineſſe. 9. b
Cõtra opi.Theophra.arguit Auer.de ꝓpõne de ineſſe ibidem
Ibiq; uera Auer.opinio de propoſitione de ineſſe ſubiungiẽ.
Opinio Alberti Magni circa propoſitionem de ineſſe 9. b
Dubiũ cur Ariſto.modũ ipoſ'em poſſibileq; omiſerit ibidem
Cur Ariſtoteles ꝓpõnũ ſingularẽ indefinitãq; omiſerit 10. a
Cur Ariſtoteles de ſyllogiſmo ſm formam differens, materiales differentias propoſitionum aſſumat 10. b
Quòd ꝓpõnes ꝯdictoriæ ſil'em modũ ꝯuerſiõis obtinẽt. ibi.
Exẽplũ Algaʒelis ibi poniẽ de ꝯuerſiõe pticularis negatiuę.1.a
Modus probandi cõuerſionem vniuerſalis negatiuæ, quo vſi ſunt Theophraſtus & Eudemus 10. b
Dubitationes contra dicta de conuerſionibus ibidem
Conuerſio per accidens bifariam diuiditur 11. a
Dubium,ꝙ particularis negatiua ꝯuertatur in terminis 11. b
Quòd negatiua particularis poſſit duobus modis eẽ v̄a ibi.
Dubia ꝙ vl'is negatiua nec pticularis affirmatiua ꝯuertãẽ.11.a
Quòd ampliatio ẽt de mente Ariſtotelis concedenda ſit ibi.
Quòd v̄bũ Eſt,bifariã ꝑdicari poſſit,ꝑ ſe ac per accñs 11. b
An conuerſio modus aliquis rõcinandi dici debeat ibidem

Cap.tertio hæc continentur.

Quõ Ariſtoteles ꝓpõnes neceſſarias acceperit in cap.De conuerſione Propoſitionum neceſſariarum 12. a
An Philoſophus recte oſtenderit conuerti ꝓpõnes neceſſarias aſſignando oppoſitum per ꝓpoſitiones de ꝯtingenti 12. b
Dubitatio ardua circa ꝯuerſionẽ vl'is affirmatiuę ꝺ nec̃io.12.a
Quòd plures ꝙ̃ quatuor ſint modi quibus propoſitio denominari poteſt:& cur de his non meminit Ariſtote. 12. b
Dubiũ ꝯ ꝯuerſionem vl'is negatiuę de neceſſario:ibiq; ſolutio poniẽ,& ꝙ ꝓpõſitiones neceſſariæ bifariã diuidũtur 13. a

Quæ continentur cap.quarto.

Opinio Alberti Magni de diuiſione contingentis, quam ponit Ariſtoteles in principio cap.quarti 13. b
Contra opinionem Alberti adducuntur rõnes plures ibidẽ
Ibi quoq; ponuntur rõnes pro opiniõe Alberti ſatis efficaces.
Poniẽ alia opinio magis Peripatetica,aliã ꝯtingẽtis diuiſionẽ & oĩfariã ſubornãs,ibiq; rõnibus Alberti ridetur 13. a

Dubitatio ardua q̃uo uniuerſalis affirmatiua de contingenti poſſit conuerti, ibiq́; ponitur reſpóſio Alberti & oppugnatur: & additur reſponſio peripatetica 13. b
Alia dubitatio ibidem ſubiungitur de particulari affirmatiua de contingenti: ibiq́; ſolutio ponitur Alberti, & excluditur ſuperaddita reſponſione peripatetica 14. a
Opinio Alberti quid per non neceſſariũ intellexerit Ariſto. q cum tá breui ſpatio æquiuoce ibidē ſumpſiſſe aſſerit 15. a

Cap. quinto hæc continentur.

In entibus aliqua eſſe, quæ nulla móſtratione indigeant, & hæc quadrifariam diuidi 15. a
Quæ partiꝫ nota, parti ignota ſunt, demóſtratióe indigẽ. 15. b
Quid ſyllogiſmus ibidem
Quid problema ibidem
Quid ſit coniugatio ex intentione Alexandri ibidem
Quòd coniugatio medii cum extremis qua figuram quartaꝫ aliqui imaginati ſunt, non ſit peripatetica ibidem
Qua cauſa figurã primá primo loco Ariſtote. ſtatuerit 16. b
Ponuntur ibidem primæ figuræ conditiones
Non eſſe approbandam opinionem Abumaſaris Alpharabii, de ordine ſyllogiſmorum primæ figuræ 16. b
Qua cauſa illis elementis alphabeti, & non aliis uſus ſit Ariſtoteles in tribus figuris aſſignandis 17. b
Quòd minor in prima figura ſit omnino affirmatiua, nullaꝫ prorſus negationem includens, qua conditione ſoluuntur ſophiſtici quidam ſyllogiſmi ibidem
Duplex eſſe ſignificatum propoſitionis particularis, & quare particularis indefinita uocetur ab Ariſto. 19. a
Quinqꝫ modos addidit Theophraſtus in prima figura, Alexandro referente, quem Auerrois improbauit 19. b
Cur aliæ figuræ ſint ſuperadditæ, ſi per primaꝫ omnia problemata concludũtur. improbatur prima reſponſio, alia exornata Peripatetica magis ibidem
Quæ ſint conditiones ſecundæ figuræ 19 a ibiq́, coniugationem ſecundæ figuræ numerus explicatur
Dubium difficile quo pacto iudicandæ ſint figuræ ſc̃dæ extremitatis: ibiq́, ſolutio Hermini ponit̃, & improbatur, aliaq́; Alexandri & Auerrois lóge melior ſubiungitur 20. a
Cur ex ambabus affirmatiuis, in ſecunda figura non fiat ſyllogiſmus, declaratio Alexandri & Philoponi 21. b
Cur ſyllogiſmi ſimplices per ſyll'm ad impoſſibile demonſtrẽtur, quũ ipſi longe notiores ſint, q̃ hypothetici 22. a
Quo pacto coniugatio ex maiore particulari cócludere poſſit in ſecunda figura, per accidens tamen & raro 22. b
Non eſſe ideo aliq̃ coniugationem inutilẽ, quia bina concludat ꝯdictoria, referente Alexandro: ſed quia oẽs ꝯcluſiões deſtruit, quod fieri non põt, niſi duo ꝯria concludat 23. a
Cur tertiæ figuræ ultimus aſſignatus ſit locus, & quare plures in ea modi 23. a
Al'r Ariſto. terminos aſſignaſſe in figura. iij. al'r Auer. 24. a
Quare in tertia figura maior longius à medio, minor uero propius ſita eſſe dicatur ibidem
Cur nó ſemp ſit minor particularis i. iij. figura, quũ p ꝯuerſionẽ iiii°, q̃ affirmatiua eſt, à. j. figura deducatur tertia 24. b
Cur uniuerſales duæ nihil plus in tertia figura concludant q̃ uniuerſalis & particularis ibidem
Cur, ſi in ſecunda figura, ex conuerſione ambarum propoſitionum, maioris ſcilicet & minoris, binæ fiebant coniugationes, non ſit idem obſeruatum in tertia ibidem
Dubiũ de ordine particulariũ ſyll'oꝝ in tertia figura 25. b
Dubiũ, cur aliqua repta ſit figura, q̃ pticularẽ tm̃ ꝯcludat, quũ nulla reperiatur, quæ uniuerſalem tm̃ concludat 26. b
Quõ ex vl'i negatiua, minore, maiore, uel pticulari, uel vl'i exiſtẽte affirmatiua, poſſit fieri ꝯiugatio utilis in oĩbus figuris & cur in prima tm̃ exẽplum Ariſtoteles dederit 27. a
Quid de quarta figura dicendum ſit, quam finxit Galenus, ſecundum Ariſtotelis & Auerrois mentem 27. a
Duodeci eẽ modos q ad pmę figurę vl'es põt reduci 28. a

Cap. ſexto hæc continentur.

Ineſſe, non magis eſſe commune, quàm neceſſario ineſſe, ſed illi contradiſtingui 30. a
Dubitatio, ꝙ Ariſ. uideat̃ ſyll'os formales ad mãꝫ coercẽ. 30. b
Dubiũ de ꝓpóñibus modalibus, q̃ ori̾ ex lr̃a Philoſ. ibidem
Diuerſæ modernorum opiniones ponuntur in miſtione neceſſarii & ineſſe ibidem
Ibi q̃ꝫ opinio Diui Alberti ponit̃, & excluditur: ponit̃ & opinio Auerrois, & improbatur opinio Alexandri & Philoponi in miſtione neceſſarii & ineſſe 30. a & 30. b
Ibi etiam ponuntur rationes Theophraſti & Eudemi contra Ariſtotelem, & ſoluuntur 31. b
Quot modis concretum accidentale ſumatur 31. a
Diuerſimode ſumi neceſſarium ex ſuppoſitione 32. b
Propoſitionem hanc, Ex neceſſitate nullum album eſt nigruꝫ, falſam eſſe, de mente Philoſophi ibidem
Quòd ex maiori de neceſſario, & minori de ineſſe, ſequatur concluſio de neceſſario: uide deductionem ad impoſſibile & inſtantias contra eam cum ſolutionibus ibidem
Cur hæc ꝓpó, Oẽ ambulãs mouet̃, nõ ſit cẽſenda d̃ ineſſe. 34. b
Neceſſarium ex ſuppoſitione dupliciter ſumi 35. a
Argumentatio quorundá, ꝙ in quarto ſecundæ ſequatur concluſio neceſſaria 35. a
In tertia figu. duę r'ę ponunt̃ ad ꝯcl'oñẽ nec̃iá ꝯcludẽdã. 36. a
Dubitatio Leui Gerſonis, an ſub particulari neceſſaria poſſit fieri expoſitio 37. a
Quo pacto ſit Philoſophi dictum intelligendũ, ꝙ concluſio de ineſſe non ſequitur niſi ex propoſitióibus de ineſſe. 37. b

Cap. ſeptimo hæc continentur.

Variæ opiniones circa definitionem contingentis 38. a
Opinio Abumaſaris circa definitionem contingentis 38. b
Expó definitióis ꝯtigẽtis, iuxta mẽtẽ Auer. & Alexan. ibidem
Argumenta contra expónem Alexãdri, & ſolutionis 39. a
Argumenta contra Abumaſarem pro Alexandro 39. b
Quòd Ariſto. contingens tm̃ in potentia definierit ibidem
Cótingentis negatióes q̃uo intelligẽdæ ſint, de mẽte Alc. 39. b
Quare ꝯtingens æq̃le, & i paucioribus infinita uocent̃. 40. b
Quo pacto conuertatur contingens ad oppoſitas qualitates de mente Alexandri 40. a
Cur contingens utplurimum non conuertatur eodem modo ſm Ariſtotelem 41. a

Cap. octauo hæc continentur.

Quo pacto dictum De omni in propoſitionibus contingentibus ſit intelligendũ 41 b. ibiq́; dubia quædá ſoluunt̃.
Inſtantiæ ſophiſticæ, ꝙ ex uniformibus de contingenti non ſequatur contingens concluſio 41. b
In negatiuis de ꝯtingẽti tráſpoſitis nõ ſuari idẽ ꝯtingẽs d̃ mẽte Alex. ibiq́, ponit̃ opinio Themiſtii & Auer. ꝯ cũ 42. a
Cur in contingentibus negatiuæ in affirmatiuis conuertãtur, ſed non econtra 42. b
Cur Ariſtoteles non proſequatur uniformes de contingẽti in ſecunda figura, poſt uniformes in prima 43. b
Theophraſtus & Eudemus aliter q̃ Ariſtote. ſenſerunt de miſtione contingentis & ineſſe in prima figura ibidem
Opiniones diuerſæ modernorum in miſtione ineſſe & contingentis in prima figura ibidem
Quo pacto ſumendum ſit poſſibile in regula illa Ariſtote. Ex falſo poſſibili non ſequi falſum impoſſibile 43. b
Inſtantiæ Chryſippi cótra Ariſtotelem, ꝙ ex falſo poſſibili poſſit ſequi falſum impoſſibile 43. a
Diodorus poſſibile ex euentu iudicabat 43. a
Philon iudicauit poſſibile ex aptitudine, quamuis nunquaꝫ in actum exiret ibidem
Quid per propoſitionem de ineſſe ſimpliciter ſit intelligendum, in miſtione ineſſe & contingentis, in prima figura, tam de mente Diui Alberti, quàm Alexandri 44. b
Quid p ꝯtingẽs q̃ð oẽ, Nulli ex nec̃itate, itellexerit Ariſto. ambiguitas

biguitas maxi͞a: ibiq́; diuerſę expoſitorum opiones ponũt, 45.b
Dubitatio ardua, ꝙ etiam in modo affirmatiuo concludatur contingens dimidium 46. a
Solutio Alberti & Alexandri ad illam dubitationem: & improbatio eiuſdem 46. b

Cap. decimo hæc continentur.

Opinio modernorum de miſtione neceſſarii & contingentis. 49. a. ibiq́; opiniones aliæ recitantur.
Quæ concluſio ſequatur ex neceſſaria negatiua, & affirmatiua contingente, opiniones diuerſæ 49. b
Dubium quare in modo negatiuo ſequatur concluſio inexiſtens, quum ibi nulla ſit propoſitio inexiſtens 50. a
Si maior accipiatur uere neceſſaria, non poſſe ſubſumi ueram contingentem minorem ibidem
Dubitatio, ꝙ ex affirmatiua neceſſaria maiore, & minore contingente, ſequatur concluſio neceſſaria 50. a
Solutio Buranæ, quare inexiſtens concluſio ſequatur, & non dimidii contingentis 50. b
Dictum Auerrois, ꝙ in ea mixtione neceſſarii & contingentis ſequatur concluſio neceſſaria: & improbatur 51. a

Cap. undecimo hæc continentur.

Opinio Themiſtii, ꝙ ex ambabus contingentibus in ſecunda figura, ſequatur concluſio 53. b
Multæ & antiquorum & modernorum de conuerſione vl'is negatiuæ de contingenti citantur opiniones 54. a
Quænam ſequatur concluſio ex miſtione inexiſtentis & contingentis in ſcd̃a figura opiniones quædam citantur 54. a

Quæ cap. decimotertio continentur.

Quæ concluſio ſequatur ex miſtione neceſſarii & contingentis in ſecunda figura 58. b
An hæc propoſitio ſit neceſſaria, Omne uigilans aĩal 58. a
Dubitatio, ꝙ ſequatur ꝯtingẽs dimidiũ ex p̃dicta miſtiõe. ibi.

In cap. 14. hæc continentur.

Quę ꝯcl'o ſequatur ex uniformibus de ꝯtingẽti in. iij. fig. 59. a
Ex uniformibus de ꝯtingenti, ſequi ꝯcl'oné contingentem in tertia figura, modo altera ꝓpoſitionum ſit vl'is ibidem
Quõo intelligendum ſit, ꝙ iidem erunt ſyll'i ex ambabus contingentibus, ꝙ & ex ambabus de ineſſe in tertia figura. ibidẽ
Opiniones multæ de ſyllogiſmis compoſitis ex una inexiſtente, altera contingente, in tertia figura 59. a
Quòd concludatur concluſio de uero cõtingenti in mixtione contingentis & ineſſe in tertia figura 59. b
Dubiũ, ꝙ ex maiori de ineſſe, & minori de ꝯtingente, in q͞nto tertiæ ſequaẽ ꝯcl'o ꝯtingẽs, & ibi ꝯſidera uarias rõiões, ibi.
Opiniones uariæ, quænam concluſio ſequatur ex miſtione neceſſarii & contingentis in tertia figura 59. a
Quare Ariſtoteles pauca admodum de ſyllogiſmis hypotheticis pertractauerit 62. b
Quid Stoici ſenſerint de ſyllogiſmis hypotheticis ibidem
Syll'orum hypotheticorum diuiſio iuxta Peripateticos 62. b
Conditionales ꝓpoſitiones quadrifariam diuidi 63. a
Syllogiſmi hypothetici ex diſiuncto trifariã diuiduntur. 63. b
Quo pacto ſyll'i ad impoſ'e ſint pars hypotheticorum 63. a
Declaratio exẽpli illius, ꝙ diameter ſit coſtæ incõmenſurabilis 64. b. ibidẽ q̃ ſit ad id demonſtratio Ariſtotelis.
Quæ ſint quantitates non commenſurabiles ibidem
Diuiſio quantitatum commenſurabilium ibidem
Numerus quadratus quid ſit ibidem
Quadratum quid 64. a
Quid diameter ibidem
Quare tranſumptũ potius q̃ aſſumptũ uocandũ ſit in ſyll'is hypotheticis, ibiq́; quid ſit uocandum aſſumptũ 64. b
Quòd ſyll's oĩs ꝯſtet ex altera vl'i, & altera affirmatiua. 65. a
Demonſtratio Theonis & aliorum, ꝙ anguli trianguli æquicruris, qui ſupra baſim ſunt æquales ſint 65 a
Quomodo intelligendum ſit, Concluſionem alteri præmiſſarum uel utriſq; debere eſſe perſimilem 66. a
An ſi concluſio ignota ſit, neceſſarium ſit alteram propoſitionem eſſe ignotam ibidem
Quomodo plures propoſitiones ad eandem concluſionem afferri poſſint, ex ſententia Auerrois 67. a
Quid compoſitiuum theorema iuxta Alexandrum 67. a
Plures modi ſyll'orum cõpoſitorum de mẽte Abuma. Alpha. ibidẽ
Quid ſit tertiũ thema de mẽte Alex. & q͞d ſyll'i incõiũcti. 68. a
Quid ſit abductio, & quid occultatio ibidem
Quæ dicantur media non continua 68. a
Qui ſint ſyllogiſmi inijcientes & iniecti ibidem
Quõo concluſiones ſint plures propoſitionibus, quũ ad quãlibet concluſionem duæ propoſitiones requirantur 69. a
Problema quid ſit, & quot modis dicatur 69. b
Quid ſignificet caſus apud Ariſtotelem, de mente Alexandri & Procli ibidem

Index ſecundi ſecti.

Quòd mediũ ĩ diuerſis figuris p̃dicãdi rõne cognoſcaẽ. 70. a
Quòd ſingularia aliq͞n p̃dicari poſſint, ſed nõ vl'r uere. ibidẽ
Quòd multiplex ſit prædicatio 70. b
Stoicorum opinio, ꝙ unum ſit omnium entium genus, quod etiam in quatuor diuiditur 70. a
Quid Plato ſenſerit de ente, item quid Ariſtoteles ibidem
Aequiuoca ſm analogiã, & ad unũ multum differre ibidem
Aequiuocorum diuiſio de mente Simplicii ibidem
Quid ſit prædicari ſecundum opinionem 70. b
Quid intelligat Ariſtoteles per prædicata in Quid 71. a
Nota dictum Io. Grammatici de propoſitionibus indefinitis, quæ cum articulis, & ſine iis proferuntur 71. b
Quæ dicantur ab Ammonio de articulis, & quæ differentia inter articulum & ſignum uniuerſale ibidem
Propoſitio indefinita quid ſit ſecundum Nicephorũ ibidem
De propoſitione indefinita ſm Ariſtotelem ibidem
Quare ſignum vl'e non ſit addendum prædicato 71. a
Quare in Topicis & Elenchis non fuit tradita ars inueniendi medium 72. a
Regulæ plures, quibus quatuor ꝓblemata conſtruantur. 72. b
Figura inueniendi medium in ſingulo problema. e, cui pleraq; addita ſunt in aliis omiſſa 72. a
Syllogiſmi Refracti quid ſint 73. b
Quo pacto oẽ quod poteſt per ſyll'm oſtenſiuum monſtrari, poſſit per deductionem ad impoſſibile monſtrari 74. b
Qui ſint termini ſuppoſiti, & qui cõmunes in ratiocinijs oſtẽſiuis & ducentibus ad incommodum 75. b
Dr̃ia inter ſyll'm oſtenſiuum, & ducentem ad incõmodũ. 75. a
Syll's ſm trãſumptioné q͞d ſit, ponũtur multi modi eõr. 75. b
Hypothetici ſyllogiſmi ſm quantitatem qui ſint ibidem
Hypothetici ſyllogiſmi ſm analogiam qui ſint 76. a
Syll'i p totũ hypothetici qui ſint, de mente Theophraſti. ibidẽ
Quid Philoſophia 76. b
Quæ ſint artes circa opus uerſantes ibidem
Quæ diſciplinæ Mathematicæ ibidem
Nota de dialectica multa, quæ dicuntur ibidem
Principia experimento & memoria cognoſci 77. b
Apparentia apud Ariſtotelem ſignificant Aſtrologiam nauticam, ſenſibilem ibidem
Plures modi de inueniendo medio, quos poſuit Abumuzar Alpharabius ibidem
Diuiſio dialecticæ ſm Platonem 77. a
Diuiſio ſit multis modis 77. b
Quare diuiſio ſit parua particula methodi inuentiuæ ipſius medii ibidem
Quid ſit methodus de mente Symplicii ibidem
Verbum ε̃ναι apud Græcos ambiguam hῦ ſignificationem 78. a
Quòd definitio non ſit ſyllogiſmus nec ratiocinatio ibidem
Diuiſioné nõ eſſe utilé ad oĩa ꝓblemata concludenda 78. a
Dubitationes quædam de diuiſione 78. b
Quòd hypothetici diuiſiui hẽant aliq͞d uim demõſtrãdi. 80. a

Index tertii ſecti.

Diuiſio dialectices in quatuor partes, ſm Academicos. 80. b
Reſolutionis ſpẽs tres, ſm Io. Damaſce. multaq́; ibi de reſol'o-

ne & cõpoſitione ꝑ quaſdam modernorũ opiniones. ibidẽ
Reſolutionem quadrifariam diuidi. 80. b
Differre reſolutionẽ à deductione, de mente Alexãdri. ibidem
Abumaẓar Alpha. artẽ iueniẽdi medij reſol'oni adſcripſit. ibi.
Neceſſario ſequi, & ſyllogiſtice ſequi, non conuertuntur. 80. a
Q̃uo reducaꝛ ró illa, Nõ ſſia intercẽpta &c. iuxta Alexã. 80. b
Tres figuras, tria ꝓblemata primaria intẽtione ↄcludere. 81. b
Q̃uo hæc ꝓpó falſa ſit, Ois Intelligibilis Ariſtomenes ſemper eſt: hæc aũt uera, Intelligibilis Ariſtomenes ſemp eſt. 81. a
Epitheta addita ſingularibus, ↄhere, & nõ ampliare ſigata. ibi.
Ex uaria ſuppoſitione committi fallaciam accidentis. 81. b
Quid ſit proprie fallacia eo ꝙ Penẽ 82. a
Fallacia ſm Quid & Simpliciter, quando ſumitur abſtractuꝫ pro cóncreto. ibidem
Quòd h̃ ꝓpó ſit falſa, Ex nec̃itate nullũ morbidũ ẽ ſanũ. 82. b
Quare termini in recto nõ ſemper ſint ponendi in ſyll'o. 83. b
Quid p ꝓdicationem intellexerint Alexã. & Philopo. 83. a
Genus latius ſumi pro omni eo, de quo eſt ſcientia. 83. a
Nota diuerſas opiniones de numero prædicamentorũ. 83. b
Quæ ſint ꝓdicata ſimpliciter tm̃, quæ ſimpl'r, & ſm quid. ibi.
Opiniones uariæ modernoꝝ de ꝓpónibus obliquis. 85. a
Reduplicatio qd ſit de mente Philoponi, aliter tñ Alber. ibi.
Reduplicatio nõ ſolũ notat cauſaꝫ inhærẽtiæ, ſed ↄñtiã & ſpecificationẽ: quot modis reduplicatio ſm moder. ſumaꝛ. ibi.
Licet reduplicatio maiori extremo apponatur, tamen non maior, ſed medius reduplicatur. 85. b
Superprædicatum quid ſit, de mente Alexandri. 85. a
Opinio quorundam modernorum falſa, ꝙ poſſit reduplicari minor ſupra medium. ibidem
Multa ibi per longum proceſſum ponuntur de reduplicatione, & propoſitionibus reduplicatiuis.
Ex ueris reduplicatiuis ſit ſolũ in prima figura ſyll's. 86. a
Quomó ſignificetur prædicatũ ſubſtantiale apud Ariſt. 86. a
Quid ſignificet ὅπερ ζῶον. ibidem
Quid αὐτὸ ζῶον ibidem
Non idem ſignificare terminos cum articulis & ſine. 86. b
τὸ ἀγαθὸν idem quod ipſum bonum apud Græcos ibidem
Nota differentiam inter has propoſitiones, Cui omni ineſt b, & cui ineſt b, huic omni a, ineſſe. 87. a
Senſus & expó, cauſæ inſtrumentales ad cognoſcendum. 87. a
Problema in ſex partes ſecari. ibidem
Definitionẽ duobus poſſe redargui modis iuxta Alexã. 88. a
In ſyllogiſmis hypotheticis eſt tentanda reſolutio in tranſumpto non in continuo. 88. b
Syllogiſmi hypothetici, non ſyllogiſmi tantum, ſed ex ſuppoſitione ſyllogiſmi uocantur. 88. a
Quòd Theophraſtus & Eudemus tractatum fecerunt de ſyllogiſmis hypotheticis, ſed non Ariſtoteles. ibidem
Si problema aliquod in tribus figuris concluditur poteſt fieri mutua conuerſio. 89. a
Quòd ↄuerſio ꝓpónis in ſeipſam ꝓprie dicaꝛ ↄuerſio. 89. b
Nõ oẽs ſyll'os tertiæ in primam reduci per ↄuerſionem. ibidẽ
Negatio, quæ facit propoſitionem infinitam, eſt eius pars, non autem quæ facit negatiuam. 89. b
Modum ꝓpóni appoſitũ æqualere uerbo ſubſtãtiuo. ibidem
Nota contra eos, qui dicunt, nomen infinitum tam de non ente, quàm de ente prædicari 90. b
Verbum infinitũ in oratione nõ differre à negatiuo. ibidem
Nota dr̃iam inter nomẽ priuatiuũ, infinitũ, & negatiuũ. 90. a
Dubium Alexandri de contradictione aſſignãda per negationem præpoſitam uerbo. 90. b
Subm ꝓpónuꝫ negatiuaꝝ nõ ſemp ſignare rẽ exñtẽ, q̃uis ei nõ apponatur negatio: cuius tñ oppoſitũ multi aſſerũt. ibidem
Propónẽ hanc, Socrates nõ uiuit, uerã eſſe, q̃uis ſubo nõ apponatur negatio: qð tñ dictũ maturius eſt ↄſiderãduꝫ. ibidem
Nota de ordine ſimpliciũ ꝓpoſitionum ad tranſpoſitas. 91. a
Dubitationes Sorticuloꝝ ꝑ regulas Ariſtote. & limitationes, quas addendas cenſent, q̃ꝗ; perperam additæ ſint. 91. b
Dubium Philoponi ingenioſum contra dicta Philoſophi, ꝙ iſtæ ꝓpónes ſimiles ſint, Potens ambulare, Potens nõ ambulare: Eſt album, & Eſt nõ album, quum tñ illas dicat poſſe eſſe ſimul ueras, has uero non. 91. b
Nota regulas celebratiſſimas, ſumptas ex dictis Philoſophi capi. ultimo primi Priorum. 92. b

Index eorum quæ ſecundo Priorum Reſolutoriorum uolumine continentur.

Atq; primo primi ſecti.

QVæ ſit Philoſophi intentio, in ſecundo Priorũ, opiniones multæ adducuntur. 93. a
Tres modi ſyllogiſmorum, quos Theophraſtus addidit. 94. a
Dubia modernoꝝ, quo pacto ſyll'us unus plures colligere poſſit concluſiones. ibidem
An ꝓpó conuerſa cõuertenſq; una ſit cenſenda propõ. ibidẽm
Alius mod⁹, quo un⁹ ſyll's plures põt colligere ↄcl'ones. 94 a
An ex falſis ꝓpónibus poſſit ſequi uera concluſio. 96. a
An complicatio illa ſyllogiſtica ſit, in qua ex falſis propoſitionibus ſequitur uera concluſio. 97. a
Nota de ſyll'o pp Quid, & Quia: & differentia inter ſyllogiſmum propter Quid, & demonſtrationem. 97. b
Quòd ex ueris non poſſit ſequi falſum. ibidem
Quare ex maiore tm̃ falſa, nõ poſſit ſequi ṽa ↄcluſio. 98. b
Nota regulam uniuerſalem, quando ex propoſitionibus falſis poteſt ſequi uera concluſio. 98. a
Propoſitio particularis in coniugationibus particularibus, nec in toto, nec in parte falſa dicenda eſt. 98. b
Nota quid ſit ſyllogiſmus per tria, quem moderni uocant à ꝓmo ad vltimum. 101. b
An circularis modus demonſtrãdi, legitime fieri poſſit. 108. b
Petitio principii peccat contra ſyllogiſmum ſimpliciter dialecticum & demonſtratiuum. 108. a
Ad quid conferat ſyllogiſmus circularis ibidem
An in ſyllogiſmo circulari negatiuo ſex poſſint fieri coniugationes, ut in affirmatiuo. 103. a
Quis ſit modus conuerſionis, quo Philoſophus utitur ad inferendã affirmatiuã ex negatiuis in ſyll'o circulari ibidem
Nota opinionem Abumaẓaris de dicto De omni affirmatiuo & negatiuo 103. b
Nota contradictionem Auerrois contra Abumaẓarem. ibidẽ
Opinio Auer. & Leui Gerſo. de dicto De omni optima. ibidẽ
Conuerſio in ſyll'is eſt ſimilis ↄuerſioni cũ oppoſitiõe. 106. b
Mutatio contradictorij aut contrarij à Philoſopho uocatur tranſpoſitio, & non proprie conuerſio. ibidem
Quid p oppoſitũ, quidq; per ꝯrium intelligendum ſit. 106. a
Quid deficiens concluſio. 107. a
Cui artifici deſeruiat conuerſio in ſyllogiſmo. 107. b
Non poſſe maiorem in prima figura ꝯrie interimi. ibidem
In tertia figura ſi concluſio in ſubcontrariã tranſponatur, neutra propoſitionum tolletur. 107. b
An deductio ad impoſſibile ſuſcipiat rationem ſyll'i. 108. b
Opinio Abumaẓaris & Algaẓelis de ſyll'o hypothetico. ibidẽ
Opinio quorundam de diuiſione ſyllogiſmi ſm materiam, & ſm formam. ibidem
Alexander noluit ſyllogiſmo ad impoſſibile deducenti competere definitionem ſyllogiſmi. ibidem
Nota qui artifices utãtur demõſtratiõe ad impoſſibile ducẽte, multaq; de eadẽ, & dr̃ia eius ad oſtenſiuã, & ꝙ ſit demonſtratio Quia, & quo pacto demonſtrator illa utatur. 109. a
Nota ꝙ in deductione ad impoſſibile non poſſumus recte cõtradictorium ſupponere. 109. b
In oibus figuris ꝓter ꝓmã oñdi vl'eꝫ affirmatiuã p deductionẽ ad ipol'e: & nota ibi dubitationẽ poſitã ab expoſitore, & ſolutionẽ. 110. a
Opinio Stoicoꝝ de dignitate
Quid ſit probabile, & ꝙ duplex ſit probabile neceſſarium, & non neceſſarium. ibidem
Differentia duplex inter oſtenſiuam & ducentem ad impoſſibile demonſtrationem. ibidem

Omne

Omne quod per deductionem ad impoſſibile oſtenditur, etiã per ſyllogiſmum oſtenſiuum oſtendi poteſt. ibidem
An ſyllogiſmus ex oppoſitis ſit ſyllogiſmus: ſoluitur, q̃ ſit potius potentia ſyllogiſtica, q̃ ſyllogiſmus. ibidem
Ad quem artificem ſpectet ſyllogizare ex oppoſitis. 115. a
Syll's ex oppoſitis eſt duplex. Itẽ nõ fieri ſyll'm nãlẽ ex duobus actu oppoſitis, & multa alia de eo notantur. ibidẽ, &. 115. b
Syllogiſmum ex oppoſitis non poſſe in prima figura fieri, adducta ibidem inſtantia de hoc, & ſoluta. 115. a
Dubiũ, q̃uo Ariſtoteles in ſyllogiſmo ex oppoſitis ponat actu oppoſita, quum actu poni non debeant. 115. b
Ex dicto Leui Gerſo. mltis modis effici oppoſita ĩ potẽtia. ibi.
Dubium Leui Gerſonis, q̃ ex ambabus affirmatiuis in tertia, fiat ſyllogiſmus ex oppoſitis. 116. a
Opinio quorũdam, q̃ liber Topicorum præcedat librũ Priorum, ipſaq; Prædicamenta Antetopica dixerunt. 116. b
Opinio Auer. fuit, librum Topicorum p̃cedere Poſterio. ibi.
Duodecim ex oppoſitis eſſe coniugationes vtiles 117. a
Non repugnare regulis de ſyllogiſmo traditis, poſſe fieri ſyllogiſmum ex oppoſitis, ex maiore particulari in ſecunda, & minore negatiua in tertia. ibidem
Dĩa inter ſyllogiſmum ex falſis, & ex oppoſitis. 117. b
Alius modus concludendi oppoſita eodẽ ſyllogiſmo ab Ariſtotele ponitur, & inſtantia ibi ſoluitur, quomodo eodem ſyllogiſmo poſſint oppoſita concludi. 117. a

Index ſecundi ſecti.

An petitio principij ſit ſyllogiſmus. 118. a
Quot ſint modi petitionis principii, & qui artifices de ipſa pertractent. 118. b
Quare ſit appellata petitio eius quod in principio. ibidem
Quid Non demonſtrare. ibidem
Non demonſtrare, quatuor modis dici. 118. a
Quæ ſint prima principia, & q̃s habitus illa cognoſcens. ibidẽ
Quæ ſit petitio principij ſtati facta, q̃ ẽt nõ ſtatim facta. 118. b
Dictum quorundam, qui petitionem principij idem dixerunt cum circulari demonſtratione. 119. b
Q̃uo fiat petitio principij in terminis conuertibilibus. 119. a
Differenter fieri petitionẽ principij in. ij. &. iij. figura. 119. b
Petitio principij ſecundum ueritatem ſit tribus modis, ex dicto Symplicij. 8. Phyſicorum. 120. a
Petitio principij. 8. Topicorum ſit quinq; modis. ibidem
Fallacia Non penes hoc, non recipit definitionẽ ſyll'i. 120. b
Quare in libro Priorum atq; Elenchorũ de Non penes hoc, ſiue Non cauſa ut cauſa actum ſit. 121. a
Quæ ſit utilitas hu⁹ ĩpotẽtiæ ſyllogiſticæ Nõ penes hoc. ibi.
Quare Nõ penes hoc, fiat in deductiõibus ad ĩpoſſibile. 121. b
Duobus modis fieri Non penes hoc. ibidem
Quare Topica Sophiſtici Elenchi uocentur. 121. a
Quare d̃ Nõ penes hoc, nõ p̃tractauerit Phs in Topi. ibidem
Coniunctionẽ Aut apud Ariſtotelẽ diuerſa ſignificare. 122. a
Quando proprie efficiatur fallacia Non penes hoc. 122. b
Quot modis d̃r ratio falſa, & qui artifices de ea agant. 122. b
Ratio falſa, non eſt ſyll's, ſed impotentia ſyllogiſtica. ibidem
Celatio diruit uim ſyllogiſticam. 123. a
Præcepta Phi plura, ad p̃cauendũ, ne nobis fiat ſyll's. 123. b
Q̃uo celatio commode fieri poſſit docet Philoſophus. ibidẽ
Tria præcepta ad celationem, lib. ij. Prioꝝ traduntur. 123. a
Quòd Elẽchus multis modis apud Græcos accipiatur. 123. b
Quid ſit Elẽchus p̃prie dictus, q̃q; artifices ipſo utant̃. ibidẽ
Quomodo Elenchus ſit contradictionis ſyllogiſmus, quum etiam per contraria fiat redargutio. ibidem
Quid deceptio ſecundum exiſtimationem, & quòd pertineat dialectico & demonſtratori ibidem
Expõ rõnis Menonis, q̃ p̃cludebat̃ q̃d addiſcit̃, p̃ſciri. 125. b
Cognitio circa uniuerſalia, ſpeculatio dicitur. 125. a
Scire tribus modis dici. 125. b
Dubium ex Auerroe, qui ſcire ipſum quadrifariã diuiſit. ibidẽ

Index tertii ſecti ſecundi Priorum.

In prima figura ſi extrema conuertuntur, neceſſe eſt & medium ad utraq; conuerti. 126. a
An argumentum à p̃uerſione ſit idem cũ ſyll'o circulari. ibidẽ
In ſecunda ac tertia figura non ualere argumentum à conuerſione propter inæqualem medij diſtantiam 126. b
Nota. iiij. modos p̃portionũ, à q̃b⁹ argumẽta deducunt̃. 126. b
Theorema à cõmutata p̃uerſione, q̃d eſt, Si a/& b/cõ uertuntur, & d/& c/ſil'r: ſi a, & c/omni inſunt, igitur b, & d/ oĩ inerũt, & oſtenditur oſtẽſiue, & p impoſſibile. &. 126. a 127. b
Aliud theorema, q̃d uerius d̃r à cõmutata conuerſione: & ſit in contradictorijs, & ſm alios etiam in relatiuis. 127. a
Theorema de eligẽdis ex mutua oppoſitoꝝ cõuerſione. 127. b
Dubium, an magis eligendo, magis fugiendum opponatur, & minus fugiendum, minus eligendo 127. a
Ex prædicto theoremate de eligendo elicit Ariſtoteles amorẽ non eſſe propter coitum. ibidem
Ex Platonis ſententia concubitũ non eſſe amoris finẽ. ibidem
Duo eſſe logici inſtr̃a, ſyll'm & inductionem. 1. Topi. 127. b
Nota quid inductio ſit, & eius diuiſionẽ, de mẽte Auer. 129. a
Quomodo in iductione omnia ſingularia enumerẽtur, nota multas ſolutiones. 129. b
Si propoſitiones immediatæ ſunt per ſe notæ, cur aſſerit Ariſtoteles eas per inductionem oſtendi. 129. a
Circa negatiuam inductionem fieri deceptiones. 129. b
Dĩa inter Rhetoricam & Dialecticã, ex Zenone Stoico. 130. a
Quid ſit exemplum, & quæ exempli ſpecies. ibidem
Differentia inter exemplum & collationem. 130. b
Exemplorum loci. ibidem
εἰκὼν quid. ibidem
Quid ſit exemplaris ſyllogiſmus. ibidem
Diuiſio omnis argumentationis 130. a
Differentia inter inductionem & exemplum. ibidem
Ex pluribus exemplis fieri inductionem. 130. b
Quid ſit abductio, ex intentione Procli. ibidem
Quid ſit eadem abductio ſm Platonicos, & q̃ eius ſpẽs. 131. a
Duas eſſe ſpecies abductionis. ibidem
Quid ſenſerit Ariſtoteles de abductione. ibidem
Declaratio exempli de quadratione circuli per lunulas, ut Hippocrates Chius. 131. b
Qui artifices utantur inſtantia. 131. b
Rhetores nõnulli aliter inſtãtiam, q̃ Phs, acceperunt. ibidem
Inſtãtia de mente Ariſtotelis, eſt p̃põ p̃põni p̃traria. 132. a
Q̃uo offert inſtantia à p̃põne, uide multos modos ibi. ibi.
Quare inſtantia non poſſit eſſe particularis. 132. b
Duobus modis, & p binas figuras inſtantiæ feruntur. ibidem
Aliæ inſtãtiaꝝ ſpẽs p̃ſiderandæ ſunt in ſpãlibus ſciẽtijs. 133. a
Ex rhetoricis quadrifariam feruntur inſtantiæ ibidem
De qua inſtantia Philoſophus egerit in hoc libro. 133. b
Quid ſit εἰκὸς hoc eſt, ueriſil'e, ſm Ariſto. in Rhetori.
Signum diuiditur in neceſſarium, quod τεκμήριον dicitur, & non neceſſarium, teſte Fabio. ibidem
Quid ſit enthymema, ſm diuerſas Rhetorum & Philoſophorum deſcriptiones. ibidem
Quid differat enthymema à periodo. ibidem
Quomodo enthymema ſit ſyllogiſmus imperfectus. 134. a
Quomodo cognoſci poſſit, quæ propoſitio deſit. ibidem
Dĩa inter enthymemata ſm diuerſitatem figurarum. 134. b
Veſtigium eſt, quod Græci τεκμήριον uocant, ex quo ſit ſyllogiſmus in prima figura. ibidem
Plures enthymematum ſpecies, ſm Hermogenem: ſm Ariſtotelem, duæ tantum. ibidem
Nota multos eſſe locos enthymematum, qui ibi enumerantur. ibidem
Loci enthymematici ab Ariſto. & Minutiano additi. 135. a
Quid ſit ſyllogiſmus phyſiognomicus, & quæ principia conſtituendi eundem. ibidem

FINIS.

Io.Lodouici Viuis de libris Priorum Reſolutoriorum cenſura.

POST explicatas pronunciationes rationesq; aliorum de aliis pronunciandi atque iudican/ di, tradit Ariſtoteles præcepta, quemadmodum in ratiocinationem connectantur. Vocat au tem Analytica, hoc eſt, Reſolutiua, quòd ratiocinationes in partes ſuas diſſoluant, & ex qui bus conſtent, perhibeant. Ipſum totum facile eſt cuiuis intueri, etiam imperitiſſimo: noſce autem ex quibus componatur, quaſiq; confletur, & id docere, non niſi docti, atque artificis. Nihil excogitari potuit ad omne artium ac ſcientiarum genus conducibilius, quàm ſyllogiſmorum for/ mulæ: nihil rurſum moleſtius, quàm quæ de Neceſſario, Poſſibili, Impoſſibili, & Contingenti, comparat & coniungit inter ſe, magno quidem illa acumine, quis neget? ſed inutiliter.

Syllogiſmorum diuerſitas ac numerus, ex Nicephoro.

QVoniam ſyllogiſmus omnis ex duabus ſaltem propoſitionibus conflatur, maioreq; & mino/ re, maiore toties poſita, quoties propoſitionum annumeratio, toties autem ipſi minori an/ nexa: ita quingentis ſeptuaginta ſex maioribus propoſitionibus cum minoribus multiplica/ tis, euenit totos ſyllogiſticos & aſyllogiſticos modos congregari in myriadas triginta tres & mille ſeptingentos ſeptuaginta ſex. Ex modorum autem mixtura duodecies rurſus totidem colliguntur. uel enim maiore propoſitione neceſſaria poſita, minore uero uel contingente, uel impoſſibi/ li: uel maiore exiſtente, minore uero neceſſaria, uel contingente, uel ipoſſibili: uel maiore contingente, mi nore neceſſaria, uel exiſtente, uel impoſſibili: uel maiore impoſſibili, minore autem neceſſaria, uel exiſten te, uel contingente: duodecies multiplicantur omnes prædicti, ut ſimul omnes immixti & mixti in myria/ das tricenas nonaginta octo & mille tricenos duodecim perueniant abſoluendi. Nam ſi trinam dicimus eſſe materiam, neceſſariam, contingentem, & impoſſibilem: contingentem certe Ariſtoteles in duo diuiſit, in eue nientem & futuram: & euenientem quidem, exiſtentem nominat: futuram uero, proprie contingentem. Ex harum autem quatuor mixtura per coniugationes, ſyllogiſmos in mixtionibus exponit. Cum itaq; tri/ næ ſint figuræ, & in unaquaque figura tot ſint texti ſyllogiſmi, triplicati enumeratorũ omnes fiunt, ut om/ nino ſint numero quidem myriades mille centum nonaginta quatuor, ac tria millia nongenti triginta ſex, ſyllogiſtici pariterq; aſyllogiſti: In prima quidem figura, myriades ſexaginta ſex, & ter mille quingenti quin quaginta duo ſyllogiſmi: In ſecunda ſimiliter totidem: In tertia, myriades centum denę ac quinæ, nongen/ ti ac uiginti: ac ſimul omnes ſyllogiſtici, myriades ducentæ quadraginta tres, & ter mille uiginti quatuor. Reliqui autem aſyllogiſti, myriades octingentæ quinquaginta una, nongenti duodecim: ut ſit ad aſyllogi/ ſtos ratio ſyllogiſticorum modorum in prima ac ſecunda figura ſub quina multiplicatione: in tertia autem, ſub duplicatione terquinquies &c. plura uide apud Nicephorum.

IOANNIS FRANCISCI BVRANAE VERONENSIS

IN PRIMVM PRIORVM RESOLVTORIORVM ARISTOTELIS. EXPOSITIO PERQVAM VTILIS. EX VISCERIBVS ILLVSTRIVM PERIPATETICORVM, COLLECTA.

In primordio cuiuſq; libri octo conſideranda.

HAVD ab re græci enarratores mihi feciſſe uidētur, quum in cuiuſq; uoluminis primordio, octo illa, quę προλεγόμενα appellant, conſiderari debere præcipiunt: ſunt enim tanti momēti, ut nemo enucleatè, q̄ in libro aliquo dicūtur, cognoſcere poſſit: niſi hæc prius ad ipſas ſtatim, ut dicitur, fores prædidicerit: &, ne pluribus agam, quis ē quæſo, qui librum priorum queat intelligere, niſi q̄ ipſius intentio ſit, exactè præcognouerit? Similes, inquit Afrodiſienſis Alexander, ſunt, qui libri intentionem ignorant, his, qui iter faciunt, & quò tendant, neſcientes in multos & meandros & labyrinthos intercidunt: ſed porrò nec qui intentionem cognoſcit, enixè librum perlegit, ni quid ſibi īde utilitatis accedat, animaduertit.

Intentio libri & utilitas.

¶ Eſt itaq;, primū libri intentio, mox & utilitas p̄mōſtrāda: & ut breuibus agā, quod inquit Pyndarus, operis facies atq; principium ſplendidiſſimum faciendum eſt: ex utilitate enim, admiratio ſequitur: ex admiratione, inquiſitio: ex inquiſitione, cognitio. Cæterum nec adhuc animus noſter quieſcere poteſt, ni prius auctoris, de quo agimus, ꝓpriū eſſe uolumen cognoſcamus: quod poſtquam ſciuerimus, iam ad ipſum perlegendum debemus nos accingere: deq; lectionis ordine primò q̄rendum eſt: mox de inſcriptionis cauſa, quandoquidem & ipſa quoq; intentionem quodammodo aperit: ſubinde & ꝓportionem, quam græci ὑπὸ τί μέρος ἀναφορὰν uocitāt: hæc enim præmonſtrare uidetur, cui maximè philoſophiæ parti liber iſte uideatur conferre. De diuiſione autem ac doctrinæ modo ad finem dicendum cenſeo.

Intentio libri priorum

¶ Intentio itaq; hoc in libro ea eſt, quā in ipſo ſtatim exordio dicit Ariſto. de demonſtratione inquā & demonſtratiua diſciplina: ubi confeſſò conſtare uidetur, priorum ac poſteriorum uolumina in unum redigi librum eūq; Analytica inſcribi: preſertim quū ad calcem ſecundi poſteriorum procemio huic correſpondentia protuliſſe uideatur: ubi ait, De ſyllogiſmo igitur & demōſtratione, quid unūquodq; ſit, & quomodo ſit, manifeſtum eſt. Dicimus itaq; in toto analyticorum libro intentionem eſſe de demonſtratione: cæterū quia demonſtratio omnis ſyllogiſmus eſt, & de ſyllogiſmo in prioribus analyticis, de demōſtratione in poſterioribus agitur: ob id in hoc priorū uolumine intentionem eſſe dicimus, de ſyllogiſmo ꝑtibuſq; ac paſſionibus ſyllogiſmi ꝑtractare.

Syllogiſmus eſt libri priorū ſubiectum.

¶ Quas ob res & ſyllogiſmum uoluminis huius ſubiectum aſſerimus, nec ut nonnulli malè, hallucinantur, argumentationem.

Utilitas libri priorum magna.

¶ Quod ad utilitatem attinet, mirū eſt, quanta ſit libri huius utilitas: in hoc enim, ut ferunt, totam Ariſto. logicen geometrizauit: nec quiſquam non ſolū demonſtrationis uolumen, ſed ne philoſophiæ quidem librum aliquem poterit accuratè intelligere: ni prius diſciplinam iſtam magnificè edoctus fuerit. hic enim de ſyllogiſmi principiis, hic de eiuſdē ſtructura & ſimplici & permiſta, hic de medii inuentione, hic deniq; de omnibus, quæ ad aliquid arguendum pertinent, diligentiſſimè pertractatur: age itaq; poſtea quàm tanta eſt uoluminis huius utilitas, an Ariſtotelis proprium ſit, diſcutiamus.

Libri priorū eſſe Ariſtot.

¶ Priorum itaque uolumen nemo unquam Ariſtotelis Stagiritæ non eſſe dixit: tum propter ſtili grauitatem, ſolitáq; elocutionis breuitatem: tum etiam, ꝗ locis cōpluribus hoc in uolumine alios ſuos de quibus nulla dubitatio eſt, citat libros: accedit & Laertii aliorūq; grauiſſimorum philoſophorum haud aſpernandum teſtimonium: qui ipſum non duo tm̄, ſed & nouē priorum analyticorum uolumina ſcriptitaſſe dicunt.

Ordo libri priorum.

¶ Ordo autē lectionis eſt, ut poſteà quam ſimplices uoces didicimus, & ex ſimplicibus enuntiationē conſtruximus, mox & de ſyllogiſmo agamus: qui ex enūtiationibus propoſitionibuſq; cōſtituitur. Sequitur itaq; priorum uolumen non immeritò de īterpretatione librum: quem prædicamenta tanquam quę de ſimplicibus pertractent uocibus, antecedūt.

Tituli ratio.

¶ Inſcribitur autem uolumen hoc, priora analytica, ſeu, ut la

tinè proferam,reſolutoria: ἀναλύειν nanq; græcè,lati
nè reſoluere eſt. ⁋ Reſoluere aũt multifariam,ut in/

Reſolo quot modis dicat.

quit Alexander in procemio huius libri, dicitur: ná
omnis compoſiti in ea ex quibus componitur,redu
ctio,reſolutio uocatur:econuerſò enim ſe habent cõ
poſitio atq; reſolutio. Compoſitio uia eſt à pricipiis,
in ea quæ ex principiis: Reſolutio,autem retroceſſio
à fine in principia. Geometræ nãq; reſoluere dicũtur,
quando à concluſione incipiẽtes ſm eorum ordiné,
quæ aſſumpta ſunt in concluſionis demonſtrationé,
ad principia & primum redeunt problema:quem re
ſoluendi modum definiens Themiſtius,Reſoluere, i
quit,uoco,uera concluſione poſita, propoſitiones ex
quibus confecta ſit,exquirere. Ceterum reſoluere ẽt
dicuntur,qui corpora miſta in ſimplicia reducũt ele/
menta,ſed & qui orationem in partes oratiõis , quiq;
has in ſyllabas,& ſyllabas in literas retrò agit,reſolue
re nuncupatur: uerũ ii proprie dicuntur reſoluere,
qui compoſitos ſyllogiſmos in ſimplices redigunt,
quiq; imperfectos ad perfectos ,maleq; diſpoſitos ad
proprias figuras reuocant: & ſm huiuſmodi reſolu/
tionis ſignificationem,inquit Alexander, liber iſte re
ſolutorius inſcribitur: de hac enim ad calcem primi
priorum,mentionem facit,licet & alibi quomodo ſyl
logiſmi in propoſitiones reſoluãtur , & compoſiti in
ſimplices,diligẽtiſſimè declaret. Ait quoq; Ioã. Dam.
triplicem eẽ reſolutionem: Naturalem q compoſitũ
in ſimpliciora reſoluit: ut corpus,in quatuor humo
res;humores,in elementa : element[illegible] materiam ac
formam; Logicam,quum propoſitum ſyllogiſmum
ad propriam reducimus figuram : Mathematicam,
qñ quæſitum,ut confeſſum accipimus, mox deſcen/
dentes ad confeſſum illud,unde tale quęſitum uena
ri poſſimus: quemadmodum ſi dixerim,quia anima
eſt immortalis,ideo ſunt bonorũ malorũq; iudicia:
ſi hæc, eſt & iudicans aliquis & prouiſor & prouidẽ
tia: ad hoc igitur deuenimus,quod paſſim concedit,
eo ſuppoſito tanquam conceſſo,quod tamen ab om
nibus non conceditur. Hac uero facta reſolutiõe,poſ
ſumus indidé pedem referre,quò deueneramus, ite/
rum componendo: ſi eſt prouidentia,& iudex,eſt ali
quid iudicio ſubiectum: ſi hoc,anima eſt imortalis.

Cur nõ cõpoſitiua inſcribatur hic liber,

⁋ Sed occurrit nõ inutilis ſanè dubitatio,qua de cau
ſa,quum ut in pluribus de compoſitiõe hoc in libro
pertractet,nõ Compoſitiua magis inſcriptus ſit,quã
Reſolutoria.

Solutio.

⁋ Dicimus à digniori Philoſophum in
ſcriptionem occupatum. Reſolutio nãq; compoſitio
ne & antiquior & dignior: q enim reſoluere ſcit , ſcit
etiam componere: qui uerò compoſitioné non igno
rat,non ob id & reſolutioné callet. his accedit, q reſo
lutionem dicens,& compoſitionem notat, nõ autem
è conuerſo. poſſunt enim quæ non reſoluta fuere,cõ
poni: non tñ quę non compoſita,reſolui: quod enim
reſoluitur,prius compoſitum fuiſſe neceſſe eſt. ut ita
que unico uerbo utrũq; comprehenderet, reſoluto/
ria inſcripſit,& non compoſitiua. Priora uerò nuncu

Priora

pantur ob id,q de ſyllogiſmo ſimpliciter, qui ſm na
turam demonſtratione prior eſt , hîc pertractatur.

Proportio libri priorũ ad totã philiam. & ſit ne logica philiæ pars an inſtrm. Stoicorũ opio

⁋ De proportione autem,quam ſcientia hæc logices
ad alias habeat artes,maxima & apud antiquiſſimos
philoſophos extitit dubitatio. ⁋ Stoici nãq;,qui circa
iſtam maximè uerſati ſunt,logicen,partem eſſe uole/
bant philoſophiæ : hanc etenim Zeno Citticus treis
in partes ſecabat,in naturalem,moralem, ac rationa/
lem; aſſerebatq; philoſophiam animanti eſſe perſimi
lem. nam logicẽ ſeu rationalem, oſſa atq; neruos imi
tari: moralem,carnis inuolucrum : naturalem uerò,
animam. & ita uoluit Zeno primum in philoſophia
locum,logicẽ obtinere: licet Diogenes hunc morali
adſcriberet: & Panetius,naturali. Ad hæc autẽ iidem
ipſi rationem quãdam addebant,quam & Alexãder
& Philoponus recitant talem, Illud circa quod uerſa
tur ars aliqua uel ſcientia,niſi ad aliam artem uel ſciẽ
tiam tanquã pars uel particula referatur , eius pars ẽ
uel particula: ſed circa logicen philoſophia uerſatur,
quæ ad aliam ſcientiam neq; ut pars neq; ut particu/
la refertur: igitur philoſophiæ pars eſt uel particula.
ubi per partem,partem primariam intelligere debe/
mus: per particulam,partem partis. logica itaq; pars
eſt philoſophiæ: quum particula eſſe non poſſit. nam
neq; ſub actiua, neque ſub ſpeculatiua philoſophiæ
parte collocari poteſt: quòdq; non ſub actiua , con/
ſtat confeſſo: ſed neque ſub ſpeculatiua. huius enim
materia circa quã uerſatur,ſunt res diuinæ: finis ue/
ro conſideratio circa diuina : quorum neutrius par/
ticeps eſt logica. Hactenus Stoici. ⁋ Academici ue/

Academicorũ opinio

rò & Plato,& inſtrumentum & partem philoſophiæ
eſſe poſſe aſſerebant: eam nãq; biſariã conſiderari , &
ut nulli applicita eſt materiei , ueluti quũ docemus,
q ex duabus affirmatiuis in prima figura , uniuerſa/
lis concludatur affirmatiua: & talé conſyderat in Par
menide Plato: taléq; inſtrumẽtum eſſe Philoſophiæ
aſſertabant. Partem autem uolebant eſſe , cum alicui
phyſicæ materiæ addicebatur, ut de ea & in Phædro
& Phædone Diuus agit Plato: & hoc etiã uidetur di
cere Alulidus Roſad in alpha minori poſt naturalia:
artem enim logicam & ille duplicem aſſerit,uléem &
particularem: uléem,quę omnibus cõueniat ſcientiis:
particularem,quæ uni: & hoc idem in procemio na/
turalis auditus ſenſiſſe uidetur: ubi logicẽ inter artes
quaſi ſpeculatiuas cõnumerat. ⁋ Cæterũ Peripateti/

Peripateticorũ opinio,

ci,& in primis Alexander ac Ioãnes Grammaticus in
priora analytica,& Ammonius in quinq; uoces Por
phyrii,logicẽ philoſophiæ tñ inſtrumẽtum eſſe uel/
le uidentur: quorum ſententiæ acceſſerunt & Moſes
Maimonis,cap. ulti. Expoſitionis logicorũ nominũ,
& Abumazar Alpharabius in procemio ſuæ logices:
qui enixiſſimè ipſam inſtrm ſolũmodo philoſophiæ
eſſe contendunt. Et ne hoc ſine aliqua probatione p
feramus,adducam quas Alexander atq; Philoponus
in medium attulere rationes: Omnis inquiunt, ars, q
aliis inſtrumenta ſuppeditat , uilior, ignobiliorq; eſt

his,quarum inſtrumenta machinatur. Cæterum logica,& oratoriæ & aliis quoq; artibus,quæ cum philoſophia nullum habent commertium,inſtrumenta exhibet:illis itaq; multo eſt utilior:quod ſanè per abſurdum foret,ſi logica pars eſſet philoſophiæ. Præterea,partes ſublatæ totum auferunt:ſed logica ſublata,non aufertur philoſophia.non itaq; pars eſt philoſophiæ. Minorem monſtro:nam ante Platonem,qui logices inuentor extitiſſe dicitur,multæ philoſophiæ partes exercebantur,ut naturalis à Thalete & Anaximandro aliisq; compluribus:& itidem à Socrate moralis,quæ tamen ſine logices adminiculo habebātur. Viri itaq; iſti non ſolū quod intendunt,firmis corroborant rationibus:ſed & Stoicorum argumento reſpondent,hunc in modum dicentes,maiorem illam haud rectè ſe habere,uerū ita eſſe proferendam,Illud circa quod ars aliqua uel ſcientia uerſatur,niſi ad aliā artem uel ſcientiam tanquam pars uel particula uel inſtrumentū referatur,aut pars illius aut particula eſt: ſed manifeſtum,q; logica ad alias artes ſcientiasq; tāquam inſtrumentum refertur. ¶ Verū enim uero nō ignobilis auctor Simplicius in prædicamentorū enarratione(quod & Galenus confirmat in libro de phyſica hyſtoria)ipſam uult partem eſſe philoſophiæ: nec ſolum philoſophiam in ſpeculatiuum, actiuūq; genus diuidit:ſed & tertiam partem addit,inſtrumētariam:aitq; logicē,inſtrumentariam partem ſibi totam uēdicare. Quòd ſi quis auctorem afferat Ariſtotelem,qui in E.poſt naturalia, philoſophiam in theoricum tm̄ ac practicū diuidit:reſpondere poſſumus, diuiſionem illam realis,non ſimpliciter philoſophiæ factam eſſe,& ad priorem in oppoſitum rationem dicimus,maiorem falſam eſſe:nam ferraria malleos cæteraq; inſtrumenta ſibi fabrefacit: nec tamen idcirco ſeipſa eſt ignobilior: ad reliquam uero reſpōdemus, non omnem partem totum auferre, ſed quantitatis tm̄ partem,ea aſtringi lege. Verū & ſi hanc concedamus,non ob id tñ aſſentiendum eſt,philoſophiā poſſe acquiri ſine logica:eſt enim inſtrumētum ad oēm ſciētiam neceſſarium,& ob huius defectum antiqui philoſophi diuerterunt in uiam quandam aliam.

Diuiſio operis ¶ Sequitur uoluminis huius diuiſio: ſecantur itaq; priora analytica primū in duo uolumina:quanq; Laertius nouem priorum analyticorum uolumina cōſcripſiſſe Philoſophum teſtatur: quod fortaſſe ob eā cauſam accidit,quam & Philoponus recitat:ait .n.q; draginta reſolutionis uolumina,quæ Ariſtoteli aſcribebantur,adinuēta fuiſſe:ſed hæc tm̄ quæ apud nos ſunt,Ariſtotelica eſſe. Duo itaq; ſunt priorum uolumina:quorum prius,tres in partes,quæ græci τμήματα,nos ſecta poſſumus nuncupare,ſcinditur: in primo etenim,agit de ſyllogiſmi ſtructura:in ſecundo: de propoſitionum abundantia, mediiq; inuentione: in tertio autem,de reſolutione in ſyllogiſmum. Poſſemus & ulteriorem perſeq; diuiſionem: ſed abſurdū exiſtimo ſingulas quaſq; perſequi minutias. ¶ Doctrinæ itaq; modum aggrediemur, quod ultimo loco ſupererat:quum igitur quatuor ſint docendi modi,diuidendi,definiendi,demonſtrandi, ac reſoluendi:his omnibus hoc in uolumine utitur.nam & diuidit plerūq;,& definitiones multas ponit,& nonnunq̄ ſyllogiſticas affert rationes,& interdum etiam reſoluendo procedit. Hactenus igitur quæ ante uoluminis atq; contextus enarrationem pertractari conſuere,diximus,intentionem inquam,utilitatem,proprietatem ſeu auctoris nomen,ordinem lectionis, inſcriptionis cauſam,proportionem,diuiſionem ac deniq; doctrinæ modum:quod quum ita ſit,tempus iam ē, ut ad contextum ipſum enarrandum auſpicatò procedamus. Doctrinæ modus.

PRIMVM dicere circa quid,& cuius ſit conſideratio:quoniam circa demonſtrationē,& ſcientiæ demonſtratiuæ.

QVoniā inquit Leui Gerſonis,res omnis ꝑ aliquem finē ad opus deducitur:& principū in libris,addit Alex. eſt tanq̄ cuius gratiā in rebus,operꝭ ꝑtiū fuit,inquit Aluli. intētionē finēq; in principio ꝑponere, ſed & hoc nihil ad attentionem comparandam facit,niſi quæ ex eo ſine emergat utilitas,præcognouerimus: Vult itaque Philoſophus primum intētionem finēq;,mox & utilitatem,quæ ex fine prouenit,præmonſtrare: & quoniam,inquit Albertus,intentio duplex eſt, primaria ſecundariaq;,ideò de primaria prius agit, ſubinde & de ſecundaria:& ait primariam intentionem eſſe, de demonſtratione:ſecundariam,de his in quæ reſoluitur demōſtratio,propoſitione inquam atq; termino, deq; ſyllogiſmo ac principiis ſyllogiſmi. ſenſus igitur eſt ut ad contextum ipſum iam deſcendamus. (Primum dicere)ſubaudi,oportet:eſt enim ex Attica dictum conſuetudine:nam ii maxime ea utuntur figura,quæ ἔλλειψις,hoc eſt defectus nuncupatur:quemadmodum ſi diceremus,breui ad te ueniam:hoc etenim Atticum eſt,deficit enim tempore. Primum inquam oportet dicere circa quid tanquā circa ſubiectum primò intentum & finē ipſum. Dicit nāq; hæc præpoſitio(circa)inquit Albertus, motum circūſpicientis rationis & nihil omittentis:(& cuius)uidelicet utilitatis ex hoc prouenientis fine,exponit Alulidus Roſadis.(Quoniam circa demonſtratione) redditio eius,quod dixerat,circa quid.eſt enim intentio & finis negotii huius circa demonſtrationem:ubi ſignificat,ait Alexan.q; principale opus totius ſyllogiſticæ,eſt demonſtratio: & hoc facit ex conſuetudine ſua.nāq; & in Nicomachiis,quum intentionem dixiſſet eſſe de Repub.ac ciuili potētia,de ea demum agit poſt libros decem:tanquā prius neceſſariū fuiſſet de moribus hominum pertractare.(Et ſcientiæ demōſtratiuæ. ſcribunt nonnulli,ait Alex.Et ſcientiam demonſtratiuam:& qui ita ſcribunt, nolunt hoc totū intentionem ſolam ſignificare:ideóq; aſſerunt eſſe de,

Intentio primaria & ſecundaria

monſtrationem ac demonſtratiuã ſcientiã, & ipſum Ariſto. adducentes teſtem: qui in fine .ii. poſteriorum inquit, De ſyllogiſmo igitur & demõſtratione, quid unumquodq; ſit, & q̃uo fit, manifeſtum eſt: ſimul autem de ſcientia demonſtratiua, idem enim eſt. Cæterum antiquior, ut puto, lectio eſt, ut ſcientiæ demonſtratiuæ legamus, ita q̀ per hoc non intentionem ſiue fingeret, ſed utilitatem ex eo prouenientem, Dicendum, inquiens, circa quid, q̃m circa demonſtrationem, & cuius utilitatis q̃m ſcientiæ demonſtratiuæ. Differunt enim inquit Philoponus, demonſtratio ac ſcientia demonſtratiua: eò q̀ demonſtratiua diſciplina, habitus eſt animæ: demonſtratio uerò, actus, qui ex habitu prouenit: quemadmodum ſenſus & ſentire. ſenſum etenim habemus & in ſomno & ĩ uigilia: ſentimus uerò, non niſi uigiles. Sed diceret aliqs: cur Ariſt. dixit hæc ambo idem eſſe? Reſpondemus ita id eſſe intelligendum, q̀ idem eſt ſcire demonſtrationem, & habere ſcientiam demonſtratiuã: non tamen, q̀ idem ſit demonſtratio & ſcientia demonſtratiua.

Poſtea determinare, quid eſt propoſitio, & quid terminus, & quid ſyllogiſmus, & qualis perfectus & qualis imperfectus: poſt hęc autem & quid in toto eſſe aut nõ eſſe hoc in hoc, & quid dicimus de omni, aut nullo predicari.

Inquit Albertus, ſecundariam intentionem hãc eſſe, definire inquam, quid ſit propoſitio. nam & definitio terminus appellatur, unde & determinare, definire: ſed aliter Philoponus, cui & Alulidus aſtipulať, Declarata, inquit, intentione & utilitate, uult principia ſcientiæ huius ponere tanquam φιλογεωμετρης. nam & Geometræ in initiis ſemper prima ponunt principia, dignitates, inquã ſuppoſitiones ac definitiones: mox uerò negocium aggrediuntur. Definit itaq; primum, quid ſit propoſitio, quia ĩ ipſam reſoluitur immediatè ſyllogiſmus: mox, & qd terminus, quia in terminos propoſitio reſoluitur: deinde quid ſubſtantia ratiocinationis ſeu ſyllogiſmi, quod idem eſt, & quoniam, ut inquit Ariſto. in .1. de anima, accidentia conferunt magnam partem ad cognoſcẽdum quid eſt res aliqua: idcirco uidendum etiam erit de propriis accidentibus ſyllogiſmi, qualis inquam perfectus & qualis imperfectus: ac demũ exponere principia ſyllogiſmi, inquantũ ſyllogiſmus eſt, quid uidelicet ſit, eſſe in toto aut nullo, & quid de omni, aut nullo prædicari.

Ariſtoteles geometras imitatur.

Propoſitio igitur eſt oratio affirmatiua vel negatiua alicuius de aliquo: hęc autẽ, aut vniuerſalis, aut in parte, aut indefinita. Dico autem vniuerſalem quidez, omni aut nulli in eſſe: in parte vero, alicui aut non alicui, aut non omni ineſſe: ſed indefinitam, ineſſe aut non ineſſe ſine vniuerſali, aut ſecundum partem: vt, contrariorum vnam eſſe ſcientiam: aut, voluptatem non eſſe bonum.

Ambigitur de ordine partium huius operis.

Ordine quo propoſuerat, primum definit propoſitionem: deinde, terminum: poſtea, ſyllogiſmum. ¶ Quod quare factum fuerit, haud mediocri dubitatione ambigitur: aut enim componendo, aut reſoluẽdo procedendum fuit. i. aut à ſimplicioribus aut à cõpoſitioribus inchoandũ: ſi à ſimplicioribus, cur non prius terminũ definiuit: ſi à cõpoſitioribus, cur non ſyllogiſmum? Diceret fortaſſe Albertus, ut ſuperius etiam diximus, uoluiſſe Ariſt. duplicem ſignificare intentionem, primariam atq; ſecundariam: primariãq; fuiſſe, agere de demonſtratione ac demonſtratiua ſcientia: ſecundariam, de reſolutione ſyllogiſmi: & quoniam prius in propoſitionem reſoluitur, deinde ĩ terminos. ideo primum propoſitionem definiuiſſe. Sed quare, dicet merito aliquis, non prius definiuit ſyllogiſmum? Dico definitionem ſyllogiſmi non exprimere intentionem ſecundariam, quæ, ut diximus, ẽ agere de reſolutione: quandoquidem nullam notat reſolutionem: ſed definitionem ſyllogiſmi iam inter prima huius artis principia connumerari: &, quoniam uult Philoſophus primò intẽtionẽ ſignificare, poſteà & prima principia ponere, ideo præpoſuit non iniuriam definitionem propoſitionis: mox & prima principia ponit. Alii uerò inquiunt, uoluiſſe Philoſophũ ſecundum doctrinæ ordinem procedere: qui, ut inquit Simplicius, eſt quum à nobis notioribus ĩchoamus: & q̃m propoſitio notiſſimum horum omniũ erat (quum de hac & in libro de interpretatione tractatum fuiſſet) idcircò primam propoſitionis definitionem conſtituiſſe: quum alioquin & hoc propoſitionis nomen non ſolum apud Philoſophos, ſed & oratores alioſq; complures artifices in uſu ſit, termini uerò nomen, ipſe omnium primus adinuenerit. ¶ Ceterum optima, ut exiſtimo, omnium ſolutionũ exiſtit (quam & Philoponus approbat) ordinem uidelicet doctrinæ Ariſtotelẽ obſeruaſſe: ſemper enim definientia debent notiora eſſe definito. quoniam itaque in termini ſyllogiſmiq; ratione ponitur, propoſitio (termini, quum ait: Terminum uoco, in quẽ diſſoluitur propoſitio: Syllogiſmi, quum inquit, Poſitis quibuſdam) ideo prius propoſitionem definire operæprecium fuit. Verum antequam definitionem iſtam enarremus, ſcitu dignum, q̀ propoſitio, problema, inſtantia, concluſio, atq; enuntiatio, re atque ſubiecto idem ſunt, ratione autem ſola atq; habitudine differunt. Si enim hanc aſſumamus ad ſyllogiſmum conſtituendum, tãquam illius partem, propoſitio nũcupatur: Quum uerò alteri, ut eam monſtret, proponimus, problema ſeu propoſitum: ut ſi dicamus an ne ſi anima eſt immortalis: Sin autem ad deſtruendam cuipiam, aut affirmationem, aut negationem ipſam in medium afferamus, inſtantia nũcupatur: ut, ſi aliquo aſſerente animam omnem immortalem eſſe, dicamus hoc eẽ falſum, quoniam hominis anima non immortalis ſit: Quod ſi ipſam premiſſis propoſitionibus concludamus, concluſio nũcupabitur: ut quum dicimus, quod per ſe mouetur, ſemper mouetur: quod ſemper mouetur, immortale: anima itaq; immortalis. Verum enuntiatio appellatur, quũ ſimpliciter aliquid de aliquo enuntiamus. Diſtinguunť

Solu. Albert.

Obiectio

Solutio.

Solutio aliorum

Simplicius in prologo phyſi.

Solu. optima

Propoſitio.
Problema.
Concluſio.
Inſtantia.
Enunciatio.

itaq;

itaq; enuntiatio atq; propoſitio, ut inquit Albertus, eo ꝙ enūciatio, ad deſignatam refertur rem: propoſitio autem, ut principii ratonē habet: ac ſi diceremus, pro alio poſitio. Aliter uerò Alexandro diſtinguuntur: quia ſm ꝙ uera eſt aut falſa, enuntiatio dicitur: ſm autem ꝙ affirmatiua aut negatiua, ꝓpoſitio: aut aliter, enuntiatio eſſe habet in eo, ꝙ uera eſt aut falſa: propoſitio in eo, ꝙ ita & ita uera aut falſa eſt: ob hoc igitur aliam hoc in loco propoſitioni definitiōem poſuit, quàm ſit ea, quam in libro de interpretatione habemus: quum dicitur, Enuntiatio eſt oratio, in qua uerum uel falſum eſt. poteſt etenim fieri, ut aliquæ eædem ſint orationes, non tamen eædem propoſitiones. (Eſt itaq; propoſitio, oratio affirmatiua.) Qm̃, inquit Alexander, propoſitio non eſt genus affirmationis & negatiōis, neq; natura aliqua cōis alia à ſuis ſpeciebus (qm̃quidem in his & prius & poſterius datur unde & in libro de interpretatione dicitur, ꝙ prima eſt oratio enūtiatiua affirmatio, poſteà negatio) ideo propoſitionem definit, dū ſpecies ſeu partes ſuas definit. i. affirmationem negationéq;: cuius perſimile fecit & in libro περὶ ἑρμηνείας: ubi inquit, Eſt autem ſimplex enuntiatio, uox ſignificatiua de eo, ꝙ eſt, ineſſe aliqd aut nō ineſſe: & in poſterioribus, Enuntiationis altera pars unū de uno: quodq; hoc ita ſe habeat, teſtem quoq; addit Theophraſtum: qui in libro de affirmatione, ipſam nō definit propoſitionem, ſed affirmationem tantum atq; negationem. ¶ Ioannes uerò Grāmaticus longo ſermone digreditur contra Alexādrum: & ut rei iſtius difficultas aliquantum complanetur, ego quoque prolixioribus agam bona legentium uenia: & primò ad partes Alexādri arguo, Oīs definitionis partes in plus debēt ſe habere, quā totū: ſed partes huius definitionis, non in plus, imo in minus ſe habent. ergo non eſt uera definitio propoſitionis. prætereà, in omni definitione debet eſſe aliquod genus: ſed oratio, non eſt genus affirmatiōis negationiſq;: iſta itaq; non eſt uera definitio. minor arguit, Nulla ſpecies prior eſt reliqua: ſed affirmatio prior ē negatiōe: nō ſunt igitur orationis ſpecies. prætereà, Nullum inferius ponitur in definitione ſui ſuperioris: ſed a. ergo neq; affirmatio negatioq; legitimè & ĩ uera propoſitionis definitione collocabuntur.

Rationes pro opinione Alexandri, ꝓpoſitionē hic definiri ꝑ ſuas ſpecies, & non eſſe ueram definitionem.

¶ Ad has & conſimiles rationes reſpondet Ioánes: & ad primam, conceſſa maiore, negat ꝙ huius definitiōis partes non ſe habeant in plus: ait enim, ꝙ hoc quod eſt (affirmatio uel negatio) & hoc (ē de aliquo) in plus ſe habent quā propoſitio: nam & de problemate atq; inſtantia prædicant. Verū quia diceret fortaſſe aliqs, hæc ratione tantum, non etiam re, ut ſuperius declaratum eſt, differre: ideo aliter reſpondet, negans maiorem. inquit enim multas eſſe & ſpecialiſſimas differētias, quæ cum definito conuertūtur: quemadmodū, quum circulum, figuram eē planam definimus, una linea contentam, à cuius centro ad circūferentiā oēs lineæ ductæ ſunt æquales. nāq; & hoc quod eſt, una linea contineri, & à centro ad circumſerentiam lineas æquas deduci, differentiæ ſunt, cum circulo conuertibiles, nec alteri cuipiam conuenientes. huc accedit, ꝙ quum propriis caremus differentiis, ad ꝓprias paſſiones confugimus, quæ proculdubiò cum ſubiecto definitoq; conuertuntur: conſimiliter & in propoſitionis definitione hoc quod eſt, alicuius de aliquo, ſoli indicatiuæ competit orationi: nam aliquid, prædicatum notat: de aliquo autem, ſubiectum: nec aliter hoc quod eſt, affirmatiua uel negatiua, cum propoſitione ipſa conuertitur: & coniunctio, uel, non pro diſiunctiua accipitur, ſed pro eo, quod eſt, & cæterum: Si quis non ita accipiat coniunctionem iſtam, ſed diſiunctiuam eſſe contendat: tunc aliter dicimus, ꝙ uidelicet duæ iſtæ particule non ponuntur in propoſitionis definitione tanquam definientes, ſed tanquam diuidentes. tota enim propoſitionis ratio hæc eſt, ꝙ eſt oratio alicuius de aliquo: uerū quia propoſitiones non ſunt unius ſpeciei, ideo ad harum diſtinctionem addidit, affirmatiua uel negatiua: & tunc ordo erit, Propoſitio eſt oratio alicuius de aliquo affirmatiua uel negatiua: quodq; expoſitio hæc ſit præcedente accommodatior, ex ſequētibus liquet, ubi ait, Hęc autem oratio, aut uniuerſalis aut in parte. nunquam etenim in definitione diſiunctiua accipiť coniunctio: de omni enim homine prædicatur, & animal, & rationale, & mortale: non de omni autem propoſitione dicitur, affirmatiua, & negatiua, & uniuerſalis, & particularis: eſt igitur potius diuiſio propoſitionis quàm definitio: diuiſio inquam, & ſecundum qualitatem, quum dicimus affirmatiua uel negatiua: & ſm quātitatem, quum dicimus, uniuerſalis, uel in parte, uel indefinita.

Solutio Io. grāmatici ad rationes Alexādri.

Cōmodior tertia expoſitio.

¶ Si quis uerò dicat falſum eſſe, differētiā cum definito conuerti, quum dicat Porphyrius, differentiam de pluribus ac ſpecie differentibus in eo, ꝙ quale quid, prædicari ¶ Reſpōdemus, ꝙ differentia iſta de pluribus ac ſpecie differentibus prædicatur: nam & de affirmatione, & negatione pręedicatur, quę ſpecie differunt.

Dubitatio.

Solutio.

¶ Ad ſm uerò, negat Ioannes, affirmationem priorem eſſe negatione, generi comparatam: additq;, generis naturam deſtrui, ſi ſpecies in eo, ꝙ generis participes ſunt, prior una fuerit altera: nō autem, ſi una per ſe alteri collata, potior digniorq; extiterit: nāq; & inter animalia homo digniſſimum obtinet locum: licet homo, neq; prius, neq; dignius animalis ſit particeps quā equus. nam homo atq; equus eoq; , animalia æqua & tpe & dignitate ſunt. Quòd ſi quiſpiam inſtaret, inquiens, illud eſſe prius, qd ſimplicius, illud uerò poſterius, quod compoſitius: negādum hoc autumat Ioannes. multę enim & ex aliis cōtrà diuerſis ſpeciebus ita ſe habent, ꝙ una altera ſimplicior eſt: ut, equus ſimplicius quid ē, quàm homo: equus etenim ſolam habet irrationalitatem pro differentia, homo & rationalitatem & mortalitatem. quēadmodum & de orationibus. planum eſt: quarum aliæ, duas tantum partes habent: aliæ, tres: aliæ, oēs,

2ª Affirmationē nō eſſe priorē negatione.

ut Homerica illa πρὸ δέ με τὸν δύστηνον ἔτι φρονέοντ' ἐλέησον: nec tamen ob id magis orationes eſſe dicuntur. Cæterum addit Ioannes, ꝙ nec rectè conceditur, affirmationem negatiõe ſimpliciorem eſſe: cõpoſita nãq; in ſe ſimplicium continent ſignificationẽ ſed negatio non continet in ſe affirmationis ſignificatum: nõ eſt itaq; compoſitior. licet enim uox compoſitior ſit, ſignificatum tamen non eſt compoſitius: nãque nõ ſolam debemus uocem animaduertere, ſed ſignificatum attendere; eſt etenim ſimplicem uocẽ, cõpoſitam habere ſignificationem: & compoſitam, ſimplicem: ut in lib. de interpretatione uidimus: Quòd ſi accuratius aliqs uelit inſpicere, negatio fortaſſe ſimplicior multo exiſtimanda erit affirmatione: hæc enĩ ſubiectum coniungit prædicato: negatio autem, nõ ineſſe prędicatum ſubiecto dicit. Hactenus Ioannes. Ad reliquam uerò rationem iam ex ſuperius dictis quid reſpondendum ſit, liquet. ¶ Cæterum quoniã opinio Alexan. quam & Aſpaſius ſecutus eſt, longè mihi antiquior eſſe uidetur: ideo eam aliquantiſper ſtabilire conabor, & præſertim eas partes defendendo, quibus uult affirmationem priorem eſſe negatione: nam prius ut in poſtprædicamentis dicitur, eſt à quo non conuertitur ſubſiſtendi conſequentia: ſed ita eſt de affirmatione negationeq;: (nam ſequitur, negatio eſt, ergo affirmatio eſt: non tamen econtrario) eſt itaq; prior. Pręterea te quoq;, o Ioannes, concedente, illud eſt prius, quod componit: illud poſterius, qđ componitur. ſed affirmatio nõ ſolum quò ad uerba, uerũ & quo ad ſignificationem, negationẽ cõſtituit: eſt itaq; haud iniuria prior: ſignificatio etenim affirmationis appoſita negatione negatur: nec poſſet fieri talis negatio, ni prius præceſſiſſet affirmatio: quũ in ſophiſticis elenchis dicat Ariſto. ꝙ facere in non facere, & omnino in negatione dictio intelligatur: nec ſolum inter ſe hunc habent ordinem, ſed & generi (ſi oratio genus dicendum) comparata: nam affirmatio prius eſt oratio, quam negatio. quod monſtro: nã affirmatio prius eſt negatione, ergo prius habet eſſentiam: eſt itaq; prius oratio, quum oratio affirmationis eſſentiam rationẽq; conſtituat. Quòd ſi aliquis inſtaret, dicens, rationem iſtam non ualere, propterea ꝙ in conſimili non ſequitur, Socrates prius fuit quã Ariſto. ergo prius habuit eſſentiã, ergo prius fuit homo: igitur homo nõ prædicatur æqualiter de Socrate & Platone, & propterea non eſt ſpecies. Reſpondemus, quemadmodum fortaſſe nõnulli etiam moderniorum dicerent, ꝙ homo non prædicatur ęqualiter de Socrate & Platone ut ſunt indiuidua accidẽtalia: ſed ſi de his prædicatur, prædicatur, ut eſſentiam hominis retinent, & ita Socrates non dicitur prius neq; eſſe, neq; fuiſſe quã Plato: ſed de affirmatione & negatione ſecus eſt: nãq; affirmatio, dico etiam ut continetur ſub oratiõe, prius eſt quã negatio, qm̃ affirmatio eſt tanquam pars negationis, atq; eam conſtituit. Verum iſthæc miſſa facientes ad rem ipſam iam redeamus, dicentes cum Alex. ſolas hîc affirmationem negationemq; definiri: quod etiam euidenti ratione cõmõſtrandum. oratio enim neq; penitus uniuocũ eſt, neq; æquiuocum penitus: ſed ex eorum genere, quę ab uno ſeu ad unum uocitantur, quæ definiri ſm cõmunem naturam aliquam minimè poſſunt: uerum ſi declarantur, in comparatione proportiõeq; dignioris deſcribuntur: queadmodum ſi eas finire uellem, ad ſubſtantiam ſemper reſpiciendo deſcriberem. quũ itaq; propoſitio, prius de affirmatione p̃dicetur, operæpretium fuit, per affirmationis rationem, ipſam definire: unde dixit (alicuius de aliquo) tantum, nec pacto ullo addidit, alicuius ab aliquo, quod negatiõem notet: innuens ꝙ ſi negatio propoſitio eſt, reſpectu affirmationis, propoſitio eſt: licet enim, ut inquit Alex. alicuius de aliquo, in hac definitiõe ſolum ſignificet prædicatum, quod aut affirmatiuè aut negatiuè prædicatur: prius tamen & conuenientius de affirmatione dicitur, quã negatione: nec propterea negamus, ꝙ ſimul etiam hac in definitione propoſitionis diuiſionem non innuat Ariſt. tãquam breuitatis perpetuis obſeruatur. & eã maximè quæ magis de eſſentia formaq; propoſitionis eſt. Vt enĩ innuere uidetur Abumazar Alpharabius in principio lib. qui de ſyllõ ĩſcribitur, quum in ꝓpoſitione duo ſint, ſubiectum atq; prædicatum: & ſubiectum, materiæ: prædicatum uerò, formæ rationem habeat: diuiſio propoſitionis ſm ſubiectum, ſm materiam dicetur: ſm autem prædicatum, ſm formam, & quia ſignum ulſe particulareue ĩ partẽ cedunt ſubiecti, negatio autem prædicati: ideo hæc, ſm formam: ſm materia, illa nuncupabitur. Definiens itaq; hoc in loco propoſitionem nõ omnem, ut inquit Alexan. ſed eam quæ & ſimplex & categorica ſeu prædicatiua nuncupatur (qñquidem hypothetica non in eo, ꝙ aliquid de aliquo dicatur, ſed in conſecutione repugnãtiaue, ueritatem habet aut falſitatem) propoſitionem inquam definiens categoricam, orationem pro genere accepit, non autem enunciationem: quia enunciatio propoſitiõe communior eſſe non poteſt: quum idem, ut diximus, ſm rem exiſtat: nec addenda mea quidem ſententia, indicatiua: quum ſola hæc dicat aliquid de aliquo. reliqua uerò quæ in definitione ſunt tanquam differentiæ diuiſiuæq; particulæ poſitæ ſunt, aliæ qualitatem, quantitatem aliæ diuidentes: quum tamen alioquin, ut inquit Alulid. Roſ. ¶ Diuiſio propoſitionis in uniuerſalem atq; particularem, fit ex parte formæ: quod exponens Leui Gerſonis, ex parte ĩquit, formæ: qm̃ uariatis propoſitionibus ſm hæc, & ſyllogiſtica uariatur forma: qđ fieri neqt, quum neceſſariam probabilẽue ĩduunt materiam. (Hæc autem, aut ulis) Hæc, ſubaudi, oratio, non autem propoſitio: ut ex codice Græco liquet. ¶ Notatu dignum, ꝙ de ſingulari propõne mentionem non fecit, cum quia particulari, æqualet tum ꝙ ſciẽtia nulla uerſatur circa ſingularia: quamobrem ſi in ſyllogiſmo ponatur, nõ ut ſingularis, ſed

Defenſio opinionis Alexã. contra Ioan. Grammatici.

Ariſto. propõſitionem categoricã dictum hic definiuiſ.

Diuiſio propoſitiõis in vlẽ & particularẽ ſm Auer. ẽ ex parte formæ.

ſingularis ꝓpoſitio.

ut particu-

ut particularis collocabitur. Sed diceret aliquis cur de indefinita meminit, quum & ipſa particularẽ red dat? ¶ Rñdemus nõ ſemper indefinitam particularis uim obtinere: quod qui Græca callent dialectum, dilucidius cognoſcunt: quum ii articuli nota, duplicem huius uim demonſtrent, & particularis & uſis: unde & indefinita nuncupatur, quaſi indeterminatę ſignificationis: aut indefinita, quia ſignum nõ habet, quod Græci προσδιορισμον, nos prædefinitiõem uocare poſſumus. ¶ Sed dubitaret non immeritò quiſpiam, cur quum de tribus mentionem fecerit propoſitionibus, indefinitę ſolum exemplum poſuerit. Reſpondemus, hoc feciſſe Philoſophum ſolitæ breuitatis ſtudio: qm̃ enim indefinita quodammodo materia eſt, uſis particularisq; propoſitionis (cui ſi uſe addatur ſignum, uſis efficitur: ſi particulare, particularis) propterea de hac tm̃ exemplum poſuit: qm̃ utriuſque ſigni appoſitione poterant exempla hęc de indefinita & uſi & particulari propõne accõmodari.

Indefinita.

Differt autem demonſtratiua propoſitio a dialectica: qm̃ demonſtratiua, ſumptio alterius particulę ꝯtradictiõis eſt. non enim interrogat, ſed accipit demonſtrans.

Quãquàm ſm uniuerſale particulareq; propoſitionis diuiſio, ſm materiam ſit: huius tñ cõparatiõe, ſm formã potius eſſe dicetur. hæc enim uerè ſm materiam eſt: qm̃ & uariatis ſm hanc ſylli propõnibus, nõ ob tñ id ſyllus quò ad formam mutatur. Vnde quum diuiſio omnis, generis in ſpecies fiat per dñas, quæ formæ ſunt: diuiſio propoſitionis per dialecticã & demonſtratiuã, generis in ſpecies nullo pacto erit: licet, ut inquit Aluiidus Roſ. propoſitio ſyllogiſtica ad has ſe habeat quaſi genus, quia de his utriſq; uni uocè prædicatur, ſm nomẽ dico ac definitionem. Diuiſio itaq; præcedens, quodammodo per eſſentialia ſylli ſimpliciter accepti, fuit: hæc autem tanquam per accidentalia, & ut Diuus iquit Albertus, per proprietates. oſtendit itaq; philoſophus dñiam inter dialecticam propoſitionem demonſtratiuãq;, ex uſu atq; aſſumptione. Dialecticus nãq;, totam interrogat contradictionem, ut quacũq; eius parte conceſſa, ad inconueniens deducitur rñdens: Demonſtratiuus uero, alteram contradictionis partẽ accipit quæ uera fuerit, atq; illam accipit nulla præcedente interrogatione. (Alterius particulæ) Non immeritò dixit, particulę: particula enim, ut & ſuperius diximus, partem ſignificat partis: qm̃ autem enunciatio eſt, utralibet pars, ut in Poſterioribus inquit Ariſto. & propoſitio enũtiationis altera eſt particula: ſequitur non iniuria, demonſtratorem partem partis contradictionis accipere. (Sed accipit) à ſeipſo uidelicet, & ſi audienti nõ uideatur hoc eſſe uerum, ſiq; nullus, qui audiat, præſens ſit. accipiet enim demonſtrator, ſi contigerit ſolẽ terra eſſe maiorem, licet quãplurimis ſecus ſe habere uideatur: non quemadmodum dialecticus, qui à reſpondente conceſſa accipit, ſeu uera ſint, ſiue falſa, ut aduerſarium ſuperet.

Diuiſio propoſitionis in dialecticam & demonſtratiuã, nõ eſt generis in ſpecies.

Dialectica vero, interrogatio contradictionis eſt: nihil autem differet, quo vtriuſq; fiat ſyllogiſmus. nãq; & demõſtrans, & interrogans ratiocinatur, accipiens aliquid de aliquo, ineſſe aut non ineſſe. quare eſt ſyllogiſtica quidem propoſitio, ſimpliciter affirmatio, aut negatio alicuius de aliquo ſecundum dictum modum.

Aliter in primo Poſteriorum, Dialectica iquit, eſt quæ ſimiliter utrãlibet enuntiationis particulam accipit, & aliter in. 1. Topico. Propoſitio dialectica, interrogatio probabilis, aut omnibus, aut pluribus, aut ſapientibus: & his, uel omnibus, uel pluribus, uel maximè notis, non præter opinionem: & iterum in. 8. Propoſitio dialectica, eſt contra quam, ſic in pluribus ſe habentem, non eſt dare inſtantiam: & item inferius, Dialectica propoſitio, eſt ad quam eſt reſpondere, ſic, uel non: & in lib. de interpretatione, Interrogatio dialectica, reſponſionis eſt petitio, uel propoſitionis, uel alterius partis contradictionis. Has itaq; definitiones oẽs aliqñ enucleabimus: nunc ambiguitatem quandam diſſoluiſſe ſufficiat, cur in libro περὶ ἑρμηνείας, alteram contradictionis partem, dialecticam interrogare aſſerat: nunc autem, totam cõtradictionem. Dicimus ꝙ actu dialecticus, alteram cõtradictionis partem tm̃ interrogat: potentia uero, totam. quod & ex his, quæ hîc dicuntur, liquet: quum dialecticum dicamus interrogare, ut utrauis parte conceſſa contradictionis, contra eam arguendi anſam habeat: & ob hoc ab ea, quã Gręci πυσματικὸν, nos percunctatoriã uocare poſſumus, diſtinguitur: quæ non uincendi, ſed ſciendi gratia fit: ad quam non ſimplici reſpõſione, ſed longè pluribus opus eſt. Quòd autem potentia utraq; contradictionis particula interrogetur, manifeſtum eſt ex eo, ꝙ reſpondens plerũq; reſpondet iterrogationi non actu iterrogatæ: ut ſi quiſpiam dicat, eſt ne omnis aĩa immortalis? reſpondebit plerũq; aliquis, non: nec tñ negatiua contradictionis pars interrogata actu fuerat. (Nihil autem differet) quum itendat philoſophus de ſimpliciter ſyllo pertractare, hoc addit, inuens, ꝙ, quantum ad ſylli formam, nulla erit dñia, ſiue iterrogata fuerit ꝓpoſitio, ſiue accepta. (Vt utriuſq;) ideſt, tã dialectici quam demonſtratoris fiat ſyllus: nãq; & demonſtrans. id eſt qui demonſtrationem contexit: & iterrogans. i. dialecticus (ratiocinatur, accipiens aliquid de aliquo, ineſſe aut nõ ineſſe) hoc eſt, propoſitionem aut affirmatiuam, aut negatiuam, ubi quod ſuperius ſubobſcure dixerat, nũc declarauit: quum hoc quod eſt, aliqd de aliquo, diuiſit per ineſſe & nõ ineſſe. (Alicuius de aliquo) addũt qdam, alicuius ab aliquo: ſed perperam: unde, iquit Alexan. addit ſm dictum modum inuens, ꝙ uerbũ alicuius de aliquo, ſecus accipi poteſt: in præſentia tamen accipitur ſm modum prædictum, aut aliter, ſm dictũ modum. i. aut uſr, aut i parte, aut idefinitè.

Diuerſe diffinitiones ꝓpõnis dialecticæ.

Dubitatio de dialectica. Solutio.

πυσματικὸ

Demonſtratiua vero, ſi vera ſit, & per ſuppoſitiões, quę a principio ſunt, accepta: ſed dialectica, percunctãti quidẽ, interrogatio contradictionis: ratiocinãti aũt, ſumptio ap-

parentis,ꝛ ꝓbabilis,quẽadmodum in Topicis dictũ eſt.

Addidit (per ſuppoſitiones) qm̃ propoſitionem eſſe ueram,non ſufficit ad conſtituẽdam demonſtratiuam,quum & hoc dialecticæ competat aliqñ: ſed oportet eam ex primis principiis corroborari ac primis ſuppoſitionibus.aut enim ex principio ſuppoſitiones uocat,cões animi conceptiones,qñquidem hę ſciuntur per ſe:aut ex principio ſuppoſitiones,ꝓpria uocat principia,ultra quę non licet procedere: quemadmodum in geometria,punctũ eſſe,cuius pars non eſt.(Percunctanti quidem)facit & dialecticæ propoſitionis diuiſionem,aliam eſſe dicens interrogantis,q̃ in petitione ab alio conſiſtit,quæ nondum neq; enũciatio,neq; affirmatio eſt,aut negatio: aliam uerò ratiocinantis,quæ & ſylli pars eſt. interogatio nãq; contradictionis,non eſt pars ſylli.(Probabilis)probabile, ut in.1.Topico.aſſerit Ariſto.multifariam dicitur:nã & quod omnibus uidet,& quod pluribus, & quod uiris celebribus,probabile nuncupatur.

Suppoſitiões.

Dialecticæ ꝓpoſitionis diuiſio.

Quid itaq; ꝓpoſitio,ꝛ quo differat ſyllogiſtica ꝛ demõſtratiua ꝛ dialectica,accurate in ſequentibus dicetur: ad ꝑſentẽ vero vſum ſufficiãt,q̃ nũc a nobis determinata ſunt.

Breuis dictorum concluſio:ubi notatu dignum, ꝙ de ſophiſtica ꝓpoſitione nulla facta eſt mentio,qm̃ ad artem ratiocinationis non multum cõfert:immo, ſi uerum fateri licet,potius artem hanc deſtruit, quã conſtruat. poſſet autem & iſta hunc in modum definiri,ſumptio apparentis,probabilis.(In ſequentibus) hoc eſt in.1.Poſteriorum iuxta principium: ibi enim exactiſſimas harum definitiones ponit.

Terminum autem voco, in quem diſſoluitur propoſitio,vt pręḋicatum,ꝛ de quo pręḋicatur, aut appoſito, aut diuiſo,eſſe aut non eſſe.

Poſt definitionem propoſitionis,non ab re terminum definiuit:quia,ut ſuperius docuimus,in huius ratiõe ponitur propoſitio.ꝙ ſi ex poſterioribus priora declarantur,haud mirum:quum hæc primorum principiorum uim in hac obtineãt arte:quibus priora dari minimè poſſunt. ¶ Scitu autem dignũ, ꝙ ut ſquit Philoponus,terminus,dictio(quam Græci φάσιν uocant)uox ſimplex,nomen atq; uerbum, idem ſubiecto ſunt:habitudine uerò ac ratione differunt: Terminus enim dicitur, ut uerbum uerbo effingam qñ ut pars ſylli accipitur: qñ autem ut pars propoſitionis,dictio:qñ ut ſubiecta in propoſitione, nomen: qñ ut pręḋicata,uerbum:qñ ut uox ſimpliciter ſignificatiua,ſimplex uox:hæc ille. Sed meo periculo dixerim,non rectè iſthæc protuliſſe Philoponum, non recte inquam,neq; his,quæ inferius dicit, conſentanea: nãq; terminus non ſolum ratiõe,ſed & re ſubiectoq; à dictione,ſimplici uoce,nomineq; atq; uerbo ſeiungitur:multæ enim ſunt uoces ſimplices,quę nõ ſunt termini,ut uerbum,ut modi,ut prædiſinitiones omnes;&,ne multis agam,dictio omnis,quæ neq; ſubiectum,neq; prædicatum in propoſitione ſit, nullo pacto terminus uocitanda eſt. Vnde & Ariſto.in contextu breuitati ſolitæ indulgens,ſimulque & definitionem & diuiſionem tradens,terminum,inquit, uoco in quem diſſoluitur propoſitio, ut & pręḋicatum & de quo prædicatur appoſito aut diuiſo, eſſe aut non eſſe:ubi manifeſte innuit(eſſe,& non eſſe) terminos non dici.cui & Alu lidus Roſa.aſtipulatur,inquiens, ꝙ res, quæ adduntur loco copulæ,non ſunt termini: & addit ad uerbum, Quoniam in illas nõ reſoluitur propoſitio,ſm ꝙ ſunt partes in ea:quia iam propoſitio,eſt propoſitio in actu,licet uerbum inueniatur in potentia & occultatione: ſicut uiget conſuetudo ĩ ea apud Arabes in ternariis,& ſicut ſe habet res in binariis:quod exponens ex ſententia Leui & Abumazaris in 5.capi.uſium,dico,ꝙ Arabes maximè expoſitionẽ noſtram ſtabiliunt:quum ipſi in ꝓpoſitionibus tertii adiacentis,uerbum eſt,in uſu non habeant: tm̃ qđ nos dicimus,Socrates ſapiens eſt,illi cõtenti ſubiecto prædicatoq;,dicunt,Socrates ſapiens:ſignificantes copulam non eſſe propoſitionis eſſentialem ſed aduentitiam partem. Hoc etiam uoluere antiquorum ,non nulli, quemadmodum & Eretrienſes Philoſophi & Lycophron Ariſtotelicus:quod & apud nos in propoſitionibus binariis,hoc eſt ſecundi adiacentis, confeſſo conſtat:quum in his uerbum ſubſtantiæ potentia tm̃ cõꝑhendatur:quemadmodum,quum dicimus,Socrates currit. Terminus autem ob id dicitur, qm̃ in eum ultima ſit diſſolutio: ultima inquã apud logicos,non apud grammaticos: unde & ratio patet, ob quam terminum definierit, dicens, in quem diſſoluitur propoſitio: propoſitionem uero non dixerit eſſe,inquã diſſoluitur ſylls. Terminus itaq;,ut & Alex. aſtipulatur,dicitur,quia hoc propoſitio terminatur: uel ut Philoponus,eò, ꝙ in hunc ſyllogiſmi diſſolutio terminatur:hoc tñ nouitium eſſe uocabulum teſtatur philoſophus,quum dixit: uoco,quum etenim alicuius uocabuli primus ipſe eſt auctor,non dicit, ẽ aut uocatur,ſed uoco, ſit,uocetur,& conſimili utitur dicendi modo:quemadmodum & in libro de interꝑtatione:at uerò,inquit,de nomine infinito, nec poſitum eſt nomen,quo illud oporteat appellari: ſed ſit nomen infinitum. Sunt tamen, qui dicant ob id philoſophum,uoco,dixiſſe:quia tranſlatitium & non ꝓprium eſt uerbum.propriè nãq; terminus non dicit ſubiectum aut pręḋicatum,ſed metaphoricè.(Diſſoluitur)legendum & non reſoluitur, ut ex codice etiã Græco liquet:& ratio conuincit.reſolutio etenim ꝓpriè,eſt in partes formales:diſſolutio autem, in materiales. Aliter Dauidus philoſophus,¶ Diſſolutio, inquit,ſeu διάλυσις, eſt omnifaria corporis corruptio: Reſolutio autem,ſectio in partes. quum itaq; terminus, pars ſit propoſitionis materialis,non iniuria,diſſoluitur,potius legendum,quã reſoluitur. (Vt prædicatũ) hic diuiſionem termini tangit, alium prædicatum eſſe dicens:ſubiectum,alium:ſola nãq; prædicatum atq; ſubiectum,partes eſſe dicuntur propoſitionis:

Terminus. Phaſis ſiue vox ſimplex. Nomen. Verbum.

Quare ſit dictus termin'.

Nota hic differentias inter diſſolutionẽ et ſolutionẽ. Subiectum & prædicatũ ſũt tm̃ ꝓpoſitionis partes.

tionis: reliqua uerò, quæ in propoſitionem aſciſcuntur, ligamẽtorum potius, ut inquit Philoponus, uim ſupplent. Definitio autem, ut idem aſſerit, prædicati eſt, Terminus, qui de altero dicitur: ſeu, qui alteri ineſt, aut non ineſt: Subiectum uero, de quo alterum dicitur: uel, cui alterum ineſt. (Aut appoſito) hoc inquit Alexander addidit ne qs exiſtimaret, eſt, eſſe terminum in propoſitione, ſed aduẽtitium: quum alioquin in propoſitionibus ſecundi adiacẽtis, terminus eſſe uideatur: quod tñ falſum eſt, qm̃ & illæ in uerbum ſubſtantiæ participiũq; diſſoluuntur. Sed amabo, ait Alexander, per abſurdum herclè uidetur, dicere, appoſito aut diuiſo eſſe aut non eſſe: ſufficiebat.n. dicere, appoſito aut diuiſo eſſe. Cæterum hoc, iquit, addidit, ut ſignificaret, qũo diuiſio effici debeat: nam & ſi penitus auferamus, eſt, diuiſio dicitur: & ſi negationem addiderimus, diuiſio itidem nuncupatur: ut itaq; diuiſionis modum exprimeret, adiunxit etiam, non eſſe: uel hæc dixit, ut ſignificet: q nõ ſunt propoſitionis partes, neq; termini: tñ melius iquit fortaſſe ſe haberet contextus hunc in modũ, addito, eſſe uel non eſſe aut diuiſo. ¶ Cæterum fortè fortuna, ait, inconueniens eſt, ſi dicamus uerbum, eſt, nullo pacto p̄dicari: quum hoc pluribus oſtendat rationibus Eudemus in libro περὶ λέξεως. Hæc Alexander. Verum, inquit Philoponus, expoſitio iſta ſimplex magis, quã uera eſt: quum enim affirmatio & negatio ſint oppoſitã, ſi ipſas exprimere uoluiſſet, oppoſitis uocibus expreſſiſſet. Appoſitio autem & diuiſio nõ ſunt oppoſita: appoſitioni nãq; ablatio opponitur: diuiſioni uerò, compoſitio. Diligentius itaq; & accuratius expoſuerunt Iamblicus atq; alii nonnulli, uolentes philoſophum utriuſq; oppoſitiõis alteram tm̃ partem ob breuitatem protuliſſe: quare fient oppoſitiones duę: appoſitio, ablatio: compoſitio, atq; diuiſio: per has uero omnes notauit propoſitiones, quas in libro περὶ ἑρμηνείας recitauit. ¶ Omnis enim propoſitio, aut additum habet uerbum ſubſtantiæ, aut ablatum, aut compoſitum, aut diuiſum: quod ex propoſitionum ſufficienti diuiſione ita accipiamus, Propoſitionum aliæ cum modo, aliæ ſine modo: atq; earum, quę modum non habent, aliæ potentia habent ipſum, eſt, ut Socrates ambulat: actu aliæ, ut, Socra. Philoſophus eſt: & utræq; aliæ affirmatiuæ, aliæ negatiuæ: Earum uero, quæ cum modo, quæq; actu uerbũ habent ſubſtantiæ, aliæ ſimplices, ex tranſpoſitione aliæ: Et ſm utraſq;, aliæ affirmatiuæ, aliæ negatiuæ: affirmatiuæ igit̃ ſine modo potentia habentes ipſum, eſt, ablationem dicũtur pati ipſius eſſe, ut Socrates ambulat: harum uero negationes, ipſius, non eſſe, ablationem habere dicuntur: ut Socrates non ambulat: affirmatiuę autem ſine modo actu habentes ipſum eſſe, additionẽ patiuntur ipſius eſſe, ut Socrates philoſophus eſt: qm̃ dictio Philoſophus propriè prædicatum eſſe dicitur quia uero duo nomina ſine uerbo, ſententiam non abſoluunt, ideo additum eſt ſubſtantiæ uerbũ, non tãquam propoſitionis pars, ſed potius ad terminos colligandos. harum autem negatiões, appoſitionem habẽt ipſius non eſſe, ut Socrates Philoſophus non eſt. Conſimiliter & modalium affirmatiuæ ſimplices, compoſitionem habent ipſius eſſe, ut Socratẽ poſſibile eſt ambulare: quæ uero ex trãſpoſitione exiſtit, compoſitionem habet ipſius non eſſe, ut Socratẽ poſſibile eſt non ambulare: negatio autem ſimplicis modalis, diuiſionem habet ipſius eſſe: ut non poſſibile eſt Socratem philoſophum eſſe: negatio uero eius, quæ ex tranſpoſitione, diuiſionem habet ipſius non eſſe, ut non poſſibile Socratem non ambulare. compoſitionem autẽ dicuntur habere affirmationes modales ſimplices & ex tranſpoſitione ipſius eſſe uel nõ eſſe: qm̃ uerbo ſubſtantiæ præexiſtẽte in propoſitionibus ſine modo, ipſo accedente tota componitur ꝓpoſitio: & conſimiliter ob eandem cauſam negationes, ipſius eſſe uel non eſſe diuiſionẽ habent: ſed non ita in ꝓpoſitionibus ſine modo. ¶ Volens itaq; Philoſophus breuibus propoſitiones iſtas omnes ſignificare, in quarum quibuſdam additur ipſum eſſe, in aliis ipſum non eſſe, in quibuſdam auferũtur utraq; hęc, in nonnullis uero componuntur, & in aliis diuiduntur: dixit (appoſito aut diuiſo eſſe uel non eſſe): apponit̃ & auferẗ, ut in ꝓpõnibus ſimplicibus ac ſine modo: componitur ẽt atq; diuiditur, ut in reliquis: modus uero, ſolus & cõponitur & diuiditur: ut itaq; breue dictorum compendium faciamus, dicimus, q propoſitionũ aliæ potentia habent ipſum eſt, aliæ actu: & earum quæ potentia, aliæ ſunt affirmatiuæ, & hæ ablationem habent ipſius eſſe: aliæ negatiuæ, & hæ ablationem habent ipſius non eſſe: Earum uero quę actu, aliæ ſimplices, aliæ ex tranſpoſitione ſeu prædicati indefiniti: & ſimplicium aliæ cum modo, aliæ ſine modo: & ex his quæ ſine modo affirmatiuæ, appoſitionem habent ipſius eſſe, negatiuæ appoſitionem ipſius non eſſe: & ex his, quæ cum modo affirmatiuæ, compoſitionem habent ipſius eſſe, negatiuæ diuiſionem ipſius [non] eſſe. Si uerò ex tranſpoſitione ſint propoſitiones cum modo, ſi affirmatiuę fuerint, compoſitionem habent ipſius non eſſe: ſi negatiuæ, diuiſionem ipſius non eſſe. Hactenus Ioannes Grammaticus atq; alia complura interſeruit: uerum ne in Iliadem noſtra excreſceret oratio, quæ minus neceſſaria eſſe uidebantur, reſecuimus, nihil tamen omittentes, quod ad propoſitum noſtrum faceret: quũ alioquin expoſitio hæc & pulcherrima ſit, & maximè cõ textui conſentanea.

Alexan. expõ.

Philopon' cõtra Alexan. expoſitionem.

Iãblici expõ.

περὶ ἑρμηνείας

Nota diuiſionẽ vltm oius ꝓpõnũ, de qbus philoſophus agit in lib. de interpretatione.

Philoſophus oẽs ꝓpõnum ſpẽs in definitione termini uoluit cõprehendere.

non

Syllogiſmus autem eſt ratio, in qua poſitis quibuſdam, alterum quid a poſitis neceſſe eſt cõtingere, eo q hęc ſint. Dico autem, eo q hęc ſint, propter hęc cõtingere: propter hęc vero, nullius extrinſecus termini adiumento indigere ad neceſſarium efficiendum.

Quod nos ratiocinationem, Græci ſyllogiſmum uocant, quaſi, ut inquit Alexan. λόγον σύνθεσιν. Eſt autem uox hæc diuerſæ & apud rhetoras & apud dia-

Syllis diuerſimode accipit̃ apud dialecticos & rhetores.

λόγος in def. Syllogismi orationem significat ad Rationé ut vult Burana … Ammonius in extremo Praefationis in libellum Porphyrii.

lecticos ſignificationis. Rhetores nãq; ſtatum quendam forenſium cauſarum, ratiocinationem ſeu ſyllogiſmum appellitant: quem definiens Hermogenes Tarſ. in lib. de conſtitutionibus, Syllogiſmus, inquit, eſt rei non ſcriptæ ad ſcriptam cõparatio, concludente aliquo in idem rem non ſcriptam cũ ſcripta: ut lex eſt, ex meritoria prognatum muliere, concionem habere non poſſe: à lenone quẽdam genitum, prohibẽt nonnulli concioné dicere: ſtatus oritur ſyllogiſmus: & de hoc rhetores. Sed & apud Philoſophos dictio hæc multiplicitatem quandam habere uidetur. ſunt enim, qui ſyllogiſmum dialectici tm̃ inſtrumentum eſſe contendant: quemadmodum Galenus in libello de hiſtoria philoſophica: qui definiens ſyllogiſmum, inquit, Syllogiſmus eſt ratio, datis reſponſionibus à diſputantibus, concluſionem concludens inexpectatam: ubi confeſſo ſyllogiſmum in dialectici tm̃ partẽ cedere aſſertare uidetur. ¶ Cæterum Peripateticæ ſectæ princeps Ariſt. ſyllm̃ non tm̃ dialectico, ſed & demonſtratori adſcribit, uolens cõe arguendi inſtrumẽtum in artibus atq; ſcientiis omnibus, ſyllogiſmum eſſe: de hoc itaq; ſm̃ propoſitiõis ordinem pertractare icipit. ¶ Verum quia Ephectici nominati Philoſophi (quorum ſecta & tribus, ἀπορηματικοὶ dicebaẽ) ſyllogiſmum penitus deſtruebant: illorum ratiocinationibus prius rñdendum, deinceps & ad definitionẽ iſtam declarandam accedendum eſt. Interrogãt ergo hunc in modum, dum ſyllm̃ tollunt, Dicitis ne uos, ſyllm̃ eſſe, an non? ſiquidem non cõmoſtrãtes, hoc dicitis, uobis non adhibemus fidẽ: ſi uero demonſtrantes, ſyllogiſmo nimirum alio utimini: quem iterum per ſyllm̃ alium debebatis monſtrare, & rurſus hunc per alium, atq; ita res in infinitum abibit. Sed contra hos dicimus, eos propriis capi retibus. arguam enim ego quoq; conſimiliter: aut enim demonſtratis q̧ nõ eſt ſylls, aut nõ: &, ſi nõ demõſtratis, nõ credimus uobis: ſi uero demõſtratiõe utimini, quare demõſtratio ſyllſq; erit. Vñ & Plato i dialogo pſuaſorio ad iuuenes, referẽte Dauido Pħo, dicerẽ ɔſueuerat, ὁ μὲν φιλοσοφητέον, φιλοσοφητέον εἰ δὲ μὴ φιλοσοφητέον, φιλοσοφητέον, quaſi inquiẽs, ſi eſt pħia, opus ẽ illi icũbere: ſi uero nõ ẽ pħia, hoc demõſtrari oportet: ſed demonſtratio ad pħiam attinet: q̃re ex hoc ſeqẽ pħiã eſſe. Ad hæc dicimus, q̧ nõ oĩs notitia ẽ p ſyllm̃: ſed ſunt q̃dã, & p ſe cognoſcũtur, ut prima principia: & iõ ſi ſyllm̃ eſſe dicimus, non eſt opus q̧ per aliũ hoc mõſtremus ſyllogiſmum. Sed, ut accedamus iã ad definitionẽ ipſam, dicimus, q̧ hæc definitio, quemadmodum & reliquæ, ex genere conſtat & coſtitutiuis differẽtiis: genus quidem eſt, oratio ut dicunt interpretes omnes, & oratio non omnis, ſed, ut inquit Alulidus Roſ. enũciatiua: hæc enim, ut ait Alexander, ſeparat à remotioribus: differẽtiæ uero, a proximioribus. ¶ Verũenim uerò iuratem animam philoſophi; nũquam per λόγον intelligendam eſſe orationem: ſciunt enim græcarum literarum periti, nomẽ hoc multa ſignificare: nam λόγος oratio eſt, ſed & λόγος ratio etiam uocitatur, ratio inquam .i. argumentatio: licet & intellectus quoq; uim uotet. Quodq; λόγος pro argumentatione accipiatur, teſtem tibi afferam græcæ dialecti accuratiſsimum obſeruatorẽ Ariſtophanẽ: qui in nubiũ comoedia, inquit: εἶναι παρ' αὐτοῖς φασὶ τὼ ἄμφω τὼ λόγω. Inde & λογικὸν ratiõale dicimus: &, ne te teneã, iſthæc nominis ſignificatio in uſu frequentiſsimo ẽ. Cæterum ne hoc ſine ratione proferre uideamur, pro uirili noſtra etiam ipſum arguere conabimur; ſi cui λόγος, pro oratione accipiendum eſſet, orationes magis, quam oratio dicendum fuiſſet. q̧ ſi reſpondeas, ideo orationem dixiſſe (ut inquit Diuus Albertus) quia in unum terminum uniuntur, & ad finem unicum tendunt: contra inſtabimus dicẽtes, q̧ ſi ex hoc ſyllogiſmus oratio una eſt, tota quoq; Ilias unius orationis nomen ſibi uẽdicabit: quum ad unum finem dirigatur. Itẽ omnis oratio una, aut ſimpliciter una, aut coniunctione: hæc autem, nullo modo, ſumẽdo ſcilicet ſyllogiſmum pro propoſitionibus tm̃, in modo & figura cõſtitutis. Præterea aut definitio iſta formam declarat ſyllogiſmi, aut materiam: ſi formam, ergo non eſt ponendum genus, oratio, quum hæc materiam potius exprimat quã formã: ſi uerò dicis materiam, non igitur dicendum oratio: quia propoſitiones non uniũtur in medio termino materialiter, ſed formaliter: ut & idem aſtipulatur Albertus: deinde, ut inquit in. 6. Topico. Ariſto. aut in proximum genus ponendũ, aut oẽs dñæ ſuperiori generi addẽdæ, p quas determinanẽ ꝓximũ genus: ſed oratio nõ ẽ ꝓximũ genus ſylli, ut liq̃do cõſtat: nec ẽt p ꝓprias dñas contrahitur, ut p affirmatiuũ negatiuũue, per unam aut plures per indicatiuam aut nõ indicatiuam. ſupeſt igitur non, oratio, ſed ratio, lectitandum eſſe: quũ alioquin, ut & diuus teſtatur Seuerinus lib. de Topicis dñis ſecundo, Argumentatio ſit proximũ genus ſylli, & non oratio. Quòd ſi hęc nos ſomniaſſe dicas: accipe quę diuus Albertus quaſi à ueritate ipſa coactus, dicit in Topica Ariſto. In hac, inquit, definitiõe, oratio eſt ut genus, &, ut hoc proximum ſit ſm̃ uim nominis, accipitur oratio, quaſi oris ratio: hoc eſt ratio ſermone explicata. λόγον itaq; legitima de cauſa, rationem & non orationem trãſtulimus: ut ſyllogiſmus & per formale genus & per proximius definiatur. Quòd ſi audaculus eſſe uideor, q̧ contra oĩum fermè enarratorum ſententiam, rationem & non orationem ſcripſerim: bonam legentium ueniam peto: hæc etenim non ut antiquioribus derogẽ, ſed ut aliquid utilitatis in medium afferam, ſcribo. (Quibuſdam) dixit ad dñiam Enthymematis, & eorũ argumẽtorum, quæ μονολήμματοι nũcupanẽ, nos ſoli capias rationes appellare poſſumus. ſolã nãq; accipientes ꝓpoſitionem, ex ea cõcluſionem inferunt: ut, tu ſpiras, ergo uiuis: altera ab audientibus addita, q ſpirat, uiuit: neq; enim ſi q̃cquã neceſſario ſequitur, ob id ſyllogiſtice ſequi dicẽdum eſt: nãq; in plus ſe habet neceſſario

Galenus 1 lib. de hiſtoria philoſophica, de ſyllogiſmo

Ephectici phi ſyllogiſmum deſtruebant.

Burana opio

Boetii opio

Iurantæ opio de genere ſyllogiſmi.

Solũ capias rationes.

ceſſario

ceſſario ſequi,quàm ſyllogiſticè:queadmodum,ut inquit Alexander,in cõſequentiis & habitudinibus, & continuis,& coniunctis,neceſſario ſequitur concluſio,non tñ ſyllogiſticè.(Poſitis)aut pro diſpoſitis dixit,ut notet modum figurãq; ſylli:aut poſitis,ut inqt Alulidus Roſ.aliiq; complures,ſcilicet cõceſſis in ſyllogiſmo quidem dialectico,à reſpondente:in demonſtratione autem,ſimpliciter. Cęterum,ſi ita poſitis intelligamus,definitio hæc,ſylli probantis,non ſimpliciter ſyllogiſmi definitio erit:atq; ita conuerſiuus ſyllogiſmus cæteriq;,qui per propoſitiones procedunt impoſſibiles,non erunt ſylli:quod per abſurdũ hercle uidetur. ¶ Aliter Alexander,& mea quidem ſententia longè melius:poſitis,inquit,non ſolũ acceptis ſignificat,ſed & acceptiõis modum: q uidelicet oporteat propoſitiones categoricas eſſe.i.prædicatiuas,nõ hypotheticas,hoc eſt,ſuppoſitiuas:hæ enim ſupponi potius,quã poni dicuntur:quãquã Algazeles non ſolũ oſtenſiuo,ſed & ſuppoſitorio uoluit finitionẽ iſtã accõmodari. Addunt nonnulli,cõceſſis, quemadmodum diuus Seuerinus,in.2 de dr̃is Topicis inquiẽs, Syllus eſt oratio,in qua quibuſdam poſitis,& conceſſis,& reliqua:ſed hoc aiunt nonnulli idcirco additũ eſſe,quia de dialectico tñ ſyllo ſermo erat:qui ppoſitionum conceſſionem exigit.(Alterum)legendum, & non aliud,quemadmodum Græcus codex atteſtatur,& ratio ẽt confirmat. uoluit enim Philoſophus ſignificare,q licet in ſyllo binæ ponantur ppões atq; una concluſio:hæc tñ tria uim obtinent duorum, antecedentis inquã & conſequentis : queadmodum & inferius dicet,ſi quis ponat.2. ppões: b/ autem concluſionem:intelligimus aũt alterum ſm formam nõ ſm materiam:qm̃ quæ materiam exhibent cõcluſionis,ea etiam pars erunt materiæ præmiſſarum . Alterum itaq; dictum eſt pp petitionem principii:quia ut inquit Alulidus Roſ.res non accipiuntur in oſtẽſionem ſuiipſarũ:& pp eas ratiões,quas Greci appellant ἀδιαφόρως περαίνοντας ϗ ἀδιαφορουμένους queadmodum ſi dicerem:ſi dies eſt,dies eſt:ſed dies ẽ,dies ergo eſt: Põt etenim inquit Alexãder, figura eſſe ſyllogiſtica,nec tñ erit ſylls:ſyllogiſmus etenim ẽ inſtrumentum,& alicuius utilitatis gratiã:quare quod nõ utile,neq; ſyllogiſmus.pręterea ſylls omnis in aliqua ſpecie eſt:uerum iſte nec demonſtratiuus , nec dialecticus nec litigioſus:non eſt itaq; ſyllus.quod ſi diceret aliquis falſum eſſe,q oporteat concluſione eſſe alterum,quum in ſyllo diuiſiuo plerũq; ſit concluſio cum præmiſſarum aliqua eadẽ (ut ſi dicam, aut dies eſt,aut non eſt dies:ſed non eſt dies.ergo nõ eſt dies) r̃ſidemus,uoce tm̃ non ui ſignificationeq; concluſionem cum præmiſſis eandem eſſe.concluſio enim accipitur non ut minor,ſed ut alterum membrum ſuprà contradiuiſarum partium : nãq; effectus ſemper alter à cauſa eſſe debet. quum itaq; cõcluſio effectus ſit pręmiſſarum,ſequitur neceſſario,oportere primã à præmiſſis eẽ diuerſam. Præterea quicũq; aliquid cõmonſtrare contendit,aut manifeſtũ manifeſto conſtituet,aut manifeſtum non manifeſto,aut non manifeſtum non manifeſto,aut non manifeſtum manifeſto:primæ itaq; tres coniugationes nullũ conſtituũt ſyllm:ſm uero ultimam,fiunt monſtrationes. Si igiẽ concluſio non manifeſta eſt,pręmiſſæ aũt manifeſtę: relinquitur neceſſario oportere alteram à præmiſſis eſſe concluſionem.(Quid)dixit.i.determinatum,pp (inquit Ioãnes Grãmaticus)inutiles coniugationes, quæ & oi & nulli indeterminatè concludunt.(Ex neceſſitate)non rei ſed ɔſñiæ:& ideo dixit accidit, ne qs exiſtimaret neceſſariã oportere cõcluſionẽ eſſe,ſed neceſſario conſeq ex antecedentibus:& hoc addidit pp exemplum atq; inductionem,quæ nullam hñt neceſſitatẽ:niſi forte,ut inquit Leui,oĩa accipiamus p ſenſum ſingularia:ois enim probatio conſtitutioq;, aut ex æquo ęquum,aut ex maiori minus,aut ex minori maius cõprobat:& ſiquidem ex æquo æquũ, exẽplũ eſt:ut,ille nauigans naufragiũ fecit:ergo & tu,ſi nauigabis,facies naufragiũ:Si uero ex minori maius, iductio:ut,equus inferiorẽ mouet maxillã , & hõ & bos indem:oẽ itaq; aĩal inferiorem mouet maxillã:Nulla igitur iſtarũ monſtrationum,ut liquido cõſtat,neceſſitatem habet ɔñiæ:monſtratio aũt ſyllogiſtica ea ẽ, quæ ex maiori minus cõprobat:quęq; oĩum iudicio neceſſario concludit:ob hoc igitur ex neceſſitate dictum ẽ.(Eo q hæc ſint)Dixit pp non cauſam ut cauſam,& pp eos,quos antipater, referente Alexandro : μονολημμάτους nũcupauit,nos factitio noĩe dicamus, ſolicapios(hæc etenim alicuius extrinſeci indigent) & pp eas ratiões,quæ à Stoicis ἀμεθόδως περαίνοντες uocabantur,ut primum ſecundo maius,ſcdm tertio, primum itaq; tertio.indiget enim extrinſecæ ppoſitionis.tale eſt apud Plato. in repu.Si fuiſſet filius dei, non extitiſſet mali lucri,ſi mali lucri,nõ filius dei, nõ igitur ambo:tale ẽ & quod in Phædone dicitur,Aĩa per ſe mouetur.quod per ſe mouetur,ſemper mouetur,aĩa itaq; immortalis: Tale & quod inferius ſecto tertio ponitur apud Ariſto.ut non ſubſtantia ablata non auſertur ſubſtantia : eius autem quod auſertur & partes auferuntur : partes igitur ſubſtantiæ ſunt, ſubſtantiæ:& hactenus, Ariſto. Abumazar uero ca. 8.lib.de ſyllo,quaſdam huic definitioni uidetur addidiſſe particulas.ait enim, Sylls oratio eſt ĩ qua ponũtur res plures una:quæ poſtea quã compoſitæ ſunt, ſequitur ex ipſis per ſe & non per accidẽs , res ab ipſis alia,de neceſſitate:quas particulas exponens & Alulidus Roſ.(p ſe)inquit,ut non diminuatur aliquid p quod fit ſyllus:(non per accidens)pp quaſdam figuras,quæ cõcludũt in quibuſdam materiis,ut ex duabus affirmatiuis in ſcda figura:& addit,q quæ in definitione hac ponũtur,oĩa ſunt per ſe manifeſta , p̃ter illam particulã (poſitis) quæ inferius declarabitur: dũ uidelicet,figurarũ diſpoſitiones declarabunẽ : & hæc de ſylli definitiõe. Abumazar aũt diuiſionẽ quoq; eiuſdẽ addit,Syllorũ,inquiens,aliũ categoricũ,hy-

Poſitis,quid iuxta Alexan.

Modi demõſtrãdi ſyllogiſtici.

Probationis diuiſio.

Abumazar addidit quaſdam particulas definitioni ſylli.

Sylli diuiſio.

potheticum alium eſſe. Nos autem ſm propoſitiōis diuiſioné poſſemus & ſyllm diuidere, dicentes, Syllogiſmorum alium eſſe demonſtratiuum, dialecticū alium, atq; alium litigioſum quéadmodum & in. 1. Topicorū traditur ad principium: quodq; haec diuiſio rectè ſe habeat, adducemus, quā in principio ſuae enarrationis rationem adducit Ioā. Grāmaticus, tria enim inquit ſunt, ſm quae ſylli diuiſio accipitur, cognitio, cognoſcens, & cognitū: nam cognoſcens, aut intellectus eſt, aut diſcurſus, aut opinio, aut phantaſia, aut ſenſus: ſed ex his intellectus, quidé tanquā diſcurſu longe praeſtantior, nullo pacto ratiocinatur: uerū neq; ſenſus, quum multo ſit uilior abiectiorq; diſcurſu ipſo: conſimiliter, neq; phantaſia: eſt enim ſtatus quidam eorum, quae ſenſui uidentur, quaſi φαντασία. ſuperſunt itaq; duo, diſcurſus, qui διάνοια dicit, atq; opinio: ex quibus opinio nullo mō ratiocinatur, quū ſit quaſi cōcluſio ipſius diſcurſus: ſola igitur διάνοια ratiocinatur. Caeterū quia ſyllus λόγων ἐστὶ συλλογὴ, oportet quaſdam res pcedere, quae à reliquis animi partibus proficiſcantur: oportet itaq; res illas uel ex intellectu deduci, aut ex phantaſia, aut ex opiniōe: & ſi quidé ex intellectu, principia (quas cōes conceptiōes uocamus) ſumit, ſyllm facit demōſtratiuum: ſi uero ex opinione, dialecticū: ſin aūt ex phātaſia, ſophiſticū. omnis etenim falſa opinio, à phantaſia originé ducit: Ex parte ét cogniti, trifariā diuiditur ſylls: res enim, aut ſemper ita ſe habent, & ita ſit demonſtratio: uel nunquā, & ita ſophiſticus ſyllus, aut aliqñ ſic, & aliqñ aliter, & ita ſit dialecticus. Cōſimiliter & ex cognitionis parte: nā cognitio aut nūquā errat, & ita ſit demōſtratio: aut ſemper, & ita ſophiſticus ſyllogiſmus, aut nunc errat, alias non, & ita dialecticus. Et haec de ſyllogiſmo abſolutè ſumpto.

Cognoſcendi facultates.

1. Sylli diuiſio a cognoſcéte,

2. a cognito

3. a cognitiōe

Perfectum itaqs voco ſyllogiſmum, nullo alio indigentem pręter aſſumpta, vt neceſſarium appareat: imperfectū vero, indigentem, aut vnius, aut plurium, quę ſunt quidem neceſſaria per ſubiectos terminos, non tamen aſſumpta ſunt per propoſitiones.

Poſteaq̄ definiuit ſyllm, ac definitionis partes ſubobſcuras, dilucidas reddidit: eundé diuidit, ut ait. D. Albertus, nō ſm ſpecié ſed ſm appentiā quo ad nos: īperfectus etenim, nō dr̄ impfectus ſm q̄ eſt, ſed ſm q̄ bene eſt tm̄: perfectus itaq; ſylls eſt, qui nullius extrinſeci indiget, ut conſequentiae neceſſitas appareat: imperfectus uero, qui unius. i. conuerſionis: aut plurium, quod exponunt nonnulli, conuerſionis & tranſpoſitionis pręmiſſarum: Ioānes uero, pluriū dixit. i. conuerſionum. Sed diceret non ab re aliquis, ſyllos imperfectos non eſſe ſyllos, quum alicuius extrinſeci indigeant: quod eſt cōtra ſylli finitionem, ut uidimus. Rn̄demus, eos minime ſyllos eſſe, qui extrinſeci termini indigeant, ut neceſſariū non appareat, ſed fiat. caeterū imperfecti ſylli nō ita ſe hn̄t, imo oēs ſuos habét terminos & ɔſitiae neceſſitaté: indiget aūt, aut cōuerſiōis, aut ad ipoſe deductiōis, nō ut fiat, ſed ut appeat neceſſariū. Qđ ſi qs ualidius iſtaret, dicés icōgruū uideri, q̄ enthymemata, q̄ unius tm̄ indigent ppōnis, à ſylli rōne ſecludanť: ſylli uero nōnulli, q nō unius tm̄ ppōnis, imo & ſylli idigent, extra ſylli definitioné nō eliminenť. Dicimus adhoc, cōſilr cos ppōne indigere, ut fiat neceſſariū: hos uero, nō ut fiat, ſed ut appeat qđ ſylli rōné nō fugit: Aut aliter, q̄ ppō illa ſylli inténti ɔclōné inſert: ſyllus uero ad ipoſe: nō primariā, ſed lōgè diuerſam ɔclōné ɔcludit: atq; ita ɔductio illa ad ipoſe, ſi potétia i pmiſſis, quéadmodū ɔuerſio ɔtineť, ſed poti⁹ & extriſec⁹ aſciſciť, & extriſecū ɔcludit q̄ſitū.

Z Sylli imperfecti, an ſylli.

In toto autem eſſe alterum in altero, & de omni pręcicari alterum altero, idem ſignificat. Dicimus autem de omni pręcicari, quando nihil ſit ſubiecti accidere, de quo alterum non dicitur: ac de nullo, conſimiliter.

Qm̄ ſylli tandé oēs p duo iſta principia q̄ ſunt de oi & de nullo dici, uim hn̄t (quū ſcda ac tertia figurae p primā ſtabiliātur: prima uero, p hęc principia) idcirco qd haec ſint, ſupponit Ariſt. ingens, q̄ in toto eé & de oi dici, idé quo ad ſignificationé ſunt: differūt aūt, inqt Philoponus, ſola habitudine: ſi. n. à ſubiecto incipiétes, in pdicatū terminemus, in toto dr̄: ſin aūt à pdicato in ſubiectū đ oi: nec ſolū, addit idé, habitudine differūt: ſed & alia é dr̄ia, quatenus id, qđ in toto eſt, aut minus, aut aequale ei é, i cuius toto exiſtit: qđ aūt de oi dr̄, aut in plus aut aeq̄liter ſe hét ei, de quo dr̄: quéadmodū, hō in toto é aiali, aial aūt, de oi dr̄ hoie: In toto aūt eſſe ſignāt, inqt Alexā. q̄ nihil cadit extra id, in cuius toto eſſe dr̄: neq;. n. tm̄ in toto dr̄, qđ per totū extéditur: nā & particulare in toto eſſe cōtingit: accidit etenim, qđ de oi dr̄, in plus ſe hére: quéadmodū aial longe in plus ſe hét q̄ hō. dicit itaq; de oi eſſe, qñ nihil. i. nulla pars ſubiecti accipi poſſit: de qua alterū. i. pdicatū (qđ ſm eſt i ppōne) nō pdicetur. Verū, iquit Alex. notatu dignū, nō eſſe idé, & qđ hîc & qđ in poſterioribus tradiť, ulr̄: ſed lōgo differunt, ut aliqñ declarabimus, iteruallo (Ac de nullo cōſimiliter) nō hoc dicit, q̄ idé ſint de oi & de nullo, ſunt. n. contraria: ſed q̄ poſſimus ex definitiōe de oi, & ipſius definitioné accupari, dicétes, q̄ tunc de nullo dr̄, qñ nihil ſit capere ſubiecti, de quo dicatur pdicatū. Quī aūt haec ita ſint, uidendū deinceps, qd nā uerè p dictū de oi intelligédū ſit. Abumazar. n. Alpharabius, quéadmodū Alulidus Roſ. illi uidetur iniungere, exiſtimauit, q̄ dictū de oi ſit, qñ cuicūq; attribuitur ſubiectū, eidé ét attribuiť pdicatū: addiditq; dr̄iam eſſe inter dictum de oi & ulem ppōnem: q̄ ppō ulis eſt, in qua aliqd aut affirmatur, aut negatur ab oibus partibus ſubiecti, nil aliud dicit pter q̄ q̄ conſidereremus pdicatū pdicari de oi eo, quod eſt ſubiecti: ſed dictū de oi eſt, q̄ pdicatū aut affirmetur, aut negeť à quolibet, qđ eſt pars ſubiecti, aut qđ denoiatur p ſubiectū. ¶ Et iterū addidit, ſyllm poſſe fieri ex duabus negatiuis & ex negatiua minore, & affirmatiua maiore concludété p dictū de oi: quéadmodū, ſi ita ratiocinaremur, Qđ nō eſt aial, nō eſt hō, ſtatua nō eſt aial, ergo

Eſſe in toto & dici de oi, ſola habitudine differunt &

Dici de omni

Poſſe fieri ſyllogiſmum ex duabus negatiuis,

ſtatua

ſtatua nõ eſt hõ,& hoc fortaſſe pſimile eſt conuerſioni,quam in priorum ſecundo tradit Ariſto.capite de circulari monſtratione:ubi ad concludendam negatiuam,ſumendum inquit,cui a.nulli ineſt,huic.b.omni ineſſe.¶ Cæterum Alulidus Roſ. opinionem hanc Alpharabũ(ſi uere eſt Alpharabii)deſtruens dictum de omni duplex uoluit habere ſignificatum, primarium atq; ſecundarium:primariumq; eſſe,q̃ de qualibet ſubiecti parte dicatur prædicatum: ſecundariũ, q̃ de quolibet,de quo ſubiectum dicitur,& prædicatum enuntietur.& ſubdit,dictum de omni,binas notare propoſitiones,unam in actu quæ eſt uniuerſalis:alteram in potentia,quæ eſt particularis: nullamque inquit alia differentia eſt,inter dictum de omni ac propoſitionem uniuerſalem,q̃ q̃ in dicto de omni, in maiore propoſitione innuitur minor eſſe in potentia:in propoſitione autem uniuerſali,minime:quòdque hoc ita ſe habeat oſtendit euidente ratione Egidius,in poſteriora analytica inquiens, Si propoſitio uniuerſalis idem eſſet cũ dicto de omni, ſequeretur cum in omni ſyllogiſmo ſit aliqua propoſitio uniuerſalis,q̃ ſyllogiſmus omnis conſtrueretur per dictum de omni:quod perabſurdum eſt:ordo itaq; ſyllogiſticus denotatur per dictum de omni, quem nõ innuit uniuerſalis propoſitio.Sed diceret aliquis, nonne & in propoſitione uniuerſali continetur particularis in potentia?nulla igitur uidetur eſſe differentia inter propoſitionem uniuerſalem,ac dictum de omni.Reſpondemus itaque omittendo aliorum opiniones,ex ſententia & Leui & Alexandri quoque,q̃ differentia, quæ eſt inter dictum de omni ac propoſitionem uniuerſalem,eſt ſecundum conſiderandi modum tantũ: ſi enim conſideremus inhærentiam ſolam prædicati cum ſubiecto,propoſitionem notat uniuerſalem:ſin autem diſpoſitionem ſubiecti & partium ſubiecti,dictum erit de omni.& addit Alexan.aliam quoq; differentiam,q̃ propoſitio uniuerſalis ſemper per totum extenditur:eſſe uero in toto,non:nãq; & particulare in toto eſſe dicitur. Vel,fortaſſe & melius, differunt dictum de omni ac uniuerſalis propoſitio, quoniam dictum de omni binas notat propoſitiones, unam,in actu & uniuerſalem:alteram in potentia,uel uniuerſalem uel in parte,ſed affirmatiuam ſemper: Vniuerſalis uero propoſitio,duas & ipſa notat propoſitiones,unam uniuerſalem in actu,alteram uero in potẽtia indeterminatæ penitus & quantitatis & qualitatis:hoc eſt,uel uniuerſalem uel in parte,uel affirmatiuam uel negatiuam. Dicimus itaq; ut breuibus agamus,quòd de omni dici aut in toto eſſe,nihil aliud notat,q̃ primum illud principium quod in antepręd icamentis ponitur,Quando alterum de altero prædicatur,ut de ſubiecto,quęcunq; de eo quod prędicatur, dicuntur,omnia etiam de ſubiecto dicuntur. Vt autẽ breuem eorum,quæ dicta ſunt, enumerationem faciamus,à primo exordientes principio, dicimus ſuppoſitiones quaſi omnes enarratas eſſe, quid inquam ſit propoſitio, & an genus affirmationis, negationis ue:an,quemadmodum uoluit Alexã.unius ad unũ: quæq; differentia ſit inter propoſitionem atq; enuntiationẽ:deq; ordine,cur primũ definierit propoſitionẽ:deinde propoſitionis omnifariam diuiſionẽ explicuimus:poſtea quid terminus & qũo à ſimplici uoce cõtra Philopon.differt:ſimulq; admirabilẽ expoſitionẽ eiuſdẽ,in termini diffinitione: Mox & ſyllogiſmi definitionẽ,quodq; ratio,nõ autẽ oratio lectitandum ſit:& quòd ſyllogiſmus ſit cõtra Ephecticos philoſophos:deinceps & quæ ſit ſyllogiſmi diuiſio,& qualis perfectus & qualis imperfectus:Ac demũ quid in toto eſſe,aut de omni, recitatis inibi & Abumazaris & Alulidi opinionibus:Nunc autẽ ſupereſt,ut & aliud principiũ,per quod ſyllogiſmi ſecundæ ac tertiæ figuræ ſtabiliuntur,in mediũ afferamus,dicẽtes,quid cõuerſio ſit,ac qũo propoſitiones cuiuſcũq; quantitatis & in materia quacunq; cõuertantur. ¶ Poſtea igitur q̃ declarauit Ariſto.principiũ de omni,per quod prima figura uim obtinet:non immeritò & de conuerſione nunc agere incipit:quæ ſecundæ ac tertiæ euidentiam exhibet arguendi. Cæterũ quoniam nomen hoc,Conuerſio,multiplex eſt,non ab re erit, ſi ipſius multiplicitatẽ prius aperuerimus:nã & conuerti denominationẽ,& conuerti terminos,& propoſitiones, & ſyllogiſmos cõuerti dicimus. ¶ Et denominationẽ quidẽ cõuerti,uocat in ſecundo Top.Ariſtoteles, ut ſi ineſt alicui animal,erit uerũ cõuertẽtẽ dicere, q̃ eſt animal:& hoc modo ſemper uoluit genus definitionẽq; ac propriũ cõuerti:de accidente uero hoc negauit.neq;.n.ſequitur,Mauro ineſt albedo, ergo Maurus eſt albus:poteſt etenim illi ineſſe ſm quid,non tamen ſimpliciter:& hæc de conuerſione ſm denominationẽ. Conuerſio aũt ſm terminos, adhuc duplex: aut.n.quo ad reſolutionẽ conuertuntur, aut quo ad exiſtẽtiã ambitũq;:de cõuerſione eorũ, quæ ad aliqd, dictũ eſt in prædicamentorũ libro.nã pater filii pater dr:& cõuertẽdo,filius patris filius:conuerſione uero ſm exiſtẽtiã ambitũq; ↄuerti appellanẽ, q̃ idẽ penitus ſignificant.ut definitio atq; definitũ,& ſubiectũ cũ ꝓpria ſua paſſione. Sed conuerſio ſylli nuncupatur,cũ accepta cõcluſione cũ altera præmiſſarũ; alterius propoſitionis oppoſitũ cõcludimus:& de hac abunde in ſecundo priorũ analyticorũ diſputatur De cõuerſione uero in propoſitionibus in pręſentia agitur,nec de oĩ tñ.cũ etenim cõuerſio circa duas ut minimũ uerſetur propõnes,& ꝓpoſitio oĩs duos hẽat terminos,ſubiectũ prædicatũq;:neceſſe eſt,propõnes in qbus cõuerſio cõſideratur,aut ſm utroſq; ſibi inuicẽ cõmunicare,aut ſm utroſq; differre:aut ſm ſubiectũ differre, ſm uero prædicatũ cõicare,aut econuerſo. cũ igitur quatuor ſint cõiugationes,tres qdẽ minime cõſiſtũt: quarta uero,etiã.neq;.n.ſi in utriſq; differunt terminis,cõuerſio ſit,cũ penitus & diuerſæ & nõ cõicantes

De omni,iuxta Auer.

De omni iuxta Egidium.

De omni dicti & uniuerſalis propoſitio iuxta Alexandrum & Buranum.

Nota.

Epilogus omnium quæ hactenus enarrata ſunt.

Paraſceue in textum inſequentem.

Conuerſio quadruplex.

1.Denominationis.

2.Terminorum.

3.Syllogiſmi

4.Propoſitionis conuerſio.

ſint:oportet nãq; quę cõuertuntur,aliquo inter ſe pacto cõuenire:ſed neq; ſi altero terminorũ conſentiãt, altero diſſonent,cõuerſio in his propoſitionibus fieri poteſt:oportet itaq; ſm̃ ambos terminos, eas inter ſe cõuenire. Cæterũ qm̃ in propõnibus itidẽ ordo quidã & qualitas terminorũ cõſideratur,neceſſe eſt propoſitiones,quæ utriſq; terminis cõueniunt:aut ordine & qualitate ſibi inuicẽ cõſentire,aut utriſq; differre:aut altero conſentire,diſcrepare altero:& hoc bifariã,aut ordine cõuenire,qualitate aũt differre:aut ecõuerſo. Ex his itaq; cõiugationibus quatuor,una ſolũmodo nõ cõſiſtit,quæ utriſq; cõcordes habet propoſitiones,ordine inquã & qualitate.ita.n.una eſſet propoſitio bis accepta. Eſt aũt hæc diuiſio priori penitus oppoſita:quæ.n.in hac conſiſtunt,ibi diſſident: quæ uero ibi cõſiſtit,hic eſt nõ cõſiſtens. Si itaq; cõuertendæ propoſitiones,terminorũ ordinẽ eundẽ habeant, qualitatẽ uero diuerſam,huiuſcemodi cõuerſio contingens nuncupatur,quoniam in ſola cõtingenti materia reperitur:quemadmodum ſi dicamus, aliquis homo lauatur,aliquis homo non lauatur:Sin autem, neq; ordo,neq; qualitas eadem ſit,talis cõuerſio cum oppoſitione nuncupatur,quia ſimul cum qualitate & ordinem mutat,ut homo animal eſt, non animal non homo eſt:Quòd ſi propoſitionum qualitas eadem ſit,ordo uero diuerſus,talis conuerſio ſimplex uocitatur:quoniam circa id,quod maxime ſimplex eſt in propoſitione,ideſt,terminos ipſos,conuerſionẽ exercet,ut omnis homo animal,aliquod animal homo:& de hac in pręſentia ſermo habendus eſt: quam & definientes dicimus,Conuerſio ſimplex, eſt conuenientia duarum propoſitionum ſecundum utroſq; terminos,qualitate eadem permanente, ordine autẽ terminorum uariato,ſeruata ueritate:addita eſt ultima hæc particula propter eam, quæ græce ἀναστροφή, latine euerſio dici poſſet: quemadmodum ſi dicam,omnis homo animal, omne animal eſt homo. Conuenientia uero duarum propoſitionum ſecundum utroſq; terminos,loco generis ponitur: hoc.n. cuicunq; competit conuerſioni.Reliqua uero, differentiarum uim obtinent:diximus enim, qualitate eadem permanente,ad differentiam conuerſionis cum oppoſitione:ordine autem uariato,additum eſt,propter contingentem conuerſionem: & hæc Ioannes Grammaticus,quaſi ad uerbum & multo etiam plura.Cæterum quia iuniores nonnulli (dicam equidẽ in bonis literis tenebriores)cõuerſionis rationẽ euertunt,nugas neſcio quas in medium adducentes: non ab re fuerit ſi paulo licentioſius euagauero, manifeſtiſſimum primo errorem horum deſtruens, ſimul nominum diuerſitatem oſtendens,quæ inter priſcos & modernos inuenitur:ac deinde nonnullos alios cõuertendi modos,de quibus hoc in loco nihil aut pauxillum admodum diximus,accuratiſſime declarans. Scitu ergo dignum,quòd quam antiqui conuerſionem cum oppoſitione,iuniores per contrapoſitionẽ uocant:quodq; illi latius ſimplicem uocitabant conuerſionem,hi preſſius appellant,dicentes ex hac unã eſſe,quæ per accidens nuncupatur, ut cum qualitas tantum propoſitionis ſeruatur,quantitate uariata:alteram uero ſimplicem nuncupari,cum uidelicet utraque hæc ſeruantur:quemadmodum ſi dicam, Nullus homo lapis,nullus lapis homo:Sed ſint hæc tolerabilia:quod autem ulterius addunt, minime ferendum cenſeo:aiunt enim poſſe conuerſionem quandam eſſe & eam quidem per contrapoſitionem uocatam,in qua conuerſa uera ſit,conuertens autem falſa & ne mentiri ſine aliqua ratione uideantur,exemplũ in medium afferunt:Ponamus inquiunt, nullã actu roſam exiſtere:profecto tunc uera hæc erit,aliqua roſa non eſt ſubſtantia,cum tamen hæc ſua conuertens ſit falſa,aliqua non ſubſtantia non eſt non roſa: q̃ ex ueritate contradictorii ſatis liquet:hæc enim procul dubio uera eſt,omnis non ſubſtantia eſt nõ roſa. Sed amabo,uiri boni,paulo mitioribus uobiſcum agam, prius communioribus arguens rationibus, mox & exemplum ueſtrum diſſipans:agite itaq;, nonne conuerſio,utilitatis ſyllogiſticæ gratia adinuenta eſt, an uero alterius cauſa? nimirum ſcio,reſpondebitis utilitatis ſyllogiſticæ gratia. quòd ſi ita eſt,dicitis ne uos utilitatem ſyllogiſmo afferre,quæ ſyllogiſmi penitus rationem deſtruunt? nemo eſt enim qui hoc ignorat, quod ui ſyllogiſtica ex uero falſum ſequi non poteſt. Præterea cur Diuus Seuerinus, & uos quoq; etiam negatis,uniuerſalem negationem particularemq; affirmationem,per contrapoſitionem conuerti? profecto nulla alia de cauſa hoc euenit,niſi quia,ut ad uerbum dicta Seuerini proferam,non eſt ad ueritatis falſitatiſue conſenſum fida conuerſio:licet enim in falſitate conueniat,non tamen in ueritate conſentit.cuius oppoſitum de particulari dicimus affirmatiua: hæc enim quo ad ueritatem conuenit cum conuertente, quo ad falſitatem uero diſcrepat.Præterea quæ ratio alia à Philoſopho aſſignatur,quòd particularis negatiua non conuertatur,niſi quòd conuerſa uera eſt? ut aliquod animal,non eſt,homo:conuertens autem falſa,ut aliquis homo non eſt animal. Demum nonne cognoſcunt iſti boni uiri nihil aliud eſſe per cõtrapoſitionem conuerti,quam deſtructo conſequente, ad antecedens reuerti deſtruendum? ut ſi homo eſt,animal eſt:ergo ſi non eſt animal,non eſt homo:cum itaque modus iſte arguendi legitimus ſit, cur has ineptias proferunt? Sed dicerẽt fortaſſe,quid ad exemplum? ue miſeri quanta bonarum literarum cæcitate detinemini:nonne uel minutis logicis manifeſtum eſt,& nulla roſa exiſtente iſtam falſiſſimam eſſe, Aliqua roſa non eſt ſubſtantia? quod ſi negas, des oppoſitum: nonne hæc per ſe & neceſſaria eſt, quæ dicit omnem roſam ſubſtantiam eſſe, & ſiue roſa exiſtat, ſiue non exiſtat, omnino ueritatem ſuam obtinet?

Propoſitionũ quæ termino conueniunt, coniugationes.

Conuerſio, hic propoſita, quid.

Nota contra iuniores de conuerſionibus.

obtinet? Dicămus itaq; cum Abumazare, & Alulido Roſad. ac Diuo Seuerino, quòd ſi ueritas non remanet, euerſio potius quam conuerſio nuncupanda eſt: & ut breuibus agam, quod inquit Diuus Seuerinus in introductione ad ſyllogiſmum categoricum, Conuerti propoſitiones dicuntur, quotiens mutato ordine terminorum. i. quod ſubiectum fuerat prædicato & quod prædicabatur, ſubiecto, ueritatem ſimul obtinent uel falſitatem.

Conuerſio propoſitionum.

Obiectio

¶ Sed proculdubio ex illis audaculus aliquis inſurget inquiens, quid, nōne hæc falſa eſt, omne animal eſt homo, & tamē hæc uera, aliquis homo eſt animal? ergo non in falſitate conſentiunt.

Solutio.

¶ Dicimus & ad argutiam hanc, ita id eſſe intelligendum, ꝙ ſeruato ſyllogiſtico conuenientiæ modo, ſeruanda eſt ueritas, falſitaſue. i. ꝙ ſi antecedens eſt uerum, conſequens ſit uerum: & ſi conſequens falſum, quòd antecedens falſum exiſtat: Non autem, ſi antecedens falſum, propterea uetatur, quin conſequens ſit uerum: quum ex falſo, ut alibi declarabitur, uerū conſequi posſit: unde ſi hæc propoſitio, Omne aīal eſt homo, quæ uim obtinet antecedentis, falſa ſit: nō tamen ob hoc prohibetur, quin hæc, Aliquis homo eſt animal, quæ conſequentis rationem induit, uera eſſe posſit. Sed abunde contra manifeſtarios iſtos deturpatores dialecticæ, ne dicam artium omnium, inuecti fuimus. Supereſt igitur, ut ad rem propoſitūq; noſtrum redeamus, inueſtigantes, ſit ne alius conuertendi modus, & quonam modo cum oppoſitione cōuerſio, de qua hoc in loco nullam Philoſophus mentionem fecit, ſit faciēda. Dicimus itaq;, quòd & alius conuertendi modus ponitur ab eodem priorum analyticorum, ſecundo, capite de circulari oſtēſione: qui dicto de omni Abumazaris, de quo ſuperius tractauimus, ualde eſt ſimilis, utputa hæc propoſitio, nullū. b. eſt. a. in hanc conuertetur: cui. a. nulli ineſt, huic omni ineſt. b. & de hac inibi dicendum erit. Alium etiam conuertendi modum recenſuit inferius ſectione ſecunda, quū uidelicet contradictoriū in contradictoriū cōuertēdū eſſe aſſerit. Sed qm̄ de conuerſione cum oppoſitione, nihil hoc in loco ponit Ariſtoteles, & nos pauca admodū diximus: ideo quæ ſit, & quomodo fieri debeat, breuibus narrandum eſt.

Conuerſio cum oppoſitione.

¶ Conuerti itaq; per oppoſitionem, ut inquit Diuus Seuerinus, propoſitiones dicuntur, quum utrinq; terminorū ordine pmutato, uni uel utriq; eorū negatiuū copulatur aduerbiū: &, ut breuibus agā, nihil aliud eſt, quod etiam diximus, per oppoſitionem conuerti, quā à conſequentis oppoſito ad antecedentis appoſitum redire: quod quia non ſemper ita fit, ideo & ille modus enarrandus nobis eſt: accidit enim ut non ſemper huiuſmodi conuerſione conſequens, ſed & antecedens aliquādo deſtruamus: maximeq; hoc fieri accidit (ut in primum de cælo Simplicius, & in. 1. de anima Themiſtius tradit) quum nō ſit neceſſaria conſequentis cum antecedente connexio: taleq; accipitur conſequens, ut & omni & nulli posſit ineſſe antecedenti: quemadmodum ſi dicam, ſi Dion nauigat, contingit ipſum bene nauigare: & ſi homo eſt, cōtingit ipſum eſſe grammaticum: conſimiliter, ſi ueniens illud animal eſt, contingit ipſum eſſe equum: ubi palam, ꝙ deſtructo conſequente, non ob id tamen antecedēs deſtruitur: neq; enim rectè ſe habet, ſi dicamus Sed non contingit illud eſſe equum, ergo non eſt animal: ſed contrario potius modo arguēdum eſt, ut uidelicet deſtructo antecedente, conſequens etiam deſtruamus: ut, ſed non eſt animal: non igitur cōtingit ipſum eſſe equum, quali arguēdi modo in primo de Anima uolūt uſum eſſe philoſophum, dum inquit, Si eſt aliquod opus animæ proprium, contingit ipſam ſeparari: ſed de his alias: iam enim tempus eſt, ut ad contextum ipſum redeamus.

De conuerſione propoſitionum inexiſtentium. Ca. II.

QVOniam vero omnis propoſitio eſt, aut ineſſe, aut neceſſario ineſſe, aut contingenter ineſſe: harum autem aliæ affirmatiuæ, aliæ negatiuæ ſecundum vnamquãq; allocutionem.

Volens, ut diximus, philoſophus exponere principium, quo ſyllogiſmi ſecundæ ac tertiæ figuræ, apparentiam capiunt arguendi, prius omnifariam propoſitionum facit diuiſionem: in qua exponenda, ſi quid unq̄ ingenii in nobis fuit, id totum hercle adhibendū eſt, tanta eſt etenim hoc in loco enarratorum confuſio, ut ad aucupādam ueritatem œdipo aliquo opus nimirum eſſe uideatur: &, quemadmodum poſt multa inquit Leui Gerſonis, ut uerbum uerbo effingam, Ecce omnino uehementi confuſione confuſa eſt res hæc: adeo, ut iudicium non poſſimus ferre ob materias, quas in hoc nobis exhibuit Ariſtoteles: quæ ſit ipſius, quam intenderit, intentio in his propoſitionibus. hæc ille. Non iniuria igitur enixiſſime laborandum eſt, & q̄ fieri poteſt, breuioribus agendum.

Nota de diuiſione propoſitionis modalis.

¶ Primum itaq; quæſitu dignum, cum in modalibus duo ſint, modus ac materia ipſa, an ſecundum modos, an ſecundum materias, an uero ſecūdum utraq; magis, iſtam fecerit diuiſionem: ut uidelicet ſenſus ſit, propoſitionum aliam eſſe cum modo neceſſitatis, aliam cum poſſibili, aliam cum ineſſe ipſo: An uero potius ita intelligenda eſt, propoſitionum aliquas in materia neceſſaria eſſe, alias in poſſibili, nōnullas autem in ea, quæ ineſſe nuncupatur. An demum ſenſus ſit, ꝙ ſecundum utraq; diuiſio fiat. Et ſi quidem ſecundū modos tantum dixeris, inuoluti profecto, nec Gordiano faciliores erunt tibi nodi exoluendi: ſi etenim iuxta modos tantum diuiſio hęc facta fuiſſet, ſequeretur, hanc eſſe neceſſariam, Neceſſe eſt aliquem hominem eſſe album: quod arguitur. nanq; & uera eſt, & modum habet neceſſitatis: igitur ex pręſuppoſitis ſequitur ipſam neceſſariam eſſe: quod ſi conceſſeris, maius adhuc ſequitur abſurdum: in miſtione nanq; neceſſarii & inexiſtentis nulla erit diuerſitas, ſiue maior ſeu minor accipiatur neceſſaria, dummodo uera

ſit:ſemper enim cum concluſio uera ſit,cũ tali neceſſitatis modo,neceſſaria erit nuncupanda.Præterea,qđ & abſurdius,nonne ex hac poſitione ſequetur, ſyllogiſmorum differẽtias iſtas,quas hoc in uolumine tradit Ariſto.arbitrarias potius eſſe,ꝗ ſecundum rei naturam? non igitur modorum tantum uarietas, propoſitionum facit diuerſitates. Amplius, cur contingentes propoſitiones in omni contingentis ſignificato non eodem modo conuertuntur, ſi nulli materiæ determinatæ addicuntur? profecto nullam quiſpiam rationem aliam aſſignare poterit,ꝗ ꝙ & ſecundũ materias diſtinctio iſta ſumenda eſt. His accedit, ꝙ propoſitiones iſtæ non ſunt aliter hoc in loco accipiendę, ꝗ de his in libro de interpretatione prætractatum fuerit:ſed ut liquido conſtat,modales ibi enuntiationes materiam ſibi aſciſcebant determinatam:ratio itaque eadem & hic habenda erit.Demum hoc etiam ipſius philoſophi teſtimonio refutatur, qui cũ ſyllogiſmos ineſſe,abſoluiſſet,uolens de ſyllogiſmis ex neceſſariis propoſitionibus,agere,inquit ad uerbum, Quoniã diuerſum eſt ineſſe,& ex neceſſitate ineſſe, & contingenter ineſſe nam multa quidem inſunt, non tamen ex neceſſitate:alia uero neq; inſunt ex neceſſitate,neq; inſunt omnino,contingit autem ineſſe: manifeſtum ꝙ ſyllogiſmus uniuſcuiuſq; horum aliter erit,& non ſimiliter ſe habentibus terminis: ſed hic quidem, ex neceſſariis:ille uero,ex his,quæ ſimpliciter inſunt: ille autem,ex contingentibus,& quæ ſequuntur. Ob hæc itaq; & conſimilia,non immerito diceret aliquis diuiſionem iſtam penes materiam magis factitatam eſſe,ꝗ modos.¶ Contra quem tamen inſurgent alii: nam ſi iuxta materiam tantum ſumitur propoſitionum diuiſio hæc,nimirum iſta, Homo eſt animal, propoſitio neceſſaria dicenda erit:& iſta itidem, Contingit omnem equum hinnibilem eſſe:quod per abſurdum eſt.Præterea ſi penes materiã differunt propoſitiones hæ,alia nimirum erit ipſius inexiſtẽtis materia,alia neceſſitatis materia: quare iſthæc propoſitio, Aliquod animal non eſt homo, inexiſtens nullo pacto dicetur:quam tamen Ariſtoteles, ut inexiſtentem,manifeſtiſſime ponit,dum particularem negatiuam terminis conuerti negat. Deinde, nonne idem dum arguit ex maiori affirmatiua, minoriq; negatiua in ſyllogiſmis inexiſtentibus nullam ſequi concluſionem,accipit hoſce terminos,animal,homo,equus? ex quibus manifeſte neceſſariæ conſtruuntur propoſitiones:quod & inferius paulo facit, dum hos accipit,ſcientia,linea,medicina.Præterea,materiæ, ex natura ipſa propriam uim obtinent:modi autem,ex noſtro proferendi modo.

Modi non ex natura, ſed ex noſtro proferendi modo uariantur.

Philoſophus itaq; non ex natura,ſed ex noſtro proferendi modo,uoluit propoſitiones iſtas uariari,cum inquit,Secũdum unamquãque allocutionẽ.Hęc itaq; & conſimilia animo quiſpiam agitans, & penes modos & iuxta etiam materias ipſas iſthanc fieri diuiſionem autumabit:quod ſi dixeris,ſequetur,propoſitionem nullam falſam eſſe: & neceſſariam præſertim:ſi.n.in materia fuerit neceſſaria,& modũ habeat neceſſitatis, qui fieri poteſt, ut falſa eſſe dicatur. Præterea,quonam ordine erunt iſtę reponendæ,Neceſſe eſt aliquem hominem currere, Contingit hominem animal eſſe, quæ modũ habent à materia diſſonum? ꝙ ſi dicas nullas tales fieri propoſitiones,hoc arguo:nulli enim ambiguum,quin ſi unum contradictoriũ in rerũ natura fuerit,& alterũ itidem reperiatur:ſi igitur hoc ita eſt,cur & huic propoſitioni,Contingit omnem hominem currere,ueræ exiſtenti,ſuum contradictoriũ non dabitur? Mirandum profecto eſſet,ſi in talibus propoſitionibus nũquam poſſemus oppoſitũ aſſignare, quod alioquin pleriſq; in locis Ariſtoteles factitauit.

Propoſitionũ diuiſio ſuperius poſita, qualis iuxta Alex.& Auerroem.

¶ Cum hæc itaque adeo ad omnẽ partẽ ambigua ſint, dicemus nos cũ Alexandro Aphrodiſienſi,diuiſionẽ iſtam & iuxta modos,& penes etiã materias ipſas ſumi:quod ut planius intelligatur,ipſum quoq; Alexandrum loquentem in mediũ proferam:ait.n. Inexiſtentiũ aliquibus, alia ſemper inſunt:nonnulla aliquãdo inſunt,aliquãdo minime:ſi itaq; ſemper inſit,quod ineſſe dicitur, & ſic accipiatur ineſſe,neceſſaria talis efficitur propoſitio,affirmatiua uera:neceſſaria uero negatiua uera eſt,quæ nunquã aptũ natũ alicui ineſſe,accipit ipſum nõ ineſſe.Sin autẽ non ſemper prædicatũ ſubiecto inſit,ſi quidẽ cũ defectu inſit,hoc ſignificans, propoſitio inexiſtens fit affirmatiua uera.Conſimiliter & inexiſtens negatiua uera,quæ quod non ineſt, dicit nõ ineſſe:ſi uero in præſentia ſubiecto nõ inſit prædicatum,poſſit aũt ipſi ineſſe,atq; ita ut potẽs accipiatur, cõtingens affirmatiua uera efficitur propoſitio: quæ uero cõtingens ineſſe,aut quod inſit, aut quod non inſit quidẽ,poſſit aũt ineſſe & nõ ineſſe,dicit, contingens negatiua uera:falſæ aũt,quæ nõ ſic ſe habentia, ut ita ſe habẽtia ſignificant:ſignificantes namq; inexiſtentiam propoſitiones eorũ,quæ ab ipſis dicũtur,quẽadmodũ illa in eo,ꝙ inſunt,ſe habuerint:ita & ipſæ aſſimilatæ eorũ modo,quæ ab ipſis ſignificantur.

Quod alicui ineſt, aut ſeparabile aut inſeparabile eſt.

¶ Amplius,omne quod alicui ineſt,aut inſeparabile ab ipſo eſt & per ſe ineſt,aut ſeparabile:ſi quidẽ inſeparabile,quæ hoc ſignificat,propoſitio neceſſaria eſt: ſi uero ſeparabile,cõtingens:ex qua quæ quidẽ pręſens tã ſignificat,inexiſtens:quæ uero ſeparatũ,hoc eſt nõdũ præſens,potens aũt ineſſe,cõtingens proprie.Hæc ad uerbũ Alexander:quæ ſi diligenter inſpicimus,liquidum erit,ſententiã extitiſſe Alexandri,ut modus materiæ cõformis eſſet.

Neceſſaria propoſitio iuxta Auer.

¶ Cæterũ Alulidus Roſ. iſtã hãc opinionẽ limitatius etiã protulit,inquiens diuiſionẽ iſtam & eſſe ſm rei ſubiectæ naturã,& etiã ſm noſtrũ cognoſcendi modum: ut uidelicet propoſitio illa neceſſaria ſit,quæ & in materia exiſtat neceſſaria, & ipſam etiã neceſſariam eſſe cognoſcamus,ut neceſſe eſt, hominem animal eſſe:atque itidem poſſibilis,quæ & ſecundum materiam & ſecundum cognitionem poſſibilis ſit:ea uero ineſſe nuncupetur, quam ignoramus,ſit ne neceſſaria an poſſibilis:quẽadmodũ, ſi di-

cam

cam,omnem coruum nigrum eſſe.uerum de his poſtea:ſufficiat ad præſens,diuiſionem iſtam & ſecundum materias & ſecundum modos fieri:&, ut altius

Diuiſio alia propoſitionis iuxta Burand.

exordiamur,dicimus propoſitionum alias actum,potentiam alias ſignificare:&,ſi quidem actum notent, aut permutabilem aut non:ſi permutabilem,propoſitionem inexiſtentem conſtrui:ſi non permutabilẽ, propoſitionem fieri neceſſariam: Si uero potentiam ſignificet,propoſitiones iure contingentes nuncupari. ¶ Cæterum ut rationibus etiam in oppoſitum poſſimus facere ſatis,aliam faciemus diuiſionem (quam

Alia itidem

& Leui Gerſonis innuit,dicentes,propoſitionum neceſſariarum ſeu poſſibilium,ſeu inexiſtentium, alias ſimpliciter tales eſſe,alias ſecundum quid:& quę ſimpliciter tales ſunt,hę & modum habent & materiam modo conuenientem:quæ uero ſecundum quid,hæ biſariam ſecantur:aliæ nãque ſecundum quid uocitantur,quia aut modum, aut materiam tantum habent:aliæ ſecundum quid,quoniam non totam materiam,ſed ipſius tantummodo partem modo corre-

Neceſſaria propoſitio.

ſpondentem retinent. Et,ut ſigillatim agamus,ea ſimpliciter neceſſaria nuncupatur,quę & modum habet neceſſitatis,& ſubiecti prædicatiq; exiſtentias neceſſarias,& adhuc eſſentialẽ reſpectum prædicati ad ſubiectum:quemadmodum ſi dicerem, neceſſe eſt hominem animal eſſe:& hoc modo neceſſarium accipiens primo Poſteriorum Ariſt.uoluit per ſe,neceſſariũq;, ad ſeinuicem conuerti: Neceſſaria uero ſecundum quid,ideſt ſine modo: in materia autem neceſſaria, hæc nuncupabitur,homo eſt animal: Neceſſaria autem cum modo abſque materia,ut neceſſe eſt Socratem currere. Sed neceſſaria quæ materię tantum partem habet,triſariam ſcinditur: Aut enim ſubiectum prædicatumq; contingentia habet, habitudinem tantum prædicati ad ſubiectum neceſſariam retinens,ut Socrates corrumpetur: Aut ſubiectum habet neceſſario exiſtens cum eadem prædicati habitudine neceſſaria:prædicatum uero, contingens, ut homo ſpirat: Aut econuerſo,ut grammaticum,eſt homo:ſcribens,

Contingens.

eſt homo. Conſimiliter & contingentes partiemur, hanc ſimpliciter contingentem uocitantes,Contingit ſcribens eſſe album:has uero ſecundum quid,contingit hominem eſſe animal, contingit Socratem ſpirare,contingit hominem ſcribere,contingit ſcribens hominem eſſe.Quæ autem inexiſtentes ſimpliciter,quęue ſecundum quid dicantur, mox pertractabimus: iam enim ad argumenta ratiocinationesq; reſpondendum eſt:Quod itaq; primo ſequi aſſeris,nullam, uidelicet hoc ſuppoſito,propoſitionem falſam eſſe poſſe:negandum proculdubio arbitramur:nam hęc falſa eſt,neceſſe eſt,nullum hominem eſſe animal: & tamen cũ modo neceſſitatis & in materia neceſſaria exiſtit. Poſtea dicimus ad hæc,ꝙ diuiſio iſta primaria intentione propoſitiones continet ſimpliciter tales: ſecundaria uero,& eas,quæ ſecundum quid: tamen & hæc pacto aliquo ſi nõ ſimpliciter,ſaltem ſm quid neceſſaria uocitabitur,Neceſſe eſt hominẽ currere: erit inquã ſm quid neceſſaria,ſed tamen falſa: atq; ita ut exiſtimo & rationi ſecundæ factũ eſt ſatis. Verũ enim uero,quod iam polliciti ſumus,dicendum eſt, quænam ſit propoſitio inexiſtens ſimpliciter quæue ſm quid:quod ne ſæpe ac ſæpius repetendum poſtea ſit, accuratius pertractandum eſt. ¶ Sciendum itaque ꝙ

Inexiſtens.

multifarias ſuper materia propoſitionis inexiſtentis habuerunt antiqui opiniones. ut enim narrauit Alpharabius,recitante Alulido Roſ. Herminus, Themiſtius ac Theophraſtus uoluerunt materiam propoſitionis inexiſtentis,eam exiſtere,quę comprehenderet neceſſariam atq; poſſibilem,quæq; reſpectu ipſarum eſſet quaſi genus. ſm hos etenim propoſitio omnis ſine modo,inexiſtẽs nuncupabitur. Alexander autem, quemadmodum ex antedictis ſatis apparere poteſt, longe ſecius opinatus eſt.uoluit enim eam dici inexiſtentem,cuius prædicatum non ſemper ſubiecto inhæreret:inhæreret tamen,hoc eſt contingentem propoſitionem ad actum reductam. Sed Alulidus Roſ. contra omnium iſtorum opinionem dixit,illam abſolutam ſeu inexiſtentem nuncupari,quæ tempori determinato non addicitur,& æqualiter ſcitur ex re ipſius,quod nõ ſit neceſſaria,aut idem hoc ignoretur: & ut facilius quæ ſuper hoc intenderit,intelligamus, perſtringam,quæ ab eodem in quæſtione de hac propoſitione ſcriptitata ſunt. Propoſitio inquit uniuerſalis,duplex eſt:una,in qua prædicatum toti ineſt ſubiecto,actu:altera,in qua non actu,ſed potentia ineſt. &

Diuiſio uniuerſalis propoſitionis iuxta Auer.

eius,in qua prædicatum ineſt toti ſubiecto,actu,quędam eſt,in qua ſemper ineſt prædicatum,& eſt neceſſaria:quædam,in qua non ſemper, & eſt inuenta ſeu inexiſtens.& hoc biſariam eſt,ut in pluribus,& eſt cũ ſubiectum ſm ſuam naturam non recipit niſi unum contrariorum:quod uero reliquum eſt, per accidens inuenitur,quemadmodum ſi dicamus,omne habens oculum uidet:alterum uero eſt,quod non ut in pluribus,ſed aut ut in paucioribus,aut ęqualiter, & quę ſecundum hoc efficitur propoſitio,illa eſt, quæ oppoſita ſuſcipit. Inexiſtens itaque propoſitio treis habebit ſpecies,ut in pluribus,ut in paucioribus, & ęqualiter:& quę ut in pluribus actu eſt,ut in paucioribus potentia eſſe dicitur:atq; ita propoſitioni inexiſtenti ut in pluribus correſpondet poſſibilis ut in paucioribus:ei uero quæ eſt inexiſtens æqualiter,poſſibilis itidem æqualiter:ei autem quæ ut in paucioribus, poſſibilis ut in pluribus. Quæ cum ita ſint, addit idem, non eſſe inuentam, quam uoluit Ariſtoteles, illam, quæ eſt ſecundum paucum: quemadmodum nonnulli intellexerunt ex doctrina Alexandri: ſed uoluit Ariſtoteles,uel illam,quæ eſt ſm plurimum, uel ambas ſimul:præterq̃ ꝙ intendit illam quæ eſt ſm plurimum,primaria intentione,alias autem ſecundaria: ſecundum quod,conferunt in aliquibus locis,ut in ſyllogiſmo ducente ad impoſſibile. ¶ Quòd autẽ Theo-

Theophraſti opinio refutatur.

phraſti opinio,ſi uere Theophraſti eſt,non ſit ſecũdũ

Philoſophi ſentētiam, his idem Alulidus Roſ. arguit ratiocinationibus: Ariſtoteles nanq; de his agit propoſitionibus, quæ in re ipſa, & extra intellectum reperiuntur: ſed tales propoſitiones, quæ & poſſibili & neceſſariæ communes ſint, non ſunt extra animam: nō itaq; de his agit Ariſtoteles. Præterea falſum eſſet, negare particularem negatiuam iu terminis conuerti: cū poſſibilis, quæ ipſius quaſi pars eſt, terminis ad ſe conuertatur. Deinde ex ipſius quoq; philoſophi proceſſu hoc poteſt eſſe dilucidum: ſemper enim & præſertim in miſtione contingentis & inexiſtentis ponit contingentem ineſſe: ergo ſequitur, propoſitionē inexiſtētem nil aliud ſignificare, q̄ poſſibilem ad actum deductam. Præterea, inquit Leui, ſi ita eſt, quemadmodum dicitis, aut diuiſio iſta erit ſecundum rem ipſam, aut ſecundum noſtrum cognoſcendi modum: non ſecundum rem ipſam, quia genus non uenit in diuiſionem cū ſuis ſpeciebus: neq; enim ita dicimus, numerorum alios numeros eſſe, alios pares, alios impares. Si uero dicas ſecundum noſtrum cognoſcendi modum, palam q; hoc erroneum eſt: non enim dum abſolutam cognoſcimus, neceſſariā poſſibilemq; cognoſcimus. Supereſt itaq;, non eſſe intelligendā propoſitionem inexiſtentem ſecūdum Theophraſti opinionem. Si uero dixeris ſecundum opinionem Alexandri, ſtatim inſurgemus dicentes, cum omnis ſyllogiſmus ratiocinatioq; per uniuerſales fiat propoſitiones, raro aut nunquam euenire, ut inexiſtens uniuerſalis fiat propoſitio: quod per abſurdum eſt: uniuerſalitas enim propoſitionum iſtarum nō eſſet, niſi per accidens. Præterea, Ariſtoteles in miſtione contingentis & inexiſtentis, propoſitiones damnat, quæ ſunt inexiſtentes ut nunc, & tempori determinato addicuntur: ſequitur igitur, non eſſe hoc modo intelligēdas propoſitiones inexiſtentes. ¶ His itaq; & conſimilibus ratiocinationibus ambæ iſtæ refutantur opiniones, operæprecium ergo eſt, ut cum Alulido Roſ. dicamus, Ariſtotelem per inexiſtentem propoſitionem intellexiſſe primaria intentione, quę ſit inexiſtens ſimpliciter: ſecundaria uero, quæ ſecundum quid. Sed ut hoc exactius intelligamus, prius nomina hęc aperienda ſunt: quidue per ſimpliciter ineſſe, & quid per ſecundum quid, audiēdum ſit. ¶ Dicimus itaq; cum Alulido Roſadis atq; eius interprete Leui, eam ſimpliciter inexiſtentem uocitari, quæ nullū habeat modum, & materiam teneat inexiſtentem, hoc eſt, in qua teſtatur ſenſus, q; inuenitur prædicatum in omnibus ſubiecti partibus in omni tempore aut plurimo eius, & prædicatum ſubiectumq; inexiſtentia & non neceſſaria ſunt: ut, omnis coruus eſt niger: &, omnis nix eſt alba: & differentia eſt inter has & neceſſarias: quia in his prædicatum non habet eſſentialem à ſubiecto dependentiam: & ſi non re, intellectu ſaltem poteſt ab ipſo ſeparari: in neceſſariis uero, prædicatum ſubiecti eſſentiam conſtituit, aut eſſentialem ſaltem habet dependentiam. Nec me præterit alios nonnullos, & magnos profecto, longe aliter ſenſiſſe. ¶ Diuus nāq; Albertus duplicem uult eſſe propoſitionem inexiſtentem ſimpliciter: unam, quæ miſtionibus neceſſarii & inexiſtentis deſeruiat: alteram, quæ contingentis & inexiſtentis: in miſtione nanq; neceſſarii & inexiſtentis, uult eam à neceſſaria non differre, niſi quia modum non habet: quæ uero in miſtionem contingentis & inexiſtentis aſciſcitur, ea eſt, quæ à contingenti nato oriunda eſt: unde hæc inexiſtens ſimpliciter uocitabitur, grammaticum eſt animal: & hæc Albertus. Alexander uero, longe aliter iſthanc propoſitionem definiuit: ait enim, Oportet talem inexiſtentem propoſitionem accipi, cuius ueritas non eſt determinata à contingente ſibi addita, & contingente uniuerſali in eam, quæ inexiſtens eſt, tranſumpta: nihil enim differt ſiue determinationē quandam, propoſitioni inexiſtenti addas, ut ſecundum tempus coarctetur: ſiue talem cum ipſa contingentē componas, quę in eam, quę inexiſtens eſt, tranſmutata, ipſam tollat: nam neq; eam, quę ſemper ineſt, dicit (hęc enim iam neceſſaria eſt) ſed quę manere queat uniuerſalis affirmatiua uera, & quando contingens affirmatiua uniuerſalis cum hac aſſumpta in eam, quę inexiſtens eſt, permutata fuerit. Hæc Alexander. Nos autem cū ad locum illum deuenerimus, aliqua fortaſſe etiam in medium adducemus: ſufficiat igitur in pręſentia eā ſimpliciter inexiſtentem uocitari, quam uoluit Alulidus Roſad. Secundum quid uero, biſariam ſcinditur. ſiue enim materiam habuerit inexiſtentem, & cū modo extiterit, aut econtrario modum non habuerit, & in neceſſaria aut contingēti materia ſit: ſiue cur tam mutilamq; inexiſtentis materiam obtinuerit: unde iſtę omnes ſecundum quid inexiſtētes appellabuntur, Neceſſe eſt omnē coruum eſſe nigrum, contingit omnē tunicam eſſe albam: homo eſt animal, aliquod animal ambulat, ambulans mouetur. Cum itaq; hęc ita ſint, abſurdum minime eſt, ſi propoſitio quępiam & ſecundum quid neceſſaria, & ſecundum quid inexiſtens ſit, ac de reliquis cōſimiliter: nā hęc, Aliquod animal nō eſt homo, & inexiſtēs & neceſſaria dici poteſt, ſm quid tamē: unde ſi eā in cōuerſionibus inexiſtentiū poſuit Ariſtoteles, haud mirū. Cęterū multū profecto iā à propoſito digreſſi ſumus: tempus itaq; eſt, ut uelis collectis in portū deſcēdamus, & quod ex cōtextu ſupereſt, enarremus. (Omnis propoſitio) ſubaudiendū, inquit Alexander, categorica aut inexiſtēs .i. ſine modo & in materia inexiſtente (aut neceſſario ineſſe) hoc eſt, cū modo neceſſitatis materia adhibita neceſſaria: (aut cōtingenter ineſſe) hoc eſt, in qua prędicatum ſubiecto non inſit, cū tamē ineſſe poſſit, modo contingentis appoſito. Sed cur, dicet uon ab re aliquis, cū quatuor ſint modi, propoſitionum naturam uariantes, de binis tantum mentionem fecit, neceſſario inquam & contingente, poſſibilem impoſſibilēq; modos omittens? Dicimus breuitatis ſtudio factum hoc fuiſſe: neceſſario nāq;, impoſſibilē: cōtingēti uero

possibilem

Opinio Alberti.

Inexiſtens ſecundū quid.

Inexiſtens iuxta Baraſadis.

Dubium.

Solutio.

poſſibilem modum comprehendit:quod enim neceſſe eſſe,illud impoſſibile non eſſe:& quod impoſſibile eſſe,illud neceſſe non eſſe.& conſimiliter,poſſibile contingensq; idem penitus ualent:niſi ꝙ uoce ac loquendi communi quodam uſu aliquantum differunt: dicimus nãq; impoſſibile, priuantes poſſibilis naturam,non autem incontingens.Quum & alii ꝓpoſitionum modi ſint fermè infiniti,ut bene,malè,ac conſimiles:de his nullam fecit mentionem,quia ꝓpoſitionum naturam non uariant.(Secundum unamquãcunq; allocutioné) hoc eſt,ſecundũ unumquéq; modum:modos enim uocat allocutiones, quoniam locutiones quaſi additæ ſunt.Ex hoc autem nõnulli aucupantur,diuiſionem iſtam ſecũdum modos tantum fieri:unde & Alexander quaſi his,quę ſuperius dixerat,contrarius,ſecundum unamquãq; allocutionem inquit,hoc eſt,ſecundum uniuſcuiuſq; appræ dicationis differentiam,& ſecundũ unamquãq; modi additionem ſignificat:neq; enim exiſtimat propoſitiones ab his,quæ in ipſis monſtrantur ſignificanturq; neceſſitatem accipere,& ineſſe,& cõtingens:uerum ex additione appoſita & apprædicata dicente, ꝙ hoc huic ex neceſſitate ineſt,aut ineſſe contingit. Ita enim erunt aliquæ neceſſariæ ueræ,& falſæ:conſimiliter & inexiſtentes & contingentes.nullus nanq; ſermo falſus efficeretur,ſi ſolus hic modus diceretᷣ, qui rerum naturã ſignificat:quiq; talis eſſet,qualia, quæ ſignificantur.quoniam aũt dicimus,enuntiatiuã orationem uerum falſumq; conſimiliter ſuſcipere: dicimus autem & affirmationem quandã uerã, atq; aliã quandam falſam:quæ uidelicet aſſerit,nõ ut id ſe habet,de quo ipſa dicitur:ita dicemus & neceſſariã quãdã falſam:falſa etenim neceſſaria eſt, q̃ nõ neceſſariũ, neceſſariũ aſſerit: op; itaq; ꝓpoſitionibus adiacere allocutiões ac modos:ſed de his abũdè ſuprà diximus.

Rurſus vero affirmatiuarũ ac negatiuarum alię ſunt vniuerſaliter,alię in parte,alię indefinitę.

His,inquit Alexander, additis propoſitionũ differentiis,fiũt propoſitiones omnes decem & octo, tres affirmatiuæ neceſſariæ, uniuerſalis in parte,atq; indefinita:trẽſque itidem his oppoſitæ negatiuæ:cõſimiliter & inexiſtentes totidem, & contingentes eodem

Propoſitionũ ſpecies, 18. modo.Sunt itaq; in ſumma propoſitiones omnes decem & octo:quæ ex tribus originem ducunt diuiſionibus: quarum prima, compoſitionem reſpicit ꝑdicati cũ ſubiecto:ſecũda,prædicatum ſubiectũ,tertia.

Dubitatio, Solutio. Sed quęret haud iniuria aliquis: cur indefinitam ſingularemq; propoſitiones omiſerit. De ſingulari quidem dicimus,aut quia eandem cum particulari conuerſionem habet,aut potius quia in artem nõ uenit: quũ ſub ſenſum cadat. Verũ non eadem, inquiet aliquis,de indefinita dici poterunt: iſta enim & in arté aſciſcitur, & ſyllogiſtica eſt.Reſpõdemus itaq; & ad hoc:quia particularis cõuerſione cõuertitur. Quòd ſi quæras,cur de particulari potius q̃ indefinita mẽtionem fecit? Dicimus aut quia uſitatior eſt, aut quia indefinita ſatis ambigua eſt;quum enim nulla terminetur clauſura,ambiguum fortaſſe eſſet, an particularis,an uerò uniuerſalis uim obtineat: unde & in logica ſua Algazeles inquit,indefinitæ in ſenſu accipiũtur particularium, quoniam proculdubiò partem ſignificant:uniuerſalitas autem in illis dubia eſt, & nõ ſunt certæ:idcirco excluduntur à demonſtratiuis.

Dubium. ¶ Ad hæc dubitaret meritò aliqs, cur de ſyllogiſmo ſecundum formam tractaturus, materiales accipiat differentias propoſitionum. ¶ Reſpondemus,quod ideo hoc fecit,quia quum ſyllogiſmorum plurimi ꝑ conuerſionem uim accipiãt ratiocinãdi, uolens de cõuerſione ad amuſſim pertractare:eas connumerauit propoſitiones, quæ uariis conuertuntur conuerſionibus:atq; ideo neceſſarias contingentesq; atq; inexiſtentes propoſitiones recenſuit. Solutio.

Vniuerſaliter quidez priuatiuam,in eo, quod eſt ineſſe, terminis conuertere neceſſe eſt: Si nulla voluptas bonũ, neq; bonum vllum erit voluptas:pręedicatiuaz autem conuertere quidem neceſſarium,non tamen vniuerſaliter,ſed in parte:vt, Si omnis voluptas bonum, ⁊ bonum aliquod eſſe voluptatem.Ear ũ vero,quę in pte pręedicatiuã quidez conuertere neceſſe eſt ſecundũ partem: ſi enim voluptas aliqua bonum,⁊ bonũ aliquod erit voluptas: Priuatiuaz autem,non neceſſarium:non enim, ſi homo non ineſt alicui animali,⁊ animal non inerit alicui homini.

Exponit, exempla adducens, quomodo propoſitionum unaquæq; cõuertatur: & primò de uniuerſali negatiua agit,quia in ſeipſam conuertitur, & per hanc aliarum cõuerſiones arguuntur: ob id enim ꝙ uniuerſalis ẽ,particulari affirmatiuæ ꝑponiť, q̃ & ipſa i ſe cõuertitur: propterea uerò ꝙ in ſeipſam conuertitur,uniuerſalem anteiuit. ¶ Vbi notatu dignum, ꝙ contradictoriæ propoſitiones conſimilem fermè cõuerſionis modum obtinent:uniuerſalis nanq; negatiua,particularisq; affirmatiua,in ſeipſas redeũt:uniuerſalis uero affirmatiua, particularisq; negatiua,ſi conuertuntur,per accidens tãtum, ut declarabimus, cõuertuntur. particularis nanq; affirmatiua atq; uniuerſalis negatiua,licet per accidens,hæc in particularem negatiuam, illa uerò in uniuerſalem affirmatiuam redeant:in ſe tamen etiam conuertuntur.(Non enim ſi homo non ineſt.) Particularem negatiuã noluit Ariſtoteles pacto aliquo cõuerti,& rectè. Diuus tamen Seuerinus per accidens in uniuerſalem negatiuam conuerti tradit:quod ita intelligendum:quũ enim,quemadmodum & paulò infrà dicemus, particularis negatiua ita ſe habeat, ꝙ aliquando ex ſe, aliquando per uniuerſalem ueritatem obtineat:ſi ex ſe uera fuerit,non conuertitur, ut aliquod animal non eſt homo:ſi uerò non ex ſe,ſed per uniuerſalem uera exiſtat,tunc per accidens, ideſt non ſecundũ uniuerſalem ſui naturam conuertitur in uniuerſalem negatiuam. Damnãt nõnulli exemplum Ariſtotelicum: aiunt enim non rectè exemplum in propoſitionibus

Nota de ꝓpoſitionibus contradictoriis.

exiſtentibus allatum fuiſſe ex materia neceſſaria: nos autem huic cauillo abundè ſuperius fecimus ſatis: & paulò etiam infrà fortaſſe aliqua percurremus. Algazeles tamen aliud exemplũ poſuit particularis negatiuæ, nec fortaſſe minus accomodatum: quum inquit hãc eſſe ueram, Quidam homo nõ eſt ſcriptor: falſam tamen hanc, quidam ſcriptor non eſt homo.

Exemplũ Algazelis de propoſitione particulari negatiua.

Cæterum quum iſthoc propoſitionis genus, p eam, quæ oppoſitionis nuncupatur, conuerti poſſit: mirũ eſt, cur hoc ſilẽtio philoſophus prætererit. Dicimus itaq; ꝙ ideo hoc factitatum eſt, quia ut antè etiã diximus, conuerſio iſta non propriè conuerſio dici debet, ſed magis arguendi modus quidam: quum alioquin nec de ſubiecto prædicatũ fiat, & ecõtrario: ut enim non ignoramus, multo diſtant interſtitio terminus finitus, atq; infinitus: ſed quomodocunq; res ſe habeat, quæ philoſophus reticuit, nobis pertractãda relinquuntur, quoniam itaq; penitus conuerſio iſta oppoſitionis, eſt à prioribus diſſona: modũ etiã in cõuertendis propoſitionibus diſſonum obſeruat. quæ enim ibi conuertebantur, hic non retrocedunt: quæ uero ibi, aut non conuertebantur, aut per accidens conuertebantur, hic penitus conuertuntur: & ut preſſius agamus, uniuerſalis affirmatio ſimpliciter retroagetur, hoc eſt, & qualitate, & quantitate eadem permanente ut omnis homo animal, omne non animal eſt non homo. Itidem & negatiua quoq; particularis: ut quidam hõ nõ eſt albus, quoddã nõ albũ nõ ẽ hõ. Vniuerſalis uero negatio nõ conuertiť: licet enim ambæ ꝓpoſitiones in falſitatæ cõſiſtant, nõ tñ in ueritate cõueniunt. hæc enim uera eſt, nullus hõ lapis: hæc tñ falſa, nullũ non lapis non hõ. Conſimiliter & particularis affirmatiua: q̃q̃ etenim in ueritate conſonant, nõ tamen in falſitate cõueniunt: nam hæc falſa eſt, quidã hõ eſt lapis: & tamen hæc uera, quoddam non lapis eſt non homo: & hæc atq; alia cõplura Diuus Seuerinus. ſed mirum herclè uidetur, cur particularem affirmatiuam conuerti neget, quũ ſempiternã obtineat ueritatem: neq; enim exiſtimo eius eum animi extitiſſe, ut arbitraretur, falſitatem ſemp in utraq; propoſitionum ſeruandam eſſe: quum, ut ſuperius abundè diximus, poſſit conuerſa falſa eſſe, & tñ cõuertens ueritatem obtinebit: quemadmodũ & de uniuerſali dicebamus affirmatiua: nam iſta falſa eſt, omne animal eſt hõ: & tamen hæc ueraciſſimè profertur, aliquis hõ eſt animal: non eſſet itaq;, ut cẽſeo, piaculum, ſi & particularem affirmatiuam, p oppoſitionem conuerti concederemus: liberum tamen hoc opinaturis relinquo: neq; eniʒ tñ mihi aſſumo, ut tanti uiri ſententiam dicacitate mea contaminare contendam.

Primum itaq; ſit priuatiua vniuerſaliter a.b, propoſitio. Si enim nulli a. ipſum eorum quę ſunt b. ineſt, & b. inerit nulli eorum quę a: nam ſi alicui, vt c, non verum erit quod dicitur nulli ipſum a. eorum quę b. ineſſe: c. enim ex his quę b. ſunt, eſt.

Quoniam non eſt ſatis exempla cõuertendarum propoſitionum in medium attuliſſe: ideo uult in ꝓſentia Ariſt. arguere conuerſiones iſtas omnes cũ ratione fieri & uniuerſales eſſe: ac primum ab uniuerſali negatiua ea de cauſa, quam ſuperius diximus, exordiũ ſumpſit: & ne qſpiã ratiõe determinatæ, materię hoc euenire autumaret, elementis cuicunq; materiæ applicabilibus hoc deſignauit: quemadmodũ & in expoſitione ſua Alulidus Roſ. & ante eum Abumazar Alpharabius cap. 10. libri de ſyllogiſmo, & ante ambos Ioannes Philoponus atteſtatur. (Sit priuatiua uniuerſalis a.b) hoc eſt, accipiamus uniuerſalem iſtam negatiuam, nullum b.a. ubi notes philoſophũ ſecũdum propriam cõſuetudinem præponere ſemper fermè prædicatum ipſum: tanquam quod in ꝓpoſitione maiorem, & prærogatiuam & dignitatem habeat. Scitu uero dignum, ꝙ, quemadmodum Alexander atq; Philoponus inquiunt, Theophraſtus atq; Eudemus Ariſt. ſocii, planius ac dilucidius multo uniuerſalem negatiuam terminis in ſeipſam cõuerti monſtrauere: ſi enim inquiunt a. de nullo prædicatur b, ab omnibus eius partibus ſeiũgitur: quod autem ſeiungitur, à ſeiuncto ſeiungitur, & ipſum itaq; b. ab omni ſeiũgetur a. nam hoc quod ẽ ſeiunctum, ex eorum numero eſt, quæ & ad aliquid ſunt, & ad conuertẽtiam dicũtur. Ariſtoteles autem deductione ad incõueniens uidetur uſus hoc pacto: ſi a. nulli ineſt b: & b. nulli inerit a. quod ſi neges, cõtradictorium uere proferetur, aliquod a. eẽ b. quod ſi ita eſt, accipiatur c. quod ſub a. ſit, & de quo ipſum a. prædicetur, tũc ita b. prædicatur de c. & a. prædicatur de c, igitur aliquod c. b, & aliquod c. eſt a: ſed quum c. ſit aliquod b. ponamus loco c, b. ipſum: ſequetur, ꝓpoſitionem iſtam ueram eſſe, aliquod b. a: ſed ſuppoſitum fuerat, nullum b. a. eſſe: ergo duo cõtradictoria ſimul uera, quod abſurdum.

Vniuerſalis negat. conuerſio iuxta Eudemũ & Theoph.

Sed inſurgunt hoc in loco dubitãtes, qui uitio uertant Ariſt. primo ꝙ circulari utatur oſtẽſione: hic enim per particularis affirmatiuæ cõuerſionem, uniuerſalem negatiuam cõuerti mõſtrat, & infra per huis retroceſſum particularem affirmatiuam cõuerti arguit. Deinde cur non mirum fuerit arguendi mõ ignoto adhuc (deductione inquam ad incõmodum, de qua nullã adhuc mẽtionem fecit) abuti hic Ariſtotelẽ: nõ enim conſentaneum, ut per ignotius ignotum mõſtremus.

Dubia.

¶ Quæ quum ita ſint, reſpondet enarratorum omnium diligentiſſimus Alexander, hoc ſecius multo ſe habere inquiens: particularem nãq; affirmatiuam p uniuerſalem monſtrauit negatiuam: hanc uero per illius cõuerſionem, minime: ſed per ea, quæ iam dilucida facta ſunt, hæc cõmunit: de omni inquam ac de nullo, in toto eſſe atq; in nullo, hunc in modum: nam ſi a. nulli b, & b. nulli a: quia ſi non, oppoſitum uerificabitur, alicui uidelicet a, b. ipſum ineſſe: ſit autem hoc c: c. itaq; in toto erit a: a. itaq; prędicabitur de omni c: ſed c. aliquid fuerat ipſius b: ergo a. prędicabitur

Alexander diligentiſſimus enarrator.

de aliquo

de aliquo b,ſed ſuppoſitum erat de nullo:igitur contradictoria ſimul uera. quodq́, dum hoc monſtrat, particularis conuerſione nõ abutatur,uel ex contextu ipſo liquet.neq; enim dixit,ſi alicui a.ineſt b.& alicui b. inerit a:queadmodũ inferius paulò de uniuli negatiua aſſerit, dum particularé mõſtrat affirmatiuam conuerti. Aut,& melius,dicendum, rationé iſtá expoſitoriam,hoc eſt,per ſenſibilem monſtrationem fieri:quo arguendi modo & alibi in pleriſq; locis utitur Ariſt. quemadmodum & inferius planum erit: quum autem ratio iſta expoſitoria manifeſte in tertia ſit figura,non tamen tanquam ſyllogiſtica hac utitur, ſed tanquam per expoſitionem ac ſenſibilem cognitionem monſtrante:ꝙ autem modus iſte expoſitorius alius à monſtratione per conuerſionem ſit, inferius planum erit:ubi utraq; utitur ad maiorem dictorum euidentiam. Eſt item monſtratio iſta alia ab oſtenſione circulari & ratione ad impoſſibile deducéte ſyllogiſticè.licet etenim & deductio ad impoſſibile poſſit accõmodari:non tamen eadem eſt cum ea,quá artificioſe facimus:ſed talis,quali utútur Geòmetræ, quum ad impoſſibile deducentes, hac tanquam ꝑ expoſitionem quaſi nota utútur,confuſè:quemadmodum & Algazeles inquit)rationes in medium afferéntes.Nec ob id inficias imus,quin aliquo pacto cõuerſio iſta per ſyllogiſmum tertiæ figurę probari poſſit, ita nullum c.a,omne c.b:ergo aliquod b.nõ eſt a.poteſt item per primam figuram ad incommodum deduci,hunc in modum:ponatur enim a.nulli b.ineſſe,inſit etiam b.alicui a.conſtruitur in prima figura, ꝙ a.alicui a. non inſit:ſed abſurdú rationibus uti ſyllogiſticis,quum adhuc de ſyllõ nulla facta ſit métio.

Si vero omni a.ipſum eorũ, quę ſunt b:ꝛ b.alicui eorũ quę a.inerit:nam ſi nulli,ꝛ a eorum,quę b. nulli inerit: verum ſuppoſitum fuerat,omni ineſſe.Conſimiliter autem ꝛ ſi propoſitio ſecundum partem ſit: ſi enim a.alicui eorum, quę b.ꝛ b.alicui eorum,quę a.neceſſe eſt ineſſe:nam ſi nulli,ꝛ a.nulli eorum,quę b.

Sequitur ſecundum uerum ac debitum docendi ordinem, ut de uniuerſalis affirmatiuæ conuerſione agamus: quæ licet digniſſimum inter propoſitiones omnes locum habeat,ſecundũm tamé à negatiua locum obtinuit:ꝙ hæc nõ in ſe,illa uero in ſeipſam cõuertatur:quam moderniores per accidens cõuerſionem appellauere.quod ut dilucidius fiat, dicimus,ꝑ accidens cõuerſionem bifariam nuncupari poſſe:uel quia per alterius conuerſionem conuertatur: uel qa non ſemper,ſed in materia aliqua determinata uerificatam obtineat conuerſionem. Priori modo uniuerſalis conuerſionem per accidens uocitabimus, táquá quæ nõ ratione ſui,ſed particularis gratia in particularem conuertatur: nam quoniam ex uniuerſali ſeq̃tur particularis,& quæ in parte eſt,ad ſeipſam retroagitur:ob id & uniuerſalis in parte cõuertitur.In ſecundo autem ſenſu,non in particularem, ſed ad ſeipſam dicemus affirmatiuam uniuerſalem retrocedere:ſunt enim materiæ aliquæ,in quibus licet uniuerſalem uniuerſaliter conuertere: quemadmodum ſi prædicatũ ſubiectumq; æquiuertibiles termini ſint: ut ſi dicam,omnis homo riſibile eſt, licet & conuertédo,omne riſibile hominem eſſe,dicere. Cæterum de iſta,nulla facta eſt mentio: quia de conuerſione ſimpliciter pertractare propoſuerat.(Si enim a.alicui)Eadem ratione,hoc eſt,per uniuerſalis negatiuæ cõuerſionem,oſtendit particularem affirmatiuam retroagi in ſeipſam:ſi uero in uniuerſalem aliquando conuertitur,hoc ꝑ accidens euenit,& ratione materiæ.

Conuerſio per accidens dupliciter diuiditur.

Sin autem a.alicui eorum,quę b.non inſit:non neceſſe ꝛ b.alicui eorũ,quę a.non ineſſe,vt ſi b. quidem eſt animal: a.vero homo:homo quidem enim,non omni animali:animal autem, omni homini ineſt.

Particularem negatiuam non conuerti per materiam,monſtrauit:ad deſtruendum enim demoliendumq́, unum ſufficit: quare uniuerſali mõſtratione aut deductione ad incommodum opus non fuit:uerum ſatis hoc fuit exéplo comprobare.Nec tñ ignorádum,ꝙ in contingenti materia ut plurimũ in ſe conuertitur,ut Aliquis homo non eſt albus, aliquod album homo non eſt: in neceſſaria uero, in uniuerſalé retrocedit affirmatiuam , ut Aliquod animal homo non é,omnis homo eſt animal : in impoſſibili autem ad uniuerſalem conuertitur negatiuam,ut Aliqs homo lapis non eſt,nullus lapis eſt homo:propter itaq; fluxum uariabilemq́; conuerſionis iſtius modũ,non ab re conuerti eam negauit.¶ Cæterum ꝙ & hæc cõuertatur,ratio in oppoſitum eſt:ſequitur enim, nullum b.a,ergo aliquod b.non eſt a.iterum, nullum a. b,ergo aliquod a.non eſt b. Tunc ratiocinii gratia ponamus primam propoſitionem uocari c, ſecundam d,tertiam e,quartam f, & ĩ hunc modum arguamus particularem negatiuam terminis ad ſeipſam cõuerti ea diſcurrendi regula, quam uocit commutatam conuerſionem ſeu proportionem, ita, Sicut ſe habet c.ad d,ita e.ad f,igitur ſicut ſe habet c.ad e, ita d. ad f, ſed c.& e.conuertunť,ergo & e.& f.retrocedét. Huic nonnulli & magni reſpondent,nõ eſſe uerum,ſi duo ſint,quorum alterum ex altero conſequatur, ꝙ quicquid ex conſequente, & antedente etiam conſequať: niſi eſſentialis inter conſequens atq; antecedens extiterit habitudo.quamobrem fallaciam aiunt eſſe cõſequentis:quádoquidem particularis ſequitur ex uniuerſali non per conuerſionem,ſed ex hoc ꝙ uniuerſalis ſuam infert particularem : ſed hæc quid ad argumentum? profectò,ut mihi uidetur,quæſtionem nõ ſoluunt:ſatius itaq;,ut accidentis fallaciam hic eſſe dicamus.quum enim c.ad d,& e.ad f.comparas,ſimilitudinem uenaris ab inferétia:quum uero c.ad e. ꝓportionem facis in conuerſione : quũ itaq; medii ratio uarietur, fallaciam eſſe dicemus ſecundum accidens.¶ Sed eſto,concedamus & proportionem,dicamusq́, aliter,ꝙ negatiua in parte duplici de cauſa uera eé poteſt,aut propterea ꝙ uniuerſalis ſua uera eſt,

Quòd particularis negatiua cõuertatur.

Negatiua particularis bifariam uera.

aut in ſeipſa ueritatem obtinebit. Si itaq; , quod ſupponis, uerum extiterit, particularem iſtam negatiuã ueritatem habere à ſua uniuerſali, concedimus proculdubio, ad ſeipſam conuerti: ꝙ ſi dixeris, nõ ob uniuerſalem, ſed ex ſui natura iſthanc uerimonia cõprobari, planum uel craſſius intuenti, proportionem ſimilitudinemq́, iſtã inter has fieri propoſitiones non poſſe: quæ enim conuertit̃ uniuerſalis negatiua, ſm partẽ tm̃ falſa eſſe poterit, ut nullum animal hõ: conuertens autem in toto falſa eſſe, ut nullus hõ animal. quas ob res ſub falſa ĩ parte, uera particularis aliqua reperiet̃: ſub falſa uero in toto, ne unam quidẽ offendemus ueritati cõſentientem.

Vniuerſal. negatiuam non conuerti: nec particularem affirmatiuã.

☞ Sed amplius quæ de negatiua uniuerſali dicta ſunt, erronea eſſe uidẽtur: quum ueritatem utrobiq; conuerſio iſta ſtabilẽ firmamq́; non obſeruet: hæc enim uera eſt ex ſuppoſito, nullus hõ ſcribit: hęc aũt falſa, nullum ſcribens homo. Itidem hæc uera, nullus ſenex erit puer: & hæc mendax, nullus puer erit ſenex. Cæterum & de particulari affirmatiua idem uidetur: hæc uera eſt, aliqs ignis ẽ extinctus: & hęc falſa, aliquod extinctũ, ignis: Conſiſt hæc uera, aliqs hõ eſt mortuus ſed iſta falſa ẽ proculdubio, aliquod mortuum, ẽ homo: quæ quũ ita ſint, prænotanda quæpiam ſunt, quò facilius dubitationibus his facere poſſimus ſatis: & ante omnia

1 Annotatio.

ſcitu dignum, ꝙ ſcribens, ridens, atq; huiuſcemodi reliqua, eius ſunt naturæ, ut poſſint & actum & potentiam ſignificare: ſi actum notemus, ſignificat propoſitio hæc, Nullus homo eſt ſcribens, quòd actus ſcribẽdi nulli ineſt homini: ſi uero potentiam, ſenſus eſt, ꝙ nullus homo, ſubiectum poteſt eſſe actionis ſcribendi: Si igitur in priori propoſitionem iſtam ſignificatione accipias, dicimus hãc eſſe ueram, nullus homo eſt ſcribẽs: eſt etenim æquæ cum hac ſignificationis, nullus homo ſcribit: & itidem uera hæc erit, nullum ſcribens eſt homo: id eſt ꝙ ſenſus ſit, ꝙ nulli actu ſcribenti ineſt homo: Sin autem in ſecunda eas ſignificatione acceperis, nemini ambiguum, ꝙ utraq; falſa ẽ: atque ita primæ rationi ſecimus ſatis.

2. Annotatio

☞ Sed ad hæc aliud quoq; annotatiõe dignum, ꝙ in quibuſdã propoſitionibus accidit aliquando ſubiectum prædicatũue, ut moderniores inqunt, ampliari. & licet multi iſthunc ampliandi modum negauerint, non tamen uideo, quomodo hoc poſſint cum Ariſtotele aſſertare: nam ut reliqua miſſa faciant, nonne inferius, ubi agit de contingenti, propoſitionem iſtam, Contingit omne b. eſſe a. in duplici accipi ſignificatione aſſerit: aut cui ineſt hoc, aut cui cõtingit ineſſe. ꝙ ſi dicas hoc tantum fieri poſſe in dictionibus potentiam ſignificãtibus, quid demum reſpondebis ad ea, quæ in ſophiſticorum elẽchorum principio idem dicit, quum de æquiuocatione pertractat: ubi manifeſte aſſerit propoſitionem iſtam, ægrotans ſanabatur, in duplici ſenſu proferri poſſe: aut ꝙ ille qui nũc ægrotat, aut qui ægrotabat prius. Quare quum hæc ita ſint, ſupponamus pro confeſſo, propoſitiones præteriti, aut futuri uerbi, duplicem poſſe ſenſum habere, aut ſubiecto præſentiam ſignificante, aut futurum præteritũue tempus denotante: quo circa, quicquid alii dixerint, dicimus iſtam falſam eſſe, nullus ſenex erit puer: quãdo quidẽ ſignificat, ꝙ nullus exiſtens uel futurus ſenex, eſt puer: atq; itidem falſitate eam damnari, qua conuertitur, eam ſcilicet quæ inquit, nullus puer erit ſenex: ut dilucide poſſumus coniectare.

3. Annotatio

☞ Cæterũ amplius quoq; annotandum, ꝙ uerbum ſubſtantiæ biſaria prædicatione dicitur, aut per ſe, aut per accidẽs, quum per ſe prædicatur, exiſtentiam ſimpliciter notat, quum per accidens, ſeu ſecundum quid, exiſtentiam ſub prædicati ratione: unde quum dico, Homerus eſt, Homerum ſimpliciter eẽ ſignifico: quum uero Homerum eſſe poetam aſſero, Homerum nõ exiſtere per ſe, ſed ſub hoc prædicato, quod eſt poeta, annuntio. Vt itaq; ad propoſitum accedamus, dicimus in recta legitimaq́, conuerſione eandem uerbi naturam obſeruãdam eſſe: ſed quum dico, ignis eſt extinctus, eſſe prædico ſm quid: quum uero, extinctum eſt ignis, eſſe capio ſimpliciter. Quòd ſi quęras unde iſthæc proueniat diuerſitas: reſpondeo, ratione prędicatorum: quorum alterum, oppoſitionem ſignificat in adiecto: alterum uero, minime.

Cõuerſio ratiocinãdi modus.

☞ Quum hæc ita ſint, quærendum deinceps, an hæc quam uocamus conuerſionem, ratiocinãdi modus quidam ſit, an uero aliter, & primo arguimus, ꝙ ita. Omne enim id, per quod ex notiori ad ignorioris dilucidationem uenimus, ratiocinandi modus eſt: quum igitur cõuerſio ſic confeſſo ſe habeat, palã profecto, conuerſionem ratiocinandi eſſe uim. Amplius, quodcũq; concluſionẽ habet, diſcurrendi modus eſt: concluſio nãq;, ut nemini dubium, ratiocinium diſcurſumq; præſupponit: ſed ita eſt, ꝙ conuertens propoſitio, concluſio eſt, quatenus ex conuerſa infertur: quemadmodum in 2. Priorum ad principium, inquit Ariſtoteles, Relinquitur itaq; conuerſionem ratiocinandi eſſe modũ.

Aduerſaria argumenta.

☞ Ad oppoſitas etiam partes arguimus: Omnis etenĩ ratiocinandi uis, ut in Priorum ſecundo aſſerit Ariſtoteles, aut à toto ad partem, aut à parte ad totũ, aut à parte arguit ad partem: ſed conuerſio à nullo iſtorum modorum arguit. Sequitur itaq; eam ratiocinii uim nullam obtinere. quod ſi dicas eã à toto ad partem diſcurrere, ſyllogiſmiq́; diminuti, quod Græci ἐνθύμημα uocant, rationem ſubire: inſurgemus dicentes, Enthymema omne ad ſyllogiſmum remeare, ſi propoſitio, quæ in mente detinetur, addita fuerit. ☞ Cæterum conuerſio pacto aliquo in ſyllogiſmum referri nõ poteſt, quum in duobus tantum terminis ut planum eſt, exerceatur: relinquitur itaq; conuerſionem enthymema eſſe non poſſe. Quod ſi reſpondeas in conuerſione binos eſſe terminos ſecundum rem, uerum ratione fieri tres, quemadmodum & in ſyllogiſmo ex oppoſitis: contra inſtabimus hunc in modum, Syllogiſmus ex oppoſitis nullam ratione ratiocinii neceſſitatem habet conſequentiæ: cæterum

ſi in

ſi in hoc aliquid neceſſario conſequitur, illud oppoſitionis gratia magis continget, quàm ui ſyllogiſtica. Præterea in prima figura ratiocinatiò ex oppoſitis nullo modo fit: ergo nec conuerſio conſimiliter. quod ſi aſſeras, abſurdum ſequitur, conuerſionem conuerſione perfici: omnis namque ſyllogiſmus ſecundæ ac tertiæ figuræ, quum ſit imperfectus, perficitur conuerſione, dum ad primam reuocatur figuram. conuerſio itaque cõuerſione perficietur. Quòd ſi dicas abſurdum non eſſe, conuerſionem ab imperfecto ſyllogiſmo ſortiri neceſſitatem, à conuerſione uero ſyllogiſmum imperfectum euidentiam habere neceſſitatis: id refutabimus, dicentes, apparentiam in ſyllogiſmo eius eſſe naturæ, ut neceſſitatem præſupponat: prius etenim ratiocinatio eſt, hoc eſt, ratio neceſſitatem habens conſequentiæ: deinceps & neceſſitatis euidentiam accipit, ab alio: abſurdum ergo, conuerſionem euidentiam ſibiipſi exhibere ratiocinandi, quum nullam ex ſe neceſſitatem habeat. Præterea, principium principiatumq; re atque natura diſtincta ſeiunctaq; à ſeinuicem eſſe debent: ſed nulli dubium, conuerſionem, ſyllogiſmorum ſecundæ ac tertiæ figurarum principium eſſe: conuerſio itaque non iniuria aliud erit à ſyllogiſmo. Deinde, concluſio, ut manifeſtum eſt, aliud eſſe debet à præmiſſis: ſed in aliqua conuerſione, conuerſa conuertensq; idem ſunt: ſequitur itaque conuerſionem ad ſyllogiſmi rationem traduci non poſſe. ☞ Quum hæc itaq; ſic ſe habeant, dicimus conuerſionem conſequentiam eſſe, nec tamen ſyllogiſmum, ſyllogiſmiue partem aliquam, ſed ſecundum omnem inferendi naturam à ſyllogiſmo ſeiunctam. Quòd ſi dicas, conſequentiam omnem reduci tandem ad ſyllogiſmum: id proculdubiò negandum autumo. nam, quemadmodum & Alexander inquit, communius continentiuſq; eſt, neceſſario conſequi, quàm ſyllogiſticè, in conſequentiis enim habitudinibuſq; & continuis atq; coniunctis, ex neceſſitate ſequitur concluſio, nec tamen ſyllogiſticè. Dicimus itaque ad rationes, conuerſionem diſcurrendi modum quempiam eſſe, nec tamen ſyllogiſmum ſeu ad ſyllogiſmum reduci: ſed ratiocinationis principium eſſe, quo ſecundæ ac tertiæ figuræ ſyllogiſmi, ratiocinandi capiunt apparentiam. quòd ſi dicas diſcurrendi uim omnem, aut à toto ad partem, aut econuerſo, aut à parte eſſe ad partem reſpondemus, diuiſionem illam de his fieri, quę ad ſyllogiſmi uim rationemq; reuocantur: quemadmodum in Priorum ſecundo liquidum eſt.

Conuerſio cõſequentia eſt: non autẽ ſyllogiſmus.

Aduerſariis argumentis ſatiſfacit.

De conuerſione propoſitionum neceſſariarum. Cap, III.

EOdem autem modo ſe habebit, & in neceſſariis propoſitionibus: vniuerſalis enim negatiua, vniuerſaliter conuertitur: affirmatiuarum vero vtraq;, ſecundum partem. Si enim neceſſe eſt a. eorum quę b, nulli ineſſe: neceſſe & b. eorum quę a, nulli ineſſe ſi enim alicui contingit, & a. eorum quę b: alicui contingeret.

Quanquàm quod neceſſarium ſempiternumq; eſt, quemadmodum ſuperius in libro de interpretatione dixit Ariſtoteles, natura atque ordine uniuerſi præcedit: deinde quæ fluxa tranſmutabiliaq; ſunt, merito conſequuntur: ipſius tamen ineſſe natura tãquam & ſimplicior & dilucidior, ſecundum doctrinæ modum, primum occupat locum: deinceps & neceſſariæ propoſitiones ſubſequuntur: quum ſimilẽ conuerſionis modum obtineant, cum his quæ inexiſtentes ſunt. Quamobrem poſtea quàm hucuſque de conuerſione propoſitionum inexiſtentium pertractauit, non iniuria de neceſſariis exordium fecit, inquiens conſimilem neceſſarias conuertendi modũ obtinere: ſcias tamen uelim, quemadmodum & Alexander aſtipulatur, quòd de neceſſariis ſimpliciter ſermo in præſentia eſt, non autem de neceſſariis cum determinatione: ſiue, & melius, de neceſſariis ſimpliciter prima intentio eſt, ſecunda de neceſſariis ex determinatione. (Si enim neceſſe.) Vniuerſalis inquit neceſſaria negatiua. hoc eſt, neceſſaria affirmatiua, in qua modus de uniuerſali dicto negatiuo prædicat, terminis in ſe retrocedit: ſi enim neceſſe eſt nullum b. eſſe a, neceſſe & nullum a. eẽ b. quòd ſi neges: eius ergo oppoſitum tibi erit concedendum, a. uidelicet alicui b. contingere. Vbi animaduertas, quemadmodum inquit & Aluſidus Roſ. quòd propoſitioni neceſſariæ uniuerſali negatiuæ, duæ opponuntur materiæ, neceſſaria inquam atque contingens: quod ut planius fiat, dicimus nos in exemplo, huic propoſitioni, quæ eſt, Neceſſe eſt nullum b. eſſe a. tres opponi propoſitiones, & hanc, Neceſſe eſt, aliquod b eſſe a. & hanc, Aliquod b. eſt a, ac demum iſtam quoque, Contingit aliquod b. eſſe a: ſed quoniam ineſſe, ipſum, cõtingentis ſibi, ut ſuprà diximus, uendicat naturam: idcirco poſſibilem neceſſariamq; propoſitiones tantum illi opponi aſſeremus. ☞ Quòd ſi quæras cur philoſophus contingentem tantum oppoſuit: reſpõdemus ſecundum ſententiam Aluſidi Ro. quòd iſthoc ea de cauſa factitatũ eſt, quoniam ſi neceſſariam accepiſſemus, eadem cum propoſitiõe negatiua uniuerſali inexiſtente monſtratio facienda fuiſſet, hoc ẽ, expoſitione ſenſibili arguenda: quia ergo ſatis ex ſupradictis probatio hæc manifeſta erat, non immerito itaque eam ſilentio præterit, de ea tantum mentionem faciens, quæ ſupradictæ eſſet diſſimilis. ☞ Sed abſurdum diceret quiſpiam, profecto eſt, per contingentis conuerſionem, de qua hucuſque nihil dictũ eſt, neceſſariam negatiuam conuerti monſtrare: ita enim per ignotius ignotum confirmari ac ſtabiliri accidet. ☞ Reſpondet Diuus Albertus (in cuius ſententiam Philoponus atque Alexãder pedibus etiam ueniunt) monſtrationem hanc haud ſanciri per contingentis conuerſionem, ſed in deductione ad incommodum, totam firmari: quum etenim, ut aliquantum infrà confeſſum erit, contingens illud ſit, quo

Neceſſariæ propoſitiones: quatenus hic cõſiderentur.

Obiectio, Solutio.

Obiectio.

Reſponſio, Alberti.

non exiſtenti neceſſario, poſito autem eſſe, propter
hoc nihil erit impoſſibile, ſi propoſitio iſta ineſſe po/
natur, ex ea merito nihil abſurdi conſequi neceſſariũ
erit; ſed abſurdum, quodq; eſſe minimè poteſt, ſequi
tur: nõ itaque ꝓpoſitio illa poſſibilis extitit: quodq;
hoc ita ſit, ponamus, aliquod a. b. eſſe, ergo ut ſuprà
oſtendimus, & aliqnod b. a. erit: quod proculdubiò
uniuerſalem deſtruit neceſſariam negatiuam: ſi itaq;
ex ea propoſitione ineſſe poſita, inconueniens ſecu/
Obiectio. tum eſt: non erit utique contingens. ¶ Sed inquiet
alius, redire iterum primam ambiguitatem, per igno
tius ignotum uidelicet ſtabiliri comprobariq;, non/
dum enim contingens definitum erat, atq; ideo igno
Solutio. tum. ¶ Dicimus & ad hoc quòd de contingenti abũ/
dè, quo ad hoc ſpectat: in libro de interpretatione p/
tractatum fuerat: & idcirco ignotiori hoc in loco, nul
lo pacto eſt uſus.

Sin autem ex neceſſitate, a. omni uel alicui eorum, quę b. ineſt: et b. alicui eorum, quę a. neceſſe eſt ineſſe: ſi enim nõ neceſſe, neq; a, alicui eoꝝ, quę b, ineſſet utiq; ex neceſſitate.

Vult hoc in loco declarare uniuerſalem particula/
remq; affirmatiuas neceſſarias terminis conuerti, &
has ambas tanquam breuitatis ſtudioſiſſimus, ſimul
De lectiõe ambigua. monſtrat. (*Si enim non neceſſe.*) Scribitur, inquitt
Philoponus, in nonnullis codicibus, Si enim contin/
git nulli: melius tamen, ait eſt, ut legamus, Si enim
non neceſſe: ſi uero priori modo cõtextus ſe habeat,
dicendum erit, Philoſophum & modum modo, &
quantum quanto, & quale quali oppoſuiſſe. Cęterũ
addit ille, Scriptura iſthæc perperam ſe habet, non
enim ex ſuppoſitione ad incommodum poterimus
rationem deducere: nanque uniuerſalis affirmatiua
contingens æquiualet uniuerſali negatiuæ contingẽ
ti: quod quum ita ſit, particularis neceſſaria affirma/
tiua, duas habebit oppoſitas, unã per ſe, hoc eſt, uni/
uerſalem negatiuam contingentem: per accidẽs aliã,
hoc eſt, uniuerſalem contingentem affirmatiuam. ꝙ
ſi ex uniuerſali negatiua aliquod ſequitur incom/
modum, non tamen hoc ex affirmatiua cõſequetur:
&, ut hoc dilucidius appareat, dico iſtam non eſſe bo
nam conuerſionem, Neceſſe eſt aliquod b. eſſe a: ergo
neceſſe eſt aliquod a. eſſe b. Quòd ſi quæras oppoſi/
tum damus oppoſitũ diſiunctiue: uel contingit nul
lum a. eſſe b. uel contingit omne a. eſſe b. & quanquã
fortaſſe ex uniuerſali negatiua contingente poſita in
eſſe, aliquod ſequitur incommodum: non tamen idẽ
ex affirmatiua uniuerſali utique ſequetur: uniuerſa/
lis etenim affirmatiua in particularem cõuertebatur.
unde ſi omne a. erit. b, & aliquod b. erit a, quæ nullo
pacto hanc deſtruit, Neceſſe eſt aliquod b. eſſe a. nam
neceſſe aliquod, & cõtingit aliquod, ſiue ineſt aliqd',
non ſeinuicem perimunt: dicimus enim hanc ueram
eſſe, Neceſſe eſt aliquod corpus moueri, & hanc, Con
tingit aliquod corpus moueri, itidem ueritati cõſen/
tire. quę quum ita ſint, ſatius eſt, ut legamus, Si enim
non neceſſe. Sed profectò meo periculo dixerim, ne
ꝙ hoc etiam pacto rationis huius uim euitari poſſe:
quæro enim conſimiliter, cui ęquiualeat contradicto
rium illud per totius negationem aſſignatum: & ita
iterum prior redibit difficultas: idem enim eſt, non
neceſſe aliquod a. eſſe b. ac ſi diceremus, contingit nul
lum a. eſſe b, uel contingit omne a. eſſe b: & quũ opor
teat ex toto oppoſito incommodum ſequi, ex altera
tantum oppoſiti iſtius parte, ut confeſſo conſtat, in/
conueniens ſequitur: ex uniuerſali inquam contin/
gente negatiua ineſſe poſita. Vt itaque rationi huic,
quæ difficillima eſt, faciamus ſatis, prænotandum, ꝙ
Notatio. omnis monſtratio diſcurſuſq;, ex dilucidiori ſemper
ignotius ſtabilire contendit: nunquam autẽ ex igno/
tiori ad notioris cognitionem deuenimus. qđ quũ
ita ſit, quum affirmatiua propoſitio ſimpliciter, nega
tiua & notior & dilucidior ſit, dicemus negatiuam
ex affirmatiua monſtrari, non autem è contrario: &
ideo negatiua neceſſaria, duas habebit propoſitiões,
oppoſitas, & eam quæ ſibi ſecũdum ſui naturam op/
ponitur, hoc eſt, uľem affirmatiuã, cõtingẽtẽ & eam, q̃
hac notior dilucidiorq; eſt (quia notioris dilucidio/
riſq; oppoſitum reddit) uniuerſalem inquam cõtin/
gentem negatiuam: quę ideo notior clariorq; ẽ, quia
neceſſariæ affirmatiuæ eſt oppoſita, quæ neceſſaria
negatiua tanquam que affirmatiua ſit, & dignior &
dilucidior eſt: ſed neceſſariæ affirmatiuæ unicam tã/
tum contingentem opponi dicemus, ideſt uniuerſa/
lem negatiuam contingentem, quam poſitam ineſſe
conuertẽtes, ad cõtradictoria ſermonem deducimus:
atque ita, ſi ex hac incommodum accidit, ex toto op/
poſito ipſum dicemus conſequi.

Priuatiuum vero in parte, non conuertitur ob eandem cauſam, ob quam et prius diximus.

Particularis inquit negatiua neceſſaria, non cõuer
titur eadem de cauſa, quæ & ſuperius in propoſitio/
nibus inexiſtentibus tradita eſt: ubi uidetur, inquit
Philoponus, quaſi ſupius cauſam aſſignaſſe, cur par/
ticularis inexiſtens negatiua non conuertatur, quod
tamen ſecus eſt: ſed eãdem cauſam appellauit, eundẽ
modum: eodem nãque modo monſtratur particula/
ris neceſſaria terminis non conuerti, quo & particu/
laris inexiſtens, hoc eſt, allata per exemplum, & idem
etiam exemplum, inſtantia: non enim ſequitur, Ne/
ceſſe eſt aliquod animal non eſſe hominem, ergo ne/
ceſſe eſt aliquem hominem non eſſe animal. Verum Modi plures qui quatuor.
enimuero, quò facilius exactiusq; ea ſciamus digno/
ſcamusq;, quæ ſuperius commemorata ſunt, debe/
mus animaduertere, quòd licet quatuor tantũ mo/
di in uſu ſint, ſecundũ quos modales denominamus
propoſitiones: plures tamen & alii reperiuntur, qui/
bus & uerbi naturam & prædicati cum ſubiecto in/
hærentiam determinamus: ſed quoniam aut raro hę
ueniunt in ſyllogiſmum, aut eãdem cum propoſitio
nibus inexiſtentibus conuerſionem obtinent: idcirco

de his

de his nullam fecit mentionem: iſta enim uniuerſaliter conuertitur, Nullum hominem eſſe lapidem eſt uerum: ergo uerum eſt, nullum lapidem eſſe hominem: & conſimiliter de reliquis dicendum erit, uniuerſali inquam affirmatiua, particularibusq́; & affirmatiua & negatiua: & hoc, ſemp ſeruatis regulis ſyllogiſticis, quemadmodū & ſuperius dicebamus: ut. Si unum conuertibilium eſt uerum, & reliquum: &, Si antecedens eſt uerum, & conſequens: unde quia nulla regula eſt, quæ dicat, ſi antecedens eſt falſum, ꝙ conſequens ſit falſum, ideo talis conuerſio nulla eſt, Omnem hominem eſſe album, eſt falſum: igitur aliquod album eſſe hominem, eſt falſum: conſimiliter non ſequitur, Homo eſt animal, eſt per ſe primo modo: ergo animal eſt homo, ē per ſe primo modo: quo tiam regula nulla aſſerit, ꝙ ſi antecedens eſt per ſe, ꝙ conſequens ſit per ſe: & hūc in modum de omnibus huiuſcemodi propoſitionibus dicendum erit. ¶ Cæterum, ſunt qui conuertendi ſupradictos modos deſtruant: inquiunt enim, quemadmodum & concedimus, iſthanc ueram eſſe, Nullus homo neceſſario eſt grāmaticus: hanc tamen falſitate damnari, quæ eſt, Nullum grāmaticum neceſſario eſt homo. Sūt qui, ut rationi huic faciant ſatis, propoſitiōes tales diſtinguendas eſſe autument: aiunt enim duplicem iſtarū ſenſum eſſe, compoſitionis unum, alterum diuiſiōis: adduntq́; Ariſtotelicas conuerſiones in ſenſu fieri cōpoſitionis, nō autem diuiſionis. Quod ut clarius dilucidiusq́; ſit, dicimus nos, propoſitionem iſtā, Nullus homo neceſſario eſt grāmaticus, duplicē ſenſum exprimere: aut enim modus ille uerbo componitur, & a prædicato ſeiungitur, aut à uerbo ſeparatur & ꝑdicato componitur: ſi prius, ſenſum facit compoſitionis, aſſeritq́, impoſsibile eſſe hominem aliquem grāmaticum eſſe: ſi ſecundum, ſenſum habet diuiſionis, ſignificatq́, ꝙ hoc prædicatum, grammaticum, non ineſt alicui homini ex neceſsitate: quū hæc igitur ita ſint, aiunt iſti, cōuerſiones illas ueras eſſe, in ſenſu cōpoſitionis: falſas aūt, in ſenſu diuiſionis: atq́; ita inſtātias ſoluunt. Nos autem & compoſitioni & diuiſioni haſce conuerſiones applicari poſſe dicimus, dūmodo eundem ſemper ſenſum obſeruent: ita ꝙ ſi una ī ſenſu fuerit compoſitionis, ꝙ & reliqua ī eodem ſenſu accipiatur: quāobrem dicimus, & propoſitionem illam conuerti, ſi idem ſenſus utrobiq́; ſeruetur: unde ſi hæc eſt uera in ſenſu diuiſiōis Nulli homini ex neceſsitate ineſt grammaticum: & ſua itidem conuertens uera erit, quæ inquit, ꝙ nullū neceſſario exiſtēs grammaticum: & ſua itidem cōuertens uera, quæ inquit, ꝙ nullum neceſſario exiſtens grammaticum, ē homo: Altrinſecus uero, quia in ſenſu compoſitiōis hæc falſa eſt, Neceſſarium eſt, nullum hominem eſſe grāmaticum: itidem in eodem ſenſu hæc eſt falſa, Neceſſarium eſt, nullum grammaticum eſſe hominem: atq́; ita conſeſſum eſt, ꝙ iſti negant, cōuerſionis regulas iſtas, tam diuiſo, quā compoſito ſenſui poſſe accōmodari. Alii tamē, aliter: inquiunt propoſitiones neceſſarias bifariam ſcindi, ut & ſuperius aſſerebamus, alias ſimpliciter, alias ſm qd neceſſarias uocari: ideoq́; aiunt has magnifice conuerti, Nullus homo neceſſario eſt grammaticus, nullum grammaticum, neceſſario eſt homo: & ſm iſtam ueram eſſe, nāq́; uerum eſt ꝙ ſimplici neceſsitate hoc nullo pacto dicenda eſt neceſſario, Grāmaticum eſt homo: ſed ſi neceſſaria nuncupāda erit, ſm quid neceſſaria dicetur: atq́; itidem prior intelligenda erit, quia ſi neceſsitatem ſm quid, dicerem ꝙ proculdubio utraq́; eſſet falſa. nāq́; iſta neceſſaria eſt ſm quid, Homo eſt grammaticum, ut de ſuperioribus liquet. Vtraq́; iſtarum ſolutionum, bona eſt: antiquior tamen, quæ præceſsit.

Oppugnat cōuerſio neceſſ. neg. vlis. Solutio quorundam

Solu. Burana.

Alia ſolutio

De cōuerſione ꝓpoſitionū contingentiū. Ca. IIII.

IN contingentibus vero (quoniam multifariam dicitur contingere. etenim neceſſarium, & non neceſſarium, & poſſibile, contingere dicimus).

Merito ultimum locū obtinuere propoſitiones, quæ contingentes nuncupantur, tanquam & compoſitionem quandam ſignantes, & à ſupradictis diuerſum conuerſionis modum retinētes. Cæterum, quia materia hæc perquā difficilis eſt, ideo attentione ſtudioq́; non mediocri opus erit: ꝑſertim, quum in hac contingētis diuiſione, diuerſi diuerſa ſenſerint. ¶ Diuus nāq́; Albertus uir profecto magnus, lōgè ſecius diuiſionem iſtam intellexit, quā & Alexander & Philoponus & diuus Seuerinus, ac ipſemet deniq́; Ariſtoteles acceperint: Ait enim, diſtinctionem hanc, modorum potius eſſe contingentis quā ſpecierum, quū alioquin contingens (quod eſt quaſi genus neceſſarii non neceſſariūq́;) inter reliquas connumeretur diuiſionis iſtius partes: ideo per contingens neceſſariū, illud intelligit, quod propoſitioni neceſſariæ ęquam obtinet ſortem: per non neceſſarium, quod ad utrālibet partem flectitur, quodq́; & in natum & infinitū diuiditur: per poſsibile autem contingens, quod eſt quaſi genus ad neceſſarium & nō neceſſarium. ¶ Verum ꝙ diuiſio hæc non ſit idonea, ratiōibus ſatis euidentibus arguimus: primo nāq́; abſurdum, ſi genus contra ſpeciem diſtinguamus: nam iſta diuiſio, aut ē æquiuoci in æquiuocata, aut generis ī ſpecies, aut totius in partes: Non æquiuoci, qñquidem ex Alberti ſententia ſm eandem rationem contingens altum de neceſſario & non neceſſario prædicatur: Non etiam totius in partes, ut planum eſt: Nec generis etiam in ſpecies: quod monſtro. genus enim non uenit in diuiſionem cum his, quorum eſt genus: neq́; enim conſueuimus dicere, ꝙ animaliū alia ſunt animalia, alia homines, & alia equi. Quòd ſi dixeris, ideo genus inter ſpecies connumerari, qm̄ iſthæc diuiſio modorū potius ſit, quàm ſpecierum: & multa accidūt contingenti communi, quæ non accidunt ſuis ſpeciebus. Contra inſtamus dicētes, ꝙ eodem modo omnia genera in diuiſione cum ſuis ſpeciebus uenirēt, quum

Cōtingens iuxta Albertum

Cōtra inſectionē Alberti de ipſa contingēti ꝓpoſitione

& illis multa ratione ſuæ accidat communitatis, quæ ſpeciebus ſuis minimè competūt. Præterea ſi iſta eſt, quemadmodum inquis, diſtinctio modorum non ſpecierum: igitur aut alius à ſuperioribus dādus erit diuidendi modus, aut æquiuoci in æquiuocata erit diuiſio: quæ tamen ambo illi negant. Præterea nihil eiuſdem rationis, poteſt eſſe cōe actui & potentiæ, ut planum eſt: non igitur rectè ponitur poſſibile illud altum ſeu commune. & hoc idem firmatur auctoritate diui Seuerini, qui inquit poſſibilitaté cōem, actui atq; potentiæ æquiuocam eſſe. Item inquit inferius Ariſto. neceſſarias & non neceſſarias negatiuas ſimiliter cum propoſitionibus inexiſtentibus cōuerti: quę uero contingentis ut in pluribus, non ſimiliter: ergo non intelligendum per contingens nō neceſſarium, contingens natum atq; infinitum: quum alioquin, ut confeſſum eſt, uniuerſalis negatiua contingentis nati nullo pacto terminis conuertatur, ut inferius perſpicuum erit. Præterea inquiunt iſti, non poſſe contingentis alti conuerſiones uerificari, niſi in ſuis ſpeciebus: igitur nullam habet naturam à ſuis ſeparatā ſuppoſitis: quare æquiuocum, & ſolo nomine cōmune erit.

De cōtingente cōmuni alto. ¶ Sed & ad oppoſitas partes adducūtur ſatis efficaces rationes. Nam contingens opponitur, ut clarum eſt, neceſſario: aut ergo illud eſt contingens neceſſarium aut natum ſeu infinitum: ſed nullum iſtorum poteſt eſſe totum neceſſarii contradictorium: ſequitur itaque, dari quoddam contingens cōius iſtis, quod opponatur neceſſario. Quòd auté neceſſario non contradicat contingens neceſſarium, monſtro: ſequeretur enim duo contradictoria eſſe ſimul falſa, qđ abſurdum: hæc enim falſa eſt, Neceſſe eſt nullum hominem currere: & hæc itidem, ſi fuerit contingentis neceſſarii, Cōtingit aliquem hominem currere: quia idem ſignificat, q; neceſſe eſt, aliquem hominem currere: quod abſurdum. Neq; etiam contingens non neceſſarium: quia uel per non neceſſarium intelligēdū eſt, natum atq; infinitum, quemadmodum aſſerit Albertus: aut contingens, quod æquiualet propoſitioni inexiſtenti, quemadmodum & Alexander & Philoponus aſſeruere: ſiue enim prius, ſiue ſm dixeris, ſequitur incommodum, quod anteà deductum eſt, duo uidelicet cōtradictoria eſſe ſimul falſa: nam hæc falſa eſt, Neceſſe eſt nullum hominem eſſe animal: & hæc itidem, Contingit aliquem hominem contingenti non neceſſario ſeu nato aut īfinito, eſſe aial: quum itaq; nullum iſtorum contingentium contradicat neceſſario, ſequitur aliud communius contingens dan/

Secunda dum eſſe. ¶ Amplius Ariſtoteles inferius in miſtione contingentis & inexiſtentis in prima figura, Ex maiore inexiſtente negatiua, & minore contingente, ſequitur inquit ſyllogiſmus, non eius contingentis, quod determinatum eſt, ſed nulli ineſſe ex neceſſitate: hoc enim eſt contradictio factę ſuppoſitionis: poſitum ē enim a/ex neceſſitate alicui c/ineſſe: ſyllogiſmus auté per impoſſibile eſt oppoſitæ dictionis: ſi itaq; contingens in hac cōcluſum miſtione, neq; eſt neceſſarium, neq; non neceſſarium, erit igitur aliud communius. Præterea, inquit idem inferius, q; ex maiore uniuerſali negatiua neceſſaria & minore contingente ſequitur concluſio inexiſtens: & addit, Manifeſtum eſt autem quoniam & eius, quod eſt contingere non ineſſe, fit ſyllogiſmus, ſiquidem & non ineſſe: quare uelle uidetur q; ex inexiſtente ſequatur contingēs: ergo dabitur aliquod contingens, quod neq; natum ſeu īfinitum, neq; neceſſarium erit. Amplius ponit atque arguit Ariſtoteles, regulam iſtā, Si antecedens eſt poſ Tertius ſibile, & conſequens eſt poſſibile, q; ſi intellexeris de contingenti neceſſario tm̄, aut contingenti nō neceſſario, manifeſtum cōcludetur falſum: ſit enim ſyllogiſmus iſte, Omne currens animal, omnis hō currens, omnis homo animal: planum profectò eſt, antecedēs ratiocinationis huius, contingens eſſe natum: conſequens uero, neceſſarium. dandum eſt itaq; aliud contingēs cōius: quū alioquin & ibidem dicat Alulidus Roſa. q; intelligenda eſt regula illa de contingenti cōmuni, quod eſt illud, quod opponitur impoſſibili.

¶ Quum hæc itaq; ad utramlibet partem ualde ſint Contingentia ſignificata. ambigua, dicimus nos (quum poſſibile atq; contingens ſola, ut omnes fatentur, uoce differant) q; totidé modis contingens dicetur, quot & poſſibile ipſum. Atq; ut faciliora cognitu ſint nobis iſthæc, altius paullo exordiendum cenſeo: ut enim & Ammonius & diuus Seuerinus in lib. de interpretatione referunt, poſſibile diſtinguitur non ut genus, ſed ut uox in propria ſignificata: aliud nāq; actu, potētia aliud ſeu aptitudine. Iterum, quod actu diuiditur, non tanquam uox, ſed ueluti genus: quoniam aliud rei innatum ē, quod Græci εἰδοποιὸν, hoc eſt ſpecificum uocitant: aliud acceſſorium, quod illi ἐπίκτητον. Innatum iterum ſcinditur: nam aliud æternum, ut cęlum moueri: aliud non æternū, neq; in æternis, ſed quò ad ſubiecta extiterint, ut quum dicimus, ignem iſtum poſſe calefacere: Quod uerò acceſſorium, de potentia ad actum migrauit, ut quum dicam, poſſibile ē me ſcribere, ſuppoſito q; ita ſit. Quod uerò poſſibile dicitur q; non ſit actu ſed potentia tm̄, adhuc ſecatur: aut enī eſt in potentia neceſſaria, aut non neceſſaria: neceſſaria, ut poſſibile eſt ſolem ingredi primas partes cācri, quum ſit in capricorno: non neceſſaria uero potētia, aut ad actum deduci poteſt, aut ſemper in potentia eſt. prius eſt, ut ſi dicam poſſe me ambulare, quum ſedeam: ſm, ut quum aſſerimus, continuum poſſe Accommodatio in infinitum diuidi. ¶ Vt itaq; diuiſionem iſtam pro ſuperiorū poſitio accommodemus, dicimus per contingens ne ad Ariſt. ſniaſ. ceſſarium, Ariſtotelem intellexiſſe, & quod ī actu neceſſario eſt, & quod in potentia neceſſaria: per nō neceſſarium uerò, quod in actu non neceſſario, quod idem eſt cum propoſitione inexiſtente: per poſſibile autem, quod in potentia eſt nō neceſſaria, quodq́, poteſt eſſe, quum non ſit: & quum fuerit, poteſt etiam non eſſe: & hoc eſt contingēs illud, quod omnem ne

ceſſarii

ceſſarii naturam deſtruit. Quum enim neceſſarium
duo dicat ut plurimum & prædicatum ineſſe ſubie/
cto,& non poſſe non ineſſe:hoc poſſibile oppoſitum
totum aſſerit & prædicatum non ineſſe ſubiecto, &
poſſe,cum inſit,non ineſſe. Tale itaq; contingens infe
rius etiam definietur,ut uidebimus, diuideturq; in
natum atq; infinitum, ſeu incontingens ut in pluri/
bus,ut in paucioribus & equaliter:quod ab Ariſto.
in lib. de interpretatione uocatur propriè ὁπότερον
ἔτυχεν. & quo facilius quæ dicuntur, intelligere poſ
ſimus,dicimus ex ſententia Ammonii, q contingen
tia ut in pluribus,ſunt quæ ab arte ut natura proue
niunt:quæ uerò in paucioribus,caſu accidunt:& for
tuna:& quæ æqualiter ſm προαίρεσιν ac uoluntaté
noſtram eueniunt. Cæterum quo & quæſtioni facia
mus ſatis,dicimus diuiſionem iſtã æquiuoci in æqui
uocata eſſe,neq; pacto aliquo dari commune contin
gens actui & potentiæ:ſed ſi contingens aliquod cõe
dicendum eſt,illud tale nuncupabitur, quod actum
ſignificabit neceſſarium atq; non neceſſarium:ſed ne
q; iſtud propriè genus uocandum erit, ſed magis ab
uno:nam quæ neceſſaria,prius actu ſunt, quã quæ
non neceſſaria:prius itaq; contingens iſtud de neceſ/
ſario prædicabitur,quàm non neceſſario. ℣ Ad ratio
nes uero in oppoſitum haud magna cum difficulta/
te reſpondemus,& primo dicentes,quemadmodum
contingenti immediate opponitur per negationem
aſſignatum contradictorium,ſubinde uero & neceſ/
ſarii diſiunctiuam: ita & neceſſario contradicet, pri/
mo per negationem oppoſitam,ſecundo & diſiuncti
ua ex omnibus contingentis ſignificationibus conſti
tuta:ut in propoſito,huic quæ eſt, Neceſſe eſt nullũ
b/eſſe.a/contradicit hæc, Contingit contingenti neceſ
ſario aliquod.b/eſſe/a/aut,contingit contingenti non
neceſſario:aut,contingit contingenti uero.neque ob
hoc,ratione conuincitur dari cõe aliquod contingés.
℣ Deinde ad ſequentem etiam dicimus, contingens
illud,quod in ea ſequitur miſtione, dimidium con/
tingentis eſſe,quod, ut peritiores aſſerũt propoſitio
nem reddit ſm quid inexiſtentem,hoc eſt,contingés
non neceſſarium. Et conſimiliter alii etiam argumé/
to facimus ſatis:dicimus enim ex inexiſtenti contin/
gens ſequi non neceſſarium tanquam illi æquam ob
tinens uim,non tanquam cõius. hæc tamen infrà pla
nius declarabuntur. ℣ Ad id autem,quod ultimo aſ
ſerebatur loco,dicimus regulam illam diſiunctiuè i/
telligendam eſſe,uidelicet, Si antecedés poſſibile fue
rit,hoc é,aut neceſſarium,aut natum ſeu infinitum,
q & conſequés aut neceſſarium,aut non neceſſariũ;
aut natum ſeu infinitum erit:nec ppterea cogimur,
ut contingens aliquod commune ponamus. Hæc
itaq; uera eſt contingentis atq; poſſibilis diſtinctio.
Quod ſi Ariſtotelicum deſideras teſtimoniũ, accipe,
q̃ ſecto quarto in lib. περὶ ἑρμηνείας inquit Ariſt. Poſ
ſibile enim,ait,non ſimpliciter dicitur: ſed hoc qui/
dem,quod uerum eſt,ut in actu exiſtens, ut poſſibi/
le eſt ambulare,quoniam ambulat iam: & omnino
poſſibile eſt eſſe,qm̃ eſt iam aliquid actu, quod dicit
poſſibile:Illud uerò, q forſitan aget, ut, poſſibile eſt
ambulare,qm̃ ambulabit: & hæc quidem in mobili/
bus eſt ſolis poteſtas:illa uerò,& in imobilibus: utra
q; autem uerum eſt dicere, Poſſibile ambulare, & qđ
ambulat iam & agit,& quod ambulabile eſt. hoc igi/
tur ſic poſſibile non eſt uerum de neceſſario ſimpli/
citer dicere:alterum aũt,uerum eſt: quare quoniam
partem uniuerſale ſequitur,illud quod ex neceſſita/
te eſt,ſequitur poſſe eſſe,ſed non omne,& hæc hacte/
nus de poſſibilis contingentisq; diuiſione: ſupereſt
iam,ut ad propoſitum redeamus.

In affirmatiuis quidem conſimiliter ſe habebit ſm con
uerſionem in omnibus: ſi enim a, omni vel alicui eorum,
quę b. contingit: & b. alicui eorum, quę a. contingeret vtiq;.
ſi enim nulli, neq; a. nulli eo͡ꝝ: quę b. oſtenſum. n. hoc prius.

Quum æquiuocum ſit contingens, ut ſuperius
monſtrauimus, ſi inquit Ariſto. accipiamus in qua/
cunq; uelimus ſignificatione,dummodo propoſitio
nes ſint affirmatiuę,eodem conuertũtur pacto, quo
& neceſſariæ atq; inexiſtentes:hoc eſt uniuerſalis, in
particularem:particularis uerò,in ſeipſam. ſi enim in
quit,contingat a/omni uel alicui b/& b. continget ali
cui/a/quia ſi non,oppoſitũ ſequetur,hoc eſt,non con
tingit/b/alicui/a/ quod æquam obtinet uim cũ hoc,
neceſſe eſt,nullum a/eſſe/b/quæ in ſeipſam conuerti/
tur,& ex qua manifeſtum incommodum concludi/
tur. Cæterum qm̃ in omni contingentis ſignificato,
unicam attulit monſtrationem:diuidéda nobis ſunt,
quę philoſophus ſimul protulit,quemadmodum &
Alexander fecit: ſi enim,inquit,fuerit contingens poſ
ſibile,ſuum oppoſitum erit neceſſarium(quod ſupe
rius monſtratum eſt conuerti)ſi uerò inexiſtens ex/
titerit,ſuum oppoſitum itidem inexiſtens erit,quod
conſimiliter ex ſuperius dictis conuerti liquet: ſin au
tem contingés fuerit neceſſarium, oppoſitum ſuum
contingens poni ineſſe poterit,atq; ita inconueniens
deduci. ℣ Sed profunda nimirum ex hoc loco oritur difficultas,quoná mõ monſtratio iſta uim aliquá ob/ Dubium diffi cile.
tineat:ſcimus etenim quemadmodum & inferius pla
num erit, q propoſitioni contingenti binæ opponũ/
tur neceſſariæ,affirmatiua inquam ac negatiua:huic
itaq; quæ eſt, Contingit aliquod/a/eſſe/b/ ſi ueri exti/
terit contingentis,contradicent binæ hæ, Neceſſe eſt,
nullum a eſſe/ b/& neceſſe eſt omne/a/eſſe b/& quan
quã ex uniuerſali negatiua incommodum ſequitur,
quum ea terminis ad ſe conuertatur,non tñ ob id ex
affirmatiua etiam uniuerſali impoſſibile deducitur:
hæc enim, Neceſſe eſt omne/a/eſſe b/in hanc conuer/
titur, Neceſſe eſt aliquod b/eſſe/a/q̃ minimè hanc de/
ſtruit, Contingit aliquod b/eſſe a/particularis náq; af
firmatiua contingens, particularisq; affirmatiua ne/
ceſſaria, ueluti compoſſibiles ut affirmatiuæ ambæ,
nullo pacto ſeinuicem perimunt. Quòd ſi dicas quę/

Reſidet rõnib' ſupra obiectis

Sol. Alberti

admodum & diuus inquit Albertus, ꝙ propoſitiones illæ, nõ quà particulares, ſed ratione materiæ (quũ uidelicet altera neceſſaria, altera uerò ſit contingens) ſibiinuicem repugnent: abſurdum profectò erit, binas ſeinuicem particulares deſtruere: quum alioqn in eiſdem terminis reperiantur proculdubiò ſimul ueræ: hæc etenim uera eſt, Neceſſe eſt aliquod corpus moueri, atque hæc itidem, Contingit aliquod corpus moueri aut non moueri. Rurſus hæc uera ẽ, Neceſſe aliquod album, eſſe cygnum, Contingit aliquid album non eſſe cygnum. Quòd ſi reſpondeas, in neceſſariis non referre, particularem aut uniuerſalem ꝑferre: dicas quæſo, cur Ariſtoteles negauit particularem neceſſariam negatiuam terminis ad ſe conuerti, quum proculdubiò, ut dilucidum eſt, uniuerſalis negatiua in ſeipſam conuertatur? Præterea ſi particulares uniuerſalesq; concurrunt, ſequitur nullam neceſſariam uerè, & ex natura propria particularem poſſe in medium afferri, ſed omnes poſitione particulares exiſtere: & oĩno meo dixerim periculo, fatuum eſſe, particularem neceſſariam, uniuerſalem ſemper reddere: quum alioquin multa exempla in contrarium ueniant, tam in affirmatiuis quàm negatius.

Vera rñſio & pulchra.

¶ Dicimus itaq; nos, omiſſis multis, quæ ad hoc afferri conſueuere, memoria repetentes, quæ ſuperius dicta ſunt, propoſitioni contingenti negatiuæ binas opponi propoſitiões, affirmatiuã inquã neceſſariam atq; negatiuã: affirmatiuã quidẽ, tanquã immediatã contradictorium: negatiuam uerò, tanquam contingentis affirmatiuæ oppoſitam, in quam negatiua cõuertitur contingẽs, tãquam & notioris & dignioris: Sed affirmatiuæ contingenti unicam tantum opponi aſſerimus, negatiuam uidelicet neceſſariam: nanque affirmatiua neceſſaria ei nullo pacto pro oppoſito eſt aſſignanda, quum illa immediatè contingenti opponatur negatiuæ, cuius adiumento ac monſtratione minimè indiget affirmatiua, quum & notior & antiquior ſit: atq; ita anſam ſoluendi dubitationem cepimus, dicentes ex oppoſito & toto (quod eſt uniuerſalis negatiua neceſſaria) ad manifeſtum incõmodum fieri deductionem.

Obiectio contra particularis nega. contĩg. conuerſionem.

¶ Sed non iniuria aliquis inſurget, dicens, his iſthanc eandem dubitationem contra conuerſionem particularis negatiuæ cõtingentis factam, nullo pacto exolui poſſe: huic enim opponũtur duæ neceſſariæ, affirmatiua inquam & negatiua, affirmatiua, immediatè: negatiua uerò, tãquam affirmatiuæ oppoſita, quæ dilucidior clariorquè eſt, ex qua negatiua tanquã notiori monſtratur: ſi itaq; ambæ iſtæ illi opponãtur, & ex altera incommodum, ex altera minimè ſequitur: quomodò ergo illius cõuerſio monſtrabitur?

Solutio

Reſpondemus, particularem negatiuam nullo pacto per deductionem ad impoſſibile monſtrari: ſed eo, ꝙ in affirmatiuam per oppoſitũ conuertitur, quàm ſuperius per impoſſibile conuerti oſtendimus. Sed exemplo etiam oſtẽdi poſſe uidetur, ꝙ contingentis poſſibilis particularis in particularem eiuſdem naturæ conuerti minimè poſſit. Hęc enim uera eſt, Contingit aliquem hominem eſſe grãmaticum: hæc tamen falſa, Contingit aliquod grammaticum eſſe hominem, ſi contingens poſſibile accipiamus. Huic diuus reſpondet Albertus, contingẽs natum non ſemper in contingens eiuſdem conuerti naturæ, ſed in contingens aliqñ neceſſarium, quemadmodum in propoſito manifeſtum eſt: Infinitum uerò, ad idem ſemper infinitum contingens retrocedere. & addit, ꝙ non conuertitur in contingens neceſſarium tanquam in ſpeciem diuerſam, ſed tanquam in contingens commune atq; altum, quod omnium contingentis ſpecierum conſequẽs eſt.

Alberti rñſio

Buranæ rñſio

¶ Nos autem, tum quia contingens hoc commune negamus, tum quia hoc poſito, eadem ratione uniuerſalem quoq; negatiuam contingentis conuerti dicendum eſſet, aſſerimus contingens uerum ſiue natum, ſiue infinitũ, in idem ſemper conuerti contingens: & ad inſtãtiam reſpondemus, propoſitionem iſtam, Contingit aliqđ grammaticum eſſe hominem, eodem pacto contingentem eſſe, quo & hanc, Contingit aliquem hominem eſſe grammaticum: ſignificat enim illa, quòd aliquod grammaticum non exiſtens, cõtingens autem eſſe, cõtingentet eſt homo: quod & uerum. & ita nõnulli reſpondent: Nos autem ſecundum ea, quæ ſuperius diximus, longè ſecius hãc ſoluimus ambiguitatem, aſſerentes neutram iſtarum propoſitionũ contingentem eſſe ſimpliciter: ſed utranq;, & contingentem ſecundum quid, & neceſſariam ſcđm quid: licet enim hæc, Contingit aliquem hominem eſſe grammaticum, contingens ſit ex habitudine prædicati ad ſubiectum: neceſſaria tamẽ exiſtit, ex habitudine ſubiecti ad prædicatum: atque ita etiam hæc, Contingit aliquod grammaticum eſſe hominem, contingens ẽ, ex habitudine ſubiecti ad prædicatum: neceſſaria uero, ex habitudine prædicati ad ſubiectum: unde hoc pacto utraq; & neceſſaria eſt ſecundum quid, & contingens ſecundum quid: neutra autem nec ſimpliciter neceſſaria, nec ſimpliciter contingens: atque hunc in modum, mea quidem ſententia, dubitatio hæc magnificè ſoluitur: ſed iam ad reliqua tranſeamus.

In negatiuis vero, non ſimiliter: ſed quęcunq; quidem contingere dicuntur eo ꝙ ex neceſſitate non inſunt, aut nõ ex neceſſitate inſunt, ſimiliter: vt, ſi quis hominem dicat contingere non eſſe equum: aut albuꝫ nulli veſtimento ineſſe. Horum enim, illud quidem, ex neceſſitate non ineſt: hoc autem, non ex neceſſitate ineſt: ⁊ conſimiliter conuertitur propoſitio. Si enim contingit nulli homini equum eſſe, ⁊ hominem contingit, nulli equo: ⁊, ſi album contingit nulli indumento, ⁊ indumentum contingit nulli albo: ſi enim alicui neceſſe: ⁊ album alicui erit ex neceſſitate: hoc enim oſtenſum eſt prius: cõſimiliter ⁊ in negatiua, in parte.

Affirmatiuæ, ut diximus, in omni contingentis ſignificato conſimiliter propoſitionibus inexiſtentibus ac neceſſariis conuertuntur: negatiuæ uero, non itidem; Sed quum contingens pro neceſſario aut nõ

neceſſario

Nō neceſſariū quid Alberto.

neceſſario accipiatur, ſimiliter conuertuntur: quum autem pro poſſibili, aliter. ubi Albertus opinionem atque enarrationem ſuam peruertens, per non neceſ-
1 ſarium, contingens ſuum altum intellexit: atq; contingens iſtud non neceſſarium uocitari eo quod in genere acceptum à neceſſario differt: ſed mirum profectò,
2 imo potius deridiculum, in duobus (ut ita dicam) uerbis, non neceſſarii ſignificationem uariaſſe, aliterq; in diuiſione accepiſſe, atque aliter, dum diuiſionis partes exponit: ſatius itaq; eſt, ut cum Alexandro dicamus atq; Philopono, quod per non neceſſarias propoſitiones, inexiſtentes intellexit Ariſtoteles: atq; in his ſolius fieri nominis permutationem, ſignificata autem eadem eſſe: contingentis inquam neceſſarii, cum propoſitione neceſſaria: & contingentis non neceſſarii, cum propoſitione inexiſtente. (Vt ſi quis hominem) Exemplum eſt contingentis neceſſarii. (Aut album) Exemplum contingentis non neceſſarii, hoc eſt inexiſtentis. ſupponendum etenim eſt ita eſſe, quod nulla tunica ſit alba: atque hoc ſuppoſito, efficitur propoſitio illa contingentis ineſſe. (Si enim alicui neceſſe) Hoc dixit, ut inquit Alexander, quia oportebat uniuerſali negatiuæ contingenti opponi particularem affirmatiuum neceſſariam: iſta autem quæ eſt inexiſtens: id eſt contingentis non neceſſarii, ſecundū dictionem erat contingens: opus itaque fuit & ſecundum dictionem neceſſariam tanquam oppoſitum aſſignare: & ideo dixit (ſi enim alicui neceſſe) & non ſimpliciter, ſi enim alicui ineſt, quo tamen pacto contradictorium in propoſitionibus inexiſtentibus effertur. (Conſimiliter & in negatiua in parte.) Nulla enim conuertitur cum particulari negatiua, quoniam contingens ſignificat, aut neceſſariū, aut ineſſe.

Vera expō textus iuxta Alexan. & Philoponum.

Nota in expō ne huius loci Alberti errorē inſignem.

Quęcūque vero, eo quod vt plurimum, atque ob id, quod nata ſunt contingere dicuntur, ſecundum quem modum determinamus contingens, non ſimiliter ſe habebunt in priuatiuis conuerſionibus. cęterum vniuerſalis quidem propoſitio, non conuertitur: quę vero in parte, conuertitur. Hoc autem erit manifeſtum, quando de contingenti dicemus.

Supererat ultimum contingentis ſignificatum, quod poſſibile nuncupabatur, diuidebaturq; in contingens ut in pluribus æqualiter, atque in paucioribus: & quoniam contingentia ut in paucis, & æqualiter, ad uſum ſyllogiſticum ſunt inutilia: ideo his omiſſis de contingenti nato atq; ut in pluribus tantū mentionem fecit, tāquam quod in artem ueniat, & ad uſum accommodetur ſyllogiſmi: quemadmodum & ipſe inferius dicet, inquiens, Diſciplina autem uel ſyllogiſmus demonſtratiuus, ex indefinitis quidem non eſt, eò quòd inordinatum eſt medium: ex his uero, quæ nata ſunt eſſe, pene omnes: & conſiderationes ſunt de ſic contingentibus. hæc ille: Solum itaque ut plurimum contingens, conſiderauit, quod & natum uocitauit, eò quòd uerſatur in rebus maximè naturalibus: diximus enim ſuperius & ab arte & à natura contingens dependere ut in pluribus. (Quemadmodum determinauimus contingens. Hoc eſt, quemadmodum, dicebamus proprium contingens in Phyſicis, aut in libro περὶ ἑρμηνείας. (Vniuerſalis quidem) Quoniam, ut infrà planius erit, & uniuerſalis affirmatiua in ſeipſam conuerteretur: contingens enim proprium in oppoſitam conuertitur qualitatem: quare ſi, Contingit nullum b eſſe a conuerteretur, & Contingit omne b eſſe a in ſeipſam retrocederet. (Quę uero in parte conuertitur) Eadem de cauſa, quoniam uidelicet in particularem affirmatiuam per oppoſitum conuertitur: & illa proculdubio terminis ad ſe remeat: ſequitur itaque quòd & hęc. (Hoc autem erit manifeſtum) Nos etiam, quum ad locum illum deuenerimus, amplam ſuper conuerſione uniuerſalis negatiuæ faciemus quæſtiōem: namque & de hac non paucæ ambiguitates, negociū faceſſunt.

Nunc vero nobis & hoc ſit pęter ea, quę dicta ſunt, planum, quod contingere nulli, aut alicui non ineſſe, affirmatiuam haber figuram: contingit, nāque ad ſimilitudinem ipſius eſt, ordinatur: ipſum vero eſt, in quibuſcunque pędicetur, affirmationem ſemper & omnino facit: vt, eſt nō bonum, aut eſt non album, aut ſimpliciter, eſt non hoc: monſtrabitur autem & hoc per ſequentia: ſecundum vero conuerſiones, ad aliarum ſimilitudinem ſe habebunt.

Cauſa inquit Alulidus Roſa. cur negatiua contingens uniuerſalis nō conuertatur terminis, eſt, quia negatiuæ in hac materia non ſunt negatiuæ in ueritate, ſicut oſtenſum eſt in libro præcedente: ſed uis quidem earum, eſt uis affirmatiuarum: hæc ille. ¶ Cęterum hoc damnat Alexander, inquiens cauſam hāc non ſufficere, quoniam quidem ſi ita eſſet, conſimiliter & neceſſariæ ſe habuiſſent: quod tamen ſecus eſt: quū neceſſariæ, ut uidimus ſuperius, in ſeipſas retrocedant uniuerſales negatiuæ: quod quum ita ſit, ex eiuſdem ac Philoponi ſententia potius dicendum eſt, uelle hoc in loco latentem Philoſophum errorem abigere: quiſpiam namq; craſſioris ingenii exiſtimare potuiſſet, ea ueritatem minime continere, quæ in libro de interpretatione dictitata fuerunt, has inquam propoſitiones & affirmatiuas eſſe, & ex tranſpoſitione: ne itaque in hoc quis indicat decipulum, inquit Philoſophus, has reuera affirmatiuas eſſe quemadmodum ſuperius aſſeruimus. Cæterum, ſi & Alulidi Roſa. opinionem propoſito aptare uolueris, dicas cauſam eſſe, cur negatiua contingens uniuerſalis terminis non conuertatur, quoniam hac in materia (hoc eſt, contingenti) negatiuarum uis affirmatiuas reddit: quoniam, ut inferius uidebimus, negatiuæ in affirmatiuas conuertuntur: & idcircò, ſi uniuerſalis contingens negatiua in ſeipſam conuerteretur: eadem quoque lege uniuerſalis contingēs affirmatiua in ſe remearet: quod per-

Expō Auer.

Alexād. expō.

abſurdum. (Semper)in omni tempore.(Omnino)
in omni materia. (Secundum uero conuerſionem)
loquit Ioannes Grammaticus, ſenſum contextus ta/
lem eſſe, quòd propoſitiones iſtæ, quæ negatiuam
habent imaginem, ſecundum conuertendi modum
ad aliarum ſe habere ſimilitudinem, hoc eſt affirma
tiuarum:conuertuntur namq; in parte utræque hæ
negatiuæ, ut, Contingit nullum uel aliquod b / eſ/
ſe a/& Contingit aliquod a/non eſſe / b/ hæc Ioannes,

Epilogus eius quæ dicta ſunt de conuerſionib.

Alexandri expoſitionem imitatus.¶ Atque hæc lon
giore fortaſſe quam opus erat, diſputatione de con
uerſione diſtulimus, æquiuocationem primò nomi
nis huius, quod eſt Conuerſio, diſtinguentes, reſu/
tatis inibi & iuniorum nugellis, quas de conuerſio/
ne mentiebantur: deinceps & de conuerſione cum
oppoſitione differentes, facta inſuper pulcherrima
quæſtione, an diuiſio propoſitionis per modos fue/
rit, an per materias, an quod magis dixerim, per
utrūque: mox & de propoſitione inexiſtente ſimpli
citer, alia ſoluta ambiguitate: ſubinde propoſitiões
generis cuiuſcunq; conuertentes uniuerſales particu
laresq; & affirmatiuas & negatiuas,& ſimplici uecnō
cum oppoſitione conuerſione, ſoluta ibidem argu/
tia, quæ monſtrationem Ariſtotelicam infeſtabat:
pauxillo deinde infrà & rationes ſoluimus atque in/
ſtantias, quæ quaſi tollebant eatos ſtabileſq; conuer
tendi modos: pertractata inibi & alia quæſtione, an
conuerſio ratiocinii modus ſit: poſtea & modalium
cōuerſiones enucleauimus, ſolutis ibidem maximis
dubitationibus, quæ è contextu ipſo originem ha/
bebant, quæque inſtantias non paucas contra datas
regulas afferebant: mox preſſius egimus de contin/
gentis diuiſione, reſutata diui Alberti opinione, qua
neſcio quid altum contingens imaginabatur: ſimul
etiam ſolutis ambiguitatibus, quæ enixiſſimè con/
tingentium conuerſionum naturam demoliebātur.

Tranſitio.

Supereſt itaq; tot tātiſq; tranſactis, ut ad ſyllogiſmo
rum formationes, quod præſentis erat negocii, prin
cipiis iam oībus & poſitis & enarratis, pedē feramus.

De tribus figuris ex propoſitionibus inexi/ ſtentibus. Capi. V.

Determinatis vero his, dicamus iam per quę/
& quando/& quomodo fit omnis ſyllogiſmus:
poſterius autem dicendum, de demonſtra/
tione. prius enim de ſyllogiſmo dicendum,
quā de demonſtratione, eo ꝙ vniuerſalior
ſyllogiſmus eſt. demonſtratio namque ſyllogiſmus quidā
eſt: ſyllogiſmus vero non omnis, demonſtratio.

Nota quæ ſunt, quæ nulla indigēt mōſtratione, & hæc quadrifariam diuidi.

Quoniam de ſyllogiſmo ratiocinationeq; ſermo/
nem habituri ſumus, ſcitu dignum, quòd in his quę
ſunt, nonnulla eius naturæ exiſtunt, ut monſtratio
ne aliqua minimè, indigeant.& hæc quadrifaria di/
uiſione comprehenduntur, ut in ſecundo capitulo/
rum uniuerſalium, inquit Abumazabar Alphara/
bius,& i[n] oratoriis inſtitutionibus Fabius. Namq; &
ea, quæ authoritate uiri cuiuſdam magni ſtabiliun/
tur, oſtenſione nulla indigere dicimus: quemadmo/
dum moris erat apud Pythagoreos: quibus ſufficie/ 1
bat ad alicuius monſtrationem dicere, αὐτὸς ἔφη.
Item, ad ea, quæ probabilia & uulgò conceſſa ſunt, 2
raro aut nunquam ratiocinationem afferimus: quē/
admodum, reges & uiros bonos & iuſtos eſſe opor
tere, nunquam arguimus: tanquam quod nemo ne/
get. Senſibilia etiam eius eſſe naturæ dicimus: nullus 3
enim tam fatuæ mentis eſt, ut arguendum cenſeat,
ſolem lucere: Quod & de primis intelligibilibus ac 4
communibus cōceptionibus etiam aſſerimus: ſunt
enim apud omnes & accepta & indubitata: quemad/
modum, de quolibet affirmationem aut negatiōem
ueram eſſe. quum hæc itaq; ſic ſe habeant, ſunt ex al/
tera parte nonnulla, quæ nūquā monſtrari poſſunt,
eo quòd ignotiſſima ſunt, nec ſe nullam exhibent
euidentiam: quemadmodū, ſtellas pares aut impares
eſſe.¶ Sunt porrò quæpiā, quę & partim nota & par
tim ignota ſunt: de q; his ſyllogiſmos ac monſtratio
nes omnes facere conſueuimus. Cæterum quoniam
ex ſe nihil monſtratur, ex alio quopiam argumentū
atque euidentiam accipit: ideò hoc trifariam fieri poſ
ſe dicimus. Aut enim ex toto partem ſtabilimus, &
ita ſyllogiſmus ratiocinatioq; conſtituitur: aut ex par
te totum, & ita inductio: aut ex parte partem, quod
exemplum appellamus. ¶ Sed quoniā ſyllogiſmus;
monſtratio eſt alicuius dubii propoſiti ad oſtenſio/
nem, quod problema nuncupatur (propoſitum
namque in monſtrationem tanquam ignotum, ut
inquit Alexander, problema uocitatur)quum itaq;
de problemate aliquo omnis monſtratio aſtruatur:
quodq; huiuſmodi eſt, ſubiectum habeat ac prædi
catum, quod oportet monſtrare ſubiecto ineſſe: ter
tio aliquo opus eſt, quod coniungat aut ſeparet am
bos iſtos à ſeinuicem terminos. Iſtud igitur efficit me
dius terminus: qui problema ipſum duas in partes
ſecat,& ex ipſarum utraque duas aſtruit propoſitio
nes: quarum complicatio συζυγία coniugatioq; nun
cupatur. Eſt enim coniugatio, referente Alexandro,
duarum propoſitionum communio ſecundum unū
terminum, qui medius appellatur: differentium nā/
que propoſitionum, aliæ nullo pacto inter ſe com/
municant, aliæ communicant: Et communicātium,
aliæ ſecundum unum terminum communicant, alię
ſecundum duos: Si ſecundum duos, & oppoſitio/
nibus conuerſionibus aptæ ſunt: Si ſecundum unū,
ſyllogiſmorum coniugationes faciunt: ſi enim utriſ
que differant, ſunt ad ſyllogiſmos penitus inutiles.
De his itaque propoſitionum complicationibus,
quas coniugationes dicimus, ſermonem habiturus
Ariſtoteles, tranſitionem quandam ac breuem di/
ctorum facit ἀνεκεφαλαίωσιν inquiens. (His deter/
minatis)hoc eſt, definitis ac poſitis: definitionem
namque, terminum conſueuimus appellare. (Per
quæ)

Quæ mōſtratione indigent quoq; mōſtrādi formæ.

Quid ſyllog.

Problema quid.

Quid coniugatio.

quæ.)quia ut minimum per duas propoſitiones. (Quando)quia in tali uel in tali figura. (Quomodo) hoc eſt, per quos modos cuiuſcunque figuræ. (Omnis ſyllogiſmus) abſolutè dixit, inquit Alexander, quum alioquin de categoricis ſolis mentionem faciat: ſolos namque hos, propriè ſyllogiſmos cenſet, quemadmodum & infrà planum faciet. (Poſterius autem) hæc dixit, quaſi occurrens tacitæ obiectioni: quiſquam enim non iniuria poſſet quærere, cur de demonſtratione ſe dicturum pollicitus fuerit, quum tamen nullibi de ea hoc in uolumine pertractet: quaſi itaque reſpondens, inquit prius agendū eſſe de ſyllogiſmo non ab re: poſterius uero, hoc eſt, in poſterioribus analyticis, de demonſtratione: quoniam ſyllogiſmus prior communiorquè demonſtratione eſt. Vnde quaſi & inſcriptionis cauſam expreſsit, cur hæc, Priora: illa uero, Poſteriora nuncupentur. (Demonſtratio namque) Syllogiſmum præcedere demonſtrationem natura, oſtendit per ea, quæ ſuprà determinata ſunt: illa uidelicet priora eſſe natura, in quibus ſubſiſtendi conſequentia conuerſim fieri nequit: quæq; tollunt & nō tolluntur, inferuntur & non inferunt.

Syll9 natura prior demonſtratione.

Figura prima.

QVVM itaque termini tres, ſic ſe habeant inuicem, vt vltimus, in toto ſit medio: & medius, in primo aut ſit, aut non ſit: neceſſe eſt, extremitatum eſſe ſyllogiſmum perfectum.

Diximus tres terminos neceſſarios eſſe ad quemcunque decurſus ſyllogiſticum, maiorem minorēq; extremitates: ac medium terminum, qui has inuicem colligit: quique ideo medius nuncupatur, quia ambabus propoſitionibus communis eſt. Vnde & ſecundum huius uariam diſpoſitionem, uariæ etiā cauſantur figuræ: ut enim utriſq; ſubiicitur, aut de utriſq; prædicatur: aut alteri ſubiicitur, de altera uero prædicatur: Si utriſque ſubiicitur, tertiam facit figuram: ſi de ambabus prędicatur, ſecundam: ſi alteri ſubiiciatur, de altera prædicetur, primam. ¶ Quòd ſi dixeris, quemadmodum & Alulidus Roſad ex ſententia refert Galeni, fieri quartam complicationem, quum uidelicet medius terminus de maiore prædicatur extremitate, minori uero ſubiicitur: ſcias coniugationem talem non eſſe inter Ariſtotelicas figuras connumerandam. quandoquidem aut ad quæſitum determinatum referenda eſt talis complicatio, aut ad indeterminatum: ſi ad determinatum, & prædicatum queſiti, ſubiectum exiſterit in propoſitionibus: & ſubiectum, prædicatum: palam quòd naturalem ordinem non ſeruant: Si uero ad indeterminatum, hoc eſt, ad id, quodcūq; ex tali poteſt ſequi cōiugatione: nemini dubiū, quin figura hæc, a prima nullo differat interſtitio, neq; enim ex eo, q; minor præponatur propoſitio, maior autem poſtponatur, ideo dicendum, figuram coniugationeq; uariatā eſſe, ut imperitiores autumant.

Figuræ quot.

Nota de quarta figura

¶ Si itaq; tres termini ita ſe habuerint, ut ultimus in toto ſit medio, hoc eſt, minor extremitas medio termino ſubiiciatur affirmatiuè: medius autem, in prima aut ſit, aut non ſit .i. medius aut affirmatiue aut negatiue ſubiiciat maiori extremitati: talis complicatio, prima uocitatur figura: figura quidem, quoniā, ut inquit Philoponus, exiſtens philoſophus ubicūq; φιλογεωμέτρης, uult ea, quæ ad ſyllogiſmos attinent. Geometricis aſſimilare negociis: &, quemadmodum in Geometria, tria hæc per ordinem ſunt puncta, lineæ, & figuræ: & pūcta quidem ſunt, quæ tm̄ terminant, nullo autem pacto terminantur: lineæ uerò, quæ primam obtinent diſtantiam atq; interuallum ſm̄ longitudinē, quæq; a punctis ipſis terminantur deinde & figuræ, quæ & à lineis & punctis terminantur: Ad horum ſimilitudinem ſimplices uoces, quibus ī tota logica nihil ſimplicius, punctis aſſimilans, terminos uocitauit: quæ uero ex his conſtruuntur, propoſitiones, & lineis aſſimilauit, & interualla nuncupari uoluit: quæ autem ex his efficiuntur, ſyllogiſticas complicatiōes, figuras nominauit, tāquam quæ interuallis & propoſitionibus terminentur: quemadmodum & apud Geometras figuræ, lineis conſtituuntur. Hac itaq; de cauſa & terminos & interualla & figura dixit, hoc in uolumine Ariſtoteles. ¶ Sed cur primo hanc figuram ordine collocauerit, prænotandum etiam eſt: nāq; ſi animo agitemus dignitates oēs, quibus ſyllogiſtica complicatio exornatur, plurimas profectò inueniemus in hac, quā primam uocitamus. ordo enim terminorū atq; poſitio, maximè in hac naturalis exiſtit: nam terminus medius hac in figura non ſolum habitudine eſt medius atq; cōis, ſed & ordine ipſo ac poſitione. Præterea ſyllogiſmi oēs, qui ī hac fiunt, perfecti ſunt: qui uero in aliis, imperfecti oēs dignitatis itaq; ordine nō immerito hoc primum obtinuit locum. Adde & aliud, q; reliquæ ambæ, ſecunda inquam & tertia, ab hac generantur figura: ſecunda .p maioris conuerſionem: tertia, per minoris, & qm̄ maior lōge dignior minore eſt (qnia uniuerſalior, & uniuerſale plurimū ad uim confert ſyllogiſticam) ideo non iniuria, quæ ex maioris conuerſione efficitur, ſecunda ordine eſt: quæ uero ex minoris, tertia: primum itaq; & uia generationis, hoc eſt naturaliter, iſta locum ſibi uendicauit. His accedit, q; problemata oīa in hac concluduntur figura, uniuerſalis inquā & affirmatiua & negatiua, & particularis conſimiliter: in aliis uerò, non etiā in ſecunda nāq;, affirmatiua cōcluſio nulla eſt, in tertia uerò, uīis nulla, & qm̄, ut & ſuprà diximus, plus confert ſyllogiſmo uīe, q̄ affirmatiuum, idcirco & ſecunda, tertiam ordine præceſſit. Poſtea ex diuerſitate & ſyllogiſmorum, diuerſitatem ordinis figurarum aucupari poſſumus. Quum etenim inter ſyllōs, alii demonſtratiui, alii dialectici, alii ſophiſtici ſint, & prima figura demonſtrationi inſeruiat, tāquā q̄ uīe conclu-

Prima figura

Syll̄ rōē geometricis cōferūtur.

De ordine figurarum

Notatu dignū

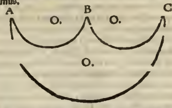
dat, ſecunda, dialectico, cui deſtruere, qđ negantis exiſtit, præoperè ſemper eſt: tertia uero, ſophiſtis, qui particularibus atque indeterminatis interrogationibus audientium mentes obuertunt: non immerito ordo qui in ſyllogiſmis eſt, in figuris quoq; obſeruãdus fuit. His itaq; rationibus non ab re iſtam præpoſuere complicationem, quam primam nuncupamus figuram. Sunt autem quæ neceſſario hanc conſequũtur conditiones duæ, ut uidelicet & maior uniuerſalis ſit, ſit & minor affirmatiua: harum itaq; conditionum, ſi altera defuerit, coniugatio illa inutilis reddetur. habet enim hac in figura, maior quantitatem determinatam, qualitatem uero indeterminatam: & econuerſo minor: unde concluſio, à maiore ſortitur qualitatem: à minore autem, quantitatem. Determinatur enim concluſio ex eo, quod in utraq; indeterminatum eſt: & hoc argumento etiam concludi poteſt, quòd concluſio in ſyllogiſmo ſequitur, eo quòd hæc ſint, & ex poſitis, quemadmodum inquit Alexãder, id eſt conceſſis, hæc enim propriè conceduntur, quæ non concedi etiam poſſunt: quæ uero ſunt neceſſaria, & quibus ablatis tollitur ſyllogiſmus, hęc nõ propriè conceduntur: unde & paſſim dicitur, quòd concluſio peiori, quod in ſyllogiſmo ẽ, aſſimilatur. (Neceſſe eſt extremitatum eſſe ſyllogiſmum perfectum) hoc eſt, neceſſe eſt primam fieri figuram: uãq; in ſola hac ſyllogiſmus perfectus conſtituitur.

Cõditiões primæ figuræ.

Voco autem medium, quod & ipſum in alio: & aliud in hoc eſt: quod & poſitione fit medium: extremitates vero, quod & ipſum in alio eſt: & in quo aliud eſt.

Notatu dignum, q; uniuerſalem medii termini rationem non aſſignauit: ſed eius tantum, qui in prima figura medius efficitur: q; ſi & uniuerſaliorẽ medii termini deſcriptionem afferre animus fuerit, dicemus eum eſſe medium terminum, qui bis ante concluſionem aſſumatur, quiq; in ambabus eſt propoſitionibus, & ſecundum quem communicant in coniugationibus propoſitiones inter ſe. (Extremitates uero.) uidetur eadem & medii termini & extremitatum deſcriptio eſſe: quod tamen ſecius ſe habet. nam medii termini deſcriptio, collectam intelligenda eſt: extremitatum uero, diuiſim. ¶ Notatu inſuper dignum, quòd utilium tantum combinationum primæ figuræ diſpoſitionem appoſuit Ariſtoteles, quũ dixit (quum itaq; termini tres ſic ſe habeãt inuicem, ut ultimus in toto ſit medio, & medius in primo aut ſit aut non ſit) maiore etenim uniuerſali exiſtente, & minore affirmatiua, ut ſupra etiam diximus, ſemper eſt utilis combinatio. Nec te, præterea quę diximus, lateat, q; Ariſtoteles aliquando ab eo, quod eſt eſſe in toto, ſermonem facit, nonnunquam ab eo, quod eſt De omni dici: quorum altero, ut nobis: altero, ut naturæ notiori utitur: in toto namque eſſe, quò ad nos notius exiſtit, tanquam quod ſubiectum & ex conſequenti particularius notet: de omni uero, naturæ euidentius eſt, tanquam prædicati ſignũ.

Si enim a, de omni b, & b: de omni c, neceſſe eſt a. de omni c, prędicari: prius enim dictum eſt, quomodo De omni dicimus.

1 Vtilis cõiugatio.

Ad enarrandas iam primæ figuræ coniugationes ſe confert: quæ tam utiles quàm inutiles; quemadmodum & Alexander & Philoponus, & Aluiidus Roſad. aſtipulantur) ad numerum excreuere ſex atque triginta. Maiore namq; uniuerſali exiſtente affirmatiua, ſex erunt coniugationes: uel minore uniuerſali affirmatiua, aut negatiua: uel particulari aut indefinita affirmatiua, aut particulari uel indefinita negatiua: Conſimiliter, ſi maior uniuerſalis extiterit negatiua, rurſus erunt combinationes totidem, Atque itidem, ſi maior fuerit particularis aut indefinita, affirmatiua: aut particularis uel indefinita: negatiua: nam ſecundum unamquanque ſex modis uariatur. quòd ſi ſenarium ſexies multiplices, perficies ſex atque triginta: & conſimiliter in aliis figuris dicendum eſſe arbitramur. Si uero indefinitas abſtuleris, erunt omnes quater quatuor, hoc eſt, ſexdecim. quòd ſi ab his demas ſyllogiſticas quatuor, ſuperſunt inutiles duodecim. Syllogiſticæ uero hæ nuncupantur, quæ in materia quacunque, nullo diſcrimine concludunt. Prius itaque hoc in loco philoſophus uniuerſales exponit coniugationes, tanq̃ & digniores & ualentiores: mox & de particularibus acturus: Vniuerſales dico, quæ ambas habent propoſitiones uniuerſales: Particulares uero, quæ particulares itidem ambas aut alteram: quumq; de uniuerſalibus pertractat, utiles præponit inutilibus, tanquam dignitate præpollentes.

Cõiugationes ꝓpõnũ ſunt 36

¶ Nec ſententiam unquam approbauerim Abumazaris Alpharabii, qui capite undecimo libri de ſyllogiſmo, alium ſecutus eſt ordinem: primo nãque loco, uniuerſalem affirmatiuam concludentem poſuit: ſecundo, particularem affirmatiuam: tertio, uniuerſalem negatiuam: ac quarto tandem atque ultimo, particularem negatiuam. Videtur namq; hoc ordine multo pluris in ſyllogiſmo qualitatem facere, quam quantitatem: quum contrarium potius faciendum ſit. quantitas namque in ſyllogiſmo maiorem, quo ad concluſionem inferendam, obtinet uim (ut confeſſum eſt) quàm qualitas. Multo itaque melius Ariſtoteles, uniuerſales omnes tam

Abumazaris ordine ſyllog. opinio reiicit.

concludentes

concludentes quàm non concludentes, præpoſuit: ac ſubinde de particularibus egit. Vtitur autem in his exponendis: elementorum notis, ea uidelicet de cauſa, quam ſuperius recitauimus: ac primam effinxit figuram, per a, b, c, ſecundam, per m, n, x, tertiam, per p, r, s, ut fortaſſe ſeiunctas à ſe inuicem & ordine & natura, haſce eſſe figuras ſignificaret. ¶ Sed quæreret non iniuria aliquis, cur ſe ita philoſophus ad iſtas determinauerit literulas, & non aſſumpſerit alias ex toto alphabeto inter ſe proximiores. ¶ Dicimus factum fuiſſe hoc penſiculatius: quod his, qui græcæ dialecti conſulti ſunt, planius erit. Græci nanq́ue, quod & apud Hebræos in conſuetudine eſt, numerorum ordinem alphabeti elementis ſignare ſoliti ſunt: unde apud hos Alpha unum ſignat, Beta duo, Gamma tria, Delta quatuor, E quinque, deinde ſex hac nota ſignificant ϛ, ζ ſeptem, η octo, θ nouem, ι decem, κ uiginti, λ triginta, μ quadraginta, ν quinquaginta. ξ ſexagintá ο ſeptuaginta, π octoginta. Deinde ſignum hoc ϟ nonaginta: ac demũ ρ centum, & σ ducenta. Vt itaq; perfecto atq; integerrimo numero, haſce figuras abſoluiſſe uideretur, literas, numerum ſignantes centenarium, accepit, ab alpha incipiens uſque ad ρ: primamq́; figuram primis literis notauit, α β γ: mediam ſeu ſecundam, mediis, hoc eſt elementis ſignificantibus quinquaginta, quod dimidium centenarii eſt, μ ν ξ: ultimam uero deſcripſit ultimis, π ρ σ. Omiſit autem notis & ſex & nonaginta ſignificantes, quoniam & extra alphabeti ordinem ſunt, & ignotiores multo exiſtunt. Mirum profecto eſt, quod uir iſte ſuis in uoluminibus excogitauit: mirum, inquam, quanto artificio, quãtaq; diligẽtia ſuos codices compoſuerit: parum fuit, exactiſſimam de ratiocinandi ſcientia editionem comminiſci, ni & Geometricis & Arithmeticis ipſam proportionibus exornaret: adeoq; has appoſitè imaginatus eſt, ut ſi quid ex toto libro abſtuleris, reliquum operis tanquam Platonicus mundus diſſipetur ac corruat. Verum ad ſequentia iam tranſeamus. ¶ Si, inquit, binas in prima figura uniuerſales affirmatiuas propoſitiones diſpoſueris, uniuerſalem colliges concluſiõem affirmatiuam: ceu ſi dixeris, Omne b, a, omne c, b, concludes omne c, a, quod ex poſito principio De omni arguitur, quo primæ figuræ coniugationes ſtabiliri diximus. ſi etenim De omni eſt, quando nihil eſt aſſumere ſubiecti, de quo prædicatum non dicatur: quum dicimus omne b, eſſe a, ſignificamus nihil eſſe ſub b, de quo non dicatur a, quum itaque c, ſub b, ſit, non immerito & de hoc a, ipſum dicetur: quod fuerat commonſtrandum. unde quum talem conditionem naturamq;, dictum de omni, obtineat, nemini ambiguum, quin leges illas duas primæ figuræ rectè philoſophi aſcripſerint, maiorem uidelicet, uniuerſalem eſſe oportere: minorem uero, affirmatiuam: nec ſolum affirmatiuam, sed nullam penitus includentem negationem: unde talis complicatio nulla eſt, Omnis homo animal, tantum riſibile homo, ergo tantum riſibile animal: nec talis, Omne album corpus, omne animal præter coruum eſt album, omne itaque animal præter coruum eſt corpus: nec talis, Omne ridens homo, Socrates incipit eſſe ridens, Socrates igitur incipit eſſe homo: & hoc ideo accidit, quia minor non purè eſt affirmatiua, ſed negationem quandam includit: quemadmodum moderniores quoq; per ſuas ſignificant, quas exponentes uocant. ¶ Accidit item quandoque, quòd decurſus ſyllogiſticus perperam ſe habet, quũ in minore propoſitione ſignificamus prædicatum cum aliqua determinatione, ſubiecto ineſſe, quam in maiore non expreſſimus: uelut ſi dixerim, Omnis homo albus, Socrates neceſſario eſt homo, Socrates igitur neceſſario eſt albus. Conſimiliter uitium additur ſyllogiſmo ac decurſui d omni, quum terminos aſſumimus æquiuocos: termini namque æquiuoci, ratiocinationis uim deſtruunt.

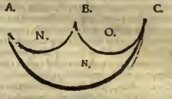
Literas elemẽtis quibus & quo dilectus vius ſit Ariſt.

Diſpõ. j. figuræ

Leges primæ figuræ.

Notatio

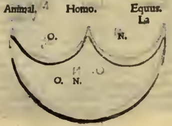
Conſimiliter vero, ſi a, de nullo quidẽ b. b, vero de omni c, q̃ a, nulli c, inerit.

2 Vtilis coniugatio

Secundum exponit coniugationem utilem, uniuerſalem negatiuam concludentem: quæ ideo ſecunda eſt, quia utiles, ut ſuprà etiam diximus, inutilibus præponuntur: & ex utilibus, uniuerſales particulares ante ueniunt: & ex uniuerſalibus, negatiuæ affirmatiuas, utpote digniores, ſubſequuntur.

Sed ſi primum, omne conſequitur medium, medium vero nulli ineſt extremo, non erit ſyllogiſmus extremitatuz: nihil enim neceſſarium accidit, eo q̃ hęc ſint: nãq; et omni et nulli contingit vltimo primum ineſſe: quare neq;, quod ſecundum partem neq; quod vniuerſaliter ſit neceſſariuz: quum vero nullum ſit neceſſarium, per hęc non erit ſyllogiſmus. Termini omni ineſſe, animal, homo, equus: nulli, animal, homo, lapis.

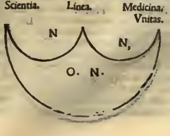
1 Inutilis

Prior ex uniuerſalem concludentibus,inutilis eſt, quæ maiorẽ habet affirmatiuam:minorem uerò, negatiuã:quæ ideo prior eſt,quia aliquam in qualitate dignitatẽ obtinet:quum alterã habeat affirmatiuam, ſequens etenim cõiugatio nihil affirmatum retinet. ſi itaq;,inquit,primum,hoc eſt,maior extremitas ſequatur.i.prædicetur de omni medio: medium uerò nulli inſit extremo,hoc eſt, minori extremitati, non erit ſyllus:non erit,inquit ſylls, maiore uli affirmatiua exiſtente,minore aũt negatiua uli qñquidem altera ex conditionibus primæ figuræ interiit, ꝙ minor uidelicet affirmatiua exiſtat.¶Scitu tñ dignum, quẽadmodum notat & Alulidus Roſa. ꝙ licet coniugatio iſta naturaliter nihil neceſſariò cõcludat: artificioſe tñ particularem negatiuam per conuerſionem colligit,quemadmodum in ſequentibus planum erit:& hoc,argumento eſſe poteſt, Philoſophum de naturalibus tm̃ ſyllis ſermonem habuiſſe.(Nãq; & omni & nulli.)Oſtendit euidenti ratione, cõiugarionem iſtã inutilem eſſe. nãq; in quadam inquit materia, ulẽm cõcludit negatiuam:in quadam uerò, affirmatiuam ulẽm:quod quum accidit, nulla poteſt determinata concluſio ſequi.nam negatiua ulis, ambas perimit affirmatiuas,ulẽm particularẽq;:& affirmatiuam itidẽ ulis,negatiuas ambas.quod quum ita ſit, planum,nihil determinati ex hac cõſequi complicatione.In quacunq; igitur coniugatione duo ſequũtur contraria, ipſam inutilem nuncupabimus:nihil tamen idcirco prohibet,quin aliqñ contradictoria, inutili complicatione ſequi poſſint,quemadmodum & inferius enodabimus.Cæterũ quod Ariſtoteles, exemplo: tõne quoq; cõprobat Alexander,inquiens,Si a de oi b dr̃, qm̃ qđ de oi dr̃, poteſt in plus ſe habere: idcirco tale aliquando accipietur,ut & totum b comprehendat, & adhuc aliquas habeat partes,ipſum b tranſiliẽtes: quibus poterit c ipſum comprehendere & non comprehendere:iuxta itaq; materiam uariatam, contraria nonnunquam concludentur.

Notatio

Canon inutilis cõiugationis agnoſcendæ.

Neq;,qñ neq; primũ medio,neq; mediũ vltimo nulli inſit:neq; ſic erit ſylls.Termini ineſſe, ſcientia,linea,medicina:nõ ineſſe,ſciẽtia,linea, vnitas: vlibus igitur terminis exiſtentibus,planum in hac figura,qñ erit ꝛ qñ non erit ſyllogiſmus:ꝛ ꝙ ſi fuerit ſyllogiſmus,terminos ita ſe habere neceſſe ẽ,vt diximus:ꝛ ſi ita ſe habuerint planũ:ꝙ erit ſyllus.

inutilis

Alteram inutilium & uniuerſalium coniugationum exponit,ambas retinentem negatiuas; qm̃ non in prima tm̃,ſed in omnibus figuris regula hæc ulis traditur,ꝙ ex ambabus negatiuis nulla determinata concluſio ſequitur: hoc autem & ipſe terminorum appoſitione confirmat:ratio autem,cur hæc complicatio inutilis ſit,eſt,quia medium nullam habet cum extremitatibus conuenientiam.(Et ꝙ ſi fuerit ſyllogiſmus)ſubaudiendum,hac in figura prima. Atque iſta hactenus de uniuerſalibus ſyllogiſmis primæ figuræ dicta ſufficiant.

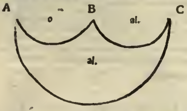
Canon.

Si vero hic vniuerſaliter,ille in parte ad alteram: quando quod vniuerſaliter,ad maiorem extremitatem aut prædicatiuum:aut priuatiuum,quod autem in parte, ad minorem prædicantium,neceſſe eſt ſyllogiſmum eſſe perfectum. quum vero ad minorem: aut aliter quodammodo termini ſe habuerint,impoſſibile.

Poſteaquàm quæ ambas habent uniuerſales propoſitiones,abſoluit complicationes:nunc de his, quę alteram retinent particularem,ſermonem habiturus eſt:ſunt autem hoc genus ſyllogiſmi,i ſumma octo: atq; ex his utiles,duo:qui ſuperſunt ſex reliqui, inutiles:iſtos itaq; omnes innuens:ſi hic uniuerſaliter dixit,ille in parte:neq; addidit maior minorue, ꝙ uolebat concludentes & non concludentes complicationes oratione ſua comprehẽdere:neq; iniuria,ait Alexander,addidit ad alteram:poteſt enim in una & eadem propoſitiõe alter terminorum uniuerſaliter ſumi,alter uerò particulariter:ut ſubiectum uniuerſaliter,prædicatum autem in parte.ob hoc itaq; dixit ad alteram,ut ſignificaret in complicatione propoſitionum,ulẽ fieri debere ac particulare.(Quando quod ulr ad maiorem.)De ambabus utilibus ſimul mentionem fecit,deq; ea,quæ maiorem habet ulẽm affirmatiuam,minorem uerò in parte itidem affirmatiuã, atq; de ea,quæ maiorem retinet negatiuam, ac minorem affirmatiuam: ſeruantur etenim primæ figuræ conditiones duæ. nãq; qm̃ prima figura per dictum ſancitur de omni,binas habet leges, ut & maior ulis exiſtat,& minor affirmatiua: ꝙ ſi altera iſtarum fuerit abrogata,neceſſitas deſtruitur ſyllogiſtica: unde inquit,quum uerò ad minorem.i. quum uniuerſale ad minorem ponatur:aut, quemadmodum exponit Alexander,qñ ad minorem ponatur priuatiua:ita ut minor ſit particularis negatiua:maior autem,uniuerſalis aut affirmatiua aut negatiua.(Aliter quodãmodò) inquit Philoponus,ſi ambe negatiuæ aut maior affirmatiua,minor uerò negatiua,& hoc bifariã, aut maiori uniuerſali,aut minori:ſecus Alexander, ſi maior inqt particularis,& minor uniuerſalis ſit aut affirmatiua,aut negatiua:& hoc ſemper, referente Alulido Roſa. ſm naturalem diſpoſitionem intelligendũ eſt;nãq; & maiore in parte,& minore negatiua, artificioſa & utilis complicatio conſtruitur.

Dico

Dico autem maiorem extremitatem, in qua medium eſt: minorem vero, quę ſub medio. Inſit enim a/ omni b. b| vero alicui c/ ſi itaq; eſt. De omni prędicari, quod in principio diximus, neceſſe eſt a/ alicui eorum quę c/ ineſſe.

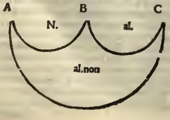

3 Vtilis

(In qua mediū eſt) hoc eſt quæ de medio ṗdicaſ, & conſimiliter minoré, quæ ſub medio. i. de qua medium dicitur. & ex hoc, ait Philoponus, dilucide poſſumus cognoſcere, idem eſſe De oī dici, & In toto eē, ſola uero habitudine differre: ſi. n. de oī prædicantes, ſyllm cōſtruimus, maiorem extremitatem, maioréq; præponemus propoſitioné tanq̄ à prædicato incipiē tes: cuius cōditio eſt, de alio dici: Sin aūt in toto ſubiiciamus, minorem, quæ ſubiecti rōnem habet, præcōſtituemus, ſm maiori locum aſcribentes: quod ſæpenumero & Ariſtoteles & Alulidus Roſ. græciq; enarratores oēs fermè factitare conſueuerunt. Illud deinceps aīaduertendum, q definitiones hæ maioris minorisq; extremitatum, in prima dūtaxat figura ueritaté obtinent: in reliquis etenim, ſecius eſt. ¶ Cæterū ſi quiſpiā ſcitaretur, cur tm̄ definitiones iſtas extremitatum diſtulerit, rńdemus hoc ideo factum fuiſſe, q locus iſte ad hoc explanandum maximè eſſet accommodatus: nāq; terminis uſibus exiſtentibus, nō tm̄ ſeiungebantur maior minorq; ṗpō, quantum ſi altera uſis, particularis altera propoſitionū extiterit. (Inſit a/ oī b/) Tertius modus ſyllogiſticus, & maiore uſi minoreq; particulari affirmatiuis concluſionem concludens particularem, conſimiliter affirmatiuam. Terminos inuenies, ſi genus ſpeciemq; acceperis, moxq; aliud utroq; cōius, deq; eo medius terminus in parte dicatur, ut animal, homo, animatum.

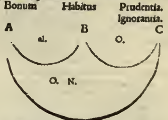
Notatio.

Et ſi a/ nulli eorum, quę b/ ineſt: b/ vero alicui c/ neceſſe ē, a/ alicui c/ non ineſſe: determinatū enim eſt & de nullo quomodo diximus: quare erit ſylls perfectus: conſimiliter & ſi indefinitum ſit b/c/ prędicatiuum exiſtens: idem enim erit ſyllogiſmus, & ſi indefinitum, & ſi in parte accipiatur.

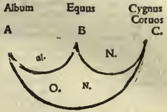
4 Vtilis

Sin autem ad minorem extremitatem vlē ponatur, aut prędicatiuum, aut priuatiuum, non erit ſyllus, neq; affirmatiuo, neq; negatiuo, neq; indefinito, neq; ſm partem exiſtē te: vt ſi a/ alicui b/ inſit, aut non inſit: b| vero oī c/ inſit. Terminum, q inſit, bonum, habitus, prudentia: q non inſit, bonum, habitus, ignorantia.

3 Inutilis

Rurſus ſi b/ nulli inſit c/ a vero alicui b/ inſit, aut non inſit, aut non omni inſit, neq; ſic erit ſylls. Termini, q omni inſit, album, equus, cignus: q nulli, album, equus, coruus: ſidem & ſi a/ b/ indefinitum ſit.

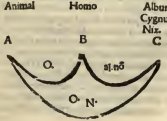

4 Inutilis

Quartus modus utilis, ac perfectè conclodens ex maiore uſi negatiua, minoreq; particulari affirmatiua concluſionem particularem ac negatiuam: ſortiē enim concluſio, quod in otraque peius uiliusq; eſt, à maiore, q negatiua ſit: à minore uero, q in parte. Terminos aotem ad hanc inuenies coniugationem utiles, ſi genus & contra diuiſas ſpecies acceperis, poſueriſq; ſpecies maiorem extremitatem at medium terminum, genus uero minorem extremitatem. (Conſimiliter & ſi indefinitum) Aequiualet enim, ut ſuprà etiam diximus, indefinita propoſitio particulari: niſi, quemadmodum inquit & Alulidus Roſa. tranſcendat particularis naturam: quod uidemos fieri in propoſitionibus neceſſariis: in qoibus ut plurimum indefinitæ particularesq;, uniuerſalibus etiam æquantur. Cæterum non eſt hoc naturam particularis, aut indefinitæ per ſe ɔſis. Erunt itaq;, cōnumeratis & his quæ minores habent indefinitas, in ſumma coniugationes utiles in prima figura ſm naturalé diſcurſum concludentes, ſex: nam qui ἀντανακλώμενοι, hoc eſt, refracti nuncupantur, non cōclodunt ſm quæſiti naturam, quemadmodū infrà conſeſſo monſtrabimos. (Sin autem ad minorem) Conſentaneum fuerat, quū de particularibus inutilibus acturus eēt, prius eas exponere quæ maiorem habent uſem, aut affirmatiuā,

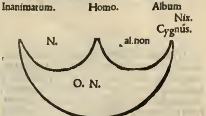
aut negatiuam,minorem uero particularem aut in/definitam negatiuam: ſed qm̃ hæ longiore indigent oratione,quemadmodum infrà planum erit,ideo fa/ciliores prius in medium uoluit afferre:quę ex maiore conſtant particulari indifferente,minore autẽ uli conſimiliter aut affimatiua,aut negatiua:ait ergo, ꝙ ex maiore in parte & minore uli, nullo pacto cõiugatio utilis conſtituitur,ſeu affirmatiuæ ſeu negatiuæ fuerint:primum autem eas exponit,quæ maiorẽ ha/bent in parte affirmatiuam ſeu negatiuam,minorem uero ulem:& inquit,quod ſi a/ineſt omni b / uel non ineſt,b/autem omni c/inutilis erit coniugatio, quum & omni concludatur & nulli ineſſe.& ratio inqt Alexander,eſt,qm̃ quum maior ſit particularis,nihil prohibet medium terminum cõiorem eſſe maiore extremitate,atq; de pluribus dici,q̃ maior dicatur : & inde poterit ineſſe nulli illi,cui omni ineſt a / atq; ita maio/re in parte,& minore uli, affirmatiuis , nihil impedi/mento eſt,qui concluſio ſit & ulis & negatiua:& conſimiliter de reliquis dicendum erit. Hoc idem exemplo ẽt arguitur:nam termini,quibus omni ſequitur, ſunt hi,bonum,habitus,prudentia:aliquis habitus ẽ bonus,ois prudentia habitus,omnis prudẽtia bona: quibus nulli,bonum,habitus,ignorantia:ubi ſcias,ꝙ per ignorantiam intelligimus eam, quę diſpoſitione aliqua acquiritur: ignorantia etenim negationis, ha/bitus nullo pacto eſt:has autẽ coniugationes ambas, hoc eſt,maiori particulari aut affirmatiua,aut negatiua:minore uero uli affirmatiua , ſimul expoſuit dũ ait,ſi a/alicui b/inſit,aut non inſit. Quum uero inqt. (Rurſus ſi b/nulli c/)eas enarrat,quę minorem habẽt negatiuam ulem:maiorem uero, particularem aut affirmatiuam aut negatiuam . ubi notes quẽadmodũ & Alexander refert,ꝙ inutilitas ſuperiorum cõiuga/tionum,ob maiorem eſt:harum uero,ob utrãq;, ma/iorem inquã ac minorem:nãq; & hæc affirmatiua, & illa uniuerſalis eſſe deberet in prima figura.

Neq; qñ quod ad maiorem extremitatem vlr fiat aut ꝑdicatiuum aut priuatiuum:quod autem ad minorez priuatiuum ſm partem,nõ erit ſylls,ſiue indefinitus ſiue in ꝑte accipiatur : vt ſi a/omni ineſt b,b/vero alicui c/nõ ineſt,aut non omni ineſt:cuicunq; enim alicui nõ inſit medium,hoc & omne & nullum ipſum ſequetur primũ:ſubiiciantur enim termini,aial,homo,album:poſtea & de quibus nõ prędicatur albis,homo,ſumãtur cygnus & nix:igitur aial de illo q̃dẽ ꝑdicatur oĩ:de hoc aũt,nullo:quare non erit ſylls.

5
Inutilis

Rurſus a/quidem nulli inſit b,b/vero alicui c/ non inſit. Termini ſint , inanimatum , homo album , poſtea ac/cipiantur de quibus albis non prędicatur homo, cygnus & nix.inanimatum namq;,de hoc quidem,omni: de illo autem,nullo prędicatur. Amplius quoniam indeterminatus eſt b/alicui c/non ineſſe:verificatur autem & ſi nulli ineſt & ſi non omni,ꝙ alicui non ineſt:ſi vero tales aſſumãtur termini,vt nulli inſit,non fit ſyllogiſmus : hoc enim dictum ẽ prius. Planum itaq;,quoniam eo ꝙ termini ſic ſe habeãt, non erit ſyllogiſmus:eſſet enim & in his.Conſimiliter autẽ monſtrabitur,& ſi vniuerſaliter ponatur priuatiuum.

6
Inutilis

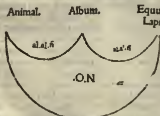
Nunc redit ad coniugationes inutiles, quas ſupe/rius tanquàm maioris indigentes negotii omiſerat : qñ uidelicet maior uniuerſalis aut affirmatiua , aut negatiua extiterit, minor uero in parte & negatiua . Cæterum quò facilius,quæ ſequuntur, poſſimus ꝑcipere,nonnulla prius declaranda ſunt : ubi ſciendũ , particularem propoſitionem,quam indefinitam uocitat,duplicem eſſe ſignificationem ſortitam atq; na/turam:aliquod enim b/eſſe a/biſariã uerificatur : aut quia omne b/eſt a/aut quia aliquod b/ẽ a / & aliquod b/nõ eſt a/quemadmodum ſi in materia extiterit ne/ceſſaria:ideo uera particularis ut plurimum eſt,quia uniuerſalis itidem uera,ut Aliquis homo ẽ animal. Si autem in materia fuerit contingente, & affirmatiua & negatiua particulares uere ſunt, ut Aliquis homo eſt albus,& aliquis homo non eſt albus:unde ob hoc indefinitam eam uocat Ariſto.nõ ꝙ nullum ha/beat appoſitum ſignum:ſed potius,ꝙ indeterminatę atq; indefinitę ſit ueritatis quas ob res ſi propter uniuerſalem ueritatem habeat,poſitione particularem: ſi uero ex ſe uera extiterit , per naturam uocare con/ſueuit Alulidus Roſa.Vt itaq; ad propoſitum redeamus,uolens Ariſtoteles monſtrare haſce coniugationes inutiles eſſe:prius ſupponit particularem ueram eſſe ſm ſe & ex natura propria,arguitq; per expoſitionem & omni & nulli ſequi : ſecius etenim hoc mon/ſtrari non poterat:ſi enim particularis minor & negatiua per naturam uera extiterit,ſua etiam ſub contraria,ueritatem obtinebit : quæ particularis affirmati/ua eſt:maiore uero uniuerſali aut affirmatiua,aut negatiua,& minore particulari affirmatiua ſemper ali/quid ſyllogiſticè concluditur,atque ex neceſſitate:& ob id ad ſenſibilem expoſitionem reducẽda fuit par/ticularis illa,puta quum dicimus, Aliqđ album nõ ẽ homo, 1 Nõ oſtendẽde inutilis

homo, aut per id, quod eſt, Aliquod album, intelligimus niuem, aut cygnum, aut quippiam ſimile: atq; ita tali facta expoſitione, planum erit, coniugationes iſtas inutiles eſſe. Si uero non natura, ſed poſitione uera fuerit particularis illa, nemini ambiguũ, quin maiore uniuerſali aut affirmatiua aut negatiua, minoreq; negatiua in parte, & omni & nulli ſequatur: qđ rationem tollit ſyllogiſticam. unde inquit, ſi ita ſe habentibus terminis, non efficitur ſyllogiſmus, planũ, ꝙ nõ eſt ratione formæ utilis, ſed materiæ. unde, inquit, cuicũq; alicui non ineſt medium, hoc & omne & nullũ ipſum ſequetur primũ: hoc eſt, maior extremitas uniuerſaliter & affirmatiue & negatiue prędicabitur de minore extremitate, cui alicui non eſt medius terminus: poſtea hoc monſtrat per terminos exponẽdo: & hæc prior eſt ratio, qua oſtendit cõiugationes iſtas inutiles eſſe. Poſtea, cum inquit (amplius quoniam in

Ratio. determinatum eſt) Subdit aliam rationem, ſupponendo minorem particularem eſſe per naturam: & inqt, Si minore exiſtente uniuerſali negatiua, maiore autẽ uniuerſali aut affirmatiua aut negatiua, inutiles efficiuntur complicationes: ergo ſi minor particularis negatiua exiſtens, eius fuerit naturæ, ut uniuerſalẽ reddat negatiuam, conſentaneum nimirum eſt, has quoque coniugationes inutiles eſſe. (Conſimiliter autẽ) Autem, inquit Alexander, pro eo, quod eſt, enim: uel, autem, pro eo, quod eſt, igitur: nãq; eadem monſtratio utriuſq; eſt.

Neq; autem, ſi vtraq; interualla, ſecundum partem extiterint, aut prędicatiue, aut priuatiue, aut hoc prędicatiue illud priuatiue, aut indefinitum, illud definitum, aut vtraque indefinita, non erit ſyllogiſmus nullo pacto. Termini communes omnium, animal, album, equus: animal, album, lapis.

Sedecim inutilium particularium coniug. paradigma.

Interualla etiam dixit ad imitationem Geometrarum, qui diaſtemata, hoc eſt, diſtantias atq; interualla uocant lineas ipſas: ubiq;.n. quẽadmodũ & ſuperius diximus, Philoſophus φιλογεωμέτρης: connumerat itaq; ſexdecim alias coniugationes inutiles, quæ aut ex ambabus particularibus, aut ambabus indefinitis conſtituuntur: ſi enim ambæ ſunt particulares, aut affirmatiuæ aut negatiuæ ſunt utręq;, aut altera affirmatiua, altera uero negatiua: & hæc, aut maior, aut minor: atq; ita quatuor conſtruuntur cõiugationes: Et conſimiliter ſi ambæ indefinitæ extiterint, aut altera particularis, altera uero indefinita erit: & ita octo aliæ efficiuntur. nam aut maior erit particularis & minor indefinita, aut econuersò, & utroq; modo, quatuor efficiuntur, quæ ſuperioribus additæ, ſexdecim reddunt: unico autem terminorum exemplo haſce omnes refellit coniugationes, oſtendens & omni & nulli ineſſe: quamobrem, inquit Alexander, rationes, quas ſine artificio concludentes uocabant Stoici, aut non ſunt ſyllogiſticæ, aut redarguunt Ariſtotelis ſententiam. quod minime dicendum eſt.

Planum igitur ex dictis, quemadmodum ſi fuerit hac in figura ſecundum partem ſyllogiſmus, ꝙ neceſſe eſt terminos ſic ſe habere, vt diximus: aliter vero ſe habentibus, nullo modo fit: manifeſtum autem &, ꝙ ſyllogiſmi omnes in eadem perfecti ſunt (omnes enim perficiuntur per ea: quę a principio ſunt accepta) quodq; problemata omnia monſtrantur per hanc figuram: nãq; & omni, & nulli, & alicui, & non alicui ineſſe: voco autem figuram talem primam.

Recte addidit (in hac figura) quoniam in ſecunda, minore etiam negatiua, ſequitur: & in tertia, maiore particulari (Quodq; problemata omnia) Vniuerſalis affirmatiua aut negatiua, particularisq; itidem aut affirmatiua aut negatiua: unde ob hanc cauſam maxime uocatur prima figura, ut inquit Alexander: ſiue, ut Alulidus Roſ. ꝙ ſyllogiſmi omnes huius figuræ perfecti ſunt: & ideo ſubdidit (uoco autem figuram talem primam) quaſi innuens, ꝙ ex ſupradictis hoc tanquam concluſio ſequeretur: dixit autem, uoco, tãquã primus ipſe appellationis huiuſce author. Sunt itaq; hac in figura modi ſyllogiſmorum quatuor. Ii uero quinq; quos Theophraſtus, referente Alexandro, addidit, neq; perfecti ſunt, neq; ut ipſe ait, ἀναπόδεικτοι: ſyllogiſmos enim, qui immediate per dictum De omni perficiuntur, uocant Græci indemonſtrabiles. Quamobrẽ qui hos addunt, ut inquit Alulidus Roſ. intentionem ignorant Ariſtotelis: cuius intentio eſt, ſyllogiſmos numerare, qui ſecundum naturalem efficiuntur diſpoſitionem. Modi à Theophraſto additi.

¶ Sed quæritur, cum omnia problemata concludantur, & optimo modo concludantur in prima figura, cur aliæ figurę ſint additæ, cũ in his imperfecti tantum ſyllogiſmi conſiderentur. Inquiunt nonnulli, ꝙ ideo hoc factum fuit, quia non ſolum de perfectis modis pertractare, ſed & de imperfectis intentio fuerat Ariſtotelica Nos autẽ, & fortaſſe melius, dicimus, ꝙ hoc ideo fecit Ariſtoteles, quia concluſionum unaquęq; unam figuram maxime habet accommodatam. nãq; uniuerſalis affirmatiua, maxime & potiſſime in prima concluditur figura: negatiua uero uniuerſalis, in ſecunda: tertia uero, particularibus ambabus aſcribitur, affirmatiuæ inquam & negatiuæ. Cur plures figuræ.

Si itaq; uolumus coniugationes in hac figura utiles perficere, duæ illę conditiones primæ figuræ ſunt obſeruandæ, & ꝙ maior uniuerſalis ſit, & ꝙ minor affirmatiua. Quòd ſi quiſpiam dicat, maiore etiam particulari minoreq; uniuerſali, concluſionem neceſſario ſequi: puta, Aliquis homo eſt So- Conditiones figurę.

crates,omne rationale eſt homo, ergo aliquod ratio/
nale eſt Socrates:& ſimpliciter,quotieſcunque maior
extremitas ſingularis terminus extiterit. Sciat uir il/
le,rationem hanc non ui tenere ſyllogiſtica, ſed expo
Singularis propoſitio. ſitoria & ſenſibili mõſtratione:ſingularis etenim pro
poſitio,quemadmodum ſupra etiam diximus, aut
non ingreditur ſyllogiſmum, aut dum uim obtinet
Notationes. particularis ¶ Ad hæc,obſeruandum eſt in huiuſce/
modi modis ſyllogiſticis,ꝙ aliquãdo ponitur minor
negatiua in prima figura, pro affirmatiua, tamen ex
tranſpoſitione:quemadmodum apud Ariſto.in pri/
mo Poſteriorum,Omne non ſcintillans prope eſt, pla
netæ non ſcintillant,ergo prope ſunt planetæ: dixit
non ſcintillant,pro eo,quod eſt,ſunt nõ ſcintillantes.
Cæterum ſcies etiam, ꝙ aliquando multæ rationes
efficiuntur,quæ uidentur formam habere ſyllogiſti/
cam,ac propoſitiones ueras,concluſionem autem fal
ſam:quales ſunt,quæ maiorem habent multiplicem
ſm cõpoſitionẽ diuiſionẽq;:quẽadmodũ ſi dicamus,
Omne animal ſi eſt riſibile,eſt rationale:oĩs equus eſt
animal,ſi eſt riſibilis.ergo omnis equus eſt rationalis,
ſi etenim maior in ſenſu fuerit cõpoſitionis, mendax
eſt,quia ſignificat,ꝙ de quocunq; uerum eſt dicere,
ꝙ eſt animal ſi eſt riſibile,ꝙ illud ſit rationale: ſed de
omni animali poſſumus uere dicere, ꝙ eſt animal, ſi
eſt riſibile,nõ tamen ꝙ ſit rationale:Sin autem maior
ſenſum habuerit diuiſionis, tunc formam perdidit
Epilogus. ſyllogiſticam.¶ Atque hęc hactenus de prima figura
retulimus,primum quæ in quæſtionẽ ueniant, quę/
ue minime dubitanda ſint,enarrantes:mox, quid ſit
ac quõ extruatur cõiugatio:ſubinde,quot ſint ratio/
cinationũ figuræ,curuæ figura nuncupetur, quodq;
Philoſophus in omnibus φιλογεωμέτρης: poſtea &
ordo figurarum expoſitus,connumeratis ibidem cu
iuſq; figuræ potiſſimis dignitatibus:Deinceps & nu/
merus coniugationum omniũ expoſitus,curq; diuer
ſorũ elementorũ notulis unaquæq; figurarũ deſigna
ta fuerit:ſolutis inſuper dubitationibus,dum cõiuga
tiones exponebamus,quæ modos ſyllogiſticos uide/
bantur infringere: Ac demum rationẽ reddidimus,
cur particularis propoſitio,indefinita & ſit & uocite/
tur:mox refutatis quinq; Theophraſti coniugationi/
bus tanquam quæ ad propoſitum non faciunt,& ar/
tificioſam habeant complicationem. Supereſt itaq;,ut
his omnibus enarratis,ad ſecundæ figuræ expoſitio/
nem deſcendamus.

Secunda figura.

QVando vero idem huic quidem omni,illi autẽ
nulli inſit.aut vtriq; omni, aut nulli, figuram
quidem talem,voco ſecundam:medium vero
in ipſa dicitur,quod de vtriſq; pręedicatur: ex/
trema autem,de quibus dicitur hoc.

Non immeritò,quemadmodum & ſupra retuli/
mus,figura hęc alterum ſortita eſt locum:nãq; & dia
lecticæ miniſtra eſt,& maioris conuerſione à prima
creatur,& uniuerſale concludit quæſitum:Tertia ue
ro,quæ ſequitur,ſophiſticæ deſeruit,& minoris con/
uerſione à prima gignitur,& particularem duntaxat
concluſionem cogit:quæ omnia,uti planum eſt,non
tantum in ratiocinatione dignitatis obtinent.¶ Secũ/ Conditiones ſecundæ figuræ.
da itaq; figura hæc,diuo referente Alberto, quatuor
ſuppoſitis conditionibus,ſemper ſyllogiſtica exiſtit.
Prima eſt,maiorem oportere eſſe uniuerſalem, tum 1
quia maiore conuerſa,quæ ſemper uniuerſalis eſt, à
prima deducitur:tum uero,quia ſi maior particula/
ris foret,contingeret nonnunquam aliquam eſſe cõ/
plicationem,in qua nulla penitus fieret concluſio,pu
ta maiori extremo communiori exiſtente, q̃ medius
ſit terminus:ſicut in hac, Aliquod animal homo, nul
lus equus homo:ſic enim propoſitionibus diſtribu/
tis,nulla penitus ſequitur concluſio.nãq; affirmatiua
fieri nequit,cum in ſecunda nullo modo fiat affirma/
tiua:neq; item negatiua,quemadmodum liquido cõ
ſtat.Prima itaq; conditio,maiorem exigit uniuerſalẽ.
Secunda,alteram uult negatiuam, ſiquidẽ ambabus 2
affirmatiuis,non ſequitur cõcluſio in ſecunda,quem
admodum infra planius erit. Tertia,concluſionem,re 3
quirit negatiuam. Quarta,concluſionem, ſm quanti 4
tatem minori eſſe per ſimilem: ſm uero qualitatem,
alterutri. Hæc Albertus:cæterum preſſius Philopo/
nus:oportet inquit hac in figura,maiorem uniuerſa
lem eſſe:minorem uero,à maiore figura diſſimilem;
hoc eſt,ſi maior affirmatiua fuerit,minorem negati/
uam exiſtere:& in oppoſitum,ſi maior negatiua,mi/
norem affirmatiuam.nãq; quemadmodum & Abu/
mazar Alpharabius capite libri de ſyllogiſmo quinto
decimo inquit,His obſeruatis, ſemper in ſecunda fi/
gura complicatio erit utilis. Cætere uero conditio/
nes,quas Albertus dinumerauit, ex his proculdubio
conſequuntur:ſi etenim propoſitiones, diſſimilis ex/
titerint figuræ,cui dubium,ꝙ altera negatiua futura
eſt:& ſi altera negatiua,nimirum & concluſio nega/
tiua ſequetur ¶ Sunt aũt in hac quoq; figura,quem/ Coniugationes figuræ ſecundæ.
admodum & in prima,complicationes tam utiles, q̃
inutiles,ſex atque triginta:quas unuſquiſque ſuopte
ingenio formare facillime poterit:& ex his utiles qua
tuor,ueluti legentibus planum fiet: binæ uniuerſa/
les,ac totidem particulares. primum itaque ab uni/
uerſalibus exorditur,quemadmodum & ſupra fece/
rat:& primo utiles connumerat, hoc eſt, quæ, pro/
poſitiones habent diſſimilis figuræ, inquiens (quan/
do idem) id eſt,medius terminus (huic quidem om/
ni,alteri uero nulli) hoc eſt de alterutra extremita/
tum uniuerſaliter & affirmatiue,de altera uero uni/
uerſaliter ac negatiue dicatur. (Aut utriq; omni aut
nulli) hic inutiles innuit uniuerſales: quæ ambas
conſimilis habent figuræ. (Figuram talem uoco) di/
xit,tãquã primus nominis iſtius inuẽtor. ¶ Sed mirũ
profecto,cur iſta exponens Alulidus Roſa. ſimplici/
ter dixerit,ꝙ huiuſmodi compoſitio ſyllogiſtica eſt,
cum

quum ex ambabus conſimilis figuræ non ſequatur neceſſario quippiam. Reſpondemus, dicentes ſyllogiſticam non ob id uocitari, ꝙ omnes iſtæ complicationes utiles ſint: ſed ꝙ diſpoſitio hæc terminorũ apta eſt ad faciendas binas coniugationes.

Maius vero extremum, quod ad medium iacet: minus autem, quod longius a medio ponitur: medium quidem extra extrema, ſed poſitione primum.

Binæ, inquit Diuus Albertus, ſunt medii termini leges, & ꝙ prædicandi ratione medium ſit, & ꝙ poſitione: ſecundæ figuræ medius, alteram ſeruauit, alteram amiſit: tertiæ uero utrãq;, atq; ideo non iniuria, & ob hanc cauſam figura hæc ſm obtinuit locum: q̃ uero ſequitur, ultimum. Cęterum, dum medium dico, non id nolo, quod in naturalibus uſuuenit, quod inquam inter extrema ponitur, atq; ab utriſq; æquali diſtat iterſtitio: ſed mathematicum uolo medium intelligi, quod media ipſa & unit & copulat. Cæterũ quærit hoc in loco Alexander, an ne ſm rei ipſius ingenium atq; naturam, termini iſti, medius, maior, minorq; extremitates diſcriminentur: an uero cuiusq; arbitrio ſeiungantur: quum etenim uniuerſalis negatiua terminis in ſeipſam cõuertitur, poterimus nimirum utrãlibet maiorem, ſeu minorem facere extremitatem. Quamobrem uoluit Herminus, eodem referente, naturaliter maiorem extremitatem & fieri & ſtabiliri in ſecunda figura. Si enim, inquit, ex eodem genere utraq; ſint extrema, de quibus medium prædicatur, maior extremitas ea uocitanda eſt, quæ generi cõi propinquior extiterit: puta, ſint extrema uolatile atq; homo, ambo ſub animali continentur: & uolatile, animali proximius, maioris itaque extremi locum ſortietur: ſin autem utriq; ſint à genere æque diſtantes, conſiderandũ uter eam legem habet, ut de eo medius terminus ſeorſum dicatur: quiue eius ſit genii, ut de eo, alio mediante, prædicatur: deinde cõparandus is eſt, per quem de altero dicitur, ei, de quo per ſe enunciatur: ut in exẽplo, ſint extrema, Equus atq; Homo, æquum habentia ab animali interſtitiũ: prędicetur autem de ipſis, Rationale: de equo, negatiuè: de homine uero, affirmatiuè: qm̃ Rationale non per ſe negatur ab equo, ſed eo ꝙ irrationalis: ipſum uero rationale, per ſe de homine dicitur: Irrationale uero propius eſt aı̃al quàm rationale. equus itaq;, à quo rationale per id ꝙ irrationalis eſt, remouet̃, maior erit extremitas. Si uero diuerſorum generum extiterint, maius erit extremum, quod cõiori generi ꝓximius: quemadmodum ſi quid de colore atq; homine prædicetur, maior extremitas erit, color, eo ꝙ magis qualitatem attingit, quàm homo ſubſtãtiam: homo etenim ſpecies eſt indiuidua, in prædicamento ſubſtantiæ; color autem in propria coordinatiõe, minimè: Sin autem & ipſa æqualiter à propriis ſeiungantur generibus, redire itidem debemus ad prædicatum, & conſiderare de quo ipſorum ſecundum ſe de quoue per aliud dicatur: & ſi id, per quod de altero prædicatur, ſit generi cõiori propinquius, & hoc ob illud dicitur de alio, maior ponẽda eſt extremitas ſint puta termini, Album atq; Homo: illud, in qualitate ſpecies indiuidua: hoc, in ſubſtantia: prædicetur autem Rationale affirmatiuè quidem de homine, negatiuè uero, de albo: qm̃ de homine, ſm ꝙ homo, affirmatur, ab albo autem, non ſm quod album, negatur, ſed eo ꝙ inanimatum: quia inanimatum ꝓpius eſt ſubſtantiæ quàm homo, nimirum album maior erit extremitas. ¶ Cæterum, inquit Alexander, quæſtio hæc præterquàm ꝙ curioſa eſt, ueritati etiam aduerſatur: ſemper etenim in negatiua, maior erit extremitas, quod tamen per abſurdum eſt: nãq; modus ſecundus figuræ iſtius ad affirmatiuam, maius ſemper retinet extremum. ꝙ aut id ſequatur, monſtrat idem plana ac dilucida ratione: Nam, inquit, ſi ſm prædicata maius extremum uenabimur, negatiuæ ſubiectũ ſemper maior erit extremitas: quandoquidẽ ſemper æquale aut ſm ſe, aut ſm prædicata medio erit termino: nam ſi medius ab eo remouetur per aliud, per ſui oppoſitũ utiq; remouebitur, quod contra ſe diuidit̃: quod aũt tale eſt, nimirũ ſemper medio erit æquale: nunquã uero, minus: ſed affirmatiuæ ſubiectũ ferme ſemper in minus ſe habebit, raro æqualiter: quas ob res negatiua propoſitio maior ſemper cenſenda erit, cũ tamen alioquin Ariſtoteles aliquando locũ iſtum affirmatiuæ aſcribat. Præterea eadẽ quæſtio, quã in negatiuis faciendam iubes ſecundum prædicata, & in affirmatiuis fiet: quare ratio prædicationis tandem reducenda erit ad coæquales differentias: atq; ita neutrum neutro communiori proximius erit. ¶ Dicendum igitur, quemadmodũ & Aluidus Roſ. inquit, ꝙ maior extremitas in ſecunda figura (credo itidem in tertia) aucupanda eſt penes quæſitum: ita quòd & quæſiti prædicatum ſemper maioris teneat locũ extremitatis: quæſiti dico directe concluſi, non autem euerſa ratiocinatione. (Quod ad medium iacet) hoc eſt, quod ſecundo loco ponitur: cum potiſſimum in ſyllogiſmo ac propoſitione ſit eſſe prędicatum, & medius terminus hac in figura bis prædicetur: ideo non ab re primum ſortitus eſt locum: maior uero extremitas, quia ſemel prædicatur, minori anteponetur, quæ nunquam prædicatur: medium autem ſequetur, ꝙ bis de ſubiecto dicitur. (Extra extrema.) Si medium intra extrema iaceret, poſitione eſſet medium: ſed quoniam poſitione medium non eſt, ideo extra extrema locari dicitur. (Poſitione primum.) ex hoc, inquit Alexander, ſignificat maioris conuerſione, à prima ſecundam deriuari figuram.

Obiectio.

Solutio iuxta Auer.

De terminis in ſecunda figura iudicandis cõtrouerſia.

Perfectus quidem hac in figura nullo pacto eſt ſyllogiſmus: poteſt autem eſſe, & vniuerſaliter, & non vniuerſaliter terminis exiſtentibus: vniuerſaliter quidem exiſtentibus terminis erit ſyllogiſmus, quando medium huic quidem

omni,illi vero nulli inſit:ꝛ ſi ad vtrumuis fuerit priuatiui: aliter vero,minime.

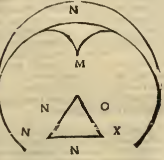
(Perfectus quidem)eo ꝙ primi tres, conuerſionis indigent:quartus, ad incommodum deductionis. (Poteſt & uniuerſaliter.) Hoc dicit, quòd ex ambabus uniuerſalibus fieri poteſt hac in figura utilis ſyllogiſmus,& non uniuerſalibus: non quia ex ambabus particularibus(hoc enim fieri nequit)ſed altera uniuerſali,in parte altera.(Vniuerſaliter terminis exiſtentibus.)Quatuor ſunt hac in figura utiles complicationes,uniuerſales duæ,binæq; item particulares: primum locum obtinent uniuerſales, & in his quæ maiorem habet negatiuam: quandoquidem ſolius maioris conuerſione ad primam redit figuram: ſecūda ſubſequitur,ex maiore affirmatiua minoreq; negatiua,nāq; duplicis indiget conuerſionis:mox è particularibus priorem ea locum obtinet,quæ maiorem habet negatiuam:quoniam hæc ſola conuerſa ad primam reuocatur figuram:ultimū deinde locum ſortita eſt,quæ maiorem habet affirmatiuam, cum conuerſione ad primam redire nequeat,ſed ad incommodum deductionis indigeat:quæ multo imperfectior eſt conuerſione.Conuerſio nāque, quæſitum monſtrat:deductio autem,aliud à quæſito.His accedit,ꝙ tres præcedentes & cōuerſione & ad incommodum deductione oſtenduntur:hæc autem ſola ad impoſſibile monſtratione ſtabilitur. (Aliter uero, minime.) Hoc eſt,ſi ambæ aut affirmatiuæ, aut negatiuæ extiterint,nullo pacto ſyllogiſtica efficitur complicatio.

Conuerſio quæſitum: deductio, aliud à quæſito monſtrat.

Prędicetur m.de n.quidem nullo:de x.autẽ omni: quoniam itaque conuertitur priuatiuum, nulli m. inerit n. m. vero omni x.ſuppoſitum eſt:quare n.nulli x.hoc enim mōſtratum eſt prius.

Primus modus maioris conuerſione ad primam reducitur figuram.

1 Vtilis.

Rurſus ſi m.n.quidem omni,x.vero nulli:ꝛ x.n.nulli inerit.ſi enim m.nulli x.ꝛ x.nulli m.m.autem omni n.inerat: x.vero nulli inerat n.facta nāque rurſus eſt prima figura: quoniam vero conuertitur priuatiuum, ꝛ n. nulli inerit x: quare idem erit ſyllogiſmus.

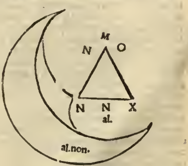
Secundus modus indigens conuerſione minoris & concluſionis.

2 Vtilis

Eſt autem ipſa monſtrare ꝛ ad impoſſibile deducentes. Quod itaque fit ſyllogiſmus ita ſe habentibus terminis, planum: verum non perfectus:non enim ſolum ex his,quę ex principio,ſed ꝛ ex aliis efficitur neceſſarium.

Deductio ad impoſſibile,oſtenditur.

Prima coniugatio ex maiore uniuerſali negatiua minoreque uniuerſali affirmatiua, uniuerſalem concludens negatiuam: eſt autem m/medius terminus: n/maior: x/uero, minor extremitas: fit m/

ſit m animal, n/lapis, x/homo. Complicemus hunc modum ſyllogiſmum, Nullus lapis animal, Omnis homo animal, Nullus homo lapis: nãq; maiore cõuerſa, ad primæ ſecundum reducetur modum, hoc pacto, Nullum animal lapis, omnis homo animal, nullus homo lapis. ☞ Sed dicet non immeritò quiſpiam, cur modus iſte, cum minus ſit arti ſyllogiſticæ neceſſarius, ſequenti multo nimirum neceſſariori anteponitur: nanq; eadem concluſio, quæ per hunc monſtratum eadem penitus & per primam concluditur figuram: quod ſecus ſe habet in ſequente: non enim eadé, ſed conuerſa concluditur. ☞ Dicimus, itaq; non propter maiorem minoremúe neceſſitatem, ordinis huiuſce diſtributionem factam fuiſſe: ſed penes faciliorem reducendi modum: quemadmodum ſupra quoque oſtédimus. (Rurſus ſi m/n/quidem omni.) Iſte alter eſt modus ſecundæ figuræ ex maiore uniuerſali affirmatiua, minoreq; uniuerſali negatiua concluſionem concludens uniuerſalem: ſi, inquit, ponamus propoſitiões, Omne n/ m, nullum x/ m, ſequetur nullum n/x/ ubi aduertas, q; immediata conſequens concluſio, nõ eſt adducta: ſed ea, quæ facta ad primam reductioné, concluditur, conuertens inquam priorem: unde & ipſe ait, ſi m/nulli x, & x/nulli m/ inerit: facta uidelicet minoris conuerſione: ex qua cum maiore, ſequitur concluſionem conuertens, quę eſt, Nullum n/x. (quare erit idem ſyllogiſmus) addidit, quoniam per eundem ſyllogiſmum & concluſio iſta monſtrabitur, Nullum inquam x/eſſe n: per quem & eius conuerſa, hoc eſt per ſecundum primæ: quòd autem uniuerſalis negatiua concludatur, pro confeſſo accepit. (Eſt autem ipſa monſtrare.) Ad impoſſibile monſtramus cum oppoſito concluſionis alteram addimus propoſitionem, & ex his alterius oppoſitum concludimus: quemadmodum in propoſito: ſit primus ſecundæ figuræ ſyllogiſmus, Nullum enim n m, omne x/m, nullum x n: ſi non ſequitur, ſequatur ergo ſuum oppoſitum, quod eſt, Aliquod x/eſt n: conuertiturq; in ſeipſum, Aliquod n eſt x: deinceps huic minori applicita, alterius oppoſitum concludamus, dicentes, Omne x/ m/aliquod n/ x, aliquod n/ m, quod maiori, ut planũ eſt, penitus aduerſatur: uel ſic & melius, ut inqt Alexander, Nullum n/m, aliquod x/n, aliquod itaque x/ non eſt m ☞ Cuius oppoſitum minor prioris ſyllogiſmi aſſertabat. Eodem pacto, & ſecundum huiuſce figuræ modum monſtrabimus: ſit primum complicatio, Omne n m, nullum x/m, nullum x/n: ſi non ſequatur, ergo oppoſitum, Aliquod x/n, quod cum maiore minoris contradictorium infert: uel cum minore, facta prius in ſeipſum conuerſione, maiorem demolitur. (Quòd itaq; ſit ſyllogiſmus.) Inquit, quòd, ita ſe habentibus in ſecunda figura terminis, ſyllogiſmus quidem efficitur non perfectus: & huius binas reddit cauſas; alteram, quia per conuerſionem monſtrantur, quod innuit, dum ait (non enim ſolum ex his, quæ ex principio) alteram uero, quia ad impoſſibile deductione arguũtur: quod arguit dum inquit (ſed & ex aliis efficitur neceſſarium.)

Si autem m/de omni n/atque x/prędicetur, non erit ſyllogiſmus Termini q; inſit, ſubſtantia, animal, homo: q; non inſit, ſubſtantia, animal, numerus: medium, ſubſtãtia. Et quando neque de x/ neque de n/ aliquo prędicetur m. Termini q; inſit, linea, animal, homo: q; non inſit, linea, animal, lapis. Manifeſtum itaque, ſi ſit ſyllogiſmus, vniuerſaliter terminis exiſtentibus, neceſſe terminos ita ſe habere, vt diximus in principio: aliter enim ſe habentibus, non efficitur neceſſarium: quando autem medium ad alterum vniuerſaliter ſit, quandoquidem ad maius ſit vniuerſale, aut prędicatiue aut priuatiue, ad minus vero & ſecundum partem & oppoſite: dico autem oppoſite, ſi vniuerſale priuatiuum, quod in parte affirmatiuum; ſi vero uniuerſale prędicatiuum, quod in parte priuatiuum, neceſſarium eſt, ſyllogiſmum fieri priuatiuum ſecundum partem.

Cur ex ambabus affirmatiuis in ſecunda figura non efficit ſyllogiſmus.

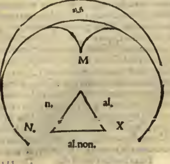
Inutiles coniugationes uniuerſales enumerat: quarum altera, ex ambabus conſtat affirmatiuis: altera, ex negatiuis utriſque. ☞ Rationem uero cur ex ambabus affirmatiuis non ſequitur ſyllogiſmus, hanc affert Alexander: nãque ait, medius de utraque dicitur extremitate: in plus itaque ſe habet; quare extrema ita ad ſeinuicem ſe habebunt, ut unum de altero prædicari uniuerſaliter & affirmatiue poſſit: aut etiam nonnunquam negatiue; quamobrem, & Omni & Nulli ſequetur: quod rationem deſtruit ſyllogiſticã. Hæc ille. ☞ Sed Philoponus bonam & ipſe rationem in medium affert: Meritò, ait, ex ambabus affirmatiuis uniuerſaliter in ſecunda, nil ſequitur neceſſario: nãque ſi propterea, quòd altera propoſitione conuerſa, in primam traducitur figuram, ob id rationes ſecundæ euidentiam habent concludendi: cum in hac complicatione, altera conuerſa ſemper maior in parte efficiatur (quod primæ figuræ rationem penitus diſturbat) non immeritò ſyllogiſtica nullo pacto futura eſt: unde quemadmodum & infra planius erit, ſi forte fortuna contigerit, propoſitiones iſtas eius eſſe genii, ut terminos habeant æquiuertentes, nimirũ cõiugatio iſta utilis erit. ☞ Vnde communi omnium conſenſu dici ſolet, in ſecunda figura ex duabus affirmatiuis terminorum conuertibilium, ſyllogiſticam fieri complicationem: quod quoniam nõ ſecundum ratiocinationis formam, quam hoc in uolumine conſideramus, efficitur: ideo Philoſophus eam inutilẽ eſſe pronunciauit. Adde q; altera quoque lex figuræ iſtius deſtruitur, oportere, inquam, propoſitiones figura diſſimiles eſſe: ſubſtantia, animal, homo: mediũ ſubſtantia, puta, Omne animal ſuſtantia, omnis homo ſubſtantia, omnis homo animal. (Quòd non inſit, ſubſtantia animal, numerus.) Omne animal ſubſtantia, omnis numerus ſubſtantia, nullus numerus animal. Sed melius, inquit Alexander, ſi pro eo, quod ẽ, numerus, legeremus, lapis: nãq;, ut uel minuto philoſopho planum eſt, numerus nullo pacto ſubſtantia eſt, ſed quantitas: uel igitur, inquit, numerum poſuit ſubſtantiam eſſe, numerum accipiens pro unitate: nã

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

que unitas (ut aiunt) ſubſtantia eſt: nam quãtitas nullo modo dicenda eſt, cum neq; diſcreta neq; continua ſit: ſubſtantia uero exiſtit, eo q͂ contrariorum ſuſceptiua eſt: nam principium finemq; contraria eſſe aſſerunt: quæ ambo in unitate fundantur. Sed hæc, ait ille, perperam dicta ſunt: nam quantitatis pars, quantitas potius dicenda eſt q̃ ſubſtantia: unitas uero, ut planum eſt, numeri pars eſt: ſatius itaq; quod & Philoponus dicit, q͂ numerum ſubſtantiam dicat ſecundum pythagoreorum ſententiam: qui uolebant omnia ex numeris proportionibusq; conſtare: quemadmodum Nicomachus Geraſeus in primo ſuæ arithmeticæ optime declarat: & Timęus platonicus, qui mundi animam ex numeris proportionibusq; conſtruxit. Cæterum ſi & nobis quippiam audere licet, dicamus equidem, Ariſtotelem ſecundum pythagoreos locutum: non ob id tamen, quòd illi numerum aut quantitatem ſubſtantiã eſſe uellent (hæc etenim & apud eos ſeiuncta ac diſcriminata fuerant: quemadmodum optime in ſuis prędicamentis Tarentinus expoſuit Architas) uerum ſubſtantiam pro eſſentia accepit: animal uero atq; numerum, non pro ſenſibili aut animali, aut numero: ſed pro ideis ac formis abſtractis: quemadmodum Nicomachi procœmium atque eius interpretem legentibus palam eſt: ſed de his abunde. (Et quando neq; de x.) Alteram inutilem exponit ex ambabus conſtantem negatiuis: quam appoſitis terminis oſtendit malã eſſe. (Vt diximus in principio.) Hoc eſt, ut pauloante diximus, dum utiles connumerabamus coniugationes: non autem, quemadmodum dictum eſt in ipſo ſtatim ſecundæ figuræ exordio, quoniam inibi tam utiles, q̃ inutiles connumeratæ ſunt: atq; hæc de uniuerſalibus ſecundæ ratiocinationibus. (Quandoquidem ad maius.) Ambas ſyllogiſticas complicationes (quę figura ſunt diſſimiles, & maiorem habent uniuerſalem) connumerat: quęq; particularem concludunt negatiuam.

Si nãque m/ineſt n/quidem nulli, x/ vero alicui, neceſſe eſt n/ipſi x/non ineſſe. Quoniam enim conuertitur priuatiuum, nulli m/ineſſe n/m/vero ſuppoſitum eſt x/ alicui non ineſſe: quare n/alicui x/non inerit: efficitur nãque ſyllogiſmus per primam figuram.

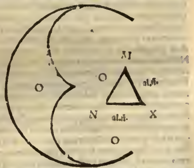
Tertius modus.

Tertius iſte modus eſt ſyllogiſticus in ſecunda figura, maiorem habens uniuerſaliter negatiuam, minoremq; affirmatiuam in parte, concluſionem ſubinde concludens negatiuam in parte. Tertium uero ſortita eſt locum complicatio hæc, ob eandem cauſam, quam ſupra de uniuerſalibus retulimus, quoniã uidelicet unica conuerſione ad primam reducitur figuram: altera uero, ad incommodum deductione indiget. Termini ad coniugationem iſtam ſunt, genus ac cõtradiſtinctæ ſpecies: ut ſi dicã, Nullus homo equus aliquod animal equus, aliquod animal non eſt homo: ubi ſi maiorem in ſeipſam conuerteris, quartum modum primæ figuræ perficies: & hac utitur monſtratione Ari. Verũ inquit Alexander, poſſet hoc idẽ oſtendi ad impoſſibile deductione, accepto concluſionis oppoſito cũ maiore, minoris oppoſitũ inferendo. Termini.

Rurſus ſi m/n/quidẽ omni: x/vero, alicui m/nõ inſit, neceſſe eſt n/x/alicui nõ ineſſe. Si enim omni ineſt, prędicetur autem & m/de omni n/neceſſarium eſt m/omni x/ineſſe: ſuppoſitum vero fuerat, alicui non ineſſe: & ſi m/n/ quidẽ omni ineſt, x/vero non omni, erit ſyllogiſmus q͂ non omni x/ n: demonſtratio autem eadem.

Quartus modus, qui per impoſſibile tantũ deducit.

Quartus iſte eſt modus ſecundæ figuræ ſyllogiſticus, ex maiore uniuerſaliter affirmatiua, minoreq; negatiua in parte, cõcluſionẽ cõcludẽs negatiuã in parte. Cuius utilitatẽ nõ amplius conuerſione monſtrat Ariſt. ſed ad impoſſibile deductione: ſi etenim maior uerteretur, eſſet inutilis oĩno ſyllꝰ ex utriſq; in parte: minor uero cõuerti nõ põt, cũ particularis exiſtat negatiua: Termini aũt erunt, genus, ſpẽs, ac utriſq; cõmunius: puta, Oĩs homo aĩal, aliquod animatũ nõ eſt aĩal, aliquod aĩatũ nõ eſt homo: q͂ ſi concluſionis oppoſitũ ſuppoſuerimus addita maiore, minoris cõcludemus cõtradictoriũ, hunc in modũ: Oẽ aĩatũ homo, oĩs homo aĩal, oẽ aĩatũ aĩal, cuius oppoſitũ minor aſſerebat. (Et ſi m/n/qdẽ oĩ.) Mõſtrat eodẽ pacto futurũ ſyllm, ſi ꝓ eo, qđ eſt Alicui nõ, acceperimus, Nõ oĩ: nã ſola, quẽadmodũ nõnulli ferũt, locutione differũt: q̃les q à iunioribus, referẽte Alex. ὑποσυλλογισμοὶ uocitant: uerũ hi ſyllos appellitãt, ſolã uocẽ ſtruẽtes: Ariſto. uero Termini.

ſto.uero nõ uocẽ ſolũ, ſed & ſignificata reſpicit:quas ob res non idẽ penitus fore cenſendum eſt, non omni atq; alicui non ineſſe. Si nãque accuratius Ariſtotelis uerba penſitare uoluerimus:inueniemus(alicui nõ) uerificari de utraq; particulari, poſitione inquam & natura:non omni autem, de particulari natura tantum.quod & ratione confirmatur:quum etenim cõtradictorie opponatur ei,quod eſt Omni (quæ uniuerſaliter exiſtit affirmatiua)nimirum in parte negatiua erit ſecundum naturam: nam ſi poſitione eſſet, non magis contradictoria , quàm cõtraria dicẽda foret:unde hoc quaſi innuens Philoſophus dixerat ſuperius(Amplius,quoniam in determinatũ eſt b. alicui e.nõ ineſſe,uerificatur autem,& ſi nulli ineſt,& ſi non omni)non omni inquit pro eo,quod ẽ alicui nõ, natura. ¶ Cæterum quæſitu dignum,quomodo fieri poſſit,ut ſimplices ſyllogiſmi , qui multo & notiores & dilucidiores ſunt hypotheticis, ad impoſſibile ductione monſtrentur:quum alioquin de hoc moſtrandi modo nulla hucuſq; mentio facta ſit. ¶ Inquiunt nonnulli recte ſe habere oſtenſionẽ iſtam,atq; ex notioribus procedere:quum deductio ad incommodũ oſtenſiuam ſupponat complicationem : quæ multo notior ea eſt,quæ monſtratur:addunt deinceps,non proprie coniugationem iſtam, eſſe ad impoſſibile ſyllogiſmum,ſed magis conuertendi ſyllogiſmum. Cæterum bona eorum uenia dixerim, neq; hoc pacto rationis uim tolli:quoniam neq; de hoc quoq; conuertendi modo ulla adhuc mentio facta eſt. Supereſt itaque ut ſecius reſpondeamus: quemadmodum & ſupra innuimus,monſtrationem iſtam non ui tenere ſyllogiſmi ad impoſſibile:qui, uti infra planum erit, pars eſt hypotheticarum rationum: ſed primę dignitatis munimine ſtabiliri, aſſerentis bina contradictoria de eodem dici non poſſe:quam domo quiſq; ſibi conatum affert.

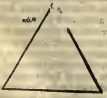
Dubium.

Solutio quorundam.

Alia reſpõſio.

Si vero de ξ quidem omni,de n vero non omni prædicetur m,non erit ſyllogiſmus: Termini,animal, ſubſtantia, coruus:animal,album,coruus.

Animal.
M.

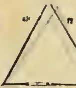
Subſtantia.N. X.Coruus.
Album. o n.

8
Inutiles

Neq; quando de ξ quidẽ nullo, de n vero aliquo: Terminum q̃ ineſt,animal,ſubſtantia, vnitas,q̃ non ineſt,anim

ſubſtantia,ſcientia.quando itaq; oppoſitum ſit vniuerſali, quod eſt ſecundum partem,dictum eſt,quando erit, & quando non erit ſyllogiſmus.

Animal.
M.

Subſtantia.N. X.Vnitas.
n. o. Scientia.

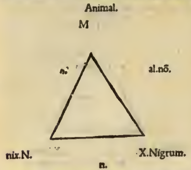
2
Inutiles

Inutiles enumerat complicationes figuræ diſſimiles:ac primum eam recenſet,quæ maiorem negatiuã habet,in parte:minorem uero,uniuerſaliter affirmatiuam,inquiens,q̃ ita terminis diſpoſitis, nullo pacto erit ſyllogiſmus:hoc autem ideo eſt, quoniam altera ex ſecundæ figuræ conditionibus deſtruitur : maiorem uidelicet oportere eſſe uniuerſalem . namq; maiore in parte exiſtente, hac in figura nunquam utilis erigitur complicatio:niſi fortè, ut nonnulli autumnat,medium uniuerſaliter ſumatur, ueluti ſi dicerẽ, Aliquod lucens ſupra nos eſt,omnis lucidiſſimus planeta,ſol eſt lucidiſſimus planeta, ſol itaq; eſupra nos lucens:ſed coniugatio iſta raro & p accidẽs in uſum ueniet:ſi enim,quemadmodum alibi dicet Ariſtoteles, prædicatum uniuerſale uniuerſaliter ſumatur, propoſitio redditur falſa:q̃ ſi forte fortuna acciderit, ut ueritatem obtineat,hoc nulla alia erit de cauſa, niſi quia propoſitio illa uniuerſaliter conuerti poterit: quod per accidens,& in determinata materia fieri tãtummodo poteſt. Addunt iidem, ſi medium,termi‑nus extiterit ſingularis, maiorem ſidem particulari, fieri poſſe complicationem utilem:ut ſi dixerim, Aliquod animal eſt Socrates,aliquis homo Socrates:ergo aliquis homo animal. Sed quemadmodum & ſupra diximus,ratio hæc non ui tenet ſyllogiſtica, uerũ ſenſibili expoſitione , de qua in præſentia ſermo non eſt.(Neq; quando de ξ.)alteram explicat,quum figura diſſimiles propoſitiones extiterint: & ait, q̃ maiore in parte & affirmatiua, minore autem uniuerſaliter negatiua,conſimiliter inutilis aſtruitur coniugatio:quodq; hoc ita ſe habeat,terminis refutat, in quibus & Omni & Nulli ſequitur:ubi ſcias uelim,eadẽ cauſa, qua & ſuperius, unitatem ſubſtantiam appellitaſſe:quocirca,unitatis loco,lapidem poni uult Alexander.(Quando itaq;)hoc eſt, quum propoſitiões & uniuerſaliter & in parte,qualitate à ſeinuicem diſſentiant:puta,ſi altera uniuerſaliter extiterit affirmatiua,altera uero in parte ſit negatiua & econuerſo.

Coniugatio 2.fig. ex maiori particulari.

Notandũ

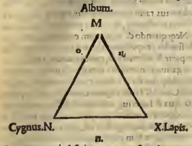
Quando uero propoſitiones eiuſdem ſint figurę, quẽadmodum vtręq; priuatiuę aut affirmatiuę, nullo pacto erit ſyllogiſmus. Sint enim primum priuatiuę, & vniuerſa-

le adiaceat maiori extremo: vt m. n quidem nulli: x vero alicui non inſit: contingit utiq; n/ & omni & nulli coruũ: quę ſunt x. ineſſe: Termini: q nulli inſit: animal: nix: nigrum q vero omni inſit, non eſt capere: ſi m, x alicui quidem in eſt: alicui autem non.

Si enim n omni x: m vero nulli n: m nulli x inerit: ſed ſuppoſitum fuerat alicui ineſſe. Sic itaq; non contingit ter

minos capere: ex indefinito autem monſtrandum: quoniã enim verificatur: q m, alicui x, non inſit: & ſi nulli inſit: qui vero nulli inerit, non erit ſyllogiſmus: manifeſtum q neq; nunc. Rurſus ſint prędicatiuę, & vniuerſale ponatur conſimiliter, vt m, n, quidem omni, x, vero alicui inſit: contingit vtiq; n, & omni & nulli ineſſe x. Termini q nulli inſit, albũ, cygnus, lapis: q vero omni, non eſt capere ob eandem cauſam, quam prius: ſed ex indefinito monſtrandum.

Diximus plerunq; bina propria huic figuræ competere, & q maior uniuerſaliter proferatur, & q minor figura ſit à maiore diſſimilis: hucuſq; eas recenſuit, quæ priorem demoliebantur conditionem: quũ ea erat quæ maxime figuram iſtam ſtabiliebat: Nunc autem eas enarrat, quæ alteram deſtruunt, hoc eſt, q̃ ambas habẽt eiuſdem figuræ, puta aut negatiuas aut affirmatiuas: ac prius eam proponit, quæ maiorẽ habet uniuerſaliter negatiuam, minorem uero in parte itidem negatiuam, monſtratq; hãc inutilem penitus. Vbi non imerito ambigeret quiſpiam, cur hãc prius ponat, q̃ eam, quæ ambas retinet affirmatiuas: quũ alioquin affirmatiua, & dignior & potior ſit negatiua Huic dicimus, hoc ideo factũ fuiſſe, quoniam maiorem de ſe dubitationẽ exhibet, q ſit utilis, q̃ ſequẽs ipſa: quum ex dictis planum fuerit, hac in figura cõcluſionem non concludi affirmatiuam, ait itaq;, q ſi maior uniuerſaliter extiterit negatiua, minorq; itidẽ in parte, inutilis conſtituitur complicatio, eò q & omni & nulli ſequatur: quũm hoc dixiſſet, inquit Alexander, oſtendiſſetq; Nulli ineſſe, non potuit, Omni, penitus monſtrare: quò circa quemadmodum, & in prima figura ex particularis indeterminatione monſtrauit: namq; ſi aliquod x/non eſſe m/ uerum eò ſit, q & ſubcontraria ueritatem obtineat, aliquod uidelicet x/eſſe m/non poterimus omni ineſſe monſtrare: quod Ariſtoteles arguit ad incommodum deducẽs ſit enim, inquit, ita, q poſſimus omni oſtendere: ſitq; concluſio, Omne x/n, tunc maiore accepta, quæ aſſerebat nullum n/ eſſe m/concludimus, nullum x/ eſſe m/cuius oppoſitum ſuppoſueramus, aliquod uidelicet x/ m/eſſe: Si itaq; particularis ſuopte ingenio uera fuerit, nullò pacto bina contraria concludere ualebimus, ſin autem ideo ueritatem obtineat, quia uniuerſalis ſua uera ſit, tũc proculdubiò & omni & nulli ineſſe inferemus: hoc etenim ſupra planum factũ fuit. Quamobrem indefinitam, uocauit particularẽ ipſam, tanquam uagæ atq; incertæ ſignificationis, ꝓpterea, q & pro affirmatiua in parte, & pro negatiua uniuerſaliter accipi poteſt. Eadem monſtratione utitur & ſi ambæ extiterint affirmatiuæ, maior uniuerſaliter, minor uero in parte. Si nãq; natura uera extiterit, utilem faciet complicationem: quoniam maiore uniuerſaliter affirmatiua, minoremq; negatiua in parte, utilis in ſecunda figura erigitur coniugatio.

Cæterum addit Alexander, hoc itidem poſſe oſtendi expoſitione, quemadmodum in prima fecimus figura, puta, ſint termini, ſcientia, uitium, habitus: cõſtruatur q; ſyllogiſmus hoc pacto, Nullum uitium ſcientia, aliquis habitus non eſt ſcientia, deinde ea aſſumãtur, quibus non ineſt, fortitudo puta & timiditas: q

bus

bus acceptis, poterimus concludere, nullam fortitudinem uitium eſſe: ac ſubinde, timiditatem omnẽ uitium exiſtere. Si uero ambæ ſint affirmatiuæ: termini, habitus, ſcientia, qualitas: deinceps, quibus qualitatibus ineſt habitus, accipiantur, intemperantia atque grammatica: unde ſcientia, omni inerit grammaticæ, intemperantiæ uero nulli. ¶ Sed quæreret nõ ab re quiſpiam, cur hoc in loco haſce monſtrationes non attulerit Ariſt. Reſpondet Alulidus Roſad. hoc ideo factum fuiſſe, quoniam minor item ad uniuerſaliter negatiuã redit. Sed dicet fortaſſe argutulus quiſpiã, cur itaq; ambas iſtas monſtrationes in prima faciebat figura? Satius igitur dicendum cenſeo, hanc ideo hoc in loco fuiſſe amiſſam, quoniam (quemadmodũ planum eſt expoſitoria ratio, eius quod de omni dicitur, ui ac ratione ſtabilitur: Dictum uero de omni maxime locum obtinet in prima figura: hoc itaq; tãquam ibi conuenienter monſtratum non immeritò dimiſit Ariſtoteles. ¶ Verũ quod nõnulli antiquorũ (referente Alexandro) & Herminus, aſſerebant complicationem aliquam ob id inutilem eſſe, ꝙ bina concludat contradictoria, ſine ratione penitus cẽſeo: hoc enim non ſufficit ad alicuius coniugationis calumniam, namq; ſi redarguere uolumus complicationẽ quampiam, nõ ſolum ea ſumere opus eſt, quæ ſimul eſſe non poſſunt, ſed & omnia tollere, quæ ſyllogiſticè monſtrari poſſunt: particularis autem affirmatiua non deſtruitur, niſi Nulli abundemus, neq; negatiua in parte, niſi Omni concludamus. Præterea, ſi hoc eſſet uerum, ſequeretur complicationes aliquas utilis exiſtentes, inutiles eſſe: quod oppidò perabſurdũ. erat etenim in prima figura coniugatio utilis, ex maiore uniuerſaliter negatiua, particulariq; affirmatiua minore, negatiuam concludens in parte: & tñ in hac poſſumus Nulli & Alicui concludere, quæ ſunt contradictoria: Nulli, ſi dicã, Nullus equus homo, aliqđ quadrupes equus, nullus quadrupes homo: Alicui, ceu ſi dicam, Nullus cygnus nix, Aliquod album cygnus, Aliquod album nix: conſimiliter & in aliis cõpluribus idem hoc inuentu facillimũ erit. Quamobrem Hermini ratio nulla penitus exiſtit.

Obiectio. Solutio.

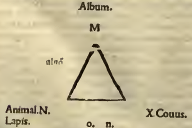
Obiectio.

Solutio.

Opinio nonnullorum antiquorum de complicatione inutili.

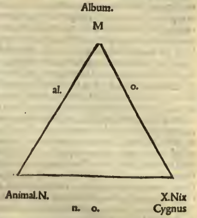
Si vero vniuerſale ad minus eſt extremum: τ m, x: quidem nulli n, vero alicui non ineſt, contingit n, τ omni τ nulli ineſſe x. Termini, ꝙ inſit: album, animal, coruus: ꝙ non inſit, album, lapis, coruus.

6 Inutilis.

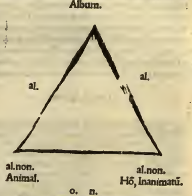
Si autem prędicatiuę ſint propoſitiones, termini ꝙ non inſit, album, animal, nix: ꝙ veuro inſit, album, animal, cygnus. Manifeſtum itaq;, quando eiuſdem figurę ſint propoſitiones, τ hęc quidem vniuerſaliter: illa vero in parte, ꝙ nullo modo efficitur ſyllogiſmus.

7 Inutilis

Verum neq; ſi alicui vtriq; inſit aut non inſit: aut huic quidẽ: illi vero non: aut neutri omni, aut indefinite: Termini o[illegible] communes, album, animal, homo: album, animal, inanimatum.

8 Inutilis

Manifeſtum itaq; ex dictis, ꝙ τ ſi ita ſe habeant termini ad ſeinuicem, quemadmodum dictum eſt, ex neceſſitate fit ſyllogiſmus: τ ſi ſyllogiſmus ſit, neceſſe eſt terminos ita ſe habere. Planum autem, ꝙ τ omnes, qui in hac figura, ſyllogiſmi imperfecti ſunt (omnes enim perficiuntur aſſumptis quibuſdam, quę vel inſunt terminis ex neceſſitate, aut ponuntur, vt ſuppoſitiones, vt quando per impoſſibile monſtremus) τ ꝙ non fit affirmatiuus ſyllogiſmus p hanc figuram. ſed oẽs priuatiui, τ q vniuerſaliter τ q ſm partẽ.

Monſtrat nunc eas eſſe inutiles, quæ maiorem habent particularem, minorem uero uniuerſaliter, figura conſimiles: quas ideo poſtpoſuit, quoniam ambas ſecundæ figuræ conditiones demoliunt: & hæ ſunt inutiles complicationes ex altera uniuerſali atq; altera in parte. (Verum neq; ſi utriq; alicui.) Nunc unico exemplo eas omnes redarguit, quæ ambas habent in parte, ſexdecim numero exiſtentes. (Neutri omni) Dixit pro eo, quod eſt, utriq; alicui non. (Manifeſtū itaq;.) Subaudiendum, inquit Alexander, in ſecunda figura. (Inſunt terminis:) ut conuerſiones. (Ponuntur:) ut ſuppoſitiones. Atq; ita totam ſecundam figuram explicuimus, addita primum ratione, cur alterum à prima locum ſibi uendicauerit: ac deinde ex poſitis & firmatis huiuſce figuræ cōditionibus: enarrato inſu coniugationū numero atq; ordine. Mox & ratiōes attulimus medii atq; extremitatū, refutata inibi commentatione Hermini philoſophi: ſubinde & ad incommodum deductionem explicuimus, addito modo, quo ex ambabus affirmatiuis utilem poſſimus complicationem erigere. Poſtea rationem attulimus, propter quam philoſophus numerum, ſubſtantiam nuncupauerit, appoſita cauſa, ob quā quartus figuræ iſtius modus, conuerſione monſtrari nō poſſit: ſoluta ibidem perpulchra dubitatione, quæ huius monſtrationem inceſſabat: allatis deinde coniugationibus, quæ maiore in parte exiſtente, neceſſariò concluſionē inferunt. Deinceps & ratio aſſignata eſt, cur negatiua in parte indefinitæ nomen ſubierit: ſoluta ambiguitate, cur quemadmodū in prima expoſitoriam monſtrationē non attulerit. Demū Hermini atq; antiquorum opinionem diſſipauimus: q duorum contradictoriorum concluſione inutilē fore complicationem monſtrari poſſe credebant. Cæterū his oībus explicitis atq; enumeratis: cōſentaneum deinceps ē, ut ad tertiæ nos cōferamus enarrationē.

Tertia figura.

Sin autem eidem, hoc omni, illud vero nulli inſit: aut ambo, omni aut nulli, figuram talem, voco tertiam. Sed medium in ipſa dico, de quo ambo prædicamus: extrema vero, quę prædicentur: maius, quod a medio longius: minus autem, quod proximius: ponitur vero medium extra quidem extrema, poſitione autem vltimum. Perfectus itaq; neq; in hac figura ſyllogiſmus efficitur: poterit autem, quū & vniuerſaliter & non vñr termini ad medium extiterint.

Cur tertiæ figuræ vltimus aſſignatus ſit locus.

Non immerito ultimus tertiæ figuræ locus aſcriptus eſt: nāq; & medii poſitio hac in figura uiliſſimū obtinet locum, cū utriq; ſubiiciatur extremo: & concluſio nulla concluditur uniuerſalis: & uiliſſimæ arti deſeruiunt formulæ iſtæ, quum decipulorum ars harum complicationibus abutatur: adde, q non dignitate ſolum, ſed & tpe nouiſſima eſt: quemadmodum enim & ſupra relatum eſt, ſecūda ac tertia figuræ à prima, propoſitionum conuerſione, deriuātur: maioris, ſecunda: minoris uero, tertia. Quas ob res non iniuria ad ultimum reiecta eſt locum. Cæterū, quod nonnulli autumant, conditiones ac leges figuræ iſtius binæ ſunt: minorem inquam oportere affirmatiuam eſſe: & concluſionem, particularem. Quod tamen perperam dictum aſſeruerim, tum maximorū uirorum authoritati innixus, tum uero & rationi: nāq; complicationum leges, ut uel cuiq; planum eſſe poteſt, nullo pacto ad concluſionem referuntur: non enim ſuperius enunciauimus primæ figuræ legem eſſe, ut quatuor cōcludat problemata: cæterum de his tantum mentio facta eſt, quæ propoſitiones corrigebant: Qua da re dicemus nos cum Alexandro atque Philopono, figuræ iſtius unicam eſſe legem: minorē ſcilicet affirmatiuam eſſe oportere: quod ob multas ac diuerſas cauſas fieri debere conſentaneū eſt. Si etenim minor eſſet negatiua, quemadmodum & diuus refert Albertus, nec affirmatiuè neq; negatiuè poſſet aliquando concludi. fieri nāq; poſſet, ut extrema à ſe inuicem eſſent diſperata: quare affirmatiuam concludi minimè liceret: poſſent item & ſubalterna ſibiinuicem eſſe, atq; ita negatiuum cōcludi nullo modo poterit. Quod exemplis quoq; ſatis comprobatur, ſi terminos præſumpſerimus, homo, lapis, animal: hic etenim affirmatiuam concludere nullo pacto ualemus: ſumantur altrinſecus alii, homo, equus, animal: nāq; his ſuppoſitis, affirmatiua tm̄ concludetur. Aliter, & melius: minorem opus eſt affirmatiuam eē, qm̄ (quū prima figura binis legibus ſtabiliat, & q maior uniuerſalis ſit, & q minor affirmatiua) quæ à maiore deſcendit, figura ſecūda, maioris legem obſeruauit: quare operæpræcium etiam eſt, tertiā, quæ à minore deducitur, eiuſdem lege muniri. Sola itaq; lex iſta utiles complicationes hac in figura perficit: quamobrē & plures ratiocinationum modi in tertia ſunt, quàm in quauis alia. Vbi nāq; differentiarum numerus maior, ſubiecta pauciora exiſtunt: puta, animal paucioribus differentiis contrahitur quàm homo, & ideo animalis ſubiecta plura ſunt, quàm hominis ſuppoſita: differentiarum nāq; additamētum, res ipſas minuit. Quæ quum ita ſint, meritò hac in figura complicationes ſex compertæ ſunt, quum in aliis quatuor tātum exiſtant: quatuor, inquam, naturali & non artificioſo diſcurſu, concluſionem colligentes. (Sin autē) dixit, non tm̄ utiles innuens complicatiōes, ſed & inutiles: qñquidem poteſt & uanis caſſiſq; coniugationibus figura ipſa obſeruari. (Sed medium) eſt, inquit Alexander, hæc quaſi ratio tertiæ figuræ: nam tertia figura ē, in qua medius terminus bis ſubiicitur. (Maius.) aſcripſit Ariſtoteles primum locum maiori extremitati, qñquidem ſm prædicandi rationem, potiorem retinet dignitatem: nāq; & in propoſitiōibus & in concluſione prædicatur. Secundam deinceps ſedē minor ſortita eſt extremitas: q̄ quāquàm in cōcluſione & quæſito ſubiicitur, in propoſitionibus tm̄ prædicatur.

Lex figuræ tertiæ.

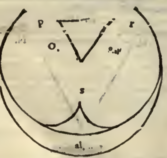
Vbi numerus differentiarū maior ibi pauciora ſubiecta ſunt.

dicatur. Extremus medio datus eſt locus, qm̃ ſubiicitur ſemper, prædicatur nunquam. Atq; ita naturalem ſecutus ordinem, hunc in modũ terminos iſtos diſpoſuit Ariſtoteles π ρ ς. Secius Alulidus Roſadis: ille enim nõ naturæ, ſed diſciplinæ ordinem ſecutus, quæ nobis notiora exiſtunt, præpoſuit: medium primo minorem deinceps, ac maiorem ultimo: namq; ait ad uerbum, Et erit ipſorum ordo in ſermone, ut principium ſumamus à termino medio, poſtea ab ipſo ſequatur minor, deinde ab ipſa maior. Hic enim p hoc, quod eſt, Eſſe in toto, terminos ita diſpoſuit: ille uero ex dicto De omni ordinis rationem aucupatus eſt. Ponemus itaq; Ariſ. ſecuti. primo maiorem. nam quemadmodum in ſecunda figura maiore conuerſa, medius terminus, q ſequebaẽ, maius anteceſſit extremum: ita & in tertia, minoris cõuerſione poſt minorem extremitatem medius terminus ponebatur. ex quo rationẽ uenari poſſumus, cur maior, lõgius à medio diſtet: minor uero, eidem ꝓximior ſit. (Nõ uniuerſaliter) non ideo dictum eſt, ꝙ natura propoſitionum uniuerſaliter ſumpta, utilis fiat complicatio: ſed ſenſus eſt, ꝙ ſiue ambæ ſint uniuerſales, ſiue non ambæ, ſed altera tantum, utilis omnino coniugatio efficitur.

Tert' æ figuræ terminorum, aliter Ariſt. aliter Auer. ordinatio.

Primus modus per conuerſionem minoris, ad primam.

Vniuerſaliter igitur terminis exiſtentibus: quum r p, r r, omni inſit s, erit ſyllogiſmus, ꝙ alicui eorum quę ſunt r, p, ineſt ex neceſſitate. Quoniam enim conuertitur prędicatiuum, inerit s, alicui eorum, quę ſunt r, quamobrẽ quoniam p: omni s, s, vero alicui r: neceſſe eſt p, alicui r: ineſſe per primam nãq; figuram ſyllogiſmus efficitur.

Vtitur elementis p/r/s, p/maiorem notat extremitatem: r/minorem: s/uero medium. ꝙ ſi cui mirũ uideatur, Ariſt. ita diſiũctis & ſine ordine elemẽtis uti, ſcire poterit, hæc apud Græcos ſeinuicem conſequi: quemadmadum & in ſecunda figura m/n/x, nos aũt latini alium ordinandorum elementorum in alphabeto modum fecimus. Poteramus in traductione cõſequenter hęc facere: in ſecunda m/n/o, in tertia p/q/r. Cæterum quod ſupra etiam declaratum eſt, Ariſt. ingenium deturpabatur. Sed, ut ad ꝓpoſitum redeamus, explicat nunc philoſophus utiles complicationes ex ambabus uniuerſalibus: merito enim q̃ uniuerſalia ſunt, particularia antecedũt: atq; ait, ꝙ ſi ambæ in tertia uniuerſales extiterint affirmatiuæ, concluſio concludetur affirmatiua in parte, quemadmodum ſi dixerim, Omne s/p/omne s/r, aliquod igitur r/p, monſtrat autem hanc Ariſt. trifariam, per minoris conuerſionem, ad incommodum deductione, ac demum exponendo. ¶ Sed in ipſo ſtatim ueſtibulo accidit dubitatio, cur, quum minore conuerſa, ut ſupra etiam diximus, ſyllogiſmi iſti à prima deducanẽ, minorq; quum ſit affirmatiua, ſemper in particularẽ uertatur, non ſemper tertiæ figuræ minor particularis ſit. Ad hoc reſpondent nonnũlli, dicentes, ſyllogiſmos iſtos à particularibus primæ deriuari: &, quoniam particularis propoſitio aliquando particularẽ conuertet, nonnunquam uniuerſalem: ideo minor & uniuerſaliter & in parte in tertia figura aſſumi poterit. Nos autem ſecius, & fortaſſe melius: nãq;, quẽadmodum & ſupra abundè diximus, particularis aliquando natura in parte eſt, aliquãdo poſitione: hæc ſyllogiſmos faciet ex ambabus uniuerſalibus: illa ex altera tm̃: ſi nãq; minor poſitione fuerit in parte, nil refert, ſeu particularem ſiue uniuerſalem poſueris.

Cur minor in tertia figura non ſemp particularis.

Sed cur, dicet quiſpiam, quum uniuerſalis potior multo ſit, quàm particularis, & hæc cum uniuerſali in concluſionem poſſit particularem, ambæ uniuerſales nil plus concludant, quàm particularẽ? aut abſurdum ſequitur, fieri uidelicet his in complicationibus non cauſam, ut cauſam. ¶ Reſponſum uelim, binas uniuerſales plus poſſe, non quantum ad inferendum concluſionem, ſed quantum ad inferendi euidentiam: euidentius namq; ac dilucidius, ex ambabus uniuerſalibus concluſio colligitur in parte, quã ex altera uniuerſali, atq; altera ĩ parte. (Quoniã eni; conuertiẽ) Mõſtrat, minore cõuerſa, utilẽ eſſe cõplicationẽ iſtã: ſi enim quũ dicebamus, Omne s/r, cõuerſum ꝓferamus, Aliqđ r/s, prima cõſtitueẽ figura. Sed inquit Alexã. ꝙ & maiore ac concluſione uerſa, poterat modus iſte ad p̃rimã reuocari figurã: puta, ſi dicamus, Aliqđ p/s, omne s/r, Aliqđ p/r, deinceps &, aliquod r/p. nã particularis affirmatiua in ſeipſam conuertebaẽ. uerũ inquit, qm̃ monſtratio hæc lõgior intricatiorq; eſt, ideo ab hac ſupſedere operæprecium fuit. ¶ Sed quæret legitimè quiſpiã, cur in ſecunda figura ex ambarũ cõuerſiõe, maioris inquã minoriſq; binæ fiebãt cõiugationes: in hac quoq;, nõ ita factitatum fuerit. Reſpõdet Alex. hoc ideo extitiſſe, quoniã in ſecũda figura, diſſilibus exiſtẽtibus propoſitionibus, neceſſariũ fuit alterã determinatè cõuerti: hic ãt, quũ ambæ figura ſimiles ſint, poſſumus utrãlibet. Adde etiã, ꝙ cõiugationes uariantur non iuxta diſſimiles mõſtrãdi modos, ſed penes cõplicationum diſ

Ambæ uniuerſales cur particularem tñ inferant in tertia figura.

Obiectio

Solutio

ſerentias.cuius argumento eſſe poteſt,ꝙ idem ratiocinii modus,& conuerſione,& ad incommodum ductione,& exponendo, monſtratur : nec ob id tamen plures eſſe dicuntur.

Poſſumus autē,& per impoſſibile & exponendo,demõſtrationem facere. Si ambo enim omni inſunt s, ſi quid eorum quę ſunt s,accipiatur:vt n,huic & p,& r,inerunt,quare alicui r,inerit p.

Omiſit monſtrationem iſtam tanquam ex his: quę in ſecunda figura dicta ſunt,aliquantulum notã:nos autem eam faciamus:Sit coniugatio prima,Omne s/p,omne s/r,dico ꝙ ſequitur,Aliquod r/p,quod ſi negas,ſequatur itaq; contradictorium, Nullũ r/p. Cui addita minore,Omne s/r, concludo in prima figura, Nullum s/p, quod maiorem prioris demolitur ſyllogiſmi.poſſumus & in ſecunda hoc facere, ſed melius & euidentius in prima.(Et exponẽdo.) Apponit tertiam mõſtrationem,quã uocat expoſitionem, quãq; & deſcribit & arguit,qualem fieri oporteat.& ex hoc inquit Philoponus,cuiꝙ planum eſſe poteſt, expoſitorium oñdẽdi modum, multum à conuerſione differre:quum etenim ſupra complicationem iſtam cõuerſione mõſtraſſet addidit nunc & expoſitionẽ .(Si ambo enim.)Quoniam inquit p/& r/ inſunt omni s/ ſi pro s/accipiamus aliquid eorum,quæ ſub s/huic inerit,& p/ & r/ ſiquidem & omni s . Ita monſtrabitur & p/alicui r/ineſſe:& capit partẽ n/hoc enim ſic ſe habente,& p/inqt,alicui r/inerit.¶Sed uidetur, ait Alexander, hũc in modum nil amplius ad monſtrandũ propoſitum factum eſſe:qui enim differt,quo ad ratiocinii modum,accipere p/& r/ineſſe omni s / uel eadem ineſſe omni n/eadem enim penitus efficitur cõiugatio.Reſpondet idem,non eſſe hanc monſtrationem quam facit, ſed oſtendi hoc ſenſibili argumento:namꝙ expoſitionis modus ſenſu fit:quemadmodum ſi ſub homine capiamus ſenſibilem quempiã, puta Socratem.Cuius ſignum,quia niſi ita acciperetur,non ualeret monſtratio.Signum præterea,ꝙ acceperit n/pro ſubiecto:non autem s / unde conuertit r/s,non autem r/n. Propria eſt autem mõſtratio hæc ſenſibilis figurę tertiæ: oportet enim expoſitionẽ medii ac ſubiecti fieri.Termini iſtius cõplicationis ſunt genus,ſpecies,& utriſꝙ cõmunius:genus,maior extremitas:ſpecies,medium:quod cõmunius, minor: puta animal,ſubſtãtia,homo. Ex hoc etiam poriſma aliud contra nõnu lorũ opinionem concludere poſſumus,uniuerſalem inquam affirmatiuam,ſecundũ ſui rationem conuerti,non autem per accidens,& ꝗa particularis conuertatur.

Obiectio,

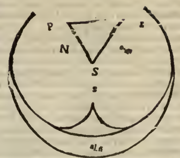
Reſponſio,

Termini modi primi,

Et ſi r,omni s,ipſiꝫ vero p,nulli inſit,erit ſyllogiſmus,ꝙ p,alicui eoꝝ:quę ſunt r,non inerit ex neceſſitate.erit enim idē modus demonſtrationis: conuerſa r/s:propoſitione. monſtrari vero poſſet & per impoſſibile : quemadmodũ, in priori.

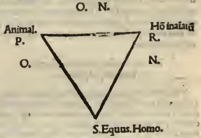
Secundus modus per conuerſionem minoris ad primã reducitur.

al. non.

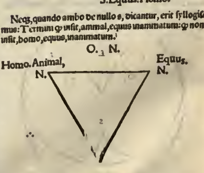
Vtilis

Si vero r:nulli s.p. vero : omni inſit,s.non erit ſyllogiſmus:Termini ꝙ inſit:aial:equus:homo:ꝙ non inſit aial: inanimatū:homo.

Inutilis

Neqꝫ,quando ambo de nullo s, dicantur, erit ſyllogiſmus:Termini ꝙ inſit,animal,equus inanimatum:ꝙ non inſit,homo,equus,inanimatum.

Inutilis

Manifeſtū itaqꝫ & in hac figura quando erit, & quando non erit ſyllogiſmus, quum termini vniuerſaliter fuerint: quando enim ambo termini prędicatiui poſiti ſint,erit ſyllogiſmus:ꝙ alicui inerit extremum extremo:quando aũt priuatiui nõ erit.qñ aũt hic prędicatiuus ſit,ille vero affirmatiuus, ſi maior quidẽ factus fuerit priuatiuus, alter autem affirmatiuus,erit ſyllogiſmus,ꝙ alicui non inerit extremum extremo:ſi econuerſo,non erit

Secundam explicat utilem complicationẽ ex ambabus

babus uniuerſalibus:& ait,ꝙ ſi maior uniuerſalis ex/titerit negatiua cum minore uniuerſaliter affirmatiua,concludetur negatiua in parte,puta Nullum s/p/omne s/r/aliquod igitur r/non eſt p/ſi nanq; minor cōuertatur,ad quartum primæ reuocabitur.(Monſtrari autem poſſet:)Puta,ſi non ſequitur, Aliquod r/nō eſt p/ſupponatur eius contradictorium : Omne r/p/cui addita minore,Omne s/r/concluditur,Omne s/p/quod eſt maioris contrarium. ¶ Sed quæritur qua de cauſa de expoſitione nullam fecit mentionē. Aiunt quidam,hoc ideo fuiſſe,quoniam hæc ex ſuperioribus palam facta eſt:& propterea breuitatis ſtudio hic omiſſa fuit:Verum conſimiliter dicet alius, non fuiſſe mentionem faciendam de ad incommodum deductione,cum ſupra ſatis fuerit elucidata. ¶ Melius non nulli,negant,non fuiſſe hoc in loco expoſitionis mentionem factam:cum enim dixit (quemadmodum in priori)expoſitionē ſignari uolunt. Sed & alii melius multo,inquiunt de expoſitione nihil commeminiſſe Ariſtotelem,propterea ꝙ ſatis fuerat in prima declarata figura:& quoniam minore conuerſa,ad primam reducebatur figuram:quod etiam conſequens erat, expoſitionis monſtratione ſtabiliebatur.Melius,ſi diceremus in negatiuis nō ita expoſitionem locum habere,quemadmodum in affirmatiuis : quod ex his, quæ in ſecunda dicta ſunt figura,ſatis patet, Oportet autem in hac coniugatione terminos capere (qui ſupra in quarto primę ſunt aſſumpti)contradiuiſas ſpecies,atq; utriq; commune aliquid:& hoc facere minorem extremitatem:ex contradiuiſis uero ſpeciebus,alteram maius extremum,alterā medium terminum: puta,equus,animal,homo.(Si uero r/nulli s.) Inutiles ponit ex ambabus uniuerſalibus, atq; eam prius, quæ maiorem habet affirmatiuam, minorem autem negatiuam:nanq; inutilis eſt complicatio iſta ob eandem cauſam,quæ & ſupra in prima figura relata fuit, & quoniam tertiæ figuræ legem abrogat, Oportere inquam minorem affirmatiuam eſſe.(Neq; quādo.) Secundam hanc poſuit,quoniam magis a ſyllogiſticā ratione ſecedit:nanq; non unam tantum,ſed binas demolitur leges,communem alteram,propriam alterā. Communis nanq; omnium figurarum lex eſt,Nō poſſe ambas negatiuas:propria uero tertiæ figuræ,Non debere minorem eſſe negatiuā.(Manifeſtum itaq;.) Breuis dictorum concluſio, græci συμπέρασμα uocant:in qua reuocat in memoriam,quæ utiles,quęue inutiles ſint ex ambabus uniuerſaliter.

Cur expoſitionis nullā hic mentionem fecerit Ariſtoteles.

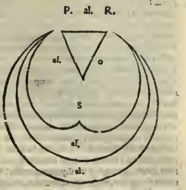
Buranæ reſponſio.

Termini modi ſecundi.

Lex communis omniū figurarum.

Sed ſi hic quidem vniuerſaliter ſit, ille autem in parte, terminis vtriſque prędicatiuis exiſtentibus,neceſſe eſt fieri ſyllogiſmum,ſi vterlibet terminorum vniuerſaliter ſit. Si enim r/omni ineſt s/ipſum vero p/alicui:neceſſe eſt p/alicui eorum,quę ſunt r/ineſſe.Quoniam enim conuertitur affirmatiua,inerit s/alicui eorum,quę ſunt p.Quare quoniam r/quidem,omni s/s/vero,alicui eorum, quę ſunt p/ & r/ alicui p/inerit.quare & p/alicui r.

Tertius ex conuerſione maioris & concluſionis,ad primam refertur.

Poſteaquam de uniuerſalibus abunde hucuſq; cōplicationibus diſputauit : supereſt, ut particulares quoq; in medium afferat. Vniuerſales uocō,non quę concluſionem colligunt uniuerſalem,cum,ſicuti planum eſt,nulla hac in figura cōcluſio uniuerſaliter ſit: ſed eas, quæ ambas propoſitiones præmittunt uniuerſaliter. Particularesq; itidem,non à particulari cōcluſione denomino : ſed ab altera propoſitione uel utriſq;,in parte.Primum itaq; eam exponit, quæ maiorem habet in parte, minorem autem uniuerſaliter affirmatiuam:monſtratq; hanc ſyllogiſticam eſſe,maioris conuerſione:inſit enim, inquit r/ omni s/ ipſum uero p/alicui:hoc eſt, ſi talem faciamus coniugationē,Aliquod s/p/omne s/r/dico ꝙ ſequitur, Aliquod r/p.Nanq; maior,quæ affirmatiua eſt in parte, in ſeipſam conuertitur,Aliquod p/s.Cui ſi minorem addiderimus,ſequetur in prima figura, Aliquod p/r/qua conuerſa redibit quęſitum concludendum,Aliquod r/p. ¶ Sed quæſitu dignum,cur ita philoſophus modo huic tertiū aſcripſerit locū,cū alioquin duplicis indigeat conuerſionis,& ad maiorē & ad cōcluſionem ipſam:ſequens uero,ad maiorē tātū cōuertatur: nanq; eadē ratio,quæ ſecundæ figuræ formulas diſpoſuit, hic etiā obſeruanda fuit. ¶ Motus hac ratione Theophraſtus(referente Philopono)& eum ſecutus Alexāder,&(his autoribus) Abumazar Alpharabius capite libri de ſyllogiſmo ſextodecimo, hunc in modum particulares tertiæ figuræ ſyllogiſmos diſpoſuere,primū illi locū aſcribentes,qui maiorē habet uniuerſaliter,minorē uero in parte,affirmatiuas, cū unius tātū indigeat cōuerſionis:ſm aūt,ei qui ecōuerſo, maiorē in parte,minorē uero uniuerſaliter retinet, affirmatiuas,ꝙ binas habeat cōuerſiones,dū ad primā reuocatur figurā. Deinceps negatiuos deſcripſere, ita ut his

Vniuerſales complicationes.

Particulares.

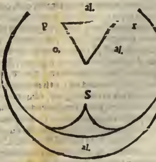
De ordinādis 3 figuræ modis particularibus diuerſæ ſententiæ.

præcederet, qui maiorẽ habeat negatiuam uniuerſaliter, minorẽ aũt in parte affirmatiuã: ſubſequatur ille, qui maiorẽ negatiuã retineat in parte, minorẽ uero uniuerſaliter affirmatiuã: cũ ille per ſolã minoris conuerſionẽ ad primã reducatur figurã, hic aũt cõuerſione reduci nõ poſſit, ſed ad incõmodũ deductione mõſtretur: atq; hæc ad ſecundæ figuræ exemplũ atq; ordinẽ facta fuere. a ¶ Cæterũ multo mihi antiquius eſſe uidetur, ſi quem propoſuit Ariſtoteles ordinẽ obſeruabimus, conſentiente etiam Philopono: qui inquit, Quoniã in tertia figura minor propoſitio digniorẽ obtinet locũ, cũ legibus muniatur, maior ex lex penitus ſit: ideo penes minoris dignitatẽ fuiſſe in modis his ordinandis philoſophum diſpoſitionẽ aucupatũ: ubi itaq; minor uniuerſaliter extiterit affirmatiua, præcedit ea, ſubſequetur deinceps altera, ſiue ambas habuerint affirmatiuas, ſiue alteram tantum. Sed de his hactenus. Termini uero ad complicationẽ iſtam, ſunt, ſpecies, genus, atq; utriſq; communius: ſpecies, maior fiet: genus, medius: & cõmunius, minor: hunc in modũ, Aliquod animal homo, omne animal ſubſtantia, aliqua ſubſtantia homo.

Termini modi tertij

Rurſus ſi r/quidem, alicui s/p/ vero omni ineſt: neceſſe eſt p/alicui r/ineſſe. Idem enim modus erit demonſtrationis. eſt autem demonſtrare & per impoſſibile & expoſitione, quemadmodum in prioribus.

Quartus ex conuerſione minoris, ad primam refertur.

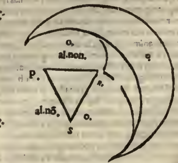

Quartus iſte modus eſt huius figuræ ſyllogiſticus in quo econuerſò fuere propoſitiones diſpoſitæ: nãq; maior uniuerſaliter eſt affirmatiua, minor uero in parte, itidem affirmatiua: opus eſt autem ſola minoris conuerſione, ut ad primam reducatur: quam obrẽ uoluit Alexander tertium huic locum aſcribi. Termini ad hanc coniugationem ſunt, genus, pro maiori extremo: ſpecies, pro medio: & ipſis quippiam particularius quidem exiſtens, de aliis tamen etiam prædicatũ, quod minoris extremi uicem ſuſtineat, puta, Omnis homo animal, aliquis homo album, aliquod album animal. (Eſt autem demonſtrare.) poſſumus, inquit, utraſque præmiſſas complicationes per impoſſibile monſtrare: ſit primo ſyllogiſmus, Aliquod r/p/ quod ſi non, ſequetur, itaque contradictorium, Nullum r/p/ cui ſi minorem applicuero, concludam Nullum s/p/ quod maiorem penitus tollit. Conſimiliter monſtrabitur & altera, Omne s/ p/ aliquod s/ r/ aliquod r/ p/ ſi hoc eſt falſum, uerum itaque erit, Nullum r/ p/ quod minore appoſita concludit, Aliquod s/ non eſt p/ cuius contradictorium ſuppoſueramus in maiore. (Et expoſitione.) quemadmodum ſi quippiã ſub ipſo s/ acceperimus, cui uniuerſaliter inſit, aut p/ aut r/ tunc ſenſibili monſtratione concludemus, Aliquod r/ eſſe p/ ſicuti & ſupra plerunq; fecimus.

Termini modi quarti.

Sed ſi hic quidem ſit prædicatiuus, ille vero priuatiuus, vniuerſaliter autem prædicatiuus: quando minor quidem ſit prædicatiuus, erit ſyllogiſmus. Si enim r/ omnis s/ ipſum vero p/ alicui non ineſt: neceſſe eſt p/ alicui r/ non ineſſe. Si enim omni, & r/ omni s/ & p/ omni s/ inerit: ſed nõ inerat: mõſtratur autem & ſine deductione, ſi acceptum fuerit aliquid eorum, quæ ſunt s/ cui p/ non ineſt.

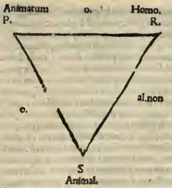
Quintus per deductionem ad impoſſibile oſtenditur.

Quando autem maior quidem ſit prædicatiuus, minor vero particularis priuatiuus, non erit ſyllogiſmus: vt ſi p/ quidem, omni ineſt s/ r/ autem, alicui s/ non ineſt. Termini quod omni ineſt, animatum, homo, animal: Nulli, non eſt accipere terminos: ſi alicui quidem ineſt s/ ipſum r/ alicui autem non: ſi enim nulli r/ ineſt p/ ipſum vero r/ alicui s/ & p/ alicui s/ non inerit: ſuppoſitum autem eſt, omni ineſſe. Si enim omni s/ ineſt p/ r/ vero, alicui s/ & p/ alicui r/ ineſt: ſuppoſitum autem fuerat, nulli ineſſe. ſed quemadmodum in prioribus accipiendum eſt: cum etenim indefinitum ſit, alicui non ineſſe, & quod nulli ineſt, verum eſt dicere, alicui non ineſſe: cum vero nulli inſit, non eſt ſyllogiſmus: manifeſtum igitur, quod non erit ſyllogiſmus.

Animatum.

3 Inutilis

Iam ſe ad eas confert, quæ figura diſſimiles propoſitiones retinent, primo eam explicans, quę maiorem habet negatiuam in parte, minorem uerò uſr affirmatiuam: huius aũt monſtratio, non amplius fieri conuerſione poteſt. nãq; particularis negatiua non conuertitur: minor uerò ſi conuertetur, in parte conuertetur: quò fit, ut ambæ reddantur particulares: ex q̇bus proculdubiò nihil in quacũq; figura ſyllogiſticè colligitur. monſtratur itaq; & ad incõmodum deductione, & ſenſibili expoſitione: Per impoſſibile, hunc in modũ, Aliqḋ s/nõ eſt p/oẽ s/r/ aliqḋ r/nõ eſt p/ſi nõ ſeqtur, ſit ergo, Oẽ r/p/cui ſi minorẽ addo: ſequet. Oẽ s/p/qḋ maiorẽ demolitur ꝓpõnẽ. Sed expõne oſtenditur, puta, ſi quippiam ſenſibile ſub ipſo s/ acceperimus: quemadmodum & ſupra factum fuit. Verum, inquit Alexander, non ſolũ hoc fit, ſi ſingulare aliqḋ ſumpſerimus, ſed &, ſi tale, de quo nullo prædicetur p/puta aliquid minus uſe s/ipſo, à quo negetur p/uniuerſaliter: hoc etenim medii locum ſubeunte, ad ſecundam figuræ iſtius complicationem remeat, ſicuti & Abumazar Alpharabius uoluit, coniugationẽ iſtã monſtrari. (Quando autem maior.) Econuerſo nũc ordinat propoſitiones, maiorem uſr affirmatiuã, minorem uerò negatiuã in parte: quibus ita poſitis, inutilis ſimpliciter erigitur complicatio: lex enim figuræ iſtius abrogatur, quum minor ſit negatiua. Sed philoſophus terminis modum iſtũ refutat: nãq; & Omni & Nulli ſequitur: omni ſi dicã, Omne animal aíatum, aliquod aíal non eſt homo, Omnis homo animatum: nulli uerò, monſtrare minimè poterimus, ſi minorem natura particularem acceperimus: nãq; ſi nullũ r/p/concludi dicamus, & minor fuerat aliquod s/non eſſe r/ita q; & aliquod s/r/eſſet: ponamus itaq;, Aliquod s/r/cũ præcedente: nimirum concludemus, Aliquod s/non eſſe p/cuius contradictorium maior aſſertabat. Rurſus faciamus rectum ſyllm, Omne s/p/aliquod s/r/nãq; & hæc uera erit, ſi minor particularis extiterit p naturam: ergo, Aliquod r/p/ſed nulli dicebamus poſſe concludi, falſum itaq; hoc eſt, unde & ipſe inquit (ſuppoſitum aũt fuerat) non hoc dicẽs

q; in propoſitiõibus eſſet, Nullum r/p/(hoc enim uolebamus monſtrare non poſſe cõcludi) ſed, q; ſi quis hoc ſuppoſuerit, ſupponet in poſſibile. (Sed quemadmodum in prioribus). i. debemus minorem particularem accipere poſitione, quæ uniuerſalem reddat, atq; ita Nulli concludere, puta, Omne aíal animatũ, aliquod animal non eſt lapis, nullus animatum.

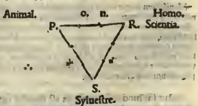
Sed ſi priuatiuus terminorum, vniuerſaliter ſit: qui autem in parte prędicatiuus: quum maior ſit priuatiuus: minor vero prędicatiuus: erit ſylls: ſi enim p: nulli s/r/autem: alicui ineſt s/r/p/alicui non inerit. Rurſus enim erit prima figura/r/s: propoſitione conuerſa.

Sextus per conuerſionem minoris ad primam figuram reuocatur.

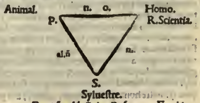
Sed quando minor ſit priuatiuus, non erit ſyllogiſmus: Termini, q; inſit, animal, homo, ſylueſtre: q; non inſit, animal, ſcientia, ſylueſtre: medium amborum, ſylueſtre.

4 Inutilis.

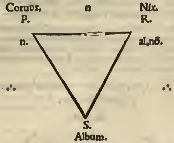
Neq; quando vtriq; priuatiui poſiti fuerint, ſit autẽ hic quidem vniuerſaliter, ille vero in parte: Termini, q; inſit, cum minor ſit vniuerſaliter ad medium, animal, homo, ſylueſtre: quod non inſit, animal, ſcientia, ſylueſtre.

5 Inutilis.

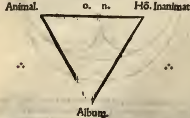
Sed quando maior vniuerſaliter,minor vero in parte:
ꝙ non inſit,coruus,nix/album:ꝙ autem inſit/non eſt cape
re terminos/ſi r/alicui quidem ineſt s/alicui vero non ineſt:
ſi enim p/omni r/r/autem alicui s/ꝛ p/alicui s/inerit: ſed fue
rat ſuppoſitum nulli:cæterum ex indefinito monſtrandū.

6 Inutilis.

Neq; quando vterq; alicui medio inſit aut non inſit:aut
hic quidem alicui/ille/vero non omni / aut indefinite / non
erit ſyllogiſmus: Termini omnium communes/animal/ho
mo/album:animal/inanimatum/album.

Cæterarum inutilium cõmune paradigma.

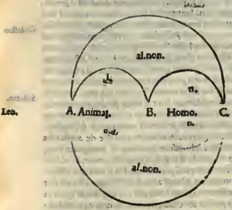

Manifeſtum itaq;/ꝛ in hac figura/quando erit ꝛ quando
non erit ſyllogiſmus: ꝛ ꝙ ita ſe habẽtibus terminis/ quem/
admodum dictum eſt/fit ex neceſſitate ſyllogiſmus: ꝛ ſi exi
ſtat ſyllogiſmus neceſſe eſt terminos ita ſe habere. Manife
ſtum/ꝛ ꝙ omnes imperfecti ꝛ qui hac in figura ſyllogiſmi
ſunt(perficiuntur nãq; omnes aſſumptis quibuſdam) ꝛ ꝙ
vniuerſaliter ratiocinari per hanc figuram non licet / neq;
priuatiuum/neq; affirmatiuum.

Sextus iſte modus ſyllogiſticus eſt huiuſce figu/
ræ,ſecundum Ariſtotelicum ordinem:ſecundum ue
ro Theophraſtum & eius aſſeclas , quintus cenſebi/
tur:Monſtratur autem minore conuerſa , nãque ad
quartum figuræ primæ ſtatim reuocatur:quo fit, ut
complicationes particulares utiles hac in figura qua/
tuor exiſtant:ꝙ ſi particularis loco , indefinitam po/
ſuerimus,octo nimirum efficiẽtur: quemadmodum
animo aduertenti liquidum erit . (Sed quãdo minor
ſit priuatiuus.)Ex maiore affirmatiua in parte,mino
re uero negatiua uniuerſaliter,nihil ſyllogiſtice colli/
gitur:quandoquidem & omni & nulli ſequitur:Om
ni,ſi dicam, Aliquod ſylueſtre animal(puta fera) nul/
lum ſylueſtre homo,omnis homo animal ; ubi per
ſylueſtre non fera ſolum animalia intelligenda ſunt, Sylueſtre quid hac ſignificet.
referente Philopono,ſed & plantæ: quemadmodum
apud græcorum poetas ſæpenumero in uſu eſt : φυ/
γοὶ δ' ἀγριάδες.Nulli ſequetur , Aliquod ſylueſtre
animal,nullum ſylueſtre ſcientia , nulla ſcientia ani/
mal. Conſimilis monſtratio fiet, ſi ambæ propoſitio/
nes extiterint negatiuæ:non ſolum enim tertiæ figu/
ræ lex deſtruitur,ſed & communis figurarum om/
nium conditio abrogatur.(Sed quãdo maior.)Quã/
do inquit maior uniuerſaliter extiterit negatiua, mi/
norq; itidem negatiua in parte,nihil ſyllogiſtice colli
getur:nãq; & omni & nulli ſequetur , ſi particularis
poſitione fuerit:ſi uero natura extiterit , non poteri/
mus Omni capere,ea de cauſa,quæ ſuperius plerun/
que recitata eſt:quare ex minoris indeterminatione
monſtratio facienda eſt.(Neq; quando uterq;.)Reli/
quas omnes connumerat inutiles,quæ aut ex amba/
bus conſtant in parte,aut ex indefinitis ambabus, aut
ex altera particulari,indefinita uero altera . (Manife/
ſtum itaq;)Concludit breuibus ea,quæ de hac figu/
ra ſuperius allata ſunt.(Et ꝙ ita ſe habentibus.)Sub/
audiendum iterum inquit Alexander,In hac figura:
quod enim primo dicitur , uerum eſt ſimpliciter.
Quòd terminis ita ſe habentibus , erit ſyllogiſmus:
quod autem ſequitur(ꝙ ſi eſt ſyllogiſmus,neceſſe eſt
terminos ita ſe habere)non eſt ſimpliciter uerum:ſed
in hac tantum figura.(Et ꝙ uniuerſaliter.)Quaſi cau
ſam reddit,cur hæc figura ultimum locum obtinue/
rit.¶ Sed quæret non immeritò quiſpiam , quænam Cur tantum particularis in hac, item cur in nulla figura tantum vniuerſalis colligatur.
ſit cauſa,ꝙ hac in figura tantum particularis conclu/
datur:curq; nulla reperiatur,quæ tantum uniuerſa/
liter concluſionẽ colligat.¶ Reſpondet diuus Alber/
tus,medii ad extrema habitudinem in cauſa eſſe:ubi
nãq; habitudo iſthæc ſit ceu partis habitudo , tunc
medium intra extrema neq; conuenientiam,neq; diſ
ſidium ponit,niſi ſecundum partem : ubi uero talis
habitudo ſit,ueluti totius habitudo,uel totius ac par
tis ſimul,tunc poteſt & uniuerſalem & particularem
cõuenientiam diſſidiumq; cauſare, quemadmodum
in prima ac ſecunda.Nãq; in prima,ex uniuerſali con
uenientia concilioq;,uniuerſalis colligitur affirmati/
ua:ex differentia,uniuerſaliter itidem negatiua : Ex
particulari uero conuenientia , affirmatiua in parte:
Ex diſſidio autem,negatiua conſimiliter in parte.
¶ Quòd ſi quiſpiam diceret,cur non in ſecunda tan/
tum concluditur uniuerſalis ? Reſpondemus , hoc
ideo fieri,quia ex uniuerſali ſequitur,uti planum eſt,
particularis:non autem in contrarium : quas ob res,
in ſecunda,utraq; concluditur & uniuerſalis & parti
cularis:in tertia uero,particularis duntaxat.¶ Atque
hæc hactenus de tertia figura.

Planum autem ꝛ, ꝙ in omnibus figuris , quando non
fiat ſyllogiſmus.prædicatiuis aut priuatiuis vtriſq; exiſten/
tibus terminis,ꝛ in parte,nihil penitus fit neceſſarium: præ
dicatiuo autem ꝛ priuatiuo,ꝛ vniuerſaliter accepto priua/
tiuo,ſemper fit ſyllogiſmus minoris extremi ad maiorem:
quemadmodum ſi a/ omni b / aut alicui : b / vero , nulli c/
conuerſis

conuerſis nãq; propoſitionibus,neceſſe eſt c, alicui eorum, quę ſunt a,non ineſſe.

Conſimiliter & in aliis figuris:ſemper enim per conuerſionem fit ſyllogiſmus.

Quoniam,quæ de tribus figuris dicenda fuere, iã ad umbilicos deducta ſunt, & ex complicationibus quaſdam inutiles eſſe diximus, quæ tamen non ſunt penitus reiiciendæ:uult in hoc quaſi diuerticulo Philoſophus expendere atq; examinare,quæ inutiles omnino ſint, quæue pacto aliquo ſyllogiſticæ cenſeantur:& inquit,planum ac dilucidum eſſe,q complicationes omnes inutiles ex ambabus figura conſimilibus,aut particularibus propoſitionibus conſtantes, neq; propoſitum monſtrant,neq; cõuerſione aliqua ſyllogiſmum faciunt:quæ uero inutiles ſunt,ex figura diſſimilibus,negatiuam habẽtes uniuerſalem,propoſitum quidem non ratiocinantur,aliud autẽ, hoc eſt,minus extremum de maiori ſyllogiſtice colligũt. Sunt autẽ in prima,ſimiles inutiles ex ambabus uniuerſaliter negatiuis,ex utriſque in parte affirmatiuis aut etiam negatiuis:In ſecunda, ex ambabus affirmatiuis ſeu itidẽ negatiuis aut uniuerſaliter aut in parte:In tertia,ex negatiuis utriſq; ſiue uniuerſaliter uel in parte:& ex ambabus particularibus, affirmatiuis aut negatiuis.Qualitate uero diſſimiles, in prima ex maiore affirmatiua & minore negatiua, ambabus uniuerſaliter:& ex maiore in parte affirmatiua,minoreq;, uniuerſaliter negatiua:In ſecunda,ex particulari affirmatiua maiore, & minore uniuerſaliter negatiua:In tertia,ex maiore aut uniuerſaliter aut in parte affirmatiua & minore uniuerſaliter negatiua.Nãque ſupra monſtrauimus,complicationes iſtas inutiles eſſe,quemadmodum inquit Alulidus Roſ. non poſſe in quæſitum determinatum.Cæterum,ſi aut ambas propoſitiones conuerterimus permutatis terminis, ut in prima figura:aut alterã ſolum,&, quemadmodum in ſubſequentibus,duabus,ita ut minor maioris ac prædicati locum in concluſione obtineat:poterimus nimirum aliud quippiam à propoſito ratiocinari,& quæſitum indeterminatum: puta accipiatur in prima,Omne b/a/nullum c/b/in hac concluſio nulla efficitur a/ad c/quamobrem & ad propoſitum inutilis eſt. Si uero ambas conuerteris propoſitiones, Nullum b/c/aliquod a/ b/ procuIdubio minorem de maiore concludemus,Aliquod a/ non eſſe c. Quare non immeritò referente Seuerino atq; aliis compluribus,nuncupati fuere ſyllogiſmi iſti κατ' ἀνάκλασιν, ſiue ἀνακλώμενοι. Refranguntur etenim quodammodo,facta conuerſione propoſitionum.nam cõcluſio conuerti nequit,cum ſit in parte negatiua. Altera primæ figuræ complicatio, maiorem habet in parte affirmatiuam,minorem uero uniuerſaliter negatiuã, ita diſpoſitis terminis,nihil determinate colligens ſyllogiſtice:q ſi ambas uerterimus propoſitiones,monſtrabit & ipſa,c/alicui a/non ineſſe: è contrario ſumptis terminis,q̃ fuere propoſiti. Hi nãq; ſunt modi illi duo ultimi ex his,quos Theophraſtus atq; Eudemus primæ adiiciẽtes figuræ,nouem eos faciunt:qui ob id ultimum inter eos ſortiti ſunt locum, propterea q nullo pacto propoſitum concludunt. De reliquis uero tribus,qui per concluſionis cõuerſionem procreantur,mentionem facit & Ariſto:ipſe in ſecundo libri iſtius uolumine ad principium.Conſimiliter & in ſecunda figura inutilis erat complicatio ex maiore affirmatiua in parte,ac minore uniuerſaliter negatiua:nihil enim maioris ad minorem cõcludit, ſed econuersò,uniuerſali negatiua conuerſa, & minore locum maioris ſubeunte:his etenim ita diſpoſitis, minus extremum de maiori negatiue & in parte cõcludimus.In tertia quoq;,coniugationes binę hoc pacto inutiles reperiuntur,quæq; maiorem affirmatiuam ac minorem negatiuam,ambas uniuerſaliter,retinet: & quæ maiorem habet affirmatiuam in parte,minorem uero uniuerſaliter negatiuam:atq; ita complicationes iſtæ,quæ quæſitum determinatum non concludunt,ſed duntaxat indeterminatum in ſumma in omnibus figuris quinq; efficiuntur: binæ in prima, in ſecunda una tantum,atq; in tertia iterum binæ.

Modi Theophraſti.

Complicationum inutiliũ ratio & varietas.

¶ Quas ob res palam eſt,quæſtionem eorum uanam eſſe,qui quærunt quomodo in ſecunda figura bini efficiantur ſyllogiſmi indirecte concludentes:Ariſtoteles:nãq; de his tantum mentionẽ facit,quæ ad propoſitum ſunt inutiles,concludunt autem pacto aliquo quæſitum indeterminatum:ſed complicatio illa,quæ maiorem in ſecunda figura uniuerſaliter habet affirmatiuam minoremq; negatiuam itidem uniuerſaliter,quęſitum etiam determinatum concludit. Quòd ſi dixeris,nonne & conuertentes concluſionẽ, in hac quoq; complicatione concludere poſſumus? profecto etiam:non tamen de hoc genus concluſioni

Quarum inutilium mentionem fecerit Ariſto.

bus in præſentia ſermo eſt, uerum hę declarabuntur in principio ſecũdi Priorum uoluminis, quemadmodum & ſupra diximus. & hęc eſt intentio Aphrodiſienſis Alexandri: licet quidam alii & magni alio uerſum abierint: binasq; in ſecunda etiam figura iſtiuſmodi complicationes fieri poſſe aſſertauerint. Vnum tamen addit Philoponus, & rectę: ꝙ qui in prima ſunt figura, ambabus cõuerſis utiles efficiuntur: qui in ſecunda, minore: qui uero in tertia, maiore retrocedente, ad utiles primæ figuræ reuocantur complicationes. Cæterum, cum res ita ſe habeat, Ariſtoteles tamen de modis primæ tantum figuræ mentionem in exemplo facit: tum, quia prima in ordine eſt: tum, qa huius exemplo reliquæ facillime elucidari poterant. Vel aliter, & melius, dicemus Ariſtotelem non fuiſſe exemplo ſecundæ, aut tertiæ uſum figuræ, propterea ꝙ nulla facta conuerſione, ſola propoſitionum tranſpoſitione utiles erant ad quæſitum concluſum, uel ne præmiſſis quoq; tranſpoſitis: cum nil referat, quo ad ſyllogiſmi perfectionem, utrum maior aut minor ordine præponatur: quod etiam ſupra innuimus, ſit itaq; in ſecũda figura connexio hęc, Aliquod b/a/nullum c/a/ergo aliquod b/non eſt c/dico ſyllogiſmum hunc utilem eſſe, & tertium ſecundę: maiorẽq; eam exiſtere propoſitionem, quę ſecundo loco: minorem uero: quæ primo ponitur.

Obiectio.

¶ Sed dicet quiſpiam, perperam ergo Philoſophus has etiam complicationes in aliis figuris fieri poſſe tradidit.

Solutio.

Reſpondeo, hoc ideo protuliſſe philoſophum, quoniam oculum dirigebat ad quæſitum determinatum: puta ſi intentio noſtra fuerit, concludere b/d/c/ & econuersò concludamus c/de b/tunc prior, maior nuncupabitur: ſubſequens uero, minor: & ob hoc contentus fuit Ariſtoteles exemplo primæ figuræ, quoniam aliarum figurarum exempla aliquam patiebantur inſtantiam.

Quarta figura Galeni refellit.

¶ Et propter hæc omnia crediderim, eas duntaxat, quæ in prima efficiuntur figura, quæſitum colligentes indeterminatum, fuiſſe à Galeno in quartam relatas figuram: quam tamen Alulidus Roſ. binis demolitur rationibus: tum, quia ſi quod prædicaretur in propoſitionibus, in concluſione ſubiiceretur, ſequeretur hoc fieri præter rei ipſius naturam, quod extra philoſophi propoſitum eſt: tum, quoniam ſequeretur idem ſecundum idem & prædicati & ſubiecti rationem habere: quod ideo maxime extraneũ eſſe dicit, quia primum deſtruit principium: nãq; ſi intentio noſtra ſit concludere quæſitum a/de b/cũ propoſitiones (quemadmodum & ſupra enucleauimus) modum & denominationem capiant à quæſito: ſi in propoſitionibus a/faciamus ipſius b/ſubiectum, dum id medio ſubiicimus de quo b/prędicatur, in minore, reſpiciendo ſemper ad quæſitum ipſum, proculdubio idem a/ reſpectu eiuſdem b/ſecundum idem quæſitum, prædicati ſubiectiq; rationem geret: quod oppoſita claudit. Vnde inquit Leo Gerſonis figurã iſtam eſſe penitus exterminandam, tanquam duplici de cauſa non naturaliter concludentem, tum quia id, quod primo & per ſe ex tali ſequitur connexione aliud eſt à quæſito: tum, quia ſequeretur, binas cõtrarias uias ad unũ & eundem finem naturaliter pertingere: quod abſurdum oppido eſt.

Obiectio.

¶ Quòd ſi dixeris, quemadmodum inquit & Alulidus Roſ. ob id naturalem cenſendam eſſe figuram iſtam, quia facta cõuerſione ad primam reducitur figuram, quæ naturaliſſima eſt: ueluti ſecunda & tertia, propterea naturales exiſtimãtur, quoniam & hæ factis conuerſionibus ad primã remeant.

Solutio.

¶ Reſpondebimus, ſicut & idem Alulidus, conuerſiones iſtas maximõ à ſeinuicem differre interſtitio: nãq; hac, naturales: illa, artificioſi reducuntur ſyllogiſmi: Ariſtoteles uero intentionem non eſſe de artificioſis pertractare ſyllogiſmis, quoniam & imaginarii ſunt, & ab eo quod eſt in re ipſa, diuerſificantur: & ad hoc in infinitum quaſi procedunt. Nã ſi naturali diſcurſu concludam, Omne animal ſubſtãtiam eſſe: nil erit impedimento, quin artificioſe plæraq; alia, & quaſi infinita poſſim concludere, puta, Omnem equum, ſubſtantiam eſſe: Omnem hominem, omnem camelum, Socratem, Calliam, aliquam ſubſtantiam, animal eſſe, conſimiliter ſubſtantiæ ſubiecta cuncta percurrendo: quod quaſi in infinitum excreſcit: & ita Leo Gerſonis.

Cur artificioſas connexiones omiſerit Ariſto.

Nos aliter artificioſas connexiones tanquam infinitas, hoc eſt, indeterminatas, omiſiſſe Philoſophũ dicimus. Sed ad rem noſtram iam redeamus.

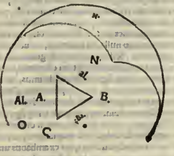
Palam autem, ꝙ & ſi indefinitum pro pręd icatiuo in parte ponatur eundem faciet ſyllogiſmum in omnibus figuris.

Quæritur, cur dixit indefinitum pro prædicatiuo, & non addidit, uel negatiuo: cum tam affirmatiuã quàm negatiua in parte ſuam ſibi coæqualem retineat indefinitam? Reſpondent nonnulli, quòd uel ex affirmatiua negatiuam quoq; ſignificat: aut eo quòd affirmatiua in parte multo & potior & dignior eſt negatiua. Nãque complicationes omnes utiles, in quibus affirmatiua extiterit in parte, hæ aut indemonſtrabiles ſunt, aut per conuerſionem ad indemonſtrabiles ſtatim reducuntur: ubicunq; uero particularis fuerit negatiua, ibi per impoſſibile deductione tantũ utimur: ob hoc igitur, de affirmatiua tantũ commeminiſſe Philoſophum inquiunt Alexander atq; Philoponus.

Cur particularis negatiuę nõ meminerit Ariſto.

Nos autem & fortaſſe melius, dicimus ob id Philoſophum de negatiua in parte nullam feciſſe mentionem, ꝙ non pertractabat de uniuerſali indefinitæ natura, (nãq; hæc ſuperius abunde fuit declarata) uerum de ea tantum indefinita ſermo erat, quæ hiſce complicationibus aptabatur: & quoniam in his affirmatiua tantum ponebatur, ideo de affirmatiua ſolummodo mentionem fecit. Et cum dixit (in omnibus figuris) ſignificat ſe de iſtis intelligere connexionibus, ſiue in prima, ſiue in ſecunda, ſiue in tertia figura factæ fuerint.

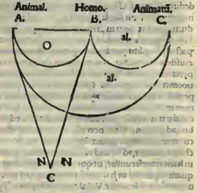
Manifeſtum autem τ q̃ omnes imperfecti ſyllogiſmi ꝑficiuntur per primam figuram: aut enim monſtratiue, aut per impoſſibile concludnntur omnes: vtroq; autem modo, prima efficitur figura, ſi quidem monſtratiue perficiátur, quoniam per conuerſionem concluduntur omnes: cõuerſio vero primam efficiebat figuram: Sin autem per impoſſibile monſtrantur, quoniam poſito falſo, ſyllogiſmus efficitur per primaʒ figuraʒ: quemadmodum in vltima figura, ſi a, τ b, omni inſunt c, q̃ a, alicui b, ineſt: ſi eniʒ a, nulli b, b, vero, omni c, a, nulli c: ſed erat omni: conſimiliter et in aliis.

Homo.

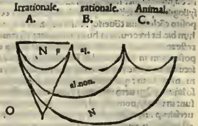
Aliud theorema, quo primam uult figuram extollere, & in hac uniuerſales maxime coniugationes: & inquit, quòd ſyllogiſmi omnes imperfecti, hoc eſt ſecundæ ac tertiæ figuræ per primam perficiunt figurá: dũ ad eandé reuocantur, aut mõſtratiuè hoc eſt, per conuerſionem, aut ad impoſſibile deducẽdo: nam ſecunda figura maiore cõuerſa: tertia uero minore ad primam deducitur. q̃ autem etiam per impoſſibile deductio in prima efficiatur figura, ipſe exẽ-
figuræ 3. & 3. ad 1. reductio. plum poſuit de tertia in modo primo, qui ex ambabus conſtat affirmatiuis uniuerſaliter: namq; deductio proprie deſtruendo fit: nullus autem modus aptior eſt hoc, ut uniuerſalis negatiua, que maxime deſtruit, ſuppoſito concluſionis contradictorio concludatur: licet enim tertius quoq; eandem cõcludat, non tamen ita appoſite: quemadmodum & infra dilucidabimus. Aliter, & melius, de hoc præcipuè modo, mentionem fecit Ariſtoteles, quoniá nullus erat modus ac cõplicatio, quæ totidem modis deduci ad primam poſſet figuram, quot iſte. Namq; per maioris conuerſionem, per minoris, ac per deductionem ad incommodum perfici poteſt coniugatio iſta.

Eſt autem τ omnes ſyllogiſmos reducere ad vniuerſaliter ſyllogiſmos, qui in prima ſunt figura, qui quideʒ in ſecunda ſunt figura: planuʒ q̃ per illos perficiuntur, pręterquaʒ q̃ non omnes conſimiliter: ſed vniuerſales, primatiuo conuerſo: qui vero in parte, vterq; per deductioneʒ ad impoſſibile, qui autem ſunt in prima figura ſecunduʒ parteʒ: perficiũtur quideʒ τ per ſeipſos: veruʒ eſt etiaʒ per ſecũdaʒ figuraʒ monſtrare ad impoſſibile deducendo: vt ſi a, omni b: b, alicui c: q̃ a, alicui c, inerit: ſi enim nulli; b, vero omni, nulli c, b: inerit: hoc eniʒ fit per ſecundaʒ figuram.

Animatum.

Conſimiliter auteʒ τ in priuatiuo erit demonſtratio. Si eniʒ a, nulli b: b, vero, alicui c, ineſt: a, c, alicui non ineſt: ſi enim omni: nulli autem b, ineſt, nulli c: b, inerit: ſed hęc erat media figura. quamobrem: quoniam omnes: qui in media

Animal.

ſunt figura, ſyllogiſmi, reducuntur ad vniuerſales ſyllogiſmos, qui in prima: qui vero ſecundum partem in prima, ad eos, qui in media: planum, q̃ τ qui ſecunduʒ parteʒ, reducentur ad vniuerſales ſyllogiſmos, qui in prima figura: qui vero in tertia, quuʒ termini vniuerſaliter ſunt, ſtatim perficiuntur per eos ſyllogiſmos: qui in prima figura: quuʒ vero i parte fuerint accepti, per ſyllogiſmos in parte: qui ſunt in prima figura: iſti autem: in illos redacti ſunt. Quare et qui in tertia figura ſecunduʒ partem omnes reducentur ad vniuerſales ſyllogiſmos, qui in prima. Qui igitur ineſſe aut non ineſſe monſtrant ſyllogiſmi, dictum eſt quomodo ſe habent: τ ſecundum ſe: qui ex eadem figura: τ ad ſeinuicem, qui ex diuerſis figuris.

Secundam theorematis propoſiti partem monſtrat, uniuerſales inquam ſyllogiſmos figuræ primæ perfectiſſimos eſſe, eò q̃ per hos alii omnes perficiantur: hoc autem ideo facit, ut ex conſequenti oſtẽdat quinam modi ad demonſtrationem maxime utiles cenſeri debeant: ſunt itaq; modi omnes, qui ad uni-

uerſales primæ reducuntur, duodecim: quatuor, ſecundæ: ſex, tertiæ: & primæ particulares duo: Vniuerſales ſecundæ facillime, negatiua conuerſa, ad hos deducunt: particulares uero bini, ſuppoſitu cõcluſionis oppoſito cum altera uniuerſali, tertius in ſecundum, quartus uero in primum redeunt per impoſſibile. (Qui autem ſunt in prima.) Monſtrat quonam pacto ſyllogiſmi particulares primæ ad uniuerſales eiuſdem deducũtur, merito autem de his poſterius pertractat, quum ſecunda mediante ad primam reuocentur: ait ergo hoſce ſyllogiſmos ex ſe quidem perfectos eſſe, quum ſint indemonſtrabiles: poſſe tamen maiorem adhuc perfectionem aſſequi, ſi ad ſecundæ uniuerſales reducantur: deinde his mediantibus, ad primam. Vnde non eſſe cenſeo ambigẽdum, cur complicationes primæ figuræ cum multo perfectiores exiſtant, ad ſecundam reducantur: neq; enim in hanc transferuntur, ut qui ab ea perfectionem aliquam capiãt: ſed ut hac quaſi internuncia, ad primæ uniuerſales deferantur. Vel aliter. (Per ſeipſos.) Quoniam ſine reductione ad ſecũdam poſſunt immediate per impoſſibile ad primę uniuerſales reuocari, puta in exemplo, Nullum b/a, aliquod c/b, aliquod c/nõ eſt a/ex oppoſito concluſionis cum maiore conuerſa, fit ſecunda primæ complicatio, ut, Nullum a/b, omne c/a, nullum b/c: Itidem & in altero particulari fiet ſyllogiſmo, Omne b/a, aliquod c/b, aliquod c/a, ex oppoſito cõcluſionis cõuerſo, Nullũ a/c, omne b a, nullum b/c. Et hæc quidem hunc in modum: ſi tamen recte animaduertamus, res ipſa ſecundum utrãq; expoſitionem in idem recidet. Tertius itaq; primæ ad ſecundum reducitur ſecundæ: quartus uero ad primum eiuſdem: quemadmodum & de contextu ipſo liquet. (Qui uero in tertia.) Nunc eos monſtrat, q ſunt in tertia, quomodo ad primæ reducuntur uniuerſales p impoſſibile, & ait q primi duo, ſtatim, hoc eſt, nullo alio mediante, ad primæ uniuerſales remeant, prior ad ſecundum, ſecundus ad priorem, facta p impoſſibile deductione: hoc enim conuerſione fieri minime poteſt: quum hac altera omnino particularis efficiatur (Quum uero in parte.) Particulares, inquit, tertiæ non amplius ſtatim, ſed mediantibus particularibus primæ ad eiuſdem reducuntur uniuerſales: ad hos etenim alterius propoſitionis cõuerſione migrãt ſu audiendum autem, referente Alexandro, hoc in loco, Quicunq; ex ſe reduci non poſſunt: ita q ſenſus ſit, Particulares tertiæ ſyllogiſmi, quicunq; ex ſe reduci ad primæ uniuerſales non poſſunt, per ſyllogiſmos in parte, qui ſunt in prima, ad eoſdem reducuntur: namq; tertius & quintus, ſecundum ordinem Ariſtotelicum ſtatim per impoſſibile ad primæ rediguntur uniuerſales: puta, Aliquod c/a, omne c/b, aliquod b/a: huius enim contradictorio ſuppoſito cum minori, fit ſecundus primæ, hunc in modũ Nullum b/a, omne c/b, nullum c/a. Quòd ſi dicas, nõ debere complicationes iſtas hoc pacto ad primæ uniuerſales reuocari, ſed per conuerſionem, quæ perfectior, dilucidiorq; eſt: contra inſtamus, dicentes, q eodem pacto & uniuerſales tertiæ reducendi eſſent in particulares primæ per conſimilem conuerſionem: cuius tamen contrarium fecimus: merito itaq; additamẽto illo, omnis tollitur ambiguitas. (ſecundũ ſe.) ideſt, quomodo unuſquiſq; in ppria figura ſyllogiſticus ſit. (Ad ſeinuicem.) hoc eſt, quæ ſit figuraꝝ diuerſitas & ſyllogiſmorum ad ſeinuicem in uariis figuris, quoniam penes medii diſpoſitionem, & eò q uarie ad primos primæ reuocantur: alii p ſe, alii eni per aliorum reductionem. Cæterum ex his, quæ dicta ſunt, dilucidum fit, expoſitioné minimam arguẽdi coniugationes partem ſibi uendicare: quum huius adiumento nulla, uti palam eſt, reductio fiat ſyllogiſmorum. Sed iam totum ſyllogiſmorum inexiſtentium negocium expeditum eſt, primæ, ſecundæ; ac demum tertiæ figuræ: de qua diximus, cur extremum ſortita locum, cur complicationes plures efficiantur in hac q̃ in aliarum alterutra: damnata ibidẽ nonnullorum opinione, qui binas tertię figuræ leges adſcribebant, deinde & terminorum ordine enarrato, appoſita & Aluhdi Roſ. coaptatione præpoſtera. Mox & rationẽ attulimus, cur ex ambabus uniuerſalibus, in parte tantum, hac in figura ſequatur concluſio: curq; quum modus primus utriuſq; cõuerſione ad primam reduci poſſit figuram, non fuerint bini effecti modo, quemadmodum in ſecunda. Deinceps & expoſitoriam monſtrationem expoſuimus, addita ibidem ratione, cur hac in ſecũdo huiuſce figuræ modo, non ſit uſus: mox & ratio reddita, cur nonnullæ complicationum iſtarũ uniuerſales, quædam uero particulares nuncupentur: declarato ſubinde particularium proceſſu atq; ordine: refutata ſimul Alexandri opinione, Eudemi atq; Alpharabii: deinceps & quinti figuræ iſtius modi monſtrationẽ expoſuimus, addita, ratione, cur nulla repiatur figura, in qua uniuerſalis tantum concluſio ſit. Demum complicationes illas enodauimus, quæ ad propriũ ſunt inutiles, quiſq; refractas uocabat Theophraſtus: refutata ibidem Galeni figura quarta, ac reductione ſyllogiſmorum omnium ad primæ uniuerſales duos facta. Supereſt autem, ut poſt hæc expedita, ad neceſſarias contingenteſq;, & ſimplices & miſtas, pedem feramus.

Duodecim ſunt modi reducuntur ad vniuerſales primæ figuræ

Epilogus

De ſyllogiſmis qui conſtituuntur ex ambabus de neceſſario. Cap. VI.

QVoniam vero diuerſum eſt: ineſſe: & ex neceſſitate ineſſe: & contingere ineſſe (multa enim inſunt quidem: non ex neceſſitate tamen: alia vero neq; inſunt omnino: contingunt autem ineſſe) planum q & ſyllogiſmus vniuſcuiuſq; horum diuerſus erit, & non ſimiliter ſe habentibus terminis: ſed hic quidem ex neceſſariis, ille vero ex ineſſentibus: ille autem ex contingentibus.

Poſteaquam figuras & coniugationes omnes inexiſtens

Tranſitio.

exiſtentes explicauit, tanquam ſimpliciores: tractaturus de modalibus, priorem neceſſariis locum aſcribit, tanquã dignioribus & potioribus, atq; ideo quaſi ordinis huiuſce rationẽ aſſignans, ſimul & diuerſitatem ſyllogiſmorumm ex diuerſitate fieri propoſitionum innuens, inquit quaſi ad uerbum, Q̃m materiæ propoſitionum inexiſtentium, neceſſariaq; ac cõtingentium, à ſeinuicem ſeiunguntur, nimirum propoſitiones quoq; ipſe diuerſe erunt: & ſi hoc, ſyllogiſmi etiam ex his conſtituti, inter ſe magno different interſtitio: Quodq; in materia ipſa propoſitiones diſcriminentur, rationem aſſignat, dicens, ꝑdicata ſubiectis ineſſe aliquando non ex neceſſitate, & ita propoſitionem fieri inexiſtentem: aliquando ex neceſſitate, atq; ita neceſſariam: nonnunquam uero neq; ex neceſſitate ineſſe, neq; omnino ineſſe, & ſic propoſitionem fieri contingentem. Nec unquam dixeris quod quidam autumnat, Ineſſe, communius & in plus eſſe, q̃ Ex neceſſitate, nãq; hæc & materia & modo ſeiunguntur, quemadmodum ſupra diximus ex opinione Aluidi Roſ. contra Theophraſtum ac Themiſtium inſurgentis, & in præſentia idem quoq; aſſerentis: ait enim propoſitiones iſtas & modo & materia à ſeinuicem differre. Sed illud etiam perperam dictum arbitror, ꝙ Contingere ineſſe, communius ſit, quàm ſimpliciter ieſſe propterea quòd omne quod inſit, contingat ineſſe: hoc enĩ fieri nullo modo poteſt, ſi Ariſtotelem audiamus dicentem, Alia non omnino ineſſe, contingere autem ineſſe: hoc enim cõtingens, nullo pacto de eo quod ineſt, prædicari põt, uerum ſi ex ineſſe, contingens inferimus, nõ eſt illud, de quo nunc fit ſermo: ſed cõtingens, quod ſupra nõ neceſſarium uocauit Ariſt. de quo abunde diſputauimus. (Et non ſimiliter.) quidam affirmando legẽdum putant, ita ut ſenſus ſit, *Syllogiſmi* ex propoſitionibus illis diuerſi conſtituuntur (ſimiliter ſe habẽtibus terminis) hoc ẽ, ſi ambæ fuerint neceſſariæ, aut contingentes ambæ: uel ſi altera fuerint neceſſaria, altera uero contingentes uel ineſſe: Cæterũ ſenſus iſte uerus quidem eſt, non tamen contextui accommodatus: namq; ſi ita legendum eſſet, debuiſſet hunc in modum dicere, Et ſimiliter ſe habentibus terminis, & ſi hic quidẽ ex neceſſariis. & reliqua. Satius ergo, ut cum Alexãdro dicamus, ꝙ philoſophus exponit, quomodo diuerſus efficiatur ſyllogiſmus: namq;, inquit, termini non ſimiliter ſe habent, hoc eſt, ſyllogiſmi iſti non ex conſimilibus cõſtant propoſitionibus ſed hic quidem ex neceſſariis, ille uero ex inexiſtentibus, ille autem ex contingentibus: & propterea ſunt inter ſe multũ diuerſi. ¶ Sed q̃reret aliquis, cur quũ infiniti quaſi modi ſint (uerum puta, & falſum, per ſe, ꝑ accidens, impoſſibile, bene, malè, & cõſimilia) nõ & ex his quoq; diuerſus efficiatur ſyllogiſmus? Reſpõdemus, ꝙ modi iſti, aut iidem ſunt cum ſupra dictis, aut propõnẽ inexiſtentẽ quò ad decurſum ſyllogiſticũ nõ uariant: quẽadmodũ & ſupra retulimus,

Propoſitiões iuxta materiã hic diſcrimi/nari.

Ineſſe.

Contingere in ſiſt.

Cur cæteri modi non uariẽt ſyllogiſmum.

In neceſſariis itaq; ferme cõſimiliter ſe habet ac in his quę inſunt: eodem enĩ modo poſitis terminis in eo, quod eſt Ineſſe, ⁊ in eo, quod eſt Ex neceſſitate ineſſe, erit ⁊ non erit ſyllogiſmus: præterquam ꝙ different in eo, ꝙ adiacet terminis: Ex neceſſitate ineſſe uel non ineſſe. namq; ⁊ priuatiuum ſimiliter conuertitur: ⁊ quod eſt In toto eſſe, ⁊ qđ De omni, conſimiliter aſſignabimus, in aliis igitur eodem pacto monſtrabitur per conuerſionem, ꝙ concluſio eſt neceſſaria: quemadmodum in eo, quod eſt ineſſe.

Quæritur, quum Ariſt. de ſimpliciter ſyllogiſmo ſermonẽ faciat, cur ipſum coerceat ad neceſſarias aut contingentes propoſitiones: namq;, de ſyllogiſmo ex neceſſariis, in Poſterioribus: de contingente, in Topicis abunde diſputat. Reſpondemus ꝙ neceſſariũ contingenſq; bifariam conſiderari poſſunt: Latius, ut formam uariant ſyllogiſticam, atq; ut neceſſariũ pro quocũq; accipitur neceſſario, ſeu ſimpliciter, ſeu ſecũdum quid: & contingens conſimiliter, ut ex diuerſo dicto de omni ac diuerſis conuertendi modis diuerſas facere complicationes: Et præſſius, ut neceſſariũ idem, quod per ſe ſignificat, & contingens idem, qđ probabile cum timore oppoſiti. Latius itaq; neceſſarium & contingens hoc in loco accepit Ariſt. ut formam uidelicet ſyllogiſmi, de qua ĩ propoſito ſermo eſt, aliquantiſper uariãt. Ait itaq;, ꝙ ſi propoſitiones neceſſariæ extiterint (non addo quemadmodum nõnulli, In ſenſu aut compoſitionis aut diuiſionis, nam & hoc ſupra refutatum eſt in conuerſionibus) ſi inq̃ propoſitiones tales fuerint, fermè iidem fiunt ſyllogiſmi, qui & in his, quæ ſunt inexiſtentes, nam quatuor utiles complicationes in prima efficiuntur, totidem in ſecũda, & ſex in tertia: & quaſi cauſam reddidit, ob quam, ſtatim poſt coniugationes inexiſtentes, neceſſarias ordinauit: namq; & eò ꝙ ſunt conſimiles (in utriſq; enim prædicatum actu ineſt ſubiecto) & principia etiam ſyllogiſtica, ſi non eadem, conſimilia tamen retinent, Conuerſionem inquam ac dictũ De omni: ideo ſtatim poſt ſyllogiſmos inexiſtẽtes, de neceſſariis agendum fuit. (Præterquam ꝙ different.) Ex hoc non immerito quiſpiam anſam caperet dubitandi contra ea, quæ ſuperius dicta ſunt, inquiẽs, ꝓpoſitiones modales ab his, quæ ſunt inexiſtentes, nõ ſecundum materiam & modum, ut aſſeruimus, uerum modi tantum appoſitione differre: namq; hoc quaſi ex contextu manifeſtũ eſt. ¶ Dicimus quẽadmodum & alibi Alexãder, ꝙ modorum appoſitio in conueniente materia facienda eſt, & hoc uoluiſſe philoſophum dixerim: ut uidelicet differant propoſitiones iſtæ eò ꝙ illis ſecundum debitas & congruentes materias apponatur modus. (Namq; & priuatiuũ.) Reddit rationem nunc, cur complicationes neceſſariæ ſimiles ſint his, quæ ſunt inexiſtẽtes: namq;, inq̃t, principia harum ſunt eadem, ergo & coniugationes ſimiles erunt: principia eſſe eadem ipſe hunc in modũ mõſtrat, Conuerſio ẽ eadẽ, uniuerſalis enim negatiua, inq̃t, eodẽ pacto cõuertitur: igitur cõuerſio eadẽ

Quatenus neceſſarii & contingentis ſauo tractatui de ſimpliciter ſyllogiſmo intraſit.

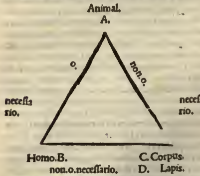
Modi quare/mus adhibeã/tur.

Cur negatiuæ uni. meminit.

eſt. Sed quæreret non iniuria quiſpiam, quare de uniuerſali tantum negatiua mentionem fecerit, quum non huius dũtaxat, ſed affirmatiuarum quoque conuerſione, ſecunda ac tertia ad primam reducantur figuram. Dicimus ob id hoc factum eſſe, quoniam affirmatiuæ omnes eodem modo conuertebãtur tam inexiſtentes, quàm neceſſariæ aut contingentes: negatiuæ uerò, non itidem: nam contingens negatiua uniuerſalis non conuertitur terminis, quemadmodum infrà dilucidabimus. (Et quod eſt in toto eſſe). Et dictum de omni, inquit, per quod prima monſtratur figura, idem utrobiq; eſt, in propoſitionibus dico inexiſtentibus & neceſſariis: in contingentibus uero nõ idem, ſicut infrà planum erit.

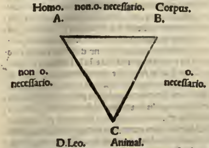
In media vero figura, quando ſit hoc quidem vniuerſaliter affirmatiuum, hoc autem priuatiuum in parte.

Paradigma 2. figuræ.

Atq; iterum in tertia, quum ſit hoc quidem vniuerſaliter pꝛędicatiuum, illud vero priuatiuum in parte, non ſimiliter erit & demonſtratio: cęterum neceſſe eſt, cum vtrunque non ineſt, de hoc facere ſyllogiſmum: erit enim neceſſarius & in his: ſi autem de expoſito neceſſario eſt / & de illo quodam: nãq; expoſitum, quod illud aliquid eſt: ſit autẽ vtenque ſyllogiſmorum in propꝛia figura.

paradigma 3. figuræ

Exponit quare ſuperius dixit, fermè: nãq; inquit in hoc. differant complicationes neceſſariæ à complicationibus inexiſtentibus, quoniam quartus ſecũdæ & quintus tertiæ non eodem pacto monſtrantur: in ſyllogiſmis enim inexiſtentibus, monſtrabantur per impoſſibile: hîc autem oſtenſio talis fieri minimè poteſt ſed expoſitione arguuntur: nam ſi oppoſitum aſſumpſeris concluſionis cum altera propoſitionum, miſtionem facies ex neceſſariis & contingentibus, de qua adhuc nulla facta eſt mentio: atque ita ignotiori ignotum mõſtrabis, quod perabſurdum. neq; dicas, quemadmodum nonnulli malè aſſerunt, φ quia miſtio talis non eſt congrua, ideo non poſſunt per impoſſibile monſtrari: nãq; nulla eſt utilis complicatio, quin conuerſiuo pacto aliquo poſſit monſtrari ſyllogiſmo: ſed potius dixeris ob id philoſophũ monſtrationẽ hanc negaſſe, quia de tali miſtione, nulla adhuc mentio facta fuerat. ⁋ Sed dubitaret merito aliquis quomodo coniugationes iſtæ non poſſunt ꝑ impoſſibile, dico etiam per notiora, monſtrari: ſuperius enim dictum eſt, φ neceſſariæ propoſitioni triplex opponitur contingens, neceſſaria, non neceſſaria, & poſſibilis: ſi itaq; cõtradictorium aſſumpſerimus, contingẽs neceſſarium, manifeſtum, φ ex ambabus neceſſariis complicatio aſtruetur: atq; ita ex euidentioribus ſyllogiſmus fiet. Dicimus φ licet hoc fieri aliquãdo poſſit, non tamen ſemper: nam ſi contradictorium uerificetur non pro contingenti neceſſario, ſed pro nõ neceſſario aut poſſibili, tunc planum eſt, φ ex ignotioribus arguemus, in miſtione inquam, aut neceſſarii & inexiſtentis, aut neceſſarii & contingentis ueri: quod quaſi uidens Alulidus Roſad. inquit, Erit igitur ſyllogiſmus permiſtus ex propoſitione neceſſaria & abſoluta aut contingente, tacuit autem neceſſariam, quia tunc ex notioribus procedebat deductio. (Cæterum neceſſe eſt.) Verum, inquit, ſi uolumus coniugationes iſtas arguere, expoſitoria ratione uti debemus: ubi notes, quemadmodum & Alexãder refert φ modus iſte exponendi, longe ab eo diſſimilis eſt, q supra in tertia figura in ſyllogiſmis inexiſtentibus fiebat: ibi enim quoddam ſenſibile accipiebamus non egens monſtratione aliqua unde & ſolum acceptum ſufficiens erat: hic autem, quod accipitur, non ſolum ſenſu ſufficit, ſed ad ipſum opus eſt ſyllogiſmum facere: quare hoc ueluti innuens intulit (de hoc facere ſyllogiſmum) quaſi non ſufficeret ſola ſenſibilis mõſtratio, ſed adhuc ſyllogiſmo opus eẽt: quod iterum planius oſtendit, dum ait (namq; expoſitũ, quod illud aliquid eſt) illud enim nota eſſentiales prædicati exiſtit: quemadmodum & infra declarabimus, uerum licet hoc pacto expoſitoria iſta monſtratio procedat, nil tamen prohibet, φ ſenſibili etiam monſtratione argui poſſint. (In propria figura.) Hoc eſt ſyllogiſmus expoſitorius monſtrans complicationem figuræ ſecundæ, in ſecunda etiam ſit: & tertiæ cõſimiliter, in tertia: atque ut hoc planius ſit, faciamus expoſitionem: ſit ſyllogiſmus in ſecunda, Neceſſe ẽ omne b eſſe a, Neceſſe eſt aliquod c non eſſe a, ergo neceſſe eſt aliquod c non eſſe b, monſtro hoc: accipiamus enim ſub ipſo c aliquid minus cõe, à quo uniuerſaliter remo-

Cur coniugationes iſtæ nõ oſtendantur ꝑ impoſſibile.

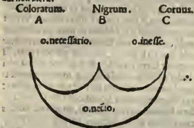
Expoſitio qualis.

ter remoueatur a, & ſit d, & ita procedamus, Neceſſe omne b a, neceſſe nullum d a, ergo neceſſe nullũ d b, ſed d erat aliquod c, aliquod igitur c neceſſario non eſt b. Planum itaq; ꝙ ſyllogiſmus iſte expoſitorius in eadem figura efficitur, in qua & expoſitus, conſimiliter & de tertia dicendum erit. ¶ Ceterum Theophraſtus, referente Alexandro, non ita mõſtrauit cõplicationes iſtas in primo ſuorum Priorum Analyticorum: ſed diſtulit horum monſtrationem, tanquã quæ per impoſſibile fieri poſſit. Et hæc de uniformibus neceſſariis: deinceps de miſtis ex neceſſariis & inexiſtentibus dicendum erit.

Opinio Theophraſti.

Miſtio neceſſarij et ineſſe:

SEd contingit aliquando, altera propoſitione neceſſaria exiſtente, neceſſarium fieri ſyllogiſmum: præterq; ꝙ non vtralibet, ſed quę ad maius extremum: vt ſi a quidẽ ſumptum eſt, ineſſe ipſi b ex neceſſitate aut non ineſſe, b vero, ipſi c ineſſe ſolum: ſic enim ſumptis propoſitionibus, ex neceſſitate a inerit ipſi c aut non inerit.

Poſteaq̃ pertractauit de complicationibus ex ambabus neceſſariis, uult in præſentia exponere, quomodo altera neceſſaria, altera uero inexiſtente, ſequatur coniugatio neceſſaria: & ait ꝙ maiore neceſſaria, ac minore inexiſtente, neceſſarium concluditur quæſitum: econuerſo autem diſpoſitis propoſitionibus, minimè. Sed quoniam circa hæc infinitæ quaſi inſurgunt quæſtiones, ac uariæ uirorum doctiſſimorum ſententiæ, adeoq; locus iſte difficilis intellectu eſt, ut uix poſſit extricari: non abſurdũ facturus ero, ſi prius diuino implorato auxilio, ad enigma hoc enodandum me conferam: debet enim numẽ intereſſe, quũ dignus inciderit nodus uindice. Sit itaq; inuocatio noſtra eadem, quam in muſarum hymno fecit antiquiſſimus poetarum Orpheus.

ἀλλὰ θεαὶ καὶ ἐμεῖο πολυπτοίητον ἐρωὴν
παύσατε, καὶ νοεροῖσ με σοφῶν βακχεύσατε μύθοισ,
μηδέ μ' ἀποπλάγξειε δυσευιέων γένεα ἀνδρῶν.
ἀτραπιτοῦ ζαθέησ ἐριφεγγέοσ ἀγλαοκάρπου,
αἰεὶ δ' ἐξ ὁμάδοιο πολυπλάγκτοιο γενέθλησ,
ἕλκετ' ἐμὴν ψυχὴν πολυαλήμονα, πρὸσ φάοσ ἁγνὸν,
ὑμετέρων βρίθουσαν ἀεξινόων ἀπὸ βίβλων,
καὶ κλέοσ εὐεπίησ φρενοθελγέοσ αἰὲν ἔχουσαν.

Dicimus itaque iam à Veſta, ut dicitur, exorſi ꝙ uariæ ac multiformes circa modum iſtum cõplicãdi connectendiq; propoſitiones, extiterũt & antiquorum & moderniorum opiniones: iuniores enim modum quendam mea quidem ſententia ualde auerſum à ueritate ſecuti ſunt. Quidam namque eorum dicunt, ꝙ ex maiore neceſſaria in ſenſu diuiſionis & minore inexiſtente, ſequitur concluſio neceſſaria ſiue minor ſimpliciter, ſiue ut nunc fuerit inexiſtens. Si uero maior in ſenſu cõpoſitionis accepta fuerit, non ualere aiunt coniugationem iſtam, ni minor ſimpliciter fuerit inexiſtens, definiuntq; Simpliciter inexiſtente, quum prædicatum non aliquando ſubiecto competere poteſt, aliquando nõ, ſed ſemper: Vt nunc autem, quũ ſecius ſe habuerit. Adduntq;, ſi maior fuerit inexiſtens ut nunc, minor uero neceſſaria ſiue compoſita ſiue diuiſa, ꝙ nunquam utilis eſtruitur coniugatio: ſin autem inexiſtens ſimpliciter ſit, ꝙ ſemp quõcunq; ſumpta minore neceſſaria: cõcluſio itidẽ ſequetẽ neceſſaria: dicũt inſup philoſophorũ intellexiſſe de ꝓpõnibus in ſenſu diuiſo, nõ aũt cõpoſito. Alii uero, binas ponunt circa miſtionẽ iſtam regulas, unam, ꝙ maiore neceſſaria, omnes modi ualẽt in concluſionem neceſſariam in parte, nõ autem uniuerſalem: propterea ꝙ uerificatur medius de minore tm̃ pro eo quod eſt: in concluſione autem maior extremitas non ſolum pro eo, quod eſt, ſed pro eo ẽt, quod nõ eſt, ſed poteſt eſſe: Alteram, ꝙ ex maiore inexiſtente non ſequitur concluſio neq; inexiſtẽs, neq; neceſſaria, ſed poſſibilis: per poſſibile, commune quippiam intelligentes inexiſtenti & neceſſario: adduntq; ex maiore neceſſaria & minore inexiſtente poſſe concluſionem neceſſariã uniuerſaliter ſequi, cum reduplicatione tamen. Sed quoniam poſitiones iſtæ lõge recedunt ab Ariſtotelica ueritate, & ſi quid boni retinẽt, id totum infra declarabitur: ideo has omittẽdas cenſeo. namq; prior quaſi refutata eſt, dũ agebamus de conuerſionibus: altera quoq;, dum poſſibile illud commune deſtruebamus. Satius itaq; eſt, ut ad celebratiores opiniones ueniamus. ¶ Diuus nãq; Albertus, nulla præmiſſa diuiſione compoſitionis diuiſioniſq;, inquit, ꝙ ſi maior fuerit neceſſaria, & minor inexiſtens ſimpliciter, ſemper complicatio fiet uti is in

De neceſſarii et ineſſe miſtiõe opiniones.

Simpliciter inexiſtens.

S. Albert.

concluſionem neceſſariam:ſin autem maior inexiſtés fuerit ut nunc, minorq́, neceſſaria, cõiugatio fiet inutilis ad concluſionem neceſſariam. atq́ inſuper dicit, ꝙ ſimpliciter inexiſtens nuncupatur, quæ ſecundum rem neceſſaria eſt, licet modum non habeat: atq́ ita ambiguitates omnes, quę hac in materia efficiũtur, ſubterfugit: & quoniam opinio hęc maxime ꝓbatur noſtris temporibus, & quia ſanctum eſt, præhonorare ueritatem, eam quibus potero rationibus

Alberti opinionem oppugnat Burana.

infringam. ¶ Primũ itaq́ ſi minor eo pacto eſſet ſimpliciter inexiſtens, ſequeretur, complicationes iſtas nihil differre ſecundum rem ab his, quæ utraſq́ habẽt neceſſarias, atq́ ita aut miſtio hæc ſuperuacanea foret: aut complicationes non re, ſed noſtro proferendi modo tantumodo differrent, quorũ utrũq́ perabſurdum eſt. quodq́; ſecundũ falſum ſit (de priori enim nemo dubitat) monſtro euidẽte ratione: nãq́ in ſecũda figura ambabus neceſſariis in cõiugationibus omnibus, in quibus & inexiſtens, utilis erit igitur complicatio: ſi uero affirmatiua neceſſaria fuerit, negatiua uero inexiſtens, quemadmodum infra planum erit, inutilis erit coniugatio: non modo igitur ſolo, uerũ & re à ſeinuicem differũt. eadẽ ratio adduci poſſet & de aliis compluribus. Præterea quemadmodum ſupra etiam retulimus, nonne inexiſtẽs dicebatur, quãdo prædicatum ſubiecto inerat, poterat autem non ineſſe? hoc enim declaratum à nobis eſt, & Ariſtoteles quoq́ innuit, quum dixit, Quoniam diuerſum eſt ineſſe, & neceſſitate ineſſe. & reliqua: ubi quaſi rationem hanc adduxit, Si propoſitiones re diſtinguũtur ſyllogiſmi quoq́ ex his confecti diſtingui debẽt ſed prius eſt, igitur & ſecundum: nõ erit itaq́ illa ſimpliciter inexiſtens, quum inexiſtendi rationem agnaturam deſtruat. Præterea Ariſtoteles ipſe in contextu, dum tollit deſtruitq́; complicationem ex maiore inexiſtente ac minore neceſſaria, nonne maiorem accipit ut nunc inexiſtentem? profecto etiam: ergo aut refutatio iſta nulla eſt, aut non oportet inexiſtentem

Obiectio,

eiuſmodi eſſe. ¶ Quòd ſi dicas, quemadmodũ & diuus reſpondet Albertus, minorem inexiſtẽtem à neceſſaria aſtringi, ut ſimpliciter ſit, maiorẽ uero à minore minimè: quum minor ſub maiore, non autem

Solutio.

ſub minore maior cõtineatur. ¶ Contra. Si hoc uerũ eſſet, ſequeretur ꝙ nũquam poſſemus pacto aliquo ſub maiore neceſſaria, minorem ſumere ut nunc inexiſtentem, quod tamen falſum: namq́ hæc neceſſaria ẽ, Neceſſario omnis homo animal, & hæc ut nũc inexiſtens, Omne currens homo ex quibus, ut planũ eſt, neceſſaria ſequitur concluſio, Omne currens neceſſario eſt animal. Demum ſi uolebat philoſophus minorem talem eſſe, cur de ea nullam fecit mẽtionẽ, quemadmodum in miſtione inexiſtentis & cõtingẽtis? profecto nullam quiſpiam rationem aſſignare poterit. Dicendum itaq́, minorem poſſe quomodocunq́ inexiſtẽtem accipi. ¶ Sed adhuc inſurget Aluli dus

Auerr

Roſ. cum ſua opinione, quam plurimi fecit, & ob id credidit ſe ſolum ueritatem adinueniſſe: ait enim, primo quandam faciens diſtinctionem, ꝙ propoſitionũ alia neceſſaria alia inexiſtens, & hoc, quantum propoſito ſatiſfacit, additq́; utraſq́ iſtas bifariam ſecari: propterea ꝙ alia per ſe, alia per accidens & neceſſaria & inexiſtens ſit: Per ſe dicuntur neceſſariæ, quæ ex ſubiecto conſiſtunt, ac pędicato eſſentiali ſubiecto: aut ex ſubiecto propriaq́; paſſione: uel ut planius dicã quæcunq́ aut in primo aut in ſecundo ſunt ꝑ ſe dicendi mõ, Neceſſariæ uero ꝑ accidens ſunt quæ partẽ naturę inexiſtentis habent partẽq́; neceſſarii, ceu ſi dicam, Omne ambulans animal: ſed inexiſtẽs per ſe ſeu ſimpliciter, ea nũcupabitur, in qua quum ſubiectum diſponit̃ aliqua diſpoſitione, erit prædicatũ neceſſario ipſum cõſequens, ſicuti ẽ, Oẽ ambulans moueri. Inexiſtens aũt ꝑ accidens, ſiue ut nunc, ea dicet̃, q̃ in tẽpore determinato ueritatẽ obtinet, quẽadmodũ, Oĩs hõ albus. His ꝓmiſſis diſtinctionibus, inquit, ꝙ ſi ambæ ꝓpõnes fuerint neceſſariæ per ſe, concluſio erit ꝑ ſe neceſſaria: ſi uero maior ſit per ſe neceſſaria, & minor ꝑ accidens, ꝑ ſe aũt inexiſtens: concluſio ſequet̃ ꝑ accidens neceſſaria, inexiſtens ꝑ ſe, & addit differẽtiã iſtã eſſe inter concluſionem, quæ ex ambabus ſequit̃ ꝑ ſe neceſſariis, & eam, quæ ex altera tantum. Verũ ſi maiori neceſſariæ ꝑ ſe, addatur ut nunc inexiſtens, aliquando concludet̃ neceſſarium, aliq̃n nõ neceſſariũ: quodq́; hoc ita ſe habeat, terminis ipſe cõprobat. Si uero maior fuerit inexiſtens & minor neceſſaria, non cõcludet̃ cõcluſio neceſſaria, eò ꝙ minoris prædicatũ, qui ẽ terminus medius nõ ẽ de natura neceſſarii: & ex cõſequenti, maior ꝓpoſitio erit ſm ſubiectũ, neceſſaria ſecundũ uero prædicatũ, inexiſtens: modus aũt neceſſitatis non ſubiectum, ſed prædicatũ cõſequtur: quare cõcluſio nõ erit neceſſaria. Hæc ille. ¶ Sed

Auerrois opinionem oppugnat Burana.

cõtra hanc opinionẽ hunc in modũ arguimus, & primo cõtra determinationẽ ꝓpõnis inexiſtẽtis ſimpliciter: nãq́ ea ꝑ ſe & propriè ac ſimpliciter inexiſtẽs dicenda ẽ, quæ plures habet conditiones inexiſtendi, q̃ quæ pauciores: ſed iſta, Oẽ ambulans mouet̃, pauciores habet inexiſtendi conditiones, quàm hæc, Omne currens album: ergo hæc potius ſimpliciter dicenda eſt inexiſtens. arguitur aſſumptum: namq́ quemadmodum plerunq́ recitauimus, leges inexiſtentis ſunt, ut ſubiectum ſit quidem, non ex neceſſitate tamen, & conſimiliter prædicatum: & ad hæc, quod ꝓdicatum ſubiecto inſit, non tamẽ neceſſario: ſed hæc, Omne currẽs album, omnes has habet: illa uero, Ambulans mouetur, alteram tantum: non igitur dicenda eſt ſimpliciter ineſſe Pręterea te quoque alibi aſſerente, iſta erit inexiſtẽs ſimpliciter, Omnis coruus niger, & iſta itidem, Omnis nix alba: in quibus tamen nulla ẽ eſſentialis habitudo pędicati ad ſubiectum: neque neceſſitas aliqua, uti manifeſtum eſt: ſequitur itaq́, illam quam ponebas, non eſſe ueram & ſimpliciter inexiſtentem. Præterea denominatio ſemper ſacienda eſt ab eo, quod ſimpliciter dicitur: ſi igitur, ut

aſſer is,

aſſeris, concluſio quæ ex maiore ſequitur neceſſaria & minore inexiſtente, per accidens neceſſaria eſt, ſimpliciter uero inexiſtens, cur non potius inexiſtens dicetur q̃ neceſſaria? aut ſi hoc eſt, cur minorem conſimilis quoq; naturæ exiſtentem, non potius appellabas neceſſariam q̃ inexiſtentem? non uidetur itaque & hæc opinio in totum propoſito ſatisfacere.

Græcorum

¶ Sequitur deinceps Græcorum opinio, Alexandri inquam atq; Philoponi (quam optimam omnium eſſe duco) ex maiore uidelicet neceſſaria & minore inexiſtente quomodocunq; concluſionem ſequi neceſſariam. & quanquã opinio hæc alias eſt optima: quædam tamen ponit, quæ nos cum ratione reiicienda arbitramur.

Dubium Alexandri.

¶ Et primum uidetur dubitare Alexander, quonam pacto minor ſumenda ſit, an cum tali diſpoſitione, ut prædicatum neceſſario inſit ſubiecto an uero ex ſuppoſitione, quemadmodum & ipſe aſſerit inexiſtentem: nos autem dicimus, minorem uere inexiſtentem accipiendam eſſe, ut uidelicet à neceſſaria contingenteq; ſeiungitur: hoc eſt, ut ſubiectum inexiſtens eſt ac prædicatum ſimiliter, & habitudo eiuſdem ad ſubiectum inexiſtens: addimusq; deinceps, eodem pacto maiorem ſimpliciter neceſſariam accipiendam eſſe: ac deinde concludimus, qualemcũque ſequi neceſſariam: ut plurimum uero, ſecũdum quid ſeu ex ſuppoſitione neceſſariam: Licet in omnibus hoc fieri Philoponus referat, dicatq; hanc etiam extitiſſe Alexandri opinionem, hoc aſſerentis in quodam ſuo libello, ac Soſigenis præceptoris ſui teſtimonium adducentis: nos autem & uere neceſſariam ſequi monſtrabimus.

Declaratio opinionis Græcorum.

¶ Sed primum fundamenta opinionis iſtius iacienda ſunt, mox etiam ad rationes propoſitas reſpondendum. Primum itaq; ſumitur ex ratione dicti. De omni: ſi enim, quemadmodum & ſupra dictum eſt, De omni dici, & in toto eſſe, ſimiliter aſſignantur in neceſſariis atq; inexiſtentibus propoſitionibus: nil ergo refert quo ad decurſum ratiocinãdi, ſiue inexiſtentes, ſiue neceſſarias aſſumpſerimus propoſitiones. Si itaque maior fuerit neceſſaria & minor inexiſtens, per dictum De omni indemonſtrabilis fiet ſyllogiſmus, concludens maius extremum de minori cum determinatione maioris: & quia maius Neceſſario determinatur, concluſio quoque neceſſaria erit. ¶ Secundo dicimus maiorem oportere accipi uere neceſſariam, & minorem conſimiliter uere inexiſtentem, eo, quem ſupra diximus, modo, ac complicationes iſtas primo fieri ita ſe habentibus propoſitionibus. deinde, quia omne quod per accidens eſt, reducitur ad per ſe talem, dicimus etiam, ꝙ ſi maior neceſſaria extiterit per accidens, & minor conſimiliter inexiſtens, ꝙ concluſio ualde ſequetur per accidens, & cum determinatione ſecundũ quid neceſſaria: quemadmodum exponemus: & Alulidus Roſad. & nonnulli moderniorum quaſi declarauerunt.

Miſtiones cur dictæ.

Et ex hoc ac ſupra relatis, patere poteſt cauſa, quare hæ connexiones, miſtiones fuerint nuncupatæ: nãq;, quemadmodum in naturalibus ex miſtis elementis, aliud quid conficitur, quod potentia elementa eſt, actu uero aliud: ita & in miſtionibus iſtis, aliquid ut plurimum fit, quod neque uere eſt neceſſarium, neq; ſimpliciter inexiſtens, ſed naturæ utriuſque particeps.

¶ Tertio dicimus, quoniam Ariſtoteles hoc in libro de forma pertractat ſyllogiſtica, ideo in his complicationibus decurſum tantum ratiocinandi conſiderandum eſſe, quonam pacto poſitis propoſitionibus, eo quòd hæc ſint, ſequatur concluſio: & ob id aliter in Poſterioribus, aliter hic accipi connexiones iſtas aſſerimus. Ibi nãque neceſſariæ erant propoſitiones, & non ſolum neceſſariæ, ſed & ſimpliciter neceſſariæ: & non ſolum tales, uerum & per ſe neceſſariæ, ſi per ſe neceſſarium, quod nos negamus, à ſimpliciter diſtinguitur neceſſario: & amplius, oportebat eaſdem concluſionis cauſas eſſe: Hic uero propoſitiones qualitercunq; neceſſariæ eſſe poterunt, ſeu ſimpliciter, ſeu per accidens, ex principali tamen intentione ſimpliciter neceſſariæ eſſe debent, ex ſecundaria etiam per accidens: & qualem ſementem feceris in præmiſſis propoſitionibus, talem colliges in concluſione.

Neceſſariæ connexiones non eædẽ hic & in Poſterioribus.

Sed quoniam opinio iſthæc quamplurimis agitatur conquaſſaturq; inſtantiis atque argumentis, operæprecium facturus ero, ſi iſtis ſatis aliqua in parte fecero.

Rõnes Theophraſti & Eudemi contra Ariſt.

¶ Occurrunt itaque in primis Ariſtotelis (referente Alexandro) ſocii, Theophraſtus atque Eudemus, qui ualidis rationibus Ariſtotelicum placitum conantur infringere: in quorum ſententiam ceſſere, ut inquit Philoponus, Platonicorum quoque nonnulli hi enim dicunt, ex ambabus quidem neceſſariis concluſionem colligi neceſſariam: ex altera uero neceſſaria & inexiſtente altera, non neceſſariam ſed inexiſtentem ſequi, propterea quòd concluſio ſemper aſſimilatur uiliori propoſitionum: nãque uidemus, ſi altera uniuerſaliter ſit, altera in parte, concluſionẽ ſequi in parte: conſimiliter ſi altera negatiua fuerit, & altera affirmatiua, negatiuum erit quæſitum. cum itaque inexiſtere uilius ſit, quàm neceſſarium eſſe, procul dubio concluſionem inexiſtentem, non neceſſariam eſſe oportet. Præterea monſtratur alia quoque ratione. nam ſi in minore dicimus hanc eſſe inexiſtentẽ, Omne c/b/ manifeſtum, quòd b/ poterit non ineſſe ipſi c/ ſit ergo ita; tunc itaque a/ maius extremum non inerit c/ ergo cõcluſio iſta nõ erat neceſſaria, Oẽ c/a/ ſiquidẽ a/ ab ipſo c/ remoueri poteſt. Præterea hoc etiã terminis refelluntur: non enim ſequitur, Neceſſe eſt omnem hominem eſſe animal, omne motum eſt homo, neceſſe eſt igitur omne motum eſſe animal. iterum, Omne ambulans mouetur cruribus ex neceſſitate, Omnis homo ambulat, nec tamen ſequitur, Ergo neceſſario omnis homo cruribus mouetur. item non ſequitur, Neceſſe eſt omne grammaticum ſcientiam habere, omnis homo grammaticus, igitur neceſſe eſt

omnem hominem ſcientiam habere. Præterea, ſi maius extremum minori ineſt per medium, palam ꝙ eo pacto, quo medium minori inerit, & maius de eodem in concluſione dicetur: ſed à minori medium abeſſe poteſt, ergo & ab eadem maius. ☞ Demum addit ex eorum ſententia Alulidus Roſad. Vbicunque fuerit dictum. De omni, oportet cum eadem determinatione & totum & partem determinari: ſed ſi maior extiterit neceſſaria, maius extremum (quod rationem totius habet) neceſſario determinatur: ergo ſi fieri debet De omni prędicatio, neceſſe eſt, medium terminum (qui partis rationem habet) in minore propoſitione eadem determinatione coerceri: ſi itaque minor inexiſtens fuerit, non ſequetur neceſſaria concluſio per dictum De omni. Confirmatur: nãque ſi omnes complicationes, quæ ex id genus terminis cõſtitui poſſunt, percurramus: ſemper inueniemus concluſionem ſimilem minori, non autem maiori: puta, Omnis homo animal, omne grammaticum homo, omne grammaticum animal: hic enim quemadmodum minor, neceſſaria eſt ſecundum quid, ita & concluſio: cum alioquin maior ſimpliciter ſit neceſſaria. Aiunt nonnulli, hoc euidentius reprobari in particularibus, hunc in modum, Neceſſe eſt omnem hominem eſſe animal, aliquod album homo, non tamen ſequitur, Neceſſe eſt aliquod album animal eſſe: quòd ſi dicas hanc eſſe neceſſariam, ſequetur & hanc conſimiliter neceſſariam eſſe, Aliquod animal album: quod eſt falſum: nãque hæc proculdubio ueritatem obtinet, Contingit nullum animal album eſſe: quæ illam demolitur ac deſtruit. ☞ Ad hæc & conſimilia conabimur pro uirili facere aliqua in parte ſatis: & ad primum reſpondemus, quemadmodum & Alulidus Roſad. Nãque, inquit, concluſio non ſequitur propoſitionem negatiuam: non autem affirmatiuam, ex eo, quòd negatiua uilior ſit affirmatiua, ſed propterea quòd ipſa negatiua eſt: cum alioquin ſi abſoluta eſſet uilior, ipſa eſſet affirmatiua, non negatiua: & confuſio ſermonis iſtius palam eſt per ſe. Hæc ille, ceu ſi diceret, negandum eſſe aſſumptum illud, quòd ſemper concluſio uiliorem ſequatur propoſitionem. quòd ſi dixeris, hoc eſſe manifeſtum in ratiociniis, in quibus concluſio negatiuam ſequitur, non affirmatiuam: dicimus quòd hoc non fit, eo, quòd negatiua uilior ſit affirmatiua, ſed propter dictum De nullo: quod negatiuam colligit concluſionem. ☞ Præterea inquit, ſuppoſito quòd ita eſſet, cum in miſtione neceſſarii & inexiſtentis, minor (quæ abſoluta & inexiſtens eſt) ſemper ſit affirmatiua, nonne merito affirmationis dignior cenſenda eſſet neceſſaria negatiua? ☞ Quòd ſi dixeris, propterea quòd concluſio ſequitur eo ꝙ hæc ſint, ideo quòd uiliſſimum in utraque eſt, id etiam ſeruari in concluſione: puta, ſi altera negatiua fuerit uniuerſaliter, altera uero affirmatiua in parte, concluſionem fieri negatiuam in parte: conſimiliter fieri & in miſtione hac: nãque concluſionẽ à minore modum accipere, quòd ſit inexiſtens, à maiore uero qualitatem, quia ſit negatiua. Reſpondemus hoc falſum eſſe: nãque non ob id, quòd concluſio ſequitur eo quòd hæc ſint, propterea debet ſequi modum propoſitionis ignobilioris: ſequi enim eo quòd hæc ſint, conditio ac lex eſt dicti De omni ac De nullo: in dicto autem de omni uel de nullo, duo tantum conſiderantur, qualitas & quantitas: dico itaque, cum tale principium idem ſeu ſimile ſit in propoſitionibus & inexiſtentibus & neceſſariis, quòd leges illæ, quæ in inexiſtentibus obſeruabantur, eædem & hic cenſentur, concluſionem inquam ſequi debere uiliſſimum, quod in quantitate ac qualitate extiterit: non autem in modis. quia ſi modum ſequeretur, cum modus totam propoſitionem determinet, maxime autem prædicatum: eſſet concluſio in omnibus alteri propoſitionum ſimilis: quod per abſurdum. nãque ſi altera eſſet negatiua, affirmatiua altera, ex neceſſitate concluſio colligeretur negatiua.

Ad alteram rationem reſpondent nonnulli, negantes medium in minore poſſe à ſubiecto abeſſe: propterea quòd partes tantum ſubſtantiales accipiuntur medii termini: atque quaſi in eorum opinionem incidunt, qui minorem uolunt ſimpliciter inexiſtentem eſſe, quæ à neceſſaria non differat, niſi modi appoſitione. ☞ Alii etiam aliter dicunt: ſed nos omiſſis eorum reſponſionibus, hunc in modum dicimus, & fortaſſe longe melius. Cum enim dicis, cum maior extremitas inſit minori in concluſione per medium, ſi medium à minori remoueri poteſt, ergo & maior ab eadem: nego conſequentiam ratiociniumque: nãque ſi præmiſſæ non ſolum illationis, ſed & exiſtentiæ eſſent cauſa concluſionis, proculdubio uerum eſſet, quòd medio deſtructo, concluſio aboleretur, quemadmodum & in Poſterioribus arguitur, ſed quoniam de modo tantum inferendi conſideramus, non autem cauſandi, ob id dicimus poſſe concluſionem neceſſariam eſſe, toto antecedente neceſſario non exiſtente, ſed altera duntaxat parte. ☞ Ad inſtantias præterea facillime reſpondere poſſumus, negantes minorem hanc, Omne motum eſt homo, ueram aut inexiſtentem eſſe: immo dicimus, ex neceſſitate aliquod motum non eſſe hominem, puta cælum. Et ad alteram reſpondemus ſecundum intentionem Alulidi Roſ. (quem nonnulli etiam moderniorum ſecuti ſunt) ꝙ concluſio, maiore exiſtente ſecundum quid & non abſolute neceſſaria, accipienda eſt cum determinatione: cũ enim dicimus, ꝙ homo eſt ambulans, manifeſtum ꝙ nil aliud uolumus, niſi ꝙ homo non eo ꝙ homo, ſed eo ꝙ eſt ſubiectum ambulationis, ambulans eſſe dicitur: itaq; & in cõcluſione cũ tali accipiẽdus eſt determinatione. nãq; ſi ꝓpoſitiones per accidens ueræ ſunt, cur mirum, ſi & concluſio

Solutio rõnũ Theophraſti & Eudemi, quibus Ariſt. ſententiam oppugnant.

Dictũ de o[illegible] & de nullo tãtũ cõplectũ qualitatẽ & quantitatem.

Burranæ ſolutio.

Solutio inſtãtiarũ quæ factæ ſunt in germania.

cluſio talis? dicimus itaq;, cōcluſionem iſtam eſſe ueram, Neceſſe eſt hominem ſm ꝙ ambulationis ſubiectum, moueri. Conſimiliter ſoluitur & ſequens obiectio. Ad aliud uerò quid ſit dicedum, iam ex ſuperioribus liquet: non enim uerum eſt, ꝙ eo modo, quo medium minori, & maius eidem iſit, ni forte per cauſam demonſtratio extiterit. Ad argumentum uero Aluludi dicimus, maiorē falſam eſſe: non enim ſi maior negatiua, propterea oportet & minorem eſſe talem: cæterum quo ad modos iſtos, ſemper concluſionem ad maioris imaginem enunciari in his inquam ratiocinijs, quæ per dictam De omni arguuntur: ꝙ ſi acciderit concluſionem componi ad ſimilitudinē minoris quo ad prædicati determinationes; dicimus hoc fieri oppidò per accidēs: quemadmodum in modis illis quos ſuprà Refractos nuncupauimus: ibi.n. concluſio non maioris, ſed minoris qualitatem ſequitur. Ad aliud prætereà, quod ad huius confirmationem affertur, reſpondemus, negantes id uerum eſſe: ſi enim faciamus complicationes iſtas, Omnis homo ens, omne grammaticum homo, ergo omne grāmaticum ens: item, Omnis homo animal, omne currens hō, oē currens aial. hic, minor eſt utrūq; inexiſtēs: cōcluſio uerò, p accidens neceſſaria, ibi uero minor p accidēs neceſſaria, cōcluſio aūt p ſe: quapp confeſsò cōſtat, cōcluſionē non minus ſed maioris naturā ſequi.

Concreti accidētis acceptiones.

¶ Ad ultimā inſtātiam, de particularibus ſyllogiſmis dicimus minorem illam diſtinctiōe egere: quū enim dicis, Aliquod album homo: aut album accipis pro ſubiecto tantum albedinis, aut formaliter pro albedine, tantum, aut pro ſubiecto cum tali aptitudine: ſi primo & ultimo modo, ſequitur concluſio illa neceſſaria: ſi ſecundo, quemadmodum cōcluſio eſt falſa, ita & minor. ¶ Quòd ſi dicas eodem pacto & minor neceſſaria dicenda erit, quum aſſeris aliquod album eſſe hominē: ſi enim pro ſubiecto accipiatur, nil amplius notat, niſi ꝙ homo albedini ſubiectus, eſt homo, & hoc neceſſarium eſt. Reſpōdemus, ꝙ hoc quod eſt, Aliquod album, licet unum ſignificet determinatum atq; ab alijs ſeiunctum, indeterminatè tamen & diſiunctiuè ſignificat: quo fit, ut minor inexiſtens, concluſio autem neceſſaria eſſe dicatur: ſi enim, antequam minor induceretur, fuiſſet aliqua alia propoſitio prępoſita, ex qua neceſſario minor illa ſequeretur, proculdubiò minor illa neceſſaria dicenda eſſet: quas ob res, ſuppoſito, ꝙ aliquod album ſit homo, ex neceſſitate ſequitur, neceſſarium eſſe, aliquod album eſſe aial: unde conſueuerunt moderniores modum iſtum neceſſitatis, conſequentię, non conſequentis neceſſarium appellare: quare ſi faciamus cōditionalem ſyllogiſmum ex maiore minoreq;, concluſionem poterimus cum neceſſitatis modo determinatā inferre: puta, ſi ex neceſſitate omnis homo eſt animal, & aliquod album eſt homo: ex neceſſitate neceſſarium eſt, aliquod album animal eſſe. ¶ Quòd ſi ambigens, dixeris, eodem pacto ſi maior ſine neceſſitatis modo afferatur addita minore, poterimus concluſionem cum neceſſitatis modo cōcludere. Reſpondemus, Poteris quidem aſſerere concluſionem neceſſario ſequi, non tñ neceſſario neceſſariam: qm̄ talis modus in neutra præmiſſarum apponebatur. ¶ Quòd ſi iterum dubites, inquiens ꝙ Ariſtoteles infra modum iſtū neceſſarij, quod uocamus ex ſuppoſitiōe, reijcit atq; refellit. Rñdemus, ꝙ ſecius ibi neceſſarium accipitur ex ſuppoſitiōe, quàm hoc in loco: quemadmodum procedentes declarabimus.

Neceſſariū ex ſuppoſitione.

Vel aliter, & fortaſſe melius, dicendum ad rationem principalem, ꝙ minor illa Aliquod album ē homo nullo pacto uere inexiſtens cenſenda eſt, tum quia & prædicatum neceſſariò eſt, & habitudo etiam prædicati ad ſubiectum neceſſaria, ſi album pro albedinis ſuppoſito accipiatur. ¶ In ſumma igitur colligentes quodammodò ea, quæ ſuperius diximus, enunciamus Ariſtotelis ſententiam extitiſſe, ut maiore neceſſaria & minore inexiſtente, concluſio pacto aliquo ſequatur neceſſaria, ſicuti expoſuimus per decurſum.

Sententia Ariſtotelis.

¶ De omni: nāq; ſubiectū propōnis ſimplr neceſſariæ tā de eo qđ in actu exiſtit, uerū eſt, q̄ de eo, qđ in potētia: quo fit, ut nōnullæ propōnes, quas neceſſarias quidā arbitrantur, nullo pacto neceſſariæ ſint uocitādæ: puta, Ex neceſſitate nullū album eſt nigrū: quia.n. poteſt aliquod album eſſe nigrū, ideo quemadmodū & infra dilucidū erit, falſa illa exiſtit. Præcauendum itaque, ne has tāquā neceſſarias proferentes, aliquod inde incommodū inferamus.

Subiectū propōnis ſimpliciter neceſſariæ.

¶ Verumenimuero tempus iam eſt, ut uelis collectis ad contextus expōnem me conferam, (Sed cōtingit aliquando.) Falſum inqt Alexan. eſt, quod nōnulli aſſerunt Ariſtotelē dixiſſe, Contingit aliquando, ob id, quia uidebat cōplicationes nō poſſe in omni materia uerificari: nō.n. ob hęc, Cōtingit dixit: ſed ppea ꝙ nō ſemper in tali miſtione ſequebatur concluſio neceſſaria: nāq; ſi maior fuerit inexiſtens, nō ſequitur talis concluſio: ſi uero maior extiterit neceſſaria, & minor inexiſtens, tunc ſyllogiſtice neceſſaria ſequetur concluſio: quod & ipſe quaſi exponens, inquit, Præterquam ꝙ non utralibet, ſed quæ ad maius extremum.

Redit ad textus enarrationem.

Quoniam enim b/ipſi, ex neceſſitate ineſt aut non ineſt a/ipſum vero c/aliquid eſt eorum, quę ſunt b/ manifeſtum ꝙ & c/ipſi, ex neceſſitate erit borum alterum.

Iſta eſt monſtratio Ariſtot. in his cōiugationibus, cui maxime innititur: qm̄.n. quēadmodū & ſupra retulimus, idē aut ſimile eſt dictū. De oī in neceſſarijs, atq; inexiſtentibus: ſi maior fuerit neceſſaria affirmatiua aut negatiua, & minor inexiſtēs affirmatiua, concludetur in cōcluſione maior de minore, cū maioris determinatione. ¶ Verū alij hanc eandē monſtrant p ad incōmodū deductionē: ſit puta cōplicatio, Ex neceſſitate oē b/a/oē c/b/dico ꝙ ſequitur, Ex neceſſitate omne c/a/quia ſi non, ſit ergo oppoſitū, Contingit aliquod c/nō eſſe a/cū quo, & maiore, ſit in ſecunda figu

Textus probatio per deductionē ad impoſſibile.

ra cõiugatio ex maiore uniuerſali affirmatiua neceſſaria, & minore particulari negatiua contingente, cõcludens particularẽ negatiuã cõtingentẽ: quẽadmodũ & Theophraſtus & Eudemus uolebant, referenre Alexandro. Melius aũt, & longe euidentius hoc fieri põt in tertia, accepto oppoſito cõcluſionis cũ minore, contradictoriũ maioris inferendo: nãq; ex maiore negatiua cõtingente in parte, & minore uniuerſaliter affirmatiua inexiſtente (uolente etiã Ariſtotele) cõtingens concluditur negatiua in parte. Sed & aliter nonnulli perſuadent: Si.n. inquiunt, ex ambabus inexiſtẽtibus, inexiſtens ſequitur concluſio: nõne ex altera neceſſaria & altera inexiſtenre maius quippiam ſequi debet?

1. Inſtantia contra deductionẽ ad impoſſibile.

¶ Ad hæc quidam inſurgunt dicentes, ꝙ eodẽ pacto monſtrare poſſemus & inexiſtentẽ & contingentẽ fieri concluſionem. dico.n. ratiocinii gratia, ꝙ ſequitur, Ex neceſſitate omne b a omne c b non neceſſario omne c a quia ſi non, ſit ergo oppoſitum, Aliquod c non eſt a omne c b igitur aliquod b non eſt a quod maiorem demolitur.

2. Inſtantia.

¶ Conſimiliter monſtrabitur & contingens: ſi.n. non ſequitur, Contingit omne c eſſe a ſequatur itaq; oppoſitum, Neceſſe eſt aliquod c nõ eſſe a omne c eſt b ergo uel ex neceſſitate aliquod b non eſt a uel ſaltem inexiſtendo aliquod b non eſt a quod maiorem diruit. Quare, inquiunt iſti, deductio hæc ad incommodum, oppoſitum magis quàm propoſitum monſtrat.

Inſtantia contra rationem perſuaſoriã.

¶ Ad aliam quoq; perſuaſoriam rationem dicunt, Si propterea ꝙ ex ambabus inexiſtentibus ſequitur inexiſtens, ideo ex altera neceſſaria & altera inexiſtente ſequi deberet neceſſaria: nos ad contrãrias partes arguemus. Si.n. ex ambabus neceſſariis neceſſaria ſequitur concluſio, profecto ex altera tantum, aliquid minus ſequi debet: ſequetur igitur aut inexiſtens aut contingens concluſio.

Solutio inſtantiæ primæ.

¶ Ad harum rationum primam nonnulli hoc pacto reſpondent (in quorum ſentẽtiam Alexander quoq; ceſſiſſe uidetur qui ait, ꝙ de quibus neceſſario prędicatur aliquid, de his & ineſſe prędicabitur: nam quod ex neceſſitate ineſt, uerũ eſt & ineſſe) dicunt itaq; ex eo, quod eſt, Neceſſarium ineſſe, ſequi Ineſſe ipſum: unde recte proferri poſſe arbitrantur, Ex neceſſitate homo eſt animal, ergo animal ineſt homini: & propterea inquit, ꝙ ſi in hac complicatione ad incommodum deducẽtes monſtrauerimus ſequi neceſſarium, cum ex neceſſaria ſequatur inexiſtens, quodammodo & per accidẽs oſtẽdemus, concluſionẽ etiam inexiſtentem ſequi.

Contra ſolutionem.

¶ Sed Hercule non poſſum non maxima affici admiratione, ꝙ uiri iſti tam contraria ſupradictis protulerint: nonne enim ſuperius ſatis ſuperq; arguimus, propoſitiones iſtas à ſeinuicem & modo & materia penitus ſeiungi, neq; unã ex altera ſequi ullo modo poſſe? ſi.n. inexiſtẽs ea eſt, quæ prædicatũ dicit ſubiecto ineſſe, ita ut & nõ ineſſe poſſit, qui fieri poteſt, ut inexiſtẽs ex neceſſaria ſequatur? quod.n. nõ poteſt non ineſſe, poſſe nõ ineſſe, hoc eſt aſſerere.

Rectior ſolutio.

¶ Quas ob res ſecius ego dixerim, ꝙ ductio illa ad incommodum nulla penitus eſt: non.n. ſimpliciter inexiſtentem ſequi monſtrat, uerum ſecundum quid inexiſtentem: quę & neceſſaria ſecundum materiam eſſe poterit: quẽadmodum ſupra ſatis diſputauimus: & hanc concludi poſſe, nos quoq; concedimus, tanquam quæ ex neceſſaria ſequi poſſit: ꝙ ſi & illi ita intellexere, nullum inter nos penitus diſſidiũ erit.

Solutio ſecundæ inſtantiæ.

¶ Ad ſecundã, quicquid alii dixerint, dicimus nos quaſi & prioris reſponſionem confirmantes, ꝙ nõ ſequitur incõmodum aut impoſſibile, quod ſufficiat, ut monſtremus ſequi cõtingẽs: nãq; neceſſaria negatiua particularis nõ modo cõtingentẽ deſtruit uniuerſaliter affirmatiuã, ſed & neceſſariã: nõ.n. ſi iſta ſit falſa, Ex neceſſitate aliquod c non eſt a propterea iſta erit uera, Contingit omne c eſſe a ſed poterit & iſta, Neceſſe omne c eſſe a ut in exẽplo, ſi iſta eſt falſa, Neceſſe eſt aliquẽ hominẽ non eſſe animal: non tamen ob hoc, uera hæc erit, Contingit omnẽ hominẽ eſſe animal: ſed iſta, Neceſſe oẽm hominẽ eſſe animal: non itaq; monſtratio illa ſana eſt: cũ non magis arguat contingens ſequi q̃ neceſſariũ: eodẽ pacto & ad primam rationẽ poſſumus ſacere ſatis.

Solutio inſtantiæ cõtra rõnẽ pſuaſoriã.

¶ Ad reliquam etiam poſſumus reſpondere, cõcedentes aliquid minus ſequi q̃ ex neceſſariis ambabus: propterea ꝙ ibi ſemper ex utriſq; ſimpliciter neceſſariis, ſimpliciter concludebatur neceſſarium: hic autẽ ex ſimpliciter neceſſaria maiore tantum, aliquando ſimpliciter, aliquando ſm quid ſequitur neceſſarium: quemadmodum de ſupradictis palam eſt: nõ tamen ex his deduci poteſt, ſequi debere concluſionẽ inexiſtentem & non neceſſariam. (Quoniam.n. b ipſi.) Senſus & ordo eſt: ex neceſſitate erit horum alterum ipſi c hoc eſt aut affirmatiua aut negatiua uniuerſaliter neceſſaria concludetur: quoniam a ineſt aut non ineſt ex neceſſitate ipſi b & c eſt aliquid eorum, quę ſunt b hoc eſt, quia per dictum, De omni, a prædicatur ex neceſſitate de omni eo, quod ſub b continetur.

4

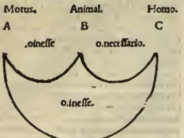
Sinautem b quidem non eſt neceſſarium: b c vero neceſſarium, non erit concluſio neceſſaria: nam ſi eſt, continget a eorum, quę ſunt b alicui ineſſe ex neceſſitate, & per primam, & per tertiam figuram: ſed hoc falſum. Contingit enim b tale eſſe, cui nulli accidit ineſſe a.

Præterea

Præterea & ex terminis palam, quod non eſt concluſio neceſſaria: ut ſi a, eſſet motus, b, animal, in quo autem c, homo: animal nanque homo ex neceſſitate eſt: uerum mouetur animal non ex neceſſitate, neque homo.

3

Conſimiliter autem & ſi priuatiuum eſſe a, b, eadē enim demonſtratio.

Poſteaquam, inquit Philoponus, eā expoſoit, quæ ex maiore eſt neceſſaria: nunc eam elucidat, quę econuerſo ſe habet, hoc eſt, quæ minorem habet neceſſariam, maiorem uero inexiſtentem: & inquit, non neceſſariam, ſed inexiſtentem ſequi concloſionem. Hæc ille. ¶ Sed mea quidam ſententia, non recte: nanque nullibi quæritantes, inueniemus Ariſtotelem aſſerere, concluſionem ſequi inexiſtentem: immo, quod amplius eſt, ſi hoc diceret, perperam diceret: niſi forte inexiſtentem non ſimpliciter, ſed ſecundum quid intelligeret: quemadmodum & ſupra relatum eſt, & alibi qoodāmodo notat Leo Gerſonis: ex altera enim neceſſaria & inexiſtente altera, non niſi per accidens ſequi poteſt uera & ſimpliciter inexiſtens. ¶ Dicimus itaque nos aliter, quod Philoſophos ſolum monſtrat, complicationem iſtam non eſſe ad neceſſariam utilem cōcloſionem concludēdam: & hoc bifariam: tum, quia ex hoc falſum aliquid ſequeretur: tum uero, qoia ex terminis refellitur. prius monſtrat honc in modum, Si enim, inquit, ex maiore inexiſtente & minore neceſſaria, concluſio concluderetur neceſſaria: ſequeretur, aliquam propoſitionem inexiſtentem eſſe, & tamen prædicatū ex neceſſitate ineſſe alicui ſubiecto: quod eſt falſum. ubi ſcias, inquiunt Alexander, atqoe Philoponus, quod falſum dixit & non impoſſibile, propterea quod poteſt iſta uera eſſe, Omne b, eſt a, cū hoc, quod & aliquid b, ex neceſſitate ſit a. Ego autem dico, ſi maior fuerit uere inexiſtens, fieri hoc non poſſe: nanque particularis neceſſaria affirmatiua, uniuerſalem inexiſtentem affirmatiuam deſtruit ac demolitur. Quòd ſi dixeris, cor ergo non dixit impoſſibile? Reſpondemus hoc ideo feciſſe, quia maior poterat fortaſſe ab aliquo perperam accipi inexiſtens ſecūdum quid: cum qua nil uerat qoin & particularis neceſſaria uera eſſe poſſit: & inſuper, quia licet propoſitiones iſtæ ſeinuicem perimant, non tamen uere contradictoriæ ſunt. Et ex hoc liquidum inqoit Alexāder eſt, qualem philoſophus ooluerit accipi propoſitionem inexiſtentē: quod tamen nonnolli aliter interpretantur: ſed de his ſopra abonde diximus. Monſtrat autem Ariſtoteles hoc falſum ſequi & per primam & per tertiam, figuras: per primam hunc in modum: ſit primū complicatio hæc, Omne b, a, Ex neceſſitate omne c, b, dico, quod non ſequitur, Ex neceſſitate omne c, a, quod ſi aſſeras, tunc ex concluſione, & minorem conoertente, in prima figura concludimus, Ex neceſſitate aliquod b, a, hoc pacto, Ex neceſſitate omne c, a, Ex neceſſitate aliquod b, c, Ex neceſſitate aliquod b, a, uerom ſupra dicebamos, abſolote omne b, a, eſſe: quod cum ſuperiore falſitatem, & fortaſſe impoſſibile claudit. In tertia uero figura ſic monſtrabitur, Ex neceſſitate omoe c, a, Ex neceſſitate omne c, b, ergo, ex neceſſitate aliqood b, a, quod falſum eſt & abſurdum: non aotem ſequitur tale quippiam ſi econuerſo ponantor propoſitiones, ot cuique planum fieri poteſt. Vnde tali motus differentia, non immerito dixit, maiore neceſſaria, concluſionem itidem neceſſariam ſequi: minore autem, minime. (Contingit autem) dixit, ait Alexander, pro eo, qood eſt, Contingit enim: nanque ſuperiorom quaſi rationem reddit: quamobrem & nonnolli, Enim pro Autem, ſcripſere. (Præterea & ex terminis.) Poſſumus, inqoit Philoſophos, mōſtrare complicationem hanc ad concluſionem neceſſariam inutilem eſſe, hūc in modum, Omne animal mouetor, Ex neceſſitate omnis homo animal: & tamen non ſequitur, Ex neceſſitate omnis homo mouetur. Mirum, inquit Alexander, quomodo non uidit iiſdem terminis refelli poſſe præcedentem coniugationem ex maiore neceſſaria, hūc in modum, Ex neceſſitate omnis homo animal, omne motū eſt homo: nec tn̄ ſequitur, Ex neceſſitate omne motū eſt animal: quare ait idem, uoluit fortaſſe quod ea ſob b, acciperemus, quæ illi ſubſtantialia ſunt. aliter enim non ſemper ſequitur neceſſarium: Immo addit Philoponus, quòd aot neglexit, aut ex ſuppoſitione accepit neceſſarium. Nos autem dicimus, quòd oullo pacto iiſdem terminis illa complicatio refelli poteſt: nāque quemadmodum concluſio eſt falſa, ita & minor: non enim uerum eſt, Omne motum hominem eſſe: immo ex neceſſitate aliquod motum non eſt homo, puta cælum: quare oullo pacto minor inexiſtens, uera eſſe poteſt. (Conſimiliter autem.) Conſimiliter, inquit, monſtrabimus & ſi maior negatiua fuerit inexiſtens, non ſequi concluſionem neceſſariam in prima figura, hunc in modom: ſit complicatio, Nullum b, a, Ex oeceſſitate, omne c, b, dico qoòd non ſequitur, Ex neceſſitate nullum c, a, quod ſi aſſeras, hac accepta cum minorem conuertente, ſequetur, ex neceſſitate aliquod b, non eſſe a, ita ex neceſſitate nullom c, a, ex neceſſitate aliqood b, c, ergo ex neceſſitate aliqood b, non eſt a, ſed fuerat ſoppoſitum hanc inexiſtentē eſſe, Nullum b, a, falſum

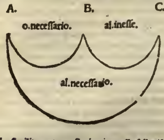
Contra expoſitiones Ioan. Crāmatici.

Alia expoſitio.

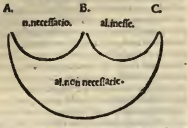
Notatio.

itaq; eſt, quod ſequitur. Conſimiliter & in tertia mõſtrationem facere poſſumus, quemadmodum & in præcedente. Verum, inquit Alexander, licet monſtratio hæc uideatur deductio ad impoſſibile, non tamen talis eſt: nãq; neq; oppoſitum concluſionis supponitur, neq; quod ſequitur, uere eſt impoſſibile: eſt itaq; oſtenſio quædam, monſtrans complicationem iſtam nõ eſſe ueram, eo q; ex uero minime falſum ſequitur.

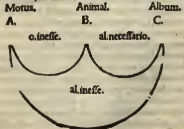
In ſyllogiſmis vero qui ſunt in parte, ſi vniuerſale eſt neceſſarium/ & concluſio erit neceſſaria: ſi autem quod ſecundum partem, non neceſſaria, neq; priuatiua/ neq; prędicatiua/ exiſtente vniuerſali propoſitione. Sit autem primum vniuerſale neceſſarium/ & a/ omni b/ inſit ex neceſſitate: b/ vero/ alicui c/ ſolum inſit: neceſſe vtiq; a/ alicui c/ ineſſe ex neceſſitate: nam c/ ſub b/ eſt b/ vero/ omni a/ inerat ex neceſſitate.

Conſimiliter autem & ſi priuatiuus eſſet ſyllogiſmus: eadem enim erit demonſtratio.

Si vero quod eſt in parte/ neceſſarium ſit/ non erit concluſio neceſſaria: nullum enim impoſſibile concidit/ quemadmodum neque in vniuerſalibus ſyllogiſmis. conſimiliter autem & in priuatiuis. Termini motus/ animal/ album.

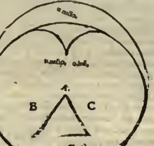

Eodem inquit pacto monſtrabimus & particulares. nãq; ſi maior neceſſaria extiterit, concluſio itidem neceſſaria erit: ſi inexiſtens, non erit neceſſaria. (Sit autem primum.) Mõſtrat quõ ex uniuerſali affirmatiua neceſſaria, & minore particulari inexiſtente, concluſio ſequatur affirmatiua in parte: hoc autem oſtendit per decurſum dicti De omni. (Conſimiliter aũt.) Eodem inquit pacto ex maiore uniuerſaliter negatiua neceſſaria, & minore inexiſtente affirmatiua in parte, concluſio ſequetur neceſſaria negatiua in parte. (Si uero, quod eſt in parte.) Monſtrat eas, quæ minorem habent in parte neceſſariam affirmatiuam, inutiles eſſe ad concluſionem neceſſariam: nãq; inquit, nullum ſequitur impoſſibile, quemadmodum neq; in uniuerſalibus: hoc eſt, ueluti in uniuerſalibus ſupponentibus nobis ex maiore inexiſtente, & minore neceſſaria, concluſionem ſequi inexiſtentem, nihil falſi ſequebatur: impoſſibile enim pro falſo dixit: neceſſaria uero ſuppoſita aliquid ſequebatur. (Conſimiliter & in his) uel aliter inquit Alexander, quemadmodũ in uniuerſalibus, ſi neceſſariam ſupponebamus concluſionem, facta ad impoſſibile deductione, nullum ſequebatur impoſſibile, ſed falſum ſolum: ita & quando minor in parte fuerit neceſſaria: ſit enim, Omne b/ a/ aliquod c/ ex neceſſitate eſt b/ ergo aliquod c/ ex neceſſitate eſt a/ ſi quiſpiam uellet hoc monſtrare, ſumet ipſius oppoſitum, Contingit nullum c/ eſſe a: cui addita minore, Aliquod c/ ex neceſſitate eſt b/ concluditur in tertia, Contingit igitur aliquod b/ non eſſe a/ quod non eſt impoſſibile. poſitum nãq; fuerat, Omni ineſſe. Si uero non uellemus neceſſarium oſtendere, ſed inexiſtens ſecundum quid, procederet ductio, & impoſſibile aliquid concluderetur: ſit itaq; ſenſus, q; quemadmodum in uniuerſalibus non erat concluſio neceſſaria, quia nihil impoſſibile ex deductione ſequebatur: ita & in particularibus. Non expoſuit autem monſtrationem iſtam, eo q; nondum de mixtione neceſſarii & contingentis facta eſt mentio. Vel aliter, inquit Alexander, poteſt hoc, quod eſt, Nihil impoſſibile contingit, referri nõ in monſtrationem, qua oſtendit falſum ſequi, neq; in deductionem ad impoſſibile: ſed eſſe terminorum teſtimonium quoddam, ita q; ſenſus ſit, Aſſumptis quibuſcunq; terminis, nil ſequitur impoſſibile, ſi ſuppoſuerimus cõcluſionem ſequi ſecundum quid inexiſtentem, non autem neceſſariam: quòdque hoc ita ſit, ſignificat, cum terminos ſtatim appoſuit: nam motus omni ineſt animali, aut nulli, animal alicui albo ex neceſſitate, puta cygno: & tamen motus alicui albo ineſt uel non ineſt nõ ex neceſſitate. Scitu tamen dignum, q; ad falſum deductio non uſu uenit hoc in loco, quemadmodum in uniuerſalibus: ſi enim poſuerimus aliquod c/ a/ ex neceſſitate, utram aſſumpſerimus, faciemus inutilem complicationem: ſi enim minorem acceperimus, Aliquod c/ b/ ex neceſſitate, habebimus in tertia figura binas particulares: cõſimiliter & ſi b/ c/ cõuertamus i prima:

Si uero

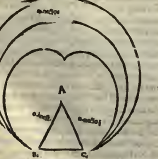
Si uero aſſumpſerimus, Omne b/a,& aliquod c/a/ex neceſſitate:erit ſecunda ex ambabus affirmatiuis:Poſſumus autem & ex uniuerſalibus iſtas arguere: nam quoniam hæ ſolo differunt particulari,& in illis poſita inexiſtente ſecundum quid concluſione,nil ſequebatur impoſſibile:eodem pacto & in his.Itidem dicẽdum erit, ſi maior fuerit inexiſtens: fiunt enim rurſus in prima aut tertia particulares ambæ,una negatiua,altera affirmatiua, aut in ſecunda ambæ negatiuæ:atq; hæc hactenus de mixtione neceſſarii & inexiſtentis,in prima figura:ſequitur deinceps eiuſdem mixtionis ſecunda.

Sed in ſecunda figura ſi priuatiua propoſitio eſt neceſſaria,& concluſio erit neceſſaria:ſi vero prædicatiua, non neceſſaria.Sit enim primum priuatiua neceſſaria,& a/nulli cõtingat b/ipſi vero c/ſolum inſit:quoniam itaq; conuertitur priuatiuum,& b/a/nulli contingit,a/vero omni ineſt c/quare nulli c/contingit b/namq; c/ſub a/eſt.

n.neceſſariò.

Conſimiliter autem & ſi ad c/ponatur priuatiuũ:ſi enim a/nulli c/contingit:& c/nulli a/continget:a/vero omni ineſt b/quare nulli b/continget c/ſit enim prima rurſus.igitur neque b/ipſi c/conuertitur enim ſimiliter.

n.neceſſariò.

Monſtrat quomodo in ſecunda figura ex altera neceſſaria & altera inexiſtente,fiat utilis complicatio: & inquit,q; ſi priuatiua ſit neceſſaria,& concluſio itidem neceſſaria erit:ſi uero affirmatiua ſit neceſſaria, minimè.Vbi,inquit Alexander ſubaudiẽdum eſt, Si priuatiua & uniuerſalis ſit neceſſaria:tũ quia de uniuerſalibus nunc ſermonem facit, tum quia in quarto figuræ iſtius,priuatiua neceſſaria exiſtente,nõ erigitur utilis coniugatio:quemadmodum infra dilucidum erit.¶ Hoc autem ideo fieri debet, quoniam cõplicationes iſtæ euidentiam capiunt à ſecundo primæ ubi ſi maior neceſſaria extiterit,& concluſio ſimiliter ſe habebit.ſin autem minor, concluſio non erit neceſſaria:negatiua enim ſecundæ ſemper maior efficitur in prima,facta terminorũ conuerſione:& ob id oportet hanc eſſe neceſſariam, ut maior primæ neceſſaria ſit.(Sit enim primum.)Primam exponit,quæ maiorem uniuerſaliter habet negatiuam neceſſariã,& minorem uniuerſaliter affirmatiuam inexiſtentem: & inquit,concluſionem colligi neceſſariam:namq; maiore conuerſa,ad ſecundum primæ reuocatur: dixit autem,a/nulli contingit b/pro eo,quod eſt,ex neceſſitate nullum b/eſt/a.¶ Vbi inquit Alexander, non intelligendum nulli contingat,ut contingens:ſed ut cõtingentis negatio:quod æquiualet ex neceſſitate nulli.Verum hæc haud recte:namq; ſi Nulli contingit, contingentis negationem ſignificaret, non eſſet hoc uniuerſaliter enunciandum,ſed in parte: huic enim, Contingit nulli,aut,Contingit omni, non contradicit,Neceſſe nulli,ſed Neceſſe alicui, aut alicui non. Dicimus itaq; aliter,q; contingit latius dixit,pro Neceſſe eſt: quemadmodum & ſupra expoſuimus, & hæc Ariſtoteles.¶ Verum Philoponus inquit, poſſe complicationem iſtam terminis refelli hunc in modum:Ex neceſſitate nulla ſanitas eſt ægritudo.Omnis homo eſt ſanus,nec tñ ſequiť, Ex neceſſitate nullus hõ eſt æger.itidẽ,Ex neceſſitate nulla uirtus ẽ uitiũ,Omnis hõ eſt uitioſus,nec tamẽ ſequiť,q; nullus homo ex neceſſitate ſit ſtudioſus.¶ Cæterũ inſtantiolæ iſtæ nullæ ſunt:namq; termini non recte exponũtur,quemadmodum infra bene declarabit philoſophus:hæc enim neceſſaria eſt, Nulla ſanitas eſt ægritudo:non autem iſta,Nullus ſanus eſt æger: & ideo perperam minor accepta fuit, Omnis homo ẽ ſanus, ſed dicendum fuerat, Omnis homo eſt ſanitas: & in concluſione,Nullus homo eſt ægritudo ex neceſſitate,quorum alterum falſitatem,alterum ueritatẽ obtinet.(Conſimiliter autem.)Eam explicat,quę maiorem uniuerſaliter habet affirmatiuam inexiſtentem, minorem uero uniuerſaliter negatiuam neceſſariã, concluſionem concludens negatiuam neceſſariam itidem uniuerſaliter:quæ minoris ac concluſionis cõuerſione,facillime ad primam reuocatur figurã.(Cõuertitur enim ſimiliter.)Similiter dixit,hoc eſt,ſi cõuerſa ſit neceſſaria, q; & conuertens itidem neceſſaria erit.ſi inexiſtens:inexiſtens,aut, ſimiliter in neceſſariis, & in his,quæ inexiſtunt.

Nota Alexandrum in expoſitione huius locutionis, q; hanc dictio philosophi,Contingat nulli, ſi mavult eſt aliud dictum, Non contingit alicui, quod æquivalet huic, Neceſſe nulli: ex quo ſoluitur inſtantia, quam hic facit autor.

Inſtantiæ Philoponi.

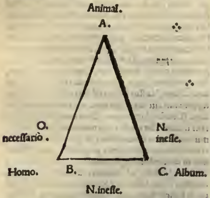
Solutio inſtantiarum.

Sin autem prædicatiua propoſitio eſt neceſſaria, non erit concluſio neceſſaria:inſit enim a/omni b/ex neceſſitate; c/vero nulli inſit ſolum:conuerſo itaque priuatiuo, prima.

efficitur figura: monſtratum eſt autem in prima ꝙ non ne, ceſſaria exiſtente primatiua, quę ad maius: neq; concluſio eſt neceſſaria: quare neq; in his erit ex neceſſitate. præterea ſi concluſi eſt neceſſaria contingit c/alicui a/non ineſſe ex neceſſitate, ſi enim b/nulli c/ineſt ex neceſſitate, & c nulli b/inerit ex neceſſitate: ipſum vero b/alicui a/neceſſe eſt ineſſe ſiquidem & a/omni b/ex neceſſitate inerat: quare & c/neceſſe eſt, alicui a/non ineſſe: verum nihil vetat, a/tale acceptum fuiſſe, cui omni c/ipſum contingit ineſſe.

Præterea & terminos exponentem monſtrare liceret, ꝙ concluſio non eſt ſimpliciter neceſſaria: ſed his exiſtentib⁹ neceſſarius, vt ſit a/animal: b/homo: c/vero, album: & propoſitiones ſimiliter ſint acceptę: contingit enim animal nulli albo ineſſe: & homo vtiq; nulli inerit albo, verum non ex neceſſitate: contingit enim hominem fieri album, non tamen quouſq; animal nulli inſit albo: quare his quidez exiſtentibus: neceſſaria erit concluſio: ſimpliciter autem non neceſſaria.

Monſtrat inutiles complicationes hac in figura ex uniuerſalibus terminis: ſi enim, inquit, affirmatiua neceſſaria fuerit, negatiua uero inexiſtens: non erunt utiles complicationes ad concluſionem neceſſariam: namq; ſi in primam redigantur figuram, caſſe atq; inutiles inuenientur. (Præterea ſi concluſio.) Poſteaq̃ monſtrauit prædictam complicationem colligere nõ neceſſariam, ex conuerſione ad primam figuram, idẽ nunc arguit, facta ad incõmodũ deductione: ſi enim ſupponamus neceſſariam fieri concluſionem, abſurdum quid conſequetur: hoc eſt, Aliquod a/ex neceſſitate non eſſe c/ſit enim, Omne b/a/ex neceſſitate, nullum c/eſt a/tantum, ſi dixeris concludi ex neceſſitate, Nullum c/b, erit & nullum b/c/ex neceſſitate, nam cõuertitur, deinceps conuertatur maior ex neceſſitate, Omne b/eſt a/& dicamus, Ex neceſſitate aliquod a/b/ex quibus in prima concluditur, Aliquod a/non ẽ c/ex neceſſitate: quod tamen falſum eſſe dicit, nil enĩ uetat, ꝙ hæc uera ſit, Nullum a/c/ita ꝙ etiam contingat omne a/eſſe c. Hæc enim quemadmodum & ſupra retulimus, conditio eſt propoſitionis inexiſtentis qñ igitur ſic accipiať negatiua, Nullum c/a/ut & omni cõtingat ineſſe, falſum erit, Ex neceſſitate aliquod a/non eſſe c/ergo & ſuppoſito falſa: non enim poteſt ex uero falſum ſequi. ¶ Vnde hoc in loco inquit Leui Gerſonis, opinionem Theophraſti atq; inſup Aluidi Roſ. falſam eſſe, propterea ꝙ uolebat cum propoſitione inexiſtente poſſe uerificari & neceſſariam, qđ tamen penitus negat philoſophus: quapropter nullo pacto iſta inexiſtens cenſenda eſt, Omne ambulans mouetur: quum nunquàm poſſimus uere ennunciare, Nullum ambulans mouetur, qua de re inquit idẽ fortaſſe illa uerè inexiſtens cẽſenda eſt, quum poſuit Alexander. Cæterum de his abunde ſupra diſputauimus. (Præterea & terminos.) non ſolũ, inquit, uĺibus rationibus hoc poſſumus confirmare ſed & exemplis, ꝙ concluſio non proprie concluditur neceſſaria, ut ſit a/animal b/homo c/album: namq;, Ex neceſſitate omnis homo animal: Nullum album animal, concluditur ſimpliciter, Nullũ albũ hõ. ¶ Verum inquit Alexander, terminos iſtos non poſuit ſine aliqua ſuſpitione, dicens, Contingit enim animal nulli albo ineſſe: namq; ex neceſſitate aliquod animal eſt album: & aliquod album, non eſt animal: & propterea nõ eſt hæc uere inexiſtens, unde, inquit ille, poſſemus alios terminos accipere: puta, ſit a/uigilare, b/ambulare, c/autem homo: namq;, Ex neceſſitate omne ambulans uigilat, nullus homo uigilat: nõ tamen ſequitur, Ex neceſſitate nullus homo ambulans ſed hi quoq; termini aliquam patiuntur inſtantiam: namq; maior illa non uere eſt neceſſaria, quemadmodum & ſupra relatum eſt. melius itaq; ẽ ut hũc in modũ terminos accipiamus, Ex neceſſitate omnis homo eſt riſibilis, Nullum ambulans eſt riſibile: non tamen ſequitur, Ex neceſſitate nullum ambulans eſt homo: niſi fortaſſe his ſuppoſitis, unde inquit & ipſe, ꝙ his exiſtentibus, neceſſaria erit concluſio, ſimpliciter autem non neceſſaria: hoc eſt, quouſq; nullum ambulans erit riſibile, eouſq; ex neceſſitate nullum ambulans erit homo. quapropter, inquit Alexander, ſignificat philoſophus, ꝙ dum dixit in miſtionibus, neceſſariam fieri concluſionem,

Theo. et Auer. ſentẽ. repudiata dicit.

Notat Alex. terminos eſſe uariandos ab his, quos Ariſ. ſumpſit.

conclusionem, ſimpliciter neceſſariam intellexit: neq; cum determinatione, quemadmodum nonnulli malè exponentes intellexerunt, dicẽtes, noluiſſe Ariſto. ſimpliciter neceſſariũ concludi, ſed cũ determinatione, Hęc ille. ¶ Verũ quò melius hæc intelligamus, ſciendũ ꝙ aliter uoluerunt illi neceſſariũ ex ſuppoſitione, aliter hic Ariſt. illi enim neceſſariũ uocabãt ex ſuppoſitione, in quo ſuppoſito ſubiecto neceſſario, illi ineſt prædicatum, aut econtrario: ceu ſi dicam, Omne ambulans mouetur, omne ſcribens eſt homo, ſol mouetur, Socrates eſt homo: Ariſt. uero ex ſuppoſitione dixit neceſſarium, ꝙ ſuppoſita aliqua propoſitione, neceſſarium ſit: de quo & in libro de interpretatione mentionem fecit, quum dixit, Omne quod eſt, dum eſt neceſſario eſſe.

Neceſſarium ex ſuppoſitione bifariam ſumi.

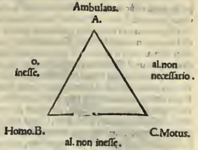
Conſimiliter ſe habebit & in ſyllogiſmis in parte. quum enim priuatiua propoſitio & vniuerſaliter ſit & neceſſaria: & concluſio erit neceſſaria: quum vero pręedicatiua: & vniuerſaliter ſit neceſſaria: priuatiua autem ſecundum partes, nõ erit concluſio neceſſaria, ſit primum priuatiua, & vniuerſaliter & neceſſaria: & a/nulli b/contingat ineſſe, alicui vero c/inſit: quoniam itaq; conuertitur priuatiuũ, & b/nulli a/poſſet contingere ineſſe, a/vero alicui c/ineſt: quare ex neceſſitate b/alicui c/non inerit.

Rurſus, ſit pręedicatiua vniuerſaliter & neceſſaria: & ponatur ad b/pręedicatiuũ: ſi itaq; a/omni b/ ex neceſſitate ineſt: c/vero alicui non ineſt: ꝙ itaq; non inerit b/alicui c/manifeſtum, ſed non ex neceſſitate, idem namq; termini erũt ad demonſtrationem, qui & in vniuerſalibus ſyllogiſmis.

Sed neq;, ſi priuatiuum neceſſarium acceptũ ſit in parte, eſt concluſio neceſſaria: per eoſdẽ namq; terminos demonſtratio, vno ſolo tranſumpto.

Inquit ꝙ & in particularibus ſyllogiſmis eodem pacto ſe habebunt complicationes. *Si* enim uniuerſaliter negatiua ſit neceſſaria: & concluſio erit neceſſaria: ſi uero affirmatiua ſit neceſſaria, ſiue particularis (ut in tertio modo) ſiue uniuerſalis (ut in quarto) nõ erit concluſio neceſſaria. (Sit primum.) Quod dicit planum eſt: ſi enim, inquit, ponamus maiorem uniuerſaliter neceſſariam, minorem uero inexiſtentem in parte, concluſionem colligemus neceſſariã in parte: namq; clarum hoc erit, minorem terminis conuertenti, facta ad primam figuram reductione. (Rurſus ſit prædicatiua.) Huc uſq; de utilibus in parte complicationibus pertractauit: ab hinc de inutilibus acturus, quæ tres numero ſunt, & affirmatiua in parte neceſſaria exiſtente, & uniuerſale affirmatiua itidem neceſſaria, uel negatiua in parte: ꝙ autem maiore inexiſtente uniuerſaliter negatiua, & minore neceſſaria in parte, caſſa fiat complicatio ad concluſionem neceſſariam, tanquàm manifeſtum dereliquit: monſtrat aũt reliquas: & monſtrat, ꝙ quartus ſecundæ, utralibet neceſſaria, inutilis penitus exiſtit: & primo, quomodo uniuerſali affirmatiua exiſtente neceſſaria, non fit concluſio neceſſaria: hoc autem arguit terminorum appoſitione, & inquit, ꝙ per eoſdem terminos oſtendetur concluſio non neceſſaria, per quos & ea, quæ ambabus conſtat uniuerſalibus: erant autem termini animal, homo, album: ſed quemadmodum & ſupra fecimus, quia minor non erat uere inexiſtens, ſed potius neceſſaria, accipiamus nos eoſdẽ terminos, quos & ſupra accepimus. (Quòd itaq; nõ inerit.) Nõ hoc dicit, ꝙ in tali coniugatione inexiſtẽs ſequatur cõcluſio (hoc enim abundè ſupra refutatum eſt) ſed ꝙ ſaltem concludemus prædicatum ſubiecto non ineſſe: quod idem eſt, ac ſi diceret, cõncluſionem ſecundum quid fieri inexiſtentem. (Sed neque ſi priuatiuum.) Monſtrat ex maiore inexiſtente, & minore neceſſaria non poſſe utilem aſtrui complicationem: & ait hanc refelli per eoſdem terminos, uno ſolo mutato: hoc enim in quibuſdam additur exemplaribus, & fortaſſe

non male:erunt enim termini in uniuerſalibus, animal, homo, album: ſed ita ſe habentibus terminis, maior erit neceſſaria uniuerſalis, nõ autem negatiua in parte, quod nunc intendimus: ſed medium ponendum, homo: albũ, maior: & animal, minor: puta, Omne album homo, ex neceſsitate quoddam animal nõ eſt homo: non tamen ſequitur, Ex neceſsitate quoddam animal non eſt album. Verum, inquit Alexander, neq; ſic uerè aſtruuntur propoſitiones: nãq; iſta falſa eſt, Omne album homo, propterea ꝗ aliquod album ex neceſsitate nõ eſt homo, puta, cygnus & nix: huius autem cauſa extitit, ꝗ neq; in uniuerſalibus ꝓpoſitionibus ueri erant termini. Sumãtur itaq; termini, Riſibile, uigilans, animal: ita, Omne uigilans riſibile, Ex neceſsitate aliquod animal non eſt riſibile, & tamen non ſequitur, Ex neceſsitate, aliquod animal non eſt uigilans. Poſſumus & aliter intelligere hoc, quod eſt, Per eoſdem terminos: ut dicamus, demonſtrationem eſſe per eoſdem terminos id eſt, per eadem: hoc eſt, per terminos, & eorum expoſitionem. ¶ Cæterum nonnulli dubitant, uolentes arguere quartum figuræ iſtius modum eſſe utilem, ſiue maiorem aſſumpſerimus neceſſariam, ſiue minorem: ſuppoſito enim concluſionis contradictorio cõtingenti ad incommodum deductionem faciunt.

In quarto. ſ/ eundæ ſequi conuerſio 3 neceſſariam.

Præterea & ualidius, ſub particulari minore accipiũt quoddam particularius, à quo medium uniuerſaliter remoueatur: puta hunc in modum, Omne b/a/ ex neceſsitate aliquod c/non eſt a/ſub c/aliud particularius accipiatur, à quo uniuerſaliter remoueatur a/ puta d/& fiat talis complicatio, Omne b/a/ex neceſsitate nullum d/eſt a/planum eſt, quòd ex his ſequitur, Ex neceſsitate nullum d/eſt b/ſed d/erat aliquod c/ex neceſsitate igitur aliquod c/non eſt b. Ad hæc & conſimilia, quicquid alii dixerint. nos hunc in modũ reſpondebimus ad prius, quòd incommodum non deducitur ex toto oppoſito: non enim huic, quæ eſt, Ex neceſsitate aliquod c/non eſt b/ſola hæc opponitur, Contingit omne c/eſſe b/ ſed & hæc, Omne c/eſt b/& hæc, Neceſſe eſt omne c/eſſe b/& ideo dicimus, quòd ſi oppoſitum accipiatur neceſſarium cum maiore inexiſtente, non concludi minoris contradictorium: nãque ut ſuprà etiam retulimus, ex maiore inexiſtente, & minore neceſſaria, nulla determinata concluditur concluſio: uel, & melius, ꝗ ſi oppoſitum accipiatur contingens, non fit propter hoc utilis miſtio inexiſtentis ac contingentis: quum in tali miſtione oporteat maiorem eſſe ſimpliciter inexiſtentem, hoc eſt, in omni tempore, non autem ad tempus, determinatum, uerum in miſtione neceſſarii & inexiſtentis, nõ hac aſtringitur lege, ſed poteſt quomodocunq; accipi inexiſtens. Sed fortaſſe neq; hæc in integrum ſatisfaciunt: quid autem dicendum ſit, infra planius fiet, quum ad miſtionem illã deuenerimus.

Expoſitionem nihil cõſiſtimus eſſe faciendam.

¶ Ad alterum eodem pacto nonnulli reſpondent nos autem dicimus, expoſitionem illam caſſam atque inutilem eſſe, ſed ueram expoſitionem fieri debere in propoſitionibus conſimilibus, puta, aut ambabus neceſſariis, aut ambabus inexiſtentibus: & hęc cauſa extitit, ob quam ſuprà ex ambabus neceſſariis complicationem iſtam exponendo monſtrauit. Sed hæc de ſecunda: iam ad tertiam tranſeamus figurã.

SEd in tertia figura, quũ termini ſint vniuerſaliter ad medium, ⁊ ambę propoſitiones pręd icatiuę, ſi vtrlibet neceſſarius exiſtat, ⁊ concluſio erit neceſſaria: ſin autem hoc pręd icatiuum, illud vero priuatiuum ſit, quum priuatiuum ſit neceſſarium, ⁊ concluſio erit neceſſaria: quando autem pręd icatiuũ, non erit neceſſaria. ſint enim primum ambę prędicatiuę propoſitiones, ⁊ a/⁊ b/omni c/iſint: neceſſarium vero ſit a/c/quoniam igitur b/omni c/⁊ c/alicui b/inerit, eo ꝗ vniuerſale ſecundum partem conuertitur: quare ſi omni c/ineſt a/ex neceſſitate, ⁊ c/alicui b/neceſſarium eſt a/alicui b/ ineſſe: nam b/ſub c/eſt. Fit igitur rurſus prima figura.

Conſimiliter monſtrabitur ⁊, ſi b/c/eſt neceſſarium conuertitur enim c/cum aliquo a/quare ſi omni c/b/ex neceſſitate ineſt, ⁊ a/alicui b/inerit ex neceſſitate.

Tertia

Tertia figura, quemadmodum & noſtri dicunt, binas habet leges, unam affirmatiuis deſeruientem, negatiuis alteram complicationibus. Prior eſt, quòd ambabus exiſtentibus affirmatiuis, ſi uniuerſalis neceſſaria extiterit, & concluſio neceſſaria erit: ſin aliter

De regulæ in tertia figura, ad concluſionẽ neceſſariã,

complicatio inutilis reddetur ad neceſſariã cõcluſionem: Altera eſt, quòd in negatiuis coniugationibus, ſi propoſitio neceſſaria uniuerſalis negatiua fuerit, cõcluſio colligetur neceſſaria: ſecius quomodo inutilis ad concludendum neceſſarium aſtruetur complicatio. Et hoc eſt, quod uolebat Alulidus Roſad. quum dixit in hac figura cõcluſionem ſequi modum ad determinationem propoſitionis, quę non conuertitur: namq; ea eſt, quæ maior efficitur, dum ad primã tertiæ figuræ complicationes reuocantur: cuius contrarium dicendum fuit in ſecunda: ibi enim concluſio ad modum propoſitionis, quæ cõuertebatur fiebat: quoniã illa maior in prima futura erat. His uliter traditis, ad ea, quæ in parte ſunt, tranſendamus. Si itaq; ambæ propoſitiones uniuerſales extiterint & affirmatiuæ, utralibet ſumpta neceſſaria, & concluſio itidem neceſſaria erit: ſit primũ maior neceſſaria & minor inexiſtens, hunc in modum, Ex neceſſitate omne c/a/omne c/b/ dico quòd ſequitur, Ex neceſſitate aliquod b/a/conuerſa enim minore, prima efficitur figura: quod innuens dixit (nam b/ſub c/ eſt) quaſi in memoriam reuocans modum, quò ſupra mõſtrauit ex maiore neceſſaria & minore inexiſtẽte concluſionem ſequi neceſſariam. (Conſimiliter) Eodem inquit, pacto monſtrabitur, ſi minor neceſſaria fuerit: præterquàm quòd duabus opus eſt cõuerſionibus, maioris inquam, ac concluſionis: ipſe uero omiſit cõcluſionis conuerſionem, tanquàm euidentem ac dilucidam. Ex his itaq;, quæ dicta ſunt, planũ fieri poteſt, quòd primus tertiæ biſariam ad primam reduci poteſt figuram, & maioris & minoris conuerſione, quemadmodum ſuperius ex Alexandri ſententia retulimus: & hæc hactenus Ariſtoteles. ¶ Modernorũ

Inſtantia quorundam modernorum.

uero nõnulli, ex maiore uniuerſaliter affirmatiua inexiſtente. & minore neceſſaria uniuerſaliter affirmatiua, negant colligi poſſe concluſionem neceſſariam: afferuntq; inſuper terminorum inſtantiam, hoc pacto, Omnis homo albus, ex neceſſitate omnis homo animal, non tamẽ ſequitur, dicunt, Ex neceſſitate aliquod animal album. ¶ Verum nos cum Ariſtotele

Solutio,

dicimus, ſi album pro ſubiecto accipiatur, iſtam eſſe neceſſariam, aliquod album animal, & eius etiam conuertens, Aliquod animal album: & propterea falſum eſt, quod illi autumant, afferentes hanc minime neceſſariam eſſe: hoc etiam infra planius erit, ubi Philoſophus ponit propoſitionem iſtam, Aliquod album animal indubitatæ ueritatis.

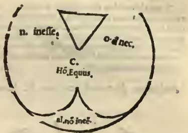
Rurſum ſit a/c/priuatiuum, b/c/vero affirmatiuum: priuatiuum autem, neceſſarium: quoniam igitur conuertitur c/ cum aliquo b/a/ vero nulli c/ ex neceſſitate, neque b/ alicui inerit a/ex neceſſitate: nam b/ſub c/eſt.

Equus. A. al.n.neceſſario. B. Album.

Si vero pdicatiuum neceſſarium, non erit concluſio neceſſaria: ſit enim b/c/pdicatiuum & neceſſarium: a/c/vero priuatiuum & non neceſſarium: quoniam igitur conuertitur affirmatiuum, inerit & c/alicui b/ex neceſſitate: quare ſi a/nulli c/c/vero alicui b/a/alicui b/non inerit: ſed non ex neceſſitate: monſtratum eſt enim in prima figura, φ priuatiua propoſitione non neceſſaria exiſtente: neque concluſio erit neceſſaria.

Bonum. A. al.non ineſſe. B. Animal.

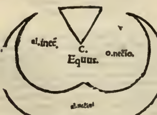
Amplius per terminos planum fieri poſſit. ſit enim a/bonum: b/animal: c/vero, equus: contingit igitur bonum, nulli equo ineſſe: animal autem, neceſſe omni ineſſe: ſed non neceſſe aĩal quippiam non eſſe bonum, ſiquidem contingit omne bonum eſſe. Sin autem non hoc poſſibile: ſed vigilare aut dormire: terminum ponendum: omne namque animal horum eſt ſuſceptiuum. Si igitur termini vniuerſaliter ad medium ſunt: dictum eſt: quando erit concluſio neceſſaria.

Eam exponit quæ maiorem habet uniuerſaliter negatiuam neceſſariam, & minorem uniuerſaliter affirmatiuam inexiſtentem, inquiens, ex his propoſitionibus concluſionem colligi neceſſariam: minore etenim uerſa, ad primæ quartam reducitur complicationem, ad neceſſariam utilem concluſionem. (Si uero prædicatiuum.) Si, inquit, affirmatiua, quæ & minor eſt, neceſſaria extiterit, non fiet utilis compli-

catio ad neceſſarium concludendum: hoc autem ipſe mõſtrat facta ad primã figurã reductione: ubi, quũ negatiua propoſitio, hoc eſt, maior non neceſſaria, ideſt inexiſtens erat: neque concluſio erat neceſſaria. (Amplius per terminos .) Hoc idem monſtrari poſſe per hos inquit terminos, bonum, animal, equus: nã Contingit bonum nulli equo ineſſe, hoc eſt, non ex neceſſitate ineſſe: non autem, quòd contingenter non inſit, &, Omnis equus eſt animal, non tamen ex neceſſitate aliquod animal non eſt bonum: quod declarãs dixit (ſiquidem contingit omne bonum eſſe) & quoniam, inquiunt noſtri, ęquiuocatio erat in hoc nomine, Bonum (namque poteſt & bonum moris, & bonum naturæ dici) & aliter & aliter accipienda, uidebatur maior illa non omnino eſſe uera: propter hoc ipſe dixit (ſi hoc impoſſibile, uigilare aut dormire terminum ponendum) ſed aliter Alexander atque Philoponus, Quoniam, inquiunt, uidetur nõ omne animal boni eſſe ſuſceptibile (ſunt enim quędam animalia, puta uenenoſa, quæ ex neceſſitate nõ ſunt bona) ideo inquit, loco Boni, debemus ponere Vigilare aut Dormire, nam aliquod animal non uigilat, non tamen ex neceſſitate: quod & ipſe declarans, inquit, Omne namque animal horum eſt ſuſceptiuum: ſi enim omne ſuſceptibile, nullum erit animal, cui ex neceſſitate non ineſt uigilare aut dormire.

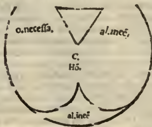
Si vero hic quidem vniuerſaliter, ille autem in parte, vtriſque pręđicatiuis exiſtentibus, ſi vniuerſale ſit neceſſarium, & concluſio erit neceſſaria. Demonſtratio vero eadem, quę & prius: conuertitur enim & pręđicatiuum in parte. ſi itaque neceſſe eſt b/omni c/ineſſe: a/vero ſub c/eſt, neceſſe eſt b/alicui a/ineſſe, ſed ſi b/alicui a/ & a/alicui b/ineſſe: neceſſarium. conuertitur enim.

Ambulans. A. animal neceſſariò. B. Animal.

Similiter & ſit a/c/neceſſarium vniuerſaliter exiſtens: nam b/ſub c/eſt.

Animal. A al. neceſſariò. B. Ambulans

De particularibus nunc agit complicationibus: in quibus ſi ambæ extiterint affirmatiuæ, cõcluſio uniuerſalem ſequitur propoſitionem: propterea quòd dum ad primam reuocantur figuram, uniuerſalis maior efficitur, ut ſupra quoque expoſuimus. Primum autem eam ponit, quæ maiorem habet inexiſtentem in parte affirmatiuam, minorem uero uniuerſaliter neceſſariam itidem affirmatiuam, hunc in modum, Aliquod c/eſt a/ ex neceſſitate omne c/ eſt b/ ſequitur ex neceſſitate aliquod b/a/ ſed ipſe maiorem conuertit, reducens hanc iam ad primam figuram: hoc enim eſt, quod dixit (a/uero ſub c/eſt) nãq; maiore conuerſa concluditur in prima, Aliquod a/ ex neceſſitate eſt b/hunc in modum, Ex neceſſitate omne c/b/ aliquod a/c/ ergo ex neceſſitate aliquod a/ b: deinde & concluſione terminis conuerſa, fiet, Ex neceſſitate aliquod b/a/ quod fuerat quæſitum. (Similiter & ſi a/c.) Conſimiliter, inquit, monſtrabitur, & ſi maior uniuerſaliter affirmatiua neceſſaria ſit: differt aũt hæc à priore, quia in illa oportebat maiorem, & concluſionem conuertere, hic uero, minorem tantum. celeriter nunc oſtendit cauſam, ob quam fiat neceſſaria concluſio, inquiens (nam b/ſub c/eſt) per quod & conuerſionem minoris oſtendit, quę in parte erat affirmatiua inexiſtens.

Si vero quod in parte neceſſarium eſt, non erit concluſio neceſſaria: ſit enim b/c/in parte & neceſſarium, a/vero omni c/inſit, non tamen ex neceſſitate: conuerſo igitur b/c/prima efficitur figura: & vniuerſalis quidem propoſitio non neceſſaria, quę autem in parte, neceſſaria: ſed quum ita ſe habeant propoſitiones, non erat concluſio neceſſaria: quare neque in his. Amplius & ex terminis manifeſtũ: ſit a/vigilatio b/bipes: in quo autem c/animal: b/igitur alicui c/neceſſe eſt ineſſe: a/vero, ipſi c/contingit: & a/ ipſi b/ nõ neceſſarium: non enim neceſſe bipes aliquod non dormire aut vigilare.

Vigilare.

Vigilare. A. al.ineſſe. B. Bipes.

Hæc figura poteſt eſſe utilis alteri coniugationi, p eoſdem terminos & propoſitiones, ſed tamen tranſpoſitos: ſi minor fiat uniuerſalis de ineſſe, & maior particularis de neceſſario.

Conſimiliter & per eoſdem terminos monſtrabitur, & ſi a/c ſit in parte, & neceſſarium.

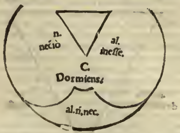
Monſtrat nunc particulares inutiles ad quęſitum neceſſarium cõcludendum: & inquit, q ex maiore in exiſtẽte uli affirmatiua, & minore in parte neceſſaria, non ſequitur concluſio neceſſaria: monſtrat autem hoc facta ad primam figuram reductione: deinde & terminis eandem refellit. ¶ Sed quærit Leui Gerſonis, cur ſi particularis neceſſaria poteſt ad uniuerſalem reduci per expoſitionem, non ſequatur & in hac complicatione concluſio neceſſaria? nãque ſi minor ſit in parte, poteſt optimè ad uniuerſalem duci expo nendo: puta, ſi dicam, Aliquod album ex neceſſitate animal: ſub albo poſſum accipere cygnum, de quo neceſſario & uniuerſaliter animal uerificatur. ¶ Dicimus itaque ad hoc, quemadmodum & ſuprà reſpõdimus, quod expoſitio non poteſt effici in propoſitionibus diſſimilibus, ſed opus eſt ambas conſimilis modi eſſe. (Conſimiliter.) Hoc eſt, ſi maior extiterit neceſſaria in parte, minor uerò uniuerſaliter inexiſtens, eodem pacto hoc eſt, per reductionem ad primam figuram: uerum in hoc ſolo different, quòd ſuperior ſolius minoris conuerſione ad primam remeabat: hîc autem, & maiorem & concluſionem conuertere neceſſe eſt. Per eoſdem uero dixit terminos, non tamen ſimiliter diſpoſitos: oportebit igitur hos uariare: nam ſi eodem ponãtur pacto, non erunt ueræ propoſitiones: ponendum itaq eſt in a/bipes: in/b/uigilatio: in/c/animal: & ſyllogiſmus hunc in modum cõſtruetur, Ex neceſſitate aliquod animal bipes, Omne animal uigilat, non tamen ſequitur, Aliquod uigilans ex neceſſitate eſt bipes.

Dubitatio an ſub particularis neceſſaria poſſit fieri expoſitio.

Solutio.

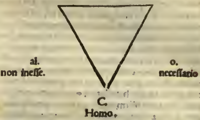
Si vero hic quidem prędicatiuus, ille autem priuatiuus terminorum, quando vniuerſale priuatiuum ſit & neceſſarium, & concluſio erit neceſſaria: ſi enim a/c/nulli contingit: b/vero alicui c/ineſt: a/alicui b/neceſſe non ineſſe.

Vigilans. A. al.neceſſario. B. Animal.

Quando autem affirmatiuum, neceſſarium poſitum ſit vniuerſaliter exiſtens, aut in parte, aut priuatiuum ſm partem, non erit concluſio neceſſaria, ſed in alia quidem eadẽ quę & in prioribus, dicemus: termini vero qui ſit vniuerſale prędicatiuum neceſſarium, Vigilatio, animal, homo: medius homo.

Vigilatio. A. al. non ineſſe. Animal. B.

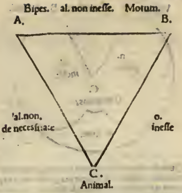

Quando autem in parte prędicatiuum ſit neceſſarium, Vigilatio, animal, album: neceſſe eſt nãq, animal alicui albo ineſſe: vigilatio autem contingat nulli, & non neceſſe alicui animali non ineſſe vigilationem.

Vigilans. A. al.non ineſſe. B. Animal.

Sed quando priuatiuum in parte exiſtens, neceſſarium ſit, Bipes, motum, animal: animal, medium.

Ex maiore ulr negatiua neceſſaria,& minore inexiſtente affirmatiua in parte,concluditur neceſſaria negatiua in parte:hoc autem ipſe breuibus exponit,qm̃ hæc ex ſuperioribus ſatis plana facta fuerant:dixit autem (a/nulli e/cõtingit)pro eo,quod eſt ex neceſſitate nulli ineſt.(Quando aũt affirmatiuum.)Ex una affirmatiua , & altera negatiua , & una uli , & altera in parte,quatuor efficiebantur,quantum propoſito attinet,complicationes:nãq; ex maiore ulr negatiua, binę fiebant:aut enim maior neceſſaria erat,aut minor:Ex maiore item in parte negatiua,binæ conſimuliter efficiebantur:maior enim aut neceſſaria,aut non neceſſaria erat.Poſtea igitur quàm ex his quatuor eá explicuit,quę maiorem habebat ulr negatiuam neceſſariá, minorem uerò affirmatiuam in parte inexiſtentem , quæ & ſola utilis fuerit in cõcluſionem neceſſariam: Nunc reliquas tres exponit,quæ tale quæſitum non concludebant:quum enim dicit,(qñ affirmatiuũ neceſſarium poſitum ſit ulr exiſtens aut in parte)binas notat complicationes,& eam quæ minorem habet affirmatiuam neceſſariam in parte cũ maiore ulr negatiua inexiſtẽte,& eſſe,quæ maiorem retinet in parte negatiuam inexiſtentem cum minore affirmatiua ulr neceſſaria:quum uero addit(aut priuatiuum ſm partem)reliquam ſignificat,quæ ex maiore negatiua eſt in parte & neceſſaria cum minore ulr affirmatiua inexiſtente.(Sed alia quidem.) Alia íquit omnia,quæ de aliís inutilibus dicta ſunt complicationibus,de his etiam dicenda erunt:hoc eſt,facienda erit in propoſitionibus conuerſio,ut ad primam reducátur figurá. ⁊ Scitu tñ dignum,ꝙ non de omnibus tribus iſtud aſſerit:ſed de ea tm̃,quę maiorem ulr habet negatiuá inexiſtentem,minorem uero affirmatiuam neceſſariá in parte:hæc enim particulari neceſſaria cõnuerſa,reuocatur ad quartum primæ figuræ modũ : reliquæ uero duæ per conuerſionem ad primam nequeunt figuram remeare.(Termini uero.)Eam terminis refellit,quæ minorem ulr habet neceſſaria cum maiore inexiſtente ſm partem:puta , Aliquis homo nõ uigilat. Ex neceſſitate omnis hõ aial:non tñ ſequitur, Ex neceſſitate aliquod animal non uigilat. (Quando auté in parte,)Hîc terminis aliam refutat complicatiõem, quæ ex maiore inexiſtente conſtat ulr negatiua:cum minore neceſſaria ſm partem affirmatiua:quæ & ſuperius per conuerſionem fuerat eefutata. (Vigilatio contingit nulli.)Hoc eſt,uigilatio ineſt nulli albo: nãque Contingere,ſignificat etiam aliqñ inexiſtere quẽadmodum ſuprà quoq; relatum eſt:fiat itaq; complicatio,Nullum album uigilat,Aliquod album ex neceſſitate eſt animal,non tñ ſequitur,Aliquod animal ex neceſſitate non uigilat.(Sed qñ priuatiuum.)Reliquam ex tribus refellit,quæ maiorem habet negatiuam neceſſariam in parte,minorem uero ulr affirmatiuam neceſſariam.(Bipes,motum,animal.)Additur,inquit Alexander,in quibuſdam codicibus , medium bipes:ſed hoc ſcribẽtis uitium extitiſſe aſſerit: non enim oportere bipes eẽ medium,ſed animal ; qđ etiam in terminorum appoſitione monſtrauit Philoſophus,qui animal ultimo loco collocauit,& non bipes:conſueuit enim hac figura,ultimum locum medio aſcribere . exiſtimandum igitue , ꝙ dixerit,non bipes medium,ſed animal medium: nãq; ſi bipes medium poneretur,fieri non poſſet,ut termini ad dictá complicationẽ cohærerent. Hæc itaq; cõiugatio inutilis penitus cenſetur ad neceſſarium concludẽdum: licet nonnulli,quorũ ſententiæ uidetue accedere Alu lidus Roſa & iſtam & eam, q̃ maiorem habet in parte neteſſatiam,minorem uero ulr inexiſtentem , utiles eſſe aſſerunt ad concluſionem neceſſariam , ppea ꝙ expoſitione monſtrari hoc poſſe aſſerunt. Cæterũ ad hoc eadem penitus dicenda erunt,quæ de quarto ſecundæ ſuprà retulimus.

Planum itaq;,ꝙ inexiſtendi ſylls non eſt,niſi vtreq; ſint propoſitiones inexiſtentes:ſed neceſſarii eſt , quum altera ſolum ſit neceſſarium.In vtriſq; vero . ⁊ quum prędicatiui ⁊ quum priuatiui ſyllogiſmi ſint,neceſſe alteram propoſitionem conſimilem eſſe concluſionem:dico autem , ſi inexiſtẽs,inexiſtentem:ſi neceſſaria,neceſſariam:quare ⁊ hoc manifeſtum,ꝙ non poterit concluſio aut neceſſaria,aut inexiſtens eſſe,niſi accipiatur neceſſaria aut inexiſtẽs ppõ.

Senſus eſt,Ex ſuprà relatis manifeſtum eſt,nõ poſſe concluſionem colligi inexiſtentem,niſi utraq; propoſitionum fuerit inexiſtens:poſſe aũt neceſſariam,licet altera tm̃ neceſſaria ſit ⁊ Verum quia Alexander uidebat hoc repugnare iis,quæ ſuperius dixerat,propterea multum inſudauit in loco iſto exponendo: ait enim,ſi hoc ſimpliciter & ulr intelligatur,ꝙ repugnat ſupradictis:monſtratum nãq; eſſe,in prima figura ex maiore inexiſtente & neceſſaria minore, concluſionẽ colligi inexiſtentem:Propterea inquit, hoc eſſe preſſius intelligendum,ꝙ uidelicet in tertia figura ex ambabus ulr affirmatiuis non poterit cõcluſio inexiſtẽs concludi,ni ambæ propoſitiones fuerint inexiſtẽtes, Nota, quõ debẽat Alexan. intelligẽdũ ſit dictũ phi cõ clonẽ de ineſſe nõ ſequi, niſi ex ppõnib' de ineſſe.

eo ꝙ

eo ꝙ utralibet neceſſaria,concluſio erit neceſſaria:qđ non erat in prima,dum ambæ propoſitiones uſr erāt affirmatiuæ:in ſecunda uero nulla penitus fiebat cōcluſio ex ambabus affirmatiuis. poſſet itaq; per hæc monſtrare proprietatem quandam tertiæ figuræ:nā ꝙ & de hac ſermonem faciebat, Ex duabus igitur uſr affirmatiuis in tertia non concludetur inexiſtens,niſi ambæ fuerit inexiſtentes:neceſſaria uero, & altera ſolum,& utralibet. Aliter,inquit idem,poſſumus intelligere per inexiſtentem propoſitionem, affirmatiuā, ita ut ſenſus ſit, Affirmatiuam non fieri concluſionē, niſi utræ quæ ſint affirmatiuæ:neceſſariam uero fieri,& ſi altera ſola fuerit neceſſaria:ſed profecto nō parum affectata eſt expoſitio hęc. Sed & aliā idem affert expoſitionem,inquiens,non de tertia tm̄ figura poſſe hoc intelligi,ſed uſr & de omnibus:nāq; ſi concluſio inexiſtens ſit,oportet ambas propoſitiones inexiſtentes eſſe,hoc eſt,tales,in quibus prædicatum inſit ſubiecto:unde ſi neceſſariæ fuerint,erūt etiam inexiſtentes:non autem ecōuerſo.quapp quum altera ſit neceſſaria & altera inexiſtens,poſſumus ambas nuncupare inexiſtentes. Addit idem,fortaſſe melius eſſe, ut ita intelligamus (manifeſtū ꝙ inexiſtendi non erit ſyllogiſmus,niſi utræq; ſint inexiſtentes)ac ſi dicat, manifeſtum eē ex dictis,ꝙ eſt aliqua complicatio ſyllogiſtica,in qua fieri non poteſt concluſio inexiſtens, niſi ambæ ſint inexiſtentes : non enim tanquā uſr dictum intelligendum eſſe. Sunt tm̄ quædam etiam cōiugationes,in quibus neceſſarium concludi nequit, ni ambæ propoſitiones neceſſariæ fuerint: quemadmodū quarta ſecundæ & quinta tertiæ : hæc ille atq; alia complura:& huius ſentētiæ uidetur acceſſiſſe et Philoponus ⁋ Diuus tm̄ Albertus ita exponit,ꝙ non poteſt immediate & primū concluſio fieri inexiſtens, niſi ambæ propoſitiones fuerint inexiſtentes:ſi enim ex altera neceſſaria & altera inexiſtente ſequitur inexiſtens,hoc non fit immediate,ſed qm̄ ex neceſſaria poſſumus inexiſtentem inferre. ⁋ Nos autem multo ſecius hæc audiēda arbitrabimur,& fortaſſe multo melius:nāq; dicere,ex neceſſario ſequi inexiſtens,præter quàm ꝙ abſurdum iudicamus,ſuperius etiam refutatum eſt. Dicere etiam regulam iſtam, ad ſolam tertiæ complicationem referri,& non ſimpliciter intelligendam eſſe,multo abſurdius cenſendum exiſtimamus,quum infra quoq; eadem ferme quæ hîc dixerat,ad uerbum quaſi repetit. Dicimus itaq; nos, non poſſe ullo pacto concluſionem uere fieri inexiſtentē, niſi ambæ fuerint inexiſtentes: nāq; ex altera neceſſaria & altera inexiſtente,minime concludi poteſt inexiſtens uerum:neq; hoc unquam dixit Ariſtoteles, ſed ſemper aſſeruit cōcluſionem ſequi non neceſſariam: & ita cenſeo ambiguitates oēs,quæ hoc in loco negocium faceſſunt euaneſcere. Qūo autem intelligendū ſit,ex altera neceſſaria & altera contingente,cōcluſionem ſequi inexiſtentē,ſuo loco declarabitur. (In utriſq;) Quum hoc dixiſſet,ſignificauit in quibus utriſq;

Expoſitio diui Alberti

Expoſitio Buranæ

hoc eſt affirmatiuis & negatiuis:aut in utriſq;,hoc ē, neceſſario & inexiſtenti:aut in utriſq; miſtionibus,de quibus nunc ſermonem facit,neceſſe eſt concluſionē ſimilem eſſe alteri propoſitioni. Qūo aūt ſimilis eſſe debeat,ipſe dicit:Nāq; ſi inexiſtens fuerit, oportet alteram propoſitionem inexiſtentem eſſe:ſi neceſſaria neceſſariam:non aūt ſi particularis extiterit cōcluſio, opus erit alteram eē particularem,eo ꝙ in tertia figura,& duabus exiſtentibus uſibus,particularis fit concluſio:aut & tunc potentia eſt particularis: quod declarat reductio ad primam figuram, per cōuerſionē facta. Sed dubitat hoc in loco Alexander: nāq; uidet & neutra neceſſaria concluſionem colligi poſſe neceſſariam,puta hunc in modum,Oē ambulans riſibile, Omnis hō ambulans, Oīs hō riſibilis. Dicimus hoc terminorum gratia tm̄ fieri,non aūt ex forma ſyllogiſtica,& propterea dictis minime repugnare aut aliter & melius,Negamus concluſionem ſimpliciter eſſe neceſſariam: licet enim ſm materiam talis ſit,non tamē modum habet appoſitum:quod ad ſimpliciter neceſſariam propoſitionem exigitur.

Hoc uī oppoſitū ei quod ſupra dictū eſt: conſidera ſolōnem ex dictis

De neceſſario itaq; quomodo ſit,& quam habet ad inexiſtens differentiam,dictum eſt quaſi ſufficienter.

Diximus, inquit, de neceſſaria quaſi ſufficienter, (qm̄ & infra de hoc nonnulla in medium proponentur) qūo fiat,& qūo differat ab inexiſtente:puta,ſempiterna inexiſtentia & modi & appoſitione ⁋ Et hęc huiuſq; longa diſtulimus diſputatione,primum expoſitis ac pertractatis complicationibus, quæ ambas habent neceſſarias:mox de miſtione inexiſtētis ac neceſſarii in prima figura acturi:refutata prius eorum opinione,qui inexiſtere aut contingens cōius neceſſario aſſerebāt:ac reddita cauſa,cur ſe materiæ addicat neceſſariæ,quum alioquin de ſimpliciter ſyllogiſmo ſermonem faciat,curq;, ſtatim poſt inexiſtentes cōplicationes,de neceſſariis pertractauerit, & quare quartus ſecundæ,ac quintus tertiæ modus per impoſſibile non commonſtrentur:ſoluta ibidem dubitatione perpulchra,ac declarata expoſitione,qua dictę arguātur complicationes:aſſignata ibidem differentia,qua differat à ſenſibili oſtenſione. Deinceps miſtionem neceſſarii atq; inexiſtentis aggreſſi in prima figura, iuniorum opiniones recenſuimus : addita ibidem diui Alberti expoſitione,ac refutata:cui & Aluiidi Roſ.ſuper miſtione hac ſententiā adiunximus ac reiecimus: allata deinceps Græcorum expoſitione, quum neq; penitus admittendam,nec omnino reiiciendam diximus,iactis ibidem poſitionis materiæ fundamentis: ſolutis mox & antiquorum & iuniorum dubitationibus,quæ hanc uidebātur demoliri:quodq; propoſitiones quædam neceſſariæ cenſentur,quæ nullo pacto tales ſunt uocitandæ. Poſtea & Ariſtotelicas attulimus rationes,quibus poſitio ſua firmari poſſet : ſolutis ibidem aduerſariorū ratiunculis:quodq; Philoponus & alii ferme oēs,perperam dicāt,ex maiore in

Epilogus.

exiſtēte ac minore neceſſaria, concluſionem ſequi inexiſtentem: quodq́; non recte Alexander dixerit iiſdē terminis utilem quoq; complicationem refelli poſſe. Deinde ſecundæ figuræ cōiugatiōes aggreſſi ſumus, declarantes quonā mō intelligendum ſit, Contingit nulli, contra Alexandri ſentētiam: ſolutis inibi Philoponi quoq; rationibus, firmataq́, inſuper Leonis opinione ſuper propoſitione inexiſtente: quidue intelligendū per neceſſarium ex ſuppoſitione: & qūo faciēdum ſit ſatis rationibus, quartum ſecundę argumentibus Demum ad tertiæ figuræ miſtione exponendā nos ɔtulimus: ubi modernorū opinionē refellimus, negantium ex maiore inexiſtente ac minore neceſſaria, concluſionem ſequi neceſſariā: ſoluta ibidē inſtantia Leonis, de facienda expoſitione: ſimulq́; enarrato ſcriptoris uitio, de terminorum ordine ac poſitione: deniq́; multiplici allata expoſitiōe, qūo nō poſſit cōcluſio fieri inexiſtēs, ni ambæ fuerint inexiſtentes: neceſſaria uero fiat, & altera tm̄ neceſſaria. Quas ob res tempus iam eſt, ut contingentis definitionem ac diuiſionem, exponendas aggrediamur.

De contingenti. Capi. VII.

DE contingenti vero poſt hęc dicamus, qñ & quomodo, & per quę erit ſyllogiſmus. Dico autem contingere, & contingens, qd̄ quum non ſit neceſſarium, ſi ponatur ineſſe, nihil erit propter hoc impoſſibile: nāq; neceſſariū, ęquiuoce contingere dicimus.

Q uo ſit pertractanda de Cōtingenti.

Poſteāq̄ hucuſq; propoſitiones ac ſyllōs inexiſtētes tanq̄ ſimpliciores, mox & neceſſarios, tanquam, q inexiſtentibus magis cōſimiles ſint, pertractauit atq; diſpoſuit: ad tertium, quod ſupererat, negociū in pręſentia ſe confert: hoc eſt, ad enarrationem contingentium ſyllōrū. Sed qm̄ iſta perquā difficilia ſunt, non inmerito prius quædam præponit, quæ dicendorum mentē ac ſenſum aperiunt. Definit itaq; primum Cōtingens, quod profuturis miſtionibus facit: deinceps hoc definitum, duas i partes ſecat: ac deniq; eiuſdem Cōtingentis dictum De omni explicat. Ait itaq; poſt ſupradicta enarrandū eſſe: in qua figura ac modo, & per quas propoſitiones in contingentibus efficiatur ſylls. (Dico aūt contingere & contingens.) Hoc in loco definitionem contingentis aſcribit, inquiēs, Dico, quaſi innuens, φ alii nōnulli aliter accipiant Contingens, quemadmodum infra legentibus planum fiet: ego aūt ait appello contingere ſeu cōtingens, hoc eſt, ſiue modū accipias contingentis per ſe, ſiue ēt ut determinat propoſitionis prædicatū: Contingēs igitur ſm Ariſtotelicam opinionem eſt, qd̄ & nō neceſſariū eſt, & ſi ponatur eſſe, ex eo nullū ſequitur impoſſibile. ¶ Vbi ſcias, quēadmodū & Alulidus Roſ. optime notat, φ uariæ circa finitionē iſtam extitere antiquorum expoſitiones: quū enim, quēadmodum & ſupra recenſuimus, Contingēs trifariam accipiatur, pro neceſſario, pro inexiſtenti, & ꝓ poſſibili, in quo prædicatum ſubiecto non ineſt, ſed ineſſe poteſt: nunnulli, quēadmodum Abumazar, uoluere, definitionē iſtā cōem eſſe poſſibili & inexiſtenti, ita φ oē illud contingens nuncupetur, quod non eſt neceſſarium. ¶ Hanc igit̃ Abumazar ſniam ſecutus, dixit finitionē iſtam, quēadmodum & reliquæ oēs, ex genere ac differētiis conſtitutam eſſe: & qm̄ deſcriptiones maxime innoteſcunt per ꝓprias paſſiones, ob id ultimo ꝓpriā ēt paſſionē adieci: ſm itaq; opinionē uiri iſtius, genus hac i definitione erit dictio illa (quod) quę & inexiſtens cōprehendit & impoſſibile: dr̃ia uero erit, quod addit (non neceſſarium) nāq; per hāc ſecluditur à quacūq; alia ꝓpoſitione: qd̄cūq; nāq; nō neceſſarium eſt, illud eſt cōtingēs, & ecōuerſo: quod uero ſubinde adiicit, (quo poſito ineſſe) uult non dr̃iam eſſe, ſed ꝓprium quoddā, eius naturā ɔñs contingentis, quod uere contingens, quodq́; in potētia eſt. nāq; non oē contingēs hic definitum poni poteſt in eſſe: ſi enim fuerit inexiſtēs, q fieri pōt, ut inexiſtere adhuc ponatur: & ꝓpea dixit, hoc nō dr̃iam ſed ꝓprium quoddā eſſe, ex propriis ɔñtibus partes cōtingentis hic deſcripti: & quū dixit (non neceſſariū) intellexit priuationē modorū oium neceſſarii, hoc eſt, neceſſarii ſimpliciter atq; abſolute, quēadmodum dicimus, hoiem eſſe aial, neceſſarium uocari: & neceſſarii ſm quid, quēadmodū illud uocamus neceſſarium, qd̄ reſpectu tpis neceſſarium dr̃, puta præteriti: quēadmodum, Cæſar fuit dictator: pñtis, ut, Matthæus cōponit, uel, Matthæus ē hō: futuri, ceu ſi dicā, Cras incipiēt halcyonii dies. Et quia dixit (ſi ponatur ineſſe) notat Leo, φ Non eſſe trifariā dici poteſt: Quod nullo mō eſt, quēadmodū chimera, aut tragelaphus: & ꝓpea hoc ſecluſit, quum inquit (quod quū nō ſit neceſſariū) nā chimeram nō eſſe, eſt neceſſariū: ſi enim impoſſibile eſt eſſe, neceſſarium eſt non eſſe: Secundo modo, illud dicitur nō eſſe, quod in aliquo tpe eſt, in aliquo minime: & quū eſt, non poteſt non eſſe, & quum non eſt, nō poteſt eſſe: unde ſi non fuerit & ponatur eſſe ex eo ſequitur impoſſibile: quēadmodū eclipſis ac defectus lunę: unde fortaſſe apte idē addit particulā illam (ex quo nō ſequitur impoſſibile) ut ab hoc ſecernat, iſtiuſmodi poſſibilia, ſeu non exiſtentia: Tertio modo, non eſſe dr̃, qd̄ nō eſt quidem, in eo tñ tpe, in quo non eſt, ſi ponatur eſſe, ex ea nullum ſequetur impoſſibile: quemadmodū, Dñicū rhetorē Homericam lectionem cras nō eē lecturū. Hæc illi. ¶ Verū inqnit Alulidus Roſad. ſnia optimi expoſitorum oium inter Peripateticos: hoc ē Alexādri, ſecus ſe habet: ait enim ille quaſi ad uerbū, Tractaturus de ſyllis ɔtingentibus, primū definit, qd ſit contingens: definit aūt, nō quod æquiuoce dr̃ (nā φ æquiuoca non definiunt̃) uerū diſtinguens cōtingens à neceſſario & inexiſtenti: monſtrauit enim, φ contingens de his dr̃ tm̄. quū inquit (ſi ponatur ineſſe) ſignificat φ ultra hoc, quod non eſt neceſſariū, nō eſt ēt inexiſtens; hoc enim cōtingens eſt, quod tertio

Varie opiniones circa definitionem contingentis.

Contingētis finitio ex Abumazaris ſnia.

Nō eſſe, trifariam dici.

Expoſitio Alexandri.

modo dicebatur contingens, differens à neceſſario & inexiſtenti: eſt aũt proprie contingens, quod non eſt, ſi uero ponatur eſſe, nullum impoſſibile conſequens habet: & hoc eſt, quod dicit (quod quum nõ ſit, ſi ponatur ineſſe) nãq; quod non eſt, neq; neceſſarium eſt, nõ tñ econuerſo: Aut & utraq; negauit à contingenti & neceſſarium & inexiſtens neceſſarium quum dixit (quod quum non ſit neceſſarium) inexiſtens, quũ addidit (ſi ponatur ineſſe) neceſſarium etenim, & de uere neceſſario prædicatur, & de inexiſtente: nam quod ineſt alicui, neceſſarium eſt ineſſe, quouſq; inſit. ⁋ Vnde & Theophraſtus. 1. priorum Analyticorũ ſcribens de neceſſarii ſignificatis, ita inquit, Tertiũ eſt inexiſtẽs qñ enim inexiſtit, tunc non poteſt non inexiſtere. Hęc ille. ⁋ Proprium itaq; erit contingentis, quum nõ ſit, ꝙ ſupponatur eſſe. nãq; ſi quis acciperet inexiſtẽs, ex eo non conſequeretur impoſſibile, & ratio accõmodabitur ẽt inexiſtenti: quare proprium erit ipſius cõtingentis nõ hoc tñ, quod eſt non eſſe: ſed totum iſtud, ꝙ qñ non inexiſtens, ſupponatur exiſtere, nihil contingat impoſſibile. ⁋ Hactenus Alexander, quaſi in ſumma & complura alia: quamobrem ſm uiri iſtius expoſitionem, genus erit (non neceſſarium) hoc eſt, quod in actu non exiſtit, non tñ neceſſario non exiſtit: & ita erit genus propinquum in definitione poſitum: deinde quod ſequitur, erit dñia (quod ſi ponatur ineſſe, ex eo nil ſequitur impoſſibile) dico igitur contingens eſſe non neceſſarium, quia, ut ſuperius diximus, neceſſarium ẽt uocari contingens: hoc diximus æquiuoce, hoc eſt, ſm idem nomen, diuerſas uero rationes: neq; dixeris. quod nõnulli autumant, hoc quod eſt (poſſe eſſe) unam eſſe rationem contingentiũ oium: nam ſi de illis dicatur, ęquiuoce ẽt dicetur: quemadmodum ſupra ſatis monſtrauimus. ⁋ Alii aliter exponunt, ſed perperam: ſi inquiunt, aliqñ contingentia dicimus neceſſario eſſe, hoc dicimus ęquiuoce: ueluti quum dicimus, neceſſarium eſſe hoiem comedere, & oẽ quod ẽ, dum eſt, neceſſario eſſe. ⁋ Sed qm̃ utraq; harum expoſitionum maximæ authoritatis aſſertores habet, & ualidiſſimis præterea firmatur rationibus: ideo non abre facturus ero, ſi ad utrãq; partem argumenta adducens, paulo licentioſius euagauero. Monſtro itaq; primũ Alexandri expoſitionem non recte ſe habere: nãq; ſi contingens de non inexiſtente tñ uerificaretur, falſum protuliſſet Philoſophus, quum infra dicit, cõtingens eſſe non neceſſarium, & non neceſſarium contingẽns: non neceſſarium enim nõ ſolum de uero prædicatur contingenti, ſed ẽt de inexiſtenti, quẽadmodum ſupra retulimus: quare ſi contingens & nõ neceſſariũ, conuertuntur: erit ẽt inexiſtens contingens. Præterea inquit infra Ariſtoteles, ꝙ contingens hic definitũ cõuertitur ĩ oppoſitam qualitatẽ. Sit igitur ꝙ ita Socrates nõ currat: planum ꝙ iſta uere dicetur contingens, Contingit Socratem currere: quæ ſi ĩ oppoſitam uertatur, puta in hanc, Contingit Socratem non currere, & contingens tñ de eo dicaẽ, qđ non ineſt, ſed poteſt ineſſe: non contingens, ſed inexiſtens dicenda erit affirmatiua ex tranſpoſitione: prædicatum etenim quod eſt non currere, actu ineſt ſubiecto. ⁋ In oppoſitum & cõtra Abumazarem ſunt etiam argutiſſimæ rationes: & primum, quia non aliter hic accipiendũ eſt contingens, quã ſupra, ubi de cõtingenti ſe dicturum pollicebatur: ſed ibi de cõtingẽti poſſibili ptractabat: igiẽ & hoc in loco contingens poſſibile definit, quod potẽtiam ſolam dicit prædicari ad ſubiectum. Præterea cõtingens diſtinguit infra in Natum & Infinitũ: ſed iſtæ partes ac ſpecies ſunt contingentis poſſibilis, non autẽ inexiſtentis: ſequitur itaq; contingens poſſibile tantũ hic definiri. Amplius infra in miſtione inexiſtentis & contingentis, dum monſtrat complicationes illas per impoſſibile, iubet contingentes fieri inexiſtentes: ergo uolebat illas in potentia, non in actu eſſe. Adde ꝙ inferius Ariſtoteles inquit, ex maiore negatiua inexiſtente ac minore affirmatiua contingente, ſequi concluſionem nulli ineſſe ex neceſſitate, non tamen contingente ſm dictam determinationem: ſed quemadmodum infra elucidabimus, inibi ſequitur concluſio inexiſtẽs aut contingentis æquiuoci. non igitur finitio hæc cõprehendit inexiſtens, ſed tãtum quod in potentia eſt. Idem monſtrari poſſet ex iis, quæ dicit in miſtione neceſſarii & contingentis ex maiore neceſſaria negatiua ac minore contingente affirmatiua. Demũ nonne planum hoc facit ipſemet, dum inquit, quod quum non ſit neceſſarium ſi ponatur ineſſe? nãq; inexiſtens nullo, ut liquet, pacto poni poteſt ineſſe, quum iam ĩ actũ exierit. ⁋ Ad dubitationem iſtam reſpondemus, definiri hic contingens tñ in potentia, quod ſuperius poſſibile nũcupauit: quod eſt, Quum prædicatum ſubiecto nõ ineſt, ſed poteſt ineſſe. Et ad priorem rationem in oppoſitum dicunt nonnulli, non fuiſſe uniuerſaliter illud à Philoſopho prolatum, ꝙ omne contingens ſit non neceſſarium, & omne non neceſſarium contingens, ſed factam quaſi fuiſſe conuerſionem uniuerſalis affirmatiuæ, puta, Omne contingens eſt non neceſſarium, & aliquod non neceſſarium, cõtingens: quapropter dixit etiam ſupra quaſi ambigens. (Aut eadem ſunt, aut conſequuntur ſeinuicem:) ceu ſi uellet non neceſſarium in plus quodammodo ſe habere quàm contingens. ⁋ Sed contra reſponſionem: ſi quatuor propoſitionum ſibiinuicem contradicentium, duæ conuertuntur, reliquæ etiam conuertentur: uerum iſtæ, Non contingẽs eſſe, &, Neceſſe nõ eſſe, æquiuertibiles ſunt: ergo & reliquæ duæ conuertẽtur, Cõtingens eſſe, &, Non neceſſe non eſſe: quod fuerat mõſtrandum. ⁋ Aliter dicunt nonnulli, ꝙ neceſſariũ duo notat, & prædicatum actu ſubiecto ineſſe, & ita etiam ineſſe, ut nõ ineſſe nequeat: quare & ſuum oppoſitũ, non neceſſarium, duo itidem ſignificabit, & prædicatum non ineſſe ſubiecto, & quod quum non inſit, poſſit etiam ineſſe: & hoc à contingẽte poſſibili nullo modo ſeiungitur: unde ſi non neceſſarium latius acceperis, ut uidelicet de inexiſtenti etiam prędicatur, & al

Theophra. 1. Priorum

Expõ alioꝝ

Cõtra Alexandrum

Contra Abumazarẽ

Solutio

Cõtra ſolutionem.

Alia rñſio.

terant: tm̃ neceſſarii legem ac conditionem deſtruit: & non utraſque, tunc & contingens latius accipiendum erit: quare ſi preſſius capias contingens, latius uero, Non neceſſarium, tunc in plus erit non neceſſarium quàm contingens: unde bene infra dicet Ariſtoteles (aut eadem ſunt) puta, ſi eodem modo utraque accipiantur (aut ſeinuicem conſequuntur) ſi unum latius, preſſius alterum ſumatur. Ad alteram reſpondet Alexander, inquiens, & iſtam uere eſſe contingentem, Contingit Socratem non currere: unde ait quaſi ad uerbum, non propterea ꝙ in quo contingere eſſe, uerum eſt, in hoc & cõtingere non eſſe, ideo oportet, quando alterum uerum, & alterum uerum eſſe: ſed ut eius uerbo utar παρὰ μέρος, hoc eſt, alternatim: non enim quando non ineſt, tunc contingit non ineſſe, ſed quando ineſt. nãq; quod contingit ineſſe, non inexiſtens, hoc contingit & non ineſſe, quando inerit: quas ob res conuertentur iſtæ in hunc ſenſum, Contingit Socratem currere, quia non currit: &, Contingit eundem nõ currere, ſi ponatur currere: ita quòd ſemper ſupponendum eſt, prædicatum non ineſſe ſubiecto: quare nonnulli addunt, dicẽtes, ſi ponatur ineſſe uel non ineſſe, perperam addunt: ſed his tranſactis, iam ad reliqua tranſeamus.

Quod autem hoc eſt contingens, manifeſtum & ex negationibus & affirmationibus oppoſitis: nam, Non contingit ineſſe, & Impoſſibile ineſſe, & Neceſſe non ineſſe, aut eadem ſunt: aut conſequentia ſeinuicem: quare & oppoſita, Contingit ineſſe, &, Non impoſſibile ineſſe, & Non neceſſe non ineſſe, aut eadem ſunt, aut conſequentia ſeinuicem: de omni enim affirmatio aut negatio erit. Igitur contingens non neceſſarium: & non neceſſarium, contingens.

Monſtrat prædictam definitionem recte ſe habere, per regulam, quam in ſecundo priorum uolumine, ac primo de cœlo expoſuit: ubi ait, quòd quarum contradictionum aliæ partes ſeinuicem ſequuntur, harum reliquas partes neceſſe eſt ſeinuicem ſequi: quoniam de quolibet dicitur altera contradictionis pars. Sint exempli gratia, affirmationes duæ a, & b, quibus contradicant, c, ipſi, a, & d, ipſi, b, & ſequatur a, affirmationem, b, affirmatio: ſequetur, c, negationem, d, quoque negatio: ſi enim non ſit uera, uera erit affirmatio b, nam de quolibet dicitur altera contradictionis pars: & ſi hoc, uera erit & a, affirmatio: nãque ſeinuicem ſequebantur a, & b, quare duo contradictoria ſimul uerificari contingit, quod fieri nequit: hoc autem monſtrato, uerum, quod inquit Philoſophus (ſi enim Non contingit eſſe, & Impoſſibile eſſe, & Neceſſe non eſſe, aut eadem ſunt, aut conſequuntur ſeinuicem) quemadmodum omnes concedunt, & monſtratum eſt ĩ libro περὶ ἑρμηνείας. Planum, quòd & horum contradictoria, Contingit eſſe, Nõ impoſſibile eſſe, Non neceſſe non eſſe: contingens igitur nõ impoſſibile eſſe, & non neceſſarium non eſſe.

Conuerſio cõtingẽtis.

Accidit autem omnes, quę ſecundum contingens ſunt propoſitiones, conuerti inter ſe: dico autem non affirmatiuas cum negatiuis, ſed quęcunque affirmatiuam habent figuram, ſecundum oppoſitionem: ut Contingere ineſſe, cum eo quod eſt, Contingere non ineſſe: & omni contingere, cum eo, quod eſt, Nulli contingere: & Non omni, & alicui, cum eo, quod eſt, Alicui non. Eodem autem modo & in aliis. Quoniam enim contingens, non eſt neceſſarium: non neceſſarium vero: contingit non ineſſe planum: ꝙ ſi contingit a ineſſe b, contingit & non ineſſe: & ſi omni contingit ineſſe, & omni contingit, non ineſſe. Conſimiliter autem & in affirmationibus, in parte: namque eadem demonſtratio. verum tales propoſitiones affirmatiuę ſunt: & non priuatiuę: Contingit enim: ad ſimilitudinem ipſius Eſſe ordinatur: quemadmodum dictum eſt prius.

De conuerſione contingentis, qua in ſequentibus uſus eſt, nunc ſermonem facit: eſt autem conuerſio hæc, quemadmodum & ſupra retulimus, quum idem terminorum ordo ſeruatur, ſola qualitate uariata: ait ergo contingentis proprium eſſe, ut conuertatur, hoc eſt, ut ſequantur ſeinuicem affirmationes & negationes. ¶ Dico, inquit Alexander, negationes ſecundum contingens, non contingentis ipſius negationes: differunt enim, eodem referente, negatio contingens, & contingentis negatio, quemadmodum & neceſſaria negatiua, & neceſſaria negatio: namque hæc, Neceſſe non eſſe, neceſſaria eſt negatiua: hæc autem, Non neceſſe eſſe neceſſariæ negatio: quæ proprie eſt negatiua: altera uero ſimpliciter quidem eſt affirmatio, totum uero hoc neceſſaria negatio. Conſimiliter & in contingentibus, propria contingentis negatio non contingit eſſe; contingens uero negatio, quæ proprie affirmatio eſt, Contingit non eſſe. hoc etiam uolebat diuus Seuerinus in libro de Syllogiſmo hypothetico: accidit autem contingentes affirmatiuas & negatiuas ſeinuicem conſequi & conuerti inter ſe, puta, uniuerſales affirmatiuæ in negatiuas uniuerſaliter, particulareſquè itidem affirmatiuæ in negatiuas in parte: non tamen ob hoc uniuerſales conuertentur in particulares: licet enim ſi contingit omnem hominem currere, contingat & aliquem non currere, non tñ retrocedunt. Conuertẽtur itaq; indefinitæ inter ſe: puta, Contingit eſſe, Cõtingit nõ eſſe, & uniuerſales, ut, Contingit omni ineſſe, Contingit nulli ineſſe: & particulares, ceu, ſi contingit alicui, contingit non omni uel alicui non ineſſe. Hæ enim ſunt, quæ non proprie ſunt negatiuæ, ſed negatiuam tantum habent figuram. Conuertuntur igitur; Contingit aliquem hominem currere, &, Contingit aliquem hominem non currere: ſuppoſito etiam, quòd de uno & eodem uerificentur, nam ſi de alio & alio dicerentur, non ſolum contingentes, ſed & inexiſtentes & neceſſariæ ſimul uerificarentur. Verum licet hoc pacto uoluerit Phi-

Negatiões in cõtingẽtibus iuxta Alexádrũ.

loſophus contingentes conuerti propoſitiones, hoc tamen negauit eius ſocius Theophraſtus: Ob quam uero rationem, inferius elucidabimus Modernorũ uero nonnulli dicunt, ſi tales contingentes in ſenſu accipiantur diuiſionis, quòd utique conuertentur in oppoſitum qualitatem: ſin autem in ſenſu compoſitionis ſumantur, negant talem fieri poſſe conuerſionem: non enim, inquiunt, ſequitur, Nullum exiſtens eſſe hominem, eſt contingens: ergo omne exiſtens eſſe hominem, eſt contingens. Cæterum hæc meræ ſunt nugæ, & caſſe (ut dicitur) glandes, namque & in quocunque ſenſu conuertuntur tales propoſitiones, & inſtantiæ etiam pueriles admodum, & nullius ſunt momenti: quemadmodum uel cæco clarum eſſe poteſt. (Eodem autem modo.) Hoc dixit, quaſi innuens alias æquiualentes contingentibus: puta, Poſſibile eſſe, poſſibile nõ eſſe, non neceſſe eſſe, non impoſſibile eſſe. (Qm̃ enim.) Cauſam aſſignat, ob q̃ conuertantur affirmationes negationibus: quoniam enim contingens eſt non neceſſarium: non neceſſarium uero contingit etiam non eſſe: igitur quod contingit eſſe, contingit etiam non eſſe. (Verum tales.) quod ſupra dixerat, nunc exponit, quòd non conuertuntur affirmatiuæ cum uere negatiuis, ſed cum iis, quæcunque negatiuam habent figuram, ſunt autem ſecundum ueritatem affirmatiuæ: namque quemadmodum in propoſitionibus inexiſtentibus, tunc efficiebatur negatio, quum negabatur eſſe ipſum: ita & in modalibus uere tunc appellabitur negatio, quum modus, qui ipſius eſſe uicem obtinet, negatione deſtruetur. Nicephorus tamen in primo introductorii compendii uelle uidetur uere eam dici negationem, in qua negetur ipſum eſſe: ac ne multis agam, quæ ipſe dicit, in medium adducam: ait enim ad uerbum: Vt autem & in propoſitionibus cum modo, ut decet, fiat negatio, cum modo negatiò conſtruenda eſt, huius enim quod eſt, Contingit Socratem ambulare, negatio eſt, Non contingit Socratem ambulare: hoc autem: quod eſt, Contingit Socratem non ambulare, ex tranſpoſitione eſt affirmatio: huius autem negatio, Non contingit Socratem non ambulare. Fit enim negatio in huiuſcemodi propoſitionibus, & ſi ipſi Eſt applicet negatio, quum ipſum Eſt accepimus ſecundum actum in talibus propoſitionibus actualiter ponentes, non ſolum ſubintelligentes ipſum: quemadmodum, quando non dicimus, Poſſibile Socratem philoſophari: ſed quũ, Poſſibile eſt Socratem philoſophari: huius enim affirmationis negatio, & quæ eſt, Non poſſibile eſt Socratem philoſophari: & quæ eſt, Poſſibile non eſt Socratem philoſophari: ſatius tamen & tutius ſecundum omnes negationes in propoſitionibus cum modo præponere negationem modo, ſiue habeant, ſiue non habeant, Eſt adiacens: & affirmationis, quæ eſt, Poſſibile eſt Socratem philoſophari, negationem ponere, Non poſſibile eſt Socratem philoſophari. & in aliis item facere conſimiliter Hæc ille: uerum iſta magis ad librum attinent περί ερμηνείας. (Quemadmodum dictum eſt prius.) Hoc eſt in libro de interpretatione: ex quo, inquit Alexander, monſtrare poſſumus, de interpretatione librum Ariſtotelicum eſſe, non autem ſubdititium: ueluti male opinabatur Andronicus Rhodius. Aut & hoc ſupra dixit, ubi agebat de modalium conuerſione ad calcem illius capitis.

Determinatis vero his, rurſum dicimus, quod contingere ſecundum binos dicitur modos: vnum eo, quod vtplurimum fit, & deficit neceſſarium, vt caneſcere hominem, vel augeri aut minui: aut penitus, quod aptum natum eſt eſſe: hoc enim non continuum quidem habet neceſſarium, propterea q̃ non ſemper eſt homo: atqui dum homo ſit, aut ex neceſſitate aut vtplurimum eſt. Alium, ipſum infinitum, quod & ſit & non ſit poſſibile: vt ambulare animal, aut ambulante terræmotum fieri: aut omnino quod a fortuna fit: nil enim magis ſic aptum eſt natum, quam in contrarium.

Secat nunc contingens ſupra definitum, duas in partes, in natum atque infinitum: eſt autem, referente Alexandro, diuiſio hæc ueluti generis in ſpecies, aut totius in partes: quas tres facit in expoſitione ſua Alulidus Roſad. ut in pluribus, ut in paucioribus, & æqualiter: has etiam ſupra recenſuimus: ſed Ariſtoteles tria hæc ad duo redegit, natum atque infinitum. Hoc autem iſta de cauſa factitatum fuiſſe arbitror, propterea q̃ utraque contingentia, & ut in paucioribus & æqualiter, indeterminatam quandam naturam habent: & ob id exiſtimo fuiſſe iſthæc infinita uocitata: contingens enim æqualiter propter hoc infinitum atque ĩdeterminatum dicitur, quia non magis ſic quàm ſic determinatur: ſed ad utramuis partem flectitur: ut in paucioribus uero, infinitum uocatur, quia quaſi ſine cauſa fit, caſu puta, aut fortuna: & quia penitus infinitum eſt & incertum: namque neceſſarium illud eſt, quod maxime finitum & determinatum dicitur: ſecundo, quod neceſſario proximius: hoc autem contingens, ut in pluribus: quod autem maxime diſtat a neceſſario ac determinato, non iniuria infinitum atque indeterminatum uocatur: ut æqualiter contingens & adhuc magis, quod in paucioribus: unde inquit Alexander, fingamus lineam diuidi duas in partes inæquales: ex hac ſectione cauſabuntur duo contingentia, ut in pluribus atque ut in paucioribus, ſi uero eandem partiamur in duo æqualia, contingens erit æqualiter. (Hoc enim non continuum.) Cauſas tradit, ob quas contingens utplurimum non eſt neceſſarium: & inquit has binas eſſe, unam ex parte ſubiecti, alteram ratione prædicati: ex parte quidem ſu-

Diuiſio cõtingentis ẽ generis in ſpecies

Quare cõtingens æq̃le & in paucioribus infinita uocẽtur.

biecti, ueluti ſi naturaliter debeat homo caneſcere in ſenectute: accidit plerunque hoc non fieri, propterea quòd homo antequàm ad ſenectutẽ deueniat, prius interibit: ex parte uero prædicati, quoniam licet ad id etiam ætatis perueniat, non tamen orientur cani: & hoc eſt, quod ipſe dixit (hoc enim non cõtinuum quidem habet neceſſarium, propterea ꝙ non ſemper eſt homo) ſi uero ſemper eſſet homo, non tamen adhuc ſemper caneſceret in ſenectute, ſed aut ex neceſsitate, aut utplurimum caneſceret: ex neceſsitate quidem, ſi tale prædicatum neceſſariã haberet ad ſubiectum habitudinem: utplurimum uero, ſi nõ neceſſariam, quẽadmodum in propoſito ſupponimus: nonnulli uero aliter exponunt, dicentes motum ad canitiem neceſſarium eſſe: ipſam uero canitiem, non neceſſariam: ſed prior expoſitio multo antiquior. (Alium) Nunc alterum contingens exponit, quod infinitum nũcupatur: quodq́; biſariam dicitur æqualiter atq; ut in paucioribus: cõtingens æqualiter ſignificauit, quum dixit, Qđ & fit & non fit poſsibile: ut in paucioribus, dum ait, Aut omnino quod à fortuna fit: & exemplo etiã utrũque notauit: æqualiter, quum dixi, Ambulare animal: ut in paucioribus, dum inquit, Aut ambulante terræmotum fieri.

Conuertitur itaque ſecundum oppoſitas propoſitiones vtrũqȝ contingentium, non eodem tamen modo: ſed quod aptum natum eſt eſſe, cum eo, quod eſt, non ex neceſſitate in eſſe: ſic enim contingit non caneſcere hominem: Ipſum vero infinitum, cum eo quod eſt, nihil magis ſic quã illo modo ſe habere, aut habitum ire. Verum ſcientia ac ſyllogiſmus demonſtratiuus: de ipſis quidem infinitis non eſt, eo ꝙ inordinatum eſt medium: de apte vero natis eſt: & ferme rationes & conſiderationes fiunt de ſic contingentibus. de illis autem accidit quidem fieri ſyllogiſmum, non tamen conſueuerunt quęri. Hęc igitur magis determinabuntur in ſequentibus. Sed nunc dicamus, quando, & quomodo, & quis erit ſyllogiſmus ex contingentibus propoſitionibus.

Quia ſuperius ſimpliciter dixerat cõtingens ad oppoſitum conuerti: nunc idem hoc preſsius & in ſpecie declarat, inquiens, utrũque contingentium, hoc eſt natum, atque infinitum, conuerti ſecundum propoſitiones oppoſitas: differre tamen inter ſe, propterea quòd contingens natum non conuertitur in natum amplius, ſed in non neceſſarium: ceu ſi dicam, Contingit hominẽ caneſcere in ſenectute, uertetur in iſtã, Contingit hominẽ non caneſcere in ſenectute: qđ natum non eſt, ſed non neceſſarium: ubi per non neceſſarium intelligunt nonnulli contingens in genere, ſeu poſſibile illud altum, quod nos ſupra & negauimus, & demoliti ſumus. ☞ Quapropter ſecius Alexander, Conuertitur, inquit, & ſecundum oppoſitas propoſitiones utrumque contingentium, non eodem tamen modo, ſed de eo, quod utplurimum dicitur, uerum eſt aſſerere, ꝙ contingat non eſſe: non quod æqualiter contingat eſſe & non eſſe: uerum quia de contingente utplurimum dicere poſſumus, quòd non neceſſario eſt: contingens enim non eſt neceſſarium. uult itaq; in ſumma Alexander dixiſſe Philoſophum, contingens hoc conuerti in non neceſſarium, quaſi cauſam reddentem, cur & ipſum in oppoſitam conuertatur qualitatem: ceu ſi diceret, Contingens utplurimum ad oppoſitum uertitur: quoniam & ipſum non eſt neceſſarium. Cæterum licet enarratio hæc ſit multum ingenioſa, non tamen multum contextui adaptatur: namque cauſam cur contingens ad oppoſitum uertatur, ſatis ſupra retulit: quum alioquin intententio Philoſophi hoc in loco non ſit, cauſam reddere, ob quam contingens ita uertitur: ſed differentiam potius, qua differunt utrorunque contingentium conuerſiones. Dicimus itaque nos aliter, quòd per non neceſſarium, hoc in loco intellexit contingens in paucioribus: quamuis pro alio ſupra in contingentis diſtinctione non neceſſarium acceperit. Hoc autem ideo fecit, quia contingens iſtud maxime neceſſarii uim atque naturam demolitur. Neceſſarium nãque & ſubiecto prædicatum ineſſe dicit, & ſemper ineſſe: Contingens uero, in paucioribus prædicatum ſubiecto non ineſſe aſſerit, & rarenter ineſſe poſſe.

Aliter ſ'm Alex. cõuerti cõtingẽs ad oppoſitã q̃litatẽ,

☞ Qua de re ſunt, qui aliter intelligant diuiſionem contingentis ſupra recitatam: uolunt enim, quòd contingens natum comprehendat contingens illud, quod natura & utplurimum fit, puta hominem naſci cum quinque digitis: & illud etiam, quod huic opponitur: quod & ipſum natum uocari poteſt, nõ ut ſit, ſed ut non ſit: naturale enim eſt, ut homo non naſcatur ſedigitus. Addunt inſuper infinitum quoq; biſariam dici, & id quod æqualiter ſe habet, ut hominem ambulare, & illud etiam, quod rariſsime accidit, non tamen naturaliter aut ad eſſe, aut ad non eſſe determinatur, ſed cauſam habet infinitam, & per accidens: quemadmodum ambulante homine terræmotum fieri: & ob id aſſerunt Ariſtotelem dixiſſe, Contingens natum eſſe, non conuertitur in contingens natum eſſe, ſed in contingens natum non eſſe: quod non neceſſarium uocitauit, quodq́; quaſi deſcribens, inquit, Sic enim contingit non caneſcere hominem: ipſum uerò infinitum conuerti in idem ſemper infinitum, puta, ſi fuerit infinitum æqualiter, in infinitum æqualiter: ſi infinitum & indeterminatum ſecundum cauſam, in infinitum ac indeterminatum ſecundum cauſam: puta, fodientem, theſaurum inuenire: uel fodientem, theſaurum non inuenire: neutrum magis, quo ad cauſam, determinatum eſt: ſed utrumque per accidens & indeterminate accidit, & fortaſſe hunc in modum intelligebat in ſecundo naturalis auditus Ariſtoteles, τυχῃ ϗ αὐτόματον. Sed de his alibi pertractandum relinquo: hoc itaque quaſi innuens Philoſophus ſubdit, Ipſum uero infinitum cum eo quod eſt, nihil magis ſic ſe habere, aut habitum ire. ☞ Si igitur hunc in modum contextum expoſuerimus, facillima erunt omnia, ſin autem ſuperiorem ſecuti fuerimus expoſitionem,

Nota expõnẽ diuiſionis infiniti cõtingẽtis & nati ſ'm alios

Nota dubitationẽ in dicto Ariſto. de cõuerſione cõtingentis nati.

nem, incidet haud mediocris dubitatio, Cur Ariſtote. dicat contingens natum, hoc eſt, contingens utplurimum, non conuerti eodem pacto: & tñ hoc aſſerat de contingenti infinito: quũ alioqn contingẽs in paucioribus, qđ ſub infinito cõprehenditur, & ipſum nõ eodem conuertatᷣ pacto: nãq; contingẽs ut in paucioribus, conuertitur in cõtingens utplurimũ: puta, ambulãte hoie terræmotũ fieri, raro accidit: & ob id, ſuũ oppoſitum frequẽtius eueniet. Quòd ſi uelimus & opinionẽ iſtã præſtare, dicendũ à nobis erit, Ariſtotelem non hoc ſenſiſſe, aut protuliſſe de oĩ cõtingenti infiniti, ſed de eo tñ, qđ æqualiter uocitatur: quodq; innuens, dixit, Nihil magis ſic quã illo mõ ſe habere, aut habitum ire: ceu ſi diceret, illud uolo cõtingens infinitum, quod neq; in præſenti, neq; in futuro magis determinabitur ad eſſe, q̃ ad non eſſe, aut econuerſo: hoc aũt ideo feciſſe uidetᷣ, qm̃ contingẽs, ut in paucis, raro in monſtrationẽ uenit. (Verum ſcientia) Occurrit quaſi tacitæ dubitationi: poſſet enim quiſpiã non imerito quærere, Si ſcientia non eſt de contingẽtibus infinitis, cur de ipſis in præſentia ſermonem facis? Rñdet, inquiens, ꝙ de infinitis quidẽ ſcientia nõ eſt, ꝓpea ꝙ mediũ, hoc eſt, cauſa eſt inordinata atq; infinita: oportet enim ſcientem, quẽadmodũ in poſterioribus dicet, opinari rem per cauſam, & qm̃ illius ẽ cauſa, hoc eſt, opinari cauſam & cauſam determinatã, ob hoc igitur de infinitis contingentibus non eſt ſciẽtia: nil tñ prohibet, ꝙ de illis fiat ſimpliciter ſyllꝰ: & ꝓpterea, quum de hoc in præſentia intendamus, nõ ab re fuit, & iſtud in medium proponere: de eo tñ in poſterioribus non fiet mentio: qñquidem quæri nõ ſolet: quæſita enim ęqualia iis ſunt, quęcũq; ſcimus: de apte uero natis, ſcientia eſt: & ferme ſpeculationes oẽs de talibus pertractant, non dico, ut contingentia ſunt, ſed ut in ſuam referuntur cauſam & neceſſaria ſiunt, quũ cauſam habeãt & per ſe & determinatam: uerum de his alibi & in poſterioribus dicemus: nũc aũt enarremus, in qua figura, & in quo modo ſylls ex contingentibus efficiatur, & quis perfectus, & quis imperfectus uocitandus ſit. Non itaq;, ait Alexander, ſecludit penitus à tractatu iſto contingens infinitum, ſed iquit, quodãmodo ſermonem de hoc facere, inutile & diſpendioſum fore, ſimul ſignificãs debere nos, quæ maxime utilia ſunt, & proſequi & amplecti: quapropter ait idem, Perperã faciunt moderniores, qui arguendi modos quoſdã inutiles in mediũ proferãt: quẽadmodum qui ἀδιάφορον μόνοι λόγοι uel ἀδιαφόρως περαίνοντες uel ἄπειρος ὕλη, uel uniuerſali δεύτερον θέμα uocitantur: nã cuiuſq; inſtrumenti menſura, eſt uſu: quare cuius nullus uſus ſit, illud neq; inſtrumentũ appellari debet: aſcia nãq;, qua faber non utitur, nõ amplius aſcia dicẽda eſt, niſi fortaſſe æquiuoce. Ita igitur & cõtingens illud, qđ in uſu eſt, erit amplectendũ, qđ ſupra natũ uocauimus: quod uero infinitũ dr, fugiendum a nobis erit pro uirili: de hoc enim ſciẽtia nulla eſt, quẽadmodũ ſupra retulimus

Licet fortaſſe ueluti & Alulidus Roſ. inquit, nõnullę artes de huiuſcemodi cõtingentibus agant: ut de cõtingenti æqualiter, rhetorica: de cõtingenti ut in paucioribus, diuinandi ars, atq; haruſpicina. Sed de his hactenus, iam ad reliqua tranſeamus.

De ſyllogiſmis ex ambabus de contingenti in prima figura. Cap. VIII.

SEd qm̃ contingere hoc huic ineſſe, bifariam erit accipere (aut enim cui ineſt hoc, aut cui cõtingit ipſum ineſſe. a/ nãq; contingere, de quo b/ horum alterum ſignificat, aut de quo dicitur b/ aut de quo contingit dici/ a/ uero de quo b/ vel a cõtingit omni b/ nihil differt: manifeſtum igitur ꝙ bifariam dici poſſet a/ cõtingere omni b/ ineſſe.)

Poſteaquã cõtingentis definitionem partitionẽq; explicuit, nunc, quod & ſupra pollicitus fuerat, uult de uniformibus contingentis agere coniugationibus: ac primum exponit atq; enarrat, quale ſit dictũ De omni in contingẽtibus: eſt enim diuerſum pacto aliquo ab eo, quod in neceſſariis atq; inexiſtẽtibus de omni dicebatur ſubiecto: nam quum dicimus, a/ contingere omni b/ bifariam dicimus: aut id quod eſt b/ contingere eſſe a/ aut illud quod poteſt eſſe b/ poſſe a/ eſſe: hoc uolumus ambas propoſitiones cõtingẽtes, illo maiorem cõtingentem, alteram uero inexiſtẽtem. ¶ Sed quæreret non immerito quiſpiam, cur ẽ, ꝙ contingentis duplex uoluit eſſe dictum de oĩ, unũ uniformis deſeruiens complicationibus, alterum miſtis? aut ſi multiplex eſſe uolebat, cur non triplex aſſeruit, unũ ad uniformes, alterum ad miſtas cõtingẽtiũ & inexiſtentiũ, tertiũ ad miſtas contingentiũ ac neceſſariarum cõnectendas cõplicandaſq; cõiugationes? ¶ Dicimus hoc ea de cauſa factum fuiſſe, ꝓpea ꝙ in neceſſariis atq; inexiſtentibus, quũ ambæ prædicatũ actu ineſſe ſubiecto dicant, unicũ inuenitur De oĩ dictũ, neq; ullo modo uariatur: in contingẽtibus uero, quum aliqñ actũ dicant, aliqñ potentiam, bifariam ꝑdicatum de omni dicimus ſubiecto: & ob id duplex in contingentibus inuenitur, in neceſſariis uero & inexiſtentibus ſimplex. ¶ Quapropter non cedimus in Leonis ſñiam, qui uidetur trifariã in contingentibus de oĩ prædicare, inquiens, Contingere b/ eſſe a/ ſignificare, quod poteſt, uel eſt, uel ex neceſſitate eſt b/ poſſe a/ eſſe: nãq; quum dicimus, quod eſt b/ poſſe a/ eſſe, latius accipimus eſſe, non pro ſimpliciter inexiſtente: ſed ꝓ eo quod eſt, ꝑdicatũ pacto aliquo ſubiecto ineſſe: qđ cõe eſt & ſimpliciter inexiſtẽti, & neceſſario inexiſtenti, qđ ſupra ſm̃ quid inexiſtere uocitauimus. (Nãq; contingere) ꝙ a/ contingere oĩ b/ utrunq; horum ſignificet, monſtrauit, inquit Alexander, tranſmutans ipſum in hoc, qđ eſt, a/ contingere de quo b/ tanq̃ manifeſtius: unde & ſubdit (a/ uero de quo b/ uel a/ contingit omni b/ nihil differt.)

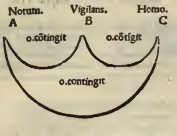
Diuiſio de oĩ in ꝓpoſitionibꝰ cõtingẽtibus.

Quæſtio.

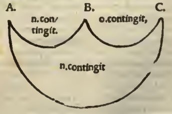
Solutio.

Cõtra opinionem Leonis.

Primum igitur dicamus,ſi de quo b/cõtingit ipſi c/ & de quo a/ipſi b/quis erit & qualis ſyllogiſmus:ſic enim & propoſitiones vtrç q; accipiuntur ſm contingere : quum vero de quo b/ineſt a/contingat:illa quidem inexiſtens,illa autem contingens.Quare ab iis,quę cõſimilis ſunt figurę, incipiẽdum,quemadmodũ & in aliis.Quando itaq; a/ omni cõtingat b/ & b/ omni c/erit ſyllogiſmus ꝑfectus:ꝙ a/omni c/contingit ineſſe.Hoc autem manifeſtum ex definitione : contingere nãq; omni ineſſe ſic dicebamus.

Conſimiliter & ſi a/contingit nulli eorum, quę ſunt b.b/ vero contingit omni c/ꝙ a/contingit nulli c / de quo enim b/contingit, a non contingere , hoc erat nullum omittere contingentium, quę ſub / b.

Primum,inquit,dicendum de uniformibus:quia quemadmodum & diuus refert Albertus, ſimile eſt ante diſſimile:ſicut unum ante multa:quare incipiẽdum ab iis,quæ cõſimilis ſunt figuræ : quẽadmodũ in aliis,puta,inexiſtentibus ac neceſſariis.(Qñ itaq;.) Primum eam ponit,quæ ambas habet uſr contingentes affirmatiuas:& inquit,ita ſe habentibus terminis perfectũ fieri ſyllm:planũq; hoc eſſe ex definitiõe,puta,dicti De omni in propoſitionibus contingẽtibus : contingere nãq; omni ineſſe ſic dicebamus:dico autẽ perfectum propterea,ꝙ nulla aut cõuerſione,aut trãſpoſitione indiget.(Conſimiliter & ſi a/) Eodem,inquit,modo,& ex maiore negatiua,ac minore affirmatiua,ambabus uſr,perfecta erigitur complicatio : qm̃ de nullo contingere hoc erat nullum omittere cõtingentium,quæ ſub b. Vbi ſcias,inquit Alexáder,ꝙ ordo contextus fuerat,poſteaquã primam complicationem enarrauerat, ac dixerat manifeſtum hoc eſſe ex definitione,ſtatim inferre:hoc enim erat,Nullũ omittere contingentium, quæ ſub b/qua propter,inquit, & contextus obſcurior fuit. Nos aũt dicimus hoc iõ factũ fuiſſe,qm̃ in contingentibus non differt de omni aut de nullo dicere , unum etenim & idem ſunt; negatiuæ affirmatiuis,& econuerſo, affirmatiuæ negatiuis cõuertantur:& propterea unico uerbo, utrũ ꝙ unum & idem eẽ ſignificauit,& quid etiam ſit, explicuit. Hæc ille ¶ Cęterum nonnulli conantur inſtãtiolis regulas Ariſtotelicas diſturbare:aiũtq;, niſi corrigantur,& neceſſariam affirmatiuam & negatiuam ſequi poſſe:puta,Cõtingit nullum album eſſe equũ, contingit oẽm hoiem eſſe album,ergo neceſſe ẽ nullum hominem eſſe equum:præterea, Contingit omne aial eſſe hominem,contingit oẽm equum eſſe animal,ergo neceſſe eſt nullum equum eſſe hominem. Alii aliter:Contingit oẽ motum eſſe hominem, contingit omnem equum moueri,nec tñ ſequitur,Contingit oẽm equum eſſe hominem,immo neceſſe nullum. Iterum,Contingit oẽ motum eẽ hominẽ, cõtingit oẽ rationale moueri,nec tñ infert,Ergo contingit oẽ rationale hominem eſſe,immo neceſſariũ eſt. Addunt alii,non ſequitur,Contingit oẽ grãmaticum eſſe album,contingit oẽ nigrum eſſe grammaticum,ergo contingit oẽ nigrum eſſe album. ¶ Ad hæc & conſimilia reſpondent nonnulli , non eſſe propoſitiones iſtas accipiẽdas in ſenſu compoſitionis,ſed debere accipi in ſenſu diuiſo. ¶ Verum quemadmodum & ſupra relatũ eſt,reſponſio hæc pauci penitus ac nullius momenti cenſenda eſt,quum ea proferat, quæ nunq̃ Ariſtoteles imaginatus eſt. ¶ Alii aliter dicunt,& eſt Leui Gerſonis,ꝙ oportet contingens accipi ex parte proportionis prædicati ad ſubiectum, non autem ex parte ſubiecti , qm̃ hoc modo ſequeretur & neceſſaria negatiua & neceſſaria affirmatiua. Cæterum neq; hæc propoſitio ſatiſfacit:nãq; & ſubobſcura eſt,& fortaſſe etiam aliquid falſi continet. ¶ Nos itaq; aliter dicimus,ꝙ inſtantiæ illæ nullę penitus ſunt:nil etenim mirum,ſi ex falſis propoſitionibus,falſa colligitur cõcluſio:nãq; & iſta falſa eſt,Contingit nullum album eſſe equum:ſi nãq; eſſet uera,poſſet ad oppoſitũ conuerti,Cõtingit oẽ album eſſe equum:quod perabſurdum,quum ex neceſſitate aliqđ albũ non ſit equus, puta cygnus:multo autem magis illæ falſitate damnandæ erunt,Contingit oẽ animal eſſe hominẽ,Contingit omnem equum eſſe animal: quum ex neceſſitate aliquod animal ſit homo,& aliquod non ſit homo:& omnis equus ex neceſſitate ſit animal . Conſimiliter & hæc falſa eſt , Contingit omne motum eſſe hominem:nãq; ex neceſſitate aliquod motum nõ eſt homo.Demum aſſerimus concluſionem iſtam, Contingit omne nigrum eſſe album,ueram eẽ:licet enim ſit hæc impoſſibilis, Nigredo eſt albedo :hæc tamen poſſibilis cenſenda eſt, Nigrum eſt album, quum ſignificat,albedinis ſubiectum poſſe nigredinis ſubiectum eſſe:quod fieri oppido poteſt .

Quum vero a/omni b /contingat: b/ vero nulli contingat c /per ſumptas igitur propoſitiones nullus fit ſyllogiſmus.Conuerſa autem b/c/ſm contingere,idem erit,qui prius:nam

Inſtãtię re gulas Ariſto.

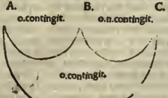
Reſponſio

Confutatio

Rñſio Leui Gerſonis.

Rñſio Burang

us.nam qm̃ contingit b/nulli c/ineſſe,contingit & omni ineſ ſe.Hoc autem dictum eſt prius:quare quoniam b/omni c/ a/vero/omni b.Rurſus idem efficietur ſyllogiſmus.Conſimiliter & ſi ad vtraſq; propoſitiones negatio ponatur cum eo,qđ eſt Contingere,dico aũt,veluti ſi a/nulli cõtingit b & b/nulli c per ſumptas enim ꝓpoſitiones, nullus fit ſyllogiſmus:conuerſis vero,rurſus idem erit qui prius.

Planum itaq;,ꝙ negatione poſita ad minus extremum, vel ad vtraſq; propoſitiones,aut non fit ſyllogiſmus:aut fit quidem,ſed non perfectus:ex conuerſione namque concluditur neceſſarium.

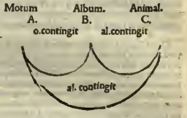
Cõnumeratis perfectis complicationibus, nũc eas enarrat,quæ ideo imperfectæ dicuntur,qm̃ per conuerſionem ad perfectos reuocantur modos: ſi enim contingit oĩ b/eſſe a/& nullum c/eſſe b/planum, ꝙ ſi minorem ſm̃ contingens uerterimus,primus aſtruetur figuræ iſtius modus,quod fieri nõ poterat in neceſſariis,atq; in exiſtentibus:quum illæ non eodẽ cõuertuntur pacto:affirmatiuæ uidelicet cũ negatiuis: & econuerſo.(Conſimiliter & ſi ad utraſq;)Eodẽ,inquit pacto,& ſi ambæ negatiuę extiterint:minore nãque ſm̃ contingens uerſa,ſcđa figuræ iſtius perfecta erigitur cõplicatio:uel ſi ambæ uertantur ſm̃ contingens,prior aſtruetur:& ꝑpea dixit (conuerſis) quaſi innuens,poſſe nos & alteram & utraſq; conuertere.

Nota de mente Alexandri. ❡Scitu tñ dignum,quemadmodum refert Aphrodiſiẽſis Alexãder,ꝙ ſi in negatiuis fuerit utplurimum contingens,non ſeruatur idem hoc propoſitionibus tranſpoſitis,ſed fit contingens ut in paucis:quæ quũ ita ſint,efficietur quidem ex propoſitionibus iſtis ſyllogiſmus,non tñ utilis:quod fortaſſe & ipſe aĩaduertens,inquit(aut non fit ſyllogiſmus,aut fit quidẽ,ſed non perfectus)Hæc ille. Cui quaſi conſentiens Philoponus,hic ait,ſimpliciter & tanquã latitudinem cõtingentis aſpiciens,hæc dicit.

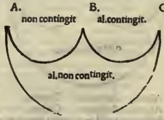
Themiſti⁹ dixit modos imperfectos eſſe inutiles. ❡Quapropter, referente Alulido Roſa,uolebat ipſe quoq; Themiſtius modos iſtos impfectos penitus inutiles eſſe, ꝑpea ꝙ aut propoſitiones proiectæ erunt utplurimum, contingentes, aut ut in paucis:ſi utplurimum, uertentur in eas,quæ ſunt ut in paucis,de quibus ars non conſiderat:ſi ut in paucis & rarenter,non cadent in qõnẽ.

Cõtra Themiſtium Alulidus ❡Verum,inquit Alulidus Roſ.& recte, dictum hoc Themiſtii falſum eſt:nãq; propoſitiones iſtæ plerũq; apud Dialecticos in quæſtionem ueniunt:& eſt argutiæ modus nõ inutilis,ac latibulum bonum: ſi enim derepente propoſitiones proiecerimus,quibus quæſitum intentum poſſemus cõcludere, nimirum hoc negaret præſentiens aduerſarius:ne igitur hoc ipſe ꝓuideat,proponimus ut in paucis contingentes propoſitiones,quas quum animaduertat quæſitum concludere non poſſe,ſine aliqua dubitatione concedit: has itaq; nos ab aduerſario conceſſas accipiẽtes, in oppoſitum uertimus,atq; ex iis,quam uolebamus,cõcluſionem colligimus Ratiocinationes ergo iſtæ,prę terquam ꝙ & haruſpicinæ aliisq́; diuinandi artibus deſeruiunt,ſunt ẽt dialectico ſeu tentatori utiliſſimę.

Si autem hęc quidem propoſitionum vl'r accepta ſit, illa vero in parte, vl'i poſita ad maius extremum, ſyllogiſm⁹ erit perfectus.ſi enim a/omni contingit b.b autẽ alicui eorum,quę c/cõtingit:a/alicui c/contingit:hoc autem manifeſtum ex definitione eius,quod eſt De omni contingere.

Rurſus ſi a/contingit nulli b/ſed b/alicui c/contingit ineſſe,neceſſe a/contingere alicui c/non ineſſe: demõſtratio autem eadem. Si vero propoſitio in parte priuatiua accepta fuerit,vl'is autem affirmatiua: poſitione vero conſimiliter ſe habeant,puta,a/omni b/contingit,ſed b/alicui c/contingit non ineſſe: per aſſumptas quidem propoſitiones non fit manifeſtus ſyll's:verum ſi eam,quę in parte eſt, conuerterimus,& ponamus b/alicui c/contingere ineſſe,eadem erit cõcluſio.quę & prius quemadmodum in iis:quę a principio.

Ad eas ſe confert,quæ alteram uniuerſaliter, alteram particulariter retinent:& inquit,ꝙ ſi maior uniuerſalis,minorq́; ĩ parte,ſubaudias tu,& affirmatiua, ꝙ perfectus aſtruetur ſyll's:ſi enim minor eſſet negatiua,non erigerentur ex contingentibus perfectæ cõplicationes,quum indigeant conuerſionis ad oppoſitum (Hoc autem manifeſtum)Hoc,inquit,planum eſt,ex definitione dicti De omni in contingentibus,

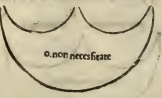
quemadmodum & ſupra expoſuimus: aut ex definitione contingentis: erat enim contingens, quod quũ non ſit neceſſarium, ſi ponatur ineſſe, nil erit propter hæc impoſſibile: ſuppoſito enim quod ex uniuerſali maiore & minore in parte concluſio ſequatur in parte, nullum quoquomodo uariando ſequetur impoſſibile: melior tñ, inquit Alexãder, eſt prior expoſitio, ac contextui accommodatior. (Rurſus, ſi a contingit nulli b.) Si, inquit, maior uniuerſalis extiterit negatiua, minor uero affirmatiua in parte, utraq; contingẽtes, concluſio colligetur contingens negatiua in parte: fit autem eadem demonſtratio, quæ & ſupra per dictum uidelicet De omni. Si uero maior affirmatiua uniuerſaliter contingens ſit, minor autem negatiua conſimiliter contingens, ex iſtis quidem propoſitionibus non aſtruetur utilis complicatio: neq; manifeſtus, hoc eſt, indemonſtrabilis & perfectus ſyllogiſmus, minore uero ſm contingens uerſa aſtruet: quẽadmodum & ſupra de uniuerſalibus relatum fuit.

Quod ſi quę ad maius extremum in parte ſit accepta: q̃ vero ad minus, vlr: ſiue vtręq; affirmatiue poſitę fuerint, ſiue priuatiue ſiue non conſimilis figurę ſiue vtręq; indefinite, aut ſm partem, nullo modo erit ſylls: nil enim prohibet b tranſcendere a & non pędicari in ęquo: quo autem tranſcendit a accipiatur c huic enim neq; omni, neq; nulli, neq; alicui, neq; alicui non contingit a ineſſe: ſiquidem conuertũtur propoſitiones, quę ſm contingere, & b pluribus contingit, q̃ a ineſſe. Amplius & ex terminis planũ: ita nãq; ſe habentibus propoſitionibus, primuz vltimo & nulli contingit, & omni ineſſe neceſſarium. Termini vero cões omnium, q ex neceſſitate inſit Animal album homo: q non contingat, Animal album, indumentum.

Animal. Album. Homo.
A. B. C.

al.contingit o.contingit

Veſtis

Album, Ambulans, Cygnus.
Album, Ambulans, Coruus.

Poſſunt per eoſdem terminos quouis modo uariari coniugationes, ubi maior ſit particularis.

Planum itaq; q hoc ſe habentibus modo, nullus fit ſyllogiſmus: aut enim exiſtendi: aut ex neceſſitate: aut contingendi omnis eſt ſylls: quod quidez inexiſtendi ac neceſſarii non ſit planum: affirmatiuus enim priuatiuo tollitur: priuatiuus autem affirmatiuo: ſupereſt igitur, vt contingendi ſit: hoc autem fieri nequit, monſtratum enim eſt, q ita terminis ſe habentibus, & omni poſtremo neceſſe eſt primũ & nulli contingere ineſſe: quare eſſe non poſſet contingendi ſyllogiſmus: neceſſarium nãq; non erit contingens.

Si uero, inquit, maior ſit in parte, minor utro uniuerſaliter, contingentes ambæ, aut utræque in parte uel indefinitæ, ſeu uniuerſalis minor, & indefinita maior, ſiue conſimilis figuræ, ſiue diſſimilis, non fiet utilis complicatio: hoc autem pluribus commonſtratur rationibus. Primo, quoniam ſi maior quæ eſt b a in parte extiterit, dicendo, Contingit aliquod b eſſe a puta, Aliquod dormiens eſſe grammaticum, nil prohibet, quin b hoc eſt, dormiens, tranſcendat ipſum a hoc eſt, de aliquibus dicatur, de quibus a non prædicetur, puta de equo aut leone: huic enim, neque omni, neque nulli, neque alicui, neque alicui non contingit: ſi enim nulli aut alicui non contingeret grammaticum equo uel leoni, nimirum & omni, & alicui ineſſe poſſet: ſiquidem contingentes propoſitiones in oppoſitam uertuntur dictionem. Præterea terminis quoque idem hoc arguitur: namque & nulli contingere & omni neceſſario ineſſe concluditur: puta, Contingit aliquod album eſſe animal, Contingit omnem hominem eſſe album: & ſequitur, Neceſſe eſt omnem hominem eſſe animal. ☞ Verum, inquit Alexander, ueriores termini eſſent Album ambulans, cygnus: hoc autem propterea dictum puto: quoniam (quemadmodum & Diuus refert Albertus) ſi de accidentali ſubiecto prædicatum ſubſtantiale dicatur uniuerſaliter, propoſitio aſtruitur falſa: Cæterum, ſicuti idem ſubiungit, licet hoc in uniuerſalibus uerum ſit, in particularibus tamen propoſitionibus ſecus ſe habet: nil enim prohibet & hanc ueram eſſe, Ex neceſſitate aliquod album animal: & iſtam itidem, Contingit aliquod album eſſe animal, minime enim contradicunt. Quibus uero neceſſaria uniuerſaliter negatiua concluditur, termini ſunt, Animal, album, indumentum: pro his ponit Alexander, Album, ambulans, coruus. Quum itaque & affirmatiua & negatiua uniuerſaliter neceſſariæ concludantur, nemini dubium, quòd ui ſyllogiſtica, nulla determinata ſequatur concluſio: neque enim inexiſtens, neque neceſſaria, quoniam ſi affirmatiua concluderetur, negatiua ſequi minime poſſet: quemadmodum & ſupra arguebamus: neque etiam contingens, quandoquidem contingens neceſſario tollitur.

Nota dictum Alexandri & confirmat Albertus

Manifeſtum itaque &, quod ſi vniuerſaliter termini extiterint in contingentibus propoſitionibus, ſemper fit ſyllogiſmus in prima figura: & ſi pędicatiui & ſi priuatiui fuerint: pręterquam quod ſi pędicatiui quidem ſint, perfectus: ſi vero priuatiui imperfectus accipere autem opus eſt Contingere: non quod in neceſſariis: ſed ſecundum dictam determinationem: plerunque autem latet quod tale eſt.

Planum,

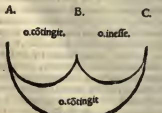
Planum,inquit, ꝙ ſi propoſitiones uniuerſaliter extiterint contingentes,ſemper utilis aſtruetur cõplicatio,quomodocunq̨ uarientur, ſecundum affirmationem,negationemue:uerum,inquit,hoc ſolo different,quoniam ſi minor aut utraq̨ negatiuæ fuerint, imperfectus:ſinautem minor, aut ambę affirmatiuę, perfectus fiet ſyllogiſmus. (Accipere autẽ opus eſt.) Admonet,ne æquiuocatione decipiamur, contingẽs neceſſarium accipientes pro cõtingenti poſſibili: hoc enim,inquit,plerũq̨ latet,& in amplas ingenium difficultates diuertit:unde, quemadmodum Alexander refert,& ipſe in expoſitione prædictorum terminorum animal accepit contingere alicui albo,cum tamẽ ex neceſſitate alicui inſit. Verum hoc ſatis ſupra declarauimus,ꝙ uidelicet propoſitiones iſtæ poſſunt ambæ ueritatem obtinere,Contingit aliquod album eſſe animal,& Neceſſe aliquod albũ eſſe animal. ⁋ Sed dubitat Philoponus,cur eſt, ꝙ negatiuas contingentes in affirmatiuas conuertimus,non econuerſò in negatiuas affirmatiuas? Dicimus hoc ideo fieri,propterea,ꝙ quæ obſcuriora,latentioraq; ſunt:ad dilucidiora,planioraq; reuocantur: unde quia affirmatio notior ac dignior negatione eſt,non iniuria hæc in illã, non econuerſò in hanc illa reducitur. Atque hæc hactenus de uniformibus,iam de miſtis ſermo faciendus erit.

Dubium Philoponi.

Solutio.

Miſtio contingentis & inexiſtentis in prima figura. Cap. IX.

SInautem hęc ineſſe,illa propoſitionum accipiatur contingere:cum quę ad maius eſt extremũ cõtingere ſignificet:& perfecti omnes erunt ſyllogiſmi,& contingentis ſecundum determinatam determinationem: cum vero quę ad minus & imperfecti omnes,& priuatiui ſyllogiſmi contingentis non ſecundum determinationem:ſed eius,quod eſt nulli aut non omni ex neceſſitate. Si enim non omni aut nulli ex neceſſitate contingere dicimus,& nulli & non omni ineſſe contingat:nãq̨ a/omni b/b/vero omni c/ponatur ineſſe:quoniam igitur c/eſt ſub b/omni autem b/contingit a/planum ꝙ & c/omni contingit:fit itaq̨ perfectus ſyllogiſmus: conſimiliter & ſi a/b/propoſitio extiterit priuatiua: b/c/ vero,affirmatiua:& a/b/quidem,contingere:b/c/autem,ineſſe accipiatur,perfectus erit ſyllogiſmus,ꝙ a contingit nulli c/ ineſſe.

Quod igitur ſi inexiſtens ad minorem ponatur extremitatem,perfecti fiant ſyllogiſmi,manifeſtum:ſed ꝙ dum econtrario ſe habeat,erunt ſyllogiſmi,per impoſſibile monſtrandum:ſimul autem clarum erit, & ꝙ imperfecti: monſtratio nãq̨ non eſt ex acceptis propoſitionibus.

Quare Ariſtote.nõ proſecutus ſit ſyllogiſmos uniformes de cõtingenti in ſecunda figura.

Conſentaneum fuerat,quemadmodum in neceſſariis,poſteaquam pertractauerat de uniformibus primæ figuræ,ad uniformes ſecundæ ac tertiæ ſe conferre,mox de miſtis pertractare. Verum,inquit Alexander,hoc ideo factum fuit,quoniam complicationes ſecundæ ac tertiæ ad primam reuocabantur figuram, per alterius propoſitionis conuerſionem:ſed nõdum declarauerat,an cõtingens uniuerſaliter negatiua terminis in ſeipſam poſſet retrocedere:& quod amplius in ſecunda figura,uti planum fiet,non aſtruitur utilis complicatio:ob hoc itaq̨ operæprecium fore duxit,coniugationes omnes primæ figuræ tam ſimplices q̃ miſtas abſoluere:deinceps ad ſecundæ ac tertiæ ſyllogiſmos ſe transferre:ait itaq̨,ꝙ ex altera contingente & inexiſtente altera,aſtrui poteſt legitima complicatio:uerum differre,ꝙ ſi maior fuerit contingens cum minore inexiſtente,concluſio ueri colligetur cõtingentis,& perfectæ fient complicationes,propterea ꝙ nullius indigent extrinſeci,ſed ex ſolo dicto de omni euidentiam capiunt concluſionis. Sinautem econuerſò propoſitiones ſe habuerint,& imperfectæ erũt omnes,& per impoſſibile monſtrabuntur, & non uerum concludent contingens. ⁋ Cæterum, referente Alexandro,Theophraſtus atq̨ Eudemus,Ariſtotelis ſocii,ſecus de miſtione iſta opinati ſunt: uoluerunt enim uiri iſti utralibet contingente ſemper concluſionem ſequi contingentem, eo ꝙ contingens uilius ſit inexiſtenti:uerum hæc opinio ſatis ſuperius & à nobis,& ab Alulido Roſ. refutata fuit, cũ declarabamus non ſemper concluſionem ſequi, quod uilius eſt in propoſitionibus:& hoc idem quaſi innuens, inquit hoc in loco,Neſcio quomodo latuit hoc expoſitores, ceu ſi dixiſſet,Neſcio quomodo hoc præteriit Theophraſtum atq̨ Eudemum, qui quaſi Ariſtotelis expoſitores extiterunt. ⁋ Verumenimuero moderniores etiam aliter ſuper miſtione hac diſſeruerũt: aiunt enim nonnulli primum,ꝙ in miſtione contingentis, & inexiſtentis,nulla utilis aſtruitur complicatio in ſecunda figura:ſecundo,ꝙ in nulla figurarum tali facta miſtione,ſequitur cõcluſio inexiſtens:tertio,ꝙ ſi maior fuerit inexiſtens,in prima figura inutiles erunt cõplicationes:quarto,ꝙ in prima figura uniuerſalis cõtingens in tali miſtione nullo pacto colligi poteſt: quinto,ꝙ ſi maior extiterit contingens, colligetur cõcluſio in parte contingens:& hæc nõnulli. ⁋ Alii alias etiam regulas in medium proferunt: aiunt enim, ſi propoſitio cõtingens in ſenſu accipiatur compoſitionis,quacunq̨ facta uariatione,nullam ſequi concluſionem. Si uero accipiatur in ſenſu diuiſionis,& ſubiectũ ſumatur pro iis,quæ ſunt,ꝙ ſyllogiſmus aſtrue

Theophraſtus & Eudemus aliter ꝙ Ariſtote. ſunt opinati de hac miſtione.

Opinio quorundam modernorum.

Dicta aliorum modernorũ.

tur perfectus, qui ex dicto monſtrabitur De omni: ſin autem non pro iis, quæ ſunt, capiatur, ſed pro iis, quæ contingunt, miſtionem non ualere autumant: reliqua uero ad Philoſophi ſententiam addunt. Cæterum quoniam negocii noſtri eſt, Ariſtotelis opinionem & placita imitari, ac cõſequi, & ſi opiniones aliorum refellẽdæ eſſent, multum laboris incaſſum effunderemus, ac parum utilitatis legentibus afferretur, propterea ſatis fuiſſe duximus eas in mediũ attuliſſe quæ ſubſequuntur accuratius declaraturi. (Perfecti omnes.) Quoniam ut ſupra etiam retulimus, nullius indigent extrinſeci: ſed per ſolum dictum. De omni arguuntur, ſecundũ quod dicebamus, Omne quod eſt b/ poſſe a/ eſſe. (Imperfecti omnes,) Propterea ꝙ monſtrantur deductione ad incommodum, quę ſuppoſitionem extrinſecus aſſumit, & ob hoc alicuius extrinſeci indigere dicuntur: non enim poſſunt hi per dictum De omni monſtrari, niſi fortaſſe, quemadmodum refert & Aluiidus Roſad. in materia aliqua determinata, puta, ubi ſubiectum maioris uerificetur tam de eo, quod eſt in actu, quàm de eo, quod eſt in potẽtia: ueluti ſi dicerem, Omne motum eſt corpus, ſi enim iſtiuſmodi maior extiterit, fortefortuna poterimus per decurſũm De omni monſtrare tales complicationes: ſed quoniam raro hoc euenit, ob id non immerito dixit Ariſtoteles haſce complicationes imperfectas eſſe. (Et priuatiui ſyllogiſmi.) Notes Philoſophum nunquam hoc proferre de affirmatiuis, quod nonnulli male exiſtimant: nãq; affirmatiui uerum concludunt contingens: negatiui uero non contingẽs ſupra definitum, ſed nulli ex neceſſitate: quod per ſolam, inquit Alexander, neceſſarii negationem dicitur: ſed iſta infra paulo exquiſitius enarrabuntur. (Si enim non omni. ſenſus eſt, quod ſequitur in iſtis complicationibus, non eſt uerum contingens, ſed æquiuoce contingens, nec magis appellandum eſt cõtingens, propterea quòd ex neceſſitate nulli inſit (ueluti ſi dicam, Nullus homo equus: equus nãque ex neceſſitate nulli, ineſt homini) quàm quòd non inſit ſimpliciter, ſi quemadmodum nullo homine currente dicerem, Contingit nullum hominem currere: hoc enim quoque tollit ueri naturam contingentis: nam uerum, ut ſupra diſſeruimus, contingens id erat, quod in potentia erat, non quod in actu: ſed hæc planiora fient in ſequentibus (Contingat nãque a.) Eas explicat complicationes, quæ maiorem habent contingentem cum minore inexiſtendi, aitq; has uerum concludere contingens, & perfectas eſſe, propterea quòd ſolo decurſu De omni arguuntur: ſi enim a/ omni contingit b/ ineſſe, omnibus itaque ipſius partibus contingenter inerit: ſed c/ pars erat ipſius b/ omni igitur c/ contingit ineſſe a/ termini, inquit Philoponus, ſunt, Diſputans, ambulans, homo. Contingit enim omne ambulans diſputare, omnis homo eſt ambulans (ita enim ſupponatur) ergo continget omnem hominem diſputare. (Ex hoc planum eſſe poteſt, eos perperam dicere, qui inquiunt minorem oportere ſimpliciter eſſe inexiſtentem: nãque ueluti liquidum eſt, minor illa, Omnis homo ambulat, non ſimpliciter, ſed ad tempus inexiſtens cenſenda eſt: non eſt itaque uerum, quod in perfectis complicationibus oporteat minorem ſimpliciter inexiſtentem eſſe. Verum iſta inferius ad amuſſim monſtrabuntur. (Conſimiliter) Eodem, inquit, pacto & per eoſdem terminos monſtrabitur complicatio, quæ maiorem habeat negatiuam contingentem, minorem uero inexiſtentem affirmatiuam. (Sed quòd dum econtrario.) Quòd, inquit, ſi maior fuerit inexiſtens cum minore contingendi utilis erigatur complicatio, hoc erit ad incommodum deductione arguendum, & ex hoc ſimul manifeſtum fiet, quòd imperfecti erunt ſyllogiſmi: ſi enim ad impoſſibile deductione monſtrantur, clarum, quòd extrinſeci alicuius indigent: & ſi hoc multo clarius, quòd imperfecti ſunt, cum ſyllogiſmus imperfectus is eſſe dicatur, qui alicuius indiget extrinſeci ad hoc, quod appareat neceſſarium.

Nota contradictio q; minor in hac miſtione nõ o; eſſe de ineſſe ſimpli.

Ceterum primo dicendum eſt, quoniam ſi dum a/ fuerit neceſſe eſt b/ eſſe: & dum poſſibile a/ extiterit, poſſibile erit & b/ ex neceſſitate. Sit enim ita ſe habentibus/ in quo quidem a/ poſſibile: in quo autem b/ impoſſibile: ſi igitur poſſibile vtiq; fieret/ impoſſibile vero quando impoſſibile fieri nequeat: ſimul autem ſi a/ poſſibile/ & b/ impoſſibile/ contingeret vtique a/ fieri poſſe ſine b/ ſi vero fieri & eſſe: factum nãque/ quando factum fuit/ eſt.

Mouſtraturus complicationes, quæ maiorem habent inexiſtentem cum minore contingenti, per deductionem ad incommodum, accipiens concluſionis contradictorium minore contingente facta inexiſtente, ne fortaſſe quiſpiam diceret, impoſſibile non ex contradictorio ſuppoſito ſequi: ſed quia minor contingens facta fuerat inexiſtens, propterea theorema quoddam proponit, quod ad huius monſtrationem conducit: falſum, uidelicet impoſſibile non ſequi ex falſo poſſibili, & quod amplius, ex poſſibili nullo pacto conſequi impoſſibile, inquiens, ſi uera eſt ſyllogiſmi ratiocinatiſq; finitio, quòd dum a/ hoc eſt, antecedens eſt, ex neceſſitate b/ ideſt, conſequens ſit, fieri non poſſe, ut antecedens ſit poſſibile & conſequens impoſſibile. (Sit enim ita ſe habentibus.) Monſtrat propoſitum, ſi antecedens poſſibile, quòd conſequens eſt poſſibile, & hoc mouſtrat ex poſitione ſenſibili: ducens tamen ad hoc incommodum, quòd idem ſimul eſſet & non eſſet. ¶ Hic autem per poſſibile, inquit Aluiidus Roſad. intelligere debemus poſſibile commune, quod opponitur impoſſibili, quòdque comprehendit inexiſtens, neceſſarium ac poſſibile uerum: ſed contextus iſte haud recte, mea quidem ſententia, ſe habet: nã, quemadmodum ſupra relatum eſt, & hoc etiam in loco

Ex falſo poſſibili non poſſe ſequi falſum impoſſibile.

Nota quod poſſibile intelligẽdũ ſit in hac regula ſi antecedens poſſibile ſequi cõſequẽs poſſibile. Aluid. Roſ.

innuit

innuit Alulidus Roſ. ſi neceſſarium contingens dicimus, æquiuocè nuncupamus. ¶ Quod exponens Leui Gerſonis, planius ẽt ſignificat: ait enĩ ad uerbũ, Et ob hoc erit cõcluſio poſſibilis per nóis cõitatem: quaſi id uolens, quod & nos ſupra aſſerebamus, poſſibile hoc diſiunctim intelligẽdum eſſe, ſi añs ſit poſſibile, hoc eſt, uel neceſſarium uel inexiſtens, aut uerũ contingens, quod & ↄſis eodem pacto, aut neceſſariũ erit, aut inexiſtens, aut uerum contingens: nil enim ꝓhibet, antecedens eſſe non neceſſariũ, & tñ conſequẽs neceſſarium eſſe: & hoc ſentiens Alulidus Roſ. ſubdidit, Exemplum huius, quod quum poſuerimus a inuentum, erit b inuentum, hoc eſt, ubi ſit inuentio b de eſſentia inuentionis, a ſequitur: ꝙ ſi fuerit inuentio ipſius a neceſſaria, ꝙ & inuentio b neceſſaria erit: & ſi fuerit inuentio a poſſibilis, erit & b inuentio poſſibilis: hęc ille. Planum itaq; contextum hunc non recte ſe habere: aut ſi ita ſe habuerit, per poſſibile cõe intelligendum poſſibile ſub diſiunctione, quemadmodum explicuimus: ſed melius exiſtimo, ſi legeremus, ſicuti in quibuſdam repperi codicibus: ubi enim alii legunt poſſibile cõe, hîc dicitur poſſibile negatũ, hoc eſt, poſſibile, à quo ſola negatur impoſſibile: qđ quaſi ſentiens Alulidus Roſ. ſubdidit, Et illud eſt, quod impoſſibili opponitur: non igitur exiſtimandum eſt, poſſibile aliquod cõe prædicari uniuoce de neceſſario, ac uero contingenti: hoc enim & ſupra refutauimus, & infra quoq; melius arguetur. Sed ad propoſitum redeamus: Ariſtoteles igitur monſtrat, ꝙ in uero coniuncto, ac conſequentia neceſſaria, ex poſſibili impoſſibile nequeat inferri: ſi enim de neceſſitate ex antecedente, ſequitur ↄſis, igitur quotieſcunq; antecedens erit, ↄñs etiam erit: ſi itaq; antecedens poſſibile, erit, aliqñ: ↄñs uero impoſſibile, nũquam: quare antecedens erit, & ↄſis minime: ſed fuerat ſuppoſitum, qñ antecedens eſſet, conſequens fore conſequẽs itaq; & erit, & non erit, quod oppoſita claudit: quamobrẽ, inquit Alexander, monſtrari poſſe, ꝙ ex a poſſibili, ſequi nequeat b impoſſibile, ex definitione contingentis: ſi enim cõtingens ſeu poſſibile (non enim ſeiungimus poſſibile à contingenti, quemadmodum nõnulli male hallucinantur) illud eſt, quo ſuppoſito nil accidit impoſſibile: ſed a ſuppoſito accidit impoſſibile b inquam, & eſſe, & non eſſe, non itaq; a poſſibile fuerat: Et hæc Ariſtoteles. ¶ Sed Chryſippus, referente Alexandro exiſtimans ex poſſibili conſequi poſſe impoſſibile, ad moſtrationem quidem Ariſtotelicam nihil dicit, exempla autem in oppoſitum adducit: nãq;, inquit, hoc eſſe neceſſarium coniunctum: Si Dion periit, iſte periit, ubi per iſte, idem monſtretur Dion: & tñ antecedens poſſibile eſt, conſequens uero impoſſibile: nãq; Dione uiuo, hæc eſt poſſibilis, Dion periit, & tñ hæc eſt impoſſibilis, Periit iſte: quum enim Iſte uiuentem tñ monſtret: Dione mortuo, propoſitio illa claudet oppoſita, Dionẽ uidelicet, & uiuere & mortuum eſſe. Conſimile dicendum erit & de hoc exemplo: Si nox eſt, non eſt hæc dies: non antecedens poſſibile, & conſequens impoſſibile.

Chryſippus cõtra Ariſto. oſtendit, ꝙ ex poſſibili poſſit ſequi ĩpoſſibile ꝑ exẽpla.

¶ Cæterum nõ parua afficior admiratione, dum mecum reputo, quod quidam dixerit, Si apud Deos dialectica eſſet, nõ aliã fore quàm Chryſippeam: non enim uideo, quomodo ratiunculæ iſtæ in numero ſint reponendæ, quũ & futiles & caſſe penitus ſint: nãq; aut uolumus Dionem, ac pronomen demonſtratiuum, Iſte, ad ſe inuicẽ conuerti: aut alterum in plus ſe habere, in minus alterum, ſi conuertuntur: profecto quemadmodum Dion de uiuente ac mortuo per relationem dicitur, eodem pacto & pronomen illud Iſte, & ita, quemadmodum antecedens poſſibile eſt, itidem conſequens erit poſſibile: ſi uero non conuertuntur, ſed Dion in plus ſe habeat, nimirum contextum ac conſequentia caſſa eſt: nulla etenim ratiocinatio aut argumentum bonum eſt, in quo antecedẽs in plus ſe habuerit quã conſequens. Eadem dicimus & ad aliam inſtantiam. Pręterea, inquit Alexãder, adhuc mortuo Dione, propoſitio illa, Periit iſte, ſm Stoicorũ opinionem, poſſibilis cenſenda eſt: placet. n. his poſt crematum mundum, omnia denuo eadem numero factũ iri, quemadmodũ Chryſippus in libro de mundo, referente Alexandro, aſſerit

Solutio rõnũ Chryſippi.

¶ Fiunt itaq; in ſumma, ut inquit Philoponus, ex poſſibili atq; impoſſibili coniugationes octo: aut. n. antecedente poſſibili, conſequens eſt poſſibile: aut utraq; impoſſibilia: aut antecedens poſſibile & cõſequens impoſſibile, aut econuerſò: & ita quatuor efficiuntur, dum incipimus ab antecedente: ꝙ ſi à cõſequente exordium ſumamus, quatuor aliæ cõſtituẽtur: q̃a aut cõſequẽte poſſibili, antecedens eſt poſſibile: aut impoſſibili, impoſſibile: aut poſſibili, impoſſibile: aut ecõuerſò. Verũ ex his nõnullæ fieri poſſunt, aliæ minime: nãq; ſi antecedẽs eſt poſſibile, põt, immo neceſſe eſt, cõſequẽs eſſe poſſibile. Itẽ, ſi antecedẽs impoſſibile, poterit cõſequẽs eſſe poſſibile: & ſi antecedẽs impoſibile, cõſequẽs cõſimiliter impoſſibile: & retrouerſum, ſi cõſequẽs poſſibile, põt & antecedẽs eſſe poſſibile, uel etiã impoſſibile: ſi uero cõſequẽs impoſſibile, antecedẽs ex neceſſitate impoſſibile erit: ſin autẽ antecedẽs fuerit poſſibile, fieri nõ poterit, ut cõſequẽs ſit impoſſibile: & ecõuerſò: ſi cõſequẽs impoſſibile, nunq̃ antecedẽs erit poſſibile.

Ex antecedẽte & cõſequẽte, poſſibili & ĩpoſſibili cõiugationes octo ſunt, Philopono referente.

¶ Quod uero nonnulli moderniorũ aſſerunt, poſſe alicuius bonæ habitudinis ac cõſequẽtię antecedẽs eſſe ſine cõſequẽte, ab ſurdũ ac fatuũ penitus eſſe duco, cũ alioquin Philoſophus cõtrariã ubiq; ſententiã aſſertare non deſinat: nã quod illi dicunt, Omnis propoſitio eſt affirmatiua, ergo nulla negatiua, nihil penitus eſt: propterea ꝙ & cõſequentia hæc neceſſaria eſt, & antecedens nullo pacto eſſe poteſt ſine conſequente: ꝙ ſi dicas, cõſequens ſeipſum tollere, ac propriis ſe telis confodere, neutiquã hoc cõcedendũ arbitramur. Dicimus nãq;, conſequens ſimplr̃ poſſibile eſſe, ſm uero quid impoſſibile: quemadmodum ſi quiſpiam iuraret ſe eſſe peieraturum, ſimpliciter iurat, ſm quid autẽ peierat: ſicu

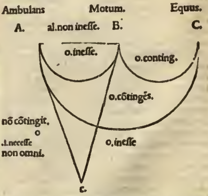
Quod in nulla cõſequẽtia bona antecedẽs poſſit eſſe ſine cõſequẽte cõtra modernos.

ti in ſophiſticis argutiis optime expoſuit Ariſtoteles: ſed & hæc ad locum illum reucienda exiſtimamus.

Verum oportet acciper e poſſibile atq; impoſſibile non ſolum in generatione, ſed & in eo, quod eſt Verificari, & Ineſſe, & quotcunq; modis aliter dicitur poſſibile: in omnibus enim conſimiliter ſe habebit. Amplius exiſtente, a/b/eſſe, non oportet exiſtimare tanquam ſi vnum eſſet, a/b/fore: nihil nāq; eſt ex neceſſitate vno quopiam exiſtente, ſed duobus minimis: ſicuti cum propoſitiones ita ſe habeant, velu ti dictum eſt ſecundum ſyllogiſmum: nam ſi c/de d/d/autẽ, de f/& c/de, f/ex neceſſitate: & ſi vtrūq; poſſibile, & concluſio erit poſſibilis: ac ſi quiſpiam poneret a/propoſitiones: b/vero, concluſionem, eueniret poſſet, non ſolum a'/neceſſario exiſtente, ſimul & b/eſſe neceſſarium, ſed & poſſibili, poſſibile. Hoc autem monſtrato, planum, ꝙ falſo ſuppoſito, & nõ impoſſibili, & concluſio propter hypotheſin, falſa erit & non impoſſibilis: veluti ſi a/falſum quidem eſt, non tamen impoſſibile: cum vero a, ſit, b/eſt, & b/erit falſum quidem, non tamen impoſſibile: quoniam monſtratum eſt, ꝙ a/exiſtente, b/eſt: & poſſibili exiſtente a/erit b/poſſibile: ſuppoſitum autem eſt, a/poſſibile eſſe, & b/erit poſſibile: ſi enim impoſſibile, ſimul poſſibile erit & impoſſibile idem.

Poſteaquã monſtrauit, ꝙ ſi antecedens eſt poſſibile, conſequens eſt poſſibile: ex his ſignificat, nõ ſolum conſequentiæ modũ iſtum intelligendum eſſe de uero poſſibili', quod appellat poſſibile in generatione, quodq; nõdũ eſt, ſed fieri põt: cæterũ & de poſſibili, ſm ꝙ uerificatur, & ineſt, hoc eſt, de poſſibili neceſſario & inexiſtenti: quẽadmodũ dicere cõſueuimus, ſolem poſſe eſſe in ariete aut capricorno, aut Scytham albũ eſſe. Vocauit aũt neceſſariũ poſſibile, ſm uerificationem: qm̃ quotieſcunq; profertur, ſemper uere enũciatur: aut poſſibile uoluit ſm uerificationẽ, qđ Diodoreũ nuncupatur ℣ Diodorus nāq;, referẽtibus Alexandro, Simplicio, ac Ioanne Grammatico, id tm̃ uolebat poſſibile eſſe, quod in actum aliquando exiret: ſi uero nunquam fieret, impoſſibile eſſe arbitrabatur unde ſi Socrates acceſſurus eſſet Corinthum, uolebat iſtam poſſibilẽ nuncupari, Socrates eſt Corinthi:
Diodorus poſſibile ab exitu iudicabat. ſin minus, impoſſibilem eam uocitabat: cũ uero inqt, (Et quotcunq; modis aliter.) Nõnulli intelligunt de cõtingentibus ut plurimũ. ut in paucis, & æqualiter: ſed perperã intelligunt: nāq; partes hæ ſunt ueri ac ſupra definiti cõtingentis, de quo in pręſentia ſermo fit: ſatius erit, ſi de Philonio poſſibili intelligamus: hic. n. omne illud poſſibile uocitabat quod aptitudinẽ haberet, ut eſſet, licet nunquã fortaſſe in actum trãſiret: quẽadmodũ lignũ, quod in mari eſſet Atlantico, poſſe & cõburi & incidi, licet forte à quibuſdã extrinſecis
Poſſibile Philonis. impediretur. (Amplius exiſtente a/b/eſſe) Occurrit tacitæ obiectioni. poſſet. n. quiſpiam dicere, quę hic proferuntur, contraria his eſſe, quæ ſuperius aſſerebamus, oportere, inquam, in ſyllogiſmo plura poni, ſi neceſſarium conſequi debeat: ideo inquit Philoſophus, non eſſe exiſtimandum, cum dicimus, ſi a/eſt, b/eſſe: ꝙ per a/unicam intelligamus propoſitionũ: ex uno. n. nihil ſequitur ſyllogiſtice; ſed per a/totum antecedẽs audiendum eſt: per b/concluſio: ad minimũ nāq; binas oportet in ſyllogiſmo propoſitiones eſſe: quare ſi in enthymematibus, aut habitudinibus dialecticis, ex uno aliquid conſequi uideatur: non fit, hoc, niſi altera præconcepta propoſitione. (Sicuti cum propoſitiones) Accipit propoſitiones c/d/& d/f/concluſionem uero, c/f/innuens hoc intelligi de omnibus figuris: elementa nāq; hæc figuris omnibus communia eſſe poſſunt, quomodocunq; igitur ſe habuerint propoſitiones, eodem pacto penitus & concluſio, ut ſi neceſſarię neceſſaria: ſi contingentes, contingens erit. (Hoc autẽ monſtrato) Nunc illud adducit in mediũ, cuius gratia tot ſupra diximus: quòd falſum aliquid poſſibile ſupponatur, quod ex hoc ſequitur, falſum fortaſſe erit, non tamen impoſſibile: nec intellexeris, quòd ex falſo poſſibili ſemper ſequatur falſum poſſibile, cum ex falſo, uerum etiam ſequatur: ſed ſi ex falſo poſſibili aliquid mali ſequi debet, illud non poſt eſſe amplius, quàm falſum poſſibile: quemadmodum ſi Socrate ſedente dicerem, Socrates ambulat, ergo Socrates mouetur: utrunque enim tam antecedens quàm conſequens falſum quidem eſt, non autem impoſſibile: nāque ſi ex falſo poſſibili, falſum ſequeretur impoſſibile, idem poſſibile eſſet & impoſſibile: quemadmodũ ſupra etiam enucleauimus.

Determinatis vero his, inſit a/omni b/b/autem omni c/contingat: neceſſe itaq; a/omni c/contingere ineſſe: nõ enim cõtingat, b/vero omni c/ponatur tanquam inexiſtens: hoc falſum quidem, non tamen impoſſibile: ſi itaq; a/non contingit ipſi c/b/vero omni ineſt c/a/non omni b/contingit: fit enim ſyllogiſmus per tertiam figuram: verum ſuppoſitum fuerat omni contingere ineſſe: neceſſe igitur a/omni c/contingere: falſo enim ſuppoſito & non impoſſibili, quod accidit, eſt impoſſibile.

Reuertitur tandem ad propoſitum: propoſuerat nāque in præcedentibus enarrare complicationes ex una contingente & altera inexiſtente: & poſteaquam eas explicuerat, quæ maiorem habent contingentem cum inexiſtente minore, quas & perfectas nuncupa/

ſeipſum

uit, acturus de imperfectis maiorem habentibus inexiſtentem cum minore contingente: prius nonnulla theoremata, quæ ſequentium principia erant, elucidare operæprecium fore duxit: quibus expoſitis & enarratis, tandem nunc ad imperfectas miſtionis huiuſce complicationes enucleandas ſe accingit inquiẽs: accipiamus propoſitiones iſtas, Omne b/a/ contingit omne c/eſſe b. Dico ꝙ ſequitur ex his, contingit contingentia uera omne c/a/quod ſi negas, ſumatur oppoſitum, Non contingit omne c/eſſe a/hoc autẽ æquiualet, Neceſſe eſt aliquod c/ non eſſe a/ huic addatur minor facta inexiſtens, Omne c/ b/ hoc autem falſum eſt, non autem impoſſibile: ſupra enim dicebamus, poſſibilem omnem ad inexiſtentem poſſe transferri: ex his itaq; neceſſe aliquod c/non eſſe a/ omne c/ b/ ſequitur, aliquod b/non eſt a/quod maiorem præcedẽtis tollit ſyllogiſmi.

Dubium

¶ Sed dicet quiſpiam, fieri hoc nõ poſſe: nam ſupra declaratum fuit in miſtione neceſſarii & inexiſtentis in quinto tertiæ figuræ modo, non effici utilem complicationem.

Solutio quorundam.

¶ Dicunt nonnulli, ꝙ licet coniugatio iſta ſit ad neceſſarium concludendũ inutilis, utilis tamen eſt ad inexiſtẽtem colligendam. Verum hoc quoq; ſupra à nobis refutatum eſt: aſſeruimus nãq; cum Ariſtotele ac Leui Gerſonis, non cõcludi inexiſtens, niſi ambæ propoſitiones inexiſtentes premiſſæ fuerint.

Alia ſolutio

¶ Reſpondere poſſumus, quemadmodum & antea dicebamus, ꝙ licet non ſequatur ſimpliciter inexiſtens, ſm tamen quid inexiſtentẽ colligemus: quæ ad deſtruendam, demoliendamq; maiorem ſufficiens eſt.

Nota dictum Auerrois, qd' eſt abſurdum.

¶ Aluĺidus tamen Roſ. uidetur aſſertare, ꝙ ex tali complicatione ſequatur neceſſaria. Cuius ſententiam aut amotam à ueritate ac opinione Philoſophi dicemus eſſe: aut ſi uerum continet, per neceſſarium, neceſſariũ ſm quid intellexiſſe enunciabimus: nihil enim mirum, ſi & inexiſtens ſm quid & ſm quid neceſſaria, una & eadem cõcluſio ſit nuncupanda: hoc. n. & ſupra aſſeruimus. (Si itaq; a/ nõ cõtingit ipſi c/) Deeſt, inquit Alexander, omni: hæc. n. contradictoria eſt concluſionis inductæ, Contingit omne c/eſſe a. (A non omni b/contingit) Dixit pro eo quod eſt, a/non omni b/ineſt: nãq; & inexiſtere ſupra contingere uocabamus: aut contingat protulit & nõ inexiſtat, propterea ꝙ non uere ſequebatur inexiſtẽs, ut ſupra etiam relatum eſt. Conſimiliter intelligendũ erit, quod inquit, uerum ſuppoſitũ fuerat omni contingere ineſſe, pro eo, quod eſt, omni ineſſe. (Quod accidit eſt impoſſibile) Impoſſibile nãq; eſt, omne b/eſſe a/& aliquod b/non eſſe a/non tamen illud impoſſibile, quod ipſe uidetur in contextu dicere, ſi ponatur a/ omni b/contingere, concludere non omni contingere, cum idem poſſit & omni & nulli contingere: ſi itaq;, quod ſequitur, eſt impoſſibile, ergo & aliquod poſitum fuerat impoſſibile, non minor facta inexiſtens: quoniam hoc falſum quidem erat, non tamen impoſſibile: igitur oppoſitum concluſionis in cauſa erit: ꝙ ſi hoc impoſſibile, concluſio inducta neceſſario conſequetur, quod fuerat monſtrandum.

Dubitatio quorundã ex Alexan. & Philopono.

¶ Sed dubitant nonnulli, referentibus Alexandro atq; Philopono, circa deductionem iſtam dicentes, a/ alicui b/ineſſe, falſum quidem, non tamen impoſſibile: nam falſum eſt, idem omni & non omni ineſſe: non ob id tamen impoſſibile. ſi. n. inexiſtens illud eſt, quod & aliquando poteſt non ineſſe: nimirum poteſt, quod omni ineſt, aliquando & non omni ineſſe: quemadmodum & ſupra contingentem mutabamus ad inexiſtentem: & propterea talis mutatio falſa quidem erat, non tamẽ impoſſibilis.

Solutio.

¶ Ad hæc dicimus, non eſſe in utriſq; cõſimilem rationem: nãq; ſi contingens transfertur ad inexiſtentem, non amplius remanet contingens: tunc enim utiq; foret poſſibile, eandem propoſitionem & contingentem eſſe & inexiſtentem: ſed tranſmutata eſt propoſitio à futuro in præſens tempus: licet itaq; mutatio contingentis ad inexiſtens falſa ſit, non tamẽ eſt impoſſibilis. Verum non eodem pacto eſt in deductione ad impoſſibile. nãq; ſuppoſito, ꝙ omne b/ſit a/ concludimus aliquod b/non eſſe a/ quod licet fortaſſe in diuerſis temporibus poſſibile ſit, in eodẽ tamen fieri nequit, ut idẽ omni & nõ omni inſit: quare non modo falſum hoc exiſtimãdũ eſt: ſed & impoſſibile.

Verum & per primam figuram licet facere impoſſibile, ponentes b/ineſſe ipſi c. Si enim b/omni c/ineſt: a/ vero omni b/contingit, & c/omni contingeret vtiq; a/ ſed ſuerat ſuppoſitum non omni contingere.

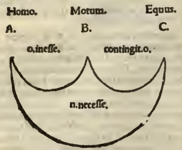
Inquit hoc idem monſtrari poſſe in prima figura deducendo ad manifeſtum abſurdum: dicimus enim nos in prædicta complicatione ſequi concluſionem iſtam, Contingit omne c/ eſſe a/quod hoc pacto oſtendimus: ſi enim dixerimus ſuum contradictorium ſequi ex hoc ſequetur impoſſibile. igitur cõcluſio illa neceſſario cõcluditur: arguit ur aſſumptũ, maiore prius, quæ inexiſtẽs erat, mutata in cõtingẽtẽ, ac minore cõtingẽte ad inexiſtẽtẽ traſpoſita, hunc in modũ, Cõtingit oẽ b/eſſe a/oẽ c/b/ ſequitur, Cõtingit oẽ c/eſſe a/quod manifeſte contradicit: ſuppoſito, qd' fuit, Ex neceſſitate aliquod c/non eſt a/poterat & ambas facere cõtingẽtes, poterat & inexiſtẽtes: qd' fortaſſe ẽt multo melius hoc pacto, Oẽ b/a/oẽ c/b/ oẽ igitur c/a/quod hanc diruit, Neceſſe aliquod c/non eſſe a/& tunc dicẽdũ erit, ꝙ Cõtingit accepit pro eo, qd' eſt, Ineſt Si uero mutationẽ, quã ſupra recitauimus, facere uoluerimus, dicẽdũ (quẽadmodũ inqt Alexander) ꝙ hoc ppea factum fuit, quia manifeſtius cõcludebatur contradictoriũ: nã clarius iſtæ cõtradicunt Cõtingit oẽ c/eſſe a/& Neceſſe aliquod c/nõ eſſe a/q̃ hæ, Omne c/eſt a/& Neceſſe aliquod c/non eſſe a.

Solutio rõnis A berti, q̃ vẽ dictũ Ariſto. infringere,

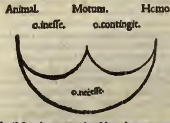
¶ Nec tamen ob id crediderim rationem diui Alberti contra hoc aliquid facere: is. n. negat penitus mutationẽ illã faciẽdã eſſe, ppea ꝙ in tali miſtione oporteat maiorẽ eſſe cõtingẽtẽ ad utrũlibet: uerũ cũ illa quæ eſt inexiſtẽs, ſimplr transfertur ad cõtingẽtẽ, nõ põt effici ad utrũ/

ſibet:hæc ille.Sed noſtra quidē ſentētia haud recte:ſi .n.per cōtingēs ad utrūlibet,quod plærią faciunt,cō tingens intelligit ęqualiter,nimirū falſa dicit: nō.n.ſo lū cōtingens æqualiter ad has miſtiones aſciſcitur,ſed & natū,& ut in paucis: ſinautem per contingens ad utrūlibet uoluerit,quod in oppoſitā pōt mutari qua litatē,nimirū & cōtingens illud ad oppoſitū uerti po teſt.Quapropter aut deductio ſua,quā ponit,eadem eſt cū deductione Philoponi atq; Alexandri: aut ſi di uerſa eſt,in idē tamen cadit:ipſe.n.ambas facit inexi/ ſtentes,cōcluſionē colligens inexiſtentē,quā poſtea in cōtingentē reuocat cōtradictoriā,uidelicet neceſſarię præſuppoſitæ.Scias tamē,quēadmodū & Alexāder, & Philoponus recitant,ꝙ monſtratio iſta,nō proprie eſt deductio ad impoſſibile: quandoquidem non ex oppoſito concluſionis cum altera præmiſſarum con/ cludimus impoſſibile,ſed ambæ pręmiſſæ accipiunt.

Sumere vero opoꝛtet omni ineſſe non ſecundum tem/ pus determinantes,puta nunc/aut in hoc tempoꝛe/ſed ſim pliciter:nāq; per has pꝛopoſitiones & ſyllogiſmos facimus. Quoniam ſi pꝛopoſitio ſecundum nunc accipiatur/nō erit ſyllogiſmus.nihil enim foꝛtaſſe pꝛohibet/aliquando omni moto hominem ineſſe:veluti ſi nil aliud moueretur: mo/ tum vero cōtingeret omni equo/ſed hominem nulli equo ineſſe contingit.

Pręterea ſit pꝛimum animal/medium motum/vltimus vero homo:pꝛopoſitiones itaq; conſimiliter ſe habebunt: concluſio vero neceſſaria/non contingens/ex neceſſitate enim homo animal.

Manifeſtum itaque/ꝙ vniuerſale accipere opoꝛtet ſim/ pliciter/non tempoꝛe determinantes.

Admonet nos,ne forte propoſitionem haud recte capientes inexiſtentem, complicationem deſcriptam exiſtimemus inutilem,quia aliquando neceſſe nulli, aliquando neceſſe a/omni concludatur:& ideo,inqt, non eſſe accipiendam maiorem nunc inexiſtētem,aut in hoc tēpore, ſed ſimpliciter: quoniam ſi propoſitio ſm nunc accipiatur,non fiet ſyllogiſmus, cū nulli & omni ex neceſſitate ſequatur:puta, Omne motū eſt homo,Contingit omnem equum moueri, & tamen neceſſe eſt nullum equum eſſe hominem. ¶ Quòd ſi dixeris,non accidere hoc,quia maior ſit, ut nunc in/ exiſtens:ſed quia falſa,falſum eſt enim & impoſſibile omne motum eſſe hominem:cum ex neceſſitate ali/ quod motum non ſit homo,puta cœlum. ¶ Reſpon/ demus,per motum non eſſe ſimpliciter intelligendū omne motum,ſed omne animal motū: & propterea propoſitio,quę antea fuerat impoſſibilis,efficietur ad tempus inexiſtens:& conſimiliter in ſecundo exem/ plo,non omne motum abſolute,ſed omne uiuēs mo tum. ¶ Ratio autem quare nō oporteat maiorem ut nunc inexiſtētem eſſe,hæc eſt,quoniam in his talibus ſubiectum in plus ſe habet ꝙ prædicatum: ſi itaq; mi nor contingens accipiatur, poterit eius prædicatum aliquibus ineſſe:quibus aliquando maior extremitas nō inerit:puta in exemplo,poteſt motus ineſſe equo, cui homo neq; ineſt,neq; poteſt ineſſe. Præterea talis complicatio mōſtratur eſſe ſyllogiſtica per deductio nem ad impoſſibile,minore contingente ad inexiſten tem tranſpoſita:non autem ſimul uere unquam eſſe poterunt maior ac minor facta inexiſtens:ſed medius terminus ſecundum id de minori prædicatur extre/ mo,quo maius ſuperat:neque enim amplius poterit maior uniuerſaliter accipi,ſed in parte fiet.quare non erit ad ſyllogiſmum utilis talis inexiſtens,cuius ueri/ tatem determinat cum ipſa accepta contingens: nam quouſque hæc remanet contingens,eouſque ea uera eſt:ſi uero hæc fiat inexiſtens,non amplius illa uerita tem obtinet: nāque ſi poſuerimus omnem equum moueri,non etiam uere proferemus, omne motum eſſe hominem. Hac igitur de cauſa oportet maio/ rem ſimpliciter inexiſtentem accipi. Cæterum quæ ſit talis inexiſtens,non pauca apud magnos uiros di/ ſceptatio eſt. ¶ Diuus nāq; Albertus uult eam hac in miſtione uocitari ſimpliciter inexiſtentem,quæ cum antea fuiſſet contingentis nati,deinde inexiſtens facta eſt:puta hæc,Omnis homo eſt grammaticus. ¶ Verū ne pluribus agamus,quoniam ſuperius longam ſu/ per hoc quæſtionem fecimus,falſum hoc eſſe procul dubio aſſerimus:ſi enim talis eſſet maior,ſequeretur nunquam fieri poſſe complicationem utilem in tali miſtione:quæ ambas propoſitiones ueras præmitte ret:nam(quemadmodum & ipſe alibi refert) in qua/ cunq; propōne cōtingēte prædicatur terminus ſub/ ſtantialis uniuerſaliter,nimirum illa eſt falſa: ſed fieri

nequit,

Inſtantia.

Solutio.

Ratio quare maior nō pōt ſumi in exiſtens ut nunc.

Opinio Alberti de propōne de ineſſe ſimpliciter.

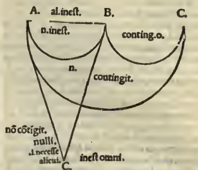
Solutio.

nequit ut maior ſubiectũ terminũ habeat ſubſtatialem, quin idem in minore cõtingẽte predicatũ efficiatur: nunquã igitur uera erit minor, quũ ſit cõtingẽs, & prædicatũ habeat terminũ ſubſtãtialem. ¶ Eadem ratione & Alulidi rationẽ refutandã cenſemus: qui alicubi aſſerit eã eſſe inexiſtentẽ ſimpliciter huic utilem miſtioni, in qua prædicatũ ſubiecto, inſit ſecũdũ tria tẽpora, non tñ eſſentialem ad ſubiectum habitudinem retineat: putà, Oĩs coruus ẽ niger, Omnis nix eſt alba, & conſimiles: nec tñ inficias imus, quin iſtæ pacto aliquo ſimpliciter inexiſtẽs uocitẽt: hoc enim iam ſupra aſſeruimus, quũ ſubiectũ prædicatumq́; i exiſtentia habeãt, ac non neceſſaria, habitudinemq́; p̃dicati ad ſubiectũ conſimiliter inexiſtentem: uerum nõ quæcunq; ſimpliciter ſuperius uocitata, ad præſentem facit miſtionẽ, ſed ea tñ quam uoluit Alexan. is enim oẽs, quos ego legerim, hac ĩ materia antecelluit: quare ut planius, quid hoc in loco ſentiendum ſit: intelligamus, quę ipſe retulit, quaſi ad uerbũ in mediũ adducam: ait enim, Oportet itaq; talẽ ſumi inexiſtentem, cuius ueritatẽ nõ determinet, quæ ſibi additur cõtingens: ſed eiuſmodi eſſe affirmatiuã uniuerſaliter inexiſtẽtẽ, cõtingẽte etiã uniuerſali ad iexiſtẽtem tranſpoſita: nil enim differt inexiſtẽti determinationẽ quãdã adiicere, ut ipſam ad tẽpus determinet: aut cõtingentẽ talem ipſi applicare, q̃ ipſam tollat facta inexiſtens: non enim ſemp inexiſtentẽ dicit. hæc enim iam neceſſaria ẽ, ſed q̃ manere põt uniuerſaliter inexiſtens affirmatiua uera: & qñ uniuerſaliter affirmatiua cõtingens cũ hæc ſumpta ad inexiſtentẽ tranſmutetur: ſic enim in cõiugatione & mõſtratio p impoſſibile ſaluaẽ, qua uſus, monſtrat ipſam ſyllogiſticã eſſe. Poteſt aũt dicere, aut nõ oportere uniuerſaliter inexiſtentẽ talem accipi, ut ipſius ueritas ſecũdũ tẽpus determinari queat ab adiũcta cõtingente propoſitione: aut magis non oportere ſibi additã contingentẽ talẽ eſſe, ut inexiſtentis, quæ ante ipſam fuit accepta ueritatem, ſm tẽpus determinet: qui enim dicit nõ oportere ſm tẽpus inexiſtentes ueritatem determinari: uideri poſſet quibuſdã non iuxta materiam cõplicationis utilitatem aut inutilitatẽ facere, ſed magis fortaſſe iuxta figurã: nam ſm tempus determinata, decidere maiorẽ facit in prima figura in negatiuã in parte: hoc aũt facto, inutilis efficitur complicatio. Hæc ille atq; alia cõplura: inexiſtens itaq; hac in miſtione ſimpliciter uocitabaẽ, quæ cum minore ad inexiſtentem tranſlata, propriam obſeruabit ueritatem: ueluti ſi dicam, Omne grãmaticum ambulat, Contingit omnẽ hominem eſſe grãmaticum: ſiue enim ponatur, omnem hominẽ eſſe grãmaticũ, ſiue non, omnino uera ea eſt, quæ dicit, Oẽ grãmaticũ ambulat: & de his ad ſatietatẽ iam diximus, ad reliqua transeamus.

Cõſueatur dictum Auer. cõ ſimile dicto Alberti.

Quæ propoſitio de ineſſe, ſimpliciter, eſt utilis huic miſtioni de contingenti.

Rurſus ſit priuatiua uniuerſaliter propoſitio a/b/ & ſumptum ſit a/ineſſe nulli b/ b/ vero omni contingat c/ineſſe: his itaque poſitis, neceſſe eſt a/contingere nulli c/ineſſe: nõ enim contingat, & b/ponatur ineſſe c/ quemadmodũ prius: neceſſe itaque a/alicui eorum, quę b/ineſſe: fit enim ſyllogiſmus per tertiam figuram: hoc autem impoſſibile. quare contingeret utique a/nulli c/ineſſe: falſo enim poſito, impoſſibile quod accidit.

Hic igitur ſyllogiſmus non eſt contingentis ſecundum determinationem, ſed eius, quod eſt Nulli ex neceſſitate: hęc enim eſt contradictio factę ſuppoſitionis: ſuppoſitum enim eſt, a/alicui c/ineſſe: ſyllogiſmus vero ad impoſſibile oppoſitę eſt dictionis.

Eam explicat atq; arguit, quæ maiorem uliter habet negatiuam inexiſtentem, cum minore contingẽte uniuerſaliter affirmatiua: ait itaq;, ſi poſuerimus, Nullum b/a/contingit omne c/eſſe b/ q; ſequitur ſyllogiſtice, Contingit nullum c/eſſe a/quia ſi non, ſupponatur oppoſitum, Non contingit nullum c/ eſſe a/ cũ qua & minore facta inexiſtente, ſequitur in tertia figura, Aliquod b/eſt a/quod maiorẽ demolitur. Per primam uero figuram monſtrationem nõ facit: quare autem hoc ſit, inferius planum fiet. Deinde ſubdit q; ſyllogiſmus iſte non eſt contingentis, ſecundũ ſupra aſſignatam definitionem: ſed nulli ex neceſſitate: quod bifariam arguit: tum quia hoc eſt contradictorium factæ ſuppoſitionis, tum etiam q; in quibuſdã materiis huiuſcemodi complicatio neceſſariam colligit concluſionem. Iſta ſunt, quæ in medium proferũtur, circa quæ uerſantur difficillimæ dubitationes. ¶ Ac primum quid ſit hoc contingens, quod ipſe uocat, Nulli ex neceſſitate: poſtea, an hoc idẽ contingens concludatur in prima cõplicatione ſuperius aſſignata ex ambabus affirmatiuis: deinde ſi non ſequitur, q̃ ſit ratio huiuſce diuerſitatis: ac demum inſtantiolæ quæpiam ſoluendæ relinquentur. ¶ Circa itaq; primum uariæ ac multiformes extitere celebratiſſimorũ uirorũ opiniones: Diuus nãq; Alber. inqt, q; poſſibile uocatum Nulli ex neceſſitate, nil aliud eſt, quàm poſſibile illud alterum, quod eſt, commune & neceſſario & uero contingenti: quodq́; hoc ita ſit, uidetur argui poſſe binis rationibus, tum quia Ariſtoteles in contextu monſtrat & uniuerſalem neceſſariã, & uniuerſalem uerè contingentem in diuerſis terminis cõ

Nota dubitationes arduas inſurgentes.

Opinio Alberti quid Ariſ. per Nulli neceſſe, intelligat.

ſequi, non etiam q dicit concluſionem iſtam eius eſſe contingentis, quod neceſſario opponitur: nullum autẽ eſt cõtingens qđ neceſſario contradicat, quodq́; & neceſſarium & cõtingens uerum comprehendat: quá contingens illud altum, ſeu cõmune: hoc igitur erit, quod in tali ſequetur complicatione.

Dictum Auer. quaſi conſonũ dicto Alberti.

¶ Aluli. uero Roſad. uoluit in hac complicatione cõcluſionem colligi poſſibilis æquiuocè, nõ poſſibilis communis: quia hoc ipſe nuſquá poſuit: ſed poſſibilis ſub diſiunctione, hoc eſt, neceſſariam negatiuam aut contingẽtem negatiuam, núquàm autem neceſſariam affirmatiuam: firmatur autem iiſdem rationibus, quibus & diuus Albertus

Contra ambas opi. Auer. & Alber.

¶ Sed mea quidem ſententia, neutra iſtarum opinionum ex ſententia profertur Ariſt. primò, quia contingens illud altum ſeu commune, nullo pacto dari aut cõcedi poteſt, quodq́, hoc ita ſit, mõſtro ratione, qui utitur Aluli. ad deſtruendamq; propoſitionem inexiſtentem Theophraſti atq; Themiſtii: nã q talis propoſitio nullo pacto extra animam reperitur: ſed intentio Ariſt. eſt, numerare propoſitiones, q̃ in re, & extra animam reperiuntur: non itaq; tale aliquod contingens erit, quum omne quod in tali colligitur complicatione, aut uere contingens ſit, aut neceſſarium. Præterea nonne uel cæco manifeſtum, neceſſariam propoſitionem omnes deſtruere contingẽtes? ſi enim iſta eſt uera, Neceſſe eſt nullũ c eſſe a, neq; iſta poteſt eſſe uera, Contingit omne c eſſe a, neq; hæc, Contingit nullũ, neq;, Contingit aliqđ, neq;, Cõtingit aliquod non: qui fieri igitur poteſt, una & eadem complicatio & neceſſariam concludat & uerè contingentem? Præterea omnem complicationem quantũcunq; inutilem dicere hoc modo poterimus, eſſe utilem in concluſionem huius poſſibilis: propterea q nulla reperitur coniugatio, quæ aliquam concluſionem non concludat aut neceſſariam, aut inexiſtentem, aut uerè contingentem: q ſi dicas, uolumus iſtam eſſe utilem, quoniam tantummodo negatiuas concludit, nunquàm autem affirmatiuas: ò bone, reſpondeas quæſo, quæ eſt alia ratio, ob quam quæ affirmatiuas ſimul ac negatiuãs concludunt, exiſtimantur inutiles, q̃ quia affirmatiuæ negatiuas, & ecõuerſo, affirmatiuas negatiuæ perimunt? nonne igitur & hac de cauſa, quum neceſſaria negatiua omnes deſtruat contingentes, & hæc cenſenda erit inutilis? perfecto etiam.

Opi. Alexan. & Philoponi.

¶ Dicendum itaq; cenſeo cum Alexãdro atq; Philopono, in iſta complicatione ſequi Nulli ex neceſſitate: quod quidam uocant dimidium contingentis, ob rationem, quam infra adducemus. Primũ itaq; faciamus deſcriptionem, quã facit Ioannes Grãmaticus propoſitionum ſeinuicem conſequentium ac perimentium hunc in modum.

Non neceſſe omni, Neceſſe omni: Contingit nulli, Non contingit nulli.

Non neceſſe alicui, neceſſe alicui: Contingit omni, Non contingit omni.

Non neceſſe non omni, Neceſſe non omni.

Volens itaq; Philoſophus monſtrare, q ſequeretur, Contingit nulli, oppoſitam ipſius ſuppoſuit, quæ ẽ, Non contingit nulli: ut ſi hanc monſtrauerit impoſſibilem, concludat ſuam oppoſitam neceſſario ſequi: ſed quoniam oſtenſio fiebat in tertia figura ſecundũ miſtionem inexiſtentis ac contingentis, de qua hucuſque nihil determinatum fuerat: ob id permutat hãc, Non contingit nulli, in ſuam aut æquiualentem, aut ſimul uerificatam: quæ eſt, Neceſſe alicui: qua refutata, concludit ſequi hanc, Contingit nulli. namq; ſi hæc falſa, Neceſſe alicui, nimirum hæc uera erit, Non neceſſe alicui: & ob hoc iſta, Contingit nulli: qđ fuerat monſtrandum.

Nota declarationem, qua Probatur contingere nulli in hac miſtione idem ſignificare, qđ nulli ex neceſſitate.

Verum negat iſtam uerè contingẽtem eſſe, ſed nulli ex neceſſitate ſignificare: quoniam, quemadmodum infra declarabimus, huic, quę eſt, Contingit nulli, binæ opponũtur: una ex ſe, putà, Neceſſe alicui: alia propter ſibi æquiualentem, Contingit omni, quæ eſt, Neceſſe non omni. Quare binæ neceſſariæ particulares uniuerſalem negatiuam contingentem deſtruunt. Verum particularis affirmatiua neceſſaria in omnibus illi opponitur, & qualitate & quãntate, & modo: ſed quæ dicit neceſſe non omni, opponitur quidem immediate ei, quæ eſt, Contingit omni: quia uera hæc illi, quæ eſt, Contingit nulli, æquiualet: ideo mediate quomodo & per accidens huic etiam opponitur: Hæc itaque, Non contingit nulli, duas quodãmodo neceſſarias in parte cõprehendit: quod quum ita ſit, inuenimus ex hac Neceſſe alicui, ſequi impoſſibile: ex altera uero, quæ eſt, Neceſſe non omni, non etiam ſequitur aliquod impoſſibile: ſi itaq; binæ particulares neceſſariæ cõprehenduntur ab hac, Non contingit nulli: alterius uero oppoſitum tantum concluditur, manifeſtum q dimidium contingentis illius cõcluditur, hoc eſt, dimidium propoſitionis iſtius Non contingit nulli: ſecũdum quod cõtradicit huic, Neceſſe alicui: ex quo manifeſtum ſequitur impoſſibile: ſi enim alterã ſupponamus particularem, Neceſſe non omne c eſſe a, omne c b, ſequitur Non omne b eſt a, & in maiore ſupra dicebamus, Nullum b a, quæ nullo pacto ſeinuicem deſtruunt.

Nota de dimidio contingenti.

In ſumma itaq;, quod hac in complicatione colligit, eſt, Contingit nulli, æquiualens Nulli ex neceſſitate: namq; Nulli ex neceſſitate, multo ſe habet in plus, q̃ Nulli cõtingere: ſi Nulli cõtingere accipiatur, ſecundum ſupra aſſignatam deſcriptionem, quod hoc pacto monſtratur. namq; ei, quæ eſt, Contingit nulli, opponitur, Neceſſe alicui, & Neceſſe non omni: ei uero quæ eſt, Nulli ex neceſſitate: contradicit hæc tantum, Alicui ex neceſſitate ubicunque ergo iſta falſa fuerit, uera illa erit, quæ dicit, Nulli ex neceſſitate: nõ tamen illa, quæ dicit, Contingit nulli: ſed oportet ambas particulares neceſſarias falſas eſſe, & Neceſſe alicui, & Neceſſe non omni: in plus ergo ſe habet, Nulli ex neceſſitate, q̃ Contingit nulli. Amplius idem hoc exẽplo monſtratur uera etenim hæc eſt, Nullum animal ex neceſſitate ambulat: & tamen

hæc

hæc falſa, Contingit nullum animal ambulare, ſi ſecũdum uerum accipiatur contingens, non enim poteſt in oppoſitam conuerti qualitatem, Contingit omne animal ambulare: reptilia nãq; ex neceſſitate non ambulant. ꝶ Nec tamen credideris idem eſſe Ex neceſſitate nulli, & Nulli ex neceſſitate: nam nulli animali ineſt ambulatio ex neceſſitate: non tamen ex neceſſitate nullum animal ambulat. conſimiliter, Nullum animal ex neceſſitate ridet aut loquitᷣ: & in ſumma nihil aliud eſt, Nulli ex neceſſitate, quàm non neceſſe alicui: quum enim dicimus hoc pacto, Contingit nullum animal ambulare, hoc uolumus, ꝙ nõ eſt animal quoppiam, cui neceſſario inſit ambulatio, ſeu quod neceſſario ambulet, licet fortaſſe aliqua reperiãtur, quæ ex neceſſitate non ambulent, aut non loquãtur. ꝶ Sed dicet quiſpiam, ꝙ hoc eodem argumento poſſumus monſtrare in prima complicatione ex ambabus affirmatiuis idem hoc ſequi cõtingens: ad qđ arguendum ſupponamus primo deſcriptioné, quémadmodum fecit Ioannes Grammaticus.

Nota quid ſignificet Nulli ex neceſſitate,

Nota dubõné ardui ꝙ & in omni affirmatiuo cõcludatur contingens dimidium.

Ambas contiñet particulares de neceſſario ꝑpõ illa, Nõ contingit oĩ, & illa, Non cõtingit nulli,

Non neceſſe non oĩ		neceſſe non omni
Non neceſſe alicuĩ	ex ſeipſa repugnat	neceſſe alicui
Contingit omni	ꝑ ꝑ contingentem repugnat	non contingit omni
Contingit nulli		non contingitᷣ nulli.

Deinde faciamus complicationem: Omne b eſt a, cõtingit omne c eſſe b, ergo contingit omne c eſſe a, ſi enim hoc falſum, uerum erit, Nõ contingit omne c eſſe a, quod æquiualet, Neceſſe non omni: ſi itaq; neceſſe eſt non omne c eſſe a, & omne c eſt b, tranſpoſita contingente ad inexiſtentem, ſequitur ꝙ non omne b ſit a, quod maiorem diruit ac diſſipat: erat enĩ maior, Omne b eſt a. falſum igitur, quod ſuppoſitũ fuerat, Nõ contingit omne c eſſe a, ergo ſuum contradictorium uerum, Cõtingit omne c eſſe a, quod fuerat monſtrandum. Poſſumus itaq; & hic monſtrare ꝙ hæc concluſio non ſit contingentis ſecundum ſupra allatam deſcriptionem, ſed huius dimidium: nã quemadmodũ negatiuæ contingenti, binæ opponebanť particulares neceſſariæ, uti diximus, eodé pacto et affirmatiuæ contingenti duæ opponentur neceſſariæ, puta huic, Contingit omni, binæ iſtæ, Neceſſe alicui, & neceſſe alicui non: una ex ſeipſa, alia ꝑ ꝑ negatiuam, in quam conuertitur, ſecundum oppoſitã qualitaté: continebit igitur non contingit omni, ambas particulares neceſſarias. Et licet hac ſuppoſita, Neceſſe non omni, ſequatur impoſſibile: non tamen hac, Neceſſe alicui: ſi enim neceſſe eſt aliquod c eẽ a, & omne c eſt b, tranſpoſita minore cõtingente ad inexiſtentem, ſequitur in tertia figura, Aliquod b eſt a, erat autem maior, Omne b eſt a, quare nullum ſequitur impoſſibile: ſi idem & omni & alicui ineſt. Solũ igitur concluditur abſurdum ex iſta, Neceſſe nõ omni: quæ dimidium fuerat oppoſiti: quod eſt, non contingit omni, dimidium itaq; eius, quod opponitur, Non contingit omni, eſt, quod concluditur: quare & in hac complicatione dimidium contingentis concludetur. ꝶ Huic rationi manus dedere diuus Albertus atq; Alexander: uoluerũt enim uiri iſti conformem in hac concluſionem colligi cum illa, quæ in ſequente concluditur: & ad hæc quaſdam afferunt propoſitiones contingentis eiuſdem naturæ, puta, contingit omne corpus naturale moueri: namq; ex neceſſitate aliquod corpus mouetur, ueluti cœlum. Eodem pacto ſi poſuerimus intelligentias rationales eſſe, hæc eiuſdem erit naturæ, Omne rationale intelligit: quoniam aliquod rationale ex neceſſitate ĩtelligit. Addit & diuus Albertus terminos inueniri, in qbus ſequatᷣ ex neceſſitate omnĩ, puta, Omne album coloratum, Contingit omnem hominem eſſe album, & tamen ſequitur ex neceſſitate omnis homo eſt coloratus: in quibus uero ſequatur cõtingens, termini accipianť, Omne ambulans mouetur, Cõtingit omnem hominem ambulare, Contingit omnem hominé moueri. Sed pace iſtorum dixerim, non bene, nec cum Ariſtotele ſentiunt: uidimus enim ipſum ſupra non ſolum dicentem, ſed etiam clamitantem, ꝙ in negatiuis tantũ eiuſmodi colligatur concluſio. ait enim in principio ſtatim iſtius miſtionis (Quum uero quæ ad minus & imperfecti omnes, & priuatiui ſyllogiſmi contingentis non ſecundum determinationem) Quid clarius? nonne uidemus ipſum manifeſte concedere de affirmatiuis omnibus, ꝙ ſupra deſcriptum cõtingens cõcludunt? Præterea ſi uoluiſſet idẽ in affirmatiuis cõcludi contingens, nonne hoc idem de eadem protuliſſet? profecto etiam. ¶ Quòd ſi dicas, quemadmodum diuus inquit Albertus, ꝙ hoc ideo fecit, quia in affirmatiuis manifeſtius erat, ſequi poſſe neceſſariũ: quia maior mediusq; termini ita ad ſeinuicem diſpoſiti erunt, ut inferior ſuperiorq;, ex quibus plane cõſtrui poteſt neceſſaria propoſitio: in negatiua autem, termini ſeiuncti erunt atq; diuerſi, & ob id hoc in illis latentius erat. ꝶ Contra, quemadmodum ſe habẽt ſuperius atq; inferius ad conſtruendam propoſitionem neceſſariam affirmatiuam, ita termini à ſeinuicẽ diuerſi ad negatiuam neceſſariam conſtituendam: ergo quemadmodum unum manifeſtum ad affirmationem, ita & reliquum erit ad negationem. Preterea hoc idem dici poterit in miſtione neceſſarii & contingentis: quod tamen non fit. ꝶ Operæprecium itaque ut cum Philopono & Alulido Roſ. & deniq; cũ Ariſtotele dicamus, in affirmatiua complicatiõe uerum & ſupra determinatum ſequi Contingens: in negatiua autem, Nulli ex neceſſitate. Ad rationem reſpõdet hunc in modũ Philoponus: & recte, & nos etiam

Dubiũ cõtra concluſione Alber. & Alexan.

Contra Alber. & Alex.

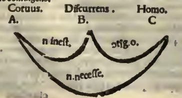
Reſpon. Alber.

Inſtantia.

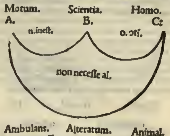
Alia ſolutio cũ Philopono.

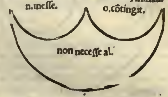
perimus propoſitionem inexiſtentem oppoſitam cõcluſionis inexiſtentis, dicimus non eſſe minoris tranſpoſitionem faciendã, quũ ex ipſa nouũ cauſetur impoſſibile:namq; hæc, Aliquod c/ non eſt a/non repugnat aliquo pacto huic, Poſſibile é omne c/ eſſe b/ſuppoſito etiam, ꝙ omne b/ſit a/ ſi uero minorem faciamus inexiſtentem, Omne c/eſt b/ſuppoſito etiam, ꝙ omne b/ſit a/hæc/Aliquod c/ non eſt a/ cum iſtis uerificari minime poteſt:incommodum igitur hoc & abſurdum cauſatũ eſt ex tranſpoſitione minoris ad inexiſtentem, non ex oppoſito accepto. Quòd ſi dicas, tranſpoſitio illa poſſibilis erat, ſed ex poſſibili nõ ſequitur impoſſibile. Reſpondemus, ꝙ licet trãſpoſitio illa ſit poſſibilis, non tamen cum alia propoſitione ſuppoſita poſſibilis erit: quemadmodũ licet hæc ſit poſſibilis per ſe ſumpta, Socrates ſedet, & iſta itidem Socrates ſtat:non tamen ſimul acceptæ poſſibiles eſſe poſſunt, Socrates ſedet, & Socrates ſtat. Sed forte poſſet aliquis dicere, ſi prius dicta ſolutio cõſtaret, eodem modo poſſet dici non ſequi cõcluſionem de contingenti:quia uidetur cõcludi impoſſibile nõ ex contradictorio concluſionis, ſed ex incompoſſibilitate illius cum minori poſita ineſſe Reſpondetur, ꝙ ibi nulla incompoſſibilitas noua conſurgit, propter poſitionem minoris eſſe, quæ & prius non fuerit inter oppoſitam concluſionis & minorem, anteq̃ ineſſe poneretur hoc apparet in terminis, Omnis homo eſt animal, Omne album cõtingit eſſe hominem, ergo, Omne album contingit eſſe animal:detur oppoſitũ, Non contingit omne album eſſ animal; hæc ualet iſtam, Neceſſe eſt aliquod album nõ eſſe animal: iſta repugnat minori, prius q̃ ponatur ineſſe. nam iſta repugnát, Neceſſe eſt aliquod album uon eſſe animal; &, Contingit omne album eſſe hominem. Ad tertium reſpondemus, cõcluſionem ſimilem eſſe minori:nõ enim oportet, ſi propoſitiones ſimpliciter ſunt contingentes, & concluſionem ſimpliciter contingentem eſſe, ſed ſufficit ipſam aliquo pacto contingenté eſſe ſeu ſimpliciter, ſeu ſecundum quid: & hęc hactenus. Iam ad contextus enarrationem deſcendamus. (Oppoſitæ eſt dictionis) Hoc eſt oppoſitæ enunciationis. quod enim φάσιν Græci nos enunciationem uocamus.

Amplius & ex terminis manifeſtum, ꝙ non erit concluſio contingens, ſit enim in quo a /coruus in quo b/diſcurrens, in quo c/homo, nulli itaq; b/a/ ineſt, nullum enim diſcurrens coruus:b /vero omni contingit c/ omni enim homini diſcurrere:ſed a/ex neceſſitate nulli c/non igitur concluſio contingens.

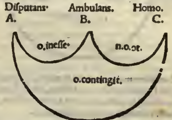

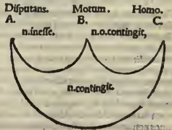
Sed neque neceſſaria ſemper:ſit enim a/motum b/ſcientia:in quo autez c/homo:a/igitur nulli inerit b/b/vero omni c/contingit:& non eſt concluſio neceſſaria, non enim neceſſe nullum moueri hominem, ſed non neceſſe aliquem.

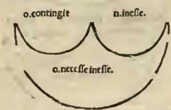

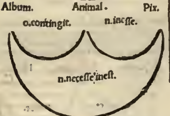
Planum itaque ꝙ concluſio eſt eius, quod eſt nulli ex neceſſitate ineſſe: accipiendi vero melius ſunt termini, ſed ſi priuatiuum ad minorem ponatur extremitatem contingere ſignificans:ex ipſis quidé acceptis propoſitionibus, nullus erit ſyllogiſmus. Conuerſa autem ſecundũ contingere propoſitione:erit quemadmodũ in prioribus, inſit enim a/omni b, b/vero contingat nulli c/ ſic igitur ſe habentibus terminis:nihil erit neceſſarium:ſi autez conuertatur b/c/& accipiatur b/omni c/contingere, ſit ſyllogiſmus. quemad-

modum prius: namconſimiliter termini poſitione ſe habebunt: ſed eodem modo & quum priuatiua extiterint vtraq; interualla, ſi a/b/quidez non inſit: b/vero contingere c/nulli accidit: per ipſa quidem accepta fit non neceſſarium: ſed propoſitione conuerſa: quę eſt ſecundum contingere, erit ſyllogiſmus. accipiatur enim a/quidem nulli eorum: quę ſunt b/ineſſe: b/vero contingat nulli c. per hęc igitur nihil neceſſarium. & ſi accipiatur b/contingere omni c/ quod eſt verum, a b autem propoſitio ſimiliter ſe habeat: rurſus idem erit ſyllogiſmus. Si vero non ineſſe imponatur b/ipſi c/& nō contingere non ineſſe: nō erit ſyllogiſmus nullo modo neque quum priuatiua: neq; quum affirmatiua fuerit a/b/propoſitio. Termini communes, quod ex neceſſitate inſit: Albũ animal, nix, quod non contingat, Album, animal, pix.

Sumantur melius termini, in prima, Album, Ambulans, Cygnus: in ſecunda, Album, Ambulans, Coruus, uel ut Alexander, in prima, moueri, album, ambulans: in ſecunda, moueri, album, ſtans.

Planum itaq; quod ſi termini vniuerſales extiterint: & hęc inexiſtens: illa propoſitionum contingens accipiatur: quando propoſitio quę ad minorem extremitatem: contingere accipiatur: ſemper fit ſyllogiſmus: pręterq; quod aliquãdo quidez ex ipſis, nonnunquã vero ex conuerſa propoſitione: quando autem horum vtrumq;, & ob quam cauſam: diximus.

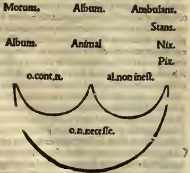
Nota ex poſitione horum terminorum noluiſſe Ariſt. cōcludere uniuerſalem negatiuã neceſſariã ſed nulli ex neceſſitate.

Obſcuriorem, inquit Alexander, ſe fecit in poſitione iſtorum terminorum: termini enim iſti non concludunt Nulli ex neceſſitate, ſed ex neceſſitate nulli: neceſſe etenim eſt nullum hominem coruũ eẽ. Hoc autem accidit ex eo, quod maiorem accepit, non inexiſtẽtem negatiuam: ſed neceſſariam negatiuam: ex neceſſitate enim nullum diſcurrens eſt coruus: niſi fortaſſe per diſcurrens intelligeremus, quod uoluit Abumazar, referente Alulido, imaginans: quod & ipſe ſentiens, rurſus inquit Alexãder, Alios poſuit terminos, per quos non amplius neceſſaria negatiua concluditur concluſio, ſed contingens, putà, a/motum b/ſcientia c/homo: & quoniam neq; in his ſumpſerat inexiſtentem, ſed neceſſariam, hoc præſentiens dixit: Accipiendi uero melius ſunt termini. Philoponus tamen in ſecundo exemplo non accipit ſcientiam, ſed ſciens: tunc enim quæ antea neceſſaria fuerat inexiſtens efficitur: aptiores uero ab Alexandro termini ponũtur, ambulans, quieſcens, & animal. Si uero termini reperiantur, quibus uerum concludi poſſit contingens, hoc erit per accidens ualde, & non ui ſyllogiſticæ cōplicationis, ſed terminorum gratia. (Et non eſt cōcluſio neceſſaria.) Hoc eſt in complicatione iſta non ſequitur concluſio neceſſaria. hoc enim dictum uelim uniuerſaliter de tota coniugatione, non autem de hoc tãtum exemplo: quod & ipſe quaſi expoſuit: quũ ſubdit: (nō enim neceſſe nullum moueri hominem, ſed non neceſſe aliquem) ac ſi diceret, non ſequitur ex neceſſitate nulli, ſed nō ex neceſſitate, nulli: pro hoc enĩ, inquit Alexander, dixit (ſed non neceſſe aliquem) Ex quibus clarum eſſe poteſt, noluiſſe Ariſtotelẽ in hac coniugatione ſequi uniuerſalem neceſſariam negatiuam: quod tamen plerique male aſſerunt. (Sed ſi priuatiuum ad minorem.) Omnes quidem complicationes, quæ maiorem habent inexiſtentem, ſunt imperfectæ, propterea quod per dictum de omni monſtrari non poſſunt: uerum quæ minorem habẽt contingentem negatiuam, ſunt imperfectiores: nō enim ſolum deductionis indigent ad impoſſibile, ſed & conuerſionis ad minorem affirmatiuam propoſitionem, conſimiliter & ſi ambo interualla, hoc eſt, utræq; propoſitiones extiterint negatiuæ, nam minore conuerſa in oppoſitam qualitatem ſecundũ contingens, iidẽ efficiuntur ſyllogiſmi qui & prius, hoc eſt, ſi maior ſit affirmatiua inexiſtens, concluſio uere contingens erit; ſi negatiua, nulli ex neceſſitate. (Quod eſt uerũ.) Non hoc dicit, quod ſi contingens negatiua in contingẽtem conuertatur affirmatiuam, illa propoſitio eſt uera: ſed quod uerum eſt, negatiuã contingentem in affirmatiuam conuerti poſſe eodem pacto contingetem. (Si uero non ineſſe ponatur. Poſtea quã eas explicuit, quæ minorem habent negatiuam contingentem, maiorẽ uero inexiſtentem aut affirmatiuam aut negatiuam: nunc eas ponit, quæ minorem negatiuam habent inexiſtentem, maiorem autem contingentem aut affirmatiuam aut negatiuã, & inquit, has inutiles eẽ, propterea quod minor, quæ eſt inexiſtens, non poteſt in affirmatiuam pacto aliquo cõuerti: & addit terminos, quibus & neceſſariam affirmatiuam neceſſariam negatiuam concludimus, neceſſe omni, album, animal, nix: neceſſe null, album, animal, pix. Verũ, inquit Alexander, ueriores eſſent termini, moueri, album, ambulans: moueri, album, ſtans: ſed neq; in his ait, ſimpliciter neceſſariæ concluſiones efficiuntur, uerum cũ determinatione. nam moueri ex neceſſitate ineſt omni ambulanti, quouſq; ſit ambulans: (Præterquã quod aliquando quidem ex ipſis.) Non hoc dicit, quod recta

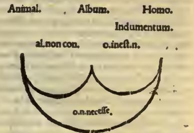
oſtenſione

oſtenſione monſtrentur:omnes enim arguebantur, mutata contingente ad inexiſtentem, ac deductione ad impoſſibile:ſed hoc intelligit, quòd ſeruata propria qualitate oſtendebantur:alii uero non ex ſe, ſed mutata negatiua in affirmatiuam monſtrabantur. Nam,quemadmodum ſyllogiſmi ſecundæ aut tertiæ figuræ ex ſe quidem uim habent ſyllogiſticam inferẽdi,dilucidioris tamen conſequentiæ gratia ad primã reuocantur figuram:ita & qui minorem habent contingentem negatiuam,ex ſe quidem ſyllogiſticam, cõſequentiam retinent, cauſa tamen maioris claritatis, negatiuas uertunt in affirmatiuas.

Quod ſi hoc vniuerſaliter,illud vero interuallorum accipiatur in parte, quando quod ad maius eſt extremum, vniuerſaliter ponatur & contingens,ſeu negatiuum ſiue affirmatiuum:quod vero in parte,affirmatiuum & inexiſtẽs erit ſyllogiſmus perfectus:quemadmodum & vniuerſaliter terminis exiſtentibus.demonſtratio autem eadem, quę & prius.Cęterum,quando vniuerſale quidem ſit ad maius extremum,ſed inexiſtens non contingens,alterum vero in parte & contingens,ſeu negatiuę,ſiue affirmatiuę ponãtur vtręq;,ſiue hęc negatiua,illa affirmatiua,omnino erit ſyllogiſmus imperfectus.pręterquam quod hi quidem per impoſſibile monſtrabuntur,illi vero per conuerſionem eius quod eſt contingere : quemadmodum in pręcedentibus. Erit autem ſyllogiſmus per conuerſionem & quando vniuerſalis ad maius poſita extremum ſignificet ineſſe,aut nõ ineſſe:quę vero in parte priuatiua exiſtens,contingere accipiat.quemadmodum ſi a/omni quidem ineſt b/aut nõ ineſt b/autem alicui c/contingit non ineſſe,conuerſa enim b/c/ſecundum contingere fit ſyllogiſmus.ſed quando quę ſecundum partem ponitur non ineſſe accipiat, non erit ſyllogiſmus.Termini quod inſit,album,animal,nix:quod non inſit,album,animal,pix.per infinitum nãq; ſumenda eſt demonſtratio.

Si autem vniuerſale ad minus ponatur extremus,quod vero in parte ad maius,ſiue priuatiuum,ſeu affirmatiuum vel contingẽs,aut inexiſtens,quomodocunq;, nullo pacto erit ſyllogiſmus:neque quando in parte aut indiffinitę ponãtur propoſitiones, ſeu contingere accipientes, ſiue ineſſe, aut viciſſim,neque ſic erit ſyllogiſmus. demonſtratio vero eadem,quę & in prioribus.Termini communes, ꝙ inſit ex neceſſitate/animal/album/homo:ꝙ non cõtingat/animal/album/indumentum.

Planum itaq;/ꝙ ſi vniuerſale ad maius ponatur extremum,ſemper fit ſyllogiſmus:ſi vero ad minus/nullus vnquam.

Inquit,ꝙ ſi unum interuallorum,hoc eſt,propoſitionum,uniuerſale extiterit & contingens & maius, & alterum particulare inexiſtens & minus, ꝙ inquã ſyllogiſmus erit perfectus in concluſionem contingẽtem:monſtratur enim per dictum De omni,quemadmodum & in uniuerſalibus.(Cæterum quando uniuerſale quidem.)Si uero inquit maior ſit inexiſtens ſeu negatiua ſeu affirmatiua,& minor contingens itidem affirmatiua uel negatiua, omnino erit ſyllogiſmus imperfectus:propterea quod monſtrantur non per dictum De omni,ſed per impoſſibile: differũt autem,quoniam qui minorem habent affirmatiuã, per ſolam deductionem arguuntur : qui uero negatiuã, & ſic,& per conuerſionem : oportet enim, ut inquit Philoponus,copulatiuam contextui coniunctionem addere:ita ut ſic ſe habeat,hi quidem per impoſſibile monſtrabuntur,illi uero & per conuerſionem eius quod eſt contingere.¶ Notes tamen quòd licet monſtratio in uniuerſalibus ac particularibus eadem aut conſimilis ſit,non ob hoc tamen & concluſio. nam ſemper in particularibus in quacunq; coniugatione uerum colligitur contingens,nunq̃ autem dimidiũ contingentis:nam dimidium contingentis erat propoſitio uniuerſalis, cuius aliquæ particulares erant neceſſariæ,aliquæ contingentes : quod inueniri non poteſt in particulari concluſione:erit itaq; ſemper ueri contingentis concluſio in particularibus ſyllogiſmis.(Sed quando quæ ſecundum partem ponitur non ineſſe.)Si inquit minor fuerit particularis negatiua inexiſtens,non fiet ſyllogiſmus:ratio autem eſt inquit Alexander:quia negatiua remanet negatiua: nõ enim quemadmodum contingens, in affirmatiuam conuerti poteſt.(Termini ꝙ inſit.)Melius,inquit Philoponus,eſſet,ſi hoſce terminos acciperemus : motũ, album,ambulans:motum,album,ſtans.(Per indefinitum nãq;.)Hoc dicit,quia in ſupra acceptis terminis minor non erat particularis per naturam, ſed poſitione;& ideo debemus,ait,monſtrationem facere per in

Nota in particularibus ſyllogiſmis ſeq ſemp ↄcluſionem de uero cõtingenti.

definitam, hoc eſt, per particularem negatiuam, quæ indefinita eſt atq; indeterminata: propterea quòd aliquando natura particularis eſt, aliquando uniuerſali æquiualet. Hæc autem ſupra abunde diſputauimus. (Sinautem uniuerſale ad minus ponatur. (Si inquit maior in parte, minor autem accipiatur uniuerſaliter, nullo pacto efficietur ſyllogiſmus, quomodocunque uarientur propoſitiones: conſimiliter ſi ambæ extiterint particulares aut indefinitæ, ſeu còntingentes, ſeu inexiſtentes: aut uiciſſim, hoc eſt, una indefinita, altera particularis: aut uiciſſim, una inexiſtens & altera contingens. (Eadem demonſtratio.) Hoc eſt, per appoſitionem terminorum, quibus concludimus & omni & nulli ex neceſſitate. (Planum itaque quòd ſi uniuerſale.) Subaudiẽdum, inquit Philoponus, cum minor ſit affirmatiua: quoniam ſi maior eſſet uniuerſalis, & minor negatiua inexiſtens, nõ aſtruetur complicatio utilis. Verumenimuero, ſi hoc ſimpliciter etiam uellemus intelligere, ubicunque maior eſt uniuerſalis, & minor particularis, natura ſemper utilis erigitur coniugatio: ubi uero minor ſit uniuerſalis, & maior in parte, ad nullam concluſionem fit utilis ſyllogiſmus: Et de his hactenus. Ad miſtionem neceſſarii & inexiſtentis in hac eadem figura, iam tranſeundum.

Miſtio neceſſariæ & contingentis in prima figura. Cap. X.

CVM vero hec quidem propoſitionum ex neceſſitate ineſſe aut non ineſſe, hec autem contingere ſignificet / ſyllogiſmus quidem erit / eodem modo ſe habẽtibus terminis & perfectus / quando ad minorem extremitatem ponatur neceſſarium: concluſio vero / ſi termini fuerint predicatiui / erit eius / quod eſt contingere / & non eius / quod eſt ineſſe & vniuerſaliter & non vniuerſaliter poſitis. ſed cum hoc quidem affirmatiuum ſit / illud vero priuatiuum / quando affirmatiuum quidem neceſſarium ſit eius quod eſt contingere / & non eius quod eſt non ineſſe. cum vero priuatiuum & eius / quod eſt / contingere non ineſſe / & non ineſſe / & vniuerſalibus & non vniuerſalibus terminis exiſtentibus. Contingere autem in concluſione eodem pacto accipiendum / quo & in prioribus.

Confert ſe ad miſtionem contingentis ac neceſſarii, inquiens, eodem pacto fieri poſſe complicationem utilem hac in miſtione, quemadmodum in præcedente. Verum moderniorum nonnulli multo ſecius arbitrati ſunt hac in miſtione complicationes effici: dixerunt enim, ꝙ aut ambæ ſumuntur in ſenſu compoſitionis, uel utræq; in ſenſu diuiſionis, aut uiciſſim componendo, diuidendoq;: ſi primo inquiunt ſe habuerint modo, maior neceſſaria, minorq; contingẽs, ambæ affirmatiuæ, non ſequitur contingentis cõcluſio, ſed poſſibilis: conſimiliter, ſi maior negatiua extiterit, colligi uolunt cõcluſionem nõ cõtingentem, ſed poſſibilem; quaſi ponentes differẽtiam inter poſſibile atque cõtingẽs: addunt præterea, ſi maior neceſſaria extiterit in ſenſu compoſitionis cum minore cõtingẽte in ſenſu diuiſionis, nõ ſequi cõcluſionem cõtingentis: ſinautem propoſitiones in contrarium ſe habuerint, & ſubiectũ maioris accipiatur pro iis, quæ ſunt, uel pro iis quæ poſſunt eſſe, ſyllogiſmus erigetur perfectus, euidẽtiam accipiẽs mõſtrationis per dictũ De omni: ꝙ ſi maioris ſubiectum pro iis tantum accipiatur, quæ eſſe poſſunt, inutilis fiet complicatio. Cum uero maior eſt neceſſaria in ſenſu diuiſionis cum minore cõtingẽte in ſenſu compoſitionis, poſſibilis, non autem cõtingẽs ſequitur cõcluſio: ſin econuerſò fuerint cõſtructæ propõnes, miſtio fiet inutilis. Quòd ſi utræq; in ſenſu accipiatur diuiſionis ac maior neceſſaria ſit cum minore cõtingẽte, nõ cõtingẽs, ſed poſſibilis cõcluſio colligetur. Sinautem in cõtrariũ ſe habuerint propoſitiones, ac maioris ſubiectum & pro iis, quæ ſunt, & pro iis, quæ poſſunt eſſe, aſſumatur, perfecta aſtruetur complicatio: cum uero pro iis tãtum, quæ ſunt, accipiatur, nõ erit utilis ſyllogiſmus: Hæc illi. Sed quoniam poſitio iſta multum & intricata eſt, & fortaſſe etiam ab Ariſtotelica ueritate diſſona, propterea ſatis fuiſſe exiſtimabimus, eam ꝗ breuiſſime fieri potuit, explicuiſſe. ¶ Quidam uero alii modernorũ alias & fortaſſe multo antiquiores regulas cõſcripſere dicũt. n. ꝙ ſi maior extiterit neceſſaria cum minore cõtingẽte, ſemper colligitur neceſſaria cõcluſio: ſin ecõuersò, ſemper cõtingẽs cõcludetur. Quòd ſi liberã ſententiã proferre fas eſſet, ac in nullius magiſtri uerba iurati ſcriberemus, fortaſſe ita rem ſe habere faterem ur: ſed quoniam Ariſtotelicam poſitionem nũc interpretamur, ideo quid ipſe ſuper hac re ſenſerit, enodemus: primum itaq; inquit, ſi maior cõtingẽs accipiatur, ſeu affirmatiua, ſeu negatiua, cum neceſſaria minore affirmatiua, ſyllogiſmus efficietur perfectus, cõcluſionẽ uere colligẽs cõtingẽtẽ: cõſimiliter ſi maior neceſſaria extiterit affirmatiua, cum minore cõtingẽte, ſeu affirmatiua ſeu negatiua, cõcluſio cõtingens erit ſm superiorem determinationem. Sinautem maior negatiua neceſſaria fuerit cum minore cõſimiliter ſe habẽte, ſm cõtingẽs nõ ſupra definitũ cõcludetur cõtingẽs: uerũ illud, quod antea nõ neceſſarium dixerat idem ualens, quod inexiſtens uocitatum. Ex quo plane cõſtat, aliam in affirmatiuis: in negatiuis, aliam cõcluſionẽ ſequi: quod tamẽ nõnulli negabant in miſtione ſm cõtingẽs atq; inexiſtere. ¶ Verum quidam etiam dubitãt de cõcluſione: quæ ex maiore neceſſaria negatiua, cum minore cõtingẽte affirmatiua ſequitur: uolũt enim nõnulli quod ſequatur ui ſyllogiſtica cõtingẽs illud, quod ipſi uocant poſſibile, commune neceſſario inexiſtẽti, ac uere cõtingẽti. Alii autem dicũt cõcluſionem fieri diſiunctiuam aut uere contingentem aut inexiſtentem: quòd ſi quando concluditur neceſſaria, hoc ex materia & terminorum gratia fieri autumãt: ueluti cõſueuimus dicere, ꝙ in ſecũda figura ex affirmatiuis utriſq; fieri poteſt utilis cõplicatio:

Recẽtiorũ aliquot opinio de miſtione neceſſarii & cõtingẽtis.

Opinio aliorũ modernorum magis ueritati cõſentanea.

Nota diuerſitatem opinionum de concluſione quæ ſequitur ex cõplicatione negatiua, qñ maior eſt neceſſaria negatiua.

Expõ Alexandri & Philoponi

Dubitatio q̃re ſequatur cõcluſio inexiſtens.

catio:dum termini æquiuertibiles fuerint. ⁋ Nos autem cum Alexandro dicimus atq; Philopono, in hoc coniugatione concluſionem colligi contingentis, qđ ſuperius uocitauerat non neceſſarium, quodq; idem erat inexiſtenti. ⁋ Sed tunc quæſtio inſorgit, qui & q̃ ratione fieri hoc poſſit, aut enim uidetur non alia ſequi quã neceſſaria, aut ſi alia ſequitur contingẽtis, dimidium ſequetur: uel ſi inexiſtens ſequi dicenda eſt, ratio in medium proferenda, cur ex maiore negatiua inexiſtente cum minore contingente dimidium colligatur contingentis: ſi uero maior negatiua ſit neceſſaria, non hoc, ſed inexiſtens concludatur. Præterea maior ſimilitudo eſt inexiſtentis cum inexiſtẽti, quã neceſſarii cum inexiſtẽti: ſed maior neceſſaria poteſt inexiſtentem concludere: cur itaq; potius non faciet hac inexiſtens maior? Præterea diximus ſupra cõcluſionem neceſſario ſimilem eſſe alteri propoſitionem, uerum ſi concluſio ſequatur inexiſtens, neutri præmiſſarum propoſitionum ſimilis erit, quũ altera neceſſaria, contingens ſit altera: non itaq; dicemus inexiſtentem colligi. Amplius monſtrari poteſt idem hoc euidẽti ratione: faciamus enim complicationem iſtã, Ex neceſſitate nullum ambulans quieſcit, Contingit oẽm hominẽ ambulare: & tñ non ſequitur, Nullus hõ quieſcit. ſi enim propoſitio contingens eius eſt naturæ, ut ab ipſis ſubiecto remoueatur prædicatum, nimirũ ſi iſta uere contingens eſt. Contingit oẽm hominẽ ambulare: ambulatio nulli ineſt hoĩ, poteſt aũt ineſſe: quod ſi ita eſt, profecto non ſequitur, qđ non quieſcat: ſed potius oppoſitum: Oẽ enim non ambulans aut quieſcit, aut alio aliquo mouetur motu. Dilucidius aũt hoc fieri poſſet, ſi contraria acciperẽtur immediata, puta, Ex neceſſitate nullum ægrum ẽ ſanum. Cõtingit oẽm hoiem eſſe ægrum: nec tñ ſequitur, Nullus homo eſt ſanus: imo potius cõcluditur, Oĩs homo eſt ſanus: qñquidẽ ſi nullus eſt æger, oĩs eſt ſanus. ⁋ Propterea dicunt nonnulli in hac miſtiõe non debere accipi minorem uere contingentem: ſed contingentẽ non neceſſariam, quæ conuertatur cum inexiſtente: quodq; hoc ita ſit, monſtrant ſatis probabili argumento: nãq; ſi maior accipiatur uere neceſſaria: (uere neceſſariam ob id dico, qm̃ ſuperiores non erant neceſſariæ ueræ, immo aut contingentes erant aut neceſſariæ falſæ: quum contingat aliquod ambulans quieſcere, & aliquod ægrum ſanum eſſe) ſi inq̃ uere accipiatur neceſſaria, non poteſt minor uere accipi contingens: ſi enim uere neceſſaria maior extiteris, aut & ſubiectum & prædicatũ termini erunt ſubſtantiales, quemadmodum in primo p ſe dicendi modo, aut ſubiectum terminus erit ſubſtantialis, prædicatum uero ſubiecti paſſio, aut econuerſo, ſicuti in ſecundo per ſe dicendi modo, & hoc in affirmatiuis: in negatiuis ẽt cõſimiliter neceſſaria maior, aut ſubiectum aut prædicatum habebit ſubſtantiale: qđ quũ ita ſit, non poterit minor uere accipi contingens, quũ terminum ſubſtantialem de accidentali uere uniuer

Solũ quorũdã. ſi maior accipiatur uere neceſſaria nõ poteſt minor accipi uere cõtingens.

ſaliter ſm contingens prædicari minime poſſit: nãq; iſta eſt falſa, Contingit oẽ currens eſſe hominẽ, & iſta itidem, Contingit oẽ album eẽ hominem: & ita ſigillatim diſcurrendo. Quòd ſi dicas iſta, Contingit oẽ ſcribens eſſe hominem, uera proculdubio erit etiam contingenter. Reſpondemus hanc nullo pacto contingentem eſſe, ſed aut neceſſariam aut inexiſtẽtem. Minor itaq; hac in miſtione contingens de contingenti non neceſſario accipienda eſt, & tunc ſi unum contrariorum minori inerit extremo, alterum ab ipſo ex neceſſitate remouebitur, & ita concluſio aut neceſſaria erit negatiua, aut quod melius, inexiſtens negatiua, quodq; hoc ita ſit, firmant Ariſtotelis quoq; teſtimonio, dicentes, Contingere aũt in concluſiõe eodẽ pacto accipiendum, quo & in prioribus: ac ſi diceret, Quum dicimus concluſionem ſequi contingentem, contingens accipimus, quemadmodum ſupra ſumpſeramus: ſed de propoſitionibus ſecus ſe habet: illæ enim non eodem pacto accipiuntur contingentes: Hæc illi. ⁋ Cæterum licet poſitio hæc ueritati conſentanea eſſe uideatur: quia tamen diruit aliquo modo philoſophi dicta, & magnorũ uirorũ aliter ſentientiũ enarrationẽ demolitur, propterea ſecius dicẽdũ arbitramur. ⁋ Dicimus itaq;, & ita rem ſe habere confeſſo exiſtimamus: q in his cõplicationibus, quẽadmodũ & in reliquis, maior nõ ſimpliciter, ſed ſm quid neceſſaria accipienda eſt: minor uero contingens eo pacto quo ſub tali propoſitione accipi poteſt, quòdque ex maiore ſic neceſſaria, minoreq; in hunc modum contingente, ambabus affirmatiuis concluſio colligitur affirmatiua cõtingens: ſin autẽ maior negatiua extiterit, nõ cõtingẽs, ſed inexiſtẽs concludetur. ⁋ Quòd ſi rõnẽ quæris huiuſce diuerſitatis, duplicem aſſignabimus cauſam: unã quia in priore cõplicatione ex toto cõcluſionis cõtingẽtis oppoſito cõcluditur impoſſibile: in altera uero, ex oppoſito cõtingẽtis nullum deducitur incõmodum, ſed ex inexiſtẽtis cõtradictorio manifeſtũ colligitur impoſſibile: alterã uero, quia negatiua neceſſaria, maiorẽ neceſſitatis uim habet q̃ affirmatiua: quòdq; hoc ita ſit, exẽplo cõprobamus: nõ .n. tñ neceſſaria hæc eſt, Omne currẽs mouetur, quãtũ iſta, Nullũ currẽs lapis. ⁋ Quòd ſi dicas aliter debere negatiuã accipi, puta, Nullũ currẽs ſtat, Nullũ albũ eſt nigrũ: reſpondemus iſtas nullo pacto neceſſarias eſſe, ueluti plerũq; etiã ſupra diximus, ſed potius cõtingentes: quare ſi ita cõplicationes erigamus, quod aſſerebamus, manifeſte ſequi uidebimus: puta, Ex neceſſitate omne currẽs mouetur, Cõtingit omnem hominẽ currere, Cõtingit oẽm hominẽ moueri. Aliter in negatiuis, Ex neceſſitate nullũ currẽs lapis, Cõtingit omne uigilans currere, ſequitur, Nullũ uigilãs lapis, cõcluſio aut ſm quid neceſſaria, aut ſm quid inexiſtens. ⁋ Sed ambiges nõ immerito, cur iſtam uocitemus inexiſtentem, Nullum uigilans lapis, non autẽ maiorem, dicentem, Nullum currens lapis: aut ſi maiorem neceſſariam appellamus, cur nõ & cõcluſionẽ

Alia ſolutio & propria

Rõ[illegible] ...

Dubitatio rationalis

¶ Reſpōdemus hoc ideo fieri, quoniam hoc in libro
non materiam ſyllogiſmorum conſiderabat Ariſto/
teles, ſed formam: quia igitur primo fiebat in dedu/
ctione impoſſibile accepto inexiſtentis concluſionis
contradictorio, propterea ſecundum formam ſyllogi
ſticam inexiſtentem concluſionem colligi uolebat, nō
autem neceſſariam: & ob hoc magis uocandam eſſe
ſenſuit concluſionem inexiſtentem, quàm neceſſariā,
cum alioquin non magis ſit inexiſtens quàm neceſſa

Alia dubita/tio

ria ¶ Si uero dicas, cum accepto contingentis oppoſi/
to, idem deducatur incommodum, hoc pacto, Ex ne/
ceſſitate nullum a/b/Ex neceſſitate aliquod c/a/ Ex ne
ceſſitate aliquod c/non eſt b/hoc autem minorem de
ſtruit dicentem, Contingit omne c/ eſſe b/ ſi inquam
dicas, cum hoc ita ſit, cur non dixit & hic concluſio/
nem uere ſequi contingentem? ¶ Reſpondemus im/

Solutio.

poſſibile iſtud non inferri primo ex oppoſito contin
gentis, hoc eſt, ex neceſſaria propoſitione: ſed primo
ſequi ex inexiſtentis contradictorio: & quoniam ne/
ceſſaria propoſitio ſecundum quid inexiſtentem præ
ſupponit, propter hoc & ex neceſſaria contingentis
oppoſita ſecundo, & non ex ſe incommodum dedu/
ctum fuit: & ob hanc cauſam ſi cōtingens hac in com
plicatione concluditur, non ex ſe, & uerum erit con/
tingens: ſed quod inexiſtenti æquiualet, quia merito
etiam oppoſiti inexiſtentis, ex contradictorio contin/
gentis concludebatur impoſſibile: unde hoc quaſi in
nuens Philoſophus, infra dicit (ſed manifeſtum, &
quoniam eius, quod eſt contingere non ineſſe effici/
tur ſyllogiſmus: ſiquidem & eius, quod eſt non ineſ/
ſe. ¶ Si uero adhuc inſtes, dicendo poſſe ex maiore

Alia dubita/tio, q ex affir/matiua neceſ/ſaria maiore/& minore cō/tingēte, ſequa/tur concluſio/neceſſaria.

etiam affirmatiua neceſſaria, cum minore contingen
te cōcluſionem colligi neceſſariam hunc in modum:
Ex neceſſitate omne album eſt coloratum, Contingit
omnem hominem eſſe album: & tamen non ſequi/
tur, Contingit omnem hominem eſſe coloratum: im
mo aut ex neceſſitate oīs homo eſt coloratus, aut ſe/
cundum inexiſtens omnis homo eſt coloratus. ¶ Re/

Solutio.

ſpondemus concluſionem iſtam uere contingentem
eſſe: ſignificat enim ꝙ omne quod poteſt eſſe homo,
poteſt eſſe coloratus: & ita accipientes, dicimus poſſe
iſtam in oppoſitum ſecundum contingens uerti, pu/
ta, Contingit nullum hominem eſſe coloratum: quo
niam contingit nullum hominem eſſe, & ex cōſequē/
ti nullum hominem eſſe coloratum. ¶ Dicunt alii ſa/

Opinio quorū/dam aliorū.

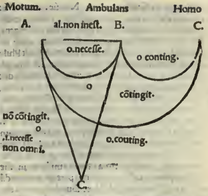
tis argute, ꝙ quia neceſſarium, ueluti ſupra longa di/
greſſione diſputauimus, non ſolum contingens de/
ſtruit, ſed etiam neceſſarium atq; inexiſtens oppoſitæ
dictionis, puta hęc, Ex neceſſitate aliquod c/non eſt a/
& hanc tollit, Contingit omne c/eſſe a/& hanc, Omne
c/eſt a/& iſtam itidē, Neceſſe eſt omne c/eſſe a/ ſed pri/
mo cōtingentem demolitur, uti planum eſt: quoniā
inquam hoc ita ſe habet, ideo dicunt primo hac in cō
plicatione cōcludi cōtingēs, quoniam ex huius oppo
ſito primum ſequitur impoſſibile: poſtea ſecundo &
tertio inexiſtens ac neceſſarium, quoniam & ex his
ratione cōtradictorii cōtingētis aliquid ſequebatur
incōmodi: & ita in ſumma uolūt iſti cōcluſiones om
nes cōcludi poſſe, cōtingētem, inexiſtētē ac neceſſariā,
ui tamē ſyllogiſtica, & ſm formam, & primo cōtingē
tem colligi: reliquas uero ſm materiā & per accidens.
Hæc fortaſſe diceret Alulidus Roſ. Nos aūt aliter uo

Solutio dubi/tationis prin/cipalis, [illegible]/[illegible], qua/re ſequatur cō/cluſio inexi/ſtens, & nō di/midium con/tingentis.

lebamus: quare de his altius ſpeculatius ingrat. ¶ Ex
iſtis itaq; poſſumus quæſtioni ſacere hunc in modū
ſatis. Dicimus etenim hāc eſſe inter miſtas ex cōtingē
tibus & inexiſtētibus, ac miſtas ex neceſſariis & cōtin
gētibus differētiam, quoniam inexiſtens negatiua re/
mouet tātum ea, quæ ſunt, nō autem ea, quę eſſe poſ/
ſunt: negatiua uero neceſſaria, nō ea tātum quę ſunt,
ſed & ea quæ poſſunt eſſe: & ob hoc in una ſequitur
inexiſtens concluſio: in altera uero, dimidium cōtin/
gentis: & ex hoc etiam patet ratio, quare cum maior
ſit cōuenietia inexiſtentis cum inexiſtenti, q̄ cum ne/
ceſſaria, nō tamē ſequatur cōcluſio inexiſtens, ſed con
tingentis dimidium: dicimus enim hoc ideo euenire,
quia neceſſariæ: uis maior eſt, q̄ inexiſtentis. Præterea
licet fortaſſe magis cōueniant inexiſtens propoſitio,
& inexiſtens concluſio, ſi per ſe & non miſta accipian
tur: non tamen fortaſſe miſta tantam habebunt ſimi/
litudinem ac conſonantiam. Ad aliud reſpondemus,
concluſionem minor quoad modum ſimilem eſſe,
cum utręq; cum modo contingente accipiantur: hoc
enim ſufficit ad propoſitionum ſimilitudinē, quem/
admodum & ſupra retulimus. Ad reliquū dicimus,
rationem non ualere, propterea ꝙ non eſt neceſſariū,
ſi maioris ſubiectum à minori remouetur extremo,
ꝙ illi maius inſit extremum: ſicuti in exemplo pla/
num eſt, Ex neceſſitate nullum currens lapis, Contin
git omne uigilans eſſe currens, Contingit nullum ui
gilans lapidem eſſe: nō enim ſi ab aliquo remouetur
curſus, ex neceſſitate illi ineſt lapis. Quòd ſi inſtes de
contrariis immediatis, dicimus ex his fieri non poſſe
propoſitionem neceſſariam, iſti utilem complicatio/
ni: nam, quemadmodum plerunq; repetiuimus, hæc
nullo pacto neceſſaria cenſenda eſt, Nullum ſanum
eſt ægrum, ſed contingens potius: contingit enim ſa/
num omne fieri ægrum, & econtrario: quòd ſi ægri/
tudinem acceperis & ſanitatem, ex his fiet quidem ne
ceſſaria propoſitio: non tamen propterea utilis erit
miſtionibus iſtis: non enim ſub hac propoſitionem
uere cōtingentem accipere poterimus. Sed de his ha/
ctenus: iam ad contextum exponendum trāſeamus.
(Cum uero hæc quidem propoſitionum) Expoſitu/
rus complicationes miſcentes neceſſarias contingen
tibus, tres ponit regulas obſeruandas: Primam, quòd
ex contingente maiore, cum neceſſaria affirmatiua mi
nore, perfectus conſtruitur ſyllogiſmus, in concluſio/
nem uere contingentem: Secundam, quòd ex maio
re neceſſaria affirmatiua, cum minore contingen/
te, uerum colligitur contingens: Tertiam, ex ma/
iore negatiua neceſſaria, & altera contingente, non
uerum concludi contingens: ſed illud; ꝙ ſupra non
neceſſarium

neceſſarium uocauimus inexiſtenti æquiualens. (Et
perfectus) Continuandum eſt hoc cum ſequentibus
perfectus, inquam, erit ſyllogiſmus, quando ad mino
rem extremitatem ponatur neceſſarium: (Concluſio
uero) Hoc non ad ſuperiora referendum eſt, ſed abſo
lute ita proferri intelligendum, quòd utriſq; exiſten/
tibus affirmatiuis, ſiue maior neceſſaria extiterit, ſeu
contingens, uerum concludetur. (Sed cum hoc qui/
dem affirmatiuum) Subaudias interuallum. (Quan/
do affirmatiuum quidem neceſſarium ſit) Hoc dicit
propterea, q non poterit neceſſaria affirmatiua eſſe,
quin ſit aut maior, aut minor: utroque autem modo
uere contingens, & non inexiſtens colligitur conclu/
ſio. (Contingere non ineſſe, & non ineſſe.) Non hoc,
inquit Alexander, dixit, quia contingens aliud ſignifi
caret, quàm inexiſtens: ſed magis uolens oſtendere cõ
cluſionem iſtam pacto aliquo contingentem eſſe, li/
cet non uere. (Contingere autem in concluſione.)
Quoniam, inquit Philoponus dixerat concluſionem
ſequi, & contingentis non ineſſe & inexiſtentis, ſi ma/
ior neceſſaria extiterit negatiua: propter hoc ſubdit,
contingere hoc in loco accipiendum non ſupra defini
tum: ſed quemadmodum antea accipiebamus, quod
alterius uicem gerit, puta, inexiſtentis: nam ſimplici/
Obiectio. ter contingens & de inexiſtenti prædicatur ¶ Sed cõ/
tra inquiunt nonnulli quòd de tali contingenti nul/
libi ſuperius fuit amplius diſputatum: nulla enim ex
ſuperioribus complicationibus contingens inexiſten
Solutio prima. ti æquiualens concludebat. ¶ Ad hoc reſpondent alii,
tale contingens fuiſſe id, quod ſupra uocauerat, Nulli
ex neceſſitate. Verum licet contingens illud aliquam
ſimilitudinem habeat cum neceſſario atque inexiſten
ti, non tamen idem penitus eſt: quandoquidem talis
eſt uniuerſalis contingens: cuius quædam ſingulares
uerae ſunt contingentes, quædam uero neceſſariæ.
Secunda. ¶ Melius dicunt alii, de hoc contingenti ſuperius in
diuiſione contingentis factam fuiſſe mentionem.
Tertia. ¶ Nonnulli tamen aliter contextum iſtum exponũt,
aiunt enim ſenſum eſſe, quòd in concluſione accipiẽ/
dum eſt contingens uerum, ſecundum q ſupra defi/
niuimus, hoc eſt, quandocunque dicimus concluſio/
nem tantum contingentem ſequi, de uero contin/
genti debemus intelligere: hoc dico, quoniam in pro
poſitionibus fortaſſe non ita accipitur contingens:
uix enim fieri poteſt, ut in propoſitionibus uerum
accipiatur contingens, ſicut ſupra quoque declaratũ
eſt. Verum hæc quidem acutior expoſitio, illa autem
uerior multo eſt.

Eius vero quod eſt ex neceſſitate non ineſſe, non erit ſyl
logiſmus. Alterum enim eſt, non ex neceſſitate ineſſe, & ex
neceſſitate non ineſſe. Quod itaque, ſi termini affirmatiui
extiterint, non fit concluſio neceſſaria, planum: inſit nãque
a/omni b/ex neceſſitate, b/contingit omni c/erit utique ſyl/
logiſmus imperfectus, q a/contingit omni c/ineſſe: q autẽ
imperfectus, ex demonſtratione manifeſtum: nam eodem
monſtrabitur pacto, quo & in prioribus.

Quoniam hac in miſtione altera neceſſaria eſt pro
poſitionum, & ob id poſſet aliquis exiſtimare conclu
ſionem ſequi neceſſariam, propterea dubitationẽ iſtã
remouet, inquiens, non ſequi hac in miſtione neceſſa
riam cõcluſionem, propterea q aliud eſt ex neceſſita/
te non ineſſe, & aliud non ex neceſſitate ineſſe: licet.n.
ſequatur non neceſſarium, non tamen ſequitur neceſ
ſarium non: quoniam hæc, uti ſupra expoſuimus, lõ/
go ſeiunguntur interſtitio ¶ Sed iam quæſtio exori/
tur, an poſſimus dicere, hac in miſtione ſequi Nulli An in hac miſtione poſſit ſeq nulli ex neceſſitate.
ex neceſſitate, quemadmodum in præcedente aſſere/
bamus. ¶ Reſpondemus primo ſequi non neceſſariã,
hoc eſt, inexiſtẽtem negatiuam ſm quid, eo, quem ſu
pra diximus, modo: mox & Nulli ex neceſſitate, nõ ta
men eo pacto, quo in ſuperiore miſtione. ubi n. quæ
dam ſingulares contingentes erant, quædam neceſſa
riæ: hic autem nullæ ſingulares contingentes ſunt: in
plus itaq; ſe habet nulli ex neceſſitate, q̃ nõ ineſſe ſm
quid: quod hac in cõplicatione colligitur (Quòd ita
que ſi termini affirmatiui) Mõſtrat in miſtione ex ne
ceſſaria & cõtingẽte, nõ fieri concluſionem neceſſariã,
& primo in utriſq; affirmatiuis: ponamus.n. Omne
b/a/ex neceſſitate, Contingit omne c/eſſe b/dico q ſe/
quitur, Cõtingit omne c/eſſe a/monſtratio autem ea
dem eſt ei, quæ fiebat in miſtione ex inexiſtenti cum
cõtingenti, hoc eſt, per deductionem ad incommodũ:
ſi.n. nõ eſt uerum, Contingit omni, uerum erit ſuum
contradictorium, Non contingit omni: quod æquiua
let ei, quod eſt Ex neceſſitate alicui non ineſſe: cũ quo
& maiore, cõcluditur in ſecunda figura, Ex neceſſita/
te aliquod c/nõ eſt b/quod minorem deſtruit. ¶ Aut, Nota expõnẽ Alexandri, quã ſequitur Philoponus, q ſequatur contingens dimidium.
inquit Alexander, & in hac miſtione non monſtratur
omni cõtingere, ſed quod proprie opponitur neceſſe
alicui nõ ineſſe: in hanc.n. mutabatur, Non contingit
omni: nã ſi in alterã mutetur, puta, Neceſſe alicui ineſ
ſe, nullũ ſequetur impoſſibile: fiet.n. ſyllogiſmus ex am/
babus affirmatiuis in ſecũda figura, qui & inutilis eſt
& nihil cõcludit: cũ igitur, Non cõtingit omni ineſſe,
binis æquiualeat propoſitionibus, & huic, Neceſſe

alicui non ineſſe:& huic etiam, Neceſſe alicui ineſſe: cumq; ex altera ſequatur impoſſibile, ex altera minime, uoluit Alexander ſequi non uerum contingens, ſed nulli ex neceſſitate: in cuius ſententiam quaſi accedens, & quaſi ſupra dictorum oblitus, inquit Philoponus: Planum autem & q imperfectus eſt ſyllogiſmus iſte, & quòd dimidium contingentis concludit: ſiquidem ſuppoſito ſolum ex neceſſitate non omni, ſequebatur impoſſibile

Cõtra expõnẽ Alexandri & Philoponi.

¶ Verum pace iſtorum dixerim, non dimidium contingentis, ſed ſupra definitũ in hac complicatione ſequi contingens: quod & in cõtextu ſupra uolebat Philoſophus, & à nobis etiam declaratum fuit: quod uero inquiunt, ex altera tantũ contradictorii parte ſequi impoſſibile, eodem ſoluimus modo, quo & in ſupra expoſita miſtione in affirmatiuis, dicentes alteram tantum partem accipiendã eſſe, in negatiuis utrãq;: ſed hæc abunde ſuperius determinata ſunt.

Alia deductio Alexandri.

¶ Cæterum Alexander aliter facit deductionem iſtam: accipit enim concluſionis oppoſitam, & cum minore ad inexiſtens mutata, incommodum concludit: & ſubdit, q poſſemus monſtrare impoſſibile, non tranſmutantes contingentem: ſed quoniam, inquit, de hac miſtione contingentis & neceſſarii in tertia figura adhuc nulla facta eſt mentio, propterea uſus fuit tali minoris tranſpoſitione. Deinde addit, q quantum ad deductionem poſſemus in tertia figura monſtrare, & neceſſariam & inexiſtentem ſequi concluſionem: ſumptis enim utrorumque oppoſitis, cum altera præmiſſarum concluditur impoſſibile: uerum, inquit ipſe, de his magis quæſitum eſt in libro, quem de miſtionibus conſcripſimus

Dictum Auerrois in hac miſtione.

¶ Cæterum Alulidus Roſadis atque alii aſſeclæ faterentur poſſe etiam hac in coniugatione neceſſariam concludi: ſed hoc dicerent materiæ gratia, & ex natura terminorum eſſe: cum propoſitiones uerificarentur ſecundum dictum De omni Abumazaris de eo, quod eſt in actu, & de eo, quod in potentia.

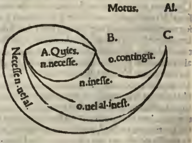
Contra Auerroem q nõ ſequatur cõcluſio neceſſaria.

¶ Nos autem aliter dicimus, ex inexiſtentis oppoſito concludi impoſſibile, non quia inexiſtens, ſed quoniam ſecundum quid inexiſtens neceſſarium conſequitur: & quicquid repugnat, conſequenti repugnat, etiam antecedenti: & propterea, ſi ex oppoſito inexiſtentis colligitur impoſſibile: hoc fit ex eo, quòd inexiſtens ſequitur ex neceſſario, quod concluſioni contingenti opponitur. Ex oppoſito autem neceſſarii, quod eſt contingens, dicimus nullum ſequi impoſſibile. Quòd ſi monſtrare contendas hoc pacto, ſi non ſequitur, Ex neceſſitate omne c/a/ ſupponatur oppoſitum, Contingit aliquod c/non eſſe a/cui addatur minor, Contingit omne c/eſſe b/ex quibus in tertia ſequitur, Contingit aliquod b/non eſſe a

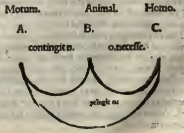
Hæc eſt ratio diligẽtius eſt conſideranda præcipue ſi dicamus cõtradictorii neceſſarii aſſignari p verũ contingens.

¶ Reſpondemus hoc non fieri propterea q in uniformibus contingentibus maioris ſubiectum pro iis, quæ eſſe poſſunt, debet ſupponere: ſed in contradictorio neceſſarii, quod eſt contingens, non eſt opus eius ſubiectum pro iis, quæ eſſe poſſunt, ſupponere: immo accidet ipſum tantum uerificari pro iis, quæ ſunt: & ita propoſitio illa reddetur inutilis ad complicationem extruendam ex ambabus contingentibus: atque hunc in modum nullũ concludetur impoſſibile. Sed de his hactenus. Ad reliqua tranſeamus.

Rurſus a/contingat omni b/ineſſe: b/vero omni c/inſit ex neceſſitate, erit vtique ſyllogiſmus q a/omni contingit c/ineſſe: ſed non, q ineſt, & perfectus, non autem imperfectus. ſtatim nãque perficitur per propoſitiones, quę a principio. Si autem non conſimilis figurę propoſitiones extiterint, ſit primum priuatiua neceſſaria, & a/nulli contingat eorum, quę b/ex neceſſitate: b/vero omni c/contingat, neceſſe eſt a/nulli c/ineſſe: ponatur enim inexiſtens, aut omni, aut alicui: b/vero ſupponebatur nulli contingere: quoniam itaque conuertitur priuatiuum, & b/nulli contingit a/: a/vero omni c/aut alicui ponitur ineſſe: quare nulli aut non omni c/contingeret b/ineſſe: ſupponebatur autem a principio omni contingere.

Sed manifeſtum & quoniam eius quod eſt Contingere non ineſſe, efficitur ſyllogiſmus; ſiquidem & eius quod eſt Non ineſſe. Rurſum ſit affirmatiua propoſitio neceſſaria, & a/contingat nulli b/ineſſe: b/vero omni c/inſit ex neceſſitate.

Syllogiſmus itaque erit perfectus: ſed non eius, quod eſt non ineſſe, ſed eius quod eſt contingere non ineſſe: nãque propoſitio ſic accepta fuit, quę eſt a maiori extremo, & ad impoſſibile non eſt ducere: ſi enim ſupponatur a/nulli c/ineſſe, poſitum eſt autem & b/nulli contingere ineſſe, nihil accidit pp hęc impoſſibile. Si vero ad minus extremũ ponaẽ priuatiuũ/qđ cõtingere qđẽ ſignificet/ſyllogiſmus erit

per

per conuerſionem, quemadmodum in prioribus: ſed quando non contingere, non erit: neq; quando ambo ponãtur priuatiua, non ſit autẽ contingens, quod ad minus. termini vero ijdem, eius quod eſt ineſſe, Album, animal, nix: nõ ineſſe, Album, animal, pix.

Secundam explicat coniugationem ex maiore cõtingẽte cum neceſſaria minore: & inquit ex his uere contingentem colligi, monſtrariq; ꝑ dictum de omni. Sed ſtatim inſurgit dubitatio, cur nõ prius de hac mentionem fecerit, quàm de ſupradicta: quũ & hoc ſuperius ſacitauerit, & perfectæ, ut planum eſt, antecedant imperfectas. Reſpondemus, hoc ideo uſuuenisse, quoniam quæ maiorem habẽt neceſſariam, magis ſuperioribus ſimiles ſunt, quàm econtrario ſe habentes: ut igitur ſermonem ſuum continuum quodammodo faceret, de imperfectis prius pertractauit, mox de perfectis etiam cõplicationibus acturus. (Si autem non cõſimilis figuræ) Poſteaquàm eas explicuit, q̃ ambas habent affirmatiuas, nunc de iis agit, q̃ alteram habent negatiuam, affirmatiuam alterã, & inquit, ex maiore neceſſaria negatiua cum minore affirmatiua contingente, cõcluſionem colligi negatiuam inexiſtentem: puta, Ex neceſſitate nullum b/a: Cõtingit omne c/eſſe b/dico quod ſequitur, Nullum c/a/ſi enim hoc falſum, ponatur contradictorium, Aliqđ c/a/cum quo & conuertente maiorem, ſequitur, Ex neceſſitate aliquod c/non eſſe b/quod minorem tollit ✝ Hoc autẽ, inquit Philoponus, accidit, ſi Ariſtotelicã ſequamur poſitionem ex maiore neceſſaria cũ inexiſtente minore, concluſionem fieri neceſſariam: ſecundum uero Theophraſti atq; Eudemi opinionẽ (qui uoluere concluſionem uiliori propoſitionum aſſimilari) nullum fiet impoſſibile. Verum inquiunt Philoponus atq; Alexander, non ſolum impoſſibile fieri poſſe ſuppoſito inexiſtentis oppoſito, ſed & neceſſarii & contingentis: quare dicet quiſpiam, non tãtum inexiſtentem, ſed & neceſſariam & cõtingentẽ concludi poſſe. Cęterum his nos ſuperius abunde reſpondimus. Ad reliqua transeamus. (B/uero ſupponebatur) Hoc eſt, maior aſſerebat a/ex neceſſitate ineſſe nulli b/quæ terminis in ſeipſam conuertitur, Ex neceſſitate nullum a/b: Contingere enim accepit pro neceſſario ineẽ. (Sed manifeſtum & quoniam) Si, inquit ſequitur inexiſtens, ſequitur etiam cõtingens, propterea q; contingens non quod ſuperius definiuimus, ſed quod antea nõ neceſſarium uocabamus, cõuertitur cum inexiſtenti: & ob id ſi inexiſtens ſequtur, ſequetur & contingens. Alulidus tamen Roſad. ex his uerum etiam contingens concludi poſſe uelle uidetur: qm̃, inqt, cõtingens atq; inexiſtẽs unã atq; eã dẽ naturam obtinent. Sed ad his abũde ſupius diſputatum eſt: uideamus quæ ſequuntur. (Rurſus ſit affirmatiua propoſitio) Si, inquit, econuerſo ponamus propoſitiones, maiorem contingentem, minorem uero neceſſariam, ſyllogiſmus erit perfectus, ex dicto de omni monſtratus, & ueram concludens cõtingẽs, nõ

Hoc & nõnulli ex modernis aſſerunt, qui nõ ſolũ negatiuũ de ineſſe ſi et negatiuũ de poſſibili pp indifferentiã ad neceſſarium et cõtingentẽ, in hac mixtione cõcludi dixerunt, de ſorma tñ negatiuũ de ineẽ: hoc tñ ẽ cõtra Ariſt. ſupra qui non uult poſſe concludi negatiuũ neceſſariũ hoc ẽ, neceſſe nõ eſt ſed nõ neceſſe eſt: hæc ſit mul ti ſi diſtant, ut ſupra notum fuit.

autem cõtingens nõ neceſſarium: quod planum fieri poteſt binis rationibus, & quia per dictum de omni ac de nullo iſthæc mõſtratur complicatio (hoc enim uult, quum dicit, Namq; propoſitio ſic accepta fuit, quæ eſt à maiori extremo) & quoniam nõ poſſumus quemadmodum in præcedente, mõſtrare per deductionem ad incommodum inexiſtẽtem fieri cõcluſionem: ponamus enim, Contingat nullum b/eſſe a/Ex neceſſitate omne c/b/dico q; non poſſumus mõſtrare ſequi, Nullum c/eſt a/nam ſi huius contradictoriũ ſupponamus, Aliquod c/eſt a, & huic minorẽ neceſſariam addamus, colligemus cõcluſionem, Aliquod b/a/quod nõ deſtruit maiorem: nihil enim ꝓhibet aliquod b/eſſe a, & tñ cõtingere nullũ b/eſſe a/aut ſi nõ cõtradictoriũ, ſed cõtrariũ ſupponamus, poterimus in prima figura, cõuerſa neceſſaria minore, facere mõſtrationem, quemadmodũ diſpoſuit Philoponus. Verum, inquit Alexander, obſcuriorẽ ſe reddidit ob nimiam breuitatem: quum enim accepiſſet pro contingẽti negatiuo inexiſtẽs negatiuum uniuerſaliter, uolens monſtrare hoc cõcludi per deductionem ad impoſſibile, non etiam accepit ſuum oppoſitũ, ut cũ hoc & altera præmiſſarum propoſitionum incommodũ cõcluderet, uerum hoc tanquam planum omiſit, & propoſitionem illam accepit, cum qua nihil abſurdi colligebatur contextus igitur hoc pacto dirigendus fuerat: dico q; ad impoſſibile non eſt ducere: quoniã ſi ſupponatur a/nulli c/ineſſe, & accipiatur ipſius contradictorium, Aliquod c/eſt a/& huic addatur, quod in minore poſitum fuerat, Ex neceſſitate omne c/b/nihil accidit propter hæc impoſſibile: concluditur enim, aliquod b/a/quod nihil abſurdi facit. In qbuſdam tamen, inquit idem, exemplaribus inuenit contextus hunc in modum ſe habens (Si enim ſupponatur a/c/alicui non ineſſe) uerum ſi & hoc pacto legamus, dimiſſum adhuc erit, q; a/nulli ineſt c. hãc enim uolumus concluſionem concludi: cuius cõtradictorio ſuppoſito, cum minore addita, nihil incommodi colligimus: ſed ſi maiorem etiam cõtingentem cõcluſionis oppoſito addiderimus, nõ fiet impoſſibile: nil enim cõcluditur in ſecunda figura ex negatiua contingente, & affirmatiua inexiſtẽte, hunc in modum: Contingit nullũ b/eſſe a, Aliquod c/eſt a/ex his enim nihil ſequitur ui ſyllogiſtica: quemadmodum & infra monſtrabimus. Sin autem dixerimus in hac complicatione ſequi contingens, & hoc uoluerimus monſtrare per impoſſibile, poterimus utiq; hoc facere accepto cõcluſionis oppoſito cum minore. Sed de his hactenus. ✱ Siquis autem argueret, ſequi aliquod impoſſibile, quia ſequitur concluſio neceſſaria, quæ deſtruit contingentem reducendo hunc ſyllogiſmum tertiæ figuræ ad primam per tranſpoſitionem minoris cum conuertente concluſionis: tunc enim ex maiori de neceſſario cum minori de ineſſe ſequetur concluſio de neceſſario: ut patet ſic dicendo: Omne c/de neceſſitate eſt b, Aliquod a/eſt c/iſta eſt cõuertẽs

✝ Siquis ſic argueret' &c. uſque ad, Si uero ad minus: hæc ſũt ſcolia marginalia & ob plurimos in contextum relata.

concluſionis, ideſt, contradictorii cõcluſionis, ex quibus ſequitur, ꝙ aliquod a/ de neceſſitate ẽ b/ ergo aliquod b/ de neceſſitate a/ quæ contradicit illi, Contingit nullum b/ eſſe a. Reſpondetur ꝙ ex quo non concluditur contradictoria maioris primi ſyllogiſmi, ſed conuertens ipſius, ſtat ꝙ conuertens ſit neceſſaria, ſcilicet iſta, Aliquod a/ de neceſſitate eſt b, & tamen conuerſa ſit de ineſſe ut nunc, de natura contingentis, q̃ non deſtruet uniuerſalem negatiuam cõtingẽtẽ, uerbi gratia, in terminis notis, Cõtingit nullum animal currere, homo quilibet de neceſſitate ẽ animal, ergo cõtingit nullum hominem currere: & non ſequitur, ꝙ nullus homo currat. Si quis ita dicat, De neceſſitate quilibet homo eſt animal, Aliquod currens eſt homo, ergo aliquod currens eſt animal de neceſſitate: patet ꝙ iſta eſt neceſſaria, conuerſa tamen non eſt neceſſaria, ſcilicet, Aliquod animal eſt currens: & non contradicit illi, Contingit nullum animal currere: ex quo patet argumentum nõ cõcludere: ꝙ ſi quis iterum inſtaret, tunc particularem neceſſariam nõ conuerti in neceſſariam, cuius oppoſitum dixit Ariſtoteles capitulo de conuerſionibus, reſpõdetur, nõ dixiſſe Ariſt. ꝙ omnino particularis neceſſaria conuerteretur in neceſſariã, ſed ꝙ cõuerteretur in terminis, & ſi una uera, & altera uera: uel dicitur ꝙ uere neceſſaria conuertitur in neceſſariam: ſed neceſſaria ſecundum quid non. * (Si uero ad minus extremum) [illegible]

Quum ſuperius enarrauerit, quomodo ex maiore negatiua & minore affirmatiua utiles fiant complicationes, nunc conuerſum oſtẽdit, & inquit, ſi minor negatiua extiterit contingẽs cum maiore quomodocunq; inexiſtente, utilem fieri complicationem minore ſecũdum contingens uerſa: namque eædem fiunt cõcluſiones, quæ eſt ſupra, quoniam & eædem coniugationes. Sin autem minor neceſſaria fuerit negatiua quomodocunque ſe habuerit minor, non fiet utilis complicatio: propterea ꝙ primæ figuræ lex ac conditio deſtruitur, minorem, inquam, oportere affirmatiuam eſſe. (Album, animal, nix) Fortaſſe, inquit Alexãder, ſatius eſſet, ſi pro animali equũ poneremus: quoniam hæc ueritatem nõ obtinet, Contingit omne uel nullum animal eſſe albũ: quũ alioquin ex neceſſitate aliquod animal ſit album. Pro his etiã terminis alios ſuppoſuit Philoponus, album, equus, cygnus: Albũ equus, coruus. Verum hæc ex ſuperioribus iam ſatis plana facta ſunt.

Cęterum eodẽ pacto ſe habebit & in ſyllogiſmis in parte: nam quum priuatiuum ſit neceſſarium, & concluſio erit eius quod eſt non ineſſe: veluti ſi a/ nulli eorum: quę ſunt b/ contingit ineſſe, neceſſe eſt a/ alicui eorum quę ſunt c/ non ineſſe: ſi enim omni ineſt, nulli vero b/ contingit, & b/ nulli a/ contingit ineſſe: quare ſi a/ quidem omni c/ ineſt, b/ vero nulli a/ ipſum b/ nulli eorum quę c/ contingit. Aliter: quare ſi a/ omni c/ ineſt, b/ nulli eorum quę c/ contingit: verum ſuppoſitum fuerat, alicui contingere.

Tranſit ad eas quæ alteram habent uniuerſaliter alterã uero in parte; & breuiter inquit, ꝙ ex una particulari, & altera uniuerſali, compoſitæ complicationes eodem penitus modo, quo ad concluſiones ſe habent, quemadmodum & uniuerſales: breuitatis autem gratia primum eam explicat, quæ maiorem uniuerſaliter habet negatiuam neceſſariam, cum minore affirmatiua contingente particulari: & inquit, cõcluſionem fieri inexiſtentem negatiuam in parte: puta, Ex neceſſitate nullum b/ a, Cõtingit aliquod c/ eſſe b/ dico ꝙ ſequitur, aliquod c/ non eſt a/ ſi enim non ſequatur, ſupponatur, omne c/ a/ cui addita maiore, Ex neceſſitate nullum b/ a/ ſequitur in ſecũda figura in miſtione neceſſariæ & cõtingentis, Ex neceſſitate nullũ c/ b/ quod minorẽ deſtruit: ſed ſi maiorem negatiuã neceſſariã terminis in ſeipſam cõuertamus, idẽ impoſſibile concludemus in prima figura: & hoc eſt, quod ipſe uolebat, dũ inquit, (ſi enim omni ineſt) hoc eſt, ſi ſuppoſuerimus cõcluſionis oppoſitũ, dicẽtes, Omne c/ a/ nulli uero b/ cõtingit, ideſt, a/ nulli b/ ex neceſſitate ineſt: & b cõuertẽdo, nulli a/ inerit ex neceſſitate: quare ſi a/ oĩ ineſt c/ b/ uero nulli a/ ineſt ex neceſſitate, b/ nulli c/ inerit ex neceſſitate in prima figura: alii tamen cõtextus breuius hoc dicunt hunc in modũ: Quare ſi a/ omni c/ ineſt, b/ nulli eorum quæ c/ cõtingit: idem igitur utriuſq; cõtextus ſenſus ẽ: prior tamẽ planior & dilucidior. Verum, inquit Alexãder, poſſumus eodem pacto ad incommodum deducentes monſtrare uere cõtingẽtem ſequi concluſionem: ſi enim ex altera neceſſaria & inexiſtẽte altera, neceſſarium cõcludimus, multo magis ex utriſq; neceſſariis: ſed ad hæc eadem dicenda erunt, quæ & in ſuperioribus aſſerebamus. ¶ Scitu tamen dignum, ꝙ in his complicationibus particularibus, eadem ſecundum proportionẽ ſequitur concluſio, quæ & in uniuerſalibus: non aũt uariantur, quemadmodum in miſtione inexiſtentis ac contingentis. erit itaq; in hac complicatione cõcluſio ſemper inexiſtens: q̃q̃ dicit Alulidus Roſadis fieri poſſe etiam concluſionem uere contingentẽ: ſed hæc ſatis ſuperius diſputata ſunt.

Nota idem eſſe iudicium de uſibus & ptic ularibus in hac miſtione

Sed quum particulare affirmatiuum, quod eſt in ſyllogiſmo priuatiuo: neceſſarium ſit: vt b/ c/ aut vniuerſale in pdicatiuo, vt a/ b/ non erit eius: quod eſt ineſſe: ſyllogiſmus. Demonſtratio vero eadem: quę & in prioribus. Si autẽ vniuerſale ponatur ad minus extremum, aut affirmatiuum aut priuatiuum contingens: quod autem in parte: neceſſarium ad maius extremum: non erit ſyllogiſmus. Termini eius: quod eſt ineſſe ex neceſſitate: animal: album: homo: nõ inexiſtendi autem: animal: album: indumentum. Quum vero vniuerſale neceſſarium ſit: quod autem in parte contingens: vniuerſali exiſtente priuatiuo: termini eius: quod eſt ineſſe: animal: album: coruus: non inexiſtendi: animal: album: pix: Si vero affirmatiuum fuerit: animal: album: cygnus eius vero quod eſt non contingere: animal: album: nix: neque quando indefinite acceptę fuerint propoſitiones: aut vtręq; ſecundum partem: neq; ſic erit ſyllogiſmus: termini communes inexiſtendi: animal: album: homo: non inexiſtẽdi: animal: album: inanimatum: namq; animal alicui albo: & album inanimato alicui: & neceſſarium ineſſe & non contingit ineſſe: & in eo quod eſt contingere conſimiliter: quare ad omnia termini ſunt vtiles.

Dixit

Dixit ſuperius de concludentibus inexiſtentem in parte: nunc acturus de complicationibus uere cõtingentem colligentibus, & inquit, ꝙ ſi i negatiuo ſyllogiſmo minor propoſitio affirmatiua neceſſaria in parte ſit, cum maiore contingente negatiua, uel etiam affirmatiua uniuerſaliter non contingens, ſed inexiſtẽs colligitur concluſio: monſtrãtur autem complicationes iſtæ, quemadmodum & uniuerſales, per dictum de omni. (Aut uniuerſale in prædicatiuo) Conſimiliter, inquit, ſi maior propoſitio uniuerſalis neceſſaria ſit cum minore cõtingente in parte, ſeu affirmatiua, ſeu negatiua, non inexiſtens, ſed uere contingens concluſio colligetur: demõſtratio autem eadem, quæ & in uniuerſalibus ſyllogiſmis, ubi propoſitiones conſimiliter ſe haberent, hoc eſt, per deductionem ad impoſſibile, puta, Omne b a, Ex neceſſitate, contingit aliquod c eſſe b dico ꝙ ſequitur, Cõtingit aliquod c eſſe a quia ſi nõ, ſit ergo Ex neceſſitate nullum c a cui addita maiore concludetur in ſecũda figura, Ex neceſſitate nullum c b quod minorẽ deſtruit.

Dubiũ Alex.

¶ Quæſitu uero dignum, inquit Alexãder, quomodo nõ poſſimus per eandem deductionem mõſtrare neceſſariã quoq; concludi poſſe hũc in modum, Ex neceſſitate omne b a, Cõtingit aliquod c eſſe b dico ꝙ ſequitur Ex neceſſitate aliquod c a ſi non, ſit cõtradictorium, Cõtingit nullum c eſſe a cum quo & minore cõcludimus in tertia, ex utriſq; cõtingẽtibus, Contingit aliquod b non eſſe a quo maior deſtruitur. Ad hæc & conſimilia dicit ille ſe reſpõdiſſe in tractatu de miſtionibus.

Solutio ſua.

¶ Nos autẽ eodem reſpõdemus modo, quo & in uniuerſalibus ſupra, nõ cõcludi uidelicet hoc impoſſibile ex neceſſario ſecũdum ꝙ neceſſariũ: ſed propterea ꝙ neceſſaria infertur ſecũdum quid inexiſtẽs, ex qua primo deducitur icommodum.

Dictũ Philo.

¶ Addit etiã Philoponus, & mea quidem ſententia male, ꝙ poſſumus dicere in hac complicatione cõtingẽtis dimidiũ concludi. Hoc enim fieri nequit, niſi ea omnia diruamus, quæ à principio ſuppoſuimus. Erit itaq; cõcluſio cõiugationis iſtius ſemper uere contingẽs, nunq̃ autem aliter pacto aliquo ſe habẽs. (Si autẽ uniuerſale ponatur) Nunc eas explicat, quæ ecõtrario ſe habent ſecũdum quãtitatem, inquiens, ſi maior particularis extiterit, cum minori uniuerſaliter quomodocunq; uariatis propoſitionibus, omnes iſtas inutiles eſſe, propterea ꝙ maior primæ figurę legem alteram amiſit, maiorem inquàm oportere uniuerſalem eſſe: & in his omnibus reperiuntur termini, in quibus ex neceſſitate omni concluditur, & in quibus ex neceſſitate nulli. (Et in eo quod eſt cõtingere) Quaſi dicat ſiue alteram cõtingẽtem accipias, neceſſariam alteram, ſiue ambas contingentes, conſimiliter iidem termini erunt utiles.

Planum itaq; ex dictis, ꝙ terminis conſimiliter ſe habentibus: ⁊ in eo quod eſt ineſſe, ⁊ in neceſſarijs, fit ⁊ non fit ſyllogiſmus. Pręterq̃ ꝙ ſi ſecundum ineſſe ponebatur priuatiua propoſitio, ⁊ eius quod eſt contingere, erat ſyllogiſmus: verum ſi ſecundum neceſſarium: priuatiua, ⁊ eius, quod eſt contingere: ⁊ eius quod eſt non ineſſe: manifeſtum autem: ⁊ ꝙ omnes ſyllogiſmi imperfecti: ⁊ ꝙ perficiuntur per prędictas figuras.

Hæc quaſi cõcluſio eſt prædictarum miſtionum: cõcludit enim exponẽs atq; enarrans quæ ſit miſtionum iſtarum cõuenientia, quodue diſſidiũ, inquiẽs, ſi eodem pacto, & ſecũdum qualitatem, & ſecundum quãtitatem, & ſecũdum modũ ſe habuerint in utriſque miſtionibus complicationes, eædem proculdubio colligẽtur concluſiones, præterquàm ꝙ ex maiore inexiſtente negatiua cum minore contingẽte, contingens ſequebatur concluſio: ſi uero pro inexiſtente neceſſariam ponebamus, non cõtingens, ſed inexiſtẽs erat concluſio.

Dubitatio.

¶ Sed dubitat Alexander, quomodo in ſuperiore coniugatione ex inexiſtente negatiua cũ minore contingente, contingens concludatur concluſio, hoc enim ſupra refutatum fuit, quum dicebamus non concludi contingens ſecundum determinationem, ſed nulli ex neceſſitate.

Reſpõſ. Philo. atque Alexan.

¶ Reſpondent Philoponus, & conſimiliter quodammodo Alexãder, ꝙ licet nulli ex neceſſitate non eſſet uerum contingens, erat tamen aliquo pacto contingens, quum nulli ex neceſſitate particulares aliquas contingentes habeat, neceſſarias nonnullas: quæ uero ex maiore neceſſaria cum minore contingente ſequebatur concluſio, nullam habebat particularem contingentem, ſed omnes inexiſtentes: & hoc monſtrabatur ſuperius p impoſſibile, quod fieri non poterat in altera cõplicatione ex inexiſtente: aut enim in ſecunda figura concludimus aliquod c non eſſe b quod non deſtruit minorẽ dicentẽ: Cõtingit oẽ c eſſe b aut in tertia colligimus contingere aliquod b eſſe a quod maiori nõ aduerſatur, ſed & ſi tranſponamus contingentem minorem ad inexiſtentem, & concludamus aliquod b eſſe a contradictorium maioris dicentis, Nullum b eſſe a hoc non fiet, quemadmodum & ſupra dicebamus, niſi quia neceſſaria propoſitio, quæ concluſionis eſt oppoſitum: inexiſtentem infert ſecũdum qd. Si uero maior ponebatur neceſſaria, monſtrabatur aliquod c non eſſe b quod manifeſtum concludebat impoſſibile, propterea ꝙ ſupra oſtenderamus, ex maiore neceſſaria cum minore inexiſtente cõcluſionem colligi neceſſariam. Quòd ſi Theophraſti atq; Eudemi ſententiam ſequeremur, nimirum ſecius dicendũ foret. (Omnes ſyllogiſmi imperfecti.) Non ſimpliciter omnes, ſed in quibus maior aut inexiſtens aut neceſſaria erat (perficiuntur autem per prædictas figuras) quia deductio ad impoſſibile fit per aliquam ſupra expoſitarum figuraꝝ.

Epilogus.

¶ Atque hæc de prima figura, longa digreſſione diſputauimus, primum expoſita cõtingentis definitione: diſputata etiã quæſtione inter Alexãdrum atq; Abumazarem: mox declarantis, quot modis nõ exiſtens, quotq; item nõ neceſſariũ dicatur: deinde modum cõuertendi contingẽs,

enarrantes diximus, quid inter ſe differát negatio cõtingens, ac contingentis negatio: quodq́; Theophraſtus nolebat cõuerſiones fieri hoc pacto: enodata ſubinde contingẽtis diuiſio in quid per natum, quidue per infinitum intelligendum ſit, & quod ex contingẽtibus ad demõſtrationem ac ſciẽtiam ſit utile: poſteà ad uniformes contingentium pedem ferẽtes, quid in contingentibus ſit dictum De omni, expoſuimus, aſſignata inibi ratione, cur duplex ſit, & nõ triplex, curue de dicto De nullo, mentio facta non fuerit: ſolutis ibidem inſtantiolis quibuſdam, quæ contra Philoſophi dicta negocium faceſſere uidebantur: mox & utilitatem imperfectarum complicationum in Tentatiua mõſtrauimus dialectica, cõtra Themiſtium atque alios nõnullos: adſcripta etiam ratione, cur negatiuæ in affirmatiuas, & non ecõuerſo, in negatiuas affirmatiuæ conuertantur. Deinceps & miſtas ex inexiſtentibus ac contingẽtibus aggreſſi, ſentẽtiam .1. Theophraſti atq; Eudemi refutauimus, uolẽtium cõcluſionem ſemper ſequi contingẽtem, adiectis moderniorum ẽt opinionibus, ſup hac miſtione, uaria proferẽtiũ: mox regula expoſita ac declarata, qũo ſi antecedens eſt poſſibile, conſequens ſit poſſibile: emendato ibidem Alulidi commentario male intellecto: ac refutatis Stoicorum & Chryſippi inſtantiolis, uolentium ex poſſibili ſequi impoſſibile: ſimulq́; dánata moderniorũ opinione, aſſerẽtium antecedens poſſe eſſe ſine conſequẽte, deq́; poſſibili Diodoreo ac Philonio allata ſententia: ſubinde difficultatum pelagus ingreſſi, imperfectarum complicationum ex inexiſtentibus & contingentibus, quid ſit ſimpliciter inexiſtẽs, expoſuimus, quare oporteat maiorem ſic exiſtentem accipi, quid ſit Nulli ex neceſſitate: talem nõ fieri cõcluſionem in præcedente complicatione, ſed uere contingẽtem: ac ratio aſſignata, cur in hac, non in illa Nulli ex neceſſitate ſeu contingentis dimidium concludatur, ſolutæ quæ contra hoc faciebant, inſtãtię, ac qũo termini melius ſint accipiendi, declaratum: mox de particularibus agẽtes cõiugationibus, aſſeruimus in his ſemper uerum concludi contingens. Poſtea miſtionem ex neceſſaria & cõtingẽti aggreſſi, moderniorum ſup hac opinionem recitauimus: adiecta ibidem cauſa, cur ex maiore negatiua neceſſaria cum minore affirmatiua contingente, concluſio ſequatur inexiſtens: & differẽtia aſſignata inter hanc & miſtam ex inexiſtẽte & cõtingente ſimul, & tres miſtionis huiuſce regulę expoſitæ: damnata inibi Alexandri ac Philoponi opiniõe, uolentium in prima miſtionis iſtius complicatione, dimidium ſequi contingentis, adſcripta deinde cauſa, cur de imperfectis prius, quã de perfectis egerit: deinde & in particularibus complicationibus inexiſtẽs ſequi ſemper monſtrauimus: ac demum qũo concluſio Nulli ex neceſſitate, Contingens ſit uocitanda rationem adiecimus. Quæ quum ita ſint, reliquum iá erit, ut ad ſecundæ figurę complicationes enarrãdas, orationem cum deo flectamus.

Secunda figura ex ambabus contingentibus. Cap. XI.

Sed in ſecunda figura, quando contingentes vtręq; accipiuntur propoſitiones, nullus erit ſyllogiſmus, ſeu p̃dicatiue ſiue priuatiue ponantur, vel vniuerſaliter, aut ꝑ partem: quum vero hęc inexiſtere, illa autem ſignificet contingere, ſi affirmatiua q̃dem ſignificat inexiſtere, nunquã erit: ſi autem vniuerſaliter priuatiua, ſemper. Eodem pacto, ⁊ quũ hęc propoſitionum ex neceſſitate: illa contingere accipiatur. Oportet autem ⁊ in his accipere in concluſionibus contingens, quemadmodum in prioribus.

Circa ſecundam figuram tres, inquit diuus Albertus, regulas ponit: primam, ꝙ ex ambabus contingentibus, nulla utilis erigitur complicatio, quoquomodo uariatis propoſitionibus ſecundum affirmationẽ negationemue, particulare ſeu uniuerſale: Alteram, ꝙ ex inexiſtente affirmatiua & negatiua contingẽte, non fit utilis ſyllogiſmus: econuerſo autem ſe habentibus propoſitionibus, efficientur utiles complicationes: Tertiam, ꝙ ſimiliter ex altera neceſſaria, & cõtingente altera fiet, & non fiet ſyllogiſmus. Cæterum ꝙ ex ambabus contingentibus ĩ ſecũda nullæ fiant utiles coniugationes, tres adducũtur rationes in mediũ: Prima, quia ſequeretur ex ambabus affirmatiuis, ĩ ſecunda poſſe utilem aſtrui complicationem, quod ſupra negauimus, & inferius etiam planum fiet: Secunda, quoniam coniugationes iſtæ nec conuerſione, nec deductione ad impoſſibile (ueluti exponemus) argui aut monſtrari poſſunt: Tertia, quoniam termini reperiuntur, in quibus & affirmatiuæ & negatiuæ uniuerſales neceſſarię ſequuntur. ¶ Themiſtius tamẽ recitante Alulido Roſ. uolebat ex utriſq; contingentibus utilem in ſecunda fieri cõiugationem, propterea ꝙ licet contingens, ut in paucis, & æqualiter non conuertuntur terminis, contingens tamẽ ut in pluribus conuertitur, & quoniam ſolum hoc in artem uenit, ideo ex utriſq; contingentibus in ſecunda fiẽt utiles ſyllogiſmi. Cæterum neq; hoc ſane dictum eſt: nam neq; ut plurimum contingens, pacto aliquo ſimpliciter conuerti poteſt: non enim ſequitur, Cõtingit, nullum hominem naſci cum quatuor digitis, ergo contingit nullum naſcens cum quatuor digitis eſſe hominẽ: quamobrem nec uere proferetur ex ambabus contingentibus ſyllogiſmũ effici. ¶ Sed dubitat Alex. quare negatiua in affirmatiuam conuerſa, facit utilẽ aut inutilem complicationem, illius uicem obtinens, non autem eodem pacto & affirmatiua in negatiuã? ¶ Reſpõdet idem hoc ideo euenire, quoniam negatiua indiget adiumento affirmatiuæ, quò ſyllogiſtica fiat complicatio, & negatiua in affirmatiuam tanquã manifeſtiorem ac digniorem conuertitur, nõ autem econuerſo: & ex hoc ratio in promptu erit, cur negamus ſecundæ coniugationes utiles eſſe, propterea ꝙ

Themiſtius uolebat ex utriſq; cõtingentibus utilẽ in ſecũda fieri cõiugationẽ.

Dubiũ Alex.

Reſpõſio eiuſdem.

ſequeretur

ſequeretur ex ambabus affirmatiuis in ſecunda fieri
ſyllogiſmum,non autem quia ſequeretur, ex amba/
bus negatiuis utilem aſtrui complicationem. Hinc ét
palam eſt , qua de cauſa non ſtatim , poſteaquàm de
uniformibus contingétibus primæ ſermonem fece/
rat,ad ſecundæ etiam uniformes orationem flexerit:
namq; ex utriſq; cõtingentibus in ſecunda nõ fiebat
ſyllogiſtica cõſtructio. ¶ Sed cõtra, inquit Leui Ger/
ſonis,facio iſtam complicationem, addoq;, hanc utilé
eſſe,Cõtingit nullum b/eſſe a, Cõtingit omne c/eē a/
dico,ꝙ ſequetur, Cõtingit nullum c/eē b/ quod ſi ne
gas,faciam maiorem inexiſtétem, qua in ſeipſam uer
ſa,fiet prima figura ex maiore negatiua inexiſtẽte cũ
minore contingéte dimidium colligés contingétis.
& ſi ulteriorem mõſtrationem quæris,transfero hác
factam inexiſtétem rurſus in cõtingétem : hoc ſupra
quoq; faciebamus: & ita uerum cõcludet contingés.

Leui Gerſonis contra.

Responſio.

Hæc ille ſoluẽda dimiſit . ¶ Nos autem húc in modú
reſpõdemus:ex iſtis propoſitionibus nullo pacto uti
lem fieri complicationem, nihil tamen impedimento
eſſe,quin ad utilitaté aliquam reuocari poſſunt:non
enim hoc uoluit Ariſtoteles:ſed quod ex talibus pro
poſitionibus ut tales ſunt , non erigetur utilis com/
plicatio,ob rationes,quas ſupra recitauimus.(Opor/
tet autem)Cõcluſio, inquit, hac in figura in miſtio/
ne inexiſtẽtis ac contingentis & neceſſarii,ac cõtingé/
tis itidem accipiéda eſt, quéadmodum in prima , hic
inexiſtenti æquiualés,illic nulli ex neceſſitate ſeu con
tingentis dimidio.

Primum itaq; monſtrandum, ꝙ non conuertitur contin
gens priuatiuum,quemadmodum ſi a/contingit nulli eorũ
quę b/non neceſſe ꝛ b/contingere nulli eorum,quę a. Pona/
tur enim hoc,ꝛ contingat b/nulli a/ineſſe . Quoniam itaq;
conuertuntur contingentes affirmationes cum negationi
bus ꝛ contrarie ꝛ oppoſite: b/vero contingit nulli a/ineſſe,
planum ꝙ ꝛ omni a/contingere poſſet b/ineſſe, ſed hoc fal/
ſum,non enim ſi hoc huic omni contingit, ꝛ hoc huic neceſ
ſarium:quare non conuertitur priuatiuum.

Quoniam monſtrari non poterat uniformes con/
tingentes in ſecũda ſyllogiſticam complicationem
nõ cõſtruere, ni prius cõſeſſo cõſtitiſſet uniuerſalem
negatiuam cõtingétem terminis in ſeipſam nõ retro/
cedere:hac de cauſa Philoſophus prius oſtẽdit ↄuer
ſionem iſtam fieri minime poſſe,tres in medium ra/
tiones afferés:Primum quia ſequeretur uniuerſalem
affirmatiuam terminis in ſeipſam cõuerti, Secũdo,
quoniam in quibuſdam propoſitionibus cõuerſa,ue
ritatem obtinere inuenitur,cõuertés autem eſt falſa:
Tertio,quia ex cõtradictorio cõuertétis,non poſſu/
mus inferre oppoſitum cõuerſæ:quod in aliis efficie/
batur cõuerſionibus. ¶ Cæterum quò facilius quæ
ſequuntur,intelligi poſſint,materiam iſtam exactius
diſcutiẽdam ſuſcipiemus:Circa itaq; cõuerſioné uni
uerſalis negatiuæ contingẽtis,multifariæ , & moder/
niorum & antiquiorum opiniones extitere: nõnulli

Moderniorum & antiquiorum opiniões multifariæ circa cõuerſioné uniuerſalis negatiuæ cõtigẽtis.

namq; iuniorum dicunt, uniuerſalem negatiuam cõ
tingẽtem, nõ in contingẽtem eiuſdem generis,ſed in
poſſibile illud commune conuerti poſſe. Alii uero ut
cõſueuerunt componẽdo diuidẽdoq;,inquiunt ꝙ id
genus propoſitionis in ſenſu compoſitionis acceptæ
ſi habuerint inexiſtẽtem ſimpliciter, & in ſeipſam cõ/
uerſam,in ſeipſas terminis iiſdem cõuertuntur. Sin/
autem inexiſtens ſua per accidés cõuertatur,ipſæ nul
lo pacto cõuertentur: uti inquiunt ſequitur, Cõtin/
git nullum hominem eſſe album, ergo cõtingit nul/
lum album eſſe hominem:nõ autem ſequitur, Cõtin
git omné hominé eſſe album,ergo contingit aliquod
album eē hominem. Quod ſi accipiantur in ſenſu di
uiſionis,& ſubiectum habeant terminũ communem
aut aliquid includés terminum communem,diſtin/
guendas eſſe autumát, propterea ꝙ ſubiectũ aut ſup
ponet pro iis quæ ſunt,aut pro iis, quæ eſſe poſſunt:
ſi priore accipiatur modo,aiunt nõ in idem cõtingé/
tis genus cõuerti : ſed in propoſitionem inexiſtẽtem,
& in propoſitionem poſſibilem ſubiecto inſuper con
uertẽtis accepto cum hac additione,cõtingit eē:quo/
niam nõ ſequitur, Cõtingit deum eſſe creãtem, ergo
creãtem cõtingit deum eſſe:ſed ſequitur, Deus cõtin
géter eſt creans:ergo aliqd,quod cõtingenter é creás,
eſt deus:& hoc etiam ſequitur ipſam conuerti,in pro
poſitionem poſſibilem: quoniam ex propoſitione in
exiſtẽte infertur poſſibilis. Verũ ſi huiuſcemodi pro/
poſitionis ſubiectum accipiatur pro iis, quæ contin/
gũt eſſe,ſic cõuertitur in idem cõtingẽtis genus:un/
de ſequitur, Cõtingit aliquem hominem currere, er/
go cõtingit aliquod curtés eē hominem : ſi ſubiectũ
ſumatur pro eo,quod cõtingit. Hæc & alia nugamé
ta dicunt nõnulli moderniorum de cõtingẽtibus ꝓ/
poſitionibus,quæ, quoniam inſulſa penitus & à pro/
poſitio ſunt,omittẽda,reiiciendaq; eſſe exiſtimamus.
¶ Sed Theophraſtus atq; Eudemus, Ariſtotelis ſocii,
uoluerũt contingẽtem uniuerſaliter negatiuam ſim
pliciter in ſeipſam retrocedere,quodq; hoc ita ſit:has
afferebát in medium rationes:Si enim inquiunt a/cõ
tingit nulli b/planum,ꝙ a/túc ſeiũgi poteſt ab ipſo b/
quod ſi ita eſt,& b/ab ipſo a/ſeiungi poterit:quare cõ
tinget etiam nullum a/b/eſſe . Addũt præterea ratio/
nem,quam perimit Ariſtoteles ex oppoſito cõuerten
tis inferẽtes oppoſitum cõuerſæ . Nos etiam firmare
hoc poſſemus,tráſſerẽtes cõtingẽté ad inexiſtẽté,quá
uertẽtes poſtea tráſmutare iterum poſſemus ad con
tingẽtem: ueluti ſupra etiam quodammodo facieba/
mus ¶ Verumenimuero cum Ariſtotele ac reliquo/
rum Peripateticorum ſententia dicendum céſeo, con
tingẽtem negatiuam uniuerſaliter i ſeipſam minime
cõuerti poſſe:nõ cõuerti inquam in ſeipſam, hoc é in
cõtingentem eiuſdem generis:nihil enim prohibet,
quin ad inexiſtẽté,ut inquit Alexáder,ſeu quod me/
lius eſt, ad dimidium cõtingentis poſſit retrocedere:
ueluti ſi dicam, Cõtingit nullum hominem eē albũ,
ergo cõtingit nullum album eſſe hominé:hæc enim

Theoph. atque Eude. opinio.

Opinio autho ris.

dimidium eſt cõtingẽtis quum aliquas particulares neceſſarias habeat cõtingẽtes alias. Præterea, qua rõne ſuperius ex maiore negatiua inexiſtente,& minore affirmatiua cõtingẽte dicebamus dimidium concludi contingẽtis, quia ex dimidio cõtradictorii ſeq̃batur impoſſibile,eadem & hác dicemus in dimidiũ cõuerti cõtingentis,quoniam ex dimidio oppoſiti incommodum deducitur:& hoc eſt, quod uolebant ẽt moderni,quum dicebãt uniuerſalem negatiuam cõtingẽtem,in negatiuam uniuerſalem poſſibilẽ retrocedere.

Dubitatio.

¶ Sed cõtra dicet quiſpiam,nõ ſequitur,Contingit nullum animal ambulare, ergo cõtingit nullũ ambulans eſſe animal,quæ tamẽ,ut planum eſt,dimidii cõtingẽtis naturam obtinet.

Reſponſio.

¶ Reſpõdemus uelle nos propoſitionem uere cõtingentem uniuerſaliter negatiuam cõuerti in cõtingẽtis dimidium,nõ autẽ dimidium cõtingẽtis in idem cõtingẽtis dimidium. Vel aliter dicimus,& hác uere cõuerti, & utraſq; conuerſam,cõuertẽtemq;, ueritatem obtinere. ſi namq; nullum animal ambularet,uera hæc ẽ,Cõtingit nullum ambulãs eſſe animal:ſed hæc adhuc ſpeculatius expẽdãtur

Reſponſio ad ratiunculas Theophraſti.

¶ Ad ratiunculas Theophraſti iam clara ẽ reſponſio:nõ enim ſi quid ab alio ſeiungitur, iam & cõtingẽter ſeiungitur:& propterea prima ratio nulla erat. Ad ſecũdam etiam,quid ſit dicẽdum, palam: nã quoniam ex dimidio cõtradictorii inducitur impoſſibile,ob id cõcedimus poſſe illam cõuerti in cõtingẽtis dimidium. Ad ultimam dicimus, ꝙ hercle poteſt cõtingens ad inexiſtentem trãſmutari,ſed inexiſtentẽ ſecũdum quid,hoc eſt,nõ uere nec ſimpliciter ĩexiſtẽtem, quum aliquas habeat ſingulares neceſſarias: & ob id negamus fieri poſſe ſecũdum trãſumptionẽ in exiſtẽtis in cõtingẽtem:licet enim hoc concedatur de inexiſtẽte ſimpliciter, nõ tamẽ de inexiſtente ſecũdũ quid:& ita tollitur ambiguitas. (Primum itaq; monſtrãdum.) Hæc eſt prima ratio, oſtẽdẽs uniuerſalem negatiuam cõtingẽtem terminis ad ſeipſam nõ retrocedere:ſi enim,inquit,hoc eſſet uerũ,ſequeretur uniuerſalem affirmatiuam cõtingentem terminis in ſeipſam cõuerti, quod & abſurdum & falſum eſt. hoc autem hũc in modum deducitur, Cõtingit omne b eſſe a ergo cõtingit nullum b eſſe a ergo nullum a eſſe b hoc enim dicis,& ex iſto, Cõtingit nullum a eſſe b igitur cõtingit omne a eſſe b. ergo à primo in ultimum,Cõtingit omne b eſſe a. igitur cõtingit omne a eſſe b quod fieri nequit, (Et cõtrariæ & oppoſitæ.) Cõtrarias uocat uniuerſales,Oĩ cõtingere, Nulli contingere:oppoſitas uniuerſales, cum particularibus, Omni cõtingere,Nõ omni cõtingere, Nulli & alicui: nõ quod uere aut contrariæ ſint aut oppoſitæ (non enim ſimul uerificarẽtur) ſed tãquàm quæ dictione ac figura tales ſint:nõ tamẽ propterea dicit particulares cõuerti cum uniuerſalibus: nõ enim ſi uerum ẽ, Cõtingit alicui,uerum &,Cõtingit nulli:ſed eas dicit quæ uniuerſalibus uidẽtur opponi: iſtæ autem ſunt particulares,affirmatiua & negatiua;hæ etenim inter ſe conuertũtur,quemadmodum & in libro de interpretatione dictum fuit. Aut dicit particulares cõtingentes cõuerti cũ uniuerſalibus. puta, Cõtingit omni,Cõtingit alicui nõ:aut cõtingit nulli,Cõtingit alicui:non autem econuerſo,uniuerſales cum particularibus.

Amplius nihil prohibet a contingere nulli b/b vero alicui eorum,quę ſunt a/ex neceſſitate non ineſſe:quemadmodum album oi homini contingit nõ ineſſe: & in eẽ hominẽ autem non verum dicere:ꝙ contingit nulli albo: multis enim ex neceſſitate non ineſt. Cęterum neceſſarium non erit contingens.

Inquit Alexãder,uel hoc dixit pro eo,quod ẽ, Nihil enim prohibet:nõ enim uidetur alia mõſtratio eſſe,ſed quaſi præcedẽtis cõfirmatio. Aut inquit idem (& huic aſſentitur etiam Philoponus) alia mõſtratio iſta cẽſenda eſt,quoniam per terminos & exẽplo oſtẽdit nũc,quod ſuperius ex natura cõtingẽtium ꝓpoſitionum mõſtrauerat.

Verum neq; ex impoſſibili monſtrabitur conuerti: veluti ſi quis exiſtimaret:quoniam falſum eſt b contingere nulli a ineſſe: verum non contingere: dictio namque & negatio, ſi autem hoc verum, & b ex neceſſitate ineſſe alicui eorum & b ex neceſſitate ineſſe alicui eorũ, quę a / quare & a alicui eorum:quę b/ſed hoc impoſſibile.non enim ſi b non contingit nulli eorum:quę ſunt a neceſſe ineſſe alicui ſolum,ſed & ex neceſſitate non omni.namque non contingere nulli: bifariam dicitur: vnum ſi ex neceſſitate alicui ineſt:alterum: ſi ex neceſſitate alicui non ineſt.

Hæc eſt tertia ratio ſimul deſtruens argumẽtum quoddam aduerſariorum,quo & eius ſocii utebantur & propoſitum etiam mõſtrans:ait enim,ſi uniuerſalis negatiua cõtingens in ſeipſam cõuerteretur,poſſet utiq; hoc per impoſſibile mõſtrari ex oppoſito conuertentis oppoſitum inferẽdo cõuerſæ: ſed hoc non fit:non itaq; conuertitur, ſi quis enim hoc pacto mõſtraret,dico cõuerſionem iſtam legitimam eſſe, Contingit nullum b eſſe a ergo cõtingit nullum a eſſe b quia ſi nõ,ſit oppoſitũ,Nõ cõtingit nullum a eſſe b hoc autem æquiualet huic neceſſe eſt aliquod a eſſe b quod in hanc conuertitur, Neceſſe eſt aliquod b eſſe a quod conuerſam deſtruit, dicentem,Cõtingit nullum b eſſe a,ſi inquam quiſpiã hoc pacto mõſtraret,nõ recte mõſtraret:nõ enim ſi nõ cõtingit nullum a eſſe b propterea neceſſe eſt aliquod a eſſe b ſed fortaſſe aliquod a ex neceſſitate nõ erit b. hæc enim,Nõ cõtingit nullum a eſſe b binas comprehendit particulares neceſſarias,& hanc,Neceſſe eſt aliquod a eſſe b & hanc etiam,Neceſſe eſt aliquod a nõ eſſe b licet ergo ex iſta,Neceſſe eſt aliquod a non eſſe b ſequatur impoſſibile, non tamen ex altera ſequi poteſt:quoniam neceſſaria negatiua in parte non conuertitur in ſeipſam. ueluti ſupra quoque monſtratum fuit.

Quod enim ex neceſſitate alicui eorum, quę a nõ ineſt:

non

non eſt verum dicere, ꝙ omni contingit non ineſſe: quemadmodum neque ꝙ alicui ineſt ex neceſſitate, ꝙ omni contingit ineſſe.

Ex proportione quadam, inquit Philoponus, mõſtrat, ꝙ hæc, Non contingit nulli, non ſolum comprehendit ex neceſſitate alicui, ſed etiam ex neceſſitate nõ omni: ac ſi diceret, Neceſſe alicui, non continetur in Contingit omni: quoniam quòd contingit omni, cõtingit etiam nulli: & quia in hac nõ continetur, nimirum in contradictoria continebitur, Non contingit omni. Conſimiliter & Neceſſe non omni, non continetur in Contingit nulli: quoniam quod contingit nulli, contingit etiam omni: quod autem contingit omni, non uerum dicere, quòd Neceſſe non omni: ſi igitur Neceſſe non omni, non continetur in Contingit nulli, neceſſe eſt comprehendi in Non contingit nulli. Planum itaque, quòd Non contingit nulli, & Neceſſe alicui, & Neceſſe non omni, continet. Dixit autem Alexander, quòd Omni contingit non ineſſe, accepit pro eo, quod eſt, Contingit nulli, & propterea obſcuriorem ſe fecit.

Si itaque quiſpiam cenſeret propterea ꝙ non contingit c/omni d/ineſſe, ex neceſſitate alicui ipſum non ineſſe, falſo acciperet. omni enim ineſt: ſed quoniam quibus iam ex neceſſitate ineſt ob hoc dicimus non omni contingere, quare huic quod eſt, Contingere omni ineſſe, opponitur & Ex neceſſitate alicui ineſſe, & Ex neceſſitate alicui non ineſſe: conſimiliter autem & ei, quod eſt, Nulli contingere. Manifeſtum igitur, ꝙ ad ſic contingens & non contingens, quemadmodum in principio determinauimus, non ſolum ex neceſſitate alicui ineſſe: ſed & ex neceſſitate alicui non ineſſe accipiendum. hoc autem accepto, nil accidit impoſſibile. quare non fit ſyllogiſmus. manifeſtum itaque ex dictis, ꝙ non conuertitur priuatiuum.

Quod ſupra dixerat, quodammodo confirmat, ac ſi diceret, ſi huic, quæ eſt, Contingit omni, binę opponuntur & Neceſſe alicui, & Neceſſe non omni, palam quòd & huic quæ eſt, Contingit nulli, eædem opponẽtur: ſiquidem ad ſeinuicem conuertuntur, accepit autem c/d/terminos à ſuperioribus diuerſos, ſignificans monſtrationem iſtam à ſuperiore quodammodo diuerſam eſſe: erit ergo ſenſus, Si quiſpiam exiſtimaret has æquiualere, Non contingit omne d/ eſſe c/ & Ex neceſſitate aliquod d/non eſt c/falſo exiſtimaret propterea quòd reperire poſſemus terminos concludentes t/ineſſe omni d/ſed fortaſſe, inquit, uera hæc eſt, Non contingit omni, quoniam alicui ineſt ex neceſſitate: puta, hæc eſt uera, Non contingit omne corpus moueri, nec tamen ob hoc, iſta erit uera, Ex neceſſitate aliquod corpus non mouetur: ſed iſta, Ex neceſſitate aliquod corpus mouetur, puta cœlum. (Manifeſtum igitur.) Hoc eſt, palam, quod affirmatiuæ aut negatiuę uniuerſaliter contingentibus ſecundum definitionem ſupra aſſignatam, non ſolum Ex neceſſitate alicui ineſſe, ſed & Ex neceſſitate non ineſſe, opponitur: licet ergo ſi acceperimus. Ex neceſſitate alicui, ſequatur impoſſibile, non tamen ſi acceptum fuerit. Ex neceſſitate nõ omni. (Quare nõ fit ſyllogiſmus.) Hoc eſt, non fit concluſio: non enim deductio iſta uere ſyllogiſmus eſt: ſed potius expoſitoria quædam ac ſenſibilis monſtratio, quemadmodum & ſupra dicebamus: aut non hoc referendum eſt ad conuerſionẽ, ſed potius ad ſyllogiſmum ſecundæ figuræ, ac ſi diceret: quoniam uniuerſalis negatiua non conuertitur, manifeſtum quòd non fiet utilis ſyllogiſmus in ſecũda figura ¶ Sed quæritur quomodo ſuperius diximus, affirmatiuæ uniuerſaliter contingenti unam tã- Dubium.
tum neceſſariam opponi, cum uolebamus ex maiore inexiſtente & minore contingente uerum ſequi contingens ¶ Reſpondemus quòd affirmatiuæ quidem Solutio.
contingenti binæ opponuntur neceſſariæ in parte: non tamen propter hoc, monſtrationem facientes, debemus utráque accipere: quoniam oſtenſio omnis per notiora procedit: ſed nunquam affirmatiuam cõuertimus in negatiuam tanquam clariorem: ſed potius econuerſo: & propterea, licet binæ opponantur neceſſariæ, non tamen utræque ſunt ad monſtrationem aſciſcendæ: ſed illa tantum, quæ immediate uniuerſali affirmatiuæ contingenti opponitur.

Hoc autem monſtrato, ponatur a/nulli quidem b/contingere, c/vero omni: per conuerſionem igitur non fit ſyllogiſmus. dictum eſt enim, ꝙ non conuertitur talis propoſitio, ſed neque per impoſſibile. ſi nanque ponatur b/omni c/contingere ineſſe, nihil accidit falſi. contingere enim poſſet a/ipſi c/& omni & nulli ineſſe, ſed ſi omnino eſt ſyllogiſmus, planum, quod eius, quod eſt, Contingere utique eſſet, propterea quod in utra propoſitionum accepta fuit in eo, quod eſt Ineſſe.

Poſteaquam oſtendit contingentem negatiuam uniuerſalem non conuerti in ſeipſam, monſtrat, deinceps, quod prædixit, in ſecunda uidelicet figura non fieri ex ambabus contingentibus ſyllogiſmum: exponit autem primam complicationem ex maiore negatiua, & minore affirmatiua contingentibus: quod.n. ex duabus affirmatiuis nil cõcludatur, tanquam manifeſtum dereliquit: dicit autem talem complicationem inutilem eſſe, eo quòd neq; per conuerſionem oſtendi poteſt, neque per impoſſibile: ſi enim quiſpiã dicat ex iſtis, Contingit nullum b/eſſe a/ Contingit omne c/eſſe a/ſequi concluſionem iſtam, Contingit nullum c/eſſe b/nunquam per deductionem ad incommodum poterit hoc monſtrare: quòd enim non per conuerſionem, iam planum factum eſt ſupra: ſumatur enim ipſius oppoſitum, Non contingit nulli: & hoc Ariſtoteles tranſpoſuit in hanc, Ex neceſſitate omni: hoc autem fecit euidentioris monſtrationis gratia: ſi enim ex hac non ſequitur impoſſibile, multo minus ex particulari ſequetur. nec dixeris (quod nonnulli moderniorum male hallucinantur) accepiſſe Philoſophum contrarium concluſionis. Contingens, illud ſuum poſſibile: hoc enim neq; in rerum uſquam natura reperitur, nec ſi inueniretur, uero opponeretur contingenti: ſed more ſuo Ariſtoteles Cõ-

tingere accepit pro eo, quod eſt, Ex neceſſitate ineſſe: hoc enim & ſupra factum fuit: ſi itaq; ponamus, Ex neceſſitate omne c/ b / deinde aſſumamus maiorem, Contingit nullum b/eſſe a/ concludemus in prima, Contingit nullum c/eſſe, a/ſed in minore prioris ſyllogiſmi dicebamus. Contingit omni, quod nullo pacto impoſſibile, aut falſum eſt: & hoc uoluit, cum dixit (Contingere enim poſſet a/ipſi c/ & omni & nulli ineſſe.) ¶ Verum inquit Alexander poſſumus intelligere hoc quod eſt, ſi ponatur b/omni c/contingere, cō

Ratio Alexandri.

cluſionē eſſe primo concluſam, & tunc aut contextus erit mendoſus, cum in hunc modum ſe habere debuiſſet. Si nāq; ponatur b/omni c/contingere non ineſſe: aut affirmatiuum pro negatiuo poſitum erit: dixit autem (nil accidit falſi) hoc eſt, nullum impoſſibile. Cæterum prior expoſitio multo eſt melior. (Sed ſi omnino eſt ſyllogiſmus.) Senſus eſt, In ſecunda quidem figura non concluditur ſecundum formam ſyllogiſticam concluſio aliqua: uerum ſi concluderetur contingens utiq; concluderetur: propterea ꝙ nulla propoſitionum accepta fuit in eo quod eſt ineſſe, hoc eſt, nulla accepta fuit propoſitio, in qua prædicatum ineſſet ſubiecto, id eſt, uel neceſſaria uel inexiſtens: in his enim utriſque prædicatum ſubiecto ineſt: ſi itaq; neutra propoſitionum aut neceſſaria aut inexiſtens fuerit, planum quòd concluſio neq; neceſſaria erit, neque inexiſtens, cum oporteat concluſionem alterutri præmiſſarum propoſitionum conſimilem eſſe.

Et iſte aut affirmatiuus aut priuatiuus: neutro autem modo accidit: ſi affirmatiuus quidem ponatur: monſtrabitur per terminos, ꝙ non contingit ineſſe: ſi vero priuatiuus quod concluſio non contingens eſt, ſed neceſſaria. ſit enim a/album, b/homo: in quo c/equus. a/itaque album contingit huic quidem omni, illi vero nulli, ſed b/ipſi c/neque ineſſe contingit, neque non ineſſe. quod igitur ineſſe non accidit, manifeſtum: nullus enim equus homo, ceterum neque contingere non ineſſe. neceſſe nāque eſt nullum equum hominem eſſe, ſed neceſſarium non erat contingens. non itaque fit ſyllogiſmus. Itidem autem monſtrabitur & ſi econuerſo poſitum fuerit priuatiuum, & ſi vtręque affirmatiue acceptę fuerint aut priuatiue. per eoſdem nāque terminos erit demonſtratio, & quando hęc vniuerſaliter, illa in parte, aut vtręque ſecundum partem aut indefinitę aut quotcunque modis aliter contingit tranſumere propoſitiones. ſemper enim erit demonſtratio per eoſdem terminos. Planum itaque, ꝙ ſi vtręque propoſitiones ſecundum contingens ponuntur, nullus fit ſyllogiſmus.

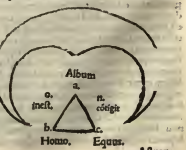
Hæc eſt quædam dictorum confirmatio. nāq;, inquit ſi ſequeretur, contingens concluſio, aut affirmatiua aut negatiua ſequeretur, quorum neutrum accidit: nāq; ſi affirmatiuā dicas, poſſimus per terminos monſtrare, ꝙ nō cōtingit ineſſe, hoc eſt ex neceſſitate nō ineſſe: eſt enim inquit Alexander, nō negatio contingens, ſed cōtingentis negatio: & ſi dixerimus negatiuam fieri cōcluſionē cōtingentem, monſtrare poſſumus per eoſdem terminos negatiuā quidem fieri, nō autē cōtingentē, ſed neceſſariā neceſſaria uero negatiua, utraſq; tollit cōtingentē, & affirmatiuam, & negat-

uā. Nō tamē ob hoc cenſendū eſt in prædictis cōplicationibus ſemper cōcludi uniuerſalē negatiuā neceſſariā, ita quod nullo pacto cōtingens colligatur. Facile etenim eſt terminos inuenire, quibus nulli cōtingere cōcludamus. (Sit. n. a/album.) Terminos ponit, in quibus ſequitur ex neceſſitate nulli: non autem quemadmodum conſueuit: nam ſemper monſtrabat inutiles cōplicationes eo, ꝙ & omni & nulli ex neceſſitate ſequeretur. ¶ Verū, inquit Alexander, poſſe alios etiam terminos inueniri, in quibus ſequebatur ex neceſſitate omni: hoc. n. prætermiſit Ariſtote. tanquā qui ſufficiēter monſtrauerit non eſſe prædictas cōplicationes utiles, ppea ꝙ oportet cōtingentē fieri cōcluſionē in cōtingētibus propōnibus: inuenitur uero uniuerſalis negatiua neceſſaria fieri. ſunt autē termini quibus poſſumus cōcludere ex neceſſitate omni, Album, homo grāmaticū: uel ut inquit Aluidus Roſ. albū, aīal, equus. Verū, inquit Philoponus, non ſunt hæc penitus ſuſcipiēda. Oportet. n. utraſq; propōnes eodē tempore uerificari poſſe: quod fieri nequit in prædictis terminis, eo. n. tēpore quo nullus homo erit albus, fieri nō pōe, ut omne grāmaticū ſit albū. Præterea, hoc etiā rōne monſtratur: ſi. n. cōcluderetur, ex neceſſitate omni opus eſſet, ut aut minor extremitas ſub maiore cōtineretur aut aliquo alio pacto ſub ipſa foret: & ſi hoc, nō poſſet poſtea medius terminus eodē tēpore à maiori remoueri extremo, ac de minori affirmari: nō itaq; poſſumus in hac cōplicatione, ſeu figura terminos inuenire, qbus ex neceſſitate oī cōcludamus. (Itidē aūt monſtrabitur.) Reliquas oēs tam uniuerſales, ꝗ particulares huiuſce figuræ, unico uerbo abſoluit, inquiens, per eoſdē terminos mōſtrari poſſe nullā hac in figura utilē fieri cōplicationē. Atq; hæc hactenus de uniformibus: ad reliquas tranſeamus.

Alexander dicit alios terminos inueniri quā Ariſtote. poſuerit.

Miſtio inexiſtentis & contingentis in ſecunda. Cap. XII.

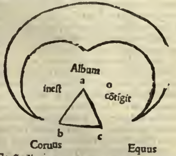
SI autem hęc inexiſtere, illa vero, contingere ſignificet: ſi prędicatiua ponatur inexiſtere, priuatiua autem, contingere, nullus erit ſyllogiſmus, neque dum vniuerſaliter, neque dum in parte termini accipiuntur: demonſtratio vero eadem & per eoſdem terminos.

Acturus

Acturus poſt uniformes contingentium in ſecun/
da de miſtis ex inexiſtẽte ac contingente, regulam ſu/
pra expoſitam repetit, inquiẽs, ſi inexiſtens affirmati/
ua ſuerit cum negatiua cõtingente, ꝙ nulla fiet ſyllo
giſtica complicatio: ſin ecõuerſo inexiſtens negatiua
cum affirmatiua cõtingẽte, poterunt coniugationes
utiles effici ad dimidium contingẽtis. Hæc Ariſtote/
Opiniones recentiorũ les. ⁋ Moderniorum uero nonnulli ſecius ſuper hac
miſtione imaginati ſunt: horum enim quidem aſſe/
runt ex altera inexiſtẽte, & contingẽte altera, nullam
penitus in ſecũda complicationem erigi ſyllogiſticã.
⁋ Alii uero cum ſuis diſtinctionibus procedentes, in/
quiunt, Si cõtingens propoſitio in ſenſu extiterit cõ/
poſitionis, cum altera inexiſtẽte, quomodocũq; uariẽ
tur propoſitiones, ne ullam quidem ſyllogiſticam fie
ri complicationem: ſin autem cõtingens in ſenſu acci/
piatur diuiſionis, & negatiua cum inexiſtẽte affirma/
tiua ſimpliciter, aut affirmatiua cõtingens, cum ſim/
pliciter inexiſtẽte negatiua, cõcluſionem aiũt fieri poſ
Peripatetico. opinio. ſibilem. Hæc illi. ⁋ Sed nos cum Ariſtotele dicamus:
Si cõtingens extiterit negatiua, cum exiſtẽte affirma/
tiua, ꝙ nõ fit utilis complicatio, propterea ꝙ ueluti
ſupra diſſeruimus, uniuerſalis negatiua nõ conuerti
tur in ſeipſam: uniuerſalis autem affirmatiua inexi/
ſtẽs, in particularem retrocedit. quare nõ poſſunt ſyl
logiſmi iſti ad primam cõuerſiõe aliqua remeare: ſed
neq; per deductionem ad incõmodum mõſtrari poſ/
ſunt: ſit enim complicatio hæc, Omne b/ eſt a/ Cõtin/
git nullum c/ eſſe a/ dico quod nõ poſſumus per im/
poſſibile mõſtrare cõcludi, Cõtingit nullum c/ eſſe b/
accipiatur enim, Ex neceſſitate aliquod c/ b/ cui maior
addatur, Omne b/ a/ cõcluditur, Aliquod c/ ſecũdum
quid eſt a/ quod minime alteram tollit: nõ enim ſi cõ
tingit nullum c/ eſſe a/ propterea fieri nequit, ut aliqđ
Alber. opi. c/ ſit a. ⁋ Sed aliter diceret diuus Albertus, monſtrari
hoc poſſe per deductionem, puta accipiendo oppoſi/
tum concluſionis cum minore, facta inexiſtẽte hunc
in modum, Nullũ c/ a/ Ex neceſſitate aliquod c/ b/ cõ/
cluditur nãque in tertia aliquod b/ nõ eſt a/ quod ma
iorem demolitur dicẽtem, omne b/ a/ & eodem pacto
poſſemus oſtẽdere cõcludi inexiſtẽtem cõcluſionem.
Ad hoc reſpõdet idem, nõ eſſe admittendũ, ꝙ minor
cõtingens efficiatur inexiſtens, propterea quod pote/
rit eſſe inexiſtens ut nũc: & ita oppoſitum cõcluſiõis
uerificabitur cum minore, dum fuerit cõtingens, nõ
Snía Bura. autem dum fuerit ad inexiſtentem tranſpoſita. ⁋ Sed
mea quidem ſentẽtia hæc nõ penitus quæſtioni ſatiſ
faciũt: nam quemadmodum & ſupra retulimus. pro
poſitio neceſſaria ita aduerſatur cõtingenti dum re/
manet contingẽs, ueluti & dum facta fuerit inexiſtẽs.
atq; ob id nõ debemus nouum dicere cauſari impoſ/
ſibile, dum cõtingẽtem facimus inexiſtentem. Reſpõ
demus itaq; aliter, complicationem quidem iſtam ita
ſe habẽtem inutilem eſſe, ſi uero minor cõtingens fiat
inexiſtẽs, poſſe utilem fieri ad cõcluſionem inexiſten
tem, tũc enim ex ambabus inexiſtẽtibus ratiocinatio
efficietur, quæ proculdubio ſyllogiſtica eſt in cõclu/
ſionem cõſimiliter inexiſtẽtem, ꝙ ſi quæras, an poſſit
in hac cõiugatiõe cõtingẽs colligi: dicimus poſſe uti/
q;, ſed nõ uerum cõtingẽs: cęterum illud, quod inexi
ſtẽtis uicem præſtat, ueluti ſupra & diſputauimus.
(Per eoſdem terminos,) puta, Album, homo, equus:
cõcluditur enim neceſſaria negatiua uľis, quæ oẽs cõ
tingẽtes atq; inexiſtẽtes tollit: inexiſtẽtes, inquam, ſim/
pliciter & uere inexiſtẽtes: quemadmodum enim in/
quit Philoponus, quod cõtigit nulli, hoc & omni cõ
tingit: ita & quod ineſt nulli, hoc & omni aliquando
ineſſe poterit, inexiſtens nãq; nil aliud eſt quàm con/
tingens ad actum deductum.

Sed quando affirmatiua, contingere: priuatiua autem,
inexiſtere, erit ſyllogiſmus. Sumatur enim a/ b/ nulli ineſſe,
c/ vero omni contingere: conuerſo itaq; priuatiuo/ b/ a/ nul
li inerit: ſed a/ omni c/ contingit: fit igitur ſyllogiſmus, ꝙ cõ/
tingit b/ nulli c/ per primam figuram.

Conſimiliter autem & ſi ad c/ ponatur priuatiuum. Cũ
vero vtrçque ſunt priuatiuç, ſignificet autem hęc non ineſ/
ſe, illa contingere non ineſſe, per ipſa quidem aſſumpta ni/
hil accidit neceſſarium: ſed conuerſa propoſitione, quç eſt
ſecundum contingere, ſyllogiſmus efficitur, ꝙ b/ nulli c/ con
tingit ineſſe: quemadmodum in prioribus: erit enim rurſus
prima figura. Si vero vtrçque ponantur pręedicatiuç, non
erit ſyllogiſmus: termini ꝙ inſit, ſanitas animal, homo: ꝙ
non inſit, ſanitas equus, homo.

Si inquit ſumamus affirmatiuam minorem & cõ
tingentem cum maiore inexiſtente negatiua, fiet uti/
lis complicatio ad concludendum nulli ex neceſſita/
te, quemadmodum & in prima efficiebatur figura:
puta, Nullum b/ a/ Contingit omne c/ eſſe a/ Cõtingit
nullum c/ eſſe b. (Conſimiliter autem.) eodem pacto
inquit, & ſi econuersò ponamus propoſitiones, hoc
eſt maiorem contingentem uniuerſaliter affirmatiuã
cum minore negatiua inexiſtente, fiet ſyllogiſtica cõ/
plicatio, puta Contingit omne b/ eſſe a/ Nullum c/ eſt
a/ dico quod ſequitur, Cõtingit nullum c/ eſſe b/ nam
conuerſa minore, & cõcluſione, ad primæ ſecundam
reuocatur. ⁋ Sed dubitat Alexander, quomodo, ſi ſu/ Dubitatio Alexandri
perius negauimus cõtingentem negatiuam uniuer/

ſaliter conuerti,poſſit coniugatio hæc ad primam re-
duci figuram.Concluſio enim , cum ſit contingens
terminis conuerti nõ poterit:aut itaque aliud à quæ
ſito concludemus aut inutilis reddetur complicatio.
Solutio. ¶Reſpondet idem,concluſionem non eſſe ueri con-
tingentis,ſed eius quod conuertitur cum inexiſten-
Nota de cõtingenti dimidio ex ſnia Alexandri. te:& quoniam inexiſtens uniuerſaliter negatiua con-
uertitur,contingens etiam iſta conuertetur in ſeip-
ſam:atque ita uelle uidetur Alexander,quòd contin-
gens ſupra uocatum nulli ex neceſſitate uel dimidiũ
contingentis,nil aliud ſit quàm propoſitio inexiſtens
cum modo contingentis,uerum de hoc ſupra aliter
diſſeruimus,ponentes etiam differentiam inter hoc
pacto contingentem atque inexiſtentem:ſed iſta ex ſu
perioribus repetantur. Ex hoc tamen manifeſte poſ-
ſumus colligere,uniuerſalem negatiuam, quæ eſt cõ
tingentis dimidium,poſſe terminis conuerti : quod
ſupra etiam aſſerebamus ¶Dubitatio tamẽ hęc plus
ualeret contra poſitionem Alulidi, qui uolebat hac
in complicatione colligi contingens æquiuocum : &
hoc ægregie notauit Leui Gerſonis : tu conſidera.
Aliud dubiũ Alexã. ¶Sed iterum dubitat Alexander, quomodo ſit com-
plicatio iſta utilis nuncupanda, cum in ea & nulli &
omni ex neceſſitate concludatur:ſequitur enim,Con
tingit omnem hominem eſſe album , nullus equus
eſt albus,ergo ex neceſſitate nullus equus eſt homo:
item,Contingit omnem hominem eſſe album,nullũ
grammaticum eſt album , ergo ex neceſſitate omne
Solutio. grammaticum eſt homo.¶Reſpondet idem,tempo-
re determinari quæ dicit,Nullum grammaticum eſt
album:nãque ſi maior ad inexiſtentem tranſmute-
Replica Alexandri tur,non erunt ſimul poſſibiles maior minorq́.¶Sed
contra ait idem,ſufficit nulli ex neceſſitate conclude-
re ad aliquam coniugationem refutandam: nõ enim
poterimus dicere hanc,Nullus equus eſt albus, tem-
pore determinari:ſiue enim maior fiat inexiſtens , ſi-
ue maneat contingens,ſemper ſimul poſſibilis eſſe di
Solutio. citur . ¶Reſpondet idem, dicendum eſſe , Philoſo-
phum poſuiſſe tales complicationes ſyllogiſticas , ex
ſolius inexiſtentis conuerſione motum, non etiam fa
cientem ſcrutinium in terminis:Si enim,inquit, qui-
ſpiam uellet nos inexiſtentem accipere , quæ ſemper
eſſet uera,tunc iſte pro inexiſtente neceſſariam acci-
piet : cum alioquin nunquam ipſe in talibus termi
Sententia Buranæ. nis inexiſtentem capiat.Hæc ille . ¶Verum nos aliter
dicimus,eam accipiendam eſſe propoſitionem inexi-
ſtentem ſimpliciter,hoc eſt , cum determinationibus
ſuperius à nobis aſſignatis : quæq; non ſolum in ſe-
cunda figura ſit ſimpliciter inexiſtens, ſed etiam cum
ad primam reducta fuerit figuram:uerum hęc,Nul-
lus equus eſt albus,licet fortaſſe ita ſe habens , ſit in-
exiſtens ſimpliciter uocitanda : non tamen talis erit,
ubi conuerſa fuerit, puta , Nullum album equus : ſi
enim uere inexiſtens eſſet,ueluti ſupra etiam diſtinxi
mus,nil prohiberet aliquando ueram eſſe,quod om-
ne album eſſet equus,quod tamen fieri nequit : nãq;
uere inexiſtens nil aliud erat , quàm contingens ad
actum tranſpoſita . Sed iſta alius etiam ſpeculatius
conſiderabit.(Cum uero utræque ſunt priuatiuæ.)
erit & in hac coniugatione concluſio non contingen-
tis ſecundum determinationem , ſed nulli ex neceſſi-
tate,quemadmodum in prima:quod & ipſe monſtra
uit,cum dixit(quemadmodum in prioribus.)(Si ue
ro utræque ponantur.)ex ambabus affirmatiuis non
ſit utilis complicatio in ſecunda:non enim conuertit,
inquit Philoponus , affirmatiuam contingentem in
negatiuam,ut quæ antea inutilis erat , poſtea efficia-
tur utilis:quemadmodum ſupra negatiuas uerterat
in affirmatiuas.Rationem ſupra reddidimus.

Eodem pacto ſe habebit & in ſyllogiſmis in parte : cum
enim affirmatiuum ſit inexiſtens,aut vniuerſaliter , aut in
parte acceptum, nullus erit ſyllogiſmus.Hoc autem conſi-
militer & per eoſdem monſtratur terminos,quibus priora:
cum vero priuatiuum,erit per conuerſionem,quemadmo-
dum in prioribus.Rurſus ſi ambo quidem interualla priua
tiua fuerint accepta, vniuerſaliter autem, ꝙ non inexiſtere,
ex ipſis quidem propoſitionibus non erit neceſſarium : ſed
conuerſo eo,quod eſt Contingere,quemadmodum in prio
ribus,erit ſyllogiſmus.Si vero priuatiuum quidem inexi-
ſtens ſit,ſed in parte acceptum, non erit ſyllogiſmus,ſiue af
firmatiua,ſiue priuatiua altera fuerit propoſitio:neq; quã-
do vtręque indefinite ſint acceptę, aut negatiue , aut affir-
matiue, vel ſecundum partem . Demonſtratio vero eadẽ
& per eoſdem terminos.

Quemadmodum,inquit,uniuerſales complicatio
nes miſtionis iſtius & utiles erant , & inutiles , ita &
particulares:ſi enim propoſitio inexiſtens & uniuer-
ſalis ſit & negatiua,erunt utiles complicationes:quo-
modocunque uero aliter,erunt non ſyllogiſticæ.(Si
uero priuatiuum quidem.) ¶De hac dubitant non- Dubium quorũdã.
nulli complicatione:uidetur enim ꝙ ſit utilis per ex-
poſitionem minore facta uniuerſali:ueluti & ſupra fe
cimus.¶Ad hoc reſpondent quidam , non ualere ta- Solutio.
lem expoſitionem,propterea ꝙ minor illa, cũ ſit parti
cularis,ſi fiat uniuerſalis,poterit eſſe ut nũc inexiſtẽs,
qualem reſpuunt coniugationes iſtæ . ¶Nos autem Solutio Buranæ.
aliter dicimus expoſitionem iſtam non ualere , quo-
niam expoſitio in propoſitionibus conſimilibus fie-
ri debet.Sed de his ſupra ſatis diſputauimus. Ad mi-
ſtionem neceſſarii atque contingentis iam tranſeun-
dum .

Miſtio neceſſariæ & contingentis in ſecunda. Cap.XIII.

VErum ſi hęc ex neceſſitate , illa propoſitio-
num contingere ſignificet,priuatiua exiſtẽ-
te neceſſaria,erit ſyllogiſmus,nõ ſolum , ꝙ
contingit non ineſſe,ſed & quoniam non in
eſt:affirmatiua autem non erit:ponatur.n.
a/b/nulli ex neceſſitate ineſſe,c/vero omni
contingere.

contingere.conuerſa igitur priuatiua, ⁊ b/a/nulli inerit: ſed a/c/omni contingit:fit igitur rurſus per primam figuraꝫ ſyllogiſmus,quod b/nulli c/contingit ineſſe:ſimul autem manifeſtum,ꝙ ⁊ b/nulli c/ineſt.ponatur enim ineſſe:igitur ſi a/b/nulli contingit:b/vero ineſt alicui eorum , quę c/a/ alicui eorum,quę c/non contingit:ſed omni ſupponebatur cõtingere.Eodem pacto monſtrabitur, ⁊ ſi ad c/ponatur priuatiuum.

Diſſẽſio quorundã moderniorum. *Sñia alioꝝ.*

Circa miſtionem ex neceſſaria & contingente in ſecunda dicunt nonnulli moderniorum, omnes complicationes miſtionis iſtius neceſſariam colligere conclusionem:nullas uero,cõtingentem . Alii uero cum ſuis diſtinctionibus inquiunt,ſi ambę propoſitiones compoſitæ fuerint,aut altera compoſita , altera autẽ diuiſa,ſeu neceſſaria,ſeu contingens, nullam fieri cõplicationem utilem:ſed ſi ambæ in ſenſu diuiſionis extiterint,utiles quidem omnes erunt , uerum nõ ad contingens proprium colligendum,ſed ad inexiſtentem & poſſibilem concluſionem.Hæc illi . ¶ Cæterũ Ariſtoteles longe ſecius : In ſecunda inquit figura , ſi propoſitio neceſſaria uniuerſalis extiterit & negatiua altera quomodocunq;,contingente,utilis fiet complicatio. Aliter quomodocũq;,nullus erit ſyllogiſmus. Concluſio uero eadem erit quæ & in prima figura, dum altera neceſſaria,contingens erat altera , hoc eſt, contingentis,quod inexiſtenti æqualet . (affirmatiua autem non erit)ea de cauſa,quam ſupra recitauimus propterea quòd utræque fiunt in ſecunda affirmatiuæ.(Ponatur enim) monſtrat primam complicationem miſtionis iſtius ex maiore neceſſaria negatiua cũ minore contingente,inquiens,in hac concludi b/nulli c/contingere,hoc eſt,inexiſtere.quòdque hoc ita ſit, monſtrauit,ſobdens(ſimul autem manifeſtum, ꝙ & b/nulli c/ineſt)licet fortaſſe Alulidus, & alii quidã aliter ſuper hoc ſentiãt:uolunt enim ii duplicem ſequi concluſionem,& uere cõtingentem & inexiſtentem: Nos autem ſecius dicebamus,concluſionem tantum fieri inexiſtentem,uel etiam contingentem,ut tamen cum inexiſtente conuertitur:uerum de his abunde in prima diſputauimus figura. Quòd autem ſequatur inexiſtens,poteſt,inquit,monſtrari accepto cõcluſionis oppoſito cum maiore:cõcluditur enim minoris contradictorium,puta , Ex neceſſitate nullum b/eſt a/hoc enim uolebat cum dixit, Si a/b/nulli contingit:deinde huic addatur oppoſitum cõcluſionis,Aliquod c/b/& concluditur in prima , Ex neceſſitate aliquod c/non eſt a/ cuius oppoſitum minor aſſerebat dicens a/omni c/contingere . Si quis uero hac eadem deductione conaretur monſtrare uerum ſequi cõtingens,incaſſum laboraret:eodem nãq; pacto reſpondẽdum eſſet,quo ſupra:impoſſibile,inquam,non ſequi primo ex neceſſaria ſuppoſita,ſed ob id,quoniam neceſſaria inexiſtentem quodammodo pręſupponit:uerum iſta iam ſupra exactius diſquiſita ſunt. (Eodem pacto)eodem,inquit,modo ſecundam arguemus cõplicationem,econuersò propoſitiones habẽtem , hoc

Veritas Peripatetica.

Opinio Aluli di. *Sententia Buranæ.*

eſt,maiorem uniuerſaliter affirmatiuam contingentem,cum minore negatiua neceſſaria : nam conuerſa minore,ad primam deducitur figuram, conuertentẽ concluſionem concludens: & quoniam concluſio inexiſtens erat,poterit & ipſa terminis,ad ſeinuicem remeare:atque ita de propoſito ratio fiet. Poſſumus & per impoſſibile monſtrationem facere in prima figura,accepto cõcluſionis oppoſito cum maiore: ſed iſta iam ſatis manifeſta ſunt.

Rurſus ſit pr̨edicatiuum neceſſarium,alterum vero contingens: ⁊ a/contingat nulli b/c/vero omni inſit ex neceſſitate:ſic itaque ſe habẽtibus terminis,nullus fit ſyllogiſmus accidit enim ipſi c/ex neceſſitate non ineſſe:ſit nãq; a/albũ: in quo b/homo:in quo c/cygnus:album igitur cygno ex neceſſitate ineſt,homini vero contingit nulli: ⁊ homo nulli cygno ex neceſſitate.Quod igitur eius , quod eſt Contingere,non eſt ſyllogiſmus,planum : quod enim ex neceſſitate, non erat contingens:verumtamen neque neceſſarii.neceſſarium nãq; aut ex vtriſq; neceſſariis,aut ex priuatiua accidit. Amplius autẽ ⁊ licet his poſitis b/ipſi c/ineſſe: nil enim prohibet c/ſub b/eſſe:a/vero b/omni contingere : c/autem ex neceſſitate ineſſe.veluti ſi c/eſſet vigilatio,b/animal : in quo a/motus:nam vigilanti ex neceſſitate motus ineſt:animali vero omni contingit, ⁊ omne vigilans animal. Manifeſtum itaque,ꝙ neq; non inexiſtendi,ſiquidem ita ſe habẽtibus,neceſſe ineſſe:neque vtique oppoſitarum affirmationum.quare nullus erit ſyllogiſmus.

Monſtrat nunc,ſi neceſſaria fuerit affirmatiua , cũ negatiua contingente,non erigi complicationem ſyllogiſticam:ſi enim contingit nullum b/eſſe a/ & ex neceſſitate omne b/ſit a/nihil ui colligitur ratiocinii:concluditur enim in terminis uniuerſalis neceſſaria negatiua:puta,Contingit nullum hominem eſſe album, Ex neceſſitate omnis cygnus eſt albus: & tamen non ſequitur,Ex neceſſitate nullus cygnus homo : & ex hoc planum,non poſſe contingentem colligi concluſionem:nam neceſſaria negatiua omnes tollit contingentes:& ex hoc dilucidum eſſe poteſt,perperam eos dicere,qui aiunt ex maiore uniuerſaliter negatiua inexiſtente cum minore contingente concludi poſſe & uniuerſalitet negatiuam neceſſariam, & contingentẽ itidem negatiuam uniuerſaliter:hoc enim ſupra etiã refutauimus,& hoc in loco plane aſſerit Ariſtoteles. (Verumtamen neque neceſſarii) monſtrat deinceps, non ſequi etiam hac in complicatione ui ſyllogiſtica, neceſſariam negatiuam,propterea ꝙ ſi neceſſaria ſequeretur,aut ex utraq; ſequeretur aut ſaltem ex negatiua neceſſaria. Amplius idem hoc terminis monſtrari poteſt:ita enim diſpoſitis propoſitionibus,concludimus in aliqua materia affirmatiuam uniuerſaliter neceſſariam , puta , Contingit nullum animal moueri , Neceſſe eſt omne uigilans moueri, ergo neceſſe eſt omne uigilans eſſe animal : melius tamen, inquit Alexander , ſi pro uigilanti poneremus ambulans:nã motus manifeſtius ineſt ambulanti, quàm

Dictũ Alexandri.

uigilanti:ſed hæc ad rem parum: nanq; & ambulatio
motus eſt & uigilia. ¶ Ingenioſius dubitat Philopo/
nus, inquiens, terminos iſtos non bene fuiſſe acce/
ptos: ſupra namque aſſerebamus oportere eodem
uerificari ambas propoſitiones:ſed fieri nequit, ut eo
dem inſtanti nullum animal moueatur, & ex neceſſi
tate omne uigilans moueatur:quare addit idem, non
recte per hos terminos ex neceſſitate omni concluſit.

Dubiũ Philoponi, ingenioſum.

¶ Nos autem dubitationi huic ſic reſpondemus, ue/
rum quidem eſſe, ſi altera propoſitionum inexiſtens,
altera contingens ſit, oportere ambas eodem tempo/
re ad actum trãſpoſitas, ſimul eſſe poſſibiles:ita enim
ſupra dicebamus ſimpliciter accipi inexiſtentem: ſin/
autem altera contingens, atq; neceſſaria altera, nõ eſt
opus ambas ſimul actu uerificari, propterea q; neceſ/
ſaria ad omne tempus ſuam obtinet ueritatem. Hæc
nos hunc in modum:quod ſi quiſpiam meliora ha/
buerit, is ea in medium proferat.

Solutio ſtura tuæ.

¶ Sed ambigunt alii
de concluſione:dicunt enim Omne uigilans animal,
inexiſtentem eſſe, non neceſſariam:non enim neceſſa/
ria eſſe poteſt, cum ſua conuertens ſit inexiſtens, Ali/
quod animal uigilat. Preterea, faciamus hoc pacto ſyl
logiſmum, Omne uigilans ex neceſſitate mouetur,
Omne uigilans ex neceſſitate eſt animal, ſequitur in
tertia ex ambabus neceſſariis, Aliquod aĩal ex neceſſi
tate mouetur, quod eſt falſum:ergo & præmiſſarum
propoſitionum aliqua, non maior, igitur minor. Am
plius hoc quoq; Philoſophi teſtimonio comprobãt:
cum enim ambas explicuiſſet propoſitiones, conclu/
ſionem inferens, dixit, Et omne uigilans animal: non
autem neceſſitatis modum addidit.

Dubiũ quorundã de hac concluſione, Omne uigilans aĩal, an ſit neceſſaria.

¶ Ad hæc & con/
ſimilia ex iis, quæ ſupra poſuimus, reſpondere facilli
mum erit:dicimus enim cõcluſionem iſtam & neceſ/
ſariam eſſe ſm quid & inexiſtentem ſm quid: talem
autem propoſitionem uoluit Ariſtoteles, poſſe & in/
exiſtentes & neceſſarias oppoſitæ dictionis demoliri:
neq; huiuſcemodi propoſitiones non uere & ſimpli/
citer neceſſarias, eo quo & aliæ pacto conuerti dixi/
mus neq; ad miſtiones neceſſariarum multum uti/
les:quod ſupra etiã diligenter notauimus. & ob hoc
non iniuria ſine modi appoſitione dixit Philoſophus
(& omne uigilans animal) q; tamen neceſſaria aliquo
pacto nocitanda eſſet, ſignificauit ſubdens (manifeſtũ
itaq; q; neq; non inexiſtendi:ſiquidem ita ſe habenti/
bus neceſſe ineſſe)

Solutio ſtura/tæ.

¶ Sed adhuc uidetur poſſe per de/
ductionem, monſtrari concluſionem ſequi contingẽ
tis, nulli ex neceſſitate hoc pacto, Contingit nullum
b/eſſe, a/neceſſe eſt omne c/eſſe a/dico q; ſequitur, Cõ/
tingit nullum c/eſſe b/quia ſi non, ſupponatur oppo/
ſitum, Non contingit nullum c/eſſe b/hoc æquiualet
huic, Neceſſe eſt aliquod c/eſſe b/cum quo & minore
cõcludimus ex utriſq; neceſſariis, Neceſſe eſt aliquod
b/eſſe a/quod maiorem tollit, dicentem, Cõtingit nul
lum b/eſſe a

An ſequat cõcluſio cõtingẽtis dimidiũ p deductionem ad impoſſibile dubitatur.

¶ Ad hoc dicimus, nõ concludi maioris
oppoſitũ:licet.n. uere neceſſaria, uere cõtingentes de/
ſtruat:nõ tamẽ ex minore miſtionis huiuſce nõ op/
poſito cõcluſionis uere colligitur neceſſaria, propte/
rea q; quemadmodum & ſupra in prima dicebamus
figura, in miſtione cõtingentis & neceſſarii, nõ poteſt
maior eſſe ſimpliciter neceſſaria, ſi minor fuerit cõtin
gens:conſimiliter & hic dicendum erit, minorem di/
centem, Ex neceſſitate omne c/a/ non poſſe uere eſſe
neceſſariam, & propterea cum in deductione hæc fiat
maior, cum oppoſito concluſionis nõ concludet uere
neceſſariam, qualis exigitur, ut maiorem cõtradictio
ne tollat:uidens itaq; Ariſtoteles cõplicationẽ iſtam
conuerſione monſtrari nõ poſſe, uidens etiam termi/
nos inueniri, in quibus Omni, & in quibus Nulli ex
neceſſitate, ſimpliciter enunciauit inutilem ac nõ ſyl/
logiſticam eſſe.

Solutio dubitationis.

(Neq; utiq; oppoſitarum affirmatio/
num) oppoſitas affirmationes, inquit Alexander, uo
cat uniuerſali neceſſariæ, & uniuerſali inexiſtenti ne/
gationibus. opponitur.n. uniuerſali negatiuæ neceſſa
riæ, particularis affirmatiua contingens:& uniuerſali
negatiuæ inexiſtenti, inexiſtens affirmatiua in parte:
atq; ita binæ erunt affirmationes binis oppoſitę nega
tionibus:q;.n. harum negationum nulla cõcludatur,
monſtrauit neceſſaria affirmatiua concluſa, quæ has
ambas tollit:q; autem neq; affirmationum oppoſita/
rum illis negationibus non ſolum contradictoriarũ,
ſed neq; contrariarum, monſtrat uniuerſalis negati/
ua neceſſaria:oportebat autem, ſi fiebat ſyllogiſmus,
horum aliquid concludi. Poſſumus, ait idem, legere
non κατεφάσεων, hoc eſt, affirmationum ſed φάσεων,
ideſt, enunciationum ſeu propoſitionum: conſueuit
enim propoſitiones φάσεις nũcupare:erit autem ſen
ſus, q; non ſolum non concludentur uniuerſale affir
matiua negatiuaq; neceſſariæ, ſed neq; contingentes
in parte affirmatiua aut negatiua, eo q; omnes affir/
mationes neceſſaria uniuerſalis negatiua tollit, & af/
firmatiua negationes etiam omnes.

Expoſitio Alexandri.

Conſimiliter monſtrabitur ⁊ ſi econuerſo ponatur affir
matiua. Quod ſi eiuſdem figurę ſint propoſitiones /cum
priuatiuę ſunt/ſemper fit ſyllogiſmus/conuerſa propoſitio/
ne quę eſt ſecundum contingere:quemadmodum in priori
bus. Accipiatur enim a/ipſi b/ex neceſſitate non ineſſe:con
uerſis igitur propoſitionibus, b/nulli a/inerit, a/vero omni
c/contingit:fit itaq; prima figura. ⁊ ſi ad c/poneretur priua/
tiuum, conſimiliter. Sin autem prędicatiuę poſitę fuerint/
non erit ſyllogiſmus: nanque non inexiſtendi/aut ex neceſſi
tate non inexiſtendi, planum quod non erit: propterea q;
non fuit accepta priuatiua propoſitio neque in eo/quod eſt
Ineſſe/neque in eo/quod eſt Ex neceſſitate ineſſe:veruntã/
men neque eius quod eſt Contingere non ineſſe:ex neceſſi
tate enim/ſic ſe habentibus/b/ ipſi c/non inerit:quemadmo
dum ſi a/poneretur /album: in quo b/cygnus: c/ vero/ ho/
mo: neque vtique oppoſitarum negationum:quoniã mon
ſtratum eſt b/ ipſi c/ ex neceſſitate non inexiſtens:non igi/
tur fit ſyllogiſmus omnino.

Eodẽ, inquit, pacto arguemus, & ſi ecõuerſò pro/
poſitiones poſuerimus, maiorẽ neceſſariã uniuerſali/
ter cũ minore contingente:nam per eoſdẽ terminos
redargutio:puta, ſit a/album; b/cygnus; c/homo:utrãq;

cygnus omnis ex neceſſitate eſt albus, cõtingit nullũ hominem eſſe album, & tamẽ ſequitur ex neceſſitate nullus homo cygnus, non autem amplius mõſtrant omni ex neceſſitate termini illi, quos ſupra appoſuit, quum minorem neceſſariã affirmatiuam acciperet: nõ enim ſi ex neceſſitate omne uigilans mouetur, & cõtingit nullum animal moueri, propterea ſequitur, ꝙ ex neceſſitate omne animal ſit uigilans: licet enim ex neceſſitate omne uigilans ſit animal, nõ tamẽ econuerſo, ex neceſſitate omne animal uigilat: ſed ſufficit, inquit Alexáder, negatiua neceſſaria ad deſtruendam
Dubiũ Alex. complicationem, tãquàm nõ ſyllogiſticam ¶ Et ſubdit idem, ſe dubitare, quomodo cõiugationes iſtę nõ ſint utiles: uidetur enim per deductionem mõſtrari poſſe, uniuerſalem cõtingentem cõcluſionem fieri: q̃ quum ita ſint, aut deductionem calumniandam eſſe dicit, tãquàm non ſufficiẽtem, aut ſi damnari nequit, materia hæc non uidebitur ſufficere, ut oſtendamus cõiugationem aliquam nõ ſyllogiſticam: & quæ ſit dubitationis ſolutio, ſe dixiſſe aſſerit ĩ libro de miſtionibus: nos autem quid reſpõdẽdum, ſatis ſupra planum fecimus. (Quòd ſi eiuſdẽ figuræ) Si, inquit, ambas propoſitiones qualitate conſimiles acceperimus, quum ambæ extiterint priuatiuæ, ſubaudias, inquit Alexãder uniuerſales ad utrãuis extremitatum poſita neceſſaria, ſemper fit ſyllogiſmus: præterquàm ꝙ ſi maior neceſſaria fuerit, binę tãtũ cõuerſiones fient, & maioris ſecũdum terminos ad ſeinuicem, & minoris ſecũdum cõtingere ad oppoſitam qualitatẽ: ſi uero minor extiterit neceſſaria, tres fient conuerſiones duarum propoſitionum, ac rurſus concluſionis: nil enim prohibet & cõcluſionem cõuerti, quum ſit inexiſtẽs. (Sinautem prædicatiuæ) Si, inquit, ambæ fuerint affirmatiuæ, nõ fiet utilis complicatio: & hoc nõ iniuria. namq; in ſecũda nihil affirmationis cõcludiť: & quoniam ſi fieret cõcluſio, aut inexiſtẽs, aut neceſſaria, aut cõtingẽs eſſet, ſed neq; inexiſtẽs neq; neceſſaria eſſe poteſt: quum neutra propoſitionum hoc pacto fuerit accepta: uerũ neq; cõtingẽs negatiua: quoniam ita ſe habẽtibus propoſitionibus, cõcludi poterit negatiua uniuerſaliter neceſſaria, quæ omnes con
Expoſi. Alex. tingẽtes tollit. ¶ Aliter tamẽ Alexáder. ait enim, ꝙ poſteaquàm philoſophus dixit nõ fieri negatiuam concluſionẽ, ſubdidit (uerũtamẽ neq; eius, quod eſt contingere nõ ineſſe) quaſi innuens, cõtingẽtem propoſitionem ſola dictionis figura negatiua eẽ: re uero ipſa, affirmatiuam. (Neq; utiq; oppoſitarum negationũ)
Alia litera ſm expoſitionem Alexandri. Philoponus legit negationum: Alexáder uero, & plærię alii, affirmationum: ſi negationum legamus, ſenſus erit, Non ſolum ſequuntur negationes ſupradictæ, ſed neq; etiam affirmationes oppoſitæ iſtarũ negationum, Si uero legerimus affirmationum, ſenſus erit planior, & contextus dilucidior, ita ut dicamus, Quod non ſolum negationes ſupra traditæ ſequuntur, ſed neq; affirmationes negationibus illis oppoſitæ, puta, Neceſſe alicui, Cõtingere alicui, & Alicui ineſſe: hæ namq; illis contradicunt. ¶ Addit Alexãder,
Dubiũ Alexan. poſſe hanc quoq; complicationem monſtrari ſyllogiſticam deductione ad incommodum: uerum eadem à nobis, dicenda erunt, q̃ in ſuperioribus attulimus.

Conſimiliter autẽ ſe habebit ⁊ in ſyllogiſmis in parte, quum enim ſit priuatiuum ⁊ vniuerſale ⁊ neceſſarium: ſemper erit ſyllogiſmus, ⁊ eius quod eſt cõtingere, ⁊ eius quod eſt non ineſſe: demonſtratio autem eadem per conuerſionem: Quum vero affirmatiuum: nunquam. eodem namq; pacto monſtrabitur, quo ⁊ in vniuerſalibus: ⁊ per eoſdem terminos: Neq; quãdo vtrę q; fuerint acceptę affirmatiuę. huius enim eadem demonſtratio: quę ⁊ prius: quum vero vtręq; priuatiuę: vniuerſalis autem neceſſaria, quę non ineſſe ſignificat, per aſſumptos terminos non erit neceſſarius ſed conuerſa propoſitione, quę eſt ſecundum contingere, erit ſyllogiſmus: quemadmoduꝫ in prioribus. Quod ſi ambę indefinite aut in parte poſitę fuerint, non erit ſyllogiſmus: demonſtratio eadem ⁊ per eoſdem terminos. Planũ itaq; ex dictis, ꝙ dum priuatiua vniuerſaliter ponitur ⁊ neceſſaria: ſemper fit ſyllogiſmus: non ſolum eius: quod eſt cõtingere non ineſſe: ſed ⁊ eius quod eſt non ineſſe: dum vero affirmatiua, nunquam: ⁊ ꝙ eodeꝫ modo ſe habentibus, in neceſſariis ⁊ inexiſtentibus fit ⁊ non fit ſyllogiſmus: Sed ⁊ manifeſtum, ꝙ omnes imperfecti ſyllogiſmi, ⁊ ꝙ perficiuntur per prędictas figuras.

Eodẽ, inquit, pacto, quo in uniuerſalibus, ita & in ſyllogiſmis in parte erit & nõ erit utilis cõplicatio: ſi eniꝫ uniuerſalis ſit negatiua & neceſſaria, ſemp aſtruetur ſyllogiſtica cõiugatio, cõcludẽs contingentẽ pro inexiſtẽte, nõ autem pro uero & ſupra definito contingente: ſi uero affirmatiua fuerit, nunquã erit ſyllogiſmus: eodẽ namq; pacto mõſtrabiť, quo & in uniuerſalibus & p eoſdem terminos: puta, Album, homo, cygnus: motũ, animal, uigilans. ¶ Sed dubitãt q-
Dubiũ Alexan. & quorundã aliorum. dam, & Aphrodiſiẽſis Alexãder de quarta miſtionis huiuſce cõplicatione, ex maiore uniuerſaliter affirmatiua cõtingẽte, & minore neceſſaria in parte: uidetur enim monſtrari poſſe cõcluſionẽ fieri inexiſtẽtẽ, hũc in modũ: Cõtingit omne b/eſſe a, ex neceſſitate aliqđ c/nõ eſt a/ergo aliquod c/nõ eſt b. ſi enim non ſequiť, ſupponatur oẽ c/b/deinde addita maiore, Contingit omne b/eſſe a/nimirum ſequetur in prima, Cõtingit omne c/eſſe a/ quod minorem demolitur. Amplius eadem deductione poſſemus oſtendere, concluſionẽ fieri, contingere alicui non eſſe: ita, Contingit omne b/eſſe a/ex neceſſitate aliquod c/non eſt a/igitur cõtingit aliquod c/ non eſſe b/ſi enim non, ſit oppoſitum, Ex neceſſitate omne c/ b/contingit omne b/ eſſe a/ſequtur in prima miſtionis neceſſariæ & contingentis, Cõtingit omne c/eſſe a/quod minori contradicit. Demũ idem hoc arguunt exponentes: nam ſi minorem in parte exiſtentem ad uniuerſalem transferamus, monſtrabitur eſſe utilis ſenſibili oſtenſione. ¶ Ad hæc re-
Solutio quorundam. ſpondent nonnulli, cõcedentes complicationem iſtã utilem eſſe, non tamen inter utiles cõnumerari: quoniam illæ tantum ſyllogiſticæ cenſentur quæ p conuerſionem ad primam reuocantur figuram. ¶ Nos
Sña & ſolu-tio nr̃a. autem dicimus cum Ariſtotele, complicationẽ iſtam

nullo pacto utilem eſſe, quum termini reperiantur, in quibus nulli, putà, Contingit nullum equum eſſe album, ex neceſſitate aliquis homo non eſt albus, ergo ex neceſſitate nullus homo eſt equus. Ad rationes oppoſitas dicunt quidam, non ualere deductionem, propterea quòd oppoſitum concluſionis poterit eſſe ut nũc inexiſtens, qualem reſpuit, talis miſtio contingentis & inexiſtentis: ſed nobis reſponſio iſta non placet, præſertim quia ſuperius dixeramus, non oportere ſi maior eſſet cõtingens, minorem eſſe ſimpliciter inexiſtentem. Dicendum itaq; potius miſtionem illam non ualere, propterea quod propoſitio cõtingens, quæ erat maior, non fuit uere contingens: quod planum erit, ſi primo reducamus complicationem iſtam quartam ad ſecundam figuræ huiuſce: deinde hanc eandem ad ſecundam primæ ex maiore neceſſaria uniuerſaliter negatiua, & minore contingẽte: illæ etenim, ut ſupra diſtinximus, neque uere erãt neceſſariæ, neq; uere contingentes: & ob hoc non fit uera deductio ad incommodum. Ad ſecundam iudẽ reſpondemus. Ad tertiam uero dicimus, expoſitionẽ faciendam eſſe in conſimilibus propoſitionibus, propterea quòd in diſſimilibus, ut ſæpius repetiuimus, non ualet monſtratio ſenſibilis. (Neq; quando utræque fuerint acceptæ affirmatiuæ) Nam per terminos monſtrari poteſt neceſſariam concludere, putà, Album, homo, cygnus. ¶ Poſſemus tamen, inquit Alexander, & hanc oſtendere per deductionem concludere, Contingit alicui non: uerum eadem ad hæc dicenda erunt, quæ in ſuperioribus. (Quòd ſi ambæ indefinitæ) namq; ex ambabus in parte non fit ſyllogiſmus: & ob hoc neq; ex ambabus indefinitis, quoniam indefinitæ particularibus æquiualent. (Per eoſdem terminos) quibus, ſubaudias, in prima uſi fuimus, omni ineſſe ex neceſſitate: album animal, homo, medium album: quemadmodum in prima: ſed non eodem pacto: tunc enim animal alicui albo ex neceſſitate, & album alicui homini contingenter: nunc autẽ album alicui animali ex neceſſitate ineſt, & alicui ex neceſſitate non ineſt, ut coruo, & cygno, & homini, & rurſus contingit alicui ineſſe: & contingit alicui non ineſſe: & animal omni homini ieſt ex neceſſitate, nulli autem ex neceſſitate, album, animal, inanimatum. Poteſt & per eoſdem terminos dicere, quibus paulò antè uſus eſt exiſtentibus propoſitionibus uniuerſalibus & affirmatiuis: iſti autem erant, Nulli ex neceſſitate, album, cygnus, homo: Omni uero ex neceſſitate, motum, animal, uigilatio: Hæc Alexander (Et ꝙ eodem modo) Ex hoc manifeſtum eſt, quòd quarta miſtionis iſtius complicatio eſt inutilis. (Per prædictas figuras) Figuras dixit, hoc eſt, coniugationes: nã omnes per unã tm̃, ideſt, per primam perficiebãtur: aut melius per prædictas figuras, hoc eſt, prædictas miſtiones: ſecundum enim diuerſas miſtiones, ut uidimus, monſtrabantur, aut demum per prædictas figuras, per primam a ſecundam: namq; hæ quæ ambas habebant negatiuas, ſtatim perficiebantur per ſecundam, facta conuerſione ſecundum contingens. Et hæc hactenus de ſecunda: iam ad tertiam ex uniformibus tranſeundum. ¶ Omnia enim quæ ad ſecũdæ complicationes tam ſimplices quàm miſtas faciebãt: expediuimus, allatis primum rationibus, cur in hac, ex ambabus contingentibus, non fiat utilis coniugatio: refutata ibidem Themiſti opinione, contrarium ſentientis: deinde rationem in medium protulimus, cur negatiuæ contingentes ad affirmatiuas reducantur, non econuerſo, ſoluta inibi Leonis perpulchra inſtantia: allata etiam ac diſputata quęſtione de uniuerſalis negatiuæ contingentis conuerſione: ac ratione reddita: cur quum binæ uniuerſali affirmatiuæ contingenti neceſſarie opponuntur, una tantum in monſtrationem aſciſcatur, quodq; non reperiantur termini, quibus omni ex neceſſitate concludamus, contra Alulidum atq; Alexandrum. Deinde ad miſtas ex inexiſtentibus ac contingentibus huiuſce figuræ pedem contulimus, recitatis primum moderniorum opinionibus ſuper miſtione hac: ſimul ſoluta Diui Alberti inſtantia cõtra philoſophum: deinceps & cõtingentis dimidium terminis ad ſeipſum cõuerti mõſtrauimus, ſolutis ibidem Alexandri inſtantiolis, ac ratione allata, cur quarta ſecundæ non poſſit hac in miſtione expoſitione monſtrari. Mox aggreſſi eiuſdẽ figuræ miſtionem ex neceſſaria & contingente, recitauimus primo iuniorum circa hanc ſententias, ſoluta Philoponi inſtantia contra terminos ab Ariſtotele allatos, ſimul enodatis quibuſdam aliis dubitationibus circa Philoſophi contextum, ac ſolutis inſtantiis de quarta miſtionis iſtius complicatione. Sed de tertia iam dicamus figura.

Dictũ Alexan.

Epilogus omniũ q̃ in ſecunda figura tam ſimplicũ q̃ miſtarũ dicta ſunt.

Figura tertia ex ambabus contingentibus. Capi. XIIII.

SEd in vltima figura, & vtriſq; contingentibus, & altera, erit ſyllogiſmus: quum itaque Contingere ſignificent propoſitiones: & cõcluſio erit contingens: & quando hęc contingere: illa ineſſe. Quum vero altera neceſſaria poſita ſit: ſi affirmatiua quidem, non erit concluſio neque neceſſaria: neque inexiſtens: ſin autem priuatiua: inexiſtendi erit ſyllogiſmus, quemadmodum in prioribus. Accipiendum vero & in his conſimiliter contingens, quod in concluſionibus. Sint itaque primum contingentes: & a & b omni c cõtingant ineſſe, quoniam igitur cõuertitur affirmatiuum in parte: b vero omni c contingit: & c alicui eorum quę b contingere poſſet: quare ſi a omni cõtingit c, c autem alicui eorum quę b, neceſſe & a alicui b cõtingere. Fit enim prima figura: & ſi a contingit nulli c ineſſe b vero omni c contingeret: neceſſe & a alicui eorum quę b contingere non ineſſe. Erit enim rurſus prima figura per conuerſionem. Quòd ſi vtręq; priuatiue poſitę fuerint: ex ipſis quidem aſſumptis non erit neceſſarium: ſed conuerſis propoſitionibus, erit ſyllogiſmus, quemadmodum in prioribus: namq; ſi a & b contingit non ineſſe: ſi tranſumptum fuerit cõtingere nõ ineẽ, rurſus erit pr̃ia figura p cõuerſionẽ.

Circa

Opinio quorundã moderniorum.

Circa figuram tertiam dicunt moderniorum qui
dam cum ſuis cõpoſitionibus diuiſionibusq́;: ſi am/
bæ propoſitiones contingentes in ſenſu acceptæ fue/
rint diuiſionis, & ſubiectum utriuſq; ſuppoſuerit ꝑ
his, quæ ſunt quòd ſequitur contingentis ueri con/
cluſio, ſubiectum concluſionis accipiendo pro eo,
quod contingit & non pro eo, quod eſt: conſimiliter
ſi utriuſq; ſubiectum accipiatur pro iis, quæ contin
gunt, ſequitur concluſio contingens: in qua ſubiectũ
ea ſignificat, quæ contingunt, non ea quæ ſunt: eodẽ
pacto, ſi unius ſubiectũ pro iis capiać q̃ contingunt, al
terius pro iis, quæ ſunt. Quòd ſi præmiſſarum ꝑpo
ſitionum altera ſenſum retineat compoſitionis, diui/
ſionis altera, concluſionem nullam colligi aſſerunt:
ſinautem maior ſubiectum habeat pro iis quæ con/
tingunt, & minor pro iis, quæ ſunt, aut econuerſo, nõ
ualere exiſtimant hac in figura ex uniformibus com
Aliorũ opio magis ꝑipatetica — plicationes: Hæc nonnulli. ⁋ Alii melius, & cum Ari
ſtotele dicunt, quòd in tertia figura ex utriſque con/
tingentibus ſyllogiſmi omnes ſunt utiles, dummo/
do altera uniuerſalis extiterit: & hoc etiam uoluere
omnes recte ſentiẽtes. ⁋ Et hoc eſt, quod dicebat Phi/
Prima regula philoſophi in tertia. — loſophus, quaſi tres inuens regulas: Primam, quòd
ex utriſque contingentibus, ſemper concluſio erit cõ
tingens, quomodocunque uariatis propoſitionibus,
Secunda — dummodo altera uniuerſalis extiterit: Secundam, ꝙ
ex altera inexiſtente & contingente altera conſimili/
Tertia — ter uerum ſemper concludetur contingẽs: Tertiam:
quòd ex neceſſaria affirmatiua uerum ſequitur con/
tingens. ſed ex negatiua neceſſaria, & contingente af/
firmatiua, ſeu etiam negatiua, inexiſtens colligitur: &
hoc eſt, quod uoluit, quum dixit, Accipiendum uero
& in his ſimiliter contingens, quod in concluſioni/
bus. (Sint itaque primum) primam tertiæ coniuga/
tionem explicat ex utriſque uniuerſaliter affirmati/
uis: quam minore conuerſa, ad primam reuocans fi/
guram, monſtrat contingentem concludere in parte.
Itidem & ſi maior contingens uniuerſaliter, extite/
rit negatiua cum minore affirmatiua uniuerſaliter,
minore uerſa, fiet primæ complicatio quarta, conclu/
ſionem concludens contingentem negatiuam in par
te. Sinautem utræque extiterint negatiuæ, ex acce/
ptis nil concludetur, ſed minore aut utraque ad op/
poſitam conuerſa qualitatem, iidem qui & ſupra eri
gentur ſyllogiſmi.

Si vero hic terminorum eſt vniuerſaliter. ille in parte: eo
dem pacto ſe habentibus terminis, quo in eo quod eſt ineſ/
ſe: erit & non erit ſyllogiſmus. Contingat enim a / omni c/
ineſſe, b/autem alicui c/erit itaque prima figura: propoſitio
ne ꝯuerſa, quę eſt in parte, nam ſi a/omni c/c/ vero ali/
cui eorum quę b/ a/igitur alicui eorum quę b/contin/
git. Et ſi ad b/c/poſitum fuerit vniuerſale, conſimiliter. Iti/
dem & ſi a/c/ſit priuatiuum, b/c/vero affirmatiuum. erit enim
rurſus prima figura per conuerſionem. Sinautem vtręque
poſitę fuerint priuatiue, hęc vniuerſaliter, illa in parte, per
ipſa aſſumpta non erit ſyllogiſmus, ſed conuerſis erit, quẽ/
admodum in prioribus, quum vero vtręque indefinite, aut
in parte acceptę ſint, non erit ſyllogiſmus, neceſſe etenim
a/omni & nulli b/ineſſe. Termini inexiſtẽdi, animal, homo:
album: non inexiſtendi, equus, homo: album.

Si, inquit Ariſtoteles, altera uniuerſaliter, altera in
Cõtra' expõn Alulidis. — parte extiterit, iidem erunt ſyllogiſmi, qui & inexi/
ſtentes, hoc eſt, inquit Alulidus Roſadis, qui erant in
prima figura, in miſtione contingentis & inexiſten/
tis: uerum non uidetur philoſophi ſententia hunc in
modum ſe habere: quum enim in tali primæ figuræ
miſtione, minor erat negatiua inexiſtens, non efficie/
batur utilis complicatio: hæc autem minore etiam
negatiua ſecundum contingens, utique ſyllogiſtica
coniugatio fiet. ⁋ Aliter dicunt Alexãder atque Phi/
Expõ Alex. & Philoponi. — loponus, quòd tot erunt utiles complicationes hac
in figura in particularibus ex utriſque contingenti/
bus, quot in hac eadem erant ex ambabus inexiſtenti
bus. Cæterum eadem contra hanc quoque fieri pote
Reſpõſio aliorum. — rit inſtantia ⁋ Reſpondent itaque alii nõnulli, dictũ
Dña & expoſitio ſura. — hoc audiendum eſſe, quo ad quantitatem propoſi/
tionum, non quo ad qualitatem. Nos autem aliter:
& melius, dicimus ſimilitudinem iſtam ſimpliciter
intelligendam eſſe, ita quòd quemadmodũ ex utriſ/
que inexiſtẽtibus in tertia utiles fiebãt cõplicationes
eodem pacto & ex ambabus contingentibus: namq;
ſi ex ambabus negatiuis, & minore tantum ſyllogiſti
ca ergitur complicatio, non accidit hoc ex talibus, ſe/
cundum quod tales ſunt, uerum ſecundum quod
Dubitatio. — ad affirmatiuas reuocantur. ⁋ Sed inſuper exoritur
dubitatio, cur hoc etiam non protulerit de uniuerſa
libus, quum uniuerſales eodem & ipſæ ſe habeant pa
Solutio. — cto. ⁋ Reſpondemus hoc ideo factum fuiſſe, non ꝙ
in uniuerſalibus aliter eueniret, quàm in particulari
bus: uerum quia non in omni miſtione aut modo
propoſitionum ſemper complicationes in parte ſyllo
giſticæ ſunt, ueluti ex utriſque inexiſtẽtibus: namq;
quinta figuræ iſtius in aliis miſtionibus ſecus ſe ha/
bet. Cæterum de his infra diſputandum erit. (Itidẽ
& ſi a/c/) Omiſit Philoſophus complicationem ex ma
iore uniuerſaliter affirmatiua cum minore negatiua
in parte: quam tamen utilem eſſe nemini dubium
minore ſecundum contingens uerſa (quum uero
utræque indefinitæ) Inutiles explicat ex ambabus
indefinitis, aut in parte, aut alternatim: & ita ſermo/
nem perficit de ſimplicibus atq; uniformibus tertię.

Miſtio inexiſtentis & contingentis in tertia figura. Capi. XV.

CAEterum ſi hęc Inexiſtere, illa propoſitionum
ſignificet Contingere, concluſio erit, ꝙ con/
tingit, & non ꝙ ineſt: ſyllogiſmus autem erit eo
dem modo ſe habentibus terminis: quo & in
prioribus.

Dicunt moderniores circa miſtionẽ iſtã, ſi altera

Opi. quorũ dá moder.

fuerit contingens in ſenſu cõpoſitionis, cũ inexiſtẽte altera, nullã penitus concluſionem colligi: ſi autẽ in ſenſu extiterit diuiſionis, ac ſubiectam pro his, quæ actu ſunt, accipiatur, ſequi uolunt concluſionem poſſibilem in ſenſu diuiſionis. cõſimiliter, ſi minor inexiſtens ſit in parte cum maiore uniuerſaliter contingẽte, ſiue econuerſo, maior in parte, cum minore uniuerſali: Hæc illi.

Opinio aliorum.

¶ Nonnulli uero alii inquiunt, Si maior contingens extiterit, concluſio colligetur contingens in prima, ſecunda, quarta, & ſexta complicationibus: in tertia uero ac quinta, minime: quòd ſi maior inexiſtens fuerit cum minore contingẽte, nullam uolunt concluſionem ſequi contingentem.

Opinio antiquorum Philoponi

¶ Quidam autem antiquorum, & Philoponus, hunc in modum complicationes miſtionis huiuſce diſpoſuerunt: dicunt enim hac in figura miſtionis iſtius nũquàm fieri concluſionem inexiſtentem, ſed contingẽtem ſemper, non tamen in omnibus complicationibus eandem. Cæterum quæcunque inexiſtentem habent affirmatiuam, ſupra definitum colligunt contingens: quæcunque uero negatiuam, eandem habent nõ ſupra determinatum, ſed alterius generis contingens concludunt: adduntq;, inſuper omnes complicationes utiles eſſe præter eas, quæ minorem habent inexiſtentem negatiuam.

Opinio ſũpta a Leone Gerſo.

¶ Nos autem aliter, & multo melius, cum Leone Gerſonis dicimus, in hac figura ſecundum miſtionem hanc coniugationes omnes utiles eſſe, quomodocunque uariatis propoſitionibus. præter eas ſolas, quæ alteram habuerint inexiſtentem negatiuam in parte: & deinde adiicimus, contingens in his concluſum complicationibus, ſemper uerum eſſe contingens, nunquam autem Nulli ex neceſſitate: & hoc eſt quod dicit Ariſtoteles (cõcluſio erit, quòd contingit, & non quòd ineſt.) ſed hæc infrà planius elucidabuntur. (Quo & in prioribus) Exponit alexander, hoc eſt, ex ambabus inexiſtentibus.

No. hic uarias expoſitiones.

¶ Aliter diuus Albertus, id eſt, quemadmodum ex Ambabus contingentibus affirmatiuis aut negatiuis, fiunt utiles complicationes: ita ex altera inexiſtente, & contingente altera: nos autem hunc in modum exponimus (quo & in prioribus) hoc eſt, ueluti in prima figura ex altera uniuerſali, atque altera in parte.

Sint enim primum pꝛędicatiuę: ꝛ a/omni inſit c/b/ vero omni contingat ineſſe. Conuerſo igitur/b/c/ pꝛima erit figura, ꝛ concluſio ꝙ contingit a/alicui b/ ineſſe: nam quando in pꝛima figura pꝛopoſitionum altera ſignificaret contingere, concluſio erat contingens. Conſimiliter autem, ꝛ ſi b/c/ineſſe, a/c/ vero contingere: ꝛ ſi a/c/ pꝛiuatiuum: b/c/autem, pꝛędicatiuum: ſit autem vtrumuis, vtroque modo erit concluſio contingens: ſit enim rurſus pꝛima figura: monſtratum vero eſt, ꝙ dum altera pꝛopoſitio in ipſa Contingere ſignificat, ꝛ concluſio erit contingens, ſed ſi contingens pꝛiuatiuum ad minus extremum poſitum fuerit, per ipſa quidem poſita, non erit ſyllogiſmus: conuerſis autem erit, quemadmodum in pꝛioꝛibus.

Eas explicat, quæ ambas habent uniuerſaliter affirmatiuas & inquit, in his ſemper uerum concludi contingens. namque maiore, aut minore conuerſa, ad primam reducuntur figuram. (Et ſi a/c/ priuatiuum.) exponit eas, quæ propoſitiones habent figura diſſimiles: & inquit, ſi maior negatiua extiterit ſeu contingens, ſeu inexiſtens cum minore affirmatiua, eodem pacto complicationem utilem erigi ad contingens colligendum: conſimiliter, ſi contingens negatiua minor extiterit, uerum non ex ipſis propoſitionibus, ſed minore ſecundum contingens uerſa: & hoc eſt quod uolebat Philoſophus, quum dixit (ſed ſi contingens priuatiuum ad minus) oportet enim inquit Philoponus, extrinſecus addere priuatiuum cõtingens: namque ſi minor inexiſtens fuerit negatiua, nulla, inquit, efficitur complicatio ſyllogiſtica, propterea, quòd id genus negatiua in affirmatiuam trãſire minimè poteſt: & hoc etiam ſenſere alii plerique.

Expoſitio Philoponi

¶ Nos autem dicimus cum Leone Gerſonis coniugationes iſtas utiliſſimas eſſe deduciq; ad primam figuram maioris ac concluſionis conuerſione, præmiſſis propoſitionibus tranſpoſitis. Sit enim complicatio, Contingit omne c/eſſe a, Nullum c/b/ dico quòd ſequitur ui ſyllogiſtica, Contingit aliquod b/non eſſe a. nã minorem facio maiorem, cunq; hac & conuertente maiorẽ, cõcludo in prima figura cõclionẽ cõuertẽtẽ: hoc pacto, Nullũ c/b, Contingit aliqđ a/eſſe c/ ergo contingit aliquod a/non eſſe b/ & quoniam, ueluti ſupra monſtrauimus, contingens negatiua in parte in ſeipſam conuertitur, erit in concluſione, Cõtingit aliquod b/non eſſe a/ quod uolebamus. Conſimiliter & alias omnes monſtrare poterimus, in quibus minor uniuerſalis extiterit negatiua contingens, quãquàm has Philoſophus aliter ad primam reducit. Hoc etiã notauerat Aphrodiſienſis Alexander.

Expoſitio propria.

¶ Sileãt igitur qui has inutiles ſunt arbitrati: ſed & magis ſileant, q uolunt hac in figura dimidium concludi contingentis: hoc enim fieri nequit, quum omnes figuræ iſtius complicationis ad primæ particulares reuocentur, q̃, ueluti ſupra diſputauimus, uere contingentem ſemper colligũt. (Conuerſis.) namque binæ fiunt cõuerſiones: una, terminis ad ſeinuicem, altera ſecũdũ contingens, aut una premiſſarum alterius, ſecunda concluſionis.

Cõtra aliorũ expõnes & opiniones.

Quod ſi hęc pꝛopoſitionum vniuerſaliter, illa in parte ſit, vtriſq; pꝛędicatiuis exiſtẽtibus, aut ea pꝛiuatiua quę vniuerſaliter, affirmatiua vero: quę in parte, idem erit ſyllogiſmoꝛum modus: omnes enim per pꝛimam concluduntur figuram: quare manifeſtum, ꝙ eius, quod eſt Contingere, ꝛ non eius. quod eſt Ineſſe, erit ſyllogiſmus: ꝙ ſi affirmatiua vniuerſaliter: pꝛiuatiua vero in parte: per impoſſibile erit demonſtratio: inſit enim b/omni c/a/vero contingat alicui c/non ineſſe, namque ſi inerit ex neceſſitate omni b/b/ vero omni c/ponitur ineſſe: a/omni c/ex neceſſitate inerit. Hoc autem monſtratum pꝛius: verum ſupponebatur, alicui contingere non ineſſe. Sed quum indefinitę aut in parte vtręq; fuerint acceptę, non erit ſyllogiſmus. Demonſtratio autẽ, eadem, quę ꝛ in vniuerſalibus ꝛ per eoſdem terminos.

Ad eas

Ad eas ſe confert, quæ alteram habent uniuerſalẽ, in parte alteram, inquiens, ſi ambæ extiterint affirmatiuæ, aut negatiua fuerit uniuerſalis, affirmatiua uero, quæ in parte, eundem fore concluſionis modum factis ut ſupra, cõuerſionibus enim ad primam reuocantur figuram: & ex hoc planum, quòd ſemper uere contingentem concluſionem colligunt: in prima namq; in particularibus omnibus uere contingens concludebatur. (Quòd ſi affirmatiua uniuerſaliter.) ſi, inquit, minor uniuerſaliter inexiſtens ſit cum maiore contingente in parte, monſtrabimus per deductionem ad incommodum complicationem ſyllogiſticam eſſe, puta, Contingit aliquod c non eſſe a, Omne c eſt b dico quòd ſequitur, Cõtingit aliquod b nõ eſſe a. ſi enim non concluditur, ſit oppoſitum, Ex neceſſitate omne b a deinde huic addatur minor: Omne c b & concluditur in prima, Ex neceſſitate omne c a cuius oppoſitum ſupra poſueramus.

Dictũ Alexã. & Philoponi.

Verum, inquiunt Alexander atque Philoponus, complicationem iſtam conuerſione etiam monſtrari, ſiquidem, ceu ſupra diximus, negatiua contingens in parte, conuertitur & in ſeipſam, & in oppoſitam qualitatem: puta hoc pacto, Omne c b (hæc enim, quę minor erat fiet maior in prima) deinceps huic addatur maiorẽ conuertens, Contingit aliquod a non eſſe c quam ſi ad oppoſitum uerterimus, cõcludemus, Cõtinigt aliquod a eſſe b & ex conſequenti, Contingit aliquod b eſſe a & ulterius, Contingit aliquod b non eſſe a quod uolebamus.

Dubitatio.

Sed iam ſubito dubitãdum erit, Ariſtoteles monſtrationem iſtam non faciat, quum, quemadmodum inquit Alexãder, oſtenſio hæc multo ſit dilucidior. Dicerent fortaſſe quidam fuiſſe hoc à Philoſopho prætermiſſum tanquã planum ac manifeſtũ.

Sententia Buranæ cõtra Alexãdrũ & Philoponum.

Verum ad hoc aliter nos reſpondemus, dicentes, monſtrationem iſtam tum quòd intricatior & obſcurior eſt, nec commode nec recte etiã fieri poſſe: nam, ueluti ſupra longa quæſtione diſſeruimus, negatiuæ in affirmatiuas, non autem econuerſo affirmatiuæ in negatiuas conuertũtur: & propterea, quũ oſtenſio hæc non procederet, niſi facta affirmatiuæ conuerſione in negatiuam: namque aliter quęſitum non monſtrabatur: omiſit Ariſtoteles monſtrationẽ iſtam, tanquàm propoſito inutilem, & non legitime procedentem, quum ex ignotioribus notiora arguere contendat.

Oſtenſio Theophraſti.

Sed Theophraſtus, referente Alexandro, ſuperiorem complicationem aliter monſtrat: nãque primum contingentem maiorem ad inexiſtentẽ transfert: deinde ex ambabus inexiſtentibus facta cõiugatione, ex oppoſito arguit concluſionis, atque ita monſtrationẽ per impoſſibile claudit: ille igitur hũc in modum.

Dubitatio authoris.

Sed quęſtio eſt, ſi maior non cõtingẽs, ſed inexiſtẽs fuerit, an utilis & legitima complicatio uocitanda ſit. Videtur enim deductione atque expoſitione monſtrari poſſe: Deductione, hunc in modũ, Aliquod c non eſt a, Contingit omne c eſſe b dico ꝙ ſequitur, Contingit aliquod b non eſſe a quia ſi nõ, ſit oppoſitum, Ex neceſſitate omne b eſt a cui addatur minor, facta inexiſtens, Omne c b & concludemus, Ex neceſſitate omne c a quod maiorem contradictione tollit. Expoſitione uero, ſi maiorem in parte exiſtẽtem fecerimus uniuerſalem.

Solutio quorundam.

His nonnulli manus dedere, aſſerentes coniugationem iſtam ſyllogiſticã eſſe: quòd ita hoc ſit, Philoſophi etiam teſtimonio cõprobant: namque, inquiunt iſti, uidens hoc Ariſtoteles, dixit (quod ſi affirmatiua uniuerſaliter, priuatiua uero in parte) nec addidit inexiſtens, ſeu contingens, quaſi uolens, quòd utroque modo utilis fieret complicatio.

Solutio Alexãdri.

Alexãder uero, atque alii ferme, omnes negant coniugationem iſtam utilem eſſe, & ad deductionem reſpondent, non ualere monſtrationem propterea ꝙ minor ſi fiat inexiſtens, poterit eſſe ut nunc inexiſtens.

Contra ſolutionem.

Sed contra hoc, ſaltem ex tali mõſtratione poterimus, ſi non neceſſariam, inexiſtentem tamẽ, concludere: quæ ita maiorem demolietur, quemadmodum & neceſſaria.

Solutio Buranæ.

Reſpondemus itaque nos, aliter dicentes, cõiugationem iſtam ex ſe quidem inutilem eſſe, fieri tamen poſſe ſyllogiſticam, ſi minor cõtingens efficiatur inexiſtens: ſic enim ex ambabus inexiſtentibus, inexiſtens colligetur cõcluſio deductio igitur illa nil amplius monſtrat, niſi quòd ſi minor fiat inexiſtens, aliquid ſyllogiſtice concludetur. Verũ & hæc fortaſſe aliquam redargutionem patientur: alius ergo de his ſpeculatius perſcrutetur. Ad expoſitionem iam ſatis ſupra reſpondimus, non poſſe nec debere expoſitionem fieri in diſſimilibus propoſitionibus. (Sed quum indefinitæ.) ſi, inquit, indefinitæ aut particulares utræque extiterint, nulla fiet utilis complicatio. (Demonſtratio autem eadem.) ac ſi diceret, poſſunt complicationes iſtę per eoſdem redargui terminos, per quos refellebantur in totum contingẽtes ex utriſque contingentibus: erant autem termini omni inexiſtendi ex neceſſitate, Animal, homo, albũ: nulli, Equus, homo, album. Verum, inquit Alexander, fortaſſe contextus mendoſus eſt, & pro eo, quod eſt (Demonſtratio autem eadem, quæ ex utriſque cõtingentibus) ſcriptum fuit: Demõſtratio autem, quæ & in uniuerſalibus. Sed hæc ſufficiant ad expoſitionem miſtionis ex inexiſtente & contingente: Ad miſtas ex neceſſaria & contingente iam tranſeamus.

Miſtio neceſſariæ & contingentis in tertia figura. Cap. XVI.

VErum, ſi eſt hęc quidem propoſitionum neceſſaria: illa vero contingens: dum termini ſunt pręadicatiui, ſemper eius: quod eſt, Contingere: erit ſyllogiſmus: quum vero ſit hoc quidem pręadicatiuum, illud autem priuatiuum ſi affirmatiuum ſit neceſſarium eius, quod eſt Contingere non ineſſe: ſi vero priuatiuum: & eius, quod eſt Contingere: & eius quod eſt Non ineſſe.

HAC in miſtione dixerunt modernorum non/

nulli ſi utraque præmiſſarum propoſitionum in ſen
ſu fuerit accepta compoſitionis, quòd poſſibilis, non
autem contingens ſequitur concluſio: ſi uero maior
& compoſita & neceſſaria extiterit, cum minore con/
tingente, ac diuiſa, cuius ſubiectum pro eo, quod eſt,
accipiatur, conſimiliter non contingentem, ſed poſſi/
bilem colligi uolũt cõcl'ioné. Quòd ſi retrouerſum
poſitæ fuerint propoſitiones, & maior contingens
extiterit cum minore neceſſaria, ac maioris ſubiectũ
tam pro eo quòd eſt, quàm pro eo quod eſſe poteſt,
accipiatur, ſequi dicunt contingentem cõcluſionem,
cuius ſubiectum eandem ſignificationem retineat: q
ſi maioris ſubiectũ pro eo duntaxat, quod contingit,
capiatur, ſequi negant contingens. Sin autem contin/
gens in ſenſu accipiatur compoſitionis, cum neceſſa/
ria diuiſa, poſſibilem quidem aſſerunt concludi, non
autem contingentem: conſimiliter, quum utraque
fuerit diuiſa, & maior neceſſaria cum minore contin/
gente, ſumpto etiã concluſionis ſubiecto pro eo qd'
eſſe poteſt Quod ſi maior contingens extiterit, cum
minore neceſſaria, ac maioris ſubiectum, tam pro eo
quod eſt, quam pro eo quod eſſe poteſt, accipiatur,
contingentem ſequi uolunt concluſionem: uerum ſi
maioris ſubiectum pro his tantum ſumatur, quæ cõ
tingunt, ſequi negant concluſionem contingentem.
Hæc quidam: alii uero aliter. inquiũt enim, ſi maior
fuerit neceſſaria cum minore contingente, quòd ne/
ceſſarium concludetur: ſin econuerſo ſe habuerint
propoſitiones, contingentem colligi uolunt conclu/
ſionem: & hæc moderniores, & hunc in modum.

Opinio priſcorũ & peripatetica.

¶ Priſci uero & Ariſtoteles, ſi altera inquiunt, neceſ/
ſaria fuerit & contingens altera, in tertia figura, atque
neceſſaria propoſitio extiterit affirmatiua, ſemper ue/
rum concludetur contingens: quòd ſi negatiua fue/
rit, nõ ueri contingẽtis erit cõclio, ſed eius qd' ſupra
nõ neceſſariũ uocitauimus, quodq; inexiſtẽtis uicem
obtinere uolebamus.

*Sed eius: quod eſt: Ex neceſſitate non ineſſe, non erit ſyl
logiſmus: quemadmodum neque in alteris figuris. Sint ita
que prędicatiui primum termini & a/omni c/inſit ex neceſſi
tate: b/vero contingat ineſſe omni c/quoniam itaque a/
omni c/ex neceſſitate: c/vero alicui b/contingit: & a/alicui
b/contingens erit & non inexiſtens. Sic igitur accidebat &
in prima figura. Conſimiliter autem monſtrabitur & ſi b/c/
neceſſarium poſitum fuerit, a/c/vero contingens. iterũ ſit
hoc prędicatiuum, illud priuatiuum, ſed prędicatiuum ne/
ceſſarium: & a/contingat nulli eorum: quę c/ineſſe: b/vero
omni inſit c/ex neceſſitate: erit itaq; rurſus prima figura.*

Non concluditur, inquit, hac in figura ſecundum
miſtionem iſtam neceſſarium aliquo pacto: ueluti ſu
pra quoque fiebat in prima ac ſecunda figuris. Sed
contra, ait Alexander, uidetur poſſe monſtrari per

Dubiũ Alex.

deductionem ad incommodum tam ĩ prima quàm
in ſecunda ex neceſſaria negatiua cum affirmatiua cõ
tingente, neceſſariam ſequi concluſionem: cur ergo
dixit Ariſtoteles (quemadmodum neque in alteris.)

¶ Reſpondet idem, aut deductionem damnandam eſ
ſe, aut complicationes tertiæ per quas deductionem

Solutio.

fecimus: addit tamen ſe plura de hoc quæſiuiſſe in li
bello de diſcordia, ſecundum miſtiones Ariſtotelis
ac ſociorum, & plura adhuc in logicis gloſſematis:
nos autem & dubitationes iſtas ſupra in medium at
tulimus, & allatas etiam ſoluimus. (Sint itaque præ/
dicatiui.) eam primo explicat, quæ ambas habet affir
matiuas, maiorem neceſſariam cum minore contin/
gente, utraſque uniuerſales: & inquit, minore cõuer
ſa, ad primam reduci figuram. in qua uerum conclu
debatur contingens, non autem id quod non neceſſa
rii uicem obtinebat. Cæterum poſſemus & aliter ma
ioris uerſione ad primæ figuræ complicationem ter/
tiam ex maiore conſtantem cõtingente & minore ne/
ceſſaria, reuocare cõiugationem iſtam hoc pacto: Cõ/
tingit omne c/eſſe b/Ex neceſſitate aliquod a/b/ ergo
Contingit aliquod a/b/eſſe: deinde cõuerſa cõcluſio/
ne, Cõtingit aliqd' b/eſſe a/quod uolebamus. (Cõſi/
militer autem monſtrabitur.) Eodem inquit modo
& alteram monſtrabimus complicationem, quæ ma/
iorem habet contingentem cum neceſſaria minore.
(Iterum ſit hoc prædicatiuũ.) Eas nunc explicat quæ
alteram habent affirmatiuam, negatiuam alteram, &
inquit, Si maior negatiua contingens extiterit, cum
minore affirmatiua neceſſaria, quod concluſio uere
colligetur contingens. nam minore conuerſa, redit
iterum primæ figuræ complicatio quarta ex maiore
uniuerſaliter negatiua contingente cum neceſſaria
minore in parte. Poſſemus & maioris cõuerſione cõ/
iugationem iſtam ad primæ figuræ imperfectas re/
ducere: ſed melius eſt, quum fieri poteſt ad perfectũ
quàm ad imperfectum ſyllogiſmos reuocari. ¶ Sed

Dubitatio.

ſtatim exhoritur quęſtio, cur in his quoque ex diſſi
milibus propoſitionibus, non eam prępoſuerit philo
ſophus, quæ maiorem habent neceſſarium cum mi/
nore contingente, quemadmodum in his, quæ am/

Solutio.

bas habebant affirmatiuas. ¶ Reſpondemus maioris
elucidationis gratia ſemper Ariſtotelem conſimiles
ſibiinuicem complicare coniugationes, ut ex unius
monſtratione, altera quoque clareſcat: & quoniam
paulò antè in præcedente miſtione poſuerat imper/
fectas, ideo hac quoque in miſtione de his conſequẽ/
ter agendum eſſe operæprecium duxit: ſed quia in
negatiuis perfectæ ſolæ uerum concludebant contin
gens, imperfectæ non uerum, prius egit de perfectis,
tanquam quæ conſimilem cum præcedentibus con/
cluſionem haberent.

*Etenim priuatiua ꝓpoſitio contingere: ſignificat: Planũ igit
q concluſio erit contingens. namque quum ſic ſe haberẽt
in prima figura, propoſitiones & concluſio erat contingens
ſed ſi priuatiua propoſitio neceſſaria: & concluſio erit: q cõ
tingit alicui non ineſſe: & q non ineſt: ponitur enim a/nulli
ex neceſſitate: b/vero oĩ contingere: cõuerſo itaque b/c/affir/
matiuo: prima erit figura & neceſſaria priuatiua propoſitio
verum quando ita ſe haberent propoſitiones: accidebat
a/ipſi c/& contingere alicui non ineſſe & non ineſſe: quare &*

a/ipſi

⁊ a/ipſi b/neceſſe alicui non ineſſe: quum vero priuatiuum ad minus extremum poſitum fuerit, ſi contingens, erit ſyllogiſmus tranſumpta propoſitione, quẽadmodum in prioribus: ſi vero neceſſarium, non erit. etenim omni neceſſe, ⁊ nulli contingit ineſſe. Termini ꝙ omni inſit, Sõnus, equus, dormiens, homo: ꝙ nulli, Somnus, equus, vigilans, hõ.

Quaſi rationem reddit, cur uerum ſequatur contingens: nãq; in prima figura, ex maiore contingente cum minore neceſſaria affirmatiua, uerum concludebatur contingens. Cæterum, inquit Alexander, contextus iſte incongruitatem quandã habet, & fortaſſe cõgruus eſſe poſſet, ſi hunc in modum ſe haberet, Et ſi priuatiua ꝓpoſitio cõtingere ſignificet, planum ꝙ cõcluſio erit cõtingens. (Sed ſi priuatiua propoſitio neceſſaria,) ſi inquit ꝓpoſitio negatiua non cõtingens, ſed neceſſaria extiterit, cum altera contingente, nimirum concluſio ↄcludetur inexiſtens, non aũt contingens: hoc enim ſignificauit, quum dixit (quod cõtingit alicui non ineſſe & qđ non ineſt) ac ſi diceret, concluſio quidem contingens erit, non tñ ſm determinationẽ. (Si uero neceſſarium.) ſi uero, inquit, nõ maior ſed minor ponat̃ neceſſaria, nullo pacto ad q̃ſitũ erit ſyllõs: ppt̃a ꝙ minor non eſt affirmatiua, & cõcluſio, quum non ſit ueri contingentis, negatiua in parte, in ſeipſam terminis conuerti nõ poteſt. Si enim uere eſſet contingens, nimirũ utilis foret: quemadmodum & miſta ex contingente & inexiſtente maiore ac concluſione cõuerſis cum præmiſſarum tranſpoſitione.

Notandũ ex Alexan.

¶ Cæterũ, inquit, Alexander, licet cõplicatio hæc ad quæſitum propoſitum ſit inutilis, non tñ penitus eſt inutilis, propterea ꝙ factis prædictis conuerſionibus poſſumus concludere eam quæ concluſionem cõuerterit, hunc in modum: Contingit oẽ c/eſſe a/Nullum c/ex neceſſitate eſt b/dico ꝙ ſequitur, Aliquod a/ non eſt b, hoc pacto, Nullum c/ex neceſſitate eſt b/ Contingit aliquod a/eſſe c/ſequitur utiq; ĩ prima figura, Aliquod a/non eſt b. Sed iſta iam in ſuperioribus planiſſima facta ſunt.

Conſimiliter ſe habebit, ⁊ ſi hic terminorum vl̃r: ille in parte ad medium: nam quum prædicatiui fuerint vtriq;, ei⁹ quod eſt Contingere, ⁊ non eius quod eſt Ineſſe, erit ſyllus ⁊ qñ hoc priuatiuum acceptum fuerit, illud vero affirmatiuum: ſed neceſſarium affirmatiuum: eius quod eſt Contingere: qñ autem priuatiuum neceſſariũ ⁊ concluſio erit eius quod eſt Non ineſſe: idem nãq; mõſtrationis modus ⁊ vl̃r terminis exiſtentibus: neceſſe etenim per primam figuram ſyllõs perfici: quare quemadmodum in illis, ⁊ in his neceſſarium accidit: quum vero priuatiuũ vl̃r acceptum ad minus poſitum fuerit extremum ſiquidẽ contingens: erit ſyllõ per conuerſionem: ſin autem neceſſarium, non erit: mõſtrabitur autem eodem pacto, quo ⁊ vl̃ibus: ⁊ per eoſdem terminos. Planum itaq; ⁊ in hac figura, qñ ⁊ qõo erit ſyllus: ⁊ qñ contingendi ⁊ qñ inexiſtendi: ſed ⁊ manifeſtum, ꝙ omnes imperfecti: ⁊ ꝙ perficiuntur per primam figuram.

Finis Miſtionum.

Eadem, inquit, concluſio concludetur & in his cõplicationibus tertiæ, quę alteram habent ul̃r, alteram in parte: quum.n. dixit (ſi hic terminorum ul̃r, ille ĩ parte ad medium tertiæ figuræ diſpoſitionẽ deſcripſit: in hac enim termini duo de uno prædicãtur medio, quod non erat in aliis. Eodem inquã pacto ſe habebit, quantum ad concluſionem, non quantum ad monſtrationem ait Alexander. nãq; in ul̃ibus ſemper minore conuerſa, ad primam reducebãtur figuram, hic autem non ſolum minore, ſed etiã maiore, ueluti hæc pertractantibus manifeſtũ. (nam quum prædicatiui.) hoc eſt, ſi ambæ extiterint affirmatiuæ propoſitiones, aut ſaltem neceſſaria ipſa, ſemper uerum concludetur contingẽs. Sin autem propoſitio neceſſaria non affirmatiua, ſed negatiua ſit concluſio erit nõ ueri contingentis, ſed eius quod non neceſſarium uocitatur, & inexiſtens ſignificat. Hoc autem intelligẽdũ, ſi neceſſaria negatiua & ul̃is extiterit, quod & Philoſophus monſtrauit, quum dixit, (idem nãq; monſtrationis modus, & uniuerſaliter terminis exiſtentibus) nãq; quemadmodum ul̃es minoris conuerſione mõſtrabantur, ita & particulares iſtæ, quæ maiorem habent ul̃r negatiuam neceſſariam cum minore contingente in parte. ¶ Philoponus tamen, atq; alii nonnulli, uoluerunt Ariſtotelem hoc in loco ſignificare complicationem, quæ maiorem habeat negatiuam neceſſariam in parte, cum minore uniuerſaliter contingente: quod tñ falſum eſt: nãq; nullibi uoluit Ariſtoteles complicationes iſtas utiles eſſe, quæ maiorem haberent negatiuam in parte, aut neceſſariam, aut inexiſtẽtem, cum minore contingente ꝙ ſi per deductionem ad incommodum aut ſenſibilem expoſitionem hoc monſtrare contenderis, nihil facies: eodem nãque pacto reſpondebimus, quo & in aliis miſtionibus ad cõſimiles complicationes dicebamus. Errant itaq; qui de id genus coniugationibus intellexiſſe Philoſophũ autumant: hoc enim & ipſe quaſi oſtendit, quum dixit (neceſſe etenim per primam figuram ſyllogiſmos perfici) ac ſi diceret, conuerſione enim ad primam figuram tales oſtenduntur cõplicationes. (Quare quẽadmodum in illis). Quæreret inquit Alexander quiſpiam peropportunæ, cur non hæc quoq; protulerit Philoſophus de miſtis ex inexiſtente ac contingente in hac eadem figura ¶ Reſpondet idem, quod hic dicitur, tãquàm cõe intelligendum eſſe. nam quemadmodum in prima figura habemus concluſiones, ita & in aliis omnibus ad primę ſimilitudinem. (Quum uero priuatiuum.) Si, inquit, minor uniuerſaliter negatiua extiterit, & contingens cur maiore neceſſaria affirmatiua in parte conuerſa minore, ad oppoſitam qualitatem fiet ſyllogiſtica complicatio, aut etiã maiore conuerſa ſimul cum cõcluſione: qm̃ negatiua cõtingens in parte, terminis in ſeipſam remeat: cõcluſio autem erit contingens ſm determinationem. Sin autem non cõtingens, ſed neceſſaria fuerit negatiua minor, nulla penitus erit ad quæſitum determinatum utilis complicatio, ad quęſitum dico determinatum, propterea ꝙ ſi ipſum conuertentẽ uellemus conclu-

Expoſitio Philoponi

Dubium Alexandri Solutio

dere, poſſemus utique præmiſsis tranſpoſitis, ac maiore conuerſa. (Monſtrabitur autem eodem pacto. hoc eſt, terminorum eorundem appoſitione: erunt autem termini illi, ſomnus, dormiens, equus, homo: ſomnus, uigilans, equus, homo. ℣ Philoponus tamen aliter terminos iſtos diſponit, & fortaſſe melius: uult enim ſic ſe hos habere, Somnus, equus, homo, dormiens: ſomnus, equus, homo, uigilans: & forte ſatius ita erit: quoniam in tertia, uti planum eſt, medius ultimum obtinet locum, tanquã qui ſem per ſubiiciatur. ℣ Scitu tamen dignum, inquit Alexander, quod concluſiones in his concluſæ terminis non ſimpliciter ſunt neceſſariæ, ſed cum determinatione: ſufficiant tamen ut tollant, & inexiſtentem & neceſſariam fieri concluſionem: namque Omni ineſſe, ſimiliter tulit & neceſſarias & inexiſtentes negationes: & Nulli ineſſe, affirmationes omnes tam neceſſarias quàm inexiſtentes. (Planum itaque.) reliquas omnes inutiles complicationes tanquàm ex ſuperioribus claras prætermiſit, eas inquam quę ex ambabus particularibus, quæue ex utriſque indefinitis conſtant. (Per primã figuram.) Hoc eſt qđ ſupra dixerat, Per prædictas figuras: aut figuras, ut diximus coniugationes nuncupauerat. ℣ Sed iam totum ſimpliciter ſyllogiſmorum negocium expleuimus inexiſtentium, neceſſariorum, & contingentium, ac miſtorum in prima, ac ſecunda, & demum tertia figura: quam nuper explicuimus, primum recitatis moderniorum opinionibus circa complicationes ex utriſque contingentibus: deinde, & contextu expoſito, quomodo ex utriſque contingentibus, ita fiat ex ſyllogiſmus, quemadmodum & ex utriſque inexiſtentibus: poſtea miſtionem ex inexiſtente ac contingente aggreſſi, primum moderniorum opiniones explicuimus: damnata deinceps Philoponi ac quorundam aliorum ſententia, negantium ex minore inexiſtente negatiua, unlem fieri poſſe complicationem. Deinde ratio in medium allata, cur Ariſtoteles quintam miſtionis huiuſce complicationem deductione monſtret, quum alioquin poſſet conuertendo monſtrare, allata ibidem Theophraſti oſtenſione alia, ſolutaq; inſuper perpulchra dubitatione, circa coniugationem ex maiore inexiſtente negatiua in parte, cum minore uniuerſaliter contingente. Demum acturi de miſtis ex neceſſaria & contingente, primum attulimus moderniorum ſententiam, ſoluta dubitatione de Ariſtotelico proceſſu circa complicationes iſtas: damnata etiam ibidem Philoponi atq; aliorum quorundam opinione, uolentium ex maiore neceſſaria negatiua in parte, cum minore contingente, utilem fieri complicationem: recitato inſuper diuerſo terminorum ordine, quos Philoſophus ad quaſdam refellendas coniugationes poſuerat. Sed his tot tantiſq; exactis, ad reliqua pes iam ferendus eſt, quæ, quoniam & faciliora & clariora etiam ſunt, planius facilius à nobis quoque exponenda occurrent.

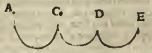
Expoſitio Philopõi.

Notandũ ex Alexan.

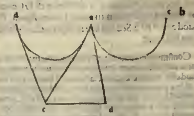
Epilogus oiuȝ dcto rũ de figuris ſyllogiſticis.

Quod figuræ ſyllogiſmorum ſint tantum tres.

QVod igitur ſyllogiſmi, qui in his ſunt figuris, per vniuerſales perficiuntur ſyllos, qui in prima figura, & in illos reducuntur, planum ex dictis: ꝙ autem ſimpliciter omnis ſyllogiſmus ita ſe habebit, nunc erit manifeſtum, qñ monſtratum fuerit ſyllogiſmuȝ omnem per harum aliquam figurarũ effici. neceſſe igitur omnem demonſtrationem: atq; omnem ſyllogiſmum, aut inexiſtens quippiam, aut non inexiſtens monſtrare: & hoc aut vniuerſaliter, aut ſecundum partem: amplius aut oſtẽſiue aut ex ſuppoſitione: eius vero qui eſt ex ſuppoſitione, pars eſt qui per impoſſibile. Primũ itaq; dicamus de oſtenſiuis: his enim monſtratis: planũ erit & in his, qui ad impoſſibile: & omnino qui ex ſuppoſitioe. Si igitur oporteat a/de b/ratiocinari, vt inexiſtens, aut non inexiſtens, neceſſe eſt accipere aliquid de aliquo.

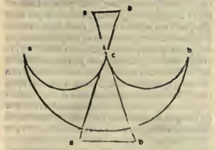

Si ergo a/de b/acceptũ fuerit: quod eſt/A/principio, ſumptum erit: ſi autem de c/c/vero de nullo, neq; de illo aliud neq; de a/alterum: nullus erit ſyllogiſmus: eo enim, ꝙ vnũ de vno ſit acceptum, nil accidit ex neceſſitate: quare aſſumẽda & altera propoſitio. Si itaq; a/de alio fuerit acceptũ, aut aliud de a/aut de c/alterum, eſſe quidem ſyllogiſmum nihil prohibet, ad b/tamen non erit per accepta. neq; quando c/alteri: & illud alii, & hoc alteri, non fuerit autem ad b/copulatum, nec ſic erit ad b/ipſius a/ſyllogiſmus.

Omnino enim diximus, ꝙ nullus vnquam erit ſyllogiſmus alio, de alio: non accepto aliquo medio, quod ad vtrũq; ſe habet quodammodo prędicationibus: ſyllogiſmus nanque ſimpliciter ex propoſitionibus eſt, ad hoc aut ſyllogiſmus ex propoſitionibus ad hoc: ſed impoſſibile ad b/propoſitionem capere, nihil de ipſo aut predicantes: aut negãtes: aut iterũ ipſius a/ad b/nihil commune accipientes: verum de vtroq; ſigillatim quędam prędicantes, aut negãtes. quare accipiendum medium aliquod vtrorumq;, quod prędicationes copulabit: ſi quidem erit huius ad hoc ſyllogiſmus.

Si igitur

Si igitur neceſſe quidem eſt accipere ad vtraq; commune, hoc autem trifariam contingit: aut enim a/ de c/ & c/ de b/ prędicaturos, aut c/ de vtriſq;, aut vtraq; de c/ hę vero ſunt dictę figurę: planum ſyllogiſmum omnem neceſſarium fieri per harum aliquam figurarum: eadem enim ratio, & ſi p plura copulat ad b/ eadem namq; erit figura & in multis.

Opinio quorũdam

Propoſitum, inquiunt nõnulli, Ariſtotelis eſt, mõſtrare principia quædam ſupra quodãmodo ſuppoſita, uti clara & conceſſa: ſyllogiſmum, inquam, omnẽ in aliqua trium effici figurarum per tres terminos ac propoſitiones binas.

Opi. aliorũ & Buranæ.

¶ Alii uero, quorum ſententiæ nos quoq; accedimus, dicunt Philoſophi intẽtionem eſſe, figuras ſyllogiſticas tres tãtum eſſe, neq; ſyllogiſmum ratiocinatiõemue ullam reperiri, quæ iſtarum alicui figurarum non addicatur. Arguere nãq; figurã ſyllogiſticam eſſe, aut terminorum diſpoſitionẽ iſtã, ex huius ſcientiæ principiis non poſſumus. Verum q tres ſint ratiocinationum formulæ & non plures, neque pauciores, ex præconceſſis ſuppoſitionibus oſtẽdere utiq; ualemus. Hoc igitur, & nil aliud hoc in loco intendit Ariſtoteles: prius tñ admonens, q quemadmodum inexiſtentes omnes, ita neceſſarii contingẽtes ac miſti ad primæ uſes reducuntur. Deinceps propoſitum aggreſſus, monſtrat ſyllm omnem tam prædicatiuum quàm ſuppoſitorium per aliquam triũ effici figurarum: utitur autem reſolutorio argumento, ab his, quæ nobis ſunt notiora, exorſus, ad naturæ planiora a diuidendo progrediens, hunc in modum: Omne quod ratiocinio concludi poteſt, aut uniuerſale eſt, aut in parte: & hoc aut affirmatiuum, aut negatiuum: iterum, aut oſtenſiue monſtrabitur, aut ex ſuppoſitiõe, hoc eſt, aut per categoricas, aut hypotheticas propoſitiones. ſit igitur quæſitũ oſtenſiue monſtrãdum a/ b/ de quo ſi uelimus arguere, q a/ inſit ipſi b/ aut q non inſit, non erit à nobis idem hoc accipiendum, q omne b/ ſit a/ uel q nullum b/ ſit a/ ſic enim qđ eſt in principio, peteremus, & quæſitum tanquam cõceſſum acciperemus: ſi itaq; capiamus a/ ipſi c/ ineſſe, aut c/ alteri, aut a/ alteri, aut b/ alicui alii, conſimiliter nihil monſtrabimus: unica nãq; ꝓpoſitio accepta fuit: ſyllogiſmus autem ex duabus ad minimum conſtabat propoſitionibus: poſitis enim quibuſdam, alterũ quid à poſitis ex neceſſitate accidebat. Quòd ſi non unã, ſed binas aſſumamus propoſitiones, ut a/ de c/ & c/ de alio quepiam, aut de a/ aliud, & ita deinceps, nõ coaptemus autem eas ad b/ ſyllogiſmum quidem faciemus, nõ ad ꝓpoſitũ tñ: oportet itaq;, ſi monſtrãdũ ſit, a/ ineſſe aut nõ ineſſe ipſi b/ cõem aliquem terminũ accipere, qui copuletur ad b/ quiq; aut de hoc prædicetur, illi uero ſubiiciatur: aut de utriſq; prædicetur, aut utriſq; ſubiiciatur: & ita tres prędictæ efficientur figuræ: q ſi Galenum ſecutus, quartam addideris, in qua medius de maiore prędicetur, & minori ſubiiciatur, nec propoſitum concludes, nec rem ex naturę diſpoſitione feceris. Ex hoc itaq; planum, ſyllogiſmum omnem prædicatiuum ad aliquam triũ reduci figurarum: quod quum ita ſit, non hi ſolum, ſed & hypothetici his addicentur formulis: quum & ipſi prædicatiuo ad primam monſtrãdã hypotheſin egeant ſyllogiſmo: ſi igitur neceſſarium, acceptã ſuppoſitionẽ categorico firmari ſyllogiſmo: & omnis categoricus ad unam reuocatur trium figurarum: merito, ĩquit, ſuppoſitorias quoq; ratiocinationes in has tres figuras recedere.

Quare Ariſto. pauca de ſyll'is hypotheticis tractauerit i hoc libro

¶ Cæterum qm̃ Ariſtoteles pauca admodum de hypotheticis pertractauit ſyllogiſmis operæ precium facturus ero (quo facilius, quæ ad contextũ attinent, intelligantur) ſi prolixius cum bona legentium uenia digreſſus, in ſumma breuibus horum legem atq; ordinem cõplexus fuero. Quòd enim Philoſophus adeo pauca de his in medium attulerit, uarii uaria dicunt: nonnulli enim cauſam extitiſſe perhibent, propterea q & imperfecti ſunt, & adiumenti indigent categoricorum: alii, qm̃ non forma, ſed materia tñ differunt ab oſtenſiuis: quidam, q aut nihil monſtrant, aut ſi hoc faciunt, ex ui prædicatiui faciũt ſyllogiſmi: alii uero, qm̃ non ad Priorum, ſed Topicorum hoc librum attineat (ibi enim de conſequentiis ac ſuppoſitoriis ſyllogiſmis agendum) omiſiſſe Philoſophũ autumant. Nos autem, quæ utilia hac ĩ materia forent, omnia iſto in uolumine pertractata fuiſſe dicimus: quæ uero non ita ad oſtenſiuum facerent ſyllogiſmum, ex parte in libro de interpretatione diſputata fuiſſe, ex parte aũt ad librum reiecta Topicorum. Sed quo facilius iſta poſſimus intelligere, quæ de conditionalibus, uel ſuppoſitoriis dici conſueuere ſyllis, in medium afferam, uerũ quia aliter Stoici, aliter Peripatetici ſuper his ſermonẽ fecere, quid utrique dixerint, adducam.

Stoicoꝝ opi. de ſyllogiſmis hypotheticis.

¶ Stoici itaq; hunc in modum de iſtis ediſſerebant: ac ut altius paulo exordiar, proloquium, ſeu dignitatem, uel ut ipſi aſſerunt, ἀξίωμα hunc in modum definiebãt: Dignitas eſt, quod negatiuum, aut affirmatiuum, quantũ in ſeipſo eſt: Hanc patiebantur in ſimplicem ac non ſimplicẽ: ac ſimplex quidem proloquiũ diuidebant in enuntiatiuũ, negatiuum, priuatiuũ, prædicatiuum, atq; indefinitũ, non ſimplex aũt ſecabãt in coaptatum, ſeu coniunctũ, adiunctum, cõplicitũ, diſiunctum, cauſale, a maiori, & à minori: Hæc illi uocabant συνημμένον, παρασυνημμένον.

συμπεπλεγμένον, διεζευγμένον, αἰτιῶδες. Iterum addebant alias ꝓloquiorum dñas, Probabile, poſſibile, ĩpoſſibile, neceſſarium, rationabile: quod illi εὔλογον.

Quid ſtoici ꝯiũctũ, adiũctũ, cõplicitumq; uocauerit.

¶ Coniunctum itaq; uocabãt, ut breuibus agam, qđ Si coniunctionem haberet appoſitũ, puta, Si dies eſt, lux eſt. Adiunctũ, quod cõiũctionem Poſtquàm retineret, ueluti, Poſtquàm dies eſt, lux eſt: Cõplicitũ, quod copulatiua coniungeretur, quẽadmodum, Et dies eſt, & lux eſt: Diſiunctũ, quam nos diſiũctiuam uocamus, puta, Aut dies eſt, aut nox: Cauſale, qđ cauſalem haberet coniunctionẽ, ut, Quia dies eſt, lux eſt, Verũenimuero ex hoc genus proiatis atq; prologis argumenta ea fieri dicebant, quæ rationes, modos, ac ut ita dicam, moderationes nũcupant.

Quid rõnẽ & modũ uocauerint Stoici.

¶ Ratio nanq;, quam illi λόγοι uocabant, cõſtabat ex accepto, uel acceptis, & aſſumpto, atq; illatione, puta, Si dies eſt, lux eſt, ſed dies eſt, lux ergo eſt: tota enim prima propoſitio, quam nos conditionalem appellamus, Si dies eſt, lux eſt, λῆμμα, ſiue τροπικὸν, hoc eſt, acceptum, ſeu conuerſiuum, apud eos nũcupabatur: acceptum quidem, quoniam tanquam confeſſum accipiebatur: cõuerſiuum autem, propterea q; in ipſa ex antecedenti ad conſequens conuerteremur: antecedens nãq; ſeu ἡγούμενον: appellabatur prior conuerſiui pars, puta, Dies eſt: conſequens uero, ſiue ut illi dicebant, λῆγον, hoc eſt, definens, ſecunda pars uocabatur, puta, Lux eſt: quod uero iterum ponebatur, Sed dies eſt, hoc illi πρόσληψιν, hoc eſt, aſſumptionem nuncupabant: quod autem ultimum addebant, hoc illationem, ſeu ἐπιφορὰν nominabãt: & ita rationem ac rationis partes diſpoſuere.

Quid modus apud Stoicos. Quid moderatio.

Modum uero, ſeu τρόπον uolebant, quod ratio quidem explicita non eſſet, haberet tamẽ rationis modum quendam, puta, Si primum eſt, & ſecundum, atqui primum eſt, ergo & ſecũdum. Moderatio autem, quam illi λογότροπον nuncupabant, quæ ex utriſq; prędictis conſtituebatur, puta, Si ſunt inferi, anima eſt immortalis: atqui primum, igitur & ſecundum. Hoc uero genus argumentorum adinuẽtum fuit, non quia re ab ratione differret: uerum ne aſſumptionem longam ac concluſionem proferre coacti, pluribus fortaſſe, quàm opus eſſet, ageremus.

Quæ rõnũ ſpẽs apđ Stoicos.

¶ Rationum præterea alias ἀπεράντους, περαντικοὺς alias, hoc eſt, non concluſorias, concluſoriasq; uocitabant: & concluſoriarum nonnullas ἀσυλλογίστους, alias cum genere ęquiuocas concluſorias appellabãt.

Quisq; demõſtratiua rũ rõnũ ſpecies apud Stoicos

¶ Cæterum rationes, quas ipſi demonſtratiuas, ſeu ἀποδεικτικὰς nuncupabant, apud Chryſippum Solenſem quinq; numero traditæ ſunt. Prima, ex coniũcto & antecedente definens, ſeu conſequens inferens, puta, Si primum, & ſecundum: ſed primum, ergo & ſecundum: Secunda, ex coniuncto & conſequẽtis oppoſito, antecedentis inferẽs oppoſitum: ueluti, Si mũdus eſt ſemper, mũdus eſt ingenitus, ſed eſt genitus, non igitur eſt ſemper: Tertia, quæ ex negatione complicita, & uno eorum quæ in complicito ponuntur, reliquũ concludit oppoſitum, ut, Nõ diſputat in Lyceo, & ĩ uaria porticu Plato, ſed diſputat in Liceo, nõ ergo ĩ uaria porticu: Quarta, ex diſiũcto & pte diſiũcti, oppoſitum inferens reliqui, puta, Aut eſt corporeus intellectus, aut incorporeus: atqui eſt incorporeus, non ergo corporeus: Quinta, ex diſiũcto & oppoſito partis diſiuncti, reliquam partem concludens: ut Vel plures ſunt mundi, uel unus tantum: ſed non eſt unus, ergo plures: Hæc Stoici in ſumma de hypotheticis ſeu conditionalibus diſſeruere, & ut ſimpliciter proferam, de omni diſſerẽdi ratione, licet complures quoq; alias diſputandi tendiculas ac cauillationes adiecerint: ueluti quos ἀπόρους, ἐγκεκαλυμμένους διαλεληθότας, σωρείτας, κερατίδας, οὔτινας, ψευδομένους, καὶ ἀληθεύοντας, ἀποφάσκοντας, θερίζοντας, κροκοδιλίτας: hoc eſt, dubios, contectos, latentes, aceruatos, cornutos, nullos, mentientes, ac ueros, negantes, metẽtes, crocodilitas, ſermones uocant: ſed qm̃ hi parum ad rem noſtram attinent, propterea omittendos eos cenſui, ne forte incaſſum nr̃a excreſceret oratio.

Quid Peripatetici de ſyllogiſmis hypotheticis ſenſerit.

¶ Quid igitur Peripatetici ſuper his ediſſeruerint, mox dicendum à nobis eſt: iſti itaq; & Ariſtotelis ſocii cum Stoicis priorem conditionalis partem antecedens uocãt: quod uero illi definens, hi ἑπόμενον, ſeu conſequens appellant: quodq; conuerſiuum dicebant, συνημμένον, hoc eſt, connexum, ſeu coaptatum & coniunctum nũcupant. aſſumptionem μετάληψιν, id eſt, trãſumptionem: ac demum illationem, συμπέρασμα hoc eſt concluſionem nominantes.

Diuiſio hypotheticorũ ſyllogiſmorũ ſm Peripateticos.

¶ Hypotheticos uero ſeu cõditionales ac ſuppoſitorios ſyllogiſmos hunc in modum partiuntur, dicentes, Suppoſitoriorum, alios ex toto eſſe ſuppoſitorios, alios aiunt non ex toto, quos & miſtos ex hypothetica & oſtẽſiua propoſitione antiquiores uocãt: Ita enim Philoponus diuidit, ac ſuppoſitoriorum ex toto, qui aſſumptũ nullum habent, ſed ex antecedentibus & conſequentibus concluſionem faciunt: alii monſtrant, quo exiſtẽte quid eſt, ueluti, Si deus eſt iuſtus, animæ puniũtur apud inferos, Si hoc, anima ẽ immortalis: Si igitur deus eſt iuſtus: anima eſt immortalis: alii, quo exiſtente, quid nõ eſt: ut, Si aĩa per ſe mouet̃, nunq̃ quieſcet, Si nunq̃ quieſcet, non eſt mortalis: Si itaq; anima per ſe mouetur, non eſt mortalis: alii, quo non exiſtente quid eſt, ut, Si non eſt dies, eſt nox, Si eſt nox, ſol eſt ſub terra, ergo ſi non eſt dies, ſol eſt ſub terra: alii, quo non exiſtẽte, quid non eſt, puta, Si medicina ad ægritudinem non eſt una, non eſt unum à quo ægrotat, Si non eſt unum à quo ægrotat, homo non eſt ſimplex.

Quid ſyllogiſmi ex toto ſuppoſitorii, & ꝑ tria. Aluſidi dictum.

¶ Hi itaq; ſunt, quos antiqui uocabant ex toto ſuppoſitorios, aut ſyllogiſmos per tria: ex toto quidem ſuppoſitorios, propterea quòd omnes propoſitiones in ipſis acceptæ, erant ſuppoſitoriæ & conditionales: per tria uero, quia ad minus tribus claudũtur ſuppoſitionibus. Aluſidus autem Roſadis iſtos uocat in potentia prædicatiuos, quoniam facillimè ad prædicatiuos reducuntur: ueluti, Si homo eſt, animal eſt, ſi eſt animal, eſt ſenſibile, ergo ſi eſt homo,

eſt ſenſi/

eſt ſenſibile, ac ſi diceret, Omnis homo animal, omne animal ſenſibile, ergo omnis homo ſenſibilis. Hos etiam moderniores uuncuparunt à primo antecedente ad ultimum conſequens, & ſortaſſe non iniuria: namqne & iſtam proceſſus naturam retinent, ut à primo antecedente in ultimum conſequens deueniant. ℣ Qui uero non ex toto ſuppoſitorii ſunt ſecantur in modos quinque, quemadmodum Philoponus Alexandreus, & Abumazar Alpharabius, in quartodecimo capite libri de ſyllogiſmo referunt: Primus, à poſitione antecedentis ad poſitionem conſequentis, ut, Si luna deficit, eſt plenilunium: Sed deficit, ergo plenilunium: Secundus, à deſtructo conſequente, ad antecedens deſtruendum, Si eſt homo, eſt animal, ſed non eſt animal, neque igitur homo: & hi quidem coniuncti nuncupantur, quoniam ex coniuncta arguunt conditionali, quam maiorem uocat Abumazar, cum antecedentis poſitione, uel conſequentis deſtructione (quam minorem appellat) ad aliquam inferendam concluſionem. Sortiuntur autem apud antiquos denominationes iſtas, ut hic, ſecundus: ille, primus hypotheticorum nuncupetur. ℣ Verum, inquit Nicephorus, non ob hoc debemus exiſtimare antecedens aut conſequens affirmatiua ſemper eſſe capiẽda. Poſſumus enim aut utraque capere affirmatiua, aut ambo negatiua, aut antecedens affirmatiuum cum negatiuo conſequente: uel econuerſo, puta, Si non eſt animal, non eſt homo, ſed non eſt animal: neq; igitur homo: hic enim à poſitione arguimus antecedẽtis. Rurſus, Si non eſt, animal, non eſt homo; ſed eſt homo, ergo & animal. à deſtructione conſequentis ad antecedens deſtruendum. Iterum, Si dies eſt, nox non eſt, ſed dies eſt, nox igitur non eſt: à poſitiõe affirmatiui antecedentis ad ponendum negatiuum conſequens. Preterea, Si unũ quid eſſet homo, non doleret, ſed dolet, ergo non eſt unum: à deſtructo conſequente ad antecedens deſtruendum. Rurſus ex negatiuo antecedente & conſequente affirmatiuo primus modus, Si non eſt dies, ſol eſt ſub terra, ſed non eſt dies, ſol igitur ſub terra. Secundus, Si homo non eſſet compoſitus, ſimplex eſſet eius medicina, ſed non eſt ſimplex eius medicina, eſt igitur compoſitus: & hoc eſt, quod Diuus Seuerinus in libro de hypothetico ſyllogiſmo aſſerebat, conditionales propoſitiones connexas quadrifariam uariari, ſiue ſecundum accidens forent, ſiue ſecundum conſequentiam: Secundum accidens dico, quum antecedens nullam habet ad conſequens neceſſariam habitudinem, ut Si ignis eſt calidus, cælum eſt rotundum: Secundum uero conſequentiam, quũ aut conſequens eſſentiam conſtituit antecedentis, ueluti, Si eſt homo, eſt animal: aut antecedens eſt cauſa conſequentis, ut, Si terra interponitur ex diametro, luna deficit: Et hæc de primo ac ſecundo hypotheticorum, quos ex connexo arguere dicimus. ℣ Qui uero non ex connexo, ſed ex diſiuncto monſtrationem faciunt, trifariã ſecantur. nãq; diſiunctũ conſtat, aut ex partibus perfecte oppoſitis, puta, immediate contrariis, uel contradictoriis: aut ex partibus non perfecte oppoſitis, quemadmodum ex mediate contrariis aut diſperatis: diſperata uoco, quæ à ſe inuicem ſeiunguntur, nulla tamen oppoſitione repugnant, ueluti, Homo, equus, lapis. Si itaq; diſiunctum ex mediate conſtiterit contrariis, media habẽtibus indefinita, uel etiam ex diſperatis. ℣ Tertius hypotheticorum aſtruitur ex poſitione partis unius, reliquas omnes perimens, puta, Coruus non eſt albus & niger, & rubeus & ſic deinceps, ſed eſt niger, non itaq; albus, neque rubeus: uel, Socrates non eſt homo, & equus, & leo, & ſic procedendo, ſed eſt homo, non igitur equus, aut leo: uel huic in modum. Dionyſius non eſt Syracuſis & Corinthi, ſed eſt Corinthi, non igitur Syracuſis. ℣ Hunc itaq; ſuppoſitoriorum modum nonnulli quemadmodum Nicephorus ac Ioannes Grammaticus, tertium poſuere: Abumazar tamen Alpharabius, ultimum huic locum aſcripſit, addens, modum iſtum ab antiquis appellatum fuiſſe partem incipientem à negatione, & deſinentem in negationem: hoc etiam confirmat Aphrodiſienſis Alexander. Quomodocunq; tamen res ſe habeat, in communi omnium eſt uſu, ut tertius hypotheticorum nuncupetur. Si uero oppoſita diſiuncti aut immediata ſint, aut media definita retinentia, quartus hypotheticorum conſtituitur à poſitione unius, ad deſtructionem aliorum, puta, Denarius aut par, aut impar, ſed par, ergo non impar: Diameter, aut eſt lateri æqualis, aut maior, aut minor: ſed maior, non igitur aut æqualis, aut minor. ℣ Quintus autem hypotheticorum eſt, quum in eiſdem oppoſitis, ab unius deſtructione ad alterius, aut aliorum poſitionem arguimus, puta, Mundus aut genitus, aut ingenitus, ſed non genitus, ergo ingenitus: iterum, Baſis æquicruris aut æqualis lateri, aut maior, aut minor: ſed non æqualis, igitur maior ſeu minor. & tunc, inquit Abumazar, oppoſitum alicuius quod in diſiuncto fuerit, ponentes, reliquum aut reliqua ſemper poterimus concludere, quouſque ad unum determinatum uenerimus: puta, Sed non eſt maior: ergo minor. ℣ Sunt itaq; hypotheticorum non ex toto ſpecies ſeu partes, ut alii dicunt, quinque: Primus hypotheticorum, ſecundus, tertius, quartus, ac quintus: & ad hos reducuntur omnes alii, quinque extiterint conditionales, ſeu ſimplices, ſeu compoſiti, ſeu medii. ℣ Cicero tamen in Topicis ſuis ad Trebatium, non quinq;, ſed ſeptem eos facit: Primum à poſitione antecedentis ad poſitionem conſequentis: Secundũ; à deſtructione conſequentis ad antecedens deſtruendum: Tertium uero, ut ipſius quaſi uerbis utar, quum aliqua coniuncta negantur, & his alia negatio rurſus adiungitur, & ex his primum ſumitur, ut

Qui ſint hypothetici nõ ex toto ſuppoſitorii.

Prim° & ſecundus hypothetici. Nicephor°.

Diuus Boetius ꝓdõnales ꝓpõnes quadrifariam uariat.

Syllogiſm° hypothetici ex diſiũcto trifariam diuidũtur.

Tertius hypotheticorum ut ait Nicephor° Abumazar Alpharab.

Quartus hypotheti.

Quit° hypothetico.

Spẽs hypotheticorũ nõ ex toto ſunt qnq;.

Cice. in Topic. ſeptem ponit ſyllogiſ. hypotheticoꝝ ſpẽs

quod relinquitur, tollẽdum ſit, ueluti in exẽplo, Nõ ſi dies eſt, lux nõ eſt, atqui dies eſt, lux igitur eſt: uel aliter, Nõ ſi lux nõ eſt, dies eſt, atqui lux nõ ẽ, dies igitur nõ eſt: aut aliter, Nõ ſi dies nõ eſt, nox nõ ẽ, atqui dies nõ eſt, nox igitur eſt: uel iterum aliter, Nõ ſi dies eſt, nox eſt, atqui dies eſt, nox igitur nõ eſt: uel rurſus aliter, Nõ ſi uigilat, ſtertit, atqui uigilat, nõ ergo ſtertit: Quartum autem uocat, à diſiũctiua cum poſitiõe prioris, ad deſtruẽdum poſterius: Quintum uero, ab unius deſtructione, ad ponẽdum reliquum, aut reliqua: Sextum autem uocat, quem nos ſupra tertium diximus: Septimum uero, quaſi ſextum cõuerſum, quum uidelicet cõtrariis: aut repugnãtibus negatio præponitur, & copulatarum cõiunctiones adiungũtur, & aufertur id, quod præcedit, ut ponatur id, qđ cõſequitur, puta in exemplo, Nõ & dies eſt, & nox ẽ, atqui dies nõ eſt, nox igitur eſt: atq; hi quidem ſeptẽ ſunt modi, quos in Topicis Cicero explicuit: quinq; tamẽ noſtri magis in uſu ſunt, tum quia euidentiorẽ faciũt cõcluſionem, tum uero, ꝙ & alii duo, quos alii addũt, iſtorum quodammodo naturam ſapiũt, & ad hos reducũtur. ¶ Scitu tñ dignum, ꝙ poſſemus quartam ac quintam ex negatiua complicatione proferre, puta, Denarius nõ & par & impar, ſed par, ergo nõ impar: item, Mũdus nõ & genitus & ingenitus, ſed non genitus, igitur ingenitus: poſſumus itaq; & ſic facere: ſatius tñ ſm prędictos modos mõſtrationem afferret.

Q. ſio ſyl'li ad ipoſſibile ſint pars hypotheticorum.

¶ Cæterum uidemus deinceps, quomodo qui p impoſſibile arguũt, pars ſint hypotheticorum, quemadmodum ipſe dicit in cõtextu: dicimus itaq; propterea, ꝙ ſyllogiſmus omnis per impoſſibile duobus cõcluditur hypotheticis, & uno prædicatiuo: ſed non omnis hypotheticus ſyllogiſmus mõſtrat quippiam per impoſſibile: ob hoc per impoſſibile ſyllogiſmos partem eſſe hypotheticorum: puta ĩ exemplo, ſit mõſtrãdum, ꝙ omnis homo ſenſibilis, ita arguemus per quintum ſuppoſitoriorum, Aut omnis homo ſenſibilis, aut nõ omnis homo ſenſibilis: ſed falſum eſt, nõ omnem hominem ſenſibilem eſſe, ergo omnis homo ſenſibilis: monſtratur aſſumptum per ſm hypotheticorum: ſi enim nõ omnis homo ſenſibilis eſſet, ſequeretur nõ omne aĩal ſenſibile eſſe: ſed hoc falſum, igĩ & antecedens. Deinde arguimus aſſumptum per cathegoricum ac oſtẽſiuum ſyllogiſmum, ſi ignotum extiterit: ſi uero notum fuerit, ad primarium quæſitũ retrocedimus. Et hæc de ſuppoſitoriis in ſumma dicta ſufficiant. plura nãq; adhuc alia circa materiam iſtam declaranda ſuperſunt, ſed iſta inferius elucidabũtur. Ad contextus ſeriem enarrãdam reuertamur.

Duplex expoſitio de mente Alexandri.

(Per uniuerſales) Cõtextus iſte, quemadmodum & Alexander interpretatur, bifariam poteſt exponi: aut enim legẽdum eſt, Per ul'es ſyllogiſmos, ita ꝙ ſenſus ſit, Syll'os oẽs perfici per duos ſyllogiſmos ul'es, qui in prima ſunt figura: hoc eñi & ſupra diximus: aut ul'r, Per ſyllogiſmos, qui in prima, ut intelligamus ſyll'os omnes tam ſecundæ quàm tertiæ, ul'r perfici per eos q in prima ſunt: in hunc enim ſenſum, atteſtante Alexãdro, contextus trahi poteſt, ὅτι μὲν οὖν ἐν τούτοις τοῖς σχήμασι συλλογισμοὶ τελειοῦνται διὰ τῶν ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι καθόλου συλλογισμῶν. & hoc exponẽs Alexãder, inquit, τελειοῦνται δὲ καθόλου διὰ τῶν ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι συλλογισμῶν. (Quod aũt ſimpliciter omnis) hoc eſt, ſeu categoricus ſeu hypotheticus. (Neceſſe igitur) hinc exorditur propoſiti demõſtrationem: eſt aũt arguendi modus iſte reſolutorius ex quæſito poſito, propoſitiones inquirẽs (Demonſtrationem. Latius, inquit Alexãder, uſus eſt demonſtrationis nomine pro quacũq; oſtenſione ac ſyllogiſmo. Poſſemus autem & preſſius accipere, & ideo additum dicere (atq; omnem ſyll'm). (Aut oſtẽſiue) hoc eſt, categorice: quos enim nos uocamus categoricos, antiqui & Ariſtoteles oſtẽſiuos uocant, tãquã ex nulla ſuppoſitione: ſed ex directo, & indidem propoſitũ monſtrantes: categoricum uero appellant, quod affirmatiuum dicimus: uerum hæc & ſupra dixeramus.

Expoſitio Alexandri

(His enim monſtratis) ſi quidem ſuppoſitorius omnis indiget oſtẽſiui alicuius, & oſtenſiuus omnis per aliquam trium figurarum concluditur. (C uero de nullo) ut fiat prima figura. (neq; de illo aliud) ut efficiatur tertia. (neq; de a alterum) ut rurſus prima pdeat figura: differt autem à priori, quoniam ſupra accipiebamus c tãquàm medium: hic autem a pro medio ſumptum eſt. Deeſt autem, ĩquit Alexãder, Neq; a de alio: ut ſecũda quoq; innuatur figura, fortaſſe autem hoc de induſtria omiſit Philoſophus: qm̃ ſecũdę proprium eſt, negatiuas, nõ autem affirmatiuas, conſtruere cõcluſiones. (accidit ex neceſſitate) hoc eſt, ſit ſyll's: erat enim ſyllogiſmus ratio, in qua poſitis quibuſdam, non autem poſito quodã. (Si itaq; a de alio) Hoc in loco ſecũdam expreſſit figuram: ſi enim a de c ac de alio quopiam prædicetur, nimirum ſecunda aſtruetur figura: (aut aliud de a) ut ſit prima figura: (aut de c alterum) ut tertia cõſtruatur. ubiq; autem a medius terminus accipitur & c minor. (nec ſic erit ad b) & ſi etiam, inquit, plures propoſitiones ſibiinuicem coaptemus: nulla autem ad b terminetur, nunq̃ conſtruemus b eſſe a. (Quodammodo prædicationibus) quia aut de utriſq; prædicetur, aut utriſq; ſubiiciatur: aut de hoc prædicetur, illi uero ſubiiciatur: & hoc aut affirmatiuę aut negatiuę. (Syllogiſmus nãq; ſimpliciter) ſenſus eſt, Simpliciter ſyll's omnis per propoſitiones clauditur, Si uero uelimus de aliquo determinata quippiã monſtrare: puta, de anima, ꝙ ſemper moueatur, aut ꝙ incorporea, aut ꝙ una in omnibus, oportet propoſitiones acceptas coaptari, & coniũgi ad animam alioquin nõ faciemus ad eam ſyllogiſmũ. Sin autem cõcludẽdum ſit, animam eſſe immortalem, opus erit propoſitiones copulari, & ad animã, tãquàm ſubiectum, & ad immortale, anima ſemper mouetur, aĩa igitur immortalis: propoſitiones & ad immortale & ad animam pertingunt. ¶ Sed dubitat Philoponus, inquiẽs, ſuperfluum atq; abſurdum extitiſſe

Dubitatio Philoponi

tituſſe

titiſſe, dicere ſyllm ad hoc fieri ex propoſitiōibus quę ad hoc: quum omnis ſyllogiſmus huius ſit ad hoc. i. determinati, ad determinatum.

Solutio.

℣ Dicũt nonnulli uerum quidem eſſe, ſyllũm oẽm ratiocinari aliquid de aliquo, nõ tñ determinatum de determinato, puta, ſi proponamus aliquid de anima mõſtrandum, quodcũq; illud fuerit, dicemur de aliquo ſimpliciter rationem cõſtruere, nõ autem aliquid de aliquo determinatũ mõſtrare, quum nõ magis oſtẽdamus ipſam immortalem, quàm ſimplicem, quàm ĩcorporea. Alii dicũt de aliquo ſimpliciter fieri ſyllm, quum quæratur an ſit, an nõ ſit ſimpliciter: aliquid autẽ de aliquo mõſtrari, quum arguimus an ſit hoc, uel hoc: niſi fortaſſe quiſpiam inſtaret: inquiẽs, & in illis aliquid de aliquo mõſtrari: eſſe nãq; de anima ipſa arguimus. Melior itaq; eſt reſpõſio prior. (Sigillatim) per ſe, ac ſeorſum, nõ cõtingentes ad utroſq; terminos, ſubiectum inquam, ac prædicatum quæſiti. (Hoc autẽ trifariã) ex hoc planum, quartam figuram, quam Galenus ac

Correlarium contra Galenũ de q̃rta figura

moderniorum nõnulli ponebãt, nõ eſſe fm naturalẽ decurſum ac ratiocinium. (Eadem enim ratio) Con ſimiliter, inquit, eueniet, & ſi nõ per duas tñ propoſitiones, ſed per poſſibiles cõcludatur ſyllus: hoc autẽ ſit, qñ propoſitiones mõſtratione indigeant: puta, ſit arguẽdum, ꝙ Voluptas nõ bonum, fiat ſyllogiſmus hũc in modum, Voluptas eſt imperfectum, Nullum imperfectum bonum, Voluptas igitur nõ bona: deinde mõſtretur minor, Omnis motus imperfectũ, uoluptas motus, uoluptas itaq; imperfectum: deinde & maior arguatur, Quod alicuius indiget, aut à ꝓpria decidit perfectione, nõ eſt bonum, imperfectum ẽ tale, nõ igitur eſt bonum. Planum itaq;, propoſitiones oẽs, quæ in his ſunt ſyllis, ad uoluptatem & bonũ copulari, tãquàm ſubiectum ac quæſitum primariũ.

Quod igitur oſtenſiui omnes concluduntur per prędictas figuras, manifeſtum: ꝙ aut eꝫ, & qui ad impoſſibile, planum erit per hęc: oẽs enim per impoſſibile concludentes, falſum quidem ratiocinantur: quod autem a principio, ex ſuppoſitione monſtrant, quũ impoſſibile aliquid accidat contradictione poſita: vt ꝙ diameter incommẽſurabilis: eo ꝙ imparia ęqualia paribus fiũt: ſi fuerit poſita cõmẽſurabilis: ęqualia igĩ fieri imparia parib⁹ rõcinatur: diametꝝ vero incõmenſurabilem eſſe, ex ſuppoſitione monſtrat: qñ falſum accidit pp contradictionem: hoc enim erat per impoſſibile ratiocinari: aliquid monſtrare impoſſibile pp ſuppoſitionem, quę ex principio: quare, qm falſi ſyllogiſmus fit oſtenſiuus in his, quę ad impoſſibile deducuntur (oſtenſiuos autem prius diximus, ꝙ per has cõcluduntur figuras) manifeſtum, ꝙ per impoſſibile ſylli per has erunt figuras. con ſimiliter & alij oẽs, qui ex ſuppoſitione: in omnibus enim ſyllus quidem fit ad tranſumptum: quod aũt ex principio, concluditur per confeſſionem, aut aliquam aliam ſuppoſitionem: ꝙ ſi hoc verum, oẽm demonſtrationem, & omnem ſyllogiſmum neceſſe fieri per tres pędictas figuras.

Planum, inquit, ex ſupra relatis, ſyllogiſmum omnem categoricum atq; oſtenſiuũ, per aliquam trium figurarum cõcludi: ſed ex ſequẽtibus fiet etiam manifeſtum, eos qui ſunt per impoſſibile, per eaſdem tres perfici figuras: quãdoquidem in omni ſyllogiſmo p impoſſibile, utimur oſtẽſiua ratiocinatione, qua falſum atq; impoſſibile cõcludimus: primarium uero q̃ſitum ac proiectum ſuppoſitorio oſtẽdimus ſyllogiſmo, quemadmodum in exemplo: ſit quęſitum deductione monſtrãdum, motum nõ fieri i uacuo: ſi enim eſſet, tũc grauiora & leuiora ęqualiter mouerẽtur, qđ eſt falſum ac impoſſibile: hoc autem ſequi ratiocinio mõſtramus oſtẽſiuo, puta, In quo nihil diuidiĩ à motis, in hoc neceſſe omnia æqualiter moueri: ſed in uacuo nihil eſt, quod à motis diuidatur, in uacuo itaq; omnia æqualiter mouebũtur: deinde hoc deſtructo, reuertimur ad antecedens deſtruẽdum, motum uidelicet in uacuo fieri (Diameter incommẽſurabilis.) Affert exemplum mathematicum, ad declarãdum, quonam pacto deductio ad impoſſibile, per tres ſupra relatas efficiatur figuras: eſt autem deductio hæc, Diameter aut eſt cõmenſurabilis coſtę, aut incommẽſurabilis: ſed nõ eſt commẽſurabilis, ergo incommẽſurabilis: ꝙ nõ ſit commẽſurabilis. mõſtratur per fm hypotheticorum, hoc pacto: Si eſſet commẽſurabilis, imparia paribus æqualia forẽt: ſed hoc fieri nequit, ergo neq; illud: hoc autem impoſſibile eſſe, aut aſſumitur tãquam planum & cõceſſum, aut ſyllogiſmo mõſtratur oſtẽſiuo: & deductio quidem hũc in modum fit.

Exẽplũ mathematicũ de ſyllo ad impoẽ.

℣ Vt aũt facilius quæ dicũtur, intelligi poſſint nõnulla prænotãda hoc in loco ſunt: ac primo, quid per diametrum ĩcommẽſurabilem eſſe ſignificet, mox & demõſtratio ac deductio erigẽda: quum itaq; diametrũ incõmẽſurabilem dicimus, nõ poſſe dicimus mẽſurã quippiam ĩueniri, quæ coſtam & diametrum metiatur: quemadmodum enim Euclides Megaiẽſis in x. inquit elemẽtorum, Cõicãtes ſeu commẽſurabiles q̃titates nũcupantur, quas una cõis quãtitas metitur: incommenſurabiles uero, quas nulla: puta, Magnitudo triginta pedum, commenſurabilis eſſe dicitur cũ magnitudine quindecim pedum. Cõem enim habẽt menſuram quinq; pedum magnitudinem, quæ aliquoties ſumpta, utrãq; reddet: nam ter quinq;, quindecim: & ſexies quinq;, triginta faciunt.

Nota p declaratione hui⁹ exẽpli mathematici, Diameter ẽ coſtæ ĩcõmẽſurabilis.

Quæ ſint quantitates nõ commẽſurabiles.

℣ Porro commẽſurabilium, aliæ potẽtia tñ commẽſurabiles ſunt, aliæ potentia & longitudine: ac lõgitudine quidem commẽſurabiles ſunt, quibus cõis fuerit una quantitas metiens, habuerintq; una ad alteram rationem, quã numerus ad numerum, & ab ipſis quadrata, quam quadratus numerus ad quadratum numerũ.

Diuiſio q̃titatum cõmenſurabilium.

℣ Quadratum numerum uoco, qui ex ſuiipſius in ſeipſum ducta perficitur: quemadmodũ bis duo, ter tria, quater quatuor. Potẽtia uero tñ commẽſurabiles appellantur, quæ in nulla quidem cõi mẽſura conueniũt: quadrata tñ ab ipſis formata rationem habẽt, quam numerus ad numerum, puta, duplam aut aliam quãpiam, non autem, quam quadratus numerus, ad quadratum numerum. His explicitis, dicamus quid diameter, quidue quadratum ſit: ac deinceps, quomodo concluſio ꝓpoſita, ſit intelligenda. ℣ Quadratũ itaq;,

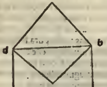
Numerus quadratus quid ſit.

Quadratũ quid ſit. Quid Diameter.

eſt figura plana æquis lateribus ac rectis contenta angulis. Diameter uero, quadrati nuncupatur linea, ab oppoſito in oppoſitum deducta angulum, quadratũ ſecans in duos æquales triangulos: ubi ſcias, quemadmodum & Proclus Dradochus in primum refert elementorum, ꝙ diameter proprie in circulis ſolis dicit: quapropter & Euclides ſolam circuli diametrum diffiniuit: in quadratis uero, linea διαγώνιος dicit: quẽadmodum in ſpheris proprie axis nũcupatur. Quũ igitur dicimus diametrum lateri ſeu coſtæ incõmenſurabilem eſſe, hoc uolumus, latus quadrati incommẽſurabile eſſe ſm longitudinem diametro: ſm longitudinem dico, qm̃ potẽtia nihil prohibet diametrũ lateri commẽſurabilem eſſe: ꝙ autem hoc ita ſit, uarii uariis mõſtrationibus arguunt, ex ſeptimo decimi elemẽtorum theoremate principium ſumentes: ait enim ibi Euclides, ꝙ ſi fuerit proportio ſuperficiei q̃drati ad ſuperficiem quadratam, non ſicut numeri q̃drati ad numerum quadratum, ꝙ latera earum erũt in lõgitudine incommẽſurabilia: ſed latus quadrati à diametro non habet rationem ad latus quadrati à coſta, quam numerus quadratus ad quadratum numerum, ergo ſunt incommẽſurabilia. Ariſtoteles tñ longe ſecius hoc monſtrat, inquiens ſi diameter eſſet lateri cõmenſurabilis, ex hoc ſequi, parem numerum impari æqualem eſſe: quod plane fieri nequit. Quomodo autem iſtud ſequatur, Alexãder longa atq; obſcura deductiõe proſequitur: nos autem expeditiorem: ac dilucidiorem expoſitionem faciamus: ac primo ſit quadratum dico latus a/b/incommẽſurabilem eſſe d/b/diametro: quod ſi negas, ſit ergo cõmẽſurabile ſm longitudinem: ergo habebit proportionem, quã numerus ad numerũ quadratum: ſed per quadrageſimam ſextam primi, quadratũ diametri duplum eſt ad quadratum coſtæ, ergo numerus quadratus diametri duplus erit ad quadratum coſtæ numerum: ſint igitur numeri iſti quadrati minimã habentes proportionem inter ſe, ergo unus par, alter impar erit: ſi enim pares eſſent ambo, nõ utiq; īter ſe minimam haberent proportionem: ſint itaq; nouem & ſexdecim: eſt itaq; proportio quadrati a/b/ lateris, ad quadratum d/b/diametri, ſicut nouem ad ſexdecim: ſed quadratum a/b/ lateris dimidium eſt quadrati d/b/diametri, ergo nouem, dimidium erit ſexdecim: & ita paria æqualia imparibus, octo uidelicet & nouẽ: quod fuerat monſtrãdum. (Ratiocinatur.) hoc eſt, p oſtenſiuum mõſtrat ſyllm̃ hoc pacto, Quæcũq; quãtitates ita ſe habuerint, ꝙ una alterius dupla extiterit, duplæ dimidiũ æquale erit ſubduplæ: ſed ſexdecim

Demõſtratio Euclydis ꝙ diameter ſit incommẽſurabilis.

Ariſto. demõſtratio, ꝙ diameter ſit lateri incõmẽſurabilis.

duplum eſt nouenarii, ergo dimidiũ ſextedim æquale erit nouenario. (Ex ſuppoſitione.) hoc eſt, per ſm hypotheticorum à deſtructione conſequentis ad antecedens deſtruendum. (Cõſimiliter. & alii.) alios uocat ſupra expoſitos hypotheticos: uel alios quos īfra nuncupabit, Secundum qualitatem, puta, A maiori, A minori, A ſimili, A contrariis, A coniugatis & conſimiles. (Tranſumptum uocat.) quod nos aſſumptũ dicimus, & cuius mõſtrationẽ ac ſyllm̃ facimus, hoc autem eſt aliqñ oppoſitum propoſiti, quemadmodũ in deductione: aliqñ autem ex confeſſiõe acceptum: ſyllogiſmus enim huius fit: propoſitum uero primo monſtrandum, aut per confeſſionem aliquam ponitur, aut per aliquam aliam ſuppoſitionem: nam & cõfeſſio ſuppoſitio quædam eſt: puta, ſi quæramus an oppoſita ſimul eſſe poſſint, & componamus, ac confiteamur inter nos, ut in uno oppoſitorũ, ita ſe habent in omnibus: poſtea proponentes contraria, monſtremus non poſſe illa ſimul ineſſe, puta Cõtraria ſeinuicem corrumpunt, Quæcũq; ſeinuicem corrumpũt, non poſſunt ſimul eſſe: contraria igitur nõ poſſunt ſimul eſſe: nã ſyllogiſmus oſtẽſiuus factus eſt ad trãſumptum pro illo, quod a principio fuerat in oſtẽſionem propoſitum, hoc eſt, Oppoſita non poſſe ſimul eſſe: pro illo autem trãſumptum fuit, Contraria non poſſe ſimul eſſe: ac de his monſtratio facta & ſyllus: quod autem à principio propoſitum fuerat, ex cõfeſſione ponitur: qm̃ compoſuimus, ut in uno monſtra fuerit, ita ī oĩbus futurũ: uerũ de hoc argumẽti genere in.2. Topico. diſputãdũ relinquo: nõ eſt aũt ī deductione ad īpoſſibile tali opus ɔceſſiõe, ſed ſola oppoſiti ſuppõne, ꝙ aũt propoſitũ ɔcludat, cauſa ẽ ɔtradictionis natura: ad tranſumptum itaq; ſyllogiſmus efficiõ oſtẽſiuus: Si uero, inquit Philoponus cum Alexãdro coniunctum, ſeu conditionalis ignota fuerit, non ẽt (quod nõnulli male exiſtimant) ad hoc monſtrãdũ ſyllogiſmo utimur: ſed iſta inferius lõga qõne diſputabuntur. ⁋ Tranſumptum uero melius appellatur quàm aſſumptum: nõ enim extrinſecus apponitur, ſed poſitũ aliter tranſumitur: puta, quum dico, Si eſt uacuum, motus fiet in inſtanti: antecedẽs huius cõnexi ineſt quidem, nõ eo tñ modo, quo accipitur, dum fit tranſumptum: ponitur enim in coniuncto, in ſuppoſitione, & conſequentia: accipitur autem, dum trãſumptum afficitur, ut exiſtens: trãſumptum itaq; nũcupatur, tãquam aliter q̃ prius acceptũ. ⁋ Aſſumptũ uero dñt, quum extrinſecus aliquid apponitur, qđ ī ipſis potentia quodammodo cõtinetur, non tñ actu: quemadmodum in ſyllogiſmis, qui per aſſumptionẽ fiunt: puta de quo b/de illo a: ſed de c/b/hoc, quod eſt de c/b/extrinſecus aſciſcitur: quum non eſſet antea in ſyllogiſmo: & propterea aſſumptum uocitatur.

Quare trãſumptũ potius aſſumptũ uocet.

Quid ſit aſſumptũ.

⁋ Hoc autem monſtrato, planum ẽ ꝙ omnis ſyllogiſmus perficitur per primam figuram, & reducitur ad vlẽs ſyllos; qui in hac ſunt: quodq; in omni oportet terminoꝝ aliquẽ pdicatiuum eſſe; & vlẽ exiſtere, nam ſine vlĩ, aut non erit ſyllus:

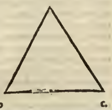
ſyllogiſmus,aut non ad poſitum,aut quod ex principio,pe/
teretur:ponatur enim,muſicam voluptaté eſſe ſtudioſam:
ſi itaqꝫ quiſpiam cenſeat voluptatem eſſe ſtudioſam,nõ ad
dens Omnem,non erit ſyllus:ſi vero aliquam voluptateꝫ,
ſi quidem aliam,nihil ad poſitum:ſin autem ipſaꝫ hanc, qð
ex principio,accipit.Sed magis efficitur manifeſtum in de/
ſcriptionibus:vt ꝙ ęquicruris ęquales,qui ad baſin,ſint ad
centrum ductę a/b/ſi igitur ęqualem accipiat a/c/d/ angulũ
ipſi b/d/c/non omnino exiſtimans ęquales,qui ſemicirculo
rum:ꝛ rurſus c/ipſi d/non omnem aſſumens eum qui ſecti.
Amplius ab ęquis exiſtentibus totis angulis,ꝛ ablatorum
ęquales eſſe reliquos e/f/quod ex principio petet , niſi acce/
perit,Ab ęqualibus,ęqualibus demptis,ęqualia derelinq.

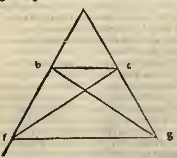
Planum igitur,ꝙ in omni oportet vlẽ exiſtere : ꝛ ꝙ vlẽ
quidem ex omnibus terminis vlr̃ monſtratur : quod auteꝫ
in parte:ꝛ ſic ꝛ illo modo:quare ſi concluſio quidem vlr̃ ſit;
ꝛ terminos neceſſe vniuerſaliter eẽ:ſi vero terminũ vniuer
ſaliter,contingit concluſionem non eſſe vniuerſaliter.

Repetit,ac repetendo monſtrat, quæ ſuperius exẽ
plo tñ firmata acceperat,non poſſe inquam ex amba
bus aut negatiuis,aut í parte,ſyllogiſticam extrui cõ
plicationem.Quòd ſi contra proferas,quæ de contin
gentibus aſſeruimus,rñdebimus, & contingentes il/
las negatiuas,nõ uere eſſe negatiuas,& ex illis ét ut ta
les ſunt,nihil ſequi ſyllogiſtice, ſed facta prius ad op/
poſitum uerſione.(Nam ſiue uniuerſali.)niſi,inquit,
aliquam in ratione propoſitioné poſuerimus ulem , — *Quòd ſyllogiſm' cõſtet ex altera ſaltẽ vli, & altera affirmatiua.*
& affirmatiuam alteram,aut non faciemus pacto ali/
quo ſyllm̃,aut nõ ad quæſitum,aut quod eſt í princi
pio,petemus:ubi per ulẽ intelligere debemus, non ſo;
lum propoſitionem , quæ uli ſigno determinatur: ſi
enim hoc ita ſe haberet,non addidiſſet(aut nõ ad po/
ſitum)quaſi inués,ꝙ & ſine uli aliquid poſſimus cõ
cludere,non tñ quod poſitum eſſet in quæſtionem :
nõ igitur per ulẽ propoſitio tñ ulis intelligenda: ſed
propoſitio,quemadmodum inquit Alexander: quæ
ſub ſe minorem contineat,tanquàm totam partem:ſi
itaqꝫ tale aliquod nõ acceperimus in ſyllo ulẽ,aut nõ
faciemus penitus ſyllm̃,aut nõ ad poſitum,aut quod
in principio eſt,petemus:puta in exemplo, ſit mõſtrá
dum,muſicam uoluptatem eẽ ſtudioſam : ſi itaqꝫ nõ
acceperimus ulẽ,hoc eſt,maiorem, quæ ſit tanquàm
totum,reſpectu minoris,ex tribus unum ſequatur,
aut nullo pacto ſyllogiſmum fieri (quemadmodum
ſi ambæ propoſitiones,aut in parte acciperétur, aut í
definite)aut non effici ratiocinatiõem ad quæſitum
ac poſitum,ueluti ſi aſſumamus oẽm ſpeculatiuam
uoluptatem ſtudioſam eſſe:cui addétes minoré iſtá,
Sed Geometrica eſt ſpeculatiua uoluptas,eſt igiť ſtu
dioſa:ratiocinio equidem aliquid concludimus:non
tñ quod poſueramus quęrendum,uoluptatem uide
licet muſicam ſtudioſam eẽ : quod ſi quiſpiam idem
hoc quæſitum accipiat,inquiens,omnem muſicá uo
luptatem ſtudioſam eſſe,quod in principio eſt,petet.
hoc enim uolebamus mõſtrare.¶ Sed ambigeret for/
taſſe aliquis,quomodo hoc incommodum à primo — *Dubium.*
ſeiungatur:uidetur enim petitio omnis ſyllogiſmi ra
tionem ac uim penitus deſtruere: quemadmodum í
eius finitione receſſuimus. ¶ Ad hoc dicimus,ſicut &
diuus rñdet Albertus,in ratiocinatione ac ſyllo bina — *Solutio*
conſiderari:& modum ac formam ſyllogiſticá, & mõ
ſtrationem ipſam,ſm quam ex notioribus ignotiora
arguere conſueuimus.Si itaqꝫ ambas iſtas leges ac cõ
ditiones abrogemus,ſyllm̃ nõ facere dicemur:qm̃ ni/
hil,quod ad ſyllogiſmum attineat,in rationem duci/
mus:ſin autem ſedam tm̃ demoliamur,priore ſtabili
ta,quod eſt in principio,petemus.Et ita hunc in mo/
dum expoſuit Alexander.¶ Philoponus tñ hac dána
ta interpretatione,aliam mea ſentétia deteriorem in — *Philoponi expõ deterior.*
medium affert,inquiens,accipiendas eſſe propoſitio/
nes non ulr̃,ſed in parte:quod etiam ſignificauit Phi
loſophus dicens,Non addens omnem. ¶ Nos aũt rñ/
demus non fuiſſe intétioné Ariſtotelis , quum aliud — *Reſponſio Buranæ*
à propoſito cõcludimus,ut ambas accipiamus in par
te aut indefinitas,ſed qñ ſyllm̃ nullum facimus:quũ
uero aliquid ratiocinamur aliud à quæſito, ulẽm q
dem accipi uult,non tñ eius naturæ,ut oẽm proferat
uoluptatem, ſed aliquam determinatam,puta uolu/
ptatem omnem ſpeculatiuam,aut aliam quampiam.
(Sed magis efficiť,)in mathematicis deſcriptionibus, — *Nota ð mathematicis diſciplinis.*
ac figuris,planius hoc fore dicit:aut quia exemplum
hoc magis ſit propoſito accommodatũ,aut quia ma/
thematicæ ſint & notiores & expeditiores;licet enim
noſtræ tempeſtate hominum incuria aut lucelli imo
derata cupiditate,in uſu ac frequétia parũ ſint, apud
tñ priſcos uel triuialibus ét literatoribus plana erát.
Vnde,quemadmodũ refert Dauidus in quinqꝫ Por/
phyrii uoces,uoluere nonnulli mathematicas ſcien/
tias non partem eſſe philoſophiæ,ſed prępárationem
quãdá potius,ac προπαιδείαν, aſſerebát: addebátq;
pp hoc Platonem Philoſophum inſcripſiſſe ſuo gym
naſiõ ἀγεωμέτρητος οὐδεὶς εἰσίτω , propterea ꝙ exi
ſtimabat uirum mathematicarum diſciplinarum ex
pertem nõ poſſe apte philoſophari. Sed de his hacte/
nus.Monſtrat itaqꝫ concluſionem iſtam, triáguli æq
cruris angulos ſupra baſin æquales eſſe , deduci atqꝫ
argui non poſſe,niſi & ulẽ, & affirmatiuum in demõ
ſtratione aſſumptũ fuerit.alioquin ſequi dicit unum
abſurdum,de quibus ſupra métionem fecerat:eſt au
tem hoc theorema quintum primi elementorum,li/
cet ibi utrinqꝫ compoſitum & complicitũ ſit, hic autꝫ

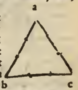
ſimpliciter proferatur: quod tamen aliter Theon demonſtrat: ergo uero quo facilius utrãq; demõſtrationem poſſimus intelligere, longiuſcule ſermonem fortaſſe deducam, quam propoſito quibuſdam attinere uideatur: non ab re erit & hæc intelligere. Primum itaq; ut Theonis demonſtrationem erigamus, preſupponendum à nobis eſt, triangulum eſſe figuram, quã lineæ rectæ tres contineant: lineas dico extrinſecas. nã q; quemadmodum Proclus in .1. elemẽtorum refert, reperiuntur & quadrilateri trianguli, quos ἀκιδοειδεῖς quidem uocant: Zenodorus uero, κοιλογωνίους. Sed de his alibi. Huius æquilaterus ſiue ἰσόπλευρος dicitur, qui tria habeat latera æqualia: æquicrus, uel ἰσοσκελὴς, qui bina tantum: gradatus uero ſiue σκαληνὸς, quem tres inæquales lineæ rectæ ambiant. Aequicrus uero atq; gradatus, referente Proclo, trifariã ſecantur, in orthogonium, ambligonium, & oxygonium: & ita ſeptem triangulorum ſpecies conſtituuntur: uerum de his ſatis. Proponitur itaq; demonſtrandum angulos æquicruris, qui ſupra baſin, hoc eſt lineam ſuſtinentem duo reliqua triãguli latera, æquales eſſe inter ſe. Sit igitur æquicrus habens latus a/b/ æquale lateri a/c/ dico q; angulus ad b/ æqualis eſt angulo ad c. quod ita demonſtro: Protrahãtur

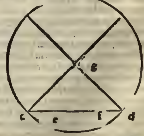
enim a/b/ & a/c/ lineæ in rectum: deinde ſignetur pũctus f/ in linea a/b/ poſtea auferamus ex a/c/ per ſcdam primi huic æqualẽ quæ, ſit a/g/ quæ ambę baſi a/b/c/ trianguli alligẽtur.

Si igitur a/f/ æqualis eſt a/g/ (qm̃ ſi æqualibus æqualia adiiciantur, quæ prodeunt, ſunt æqualia) erunt & f/a, a/c/ æquales duabus lineis, g/a, a/b/ & angulum cõtinebunt cõem, qui ad a/ ergo p quartã primi, baſis f/c/ æqualis erit baſi g/b/ alterius trianguli. Totus itaq; triangulus a/f/c/ æqualis erit toti triãgulo a/b/g/ & reliqui anguli reliquis angulis p quartã: ſed ſi ab æqualibus æqualia demas, quæ ſuperãt, ſunt æq̃lia. ſi itaq; ex a/f/ & a/g/ lineis æqualibus, a/b/ & a/c/ duas alias, ut p̃ ſuppoſuimus æquales detraxeris, q̃ ſupererũt adhuc oẽs æquales erũt, & anguli ẽt angulis: ergo f/b/c/ angulus æqualis erit g/c/b/ angulo. Si igitur hos æq̃les angulos ex æquis maioribus angulis a/c/f/ & a/b/g/ deciſeris, q relinquẽtur anguli, itidẽ æquales erunt: relinquũtur aũt a/c/b/ & a/b/c/ anguli ꝑpoſiti ſupra baſi æquicruris cõſtituti: ſunt itaq; inter ſe æquales: qđ fuerat demõſtrandũ. Theõ igitur hũc in modũ. Cæterũ, referente Proclo, Pappus geometra breuius adhuc mõſtrabat nulla facta additiõe, pura hũc in modũ. Sit. n. angulus eqcrus, cuius latus a/b/ ſit æq̃le lateri a/c/ ponamus itaq; ſolũ triãgulũ, q re unicus ẽ, intellectione duo: & arguamus ita: a/b/ latus, eq̃le ẽ a/c/ lateri, & a/c, a/b/ duo igiẽ latera a/b/ & a/c/ æq̃lia ſunt duobus lateribus a/c/ & a/b. et angulus, b/a/c/ æqualis angulo c/a/b/ nã idẽ eſt: ergo & reliqui anguli reliquis, & totus triangulus, toti: igitur a/b/c/ angulus æqualis erit a/c/b/ angulo, q ſunt anguli ſupra baſin: quod fuerat monſtrandũ.

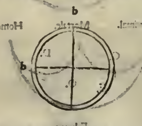

Fuit aũt theorema hoc à Thalete Mileſio adinuentũ. Geminus tñ Philoſophus adhuc uſius demõſtrauit theorema iſtud: dixit. n. atq; oſtẽdit, ęquales rectas ab eodẽ puncto protractas ſupra cõſimilẽ lineã, æquales angulos facere: quare ſiue baſis fuerit recta linea, ſiue helix Cylindrica, ſiue circũferẽtia, æq̃les erũt anguli, q ad baſin ſm theorema hoc: Euclidæ aũt ꝑpoſitũ ad rectã baſin habentes æqcrures triãgulos tm̃ adaptaẽ. Hęc Proclus. Ariſtoteles uero aliter: ſed & hãc facturi demõſtrationem, nõnulla prius accipiamus: ac primo ſemicirculorũ angulos oẽs æquales eſſe inter ſe, mox ẽt ſectorũ circuli: hoc. n. demõſtrat primũ ac uiceſimũ tertii elẽtorũ ſectũ ãt ſeu τμῆμα circuli appello, figurã ex recta & circuli circũferentia cõſtitutã, maiorẽ aut minorẽ ſemicirculo: ſemicirculũ uero, q̃ diameter atq; ambiẽs circũferẽtia claudũt: ſunt aũt figuræ iſtę, referẽte ẽt Proclo, nõ κυροειδεῖς, ſed δυοειδεῖς, hoc eſt biformes uocatę. His igiẽ ita ſuppoſitis deſcribaẽ circulus, cuius cẽtrũ ſit g: & ducanẽ à circũferẽtia diametri ſeinuicẽ ſecãtes a/d/b/e/ deide ↄiũgãtur c/d.

Erit itaq;

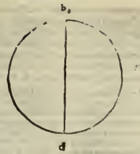
Erit itaq; triangulus æquicrus/g/c/d/cuius baſis/c/d/ anguli uero ad baſin,g/c/d/& g/d/c/anguli autẽ ſemi/circulorum a/d/& b/c/quoniam igitur oẽs ſemicircu lorum anguli ſunt æquales,erit b/d/ totus angulus, æqualis a/c/toti angulo:ſed qm̃ ſi ab æqualibus angu lis æquales demas angulos,reſidui æquales,ſiunt de/tractis angulis c/& d,qui ſunt anguli ſecti circuli, ab angulis integris ſemicirculorum,a/d/c/& b/ c/d/ inter ſe æqualibus:qui ſupererunt,erunt e/& ſ/etiam inter ſe æquales:ſed hi ſunt anguli æquicruris triãguli g/c/d.ergo anguli æquicruris trianguli,ſupra baſin cõ/ſtituti,ſunt inter ſe æquales: quod monſtrandum ꝓ poſueramus.Si quis igitur demonſtrare uellet angu los in æquicruris,qui ſupra baſin,ſibi inuicem æqua les eẽ:& acciperet,a/b/angulum æqualem eſſe,b/d/an gulo,non aſſumens uñr,ꝙ ęqualiter ſemicirculorum anguli ſunt æquales,quæſitum & principium petet, aut ſi hoc monſtret,accipiat aũt c/ipſi d/æquales eſſe, qui ſunt anguli ſecti ipſius circuli,non aſſument uñr, ꝙ anguli æqualium ſectorum ſibiinuicem æquales, rurſus principium petet, & non rationabitur: aut ſi hoc quidem monſtret,accipiat autem reliquos e/& ſ/ æquales inter ſe,ſic etiam non demonſtrabit ſine cõi dignitate/Si ab æqualibus æqualia demãtur,reliqua eſſe æqualia.Petit enim principium,dũ q̃ oſtenſionis indigent,tãquã confeſſa & plana accipit:(Sint ad cen/trum ductæ a/b/.)a/b/ uocat duas lineas diametrales, circulum per medium ſecantes: hunc in modum,

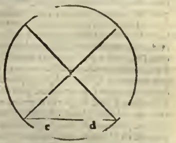
(Si igitur æqualem accipiat a/c/angulum.)a/c/angu lum uocat ẽt,qui à ſemicirculo cõtinetur, qui à linea diametro cauſatur,quæ a/dicitur: hoc pacto,

Appellat autem ipſum a/c/qm̃ ab a/diametro cau ſatur uerſus c/b.d/aũt nuncupat angulũ ab alia cauſa tum diametro,q̃ b/dicebatur,deorſus d/hũc in modũ,

Aut potius dicẽdum quod a/c/uocat binos angu/los cauſatos ab utriſq; diametris uerſus ptẽ ipſius a/ b/d/uero reliquos duos ab eiſdẽ factos uerſus partẽ ipſius b/oẽs.n. ſunt anguli ſemicirculorũ,(Et rurſus c/ipſi d.)c/& d/uocat angulos ſecti cauſati a parte cir/cunferentiæ & baſi trianguli æquicruris: hoc modo,

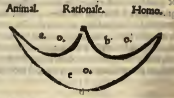
(Amplius ab æquis exiſtentibus)Præterea inqt,ſi cẽſeat e/& ſ/angulos ſupra baſin ęquicruris,q ſunt re liqui,& ſuperſunt ex c/& d/totis atq; itegris angulis, æquales eſſe inter ſe,principium petet,hoc eſt,ignotũ & quæſitũ,tãquàm notum & conceſſum accipiet:ni/ſi cõem acceperit dignitatem,ſi ab æqualibus ęqualia demas,q̃ ſuperſunt,æqualia fore.⁋ Scitu tñ dignum, ꝙ in hoc mathematico exẽplo primo ſequitur unicũ tm̃ inconueniens atq; abſurdum ex ſupra relatis,peti uidelicet:id quod eſt i principio:de hoc aũt maxime fecit mentionẽ ꝓpea ꝙ & plus latet huiuſcemodi ab ſurdum,& alia ẽt quodãmõ comitantur incõmoda: nãq; ſi petitur pricipium,neq; ſyllogiſmus neq; fit ad poſitum.⁋ Sed quæritur,quum duo ꝓpoſuerit mõ/ſtranda,& omnem ſyllogiſmum ex altera uniuerſali conſtare,& ex altera etiam affirmatiua,cur non utra/q; monſtrauerit. ⁋ Reſpondemus, quemadmodũ & nonnulli moderniorum optime dicunt, hoc ideo fa/ctum fuiſſe,quoniam ex eo,quod monſtratur, ſyllo/giſmum omnem ex uniuerſalibus conſtare,quodam modo etiam manifeſtum ſit: ex affirmatiuis conſti/tui:ſi enim uñe aliquid exuterit i ſyllo,totius rõnem Dubium Solutio

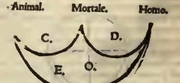
habebit:quare de ꝓpriis partibus affirmatiuè p̄dica/bitur.(Et quod uſe quidem.)manifeſtú,iquit,eſt,nõ poſſe uſem colligi concluſionem, niſi utrēq; ꝓpõnes uſes extiterint:particularis aũt ↄcluditur,& ex ambabus uſibus,ueluti in prima tertiæ figurę cõplicatiõe: & ex altera uſi,& altera in parte, quéadmodú in reliquis oĩbus:hoc aũt eſt qđ dixit(& ſic & illo modo)

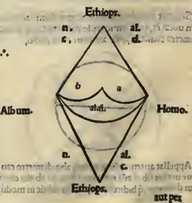
Sed manifeſtum,ꝙ ꝛ in oĩ ſyllo,aut vtraſq;,aut alteram ꝓpõnem ſiſem neceſſe fieri concluſioni.dico aũt non ſolũ affirmatiuá aut priuatiuam,ſed neceſſariã aut ineꝑiſtentẽ aut contingentẽ.Conſiderarevero oportet ꝛ alia p̄dicamẽta.Planum aũt ꝛ ſimpliciter,qñ erit,ꝛ qñ non erit ſylls:ꝛ qñ poſſibilis:ꝛ qñ perfectus: ꝛ ꝙ ſi fuerit ſylls, neceſſarium eſt ſe habere terminos ſm aliquem dictoꝝ modoꝝ.

Hæc & ſupra declarata fuere, ſi ↄclõ eſt negatiua, oportere & alteram ꝓpõné negatiuá eſſe:ſi affirmatiua,affirmatiuá:ſi neceſſaria,neceſſariá: ſi contingens, contingenté.⁋Dubitat tñ Alexander,de cõplicationibus miſtis ex neceſſaria negatiua uſr & cõtingente:in his enim,ueluti & ſupra diſtinximus, ↄclõ ſequebaſ inexiſtens:quú tñ neutra p̄miſſarũ ꝓpõnũ eius eſſet genii.Hác ambiguitatem nõ ſoluit Alexáder,nos aũt ſupra ad inſtátiá iſtá rñdimus.⁋Alulidus uero Roſ. hoc in loco aliter ad qõné dicit:ait,n.hoc eẽ intelligendú de cõplicatiõibus unicá colligentibus ↄclõné, & p dictú De oĩ.Sed nobis aliter uideſ rñdendú: uerũ de his ſupra ad ſatietaté quaſi diſputauimus.(Cõſiderare uero oportet.)Cõſiderandi, inquit,ſunt & alii p̄dicationũ modi p̄ter ſupra expoſitos: puta ſi falſa ↄclõ, ſi ipoſſibilis,ſi ꝓbabilis,oportet & ꝓpõnũ aliquá falſam,impoſſibilé,ac ꝓbabilé eſſe:addit ẽt Alexáder, ſi obſcura:quẽdmodũ ſi quis ↄcluderet ſtellas pares eẽ p hoc,qđ eſt,Hemiſpheria ex æqualibus ↄſtare ſtellis ignotú mõſtraret p ignotú.⁋Dubitat tñ Alexan.Philoponus,inquiens,ſi ↄclõne ignota,neceſſe eſt & ꝓpõnũ aliquam ignotá eſſe,quum ↄclõ oĩs antequá monſtretur,ſit ignota,q fieri põt,ut oſtenſioné aliquá poſſimus facere?⁋Ad hoc inquiunt nõnulli,ſi ↄclõ penitus ſit ignota neceſſariũ eẽ, ꝓpõnũ alteram ignotam eſſe,non tñ penitus,ſed minus ignotá ↄclõne: & hæc illi hunc in modum ⁋Nos aũt aliter: dicimus enim Alexandri dictũ ſanè intellectũ,ueritaté obtinere: nã nõ de quocũq; ignoto loquiſ,ſed de eo quod ſimpliciter ignotũ eſt & obſcurũ:ad hoc.n.ſyllm facere non ualemus,niſi ex penitus ignotis ꝓpõnibus:q aũt hoc ita ſe héat,ipſe quoq; exẽplũ innuit:ſtellas nãq; pares aut ipares eſſe,penitus eſt ignotũ,nec mõſtratiõe aliqua cõprobari poteſt.Verũ,inquit Alexander,non ſi cõcluſio uera fuerit,oportet ob hoc ꝓpõnũ aliquam ueram eſſe.nãq; ex falſis ꝓpõnibus,uera cõcluſio aliqua colligi poteſt:& ppea dixit(Conſiderare oportet & alia prædicamenta)ut cognoſcamus in quibus ita ſe habet,in quibus aũt ſecius. Aut,ait idem, per p̄dicaméta, non p̄dicationes,aut p̄dicandi modos,intelligere debemus:ſed ea,quæ prædicamenta,& terminorũ coordinationes appellare conſueuimus:nam ſi cõcluſio terminos habuerit ex p̄dicamẽto qualitatis,oportet & ꝓpoſitionum aliquam ita ſe habere: conſimiliter,ſi ex prædicamento ſubſtantiæ,aut quantitatis,& ita de reliquis:melior tñ & planior é prior expoſitio. (Simpliciter)dixit,hoc eſt,uſr.(Et qñ poſſibilis.)poſſibiles uocat ſyllos imperfectos, qui in ſcda, quiq; in tertia figura.hi.n. perficiũtur quum aut cõuerſione, aut ad incõmodum deductione,ad primam reuocantur figuram:quodq; ita audiendũ ſit innuit, quũ dixit(& qñ perfectus.)poſſumus ẽt,iquit Philoponus, poſſibiles intelligere,qui ad ſui monſtrationé extrinſecæ indigent ꝓpoſitionis,quẽadmodum hic,Quod p ſe mouetur,immortale: aĩa per ſe mouetur,anima igitur immortalis:licet enim ſyllus iſte in prima ſit figura,& per dictum concludatur De omni, ad ſui tñ perfectionem indiget extrinſecæ propoſitionis iſtius, Quod per ſe mouetur,ſemper mouetur: ſed enarratio prior,multo & antiquior & melior.

Sed manifeſtum ꝛ ꝙ omnis demonſtratio erit per tres terminos ꝛ non plures:niſi per alios ꝛ alios eadem concluſio fiat:vt e/per a/b/ꝛ per c/d.

Dubitatio Alexandri

Rñſio Alulidi Roſa.

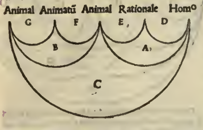
Dubitatio Philoponi

Solutio quorundam.

Buranæ ſolutio cõſona Alexã.

aut per

nut per a/b/& a/c/& per b/c/plura nãque media eorundem eſſe,nihil prohibet:his autem exiſtentibus, non vnus, ſed plures ſunt ſyllogiſmi. Aut rurſus quando vtrunq; eorum, quę a/b/per ſyllogiſmum fuerit acceptum,vt a/per d/e/& rurſum b/per f/g:aut hoc,inductione:illud,ſyllogiſmo: verum & ſic plures ſyllogiſmi:plures nãque concluſiones ſunt, vt a/& b/& c.

Si igitur non plures,ſed vnus,ſic accidit per plura eandē fieri cõcluſionē:vt vero c/per ea/quę ſunt a/b/impoſſibile.

Vult hoc in loco Ariſto. primo demonſtrationem omnē,ac ſyllogiſmū ex tribus tantū terminis cõſtare neq; pluribus,neue paucioribus,oſtendere, ſimul cõpoſitarū ratiocinationū,modū atq; artē exponens, ac demum propoſitionū terminorūq; inter ſe proportionē declarans. Primū ergo dicit,manifeſtum eſſe, ꝙ omnis demonſtratio,hoc eſt,omnis ſyllogiſmus(demonſtrationē nãq; cõmunius ſyllogiſmum nuncupauit)ex tribus tantū erit terminis,& nõ pluribus.i.per binas propõnes:propõnes aūt uult,per quas immediate quæſitū cõcluditur:nãq; in cõpoſitis ſeu diſiunctis ſyllogiſmis,plures quidē præmittuntur propoſitiones ad eandē cõcluſionē,nõ tamē cõtinue & immediate:& hoc eſt,quod uoluit,dū inquit,(niſi per alios & alios eadē cõcluſio fiat,)bifariā nãq;,quēadmodum & Alulidus Roſadis inquit,poſſumus ad eandē concluſionē plures afferre propõnes : aut plures immediate quæſitū cõcludentes,aut plures ex proſyllogiſmis propõnes monſtrantes,quæ ad quæſitum monſtrandum immediate erunt:quęq; prius cõcluſiones antecedentiū factæ ſyllogiſmorū,mox propõnū uicē gerunt:unde & has,cõpoſitas:illas,diuiſas ratiocinationes uocare cõſueuimus,ueluti in exēplo, Volēs Plato monſtrare animā immortalē eſſe, aliquādo mediū accipit,ꝙ per ſe moueatur:aliquando,ꝙ à proprio uitio non corrumpatur,aliquando alia,& ita plures, & diuiſi ſyllogiſmi ad eandē aſtruuntur concluſionē:ꝙ ſi utraſq; propoſiti ſyllogiſmi propõnes per alia ratiocinia monſtraret,puta,ꝙ omne per ſe motum ſit immortale,propterea ꝙ omne ſemper motū,ſit immortale,& omne per ſe motū,ſemper moueatur: ſi inquā ita faceret,compoſitus & connexus merito diceretur ſyllogiſmus.Prius itaq; monſtrat, quõ per immediatas & cõtinuas propõnes,poſſimus eandē colligere cõcluſionem.& hoc bifariā:qm̃ aut diuerſa ad cõcluſionē media accipiuntur,aut unū & idē mediū in diuerſis figuris idē cõmonſtrat quæſitum:nãq; & ſic diuerſi,& diuiſi efficiuntur ſyllogiſmi:ait ergo (ut e/per a/b.)per e/concluſionem intelligit:a/b/uero, & c/d/propoſitiones alias & alias:& per has ſignificauit quæſitum cõcludi poſſe per media diuerſa ac inconiuncta a/b/nãq; & c/d/nullā inter ſe conuenientiam retinent, puta in exemplo. Sit quæſitum monſtrandum, Nullum turpe honeſtum,poſſumus ita, Nullum malum honeſtum, Omne turpe malum, Nullum turpe honeſtum:poſſumus & ſic, Nullum fugiendū honeſtum, Omne turpe fugiendum, Nullum turpe honeſtum: & hūc in modum ſemper in eadem figura per diuerſa media,uarioſq; ſyllogiſmos,poſſumus eandem colligere concluſionem:& hoc eſt quod uoluit,dum inquit,(ut e/per a/b/& per c/d.)quod uero ſubdit (aut per a/b/& a/c/& per b/c/)ſignificat,inquit Alexander,ꝙ alia poſſunt accipi media, nec ſolum duo ſyllogiſmi in eandem poſſunt concluſionem,ſed & plures : nãq; e/non ſolum per a/b/& c/d/cõcludi poterit, ſed & per a/c/& b/c. ¶ Poſſumus & aliter ac melius intelligere quod inquit(aut per a/b/& a/c/& per b/c/)ita ꝙ non ſignificentur diuerſi ad eandem concluſionem ſyllogiſmi,eo ꝙ diuerſa media fuerint accepta: ſed propterea diuerſi ſint,quia eodem accepto medio in diuerſis efficiātur figuris ratiocinationes:& hoc ingenioſe multum exemplo atq; elementis propoſitis ſignificauit: per a/b/nãq; prima elementa,primam notauit figurā: per a/c/ſecundam:per b/c/tertiam.& hoc per pulchre: nãq;,quoniam ſecunda figura à prima maioris conuerſione,minore remanente, procreatur, cum per a/minorem:per b/maiorem ſignificaret propoſitionē: in ſecunda,a/minorem immotam ſeruauit: b/maiore per conuerſionem mutata,in c.in tertia econtrario, a/minore,in b/conuerſa:b/maiore,nõ permutata : & ita per idem medium aliquando in prima, aliquando in ſecunda,in tertia nonnunquam poterimus concluſionem facere:planum tamen, ꝙ uarii erunt ſyllogiſmi, cum in diuerſis exiſtant figuris:hoc autem ſignificat, ꝙ non ſolum diuerſificantur ſyllogiſmi ad mediorū diuerſitatem,ſed & acceptis eiſdem terminis, ordo ac poſitio ſyllogiſmos uariat:puta,ſit quæſitum monſtrandum, Aliquis homo non eſt albus:ita faciā, Nullus Aethiops albus,aliquis homo eſt Aethiops, aliqs homo non eſt albus:rurſus in ſecunda, Nullum albū eſt Aethiops,aliquis homo eſt Aethiops, aliquis homo non eſt albus:demum in tertia, Nullus Aethiops eſt albus,omnis Aethiops eſt homo, aliquis homo non eſt albus:atq; hunc in modum concluſio eadem per plures ac diuerſos,in diuerſis figuris,concluditur ſyllogiſmos.(Aut rurſus)& ita inquit,per plures mõſtrabitur ſyllogiſmos,quando utraq; propoſitionum & a/& b/ex proſyllogiſmo accipiatur : puta a/ per d/e/propoſitiones:b/uero,per f/g:ita enim & e/ monſtrari diceremus per d/e/f/g/propoſitiones : modus autem iſte ratiocinii uere compoſitus ac connexus uocitatur,puta in exemplo,ſit concluſio monſtrata, Omne

Q. ꝙ oīs ſyll'us cõſtat ex duabus ꝓpoſitionibus.

Q. mõ ad eādē cõcluſionē poſſint plures ꝓpõnes afferri,ex ſentētia Aluli di Roſad.

Expoſitio Alexādri.

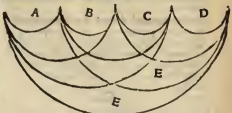
Alia expõ & magis ingenioſa.

iuſtum utile:per propoſitiones,Omne iuſtum bonū,
Omne bonum utile:utraq; autem acceptarum pro/
poſitionum ſyllogiſmo arguatur:prior,hunc in mo/
dum,Omne iuſtum honeſtum,Omne honeſtum bo
num:altera ſic,Omne bonum conferens, Omne con/
ferens utile:ita enim ex proſyllogiſmo utraq; propo/
ſitionum plana fiet: ex quibus demum compoſitus
aſtruetur ſyllogiſmus:quod,inquit Alexander συνθε-
τικὸν θεώρημα dici conſueuit. ¶ Eſt enim compoſi/
tiuum theorema, ut idem refert, cum ex aliquibus
quippiam concluditur,& quod concluditur, cum ali
quo uel aliquibus,aliquid concludat: ueluti in exem
plo,a/cōcluditur per d/e:deinde per a/ iam cōcluſum
& aliqua alia puta b/quod & ipſum per f/g/ concludi
tur,aliud quippiā colligo,puta c.(Aut hoc inductio/
ne.)Plerunq; inquit,non ambæ propoſitiones ſyllo/
giſmo monſtrantur,ſed una,per ſyllogiſmum:altera,
per inductionem,ueluti in exemplo,ſit in monſtratio
nem propoſitum,rempublicam omnem bonum ap/
petere,& arguatur ſic,Omnis methodus bonum ali/
quod appetit,omnis reſpublica eſt methodus,omnis
itaq; reſpublica bonum aliquod appetit: ex propoſi/
tionibus iſtis,prior inductione monſtretur, afferēdo
ſcientias atq; artes omnes,quæ bonum aliquod affe/
ctant:q; autem reſpublica methodus ſit, ratiocinio ac
ſyllogiſmo arguatur ita,Omnis habitus cum aliqua
ratione conſiderans,eſt methodus,reſpublica eſt ha/
bitus cum aliqua ratione cōſiderās, ergo methodus:
huuc etiam in modum arguit Plato in primo reſpu/
blicæ,iuſtitiam prudentiam quandam eſſe. Attamen,
inquit Alexander, & monſtratio iſta non ſimplex,
ſed compoſita. Compoſita uero,non ex pluribus ſyl/
logiſmis,uerum ex inductione ac ſyllogiſmo:quapro
pter non in ſyllogiſmos,ſed in inductionē ac ſyllogiſ/
mū reſolui debet. ¶ Cęterū,licet de ſyllīſ hunc in mo
dū cōpoſitis tātū mētionē faciat Ariſto.plures tamen
& aliter cōpoſitos recenſet Abumazar Alpharabius,
capite libri de ſyllogiſmo decimo octauo eos puta, q
ex cōditionali & oſtenſiuo,aut ex ſyllō & exēplo con
ſtruuntur:ex cōditionali & oſtenſiuo,hūc in modū.
Si mundus eſſet æternus,nō eſſet cōpoſitus,ſed eſt cō
poſitus:nāq; omne corpus eſt cōpoſitū: mundus eſt
corpus,ergo cōpoſitū: ex ſyllō & exēplo, hoc pacto,
Quicunq; arcem intuetur,tyrannidē affectat,ſed Pe/
ricles arcē intuetur,tyrannidē itaq; affectat:nāq;,Piſi/
ſtratus arcē ſpeculatus,tyrannidē aſſecutus eſt: uerū
de ſyllīs ita cōplicitis, Ariſto. nullā mētionē fecit, ꝓpea
q; partim ſuperius horū naturā ac modum expoſuit,
partim quia non ad logicū,ſeu dialecticū, ſed oratorē
attinent,(Verū & ſic plures.)Sed,inquit & hoc pacto
plures efficiuntur ſyllī:nāq; & cōcluſiones plures: ut
a/cōcluſum per d/e:b/per f/g:& c/per a/b: accepit autē
hoc in loco c/pro e:e/nāq; cōcluſio erat,quā primo in
tēdebamus.(Si igitur nō plures.)ſi,inqt,ſyllī iſti non
plures ſunt appellandi,ſed unus,recte quidē unus di
ci poterit;nō tamen ſimplex,ſed cōpoſitus; ſic.n.acci/
dit per plures ſyllogiſmos eandem colligi concluſio/
nem:uerum recte nullo modo dicere poterimus ſyl
logiſmum hunc unū eſſe,propterea q; unus ſimplex
ſit:hoc enim eſt,quod uoluit,dum inquit,Vt,uero c/
per ea quæ ſunt a/b/impoſſibile.

Quid cō-
poſitiuum
theorema
de mente
Alexādri.

Mōſtratio
compoſita
ex ſyllō &
inductiōe
ſm Alexā-
drum.

Nota plu-
res modos
cōpoſitoꝝ
ſyllorū de
mēte Abu
mazaris
Alphara-
bii.

Sit enim e/concluſum ex a/b/c/d:ergo neceſſe eſt ipſorū
aliquid aliud ad aliud acceptum eſſe,hoc vt totum,illud vt
pars:hoc enim prius oſtenſum eſt: q; ſi fuerit ſyllogiſmus,
neceſſe eſt terminorum aliquos ita ſe habere: ſic ſe igitur
habeat a/ad b:eſt itaque aliqua ex ipſis concluſio,aut ergo
e/aut eorum quę c/d/ alterum: aut aliud quippiam pręter
hęc:& ſi e/quidem ex a/b/tantum,ſyllogiſmus vtique eſſet.
c/d/vero,ſi quidem ſic ſe habent,vt ſit hoc vt totum, illud
vt pars,erit aliquid & ex illis:& aut e/aut eorum quę a/b/al/
terum:vel aliud quippiam pręter hęc:& ſi e/quidem aut eo/
rum quę a/b/alterum:vel plures erunt ſyllogiſmi,aut vt cō
tingebat,idem per plures terminos concludi,accidit: ſi ve/
ro aliud pręter hęc,plures erunt & inconiuncti ſyllogiſmi
ad ſeinuicem: q; ſi non ita ſe habeat c/ad d/ vt faciat ſyllo/
giſmum,fruſtra erunt accepta,niſi abductionis,aut occulta
tionis,aut alicuius alius talium gratia. Si autem ex a/b/
non e/ſed aliud quid,ſit concluſio: ex c/d/vero, aut horum
alterum,aut aliud quiddam pręter hęc:& plures ſiunt ſyllo/
giſmi,& non ipſius ſuppoſiti: ſuppoſitum nāque fuerat, ſyl/
logiſmum eſſe ipſius e: q; ſi ex c/d/nulla efficitur concluſio,
fruſtra accepta ea fuiſſe accidit,ac ſyllogiſmum nō eſſe eius
quod a principio: quare planum,q; omnis demonſtratio, &
omnis ſyllogiſmus erit ſolum per tres terminos. Cum au/
tem hoc planum ſit,manifeſtum,q; & ex duabus propoſitio
nibus,& non pluribus:tres nāque termini,duę ſunt propoſi
tiones,niſi aſſumatur,quemadmodum ex principio dictus
eſt,ad ſyllogiſmorum perfectionem.

Hæc uerba
(q; ſi ex c/
d/nulla)
corrupte
legūtur in
oībus co-
dicibus:de
bet.n.legi,
q; ſi ex a/
b/nulla cō
cluſio effi-
citur.

Q d oīs ſyllūs ex tribus cōſtet terminis, & ꝓpōni/
bus duabus īmediatis,ac cōtiguis,mōſtrat ex ſuppō/
ne:ſupponat.n.inqt,e/cōclōnē colligi per a/b/c/d/hoc
eſt,ꝑ q̄tuor ꝓpōnes,& tunc primo de a/b/ ꝓpōnibus
arguēdū erit,mox & de c/d:hūc in modū,a/b/ ꝓpōnes
aut ad ſeinuicē habitudinē q̄dā hñt,aut nullā:ſi nul/
lā,fruſtra ad ſyllm erūt acceptę:nāq; ſyllī ꝓpōnes ha/
bitudinē q̄dā retinēt inter ſe: Q d ſi aliquā ꝓportio/
nē hēbūt inuicē,nimirū cōclōnē quāpiā rōcinabunt:
& tūc aut e/q̄ſitū colligēt,aut alterā ex ꝓpōnibus c/d/
uel aliud qd ꝑter hęc. Rurſus c/d/ ꝓpōnes, aut aliquā
ad ſe inuicē habitudinē retinebūt.aut nullā, Si nullā,
incaſſum aſſumptas dicemus:ſi aliquā, aut e/prima/
riā,claudēt cōcluſionē,aut ex a/b/ propōnibus alterā,
uel aliud quippiā pręter hęc. Quę cū ita ſint,ſi a/b/ꝓ/
poſitiones e/quęſitū cōcludēt,habebimus quod uole
bamus,ex duabus inquā ſolis propōnibus concluſio/
nem

nē fieri: ꝙ ſi & c/d/ idē e/ cōcludant, una & eadē ex pluribus ſyllis colligetur cōcluſio: ſin autē c/d/ alterā ex a/b/ propōnibus cōcludant: aut in cōtrariū a/b/ ex c/d/ alterā ex proſyllogiſmis monſtrabitur e/ quæſitū: ſi uero c/d/ aut a/b/ aliud quippiā concluſerint, & plures, & diſperati fient ſylli. (Hoc ut totū.) monſtrationē facit in prima figura, ac ſyllis indemonſtrabilibus: uerum, quēadmodū in hac, ita & in reliquis intelligēdū erit: per totū autē & partē intellexit, propoſitionū alterā uniuerſalē eſſe, alterā ſub hac: aliter.n. ſyllus fieri nequit: hoc.n. inquit, prius monſtratū eſt, ſi ſit ratiocinīū, oportere propōnes ita ſe habere ac terminos, ut hic cōtineat, ille cōtineatur: hoc.n. paulo ante oſtenſum fuit: fortaſſe & id uoluit, quod in principio dixit, De omni p̄dicari, & Eſſe in toto: hoc.n. erat aliud partis, aliud totius rōnē habere. (aut ut cōtingebat.) hoc eſt, quēadmodū & antea dicebamus, per plures ſyllogiſmos eandē colligi concluſionē: talis autē, inqt Aphrodiſienſis Alexāder, compoſitio efficitur ſm id,

Quid ſit tertiū thema de mente Alexā.

quod à iunioribus τρίτον θέμα uocitatur: eſt autē tertiū thema, cū ex duobus, tertiū quid concluditur: ex duobus inquā, quorū unū ex altero nō depēdeat.

Qui ſint incōiuncti ſyllogiſmi

(Incōiuncti.) incōiuncti ſylli proprie nuncupantur, q neq in propōnibus, neq in concluſione conueniunt. (Quòd ſi non ita ſe habeat.) ſi, inquit, c/ propoſitio ad d/ nō habuerit habitudinē ac proportionē, quā totū ad partem, ut faciant ſyllm, fruſtra erunt in monſtrationē aſcita,

Nota de abductiōe.

niſi foret abductionis aut occultationis, aut alicuius alius taliū gratia: eſt autē abductio, quā Græci uocant ἀπαγωγὴν: quēadmodū in primū elementorū inquit Lycius Proclus, tranſitio ab uno problemate uel theoremate in aliud: quo cognito, & p̄poſitū fit manifeſtū: puta in exēplo, ſi quæratur cubi duplicatio, & hoc dimiſſo problemate, inueſtigemus quomodo datis duabus rectis, duæ mediæ ad p̄portionē inueniri poſſint, ex quo propoſitū ſequitur, adductionē facere diceremur: eſt autē abductio iſta propriū tētantis dialectici inſtrumētū: & hac primū uſus

Hippocrates Chius.

fuiſſe dicitur Hippocrates Chius, qui & circulū per lunulas quadrauit: uerū in ſecundo Priorū uolumine, ubi Philoſophus de abductione tractabit, adhuc exactius, quid ſit abductio, quotue abductionis ſpēs, ac quonā pacto differat ab inductione, perſcrutabimur.

Alia litera ſecundum Alexādrū.

¶ Alexander tamen, atq alii fere omnes, hoc in loco nō abductionis, ſed inductionis legunt: quod tamen perperam dici exiſtimauerim. nāq ſi propōnes inductionis gratia acciperētur plures efficerentur ſyllogiſmi, & neceſſario acceptæ eſſent propōnes: quod etiā ſupra innuit, cū dixit (aut hoc inductione, illud ſyllo) uerū & ſic plures ſylli. Verū arbitror errorē hūc ex iis, quæ male in octauo Topicorū intellexerunt, deueniſſe: ibi.n. Ariſtot. ad uerbū inquit, De ordine uero & interrogādi modo dicēdū eſt, diuidēdo propōnes quæcūq præter neceſſarias accipiēdæ: neceſſariæ aūt dicuntur, per quas ſyllus efficitur: quæ uero præter has accipiuntur, quatuor ſunt: aut.n. inductionis gratia, ut cōcedatur uſe, aut ad tumorē orationis, aut ad occultationem cōcluſionis, uel ut manifeſtior fiat oratio: præter has aūt nulla accipiēda eſt propō: Hæc ille, & cōplura alia: uerū & hic, quod inductionē uocat, abductionē potius dici uelim: ꝙ hoc ita ſe habeat planū ex iis, quæ ſubſequuntur: cæterū de iſtis, in ſecūdo Priorū exactius diſputabimus, cū de abductione ſermonē faciemus.

Quid ſit occultatio

¶ Occultationē autē uocat, cum nō neceſſarias p̄pōnes ſtatim interrrogemus, ſed eas prius, quæ ad has ſunt utiles, nec recto ordine, ut proponendæ ſunt: ſed retrouerſum, quēadmodū optime in octauo Topicorū expoſuit Ariſto. & alicubi etiam in ſecundo Priorū: alicuius autē gratia dicit, ὄγκου καὶ σαφηνείας, hoc eſt, tumoris & dilucidationis. q̄ oīa quid ſint, & qūo fieri debeant, in Topicis declaratum eſt. (Sin autē ex a/b.) quatuor ſuperius fuere propoſita, de a/b/ nāq aut ex a/b/ nihil ſequebatur, aut aliquid & ſi aliquid, aut e/ aut alterū ex c/d/ aut aliud qd præter hæc: ex iſtis uero, de uno tātū ſupra mētionē fecit: quid ſequatur, ſi ex a/b/ concludatur, e/ deinde ſermonē uerterat ad c/d/ propōnes: nunc itaq rurſus ad a/b/ reditū facit, exponens ex quatuor propoſitis, tria q̄ ſupererant, & ait, ſi ex a/b/ nō ſequatur e/ cōcluſio intēta, ſed aliud quid (quēadmodū etiā ex c/d/) tūc & plures fiunt ſylli, & nō ad propoſitū quæſitū.

Error in litera ſecundū Alexandrum & Philoponum.

(quod ſi ex c/d.) mendū putant in cōtextu eſſe Philoponus atq Alexāder, & pro eo quod eſt a/b/ ſcriptū fuiſſe dicunt c/d. nā de c/d/ iā dixerat: de a/b/ uero, dicēdū ſupererat. Ego aūt de induſtria hoc factū exiſtimauerim: uolēs .n. Philoſophus ſignificare unā, & eandē in utriſq rationē eſſe, ita fortaſſe terminos cōfudit: & pro a/b/ accepit c/d/ quaſi dicēs, quemadmodū cū ex c/d/ nihil ſequebatur, fruſtra erāt accepta: ita & cū ex a/b. (Ad ſyllogiſmorū perfectionē.) uel dixit, quia ſylli ſecundæ ac tertiæ figuræ ad primū reuocantur per aliarū propōnū additionē, puta, per cōuerſionē aut deductionē ad incōmodū, aut qa propōnes aliquādo ſunt ignotæ, & ideo per alias mōſtrātur propōnes ac ſyllogiſmos.

Planum itaq, ꝙ in qua ratione ſyllogiſtica non ſunt pares propoſitiones, per quas concluſio propria fit, (quaſdam nāq ex ſuperioribus concluſionibus neceſſe eſt propoſitiones eſſe:) hæc ratio aut non eſt ratiocinata, aut plura neceſſariis interrogauit ad poſitionem: Si itaq ſyllogiſmi ſecundū proprias accipiantur propoſitiones, omnis erit ſyllogiſmus ex propoſitionibus quidem paribus, ex terminis autem imparibus: vno nāq plures termini q̄ propoſitiones. Concluſiones vero dimidium propoſitionum: ſed cum per proſyllogiſmos concluduntur, aut per plura media non cōtinua, vt a/b/ per c/d/ multitudo quidem terminorum, conſimiliter vno ſuperabit propoſitiones: aut enim extrinſecus, aut ad medium ponetur intercidens terminus: vtroque autem modo accidit, interualla vno minora eſſe terminis: propoſitiones vero æquales ſunt interuallis, non tamen pares ſemper erunt, illi autem impares: ſed viciſſim, quando propoſitiones pares, impares termini: cū vero pares termini, propoſitiones impares: ſimul enim cum termino vna additur propoſitio, vndecunque addatur terminus: quare quoniā illæ pares, iſti impares erunt: neceſſe eſt permutari, cum ea

dem fiat appoſitio. Concluſiones vero non etiam eundem habebunt ordinem, neque ad terminos, neque ad propoſitiones: cum enim vnus terminus additur, concluſiones addentur vna pauciores præexiſtentibus terminis: ad ſolum nanque vltimum non facit concluſionem, ſed ad alios omnes. veluti ſi a/b/c/aducatur ipſum d ſtatim ⁊ concluſione duę aducuntur, ⁊ quę ad a/ ⁊ quę ad b/ conſimiliter autem in alijs: verum ⁊ ſi ad medium intercidat, eodem modo: ad vnum nanque ſolum, non faciet ſyllogiſmum: quare multo plures concluſiones erunt ⁊ terminis ⁊ propoſitionibus.

Manifeſtum, inquit, ſi aliqua ſit ratio ſyllogiſtica, quæ immediatas propoſitiones pares non habeat, quod aut non eſt uere ſyllogiſtica, aut plura, quam oporteret, præmiſſa fuere: rationem autem ſyllogiſticam dixit quoniam ſunt & inductiuæ rationes, quæ ex propoſitionibus quidem conſtant, non tamen paribus aut duabus: pares enim duas uocauit: propriam uere nuncupauit concluſionem, quæ primo concludenda propoſita fuit: quod autem addit (quaſdam nanque ex ſuperioribus concluſionibus neceſſe eſt propoſitiones eſſe) totum hoc ex parentheſi ac interpoſitione legendum eſt. (neceſſariis) Neceſſarias uocat Ariſto. in topicis, per quas ſyllogiſmus fit. (Secũdum proprias) Proprias uocat, quæ immediate propoſitum oſtendunt: nam qui accipit a/de b/& b/de c/& c/de d/concludens a/de d/non monſtrat cõcluſionem per proprias, & contiguas propoſitiones. (paribus) quia duabus; (imparibus) quia tribus. (dimidium propoſitionum) nam propoſitiones duæ, concluſio uero una: hoc autem intelligendum, cum ſyllogiſmus ſimplex fuerit: nanque in compoſito, ſecius ſe habet, quemadmodum infra declarabimus. (Sed cum per proſyllogiſmos) per proſyllogiſmos dicit, quando utranque propriarum propoſitionum per alias proprias prius ratiocinati, deinde facientes propoſitiones concluſiones, ita eas accipimus ad monſtrationem propoſiti: nil autem differt, ſiue in eadem, ſiue in pluribus figuris extiterint: per plura uero, media, non continua intellexit. quando plures continuas propoſitiones capientes, omiſſis concluſionibus, quæ ex his ſequuntur, his ad propoſiti monſtrationem utimur: quando enim ita facimus, potentia proſyllogiſmos facimus, non actu: puta ſi capiamus a/de b/b/de c/c/de d/d/de e/a/igitur d/e/ nanque hic continuas capimus propoſitiones, non interponentes concluſiones, quæ ex ipſis ſequuntur. Secundum uero talem propoſitionum cõtinuationem efficitur, quod ſupra compoſitiuum theorema nuncupauimus: quique, referente Alexandro, à iunioribus uocati fuere ἐπιβάλλοντες, καὶ ἐπιβαλλόμενοι, hoc eſt, iniicientes, & iniecti. Theorema nanque compoſitiuum eſt, quando ex aliquibus aliquid concludimus: quod & ipſum cum aliquo aut aliquibus rurſum aliquid concludit: & hoc rurſus cum aliquo aut aliquibus aliud quippiam concludit. Iniicientes uero ſunt, quorum omittitur concluſio: Iniecti autem, quorum propoſitio prætermittitur: concluſiones iniectorum dimiſſæ, qui ſecundum ordinem præcedunt, accipiuntur propoſitionum loco in iniicientibus, qui ſunt ſecundi in ordine: ut a/de oi b/b/de oi c/c/de oi d: a/de omni d. Primus. n. ratiocinii iſtius ſyllogiſmus (cuius cõcluſio omittitur, quæ eſt, a/de omni c) uocatur iniectus: iniiciens uero nuncupatur, qui ex omiſſa cõcluſione, a/de omni c/& ſubſequente propoſitione, c/ de omni d/colligit concluſionẽ a/de omni d/& ita tam iniiciens quam iniectus, in prima efficiuntur figura. ¶ Poteſt etiam iniectus in prima fieri, iniiciens uero in ſecunda, hũc in modum: a/de omni b/b/de omni c/c/de nullo d/a/de nullo d/iniectus eſt in prima, cuius concluſio a/c/ iniiciens autem, in ſecũda, cuius propoſitiones ſunt, a/de omni c/cõcluſio praecedentis iniecti, & a/de nullo d/ex quibus colligitur cõcluſio, a/de nullo d/ſit: & econuerſò, iniectus in ſecũda: iniiciẽs uero in prima, ut a/de nullo b/a/de omni c/c/de omni d/b/igitur de nullo d, prætermittitur. n cõcluſio prioris iniecti exiſtẽtis in ſecũda figura, quæ erat, b/de nullo c/ex qua & ſubſequente propoſitione, quæ eſt, c/de omni d/in prima cõcluditur b/de nullo d. Conſimiliter poſſumus in tertia etiã figura iniiciẽtẽ atque iniectum cõſtruere: & ad hæc iniectum in prima uel ſecũda, iniiciẽtẽ uero perficere in tertia, aut retrouerſum: ſed & tres ſyllogiſmos in tribus figuris iniiciẽtes ac iniectos licet facere, ſm ſupra aſſignatũ cõpoſitiuum theorema, quod Ariſtoteles tradidit, quãtũ ad uſum attinebat: iuniores aũt, nõ tãtũ utilitati, quam curioſæ indagationi ſtudentes, fecerunt ex eo quod uocãt ſm, quod tertium, & quod quartũ thema. Per proſyllogiſmos igitur erit, quãdo accipimus propoſitiones ſimul cum cõcluſionibus: per plura uero media nõ cõtinua, quãdo ſimpliciter propoſitiones ipſas acceperimus: Hæc Alexãder quaſi ad uerbum. (aut. n. extrinſecus) incidẽtẽ diximus, quia Græce παρεμπίπτων nuncupatur: hic autem terminus aut extrinſecus adiicitur, aut ad medium: puta, ſint termini ſyllogiſmum cõſtituẽtes a/b/ c/ſi termini additionem uoluero extrinſecam, tũc addam, aut ante a/aut poſt c/ſin autem intrinſecam, tunc ponam aut inter a/& b/aut inter b/& c/& hoc ad medium poni uocauit Ariſtoteles, mediũ accipiens poſitione & ui, quemadmodum fieri, conſueuit in prima figura. Si enim in ſecunda aut tertia terminum adderemus, ad medium extrinſece utique adderemus. Aut, inquit Alexander, hoc dixit propter figurarum diuerſitates, ita quod per extrinſecam appoſitionem, ſecũdam ac tertiam figuram ſignificarit: per intrinſecam, primam: puta in exemplo, ſit concluſum a/de omni c/per medium b/ſi in ſecunda figura uoluerimus cõcluſionẽ facere, accipiemus a/de nullo d/ſi in tertia, accipiemus d/de c/& ita extrinſeca erit appoſitio. Sin autẽ in prima recta ſub ipſo c/aliquid aſſumendum erit, puta d/uerũ licet interpretatio hęc multũ ſit ingenioſa, prior tamen & melior & dilucidior. (Aequales interuallis) Ex hoc loco manifeſtã habemus inter interuallũ & propõnẽ differẽtiã, quam etiam ſupra quodammodo innuimus. (uiciſſim) hoc eſt, alternata habitu

Quæ ſint media non continua.

Quæ ſint ſyllogiſmi iniicientes & iniecti.

Nota quod ſyllogiſmus iniiciẽs ⁊ iniectus poſſunt in eadẽ & in diuerſis fieri figuris.

Quid per intrinſecũ & extrinſecũ Ariſto. intellexit.

Alia expõ Alexãdri.

Nota quod primã expõnẽ etiam Alexã. magis laudat.

dine,

dine, ac denominatione: quod exponens ſubdit (quando propoſitiones pares, impares termini: cum uero pares termini, propoſitiones impares) mendū tamen in contextu putat Alexander, biſq; idem dici autumat: quod tamen nos negamus: nāque prius propoſitionum ad terminos habitudinem notat: ſecundo, in contrarium terminorum ad propoſitiones. (Simul enim cum termino) Reddit rationem, cur propoſitiones ac termini, alternata inter ſe uarientur habitudine: ſi enim ſimul cum termino una additur propoſitio, termini, qui erant impares, puta tres, efficiuntur pares, puta quatuor: propoſitiones pares exiſtentes, quia binæ, impares efficiuntur, hoc eſt, tres. (Concluſiones uero) ſi terminus, inquit, addatur, non eodem pacto, & concluſiones excreſcunt, quemadmodum propoſitiones ac termini: ſed termino uno adiecto, tot adduntur propoſitiones, quot erant præcedentes termini, uno excepto: ad alios nāq; omnes concluſio efficitur, cum termino ſuperaddito, præterquam ad ultimum: ſi enim a/b/c/terminis, quartus addatur d/ planum ꝙ cōcluſiones duæ addentur, quæ ſunt una pauciores terminis præcedentibus: ſi enim tres erant facientes binas propoſitiones, & cōcluſionem unam. nunc autem, cum uno termino, ac propoſitione una, duæ adduntur concluſiones, puta, antea dicebamus, Omne b/a/omne c/b/ergo omne c/a/ his additur hæc propoſitio, Omne d/c/ſed concluſiones adduntur binæ, Omne d/b/& Omne d/a/ad ſolum nāq; ultimum, puta ad c/nulla efficitur concluſio, propterea ꝙ non habemus terminum medium, per quem faciamus cōcluſionem. (Conſimiliter autem & in aliis) hoc eſt, ſi plures adiiciantur termini, ita ſemper dicendum erit. (Verum & ſi ad medium) hoc eſt, ſi non extrinſecus, ſed in medio ponatur adiectus terminus, idem eueniet: ſi enim inter b/& c/ponatur d/rurſus binæ addētur concluſiones, a/ad d/& b/ad c. (Ad unum nāq; ſolum) de ultimo hoc, rurſus dicit: huic enim ſoli cauſa eſt, ꝙ non efficiatur concluſio, non ſemper ad d/efficitur concluſio, ſed etiam ad c/uerum & huius concluſionis cauſa eſt d/ipſum tanquam medium exiſtens.

Dubium

¶ Quòd ſi aliquis dubitans, dixerit, Qui fieri poteſt, ut concluſiones plures eſſe dicantur propoſitionibus cum ad concluſionem unam, binæ aſciſcantur propoſitiones? ¶ Reſpondemus hoc ita intelligendum eſſe, ꝙ concluſiones plures ſunt iis, quæ tantum propoſitiones ſunt, & non concluſiones: nāque concluſiones præcedentium ſyllogiſmorum, propoſitiones ſequētium efficiuntur.

Solutio.

Dubium aliud.

¶ Præterea dubitandum erit, quomodo tres termini, duæ ſint propoſitiones, cum quælibet propoſitio duos habeat terminos: & propterea binæ propoſitiones quatuor habere debebunt. Dicimus, quemadmodum & quidam alii, ꝙ binæ propoſitiones quatuor habent terminos, in quos reſoluuntur propoſitiones: non autem, in quos reſoluitur ſyllogiſmus: unde termini ſyllogiſmi alii quodammodo ſunt à terminis propoſitionum.

Quoniam autem habemus de quibus ſyllogiſmi, ⁊ quale in vnaquaque figura, ⁊ quot modis monſtratur, manifeſtum nobis eſt, ⁊ quale problema difficile, ⁊ quale bene argumentabile: quod enim in pluribus figuris ⁊ per plures caſus concluditur facilius: quod autem in paucioribus ⁊ per pauciores, difficilius argumentabile: vniuerſale itaq; affirmatiuum, per ſolam primam monſtratur figurā, ⁊ per hāc vno tantum modo: priuatiuum autem, ⁊ per primam ⁊ per mediam, ac per primam quidem, vno ſolum modo; per mediam vero, dupliciter: ſed affirmatiuum in parte, per primam ⁊ per vltimam, vno tantummodo, per primam; trifariam autem, per vltimam. Priuatiuum vero ſecundum partem in omnibus figuris monſtratur: preterquam ꝙ in prima quidem, ſemel; in media vero atq; vltima, in illa bifariam, in hac tripliciter. Planum itaque, ꝙ vniuerſale predicatiuum, conſtruere quidem difficillimum, deſtruere vero facilius: omnino autem tollere vniuerſalia facilius, quā ea quę ſunt in parte: nāq; ⁊ ſi nulli, ⁊ ſi alicui non inſit, ſublatum eſt. horum autem alicui quidem non, in omnibus monſtratur figuris: nulli vero, in duabus: ſed eodem pacto ⁊ in priuatiuis: nāq; ⁊ ſi Omni ⁊ ſi Alicui, ſublatum eſt, quod a principio: hoc autem erat in duabus figuris, in iis vero quę ſunt in parte, vno tantum modo aut omni, aut nulli oſtendentē ineſſe. Sed conſtruenti faciliora, quę in parte: nāq; ⁊ in pluribus figuris, ⁊ per plures caſus. Et omnino non oportet latere, ꝙ deſtruere per ſe inuicem eſt, ⁊ vniuerſale per ea, quę ſunt in parte, ⁊ hęc per vniuerſalia: conſtruere vero, non eſt vniuerſale per ea quę ſunt ſecundum partem, ſed per illa hęc eſt. ſimul autem manifeſtum, ꝙ ⁊ deſtruere facilius eſt, ꝗ̄ cōſtruere: quomodo igitur efficiatur omnis ſyllogiſmus, ⁊ per quot terminos ac propoſitiones, ⁊ quomodo ſe habētes inuicem: amplius, quale problema in vnaquaq; figura, ⁊ quale in pluribus, ⁊ quale in paucioribus monſtratur, planum ex dictis.

Ex ſuperioribus quaſi poriſma quoddā cōcludit, monſtrans, ad quā cōcluſionē facilius, ad quā difficilius afferre ſyllm poſſimus: & inquit, qm̄ in ſupra expoſitis habemus de quibus ſunt ſyllogiſmi, quia de quatuor problematibus, negatiuo atque affirmatiuo uniuerſalibus, aut in parte: dū. n. ait (de quibus) quantitatē, dum (quale) qualitatē ſignificauit problematū. (quale problema.) Problema, inquit in primū elementorū Lycius Proclus, uocatur latius omne, quod proponitur ſeu diſciplinæ ſeu ſpeculationis gratia: preſſius tamē & apud Mathematicos nuncupatur, quod proponitur ſpeculationis tantū gratia: quòdq; & poſſibile eſt, neq; ſuperfluens, neq; diminutū: hoc etiam quodammodo cōfirmat in Topicis Ariſtoteles, definiēs problema dialecticū, uerū hoc in loco latius accipiēdū erit pro omni eo, quod in monſtrationē proponit. (Et p plures caſus.) nōnulli legunt propōnes, ſed malē: nāq; & Alexāder caſus legit, & inquit, caſus appellaſſe Philoſophū, ſyllogiſmorū ſm unamquāq; figurā differentias: cur autē caſus appellet, nō plenā rationē aſſignat. Nos aūt dicimus, quēadmodū à principio aſſerebamus. Philoſophū ſemper extitiſſe φιλογεωμέτρην, & ppea Geometrarū terminos, ac demonſtrationes, plerūq; ad ſuum trahit propoſitum, hinc terminos, hinc interualla, hinc figuras Geometrarum more ſępiſſime nominat. Cōſimili igitur modo & hic

Nota qđ modis ꝓblema.

Nota quid per caſus intellexerit Ariſto. de mente Alexan ri

Alia expō authoris de mente Procli.

Geometrarũ more,caſus uocitauit,ſyllogiſticos ac rõcinãdi modos: πτώσεις enĩ,ſiue caſus,teſte Proclo, uarius conſtruẽdi modus nũcupatur, quũ aut puncta, aut plana,aut ſolida,uariantur:& ppea caſus dicitur, quaſi ab una deſcriptione ac monſtratione in aliã cadens:unde & apud Mathematicos,pblematũ ac theorematũ quædã ἄπτωτα, quædam, πολύπτωτα, nũcupantur:qm̃ itaq; Geometræ uariũ monſtrandi ac deſcribendi modum,caſum appellãt, ob hoc Philoſophus uarios ratiocinãdi modos ac complicationes,ad horum imitationẽ,caſus nũcupauit.(uno tm̃ modo) hoc eſt in primo:licet.n.& in tertia, & in ſecunda concludi aliqñ poſſit,hoc fit terminorũ ac materiæ gratia,quẽadmodũ infra planũ erit.(per mediã).i.p ſecũdam:hæc enim media dr̃,aut quia poſitiõe ſit media, aut quia in hac medius terminus maximã dignitatẽ obtineat.(uno tm̃ modo per primam. ſubaudias tu ſm̃ naturales,non aũt artificioſã cõplicationes.(Trifariam aũt per ultimam)in prima,tertia & quarta cõiugatione.(in illa bifariã.)In tertia & quarta.(in hac tripliciter)in ſcd̃a,quinta & ſexta.(Planũ itaq;)ex ſupra relatis ſequitur,ulẽm affirmatiuam conſtructu difficillimam,deſtructu uero facillimãq; ſi ipſa in prima tm̃ primæ figuræ complicatione monſtratur,& eius contraria in prima ac ſecunda figuris, contradictoria uero,in omnibus colligitur:quid mirum,ſi facillime deſtruitur,& cũ maxima difficultate conſtruitr̃.(Sed eodem pacto)hoc eſt,qđ eſt in parte,facilius cõſtruitr̃, quã ulẽ:& ulẽ facilius demolimur,quã q̧ i parte.(in duabus figuris.)uel ambo ſimul, uel affirmatiuũ in parte;nãq; alicubi concludimus, & in prima & in tertia figura.(per ſeinuicẽ.)hoc eſt ulẽ affirmatiuũ,p ulẽ negatiuum:& iterum per negatiuum i parte. (ſed p illa hæc eſt.)nãq; ſi monſtro oẽm hoiem aĩal eſſe, mõſtro & aliquem:hoc tñ eſt particulare poſitione.nam particulare ſm̃ naturam,per ea,quæ ſunt in parte,tm̃ oſtenditur.(Simul autẽ manifeſtum)hoc de ulibus tm̃ intelligendum:nãq; de iis,quæ ſunt in parte, non habet ueritatem:hæc enim facilius conſtruũtur quã deſtruantur.(Qũo igitur)breuibus ea repetit, quæ ſuperius fuere cõmonſtrata, tranſiturus ad aliud ſectum.Hic enim primũ uoluminis huius ſectum finẽ accepit: hinc ad ſecundum, ſermonem flectemus.

Epilog⁹ ſupra dictorum in primo ſecto.

¶ Poſteaquã & principia ſyllogiſtica,& figuras oẽs tã ſimplices quàm miſtas explicuimus,adiecta ſimul expoſitione,qũo ſyllogiſmus omnis tam oſtenſiuus, q̃ ſuppoſitorius p tres efficiatur figuras,adducta ẽt in mediũ ratione,cur de hypotheticis ſyllis non pertractauerit Ariſtoteles:deinde ne quid uolumini deficeret,ſuppoſitoriorũ ac conditionaliũ ſylloꝝ ſpecies ac modos oẽs enumerauimus,quid Stoici, quidque Peripatetici ſuper iis ſenſerint,enarrantes, allata ibidẽ ratione,cur nõnulli ex toto hypotetici,curq; per tria nuncupẽtur,cur qũo deductio per impoſſibile, pars eſſe dicitur cõditionalium ſylloꝝ. Poſtea enucleauimus,quonã pacto intelligendum ſit ſyllm eſſe huius ad hoc:ſoluta ibidẽ inſtãtiola quapiã:ſubinde demonſtrationes aggreſſi mathematicas,prius definiuimus,quid incõmenſurabile potentia tm̃,quid potentia & lõgitudine,quid quadratum,qd quadrati diameter,quodq; non proprie in quadratis diameter dicatur:qũo ſm̃ noſtros demonſtretur quadrati angularem lineam incõmenſurabilem eſſe,qũo ſm̃ Ariſtotelem,quonam pacto ex conceſſione argumẽtũ fiat, quodq; tranſumpti nomen rectius ſit, quàm aſſumpti.Mox contextus ordinẽ ſecuti ac ſeriem expoſuimus,quonã mõ in quocũq; ratiocinio ulẽ eſſe oporteat:deinde & mathematicum exemplũ declaraturi, primum explicuimus,quid triangulus, quodq; non oĩs trilaterus,ſed & quadrilateri nonnulli,q̧ triangulorum ſpecies ſeptem.qũo æquicruris angulos ſupra baſin exiſtentes æquales eſſe Theon demonſtret,qũo aliter Pappus Geometra, qũo aliter & adhuc uſius Geminus Philoſophus: quodquè theorema iſtud à Thalete primo adinuentũ fuit: Deinceps ſuper eodẽ demonſtrationem quoq; adduximus Ariſtotelicam, prius exponentes,quid circuli ſectum, quid ſemicirculus:poſtea cõtra Alexandrũ Philoponi ſoluta inſtãtia:mox expoſituri,quomodo ex tribus terminis ac propoſitionibus binis omnis conſtruatur ſyllogiſmus:& quomodo,ac quot modis compoſita fiant ratiocinia:quidq; ſit,quod Græci compoſitiuum uocãt theorema,quotq; modis ſyllogiſmos compoſitos extrui uoluerit Abumazar Alpharabius,quid tertiũ thema,quid abductio,quòdque abductione primus Hippocrates Chius uſus eſt:quid occultatio,quidq;, ac quomodo efficiantur ſyllogiſmi,qui inijcientes dicuntur atq; iniecti:quid ſit terminum ad mediũ adijci,quonam pacto concluſiones propoſitionibus plures efficiantur.Demum enarrantes, quæ problemata facilius,quæ difficilius monſtrari poſſint,quid problema,quid caſus ſit,definiuimus. Atq; ita primo ſecto,diuina fauente prouidentia, finem impoſuimus. Hinc ad ſecundum tranſeamus.

Sectum ſecundum de abundantia propoſitionum.

Quomodo autem abundabimus ſyllogiſmis ipſi ſemper ad poſitum, ⁊ per qualem viam accipiemus principia, quę circa vnumquodq; iam nunc dicendum: non enim ſolum fortaſſe oportet generationem conſiderare ſyllogiſmorum/verum ⁊ faciendi potentiam habere. Omnium itaque entium, hęc quidem talia ſunt,vt de nullo vere vniuerſaliter pędicent̃, vt Cleon ⁊ Callias/⁊ quod ſecundum vnumquodque,⁊ ſenſibile,de his autem alia:etenim homo vterque homo ⁊ animal eſt: illa vero/ipſa quidem de aliis pędicantur / de his autem alia prius non pędicantur/ſed alia,⁊ ipſa de aliis, ⁊ de ipſis altera: vt homo de Callia/⁊ de homine animal. Quod igitur entium quędam de nullo apta nata ſunt dici / manifeſtum: ferme enim ſenſibilium vnumquodque tale eſt,vt de nullo pędicetur /niſi vt accidens : dicimus namque aliquando / album illud / Socratem eſſe : ⁊ accidens / Calliam.

Diximus à principio, uolumen hoc in tria, quæ Græci τμήματα, nos ſecta uocare poſſumus, partiri ac diſtingui. Ex his primum, diuina fauente ꝓuidẽtia, hucuſq; abſoluimus: ſecũdum aggreſſuri, in quo Philoſophus de propoſitionum abundantia, ac medii inuentione pertractat tam oſtenſionem, quàm cõditionem ſyllogiſmorum: mox addens, quæ de diuiſiuo docendi modo dicenda erant: ait ergo: non ſat eſſe nos ratiocinia ac ſyllogiſmos ſcire conſtruere, niſi & unde materia ac propoſitiones aſciſcẽdæ ſint, nõ ignoremus: propoſitiones, īquam, & uiam, qua principia ad unamquodq; quęſitum tã uniuerſale quàm in parte: tam affirmatiuum quàm negatiuum inuenire ualeamus: nõ enim fortaſſe generatio ac cõſtructio ſyllogiſmorum conſideranda, ſed & potentia ac copia faciendi indaganda fortaſſe dico, quoniam plerię; Philoſophorum & Plato, de conſtruendi modo, tantum mẽtionem fecere: de reſolutione, aut pauca, aut longe ſecius pertractarunt. (Omnium itaq; entium) quoniam medium in diuerſis figuris prædicãdi ratione cognoſcitur, ob impræſentia uariam prædicatorum ſubiectorumq; naturam atq; ordinem exponit, inquiens, inter entia quædam eius eſſe generis, ut de nullo uere ac uniuerſaliter ꝑdicẽtur, ut Cleon & Callias, & quæcunq; in quolibet genere, aut ſpecie ſingularia ſunt ac ſenſibilia: de his uero, putà, Cleone ac Callia, alia ſuperiora, uere & uniuerſaliter prædicari poſſunt: dicere namq; cõſueuimus, & Cleonem & Calliam, hominem atq; animal eſſe, non iniuria addidimus, Vere ac uniuerſaliter: falſo neque & ipſa utique prędicari poſſent, putà, Omnis homo eſt Callias, aut Socrates, ſed uere nullo pacto: cæterum de falſis prædicatis nulla artifici bono ex primaria intẽtione cura eſt. ℣ Vniuerſaliter autem, inquit Alexander, bifariam poſſumus intelligere: uel ꝙ ulīter & ſimplr de oĩbus ĩdiuiduis, ac ſenſibilibus ſubſtãtiis hoc aſſeuerandũ ſit, uel potius, quia uidentur aliqñ quodãmodo & ipſa de aliquibus prædicari, ueluti quando dicimus, Aliquis homo eſt Callias: ſed hunc in modũ uniuerſaliter dicere minime poſſumus, ſeruata propoſitionis ueritate: non enim recte dicimus, omnem hominem Calliam eſſe: addidit autem (& quod ſecũdum unumquodq;) ac ſi diceret, & omne aliud ſingulare ac ſenſibile. Nam quod nos ſingulare uocamus, illi καθ' ἕκαστον nuncupant: ſingulare, inquam, & ſenſibile, quod tamen ſubſtantia ſit non prima ſubſtantia ſingularis proprie ac ſenſibilis uocitatur: in reliquis uero prædicamentis nec uere, nec ſenſibilia ſingularia inueniri poſſunt: ſi tamen & in his ſingularia pacto aliquo formaremus: & illa eãdem utiq; legem ſortirentur. Sunt itaq; in entibus quædam talia: alia uero alterius ſunt naturæ: nam ipſa quidem de aliis prædicantur, de ipſis autem aliud nullum: qualia ſunt quæ generaliſſima genera uocitantur: de his enim nihil niſi ſecundum opinionem dicitur, quemadmodum infra declarabimus. Sunt uero quæpiam quę & ipſa de aliis, & alia de ipſis prędicantur: ueluti quæ ſubalterna appellantur genera, & ut unico uerbo abſoluam, quæ inter generaliſſima ſunt, ac ſingularia ſenſibilia, & hunc quidem ordinẽ in enarrandis prædicatis ſeruauit Ariſtoteles, Aluliduſ tamen Roſadis prædicamenti ordinem ſecutus, ab indiuiduis primo exorſus ẽ, mox per intermedia ac ſubalterna ꝓgreſſus, ad ſuprema deuenit: ſed hæc ad rem parum. (Ferme enim) ferme dixit, inquit Diuus Albertus, propter ea quæ indiuidua uaga nuncupantur: putà, Aliquis homo, Aliquod animal: hæc enim prædicantur, non ſui tamen gratia, ſed aut ſpeciei, aut generis. Aliter tamen, & melius Alexander, & Leui Gerſonis dicunt: ferme, inquit, propter indiuiduas qualitates, quæ de indiuiduis ſubſtantiis proprie, ac ſecundum naturam prædicantur: ſenſibiles tamen aliquo pacto ſunt. (ut accidens) ut accidens dixit, inquit Philoponus, pro eo quod eſt præter naturam: multiplices namq; prædicationes fieri poſſunt: namq; aut ſuperius prædicatur de inferiori, aut accidens de accidente, aut accidens de ſubſtantia, aut de ſuperiori inferius, aut ſubſtantia de accidẽte: & ſi aut ſuperius de inferiori, aut accidens dicatur de ſubſtantia, prædicatio ſecundum naturam dicitur: ſi uero accidens de accidente, ut album eſt muſicum, prædicatio per accidens: ſin autem aut inferius de ſuperiori, aut ſubſtantia de accidente, prædicatio nuncupatˀ præter naturam: ut accidens itaq; hoc in loco dixit pro eo, quod eſt, præter naturam: ſi enim Callias: putà de homine, aut Callias de albo prędicetur, inferius de ſuperiori, prædicatio uocatur præter naturam. Erit igitur ſenſus, Nullum ſingulare ac ſenſibile de alio prædicabitur, niſi forte præter naturam: alii aliter, ut accidens intelligunt, ut ſenſus ſit, Nullum indiuiduum de aliquo prædicabitur, niſi fortaſſe ſit accidens: namq; quemadmodum & ſupra notauimus, indiuidua accidentium de ſubſtantia ſenſibili recte, & ſecundum naturam prædicantur. Hęc illi Melior tamẽ eſt prior expoſitio, quodq; hoc ita ſit, mõſtrãt exempla, quæ in contextu poſuit Ariſtoteles.

Medium in diuerſis figuris prædicandi ratione cognoſcitur.

Quòd ſingularia aliquando prædicari poſſint, ſed nõ uniuerſaliter uere.

Nota ꝙ multiplex eſt prædicatio.

Quod autem & ſurſum tendentibus ſtatur aliquando: rurſus dicemus, nũc vero ſit hoc poſitum. De his igitur nõ eſt demonſtrare alterum pdicatum. niſi ſecundum opinionem: ſed hęc de aliis neq; quę ſecundum ſingula, de aliis ſed altera de illis, q̃ vero intermedia ſunt. planum ꝙ vtroq; mõ ↄtingunt: nãq; & ipſa de aliis & alia de his dicentur: & quaſi rationes & cõſiderationes ſunt maxime de his.

Manifeſtum, inquit, unicuiq;, ꝙ deorſum tendendo ad extrema & indiuidua, quæ de nullo ſimpliciter prædicantur, deueniendum eſt: ꝙ autem ſurſum procedentibus ſtetur, & ad maxime uniuerſalia ueniatur, hoc non utiq; ex ſe planum ac dilucidum eſt: uerum hoc in præſentia ponatur, ac pro confeſſo accipiatur, tanquàm iterum demonſtrandum in poſterioribus analyticis: in primo namq; Poſteriorum &

logice & demonſtratiue hoc arguetur. (De his, igi/
tur) De his, inquit, generaliſſimis non poſſumus de/
monſtrationem facere, ſed ſi quippiam de his mõſtra
mus, ſecundum opinionem eorum monſtramus, q
uolebant ens diuidi in prædicamenta, tanquàm ge/

Stoicorũ opinio, ꝙ unum ſit oium entiũ genus quod & in quatuor diuidatur genera.

nus in ſpecies: quod tamen falſum eſt ⁋ Fuerunt aũt
ij Stoici, dicẽtes unum eſſe entium omnium genus,
ſiue ens illud eſſet, ſiue hoc aliquid, ſiue materia: atq;
hoc ſecari in quatuor prædicamenta, in ſubſtãtiam,
& qualia, & quodámodo ſe habẽtia, & ad aliqd quo/

Plotinus contra Stoicos.

dammodo ſe habentia. ⁋ Contra hos tamen lõgo ſer/
mone diſputat Plotinus Lycopolita in primo ſextæ
Enneados, oſtendens neq; eos recte unum oium ge/

Opinio Platonis ad ſcripta de cate.

nus poſuiſſe, neq; in quatuor tantum prædicamen/
ta partitos. ⁋ Sũt qui opinionem iſtam Platoni adſcri
bant: is enim & in Parmenide & in Sophiſta uidetur
ens genus dicere, atq; in quinq; ſpecies departiri ſub/
ſtantiam, motũ, ſtatũ, idem, & alterum. Hoc tñ negat
Plotinus, additq; ex intentione Platonis ens æquiuo
cum eſſe: quod etiam ipſius diſcipulus Porphyrius

Quid ſenſerit Ariſ. de cate.

Phœnix in libro quinq; uocum tradidit. ⁋ Ariſtote/
les tamen in gãma poſt naturalia, quiq; recte ſentiũt,
ferme omnes negant ens uere æquiuocũ eſſe, ſed po/
tius aiunt eius naturæ exiſtere, cuius ea quæ ad unũ
nuncupantur: quemadmodum & urinam & inſtru/
mentum, & pharmacum & corpus, ſana eſſe dicimus
quoniam ad unam ſanitatem referuntur: & hoc eſt,
quod uoluit hoc in loco Diuus Albertus, quum in/
quit, ſecundum opinionem intelligendum eſſe, ſecũ/
dum communitatem, que nõ eſt generis uel ſpeciei,
ſed analogiæ: analogiam namq; habere latius dixit, q̃
ad unum uocitantur, quod tamen ſecus ſe habet, æq

Aequiuoca ſm analogiam, & unũ, multum diſſeruit.

uoca enim ſecundũ analogiam, & æquiuoca ad unũ,
ſiue ab uno, maximo à ſeinuicem differũt interſtitio:
quemadmodum in prædicamentis, & in ſeptimo na
turalis auditus refert copioſiſſimus Simplicius, ac ut
exactius hæc intelligantur, non abſurdum erit curio
ſius aliquantulum uagari, quæ uir ille ſuper his ediſ/
ſeruerit, aſſerentem. ait enim in prædicamentis quaſi

Diuiſio æquiuocorũ de mẽte Simplicij.

ad uerbum. ⁋ Aequiuoca, alia à fortuna, ut Alexãder
alia à conſilio: & hęc quadrifariam ſecantur: namque
alia ſecundum ſimilitudinem, ut homo, animal, &
quod pinguitur: alia ſecundum analogiam ſeu pro/
portionem, ut quum principium ęquiuoce dicimus,
numerorum unitatem, lineæ punctum, fluuiorum
fontem, animalium cor: nam quemadmodũ unitas
ſe habet ad numerũ, ita & reliqua ad ea ad quæ ꝓpor
tionem habent. Tertius æquiuocorum modus, quũ
ab uno communis in pluribus ac differentibus præ/
dicatio fit: quemadmodũ à medicina, medicus liber,
medicum inſtrumentum, medicũ pharmacũ. Quar/

Quæ dicũtur ab uno & ad unũ, media eſſe inter æquiuoca & uniuoca, ſecũdũ Alexander 4. metaph.

tus, quum uaria ac differentia ad unum referuntur
finem, ueluti cibum ſanum, pharmacum ſanum, &
exercitium ſanum dicimus, tanquàm quæ ad ſanita/
tem, ut finem, tendant. Fuere tamẽ, qui duos hos mo
dos in unum redigẽtes, ab uno, & ad unum hæc om/
nia uocent. Quidam & alii neq; inter æquiuoca, neq;
inter uniuoca hæc poſuere, uerum in utrorumq; me
dio. Hæc ille in prædicamẽta, & complura etiam alia,
ſed & in naturali auſcultatione, analogia, inquit, eſt
æquiuocatio, ſimilitudinem, quæ in ſermone & uſu
eſt, obſeruans, ut principium: namq; & unitas, & pun
ctum, & fons principium dicuntur. ⁋ Verum hæc ex

Quõ intelligẽdũ ſit prædicari ſm opinionem de prædicamentis, de mẽt. Alex.

ſuperabundantia dicta ſunt: ſecundum opinionem
igitur ita intelligendum arbitratur Philoponus, ut
ſenſus ſit, De his generaliſſimis non licet alterũ quop
piam prædicatum demonſtrare, niſi ſecundum eorũ
opinionem, qui dicunt ens uniuoce, aut tanquam ge
nus de primis generibus, dici: demonſtrare autem di
co, non ratiocinari: nã ratiocinari quidem poſſumus,
demonſtrare uero nõ poſſumus: qđ enim demõſtra/
tur, & definitionem, & paſſiones proprias habere de/
bet: ꝙ ſi definitionem, & genus, quod generaliſſimo/

Alia expoſitio Alexan.

rum nullum habet. ⁋ Aliter, inquit Alexander, poſſu
mus ſecundum opinionem intelligere, hoc eſt, per ac
cidens: ueluti quum dicimus ſubſtantiam eſſe homi
nem: ſecundum opinionem uero prædicationem uo
cauit per accidens: quoniam ſecundum nonnullorũ
opinionem dilucidationis gratia, & inferiora de ſupe
rioribus prædicari poſſunt: aut ſecũdum opinionẽ,
quemadmodum & Leui Gerſonis aſtipulatur, hoc

Expõ alia Leui Gerſo.

eſt, dialectice & ꝓbabiliter: licet enim de primis gene
ribus per demonſtrationem nihil poſſimus conclu/
dere, nil tamen prohibet, quin hoc dialectico ac pro/
babili ratiocinio perficere ualeamus: & ita inter reli/
quas optimam omnium interpretationem iſtam exi/

Expõ Alberti.

ſtimauerim (Et quaſi rationes) quaſi inquit Diuus
Albertus, dixit, quoniam in ſyllogiſmis ac ratiocinitis
extrema plerunq; media fiunt, quemadmodum in ſe
cunda ac tertia figura: & propterea in his ratio ac cõ
ſideratio non ſolum fit de intermediis, uerumetiam

Cõtra expõnẽ alberti.

de ſupremis. ⁋ Sed pace tanti uiri dixerim, non recte
hæc proferri: namq; quum de intermediis conſidera
tiones eſſe dicit, non hoc de medio pronunciat, ſed de
quæſito, hoc enim eſt, quod uolumus monſtrare, &
cui antecedentia & conſequentia inuenire uolumus.

Expõ alexan.

⁋ Satius itaq; eſt, ut cum Alexandro dicamus, Philo/
ſophum dixiſſe quaſi, quoniam fieri poſſet quæſtio
quodammodo & de primis generibus, ut ſi ſuprema
genera ſunt decem, ſi ens & unum ſit genus, & conſi
milia quæri poſſunt de ſupremis: plurimæ tñ quæ/
ſtiones circa intermedia uerſantur: in his enim ſolis
& antecedentia reperiuntur, & conſequentia ꝓprie.

Oportet itaq; propoſitiones circa vnumquodq; ſic ex/
cerpere; ſupponentem ipſum primum ⁊ definitiones, ⁊ quę
cunque propria rei ſunt, deinde poſt hoc quęcunq; rem ſe/
quuntur, ac rurſus quę res ſequitur. ⁊ quęcunq; non contin
gunt ipſi ineſſe, quibus autem ipſum non contingit non eli
gendum, eo ꝙ conuertitur priuatiuum. Diuidenda autem
ſunt ⁊ conſequentium quęcunq; in eo quod eſt Quid, ⁊ q̃
cunq; ꝓpria, ⁊ q̃cunq; vt accidẽtia prędicanẽ ⁊ hoꝝ qualia
ex opinione, ⁊ qualia ſm veritatẽ: quanto enim pluribus ta
libus abundauerit quiſpiam, citius concluſionẽ aſſequetur:

quanto

quanto autem verioribus, magis demonſtrabit: verũ oportet eligere, non quę aliquod ſequuntur, ſed quę totam rem ſequuntur: quemadmodum, non quid aliquem hominem, ſed quid omnem hominem ſequitur: per vniuerſales namque propoſitiones ſyllogiſmus, namque quum eſt indefinitum, incertum ſi vniuerſalis propoſitio eſt, quum vero definitum, planum.

Poſteaquàm expoſuit circa quæ uerſentur monſtrationes, hinc incipit methodum atq; artem tradere inueniendarum propoſitionum, inquiens, oportere primum ſupponere ipſum quæſitum, ac terminos eiicere, ac ſeparare, qui in ipſo ſunt, ſubiectum, inquã, & prædicatum: poſtea accipere definitiones, ac propria rei: rem appellãs, quemadmodum inquit Alexãder, terminos, qui ſunt in problemate: uel rem dicit, ueluti in aliis pleriſq; locis, & in Elenchis ſophiſticis, conceſſum atq; ſubiectum: definitiones namq; & ꝓpria rei ac ſubiecti uere ſunt, non autem quęſiti: deinde poſteaquàm definitiões ac propria adinuenimus, quæ indifferenter, & antecedentia, & conſequentia eẽ poſſunt: inquirenda ſunt & conſequentia, & antecedentia, & repugnantia: hoc enim eſt, qđ uoluit, quũ dixit (quæ res ſequitur, & quæcunque non cõtingũt ipſi ineſſe). ❡ Et addit Alulidus Roſadis, diſtinguendum etiam eſſe, quæ ſecundum ueritatem definitiones, propria, & accidentia, quæue ſecundum opinionem ſunt. (Quibus autem ipſum) hoc eſt, repugnantia quidem ſubiecto ac quæſito inueſtiganda ſunt: quibus uero ipſum repugnet, omittenda: quoniam uniuerſalis negatiua cõuertitur terminis in ſeipſum. Si enim nulli homini ineſt equus, & retrouerſum, homo nulli equo, (Diuidenda autem ſunt) hoc eſt, conſequentia ac prædicata debemus diſtinguere, q̃cunque in eo, quod eſt Quid prædicantur: ſunt aũt hæc quemadmodum Ariſtoteles in Topicis refert, quando aut idem de ſeipſo, aut genus de ſubiecto dicitur: ſed latius hoc in loco in Quid prædicari accepit: nam quæcunq; ſubſtantiam ſiue eſſentiam cuiuſpiam conſtituunt, ut definitio, genus, aut differentia, omnia ea in Quid prædicari uoluit. Excerpenda ergo quæcunq; talia, & quæcunque propria, & quæcũque ut accidentia dicuntur: & ex his omnibus, quæcunque ex opinione nouas aſſerentium poſitiones, & quæcũq; ſecundum rei ipſius ueritatem: nam quanto plura habebimus talia ad quæſitum, tanto citius concluſionem aſſequemur: quanto autem ueriora, magiſq; ſubſtantialia ac propria, efficaciorem faciemus demonſtrationem, (Verũ oportet eligere) Oportet, inquit, quoniam demõſtratio ac ſyllogiſmus omnis ex propoſitionibus conſtituitur uniuerſalibus, quò facilius propoſitum aſſequi poſſimus, ea eligere quæ uniuerſaliter ſequuntur ac prædicantur de ſubiecto, & ob eandem cauſam non eligendæ etiam indefinitæ propoſitiones: quum enim propoſitio indefinita eſt, ac ſine prædeterminatione, incertum atq; ambiguum eſt, an uniuerſalem reddat, an particularem.

Res appellatur ſubiectũ & ꝓdicatum.

Dictũ Alu. Roſ.

Quid philoſo. intelligãt ꝓdicata i Quid.

❡ Et ex hoc loco dixit Ioannes Philoponus falſum eſſe, quod nõnulli perhibẽt, indefinitas propoſitiones, ſi cum articulis ꝓferant̃, uniuerſalibus æquiualere: ſi abſq; articulis iis, quę ſunt in parte: quũ alioquin, ſi uniuerſalibus æquiualerent propoſitionibus, quũ ſigna ac ꝓdeterminatiões uniuerſaliũ diſcretis ac ſingularibus non liceat apponere (non enim dicimus, omnis Socrates iuſtus) ſequeret̃, articulos id genus propoſitionibus applicari non poſſe: quod tamen falſum eſt. Dicimus enim ὁ σωκράτης φιλόσοφός ἐστιν. Hic enim articulus ὁ ſignificat, non ꝙ omnis Socrates philoſophus (hoc enim ab uſu eſt) ſed potius relationem quandam in determinatum ac præcognitũ Socratem: aut aliquando prædicatum ſecundum eſſentiam ſubiecto ineſſe, ueluti quum dicimus: ὁ ἄνθρωπος ζῶον nil aliud uolumus, niſi ꝙ animal ſecundum eſſentiam de homine prædicatur: & addit hoc ex ſententia fuiſſe præceptoris ſui in libro περὶ ἑρμηνείας ❡ Ego autem, ut exactius etiam hæc poſſint intelligi, quæ præceptor ſuus Hermeas Ammonius in libro de interpretatione dixit, in medium proferam: ait enim ſecto ſecundo, articulum aliquando æquam facere propoſitionem uniuerſali: differre tamen articulum à ſigno uniuerſali: quoniam articulus magis unionem ſignificat: unde plerunq; & ſingularibus & monadicis articulum addere conſueuimus, ὁ ἥλιος, ϛ, ὁ σωκράτης dicẽtes: hæc ſecto ſecundo. Secto autem quinto adhuc planius inquit, Vbicũque prædicatum omni inſit ſubiecto, ibi in conſuetudine eſſe, ut articulum addamus: ubi autem nõ omni, ibi minime: differt tamẽ articulus à ſigno uniuerſali, quoniam ſignum multitudinem notat eorum, q̃ ſub ſubiecto ſunt: ſingularis uero articulus, unã à multitudine prouenientem naturam: pluralis uero articulus, & ipſe aliquando uniuerſali æquiualet: idem enim eſt dicere, οἱ ἄνθρωποι θνητοί, & omnes homines mortales: aliquando autem ſolã multitudinem ſignificat, ut quũ dicimus, οἱ ἀθηναῖοι ἔμφρονες. quapropter, inquit, ſi propoſitio aliqua cum articulo proferatur, non ab re tamẽ erit & ſignum uniuerſale aliquando addere: quemadmodum & Homericus Iuppiter in Beta iliados optime ſignificauit. Hęc ille, & complura alia. ❡ Hoc etiam Nicephorus in primo introductorii compendii innuit, inquiens eas ꝓprie indefinitas uocitari, quæ ſine ſigno uniuerſali atque articulo proferuntur: non tamẽ uerum eſſe qđ ſolum ſignificet prædicatum ineſſe omnibus ſubiecti partibus: namque aliquando ſignificat & eſſentialem prædicati ad ſubiectum habitudinem, aliquando & ἀντωνομασίαν aut excellentiam ut, ὁ ποιητής. ❡ Quòd autem indefinitæ propoſitiones cum articulis aliquando uniuerſalem reddant, uidetur innuere Ariſt. ad finem libri de interpretatione: neque ob hoc tñ dixerim indefinitam cum articulo ſemper ęquialere uniuerſali: multa enim & alia ſignificat articulus, quẽadmodũ optime ĩ lib. de cõſtructiõe declarat

Dictũ Ioannis Grã. de ꝓpõnibus indefinitis q̃ cũ articulis & ſine his ꝓferuntur.

Nota ď articulis de mẽte Ammonij q̃ ſit differentia iter articulũ & ſignũ uniuerſale.

Nicephorus de ꝓpõne idfinita.

Ariſ. quod Indefinitæ cũ articulis æqualẽt q̃nq; uniuerſalibus.

Apollonius Dyſcolus:ſed hæc grãmaticis ac literato
ribus relinquantur. Qđ ſi latius fortaſſe digreſſi fui
mus, q̃ oportebat, hoc fecimus nõ iniuria: nãq; & apđ
maximos philoſophos de hoc maxima extitit dubita
tio: ſed hæc magis Græcis quã latinis uſu ueniũt: nec
ſolum Græcis, ſed ẽt Barbaris: nãq; & hi & inter hos
præſertim Hebræi, non mediocrem faciunt dñiam, ſi
proferaſ ꝓpõ una abſolute, ſiue determinatiõe, an cũ
determinatiõe q̃ illi uocant. He cognitiõis: ſi.n. ſignũ
hoc addatur, plerũq; ꝓpoſitio, quæ antea erat indefi
nita, particulari æquiualens, uli æquipotẽs redditur,
quod alicubi in librum de interp̃tatiõe notauit Alu
ſidus Roſa. ſed de his alibi ad ꝓpoſitũ iã redeamus.

Articuli magis apđ Græcos & Barbaros q̃ latinos uſu ueniũt.

Conſimiliter autem eligenda, ⁊ quę ipſu; ſequitur tota,
ob dictam cauſam: ipſum vero ꝯñs non aſſumendum totu;
ſequi: dico aũt veluti hominem oẽ aial: aut muſicam ſcien
tiam oẽm: ſed tñ ſimpliciter ſequi, quemadmodum ⁊ pro
tendimus: nãq; inutile alterum ⁊ impoſſibile, veluti oẽm
hominem eſſe oẽ aial, aut iuſtitiam oẽ bonu;: ſed ex quo ſe
quitur, in illo omni dr̃: ſed quum aliquo contineatur ſubie
ctum, quod ꝯñta oportet accipere: quę ſequuntur vlẽ vel
non ſequuntur, non eligenda in his: ſunt enim in illis acce
pta: quęcũq; enim aial ⁊ hominem ſequuntur, ⁊ quęcunq;
non inſunt, cõſimiliter: quę vero circa vnũquodq; propria
accipiendum: ſunt enim quędam ſpeciei propria pręter ge
nus: neceſſe nãq; diuerſis ſpeciebus propria quęda; ineſſe:
neq; igitur vli eligendu;, quę ſequitur quod continetur: vt
animali quę ſequitur homo: neceſſe enim ſi homine; ſequi
tur animal ⁊ hęc omnia ſequi: conuenientiora autem hęc
hominis electionis.

Quemadmodum, inquit, eligimus, quæ totum ſe
quuntur ſubiectum, ita ẽt antecedentia ulr̃ ſubiectũ,
excerpenda ſunt. ipſum uero ꝯñs hoc eſt, ipſum præ
dicatum non debemus proferre cum ſigno uli, puta
dicentes, Homo eſt oẽ aial, aut, Omnis homo eſt oẽ
aial, & de reliquis cõſimiliter: ſed ſimpliciter & abſq;
ſigno uli huiuſcemodi termini ꝓponendi, quẽadmo
dum protendere ac proponere in ſyllogiſmis conſue
uimus: aliter nãq; ꝓponentes, & inutilem & impoſſi
bilem rem facimus: uerũ ſi cum uli determinatione
aliquid proponẽdum eſt, illud debet eſſe ſubiectum,
ex quo prædicatum ſequitur: nãq; recte dicimus om
nem hominem aial eſſe: non aũt, hominẽ eſſe oẽ aial,
aut oẽ riſibile, aut deniq; oẽm hoiem: hęc enim decla
rata ſunt in libro de interpretatione, ſecto ſcđo: ubi &
Hermeas Ammonius rationem aſſignauit, cur ſignũ
ulẽ prædicato commode non poſſimus addere. Nos
uero aliam dicimus: nãq;, ueluti plerũq; ẽt diximus,
prædicatum formæ: ſubiectum autem, materiæ ra
tionem habet: & ꝓpea, quæcũq; ſigna materiam ſigni
ficant, ſubiecto: quæcũq; formam, prædicato rectius
adiiciuntur: quũ itaq; prædeterminationes iſtæ, oĩs,
nullus, aliquis, ac non omnis, quãtitatem, ac materiã
notant, non immerito ad ſubiectum ponuntur: quẽ
admodum modi ac negationes omnes, rectius prædi
cato adiacent tanquã formam ſignificantes. Quòd ſi
Ariſtoteles aĩam entelechiam quandã dicit, & Plato

Ammoni⁹ in lib. de interpre. q̇ ſignũ ulẽ nõ addaſ p̃dicato, rõne; dixit.

rhetoricam experientiã quãdã hoc factũ fuit, ne quiſ
piam male exiſtimaret ꝓpões iſtas prædicatione cõ
uerti, ut oĩs entelechia aĩa eſſet, oĩs experientia rheto
rica: quod uero in contextu dicit (inutile alterum &
impoſſibile) ſic exponendum: inutile quidem, quum
ſignum ulẽ negatiuum p̃dicato adiicimus, puta, Nul
lus homo, Nullus lapis: ſignum nãq; illud ad prædi
catum nil penitus facit: Impoſſibile uero, quum p̃de
terminationem affirmatiuam ulẽm prædicato appo
nimus: ut oĩs hõ eſt oẽ animal. (Sed quũ ab aliquo.)
qñ iquit, ſit aliquis ꝓpoſitus terminus (hoc enim uo
cat ſubiectum, nõ quod reuera ſit problematis ſubie
ctum, ſed qm̃ in hac electione ſubiectum afficitur) qñ
inquam, ꝓpoſitum terminum ꝯñtia uolumus acci
pere, non debemus eligere, quęcũq; ſequuntur ulẽm
& continentem terminum: ſunt enim potentia acce
pta in prædicato, ꝓpea q̇ quæcũq; de ſuperiori prędi
cantur, de inferiori ẽt dicentur: ſed ea tñ excerpenda,
quæ ſpeciei propria ſunt, nec de genere p̃dicanſ: ſunt
enim quædam talia, quãdoquidẽ diuerſis ſpeciebus
diuerſa inſunt ꝓpria: putà in exẽplo, ſi eligenda ſint,
quæ hominẽ ſequũſ, nõ debemus eligere quæ ſequũ
tur aut repugnãt aiali: dum enim animal eligimus:
& ipſum cõſequẽtia eligimus: putà aiatũ, corpus, ſub
ſtantiã: hæc namq; in potentia ab aiali cõprehendun
tur: nõ igitur hæc eligẽda, ſed magis quæcunq; hoi
aut repugnãt, aut cõſequunſ: putà rõnale, irrationa
le, riſibile, hinnibile: hæc enim hoĩ quodãmõ propria
ſunt. (Neq; igitur uniuerſali.) ſenſus eſt, quũ electio
nem facimus, & eligimus quę terminus ſubiectus ab
aliquo cõtentus ſequiſ, nõ debemus uti uli continen
tia, & accipere huius antecedentia, putà in exemplo,
ſit terminus poſitus homo, continet autem hunc
aial, & ſequiſ ipſum: quũ eligimus antecedẽtia hoĩs,
nõ debemus accipere aial, dicentes, q̇ & hoc, ideſt, ani
mal ſequiſ hominẽ antecedẽtia: hoc enim potẽtia po
ſitũ fuit, nã quodcunq; ſequiſ hominẽ, & anteceden
tia hoiem ſequiſ: quare ſi aial ſequiſ hoiem, nimirũ
& antecedẽtia hominẽ ſequeſ. Vel aliter, inquit Alex.
(& huic ſententiæ aſtipulatur ẽt Philoponus) qñ uolu
mus accipere antecedẽtia alicuius ulis, non debemus
aſſumere ea quæ antecedunt antecedẽtia, ſed quæ im
mediate antecedunt ipſum ulẽ: puta, ſi eligenda ſint
antecedẽtia aial, non debemus eligere antecedẽtia ho
minem, quæcũq; enim hoiem antecedunt, & aial. ue
luti ſi grãmaticũ hominẽ antecedit: nimirũ & aial ip
ſum antecedet: q̇ ſi antecedẽtia hoiem eligeremus,
non ad animalis, ſed ad hominis magis ſpectarent ele
ctionẽ: & hic quidẽ ſenſus eſt. Contextus uero, ſeries
ob nimiam breuitatẽ obſcuriuſcula fuit, debemus ãt
hunc in modũ dirigere, neq; in uli eligendo opus eſt
ea eligere, quæ ſequiſ illud quod contineſ, hoc eſt, q̃
antecedũt ipſum antecedens: quẽadmodũ in aiali eli
gendo, non quæ antecedunt hominem, ſed quę ime
diate antecedunt animal. namq; ſi aial prædicatur
de hoie & de oĩbus ab hoie cõtẽtis p̃dicabiſ: nec ſolũ

Quid per ſubiectũ intelligendũ ſit.

Nota difficultatẽ huius dicti & litere.

contextus

cõtextus noſter hãc retinet difficultatẽ, ſed & Græcis idem negociũ faceſſit: ὀυδὲ δὴ τῶν καθολου ἐκλεκτέον, οἷς ἕπεται τό περιεχόμενον, οἷον ζώῳ, οἷς ἕπεται ἄνθρωπος. ἀνάγκη γὰρ εἰ ἀνθρώπῳ ἀκολουθεῖ τό ζῷον, καὶ τούτοις ἅπασιν ἀκολουθεῖν, & reliqua.

Aſſumenda vero ⁊ quę vt plurimũ ſequunt̃: ⁊ quę ſequitur. Problematũ nãq; vt plurimũ, ⁊ ſylls ex propõnibus vt plurimũ aut oĩbus aut aliqbus: ſimilis nãq; vniuſcuiuſque ↄcluſio principijs. Amplius quę oĩa ſequunt̃ non eligẽdũ: nõ enim erit ex ipſis ſylls: ob quã autem cauſam, in ſequẽtibus erit manifeſtum.

Problemata coniecturabilia.

Quoniam ars hæc inueniendi medium non ſolũ demõſtratiõibus accõmodat̃, ſed & dialecticis ac rhetoricis ratiocinijs, inter quæ ſunt quædã problemata στοχαστικά. hoc eſt, cõiecturabilia: ꝓpterea, inquit, ſi cõcluſio & ꝓblema ut plurimũ fuerit, debemus & ꝓpõnes ut plurimũ accipere: qm̃ quẽadmodũ & ſupra retulimus, neceſſe eſt cõclũnẽ, aut utriſq;, aut alteri ſaltem ꝓpõnũ ſimilem eſſe. Hinc ẽt cauſam aucupari poſſumus, ob quã neq; in Topicis, neq; in Elenchis ſophiſticis modũ tradidit inueniendi mediũ: q̃cunq; enim ad oẽm conſtituendũ facerent ſyllogiſmum, ſimpliciter hoc in loco cõplexus ẽ. (Amplius q̃ oĩa.) nõ debemus eligere, quæ ſequant̃ utrũq; terminum ſubiectũ inquã, ac prædicatũ problematis, qm̃ ex ipſis nõ cõſtituitur ſyllogiſmus: quæ uero ſit cauſa, paulò infrà declarabit̃: qm̃ ex utriſq; affirmatiuis in ſecunda nõ erigit̃ utilis cõplicatio. ¶ Dubitat autẽ hoc in loco Ioãnes Philop. inquiens, ſupfluũ extitiſſe huc adduxiſſe, modũ faciendi unicã coniugationẽ inutilem, quũ enim, quẽadmodũ infra planũ erit, tres ſint modi cõſtituendi cõplicationes inutiles, aut de nullo, aut de oĩbus mentio hic faciẽda fuit. ¶ Reſpondemus ad hoc, non id in hoc loco dicere Philoſophũ, quod inferius repetit: infra enim cõius ac latius ait ex cõſequẽtibus utrunq;, nullũ fieri cõiugationem ſyllogiſticam: ſiue ea cõiſſima ſint, ſiue minus cõia: hic aũt preſſius inquit, nõ eſſe eligenda, quæ cõmuniſſima ſunt: & de oĩbus ꝑdicant̃: qm̃ ex his nõ poteſt fieri cõplicatio, niſi ex ambabus affirmatiuis in ſcđa figura, q̃ penitus ẽ inutilis: quẽadmodũ infra elucidabit̃.

Quare in Topicis & Elenchis nõ tradidit artẽ inueniendi medium,

Dubiũ Philoponi.

Solutio dubij.

Conſtruere igit̃ volentibus de aliquo toto, aſpiciendum quidẽ in ſubiecta eius quod ↄſtruitur, de quibus ipſum dicitur, de quo aũt oportet predicari, quęcunq; hoc ſequunt̃: ſi namq; hoꝝ aliquid idem fuerit, neceſſe eſt alterũ alteri ineſſe. Si vero nõ quod oĩ, ſed quod alicui, quę ſeqtur vtrunq;: ſi enim hoꝝ aliquid idẽ, neceſſe alicui ineſſe. Ceterum quũ nulli oporteat ineſſe, cui nõ eſt opus ineſſ: ↄſequentia; quod aũt opꝫ non ineſſe, in quę non ↄtingunt ipſi ineſſe. aut ecõuerſo: cui qdẽ opꝫ non ineſſe, quę non ↄtingunt ipſi ineſſe: quod autẽ nõ ineſſe, in ↄſequẽtia: quũ enim hoꝝ vtralibet eadẽ fuerint, nulli cõtingit alteri alterũ ineſſe, fit enim aliq; quidẽ, q in prima figura, ſylls, quãdoq; aũt q ĩ media. Qđ ſi alicui nõ ineſſe cui opꝫ nõ ineſſe, q̃ ſequitur: quod aũt non ĩeſſe, q̃ non poſſunt ipſi ineſſe: ſi enim hoꝝ aliqđ idem ſit, neceſſe alicui non ineſſe. Sed magis fortaſſe ſic erit vnũquodq; dictoꝝ manifeſtũ. Sint enim conſequentia a: in quibus bcđ vero ipſum ſequit̃. in qbus eſq̃ autem nõ contingũt ipſi ineſſe, in qbus d: Rurſus ipſi e/inexiſtentia, in qbus fgh̃ vero ipſum ſeqtur, in quibus g: quę autẽ non cõtingunt ipſi in eſſe, in quibus h.

Hactenus expoſuit latius, quonam pacto ꝓpõnes eligendę ſint: nũc ea quæ ſuperius cõiter ꝓlata ſunt, unicuiq; problematũ accõmodat: erãt aũt, quẽadmodum ſupra etiã retulimus, ꝓblemata quatuor, ulẽ ac particulare affirmatiua, & negatiua cõſiſt. Primũ itaque modũ tradit inueniẽdi mediũ, ad ulẽm affirmatiuam cõcludendã: & ait, ꝙ ſi animus extiterit cõcludere de aliquo toto, hoc eſt, ulẽm affirmatiuã, debemus aſpicere ſubiecta & antecedẽtia, id quod cõſtruimus, ideſt, prędicati in ipſo problemate: conſequentia uero id de quo oportet prædicari, hoc ẽ, ipſius ſubiecti: putà in exẽplo, ſi uelimus cõcludere oẽm hoiem aĩatum eſſe, accipiemus animal, quod antecedit ipſum animatum, & cõſequitur hominẽ. Quòd ſi nõ ulẽm ſed particularẽ affirmatiuã ratiocinari mẽs fuerit, eligemus, quæ antecedunt utrunq;: ceu ſi uelimus cõcludere aliquod aĩatum eſſe aĩal, eligemus hoiem, q & animal & animatũ antecedit. ¶ Sed quæritur, quũ duo modi ſint ad inueniendũ mediũ, quo affirmatiuam concludamus in parte, cur de uno tm̃ hoc in loco mentionẽ fecerit. Reſpõdemus hoc ideo factũ fuiſſe, qm̃ ex iſto & alius modus planior efficiebatur: quũ tñ alioquin inſpectio illa altera non ita ſit ad ꝓpoſitũ accõmodata, quẽadmodum hæc de ea tñ infra ſermonẽ faciet, ubi exactius cõplicationes & cõſiderationes iſtas exponet. (Cæterũ quũ nulli.) ſi uero, inquit, uelimus ulẽm negatiuam concludere, debemus inſpicere ad ſequentia ſubiectũ: cui eſt opus non ineẽ prædicatũ, & ad repugnantia prædicatũ: quod eſt illud, quod oportet nõ ineſſe ſubiecto in quæſito. aut ecõuerſo, quæ nõ cõtingũt ineſſe ſubiecto, cui oportet prædicatũ in quæſito nõ ineſſe: ipſum uero prædicatũ cõſequentia, quod prædicatũ in quæſito ac cõcluſione uolumus non ineſſe ſubiecto: ſm enim has utraſq; inſpectiones cõcluditur negatiua uliter, ex cõſequentibus ſubiectũ & repugnãtibus prædicato in prima, cõuerſa aũt inſpectione, in ſecũdo ſecũdæ ſeu mediæ figuræ. ¶ Quòd ſi negatiuã in parte cõcludere intendamus, antecedentia ſubiectũ & repugnãtia prædicato erunt animaduertẽda: hoc enim eſt, quod uoluit, dum inquit (cui oportet nõ ineſſe quæ ſequitur: quod aũt nõ ineſſe quæ non poſſunt ipſi ineſſe) putà in exẽplo, ſit cõcludendũ, Aliquod albũ non eſt hõ, accipiemus cygnum, aut niuem, aut aliquid tale, quod antecedat album, & repugnet hoi. (Sed magis fortaſſe.) fortaſſe, inqt, planiora, ac maniſeſtiora eẽnt q̃ dicimus, ſi per figurã ac deſcriptionẽ elementorũ, qđ uolumus explicaremus: nos ãt & notiores terminos in medium afferemus: ſit itaq; quæſitũ mõſtrãdum a/e: & a/ſit prædicatum, bonum: e/ſubiectũ, uoluptas. proponatur igitur ĩ quæſtionem, aliquando, quòd omnis uoluptas eſt bonum: quòd nulla: aliquando, ꝙ aliqua: nõnunquã, aliquã uoluptatẽ nõ eſſe bonũ.

Regula ad medium inueniendũ, quo cõſtituitur ulis affirmatiua.

Regula cõcludẽdi particularẽ affirmatiuã,

Dubiũ de particulari affirmatiua.

Solutio.

Regulæ duæ contingendi ulis negatiuã.

Regu. cõcludẽdi particularem negatiuam.

Quæ ſint ꝯſequētia, añcedentia & repugnā tia ꝑdicato

Quæ ſint ꝯſequētia, añcedētia, & repugnā tia ſubiecto,

deinde cõſequentia a/prædicatum, ſint b/nã cõſequē/tia bonum, erunt utile, conferens, appetibile, conue/niens: & ſimilia: hæc enim uniuerſaliter de bono prę dicanť: quæ uero ipſum ſequiť, hoc eſt, antecedentia a/ſint c/fœlicitas, perfectio, operatio ſm uirtutem: re/pugnantia uero ipſi a/ſint d/fugiendũ, malũ, inutile, impfectum, turpe, & cõſimilia. Rurſus conſequentia e/uoluptatē, ſint ſ/motus perfectus, operatio ſm naturam, appetibile, eligibile. ¶ Quæ uero ipſum ſequiť & antecedentia, ſint g/ſanitas, iocũdia, bona ſortuna, operatio ſecundum uirtutem: & conſimilia. Quæ autem non contingunt ipſi ineſſe & repugnãtia, ſint h/ ægritudo, labor, triſtitia, timor, & reliqua: uerũ quò facilius hæc memoriæ mandentur, fuit à moderniori bus diſtichum hoc compoſitum.

Prædicat a/b/ſequens: c/præcedit: d/ſit extra.
E/ſubit, f/ſequitur, g/præcedit, h/ſit extra.

Quod qualecunq; exiſtat, rem tamē ac propoſitum breuibus colligit.

Si itaque aliquid eorum quę c/idem erit alicui eorum q̃ ſ/neceſſe eſt a/omni e/ineſſe: namq; ſ/omni e/ a/ vero omni c/ quare a/omni e. Quod ſi c/& g/ idez neceſſe. a/ineſſe alicui eorum quę e/namq; a/ipſi c/ e/autem ſequitur omne g. Si vero ſ/& d/idem, nulli eorum q̃ e/a/inerit ex proſyllogiſmo: quoniam enim conuertitur priuatiuum: & ſ/ipſi d/idez: nulli eorum q̃ ſ/inerit a/ſ/autem omni e. Rurſus ſi b/ & b/ idem nulli eorum, q̃ e/inerit a/nam b/omni a/nulli vero inerit eorum in quibus e/idem namq; erat ipſi b/ b/autem nulli eorum q̃ inerat Quod ſi d/ & g/idem, a/alicui eorum q̃ e /non inerit. ipſi namq; g/non inerit: quoniam neq; ipſi d/g/autē eſt ſub e/quare alicui eorum q̃ e/non inerit: ſi vero ipſi g/b/ idem: conuerſiuus ſit ſyllogiſmus, g/namq; inerit omni a/ b/ enim ol a/e/ vero ipſi b/nam idem erat ipſi g/ a/autez omni quidē e/non neceſſe ineſſe: alicui vero neceſſe: eo q͛ q̃ ſecundum partem cum vniuerſali ꝑdicatione cõuertitur. Planum itaq;: q͛ ad prędicta inſpiciendum vtriuſq; ſecundum vnumquodq; problema: per hęc enim omnes ſylli,

Inconſiſtens in ſecunda figura ex duabus affirmatiuis.

Poſteaq̃

Poſteaquam explicuit elementa ſignificantia unũquodque eorum,quæ ad ſyllogiſmi conſtitutionem faciebant,uult impræſentia coniugationes ipſas iam exponere:ſed quo facilius,quæ dicuntur,intelligi poſſint, prius latius diuiſionem complicationum iſtarum faciemus. ¶Namque coniugatio omnis, aut conſtituetur ex conſequentibus utrumque, aut ex repugnantibus utrique: aut antecedentibus utrumque, aut antecedentibus unum, & conſequentibus alterum: & hoc bifariam, aut antecedentibus prædicatum, & conſequentibus ſubiectum: aut econuerſo. Vel rurſus ex antecedentibus unum,& repugnantibus alteri:& aut conſequentibus unum,& repugnantibus alteri:& hæc bifariam, aut antecedentibus ſeu conſequentibus prædicatum, & repugnantibus ſubiecto,aut retrouerſum. Ex utrumq; igitur conſequentibus non erigitur utilis coniugatio, neq; ex utrique repugnantibus,neque ex antecedentibus prædicatum,& repugnantibus ſubiecto: reliquæ uero omnes complicationes antecedentium, conſequentium,ac repugnantium,ſyllogiſmum faciunt: nãque ſi aliquis idem terminus fuerit antecedens prædicatum,& conſequens ſubiectum,utilis erit pro medio ad uniuerſalem affirmatiuam concludendam: puta in exemplo,ſi terminus iſte, Appetibile ſecundum naturam,antecedens Bonum, prædicatum quæſiti & conſequens uoluptatem ſubiectum:tunc per hoc medium poterimus concludere, Omnem uoluptatem eſſe bonam,hunc in modum:Omne appetibile ſecundum naturam eſt bonum,Omnis uoluptas appetibilis ſecundum naturam, Omnis igitur uoluptas bonum:& hoc eſt,quod uoluit,cum dixit (ſi itaque aliquid eorum quæ c/idem erit alicui eorum,quæ ſ/neceſſe eſt a/omni e/ineſſe.) (Quòd ſi t/& g/)hoc eſt, ſi antecedentia utrũque,prædicatum,inquam, ac ſubiectum,in unum coierint,concludemus affirmatiuam in parte,in tertia figura,& mox etiam in prima,per cõuerſionem alterius,puta,ſit ſanitas.tunc ratiocinabimur hunc in modum,Omnis ſanitas bonum, Omnis ſanitas uoluptas,Aliqua uoluptas bonum:deinde alterutra conuerſa,& in prima ſyllogiſmum conſtituemus.(Si uero ſ/& d/)ſi,inquit, conſequentia ſubiectum,& repugnantia prędicato in unum deuenerint, uniuerſalẽ cõcludemus negatiuã,hũc in modũ, Nullũ d/eſt a/Oẽ ſ/eſt d/Nullũ ſ/eſt a:deinde ſic,Nullum ſ/eſt a/Oẽ e/ſ/Nullum e/a:ubi ſcias, quòd concludimus Nullum e/a/cõcluſionem quæſitam prius præmiſſo ſyllogiſmo:nam proſyllogiſmus,ueluti & ſupra retulimus,nuncupatur ſyllogiſmus allatus ad monſtrandam aliquam propoſitionem principalis ſyllogiſmi.

Diuiſio eius cõplicationum.

Dubitatio Philoponi

¶Sed dubitat Philoponus,cum idem poſſimus facere in reliquis omnibus, cur Ariſtoteles de hoc tantũ fecit mẽtionem in uniuerſali negatiua,cum & in uniuerſali affirmatiua hoc idem facere poſſimus, puta, Omne g/eſt a/omne ſ/c/omne ſ/a: deinde, Omne ſ/a/omne e/ſ/omne e/a. Fortaſſe,inquit ipſe,hoc dixit, innuens quodammodo ita etiam in reliquis faciendum eſſe. Ego autem aliter dixerim, ex proſyllogiſmo intelligendum eſſe per conuerſionem: nãque prius fit ſyllogiſmus in prima ſecundæ complicatione:deinde facta maioris conuerſione,ad primam reuocatur: & ita concluditur uniuerſalis negatiua in prima figura ex proſyllogiſmo,hoc eſt,prius facto ſyllogiſmo in ſecunda:quòdq; hoc ita intelligendum ſit, ipſe innuit, cum dixit(quoniam enim conuertitur priuatiuum & ſ/ipſi d/idem)& quæ ſequuntur: bifariam autem concludimus uniuerſalem negatiuam:non enim ſolũ ſupradicto modo,ſed ex conſequentibus prædicatũ, & repugnantibus ſubiecto: & hoc eſt quod uoluit, dum inquit(rurſus ſi b/& h/idem, nulli eorum quæ e,inerit a)& reliqua:ponamus exempla, ex repugnantibus prędicato,& conſequentibus ſubiectum:ſit puta,Turpe conſequens uoluptatem, & repugnans bono,& arguamus hunc in modum, Nullum bonum turpe,Omnis uoluptas turpe, Nulla uoluptas bonũ: ex conſequentibus uero prædicatum,& repugnantibus ſubiecto in ſecundo ſecundæ,hoc pacto: Sit laborioſum,quod ſequitur bonum,& repugnet uoluptati,ita ratiocinabimur,Omne bonũ laborioſum, Nulla uoluptas laborioſum, Nulla uoluptas bonum. (Quòd ſi d/& g/)hoc eſt, ſi antecedentia ſubiectum & repugnantia prædicato,in unum coierint, concludemus negatiuam in parte,hũc in modum. Sit adulterium,quod bono repugnet, & antecedat uoluptatem,arguemus ita in primo tertiæ, Nullum adulterium bonum,Omne adulterium uoluptas, Aliqua uoluptas non eſt bonum:deinde minore conuerſa in primæ quarto, utriſque autem in ſecundæ tertio. Quòd ſi quæras,quonam pacto in quarto ſecundæ concluſionem facturi,medium inueniemus,dicimus modum illum concludi facta inſpectione, ad conſequentia prædicatum,& repugnantia ſubiecto,non in toto,ſed ſecundum partem: qualiter inſpiciebamus etiam ad concludendam uniuerſalem negatiuam in ſecundo ſecundę:& conſimiliter ad proportionem de quinto tertiæ dicendum erit.(Si uero ipſi g/b/idem) ſi uero,inquit,antecedentia ſubiectum,& conſequentia prædicatum,in unum conciderint, affirmatiuam concludemus in parte,non directe tamen, & ſecundum naturam,ſed cõuerſo ſyllogiſmo, ac ſecundum artem:ubi ſcias,quòd ſecundum modum iſtum efficitur unus ex iis ſyllogiſmis, quos nonnulli uocabãt Refractos:puta,ſit medius terminus, tranquillum: antecedens uoluptatem,& conſequens bonum,ita arguemus, Omne bonum tranquillum, Omne tranquillum uoluptas, Aliqua uoluptas bonum: maiore nãque tranſpoſita cum concluſionis conuerſione,fit tertius primæ,hoc pacto, Omne tranquillum uoluptas,Omne bonum tranquillum, Omne bonum uoluptas:ergo & aliqua uoluptas bonum:hoc eſt igitur quod uoluit,dum inquit,Si uero ipſi g/b/idem, conuerſus fit ſyllogiſmus.

Solutio eiuſdem

Reſponſio Buranæ.

Syllus Refractus, q ſm arteſ cõcludit & nõ ſecũdũ naturam.

Verum oportet & conſequentiũ & quę conſequitur vtrunque, ad prima & vniuerſalia maxime inſpicere: vt ipſius e/ magis ad k/f/ quam ad f/ ſolum: ipſius autem a/ ad k/c/ quam ad c/ ſolum: ſi enim a/ ineſt k/f/ & f/ & e/ inerit: quòd ſi non ſequitur ex hoc accidit, ipſum f/ ſequi k/ conſimiliter autem & in quibus ipſum ſequitur, conſiderandum: ſi enim prima, & quę ſub illa ſequitur: quòd ſi non hęc, ſed quę ſub hęc, accidit.

Oportet, inquit, in antecedentibus & conſequentibus non inueſtigare ea, quæ immediate ſunt conſequentia, aut quæ ultima antecedentia ſunt, ſed maxime uniuerſalia eligenda ſunt: ſic enim plures propoſitiones, ac plura media ad unam & eandẽ habebimus concluſionem: puta in exemplo, ſit e/ ſubiectum homo: quod conſequentia inquirenda ſint, non debemus accipere proxime conſequens, ut f/ animal ſolũ, ſed magis uniuerſalius, quod hoc contineat, ut k/f. puta animatum, aut corpus. Conſimiliter, ſi a/ prædicatum, puta ſubſtantiam antecedentia ſint inquirenda, non debemus ſolum accipere c/ puta rationale, aut riſibile: ſed magis uniuerſalia, puta corpus, aut animatum: quanto enim uniuerſaliora eligemus, tanto plura media habebimus ad unam & eandem concluſionem: námque ſi a/ puta ſubſtantia, inerit k/f/ hoc eſt, iis quæ f/ continent, inerit etiam & f/ & e. ideſt, ſi ineſt corpori, quod continet animal, inerit ipſi quoque animali, quod continet hominem. (Quòd ſi non ſequitur ex hoc) hoc eſt, ſi a/ non ſequitur K/f/ nil tamẽ prohibet, quin ſequi poſſit f/ ueluti in exemplo, ſi animatum non ſequitur ſubſtantiam, nil uetat, quin ſequi poſſit animal. Conſimiliter & in antecedentibus dicẽdum eſt: ſi enim animatum antecedit ſubſtantiam, nimirum & animal antecedet: ſi uero animatũ non antecederet ſenſibile, nil prohiberet quin animal antecedens ipſum animatum, antecederet ſenſibile. ☞ Dubitaret autem aliquis, quomodo hæc ſupra expoſitis conſonent: ſupra nanque dixerat, nõ eſſe accipienda, quę ſequerentur conſequentia, quoniam in conſequentibus comprehendebantur: hic autem fere totum oppoſitum dicit. ☞ Ad hoc reſpondent nonnulli, ſupra Philoſophum tradidiſſe artem, quomodo abſolute conſequentia eligere poſſemus: nunc autem, quomodo non abſolute conſequentia, ſed qualiter conſequẽtia ſubiectum, & antecedentia prædicatum. ☞ Aliter, & melius, ut cenſeo, Alexander, cui etiam aſſentitur Philoponus: Supra, inquit, modum electionis tradidit, nunc quæ ſint inter multa eligenda, docet, inquiens, ſemper uniuerſaliora eligenda eſſe, propterea quòd monſtrantes de uniuerſalioribus, monſtrabimus & de particularioribus. ☞ Aliter, & adhuc melius inquit Leui Gerſonis, uolens Philoſophum hoc in loco innuere modum eligendi uniuerſale, de quo in primo etiam Poſteriorum mentionem fecit: tamẽ ſi uolumus demonſtrare habere tres, non debemus demonſtrare per definitionem æquicruris aut gradati, ſed per definitionẽ trianguli: ſi n. de triãgulo fuerit demonſtratũ, planũ & de æquicrure erit: nõ autẽ retrouerſum: ſupra autem non hoc, ſed aliud tendebat.

Dubiũ de ɔtradictione dictorũ Philoſophi.

Solutio quorũdam.

Solutio Burranæ ex Alexan. & Philopono.

Solutio Leui Gerſonis.

Palam vero, & quod per tres terminos ac binas propoſitiones conſideratio, & per pręcdictas figuras ſyllogiſmi omnes: monſtratur náque a/ ineſſe omni e/ quando eorum quę c/ & f/ idem aliquid acceptum fuerit: hoc autem erit medium, extrema vero a/ & e. fit itaque prima figura. Sed alicui quando c/ & g/ ſumptum ſit: hęc autem vltima figura: medium. n. fit g. Nulli vero quando d/ & f/ idem: ſic autem & prima figura & media: prima, quod a/ ineſt nulli f/ (ſi quidem conuertitur priuatiuum) f/ autem omni e: media vero, quoniam d/ nulli a/ e/ autem omni ineſt. Verum alicui non ineſſe, quando d/ & g/ idem ſit: hoc autem vltima figura: a/ náque nulli g/ inerit, e/ vero omni g.

Vult Ariſtoteles per ea quoque, quę hoc in ſecundo ſecto monſtrata ſunt, planum facere, omnem ſyllogiſmum ac ratiocinationem conſtare ex tribus terminis, ac binis propoſitionibus, & per prædictas effici figuras. Si enim electiones antecedentium, ac conſequentium, recte propoſitæ ſunt, profecto manifeſtum erit, quod dicitur: quæſitum nanque duas habet extremitates, quæ cum uno medio termino duas faciunt propoſitiones, & terminos tres, qui inter ſe ad colligendã aliquam compliciti concluſionem unam ex tribus neceſſario figuram conſtituunt: puta in exemplo, ſi uoluerimus uniuerſaliter negatiuam concludere, extremitates accipiemus a/ & e/ deinde terminum aliũ, qui antecedat prædicatum, & ſequatur ſubiectum, ut c/f: cum quo & extremitatibus a/e/ primam erigimus figuram, hunc in modum: Omne c/f/ eſt a/ Omne e/ eſt c/f/ ergo Omne e/ eſt a: idem autem eſt dicere c/f/ ac ſi c/ tantum, aut f/ tantum diceremus. ſuppoſuimus nanque hos ambos idem eſſe. Conſimiliter, ſi animus fuerit concludere affirmatiuam in parte, accipiemus antecedentia utrunque tam ſubiectum quàm prædicatum: & ita conſtituemus ſyllogiſmũ in tertia figura, ſic, Omne c/ g/ ſeu, Omne g/ tãtum eſt a/ Omne g/ e/ igitur aliquod e/ a. Quòd ſi uoluerimus uniuerſalẽ negatiuã concludere, accipiemus repugnantia prædicato, & conſequẽtia ſubiectum, & ita faciemus ſyllogiſmum in prima, uel ſecunda figura: In prima, facta maioris conuerſione, hunc in modũ, Nullũ f/ eſt a. magis nanque conſentaneũ extiterat, ut diceremus, Nullũ a/ eſt f: nam d/ quod idem eſt ipſi f/ immediatius remouetur ab a/ quàm econuerſo: eſt enim ipſi repugnans: dicamus itaque per conuerſionẽ, Nullũ f/ eſt a/ Omne e/ f/ Nullũ e/ a. In ſecunda fit, Nullum a/ d/ Omne e/ d/ Nullum e/ a. nec mirũ cuiquam ſit, quòd in una harum complicationum aſſumamus f/ medium terminũ, in alia d: cum enim hæc eadem ſint, uariatio hæc fit, quoniam & figuræ uariantur. Si autem negatiuam in parte mens fuerit cõcludere, accipiemus repugnantia prædicato, & ſubiectũ antecedentia: ſic enim tertia efficitur figura, Nullum g/ a/ Omne g/ e/ Aliquod e/ non eſt a.

Planum itaque quod per pręcdictas figuras ſyllogiſmi omnes, & quod non eligenda quęcunque omnia ſequuntur, eo quòd nullus ex ipſis fit ſyllogiſmus: cõſtruere nanque penitus non erat ex ſequentibus: priuare autem nõ cõtingit per id quod omnia ſequitur: oportet. n. huic quidem ineſſe, illi vero non ineſſe.

Sed

ſe. Sed & manifeſtum, q alię conſiderationes eorum quę
ſunt ſecundum electiones, inutiles ſunt ad faciendum ſyl/
logiſmum: quemadmodum ſi conſequentia vtrūq; , eadē
ſunt: aut ſi quę ſequitur a/ & quę non contingunt ipſi e / aut
q̄cūq; rurſus nō accidit vtriq; ineſſe, nō enī efficitur ſylli
p hęc: nāq; ſi p̄ſtia eadem, vt b/ & f/ fit media figura, pręd ica
tiuas habens propoſitiones: ſin autem quę ſequitur a/ & quę
nō contingunt ipſi e/ vt c/ & b/ prima figura, priuatiuā habēs
propoſitionem, quę ad minus extremum, ſi vero quotcun/
q; non contingunt vtriq;, vt d/ & b/ priuatiuę ambę propoſi/
tiōes: aut in prima aut in media figura: ſic autem nullo mo
do ſyllogiſmus.

Hucuſq; modum inueniendi medium, ac diſpoſi
tionem ſm unāquāq; figuram perſtrinxit, nūc expoſi
turus quæ ſint inutiles inſpectiones ad mediū inue/
ſtigandum: & inquit non eſſe eligenda, quæ oīa con/
ſequantur, ppea q ex binis ulr affirmatiuis in ſecun/
da, uti ſupra enarrauimus, non erigitur utilis compli
catio: ſi enim fieret, aut affirmatiuum concluderetur
problema, aut negatiuum: non affirmatiuum, qm̄ ex
ſequentibus utrūq;, hoc eſt in ſecūda figura, nulla pe
nitus concludebatur affirmatiua: neq; negatiuū, qm̄
ſi cōcluſio negatiua ad minus altera propoſitionum
conſimilis eſt: &, quemadmodum diximus, non eſſe
eligenda, quæ ſimpliciter oīa conſequantur, ut ens, &
conſimilia, eodem pacto limitatius dicendum erit de
iis, quæ non conſequuntur abſolute omnia, ſed utrū
q; tm̄, hoc eſt, ſubiectum ac prædicatum: puta, ſi uel/
lemus concludere oēm hominem animal eſſe, & acci
peremus animatum: hoc enim non ſequitur omnia,
ulr, ſed tm̄ animal & hominem, uel & pauca alia. Eo/
dem pacto inutilis erit inſpectio, ſi accipiamus antece
dentia prædicatum, ac repugnantia ſubiecto: ex his
enim ſyllogiſmus efficitur in prima cum minore ne/
gatiua: qui nullam niſi refracte, & ſm artem, conclu/
ſionem ſyllogiſtice colligit: puta, Omne c/h/ a/ Nullū
e/c/h/ ex his enim propoſitionibus nil ui ratiocinii ſe/
quitur: niſi fortaſſe artificioſe, & non ſm naturam di
ceremus hanc fieri concluſionem, Aliquod a/non eſt
e/uerum non hoc intendebamus, ſed conuerſum: q ſi
negatiua in parte terminis retrocederet, poſſet & hęc
complicatio inter utiles utiq; cōnumerari. Eadē quo
q; ratione oſtendi poteſt, nec etiam in ſecunda figura
poſſe fieri utilem coniugationem: ſi quis ita dicat poſ
ſe ſyllogizari, Nullum e/eſt/c/h/ Aliquod a/eſt c/h/per
conuerſionem ulis affirmatiuæ in particularem, ex q
bus colligitur in tertio ſecundę, Aliquod a/non eſt e/
quia ergo non remeat particularis negatiua, non poſ/
ſumus concluſionem intentam concludere, quæ eſt,
Aliquod e/non eſt a/ itidem inutilis & non ſyllogiſti/
ca coniugatio fiet, ſi utriſq; repugnantia eligeremus:
propterea q ex ambabus negatiuis in nulla penitus
figura, ſyllogiſticum aliquid efficitur: & ita habemus
in ſumma inſpectiones omnes ad medium inuenien/
dum pertractatas, tam utiles quàm inutiles: quas
etiam moderniorum uonnulli ingenioſe admodum

ſtilis,

hoc diſticho comprehendere:
Fecana, Cageti, Daſenes, Hebare, Gedaco:
Gebali ſtant, ſed non ſtant Febas, Hedas, & Heca, — *Vers⁹ duo qbus utiles cōiugationes ab inutilibus diſtinguūtur*
Vbi notes, q a/in ultima ſyllaba uniuerſalem ſignifi/
cat affirmatiuam: i/affirmatiuam in parte: e/uniuerſa
liter negatiuam: o/io parte: in aliis uero ſyllabis ab ul
tim: a/ſignificat prędicatum, e/ſubiectum: unde quū
dicit fecana, ſignificat, q ex fe, hoc eſt, conſequentibus
ſubiectum (nam f/ conſequentia ſubiectum ſignifi/
cabat) & ca, antecentibus prædicatum, concluditur
a/hoc eſt, uniuerſaliter affirmatiua. & ita reliquæ om
nes dictiones in his contentæ uerſibus exponendæ
erunt: quapropter Fecana, Cageti, Daſenes, Hebare,
Gedaco & Gebali, hæ omnes inſpectiones conſiſten/
tes erunt, atq; utiles. Febas uero, Hedas & Heca, non
conſiſtent, neq; utilem facient inſpectionem.

Sed manifeſtum & qualia eadem accipienda, quę ſm in/
ſpectionem, & non qualia diuerſa aut contraria: primum
quidem, qm̄ inſpectio medij gratia: medium vero non di/
uerſum, ſed idem oportet accipere: poſtea & in quodcunq;
accidit fieri ſyllogiſmus, eo q fuere accepta contraria: aut
non contingentia eidem ineſſe: in pręd ictos omnia re/
ducentur modos: veluti ſi b/ & f/contraria, aut non con/
tingunt eidem ineſſe: erit enim his acceptis ſyllogiſmus,
quod a/contingit ineſſe nulli eorum, quę ſunt e/ ſed non
ex ipſis, verum ex pręd icto modo: nam b/a/quidem omni,
e/vero nulli inerit: quare neceſſe b/idem eſſe alicui b.

Occurrit nunc tacitæ cuidā obiectioni: qm̄. n. ſu/ — *Tacita obiectio.*
pra dictū fuerat, ex ſupra relatis planū ac perſpicuum
eſſe, ſyllm oēm ex tribus cōſtare terminis: poſſet aliqs
nō immerito dicere, nōne aliquando fit utilis cōplica/
tio ad uniuerſalē negatiuā cōcludendā: ſi cōſequētia
utrūq; fuerint aut contraria, aut diſperata: & cōſimili
ter, ſi antecedentia ſubiectū, & cōſequētia prædicatū,
eodē pacto ſe habuerint? ¶ Reſpondet itaq; Philoſo — *Reſponſio Philoſophi.*
phus, inquiens, inſpectiones iſtas penitus inutiles eſſe
tum quia inſpectiones inueniendi medii gratia fiunt:
mediū aūt unū eſt, & nō plura: quēadmodū eſſet ſi cō
traria acciperemus: tū uero, qm̄ ſi in inſpectionibus
iſtis aliquid eſt utilitatis, illud proculdubio ex ſupra
enarratis inſpectionibus prouenit: nā ſi b/& f/cōtraria — *Q̄uō fiat iſpectio de contrariis.*
ſunt, accidit ex cōſequētibus prædicatū, & repugnan/
tibus ſubiecto ratiocinium fieri, hoc eſt b/& h/idē eſſe
aut f/& d: puta in exemplo, Sit, quemadmodum inqt
Philoponus, b/nigrū, a/Aethiops, f/album, e/cygnus,
poterimus ita ratiocinari, Omnis Aethiops niger, om
nis cygnus albus, nullus cygnus Aethiops: uel, ut me
lius inquit Alulidus Roſad. ſi uelimus mōſtrare pul
chritudinem non eſſe finem hominis, & ita faciamus,
Omnis finis hominis eſt bonus, omnis pulchritudo
eſt mala, nulla pulchritudo eſt finis hominis: hoc. n.
idem eſt, ac ſi diceremus, Omnis finis hominis eſt bo/
nus, nulla pulchritudo eſt bona, nulla pulchritudo
eſt finis hominis: aut ſic, Nullus finis hominis eſt ma
lus, omnis pulchritudo eſt mala, nulla pulchritudo
eſt finis hominis. Hæc ſunt quæ in ſumma dicit Ari/

Nota diuerſitatẽ cõtextus in varijs codicibus Græcis

ſtoteles. ⁊ Verum, referente Philopono, contextus uarius in uarijs reperitur codicibus: nonnulli. n. contextus ita ſe habent, Sed manifeſtum, & qualia eadẽ accipienda, quæ ſm inſpectionem, & qualia diuerſa aut contraria: alij dicunt, Et non qualia diuerſa aut contraria: ſi priore modo legatur, ſenſus erit, Quoniam ex prædictis manifeſtum, quæ eadem accipiẽda ſint, manifeſtum etiam erit, quæ diuerſa aut contraria: ita ꝙ ſit tanquam poriſma ex ſupra dictis concludendũ: ſi uero aliter & melius ſe habuerit contextus, ſenſus erit, Manifeſtum nobis factum eſt ex prædictis, quæ eadem accipienda ſm unũquodq; problema, & non quæ diuerſa aut contraria: non enim eligenda quę cõtraria aut diuerſa. quòdq; melius ita ſe habeat contextus, planum ex conſequentibus.

Rurſus ſi b/⁊ g/non contingunt eidem ineſſe, ꝙ a/non inerit alicui eorum quę ſunt e ſic etenim media erit figura: nam b/a quidem omni, g/vero nulli inerit: quare neceſſe b/ alicui eorum quę h/idem eſſe: nãq; non contingere b/⁊ b/eidem ineſſe, nihil differt, quam b/idem eſſe alicui eorum quę b. omnia enim accepta ſunt non contingentia ineſſe ipſi e. Manifeſtum igitur, ꝙ ex his ipſis inſpectionibus nullus ſyllogiſmus. Quod ſi b/⁊ f/contraria, neceſſe b/idem eſſe alicui eorum, quę b/⁊ ſyllogiſmum per hęc fieri. Accidit itaq; ita ſpeculantibus, inſpicere aliam viam a neceſſaria, propterea ꝙ latet identitas eorum quę b/⁊ eorum quę b.

Poſteaquam monſtrauit, quomodo ex inſpectione contrariorum concludimus uniuerſalem negatiuam, exponit nunc, quomodo eadem inſpectione poſſimus negatiuam quoq; in parte colligere, inquiens, ſi b/& g/hoc eſt, conſequentia prædicatum, & antecedentia ſubiectum, fuerint aut contraria, aut diſparata, ꝙ a/non inerit alicui e/id eſt, negatiuam concludemus in parte: nam b/ineſt omni a/nulli uero g/ineſt: quare in ſecunda figura concluditur, ꝙ nullum g/eſt a: & quoniam omne g/erat e/facta conuerſione, & aliquod e/erit g: & ex conſequenti, aliquod e/non erit a: puta, ſit concludendum, aliquem hominem non eſſe album, ſit a/album, e/homo, b/diſgregans uiſum, g/Aethiops: tunc ita ratiocinabimur in ſecunda figura, Omne album eſt diſgregans uiſum, nullus Aethiops eſt diſgregans uiſum (hoc enim pro confeſſo acceptũ eſt: quoniam ſupponitur g/& b/aut contraria eſſe aut diſparata) deinde concluditur in ſecuhda, Ergo nullus Aethiops eſt album: deinde quia Aethiops antecedebat hominem, faciamus ita, Nullus Aethiops albũ, omnis Aethiops homo, aliquis homo non eſt album uel ex conuerſione minoris in prima figura; hoc eſt enim quod uoluit Ariſtoteles cum dixit (ſic etenim media erit figura: nam b/a/quidem omni g/uero nulli inerit) ita, Omne a/b/nullum g/b. ſic enim fit media figura: quare neceſſe eſt, alicui eorum quæ h/idem eſſe: hoc eſt conſequentia prædicatum alicui repugnanti ſubiecto: puta diſgregans uiſum, quod conſequitur album repugnare, alicui homini, ut Aethiopi: nulla enim differentia eſt dicere, b/& h/non poſſe eidem ineſſe, & b/idem eſſe cum aliquo h. nam per h/omnia accipiebamus, quæ repugnabant ipſi e. Et hæc eſt uera huius loci expoſitio. Alexander autem uagatur, diuerſas ac multimodas afferens expoſitiones: & aliquãdo uult Philoſophum dixiſſe, b/ineſſe nulli g/ pro eo quod eſt, alicui non: nonnunquam uero aſſerit non in parte, ſed uniuerſaliter negatiuam concludi. Nos autem tot enarrationes adducere abſurdum fore duximus: ne incaſſum & ab uſu, noſtra excreſceret oratio. (Accidit itaque.) hoc eſt, qui talem modum inueniendi medium ſectati ſunt, uiam ac methodum nõ neceſſariam perſcrutati ſunt: non neceſſariam dico: quoniam noſtra hæc, quam tradimus, ſatis ſuperq; ſufficiens erat. Hoc autem, inquit, fecere, quoniam plerunque ignorabant, an b/& h/ eſſent eadem: hoc eſt, an conſequentia prædicatum & repugnantia ſubiecto, in unum conciderent.

Eodem autem pacto ſe habent ⁊ ſyllogiſmi ad impoſſibile deducentes cum oſtenſiuis: nãq; ⁊ hi ſunt per conſequentia, ⁊ quę conſequitur vtrunque, ⁊ eadem inſpectio in ambobus: quod enim oſtenſiue monſtratur, ⁊ per impoſſibile eſt ratiocinari per eoſdem terminos: ⁊ quod per impoſſibile, ⁊ oſtenſiue: vt ꝙ a/nulli eorum, quę e/ineſt. Ponatur enim alicui ineſſe: quoniam igitur b/ omni a/a/ vero alicui eorum, quę e/b/alicui eorum, quę e/inerit: ſed nulli inerat. Rurſus ꝙ alicui ineſt: ſi enim a/nulli eorum quę e/e/ vero omni g/nulli eorum quę g/in erit a/ſed omni inerat. Conſimiliter autem ⁊ in alijs problematibus: ſemper enim, ⁊ in omnibus, erit monſtratio per impoſſibile, ex conſequentibus quę ſequitur vtrunque: ac ſecundum vnumquodq; problema, eadem conſideratio ⁊ oſtenſiue volenti ratiocinari ⁊ ad impoſſibile ducere: ex eiſdem nãque terminis vtręque demonſtrationes.

Poſteaquam monſtrauit in omni ſyllogiſmo ac demonſtratione, mediũ inueniri ex prædicta inſpectione, ne quiſpiam male exiſtimaret hypotheticos ac conditionales ſyllogiſmos aliam methodum habere ad inueſtigandum medium, ac propoſitiones inueniendas, uult impræſentia Philoſophus monſtrare, nõ differre ſuppoſitorios ſyllogiſmos, quo ad hoc, à categoricis ac prædicatiuis: & primo hoc aſſerit de deducentibus ad impoſſibile: hi. n. quẽadmodũ & ſupra retulimus, pars ſunt hypotheticorum. & reddit huius rationẽ: quoniã quod oſtenſiue monſtratur, poteſt & per impoſſibile argui: argui dico, non demonſtrari: plurima nãq; ſunt, quæ per impoſſibile tantum demonſtrari poſſunt, quemadmodum omnem diametrum incommenſurabilem eſſe: uerum, ubicunque ſyllogiſmum ratiocinationemq; rectam facimus, ibidem & per eoſdem terminos per impoſſibile poſſumus ratiocinari. Puta in exemplo, Sit monſtrãda uniuerſalis negatiua, ꝙ nullum e/ſit a/accipiemus ſecundum ſupra aſſignatam methodum, aliquod conſequens ꝗ prædicatum: quod idem ſit alicui repugnãti ſubiecto, & erigemus ſyllm oſtenſiuum hoc pacto in ſecunda figura, Omne a/eſt b/h/nullum e/eſt b/h/nul-

Oẽ qđ põt p ſyllogiſmũ oſtenſiuũ mõſtrari, põt & p deductionẽ ad impoſſibile.

lum

lũ igitur e eſt a: q̧ ſi ex hypotheſi, & per impoſſibile hoc idẽ uelimus oſtendere, ſupponemus cõcluſionis inductæ cõtradictoriũ, cũq; hoc, & altera præmiſſarũ propoſitionũ, alterius oppoſitũ inducemus, hunc in modũ, Omne a eſt b h aliquod c eſt a aliquod ergo c eſt b h cuius oppoſitũ, ſupra acceperamus: quod adhuc clarius exemplo elucidatur, Sit monſtrãdũ, Nullam uoluptatem eſſe bonam, accipiam medium terminum perfectum, & ita ratiocinabor, Omne bonũ eſt perfectum, nulla uoluptas perfectum, nulla uoluptas bonum: uel ſic per impoſſibile, Omne bonum eſt perfectum, aliqua uoluptas bonum, aliqua uoluptas perfectũ: ſed ſupra dictum & admiſſum fuerat, Nullam uoluptatem perfectum eſſe. Itidem ſi proponatur monſtranda affirmatiua in parte, faciemus ex antecedentibus utrũq; in tertia ratiocinium hoc pacto, Omne c g eſt a omne c g eſt e aliquod ergo e eſt a: quod ſi per impoſſibile monſtrare uelimus, hoc pacto faciemus, Nullum e eſt a (hoc enim eſt concluſionis oppoſitum) Omne c g eſt e ergo nullum c g eſt a. cuius contrarium maior prioris ratiocinii aſſerebat: nam hoc eſt, quod in contextu dicitur (Sed omne inerat.) ſint in exẽplo termini, Bonum, uoluptas, & ſpeculatio: medium, ſpeculatio. Ita dicendum erit & de aliis problematibus, uniuerſali, inquam, affirmatiuo ac negatiuo in parte. (Semper enim & in omnibus.) hoc eſt, ſemper & in omni deductione, ſi animus fuerit monſtrare per impoſſibile, hoc faciemus ex antecedentibus & conſequentibus utrũq;, tam ſubiectum q̄ prædicatum.

Dubitatio

℣ Sed quæritur, cũ tria ſint, quæ ad medii inuentionẽ inſpiciuntur, antecedentia, conſequentia, ac repugnantia, cur de antecedentibus ac cõſequẽtibus meminerit, nullam de repugnantibus mentionem faciens.

Solutio.

℣ Reſpondemus, hoc ideo eueniſſe, quoniam deductione ad impoſſibile maxime uti conſueuimus ad oſtendenda problemata negatiua, quæ mõſtrari per impoſſibile non poſſunt, niſi ex antecedentibus ac conſequentibus: ſic.n. monſtrare cõſueuimus uacuum non eſſe. ſic diametrum incommenſurabilem, & reliqua cõſimilia: quę omnia ideo arguuntur, quia eorum oppoſita oſtenſiuo monſtrantur ratiocinio: quæ, quoniam affirmatiua ſunt, propterea ex antecedentibus & conſequentibus tantũ oſtenduntur. (ac ſm unũquodq; problema.) nõ hoc dicit, q̧ ex eiſdem monſtretur uniuerſalis affirmatiua oſtenſiuo ratiocinio, ex quibus deductione ad impoſſibile, & ſic de reliquis problematis (nãq; hoc potius ecõuerſo fieri cõſueuit: ſi.n. uniuerſalis negatiua oſtenſiue arguatur ex conſequentibus ac repugnantibus arguetur: ſi uero eadem monſtretur deductione ad incommodũ, hoc fiet ex antecedentibus utrũq;: hæc.n. ſunt quę affirmatiuam monſtrant in parte, quam falſam eſſe cõcludimus, & qua perempta, ad uniuerſalem negatiuã concludendam, reuertimur) nõ hoc ergo dicit, ſed magis, q̧ ex eiſdem monſtramus oſtenſiue ueram aliquã concluſionem, ex quibus in deductione oſtendimus falſam interimendam concluſionem: uel aliter, q̧ eadẽ ſit generalis conſideratio, non autem in ſpecie: in omnibus nãq; problematibus inſpicimus ad antecedentia & conſequentia ac repugnãtia: licet in diuerſis problematibus, diuerſis modis.

Quemadmodum ſi monſtratum eſt a ineſſe nulli e, quoniam accidit e b ineſſe alicui eorum quę e quod impoſſibile: ſi acceptum fuerit b ineſſe e quidem nulli, a vero omni, planum itaque q̧ a inerit nulli e. Rurſus ſi oſtenſiue ratiocinatum fuerit a ineſſe nulli e ſupponentibus ineſſe, per impoſſibile monſtrabitur nulli inexiſtens: conſimiliter autem & in aliis: in omnibus enim neceſſe, communem aliquem accipere terminum alium a ſuppoſitis, ad quem erit falſi ſyllogiſmus. quare conuerſa hac propoſitione, altera vero ſimiliter ſe habente, oſtenſiuus erit ſyllogiſmus per eoſdeꝫ terminos.

Si inquit, per impoſſibile oſtendamus, nullũ e eſſe a accipiẽtes huius oppoſitũ, concludemus aliquod e eſſe b quod eſt impoſſibile: qm̃ ſuppoſueramus, nullũ e eſſe b & oẽ a eſſe b. ita.n. cõcludebamus, nullũ e eſſe a in ſecũda figura: uel melius, Si, inqt, per impoſſibile mõſtratũ ſit, nullũ e eſſe a hoc pacto, Aliquod e eſt a oẽ a eſt b ergo aliquod e eſt b poſſumus ex eiſdẽ terminis, hoc eſt, eadẽ generali inſpectione uel magis ex eiſdẽ terminis, qui ſunt a b e oſtenſiue mõſtrare eãdẽ cõcluſionẽ, ſi accipiamus, Oẽ a b nullũ e b nullũ igitur e a: q̧ ſi rurſus idẽ oſtenſiue ratiocinati fuerimus, hoc eſt, nullũ e eſſe a poterimus ſuppoſito huius cõtradictorio, Aliquod e eſt a mõſtrare p impoſſibile eãdẽ concluſionẽ, Nullũ e eſt a: & in aliis problematis cõſimiliter: quare qđ oſtẽſiue monſtratur, idẽ, ac p eoſdẽ terminos, p impoſſibile deducitur. Cõuertuntur itaq; pacto aliquo monſtrationes iſtæ.

Dubiũ Philoponi & Alexádri.

℣ Sed quærunt Philoponus atq; Alex. quõ hoc ſit uerũ: ſupra nãq; oſtẽdimus quartã ſecũdæ figuræ cõplicationẽ, & quintã tertiæ, p impoſſibile qdẽ mõſtrari poſſe, nõ tñ oſtenſiue.

Solutio eorundeꝫ.

℣ Rñdent, hoc nõ eſſe intelligẽdum quo ad modos ſyllogiſticos, ſed quo ad ꝓblemata: licet.n. utilitas cõplicationũ illarũ nõ poſſit oſtendi, aut cõuerſione, aut oſtẽſiua ratiocinatione, quodcunq; tñ ꝓblema in illis cõplicationibus p impoſſibile arguit̃, idẽ poterit oſtẽſiue ẽt mõſtrari, & ecõuerſo. (In oibus.n. neceſſe.) in oibus, inqt, rõciniis oſtenſiuis, ac deductionibus ad incõmodũ, neceſſe eſt aliquẽ terminum aliũ à ſuppoſitis cõem utrique mõſtrationi accipere.

Qui ſint ſuppoſiti termini, & q cões in ratiociniis oſtẽſiuis, & ducẽtibus ad incommodum.

℣ Suppoſitos uero terminos uocauit, ambas extremitates, a inquã, atque e: cõem aũt terminũ, q extrinſecus accipit̃ ad q̃ſiti mõſtrationẽ, puta b. q cõis, inqt Alex. iõ nuncupat̃, uel qa in utraq; mõſtratione aſciſcit̃, uel qa medius fit in oſtẽſiua rõcinatione. Si.n. in oſtẽſionẽ ꝓpoſitũ ſit, nullũ e eſſe a accipiẽtes b terminũ extrinſecus, ipſum mediũ cõſtituemus (ueluti ſupra ſatis expoſuimus) & ad hunc in deductione ad incõmodũ facimus falſi ſyllm̃, hoc eſt, cõcludimus cõcluſionẽ falſam, q̃ perẽpta, ad primariũ reuertimur q̃ſitũ. q̃re conuerſa hac propoſitione, hoc eſt, hac cõcluſione, in ſuũ

oppoſitum, quod poſtea efficitur in oſtenſiua monſtratione propoſitio, altera uero propoſitione nō mutata ac ſimiliter ſe habente, oſtēſiuus fiet ſyllogiſmus per eoſdē terminos: puta in exemplo, Sit monſtrandū per impoſſibile, Nullum e/eſſe a/accipiemus extrinſecus communem terminū b/& hunc in modū ratiocinabimur, Si non eſt uerum, Nullū e/a/ſit oppoſitum, Aliquod e/a/Omne a/b/ergo Aliquod e/b/ quod eſt impoſſibile. ſi itaque ex hoc uoluerimus oſtenſiuum perficere ſyllogiſmum, accipiemus concluſionem conclufam, Aliquod e/b/& eam uertemus in oppoſitum (hanc enim uocat cōuerſam) ita, Nullum e/b/ & cum hac, & altera eadem permanente (quę erat omne a/b/) conſtituemus ſyllogiſmum hoc pacto, Omne a/b/nullum e/b/nullum e/a & ita facta erit oſtenſiua mōſtratio ex deductione ad incommodum. ¶ Vbi notes, ꝙ mutationem ex contradictorio in contradictorium hoc in loco cōuerſionē nuncupauit, fortaſſe eodē pacto aut cōſimili, quo ſyllōs cōuerſiuos dicere cōſueuimus. Sed hæc in ſecundo Priorum magis plana fient.

Conuerſio ſumitur ꝑ mutatiōe a cōtradicto rio i cōtra dictoriuȝ.

Differt nāq; oſtenſiuus ab eo, qui ad impoſſibile: quoniam in oſtenſiuo, ſecundum veritatem vtręq; ponuntur propoſitiones: in eo autem, qui ad impoſſibile, ſolum vna. Hęc igitur magis erunt manifeſta per ſequentia, quādo de impoſſibili dicemus: nunc vero tantum nobis ſit manifeſtum, ꝙ ad eadem inſpiciendum & Oſtenſiue volenti ratiocinari, & Ad impoſſibile ducere. Sed in alijs ſyllogiſmis, qui ex ſuppoſitione (quemadmodum quicunq; ſecundum tranſumptionem aut ſecundum qualitatem in ſubiectis) non in iis, quę a principio, ſed in tranſumptis erit conſideratio: modus vero inſpectionis idem. Conſiderare autem & diuidere, quot modis, qui ex ſuppoſitione: monſtratur itaq; vnum quodque problematum ſic.

Quoniam ſupra monſtrauerat, quæcunque arguuntur oſtenſiue, eadem & deductione monſtrari: ideo hoc in loco uult differentiam quandam ponere inter oſtenſiuam ratiocinationem, ac ducentem ad incommodum. non enim ſolum differunt, quo ad formam, ſed etiā quo ad materiā, propterea ꝙ in oſtenſiuo ſyllogiſmo ambæ ueræ accipiuntur propōnes ad cōcludendā cōcluſionē uerā: non. n. pōt uerū oſtenſiue cōcludi, niſi ex ambabus propōnibus ueris: ſed in deductione uera colligitur cōcluſio, & ex altera tātū uera: queādmodum ſupra ſatis monſtrauimus: an uero ſyllūs nuncupetur tantū ratiocinatio quæ aliquid monſtrat, an & cōuerſio, & deductio ex oppoſitis ſyllogiſmi nuncupentur, in ſecundo Priorum longo ſermone diſcutiemus. ¶ Propōnē aūt falſam, inquit Alexander, uocat oppoſitū cōcluſionis, quod propoſitionis unius uicē obtinet in deductione ad incōmodum aut propōnē falſam dicit propōnē in deductione concluſam, cuius ſublatione, propoſitū infertur: puta aut hanc, Aliquod e/eſt a: aut hanc, Aliquod e/eſt b. (Hæc igitur magis) hoc eſt, differentia inter oſtenſiuū ſyllm ac deductionē, magis elucidabimus in ſecundo Priorū quādo de deductione ad impoſſibile ſermonem faciemus. (Sed in aliis ſyllīs.) monſtrauerat ſuperius, eadē

Oſtēſiuus ſyllūs & ducēs ad impoſſibile, differunt quo ad formā & quo ad mām.

Quid per ppōnē falſam intelligat hic Philoſophus de mente Alexandri

facta inſpectione poſſe & oſtenſiuū, & ad impoſſibile ſyllm cōſtrui: nunc autē inquit, in aliis hypotheticis, ut quicunq; ſm tranſumptionem, aut ſm qualitatē ſunt, nō fieri ſyllm in ſubiectis, quæ à principio, ſed in tranſumptis: ſed quo ad modū inſpectionis, nō differre. Vbi ſcias, ꝙ ſyllogiſmos ſm tranſumptionē uocant Philoponus atq; Alexander, qui ſunt ſm aſſumptionem: quod. n. iuniores, inquiunt, aſſumptionem uocant, Ariſtoteles tranſumptionē dicit. ¶ Cæterū expoſitio hæc, mea quidē ſententia, locum non habet: ſi. n. ita ſm tranſumptionem intelligeret Ariſtoteles, non poſtea ſubiungeret (aut ſm qualitatem) nam qui ſunt ſm qualitatem, illi etiam hoc pacto exiſtunt ſecundū tranſumptionem. Præterea nonne & qui ad impoſſibile deducunt, & ipſi hoc pacto dici poſſunt ſm tranſumptionem? profecto etiā. nāq; & ipſi & omnes denique non ſm totum hypothetici, ac miſti, uelutiſupra expoſuimus, faciunt ſyllogiſmum ad tranſumptum. ſatius itaq;, ut ſm tranſumptionem uocemus eos, qui ex cōceſſione nuncupantur. Hi. u. proprie appellantur ſm tranſumptionem, puta, concedas uolo, ſi monſtratum fuerit animam hominis eſſe immortalem, ꝙ planum inter nos ſit, omnem animam eſſe immortalem: hic. n. tranſumptum eſt, animam hominis eſſe immortalē: quæſitum uero primariū, oēm aīam eſſe immortalem. Ratiocinatio igitur noſtra, aut inſpectio, non uerſatur circa primarium quæſitum, ſed circa trāſumptum: quoniam hoc oſtenſo, primarium deinceps quæſitum pro comperto habebimus. ¶ Secundum qualitatem uero uocat eos, qui à maiori, à minori, à ſimili, à caſibus, à coniugatis nuncupantur, de quibus omnibus late in Topicis pertractatur: puta in exemplo à maiori, qui locus ad deſtruēdum magis, quàm ad cōſtruendum eſt aptus, Magis uidetur felicitatē in ſanitate, quàm in diuitiis conſiſtere: uerū ſanitas non eſt felicitas, neq; igitur diuitiæ: ꝙ enim felicitas in ſanitate magis, quàm in diuitiis cōſiſtat, hoc tanquā notum præſupponitur, ꝙ autem ſanitas non ſufficit ad felicitatem, hoc eſt tranſumptū, quod mōſtrandum relinquitur hunc in modum, Nullus uitium habens eſt felix, ſed multi ſani uitium habent, non itaq; ſola ſanitas felicem facit. ¶ Cōſimiliter in reliquis arguendum erit. Quod uero dicit in ſubiectis, Diuus Albertus ita intelligit, ut ſenſus ſit, In aliis ſyllogiſmis hypotheticis, quemadmodū in iis, qui ſunt ſm tranſumptionem, aut ſm unā qualitatē, in ſubiectis ac ſuppoſitis diuerſis (nam ſuppoſitorii atq; hypothetici à ſimili, à maiori, & id genus ratiocinia omnia, arguunt ab una qualitate, exiſtente ad minus in ſubiectis duobus) in omnibus in quā his, cōſideratio fit in tranſumptis, non in iis, quæ à principio. ¶ Melius Philoponus, In ſubiectis, inquit, hoc eſt, in antecedentibus, ita ut ſic cōſtruatur, In aliis hypotheticis, quemadmodum quicunq; ſunt ſm tranſumptionē, aut ſm qualitatem, cōſideratio eſt in ſubiectis atque antecedentibus: in antecedentibus dico nō principa-

Quid per ſyllōs ſm tranſumptionē intelligāt Alex. & Philoponus

Cōtra expōnē Philoponi & Alexādri.

Expoſitio Buranæ q ſit ſyllogiſmus ſȝ trāſumptionē

Qui ſint hypothetici ſm qualitatem.

Quid per ſubiectum uoluerit Ariſtote.

Expoſitio. Alberti.

Expoſitio Philoponi melior.

tibus

libus,ſed ſecūdum tranſumptionem:puta in exēplo ſupra allato, ſyllogiſmus categoricus non fit ad monſtrandum quęſitum primarium,ueluti ꝙ omnis anima ſit immortalis,ita ꝙ ſic faciat,Si oīs anima ſemper mouetur, omnis anima eſt īmortalis, ſed omnis anima ſemper mouetur(hoc enim ipſe uocat ſubiectum & antecedens à principio : quoniam eſt antecedens hypotheticæ ꝓpōnis,mōſtrātis q̄ſitū primariū)ſed p̄dicatiuus ratiocinium fit ad mōſtrandum ſubiectū, & antecedens tranſumpti: erat autem tranſumptum & acceptum ex conceſſione, ſi anima hominis eſt immortalis,ꝙ oīs aīa eſſet īmortalis:ſed aīa hoīs ē īmortalis:ad hoc enim qđ eſt antecedens tranſumpti,fit categoricus ſyllꝰ,& īdigemus ſupra traditę īſpectionis.

Alia expō Alexan.

¶ Aliter Alex.In ſubiectis ſeu ſuppoſitis(hoc enim ſonat τοῦ ὑποκειμένου) ideſt ī hypotheticis, ac ſuppoſitoriis ſyllis:ut ſenſus ſit In aliis uero hypotheticis, p̄ter eos q ad impoſſibile, ut qcunq; ſm tranſumptionem,aut qualitatem ſunt , non eſt conſideratio in iis quæ à principio poſita ſunt,ſed in tranſumptis.(Cōſiderare autem & diuidere)quoniam non omnes hypothetici per ſuprà dictas inſpectiones inq̄ſitionem faciebant, ſed erant nonnulli qui mō penitus diuerſo procedebant ,ob hoc dixit faciendam eſſe conſiderationem ac diuiſionem hypotheticorum omnium, inueſtigando an omnes per antecedentia,conſequentia, ac repugnantia procedant : hoc autem dicit propter eos,qui per totum hypothetici nuncupantur,quòſque Theophraſtus ſecundum analogiam uocat,quēadmodum quos ſuperius per tria appellauimus:ſecundum uerò analogiam dicuntur , quoniā horum propoſitiones ac concluſio ad ſimilitudinē categoricorum diſponuntur:non enim ſunt propriè ſyllogiſmi,ſed totum hoc ex ſuppoſitione ſyllogiſmi : nihil namque eſſe,aut non eſſe oſtendunt:quòd ſi iſti non ſunt ſimpliciter ſylli,omnes utiq; ſimpliciter efficerētur ſecundum prædictam methodum.

Syllogiſmi hypothetici,quos ſꝫ analogiam Theo.uocauit.

¶ Reducunť tamē,& per totum hypothetici in tres prędictas figuras:quemadmodum,referente Alexandro, monſtrauit Theophraſtus in primo Priorum analyticorum, nam quādo in una propoſitionum deſinit,in alia uero incipit(ut ſi a/b:ſi b/c: ſi igitur a/c) tūc ad ꝓportionem primæ figuræ conſtitutum eſſe dicemus ſyllogiſmum : ſin autem à diuerſis incipientes,hypotheticæ propoſitiones in idem deſinant , talis diſpoſitio proportionem ſecundæ figuræ obtinebit:ueluti ſi a/b/ſi c/eſt,non eſt b/ſi igitur a/eſt,non eſt c.ſi homo animal:ſi lapis,non eſt animal:ſi igitur homo, non eſt lapis.Quòd ſi ab eodem incipientes,propoſitiones deſinant in diuerſa,erit cum tertia figura ſimilitudo atque proportio:ut ſi a/b/ſi non eſt a/non eſt c/ ſi igiť non eſt b/eſt c/ueluti ſi homo,& rationale: ſi nō ē hō, eſt irrationale :ſi itaque non eſt rationale,eſt irrationale:quoniam igitur in his quæ per totum hypothetici nuncupantur ,antecedentia ſubiectorū conſequētia prædicatorum uicem obtinent , quandó qđ una

Syllogiſmi p totū hypothetici reducūť in tres figuras de mente Theophra.

propoſitio antecedens habet, id altèra conſequens retinet,prima erit figura : quando utræq; idem conſequens,ſecunda:quando utræq; idem antecedens, tertia.Verum ,inquit Alexander , Theophraſtus in primo Priorum,totum oppoſitum fecit: ubi enim propoſitiones ab eodem incipiunt,& deſinunt in alia,ſecundam uocat figuram: ubi uero à diuerſis incipientes,deſinunt in eādem, eā appellat tertiam:cuius contrarium nos penitus aſſerimus.

Eſt autem & alio modo nonnulla bonꝫ ratiocinari:quēadmodum vniuerſalia per particularem inſpectionem ex ſuppoſitione.Si enim c/& g/eadēꝫ ſint,ſolis vero g/accipiatur e/ineſſe,a/ineſſet vtiq; omni e.Et rurſus:ſi d/& g/eadēꝫ: e/autem de ſolis g/pdicaretur , ꝙ a/inerit nulli eorum q̄ e.Planum itaque:ꝙ & ſic inſpiciendum.

De hypotheticis omnibus hucuſq; facta fuit mentio,de mixtis, de ſecundum totum hypotheticis , de iis qui ſecūdum qualitatem,;de iis qui ex cōceſſione, unum ſupererat declarandum,ꝙ in iis,qui ex conceſſione,accidit aliquando per alias methodos,q̄ per ſupra dictas,mediū fieri inueſtigationem:ſi enim ex pręcōceſſione acceperimus terminos ſibiinuicem cōuerti ex particulari inſpectione,hoc eſt,ea methodo,qua particularia concludebamus problemata,poterimus uniuerſalia colligere : erat enim ad affirmatiuum in parte concludendū,methodus & inſpectio , ſi antecedentia utrunq;:puta c/& g/ eadem erant : ad negatiuum autem in parte,ſi antecedētia ſubiectum , & repugnantia prædicato in unum concidiſſent : inquit igitur inſpectiones iſtas aptas eſſe ad cōcludenda uniuerſalia,affirmatiuum,inquam, & negatiuum,ſi ſuppoſuerimus,ac conceſſerimus terminos ad ſeinuicē conuerti:ſi itaq; c/& g/hoc eſt , antecedentia utrunq;, prædicatuꝫ ac ſubiectum,eadem ſint,& e/ſubiectum inſit ſolis g(hoc eſt,e/& g/conuertantur) concludere poterimus a/ineſſe omni c/hoc eſt,uniuerſalem affirmatiuam:puta in exemplo, ſit a/animal, ſit e/ homo, ſit g/riſibile:tunc ita arguemus in tertia , Omne riſibile eſt animal,Omne riſibile eſt homo,Omnis ergo homo animal:hoc autem ideo euenit , quoniam minor uniuerſaliter conuertebatur:ſi enim omne riſibile homo,& ecōuerſo,omnis homo riſibile:hoc enim ex conceſſione ſeu ſuppoſitione acceptū fuerat.¶ Sed dubitat Philoponus, quomodo uerum ſit , hominē ineſſe ſoli riſibili.nam & rationali ineſt,& aliis cōpluribus .¶ Cæterū dubitatio iſta friuola nimium eſt: quum enim dicimus, hominē ſolis ineſſe riſibilibus, hoc uolumus,ꝙ nullum reperitur ſubiectū , de quo homo prædicetur,quin illud ſit riſibile:,& hoc ueriſſimum eſt.Rurſus ſi accipiantur antecedentia ſubiectum,& repugnātia a/prædicato, eadem eſſe, puta g/& d/ex quibus concludere conſueueramus particularem negatiuam:& e/hoc eſt, ſubiectum quæſiti conuertatur cum g/hoc eſt , medio termino:tunc ex inſpectione iſta poſſumus uniuerſaliter negatiuā concludere:puta in exemplo , ſit a/lapis, e/homo , & g/di

Dubitatio.

Solutio.

riſibile,ita faciam,Nullum riſibile lapis,Omne riſibile homo,Nullus homo lapis: ſic enim per particularium inſpectionem poſſumus in tertia uniuerſalia concludere.ſed hoc idem fieri poſſet in ſecunda figura,cõuerſis utriſq; propoſitionibus:ac rurſus in præcedente inſpectione, ſi omnes termini ad ſeinuicem conuerti ſupponãtur:dicere enim ſoliti ſumus in terminis æquiuertentibus ex utriſq; affirmatiuis in ſecunda utilem aſtrui poſſe complicationem. Cæterũ nequid propoſito deficeret,quod alii omiſere, binas iſtas methodos ad uniuerſalia concludenda problemata ex particulari inſpectione, unico uerſu comprehendimus hunc in modum,Cageta ſi fuerint, & Dagete uerſa uiciſſim,hoc eſt,ſi termini uiciſſim conuertantur,ex antecedentibus utrunq;,& antecedentibus ſubiectum,ac repugnantibus prædicato, ualebimus a,& e,concludere, ideſt uniuerſale affirmatiuum ad negatiuum.

Eodem autem modo & in neceſſariis & contingentibus: eadem namq; conſideratio,& per eoſdem terminos erit ordine eius:quod eſt Contingere:& eius quod eſt Ineſſe,ſyllogiſmus:accipiendum autem in contingentibus & quę non inſunt,ſed poſſunt ineſſe:monſtratum enim eſt,q & per hęc fit eius quod eſt Contingere,ſyllogiſmus:conſimiliter autem ſe habebit & in aliis pędicamentis. Planum igitur ex dictis,non ſolum q accidit per hanc unam fieri omnes ſyllogiſmos,ſed & q per aliam impoſſibile:monſtratum nãq; eſt ſyllogiſmum omnem per aliquam pędictarum effici figurarum:hęc autem non accidit per alia conſtitui:q̃ per cõſequentia,& quę unumquodq; conſequitur: ex his enim propoſitiones & medii acceptio:quare neq; ſyllogiſmum accidit per alia fieri. Via igitur de omnibus eadem & circa philoſophiam,& circa artem qualemcunque & diſciplinã:oportet enim inexiſtentia:& quibus inſunt: circa utrunq; uidere:& his q̃ pluribus abũdare:atq; hęc per tres terminos cõſiderare,deſtruentem quidem ſic, conſtruentem uero ſic: ueritatem quidem ex iis quę ſecundum ueritatem deſcribuntur ineſſe:ad dialecticos autem ſyllogiſmos,ex propoſitionibus ſecundum opinionem.

Occurrit tacitæ obiectioni: poſſet enim quiſpiam ambigere,an,quemadmodum complicationes ſyllogiſticæ ac ſyllogiſmorum principia uariantur in contingentibus neceſſariis,atq; inexiſtentibus, ita etiam inſpectionum modi:& inquit, eundem modum inueniendi medii in omnibus eſſe: præterquàm q in contingentibus non accipimus,quæ inſunt, ſed etiã quæ ieſſe poſſunt:hoc autẽ dicit, quoniam ſuperius dixeramus,contingens prædicari nõ ſolũ de eo,quod inerat,ſed etiam de eo,quod non inerat, ineſſe tamen poterat:uerum de his ſupra ſatis diximus.(aliis prædicamẽtis)alia uocat pdicamẽta,poſſibile,ĩpoſſibile, probabile,bene, & male: ſunt enim modi quaſi infiniti:qui tamen proprie ac legitime dicuntur, modi ſunt,quos ſupra recenſuimus:prædicamẽta uero,inquit Alexander,dicuntur:quoniam ſemper prædicãtur. (Planum igitur ex dictis) Hucuſq; omnem artẽ inueniendi medii pertractauit Ariſtoteles:nunc aũt, inquit,non ſolum artem omnem,ac ſcientiam procedere hac uia,ſed & aliam,quæ hoc faciat,inueniri nullo modo poſſe,propterea q ſyllogiſmus omnis ac ratiocinium per aliquam trium ſupra deſcriptarum figurarum efficitur:in omni autem figura, arte ſuperius tradita utimur, ad inueniendum medium.(Via igitur de omnibus)hoc eſt,uia & modus inueſtigandi propoſitiones,idem in ſciẽtia quacunq;, ſiue illa ſit ſcientia diuina ac theologia,ſiue ars operatiua,ſeu diſciplinalis,ac mathematica cognitio:omnes enim hæ eadem utuntur uia ad propoſitiones inquirendas. ¶ Philoſophiam igitur uocat, quam alibi diuinã ſciẽtiã appellat,quãq; ĩ libris poſt naturalia explicuit:hęc enim eſt, quam priſci ſapiẽtiam uocabãt: cuiuſq; cõſulti,ſapientes,uel etiam ſophiſtæ dicebãtur. Primus autem Pythagoras hos philoſophos appellauit apud Leonem tyrãnũ:ipſamque ſcientiam, philoſophiam. Artem uerò intelligit hoc in loco,ſcientias, quę circa opus uerſantur,quẽadmodum moralis, aſtrologia, geodeſia,ac conſimiles,quarũ finis in opere conſiſtit. Sed diſciplinã,Mathematicas ſciẽtias nuncupat,quæ in ſola ſpeculatione conſiſtunt, ueluti Geometria, Arithmetica,Aſtronomia, Stereometria, & id genus ſcientiæ:oportet enim in his oĩbus inexiſtẽtia,et quibus ineſt unũquodq;,hoc eſt,antecedẽtia,et cõſequẽtia,adde tu etiã repugnãtia,uidere,& horũ copiã maximã habere,ac per tres terminos ordinare,uno modo deſtruendo,ac monſtrãdo negatiua problemata aliter conſtruendo,dum oſtendimus affirmatiua ac ſecundũ ueritatẽ,hoc eſt demonſtrando, ex propoſitionibus ſecundũ ueritatem,hoc eſt demonſtratiuis, primis,ueris,& ĩmediatis:ad dialecticos uero,,id eſt, probabiles ſyllogiſmos ex propoſitionibus ſecundũ opinionem ac probabilibus.Dialecticam nãque hoc in loco eam uult,quã nõnulli Topicã ſeu localẽ nũcupant,& cum qua altera parte conuerti rethoricã uoluit,quæq; ob id potentia uocatur,quia cõtraria poteſt concludere:alii uero,quemadmodum Plato,dialecticen uocabant totam eam,quam logicen appellamus,hoc eſt,diuidendi,definiendi,demonſtrandi, ac reſoluendi artem. Alii autem quẽadmodũ Stoici,referente Alexandro in Topica Ariſtotelis, dialecticen nuncupabant,quã nos primam dicimus philoſophiã quorum ſententiæ acceſſit etiam Plotinus in tertio primæ Enneados,ita ipſam finiens:Dialectica eſt habitus,qui ratiõe de unoquoq; poteſt dicere,quid ſit unumquodq;,& quo ab aliis differat,quoue conueniat:preterea,quomodo,& ubi ſit quod libet:et ſi eſt quid eſt,atque entia quot ſint,& nõ entia rurſus:ſed ab entibus alia:& paulo infrà,De omnibus inquam, non opinione,ſed ſcientia tractans,ab errore qui circa ſenſibile accidit,uacans,intelligibili prorſus adhæret,circaq; ipſum diligenter agit,falſo poſt habito,nutriens animam in ipſo ueritatis cãpo. Hæc ille, & cõplura alia. Et licet Proclus in primum elementorum & Diuus Seuerinus,ac alii nõnulli uoluerint apud

Philoſophia [illegible] diuina ſcientia.

Artes .i. ſciẽtiæ q circa opus uerſantur.

Diſciplinæ .id eſt, ſcientiæ Mathematicæ

Dialectica hoc eſt localis.

Quid dialectica apud Platonem.

Dialectica quid ſit apud Plotinum.

Platonem dialecticen uocari, quam nos logicam dicimus, hoc eſt, diuiſiuam, definitiuam, reſolutiuam, ac demõſtratiuam, uidetur tamen non alia extitiſſe Platonis opinio in ſeptimo de republica, in Sophiſta, atque etiam Phædro, quàm hæc, quam Plotinus recitauit, dialecticen, in quam uocati ipſam primam philoſophiam. Sed de his a libi.

Principia vero ſyllogiſmorum vniuerſaliter dictum eſt ꝛ quomodo ſe habent quomodo oportet ipſa venari: ne aſpiciamus ad oĩa quę dicunẽ, neqꝫ ad eadẽ cõſtruentes ac deſtruentes, neque conſtruentes de omni aut aliquo, ꝛ deſtruentes ab oib⁹ aut aliqbus: ſed ad pauciora ꝛ determinata: ſm vero vnumquodque entium eligere, vt de bono aut ſcientia. priuate autem ſecundum vnamquamque ſunt plurima. Quare principia quidem quę ſecundum vnũquodque ſunt, experimenti eſt tradere: dico autem: vt aſtrologicam, experientiam aſtrologicę ſcientię: acceptis enim apparentibus ſufficienter, ita inuentę ſunt aſtrologicę demonſtrationes: conſimiliter autem ſe habet ꝛ circa aliam qualemcunqꝫ artem ac ſcientiam: quare ſi accepta fuerint, quę inſunt circa vnumquodque, noſtrum iam demonſtrationes propalare: ſi enim nihil ſecundum hiſtoriam derelictum fuerit eorum, quę uere inſunt rebus, habebimus de omni cuius eſt demonſtratio hanc inuenire ꝛ demonſtrare: cuius autem non eſt naturaliter demonſtratio, hoc facere manifeſtum: uniuerſaliter itaque quomodo opus eſt propoſitiones eligere, ferme dictum eſt: cum diligentia vero percurrimus in negocio circa dialecticam.

Hoc eſt, de propoſitionibus raciocinationum ac ſyllogiſmorũ diximus uniuerſaliter, hoc eſt, non deſcendentes ad artem aliquam, aut ſcientiam propriã ſed in communi permanentes, diximus de propoſitionibus omnibus, quomodo ſe habent, dum ſyllogiſmũ conſtruũt, & quomodo oportet ipſa uenari, quod non eſt in omnibus problematibus aſpiciendũ ad omnia ſuperius tradita: hoc eſt, antecedentia cõſequẽtia, ac repugnantia, ſed aliquando ſufficit inſpicere antecedentia tantũ quẽadmodũ in particulari affirmatiua, aliquando antecedentia & conſequentia, nõ nunquam conſequentia ac repugnantia: alias antecedẽtia ac repugnantia, ſecundum quod diuerſa, aſtruimus problemata, affirmatiuum, negatiuũ, uniuerſale, ac particulare, quumqꝫ demonſtrationẽ in aliqua ſcientia aſtruimus, ut de bono, aut ſcientia, ſigillatim ac priuate de unoquoqꝫ principia ac propoſitiones quærendæ ſunt: ſunt enim tales plurimæ: plurimas tales dixit, non ꝙ reuera plurimæ ſint (ſunt .n. dignitates ac communes animi cõceptiones paucæ admodum: unde & dicere conſueuimus principia ſecũdũ numerũ pauca eſſe, multa tamen ſecundũ uim atqꝫ potentiã) ſed plurimæ ſunt reſpectu principiorum ac propoſitionũ primarum, quæ pluribus cõueniũt ſcientiis: quemadmodũ De quolibet, aut affirmationẽ aut negationẽ dici, Si ab æqualibus æqualia demãtur, quæ ſuperant, æqualia eſſe, & cõſimilia. (Quare principia quidem.) occurrit tacitæ obiectioni: poſſet enĩ aliquis non immerito dubitare, an principia hæc uniuſcuiuſqꝫ ſciẽtiæ poſſimus ſyllogiſmo conſequi: namque fieri hoc non poſſe uidetur: ſi enim ratiocinio hæc aſſequeremur, eſſet utique in infinitũ progreſſio: neque etiam altrinſecus dicẽdum eſt, iſta ſuę cognitionis principiũ nullum habere. Et propterea inquit, principia hæc experimẽto ac memoria cognoſci: quod etiã in Poſterioribus exquiſitius ſignificauit, quũ inquit, ex ſenſu, memoriã fieri: ex memoria plerunqꝫ facta, experimentũ: ex experimẽtis uero primorũ principiorum cognitionem acquiri: & adhuc exactius in alpha maiori poſt naturalia ad principiũ inquiens fieri ex memoria hominibus experimentũ propterea ꝙ eiuſdem rei multæ memoriæ unius experientiæ potentiam faciunt: quod etiã Polus platonicus iu Gorgia uoluit, quum dixit, Experientia ęuũ noſtrũ ſecũdum artem facit procedere: ἀπειρία, ſiue inexperientia, ſecundum fortunã. de his etiã cõplura alia in Nicomachiis pertractata: uerum hæc in pręſentia ſufficiant. (Dico autẽ ut aſtrologicam.) ponit exẽplum quõ expimẽto, ꝙ ad artẽ ac ſcientiã principia ſpectant, poſſimus percipere: namqꝫ, iquit, in aſtrologia, ſi ſufficiẽter apparentia acceperimus, habebimus tũc prĩcipia aſtrologica ex qbus poſtea poterimus aſtrologicas demonſtrationes erigere: ubi apparentia non ĩtelligas, quemadmodum nõnulli male allucinãtur, quæ apparent eſſe antecedentia (hoc enim fatuum ẽ: quum ſuperius dixerimus prima iſtã principia non cognoſci per añcedentia, aut per ſyllogiſmum, ſed experimento magis ac memoria) uerum magis apparẽtia intelligas, ſenſibilem aſtrologiam, ac nauticam obſeruationem eorum quæ apparẽt, quam in Poſterioribus ſubalternam aſtrologiæ uoluit Ariſtoteles, q̃q̃ Aratus Solenſis optime pertractauit: hæc enim græcè φαινόμενα, latinè apparentia dici poſſunt. (Si enim nihil ſecundum hiſtoriam.) hiſtoriam dixit, hoc eſt narrationem: quemadmodum & i primo de anima, hiſtoriam appellauit de anima. quaſi dicat, ſi nullum uere pręedicatorum in electione noſtra narrãdo omittemus, poterimus De omni demonſtrando ſyllogiſmum conſtruere: De omni inquam demonſtrando, quoniam nonnulla eius ſunt naturæ, ut ad ea ratiocinium dirigere nullo pacto ualeamus, quemadmodũ ſunt prima principia: hæc enim ſyllogiſmo non monſtrantur, ſed fortaſſe inductione plana ac manifeſta efficiuntur: & fortaſſe hoc eſt, quod ſubdit, Cuius ãt non eſt naturaliter demonſtratio, hoc facere manifeſtum. (Ferme dictum eſt.) dixit, quoniam hæc in Topico negocio exactius pertractabũtur (hoc enim eſt, quod ipſe dialecticam uocauit) & propterea ſuperuacaneum etiaꝫ forẽ duximus hic locos illos omnes, quos in libro de reſolutione, ad medium inueniendum recenſuit Albumazar Alpharabius, à Genere, à Differentiis, à Proprio, ab Accidentibus, à Cauſis, ab Oppoſitis, à Caſibus & Cõiugatis, à ſimili, à Maiori, & à minori, & ab Aequalibus: licet enim fortaſſe hæc nõ inutilia ſint, qm̃ modũ exhibent inueniẽdi mediũ, nõ ſolum in cathegoricis ac prædicatiuis ſyllogiſmis,

Principia expimento & memoria cognoſci.

Quid per apparentia phs itelle xerit.

Artus Solenſis.

Nota locos quos ad mediuꝫ inueniẽduꝫ recenſuit Albu. alph.

ſed & conditionalibus & inductione & exemplo, qđ Ariſtoteles omiſit: quia tamen magis ad librum pertinent Topicorum: ideo hæc in illum uſq; locum reiiciamus. ¶ Satis ſit enim huculq; expoſuiſſe quemodo ſingularia uere & uniuerſaliter ꝓdicari nequeũt

Epilogus ſupradictorũ de inuẽtione medi

quomodo prædicationes uariis efficiantur modis, quomodo Stoici ens omnium genus eſſe aſſerentes: ipſum in quatuor partirenẽ ꝓdicamenta, quõ Plato in quinq;: deinde eorũ errorẽ emẽdaſſe, q uolebãt æquiuoca ſm analogiã, & æquoca ad unũ, idẽ ſignificare: ſacta inibi pulcherrima æquocorũ diſtinctione, qđq; articuli cũ indefinita ſignificent propoſitione: declaratum cur prędeterminationes ac ſigna non addãtur prędicatis: quare in Topicis nõ tradiderit modũ inueniendi medii: quomodo intelligẽdũ q dixit Philoſophus ex proſyllogiſmo: deinde ſolutam dubitationẽ de eligendis antecedentibus ac conſequẽtibus, expoſitumq; fuiſſe quomodo inſpectio fiat per contraria: ſolutis ibidem inſtantiolis quibuſdã circa cõtextum, quomodo intelligendum, altera propoſitiõe cõuerſa, fieri ſyllogiſmũ. qui ſint ſyllogiſmi ſecundũ tranſumptionem, qui ſecũdũ qualitatẽ: quid in ſubiectis: quomodo in diuerſis figuris efficiantur ſyllogiſmi ſecũdũ analogiam ſeu per totũ hypothetici nũcupati: quomodo uniuerſalia concludantur ex particularibus inſpectionibus: quid per philoſophiã intellexit phus, quiſque primus hoc noie uſus fuerit: q dialecticę nomẽ apđ diuerſos in diuerſo uſu extiterit quõ principia expimẽto acqrant, quid p apparentia intelligẽdum, q aliter Abumazar de medio inueniẽda artem tradiderit. His explicitis, ad alia trãſeamus.

Quod autem diuiſio per genera, parua quędam particula eſt dictę methodi, facile eſt conſpicere: eſt enim diuiſio uelut imbecillis ſyllogiſmus: quod enim oportet monſtrare, petitur: ratiocinamur autem ſemper al quid ſuperiorum. Primum uero ipſum hoc latuerat omnes vtentes ipſa, & perſuadere conabantur, q eſſet impoſſibile de ſubſtãtia demõſtrationem fieri: & eo quod eſt quid: quare neque

Alias qđ.

& q contingit ratiocinari diuidẽtes, intellexere, neque q hic contingebat, quemadmodum diximus.

Plato, quiq; Academica ſequebãtur placita, pleriq; dialecticẽ, hoc eſt, primã philoſophiã quatuor in partes ſecabant, diuiſiuã, definitiuã, demonſtratiuã, ac reſolutiuã: adeoq; diuiſiuã magnificabant, ut hãc, teſte Alexandro, ſolam dialecticen appellarent, ac triũphũ philoſophiæ dicerent: Proclus tamẽ Diadochus non de ſola diuiſiua, ſed de tota dialectica protuliſſe hoc Platonẽ in ſeptimo de republica uoluit: quicquid tamen ſit, & Plato, & antiqui omnes magnã diuidendi methodo uim ac prerogatiuam adſcripſere, propterea q ipſa quodamodo uia eſſet ad uenãdã definitionem, queadmodum in poſterioribus etiam traditur quæ ad demonſtrationes faciendas tanquam mediũ aſciſcitur. Vnde & in Phędro ait, ſe eius ueſtigia tanquam dei ſemper ſequi, qui optime & diuidere ſciat & definire: & quoniam reſolutio compoſitã reſoluit

Diuiſio dialecticæ ſm Platonem.

demõſtrationẽ, ob id reſolutoriæ quoque diſciplinæ nõ parũ cõfert: quaſobres, non immerito fortaſſe uel philoſophiæ uel mathematicarũ ſciẽtiarũ triũphus appellabatur: Ariſtoteles tamen, qui Platonem, queadmodũ pulli equini matrẽ calcibus repulit; quique eundũ ſemper & inſequitur & æmulatur, uult in pſentia opinionẽ iſtã de diuiſione conceptã pro uirili ſua demoliri, inquiens, diuiſionem non ſolum eã nõ eſſe, quæ de philoſophia ac ſcientiis omnibus triumphat: uerum ne firmum etiam ac ſtabilẽ ſyllogiſmũ, ſed imbecillem ac debilem ualde. ¶ Cęterum quoniã diuiſio multifariam dicitur (nãq; & genus in ſpecies per differentias diuiditur, & totum in partes, ſeu formales ſiue etiam materiales ex quibus illam, diuiſionem: hãc partitionem uocat in Topicis Cicero: quod tamen uix concedit Fabius) & uox equiuoca in propria ſignificata, atq; hæc omnia per ſe dicuntur diuidi: ſunt altrinſecus, quæ per accidens partiri conſueuimus, quemadmodum ſubiectum in accidentia: & econuerſo, in ſubiecta accidens, atq; accidens demum in accidentia. Quas uero nõnulli addunt diuiſiones ſpecierum in indiuidua, aut diuiſiões ab uno, aut ad unum, ſuperuacaneas omnino exiſtimamus: nãq; ſpeciei diuiſio in indiuidua, enumeratio potius quàm diuiſio cenſenda eſt: ab uno autem & ad unum diuiſiones, uoces in ſua ſignificata partiũtur. Quoniam, inquam, tot modis diuidi aliquid nuncupatur, Ariſtoteles hoc in loco de ea tantũ meminit, quæ genus in ſpecies diuidit, tãquã omnium digniſſima, ut hac damnata, reliquæ etiam eliminentur. Ait ergo diuiſionem per genera, hoc eſt, diuiſionem generis in ſpecies, paruam quandam particulam eſſe dictæ methodi: per dictam methodum intelligens, quam nuper tradidit ad propoſitiones ac medium inueniendum.

Diuiſio multis modis fit.

¶ Quoniam enim diuiſio non ad omne medium inueniendum eſt utilis, ſed ad medium tantum demõſtratiuum inueſtigandum aſciſcitur, propter hoc parua quædam particula nuncupatur dictæ methodi: aut per dictam methodum magis intelligit ſyllogiſticam totam. huius enim parua quædam particula eſt diuiſiua: uel quia ſyllogiſtica tota in quatuor ſecatur partes ac docẽdi modos, quemadmodum ſupra etiã diximus: uel quia omnino aliquid ratiocinatur, non tamen quod proponitur: uel quia tantum uniuerſalem affirmatiuam concludit: & propterea de antecedentibus ac conſequentibus, imo fortaſſe de cõſequẽtibus tantum curat, nullam de repugnantibus mentionem faciẽs. ¶ Alii, quemadmodum Alulidus Roſa. rationem eſſe dicunt, cur parua ſit methodus, quoniam eſt imbecillis ſyllogiſmus: imbecillis autẽ quia nunquã propoſitum ã ratiocinatur problema: ſed ſemper aliquid cõius: hoc enim eſt quod dicit (quod enim oportet monſtrare petitur: ratiocinamur autẽ ſemper aliquid ſuperiorum.) Eſt autem methodus, quemadmodum i alpha naturalis auditus ex authoritate Alexandri refert Simplicius, habitus cum ratione ſpe-

Quare diuiſio ſit parua particula dictę methodi

Expõ alioꝝ & Alulidi Roſa.

ne ſpeculandi ea quæ ſub ipſo ſunt. (Primum uero ipſum hoc.) Primum, inquit, priſci omnes hoc ignorabant: hoc eſt, diuiſionem aut nihil penitus ratiocinari, aut non quæſitum propoſitum, & propterea ipſi nitebantur mõſtrare ac perſuadere, ꝙ quoniam de ſubiecto ac definitione non poſſumus demonſtrationem aſtruere, ob id neceſſariũ foret uti diuiſiua methodo ad definitionem arguẽdam & ideo duo ignorabant, & quid per diuiſionem poſſemus ratiocinari, & ꝙ non eo pacto, quo ipſi uolebant. uolebant enim ipſi quæſitum poſſe diuiſiua methodo concludi, qđ tamen fieri non poterat: aut non legendum eſt quid: ſed ꝙ: ſeu quoniam: hæc enim dictio ὅτι apud Græcos ambiguam reddit orationem: poteſt enim unica eſſe dictio, poſſunt & duæ: ſi una extiterit, legemus Quòd ſeu Quoniam: ſi binæ, legemus Quid: ſi igitur legemus quid, ſenſus erit, quem ſupra diximus: ſi uero ꝙ ſeu quoniam, ita iterpretabimur: quare iſti duo ignorabant: prius, ꝙ per diuiſionem poſſumus ratiocinari ac ſyllogiſmum conſtruere: ſm quod eo, quem diximus, modo aliquid ſuperiorum ac cõmuniorum ſemper ratiocinabimur.

Verbum ὅτι apud Græcos ambiguum eſt.

In demonſtrationibus itaq; quando opus ſit aliquid ratiocinari ineſſe, oportet medium per quod fit ſyllogiſmus ⁊ minus ſemper eſſe ⁊ non vniuerſalius prima extremitatum: diuiſio autem contrarium vult: ipſum nãq; vle accipit medium. ſit enim animal in quo a/ mortale, in quo b/ ⁊ immortale, in quo c/ homo autem cuius rationem oportet accipere, ĩ quo d/ omne igitur animal accipit aut mortale aut immortale. Hoc autem eſt, quodcunque ſit: aut a/ omne eſſe, aut b/ aut c. Rurſus hominẽ ſemper diuidẽs, ponit animal eſſe: quare de d/ accipit a/ ineſſe: ſyllogiſmus itaque eſt: quod d/ aut b/ aut c/ omne eſt: quare hominem aut mortalem aut immortalem neceſſarium eſſe animal, mortale autem nõ neceſſarium eſſe, ſed petitur: hoc autem eſt quod oportebat ratiocinari. Rurſus ponens a/ quidem animal mortale: in quo autẽ b/ pedes habens: in quo vero c/ ſine pedibus: hominem autem d/ conſimiliter accipit aut in b/ eſſe aut in c. omne enim animal mortale aut cum pedibus aut ſine pedibus eſt: a/ vero de d/ hominem nãque animal mortale eſſe accepit, quare cum pedibus aut ſine pedibus animal, neceſſe eſt hominem eſſe: cum pedibus autem non neceſſe, ſed accipit: ſʒ hoc erat qđ oportebat iterum monſtrare: hoc igitur modo ſemper diuidentibus accidit quidẽ ipſis, vniuerſale medium accipere: de quo autem oportebat monſtrare ⁊ differentias extrema: ad finem autem, quod hoc eſt homo: uel quodcũque ſit quæſitum, nihil dicunt planum, ut neceſſarium ſit: etenim aliam uiam faciũt omnem neq; contingentes abundantias exiſtimantes.

Leui Gerſ. duos antiquoꝝ errores circa uiam diuiſiuã dixit eẽ.

Duo, inquit Leui Gerſonis, erant antiquorũ errores: unus, quia exiſtimabant diuiſionem ſyllogiſmũ eſſe, quum alioquin medius terminus in plus ſe haberet q̃ maior extremitas, qđ rationẽ tollit ſyllogiſticam: alius, quia arbitrabantur diuiſio ratiocinio poſſe definitionem demõſtrari: binos itaq; errores iſtos tollit ac damnat Ariſtoteles: ac prius ꝙ definitio ſyllogiſmus nõ ſit, neq; ratiocinatio, arguit hunc in modũ, nullus indemonſtrabilis ac perfectus ſyllogiſmus medium habet, quod in plus ſit maiori extremo: ſed diuiſio medium habet in plus maiori extremo, non itaque eſt ſyllogiſmus indemonſtrabilis ac perfectus, ſi non perfectus, neq; alio pacto ſyllogiſmus erit ſuppoſitum namque ſupra fuerat diuiſione ſolam uniuerſalem affirmatiuam monſtrari poſſe, quod, quũ ita ſit, in ſola prima figura diuiſiuus aſtruetur ſyllogiſmus: minor autem expoſitione declaratur: ſi enim monſtrandum ſit omnem hominem mortale eſſe, ita ratiocinabimur diuidentes, Omne animal, aut mortale, aut ĩmortale: ſed hõ ẽ aĩal, eſt igiť mortale ꝑpea ꝙ ĩmortale ipſum non eſſe tanq̃ manifeſtũ prætermittitur. in hoc itaq; ratiocinio, animal eſt medius terminus: mortale, maior extremitas: homo, minor: quæ quum ita ſint, nemini dubium, animal in plus ſe habere, q̃ ipſum mortale: ipſe uero, quò adhuc breuiora ac dilucidiora ſint, quæ dicuntur, elementorũ notulis utitur, ponẽs a/ animal: b/ mortale, c/ immortale: d/ hominem: cuius rationem ac definitionem oportet accipere, ac demonſtrare accipimus itaque primo omne animal mortale eſſe, aut immortale eẽ, aut immortale, hoc eſt, omne a/ aut b/ eẽ, aut c: & rurſus ſemper diuidendo per alias differentias accipimus in minore propoſitiõe, ac ſupponimus hominem animal eſſe ſyllogiſmus itaq; ac ratiocinium eſt ꝙ d/ hoc eſt, homo omnis, aut b/ aut c/ ẽ, ideſt, aut mortale, aut immortale: ꝙ aũt cõponendo ſit uerum dicere, hominẽ animal mortale, hoc petitur, hoc eſt, quum ſit ignotum, pro noto accipitur: hoc autem fuerat in mõſtrationem ꝓpoſitum. Et cõſimiliter facimus, dum animal, reliquis partimur differentiis, puta per habẽs pedes & non habens pedes. (hoc igitur modo.) hoc eſt, ita igitur ſemp diuidentes, ſemper in diuiſiuo ſyllogiſmo mediũ uniuerſalius accipimus, q̃ ſint extremitates: id uero de quo oportet mõſtrar̃, hoc ẽ, ſubiectũ & differẽtias ipſas pro extremitatibus accipimus, ſubiectum, pro minore: differentias autem, pro maiore. (Ad finem autem.) hoc eſt, tandem per diuiſionem nihil penitus oſtendunt, puta ꝙ hõ ſit hoc, ut mortale, uel quodcunq; aliud quæſitũ extiterit, ueluti habens pedes, riſibile, aut quæcunq; alia ꝑdicata. Quæſitum namq;, prædicatũ concluſionis nuncupatur, id enim eſt, de quo quæſtionem facimus: ſubiectum uero cõceſſum dicitur, quemadmodũ in Poſterioribus expoſuit Philoponus. (Etenim aliã uiam.) exponit Alexander, faciunt iſti diuiſiuam methodũ, cuiuſcunq; uiæ ac modi inueniẽdi medii, aut ꝓpõnũ uicẽ ſupplere, nõ exiſtimantes eſſe eam inueniendarũ propoſitionũ copiam, quã ſuperius eẽ poſſe tradidimus. Aliter Philoponus, faciunt oẽm aliã uiã, hoc eſt, uſq; ad indiuidua procedũt diuidentes: nõ tñ aſpicientes, neq; conſiderãtes, quis modus ſit, ut ꝓpõnũ ac mediorum inuentorum copiam maximam habeamus.

Q. ꝙ definitio non ſit ſyllũs nec ratiocinatio.

Subiectũ ꝯceſſum, ꝑdicatũ quæſitũ dẽ, ut in Poſterioribus Philopo.

Manifeſtũ aũt, ꝙ neq; deſtruere licet hac methodo, neq; de accidẽte aut ꝓprio rõcinari: neq; de genere: neq;

qui nominibus utitur æquiuocis quapropter nō ab re Philoſophus & i phyſico auditu, & in libro de anima, & libro de Cœlo & mundo, & in aliis omnibus ſuis codicibus, magnam operam dat, ut exacte, quot modis unumquodq; nomen accipiatur, dignoſcere poſſimus: quid plura? Totum delta poſt naturalia in diſtinguendis nominibus conſumplit.

Dictū Alulidi Roſa. de diuiſiōe

⁋ Adde quod inquit Alulidus Roſad. diuiſionem ipſam aptiſſimā eſſe ad primas monſtrandas ſuppoſitiones, & ea quæ ſunt obſcuriora: primis animi conceptionibus, & manifeſtiora, primis quæſtionibus. Vnde non ab re dixerūt, qui diuiſionem à Prometheo mortalibus datam fuiſſe aſſeruerunt, ἅμα φανοτάτῳ πυρὶ nam quemadmodum ignis fecernit quæ ſunt eiuſdem generis, ab iis quæ ſunt alterius: ita & diuiſio: & ꝑpterea nō falſo interpretati ſunt nonnulli, Prometheum diuiſionis authorem extitiſſe. Sunt qui dicunt, quæſtionem An eſt, hac eadem diuiſione monſtrari: ſed hæc magis ad librum attinent Poſteriorum: & ita etiam habemus, quomodo hypothetici diuiſiui aliquam monſtrationis uim obtineant: ſuppoſito enim, ꝙ nullus ad tranſumptum ſyllogiſmus efficeretur oſtenſiuus, adhuc tamen monſtrandi uim aliquā haberent: præſertim ſi, quemadmodum ſupra diximus, alterā differentiam nō ineſſe ſubiecto, palā eſſet: tunc enim non fit petitio eius, quod eſt in principio.

Hypothetici diuiſiui aliq̄ hn̄t vi demōſtrandi.

Epilog' dictorum, de methodo diuiſiua.

⁋ Sed hæc hactenus diſputata de diuiſione ſint, immo de toto ſecundo ſecto: uidimus nāque, qnomodo propoſitionum, ac medii inueniendi copia habēda ſit deinceps, ꝙ Plato & priſci ferme omnes maximas diuiſioni partes detulere: poſtea & diuidendi modos diſtinximus, qui per ſe, quiue per accidens nuncupentur, addentes: declarato ibidem contextu Ariſtotelico, quomodo diuiſio parua quædam particula ſit dictæ methodi: ad hæc expoſuimus, quid quæſitum, quidue cōceſſum ſignificet, quodq; diuiſio de accidente aut ꝓprio nihil concludit, quomodo uerum ſit in omni ſyllogiſmo medium in minus ſe habere, quàm maius extremum: ac demum quidnam conferat demōſtrationibus diuidendi ars, & quomodo primæ ſuppoſitiones diuiſione monſtrentur: quodq; quilibet diuiſionis modus pacto aliquo ad philoſophiam ſit utilis. His igitur hoc in ſecundo ſecto & expoſitis & explicitis, ſupereſt ut ad tertii ac nouiſſimi ſecti uoluminis huius expoſitionem tranſeamus.

Sectum tertium de reſolutione ſyllogiſmorum.

QVomodo autem reducemus ſyllogiſmos in prędictas figuras, eſſet vtique poſt hęc dicendum. reliquum enim iſtud adhuc ex conſideratione. ſi enim ſyllogiſmorum generationem ſpecularemur; & inueniendi poteſtatem haberemus, amplius autem factos reſolueremus in prędictas figuras, finem habere poſſet quod a principio propoſitum, Accidit autem ſimul & prius dicta confirmari, & planiora eſſe, ꝙ ita ſe habent, per ea, quę nunc dicentur: oportet enim verum omne ipſum ſibi ipſi confeſſum vndecunque eſſe.

Inquit Alexander, Philoſophū hoc in loco methodum deſcribere, per quam poterimus ſine ordine ꝓiectas ac confuſas rationes ad ſyllogiſmi formulas reducere: quam reſolutionem uocamus, & unde liber iſte inſcribitur Reſolutorius, quàmq; Theophraſtus Ereſius in libro ſuo de Reſolutione pertractauit. Cæterum quoniā maxime de reſolutione dubitationes in medium proponūtur, quodq; reſolutio ſit, ac quo modo fiat, uarii uaria protulere, non iniuria, mea ſententia, faciemus, ſi prius legentiū impetrata uenia, aliquātiſper orationem noſtram liberius uagari dimittemus.

Academici totā dialecticen in quatuor partes diuiſerunt.

⁋ Academici itaq;, quiq; Platonis placita ſecuti ſunt, totam quā ipſi dialecticen uocabant, quatuor in partes diuidebant, Diuiſionem, Definitionem, Demōſtrationem, ac Reſolutionem: dicebantq; modos iſtos docendi ita à ſeinuicem ſeiunctos, ut uarias penitus monſtrationes facerent: uerumtamen eſſe iſtorum nonnullos à ſequentibus præſupponi. nāq; diuiſionem præſupponit definitio, definitionem demonſtratio, demonſtrationem reſolutio: nunquam enim recte, & ex arte definire aliquid poterimus, ni prius per genera facta fuerit diuiſio: neq; iterū demonſtrare, niſi definitionem pro medio demonſtrandi conſtituerimus: nec demum reſoluere, niſi antea cōpoſitionē facere edocti ſimus. Hos igitur docendi modos ſignauit Porphyrius Phœnix in quinq; ſuis uocibus ad principiū, cū dixit, introductionē ſuam utilem eſſe ad diuiſiones, definitiones, ac demonſtrationes faciendas. Hoc etiam uoluit Galenus in principio ſuæ paruæ artis medicæ, inquiens ad uerbum, Tres ſunt omnes doctrinæ ordine contiguæ, Prima, quę ex finis cōceptu ſm̄ reſolutionē fit: Secūda, ex compoſitione eorū, quæ per reſolutionem inuenta fuere: Tertia, ex definitionis diſſolutione, cui nunc inſiſtimus. Licet autē huiuſcemodi doctrinā nō ſolū definitionis appellare diſſolutionē, ſed & διάπτυξιν, ut quidam nominauere, aut ἀνάλυσιν, aut διαίρεσιν, aut διάπλωσιν, ut alii quidā, aut διήγησιν, ut alii, hoc eſt, explicationem, reſolutionem, diuiſionem, & extēſionē & enarrationem: Hæc ille, qui & Platonicæ ſectæ & Academicorū placitorū conſultiſſimus fuit: ꝙ ſi rationem quæras, ob quā tres tantū ponat, cū alii quatuor enumerent docendi modos: reſpondebimus, uerbo unico binas explicuiſſe doctrinas: dum. n. definitionis diſſolutionē dicit, & diuidendi, definiēdi artem notat: Quæ cū ita ſint, quo facilius quę infra dicēda ſunt, intelligere poſſimus, reſolutionē rurſus accipientes diuidemus ex ſnia Ioānis Damaſceni, tres in modos ſeu ſpecies.

Tres reſolutionum ſpēs, ex Io. Damaſceno.

Reſolutionū nāq; alia naturalis, quæ compoſitū in ſimpliciora reſoluit, ut corpus in quatuor humores, humores in prima elemēta, elemēta in materiam & formam: alia logica, cum propoſitam rationē aliquam in

propriam figuram reducimus:alia mathematica, cũ quæſitum ut conceſſum accipientes,propoſitiones, ex quibus concluditur,indagamus Hanc tamen Alulidus Roſadis in interpretatione ſua magna in librũ Poſteriorum,proprie reſolutionem uocari dicit:reliquas uero ſolutiones magis q̃ reſolutiones nuncupari uult:nãq; hac maxime in ſcientiis uti cõſueuimus, cũ maxime ſcire cupimus:nec immerito primum inter alias locum obtinere iſtam antiqui uoluere,cuius ut inquit Proclus,inuentor extitiſſe Plato dicitur, ac Leodamanti tradidiſſe,per quã plurima Geometriæ problemata adinuenit.De hac plura etiam in Poſterioribus Ariſtoteles,addens, mathematicas ſcientias à dialecticis ac probabilibus differre,quoniam illæ reſoluunt,hæ minime: ubi & Ioannes Philoponus ait quaſi ad uerbum,Reſoluere uocant Geometræ,propoſitiones inuenire, per quas concluſio aliqua uera concluſa fuerit:quemadmodum ſi nobis eſſet propoſitum,triangulum iſtum æquilaterum eſſe, methodum,per quam propoſitiones inuenimus, ex quibus hoc fuit concluſum,reſolutionem dicunt:q; ſi propoſitũ fuerit,quomodo conſtituatur æquilaterus triangulus,& per propoſitiones concluſioñe inueniemus à confeſſis quibuſdam incipientes,)& in quæſitum deſinentes,hoc appellamus compoſitionem. Se habent autem reſolutio ac compoſitio in contrarium: accepto enim quæſito,tanquam confeſſo,puta,q; hic triangulus eſt æquilaterus,inquirimus propoſitiones,per quas conſtructum fuit,ut ex ipſo reſoluentes eas inueniamus,quouſq; ad confeſſa aliqua deuenerimus, ac principia geometriæ: eſt autem hoc perfectiſſimi habitus,poſſe ita unãquãq; concluſionem perſpicere, ex quibus collecta fuerit propoſitionibus Hæc ille eadem,faceriſſimus Themiſtius in Poſteriora analytica. Nec me præterit,maximam inter moderniores altercationem eſſe,an reſolutio hæc,quæ mathematica reſolutio dicitur,demonſtratio ſit à cauſa in effectũ, an econuerſo:quarum alteram Quia, alteram Propter quid,uocare conſueuimus:nec me latet etiam quoſdam alios uelle reſolutionem iſtam,compoſitionem, ac demonſtrandi methodum continere, eſſeq; argumenti modum illum, quem nonnulli regreſſum ac retroceſſionem uocant. ¶ Sed pace omnium dictum fuerit omnes hi longe à ueritate decrant: Reſolutio nãq;,quemadmodum Ammonius in quinq; Porphyrii uoces optime exponit,& omnes deniq; fatentur, ſm modum omnem compoſitioni opponitur.Compoſitio enim à principiis,hoc eſt,propoſitionibus incipit,& in concluſionem tendit:Reſolutio autem econtrario,à cõcluſione in principio:quare cũ demonſtratio omnis ſeu Quia,ſeu Propter quid,ſyllogiſmus ac compoſitio ſit,deſinant qui reſolutionem, compoſitionem,ac demonſtrationem eſſe contendunt:q; ſi & apud Ariſtotelem reſoluendi modum iſtum inuenire cupis,ne pigeat quæ in alpha naturalis auditus ad principium dicuntur,percurrere. Hæc de mathematica reſolutione:plura uero & alia dicenda forent, ſed qm̃ magis ad librũ attinẽt Poſteriorũ,hæc in illũ uſq; locũ reiiciemus. ¶ Nunc de reſolutione ſyllogiſtica ſermo faciendus, quæ & ipſa, quemadmodũ Diuus refert Albertus,quadrifariã diſtinguitur.nãq; aut ratio reſoluenda eſt,actu ſylls aut potentia: ſi potẽtia, ad actũ reducitur,& dicitur reſolutio:ſi actu, aut eſt indifferens ad oẽs figuras,& hæc eſt reſolutio,qua docet eandẽ cõcluſionem in diuerſis figuris ratiocinari: aut eſt reductio ſyllogiſmorũ ad perfectiores. & hæc duplex:aut.n.reducuntur imperfecti ad perfectos,ut qui in ſecũda,ad eos,qui in prima:aut perfecti ad perfectiores,ut particulares primæ, ad uniuerſales eiuſdem: de binis prioribus reſolutionibus ſyllogiſticis agit in præſentia.de his ſupra pertractauit,quantum propoſito attinebat. Acturus itaq; in hoc ſecto de ſyllogiſmorũ reſolutione,primum docet, qũo rationes, quæ nõ ſunt actu ſylli,ad ſyllos ac ratiocinia,quæ actu talia ſunt,reducuntur: mox & deceptiones enumerat,quibus plerũq; aberramus, dũ ſyllogiſmos reſoluimus.Demũ tractaturus, quonam pacto ſyllogiſmi oẽs in diuerſas reducantur figuras,quod & ipſum reſolutio nuncupat,quodq; plurimi refert orationẽ negatiuã,aut ex trãſpoſitione affirmatiuã facere. ¶ Verũ inquit Alexan.nõ eſt idẽ cenſendum, reducere ac reſoluere rõnes in figuras (quemadmodũ faciunt duo Theophraſti libri, qui inſcribuntur ἀνηγμένοι λόγοι εἰς τὰ σχήματα)& deſcribere methodum,per quam reſoluere poſſimus unumquodque proiectum atque problema in propriam figurã ac modum: qui enim habet reducendi artem,poteſt & nondum notos reducere:qui uero aliquos habet reductos, hos ſolos poſſet reducere, tanquam habens obſeruationem quandam,& non ſcientiam.(Quomodo autem reducemus.)hoc eſt,in hoc ſecto tertio, quod tertiũ erat, adhuc ſupereſt:tria nãque ſunt,quæ totam de ſyllogiſmo ſcientiam amplectuntur, ratio componendi ratiocinia,modus inueniendi medii,ac demum reſoluẽdi methodus:licet fortaſſe Abumazar Alpharabius & medii inuentionem reſoluendi doctrinæ adſcribat. His itaq; tribus explicitis atque enodatis,quod iam à principio propoſueramus,finem intentum eſſet utique aſſecutum:propoſitum nãque noſtrum fuerat, de ſyllogiſmo pertractare:quæ uero ad ſyllogiſmum attinent,tria hæc ſunt quæ diximus,quæ hoc in priori uolumine omnia abſoluuntur,nõ hic tamen ita audienda,quin & ſecundum libri huius uolumen pacto aliquo ſit neceſſarium:ſed quoniam illa magis accidentia ſyllogiſmo:hæc,quæ eſſentiam conſtituunt, & ſignificent,& elucident.(Accidet autem ſimul.)nã, quemadmodũ logiſtica ac ratiocinatores, dum ſcire capiunt:an recte ex aliquo numero numerũ ſubtraxerint,rurſus ſubtractũ reliquo addunt ac intuẽtur, an cũ primario cohæreat numero:q; ſi cõuenit: recte factum fuiſſe ratiocinium dicũt:ſin minus, perperam. Cõſimiliter,inquit Ariſt.euenire iis, qui ſyllogiſmos

construunt

Quid ſit reſoluere,ex Io.Philopono,quod & Themiſtius confirmat.

Reſolutio & cõpoſitio contrario modo ſe habent.

Diuerſæ opiniones moderniorum de reſolutione.

Cõtra modernos,q; reſolutio nõ ſit demonſtratio,

Reſolutio ſyllogiſtica q̃drifariã diuiditur.

Aliud reducere,aliud reſoluere,de mẽte Alexandri.

Abumazar Alpharabius artẽ inueniendi medii reſolutioni adſcribit.

conſtruunt:ſi enim cõſtructos reſoluant, & bene cohæreant, recte factum fuiſſe dicunt ſyllogiſmus. quoniam ueritas undequaq; ſibi conuenit, q; ſi reſoluti non conformentur compoſitis, nemini dubium, rationes illas male fuiſſe collectas: & hoc ē, quod uoluit, dum inquit (Accidet autem ſimul & prius dicta confirmari) & quæ ſequuntur. Vel aliter, inquit Philoponus, accidet prius dicta confirmari: magis enim per hæc planum erit, tres tãtum figuras eſſe, omnem ſyllogiſmum ex binis cõſtare propoſitionibus, ac terminis tribus, ex utriſq; indefinitis ſyllogiſmũ nõ conſtrui, & conſimilia: q̃ ſuperius accurate tradita ſunt.

P: imum igitur tentare oportet, duas e ſyllogiſmo propoſitiones excerpere: facilius nãq; maiora, quã minora diuidere: maiora nãt ſunt compoſita, quã ex quibus. Poſtea conſiderare, vtra in toto & vtra in parte: & ſi non ſint ambę acceptę, ipſum ponentem alteram: plerique nãq; vlem proponentes, quod eſt in hac, non accipiunt, neq; ſcribentes, neq; interrogantes: aut has quidem proponunt, per quas vero hę concluduntur, prętermittunt, alia autem fruſtra interrogant.

Primum, inquit, propoſita ratione aliqua, conari debemus binas e ratiocinio propoſitiones excerpere: nãq; ſuperius monſtratum eſt, ſyllogiſmum omnem ex duabus immediatis propoſitionibus, ac tribus terminis conſtare: debemus autem prius propoſitiones quàm terminos inuenire: quoniam totum facilius ĩ partes diuidimus, quã in particulas: & maiora ſunt quæ componuntur, quã quæ componunt. (Poſtea conſiderare.) Poſt acceptas duas propoſitiones, inſpiciendum, inquit, eſt, quæ uniuerſalis & maior, & quę in parte ſit & minor: hoc enim eſt, quod dixit, (utra in toto, & utra in parte.) nãq; & ſi utræq; uniuerſales eſſent, tamen altera maior foret, altera minor: & altera totius, altera partis rationem habere: maior autem eſt, in qua maior terminus, hoc eſt, concluſionis prædicatum: minor, in qua minor terminus .i. concluſionis ſubiectum ponitur. (Et ſi non ſint ambæ) hoc eſt, quoniam aliquando non ambæ ponuntur, ſed altera ponitur, amittitur altera, puta maior, aut minor (quémadmodum in omnibus enthymematis) oportet inq̃t, ipſum reſolutorem addita altera ſyllogiſmum perficere: nãq; perſæpe tam demonſtrantes, quàm diſputãtes ulem, hoc eſt maiorem proponentes, quæ in hac, & ſub hac eſt, minorem uõ accipiunt: ueluti in exemplo, Omne conferens bonum, ergo & ſanitas bonum, deeſt enim minor, Sanitas eſt conferens: aut econuerſo, has minores proponunt: maiores uero, per quas hæ minores concludunt, omittunt: nam per uniuerſales, ſingulares: & per maiores, minores, ſyllogiſtice monſtrant. Exemplum autem huius, ē modus ratiocinandi oratorius: Alcibiades noctu uagatur, ergo adulter: abeſt enim, Quicũq; noctu uagatur, eſt adulter. Poteſt & aliter, inquit Alexander, exponi (Aut has proponunt) .i. particulares concluſiones: maiores uero prætermittunt, per quas hæ concluſiones in parte concludũtur (ita enim trãsferri poteſt, τὸ περίνονται) Vel & aliter (has proponunt) hoc eſt, immediatas ꝓpoſitiones duas: prætermittunt autem eas, per quas ex proſyllogiſmis immediate iſtæ concluduntur: ſi enim reſolutio uſq; ad prima facienda ſit principia, non ſolum oportet contiguas propoſitiones accipere, ſed & eas, per quas hæ monſtrari poſſunt: ſed hæc omnia ingenioſe ab Alexandro recitata ſunt: optima tamen eſt omniũ prima expoſitio. (Neq; ſcribentes.) ſcribentes dixit, aut mathematice, demonſtrantes: (hi enim deſcriptionibus ac deſignatiõibus linearum ac numerorum utuntur. dixit autem hoc per excellentiam, quĩ demonſtrationes mathematicæ firmiſſimæ omnium exiſtunt) aut ſcribentes potius dixit pro cõſcribentes: ſcriptures nãque ac conſcriptores uocant Græci, qui hiſtoriam faciũt: ſic enim & Thucydides συγγραφεύς: hiſtorias autem nuncupat demonſtratorios atq; adiutorios libros: quales ſunt qui de naturalibus principiis, de mundo, de anima pertractãt. hi n. ſunt, qui maxime demonſtrationes faciũt: uñ & ſupra nihil ſm̃ hiſtoriã omitti dixit: & in primo de aĩa ad principiũ, Animæ, inq̃t, hiſtoriã in primis ponẽdã: nõ ab re itaq; demõſtratiuas ſciẽtias, ſcripturas ac hiſtorias uocabimus, logicas ac diſputatorias artes, interrogationes appellaturi. (Alia autẽ fruſtra.) nõ ſolũ inquit, mutila aliquãdo profertur oratio, ſed nõnunquam etiam ſuperflua: plurima nãq; aliquãdo in medium proponuntur, aut tumoris, aut occultationis, aut alicuius talium gratia: quemadmodum in Topicis dicitur, & ſupra etiam recenſuimus.

Scriptores & cõſcriptores q hiſtoriam faciunt.

Conſiderandum itaque, ſi quid ſuperfluum acceptum eſt, & quid ex neceſſariis prętermiſſum fuit: & hoc quidem ponendum, illud vero auferendum, quouſque ad duas propoſitiones quiſpiam deuenerit: abſque enim his nõ eſt reducere ſic interrogatas rationes. Quarundam igitur facile defectum conſpicere: quędam autem latent, & videntur ratiocinari eo q; neceſſarium aliquid accidit ex poſitis: veluti ſi acceptum fuerit, Non ſubſtantia ſublata, non auferri ſubſtantiam: ſublatis autem, ex quibus eſt, & quod ex his, corrumpi. his enim poſitis, neceſſarium eſt, ſubſtantię partem ſubſtantiam eſſe: non tamen per accepta ratiocinatum eſt, ſed deſunt propoſitiones. Rurſus ſi homine exiſtente, neceſſe animal eſſe: & animali, ſubſtantiam: homine exiſtente, neceſſe ſubſtantiam eſſe. verum nondum ratiocinatum eſt: non enim ſe habent propoſitiones, vt diximus.

Nõ ſolũ, inq̃t, debemus animaduertere, ſi q̃d deeſt in oratione, aut ſi q̃d ſuperflui eſt poſitũ: ſed & ſi utrũque extiterit, id c ē debemus emendare: quod deficit, addẽdũ: quod ſupereſt, auferẽdum: quouſq; ad duas immediatas ꝓpõnes deuenerimus. Poterimus autẽ hac regula ꝓpõnes diſponere ſuper quæſitũ intuentes. ſi. n. ꝓpõnes acceptæ, aliquẽ ex terminis q̃ſiti habeãt, neceſſariæ erũt, ſi ſubiectũ in minoris, ſi prædicatũ in maioris locũ ceder: ſi uero nullus terminorum quæſiti in ꝓpõnibus extiterit, hæ oẽs ſupfluæ erunt ac ſuperuacaneæ. (Quarundã igitur.) q̃dã, inq̃t, rõnes ſunt, quas facile poſſumus in ꝓprias figuras reſolu-

re:quemadmodum,cum terminus quiſpiam in concluſione reperitur,qui in præmiſſis nõ eſt:tunc enim ſi maior ſit terminus iſte,dicimus maiorem deficere: ſi minor,minorem.in quibuſcunq; uero ſyllogiſmis aliquid deficiat,& tamen termini omnes , qui ſont in propoſitionibus,ſunt etiam in concluſione,hos,inqt, perquam difficile eſt reſoluere,ac in figuras redocere quemadmodum in exemplo propoſito,non ſubſtantia ſublata,non auſertur ſnbſtantia, & reliqua . Io his enim non eſt ſimpliciter uidendum,an concluſio neceſſario ſequatur expoſitis:nõ enim neceſſario ſequi, & eſſe ſyllogiſmum,conuertuntur:non enim ſi ſequitur ex neceſſitate,ſi a/eſt æquale ipſi b/& b/ipſi c/a/igitur æquale ipſi c:propterea dicendum eſt,hunc ſyllogiſmum,cum alicuius extrinſeci indigeat ut fiat neceſſarium:erit autem fortaſſe ſyllogiſmus ac ratiocinium, ſi uniuerſalem addiderimus propoſitionem, dicentes,Quæ eidẽ ſunt æqualia,& inter ſe ſunt ęqualia:deinde acceptas propoſitiones in unum contrahẽtes,dicamus,a/& c/eidem ſunt æqualia,puta ipſi b:igitur a/& c/inter ſe ſunt æqualia,quod fuerat monſtrãdum.Tales ſunt etiam rationes,quas nonnulli,referẽte Alexandro, appellabant ἀμεθόδως περαίνοντας , & inartificioſe concludentes:qui cum ex ſyllogiſmis nõ ſint,addita tamen uniuerſali propoſitione uera, ſyllogiſmi,fiunt:caoſa enim,ob quam habent concluſionẽ ex neceſſitate conſequentem,eſt, quia propoſitio uniuerſalis,quam omittunt , eſt uera : diuidunt autem minorem in binas propoſitiones,hũc in modum,Dicit Dion,ꝙ dies eſt,ſed & uerum dicit Dion , dies igitur eſt:& rurſos,Ait Dion,qood dies eſt , ſed & dies eſt,uera itaque ait Dion,in utraq; enim ratione omittuntor uniuerſales oeræ , & minor in duas ſecatur: in hac enim deeſt,ꝙ omne,quod aliquis uerum dicit, illud eſt:ſed Dion uerum dicit ꝙ dies eſt:hæc autem in has doas ſcinditur,Ait Dion,quod dies eſt ,& dies eſt:in illa uero prætermittitur propoſitio unioerſalis,Quicunq oe dicit,quod eſt,uerum dicit:ſed Dion dicit,quod eſt:ſed hæc in has duas fuit diuiſa, Dion uerum dicit,& Dion dicit quòd dies eſt : ex quibus ſyllogiſtice concluditur , Verum igitur dicit Dion. (Veluti ſi acceptum fuerit)ponit exemplum,quomodo concluſio ex neceſſitate ſequitur, non tamen ſyllogiſtice,Si non ſubſtantia auferatur, non auſertur ſubſtantia:ſublatis autem ſubſtantię partibus,ex quibus ſubſtantia conſtituitur,aufertur ſubſtantia:partes itaque ſubſtantiæ ſunt ſubſtantia:in hac,inquit ratione Alexander,deficiunt aliquæ propoſitiones,hoc eſt nõ ſunt poſitæ quas oportebat accipere , ſed quæ illis æqualent,ex quibus monſtrari ſyllogiſtice aliquid poſſit:aliqoid tameo etiam prætermittitur : ſi igitur hæ in illas tranſponantur,& addatur , quod deficit , erit ſyllogiſmus:hæc enim, Subſtantia non ſublata non aufertur ſobſtantia,æqualet huic,Quod aufert ſubſtantiam,eſt ſubſtantiæ:rurſus huic,Sublatis ex quibus eſt,& quod ex his,corrumpitur, addendum tamqoam deficiens hoc,Ex partibus autem totum conſtituitur:ex quibus ſequitur,quod ſublatis partibus, &qood ex his,corrumpitur:ex quo iterum ſeqoitur quòd ſubſtantię partibus ſublatis,& quod ex his,corrumpitur:cui æquiualet,Partes ſubſtantiæ ſublatæ, ſimul tollunt ſubſtantiam ,Quæ ſimul tollunt ſubſtantiam : ſubſtantia : Partes igitur ſubſtantiæ ſont ſubſtantia. Alexander itaque hunc in modum reſoluit rationem iſtam ; Philoponus tamen aliter, & alii adhuc aliter, ſed breuitatis gratia reſolotiones illæ omittantur . (Rurſus ſi homine exiſtente .) Aliud affert exemplum,quomodo aliqoæ ſint rationes,quæ com difficultate reſoluantur:puta, Si homine exiſtente eſt animal,& animali exiſtente eſt ſubſtãtia,ergo & homine exiſtẽte,ſubſtantia erit: licet enim ratio hæc neceſſario concludat,non tamen ſyllogiſtice.non enim ſe habent propoſitiones,ut dictum eſt,ſi debet eſſe ſyllogiſmus:quoniam oportet aut ambas uniuerſales eſſe,aut alteram ad minos:hic autẽ neutra accepta eſt uniuerſaliter : ſed ſi uniuerſalis uera, quæ deficit,extrinſecus addator , fiet utique ſyllogiſmus,puta,Omne quod ex aliquo ſequitur, ſequitur & ex quo illud ſequitur : ſed ſubſtantia ſequitur ex animali,quod ſequitur ex homine, igitur ſubſtantia ſequitur ex homine:ꝙ autem concluſio iſta noo iuxta conſequentię modum ex neceſſitate colligatur,ſed magis quia uniuerſalis uera eſt,quam extrinſecus aſſumpſimus,planum fiet ; ſi aliam quampiam conſequentiam accipiamus,qualis eſt hæc, A ſuperat b/cubito,& b/ſuperat c/cubito:non tamen ſequitur, A ſuperat c/ cubito : hoc autem ideo accidit , quoniam uniuerſalis extrinſecus addenda , falſa,erat dicẽs,Si aliquid ſuperat uoum aliqua menſura,& illod aliud eadem menſura:ꝙ & primum ſoperabit tertium eadẽ.Ex his etiã planũ,ꝙ ratio dicta per tria ex neceſſitate facit conſequentiã , eo ꝙ primo exiſtente , tertium eſt,non tamen ſyllogiſtice.(nõ.n.ſic ſe habent)hoc eſt nõ ſequitur cõcluſio,eo ꝙ hæc ſint, quemadmodum dicebamus in definitione ſyllogiſmi : ſed addita extrinſecus propoſitione.uel aliter,Nõ ita ſe habẽt propoſitiones,ut diximus,quoniã ſupra oſtẽdimus oportere alterã propoſitionũ uniuerſalẽ eſſe:hic aũt utræque acceptæ ſunt indefinitæ:ex qbus ita ſe habẽtibus nil ſeqtur rõne ſyllogiſtica:melior tñ prior expoſitio. ¶ Damnat aũt hoc in loco Alulidũ Roſ. Leui Gerſonis,dicẽtẽ cõſequẽtiã hanc ualere , Si hoie exiſtẽte,eſt aial:& aiali,ſubſtãtia,ꝙ hoie exiſtẽte ſit ſubſtãtia: qm̃ ſeqtur,Ois homo eſt aial,oẽ aial ſubſtãtia, ois igit̃ homo ſubſtãtia.nõ.n.hoc ſemp eſt uerũ:licet.n.fortaſſe ſequatur,Si eſt fumus eſt ignis, Si eſt ignis , eſt calor, ergo ſi eſt fumus,eſt calor:nõ tñ ſequitur,Ois fumus eſt ignis,Ois ignis eſt calor,ergo ois fumus eſt calor.

Neceſſario ſeq & ſyllogiſtice ſeq non conuertuntur.

Rõnes in artificioſe cõcludẽte quas Græci uocant ἀμεθόδως περαίνοντας.

Q.uo reducat̃ rõ illa,in ſubſtãtia interẽpta,&c. ſecũdo Alexandri.

Dãnat Aluliſuz Leui Gerſonis: cõſiderandum tñ an hoc ſit uerũ

Decipimur autem in talibus,eo ꝙ expoſitis neceſſarius aliquid accidit,quoniam & ſyllogiſmus neceſſarium eſt : in plus autem neceſſarium ꝙ ſyllogiſmus : ſyllogiſmus enim omnis neceſſarium,neceſſarium vero non omne ſyllogiſmus.

mus. Quare non ſi quid accidit poſitis quibuſdam, tentandum ſtatim reducere: ſed primo accipiendæ duæ propoſitiones, deinde ſic diuidendum in terminos: medius autem ponendus terminus, qui in vtriſq; propoſitionibus dicitur: neceſſe enim medium eſſe in vtrique in omnibus figuris. Si itaque prędicetur ac ſubiiciatur medium: aut ipſum quidẽ prędicetur, aliud autem ab illo negetur, prima erit figura: q̃ ſi & prędicetur, & negetur ab aliquo, media: ſin autẽ alia de illo prędicentur, aut hoc negetur, illud prędicetur, vltima: conſimiliter & ſi non vniuerſaliter ſint propoſitiones: eadem nãq; medii determinatio. Planum itaq;, quoniam in qua ratione non dicitur idem plerũq;, q̃ non fit ſyllogiſmus: non enim acceptum fuit medium. Quoniam autem habemus quale problematum in vnaquaque concluditur figura, & in qua vniuerſale, & in quali quod in parte, manifeſtum, q̃ non in omnes figuras perſpiciendum, ſed in propriam cuiuſque problematis: quęcunque vero in pluribus concluduntur, medii poſitione cognoſcemus figuram.

Hoc eſt, propterea fallimur in huiuſcemodi rationibus, quoniam exiſtimamus terminos æquiuertibiles eſſe: & ob id ſyllogiſmum ualere in ſecunda figura ex utriſq; affirmatiuis: ſi enim uerum eſſet, q̃ quicquid eſt ſyllogiſmus, eſt conſequentia neceſſaria, & retrouerſum, quicquid eſt conſequentia neceſſaria, ſit ſyllogiſmus, ualeret utiq;, quod illi dicunt, & eſſent ſyllogiſmi conſequentię illæ: quod tamen falſum eſt. non enim omnis conſequentia neceſſaria eſt ſyllogiſmus: in plus enim ſe habet conſequentia neceſſaria, q̃ ſyllogiſmus: quemadmodũ & à principio diximus. (quare non ſi quid accidit) Quare, inquit, nõ ſi quid ex neceſſitate ſequitur, debemus conari reſolutionem ſtatim. (ſed primo accipiendum) Reuertitur, inquit Alexander, nunc ad propoſitum: ſupra enim dictum fuerat, rationem ipſam in duas propoſitiones ſtatim diſtinguendam: repetit igitur idem illud, inquiens, Dico itaq; primo rationẽ diſtinguendã in binas propoſitiones: poſtea facta diuiſione iſta debemus ulterius diuidendo perſequi, & ex duabus propoſitionibus terminos tres inuenire, ex quibus medium illũ ponemus, qui bis in propoſitionibus ponetur ante concluſionem. (Si itaq; prædicetur) poſt acceptas, inquit, propoſitiones ac terminos, ſupereſt, ut ſyllogiſmos reſoluamus (nam prior magis diſſolutio, q̃ reſolutio nuncupanda eſt) habitudo aũt medii hoc planum faciet: ſi enim medius de una extremitatum prędicetur, alteri ſubiiciatur, prima erit figura. hoc enim ſignificat, quod Græce dicitur, κατηγορῇ καὶ κατηγορῆτις, hoc eſt, prædicet, & prędicetur: nos enim hoc in loco magis ſenſum, q̃ uerba inſpeximus: conſimiliter & ſi de una prædicetur, & ab altera negetur. Sin autẽ de una prædicetur, & ab altera negetur, media ac ſecunda aſtruetur figura. Si uero alia, hoc eſt, extrema de illo medio prædicentur, ac dicantur affirmatiue: aut hoc. ſ. maius negetur, illud uero, hoc eſt, minus prædicetur, ultima ac tertia efficietur figura. eodem pacto dicendum erit, & ſi ambæ propoſitiones non extiterint uniuerſales. (Quoniam autem habemus) modum reſoluendi in unamquãq; figurã tradit: quoniam. n. inquit, ſupra diſtinximus in qua figura unũquodq; problematum concludatur, poterimus facto ſyllogiſmo perquam facile in figuram ipſum redigere, & redactum cognoſcere: dictum enim ſupra fuit, uniuerſalem affirmatiuam in prima tantum concludi, uniuerſalem uero negatiuam & in prima, & in media: affirmatiuam autem in parte, in prima atq; ultima: negatiuam uero particularem, in omnibus. Quę cum ita ſint, unaquæq; tamen figurarum unum problematum ex primaria concludit intentione: quemadmodum prima, affirmatiuum uniuerſaliter: ſecunda, negatiuum itidem uniuerſaliter: tertia uero, quæcunq; ſunt in parte. non debemus itaq; in omnes figuras proſpicere, ſed in propriam cuiuſcunq; problematis: q̃ ſi concluſio aliqua in pluribus concluſa fuerit figuris, medii diſpoſitionem debemus animaduertere, ſecundum ſupra aſſignatas inſpectiones, & ita reſolutionem in propriam figuram facere.

Tres figuræ, tria p̃blemata p̃maria intẽtione concludunt.

Plerũque igitur decipi accidit circa ſyllogiſmos propter neceſſarium, quemadmodum dictum eſt prius aliquando autem iuxta ſimilitudinem poſitionis terminorum, quod non oportet latere nos: veluti ſi a de b dicitur, & b de c. videri enim poſſet ita ſe habẽtibus terminis eſſe ſyllogiſmus: non fit autem neq; neceſſarium quippiam, neque ſyllogiſmus, ſit nãque in quo a Semper eſſe: in quo b Intelligibilis Ariſtomenes: in quo c Ariſtomenes: verum itaque a ipſi b ineſſe: ſemper enim eſt intelligibilis Ariſtomenes. ſed & b ipſi c: Ariſtomenes namque eſt intelligibilis Ariſtomenes. a vero ipſi c non ineſt: corruptibilis enim eſt Ariſtomenes: nam non efficiebatur ſyllogiſmus ita ſe habentibus terminis, ſed oportebat vniuerſaliter a b propoſitionem acceptam fuiſſe: hoc autem falſum, exiſtimare omnem intelligibilem Ariſtomenem ſemper eſſe, cũ ſit corruptibilis, Ariſtomenes Rurſus ſit in quo c Miccalus: in quo b Muſicus Miccalus: in quo a Corrumpi cras verum igitur b prędicari de c nam Miccalus muſicus Miccalus: ſed & a de b corrumpi enim poſſet cras muſicus Miccalus: a vero de c falſum: hoc igitur idem eſt ei quod prius. non enim verum vniuerſaliter, Miccalus muſicus, q̃ corrũpitur cras: hoc autem non ſumpto, non erat ſyllogiſmus: hęc itaque deceptio fit eo, q̃ pene: tanquã enim nihil differat dicere, hoc huic ineſſe, aut hoc huic omni ineſſe, concedimus.

Poſuerat ſuperius iam à principio Ariſtoteles modum reſoluendi ac reducẽdi ſyllogiſmos in proprias figuras, addens plerũque in huiuſcemodi reſolutione deceptionem fieri, propterea q̃ exiſtimamus quodcũque neceſſario concluditur, id ſyllogiſtice concludi: quod tamen eſt falſum. Nunc autẽ aliud notat, quod ſæpiſſime nos à reſolutione diſturbare cõſueuit. (Plerũq;. n. falſo putamus ex utriſq; indefinitis ſyllogiſmũ perfici, & tamen in errorem non mediocrem incurrimus: nam frequentiſſime fallaciam cõmittimus ſecundũ accidens, propterea q̃ medius terminus in maiore propoſitione unum ſignificat, alterum in minore: & hoc eſt quod inquit (aliquando iuxta ſimilitudinẽ poſitionis terminorũ) nãq; ſi a hoc eſt, maior terminus, de b medio dicit: & b medius de c minore,

Plerũq; accidit error quia putamus ex indefinitis ſyllogiſmum fieri.

non propterea aſſerendum,rationem hác ſyllogiſmú
eſſe:immo quod amplius,non ſolum non eſt ſyllogiſ
mus,ſed neq; neceſſario concludit:ponamus exempli
cauſa,a/maius extremum Semper eſſe,b/medium In/
telligibilem Ariſtomenem,c/Ariſtomené:deinde con
ſtituamus rationem hunc in modú, Intelligibilis Ari
ſtomenes ſemp eſt,Ariſtomenes eſt intelligibilis Ari/
ſtomenes,Ariſtomenes itaq; ſemper eſt.huius náque
rõnis propõnes ſunt ueræ,cõcluſione exiſtente falſa,
quod modú ac rõné tollit ſyllogiſticá:oporteret igiſ,
ut perfectú faceremus,ac uerú ſyllm,maioré uſr pro/
ferre hoc pacto,Omnis intelligibilis Ariſtomenes ſem
per eſt:quod eſt falſum. ¶ Cæterum ambiguitate di/
gnum,quomodo propoſitio hæc ſit uera,Intelligibi/
lis Ariſtomenes ſemper eſt: hæc autem falſa, Omnis
intelligibilis Ariſtomenes ſemper eſt. Cum alioqui
ſingulares termini idem penitus ſignificent, & uni/
uerſaliter & indefinite diſpoſiti, immo & ſignum ac
prædeterminationem uniuerſalem termino ſingula
ri addere inconcinnum atq; abſurdum omnino eſt.
Nec dicendum,quod nonnulli autumant,Ariſtome/
nem ſimpliciter prolatum,terminum eſſe ſingularé:
Ariſtomenem uero cum determinatione aut epithe/
to aliquo,uniuerſalem fieri terminum:ná, quemad/
modum & D.refert Albertus, epitheta ſingularibus
addita terminis,magis contrahunt,q̃ amplient ſingu
larium ſignificatum. Alii itaq; aliter dicunt,hanc eſſe
ueram, Ariſtomenes intelligibilis ſemper eſt: non ta/
men hanc,Omnis Ariſtomenes intelligibilis ſemper
eſt:quoniam illa ſignificat determinatum Ariſtome/
nem illum Meſſenium,qui intelligens ac ſapiens exti
tit,Pyrrhi,uel ut alii dicunt,Nicomedis filium,qui &
Meſſeniorum imperator ſtrenuiſſimus fuit, quiq; &
uiuus & defunctus miranda facinora perpetrauit:de
quo quáplurima Pauſanias in Meſſenicis & Plinius
Secundus,in naturali ſua hiſtoria:uerum itaque eſt,
Ariſtomenem illum intelligibilem ſemper eſſe: ſem/
per enim,inquit Philoponus, eſt Ariſtomenis illius
conceptus,licet fortaſſe in alio & alio:hæc tamé, quæ
dicit omnem intelligibilem Ariſtomené eſſe, falſum
aſſerit:non enim quicunq; Ariſtomenes intelligibilis
eſt ſemper:ſed is tantum, quem ſupra recitauimus:
hi itaq; hunc in modum intelligunt:quòdque res ſic
ſe habeat,rationibus etiam conuincunt:primú, quia
in codice Græco huic nomini Ariſtomenes appoſi/
tus eſt articulus,qui ſignificat determinatum,ac præ
ſcriptum quempiam Ariſtomenem: deinde, quoniá
& exemplum conſequens hoc idem notat; quemad/
modum infra enucleabimus.alii etiam aliter intelli/
gunt. ¶ Sed expoſitionum omnium optimá eam iu/
dico,quam Alulidus Roſ.in interpretatione ſua me/
dia innuit.cú.n.dicimus Ariſtomené intelligibilé ſem
per eſſe,Ariſtomené accipimus ut eſt in eſſentia,ac cõ
ceptu à ſenſibilibus abſtractus,quéadmodú cõſueui/
mus dicere,hominé eſſe aial:cú uero aſſerimus oém
Ariſtomené intelligibilé ſemper eſſe, de Ariſtomene

Dubium quõ hæc ppõ falſa ſit, Oís intellig bilis Ariſtomenes ſemp eſt: hæc aũt vera, Intel ligibilis Ariſtomenes ſem per eſt.

Epitheta addita ſingularibus cõtrahũt, & nõ ampliãt ſignificatum.

Expõ & ſolb Alulidi longe melior.

ſenſibili hoc proferimus. ueluti cú dicimus, oém ho/
miné eſſe aial: unde,quéadmodú & Alulidus inquit,
uerú eſt,hoiem eſſe aial,nec generabile nec corrupti/
bile,nõ tamé oém hoiem eſſe aial,nec generabile nec
corruptibile:& cõ ſimiliter,hoiem eſſe ſpém,nõ tamé
oém hoiem. ¶ Quod recte & moderniores notaue/
runt,cú aiunt,hic perſonalé,ibi ſimplicé ſuppoſitioné
eſſe:quare cú dicimus, Ariſtomenes intelligibilis ſem
per eſt,terminus ille, Ariſtomenes intelligibilis,in hac
propõne ſimplr accipitur,& in cõceptu: cú uero addi
mus,Ariſtomenes eſt Ariſtomenes intelligibilis, iam
pro ſenſibili accipitur Ariſtomene: & ut breuibus ab/
ſoluá,idé eſt,ac ſi diceremus,Homo eſt ſpés, Socrates
eſt homo,igitur Socrates eſt ſpés:hic.n.fallacia cõmit/
titur ſm accidens,quam Stoici,referéte Simplicio in
prædicamenta, ὄντινα appellabant:hi.n. quæ nos uni
uerſalia, ὄντινα, hoc eſt,nulla uocitabant:quòdq; hoc
ita ſit,uidetur mõſtrari poſſe ex articulo, qui in Græ
co codice apponitur huic termino Ariſtomenes: qđ
etiá Philoponus optime notauit,inquiens,nõ idé ua/
lere articulú in propõnibus,& uniuerſalé determina/
tioné.cú.n.dico, ὁ ἄνθρωπος ζῶον, τὸν ἄνθρωπος ſpecifi
cá hominis naturá ſignificat:cú aũt πᾶς ἄνθρωπος,nõ
ſpeciei naturá ſignificamus,ſed indiuidua oia: quòd/
que hoc ita ſit,planú:uere.n.dicimus, ὁ ἄνθρωπος εἶ/
δός ἐστι: non tamen, πᾶς ἄνθρωπος: quéadmodú igitur
in his ita ſe habet,ſic & in propoſito:cum.n.dicimus,
ὁ νοητὸς Ἀριστομένης ipſam intelligibilem Ariſto/
menis formá ſignificamus:cum uero, πᾶς ὁ νοητὸς
Ἀριστομένης nil aliud dicimus,q̃ q; omnes ſingulares
Ariſtomenes,quibus accidit intelligibilibus eſſe, ſem
per ſunt:quod proculdubio eſt falſum. Hæc Philopo
nus,& complura alia. Facta itaq; hoc in exemplo falla
cia fuit,propterea q; exiſtimamus uniuerſaliter prola
tas,atq; indefinitas propoſitiones, idem penitus ſigni
ficare,quod eſt falſum. (Ruſus ſit in quo c/ Micca/
lus.) Aliud exemplum ad propoſitum commoſtran/
dum,quod tamen ex ſuppoſitione procedit. duo.n.
ſupponuntur,unum,q; Miccalus muſicus cras abii/
ciat muſicam,neq; ipſam exerceat: alterum q; Micca/
lus ipſe,quoad ſubſtantiam,non corrumpatur cras:
& tunc ratio hunc in modum conſtruitur, Miccalus
muſicus corrumpetur cras,hoc eſt, Miccalus ſecidú
quod muſicus,cras non erit:ex ſuppoſito enim Mic/
calus cras non exercebit muſicen: uerum etiam eſt,
Miccalum eſſe muſicum Miccalum:falſum tamé, q;
Miccalus corrumpetur cras:ex ſuppoſitione náq; ac/
cipitur ipſum non corrumpi cras ſecundum ſubſtan
tiam:quare ſi maiorem etiam uniuerſaliter profere/
mus,dicentes,Omnis Miccalus muſicus corrumpe/
tur cras,falſum itaq; diceremus:quádoquidé nõ pro
forma Miccali muſicá exercentis acciperetur, ſed pro
Miccalo cui accidit eſſe muſico,uerificaretur: & ita ſi
gnificaret,q; Miccalus,cui accidit muſicá exercere,ille
cras corrumpetur,quod eſt falſum:& ideo inqt in cõ/
textu (a/uero de c/falſum.) Vel,inquit Alexander,non
hoc

Notabile a modernis ex varia ſuppõn cõmitti ſalle cũ accidẽs.n

Aliud exẽplũ eiuſdem de/ expoſitũ.

Expoſitio Alexandri

hoc intelligendum de concluſione(nam quemadmodũ propoſitiones ſunt poſſibiles, ita & concluſio:poſſibile namque eſt, Miccalũ cras corrumpi) ſed ideo dixit falſum eſſe,quoniam falſum eſt ex huiuſcemodi indefinitarum propoſitionum conſtructione exiſtimare ſyllogiſticam fieri complicationem.(Hęc itaque deceptio(παρὰ μικρὸν, & eo q pene,fallaciæ efficiunt,eo q exiſtimamus parũ qd omiſiſſe & nullã eẽ differentiã inter unã interrogationẽ,& aliam.Proprie tamen παρὰ μικρὸν fallaciæ fiunt,quemadmodũ inquit in Elenchis ſophiſticis Ariſtoteles,fallaciæ ſecũdũ quid & ſimpliciter,ſecundũ elenchi ignorãtiam, non cauſa ut cauſa,petitio principii,facere plures interrogatiões ut unã:unde & in Eta naturalis auditus inquit copioſiſſimus Simplicius,Soriten deceptionẽ ac fallaciam fieri παρὰ μικρὸν ἐρωτήσεως. Interrogant enim hoc pacto,Prima gutta,aut aliqd egit in lapidẽ aut nihil?ſi egit,ubinã hoc ẽ eũ? ſi nihil egit, a ſimili neq; ſecũda,neq; tertia, & ita per ſingulas. ita itaque & in propoſito,eo q pene,facta eſt fallacia: quoniam exiſtimamus nihil differre uniuerſaliter,aut indefinite proferre.

Fallaciæ eo q pene q̃ propter ſunt.

Soriten deceptio, de q̃ Simplic'.8.phy.

Ceterum plerunque mentiri accidet iuxta id quod non bene exponuntur termini, qui ſunt ſecundum ppõnẽ, vt ſi a/ſit ſanitas:in quo b/morbꝰ i quo uero c/hõ. Verũ enim dicere, q a/nulli b/contingit ineſſe: nulli namque morbo ſanitas ineſt:& rurſus:q b/omni c/ineſt,omnis enim homo ſuſceptiuus eſt morbi: videri poſſet accidere nulli homini contingere ſanitatem ineſſe,huius autem cauſa, non bene expoſitos fuiſſe terminos ſecundum dictionem. quoniam ſi tranſumantur,qui ſunt ſecundum habitudines: non erit ſyllogiſmus,ut pro ſanitate ſi poſitũ fuerit ſanum,pro morbo autem morbidum: non enim verum, q non contingit morbido ſanum ineſſe:hoc autem non accepto,non fit ſyllogiſmus:niſi eius quod eſt contingere: hoc vero non impoſſibile:contingit enim nulli homini ineſſe ſanitatẽ. Rurſus in media figura conſimiliter erit falſum.ſanitatem namq; morbo nulli,homini vero omni contingit ineſſe: quare nulli homini ęgritudinem.In tertia autem figura ſecundũ contingere accidit falſum:namque & ſanitatem,& morbũ, & ſcientiam,& ignorantiã,& omnino cõtraria eidem ↄtingit ineſſe:ſibi autem inuicem impoſſibile: hoc autẽ diſſonum a predictis: quando enim eidẽ contingerent plura ineſſe: contingebant & ſibi inuicem.Planum igitur,q in omnibus his deceptio fit iuxta terminorum expoſitionem:ſi enim tranſumpti fuerint,qui ſunt ſecundum habitudines, nullũ efficitur falſum, Manifeſtum igitur:quod ſecundum tales propoſitiones:ſemper quod ſecundũ habitudinem pro habitudine tranſumendum & ponendum terminum.

Aliam deceptionẽ ac fallaciã deſcribit,ſecũdũ quã contingit difficilẽ fieri reſolutionẽ:fit autẽ hæc iuxta terminorum expoſitionẽ,eo q terminos aliter ĩ una propoſitione accipimus,aliter in alia:eſt autem modus iſte deceptionis,quem Ariſtoteles in Elenchis ſophiſticis appellat ſecundũ Quid,& ſimpliciter. quẽadmodum enim album ſecundum dentes, ac ſimpliciter album,differre dicimus ſecundũ Quid,ac Simpliciter;ita & ſanum,& ſanitatem. nam licet hæc idẽ ſignificent,quemadmodum & moderniores aſſerũt, non tamen eodẽ mõ:unde & Græci unum appellãt κατατεταγμένον,alterũ ἀφῃρημένον:noſtri,cõcretum & abſtractum:quoties itaque accipimus concretum pro abſtracto,aut econtrario pro abſtracto concretũ, deceptionem committimus ſecũdum Quid & Simpliciter:& ideo plerunque ex ueris propoſitionibus exiſtimamus falſam colligi poſſe concluſionem:puta in exẽplo,Sit a/ maior extremitas,ſanitas b/medius terminus morbus,c/homo:tunc uerum eſt a/ ſanitatem,nulli b/morbo contingere,hoc eſt,ex neceſſitate non ineſſe:nã hæc uera eſt,ex neceſſitate nullus morbus eſt ſanitas:& iterum ex ſuppoſitione uerum eſt, omnem hominem eſſe morbidum,non tamen ſequitur,nulli homini cõtingere ſanitatem ineſſe, hoc eſt, ex neceſſitate nullum hominem eſſe ſanum : quum tamen alioqui ſecundum Ariſtotelicam poſitionẽ, non dico Theophraſteã,ex maiore neceſſaria cũ minore inexiſtente,concluſio ſequatur neceſſaria ❡ Vbi notatu dignum quod ſupra etiã aſſerumus perperã eos dicere,qui aſſerunt minorem miſtionis illius oportere inexiſtentem eſſe ſimpliciter,hoc eſt,in materia neceſſaria:hic enim Ariſtoteles ſyllogiſmum facit hac miſtione complicitum,quemadmodũ uult Alexander,& moderniores etiã fatentur:& tamen minorem non ſimpliciter,ſed ex ſuppoſitione inexiſtentẽ accepit.(Huius ãt cauſa)cauſa,inquit,deceptionis iſtius fuit,quoniam termini non bene ſunt expoſiti;aut enim concreti,aut abſtracti ſemper ſunt accipiendi: ſi cõretos accipiamus(puta, Non ſanitatẽ & morbũ, ſed ſanũ & morbidum) tunc maior erit falſa , quæ dicit,Ex neceſſitate nullum morbidum eſſe ſanum immo contingit aliquod morbidũ eſſe ſanũ. ❡ Hæc tamen,inquit Diuus Albertus,audienda ſunt in ſenſu diuiſionis,nõ ãt cõpoſitionis , qm̃ i ſenſu cõpoſitis hæc ẽ uera,Ex neceſſitate nullũ morbidũ ẽ ſanũ:utrũ tamen hoc recte dicatur,& utrum compoſite propoſitiones in eodem inſtanti uerificari debeant, alibi diſputandum relinquo:ſatis ſit impreſentia , falſam illam eſſe,q̃ aſſerit Ex neceſſitate nullum morbidum eſſe ſanum:q ſi non concretos,ſed abſtractos terminos facias tunc minor erit falſa,quæ dicet , Omnem hominem eſſe morbũ: hæc enim eſt penitus impoſſibilis:quoniam,quemadmodum & Alexander dicit morbus de homine prædicat̃,ueluti & animal : hoc eſt,ut moderniores dicunt,Predicatio in abſtracto in primo eſt per ſe dicendi modo.Siautem maiorẽ nõ neceſſariam,ſed contingentem faciamus,tunc & omnes propoſitiones ueræ erunt,& concluſio conſimiliter contingens uera,hoc pacto,Contingit nullũ morbidũ eſſe ſanum,Omnis homo eſt morbidus,Cõtingit nullum hominẽ eſſe ſanũ:& hoc totũ eſt,quod in contextu dicit Ariſtoteles(ſi tranſumantur qui ſunt ſecundum habitudines,non erit ſyllogiſmus,ut pro ſanitate ſi poſitum fuerit ſanum, pro morbo autem morbidum. nõ enim uerũ,q nõ cõtingit morbido

Fallacia ſecũ Quid & Simpliciter,quum ſumit abſtractũ pro cõcreto,uł ecõtra.

No. circa miſtionem ex maiori de neceſſ. & minore de ineſſe.

Falſa hæc ẽ ppoſitio, Ex neceſſitate nullũ morbidũ ẽ ſanum.

Nota dictum Alberti.

Dubitatio nã hic mouet Philoponus,ẽ qđ mutatio etiã terminis ex abſtractis i cõcretos, nõ vt ſeq cõclo aliq nã hõ ẽ , Cõtingit nullũ ægrotãs eẽ ſanũ,oĩs hõ ẽ egrotãs ergo ↄtingit nullũ hoiẽ eẽ ſanũ, mediũ vel ſumit p ipſo ſubiecto, vel ſtat ſub ægrotatione, & ſic maior ẽ falſa quia de neceſſitate nullum ægrotãs,ſ.qđ ægrotãs, ẽ ſanũ, oĩs hõ eſt ægrotãs ſ.qđ egrotãs ẽ ſanũ ſi ãt p ſubiecto quum pro

subiecto in minori nõ poſſit ſumi, ſꝫ ꝑ actuali diſpõne uariabiſ mediũ & ſyllogiſmus erit in quatuor terminis. hác dubõnẽ ſoluem* in annotationibus.

ſanum ineſſe:hoc autem non accepto,non fit ſyllogiſmus,niſi eius,quod eſt Cõtingere,hoc uero non impoſſibile)ſecundum habitudines nãqꝫ terminos uocat cõcretos:habitudines uerò ipſas,abſtractos.(Rurſus in media)eodem,inquit,modo fiet in ſecũda figura,ſi ita faciamus complicationẽ, Ex neceſſitate nullus morbus eſt ſanitas,Omnis homo eſt ſanus,nõ tamen ſequitur,Ex neceſſitate nullum hominem eſſe morbidum.(In tertia autem figura)in tertia aũ figura non amplius ſecundum miſtionem neceſſarii & inexiſtentis fit deceptio,ſed ſecundum uniformes contingẽtes:unde inquit Alexander, uideri planius reiici talem terminorum acceptionem ĩ tertia figura, quã in præcedentibus:quoniam in illis ſupponebatur ex neceſſaria maiore & minore inexiſtente concluſionẽ fieri neceſſariam:quod tamen Theophraſtus, & reliqui Ariſtotelis ſocii negabant:in tertia uero,quod & illi fatebantur,tollitur,ex utriſqꝫ inquam, contingentibus concluſionem colligi contingentem: fit autem deceptio hunc in modum,contingit ſanitatem ineſſe omni homini uel nulli etiam,Contingit morbũ omni homini ineſſe, nõ tamen cõtingit ſanitatem alicui morbo ineſſe,aut alicui non ineſſe: immo ex neceſſitate nulli ineſt: quod omnes tollit contingentis propoſitiones,quemadmodum ſupra ſatis diſſeruimus, hoc autem,inquit Ariſtoteles , à prædictis diſſonum eſt.ſupra enim poſueramus ex utriſque contingentibus in tertia figura concluſionem colligi contingentem, ☞ Mouet autem hoc in loco longam Philoponus quæſtionem:quæ quoniam & longa eſt,& parũ utilitatis affert propoſitio, ob id cũ ſuo philoſopho iubebimus eum in præſentia ualere . (Si enim tranſumpti fuerint)hoc eſt,ſi pro abſtractis concretos poſuerimus terminos,dicentes, Contingit nullum hominem eſſe ſanum,Contingit omnem hominem eſſe morbidum,nullum efficiemus falſum,immo uere concludemus,Contingit aliquod morbidum non eſſe ſanum.In hoc genus itaqꝫ propoſitionibus ſemper quod ſecundum habitudinem,hoc eſt , cõcretum ꝓ habitudine,hoc eſt,abſtracto accipiendum.

Non oportet autem ſemper quęrere : vt terminos noĩe exponamus.plerunqꝫ eniꝫ erunt orationes, quibus non eſt poſitum nomen.quapropter difficile eſt reducere tales ſyllogiſmos. Aliqñ autẽ ⁊ decipi accidet ob talem inquiſitionem,vt ꝙ immediatorum eſt ſyllogiſmus. Sit a/duo rectis: in quo b/triangulus:in quo c/ęquicrus:ipſi itaque c/ineſt a/ per b:ipſi vero b/non amplius per aliud,per ſe namqꝫ triangulus habet duos rectos:quare non erit medium ipſius a/ b/quum ſit demonſtrabile : manifeſtum eniꝫ ꝙ medium non ita ſemper accipiendum,vt hoc aliquid, verum aliquãdo ⁊ orationem,quod accidit ⁊ in eo quod diximus.

Aliam fallaciam ac deceptionem in reſoluẽdo docet euitare: quoniam enim plerunque ſyllogiſmorũ termini,non ſolo nomine ſignificantur, ſed orationes: ideo,inquit,non debemus conari reſolutionem facere ſemper,inquirentes ſimplicia nomina : ſed aliquãdo & orationes pro terminis exponendæ:quẽadmodum in exemplo,quod Alexãder ponit:Si quis enim inquit,ratiocinari uellet,uirum fortẽ honore dignũ eſſe,per hoc medium,quod eſt propriam ſalutẽ deſpicere pro cõmuni utilitate,hunc in modum, Quicunque propriam deſpicit ſalutem ob cõmunem utilitatem,eſt honore dignus:ſed uir fortis propriã deſpicit ſalutem pro communi utilitate,eſt itaque honore dignus:ſi quis, inquam,ita ratiocinaretur,non oporteret ipſum nomina quęrere in excerpendis omnibus terminis,ſed orationes ponendæ ,his enim expoſitis & diuiſio in terminos manifeſta,& ſyllogiſmi in primam figuram reſolutio . Quòd ſi aliquis non ſic faciat,ſed terminos ſimplices ſemp quęrat, accidit, inquit Ariſtoteles,eum ob talem inquiſitionem decipi:deceptio aũt hæc eſt quoniam exiſtimat immediata demõſtrari & ſyllogiſmum ac ratiocinationẽ ſine medio conſtrui:quod fieri non poteſt:nã medio perempto,tota deſtruitur demõſtratio:quẽadmodum in poſterioribus dicitur.non autem intelligas, quod nonnulli male perceperunt,immediatorũ eſſe ſyllogiſmũ,hoc eſt, propoſitiones immediatas , & primas animi cõceptiões demõſtrari:quẽadmodũ, referente Proculo,uoluit Apollo. mathemati.ſed imediatorũ ſyllogiſmum uocat hoc in loco ſyllogiſmum ſine medio.hoc enim eſt,quod ex propoſito ſequitur:ſi enĩ medium eſſet oratio,nos autem non orationem, ſed terminum ſimplicem quæreremus,nunquam profecto medium inueniremus:quo non inuento , exiſtimaremus ſine medio raciocinium aſtrui poſſe . Huius nos exemplũ ſupra ex ſententia poſuimus Alexãdri:ipſe uero in contextu exemplum adducit mathematicum , puta,ꝙ omnis æquicrus tres angulos habeat æquales binis rectis:eſt autem pars theorematis ſecundi ac trigeſimi primi elementorum Euclidæ.ibi enim demonſtratur , ſi omnis trianguli latus unum eiciatur, angulũ extrinſecum duobus intrinſecis & oppoſitis æqualem eſſe,atqꝫ intrinſecos trianguli angulos duobus rectis æquales eſſe.☞ Ceterum quo facilius hæc poſſimus itelligere,uidendũ primo quid ſit angulus rectus,& quomodo æquales inter ſe anguli extruãtur . ☞ Sunt itaqꝫ recti anguli,quemadmodum & Megarenſis Euclides refert,quum recta linea, que grecæ κάθετος dicitur,ſeu κατακγνώμων quemadmodum,referente Proclo , Oenopides mathematicus appellabat; latine uero perpendiculum nuncupatur:quũ,inquam,recta ſupra rectam ſtans, cõtiguos ãgulos ęquales ſibiĩn uicẽ facit hũc ĩ modũ:

Explũ Alexãdri ď ſyllogiſmis in qb* ponũt orones loco nominũ

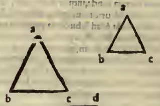
Aequales uero dicuntur inter ſe anguli , quando unius latere ſupra latus alterius poſito, reliquũ neque excedat , neque excedatur:æquales itaque tres intrinſeci ãguli binis rectis dicentur,quum ſpatiũ a tribus interioribus angulis interceptum non exceſſerit, quod à binis comprehenditur angulis.☞ Si itaque propoſitum demõſtrare noluerimus,ita raciocinium aſtruemus, Oẽ b eſt a/

Declaratio exẽpli mathematici ĩ ſta poſiti.

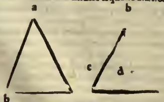
Linea recta græce κάθετος , ſiue κατακγνώμων , latine ꝑpẽdiculũ.

Demõſtratio ꝙ oĩs triãgul* hꝫ tres angulos iternos æqles duobus.

eſt a/ i/ oē c/b/ oē igitur c/a/hoc eſt, omnis triangulus habet tres intrinſecos angulos, binis rectis æquales: ſed omnis ęquicrus eſt triangulus (hoc enim ſupra receſſuimus) ergo omnis æqcrus habet tres intrinſecos angulos, binis rectis ęquales: in hoc, iquit Ariſtoteles, ſyllogiſmo, a/hoc eſt, Habere tres, ineſt c/ęqcruri per b/triangulum, tanquam per medium: quod autē a/inſit ipſi b/ nō amplius uidetur poſſe demōſtrari per aliud medium: & ita uidebitur per ſe hoc eſt immediate a/ineſſe ipſi b/& non eſſe medium ipſius a/b/propoſitionis, quū tamen et medium habeat, & ſit demonſtrabilis: quod ideo accidit, quoniam male exiſtimamus nō poſſe fieri ratiocinium, niſi termini omnes ſint ſimplices uoces, & non orationes: & propterea non debemus ſemper mediū accipere, ut hoc aliquid hoc eſt, ut ſimplex uox aut terminus ſit: ſed aliquando & oratio pro medio conſtituenda, quemadmodū & in propoſito. hæc enim propoſitio, Omnis triangulus habet tres, per medium demōſtratur quod eſt oratio, non autē ſimplex terminus: hoc pacto, Alicuius anguli, quicunque figurę intrinſeci æquiualent duobus angulis à perpendiculo ſupra rectam cauſatis, illi æquiualent binis rectis: ſed omnis trianguli anguli interni æquiualent duobus à perpēdiculo ſupra rectā cauſatis: igiť omnes anguli interni trianguli æquiualent binis rectis. maior eſt manifeſta, tanquam ſuppoſita iam à principio. minor mōſtratur hunc in modum: Sit triangulus, cuius latus b/c/eiiciať uſq; a/c/d/ita planū ē, ꝙ angulus, extriſecus a/c/d/ęq̃lis ē duobus itriſecis oppoſitis c/a/b/& a/b/c;

nāque ſi ducatur ſupra c/punctū, recta ęquidiſtās ipſi a/b/quę ſit c/e/quoniā ęquidiſtās eſt a/b/ipſi c/e/& in ipſas cadit a/c/linea, erūt anguli coalterni per nonū ac uigeſimū theorema ſibiinuicē æquales b/a/c/& a/c/e.

Rurſus quoniam æquidiſtans eſt a/b/ipſi c/e/erit angulus e/c/d/æqualis angulo intrinſecus oppoſito a/b/c/quare totus extrinſecus angulus a/c/d/æqualis eſt binis intrinſecus oppoſitis b/a/c/& a/b/c/quibus ſi adiungatur a/c/b/cōmunis angulus, erunt a/c/d/ a/c/b/ duo anguli cauſati à recta ſupra rectā, equales tribus angulis a/b/c/b/c/a/& b/a/c/ſed anguli a/c/d/& a/c/b/binis rectis æquales ſunt per tertiumdecimū theorema: ergo omnes triāguli āguli tres a/b/c/a/c/b/c/a/b/duobus rectis ſeu à perpendiculo ſupra rectam cauſatis ſunt ęquales: quod fuerat monſtrandum, & hæc Theon mathematicus. medium itaq; hac in demonſtratione non eſt nomen, ſimplex ueluti manifeſtum eſt, ſed oratio hęc, Angulos intrinſecos æquiualere duobus à perpendiculo ſupra rectam cauſatis. Si uero erigamus demonſtrationem ex ſententia Philoponi, hunc in modum, Omnes anguli duobus contiguis æquales, duobus rectis ſunt æquales, ſed omnis trianguli tres anguli duobus contiguis ſunt æquales, ergo omnis trianguli tres anguli duobus rectis ſunt ęquales. ſi inquam, hoc pacto demonſtrationē faciamus, mediū erit oratio hæc, Angulos duobus continguis ac conſequentibus æquales eſſe.

Quod autem inſit primum medio & hoc extremo, non oportet accipere tanquam quę ſemper de ſeinuicem prędicentur, aut ſimiliter primum de medio, & hoc de ultimo (& in eo autem quod eſt non ineſſe, conſimiliter) ſed quot modis eſſe dicitur, & verum dicere ipſum hoc tot modis exiſtimare oportet ſignificare & ineſſe, & non ineſſe velut quod contrariorum eſt vna ſcientia. Sit enim a Vnam eſſe ſcientiam: Contraria inter ſe, in quo b/a/itaq; ipſi b/ineſt, non tanquam contraria vnam eſſe ipſorum ſciētiam: ſed quod verum de ipſis dicere, vnam eſſe ipſorum ſcientiam,

Aliud theorema tradit, per quod in reſoluendo promptiores erimus, & minus in fallaciā incedemus quod non oportet terminos, ut ſunt expoſiti, ita eos formare ī propoſitionibus ſecūdū caſus. Termini nāque in electionibus ſemper ponēdi ſunt ſecundū rectum: complicationes uero ex ipſis faciendæ, ſecūdū quemcunq; contingerit caſum. quoniā enim nō ſolum rerū naturā curamus, ſed et dicendi ornatum ut latine loquamur, inquirimus, oportet rectam nominum complicationem, ac ſtructuram animaduertere & non ſolum ſatis eſſe exiſtimare, ſi res ipſas nominibus ſignificemus, ſed & ut cōcinne, loquamur, curandum. ſi enim ſola, quę de ſubiecto dicuntur, prædicarentur fortaſſe ſemper oporteret propoſitiones ſecundum rectum cōſtituere: ſed quoniam non hæc ſolum, uerum & quæ in ſubiecto ſunt plerunq; prędicantur: quorum prædicatio aliquando ſecundum rectū efficitur, ut, Corpus eſt albū: aliquando ſecundum genitiuum caſum, ut frater fratris frater: nonnūquā ſecundū datiuum, ut, Simile ſimili ſimile, aliquādo ſecūdū accuſatiuū, ut Magnū ad, paruū dicitur: nonnunquam etiam ſecūdum ablatiuum, ut, Vapulat ab hoſte: quoniam, inquam, ita res ſe habet, oportet ter minos quando eliguntur, ſecundum rectum exponere: prędicamenta uero & propoſitiones, in cōſtructione ita facere, ut contingit. ¶ Scitu tamen, inqt

Hæc ē expō Alex. ad literam.

Nota cām, q̄re termini ī ꝓpōnibus nō ſp̄ ī recto ponūtur, de mente Alexan.

Notatu dignū ex Philopono.

Philoponus, dignum, ꝙ quãdo inquit Philoſophus terminos exponi ſecundum obliquum, de ſubiectis hoc, non de prædicatis intelligit: nam prædicata ſemper ſecundum rectum ponuntur caſum. licet enim obliquus caſus aliquando in prædicato reperiatur, extrinſecus tamen rectus ſubintelligitur: ueluti quũ dicimus, Oportet nos audire Socratem philoſophãtem: ſubaudiendum enim, opus eſt: idem enim eſt dicere, Oportet, & Eſt opus: atque in reliquis conſimiliter. (primum.) per primum intelligit maiorẽ extremitatem: per extremum uero, minorem: quod tamen alibi non minorem, ſed maiorem ſignificare conſueuit: quod enim per primum maiorem intelligamus, conſentaneum eſt, ac conſuetum: quoniam in prima figura, quæ potiſſima eſt ac digniſſima, maior extremitas primũ obtinet locũ: ꝙ uero ἄκρον ſiue extremum minorem ſignificaret, hoc ab uſu & conſuetudine eſt Ariſtotelica. (Prædicentur.) prædicari terminos appellat, qui ſecundum rectum dicuntur: nã proprie res ſubiecta à nominatiuo ſignificatur: & ſi ita intelligatur, quemadmodum Alexander exponit, ſenſus erit, Non oportet nos accipere terminos ita, ut ſemper de ſeinuicem dicantur ſecũdum rectum, aut ꝙ uno & eodem mõ maior extremitas de medio prædicetur, & medius terminus de minore. Si autem exponamus ex ſentẽtia Philoponi, per prędicari, ſimpliciter intelligentes prædicationem, ſiue ſecũdum rectum, ſiue ſecũdum obliquum, ſenſus erit, Nõ oportet, quãdo termini de ſeinuicem in propoſitionibus prædicantur, ſemper nos accipere, ꝙ ſimiliter primum de medio, & hoc de ultimo dicatur: hoc enim eſt falſum: namq; aliquando maior de medio prædicatur ſecundum rectum, medius uero de minore, ſecundum obliquum, aut retrouerſum & propterea non prædicantur ſemper de ſeinuicem conſimiliter. hæc Philoponus: mea tamen ſententia longe antiquor eſt Alexandri expoſitio: & quemadmodum de affirmatiuis dicimus ꝓpoſitionibus, ita & de negatiuis dicendum. (Sed quot modis eſſe.) hoc eſt, quot modis, & ſecundum quot caſus aliud alii conſtruentes, utimur hoc uerbo Eſt, aut Eſſe: & quot modis terminis conſtructis eſt uerum dicere, propoſitionem eſſe, tot modis oportet terminos in propoſitionibus ſibinuicem complicare, & dicere alterum alteri ineſſe. (Veluti ꝙ contrariorum.) exemplum ſubiicit, ut mõſtret, quomodo ſecũdum genitiuum propoſitiones complicẽtur, ſi enim accipiamus propoſitionem iſtã, contrariorum unam eſſe ſcientiam, dum terminos exponimus, ita faciemus: Si a, Vnam eſſe ſcientiã: Cõtraria inter ſe, in quo b, in hac itaq; expoſitione, termini quaſi ſecundum rectum accipiuntur: dum uero propoſitiones conſtruimus, non dicimus a, ipſi b, ineſſe, quoniam contraria una ſint ſcientia, ſed rectũ ad genitiuum flectimus hoc pacto, contrariorum dicentes unam eſſe ſcientiam. Poſſumus itaq; ita ſyllogiſmum conſtruere, Contrariorꝫ eſt una ſcientia, ſed bonum & malum ſunt contraria, ergo boni & mali una eſt ſcientia: ubi, quæ in genitiuo dicuntur in maiore ac concluſione, ea ſecundum rectum proferuntur in minore.

Extremũ hic ſumi ꝓ minori extremitate, cuꝫ i ſcdo Poſterioꝝ ſæpius ꝓ maiori ſũptuꝫ ſit.

Prædicari exponit Alexã. i recto

Philopon⁹ uel in recto uel in obliquo ꝓdicatione intelligit.

Hic ponit exẽplũ quãdo maior eſt in obliquo & minor i recto.

Accidit autem quandoq; in medio primum dici, medium vero in tertio non dici: quemadmodum Si ſapientia eſt ſcientia: boni autem eſt ſapientia, ſcientia: quandoque vero medium in tertio dicitur, primum autem in medio non dicitur: quemadmodum, Si omnis qualis eſt ſcientia vł cõtrarii, bonũ aũt ẽ cõtrariũ ꝗ q̃le, cõcluſio ꝙ boni ẽ ſcientia: non eſt autem bonum ſcientia, neque quale, neq; contrarium, ſed bonum hęc.

Inquiunt Alexander atq; Philoponus ꝙ poſteaq̃ monſtrauit, quõ in ſimplicibus propoſitionibus nõ ſemper ſm rectum termini proferuntur, ſed aliqñ ẽt ſm obliquum, nunc in utriſq; propoſitionibus exemplum ponit. Vel aliter poſſumus dicere, ꝙ poſteaq̃ ſupra monſtrauit, quõ quum maior ſubiectum habet obliquum, minor uero rectum, obliqua cõcludatur concluſio: nũc conuerſum facit, oſtendit quõ ex maiore recta, & minore obliqua, concluſio ſequatur obliq̃. melior tñ prior expoſitio: nãq; paulo infra hoc monſtrat, & inquit igitur accidere, aliqñ primum, hoc eſt, maiorem dici. i. prædicari ſm rectum de medio termino: medium uero in minore non dici ĩ tertio, hoc eſt, non prædicari ſm rectum de minore: hæc enim ĩ prima figura tertium obtinebat locum: ut in exẽplo, Sapientia eſt ſcientia, boni eſt ſapientia, boni igitur eſt ſcientia: & ita quidem conſtruẽdus ſyllogiſmus: ipſe uero aliter minorem protulit, inquiens, (boni autem eſt ſapientia ſcientia) unde, inquit Alexander, contextus factus fuit obſcurior: aut igitur dictio illa Scientia latius accipienda, & ad ſubiectum ponenda, ut ſenſus ſit, Boni ſcientia hoc eſt, cognitio, eſt ſapientia: uel ꝙ melius unica, ut ita dicam, uoce expreſſit, & minorem propoſitionem & concluſionem, qm̃ ſub eodem proferebantur caſu: unde contextus ita ſcribendus, Quemadmodum ſi ſapientia eſt ſcientia, boni autem eſt ſapientia ſcientia nec addendum, quod nonnulli male faciunt, concluſio, ꝙ boni eſt ſcientia. hoc enim aduentitium eſt, & extra contextum, ſenſus itaq; erit, & ſeries contextus, Sapientia eſt ſcientia, boni autem eſt ſapiẽtia, boni igitur, eſt ſciẽtia, ipſe uero minorẽ ac concluſionem in unum contraxit, ut ſignificaret ambas ſm genitiuum proferri, & hoc etiã uoluit Aphrodiſienſis Alexander. (Qñq; uero medium in tertio.) Conuertit nunc propoſitiones, & minorem recte cõplicat, maiorem uero ſm genitiuum profert: mediũ itaq; dicitur in tertio, hoc eſt, in minore profertur ſm rectum: primum autẽ, hoc eſt, maior extremitas, nõ dicitur in medio. i. maior non prædicatur de medio termino recte ut in exemplo, Omnis qualis eſt ſcientia, bonum eſt quale, boni igitur eſt ſciẽtia. uel aliter, Omnis contrarii eſt ſcientia, bonum eſt contrarium, boni itaq; eſt ſcientia. (Non eſt autem bonum ſciẽtia) hoc eſt, non enuntiamus maiorem propoſitionẽ ſm

Exẽpluꝫ qñ maior eſt i recto, & minor in obliquo.

rectum

rectum,dicentes,Bonũ eſt ſcientia,uel Quale eſt ſciẽ/
tia,uel,Contrarium eſt ſcientia. oẽs enim hoc genus
propoſitiones,præterquàm quod inconcinnæ ſunt,
falſæ etiam fortaſſe exiſtunt (ſed bonum hæc.) id eſt,
omnia hæc de bono prædicãtur,in minore ſm rectũ,
hoc pacto,Bonum eſt quale,Bonum eſt contrariũ.

Eſt autem qñ neq; primum de medio,neque hoc de ter/
tio:quum primum de tertio aliqñ dicatur, aliqñ non dica/
tur,veluti,Si cuius eſt ſcientia huius eſt genus:boni autem
eſt ſcientia:concluſio,ꝙ boni eſt genus: pręd icatur autem
nullum de nullo:ſi vero cuius eſt ſcientia,genus eſt hoc:bo
ni autem eſt ſcientia:concluſio,ꝙ bonum eſt genus: de ex/
tremo igitur pręd icatur primum, de ſeinuicem autem non
dicuntur:eodem itaq; modo & in non ineſſe accipiendum:
non enim ſemper ſignificat non ineſſe hoc huic, nõ eſſe hoc
hoc:ſed aliqñ non eſſe hoc huius,aut hoc huic:quemadmo
dum,vt ꝙ non eſt motionis motio, vel generationis gene/
ratio,voluptatis autem eſt,non igitur voluptas generatio,
aut rurſus,ꝙ ipſius riſus non eſt ſignum,ſed ſigni non eſt ſi
gnum,quare riſus non eſt ſignum:conſimiliter & in aliis, in
quotcunq; tollitur problema, eo ꝙ ad ipſum quodammo/
do dicitur genus.

Exẽplũ qñ ambæ propõnes i gtõ ponuntur.

Quoniam hucuſq; in præcedentibus exemplis al
teram propoſitionem accepit ſm rectum, alteram ſe/
cundum genitiuum,nunc ambas complicat ſecundũ
genitiuum,& concludit concluſionem aliquando ſe/
cundum rectum,aliquando ſecundum genitiuum:
puta in exemplo,Cuius eſt ſcientia, huius eſt genus,
boni autẽ eſt ſcientia,boni igitur eſt genus: hic enim
nullus terminus de nullo prædicatur,hoc eſt ſm re/
ctum dicitur:ſi uero dicamus, Cuius eſt ſcientia,ge/
nus eſt hoc,boni aũt eſt ſcientia, bonũ igiť eſt genus
primũ ac maior extremitas predicatur, & ſecundum
rectum dicitur de extremo ac minore termino:de ſe
uero inuicem maior, mediuſq;,ac minor nõ dicũtur
recte nãque tã maior q̃ minor obliquę ſunt accepta,
genus autem in expoſito exemplo,inquit Philopo/
nus,accipiendum eſt latius.namq; ſcientia non ſolũ
de genere ſed de ſpecie atq; accidente eſt.ego uero a/
liter dixerim,hoc in loco genus accipi pro ſubiecto:
ita enim plerunque conſueuit Ariſtoteles nuncupa/
re ſubiectũ ipſum genus. ⁋ Sed dubitat Philopo.&
ingenioſe,quomodo exempla propoſita ſyllogiſticã
retineant formulam. namq; in minore prædicatur
hoc nomen Scientia,quod in maiore non ſubiicitur
ſubiectum namq; maioris eſt hoc totum Cuius eſt
ſcientia:quod idem eſt, ac ſi diceremus Scibile, quũ
itaq; in maiore medius terminus ſit Scibile,ĩ minore
autem Sciẽtia,qui fieri poteſt,ut ratio ſyllogiſtica ſit?
⁋ Ad hoc dicimus,quicquid Philoponus reſponde/
at falſũ eſſe,ꝙ nõ ſit idẽ medius in maiore,ac minore
q̃,ſi obliquas ꝓpoſitiones ad rectas reducamus, liq/
do cõſpiciemus,hũc in modũ:Oẽ id cuius eſt ſcientia
habet genus:ſed bonũ eſt id cuius eſt ſciẽtia bonũ igi
tur habet genus:ſic itaq; intelligendæ propoſitiones
quas ſupra obliquas poſuit:ꝙ ſi quæras,cur ergo nõ

Gen⁹ lati⁹ ſumiť ꝓ oĩ eo cuius eſt ſcĩa,ſiue ſit genus, ſiue ſpecies, ſm Philopo.ſ; de mẽte expoſitoris, ꝓ ſubiecto, ut ſepius Ariſtotę.

Dubĩ Philoponi.

Solutio de mente authoris ꝙ obliquę ꝓpõnes ſunt ad rectas reducendę.

hoc pacto poſuit propoſitiones? dicimus ꝓpterea,
ꝙ,quẽadmodũ paulo infra dicet,quãdo aliqua plura
equalẽt ſemper notiora ponẽda ignotioribus dimiſ/
ſis;quoniã itaq; propoſitiones illæ planiores ac dilu/
cidiores erant,ob id fuere poſitę iſtarum, quas ulti/
mo protulimus loco Ariſtoteles igitur ſecundũ ge/
nitiuum omnia propoſuit exẽpla:poſſumus noſtro
mõ & ſecundum reliquos caſus formare huiuſmodi
prædicatione.(Eodem itaq; modo .·)eodem, inquit,
pacto de negatiuis dicendum propoſitionibus: quũ
enim dicimus,hoc non ineſſe huic,non ſemper ſecũ/
dum rectũ ſignificamus,hoc nõ eſſe hoc ſed nõnun/
quam ſecundum genitiuũ, non eſſe hoc huius: aut
ſm datiuum,non eſſe hoc huic:puta in exẽplo, Mo
tionis nõ eſt motio uoluptatis ẽ motio,uoluptas ita
q; nõ ẽ motio: iterũ, Generationis nõ eſt generatio.
ſed uoluptatis eſt generatio,uoluptas igitur non eſt
generatio. ⁋ Vbi ſcias,ꝙ ſyllogiſmi ac complicationes
iſtæ non ſunt in binis tantum terminis, ſed tribus,
quemadmodum & reliquæ.quod planum erit ſecũ/
dum rectum exponentibus hoc pacto,Id cuius eſt ge
neratio,non eſt generatio: ſed uoluptas eſt id cuius
eſt generatio,uoluptas ergo nõ eſt generatio: rurſus
Signi nõ eſt ſignum,ſed ipſius riſus eſt ſignum,qua
re riſus ipſe non eſt ſignum.ac ſi diceret, Id cuius eſt
ſignum.ac non eſt ſignum: ſed riſus eſt id; cuius eſt
ſignum,riſus itaq; non eſt ſignum.(Conſimiliter &
in aliis.) ſimiliter inquit, quemadmodum diximus
de prima figura,ita dicendum etiam de reliquis,ſecũ
da puta ac tertia in quibus tollitur,hoc eſt negatiue
concluditur ipſum problema in eo quod genus hoc
eſt medius terminus quodãmodo,id eſt,ſub habitu
dine alicuius caſus dicitur ad ipſum problema. Tex/
tus autem,inquit Alexander,obſcurus eſt, propte/
rea ꝙ genus appellauit prędicatũ,& medium: quod
neq; in affirmatiuis, neque in negatiuis prædicatis
eſt uerũ: hoc autẽ dixit,quoniam genus prædicať
de iis quorũ eſt genus,et ĩ ſcđa figura medius de am
babus prędicať extremitatibus,et ſecũdũ hoc idẽ po/
niť,quod genus ipſũ:medius enĩ in ſecũda habet lo/
cũ generis, quũ de oĩbus ꝑdiceť. quodq; de ſecũda
hoc intellexerit figura,planũ fecit ex ſequẽtibus:quũ
enim hoc de ſecunda protuliſſet figura,ſtatim expo/
ſuit cõplicatione ex propoſitionibus obliquis in ter/
tia:⁋ Nõnulli tamẽ mẽdoſum eſſe cõtextũ aſſerunt
oportereq;,ipſũ ita ſe habere,eo ꝙ ad ipſum quodã/
modo diciť mediũ. ⁋ Poſſumus tamẽ & aliter cõte/
xtũ exponere,ut ſit ſenſus, Siľr & in aliis oĩbus ſyllo
giſmis uel figuris,ĩ qbuſcũque tollitur problema ſe/
cũdũ habitudinẽ,ſecũdũ quã genus dicitur ad ipſũ
problema:ubi nõ ꝑ genus intelligẽdũ mediũ,ſed hoc
nomẽ genus.& referť quaſi hoc ad exẽpla ſupra po/
ſita,ĩ qbus dicebat,Cuius ẽ ſciẽtia,illius eſt genus: q̃/
ſi dicat,Secũdũ oẽs illas,habitudine poſſumus cõſtru
ere negatiua ꝓblema,ſecũdũ quas cõſtruebamus af/
firmatiua,quando genus quodãmodo & ſub aliquo

Nota de cõplicationibus, q̃ uidẽtur ſolũ in duob⁹. eſſe termis, ſũt tamẽ in tribus.

Quare genus appellauit mediũ in ſcđa figura.

Alia expõ.

Alia expõ authoris.

pria & definitiões ſm̃ pliciter ꝑdicãtur: accidẽtia uero & ſimpl'r & ſm̃ quid.

quãdo ſimpliciter, quemadmodum album de niue: aliquãdo quo, ut album de oculo. amplius, ſimplicia & ſine compoſitione, ut Socrates eſt homo; aut cõplicita ac compoſita, ut Socrates eſt homo albus: & quẽadmodum ĩ affirmatiuis diximus, ita & ĩ nõ ineſſe ac negatiuis propoſitionibus dicẽdum. Verum hæc melius conſideranda ac diſtinguenda: qm̃ in libro de interpretatione diximus, quæ per ſe & complicita prædicari poſſunt, quæue per ſe uerè dicuntur, complicita minimè. De Simone nãq; uere dicimus, ꝙ eſt coriarius & ꝙ eſt bonus: non tamen complicitè, ꝙ ſit coriarius bonus. Atq; hæc hactenus de obliqua ſyllogiſmorum ſtructura recenſuit Ariſtoteles. ⁋ Moderniores uero aliter de hoc ſermonem fecere, addẽtes alios ac diuerſos modos faciendi propoſitiones obliquas: dicunt enim propoſitiones fieri obliquas, quum hoc uerbo ineſſe, pro uerbo utimur conſueto: puta hoc pacto, Homini ineſt animal. Aliter etiam ſtructuras uariant, ad ſimilitudinem primæ, ſecundæ, ac tertiæ figurę. Sunt qui alias diuiſiones faciant, dicentes, aut utramq; propoſitionem obliquam eſſe, aut alteram, & aut ex parte ſubiecti, aut ex parte prædicati in utraque: uel ex parte ſubiecti, in maiore: ex parte uero prædicati, in minori, aut econuerſo. Sed quoniam iſta omnia parum faciunt ad contextum Ariſtotelicum, immo quod amplius noua potius litigia, ac controuerſias in mediũ afferunt, quibus impręſentia nõ eſt opus: ideo his omiſſis, ad reliqua deueniemus.

Diuerſe opiniones modernoꝝ de ꝓpõnibus obliquis.

Reduplicatum ait in propoſitionibus ad primum extremum ponendum, non ad medium. Dico ait qm̃ ſi fieret ſyllogiſmus ꝙ iuſtitię eſt ſcientia: qm̃ bonum, hoc, quod eſt, qm̃ bonum, vel inquantum bonum, ad primum ponẽdum. Sit enim a ſcientia, qm̃ bonum: in quo b bonum: in quo c iuſtitia: a itaq; verum de b prędicare, boni enim eſt, ſcientia qm̃ bonum: ſed & b de c, iuſtitia enim quod bonum: ita igitur fit reſolutio. ſi vero ad b poſitum fuiſſet hoc, quod eſt, Qm̃ bonum, non erit: a nãq; de b verum erit, b autem de c non verum: bonum enim, qm̃ bonum prędicare de iuſtitia falſum, & non intelligibile. Similiter itaq; & ſi ſanabile demonſtraretur, ꝙ eſt ſcibile inquantum bonum: aut hircoceruus opinabile inquantum non ens, aut homo corruptibile, inquantum ſenſibile: in omnibus enim ſuperprędicatis ad extremũ reduplicationem ponendum.

Aliud theorema tradit, docens quonam modo perquamfacile poterimus ſyllogiſmos reſoluere, in quibus ponuntur reduplicatiuæ propoſitiones. Cæterum quo exactius, quæ dicuntur, intelligere poſſimus, uidendum prius, quid ſit reduplicatio, ac quomodo reduplicatiuæ aſtruantur propoſitiones. Reduplicatio itaq;, quemadmodum iquit Philoponus, eſt eiuſdem bis in eadem propoſitione acceptio. Aliter Diuus Albertus, Reduplicatio, ait, eſt iterata enũtiatio medii ſuper extremum, ut notetur cauſa inhærentiæ prædicati in ſubiecto: uerum mea ſententia, prior definitio multo melior: namq; non ſolum medius terminus iteratur, immo & maior minorq;: nec ſolum reduplicatio cauſam notat, ob quam prædicatum ſubiecto inhęreat, ſed alio quoq;, quemadmodũ & conſequentiam, ac, ut moderniores aſſerunt, ſpecificationem: quum enim dicimus, ens ſubiectum eſſe primæ philoſophiæ, inquantum ens, nõ dicimus, ꝙ ens ſit cauſa, ut ſubiectum ſit in prima philoſophia: ſed hoc uolumus, ens ſub ratione ſua communi, qua ens eſt ens, ſubiectum eſſe in prima philoſophia: unde & moderniores dixere hanc particulam Inquantum, bifariam poſſe accipi, reduplicatiuè, ac ſpecificatiuè, & reduplicatiuè, uel gratia concomitãtiæ, uel gratia cauſæ. Hos tamẽ omnes modos uocat Ariſtoteles impręſentia reduplicatiuos: quemadmodum in exemplo, quum ait, Iuſtitiæ ſeu boni eſt ſcientia, qm̃ bonum: non enim uult bonum cauſam eſſe, cur de iuſtitia ſit ſcientia: ſed potius de iuſtitia ſcientiam eſſe nõ ſub ratione, qua iuſtitia, uerum ſub ratione, qua bonũ. Reduplicatiuas itaq; in propoſito omnes illas propoſitiones nuncupabimus, in quibus idem bis accipitur, ſecundum eandem propoſitionem. Ait ergo contextu, ſi uelimus rationes ſyllogiſticas, in quibus propoſitiones ſint reduplicatiuę, in ratiocinii formam reſoluere, oportere nos reduplicatum maiori extremo applicare: ſi uero ad medium terminum reduplicatum poneremus, minorem propoſitionem aliquando falſam faceremus, aliquãdo quæ uix intelligi poſſet. Prętерea inutile etiam foret, medio termino applicare reduplicationem: nãq; ſi reduplicationem, ſeu reduplicatum concludere intendimus, nimirum ad prædicatum concluſionis debebit adiacere, tum quia eſt conditio prædicati, tum uero ẽt ꝙ non ſemper uerã conſtrueremus propoſitionem, ſi ſubiecto adderetur. Licet autẽ hoc ita ſit, quod tñ reduplicatur, non eſt maius extremum, ſed medius terminus: puta in exẽplo, Boni eſt ſcientia qm̃ bonum, Iuſtitia eſt bonum, iuſtitiæ igitur ſcientia quoniam bonum: maius extremũ, ſciẽtia qm̃ bonum: medius terminus, bonum: minor, iuſtitia: hoc eſt ergo quod uoluit, quum dixit (Reduplicatum autem in propoſitionibus ad primum extremum) hoc eſt, ad maiorem terminum ponẽdum, non aũt ad medium: ſi enim ad medium poneretur reduplicatũ, puta Qm̃ bonum, non amplius erit concluſio, iuſtitiæ ſcientiam eſſe, quoniam bonum, propterea ꝙ prædicato non additur, Qm̃ bonum, quod erat reduplicatũ, & ad hæc, licet maior propoſitio fortaſſe ueritatem obtineat, nõ tñ ob id minor uera erit: quãquàm enim iſta eſt uera, Boni quoniam bonum, eſt ſciẽtia, hæc tñ ẽ falſa Iuſtitia eſt bonum quoniam bonum: uel, ut Græcè loquar, ὅτι ἀγαθόν: aut enim, iquit Philoponus, quum hoc dicimus, ſignificamus iuſtitiam eſſe bonum, qm̃ eſt bonum: & iſtud eſt fatuum ac non intelligibile: quis enim nõ rideret: ſi aliquis diceret, Socratem eſſe hominem, quoniã eſt homo. ꝙ ſi per ὅ,τι non unam intelligamus orationis partem, puta coniunctionem, ſed binas, & relatiuum ὁ, & nomen infinitum ſignificans ſubſtantiam, puta quod Quid, quemadmodum ſciunt Græcarũ

Quid reduplicatio de mente Philoponi.

Aliter Albertus d̃ reduplicatione.

Reduplicatio nõ ſolũ notat cãm inhærẽtiæ, ſed ꝯñtiã & ſpecificatio nem.

Quot modis reduplicatio ſm̃ modernos

Reduplicatio maiori extremo eſt apponẽda, non autem medio.

Reduplicatio lꝫ addatur maiori extremo, id tñ qđ reduplicatio, eſt medius terminus.

Nota q̃uo hæc ꝓpoſitio falſa ſit, Iuſtitia eſt bonum, eo ꝙ bonum. Quid ſignificat τὸ ὅ,τι apud græcos,

literarum conſulti: tunc qui dicet iuſtitiam eſſe bonum, quod quid bonum, mentietur: nil enim aliud hac oratione uolet, q̄ iuſtitiam eſſe ipſum bonum ſm genus: quod & falſum, & per abſurdum eſt: & hoc ē, quod intellexit, quum ait (aπάq; de b uerum erit: b autem de c non uerum: bonum enim qm̄ bonum, p̄dicare de iuſtitia falſum & nō intelligibile) ita nos & alii ēt ante nos tranſtulerūt τοῦ ὅτι ἀγαθόν. ☞ Satius tamen mea ſententia eſſet, ſi quemadmodum Græcus contextus ambiguus eſt, ita & nos Latinū faceremus ancipitem, dicentes, non Qm̄ bonum, ſed Quod bonum: poteſt enim ambiguo ſenſu, & pro coniunctione, & pro relatiuo noīe capi: quemadmodum uel mediocris literaturæ uiris planiſſimum eē poteſt. Quū uero dicimus boni eſſe ſcientiam non intelligēdum, quod nonnulli male exiſtimant, eruditiōem, ſeu morum diſciplinam, quàm Græci παιδείαν uocant, ſed ſcientiam demonſtrationū, quā iidem ἐπιστήμην nuncupant: ita.n. cōtextu Ariſtotelicus ſe habet: & ē problema ualde ambiguū, An uirtutes doctrina percipi poſſint. Se.. de his hactenus. (Similiter itaq;) aliđ exēplum ad monſtrandū ꝓpoſitū, Bonum eſt ſcibile inquantū bonum, Sanabile ē bonū, ſanabile itaq; eſt ſcibile inq̄tū bonū, (aut hircoceruus) Tertiū exēplū, Nō ens opinabile inquātū nō ens, Hircoceruus ē nō ens, Hircoceruus igitur opinabile, inq̄tū nō ens. (Aut hō corruptibile) Quartum exēplū, Senſibile corruptibile inquantū ſenſibile, Homo eſt ſenſibile, Hō igitur corruptibile inquātū ſenſibile. (In oībus enim ſuper prædicatis) Hoc eſt, in oībus reduplicatis ponendā eſſe reduplicationē ad extremum.i. ad maiorem extremitatem: Superp̄dicatum enim, inquit Alexāder, uocauit reduplicatum: qm̄ prædicatum conſequitur, et eſt in concluſionibus ſupra p̄dicatum: poteſt & ulius ſupraprædicatum intelligere, quācūq; additionem faciamus p̄dicato, ſiue reduplicatum ſit, ſiue aliud qppiam: hoc Græcè ἐπικατηγορούμενον. Et hæc hactenus de reduplicatis ☞ Moderniorum tñ nonnulli cō plura alia addidere: ac primo dicunt reduplicatiōem duplicem eſſe, unam mediī ſupra maiorem extremitatem, ut in exemplis propoſitis: aliam minoris ſupra medium, ut in exēplo, Nullū corpus inquantū ægrū, eſt ſanum, Omne ægrum eſt corpus, nullum ęgrū eſt ſanū, inquantū ægrum. Sed cōtra non uidentur hęc ſuperioribus cohærere: nāq; aut reduplicatio illa minoris ponetur ad mediū in minore propoſitione, aut ad maiorem in maiore: ſi prius, tunc ea ſequentur abſurda, q̄ Ariſtoteles in contextu enumerauit, quū dicebat, oportere duplicatum poni ad maioré extremitatem: ſi ſm, tunc falſa erit deſcriptio reduplicationis dicēs, reduplicationé eſſe iteratam enūciationem mediī ſuper extremum: uel, ut inquit Philoponus, eiuſdem bis in eadé propoſitione acceptioné. quum. n. dicimus, Nullū corpus inquantū ægrum, eſt ſanum, nihil ponimus iteratum, aut bis in ꝓpōne iſta: falſum eſt ergo, quod illi de minoris reduplicatione aſſerū.

Nota textū Latinū ambiguū eſſe ꝑmittēdum ut ēt Grecū eſt.

Supp̄dicatū quid de mente Alexandri.

Opinio q̄rūdam modernorū, q ponunt reduplicari poſſe minorem ſupra medium.

Quod illa opinio ſit falſa.

☞ Falſum eſt ēt, quod ulterius dicunt, in omnibus figuris fieri reduplicatiuum ſyllīm: nec ſolū in affirmatiuis, ſed ēt in negatiuis propoſitiōibus. Nāq; ſi in ſecunda fieret, oporteret mediū reduplicari, qđ eſt abſurdū: medium nāq; in plus ſe habet, quā utraq; extrema nec dixeris, quod nōnulli aſſerūt, fieri minoris reduplicationem. hoc enim ſuprà refutatum ē: & ob hanc eandē cauſam, neq; in tertia dicemus fieri reduplicatiuas complicationes, immo quod amplius, ſi recte uelimus examinare, & proprie reduplicationē facere, reperiemus reduplicatiuam nullam eſſe negatiuam. nāq; quemadmodum & ii cōcedunt, ſi proprie accipiatur Inquantū, idem ſignificat q̄ Secūdū quod, Secundum uerò quod, & Per ſe, ut in Poſterioribus traditur, idem ſunt: Per ſe aūt propoſitio nulla eſt negatiua: oīs enim per ſe ꝓpō, quæ uerè Per ſe dr̄, aut ī primo, aut in ſcđo ē modo: hoc eſt, aut p̄dicatum habet ſubiecti eſſentiam cōſtituens, aut ecōuerſo, ſubiectum p̄dicati: quod ſi ita eſt, nulla Per ſe ꝓpō, & ex cō ſequēn nulla uerè reduplicatiua negatiua erit. ☞ Addunt adhuc aliud, quod ēt falſum cenſeo reduplicatiuam uidelicet ꝓpōné nō poſſe terminis retrocedere conſimiliter in reduplicatiuā. ſi enim ꝓpoſitiōes Per ſe conuertuntur in ꝓpōnes Per ſe, ueluti hæc, Oīs hō aīal, aliquod aīal hō: nimirum & reduplicatiua in reduplicatiuam conuertetur. Quòd ſi dicas hanc non eſſe per ſe, Aliquod aīal hō: contra ſi non eſt per ſe, ergo per accidens: ꝑterea, Eſt uere neceſſaria, igitur per ſe: hæc.n. idem ſunt, ueluti legentibus Poſteriora planum fiet. ☞ Nec dicas quod nonnulli male allucinantur, reduplicatiuam conuerti quidem, ſed nō in reduplicatiuam, ſed in unam, cuius ſubiectū conſtat ex p̄dicato prioris, & illo ſuper qđ cadit reduplicatio cū reduplicatione, mediante hoc relatiuo Quod, putà, Aīal inquantū hō, eſt riſibile, cōuertitur hunc in modum, Aliquid qđ inquantum hō, eſt riſibile, eſt aīal. ☞ Sed pace iſtorum dictum ſit, hæc minimè uerè eē: ſi enim rectam conuerſionē facere poſſumus, cur tot ambagibus utendū? Si enim dicamus, Aīal inquantū hō, ē riſibile, ergo riſibile inquātū hō eſt aīal, quid falſi continebit oratio nr̄a? ꝑfecto nihil: nā quum hoc dicimus, hoc uolumus, q̄ rō quare aliquod aīal ſit riſibile, eſt qm̄ aliquod aīal eſt hō. & retrouerſum, q̄ ratio quare aliquod riſibile ſit aīal, eſt qm̄ aliquod riſibile eſt hō: imo quod amplius eſt, quas nonnulli conuerti negant reduplicatiuas negatiuas, in proprias tñ eas nos terminis retrocedere aſſerimus, putà, Nullū malū eſt eligendū inquantū malum: dico enim q̄ in hāc ɔuertitur, Nullū eligendū inquātū malū ē malū: q̄ ſi negas, erit ergo una uera, altera falſa, putà, prior uera, ſcđa falſa. qđ tñ non eſt: ſi.n. hæc falſa eſſet, Nullū eligendū inquantū malū, eſt malū, uera nimirū foret ſua cōtradictoria. quod tñ ſecus eſt: hæc.n. Aliqđ eligendum inquātum malum, eſt malum, falſa ꝓcul dubio eſt: ex hac nāq; ſequitur, Aliquod eſſe eligēdū inquantū malum. quod eſt falſum: quēadmodū dicere etiam

Quod ſyllogiſm⁹ reduplicatiuus nō poſſit fieri nec in ſcđa, nec in tertia figura.

Quod nulla reduplicatiua negatiua eſſe poſſit.

Aliđ dcm̄ modernorū q̄ ꝓpō reduplicatiua non poſſit conuerti: quod ab authore deſtruitur.

Quod hęc ꝓpó Aliqđ aīal eſt hō, ſit per ſe.

Opinio Gulielmi Ochan.

Cōtra illas opiniones.

Hoc tñ diligentius cōſiderandū.

Quod negatiua reduplicatiua poſſit cōuerti, cōtra modernos.

re ẽt conſueuimus hanc falſam eſſe, Aliquis hircocer uus eſt aı̃al, non qa ſi hircocer uus eſſet, ꝗ ab ipſo aı̃al, remoueretur, ſed qm̃ fieri non poteſt, ut hircocer uus ſit: conſimiliter & in propoſito dicendum. Quare ſileant qui nouas conuertendi leges introducũt: ſileãt ẽt, qui nouas reduplicatiuorũ ſyllorum coordinationes faciunt, quorum alii dñt reduplicatiuas coniugationes fieri in prima ac tertia figuris, i ſcda uero minime. ¶ Alii aũt aliter ẽt, & prolixius ſuas diſtinctiones ꝓſequuntur ex utriſq; reduplicatiuis: & ex altera tm̃ cõplicationes cõſtituentes in oı̃bus figuris. quorum omnium opiniones miſſas facio, tum quia longe a ueritate aberrant, tum ẽt ne in infinitum nr̃a proferatur oratio: id tñ unum addimus, ꝗ ex ſententia Ariſtotelis reduplicatiuus, & uere reduplicatiuus ſyllus in ſola prima figura, & ſolis affirmatiuis coniugationibus efficitur: quod planum fieri Philoſophus in cõtextu, ſolas eas enumerans, reliqs omnibus omiſſis. Sed his iamiam confectis, ad ſequentia pedem feramus.

Nota ꝗ ex ueris reduplicatiuis ſyllogiſm⁹ ſolus fit in prima figura, ex ſententia Ariſto.

Nõ eſt aũt eadẽ terminoꝝ poſitio: qñ ſimpliciter aliquid ratiocinatũ fuerit: & qñ hoc aliquid aut quo, aut qũo. Dico aũt, quemadmodũ qñ bonum ſcibile monſtratum fuerit: & qñ ſcibile quid, qm̃ bonum: verum ſi ſimpliciter ſcibile mõſtratum fuerit, medium ponendũ ens: ſi aũt qm̃ boni hoc quod eſt, aliquod ens. Sit enim a/Scientia qm̃ ens: in quo b/ens aliquod: in quo c/bonum. Verũ itaq; a/ de b/prędicare. erat enĩ ſcientia alicuius entis, qm̃ aliquod ens: ſed & b/ de c/ quod enim in quo c/ ens aliquod: quare & a/ de c/ Erit igitur ſcientia boni qm̃ bonum: nãq; aliquod ens erat proprię ſubſtantię ſignum. ſi vero ens medium poſitum fuiſſet, & ad extremum ens ſimpliciter, & nõ dictum eſſet Aliquod ens, non eſſet vtiq; ſyllus, ꝗ eſt ſciẽtia boni, qm̃ bonum: ſed qm̃ ens: vt in quo a/ſcientia qm̃ ens: in quo b/ens: in quo c/ bonum. Manifeſtum igitur, quod in ſyllogiſmis, qui in parte, ita accipiendi ſunt termini.

Dicunt nõnulli, intentionẽ eſſe Philoſophi, hoc in loco pertractare, qũo fiat minoris reduplicatio ſupra mediũ. Nos aũt aliter cum Philopono atq; Alexãdro uolumus intentionẽ Ariſtotelicam eſſe, tradere aliud theorema, per qđ facilẽ poſſimus reſolutionẽ facere: plærũq; enim in excerpendo medium, longe aberramus: quare nõ oportet, inquit, in ſyllorum reſolutiõibus eandem & ſimilẽ poſitionẽ ac terminorũ inquiſitionẽ facere, qñ ſimpliciter aliquid in ↄclone prædicetur, & qñ cũ additione quapiam, quẽadmodum paulo ante monſtratũ fuerat in habentibus ꝑdicatũ reduplicatũ. & hoc eſt qđ ſignificat, cũ dixit (qñ ſimplr̃ aliquid rõcinatũ fuerit: & qñ hoc aliqd, aut quo, aut qũo) ſupraꝑdicatorũ nãq; alia: quid eſt ꝑdicatũ, ſignificãt, ut Aequicrus duos rectos hẽt ingrum triãgulus: alia quo, ut Sanũ eſt ſcibile, ſm qđ bonũ: alia qũo, ut Hircocer uus eſt opinabile, ſm qđ non ens. ſunt itaq; nonnullę ꝑdicationes tales in qbus aliquid ſupraꝑdicat̃: ſunt aũt & alię ſimplices, in qbus ꝑdicatũ ſine additione ꝓfert̃, ut Iuſtitia ẽ ſcibile. Quũ igit̃, inquit, ſit talis in ſyllis uarietas, nõ oportet eodẽ pacto terminos q̃rere in ſimplicibus ꝑdicatis, & in iis, q̃ ſunt cũ additiõe: ſed qñ ſimplex ſit ↄclo, medius terminus cõior ponẽdus ẽ, ꝗ ſimplr̃ inſit ſubiecto termino: de quo uidelicet & ꝑdicatũ uerè ꝑdicet̃, ut ens: fiet enim hũc in modũ ſylls, Oẽ ens ſcibile, Iuſtitia eſt ens, iuſtitia itaq; ſcibile. Si uero ↄclo nõ ſit ſimplex, ſed hũerit aliqd additũ, nõ opꝫ ampli⁹ mediũ terminũ ſimplr̃ & cõiter inexiſtentẽ q̃rere: ſed ꝓximiorẽ, ac eo mõ inexiſtẽtẽ, quo maior extremitas de ipſo uera erit cũ additiõe ꝑdicta, nã ſcibile ſimplr̃ uerũ erat de ente ꝑdicare, non aũt ſcibile inquãtũ bonũ. qm̃ ens cõius eſt, & in plus q̃ ꝑdicatũ. non. n. uera eſt ꝓpõ, dicens, Oẽ ens eſt ſcibile inqtũ bonũ: nãq; nõ oẽ ens eſt bonũ, neq; ex entibus ſola bona ſcibilia: ſiquidẽ eadẽ eſt ↄtrariorũ ſciẽtia: non itaq; amplius erit medius terminus ens ſed aliqd cognatius ac ꝓximius ſubiecto, & nõ ſilr̃ cõẽ: uerũ tale aliqd, ut ꝑdicari de ipſo poſſit maior extremitas, hoc eſt, ſcibile inquãtũ bonũ, & iſtud eſt qđ uoluit, dũ ĩquit (dico aũt, quẽadmodũ qñ bonũ ſcibile monſtratũ fuerit, & qñ ſcibile quid, qm̃ bonũ: uerũ ſi ſimplr̃ ſcibile mõſtratũ fuerit, mediũ ponẽdũ ens: ſi aũt qm̃ bonũ, hoc qđ eſt aliquod ens) ac ſi diceret, Si uolumus ↄcludere ꝑdicatũ ſine determinatione aliq̃, debemus & mediũ accipere ſimplr̃, ac ſine determinatione: ſi autẽ cũ determinatione: mediũ excerpẽdũ determinatũ ac limitatius. (Sit enim a ſcientia) Primũ ponit exẽplũ eius, qđ eſt quo, nõ eius qđ eſt ſimplr̃: puta, Alicuius entis eſt ſciẽtia qm̃ ens, bonũ eſt aliqđ ens, boni ergo eſt ſcia qm̃ ens. (ꝓprię ſubæ) nõ dicit oportere mediũ, quod eſt Aliqđ ens, eẽ definitionẽ minoris extremi, ſed magis ↄtractius ac limitatius, qđ hoı̃, puta ꝓximius, magis hoı̃s ꝓpriã ſubam deſignat: quẽadmodũ aı̃al preſſius ſignificat ꝓpriã hoı̃s ſubam, q̃ corpus aut ſuba. Si igit̃ uelimus ↄcludere, boni eſſe ſciẽtiã inquãtũ aliqđ ens, puta inquãtũ eligibile, mediũ accipiẽdũ aliqđ ens hoc ẽ eligibile, nõ aũt ens ſimplr̃. Quòd ſi mediũ accepiſſemus ens ſimplr̃, nõ aũt ens aliqđ, ad maius ẽt extremũ in ↄclone in reduplicatõe dẽremus ponere ens ſimplr̃, puta, ſi dicamus, Oẽ ens ſcibile qm̃ ens, bonũ ẽ ens: bonũ ergo ẽ ſcibile qm̃ ens. (In ſyllis, q i pte) ſyllos in pte eos uocat, q nõ hñt ſimplex ꝑdicatũ, ſed cũ additiõe ſignificãte qđ hoc, aut quo, aut qũo: hæc. n. & q̃ hęc ſignñant, addita ꝑdicato, faciũt ipſum ꝑticularius: nõ. n. ſilr̃ uẽ, Bonũ eſſe ſcibile, & Bonũ ſcibile eſſe inquãtũ bonũ. in talibus itaq; ſyllis mediũ nõ ẽ accipiẽdũ cõe, quũ ſit ↄclo limitatio pp ſupraꝑdicatũ, ſed ↄtiguũ, & ꝓpriã ſubam ſignñans, aut & idẽ ſupraꝑdicato.

Non eodeꝫ mõ termini exponendi ſunt i ſyllo qñ ſimpliciter, & qñ cũ additiõe q̃piaꝫ ꝑdicatũ in cõcluſiõe ponit̃. Diuerſitas ꝓdõnũ ꝑdi cato additarum.

Regula, q̃ Ariſto. i cõtextu ponit ꝺ ꝑdicamẽtis ſimpliciter & limitatis.

Qua ꝓximiora ſunt rei magis illius ſubam ſignificant.

Oportet autem & tranſumere quę ideꝫ poſſunt, nomina pro nominibus, & orationes pro orationibus, & nomẽ & orationem, & ſemper pro oratione nomen accipere: facilior nãq; terminorum expoſitio: quemadmodum ſi nihil differat dicere, Suſpicabile non eſſe genus opinabilis, aut Opinabile non eſſe quod ſuſpicabile quid: idem enim ſignificatum, pro dicta oratione ſuſpicabile, & opinabile termini ponẽdi.

Alιud tradit theorema,quo faciliorem efficere re/
ſolutionem poſſumus,inquiens,tranſuméda eſſe no
mina pro noibus,& orationes itidé pro orationibus,
maniſeſtiores pro obſcurioribus:& ſi fieri etiá poſſit,
ſemper orationis loco debemus ponere nomen: dico
ſi fieri poſſit,qm̃ ſuperius diximus, hoc non ſemper
poſſe effici:plærũq; enim oratio aliqua pro medio ita
accipienda,q eam non poſſumus in ſimplex nomen
tranſmutare:uerum ſi fieri põt:ſemper pro oratione
nomen accipiendum:facilius:nãq; termini per nomi/
na exponuntur,q̃ orationes:quemadmodum in exé/
plo,ſi nihil differant orationes iſtæ,Suſpicabile nõ eſ/
ſe genus opinabilis,& Opinabile non eſſe, quod ſuſpi
cabile quid:addas tu,Accipienda eſt maniſeſtior ora/
tio:eſt autem hæc,Suſpicabile non eſſe genus opina/
bilis:& ulterius pro ambabus orationibus iſtis,in ex/
poſitione debemus ſimplices terminos ponere,Suſpi
cabile & Opinabile.idem ergo eſt dicere, Suſpicabile
non eſſe genus opinabilis, & Opinabile quod ſuſpica
bile:hic enim eſt modus ſignificandi apud Ariſtotelé
eſſentiale prædicatorum:quemadmodum nãq; inquit
Simplicius in Alpha naturalis auditus, quod Plato
uocabat αὐτοὸν ,Ariſtoteles nuncupat ὅπερ ὄν :unde
& Adraſtus philoſophus,quæcunq; eſſentiá alicuius
conſtituerent, uoluit apud Ariſtotelem uocari cum
hac additione Quod: quare hominem merito dice/
mus eſſe animal rationale & eſſe quod animal ratio/
nale,animal & quod animal,rationale & quod ratio
nale.⁋ Sed mea quidem ſententia,hęc eleganter dicta
ſunt,non tamen uere: ſi enim quæ in tertio Topico/
rum dicit Ariſtoteles , animaduertamus , per Quod
quid,nil aliud intelligemus,quam genus alicuius:ait
namque ibi, Nihil enim dicitur, quod genus quod
non eſt in genere:quare non recte proferemus,homi
nem eſſe quod rationale,quum rationale non ſit ho/
minis genus:nec recte ẽt dr̃,idem eſſe,quod Plato uo
cabat Ipſum ens,& quod Ariſtoteles Quod ens. re/
cte enim dicimus hominem eſſe quod aial:non tñ ho
minem eſſe ipſum aial: nam ὅπερ ζῷον ſignificat aial
genus hominis eſſe: αὐτοζῷον uero ſignificat hominé
ipſam animalis eſſentiam eſſe,quam Plato ideam uo/
care conſueuerat.& q hoc ita ſit, planum legentibus
6. Topicorum,quæq; in libris poſt naturalia lõgo ſer
mone diſputantur:ſed de his alias,ſatis ſit impræſen/
tia,Quod ſuſpicabile idẽ ſignificare, qđ genus opina/
bilis eſſe ſuſpicabile:an uero Quod ens i Alpha natu
ralis auditus ſignificet ipſum ens eſſe genus, quéad/
modũ uoluit Aſpaſius,an uero ens uerũ,hoc eſt,ſub/
ſtantiam,ut Alexander ac reliqui omnes,hęc alibi per
quirenda relinquo,nobis ſufficit attuliſſe, quæ ad cõ
textu intelligendum faciunt,quodq; in uſu Ariſtote
lico frequentiſſimo eſt:nãq; & in Poſterioribus ita di
cebatur,Quod lignum & quod album.

Modus ſignificandi prædicatũ ſubſtátiale apđ Ariſt. Quđ Plato uocabat αὐτοὸν, Ariſto. ὅπερ ὄν uocat.

Contra ſententiá Symplicii & Adraſti.

ὅπερ ζῷον ſignãt aial eſſe genus. αὐτοζῷον ſignãt eſſentiá & ideã animalis.

Quoniam vero non eſt idem, voluptatem eſſe bonum,
& voluptatem eſſe ipſum bonum,non ſimiliter ponendi ter
mini:ſed ſi eſt ſyllogiſmus,q voluptas ipſum bonum,ipſũ
bonum:ſin autem q bonum,bonũ:conſimiliter & in alijs.

Vellẽ,ut ɔtextus iſte dilucidior fieret, lectoré ipſũ
Gręcá edoctũ eſſe dialectũ:ita enim facilius,q̃ dñr,poſ
ſemus intelligere:ſed qm̃ neq; oibus Græca ſcire ɔceſ
ſum,nec ɔtextus ſine græcarũ literarũ cognitione faci
le intelligi põt,nõ abſurdũ exiſtimabo,Græca q̃piam
Latinis cõmiſcere.⁋ Aliđ itaq; theorema tradit ad fa
cilẽ faciendá reſolutioné,inquiens,nõ eſſe cęſendum,
nullá fieri diuerſitaté in exponẽdis terminis,ſi termi/
nus unus cũ articulo ꝓferat̃,ſiue idem abſq; articulo
enũtiet̃,ppea q magno differũt interſtitio dicere,τὴν
ἡδονὴν εἶναι ἀγαθὸν, καὶ τὴν ἡδονὴν εἶναι τ' ἀγαθόν,
hoc eſt uoluptaté eſſe bonũ,ſiue articulo, & uolupta
té eſſe bonũ cũ articulo:qđ nos qm̃ articulos non ha/
bemus,hũc in modũ tráſduximus,Voluptaté eſſe bo
nũ,& uoluptaté eſſe ipſum bonũ:melius certe fuiſſet
ſi potuiſſemus articulũ applicare: ſed qm̃ hoc apud
nr̃os fieri nequit,qđ uolumus,ɔtextus ſenſum uaria
ta aliq̃tiſper ſerie,obſeruauimus:idẽ. n. ẽ dicere apud
græcos τ' ἀγαθὸν,& apud nr̃os,ipſum bonũ:quũ.n.di
cimus,uoluptaté eſſe bonũ,hoc uolumus,uoluptaté
eſſe ex bonorũ numero:quũ aũt uoluptaté eẽ ipſum
bonũ,uoluptaté eſſe ipſum bonorũ genus,unde hæc
falſa,illa fortaſſe uera erit,q̃re,iqt Ariſtoteles, nõ ſunt
in expõne ſilr̃ termini exponẽdi,ſed ſi cõcludere aĩus
ſit,uoluptaté eſſe bonũ ſiue articulo, uoluptaté & bo
nũ ſine articulo debemus terminos ponere:ſin aũt cõ
cludere uelimus,uoluptaté eẽ bonũ cũ articulo,uolu
ptas & bonũ cũ articulo termini ponẽdi ⁋ Et hoc eſt
ẽt,qđ uoluit,Aluli.Roſa.in expõne ſua media,cũ iqt,
Oportet ut accipiat̃ Vs Al cognitionis, ſiue Al articu
lũ:hoc.n.idẽ ſignãt apud Arabicos,qđ apud Græcos
ſuus articulus,puta τοῦ,ὁ,ἡ & apud Hebreos ſuum
ה הידיעה hoc eſt,He cognitionis. qđ iõ He cognitiõis
nũcupat̃,qm̃ ꝓſupponit nomẽ,cui applicat̃ ante fuiſ/
ſe ꝓcognitũ:quéadmodũ & apud græcos articuli ue/
luti ſupra longa expõne ſatis declarauimus: & Daui
dus Tichis in ſuis catholicis,& Apollonius Dyſcolus
in ſuo de conſtructione referunt Verum hæc magis
ad literatoré ac grãmaticum pertinerent, quàm logi/
cum aut philoſophũ.Ad reliqua igitur tráſeamus.

Nõ ſignare idem apud Gręcos terminos cuž articulis poſitos. τ' ἀγαθὸν idẽ qđ ipſum bonũ apud Græcos.

Dictũ Aluidi Roſa. de articulo apud Arabes,qđ pro nat Græcis

Non eſt aũt,neq; eſſe,neq; dicere,quod cui b/ ineſt, huic
omni a/ ineſt: & dicere,cui omni b/ineſt,& a/omni ineſt:nihil
enim prohibet b/ipſi c/ineſſe:non omni auté /vt ſit b /hone
ſtuž quid: c/vero,album:ſi igitur albo alicui ineſt honeſtuž
quid,verum dicere,q albo ineſt honeſtum : ſed non omni
fortaſſe:ſi itaq; a/ ineſt ipſi b/ non omni autem de quo b/ ne/
q; ſi b/omni c/neqž ſi ſolum ineſt,neceſſe a / non quod non
omni:ſed neq; ineſſe. Sin aũt de quocunq; b/vere dicatur,
huic omni ineſt a/accidet a/de quo omni b/dicitur , de hoc
omni dici:ſi tñ a/dicitur de quo vtiqž b/dicatur de omni,ni
hil prohibet,b/ineſſe ipſi c/non omni autež ipſum a/aut om
nino non ineſſe. In tribus itaqž terminis : videlicet de quo
b/ oĩ a /dici:hoc eſt,de quotcũqž b/ dr̃ , de oibus dici & a/ ſi
b/ de oĩ,& a/itidẽ:ſi vero non de omni,nõ neceſſe a/ de oĩ.

Non eſt

re ẽt conſueuimus hanc falſam eſſe, Aliquis hircocer uus eſt aĩal, non qa ſi hircocеruus eſſet, ꝙ ab ipſo aĩal, remoueretur, ſed qm̃ fieri non poteſt, ut hircoceruus ſit: conſimiliter & in propoſito dicendum Quare ſileant qui nouas conuertendi leges introducũt: ſileãt ẽt, qui nouas reduplicatiuorũ ſyllorum coordinationes faciunt, quorum alii dĩt reduplicatiuas coniugationes fieri in prima ac tertia figuris, i ſcđa uero minime. ¶ Alii aũt aliter ẽr, & prolixius ſuas diſtinctiones ꝓſequuntur ex utriſq; reduplicatiuis: & ex altera ĩm̃ cõplicationes cõſtituentes in oĩbus figuris. quorum omnium opiniones miſſas facio, cum quia longe a ueritate aberrant, tum õt ne in infinitum nr̃a pcoferatur oratio: id tñ unum addimus, ꝙ ex ſententia Ariſtotelis reduplicatiuus, & uere reduplicatiuus ſyllus in ſola prima figura, & ſolis affirmatiuis coniugationibus efficitur: quod planum fieri Philoſophus in cõtextu, ſolas eas enumerans, reliqs omnibus omiſſis. Sed his iamiam confectis, ad ſequentia pedem feramus.

Nota ꝙ ex ueris reduplicatiuis ſyllogiſm⁹ ſolus fit in prima figura, ex ſententia Ariſto.

Nõ eſt aũt eadẽ terminoꝝ poſitio: qñ ſimpliciter aliquid ratiocinatũ fuerit: & qñ hoc aliquid aut quo, aut qũo. Dico aũt, quemadmodũ qñ bonum ſcibile monſtratum fuerit: & qñ ſcibile quid, qm̃ bonum: verum ſi ſimpliciter ſcibile mõſtratum fuerit, medium ponendũ ens: ſin aũt qm̃ bonũ hoc quod eſt, aliquod ens. Sit enim a/ Scientia qm̃ ens: in quo b/ ens aliquod: in quo c/ bonum. Verũ itaq; a/ de b/ pdicare. erat enĩ ſcientia alicuius entis, qm̃ aliquod ens: ſed & b/ de c/ quod enim in quo c/ ens aliquod: quare & a/ de c/ Erit igitur ſcientia boni qm̃ bonum: nãq; aliquod ens erat proprie ſubſtantię ſignum. Si vero ens medium poſitum fuiſſet, & ad extremum ens ſimpliciter, & nõ dictum eſſet Aliquod ens, non eſſet vtiq; ſyllus, ꝙ eſt ſciẽtia boni, qm̃ bonum: ſed qm̃ ens: vt in quo a/ ſcientia qm̃ ens: in quo b/ ens: in quo c/ bonum. Manifeſtum igitur, quod in ſyllogiſmis, qui in parte, ita accipiendi ſunt termini.

Dicunt nõnulli, intentionẽ eſſe Philoſophi, hoc in loco pertractare, qũo fiat minoris reduplicatio ſupra mediũ. Nos aũt aliter cum Philopono atq; Alexãdro uolumus intentionẽ Ariſtotelicam eſſe, tradere aliud theorema, per qđ facilẽ poſſimus reſolutionẽ facere: plærũq; enim in excerpendo medium, longe aberramus: quare nõ oportet, inquit, in ſyllorum reſolutiõibus eandem & ſimilẽ poſitionẽ ac terminorũ inquiſitionẽ facere, qñ ſimpliciter aliquid in ɔclone prædicetur, & qñ cũ additione quapiam, quẽadmodum paulo ante monſtratũ fuerat in habentibus pdicatũ reduplicatũ. & hoc eſt qđ ſignificat, cũ dixit (qñ ſimpl'r aliqd rõcinatũ fuerit: & qñ hoc aliqd, aut quo, aut qũo) ſupcapdicatorũ nãq; alia: quid eſt pdicatũ, ſignificãt, ut Aequicrus duos rectos hẽt ingtum triãgulus: alia quo, uc Sanũ eſt ſcibile, ſm qđ bonũ: alia qũo, uc Hircoceruus eſt opinabile, ſm qđ non ens. ſunt itaq; non nullę pdicationes tales in qbus aliquid ſuprapdicat: ſunt aũt & alię ſimplices, in qbus pdicatũ ſine additione pfert, ut Iuſtitia ẽ ſcibile. Quũ igit, inquit, ſit talis

Non eodẽ modo termini exponendi ſunt i ſyll'o qñ ſimpliciter, & qñ cũ additiõe q̃ plaꝫ pdicatũ in cõcluſiõe ponit.

Diuerſitas ɔdõnũ pdi

in ſyllis uarietas, nõ oportet eodẽ pacto terminos q̃rere in ſimplicibus pdicatis, & in iis, q̃ ſunt cũ additiõe: ſed qñ ſimplex ſit ɔclo, medius terminus cõior ponẽdus ẽ, q ſimpl'r inſit ſubiecto termino: de quo uidelicet & pdicatũ uerè pdicet, ut ens: fiet enim hũc in modũ ſyllis, Oẽ ens ſcibile, Iuſtitia eſt ens, iuſtitia itaq; ſcibile. Si uero ɔclo nõ ſit ſimplex, ſed hũerit aliqd additũ, nõ opꝫ ampli⁹ mediũ terminũ ſimpl'r & cõiter inexiſtentẽ q̃rere: ſed ꝓximiorẽ, ac eo mõ inexiſtẽtẽ, quo maior extremitas de ipſo uera erit cũ additiõe pdicta, nã ſcibile ſimpl'r uerũ erat de ente pdicare, non aũt ſcibile inquãtũ bonũ. qm̃ ens cõius eſt, & in plus q̃ pdicatũ. non. n. uera eſt ꝓpõ, dicens, Oẽ ens eſt ſcibile inq̃tũ bonũ: nãq; nõ oẽ ens eſt bonũ, neq; ex entibus ſola bona ſcibilia: ſiquidẽ eadẽ eſt ɔtrariorũ ſciẽtia: non itaq; amplius erit medius terminus ens ſed aliqd cognatius ac ꝓximius ſubiecto, & nõ ſil'r cõe: uerũ tale aliqd, ut pdicari de ipſo poſſit maior extremitas, hoc eſt, ſcibile inquãtũ bonũ, & iſtud eſt qđ uoluit, dũ iquit (dico aũt, quẽadmodũ qñ bonũ ſcibile monſtratũ fuerit, & qñ ſcibile quid, qm̃ bonũ: uerũ ſi ſimpl'r ſcibile mõſtratũ fuerit, mediũ ponẽdũ ens: ſin aũt qm̃ bonũ, hoc qđ eſt aliquod ens) ac ſi diceret, Si uolumus ɔcludere pdicatũ ſine determinatione aliq̃, debemus & mediũ accipere ſimpl'c, ac ſine determinatione: ſin autẽ cũ determinatione: mediũ excerpẽdũ determinatũ ac limitatius. (Sit enim a ſcientia) Primũ ponit exẽplũ eius, qđ eſt quo, nõ eius qđ eſt ſimpl'r: puta, Alicuius entis eſt ſciẽtia qm̃ ens, bonũ eſt aliqđ ens, boni ergo eſt ſcia qm̃ ens. (ꝓpcię ſubæ) nõ dicit oportere mediũ, quod eſt Aliqđ ens, eẽ definitionẽ minoris extremi, ſed magis ɔtractius ac limitatius, qđ hoĩ, puta ꝓximius, magis hoĩs ꝓpriã ſubam deſignat: quẽadmodũ aĩal preſſius ſignificat ꝓpriã hoĩs ſubam, q̃ corpus aut ſuba. Si igit uelimus ɔcludere, boni eſſe ſciẽtiã inquãtũ aliqđ ens, puta inquãtũ eligibile, mediũ accipiẽdũ aliqđ ens hoc ẽ eligibile, nõ aũt ens ſimpl'r. Quòd ſi mediũ accepiſſemus ens ſimpl'r, nõ aũt ens aliqđ, ad maius ẽt extremũ in ɔclõne in reduplicatõe dẽremus ponere ensᵃ ſimpl't, puta, ſi dicamus, Oẽ ens ſcibile qm̃ ens, bonũ ẽ ens: bonũ ergo ẽ ſcibile qm̃ ens. (In ſyllis, q ĩ pte) ſyllos in pte eos uocat, q nõ hñt ſimplex pdicatũ, ſed cũ additiõe ſignificãte qđ hoc, aut quo, aut qũo: hæc. n. & q̃ hęc ſignãnt, addita pdicato, faciũt ipſum pticularius: nõ. n. ſil'r ule, Bonũ eſſe ſcibile, & Bonũ ſcibile eſſe inquãtũ bonũ. in talibus itaq; ſyllis mediũ nõ ẽ accipiẽdũ cõe, quũ ſic ɔclo limitatio pp ſuprapdicatũ, ſed ɔtiguũ, & ꝓpriã ſubam ſignãns, aut & idẽ ſuprapdicato.

cato additarum.

Regula, q̃ Ariſto. i cõtextu ponit ð pdicamẽtis ſimpliciter & limitatis.

Qua primiora ſunt rei magis illius ſubam ſignificant.

Oportet autem & tranſumere quę ideꝫ poſſint, nomina pro nominibus, & orationes pro orationibus, & nomẽ & orationem, & ſemper pro oratione nomen accipere: facilior nãq; terminorum expoſitio: quemadmodum ſi nihil differat dicere, Suſpicabile non eſſe genus opinabilis, aut Opinabile non eſſe quod ſuſpicabile quid: idem enim ſignificatum, pro dicta oratione ſuſpicabile, & opinabile termini ponẽdi.

Aliud tradit theorema, quo faciliorem efficere reſolutionem poſſumus, inquiens, transſumēda eſſe nomina pro noībus, & orationes itidē pro orationibus, manifeſtiores pro obſcurioribus: & ſi fieri etiā poſſit, ſemper orationis loco debemus ponere nomen: dico ſi fieri poſſit, qm̄ ſuperius diximus, hoc non ſemper poſſe effici: plærūq; enim oratio aliqua pro medio ita accipienda, ꝙ eam non poſſumus in ſimplex nomen tranſmutare: uerum ſi fieri pōt: ſemper pro oratione nomen accipiendum: facilius: nāq; termini per nomina exponuntur, q̄ orationes: quemadmodum in exēplo, ſi nihil differant orationes iſtæ, Suſpicabile nō eſſe genus opinabilis, & Opinabile non eſſe, quod ſuſpicabile quid: addas tu, Accipienda eſt manifeſtior oratio: eſt autem hæc, Suſpicabile non eſſe genus opinabilis: & ulterius pro ambabus orationibus iſtis, in expoſitione debemus ſimplices terminos ponere, Suſpicabile & Opinabile. idem ergo eſt dicere, Suſpicabile non eſſe genus opinabilis, & Opinabile quod ſuſpicabile: hic enim eſt modus ſignificandi apud Ariſtotelē eſſentiale prædicatum: quemadmodum nāq; inquit Simplicius in Alpha naturalis auditus, quod Plato uocabat αὐτοὸν, Ariſtoteles nuncupat ὅπερὸν: unde & Adraſtus philoſophus, quæcunq; eſſentiā alicuius conſtituerent, uoluit apud Ariſtotelem uocari cum hac additione Quod: quare hominem merito dicemus eſſe animal rationale & eſſe quod animal rationale, animal & quod animal, rationale & quod rationale.

Modus ſignificandi prædicatū ſubſtātiale apd Ariſt. Q. d Plato uocabat αὐτοὸν, Ariſto. ὅπερ ὂν uocat.

¶ Sed mea quidem ſententia, hęc eleganter dicta ſunt, non tamen uere: ſi enim quæ in tertio Topicorum dicit Ariſtoteles, animaduertamus, per Quod quid, nil aliud intelligemus, quam genus alicuius: ait namque ibi, Nihil enim dicitur, quod genus quod non eſt in genere: quare non recte proferemus, hominem eſſe quod rationale, quum rationale non ſit hominis genus: nec recte ēt dr̄, idem eſſe, quod Plato uocabat Ipſum ens, & quod Ariſtoteles Quod ens. recte enim dicimus hominem eſſe quod aīal: non tñ hominem eſſe ipſum aīal: nam ὅπερ ζῷον ſignificat aīal genus hominis eſſe: αὐτοζῷον uero ſignificat hominē ipſam animalis eſſentiam eſſe, quam Plato ideam uocare conſueuerat. & ꝙ hoc ita ſit, planum legentibus 6. Topicorum, quæq; in libris poſt naturalia lōgo ſermone diſputantur: ſed de his alias, ſatis ſit impræſentia, Quod ſuſpicabile idē ſignificare, qđ genus opinabilis eſſe ſuſpicabile: an uero Quod ens ī Alpha naturalis auditus ſignificet ipſum ens eſſe genus, quēadmodū uoluit Aſpaſius, an uero ens uerū, hoc eſt, ſubſtantiam, ut Alexander ac reliqui omnes, hęc alibi perquirenda relinquo, nobis ſufficit attuliſſe, quæ ad cōtextu intelligendum faciunt, quodq; in uſu Ariſtotelico frequentiſſimo eſt: nāq; & in Poſterioribus ita dicebatur, Quod lignum & quod album.

Contra ſententiā Symplicii & Adraſti.

ὅπερ ζῷον ſignāt aīal eſſe genus. αὐτοζῷον ſignāt eſſentiā & ideā animalis.

Quoniam vero non eſt idem, voluptatem eſſe bonum, & voluptatem eſſe ipſum bonum, non ſimiliter ponendi termini: ſed ſi eſt ſyllogiſmus, ꝙ voluptas ipſum bonum, ipſius bonum: ſin autem ꝙ bonum, boni, conſimiliter & in aliis.

Vellē, ut cōtextus iſte dilucidior fieret, lectorē ipſū Gręci edoctū eſſe dialectū: ita enim facilius, q̄ dñr, poſſemus intelligere: ſed qm̄ neq; oībus Græca ſcire cōceſſum, nec cōtextus ſine græcarū literarū cognitione facile intelligi pōt, nō abſurdū exiſtimabo, Græca q̄piam Latinis cōmiſcere. ¶ Aliđ itaq; theorema tradit ad facilē faciendā reſolutionē, inquiens, nō eſſe cēſendum, nullā fieri diuerſitatē in exponēdis terminis, ſi terminus unus cū articulo ꝓferat̃, ſiue idem abſq; articulo enūtiet̃ ꝓpea ꝙ magno differūt interſtitio dicere, τὴν ἡδονὴν εἶναι ἀγαθὸν, καὶ τὴν ἡδονὴν εἶναι τ' ἀγαθόν, hoc eſt uoluptatē eſſe bonū, ſine articulo, & uoluptatē eſſe bonū cū articulo: qđ nos qm̄ articulos non habemus, hūc in modū trāſduximus, Voluptatē eſſe bonū, & uoluptatē eſſe ipſum bonū: melius certe fuiſſet ſi potuiſſemus articulū applicare; ſed qm̄ hoc apud nr̄os fieri nequit, qđ uolumus, cōtextus ſenſum uariata aliq̄tiſper ſerie, obſeruauimus: idē. n. ē dicere apud græcos τ' ἀγαθὸν, & apud nr̄os, ipſum bonū: quū. n. dicimus, uoluptatē eſſe bonū, hoc uolumus, uoluptatē eſſe ex bonorū numero: quū aūt uoluptatē eē ipſum bonū, uoluptatē eſſe ipſum bonorū genus, unde hæc falſa, illa fortaſſe uera erit, q̄re, iq̄t Ariſtoteles, nō ſunt in expōne ſilr̄ termini exponēdi, ſed ſi cōcludere aīus ſit, uoluptatē eſſe bonū ſine articulo, uoluptatē & bonū ſine articulo debemus terminos ponere: ſin aūt cōcludere uelimus, uoluptatē eē bonū cū articulo, uoluptas & bonū cū articulo termini ponēdi.

Nō ſigſicare idem apud Gręcos terminos cū articulis poſitos. τ' ἀγαθὸν idē qđ ipſū bonū apud Græcos.

¶ Et hoc eſt ēt, qđ uoluit, Aluli Roſa. in expōne ſua media, cū iq̄t, Oportet ut accipiat̃ Vs Al cognitionis, ſiue Al articulū: hoc. n. idē ſignāt apud Arabicos, qđ apud Græcos ſuus articulus, puta τον, ὁ, ἡ & apud Hebreos ſuum ה הידיעה hoc eſt, He cognitionis. qđ iō He cognitiōis nūcupat̃, qm̄ ꝑſupponit nomē, cui applicat̃ ante fuiſſe ꝓcognitū: quēadmodū & apud græcos articuli uelut ſupra longa expōne ſatis declarauimus: & Dauidus Tichis in ſuis catholicis, & Apollonius Dyſcolus in ſuo de conſtructione referunt. Verum hæc magis ad literatorē ac grāmaticum pertinerent, quàm logicum aut philoſophū. Ad reliqua igitur trāſeamus.

Dictū Alulidi Roſa. de articulo apud Arabes, qđ ꝓſonat Græcis

Non eſt aūt, neq; eſſe, neq; dicere, quod cui b/ ineſt, huic omni a/ ineſt: & dicere, cui omni b/ ineſt, c a/ omni ineſt: nihil enim probibet b/ ipſi c/ ineſſe: non omni autē / vt ſit b / boneſtū quid: c/ vero, album: ſi igitur albo alicui ineſt boneſtū quid, verum dicere, ꝙ albo ineſt boneſtum: ſed non omnī fortaſſe: ſi itaq; a ineſt ipſi b/ non omni autem de quo b/ neq; ſi b/ omni c/ neq; ſi ſolum ineſt, neceſſe a / non quod non omni: ſed neq; ineſſe. Sin aūt de quocunq; b/ vere dicatur, huic omni ineſt a/ accidet a/ de quo omni b/ dicitur; de hoc omni dici: ſi tñ a/ dicitur de quo vtiq; b/ dicatur de omni, nihil probibet, b/ ineſſe ipſi c/ non omni autē ipſum a aut omnino non ineſſe. In tribus itaq; terminis: videlicet de quo b/ oī a/ dici: hoc eſt, de quotcūq; b/ dr̄, de oībus dici & a/: & ſi b/ de oī, & a/ itidē: ſi vero non de omni, nō neceſſe a/ de oī.

Non eſt

Dicunt nõnulli intentionem eſſe Ariſtotelicã, mõſtrare q in prima figura non poteſt ulis affirmatiua concludi, niſi utreq propoſitiones ſint ules. de maiore nãq nemini dubium, q ſi concluſio ſit ulis, oportere ipſam ulem eſſe: ſed de minore hoc mõſtrat impręſentia. Hæc illi. Sed, pace eorum dixerim, nõ recte ſentiunt: ſi enim hoc faceret, ſuperflue faceret: nã de hoc ſatis pertractatum eſt ſupra, ubi agebamus de ſyllogiſmi ſtructura. ¶ Aliud itaq eſt qd, hoc in loco uult Philoſophus: qm.n. complures antiquorum non utebantur inter diſputandũ manifeſto ſyllo, ſed quaſi ex una propoſitione concluſionem inferebãt, ex una inquã propoſitione non ſimpliciter prolata, ſed potius eo modo conuerſa, quo ppões conuertere in .2. Priorum uolumine docet Ariſtoteles) Qm, inquã, hoc ita eſt: docet nunc Philoſophus, quõ tales ſylli reſoluendi, dicens, non eſſe idem ſm rei naturam, neq etiam ſm proferendi modum, Cui b/ineſt, huic omni a/ineſſe: & Cui omni b/ineſt, huic omni a/ineſſe, propterea q quum utraq iſtarum binas contineat propoſitiones, hæc quæ dicit Cui omni b/ineſt, huic omni a/ ineſſe, idem uult ac ſi diceremus, Oẽ c/a/oẽ c/b/illa uero quæ inquit, Cui b/ineſt, huic omni a/ineſſe, ſignificat, quod oẽ c/a/& q c/eſt b/hoc enim fieri poteſt, q aliqd c/ſit b/non tñ q omne c/ſit b/puta ĩ exemplo, Sit b/honeſtum aliquid, c/uero album: ſi igitur aliquod albũ ſit honeſtum, uerum eſt dicere q honeſtum ineſt albo, non tñ fortaſſe, q honeſtum inſit omni albo: dico autem fortaſſe, quemadmodum & Alexãder atteſtatur, qm indefinita (ueluti ſupra plerũq diximus) nõ ſolum de propoſitione in parte uerificatur, ſed & de ulr prolata. (Si itaq ineſt ipſi b/) ſenſus ẽ, Si maior in prima figura ſit, aut indefinita, aut in parte, minore qũocunq ſe habente, non ſolũ non ſequitur ulis concluſio ex neceſſitate, ſed neq etiam indefinita: hoc eſt ergo, quod dicit, ſi a/maior extremitas ineſt ipſi b/medio termino, non aũt omni inſit b/ſiue b/medius ĩ minore accipiatur ineſſe omni c/minori extremo: ſiue ẽt non omni ineſſe, ſed ſolum ineſſe, ut minor ſit indefinita: non ſolum nõ eſt neceſſarium, q inſit omni, ſed neq etiam neceſſariũ, q ſimpliciter inſit. hoc eſt, non ſolum non ſequitur ex neceſſitate concluſio ulr affirmatiua, uerum neque cõcluſio indefinita: & hoc eſt, quod uoluit, dum inquit, Neceſſe a/non q nõ omni. ſed neque ineſſe. (Si autem de quocunq b/) τὸ καθ' ὅτου inquit Alexãder, æquale eſt, τῷ κατὰ παντους, & ideo nos trãſduximus, De quocũq: eſt autem ſenſus, Quòd ſi utræq propoſitiões ulr affirmatiuę ſint & ueræ, ex his ſequetur concluſio ulr affirmatiua & uera. & hoc eſt, quod uoluit, dum inquit, (ſi autem de quocũq b/uerè dicatur, huic omni ineſt a/ accidet a/de quo omni b/dicitur, de hoc omni dici) hoc eſt, Si a/maior extremitas prædicetur de omni b/medio, & b/de omni c/minore, ſequitur q accidet ex neceſſitate a/in concluſione prædicari de oi c/ puta in exẽplo, Sit a/aĩal, b/rationale, c/homo: Animal de oi rationali, b/de omni homine, a/igitur de omni homine. (Si tñ a/) ſenſus eſt, Si maior accipiatur in parte, cum minore uli, nihil ſequi ut ex neceſſitate: & hoc, qm ſupra monſtrauimus in prima figura, ſi maior in parte extiterit, nullam fieri ſyllogiſticam cõplicationem: ait ergo, Si a/dicatur de illo, de quo oĩ dicitur b/ nihil phibet q b/medium inſit oĩ c/in minore: & ipſum a/non ſolum nõ inſit oi c/minori extremo in concluſione, ĩmo quod amplius, neq oĩno iſit: hoc aũt & paulo ſupra dixeramus. (In tribus itaq terminis) ſenſus eſt, Quòd in talibus ppõnibus, q potẽtia tres hñt terminos quales ſunt, quas nunc expoſuit, q̃q; à Theophraſto, referente Alexandro, κατὰ πρόσληψιν, ſeu ſm aſſumptionem nuncupantur, propterea q hæ quodã modo tres hñt terminos: in hac enim de quo oĩ b/ de illo & a/oĩ, in duobus terminis a/& b/quaſi & tertius cõpræhenditur: præterq̃ q non ſimiliter determinatus eſt & manifeſtus, quẽadmodum illi: in talibus in quã ppõnibus, quæ ſola dictione differunt à categoricis, ut inquit Theophraſtus in lib. de affirmatione, quum dicimus, De quo oĩ b/de illo oĩ a/ſignificamus q de quibuſcũq b/dr̃, de illis oĩbus & a/dr̃: & Quòd ſi b/de oĩ dr̃ c/q & a/de oĩ c/dr̃ in ↄcluſione: ſi uero b/ non de oĩ dicatur c/ſed puta de aliquo, aut indefinite, non eſt neceſſariũ, a/de oi c/in concluſione dici: Et hęc Ariſtoteles de talium rõnũ reſolutione. ¶ Iuniores tñ referent Alexandro, non appellabãt rões iſtas ſyllogiſticas, ſed παρεπτικὰς, hoc eſt, ↄſecutiuas: qm in his ex ppoſitionibus neceſſario ſequeretur cõcluſio, nõ aũt ſm ordinem ſyllogiſticum eſſent diſpoſitæ: fit aũt & in huiuſcemodi cõplicatiõibus fallacia, eo q Penè: ſeu ut Græce loquãt παρὰ μικρὸν, ppea q exiſtimamus idem eſſe, Cui b/ineſt, illi oĩ a/ineſſe/ & Cui oĩ b ineſt, illi oĩ a/ineſſe. qd tñ non eſt uerum, & ideo plærũq decipimur, quẽadmodum & in plerijſq alijs accidit, ut in perpulchro exẽplo, qd ponit Alexãder, Si nihil eſt, neq dies eſt: ſi non eſt dies, eſt nox, ergo ſi nihil eſt, nox eſt: in hoc enim conſimiliter accidit fallacia in eo q Penè: qm exiſtimamus nihil differre ſimpliciter dicere, Si non eſt dies, eſt nox, & dicere cum alia additione, Si nihil eſt, non eſt dies, ſi non eſt dies, eſt nox: hęc enim q̃ maximo à ſeinuicem differũt interſtitio.

Expoſitio quorundam falſa

Expoſitio Buranæ

Nota drĩã inter has ppónes, Cui oi ineſt b, & Cui ineſt b / huic oi a/ineſſe.

Nota drĩm Alexan. de ppónibus ſupradictis quas Gręci iũiores uocabãt παρεπτικὰς. i. ↄſecutiuas nõ aũt ſyllogiſticas.

Nota exẽplum pulchrũ Alexandri.

Non oportet aũt exiſtimare penes id qđ exponimus, aliquid accidere abſurdũ: nihil enim vtimur eo, quod eſt hoc aliquid eſſe, ſed quẽadmodũ Geometra pedalẽ, & rectam hanc, & ſine latitudine dicit, quę non ſunt: verũ non ſic vtiĩ, tanq̃ ex his ratiocinans: omnino enim quod non eſt, vt totum ad partem, & aliud ad hoc, vt pars ad totum, ex nullo talium monſtrat ipſe monſtrans, neq fit ſylls: expõne vero ſic vtimur, quemadmodũ & ſenſatione ad diſcentem dicentes: non enim ſic tanq̃ q ſine hoc demonſtrari non poſſit, quemadmodum ex quibus ſyllogiſmus.

Occurrit tacitæ qõni: poſſet enim quiſpiã nõ ĩmerito dubitare, circa ſuperius diſputata, ingens, ea q̃ diximus, non ob id uera eſſe, quia ita ſe habeãt: ſed qm elementis uſi ſumus, dũ exponeremus complicatio-

nes,ac theoremata, q̃ ſupra tradidimus : quapropter relinquetur,ea uera eſſe,non ex parte formæ ſyllogiſticæ,ſed iuxta materiã ipſam,qua male uiebamur in theorematis exponendis. ¶ Solués itaq; dubitationẽ iſtam,Philoſophus ait,non hæc accidere penes expoſitionem,qua uſi ſumus:qm̃ exẽpla adduximus, nõ ꝙ ita penitus res ſe haberet,ſed ut addiſcentes melius ꝑciperent:quẽadmodum & Geometra in expoſitionibus ſuis pedalẽ plærũq; ac rectam , & ſine latitudine uocat lineã,quæ tñ neq; pedalis eſt,neq; recta, neq; ſine latitudine:nãq; ueluti in Poſterioribus ẽt dicitur, Geometra nihil concludit ſm̃ hanc lineã , quam ipſe poſuit,ſed quæ ꝑ hæc oſtenduntur:qm̃, quemadmodum in Beta naturalis auditus inquit Ariſtote. Mathematicus abſtrahit , & abſtrahẽtes mendacium nõ cõmittunt:non igitur utimur huiuſcemodi expoſitione tanq̃ ꝑ hanc rõcinãtes,ac ſyllm̃ faciẽtes:qm̃ nũq̃ fit uere ſyllus,niſi aliquid ſe habeat ut totum,& aliqd ut pars,hoc eſt,ut aliud ſit prædicatum , aliud ſubiectum:hoc enim ſignificat totum & pars:eſt aũt complicatio hæc propoſitionum in prima figura,dixit autem(ut totum) qm̃ non ſemper prædicatum ſe habet in plus,& ſubiectum ĩ minus.ſed aliqñ retrouerſum,aut æq̃liter.(Expoſitione uero ſic utimur.)hoc eſt,quemadmodum in mathematicis ſenſu addiſcentes utimur,deſcribentes pedalem, quæ non eſt pedalis:& rectam,quæ non eſt recta , eo ꝙ non poſſumus ſola imaginatione demonſtrationem facere ita : & in his uſi ſuimus expoſitione,dicentes, ipſum addiſcentem melius quę dicuntur percipere:non tñ hoc dico, ꝙ ſenſu ac expoſitione utamur,tanquam ſine his demonſtratio fieri nequeat,quemadmodum dicere cõſueuimus , demonſtrationem effici non poſſe ſine iis propoſitionibus,ex quibus cõſtruitur ſyllus: ſed ſenſu atq; expoſitione utimur,quemadmodum & Philoponus in Poſterioribus inquit, tanq̃ cauſa iſtrumẽtaria:neq; enim phas eſt,ꝙ uilius dignioris ſit cauſa, puta ſenius demonſtrationis aut ſcientiæ : ſed anima noſtra tanquàm ſopita & dormiens,per ſenſum excitatur,& expergiſcitur,ut qui igniculum in nobis exiſtentem moueat,& accendat:ueluti in exemplo ac ſimilitudine,non cognoſcebatur Vlyſſes Homericus, niſi forte ſortuna cicatrix antiquiſſima ſub oculos deueniſſet:hac uiſa,ſtatim agnitus eſt:non ꝑpea ꝙ cicatrix cauſa fuerit,hanc cognitionem efficiẽs,ſed potius inſtrumentaria quædam occaſio, per quam talis notitia genita eſt. ita igitur & in propoſito elementorũ expoſitio,tanquã inſtrumentũ ac uia ad ea quæ uolumus,intelligẽda nos deducit. Expoſitionem uero nũcupauit elementorum appoſitionem, qualem mathematici faciunt:unde & Proclus in.1.elemẽtorum Euclidæ,uult problema ſex in partes diſtingui ac ſecari, propoſitionem,expoſitionem,determinationem,confirmationem,demonſtrationem,& cõcluſionem:Propoſitio eſt,quæ dicit,quid datum,quid quæſitũ:Expoſitio , quæ datum ac concluſum præparat ad conceſſum:Determinatio,quid eſt ipſum quæſitum,definit:Confirmatio ad q̃ſitum uenandum conceſſum accommodat:Demonſtratio, ex conceſſis cõcludit ꝓpoſitum:Concluſio iterum ad propoſitionem reuertitur,confirmans quod monſtratur. Sed de his hactenus.Hoc igitur in loco,quemadmodum ex ſententia diximus Alexãdri atq; Philoponi,intentio eſt Ariſtotelica,occurrere tacitæ obiectioni,cur ſit, ꝙ elementorum expoſitione utatur,quum tñ unum reſpectu alterius,neq; totius,neq; partis rationem habeat. Nonnulli tñ non hanc dicunt eſſe Philoſophi intentionẽ, ſed magis uelle ipſum errorem quorundam emendare,credẽtium,quia dum terminos exponimus ipſos ſm̃ rectum exponimus,ita ẽt eos intelligendos ac cõſtituendos eſſe in propoſitionibus ſm̃ rectum, quod tamen falſum eſt:Hæc illi. Sed mea ſentẽtia longe antiquior eſt prior expoſitio.

Exẽpla adducunt,nõ quia ita ſe res hẽat oino:ſꝫ ut diſcẽtes melius ꝑcipiãt.

Sẽſus & expõ ſunt cãę iſtãriæ ad cognoſcendũ nõ principales.

Problema ſex in partes ſecari.

Non latent autem nos, ꝙ in eodem ſyllo non oẽs concluſiones per vnam figuram ſunt,verum hęc per hanc: illa vero,per aliam. Planum igitur,ꝙ reſolutiones ita faciendũ:qm̃ autem non oẽ problema in omni figura, ſed in vnaquaq; ordinate,manifeſtum ex concluſione , in qua figura quęrendum.⁊ ex rationibus,quę ſunt ad definitionem,quęcunq; ad vnum aliquid redarguunt eorum, quę ſunt in definitione,ad ꝙ redargutum eſt ponendum terminũ, ⁊ non totam rationem,accidet enim minus conturbari ꝓꝑ longitudinem:quemadmodum ſi aquam monſtrauit, quoniam humidum potabile:potabile ⁊ aquã terminos ponendũ.

Qm̃ ſermo eſt de reſolutione : ſunt autem plures ex ſyllogiſmis compoſiti,ueluti ſupradiſtinximus,ſcire,inquit,oportet,ꝙ in talibus ſyllogiſmis,nõ omnes concluſiones per unam concluduntur figuram ſemper,ſed accidit aliqñ oẽs fieri in una,nõnũquã unam in una,& aliam in alia: puta in exemplo , ſi dicamus, Omne b/a/omne c/b/omne d/c/ergo omne d/a/Omne corpus ſubſtãtia,omne animal corpus,omnis homo animal,concluſiones huius ſyllogiſmi oẽs ſunt in prima:iterum ſi dicamus,Nullum b/a/omne c/a/ oẽ d/b/ nullum ergo d/c/Nullum inanimatum eſt aial,oẽ ſenſibile eſt animal,omnis lapis inanimatum , nullus lapis ſenſibile:oẽs ſunt in ſecunda . Itidẽ & in tertia oẽs finem,ſi dixerimus,Oẽ c/a/omne c/ b/oẽ/ b/d/ aliquod ergo d/a:Omnis homo ſubſtantia, omnis homo coloratum,omne coloratum quale, aliquod igitur quale ſubſtantia. Fiunt & cõpoſiti ſylli,alterius habentes cõcluſiones,unam in prima,alteram in ſecũda:ut in exẽplo,Omne b/a/oẽ c/b/nullum d/ a/ nullũ ergo d/ c/ Oẽ corpus ſubſtãtia,oẽ aial corpus,nullus numerus ſubſtantia,nullus itaq; numerus aial. Sunt & qui unã habeant in prima,alterã ĩ tertia:ut Oẽ b/a/oẽ c/b/ oẽ/c/d/ aliqđ igiẽ d/a/Oẽ aial corpus,oïs hõ aial , aliquis hõ ẽ albũ,aliquod igitur albũ corpus. Sunt & alii,unã habentes in ſcđa,alteram in tertia,ut Nullum b/a/oẽ c/a/ oẽ c/d/aliquod d/nõ eſt b:Nullus hõ inanimatus, oïs lapis inanimatus, oïs lapis iſenſibilis , aliqs ergo lapis non eſt homo. Poſſumus & oẽs ſibiinuicem figuras

miſcere,

miſcere,ut una ſit in prima,altera in ſecũda, & alia in tertia,puta.Oẽ b/a/oẽ c/b/nullum d/a/ oẽ d/e/ aliquod igitur e/nõ/ẽ c/ Oẽ aial ſenſibile, oĩs hõ aial, nullus lapis ſenſibile,oĩs lapis corpus,aliquod itaq; corpus nõ eſt hõ:quum itaq; ita ſit,ꝙ aliqñ oẽs cõcl'ones in una ſint figura aliqñ una in una,alia in alia, debemus ita ẽt reſolutiones facere,aliqñ in unam figurã, aliqñ in plures:& qm̃ ex ſuperioribus manifeſtum, quæ ↄcl'ones in quacũq; concludãtur figura,planum ẽt,in quã figuram facienda ſit reſolutio.(Et ex rationibus,quę ſunt in definitione) Aliud Theorema tradit,quo facilem poterimus facere reſolutionẽ: ait enim fieri aliqñ rationes aliquas,quibus deſtruimus definitionẽ,mõſtrantes particulam aliquã definitionis non ineſſe definito:oportet enim nõ ſolũ totã ſimul definitionem de definito ꝓdicari,ſed & quãcũq; ipſius partem p ſe: & ꝓpea,quum aliqua,inquit,ratione partẽ definitionis,nõ aũt totam redarguimus definitionẽ,debemus tm̃ ponere in terminis partem illam,ad quã ſit redargutio,non autem rationem ac definitiõem totam:accidit enim minus perturbari condiſputantes à longitudine orationis:ſi enim totam poneremus definitionem,nimis longa eſſet diſputatio nr̃a,& faſtidium pareret non mediocre:quẽadmodum in exẽplo, ſi quis definiret aquam,dicens,Aquam eſſe humidũ potabile,non debemus totam iſtam definitionẽ exponendo afferre,qm̃ non deſtruimus oẽs partes,ſed eam tm̃ in medium debemus adducere, quam perimere intẽdimus:ꝙ enim aqua ſit humidum,planum eſt: ꝙ autẽ ſit potabile,hoc eſt quod in redargutionem uenit: redarguitur aũt,inquit Alexander,definitio,qñ nõ poteſt idem ineſſe definitioni & definito: & hoc eſt in ſecunda figura:aut ẽcõuerſo,quum non pñt eidem ineſſe definitio & definitũ:& hoc ſit in tertia figura Plurimi loci alii ſunt ad deſtruendam definitiõem, quos impræſentia cõnumerare ſuperuacaneum,ac de quibus cum diligẽtia pertractatur in.6. Topico,ſed quæ faciunt ad faciliorẽ reſolutionẽ, hæc ſunt q̃ diximus.

Quũ partẽ aliqñ definitionis redarguimus nõ tota definitio,ſed pars illa eſt in rõne ponenda.

Põt redargui definitio duob' modis, de mente Alexandri.

Amplius autem ex ſuppoſitione ſyll'os non tentandum reducere:non enim eſt ex poſitis reducere: nãq; non ſunt oſtenſi per ſyllm̃,ſed per compoſitionem confeſſi oẽs,quẽadmodum ſi ſupponens, Si vna quędam potentia non ſit contrariorum,neq; ſcientiam vnam eſſe: poſtea diſputatũ ſit,ꝙ non eſt vna potentia contrariorum, vt ſi ſanabilis & ęgrotabilis:ſimul enim idem erit ſanabile & ęgrotabile: ꝙ itaq; non eſt vna oĩum contrariorum potentia, monſtratũ eſt:ꝙ autem ſcientia non eſt,non fuit monſtratũ: atqui confiteri neceſſarium,ſed non ex ſyll'o,verum ex ſuppoſitione: hanc igitur non eſt reducere:ꝙ aũt non vna eſt potẽtia: ſic enim fortaſſe & ſyllus eſſet,illud vero ſuppoſitio.

Qm̃ ſuperius dixerat,quicquid oſtenſiuo mõſtratur ſyll'o,poſſe idem & ſuppoſitorio monſtrari ratiocinio,non immerito aliquis ambigeret de ſuppoſitoriorum ſyll'orũ reſolutione,an eodẽ pacto reſoluerentur quo oſtenſiui:ait itaq; non eſſe tentãdã reſolutionem ſyll'orum,qui ſunt ex ſuppoſitione,qm̃ non concludunt ex poſitis,ſed ex ſuppoſitis,quẽadmodum à principio ẽt dicebamus:ex ſuppoſitis inquã, ꝓpea ꝙ non oſtenduntur per ſyllm̃:nã proprie ſyll'us dr̃, qui eſt oſtenſiuus:ſed oẽs ſunt cõfeſſi per compoſitionẽ: qm̃ cõponimus inter nos, ſi de uno aliquo monſtratum fuerit,quod de oĩbus ſit manifeſtũ, & hi ꝓprie uocantur ex ſuppoſitione ſylli, quemadmodum ſupra quoq; expoſuimus:in hoc genus itaq; rõcinationis:non eſt tentanda reſolutio in coniuncto,aut continuo,ſed in tranſumpto:ſit enim ſyll's oſtenſiuus ad tranſumptum,ut ſupra recitauimus:cõnexum uero ex ſuppoſitione accipitur : aliqñ tñ ẽt monſtratur,ſi ignotum extiterit, quẽadmodũ infra elucidabimus. (Quẽadmodum ſi ſupponens)hoc eſt, quẽadmodũ ſi quiſpiam uolens monſtrare non eſſe cõtrariorum ſcientiam unam,& prius ex cõceſſione accipiat, Si nõ eſt una contrariorum potẽtia,ꝙ neq; ſit ſcientia una: deinde diſputet,atq; oſtenſiuo monſtret ſyll'o,non eſſe contrariorũ potentiã unam.puta,ſanabilis & ægrotabilis,q̃ contraria eſſe ſupponuntur hunc in modũ, Sanabilis & ęgrotabilis nõ ẽ eadẽ potentia,ſanabile & ægrotabile ſunt contraria, ergo contrariorum nõ eſt eadem potentia:ſi enim ſanabile & ægrotabile haberent eandẽ potentiã,eiuſdẽ eſſent effectiua,quod non uidemus:hoc aũt eſt quod uoluit,dum ĩquit (ſimul enim idem erit ſanabile & ægrotabile) ac ſi diceret, ſanabile & ægrotabile haberent eundẽ effectum: mõſtratum eſt itaq; per ſyll'ũm,non eſſe unã cõtrariorũ potentiam:ꝙ aũt eorundem non ſit una ſcientia, hoc nõ fuit monſtratum,ſed ex ſuppoſitiõe acceptam nõ licet reſoluere,ſed rõnẽ monſtrantẽ non eſſe unã contrariorũ potentiã,poſſumus reſoluere:ſic. n. fortaſſe fieret ſyll's:fortaſſe dico,qm̃ neq; oẽ trãſumptũ p categoricũ mõſtrat̃ ſyllm̃,ſed aliqñ tãq̃ manifeſtũ ponit̃.

In ſyllogiſmis hypotheticis eſt tentãda reſolutio in trãſumpto non in continuo.

Conſimiliter aũt & in iis,qui per impoſſibile concluduntur:neq; enim hos eſt reſoluere,ſed ad ĩpoſſibile abductionem eſt,ſyll'o nãq; monſtratur:alterum vero nõ eſt,ex ſuppoſitione enim concluditur.Differunt aũt a prędictis:qm̃ in illis quidem oportet pręconfiteri,ſi dz aſſentiri, quẽadmodum ſi monſtrata fuerit vna contrariorum potentia,& ſciẽtiam eandem eſſe:hic aũt & non pręconfeſſi concedunt, eo ꝙ manifeſtum eſt falſum:veluti ſi poſita fuerit, Diameter commenſurabilis,Imparia ęqua eſſe paribus:multi vero & alii concluduntur ex ſuppoſitione,quos oportet conſiderare,& notare pure:quę igitur ſint horum dĩ̃ę,& quot modis ſit quod eſt ex ſuppoſitione,poſtea dicemus: nunc aũt tantum ſit nobis manifeſtum, ꝙ non eſt reſoluere tales ſyllogiſmos in figuras:& ob quam cauſam, diximus.

Eodem,inquit,pacto quo faciebamus in iis qui ex ſuppoſitione & cõceſſione ꝓtendunt,faciendum ẽt ẽ in deducentibus ad impoſſibile,& ex hoc loco planũ, ꝙ per ſyll'os ex ſuppoſitione non oẽs intellexit hypotheticos,ſed eos tm̃ qui ex præconceſſione monſtrabant:non licet itaq; deducentes ad incõmodum reſoluere,hoc eſt,cõnexum qđ ĩ eis efficitur, ſed abductionem ad impoſſibile,hoc eſt,ſyllm̃ ad tranſumptũ fortaſſe ualebimus reſoluere:ſyll'o enim oſtenſiuo mon

Abductio qđ ſit,ut.ſ.

ſtratur, Vbi ſcias abductionẽ, ueluti & ſupra diximus, ꝓprie nuncupari, quum ab uno quæſito in aliud fit tranſitus, quod ẽt in deductione ad incõmodum fieri uidemus. ⁋ Aliud ẽt ex contextu notandũ, ꝙ ſolũ oſtenſiuũ ac categoricũ uocat ſyllm: hypotheticos uero, non ſylľos, ſed ex ſuppoſitione ſylľos: utrum autẽ definitio ſyllogiſmi, hypotheticis ẽt ꝯueniat, inferius diſputabitur. Tráſumptiũ itaq; eſt, quod ſyllo ꝯſtruiť, alterũ uero, hoc eſt concluſio primaria, non mõſtrať ſyllo oſtenſiuo, ſed ex ſuppoſitione & cõditionali rõcinio, (Differunt aũt à prędictis.) hoc eſt, differunt ſyllogiſmi ex ꝑconfeſſione, & deducentes ad incõmodũ, qm̃ in illis præconfeſſione opus eſt (niſi enim aliquis concedat, Si una ſit contrariorũ potentia, & ſcientiam eandẽ eſſe, nihil ex neceſſitate ad propoſitũ concludemus) in his aũt deducentibus ad impoſſibile, ſiue qs conceſſerit, ſiue non, oĩno propoſitum cõcludiť: tum quia id ad quod fit deductio, eſt falſum manifeſtum, tum uero, quia ex duobus contradictoriis, ſi unũ eſt falſum, alterum ex neceſſitate eſt uerum: ueluti ſi ponatur diameter coſtæ cõmenſurabilis, ſequitur paria ĩparibus æq̃lia eſſe, ueluti ſupra deduximus. qđ ꝓcul dubio eſt falſum: & ſi hoc falſũ, falſum & illđ ex quo ſequitur: quare ſuũ contradictoriũ uerũ, hoc eſt, diametrum nõ eſſe cõmenſurabilẽ. (Multi uero & alii.)

Nota ſyllogiſmos hypotheticoſ nó ſylľos, ex ſuppõne ſylľos uocari.

Not. q ſint alii ſylľi hypotheti.

.i. ſunt & plerîq; aliĩ hypothetici, quos oportet diligẽter ꝯſiderare, ac notare, quẽadmodũ à maiori, à minori, à Simili, à Coniugatis, & ꝯſimiles: uel magis, q ꝓrotũ hypothetici nuncupanť: hi. n. notandi ſunt, qm̃ fortaſſe, ſi diligenter inſpiciamus, in tres ꝓdictas reſolueń figuras. (Quot igitur ſint.) hoc eſt, quot modi ſint ſuppoſirioriorũ ſylľorũ & qũo inter ſe differãt, dicemus poſtea in. 2. Priorũ ac. 1. Poſteriorũ. ⁋ Nullum enim compoſuiſſe librum aliũ dr̃ de hypotheticis ſyllogiſmis, licet Theophraſtus atq; Eudemus tractatũ de his fecerint in ſuis Analyticis, ac cõplures alii tam Latini quá Græci, ſuper his ſermonẽ habuerint. Atq; hæc hactenus digeſta ſufficiant primo de reſolutione ac partibus dialectices, deq;, reſolutionis ſpeciebus ac eiuſdẽ inuentore: hæc. n. oĩa ſuperius ꝑtractauimus: addita ẽt Abumazaris opinione, ꝙ medii inuentio, reſolutio quædã ſit: deinceps de fallaciis circa reſolutionem agentes, expoſuimus, qũo libri auſcultatorii, hiſtoriæ uocentur, quodq; neceſſario ſequi, & ſyllogiſtice ſequi, non cõuertuntur: q̃ ſint rationes nũcupatæ inartificioſe cõcludentes: qũo uerũ ſit, intelligibilem Ariſtomenem ſemper eſſe, quidq; ſit fallacia, q̃ Stoici uocant ὄυτινα: quid ſit, eo quod Penè: qũo Sorites fiat, qũo græcè dicantur concretũ & abſtractũ: ꝙ falſum ſit in miſtione neceſſarii & inexiſtẽtis, minorem oportere eſſe inexiſtentẽ ſimpliciter, hoc eſt, i materia neceſſaria: quid ſint anguli recti, qđ anguli æquales, qũo demonſtretur triangulũ oẽm habere tres angulos æquales duobus rectis: deĩceps ſoluta perpulchra Philoponi dubitatione, circa cõtextum: reddita inſuper ratione, cur medius terminus genus nũcupetur: poſtea enarrauimus, quid tp̃a, qđ tp̃s: cur rectus, uocatio dicatur: ſoluta ſubinde alia Philoponi q̃õne, recitatis ibidem quãpluribus opiniõibus ſup numero prædicamentorũ. Deinceps agẽtes de reduplicatiuis, diximus quid reduplicatio, quodq; cõtextus Latinus ad Gręci ſimilitudinẽ ambiguus transferendus erat: quid ſupraprædicatum, ꝙ falſum ſit quod iuniores dicunt, reduplicationem minoris ſupra medium fieri, ꝙ in ſecunda non fiat reduplicatiuus ſylľus, ꝙ uere reduplicatiua nulla ſit negatiua, qũo reduplicatiuæ ꝯuertantur, quid ſit qđ ens quid ipſum ens, quodq; à ſeinuicem non parum differant: refutatis ibidẽ Simplicii, atq; Adraſti opinionibus, qũo articulus in orationibus diuerſitatem faciat, quid ſit apud Hebręos.

Theophraſt° & Eudemus tractatũ de ſyllogiſmis hypotheticis fecerũt: ſed nó Ariſto. Epilog° ſupra dictoꝝ

Hæ cognitionis, quid propoſitiones ſm̃ aſſumptionem, quid ſint παρεπτικα & conſecutiuæ rationes, qũo ſenſus ſit ſcientiæ cauſa, quid expoſitio, qũo compoſiti ſylľi uarientur ſm̃ figurarum diuerſitatem, ac demũ qui ꝓpriè ex ſuppoſitione ſylľi nũcupenť. His itaq; tranſactis, agendum erit deinceps de mutua ſyllogiſmorum reſolutione.

De *mutua ſyllogiſmorum reſolutione.*

QVęcũq; vero problematũ in pluribus mõſtrantur figuris, ſi in altera ratiocinatũ fuerit: eſt reducere ſyllm in alteraz: quemadmodum priuatiuum, qui eſt in prima, in ſecundã: ⁊ eum, qui eſt in media, in primam: non oẽs aũt, ſed quoſdam: manifeſtum vero erit in ſequẽtibus: Si enim a/nulli b: b/aũt, omni c/a/nulli c. ſic igitur prima figura. Si aũt priuatiua cõuerſa fuerit, media erit: nam b/nulli a/oĩ vero c/ineſt. Conſimiliter aũt ⁊ ſi non vľr, ſed in parte ſyllo ſit: quẽadmodum ſi a/nulli b/b/vero alicui c. conuerſo eniz priuatiuo, media erit figura: Sylloꝝ vero, qui ſecunda, vľes quidem, reducentur in primam: eorum aũt qui in parte, alter ſolus. ſit enim a/b/quidẽ nulli/c/vero oĩ inexiſtens. conuerſo igitur priuatiuo, prima erit figura: nam b/nulli a: a/vero omni c/inerit. Si vero prędicatiuum ſit ad b/priuatiuum aũt ad c/primum terminuz ponendum c/hoc enim nulli a: a/vero omni b: quare c/nulli b/⁊ b/igitur nulli c/nãq; conuertitur priuatiuum. Si autẽ in parte ſyllus, qñ priuatiuum quidẽ ſit ad maius extremũ: reducetur ad primam: quẽadmodum ſi a/nulli b: c/vero alicui. cõuerſo enim priuatiuo prima erit figura: naz b/nulli a: a/vero alicui c/ſed quum prędicatiuũ, non reſoluetur: veluti ſi a/b/quidem oĩ c/vero non omni: neq; enim ſuſcipit conuerſionem a/b/neqz facta, erit ſyllus. Rurſus qui in tertia figura, non oẽs reſoluentur in primaz: qui vero in prima, oẽs in tertiam: inſit enim a/oĩ b/b/autem alicui c. ergo, qñ conuertitur ⁊ prędicatiuum in parte, inerit c/alicui b, a/vero oĩ inerat. quare efficitur tertia figura: ⁊ ſi priuatiuus ſyllus ſit, conſimiliter: conuertitur enim ꝓdicatiuum in parte: quare a/nulli b: c/vero alicui inerit: ſyllo: uz aũt qui in vltima figura, vnus ſolus non reſoluitur in primam, qñ priuatiuuz fuerit non vľr poſitum: alij vero oẽs reſoluuntur: prędicentur nãq; a/⁊ b/de oĩ c/igitur c/conuertetur in parte ad vtrũq;: ineſt ergo alicui b. quare erit prima figura: ſi a/quidem oĩ c: c/vero alicui eorũ quę b: ⁊ ſi a/quidem omni c, b/aũt alicui, eadem ratio: cõuertitur enim c/ad b. Si vero b/oĩ c, a/autez alicui c/primum terminum ponendum b: b/nãq; oĩ c, c/vero alicui

ro alicui a/ſed quoniam conuertitur quod in parte, ⁊ a/ali
cui b/inerit : ⁊ ſi priuatiuus ſyllogiſmus terminis exiſtenti/
bus vniuerſaliter, ſimiliter accipiendum. inſit enim b/om/
ni c/a/vero nulli : ergo alicui b/inerit c. a/autem nulli c/
quare erit medium c/conſimiliter autem ⁊ ſi priuatiuum
quidem vniuerſaliter, prędicatiuum vero in parte : nanque
a/nulli c, c/vero alicui eorum quę b/inerit . Quod ſi
in parte acceptum fuerit priuatiuum, non erit reſolutio.
quemadmodum, ſi b/omni c/a/vero alicui non inſit . Con/
uerſo enim b/c/vtrecꝫ propoſitiones erunt ſm partem. Pla
num autem ⁊ ꝙ ad reſoluendas figuras in ſeinuicem, pro/
poſitio, quę ad minus extremum, conuertenda in vtriſque
figuris: hac enim tranſpoſita, tranſitio efficiebatur. Eorum
vero qui in media figura, alter quidem reſoluitur, alter au
tem non reſoluitur in tertiam: qui enim, quod vle priuatiuũ
ſit, reſoluitur. Si enim a/nulli b/c/vero alicui, vtracꝫ ſimili/
ter conuertunẽ ad a/quare b/quidem nulli a/c/autẽ alicui:
medium igitur a. ſed quando a/omni b/ipſi vero c/alicui nõ
inſit/non erit reſolutio: neutra enim propoſitionem ex con
uerſione vlẽ: ⁊ qui ex tertia figura reſoluentur in mediaꝫ,
qñ priuatiuum ſit vle: quemadmodum ſi a/nulli c/ipſiꝫ au/
tem b/alicui autem omni: nãqꝫ ⁊ c/a/quidem nulli, iꝫ ſi vero
b/alicui inerit. Quod ſi in parte ſit priuatiuum, non reſolue
tur: non enim ſuſcipit conuerſionem negatiuum in parte.
Manifeſtum igitur, ꝙ ijdem ſyllogiſmi non reſoluuntur in
his figuris, qui necꝫ in primam reſoluebantur: ⁊ ꝙ quũ ſyl
logiſmi in primam reducantur figuram iſti ſoli per impoſſi
bile concluduntur: quomodo igitur oporteat ſyllogiſmos re/
ducere, ⁊ ꝙ reſoluuntur figurę in ſeinuicẽ planũ ex dictis.

Oñdit qũo ẽ dicta sũt ď reſolutio ne, cõferũt ad ea, q̃ de trib⁹ figuris dcã sũt.
Diuiſio ꝓblematũ ſe cũdũ tres figuras.

Quod ſuperius dixerat, nunc exponit: ſupra enim
quum ſecti huius intentionem proponeret, inquit,
Accidet aũt ſimul & prius dicta confirmari, & planio
ra eſſe. hoc itaqꝫ impræſentia declarat: ſi nãqꝫ ſciueri/
mus, qũo ſylli ad ſeinuicem reducanẽ, cognoſcemus
ẽt, quo pacto unaquæqꝫ duarum figurarum à prima
deriuetur. Cæterum, quo propoſiti ſenſus atqꝫ ordo
planior ſit, altius aliquantiſper exorditur, inquiens,
Problematum alia eius eſſe generis, ut in una tm̃ cõclu
dãtur figura, quemadmodum ulr affirmatiuum: alia
in binis, ueluti negatiuum itidem ulẽ & affirmatiuũ
in parte: alia in tribus, ceu negatiuũ in parte: ait itaqꝫ,
ſi problema aliquod in pluribus cõcludatur figuris,
ꝙ poſſumus mutuam reſolutionem facere: quemad
modum negatiuum in prima ulr, aut in parte poſſu
mus ad ſecundam traducere, & retrouerſum: non au
tem de oibus hoc uerum eſt, ſed de quibuſdam: mõ/
ſtrabitur nãqꝫ in ſequentibus, ꝙ quartus ſecundæ &
quintus tertiæ, nullo pacto per conuerſionem ad pri
mam reſoluuntur: reliqui uero oẽs reſolui pñt. uelu
ti in exẽplo, Nullum b/a/omne c/b/ nullum c/a/maio/
re nãqꝫ conuerſa, fit media figura: puta, Nullum a/b/
oẽ c/b/nullum c/a. Conſimiliter & de cõplicationibus
in parte dicendum erit: nam ſemper maiore conuer/
ſa, ex prima in ſecundam deſcendimus figuram, uelu
ti in exemplo perſpicuum. Vniuerſales aũt ſecundæ
oẽs in primam reducuntur, ſemper negatiua conuer
ſa. Ex particularibus uero alter ſolus reſolui poteſt :
puta is, qui maiorem habet ulr negatiuam cum mi/
nore affirmatiua in parte: alter autem, hoc ẽ, quartus

Si ꝓblema aliqđ in tribus figuris concludiẽ, põt mutua reſolutio fieri.

Q. ſo ſyllogiſmi ſecũdæ redu cantur in primam.

in ordine, minime reſolui poteſt, ueluti perſpicuum
eſt: utralibet enim conuerſa, inutilis erigitur cõiuga/
tio. (Si uero prædicatiuum ſit ad b/) hoc eſt, ſi maior
ſit affirmatiua, & ulis, ſubaudias: & minor negatiua
itidem ulr, debemus ponere c/ primum terminum,
hoc eſt, minor extremitas pro maiore accipienda eſt,
ac ꝓpoſitiones tranſponendæ ita, ut quæ maior erat
minor efficiatur, & ecõuerſo: puta in exemplo, Sit ſyl
logiſmus in ſecunda figura iſte, Oẽ b/a/ nullum c/a/
igitur nullum c/b/ his ita diſpoſitis, minor in maioris
locũ cedere debet, & maior in minoris: quo facto, pri
mus ſecundæ modus conſtruitur: cuius ſi maiorem
terminis conuertas, primam figuram efficies, hoc pa/
cto, Nullum a/c/omne b/a/nullum itaqꝫ b/c/ & ex con
ſequenti, Nullũ c/b/ulis nãqꝫ negatiua in ſeipſam con
uertitur, ut planum eſt. (Si aũt in parte.) Si uero, in/
quit, ſyllus particularis ſit, ex maiore ulr negatiua, cũ
minore affirmatiua in parte, maiore in ſeipſam cõuer
ſa, in primam reſoluetur figuram: ſin autem maior af
firmatiua ulr extiſtar, cũ minore negatiua in parte, nõ
poteſt ad primam reſolui. (necꝫ enim ſuſcipit conuer
ſionem a/b/) hoc eſt, maior, dicens, Oẽ b/a/ non conuer
titur: hoc aũt dicit, non quia penitus non cõuertatur
ulis affirmatiua, ſed quia nõ conuertitur in ſeipſam :
quæ enim in ſeipſas conuertuntur, proprie conuerti
dñr. (Necꝫ facta.) hoc eſt, necꝫ ſi conuertatur ulis in
particularẽ, fiet ꝑ hoc ſyllus: erunt enim ambæ par/
ticulares, ex quibus, ut ſupra retulimus, ſyllogiſtice
nihil ſequitur: uel melius, Necꝫ ſi fiat conuerſio ulis
affirmatiuæ in ſeipſam, ꝓpterea fiet ſyllus: erit enim ſyl/
logiſmus i prima cum minore negatiua, quod ſupra
ſatis refutauimus. (Rurſus qui in tertia.) tertiæ, inqt,
figuræ ſylli, non oẽs reſoluuntur in primã: propterea
ꝙ quintus ex maiore negatiua in parte, cum minore
ulr affirmatiua, ad primam per conuerſionem reſolui
non poteſt. (Qui uero in prima.) nõ hoc dicit, ꝙ oẽs
ſimpliciter, qui in prima, ad tertiam reſoluantur: ſed
ꝙ oẽs illi primæ figuræ, quicunqꝫ habent problema
demonſtratum in tertia, hi oẽs ad tertiam per conuer
ſionem reſoluantur: ꝙ aũt hoc ita ſit, monſtrant exẽ/
pla in cõtextu poſita. (quare a/nulli b/) hoc eſt, ſi facia
mus in prima ſyllm, hoc pacto, Nullum b/a/ aliquod
c/b/aliquod c/non eſt a/minore cõuerſa, fiet tertia figu
ra in hũc modum, Nullum b/a/aliquod b/c/ aliquod
igitur c/non eſt a: a/enim de nullo b/prædicatur, c/ue
ro de aliquo b. (Syllorum aũt, qui in ultima figura.)
poſteaquã reſoluit eos, qui in prima in tertiam, nunc
cõuerſum facit, reſoluens eos, qui in tertia in primã.
igitur c/conuertitur in parte ad utrũqꝫ.) hoc eſt, qm
utræqꝫ propoſitiones exiſtentes ulr affirmatiuæ, con
uertuntur i particulares, poterimus utrauis conuer/
ſa, ſyllogiſmum reſoluere ad primam : quemadmo/
dum ſupra etiam expoſuimus ex ſententia Alexandri.
(Et ſi a/quidem omni c/) hoc eſt, ſi etiam ſyllm cõſtru
xeris in tertia, dicens, Omne c/a/omne c/b/ eadẽ erit ra
tio ad concludendum aliquod b/eſſe a/nãqꝫ c/conuer

Cõuerſio ꝓpoſitiõis i ſeipſaꝫ, proprie cõuerſio dicitur.

Nõ oẽs ſyllogiſmos tertiæ i primam reduci per conuerſioneꝫ.

titur ad b/.i. minore conuerſa, prima redit figura (Si
uero b/oí c/)hoc eſt, ſi maior ſit affirmatiua in parte,
cum minore uł̃r itidem affirmatiua, mutãdus erit or
do ꝓpoſitionum, & maior in ſeipſam conuertẽda, ut
primam conſtruamus figuram, concludentes, nõ q̃ſi/
tum ꝓpoſitum, puta, Aliquod b/a/ſed hoc conuertẽ/
tem, puta, Aliquod a/b/q̃m aũt particularis i ſeipſam
conuertitur, concludemus ẽt in potentia, Aliquod b/
eſſe a. (Et ſi priuatiuus) Conſimiliter, inquit, ſi nega/
tiuus ſit ſyl̃lus ex conuerſione minoris in primam re
ſoluetur figuram, ſiue ambę u les extiterint propoſi/
tiones, ſiue maior uł̃r negatioa cum minore affirma/
tiua in parte. (Quod ſi in parte.)hoc eſt, ſi maior, quę
negatiua eſt, accepta fuerit in parte, cum minore uł̃r
affirmatiua, non fiet ad primam reſolutio: minore nã
ꝙ conuerſa, ambæ efficiuntur ſm partem: ex quibus
ut planum eſt, nihil ſyllogiſtice ſequitur. (Planũ autẽ
ꝙ ad reſoluendas figuras)de prima ac tertia, hoc tra/
dit: de his enim proxime ſermonem fecerat: ac ſi dice
ret, Manifeſtum, ſi primam in tertiam, aut econuerſo
reſoluere propoſitum fuerit, ꝙ ſemper minor cõuer/
tenda: quẽadmodum enim ſupra plerũq; diximus, ſe
cunda figura ex maioris conuerſione, tertia ex mino
ris, à prima deducebatur. (Eorum uero qui i media/
Poſteaquã enarrauit, qũo primæ ſyl̃li reſoluantur in
ſecundam & tertiam, figuras, & econuerſo: quod ulti
mum ſopererat, nunc exponit, qũo ſyllogiſmi ſecun/
Qũo ſyllogiſmi ſecũdę in tertiam reſolui poſſunt.
dæ in tertiam deriuari ac reſolui poſſint: & iquit, qđ
ex particularibus ſecundæ, alter tm̃ in tertium reſol/
uit, qui uidelicet maiorem habet uł̃r negatiuam, cũ
minore affirmatiua in parte: puta Nullum b/a/aliqđ
c/a/aliquod c/non eſt b: utriſq; enim in ſeipſas conuer
ſis, tertia conſtruitor figura: puta, Nullũ a/b/aliquod
a/c/aliquod c/non eſt b/ſi itaq; maiorem conuertas ex
prima ſecundam efficies figuram: ſi minorem, ex pri/
ma tertiam: ſi utrãq;, ex ſecunda tertiã. (Sed qñ a/om/
ni b/)hoc eſt, quartus ſecundæ in tertiam minime re/
ſolui poteſt: conuerſa enim maiore, ambæ ꝓpoſitiões
efficiuntur in parte. (Et qui ex tertia figura.)nũc do/
cet, qũo tertiæ figuræ ſyl̃li poſſunt ad ſcđam reſolui,
inquiens, oẽs eos reſolui poſſe, qui negatiuam ꝓpoſi
tionem retineant uł̃em, quemadmodum ſecũdus ac
ſextus: qui uero eandem particularem habeat, mini/
me reſolui poteſt, ꝓpea ꝙ negatiua in parte conuerti
minime poteſt. (Manifeſtum igitur.)planum, inquit,
ꝙ oẽs illi ſyllogiſmi ſecundæ, in tertiam reſoluuntur,
& econuerſo: qui etiam in primam reſolui poterant:
& ad hæc, ꝙ oẽs reſoluuntur p̃ter hos duos tm̃, quar
tum ſecundæ ac q̃ntum tertiæ, qui ſoli per impoſſibi
le concluduntur, hoc eſt, qui ſoli tm̃ per impoſſibile
monſtrari poſſunt, licet enim & alii deductiõe ad in/
cõmodum monſtrantur, poſſunt tñ & alia oſtẽdi me
thodo, puta per conuerſionem. (Qũo igitur.)conclu
dit quæ ſupra dixit, quomodo ſyllogiſmi figurarum
omnium reſolui poſſint inter ſe.

Differt aũt aliquid in conſtruendo ac deſtruendo exiſti/
mare, aut idem aut diuerſum ſignificare, Nõ eſſe hoc, & Eſ
ſe non hoc, quemadmodum, Non eſſe album, & Eſſe non al
bum: neq; enim idem ſignificant, neq; ẽ negatio eius, quod
eſt, Eſſe album, hoc quod eſt, Eſſe non album: ſed, Non eſſe
album. Hęc aũt huius ratio, nãq; ſimiliter ſe habet, Poteſt
ambulare, & Poteſt non ambulare, ei quod eſt, Eſt album,
ad hoc, quod eſt, Eſt non album: &, Scit bonum, ad Scit nõ
bonum, nam Scit bonum, aut Eſt ſciens bonũ, nihil differt,
neq;, Poteſt ambulare, aut Eſt potens ambulare: quare &
oppoſita, Non poteſt ambulare, Non eſt potẽs ambulare.

Quoniam plerũq; in reſoluendo decipimur, exiſti
mantes infinitas propoſitiones, quas ἐκ μεταθέσεως
uocabat Theophraſtus, à negatiuis nihil differre: &
ob hoc incidimus in alterum duorum errorum: aut
Nota errores q icidere p̃nt, putãdo ꝓpões trãſpoſitas eſſe negatiuas.
ut credamus rationem aliquam ſyllogiſticam eſſe, q̃
tñ ſyllogiſtica non eſt, puta, ſi ex ambabus infinitis ra/
tiocinaremur in ſecunda figura, aut ex utriſq; negati
uis in qualibet figurarum: aut, ut exiſtimemus ratio
nem aliquam, quæ uere eſt ſyllogiſtica, nõ eſſe ſyllm
quorum utrũq; falſum exiſtit, ueluti i exemplo, ſi ex
utriſq; ifinitis ratiocinium complicaremus, in prima
figura: ut in Poſterioribus, Quod nõ ſcintillat, prope
eſt, planetæ nõ ſcintillant, planetæ igitur prope ſunt:
ꝓp hæc itaq; uult Ariſtoteles impræſentia mõſtrare,
non parum à ſeinuicem differre infinitam ꝓpoſitio/
nem, & negatiuam, & ut prędictos errores euitemus
& ut faciliorem reſolutionem facere poſſimus: quẽ/
Negatio faciẽs ꝓpõnẽ infinitã, eſt eius pars, ſz non q̃ facit negatiuã.
admodum enim Aluiidus Roſ. optime dicit, & ſupra
ẽt pro parte declarauimus, negatio faciẽs propoſitio/
nem infinitam, pars eſt illius propoſitionis: negatio
autem faciens negatiuam, nõ eſt pars illius, ſed extrin
ſecus additur: unde & in termini finitiõe dicebamus,
appoſito aut diuiſo eſſe, uel non eſſe: quare non ime/
rito hoc in loco Philoſophus lõgo ſermone mõſtrat,
propoſitiones iſtas differre: immo quod amplius, ha
bere inter ſe ordinem ac ꝯñtiam ſimplices propopoſi
Quòd negatiua hui' Eſt album, nõ ſit illa, Eſt nõ albũ
tiones, & ex tranſpoſitione ꝑ Quod igitur iſtius pro
poſitionis quæ dicit, Eſt album, non ſit hæc negatio,
Eſt non album, monſtrat ex analogia & ꝓportione, q̈
habent ad modales de quibus multa pertractata fue/
re in libro de interp̃tatione. Arguit igitur hoc pacto.
Quẽadmodum ſe habet, Eſt album, ad Eſt nõ albũ,
ita Poteſt ambulare, ad Poteſt non ambulare: nã mo/
dus propoſitioni appoſitus, æquiualet uerbo ſubſtã/
Mod ꝓpõni appoſit' ęqualet verbo ſubſtãtiuo.
tiuo. Rurſus, quemadmodum ſe habet, Eſt albũ, ad
Eſt non album: ſic ſe habet Scit bonum, ad Scit nõ bo
num: ſed Poteſt ambulare, & Poteſt non ambulare:
uel: Scit bonum, & Scit non bonum, non ſunt oppo/
ſita, quum de eodem ſimul uere proferri ualeant: er/
go neq; Eſt album, & eſt non album, erunt oppoſita:
ſit puta a/Eſſe album/b/Eſſe non album/c/Poteſt am
bulare/d/Poteſt non ambulare: tũc ita, Sicut ſe habet
a/ad b/ita ſe habet c/ad d/ſed c/& d/nõ ſunt oppoſita,
ergo neq; a/& b/ꝙ aũt ſimiliter ſe habeant, monſtrat
Ariſtoteles, dicens, Scit bonum, & Eſt ſciẽs bonum,
idem ſignificare: & Poteſt ambulare, & Eſt potẽs am/
bulare

ro alicui a/ſed quoniam conuertitur quod in parte, & a/ali
cui b/inerit: & ſi priuatiuus ſyllogiſmus terminis exiſtenti/
bus vniuerſaliter, ſimiliter accipiendum. inſit enim b/om/
ni c/a/ vero nulli: ergo alicui b/ inerit c. a/ autem nulli c/
quare erit medium c/ conſimiliter autem & ſi priuatiuum
quidem vniuerſaliter, prędicatiuus vero in parte: namque
a/ nulli c, c/vero alicui eorum quę b/inerit. Quod ſi
in parte acceptum fuerit priuatiuum, non erit reſolutio,
quemadmodum, ſi b/omni c/a/vero alicui non inſit. Con/
uerſo enim b/c/ vtreque propoſitiones erunt ſm partem. Pla
num autem & quod ad reſoluendas figuras in ſeinuicem, pro/
poſitio, quę ad minus extremum, conuertenda in vtriſque
figuris: hac enim tranſpoſita, tranſitio efficiebatur. Eorum
vero qui in media figura, alter quidem reſoluitur, alter au
tem non reſoluitur in tertiam: qui enim, quod vle priuatiuũ
ſit, reſoluitur. Si enim a/nulli b. c/ vero alicui, vtraque ſimili/
ter conuertunt ad a/quare b/quidem nulli a/c/autem alicui:
medium igitur a. ſed quando a/omni b/ipſi vero c/alicui nõ
inſit non erit reſolutio. neutra enim propoſitionem ex con
uerſione vlis: & qui ex tertia figura reſoluentur in mediam,
quod priuatiuum ſit vle: quemadmodum ſi a/nulli c/ipſi autem
autem b/alicui autem omni: namque & c/a/quidem nulli, ipſi vero
b/alicui inerit. Quod ſi in parte ſit priuatiuum, non reſolue
tur: non enim ſuſcipit conuerſionem negatiuum in parte.
Manifeſtum igitur, quod iidem ſyllogiſmi non reſoluuntur in
his figuris, qui neque in primam reſoluebantur: & quod quum ſyl
logiſmi in primam reducantur figuram iſti ſoli per impoſſi
bile concluduntur: quomodo igitur oportet ſyllogiſmos re/
ducere, & quod reſoluuntur figurę in ſeinuicẽ planũ ex dictis.

Oñdit quõ quę dicta sũt de reſolutione, cõferũt ad ea, quę de trib⁹ figuris dcã sũt. Diuiſio problematũ ſecũdũ tres figuras.

Quod ſuperius dixerat, nunc exponit: ſupra enim
quum ſecũ huius intentionem proponeret, inquit,
Accidet aũt ſimul & prius dicta confirmari, & planio
ra eſſe. hoc itaque impræſentia declarat: ſi nanque ſciueri/
mus, quõ ſylli ad ſeinuicem reducant, cognoſcemus
ẽt, quo pacto unaquæque duarum figurarum à prima
deriuetur. Cæterum, quo propoſiti ſenſus atque ordo
planior ſit, altius aliquantiſper exorditur, inquiens,
Problematum alia eius eſſe generis, ut in una tm̃ cõclu
dãtur figura, quemadmodum ulr affirmatiuum: alia
in binis, ueluti negatiuum itidem ulẽ & affirmatiuũ
in parte: alia in tribus, ceu negatiuũ in parte: ait itaque,
ſi problema aliquod in pluribus cõcludatur figuris,

SI problema aliqđ in tribus figuris concludit, põt mutua reſolutio fieri.

quod poſſumus mutuam reſolutionem facere: quemad
modum negatiuum in prima ulr, aut in parte poſſu
mus ad ſecundam traducere, & retrouerſum: non au
tem de oĩbus hoc uerum eſt, ſed de quibuſdam: mõ/
ſtrabitur nanque in ſequentibus, quod quartus ſecundæ &
quintus tertiæ, nullo pacto per conuerſionem ad pri
mam reſoluuntur: reliqui uero oẽs reſolui pñt. uelu
ti in exẽplo, Nullum b/a/omne c/b/ nullum c/a/maio/
re nanque conuerſa, fit media figura: puta, Nullum a/b/
oẽ c/b/nullum c/a. Conſimiliter & de cõplicationibus
in parte dicendum erit: nam ſemper maiore conuer/
ſa, ex prima in ſecundam deſcendimus figuram, uelu
ti in exemplo perſpicuum. Vniuerſales aũt ſecundæ
oẽs in primam reducuntur, ſemper negatiua conuer

Quõ ſyllogiſmi ſecũdæ redu-

ſa. Ex particularibus uero alter ſolus reſolui poteſt:
puta is, qui maiorem habet ulẽ negatiuam cum mi/
nore affirmatiua in parte: alter autem, hoc ẽ, quartus
in ordine, minime reſolui poteſt, ueluti perſpicuum

-cantur in primam.

eſt: utralibet enim conuerſa, in ulis erigitur cõiuga/
tio. (Si uero prædicatiuum ſit ad b/) hoc eſt, ſi maior
ſit affirmatiua, & ulis, ſubaudias: & minor negatiua,
itidem ulr, debemus ponere c/ primum terminum,
hoc eſt, minor extremitas pro maiore accipienda eſt,
ac propoſitiones tranſponendæ ita, ut quæ maior erat
minor efficiatur, & ecõuerſo: puta in exemplo, Sit ſyl
logiſmus in ſecunda figura iſte, Oẽ b/a/ nullum c/a/
igitur nullum c/b/ his ita diſpoſitis, minor in maioris
locũ cedere debet, & maior in minoris: quo facto, pri/
mus ſecundæ modus conſtruitur: cuius ſi maiorem
terminis conuertas, primam figuram efficies, hoc pa/
cto, Nullum a/c/omne b/a/nullum itaque b/c/ & ex con
ſequenti, Nullũ c/b/ulis nanque negatiua in ſeipſam con
uertitur, ut planum eſt. (Sin aũt in parte.) Si uero, in/
quit, ſyllus particularis ſit, ex maiore ulr negatiua, cũ
minore affirmatiua in parte, maiore in ſeipſam cõuer
ſa, in primam reſoluetur figuram: ſin autem maior af
firmatiua ulr exiſtat, cũ minore negatiua in parte, nõ
poteſt ad primam reſolui. (neque enim ſuſcipit conuer

Cõuerſio propoſitiõis in ſeipſam, proprie cõuerſio dicitur.

ſionem a/b/) hoc eſt, maior, dicens, Oẽ b/a/non conuer
titur: hoc aũt dicit, non quia penitus non cõuertatur
ulis affirmatiua, ſed quia nõ conuertitur in ſeipſam:
quæ enim in ſeipſas conuertuntur, proprie conuerti
dñr. (Neque facta.) hoc eſt, neque ſi conuertatur ulis in
particularẽ, fiet propter hoc ſyllus: erunt enim ambæ par/
ticulares, ex quibus, ut ſupra retulimus, ſyllogiſtice
nihil ſequitur: uel melius, Neque ſi fiat conuerſio ulis
affirmatiuæ in ſeipſam, propterea fiet ſyllus: erit enim ſyl/
logiſmus i prima cum minore négatiua, quod ſupra
ſatis refutauimus. (Rurſus qui in tertia.) tertiæ, inqt,

Nõ oẽs ſyllogiſmos tertiæ i primam reducimus per conuerſiones.

figuræ ſylli, non oẽs reſoluuntur in primã: propterea
quod quintus ex maiore negatiua in parte, cum minore
ulr affirmatiua, ad primam per conuerſionem reſolui
non poteſt. (Qui uero in prima.) nõ hoc dicit, quod oẽs
ſimpliciter, qui in prima, ad tertiam reſoluantur: ſed
quod oẽs illi primæ figuræ, quicunque habent problema
demonſtratum in tertia, hi oẽs ad tertiam per conuer
ſionem reſoluantur: quod aũt hoc ita ſit, monſtrant exẽ/
pla in cõtextu poſita. (quare a/nulli b/) hoc eſt, ſi facia
mus in prima ſyllm̃, hoc pacto, Nullum b/a/ aliquod
c/b/aliquod c/non eſt a/minore cõuerſa, fiet tertia figu
ra in hũc modum, Nullum b/a/aliquod b/c/ aliquod
igitur c/non eſt a: a/enim de nullo b/prædicatur, c/ue
ro de aliquo b. (Syllorum aũt, qui in ultima figura.)
poſteaquã reſoluit eos, qui in prima in tertiam, nunc
cõuerſum facit, reſoluens eos, qui in tertia in primã.
igitur c/conuertitur in parte ad utrũque.) hoc eſt, quũ
utræque propoſitiones exiſtentes ulẽ affirmatiuæ, con
uertuntur i particulares, poterimus utrauis conuer/
ſa, ſyllogiſmum reſoluere ad primam: quemadmo/
dum ſupra etiam expoſuimus ex ſententia Alexandri.
(Et ſi a/quidem omni c/) hoc eſt, ſi etiam ſyllm̃ cõſtru
xeris in tertia, dicens, Omne c/a/omne c/b/ eadẽ erit ra
tio ad concludendum aliquod b/eſſe a/nanque c/conuer

titur ad b/.i.minore conuerſa,prima redit figura (Si
uero b/oí c/)hoc eſt,ſi maior ſit affirmatiua in parte,
cum minore uľr itidem affirmatiua, mutãdus erit or
do ,ppoſitionum,& maior in ſeipſam conuertẽda, ut
primam conſtruamus figuram,concludentes,nõ q̃ſi/
tum ,ppoſitum,puta,Aliquod b/a/ſed hoc conuertẽ/
tem,puta,Aliquod a/b/qm̃ aũt particularis ĩ ſeipſam
conuertitur,concludemus ẽt in potentia,Aliquod b/
eſſe a.(Et ſi priuatiuus) Conſimiliter,inquit,ſi nega/
tiuus ſit ſylľus ex conuerſione minoris in primam re
ſoluetur figuram, ſiue ambę uľes extiterint propoſi/
tiones,ſiue maior uľr negatiua cum minore affirma/
tiua in parte.(Quòd ſi in parte.)hoc eſt,ſi maior,quę
negatiua eſt, accepta fuerit in parte,cum minore uľr
affirmatiua,non fiet ad primam reſolutio:minore nã
q; conuerſa,ambæ efficiuntur ſm̃ partem: ex quibus
ut planum eſt,nihil ſyllogiſtice ſequitur.(Planũ autẽ
q; ad reſoluendas figuras)de prima ac tertia,hoc tra/
dit:de his enim proxime ſermonem fecerat: ac ſi dice
ret,Manifeſtum,ſi primam in tertiam,aut econuerſo
reſoluere propoſitum fuerit,q; ſemper minor cõuer/
tenda:quẽadmodum enim ſupra plerũq; diximus,ſe
cunda figura ex maioris conuerſione,tertia ex mino:
ris,à prima deducebatur.(Eorum uero qui ĩ media/
Poſteaquã enarrauit, qũo primæ ſylľi reſoluantur in
ſecundam & tertiam,figuras,& econuerſo:quod ulti
mum ſupererat,nunc exponit,qũo ſyllogiſmi ſecun/

Qũo ſyllogiſmi ſecũdę in tertiam reſolui poſſunt.

dæ in tertiam deriuari ac reſolui poſſint:& ĩquit, qđ
ex particularibus ſecundæ , alter tm̃ in tertium reſol/
uit,qui uidelicet maiorem habet uľr negatiuam , cũ
minore affirmatiua in parte:puta Nullum b/a/ aliqđ
c/a/aliquod c/non eſt b:utriſq; enim in ſeipſas conuer
ſis,tertia conſtruitur figura:puta,Nullũ a/b/aliquod
a/c/aliquod c/non eſt b/ſi itaq; maiorem conuertas ex
prima ſecundam efficies figuram:ſi minorem,ex pri/
ma tertiam:ſi utrãq;,ex ſecunda tertiã.(Sed qñ a/om/
ni b/)hoc eſt,quartus ſecundæ in tertiam minime re/
ſolui poteſt:conuerſa enim maiore,ambæ ,ppoſitiões
efficiuntur in parte.(Et qui ex tertia figura.)nũc do/
cet,qũo tertiæ figuræ ſylľi poſſunt ad ſcđam reſolui,
inquiens,oẽs eos reſolui poſſe, qui negatiuam ,ppoſi
tionem retineant uľem , quemadmodum ſecũdus ac
ſextus:qui uero eandem particularem habeat,mini/
me reſolui poteſt,ppea q; negatiua in parte conuerti
minime poteſt.(Manifeſtum igitur.)planum,inquit,
q; oẽs illi ſyllogiſmi ſecundæ,in tertiam reſoluuntur,
& econuerſo:qui etiam in primam reſolui poterant:
& ad hæc,q; oẽs reſoluuntur p̃ter hos duos tm̃,quar
tum ſecundæ ac q̃ntum tertiæ,qui ſoli per impoſſibi
le concluduntur, hoc eſt, qui ſoli tm̃ per impoſſibile
monſtrari poſſunt,licet enim & alii deductiõe ad in/
cõmodum monſtrantur,poſſunt tñ & alia oſtẽdi me
thodo,puta per conuerſionem.(Qũo igitur.)conclu
dit quæ ſupra dixit,quomodo ſyllogiſmi figurarum
omnium reſolui poſſint inter ſe.

Differt aũt aliquid in conſtruendo ac deſtruendo exiſti/
mare,aut idem aut diuerſum ſignificare,Nõ eſſe hoc, ⁊ Eſ
ſe non hoc,quemadmodum,Non eſſe album,⁊ Eſſe non al
bum: neq; enim idem ſignificant,neq; ẽ negatio eius,quod
eſt,Eſſe album,hoc quod eſt,Eſſe non album:ſed,Non eſſe
album.Hęc aũt huius ratio,nãq; ſimiliter ſe habet,Poteſt
ambulare,⁊ Poteſt non ambulare,ei quod eſt , Eſt album,
ad hoc,quod eſt,Eſt non album:⁊,Scit bonum , ad Scit nõ
bonum,nam Scit bonum,aut Eſt ſciens bonũ,nihil differt,
neq;,Poteſt ambulare,aut Eſt potens ambulare : quare ⁊
oppoſita,Non poteſt ambulare,Non eſt potẽs ambulare.

Quoniam plerũq; in reſoluendo decipimur,exiſti
mantes infinitas propoſitiones , quas ἐκ μεταθέσεως
uocabat Theophraſtus, à negatiuis nihil differre : &
ob hoc incidimus in alterum duorum errorum: aut
ut credamus rationem aliquam ſyllogiſticam eſſe , q̃

Nota errores q̃ icidere põt,putãdo ,ppões trãſpoſitas eſſe negatiuas.

tñ ſyllogiſtica non eſt,puta,ſi ex ambabus infinitis ra/
tiocinaremur in ſecunda figura,aut ex utriſq; negati
uis in qualibet figurarum:aut, ut exiſtimemus ratio
nem aliquam,quæ uere eſt ſyllogiſtica, nõ eſſe ſyllm
quorum utrũq; falſum exiſtit,ueluti ĩ exemplo, ſi ex
utriſq; ĩfinitis ratiocinium complicaremus, in prima
figura:ut in Poſterioribus, Quod nõ ſcintillat,prope
eſt,planetæ nõ ſcintillant,planetæ igitur prope ſunt:
pp hæc itaq; uult Ariſtoteles impræſentia mõſtrare,
non parum à ſeinuicem differre infinitam ,ppoſitio/
nem,& negatiuam,& ut prędictos errores euitemus
& ut faciliorem reſolutionem facere poſſimus : quẽ/
admodum enim Alulidus Roſ.optime dicit,& ſupra

Negatio faciẽs ,ppõnẽ infinitã, eſt eius pars,ſʒ non q̃ facit negatiuaʒ.

ẽt pro parte declarauimus,negatio faciẽs propoſitio/
nem infinitam, pars eſt illius propoſitionis : negatio
autem faciens negatiuam,nõ eſt pars illius, ſed extrin
ſecus additur:unde & in termini finitiõe dicebamus,
appoſito aut diuiſo eſſe,uel non eſſe:quare non ime/
rito hoc in loco Philoſophus lõgo ſermone mõſtrat,
propoſitiones iſtas differre:immo quod amplius, ha
bere inter ſe ordinem ac q̃ñtiam ſimplices propopoſi
tiones,& ex tranſpoſitione ⁊ Quod igitur iſtius pro

Quòd negatiua hui⁹ Eſt album , nõ ſit illa, Eſt nõ albũ

poſitionis quæ dicit,Eſt album, non ſit hæc negatio,
Eſt non album,monſtrat ex analogia & ,pportione,q̃
habent ad modales de quibus multa pertractata fue/
re in libro de interp̃tatione. Arguit igitur hoc pacto.
Quẽadmodum ſe habet, Eſt album,ad Eſt nõ albũ,
ita Poteſt ambulare,ad Poteſt non ambulare: nã mo/
dus propoſitioni appoſitus,æquiualet uerbo ſubſtã/
tiuo.Rurſus,quemadmodum ſe habet , Eſt albũ,ad

Mod ,ppõni appoſit⁹ ęqualet verbo ſubſtãtiuo.

Eſt non album:ſic ſe habet Scit bonum,ad Scit nõ bo
num;ſed Poteſt ambulare , & Poteſt non ambulare:
uel:Scit bonum,& Scit non bonum, non ſunt oppo/
ſita,quum de eodem ſimul uere proferri ualeant:er/
go neq; Eſt album,& eſt non album,erunt oppoſita:
ſit puta a/Eſſe album/b/Eſſe non album/c/ Poteſt am
bulare/d/Poteſt non ambulare:tũc ita,Sicut ſe habet
a/ad b/ita ſe habet c/ad d/ſed c/& d/ nõ ſunt oppoſita ,
ergo neq; a/& b/q; aũt ſimiliter ſe habeant , monſtrat
Ariſtoteles , dicens,Scit bonum,& Eſt ſciẽs bonum,
idem ſignificare:& Poteſt ambulare,& Eſt potẽs am/
bulare

bulare:quod aũt c/& d/non ſint oppoſita, monſtrat
euidenti ratione(uãq; pñt eidem ineſſe:idẽ enim po/
teſt ambulare,& nõ ambulare:fieri autem nequit, ut
idem in eodem tpe bina ſuſcipiat oppoſita nõ eſt ita/
q; b/Eſt non album,negatio ipſius a/Eſt album)ac ſi
rationem faceret in ſecunda figura hoc pacto, Oppo/
ſita non inſunt eidem,iſta inſunt eidẽ,iſta igitur non
ſunt oppoſita.(In conſtruendo ac deſtruendo)hoc ẽ,
ſiue affirmatiuum,ſiue negatiuum faciamus ſyllũm.
(Hæc aũt huius ratio).i. cauſa ac demonſtratio: qđ
autem hic Ratio tranſtulimus, in codice Græco erat
λόγος, & ppea nõ mirum,ſi in definitione ſyllogiſmi
rationem diximus,& non orationem: uerum de his
ſupra ad ſatietatem.(nam ſcit bonum) ne forte quiſ/
piam exiſtimaret fallaciam fieri in proportione, pro/
pterea q in huiuſcemodi propoſitionibus non appo
neretur uerbum ſubſtantiæ,ideo inquit, non differt
inter ſe,Scit bonum, & Eſt ſciens.

Si igitur,Non eſt potens ambulare,idẽ ſignificat, & Eſt
potens non ambulare,aut Haud ambulare, eadem vtiq;
ſimul eidẽ inerunt,idem enim poteſt & ambulare, & nõ am/
bulare,& eſt conſultus boni,& non boni:dictio autẽ & nega/
tio,oppoſitę non inſunt ſimul eidẽ. quemadmodum igitur
non eſt idem, Non ſcire bonum, & Scire bonũ:neq; eſſe nõ
bonũ & nõ eſſe bonũ, idem (eoꝝ enim quę proportionem ha
bent inter ſe, ſi altera ſint diuerſa, & altera)neque Eſſe
non ęquale, & Nõ eſſe ęq̃le. illi enim ſubijcitur aliquid exiſtẽ
ti non ęquali, & hoc eſt inequale:huic vero, nihil: quo circa
ęquale quidem aut inęquale non omne: ęquale autem,aut
non ęquale,omne.

Non tanquã q ſibi uideatur,hoc dicit, ſed tanquã
q ex ſuppoſitione ſequatur: ſi enim Potens non am/
bulare,negat hanc,Eſt potens ambulare: huius autẽ
negatio eſt & hæc,Non eſt potens ambulare, idem er
go ſignificabunt, Eſt potens non ambulare, & Non
eſt potens ambulare:eiuſdem nãq; utręq; negationes
ſunt.(aut non ambulare)obſcuritatem nõ mediocrẽ
retinet contextus iſte pp ordinem inuerſum,eſt tñ ſe
ries ac ſenſus contextus hic:Poſteaquã Philoſophus
docuit nihil differre,Scit bonum, & Eſt ſciens bonũ,
ac Põt ambulare, & Eſt potẽs ambulare: & deinceps
interpoſuit, q & in oppoſitis negationibus ſimiliter
ſe habet,Non poteſt ambulare,& Non eſt potens am
bulare:ad alteram propoſitionem tranſiuit, que erat
in analogia,dicentem,Poteſt non ambulare,inquiens
hanc quoq; idem ualere,quod eſt,Eſt potens nõ am/
bulare:ipſe uero abſolute protulit abſq; eo quod ad/
deret,Poteſt:ſic itaq; contextus dirigendus erit: nam
Scit bonum,aut Eſt ſciens bonum,nihil differt: neq;
Poteſt ambulare,aut Eſt potens ambulare: quare &
oppoſita,Non poteſt ambulare, Non eſt potens am
bulare,aut non ambulare:deinde ratio inchoãda hũc
in modum,Si igitur Non eſt potens ambulare, idem
ſignificat,& Eſt potens non ambulare,eadem utiq; ſi
mul eidem inerunt.Prępoſterus itaq; ordo iſte lectio
nis non mediocrem obſcuritatem in contextu cauſa/

Nota diffi cultatẽ hu ius tex.

uit,quod ideo mea ſententia factum eſt, ut ſolitã ob/
ſeruaret breuitatem:ſi enim quod eſt, Nõ ambulare,
ſupra poſuiſſet,bis idem dicendum fuiſſet: & paulo
antea:Poteſt ambulare,aut Eſt potẽs ambulare:quẽ/
admodum ẽt nos ordinauimus,& hoc in loco, ubi in
quit(ſi igitur Non eſt potens ambulare,idem ſignifi
cat,& Eſt potens nõ ambulare)ac ſi diceret,Si igitur
Non eſt potens ambulare,& Eſt potens non ambula
re,aut ẽt alia affirmatio ex tranſpoſitione,Eſt non po
tens ambulare,idem ſignificant,eadem utiq; ſimul ei
dem inerunt,& propterea curtam,ac mancam oratio
nem ſuam fecit,non addens uerbũ Poteſt, aut Eſt po
tens,ut utriq; accõmodari poſſet.(Dictio aũt & nega
tio) hoc eſt,contradictorie oppoſita,non poſſunt uni
& eidem ineſſe ſm idem & in eodem tpe.(Quemad/
modum igitur)ſenſus eſt,Si igitur,ueluti monſtraui
mus,Non ſcire bonum,& Scire non bonum,propor
tionem atq; analogiam habent ad Eſſe non bonum,
& Non eſſe bonum,& illa nõ ſunt eadem: ergo neq;
hæc erunt eadem,quod fuerat monſtrandum: eorũ
enim quæ ad ſeinuicem proportionem habent,ſi alte
ra ſint altera,hoc ẽ,ſi duo ſint diuerſa, & altera.i. alia
duo diuerſa ẽt à ſeinuicem erũt: quemadmodum in
exemplo,ſi diceremus, Sicut ſe habet a/ad b/ita ſe ha/
bet c/ad d/ſed a/& b/nõ ſunt eadem,ergo neq; c/& d/
eadẽ erũt.(Neq; eſſe non æq̃le)Poſteaq monſtrauit p
analogiam non eſſe idem,Eſſe non bonum, & Nõ eſ
ſe bonũ,nunc & manifeſtius exẽplum addit, ingens,
non eſſe idẽ,Eſſe non æquale:& nõ eẽ ęq̃le qui.n. di/
cit,Non æquale,aliquid eſſe dicit, & prædicat eſſe de
aliquo:dicens nãq;, Eſt non æquale, eſſe quidem de
ſubiecto affirmat: ſeparat autem ab ipſo Aequale:
& ideo non poſſemus de nullo modo exiſtente præ/
dicare Non æquale:quemadmodum de non exiſten/
te legitime diceremus,Non eſt æquale:affirmatio nã/
que & negatio,in omnibus diuidunt uerũ ac falſum,
ut in libro de interpretatione diſputatum eſt. ¶ Et p
pterea perperam dicunt, qui nomen infinitum tam
de ente, quã de non ente prædicari aſſerunt,ſi enim
hoc ita foret,non differret oppoſitio propoſitionis in
finitæ ab oppoſitione contradictoria:quod per abſur
dum,ac contra ea,q̃ hoc in loco tradit Philoſophus:
nam inquit, Illi enim ſubiacet aliquid: & reliqua.
¶ Præterea,nulla affirmatio de nõ ente aſtrui poteſt:
ſed quum dico,Eſt non æquale,affirmationẽ aſtruo:
igitur non dicitur de penitus non ente.Quòd ſi ob/
ijcias quę diſputat Ariſtoteles libro de interpretatio
ne,inquiens de uerbo infinito,q ſimiliter eſt in quoli
bet,& quod eſt,& quod non eſt. ¶ Reſpondeo,uer/
bum infinitum ob id de ente ac non ente prædicari,
quoniam nihil differat in propoſitione à uerbo ne/
gatiuo: uerbum namque infinitum in propoſi/
tione non eſt tantum infinitum, ſed negatiuo æqui/
ualet:negatio enim ſupra uerbum, quomodocunq;
cadens, eius naturam perimit: quæ eſt, coniungere
prædicatum cum ſubiecto:& ideo ſi uerbo coniun/

Nota ꝯ eos qui dñt no mẽ iſinitũ, tã de nõ en te,q̃ de en te pdicari.

Obiectio de uerbo infi nito.

Solutio,q uerbũ infi nitũ i oro ne non dif fert à nega tiuo.

genti terminos propoſitionis quomodocunq; negatio addatur, diſiungetur à ſubiecto prædicatú. quod idem eſt, ac ſi negationem faceremus. Vtrum autem extra orationem detur uerbum infinitum tantum, quod à uerbo negato differat, & an omnis terminus infinitus fieri poſſit, hæc alterius ſunt ſpeculationis: ſufficiat impræſentia, noſſe uerbum infinitum in oratione negatiuo æquiualere: & propterea prędicari tã tam de ente, q̃ de non ente. quod de nomine nefas dicere: nomen enim, ſiue in oratione, ſiue extra orationem, ſemper remanet infinitum. (& hoc ẽ inęquale) non hoc dicit, ꝙ æquale & inæquale ſint idem, ſed ꝙ inæquale ſubiacet non æquali, & in minus ſe habet: inæquale namq; de exiſtentibus tantum prædicatur, neq; de omnibus, ſed de quantis: nõ enim commode diceremus, Deum aut intelligentias inæquales eſſe, quoniam nullius quãtitatis participes ſunt: Non æq̃le uero infinitum, non ſolum de quantis prædicatur, ſed de entibus oĩbus unde de deo recte diceremus, ipſum eſſe non æqualem: de nõ entibus uero, nullo pacto dicitur. quod accidit in negatiua propoſitione: quum enim dico, Non eſt æquale, tã entia, quàm nõ entia intelligo. Priuatiuum itaq; nomen de ſolis habentibus habitudinem ad formam poſitiui prædicatur, infinitum uero de ſolis entibus: negatiuum autem, tam de entibus, quàm non entibus.

[Margin: Hoc dictu᷑ de noïe infinito eſt maturius cõſiderãdũ.]

[Margin: Nota dſiaꝫ iter nomẽ priuatiuũ, infinitũ, & negatiuũ.]

Amplius, Eſt non album lignum, & Non eſt albũ lignũ, non ſimul ſunt. ſi enim eſt lignum non album, erit lignum, quod autem non eſt album lignum, non neceſſe lignum eſſe: quare manifeſtum, ꝙ non eſt eius quod eſt Eſt bonum, negatio Eſt non bonuꝫ. Si itaq; de omni vno, aut dictio aut negatio vera: ſi non eſt negatio, planum, ꝙ affirmatio quodãmodo eſſe poſſet: affirmationis vero omnis negatio eſt: & huius igitur, Non eſt non bonum.

[Margin: Expoſitio Philoponi]

Inquit Philoponus, hoc eſſe aliud exemplum, & planius ac dilucidius, propterea ꝙ ſuperius dicebat, Eſt bonum, Eſt non bonum: nõ etiam addens, quid illud eſſet quod eſt, Non bonum: nunc autem manifeſtius dixit, ponens non ſolum prædicatum, ſed etiã ſubiectum, ita ꝙ ex ſententia Philoponi, quum dicimus, Eſt lignum non album, dictio illa, Lignum, ſubiectum facit: Non album uero, prædicatum. ¶ Ego autem aliter dixerim, cum bona tãti uiri uenia, quod totum illud, Lignum non album, in partem cedit prædicati, ut ſenſus ſit, ꝙ poſteaquàm monſtrauit non conuerti propoſitiones negatiuas, & infinitas, in quibus totum prædicatum eſt infinitum, nũc etiam monſtrat eaſdem non conuerti: ubi non totum, ſed pars prædicati tantum ſit infinita. quodq́; hoc ita intelligendum, ſignificauit, quum inquit, Si enim eſt lignum non album, erit lignum: quod autem non eſt album lignum, non neceſſe eſt lignum eſſe. Quare manifeſtum) concluſionem adducit, ob quam ſupra dicta exempla omnia allata ſunt. (Si itaq; de omnino) Poſteaquàm monſtrauit propoſitiones, quæ dicuntur ex tranſpoſitione, affirmationes eſſe, nõ negationes: quum omne, inquit, quod de aliquo dicitur, aut affirmatio ſit, aut negatio, & hæ propoſitiones non ſint negationes, erunt igitur affirmationes: ſed omnis affirmationis eſt negatio, quare & huius Eſt non bonum, negatio ſua erit, Non eſt non bonum: dixit autem (quodammodo) quoniam non ita uerę affirmationes ſunt, ut hæ, quæ ſimplices nũcupantur. ¶ Sed dubitat Alexander circa prædicta. Ariſtoteles namque ſemper dum contradictoria facit, negationem uerbo applicat: puta, Socrates eſt albus, Socrates non eſt albus: ſunt uero, inquit, nonnulli, quibus uidetur, quòd neq; ſic accipiatur negatio. dicunt enim negationem non ſolum ponendam eſſe ante uerbum, ſed ante totam affirmatiõem: inquiunt enim duplex eſſe, Non ambulare Calliam: aliquando, quum toti enunciationi apponitur negatio, & ita propriam fieri negationem: aliquando, quum ſoli huic uerbo Ambulare, & tum affirmationem eſſe, non negationem, ut Callias non ambulat. Hoc autem arguunt eo, quòd nonnunquàm poſſunt ſimul eſſe falſæ, Callias ambulat, & Callias non ambulat: Callia enim non exiſtente, non minus hæc eſt falſa, Callias non ambulat, quam hæc, Callias ambulat. namq; in utriſque præſupponitur, Calliam eſſe: huic autem ineſſe, aut Ambulare, aut Non ambulare: ſed iſta, Non Callias ambulat, nunquàm poteſt eſſe falſa: quum affirmatio Callias ambulat, ſit falſa. Præterea addunt iidem, ſi dicamus, Hic ambulant, Hic non ambulat, monſtrantes fœminam quampiam, ambæ ſunt falſæ, ſiue ambulet, ſiue non ambulet. Conſimiliter, ſi dicamus, Callias grammaticus ambulat, Callias grammaticus non ambulat: namque utraque hæc falſa exiſtunt, ſi Callias non ſit grammaticus: harum rationum, illam appellant κατὰ περέμφασιν ϛ̓ιαν, κατὰ περαλῆψιν, hoc eſt, ſecundum monſtrationem, aſſumptionemque. ¶ Ad hæc, inquiunt, hæ ſimul uerę ſunt, Socrates ambulauit, & Socrates non ambulauit. His & conſimilibus rationibus conantur infringere Ariſtotelicam legem in contradictoriis faciendis. ¶ Cæterum omnia hæc quæ aſſerunt, falſa proculdubio ſunt: neque enim neceſſarium eſt, propoſitionum negatiuarum ſubiectum ſemper ſignificare rem exiſtentem. quòdque hoc ita ſit, planum ex affirmationibus, quæ de iis, quæ efficiuntur, non ſunt autem adhuc, ueræ ſunt: de domo enim quæ ædificatur, nec tamen adhuc eſt, uerum eſt dicere, Domus ædificatur: nec tamen uere proferimus, Eſt aliqua domus, quæ ædificatur: quare ſi non hoc ſignificat nomen, quod in affirmationibus multo minus ſignificabit, quod eſt in negationibus, non habentibus ante ſubiectum negatiuam particulam, ſed ante uerbum. Amplius, ſi falſa eſt negatio, qua dicimus, Socrates non uiuit, quia ſignificat aliquem eſſe Socratem, qui non uiuit: hæc eadem de cauſa falſa erit, quæ dicit, Socrates mortuus eſt: ſignificabit

[Margin: Expoſitio Buranæ.]

[Margin: Dubiũ Alexãdri circa dicta de cõtradictiõe aſſignãda, p negationẽ ꝑpoſitã uerbo.]

[Margin: Rñſio ꝙ ſubiectũ ꝑpõnuꝫ negatiuarũ nõ ſp ſignãt rem exñtẽ, q̃uis ei nõ apponatur negatio: hui᷒ tñ oppoſitum aſſerũt multi]

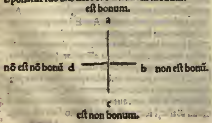
[Margin: Hæc rõ cuꝫ ſequẽte ſolui poſſet negãdo ꝯñtiã ratione ampliationis.]

ficabit.n.ꝙ eſt Socrates,ꝗ mortuus eſt, qđ perabſurdū.Cōſimiliter dicēdū de hac,Parietur mihi filius,nō qui eſt filius,ſed qui erit:nomē.n.per ſe dictū,neq; eſſe ſignificat,neq; non eſſe,neq; fuiſſe,neq; futurū eſſe, ſed rē tātū,quæ fuit,uel eſt,uel erit. Quare cum dicimus,Socrates nō ambulat , aut Socrates grāmaticus non ambulat,nō propter hoc præſupponimus Socratē eſſe,aut Socratē grāmaticū eſſe , ſed abſolute negamus ambulationē à Socrate,ſiue ſit,ſiue etiā non ſit: cum uero dicimus,Socrates ambulauit , & Socrates non ambulauit,nō poſſumus ambas iſtas uere ſimul proferre in eodem tempore : ꝙ ſi ad diuerſa tempora referantur,non amplius cōtradictoriæ uocandę erūt. Sed de his ſatis,ad reliqua tranſeamus.

Habent autem ad ſeinuicem ordinem hunc:ſit Eſſe bonum,in quo a/Non eſſe bonum,in quo b/Eſſe non bonum, in quo c/ſub b/Non eſſe non bonum , in quo d/ſub a/omni itaq; inerit aut a/aut b/& nulli eidem:& aut c/aut d/& nulli eidem:& cui c/neceſſe b/omni ineſſe:ſi enim verum dicere, ꝙ eſt non album,& ꝙ non eſt album,verum: impoſſibile enim ſimul eſſe album,& non eſſe album:aut eſſe lignum non album,& eſſe lignum album:quare ſi non affirmatio,negatio inerit.c/vero ipſi b/non ſemper:quod enim omnino non lignum,neq; lignum erit non album:econuerſo igitur d/omni,cui a/nāq; aut c/aut d.

Propoſuerat mōſtrare,ꝙ ſimplicis affirmationis nō eſt negatio,affirmatio ex trāſpōne:puta huius,Eſt bonū,nō eſt negatio,Eſt nō bonū : hoc itaq; ad faciliorē reſolōnē efficiēdā à principio ppoſitū fuerat:nūc aūt, quo pfectiorē de ppoſito cognitionē hēre poſſimus, earūdē ppōnū ordinē ac ɔſitiā exponit, qđ iā ſecto tertio libri de interpretatione ſubobſcure dixerat, cū inqt,Hæc igiť,quēadmodū in reſolutoriis dictū eſt, ita ſunt diſpoſita. ❡ Ordo itaq; iſtarū ppōnū eſt,ut ɔuerſim ſe hēant ſm ɔſitiā ſimplices ppōnes,& ex trāſpōne:ex ſimplici nāq; affirmatione,ſequiť ex tranſpōne negatio:& retrouerſum,ex affirmatione, ex trāſpōne ſimplex negatio:uel,ut uno uerbo dicā,ex affirmationibus negationes ſequunť:nō aūt ecōuerſo,ex negationibus affirmationes:in plus.n.ſe hñt negatiōes affirmationibus.Cæterū , quo facilius hæc intelligant, deſcriptionē facit earūdē ppōnū hoc modo, Sit a/ſimplex affirmatio,Eſt bonum:b/huius negatio ſimplex, Nō eſt bonū:d/negatio ex tranſpoſitione, Non eſt nō bonū:c/affirmatio ex tranſpoſitione,Eſt non bonū:& c/ponatur ſub b/d/uero ſub a/hunc in modum.

Ordo ſimplicium ad tranſpoſitas eſt, vt conuerſim ſe cōſequātur.

His ita diſpoſitis,quoniam de omni ente,aut non ente uera eſt affirmatio,aut negatio,ſed a/& b/ſunt affirmatio & negatio,igitur de quolibet uerum erit, aut a/aut b/& ſimiliter aut c/aut d/ ſunt enim & ipſa eodem pacto oppoſita.quoniam itaque ipſi a/non poteſt c/ineſſe(quoniam fieri nequit, ut idem bonum ſit,& non bonum)inerit utique ipſum d/uum contradictoriorum:ex ſimplici ergo affirmatione a/ſequitur negatio ex tranſpoſitione d.de quolibet enim dicitur alterum contradictoriorum : quare ſi de a/non prædicatur c/prædicabitur utique ipſum d/ non tamen econuerſo.in plus enim ſe habet d/ quàm a . In oppoſitum uero ex affirmatione tranſpoſita,c/ ſequitur negatio ſimplex b/& non conuertitur : quoniam ſimplex negatio communior eſt affirmatione tranſpoſita:quòd autem ex c/ſequatur b/ eodē pacto monſtratur:de quolibet enim dicitur,aut affirmatio aut negatio:ſed de c/non dicitur affirmatio a / nam fieri non poteſt,ut idem bonum ſit, & non bonum : ergo de c/affirmatione,prædicabitur negatio b. (quod .n. omnino dictum namque ſuperius fuit,prædicatum infinitum de entibus tātum uere proferri poſſe:quare ſi aliquid,puta intellectus,lignum non extiterit,de eo falſum erit dicere,quòd eſt lignum non album: & ſi aliquid nullo modo extiterit,puta chimæra , de eo falſo enuntiabimus,quòd eſt non bonum:ſed hæc ſupra ſatis declarata ſunt ❡ Cæterum, contra ea quę in contextu dicta fuere, afferunt nonnulli deridiculas quaſdam inſtantias, monſtrantes non ſequi ex affirmatiua tranſpoſita ſimplicem negatiuam: non enim, inquiunt,ſequitur , Video non hominem , ergo non uideo hominem , nec item ſequitur , Socrates fuit non albus,igitur non fuit albus:neque ſimiliter, hoc eſt,non duplum,ergo hoc non eſt duplum . ❡ Ob hæc & conſimilia,arctandam conſtringendamq; multis legibus regulam illam dicunt : aiunt enim non ualere arguendi modum illum, niſi cum uerbo ſubſtantiæ , temporis præſentis , & in terminis abſolutis non habentibus relationem , aut reſpectum ad aliud quippiam . Nos uero & horum negligentiam demiramur,& hæc omnia falſo dici enuntiamus,præſertim cum Ariſtoteles huiuſcemodi propoſitiones non ſolum cum uerbo ſubſtantiæ , ſed & cum aliis complicet , cum inquit , Poteſt non ambulare, Scit non bonum , & ſimilia . Præterea , quod etiam amplius , cum omne uerbum adiectiuum , ut moderniores appellant, ex ſententia Ariſtotelis in uerbum reſoluatur ſubſtantiæ , & ſuum participium, cur exceptio iſta caſſa & uana facienda eſt ? Sunt & alii plærique defœdatores dialecticæ , qui complures alias correctiones addunt , quas omnes breuitatis gratia pro rei ipſius dignitate omitto , addens, regulam iſtam nulla correctione egere , præterquam quòd ratio ac conſequentia fiat , dum prædicatum aut pars prædicati infinita fuerit. Quamobrem, cum dicimus,Video non hominem,aut Scit non bonum,

Dubitationes.

Limitationes ſm modernos regularū ſupra prędictarum.

Regulę Ariſt.nō idigēt correctione.

Nota in hmōi ppōnibus, Video nō hominem,

& aliis huiuſmodi, ly nõ hoiem nõ eſſe ꝑdicatum, nec partẽ prædicati ſed additiões.

non eſt prædicatum ipſum, aut etiam prædicati pars infinita, ſed potius determinatio: quod planum fit reſoluentibus dictas propoſitiones ſecundum doctrinam præcedentem, puta, Video non hominem, Sum uidens non hominem: Scit non bonum, Eſt ſciens nõ bonum. Prædicata etenim ſunt termini illi, Videns, & Sciens: Non bonum uero, & Non hominem, adiacentia potius prædicato nuncupari debent. Dicimus ad hæc, ſemper referendas eſſe propoſitiones ad idem tẽpus, ac reſpectu eiuſdem ſubiecti, & propterea ualere aſſerimus conſequentias iſtas, Socrates fuit nõ albus, ergo non fuit albus: hoc eſt non duplum, ergo nõ eſt duplum: & ſi mille alias in hunc modum complices. quòdq; hoc ita ſit, argumento monſtratur Ariſtotelico: ſi enim in eo tempore in quo Socrates fuit non albus, non eſt uerum dicere, quòd non fuit albus, uere ergo enuntiabitur, quòd fuit albus: & ita in eodem tempore fuit albus, & nõ albus: quod perabſurdum. Conſimiliter de alio exemplo dicendũ, reſpectu eiuſdem ſubiecti: uerum de his ſatis, reliqua proſequamur. (Econuerſo igitur.) econuerſo dixit, quoniam non ſecundum eundem ordinem ſequuntur ſeinuicem, affirmationem ſimplicem negatio ex tranſpoſitione, & negationem ſimplicem affirmatio ex tranſpoſitione, ſed conuerſim, ut ſupra diſtinximus.

Quoniam uero non poſſibile, eſſe ſimul non album & album ipſum d inerit: de exiſtente enim albo, uerum dicere, quod non eſt non album: a autem de d non omni: namque de eo, quod penitus non eſt lignum, nõ uerum dicere, quod eſt lignum album. quare d uerum: a autem, non uerum: quoniam lignum album. Planum uero, quòd & a & c nulli eidem, & b & d contingit alicui eidem ineſſe.

Monſtrat, quòd ex a ſequatur d non autem econuerſo, quoniam Non eſt non album, in plus ſe habet, quàm Eſſe album. (Planum uero, quòd & a & c.) Poſteaquam monſtrauit, quomodo ſe habeant ſubalternæ propoſitiones in figura, nunc exponit, quomodo ſe habeant & angulares ſecundum diametrum oppoſitæ, inquiens, quod a c hoc eſt, ſimplex affirmatio, & tranſpoſita, nulli eidem ineſſe poſſunt: b uero & d utique poſſunt: fieri enim nequit, ut idem ſit, Lignũ album, & Lignum non album: fieri tamen poſſet, ut idem & non eſſet lignum album & non eſſet lignum nõ album. puta anima, aut aliud quippiam quod nullo modo ſit, ut hircocerũus aut chimæra: quare affirmationes nunquam ſimul ueræ eſſe poterunt, negationes autem poterunt: intelligenda uero, inquit Alexander, ſunt hæc de propoſitionibus prædeterminatis: nihil enim prohibet, indefinitas affirmationes ſimul ueras eſſe, ut, Homo eſt iuſtus, Homo eſt non iuſtus: ſed prædeterminatæ nunquam ueræ ſimul de eodem prædicabuntur, puta, Quilibet homo eſt iuſtus, Quilibet homo eſt non iuſtus: & propterea in libro de interpretatione, binas figuras fecerat, unam, indefinitarum propoſitionum: alteram, prædeterminatarum. & addiderat ad uerbum, Similiter autem ſe habebit, & ſi uniuerſalis nominis ſit affirmatio, præterquam quòd, inquit, non ſimiliter ea, quę ſunt ſecũdum diametrum, contingit uera eſſe. quaſi cõcedens, omnes angulares oppoſitas poſſe ſimul eſſe ueras, ſi propoſitiones extiterint indefinitæ: & ſi uero definitæ ac prædeterminatæ, non poſſe: quod etiam hoc in loco eleganter docuit. ⁋ Sed dubitat circa hæc ingenioſe Philoponus, monſtrans non eſſe uerum, neque ſupradictis conſentaneum, quod hoc in loco Philoſophus protulit: ſupra enim dixerat, idem Poſſe ambulare & Poſſe nõ ambulare, addens has propoſitiones ſimiles eſſe his quæ dicunt, Eſt album, & Eſt non album: hic autem negat affirmationes ſimul ueras eſſe poſſe. ⁋ Quòd ſi dicas, quemadmodum & ſupra aſſerebamus, indefinitas quidem poſſe ſimul eſſe ueras, prædeterminatas autem minime: faciamus adhuc eas prædeterminatas, Quilibet homo poteſt ambulare, & Quilibet poteſt non ambulare: ſic etenim eaſdẽ has ſimul ueras eſſe comperiemus. ⁋ Quòd ſi aliter reſpondeas, quemadmodum Ioannes Philoponus, non eſſe, quod dicitur, intelligendum de omnibus propoſitionibus, quia non de modalibus, ſed de ſis tãtum, quibus Eſt tertium adiacens applicatur: in contrarium aducenda erunt, quæ ſupra contra moderniores attulimus. ⁋ Quapropter, eodem pacto reſpõdendum cenſeo, quo ſuperioribus inſtantiolis faciebamus ſatis, negationem uidelicet applicandam eſſe prædicato, non prædicati determinationibus: & tunc uidebimus affirmationes illas ſimul eſſe ueras non poſſe, ut Quilibet homo eſt potens ambulare, & Quilibet eſt non potens ambulare: Quilibet eſt ſciens bonum, & Quilibet eſt non ſciens bonum. ⁋ Quod ſi dicas, hæc ſuperioribus non cohærere: ibi enim dicebat Philoſophus, has ſimiles eſſe, Poteſt ambulare & Poteſt non ambulare, iis quæ ſunt, Eſt album, & Eſt non album: quare, ſi hæ totum prædicatum habent infinitum, & illæ: aut ſi non ſunt ſimiles in prædicatis, ratio ergo Ariſtotelica à proportione & analogia, nulla eſt. ⁋ Reſpondeo, quod Philoſophus per Poteſt non ambulare intellexit, Eſt non potens ambulare: quodq; hoc ita ſit, declarant quæ ſequuntur, ubi ait, Si igitur Non eſt potens ambulare, idem ſignificat, & Eſt potens non ambulare, aut Non ambulare: quoniam enim uidebat propoſitionem dicentem, Eſt potens non ambulare, non eſſe ueram affirmationem ex tranſpoſitione, quaſi ſeipſum corrigẽs, ſubdidit, Aut Non ambulare, ac ſi dixiſſet, Aut Eſt non potens ambulare: uerum hæc ſupra quoque declarata ſunt. ⁋ Sed contra hæc inſtabit quiſpiam, dicens non eſſe poſtea uerum quod ſupra aſſerebat Philoſophus, poſſe uidelicet propoſitiones iſtas, Eſt potens ambũlare, & Eſt non potens ambulare, de eodem uere proferri: nunquã tamen ſimul erunt ueræ. Reſpondeo, quòd etiã ſi indefinitæ ſint, non autem prędeterminatæ, quẽadmodũ & iſtæ, Homo eſt albus, Homo ẽ nõ albus: ita

Dubiũ Philoponi difficile.

Prima ſolutio, & inſtãtia contra ipſam.

Reſponſio Philoponi

Alia rñſio Buranæ.

Inſtantia.

Solutio.

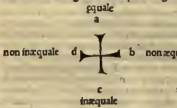
iſta; ſolutio ẽ ſatis dubia, & forte falſa: nã ſi idẽ ualet poteſt & ẽ potẽs, ſi iſta eſt ſinita, Poteſt non ambulare, etiã iſta, Eſt potẽs ñ ambulare: ſi aũt iſta, Eſt nõ potens ambulare immo iſta, Eſt nõ potens ambulare, idẽ ualet quã iſta,

Nõ eſt potens ambulare, i modalib^9. n. ſunt negatiões, p particulam negatiuam additã uel mõ, uel uerbo Eſt, cui cõiũgi tur mod^9, q̃ ſi dicas, tales ppoſitiões nõ eſſe modales, dico q̃ Philoſoph^9 hic accipit eas, ut modales, aliter nõ poſſet dici de eodem, Poteſt ambulare, & Põt ñ ambulare: dico ergo alter ad pricipalem dubitationẽ, nõ uelle Philoſophum ex hoc exẽplo: q̃ iſtæ ſint ſimul ueræ Eſt album, Eſt nõ albũ ut ille, ſed ſolum quod ſint affirmatiuæ: q̃a ſunt ſimiles illis, quia nõ habẽt negationẽ appoſitã uerbo, Eſt, ſed pdicato unde euã iſta reſponſio de indefinitis non ualet, q̃n eodẽ modo etiam affirmatiua & negatiua poſſunt eẽ ſimul ueræ ut Eſt hõ albus, Nõ eſt homo albus, & ita eſt dicẽdo, nõ cogitmur ex torquere textũ, ut iſte author extorquet.

Homo eſt potens ambulare, & Homo eſt non potẽs ambulare. Sed de his iam plus ſatis.

Conſimiliter ſe habebunt & priuationes ad prędicamenta hoc poſitione: ęquale in quo a: non ęquale, in quo b/ inęquale, in quo c/ non inęquale, in quo d: & in pluribus autem, quorũ his quidẽ ineſt: illis uero nõ ineſt, idẽ: negatio quidem ſimiliter uerificari poſſet q̃ non ſunt alba omnia, aut quod non eſt album unumquodque: quod autem eſt non album unumquodque, aut omnia ſunt non alba: falſum. Conſimiliter autem & eius quod eſt, Eſt oẽ animal album, non hoc quod eſt: Eſt non album omne animal, negatio (ambę enim falſę) ſed Non eſt omne animal.

Quod in libro de interpretatione dixerat, inquiẽs, Quãdo autẽ Eſt tertiũ apprædicatur, iam dupliciter dicuntur oppoſitiões: quare ꝓpter hoc quatuor erũt illæ, quarũ duæ quidẽ ad affirmatiõem, & negationẽ ſeſe habẽt ſecundum cõſequẽtiã, ut priuationes: due uero minime, quod inquam ibi dictũ fuit, hic explicatius declarat: priuatiuas uidelicet ꝓpoſitiones ita ſe habere ad prędicamẽta, hoc eſt, ſimplices ꝓpoſitiões, in his enim prædicatorum ratio ſeruat. nã quæ affirmatiue ſunt, uerã affirmationis naturã ſeruãt: quę negatiuæ, negationis: priuatiuæ inquã ꝓpoſitiones ſe habẽt ad ſimplices eodẽ mõ, quo indefinitæ ad eaſdẽ ſimplices: nãque ex affirmatiua ſimplici, ſequitur negatiua priuatiua: ut Homo eſt iuſtus, ergo homo nõ eſt iniuſtus: ex affirmatiua uero priuatiua, ſequitur ſimplex negatiua, ut Homo eſt iniuſtus, igitur nõ eſt iuſtus. Hoc etiam figura ac deſcriptione ſignatur ſic.

Ex a/ itaq; ſequitur d/ & e/ cõuerſo, ex c/ b/ & a/ c/ non poſſunt ſimul eſſe uera, b/ d/ autẽ, poſſunt, quẽadmodum & in ſuperiore figura: quomodo uero ſe habeãt priuatiuæ ad infinitas, & e conuerſo, e/ libel'o περί ἑρμηνείας quęrat. (Et in pluribus autẽ.) ad primũ ꝓpoſitum reuertitur, quod inquã ſimplicis affirmationis nõ ſit negatio affirmatio ex trãſpoſitione, ſed ſimplex negatio: hoc igitur maxime planum eſſe dicit in materia cõtingẽte, ubi prædicatum aliquibus ineſt ſubiectis, & aliquibus non ineſt: ſi enim de quocũque affirmatio falſa, de eodem negatio uera, & affirmatio iſta falſa eſt, Quilibet homo eſt albus: planum, quod ſua negatio erit uera, ſed hæc nõ eſt uera, Quilibet homo eſt non albus, ergo hæc nõ eſt ſua negatio, ſed illa. Nõ quilibet homo eſt albus, (Aut quod eſt album unũquodq;.) expoſitorum quodammodo eſt eius, quod dixerat, Non ſunt alba omnia,

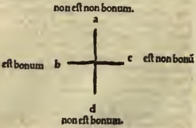
Quoniam uero manifeſtum, quod diuerſum ſignificat Eſt non album: & Non eſt album: & illud quidem affirmatio, hoc autem negatio, manifeſtum, quod non eſt idem modus oſtendendi utrunque. ut quoniam quodcunque ſit animal, Non eſt albũ, aut Cõtingit nõ eſſe albũ, & q̃ Verũ dicere nõ albũ (hoc. n. eſt Non album) ſed de eo, Quodcunque ſit album uerum eſt dicere Album, ſiue Non album, idem modus. Conſtructiue enim ambo per primam monſtrantur figuram Verum enim & Eſſe ſimiliter ordinantur: eius enim quod eſt: Verum dicere album, non hoc quod eſt, Verum dicere non album: negatio, ſed Non uerum dicere album: ſi itaq; uerum eſt dicere, Quodcunque ſit homo: muſicum eſſe aut non muſicum eſſe, Quodcunque ſit animal: accipiendum, aut eſſe muſicum: aut eſſe non muſicum, & oſtenſum eſt: Non eſſe autem muſicum: quodcũque ſit homo deſtructiue moſtratur ſecũdũ dictos modos tres.

Reuertitur tandẽ ad primariũ ꝓpoſitũ, ꝓpter qđ reliqua oĩa in mediũ allata ſunt, propoſitũ nãque fuerat, de reſolutione ptractare, & propterea de ꝓpoſitionibus tranſpoſitis mẽtionẽ fecerat, tanquã quæ aliter reſoluãtur, quã negatiuæ ſimplices: hac igit̃ de cauſa ſupra mõſtrauit, qđ affirmationes ex trãſpoſitiões nõ ſunt negatiões ac ſubinde in medio de harũ ꝓpoſitionum cõſequẽtia quæpiã pertractauerat: His itaq; omnibus explicitis, ad ꝓpoſitum primũ iamiã reuertitur inquiens, Quoniã mõſtrauimus nõ eſſe idẽ, Nõ eſt album, & Eſt nõ album, & quod illud eſt negatio, hoc autẽ affirmatio ex trãſpoſitiõe. planũ, quod non uno & eodẽ pacto utrũq; monſtrabit̃, ſed negatio ſimplex per negatiuum cõcludetur ſyllogiſmũ affirmatio autem ex trãſpoſitione, per affirmatiuum: quare & reſolutiones nõ erunt ęędẽ: (Vt quoniã quodcunque ſit animal.) Factus eſt, inquit Alexãder, cõtextus iſte obſcurior, eo quod propoſitiones non ſunt acceptæ ſecũdum conſuetudinẽ aut affirmatiuæ aut negatiuæ: quũ enim dicit (Quodcunq; ſit animal, non eſt albũ) exẽplum ponit negatiuæ ꝓpoſitiõis inexiſtẽtis, quod idẽ ualet ac ſi diceret, Nullũ animal eſt album: quũ uero ait (aut cõtingit nõ eſſe albũ) ſubaudiẽdũ, Quodcũq; ſit animal, à cõmuni, ut faciamus negatiuã cõtingẽtẽ, quæ æquiualet huic, Cõtingit nullũ aĩal eſſe albũ: poteſt etiã hoc exẽplũ eſſe affirmatiõis ex trãſpoſitione, quẽadmodũ & ſequẽs, uerũ dicere nõ albũ: ſed ſiue affirmatio ſit, ſiue negatio, nõ uariat ꝓpoſitũ: qđ uero ſignificet Verũ dicere nõ albũ, expoſuit, quũ dixit (hoc enim eſt Nõ albũ) nãque Verũ dicere, ꝓ Eſt ponit̃: ueluti planius infra declarabit̃. (Sed de eo, Qđ cũq; ſit albũ.) hoc eſt, tales ꝓpoſitiões, Quodcũq; animal ẽ albũ, uel Verũ ẽ dicere quodcũq; aĩal eſſe albũ aut etiã, Quodcũq; aĩal ẽ nõ albũ, aut Verũ dicere qđcũq; aĩal eſſe nõ albũ: oẽs iſtæ ſunt affirmatiões, eũdẽ hñtes oſtẽſiõis modũ, ꝓpterea qđ ambę iſtæ cõſtructiuę, hoc ẽ, affirmatiue mõſtrant̃, & i pria figura: i hac. n. ſola uniuerſalis affirmatiua colligit̃. (Verũ eni & Eſſe) hoc ad ſuperiora referẽdũ: enarrat enim quõ ꝓpoſitio dicẽs, Verũ ẽ dicere albũ, affirmatio exiſtit, & qđ ſignificat: nã Verũ, inqt, & Eſt, ſimiliter ordinant̃, idẽ itaq; ſignificabimus dicẽtes; Verũ ẽ dicere albũ, & dicẽtes,

Eſt album, quare per unam & eandem figuram monſtrabunẗ (Siquidẽ uerũ dicere.) quoniã dixit cõſimili oſtẽſione mõſtrari oportere, & uniuerſalẽ affirmatio nẽ ſimplicẽ, & tranſpoſitã: nũc quomodo faciẽdus ſit utriuſq; ſyllogiſmus, deſcribit, inquiẽs, Quod ſi uelimus mõſtrare, Omnẽ hominẽ muſicũ eẽ, aut etiã Omnẽ hominẽ eſſe nõ muſicũ, mediũ accipi debere, Animal: & maius extremũ, Muſicũ, aut Non muſicũ: minus uero, Hominẽ: hũc in modũ Oẽ animal muſicũ omnis homo animal, oĩs igitur homo muſicum, aut rurſus, Oẽ animal nõ muſicũ oĩs hõ aĩal, oĩs ergo hõ nõ muſicũ: ſi itaq; Omnis homo eſt nõ muſicus, eſſet negatiua, nõ in ſola prima mõſtraretur figura, ſed etiã in ſecũda: nõ eſt autẽ curãdũ, an acceptæ ꝓpoſitiones ueræ ſint, an falſæ: quomodocunque enim accipiãtur in exẽplo, ſatisfaciũt. (Nõ eſſe autẽ muſicũ.) mõſtrata autẽ affirmatiua, exponit quomodo negatiua oſtẽdi poſſit, Nullus homo eſt muſicus, aut Nullus homo eſt nõ muſicus (hæc enim extrĩſecus addẽda) & ĩquit hãc deſtructiue, hoc eſt, negatiue mõſtrari ſecũdũ dictos tres modos, hoc eſt, in ſecundo primæ, & in duobus primis ſecundę.

Simpliciter autem quando ſic ſe habent a/ & b/ ut ſimul quidem eidem non contingãt: omni autem ex neceſſitate alterum: & rurſus c/ ad d/ conſimiliter: ſequitur autem ex c/ a/ & non conuertitur: & ex b/ d/ ſequetur, & non conuertetur, & a/ & d/ contingunt eidem: b/ uero & c/ non contingunt. Primum igitur, quod ex b/ ſequitur d/ hinc manifeſtum, quoniam enim ex c/ d/ alterum ex neceſſitate omni: cui autem b/ non contingit c/ eo quod ſimul infert a/ a/ uero & b/ non cõtingunt eidem, planum, quod d/ ſequetur. Rurſus quoniam c/ non conuertitur cum a/ omni autem c/ aut d/ contingit a/ d/ eidem ineſſe: b/ uero & c/ non contingit, eo quod a/ cõſequitur ex c/ accidit enim impoſſibile: quoddam manifeſtum igitur, quod neque b/ cum d/ conuertitur: quoniam accidit ſimul d/ & a/ ineſſe.

Quoniã ſupius ꝓpoſitionũ ſimpliciũ ac trãſpoſitarũ cõſequẽtias in materia mõſtrauerat determinata, nũc latius & in ſolis elemẽtis, quibus uniuerſales conſueuit mõſtratiões facere, eaſdẽ illas deſcribit: terminorũ autẽ ordinẽ uariauit: unde & aliud uideẗ intendere, quũ tamẽ de eodẽ ptractet: ſupra enim ſub a, ponebatur d: ſub b uero, c/ & ex a, ſequebatur d/ & ex c/ b/ nũc autẽ ſub a/ c/ collocat: ſub b/ uero, d/ hũc in modũ.

Facit autẽ iterũ duas cõtradictiones, unã ſimplicẽ ex trãſpoſitiõe alterã, qbus ita diſpoſitis, tres accipiẽs, ſuppoſitiões, tria mõſtrat: unã, quod a/ & b/ & iterũ c/ & d/ cõtradictorie opponũtur: alterã, qđ ex neceſſitate cuilibet ineſt aut a/ aut b, & rurſus aut c/ aut d/ tertiã quod ex c/ ſequiẗ a/ & nõ cõuertitur. His ſuppoſitis, tria mõſtrat: unũ, quod ex b/ ſequitur d/ & nõ cõuertitur: alterũ, quod c/ & b, quæ ſunt affirmatiões, nũquã de eodẽ uere ꝓferũtur: tertiũ, quod a/ & d/ negationes poſſunt utique de eodẽ uere enunciari: hoc eſt ergo quod uoluit, dum inquit (ſimpliciter hoc eſt, uniuerſaliter (quãdo ſic ſe habẽt a/ & b/ ut ſimul quidem eidẽ non cõtingant: omni autẽ ex neceſſitate alterũ) & hæc prima ſuppoſitio: deĩde (& rurſus c/ ad d/ cõſimiliter) ſecũda ſuppoſitio, tertia (ſequitur autẽ ex c/ a/ & nõ cõuertitur.) Poſtea quæſitũ primũ cõcludẽdum (& ex b/ d/ ſequeẗ, & nõ cõuertetur) deinde tertiũ (& a/ & d/ contingũt eidẽ) ultimo ſm (b/ uero & c/ nõ cõtingũt). (Primũ igiẗ qđ ex b/) primũ ꝓpoſitũ mõſtrat, quod ex b/ ſequiẗ d/ ſi ponatur ex ſe ſequi a/ hoc pacto, Sí quẽadmodum ſuppoſuimus, cuilibet ineſt aut c/ aut d/ eo quod contradictorie opponuntur: ſi ex b/ non ſequitur d/ ſequetur igitur c/ ſed per ſuppoſitum ex c/ ſequitur a/ ergo ex b/ ſequetur a/ quod fieri aliquo modo nequit, ſiquidem ex ſuppoſito ſibiinuicem contradicunt ſi itaq; hoc falſum, uerum erit, quod ex b/ ſequitur d/ quod fuerat mõſtrandum: hoc igitur hunc modum. Conſequens autem erat ſtatim oſtendere, quod non conuertuntur, ideſt, ex d/ non ſequitur b: ſed quoniam iſtud argui non poterat, ni prius monſtraſſet a/ & d/ contingere eidem ineſſe, prius hoc oſtẽdit: quoniam enim ſuppoſitum eſt, non conuerti c/ ad a/ hoc eſt, non ſequi ex a/ c/ ſi accipiatur aliquid ſub a/ cui c/ non inſit, manifeſtum quod huic inerit d/ omni enim aut c/ aut d/ cum ſint contradictoria, ergo a/ & d/ poterũt eidem ineſſe, q; fuerat ꝓpoſitum: hoc aũt oſtenſo ſubdit ſtatim quæſitum ſecundum monſtrãdũ, c/ & b/ uidelicet nõ poſſe eidẽ ineſſe: ſi enim b/ & c/ inſũt eidẽ, & ex c/ ſequtur a/ ut ſuppoſitũ fuit, planũ qđ ex b/ ſequeẗ a/ qđ fieri nõ poteſt: ſunt enĩ ſibiinuicẽ cõtradictoria: his mõſtratis, qđ reliquũ erat, arguiẗ, non cõuerti inquã b/ & d/ hoc enĩ adhuc ſupererat: quoniã nãque oſteſũ eſt d/ & a/ poſſe eidẽ ineſſe, ſi tu dicas b/ cõuerti cum d/ hoc eſt, ex b/ ſequi d/ accidet a/ & b/ aliqñ ſimul eſſe uera: qđ abſurdũ: quũ ſint cõtradictoria ex ſuppoſito: ſi enim ex b/ ſequiẗ d/ & d/ & a/ de eodẽ prædicari poſſint, accidet aliqñ b/ & a/ ſimul eſſe uera: qđ gulæ illæ celebratiſſimæque ſuppoſitorios etiam cõſtituunt fieri nequit: Hæc Philoſophus. ⁋ Ex iſtis autem trahuntur re ſyllogiſmos, Quòd à poſitione antecedentis, ad ponendum conſequens: & a deſtructo conſequente, ad antecedens deſtruendum, conſequẽtia eſt optima: à poſitione uero cõſequentis ad antecedẽs ponendum, aut à deſtructione antecedentis ad cõſequẽs deſtruẽdũ, bonũ nõ conſtruitur ratiocinũ, niſi fortaſſe termini ſint æquiuertibiles, haud aliter

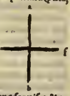
Nota regulas celebratiſſim: s, q̃ extrahunẗ ex dictis philoſophi ĩ hoc loco.

pacto

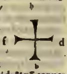
pacto aliquo fiat ſyllogiſmus ac ratio: quẽadmodum ſupra monſtrauimus, cũ de cõuerſione cũ oppoſitione tractaremus: & Themiſtius in primo de Anima, & Simplicius in primo de cœlo accuratiſſime notarũt.

Accidit autem quandoque & in tali terminorum ordine decipi, eo quod non recte accipiuntur oppoſita, quorum alterum neceſſe eſt omni ineſſe: quemadmodum ſi a/ & b/non contingant ſimul eidem, neceſſe autem alterum ineſſe, cui non alterum: & rurſus c/& d/conſimiliter: ex quo autẽ oĩ c/ſequatur a/accidet.n. cui d/ipſius b/ineſſe neceſſitate, quod eſt falſum: ſit.n. accepta negatio eorũ quę a/b/q̃ eſt in quo f/ & rurſus eorum quę c/d/quę eſt in quo h/neceſſe igitur omni aut a/aut f/aut enim dictionem: aut negationem: & iterum uel c/uel h/dictio namque & negatio: & cui c/omni, ſuppoſitum fuit a/quare h/cui omni f/ Rurſus, quoniam eorum quę f/b/omni alterum: & eorum quę h/d/conſimiliter: ſequitur autem ex f/h/& ex d/ſequetur b/hoc enim ſcimus: ſi igitur ex c/a/& ex d/b/hoc autem falſum: econuerſo enim erãt in ſic ſe habentibus conſequẽtia, non enim fortaſſe neceſſarium omni a/aut f/neque f/aut b: non enim f/eſt negatio ipſius a/nam boni negatio Non bonum, non eſt autem idem Non bonum ei, quod eſt Neque bonum, Neque non bonũ. Similiter autẽ & in c/d/negatiões enim acceptę duę ſunt.

Poſteaquã monſtrauit propõnũ ſimpliciũ ac tranſpoſitarũ cõſequẽtiam ecõuerſo ſe habere, quòdq; ex ſimplici affirmatione ſequitur ex tranſpoſitione negatio, & retrouerſum, ex tranſpoſita affirmatione negatio ſimplex: nunc deceptionẽ quãdã ac tendiculũ ponit, ob quã nõnulli fortaſſe exiſtimarent, ſuperius dicta ueritatẽ nõ cõtinere: accidit aũt, inq̃t, talis deceptio ſi oppoſita recte nõ fuerint accepta: quemadmodũ ſi quiſpiã arbitraretur, a/& b/unica negatione negari, quę ſit f/quæq; & utraq; ſimul neget, & utrũq; etiã per ſe, ac ſeorſum: quẽadmodũ ſi b/ſit Eſt bonũ, a/Nõ eſt bonũ, f/utriuſq; negatio, Neq; eſt bonũ, Neq; nõ eſt bonũ. Rurſus c/& d/hoc eſt, ꝓpõnũ tranſpoſitarũ (puta, Eſt nõ bonũ, Nõ eſt nõ bonũ)

negatio ſit h/Neq; eſt nõ bonũ, Neque nõ eſt nõ bonũ. His ita diſpoſitis, monſtrabitur, quẽadmodũ c ex c/ſequit᷑ a/& nõ cõuertitur, ita ex d/ſequi b/& nõ cõuerti: quod ſupra refutauimus. Sint igit᷑ contradictoria hęc. cum iſta ita ſe habeãt ſm ſupra deſcriptas regulas, ſi ex c/ſequit᷑ a/& ex f/ſequetur h/ita.n. dicebamus. Rurſus fiat alia deſcriptio.

His.n. ita ſe habentibus, ex præcõceſſis, h/d/ſunt cõtradictoria, & f/b/etiã ſunt cõtradictoria, & ex f/ſequitur h/ut paulo ante oſtẽdimus: ergo & ex d/ſequet᷑ b/& nõ cõuertet᷑: qđ fuerat mõſtrãdũ, quòdq; ſupra refutauimus: monſtratũ.n. fuit ex b/ſequi d/ & nõ conuerti. (Nõ.n. fortaſſe) ſoluit Ariſt. dubitationẽ in mediũ allatã, inquiẽs, hoc fortaſſe abſurdũ inductũ fuiſſe, ꝓpterea qa cõtradictiones nõ fuerunt legitime deſcriptæ: licet.n. inq̃t, a/& b/ſimul cõtradicant ipſi f: & cõſimiliter c/& d/ipſi h/nõ tñ ppea a/& f/cõtradictoria cẽſenda ſunt: aut b/& f/uel ex altera parte c/ & h/ aut d/ & h/ueluti in exẽplo huius affirmationis, Eſt bonum negatio ſua exiſtit, Nõ eſt bonũ: nõ aũt, Nõ eſt bonũ, Neq; nõ eſt bonũ: & hoc eſt quod uoluit, dũ inq̃t (nõ eſt aũt idẽ, Nõ bonũ ei, quod eſt, Neq; bonũ, Neq; nõ bonũ) quẽadmodũ etiã huius propõnis, Eſt malũ, negatio ſua exiſtit, Nõ eſt malũ: non aũt, Neq; eſt malũ, Neq; nõ eſt malũ: & ſilr dicẽdũ de c/d/quæ erat altera oppoſitio: nãq; nõ ita accipiẽdæ negationes: ita n. efficiẽtur unius affirmationis negationes duæ, qđ per abſurdũ: & in libro de interpretatione refutatũ. Quod itaq; f/nõ ſit negatio ipſius a/hunc in modũ arguit Ariſto. Alexã. uero addit, quod & aliter poſſemus mõſtrare has nõ eſſe ueras cõtradictiones: nãq; utrorũq; negatiões cũ altera cõtradictionis parte ſemp falſificãtur: nõ n. põt idẽ ñ eſſe bonũ, & f/nõ eẽ bonũ. Pręterea, ſi utriuſque ſimul negatio falſa eſt, erit ſua cõtradictoria uera ſed hæc ſunt duo cõtradictoria ſimul, igitur duo contradictoria ſimul erunt uera: qđ perquã fatuũ eſt dicere: Hæc ille. Cæterũ, iãiã tẽpus eſt, ut à longa uoluminis huius prioris expõne deſiſtamus: ita.n. & nobis labor nõ mediocris, & legẽtibus faſtidiũ auferet᷑: ſatis.n. ſit artẽ ferme totã cõponẽdi ac reſoluẽdi ſyllogiſmos, hucuſq; pertractaſſe. Primũ.n. ſuppoſitis principiis artis huius, de cõuerſione egimus tã inexiſtẽtiũ q̃ modaliũ propõnũ, mox de mõ ac ſtructura ſyllorũ tã ſimpliciũ q̃ miſtorũ, quòdq; tã oſtẽſiui q̃ ſuppoſitorii per tres figuras efficiantur, quòdq; itẽ ſyllus oĩs alterã habeat uniuerſalẽ propõnẽ, & affirmatiuã alterã: rurſus ratiocinationẽ oẽm ſimplicẽ ex binis conſtare propõnibus, & terminis tribus: quod problema facile monſtretur, quod cũ difficultate: q̃uo mediũ ad unãquãq; cõcluſionẽ inueniendũ: q̃uo principia inueſtiganda: q̃uo diuiſio faciẽda. Deinde, quonam pacto reſoluendi ſylli, quæ ſint impedientia reſolutionẽ: q̃uo mutua reſolutione uniuſcuiuſq; figuræ ſyllogiſmi in aliã traducantur: ac demũ q̃uo differant tranſpoſitæ propõnes affirmatiuæ à ſimplicibus negatiuis, quòd que negatio ſit pars infinitæ propõnis, nõ aũt negatiuæ: quod nomẽ infinitũ nõ dicatur tã de ente, q̃ de nõ ente: q̃uo differant inter ſe priuatiua, infinita ac negatiua propõ, an negatio in cõtradictoriis uerbo applicanda, an uero toti propõni anteponẽda, quẽadmodũ nõ nulli arbitrabantur. Solutæ deinceps fuere caſſæ moderniorũ inſtantiolæ cõtra cõtextũ: ac declaratũ, q̃uo angulares propõnes ſm diametrũ oppoſitæ, poſſint ſimul eſſe ueræ: & q̃uo nõ. Solutaq; demũ p pulchra Philoponi inſtantia cõtra contextũ. Quæ cũ oĩa ꝓ uirili ſint pertractata, agenda eſt diuinæ prouidẽtię gratia, quæ nos ad huius finem uoluminis cum facultate perduxit.

Nota dictũ Alexã. ꝓ cõfirmatione dictorũ Philoſophi.

Epilogus totius primi libri Priorum.

Finis cum Deo prioris uoluminis libri
Priorum Reſolutoriorum.

IOANNIS FRANCISCI BVRANAE VERONENSIS

IN SECVNDVM PRIORVM RESOLVTORIORVM ARISTOTELIS, EXPOSITIO.

IN QVOT igitur figuris, & per quales, & quot propoſitiones, & quando, & quomodo fit ſyllogiſmus: amplius autem, in qualia aſpiciendum deſtruenti ac conſtruenti, & quomodo oportet quærere de propoſito ſecundum qualemcunq; methodum: amplius autẽ, per qualem viam accipiemus principia, de ſingulis iam tranſegimus.

Nota diuerſas opiniones de intentione ſecundi Priorum.

QVID in ſecũdo hoc priorũ uolumine intẽdat Ariſto. maxima apud pleroſq; enarratores dubitatio extitit. Alii.n. dicunt, poſteaquam in priore uolumine Philoſophus de oſtẽſiuo pertractauit ſyllõ, q in hoc ſecũdo de ſuppoſitorio agit, qđ antea pollicitus fuerat, exequẽs, ubi ait, ſe poſtea dicturũ, q̃ ſint cõditionaliũ atq; hypotheticorum differẽtię, & quot modis fieri poſſint: ſed horum ſnia nobis minime placet: maxima.n. pars ſecũdi huius in declarãdis proprietatibus oſtẽſiui ſylli cõſumitur, & de hypotheticis ratiociniis parũ admodũ ptractatur.

Opinio Procli & Philoponi

¶ Proclus uero, ac Ioannes Philoponus, intẽtionẽ eſſe dicũt, poſtq̃ in priori uolumine de forma egit ſyllogiſtica, in hoc de materia ſermonẽ facere: uerũ & iſtorũ opinio nõ uidetur ex ſnia eſſe Ariſto. nãq; aut p materiã ſyllogiſticam intelligunt propõnes ſyllogiſticas, ut abſtrahunt à dialecticis & demonſtratiuis: aut p materiã ſyllogiſticã uolũt dialecticas ipſas, uel demõſtratiuas propõnes. ſi prius, non eſt uerũ, qđ aſſerunt: de ſyllogiſtica nãq; propõne q̃ ad rẽ attinebant, fuere in priori diſputata uolumine, cũ alioquin neq; in hoc ſecũdo alicubi de ea ſermo aliquis fiat: Sin autẽ ſm, adhuc abſurdiora ſequẽtur: agere.n. prẹter intẽtionẽ ac propoſitũ de dialecticis ac demonſtratiuis propõnibus, in negocio de ſimplici ſyllõ, operã ludere eſt: q ſi quæpiã de his fuere ad principiũ diſputata, nõ tãquã ex primaria intentione, ſed tanquã ſyllogiſticã propõnẽ notificantia in mediũ allata ſunt.

Alexandri opinio.

¶ Alexander uero intentionẽ Philoſophi eſſe dicit, hoc in uolumine ea docere, quæ ſyllogiſtico negotio deeſſe uidebantur. Nã poſteaquã in priori uolumine ea pertractauit, q̃ formã atq; eſſentiã ſylli uniuerſam cõplectebanť, impræſentia acturus eſt de annexis ſyllogiſmo ac ratiocinationi: quod & noſtri optime notarunt, dicẽtes Philoſophũ hoc in uolumine pertractare de potẽtiis atq; impotentiis cõſequẽtibus ſyllogiſmi naturã: enarrare .n. qũo ſyllogiſmus ac ratiociniũ unũ plures poſſit cõcluſiones colligere, qũo ex falſis uerũ concludatur, & nõ econuerſo: qũo circularis monſtratio fiat, qũo conuerſiua, qũo deductio ad impoſſibile, qũo ex oppoſitis ratiociniũ, potentias numerare eſt ſyllogiſticas: agere aũt de principii petitione, de eo quod eſt nõ penes hoc, de falſa ratione, de non ratiocinari, de elencho, de deceptione, impotentias ſyllogiſticas recenſere eſt: ſed de cõuerſione diſputare, de cõmutata conuerſione, de mutua oppoſitorũ conuerſione, de inductione, de exemplo, de abductione, de inſtantia, de ſigno, de enthymemate, de phyſiognomonia, annexa ac cõſequẽtia ſyllogiſmi naturam eſt recenſere. Eſt itaq;, ut breuibus agam, in negocio Philoſophi propoſitum, potentias primum ſyllogiſticas determinare, mox impotentias, deniq; annexa.

Opinio latinorũ cõſonat opinioni Alexandri de intentione huius libri

Scopus libri ſecũdi.

Epilogus primi libri

¶ Acturus igitur de his omnibus, primo recenſet, tranſitionis modo, ea omnia, quæ in ſuperiori enarrata fuere uolumine, quæ tria ſecundum ſectorum numerum extitere: primo itaq;, quæ in primo ſecto dicta ſunt, repetit, inquiẽs (In quot igitur figuris & per quales, & quot propoſitiones, & quãdo, & quomodo fit ſyllogiſmus.) Ibi.n. ſtatim ad principium dictũ eſt, q in tribus figuris efficitur ſyllogiſmus omnis: & per quales propoſitiones, hoc eſt, ſaltem per unam affirmatiuam, & item unam uniuerſalem: & quando, quia non ſemper, ſed obſeruatis legibus ac conditionibus cuiuſcunq; figuræ: & quomodo, quia ita uel ita complicitis propoſitionibus ex ambabus uniuerſalibus, aut altera uniuerſali, & altera in parte. (Amplius autem in qualia.) quę ad ſecundum ſectum attinent, enarrat: ibi enim expoſuit, quomodo de unoquoq; problemate poſſimus facile concluſionem facere, ac medium, ad concluſionem inferẽdã, comperire. (Amplius autem per qualem uiam.) hic edocet, quæ in tertio ſecto fuere diſputata: ibi.n. tranſegimus, quomodo ſint per reſolutionem accipienda ac uenanda principia, & propoſitiones ad unũquodque problema concludendum.

Sed quoniam alii ſyllogiſmorum vniuerſales ſunt, alii ſecundum partem: vniuerſales omnes, ſemper plura ratiocinantur: ex iis vero qui in parte, affirmatiui quidem plura, negatiui autem concluſionem ſolam: aliæ namque

propõnes

propoſitiones conuertuntur: priuatiua vero non conuertitur.

Exacto atq; abſoluto procemio, nunc primam poteſtatẽ ſyllogiſticam aggreditur declarandũ, qũo uidelicet nunc ſylls plures concludere poſſit concluſiones, & inquit (qm̃ ſyllorũ alii ſunt uniuerſales, alii ſecundum partẽ) hoc eſt, alii uniuerſalem retinent concluſionẽ, particularem alii: ea de cauſa dicemus uľes oẽs tam affirmatiuos q̃ negatiuos, ſemper plura ratiocinari, propterea ꝙ uľis affirmatiua in particularem conuertitur, & negatiua uľiter in ſeipſam: ſed ex particularibus, affirmatiuus plures colligit (quia conuerſam & cõuertentem) negatiuus unam tm̃ neq; enim cõuertitur negatiua in parte, ueluti in priore uolumine edocuimus. & ex hoc loco colligimus modos illos, quos pperam Theophraſtus Ereſius Ariſtotelicis addiderat: ipſe enim nouem primæ figuræ modos recenſuerat, quum tamen alioqui quatuor tantum Philoſophus recenſuiſſet, & recte: ſoli enim illi naturali diſcurſu cõcluſionẽ inferunt: alii uero quinq; per accidẽs quodãmodo & mediate cõcludũt quẽadmodum & Alulidus Roſadis inquit: nec tamen & hos ſiluit Ariſtoteles. duos enim ſignauit ad finẽ cõplicationũ inexiſtentiũ, & hoc in loco alios tres.

Tres ſyllogiſmorum modi ĩ pria figura Ariſtotelicis pperá additi a Theophraſto.

Dubiũ moderniorũ.

¶ Sed dubitant circa prædicta moderniores, quomodo fieri poteſt, ut ſyllogiſmus unus plures colligat concluſiones: ſi enim concluſio eſſentialis ſyllogiſmo eſt, nõ poterunt plures eſſe concluſiones, quin & ſyllogiſmi plures ſint, ꝙ ſi dicas, quemadmodum nonnulli aſſerunt, ſyllogiſmum bifariã accipi, pro propoſitionibus tantũ, & pro propoſitionibus & concluſione ſimul: contra, in definitione ſyllogiſmi ponitur cõcluſio: ergo eſt de eſſentia ipſius: quum enim dicebamus, Neceſſe eſt illud accidere per aliud, concluſionem ipſam intelligebamus. Preterea, hoc eodem argumento ſupra utebatur Ariſtoteles, quum uolens mõſtrare ſyllogiſmum complicitum ac cõnexum plures eſſe ſyllogiſmos ſimplices, dicebat, Sed & ſic plures ſyllogiſmi, plures enim concluſiones.

Solutio.

¶ Ad hæc & conſimilia reſpondemus, concedentes concluſionem eſſe de ſyllogiſmi eſſentia, & ubicunq; plures cõcluſiones actu fuerint, ibidem plura fore raciocinia. & ubi potentia ibidem etiam potentia. ſed hoc non uult Ariſtoteles, uerum intentio ac propoſitum ſuum eſt, monſtrare quomodo unus ſyllogiſmus actu concludat plures concluſiones in potentia: hoc enim eſt, quod a principio uolebamus quum diceremus ex ſententia nõnullorum, philoſophũ hic agere de poteſtatibus ſyllogiſticis.

Syllogiſm' unus actu, plures concludit concluſiones in potentia.

Dubium an cõuerſa, & conuertens ſint vna propoſitio: & arguitur ad utrumque.

¶ Sed ulterius ſupereſt quæſtio, an conuerſa & conuertens ſint eadem propoſitio, & an una, an plures. ꝙq; ſint eadẽ, uidetur poſſe conuinci, nã iidẽ termini in utraque ponuntur. Præterea inferius, ubi de circulari aget monſtratione, dicet (Nam eadem eſt propoſitio b nulli a & a nulli b ineſſe. ¶ Ad oppoſitas etiam partes adducuntur rationes: ubi enim diuerſum eſt prædicatum, ac ſubiectum diuerſum, hę propoſitiones ſunt diuerſæ: ſed in conuerſa & cõuertente diuerſum eſt ſubiectum ac prædicatum, ſequitur itaque eas diuerſas eſſe. Preterea infra quoque, ubi aget de circuli mõſtratiõe in tertia figura, inquit ad uerbum (c quidem oſtenſum eſt alicui b ineſſe, b autem alicui c non eſt oſtenſa: quamuis neceſſe ſit ſi c alicui b & b alicui c ineſſe, ſed nõ idem eſt hoc huic & illud illi ineſſe.) Præterea, fieri nequit, ut idem ſit notius & ignotius: ſed plerunque, cõuerſa notior eſt conuertente, aut potius in oppoſitũ, conuertens cõuerſa: imo quod amplius, plerũque conuerſa ſupponetur tanquam manifeſta, & conuertens demonſtrabit: quemadmodum ſit in theorematis geometricis unde, referente Proclo, Menechmus, & Amphimachus, mathematici nõnulla theoremata uocabãt pręcedẽtia, quędam ἀντίστροφα, ſeu conuertibilia: ergo ſequitur, ꝙ non ſunt eędem propoſitiones.

Solutio, cõuertẽs & cõuerſa ſũt eędẽ ſecundũ materiã, diuerſæ ſecundũ formã.

¶ Ad has & conſimiles rationes dicimus, quẽadmodum & iuniores, conuerſam ac conuertentem, & eaſdem eſſe propoſitiones, & diuerſas: eaſdem quidem, ſecundũ materiam: diuerſas uero, ſecundũ formã: ueluti aſcẽſum ac deſcenſum, eoſdem ſecundũ ſubiectum dicimus eſſe motus, & diuerſos ſecundũ formam: & ita, quum dicit Ariſtoteles idem eſſe a nulli b & b nulli a intelligit ſecũdum ſubiectum: quũ uero inquit, diuerſũ eſſe a alicui b et b alicui a intelligit ſm formã.

Concluſio autem aliquid de aliquo eſt: quare alq quidẽ ſyllogiſmi plura raciocinantur, quemadmodum ſi a monſtratum eſt omni b aut alicui, z b alicui a neceſſarium ineſſe: z ſi a nulli b z b nulli a. hoc autem diuerſum a precedenti. Si vero alicui non inſit, non neceſſe z b alicui a non ineſſe. contingit enim: omni ineſſe. Hęc itaque communis omnium cauſa z eorum: qui vniuerſaliter, z eorum qui ſecundum partem.

Varii uario modo locum iſtum exponunt: nõnulli enim hoc pacto ſententiam iſtam continuã faciunt, dicentes, ꝙ poſteaquam Ariſtoteles ſuperius docuit ſyllogiſmos aliquos plures colligere cõcluſiões, quia conuerſam ac conuertentem: hoc in loco occurrit tacitæ quæſtioni: poſſet enim quiſpiam non immerito dubitare, an cõcluſio conuerteretur quemadmodum & propoſitiones cõuertuntur. & inquit, ꝙ etiã, ait enim quaſi ita ratiocinãs, Ois propoſitio cõuertitẽ eo pacto, quo diximus: Sed ois concluſio eſt propoſitio, ergo conuertitur. ꝙ cõcluſio ois ſit propoſitio, mõſtratur per definitionẽ propoſitionis: namq; oẽ ꝙ dicit aliquid de aliquo eſt propoſitio, ſed cõcluſio dicit aliquid de aliquo, eſt itaque propoſitio. Illi igitur hunc in modum.

Quod concluſio conuertatur, & ſit propoſitio.

Ioannes uero Philoponus, hoc pacto: Occurrit, inquit, tacite obiectioni: poſſet enim aliquis dicere, nõ recte protuliſſe Phum, a nulli b & b nulli a, plures eẽ cõcľiones: nõ eni plures, ſed una tm̃ ſunt: quaſi itaque reſpondens, inquit Ariſtoteles, plures eſſe concluſiones iſtas, quoniam concluſio omnis determinatum habet ſubiectum, ac determinatum prædicatũ. dicit enim aliquid determinatũ de aliquo

Expoſitio Philoponi.

determinato, & propterea ſi conuertens aliud habet ſubiectum ac prædicatum, aliud à conuerſa, nimirū ab ea diuerſa erit propoſitio: quare & ſyllogiſmus utraſq; concludens, diuerſas ac plures colliget cōcluſiones. Hæc illæ. Antiquior tamen, mea ſententia, eſt prior expoſitio. (Quare alii quidem) quod dixerat exponit, quonam pacto plures cōcludantur per unicum ſyllogiſmum. (Si uero alicui non inſit.) hoc eſt, ſi concluſio negatiua extiterit in parte, non poterimus recte dicere, plures colligi concluſiones, propterea q; non conuertitur negatiua in parte: Non enim, ſi aliquod b non eſt a, ſequitur & aliquod a non eſſe b, imo poteſt aliquod b non eſſe a, & tamen omne a eſſe b, quemadmodum, Aliquod animal non eſt homo, & tamen omnis homo eſt animal. (Hæc itaque communis.) communem cauſam appellat plures faciendi concluſiones: qm̃ eadem eſt & in particularibus & in uſibus: quod in ſequenti modo ſecus erit.

Eſt autem de vniuerſalibus & aliter dicere: quęcunque enim aut ſub medio ſunt, aut ſub concluſione, omniū erit idē ſyllogiſmus: ſi hęc in medio, illa in cōcluſiōe poſita fuerint: vt ſi a b concluſio per c, quęcunq; ſub b aut c ſunt, neceſſe de omnibus dici a. ſi enim d in toto b, b vero in a, & d erit in a. Rurſus ſi e in toto c, c autem in a, & e in a erit: conſimiliter & ſi priuatiuus ſyllogiſmus.

Ali⁹ mod⁹ quo unus ſyllogiſm⁹ plures colligit cōcluſiones, quē diuerſi diuerſimode exponunt.

Modum alium plures colligendi cōcluſiones per unicum ſyllogiſmum edocet hoc i loco Philoſophus, circa quem exponendum pleriq; uarias ſententias ſecuti ſunt: nōnulli enī, referēte diuo Alber. uoluerūt hoc in loco Ariſtotelem agere de ſyllogiſmo oſtenſiuo arctiſſime ſumpto, qui omnes propoſitiones habeat ex proſyllogiſmis monſtratas, ac de ſyllogiſmo hypothetico latiſſime accepto: cuius uidelicet propoſitiones non ſint per aliquod oſtenſæ ratiocinium. His igitur ita prænotatis, dicebant tunc fieri oſtenſiuum ſyllogiſmum, quum aliquid ſub concluſione accipiētes, primi ſylli de illo maiorē cōcludebamus extremū: item, per cōcluſionem primi ſyllogiſmi in maioris locum ſuccedentē, & ſic uolebant ratiocinium ex demonſtrata procedere propoſitione: quum uero altrinſecus aliquid ſub medio termino accipientes, de illo maiorem concludimus extremitatem, aſſumpta maiore propoſitione præcedentis ſyllogiſmi, tūc ex hypotheſi & indemonſtrata propoſitione arguere dicebamur. Cæterum neq; iſti conſentanea Philoſopho, neq; uera etiam enuntiant: namq; de ſyllogiſmis ac proſyllogiſmis quomodo ad unam tendant concluſionem, & quomodo ad plures, ſatis in priori uolumine pertractatum eſt: appellare etiam oſtenſiuos qui ambas propoſitiones habeant oſtēſas: aut hypotheticos, qui eas indemonſtratas retineant, chimęras, aut hircoceruos fingere ē. Melius itaq;, ut cū aliis dicimus, Alpharabio, Ioāne Philopo. Alulido Roſa.

Opinio Arabū, Græcorum, de hoc ſecūdo modo.

addo etiam Alexandro, q; Ariſtoteles hoc in loco docet, quomodo plures per unicum ſyllogiſmum concludantur concluſiones, ex dicto de omni, aut dicto de nullo, hoc enim eſt qđ pleriq; uocabāt ſyllm̄ explicitū ac ſyllm̄ implicitum: differt āt modus iſte à priore, quēadmodū & Aluli. Roſa. optime notauit, & Leo Gerſonis exponit, qm̃ modus prior docebat concludere plures concluſiones per unicum ſyllogiſmū ſm̄ rei ipſius ueritatem, ſed exiſtimationem hoc idē declarat: ſm̄ exiſtimationē dico, qm̃ reuera duo ſunt ratiocinia, uel etiam plura, quæ binas aut plures colligunt concluſiones: ſed quoniam ſyllogiſmi iſti explicite non proferuntur, ſed eos ex dicto aucupamur de omni, propterea unicum tm̃ eſſe ſyllogiſmum arbitramur: non eſt autem modus iſte idem in uniuerſalibus ac particularibus, ſed in uniuerſalibus uno modo, in particularibus aliter dicendum ē: & propterea ſuperius dicebat (hæc itaq; communis omnium cauſa, & eorum qui uniuerſaliter & eorum qui ſm̄ partē) quaſi innuens, q; in priore modo plures concluderentur concluſiones per eandem methodū & in uniuerſalibus, & in particularibus: ſed i hoc alia eſſet uia in uniuerſalibus, quàm in particularibus.

Differentia inter ſcdm̄ & primū modum.

Ait itaq; ad propoſitum, quòd per unum ſyllogiſmum poſſumus plures colligere cōcluſiones in uniuerſalibus ratiocinijs, ſi aliquos alios termīos ac propoſitiones accipiamus: ſub medio termino, aut ſub cōcluſione, hoc eſt, minori extremo: (omnium enim erit idem ſyllogiſmus) ſubaudias tu, ſm̄ exiſtimationem, non ſm̄ ueritatem. ¶ Quemadmodum in exēplo, Si a b concluſio fuerit per medium c illata, poſſumus alias colligere concluſiones, ſi aliqd accipiamus ſub c, medio, aut aliquid ſub b minori extremo. de his enim omnibus dicetur a maior extremitas. puta ſit primarius ſyllogiſmus iſte, Omne c a, omne b c, omne b a, deide ſub b accipimus d, noua emerget cōcluſio, Omne d a, ſi enim a de omni c & c de omni b & b de omni d, ſequitur q; a de omni d prædicabiť. Conſimiliter ſi ſub c accipiamus e, aliam conſtruemus concluſionē, hoc pacto, Omne c a, omne e c, omne e a: puta in exemplo, Sit a ſubſtantia, c animatum, b aial, d hō, e plāta, tunc uere dicimus, Omne animatum, ſubſtantia omne animal animatū, omne animal ſubſtantia, omnis homo animal, ergo omnis homo ſubſtātia: item, Oē aiatum ſubſtantia, ois plāta aiatū ois plāta ſubſtātia. ¶ Aut elegantius, quēadmodum Alulidus Roſadis inquit, Sit quæſitum, q; mundus eſt genitus, & oſtēdatur ex hoc, q; cœlum eſt genitū: manifeſtū etenim eſt, q; cœlum eſt una ex partibus mundi: ita enim inquit, uidetur quibuſdam, imo fere omnibus, per unum ſyllogiſmum plures colligi concluſiones. quod tamen ſecus eſt: hæc enim cōcluſio, q; cœlum eſt genitum, per alias colligitur propoſitiones: quarum una eſt, q; cœlum eſt pars mundi: altera, q; omnes partes mundi ſunt nouæ: itidem ſi accipiamus ſub medio: puta in exemplo, Sit quæſitum ſtenoſum, Mundum eſſe genitum, hunc in modum, Omne compoſitum genitum, mundus eſt cōpoſitus, mundus itaq; eſt genitus: ſi ſub medio, hoc eſt, ſub compoſito accipiamus terminum alium, puta corpus,

Exēplū ſecūdi modi iuxta expōnē ſecūdā.

Exēplū in terminis notis.

ta corpus,poterimus aliam colligere concluſionem hoc pacto, Omne cõpoſitum eſt genitum,omne cor pus cõpoſitum,oẽ ergo corpus cœpit.Exiſtimát itaq; inqt Aluli.& recte,binas cõclõnes, mũdũ eẽ genitũ, & corpus eſſe genitum,per unicum concluſas eſſe ſyl logiſmum, quod tamen aliter ſe habet: primi enim duo ſyllogiſmi ſunt communicantes in maiore pro/ poſitione,& differentes in minore: quem admodum unicuiq; planum eſſe poteſt. ⁋ Conſimiliter & in ne/ gatiuis ſyllogiſmis dicendũ erit, ut in exemplo,Nul/ la qualitas ſubſtantia,omnis habitus qualitas,nullus habitus ſubſtátia.Ponaẽ itaq; ſub medio, hoc ẽ, q̃li/ tate,diſpoſitio:& ſub habitu ſcientia,& fient cõcluſio nes,q; nulla diſpoſitio eſt ſubſtantia,& q; nulla ſcien/ tia eſt ſubſtantia ⁋ Sed quæritur, qua de cauſa non ita poſſit accipi terminus aliquis ſub maiori extre/ mo quemadmodum ſub medio termino ac miore.

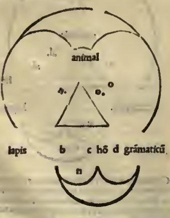
Exẽplũ in negatiuis ſyllogiſmis

Quæſtio.

Solutio.

⁋ Reſpõdens, q; hoc fieri nequit, ſi ſeruare uelimus unicum dictum De omni & unicum ſyllogiſmum: ſi enim uarieremus maius extremũ, iamiá totus ſylls/ uariatus eſſet. Vel aliter,& melius,ſi aliquid accipe remus ſub maiori extremo,non poſſet illud poni in ſyllogiſmo,niſi pro medio termino:uariato autẽ me dio,totus uariatur ſyllogiſmus:quod non fit, quũ accipimus aliquid ſub medio,aut ſub minore:id enĩ ſemper in minoris locum cedit.

In ſecunda autem figura,quod ſub concluſione ſolum erit raciocinari:veluti ſi a/nulli b/c.autem omni,concluſio q; b/nulli c/ſi igitur d/ſub c/ẽ,planũ, qð b nõ ẽ/ipſi-uo uero quę ſub a/q; non ineſt,non manifeſtum per ſyllogiſmum: atqui non ineſt ipſi e/ſi eſt ſub a/ſed b/quidem ineſſe nulli c/ monſtratum eſt per ſyllogiſmum:ipſi uero non ineſſe inde monſtratum ſumptum eſt,quare nõ propter ſyllogiſmũ accidit b/non ineſſe ipſi e.

Nota q̃m intelligẽdũ ſit fieri ſyllogiſmũ in ſecũda figura plures

Hucuſque expoſuit,quomodo ex dicto De omni aut dicto de nullo,in prima figura,plures concludá tur concluſiones:hoc idem nunc enarrat,quomodo in ſecunda efficiatur,non hoc dicens, q; ſyllogiſmus aliquis in ſecunda figura plures colligat cõcluſiones in ſecunda,ſed ſi ſecundus efficiatur ſyllogiſmus,qui tantum potentia proponebatur,nõ in ſecunda, ſed in prima comperietur figura:& propterea ea ſolum accipiẽtes,quæ ſunt ſub minori extremo, poſſumus plurium concluſionum copiam habere: ſic enim ſolum primam figuram cõſtituere ualemus: puta in exemplo,Nullum b/a/omne c/a/nullũ c/b/ſi ſub c/acci piamus d/terminum, ſecundum indemonſtrabilem conſtituemus ſyllogiſmum,hoc pacto,Nullũ c/b/om ne d/c/nullum ergo d/b/et ita non ſecũdá, ſed primá figuram complicamus. ⁋ Quòd ſi quiſpiam inſtaret, dicens,perperam hæc fuiſſe expoſita:non enim uide ri poteſt, quomodo unus ſyllogiſmus plures colli/ gat concluſiones:ſi náque minor extremitas non eſt eadem,nec medius terminus qui fieri poteſt, ut idẽ & unus dicatur ſyllogiſmus? aut ſi termĩs uariatis, poteſt unus eſſe ſyllogiſmus cum priore,nil eſt im/ pedimento,quin etiá termini ſub maiore xetremita te legitime accipi ualeant. ⁋ Reſpõdeo,hos plures ſe cuudũ ueritatẽ ſyllogiſmos eſſe,exiſtimari tamẽ unũ, quia unico,et eodẽ dicto De omni colligunẽ,& quo/ niá maior extremitas eadẽ remanet,à qua dictum De omni incipit, ueluti in ſuperioribus late diximus,q; ſi ſub a/hoc eſt,ſub medio termino aliquid accipere/ mus,nõ poſſemus ſyllogiſmũ conſtruere in prima fi gura,niſi fortaſſe maiore propoſitione conuerſa:pu/ ta ſi e/ſub a/accipiaẽ,fiet ſyllogiſmus hoc pacto, Nul/ lũ b/a/omne e/a/nullum e/b. Verum quidem eſt, q; b/ nulli ineſt e/ſed non fuit monſtratũ ex priore ſyllogiſ mo ac Dicto de omni, ſed per ſecundum quodam/ modo, & facta conuerſione maioris:nam prior ſyl/ logiſmus talis erat in prima figura, Nullum a/b/om/ ne e/a/nullum e/b/ deinde maiore conuerſa,factus eſt ſecundus ſyllogiſmus:aut potius ecõuerſo, prior ſyl logiſmus fuit in ſecunda figura,deinde facta maioris conuerſione,factus eſt ſyllogiſmus in prima,conclu/ ſionem propoſitá inferens ex dicto De omni: & hoc eſt quod uoluit Alulidus Roſadis,quũ inquit: Ne/ que exiſtimant ipſum ſimul cum propria cõcluſione cõcludere,quod eſt ſubiectum medio termino:quo niá ſi hoc concludit,ipſum concludit ſecundũ ordi/ nem figuræ ſecũdæ;et cogitatio,cũ cadit naturaliter, ſuper concluſum in ſecũda, quemadmodum in pri/ ma:& ob hoc uidetur,q; maiorem extremitatem in/ eſſe ei,quod eſt ſub medio,concludere in ſecunda fi/ gura,hoc fit per ſyllogiſmum ſecundũ:neque arbi/ trantur hoc eſſe per ſyllogiſmum primum in cõtra/ rium eius,quod fit de eo quod ſubiecto cõcluſionis ſubiicitur:deinde ſubdit exemplũ,ueluti,Omne cor/ pus compoſitum ẽ nouũ, corpus cœleſte nõ ẽ nouũ corpus igiẽ cœleſte nõ eſt cõpoſitum:ex quo ſequiẽ q; orbis ſtellarum fixarum non eſt nouus, tanquam quod ſub minori extremo cõtineaẽ: ſi uero aliquid

cõcluſiões cõcludẽtẽ.

Inſtantia.

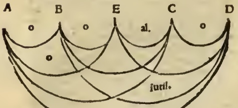
Solutio.

Dictũ Aluli di Roſa.

De ſumpto ſub medio in ſecūda figura, nihil cōcluditur p primū, ſed per ſecūdū ſyllogiſmū

ſub medio termino acciperemus, tāquam per ſe manifeſtū, puta q̄ elementa nō ſunt noua, de hoc nō poſſet concludi maius extremū, niſi per ſyllogiſmū ſecūdū, facta maioris propoſitionis cōuerſione: & hoc eſt q̄ uoluit Philoſophus dum inquit (iis uero quæ ſub a, q̄ nō ineſt non manifeſtum per ſyllogiſmum) quaſi dicat, ſi aliquid accipiamus ſub medio termino, de hoc nō poſſumus per ſyllogiſmū indemonſtrabilē in prima figura maiorem concludere extremitatem. ſed licet b, maius extremū nō inſit e, quod ſub medio fuit acceptū: non tamē mōſtratū fuit per ſyllogiſmū. nam, quemadmodum oſtenſum eſt, Nullum c eſſe b, per ratiocinium, non etiam ita fuit monſtratum, Nullum a eſſe b, ſed acceptum fuit ſine oſtēſione aliqua: quare neque per ſyllogiſmum monſtrabitur, Nullū e eſſe b, ſed ex indemonſtrata propoſitione, & per ſecundum ſyllogiſmum arguetur.

In his vero, quę ſunt in parte, eorum quidē quę ſub conſclusione ſunt, nō erit neceſſarium (non enim fit ſyllogiſm? quando hęc accepta fuerit in parte) eorum vero quę ſub medio, erit omnium, prętterquam quod non per ſyllogiſmū: vt ſi a, omni b, b vero alicui c, eius enim, quod ſub c poſitum eſt, non erit ſyllogiſmus: eius vero, quod ſub b erit, ſed non propter antea factum.

De eo q̄ eſt ſub concluſione i prima figura, i modis particularibus nihil cōcluditur p primū ſyllogiſmum.

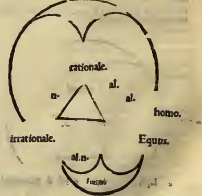
Locus iſte difficillimus ē, diuina tamē fauēte prouidētia, & hūc extricabimus. Ariſtoteles itaq̧, poſteaquam ſuperius expoſuit, quonam pacto ſyllogiſmi uniuerſales plures colligant concluſiones, idem hoc nūc de particularibus docet, inquiēs, particulares ita ſe habere in prima figura, ut nihil concludant de eo, quod eſt ſub concluſione, id eſt, minore extremitate, propterea q̄ ex maiore particulari in prīa figura nihil ſyllogiſtice colligitur: ſi enim aliquid ſub minori extremo acciperemus, accepta cōcluſione pręcedentis ſyllogiſmi, addito etiam inſuper, quod fuit ſub minore acceptum, conſtrui poſſet ſyllogiſmus, quod tamē eſt falſum: ſic eni maior eſſet i parte, ut in exēplo. Omne b a, aliquod c b, aliquod c a, Si itaque ſub c aliqd acciperemus, puta d, & uellemus in prima figura ſyllogiſmum conſtruere, ita eſſet arguendū, aliquod c a, omne d c, ergo aliquod d a. Cæterum in prima figura ex maiore in parte nihil ſyllogiſtice concludi poteſt; & ita, ſi aliquid ſub minori acceperimus extre-

Si ſumatur aliquid ſub medio i particularibus ſyllogiſmis cōcludetur maior extremitas de illo, nō per primū, ſed per ſecūdū ſyllogiſmū

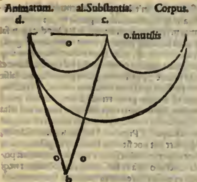
mo, per dictum De omni, nihil poterimus colligere. Quod ſi, inquit, aliquid ſub medio capiamus, de eo utique maius extremum ualebimus concludere: ſed iſtud non fiet per ſyllogiſmum, hoc eſt, non concludetur maior extremitas de acceptis ſub medio, p ſyllogiſmum primarium, ſed per ſecūdum: puta in exēplo, Sit particularis ſyllogiſmus, Oē b a, aliquod c b, ergo aliquod c a, dico q̄ poſſumus cōcludere, a de acceptis ſub b, puta de e, hunc in modū, Oē b a, oē e b, oē e a. ¶ Sed dubitatur, quomodo hoc non fiat p ſyllogiſmum: ſi enim non fit per ſyllogiſmum in particularibus, nemini dubiū, quod neq; in uniuerſalibus, ex primario ſyllogiſmo maiorem concludere poſſemus, de iis, quæ ſub medio continentur, quod tamen ſupra negabamus: aut igitur hoc de utriſque dicendum, tam uniuerſalibus quàm particulabus ſyllogiſmis, aut de utriſque negandū: eadē enim in ambobus ratio eſſe uidetur. ¶ Reſpondemus aliā in uniuerſalibus, aliam in particularibus rationē eſſe, uniuerſales enim per primariū ſyllogiſmū uniuerſalē colligūt concluſionē de iis, quæ ſunt ſub medio, particulares autē, nō ſtatim cōcludūt particularē, ſed primo uniuerſalē: deinde, quia ex uniuerſali particularis ſequif, particularem etiā cōcludūt: quū enim dicimus Omne b a, ſi ea quæ ſunt ſub b, accipiamus, planū q̄ minor ꝓpoſitio uniuerſalis erit, puta, Oē e b, ſi uero particularis proferſ, hoc fit ex conſequēti: qm̄ ex uniuerſali particularis iferſ: ſi eni oē e b, nulli dubiū quī et aliqd e ſit b, hoc ē igiſ qd uoluit, dū i qt (eorū, quę ſub medio, erit oium, præterq̄ q̄ nō p ſyllogiſmū.)

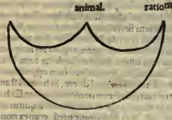
Nota dubium difficile.

Solutio.

Cōſimiliter autem & in aliis figuris: eius enim quod ſub cōcluſione, non erit: alterius vero erit: pręterq̄ q̄ non propter ſyllogiſmum, ſed quemadmodum & in vniuerſalibus ex indemonſtrabili propoſitiōe, quę ſub medio erunt: monſtrabuntur: quare neque ibi erit, aut & in his.

Eodem, inquit, pacto fiet & i aliis figuris: & expoſnit, quomõ eodem pacto, qm̃ de ſuppoſitis minori extremo nõ fit ſyllogiſmus, de ſuppoſitis aũt medio, fit. illud accidit ob eandẽ cauſam, quã in particularibus primę recitauimus: quoniã ſequeret in pria fieri ſyllogiſmum ex maiore particulari, quod nullo modo concedendum: puta in exemplo, Sit in ſecunda ſyllogiſmus, Nullum b/a/aliquod c/a/ aliquod igitur c/ non eſt b/ſi ſub c/acceptum fuerit aliqd, puta d/ oportebit ita ſyllũm cõplicare i prima figura, Aliquod c/ non eſt b/omne d/c/ſed ita diſpoſitis propoſitionibus nihil ſequitur ui ſyllogiſtica. Si uero ſub altero, hoc eſt, ſub medio aliquid accipiamus, faciemus utiq; cõclusionem, uerum nõ per primarium ſyllũm, ſed maiore conuerſa, quemadmodum & in uñibus ſecundę faciebamus: puta in exemplo, Nullum b/a/aliquod c/a/aliquod igitur c/nõ eſt b/ſi aliquid ſub a/capiamus, poterimus concluſionem inferre per dictum De oĩ, ſed non per primarium ſyllũm, qui fit in ſcđa figura, uerum per alterũ, qui in prima efficietur: puta ſi ſub a/accipiamus e/ita ſyllũm priorem faciemus in ſecunda figura, Nullum b/a, omne e/a/nullum itaq; e/b/hic igitur ſyllũs in ſecunda figura: in prima uero fiet, maiore hunc in modum conuerſa, Nullum a/b/omne e/a/nullum e/b/& adhuc altero indigeremus ſyllõ, qui particularem inferret: ſed hæc ex ſuperioribus ſatis plana ſunt. Conſimiliter & in iis, qui ſunt in tertia, nihil concludetur de ſuppoſitis minori eadem de cauſa, quã ſupra recitauimus; de ſuppoſitis uero medio, concludi quidem poterit, ſed non per primarium ſyllogiſmum, ſed per uñem prius: deinceps per particularem, quemadmodum & in particularibus primæ efficiebamus: ueluti i exemplo, Omne c/a/ omne c/b/ aliquod b/a/ſi aliquid acceperimus ſub c/ita conſtruemus ſyllũm, Omne c/a/omne e/c/omne igitur e/ a/ deinde ex hoc uñi particularem alium faciemus. Quod ſi ex maiore particulari ſyllũm complicemus in tertiã, hunc in modũ, Aliquod c/a/omne c/b/aliquod b/a/nõ poterimus pacto aliquo plures colligere cõcluſiões, ſiue enim ſub medio, ſiue ſub minore termino aliqd accipiamus, ſemper maior particularis prodibit i prima figura: quod quaſi præſentiens Alulidus Roſa. ait ad uerbum, Et ita res ſe habet in figura tertia, hoc eſt, ut exiſtimemus nil ipſam ſimul cum ſua concluſione concludere, niſi maiorem extremitatem, illi tm̃ ineſſe, quod minori ſubiicitur extremo: nõ autem illi, quod medio ſupponitur termino: & pp hoc exiſtimatur, q̃ ſylli particulares nil concludunt, niſi cõcluſionem propriam, qm̃ quæſitorum ſubiectum eſt particulare. Hæc illæ, quaſi inquiens, q̃ eodem pacto ſe habent ſylli tertiæ figuræ, quemadmodum & ſylli particulares primæ ac ſecundæ: nil enim concludunt ultra concluſionem propriam, niſi fortaſſe aliquid p expoſitionem acciperes ſub minori extremo: deinde facta concluſione uñi, maiorem extremitatem concluderes de ſuppoſitis minori, hunc in modum. Aliqd c/a/omne c/b/aliquod b/a/ accipiamus aliquid per expoſitiõem ſub b/de quo uñr prædicetur a/ puta d/ſub quo deinceps aliud capiamus, puta e/ & ita conſtruamus ſyllm, Omne d/a/omne e/d/omne igitur e/ a/ ſed hoc nimis lõginquum atq; intricatum, & propterea inquit, exiſtimatur, q̃ ſylli particulares hoc ẽ, ſylli habentes maiorem in parte, huius tertiæ figuræ, nil cõcludunt, niſi concluſionem propriam, qm̃ ſi aliquid aliud concluderent, ſubiectam minoris extremi concluderent. quod etiam uix fieri poteſt: qm̃ quæſitorum, hoc eſt, concluſionum ſubiectum eſt particulare: & propterea non poteſt fieri maior in prima figura, niſi per expoſitionem. Hæc mea ſententia uoluit Alulidus, dum ea protulit: non tñ ignoro Leui Gerſonis aliter contextum illum exponere: ſed de his ſatis. ¶ Quòd ſi aliquis quęreret, cur Philoſophus abſolute de ſecunda ac tertia figuris protulit, eas concludere de ſuppoſitis medio termino, non aũt minori, ſi hoc in tertia figura uerum undecunq; eſſe non poterat. ¶ Reſpondemus, non ea protuliſſe Philoſophum de utriſq; figuris ſimul, ſed prius de ſecũda, mox ẽt ad huius ſimilitudinem de tertia: nec pp hoc ſequitur, q̃ oporteat in omnibus tertiæ figuræ complicationibus, eodem pacto cõcluſionum fieri multiplicationẽ, q̃que hoc ita ſit, declarauit Philoſophus, quum ait (alterius uero erit, præter quam q̃ non propter ſyllogiſmum) ſecundum quod & in uniuerſalibus ex indemõſtrabili propoſitione, quæ ſub medio erãt mõſtrabantur; namque de uniuerſalibus tertiæ nullibi

Dubium.

Solutio.

ſupra mentio facta eſt: nec proprie in tertia uniuerſales fiunt ſyllogiſmi, quũ omnes concluſioné colligãt in parte: neque etiá opus eſt, in ſyllogiſmis tertiæ aliqua propoſitione indemõſtrabili aut conuerſa: ut ex ipſa ſyllogiſmũ perficiamus in prima: illud itaque intelligẽdũ in ſecũda figura, mox etiá ad huius & primæ quoque ſimilitudiné ad tertiæ cõplicationes quaſdá referẽdũ: & propterea dixit (ſimiliter auté & in aliis figuris) Verũ hæc hactenus de prima potẽtia ſyllogiſtica, q̃ eſt p unicũ ſyllogiſmũ plures cõcluſiones colligere: plura enim fortaſſe, quá opus erat, diſputata ſunt, de intentione primũ libri huius, ſolutis ibidé modernorũ dubitationibus, quomodo ſyllogiſmus unus plures ualeat cõcluſiones colligere, an cõcluſio ſit eſſentialis ſyllo, an conuerſa & cõuertens ſint una propoſitio; mox etiá, quomodo intelligendũ, quod dicit Philoſophus (Cõcluſio aũt aliqd de aliquo) quomodo ſecũdus iſte modus plures colligẽdi cõcluſiones intelligẽdus ſit, & quoná pacto ſit ſm exiſtimationé nõ ſm ueritaté: cur ſub minori extremo nõ poſſit accipi terminus ad plures inferendas concliones, quõ in ſecũda figura oſtẽſio fiat ex indemõſtrata ꝓpoſitione, quomodo particulares primæ nõ cõcludát de iis quę ſunt ſub medio per ſyllogiſmum, ac quomodo particulares tertiæ plures inferant concluſiones: & qui unam tantum: ſoluta atque extricata ibidé pulcherim à dubitatiõe circa cõtextũ. His itaque oĩbus explicitis, & declaratis, iam ad reliqua tranſeamus.

De eo quod eſt ex falſis ratiocinari.

Et itaque ita ſe habere, ut verę ſint propoſitiones, per quas ſyllogiſmus: eſt autem vt falſę eſt uero ut hęc quidem vera, illa autem falſa.

Intentio Ariſ. in hac pte ſm expõné Philoponi.

¶ Inqt Philoponus, intẽtioné Ariſtotelicá eſſe hoc i loco, mõſtrare quomodo ex ꝓpoſitionibus fiát cõcluſiones: quoniá ꝓpoſitionés, aut ſunt ambæ ueræ, aut ambę falſæ, in totum, aut ſecundũ qd, & in parte falſæ, aut altera falſa & altera uera: & hoc, aut in tota, aut in parte, aut maior, aut minor: ſi itaque utræque ueræ extiterint, ꝓculdubio uera colligẽ cõcluſio, nunquá auté falſa: ſin auté aut falſæ ambę, aut altera tãtũ, ſeu ſm quid, ſiue etiá ſimpliciter, nonnunquá falſa cõcludetur cõcluſio, aliquando uera ¶ Alii uero & preſſius dicunt ꝓpoſitũ Philoſophi eſſe, hoc in capite mõſtrare quomodo ex falſis ꝓpoſitionibus uera colligaẽ cõcluſio: & hoc ſiue i toto falſę fuerint ſiue in parte, ſiue altera i toto, altera in parte: ſiue hęc falſa, illa uera extiterit: iſti igitur ita de ꝓpoſito diſſerũt Ariſtotelico. quorum ſententiam & noſtri oẽs ſequũtur, & nos etiá approbamus: monſtrare namque quonam pacto ex ꝓpoſitionibus cõcluſiones fiát, ad prius attinet uolumé, nõ aũt ad p̃ſenté ſpeculationé.

Alia opinio de intẽtione Phi.

Dubium, an ex falſis propoſitionibus poſſit ſeq uera cõcluſio.

¶ Sed ſtatim non ab re & ꝓpoſito, qſpiá ambigeret, an ex falſo antecedente uerum conſequens inferri poteſt: & ſi hoc, an talis ꝓpõnũ ſeu enunciationum cõplicatio ſyllogiſmus nuncupanda ſit, an uero extra omnem ſylli naturam ſe ponẽda. ¶ Quòd itaq; ex falſis uerũ concludi nequeat, hunc in modum arguiẽ: Propõnes namq;, ut in Beta naturalis auditus inqt Ariſt. ſunt materia concluſionis: ſed materia debet eſſe ad formæ ꝓportionem, igitur propoſitiones falſæ non poſſunt uerá concluſionem inferre, quũ falſitas nullá cũ ueritate proportioné habeat: immo quod amplius, falſum uero opponaẽ, & ad hæc, ut in Delta poſt naturalia ſcribit, Verũ, ens: & falſum nõ ens, merito nũcupenẽ. ¶ Preterea, ſi falſum uerum cõcludit, atq; infert, aut hoc ſit rõne formæ ſyllogiſticæ, aut ratione materiæ: ſi rõne formæ dixeris, non poterit poſtea concluſio falſa ex falſis colligi propõnibus: neq; enim oppoſita ſm eandem ratiocinii formam cõcludi queunt: ſi ex parte materiæ non erit hoc ex arte, ſed à caſu: quẽadmodũ ex ambabus affirmatiuis in ſecũda utilem fieri cõplicationem dicimus, & uniuerſalem colligi in tertia. ¶ Demũ ſi ex falſo antecedẽte uerum cõcluditur cõſequens, ergo ex nõ uero ſeu falſo ſequeẽ nõ falſum, ſiue uerũ: uidetur enim hoc legitime concludi ſm conuerſioné cum oppoſitione: quẽadmodum cõſequimus dicere, Si homo eſt animal, igitur non aĩal eſt non homo: uel melius, Ex hoĩe ſequitur animal, ergo ex non animali ſequitur nõ hõ: ita in ꝓpõ, Si ex falſo ſequiẽ uerũ, ergo ex non uero ſequitur nõ falſum: tunc alterius, Si ex nõ uero ſeqtur non falſum, igitur non poterit ex nõ uero ſeq falſum; quẽadmodũ, Si ex non animali ſequitur nõ hõ. fieri non poteſt, ut ſi aliquid ſit nõ animal: illud idẽ, Sit homo, ſeu ſi non ſit animal, ꝙ ſit homo: eodem itaq; pacto, ſi ex non uero ſequitur nõ falſum, nõ poterit ex nõ uero ſeq falſum, qđ ꝑabſurdũ eſt: in pleriſq; namq; cõplicationibus ſyllogiſticis, uidemus ex falſo falſum ſeq. ¶ In oppoſitum eſt ſententia Philoſophi: ipſe enim lõgo ſermone oñdit, ex falſis ꝓpõnibus ueram colligi concluſioné: & hoc etiam re ipſa confirmare poſſumus. ¶ Dicendũ itaq;, quẽadmodũ & diuus refert Alber. ꝙ ex falſis propoſitionibus uera ſequiẽ concluſio non per ſe, ſed per accidens: ita ꝙ præmiſſæ ꝓpõnes non ſunt cauſa, quare talis cõcludatur concluſio [illegible], ſed diſpoſitio ſyllogiſtica: quia enim maior minorq; extremitates ita in medio uniũtur termino, ob id talis cõſequiẽ cõcluſio, non enim falſum quà falſum, uerá infert cõclioné: ſed falſum ita diſpoſitũ ſm ſylli formá & habitudiné, ueræ cõclionis eſt cauſa. ¶ Et ex hoc liquido cõſtat, quõ ꝓpõnes falſæ ſint ad ueræ concluſionis proportioné diſpoſitæ, & quõ materia concluſioni proportionata. Conſtat etiam talem concluſioné ueram, tò ꝙ uerá eſt, p accidens & rõne materiæ ſequi, & à caſu: non auté p ſe. Quod uero ultimo redducitur, Si ex falſo uerũ ſequiẽ, nõ poſſe ex falſo falſum deduci, ſoluimus, dicẽtes, talé ratiocinii modũ ualere, ubi ſit cõſequẽtia p ſe, nõ aũt p accidens; unde, quia p ſe infertur, Si non eſt

Prima rõ.

Secunda.

Tertia.

In oppoſitum ẽ ſnia Phi.

Solutio Alberti, ꝙ ex falſo ſeqtur uerum p accidens.

Solutio rõnum.

animal,

An cõplicatio illa ſyllogiſtica, in qua ex falſis ꝓpõnib⁹ colligiť uera concluſio,

animal, nõ eſt homo, fieri nõ poterit, ut aliquid ſit nõ aial, & illud ſit homo: ſeu ꝙ ſequatur, Nõ eſt animal, ergo eſt homo: hæc.n. ſibiinuicẽ pugnant: ſed qm̃ nõ per ſe, ſed per accidẽs, ut iam expoſuimus, ex falſo uerũ ſequitur, nil prohibet, quin ex falſo, falſum etiã deducatur. ¶ Sed hoc ſuppoſito ac conceſſo, quærendũ deinceps, an talis cõplicatio, in qua ex falſis uerũ colligitur, ſylli rõnẽ ſuſcipiat, an uero à ſyllõ penitus ſeiungatur.

Prima rõ

¶ Videtur.n. ꝙ neutiquã ſylls uocitãda ſit, qm̃ ſylls eſt ratio, ex propõnibus neceſſario inferẽs cõcluſionẽ: ſed cõcluſio uera nõ ſequitur neceſſario ex propoſitionibus falſis: ſi.n.ita eſſet, nõ poſſet ex falſis ꝓpoſitionibus falſa colligi concluſio.

Secũda rõ.

¶ Præterea, nõ ſequitur huiuſcemodi concluſio, eo ꝙ hæc ſunt, & per ſe. non igitur eſt ſyllogiſmus.

Tertia rõ.

¶ Item quemadmodũ & Alexander in pleriſq; locis inquit, inſtrumentũ, cuius nullus eſt uſus, æquiuoce inſtrumẽtũ dicitur: quẽadmodum & manus mortua ęquiuoce manus dicitur, igitur & ſyllogiſmus ex falſis, cũ nullam argumenti uim habeat, æquiuoce ſyllogiſmus nuncupabitur.

Quarta ratio.

¶ Deinde, ſi ex falſis cõplicatio, ſyllogiſmi rationẽ ſuſcipit, cũ oĩs ſyllogiſmus, aut dialectico, aut demõſtratori inſeruiat: & complicatio iſta, aut dialectici, aut demõſtratoris erit inſtrumẽtũ: nõ demonſtratoris, qm̃ demonſtrator nullus falſas aſciſcit propõnes: nec dialectici etiã. quoniã dialecticus omnis probabiles accipit propõnes. Si itaq; ſylls aliquis ex falſis conſtaret, nõ autẽ probabilibus, ſequeretur ipſum nullo pacto ſyllm̃ eſſe, quoniam neq; demonſtratiuus, neq; dialecticus eſſet.

Quinta ratio.

¶ Preterea, cuiuſcunq; ſylli mediũ per antecedentia, conſequentia, ac repugnantia tam ſubiecti ꝙ prædicati inuenitur, ſed in cõplicatione ex falſis mediũ inueniri nequit ex inſpectione hac, ſequitur igiť eã à ſylli rõne ſeiungi

In oppoſitum. Prima rõ.

¶ In oppoſitum arguitur: nãq;, ueluti ſupra in priori expoſuimus uolumine, in omni rõne ad impoſſibile, ſylls efficitur ad trãſumptũ, q uere ſylls & eſt, & nuncupatur: ſed ille ſemper falſum habet antecedens, igitur & ex falſis complicatio ſyllogiſmus põt appellari.

Secũda rõ

¶ Præterea, inquit Ariſt. in Antetopicis, litigioſum ſiue contentionalẽ ſyllm̃ trifariã ſecari: alius.n. ratiocinatur ex apparentibus probabilibus, alius uidetur ratiocinari ex probabilibus, alius ex apparentibus probabilibus uidetur ratiocinari: & ſubdit paulo infra, primũ oĩum iſtorũ & eſſe & uocari ſyllm̃: reliquĩ uero duo, litigioſi quidem ſyllogiſmi dicuntur, non autẽ ſyllogiſmi: eo ꝙ ratiocinari quidẽ uidẽtur, nõ tamẽ ratiocinantur.

Tertia rõ.

¶ Præterea, & in octauo Topicorũ inquit ad uerbũ, Palã qm̃ non ſolũ uera ratiocinandum, uerumetiã neq; per uera ſemper, ſed quandoq; & per falſa: ſæpe.n. uero poſito, interimere neceſſe eſt diſputantẽ, quare præmittenda falſa: quandoq; aũt & falſo poſito, interimẽdũ eſt per falſa: nihil .n. prohibet alicui uideri, quæ nõ ſunt magis ꝙ uera, quare ex his, quæ illi uidentur rõne facta, magis erit ſuaſus, ꝙ adiutus: idẽ & in ſophiſticis Elenchis, ubi & ait, falſum ſyllm̃ bifariã diciť, aut cũ falſum ratiocinatum eſt, aut cũ, qui non eſt ſyllogiſmus, uidetur ſyllogiſmus eſſe. Hoc idẽ ex pleriſq; aliis locis aucupari licet: ſed quæ impræſentia attulimus, ſufficiant.

Solutio. ꝙ ſyllogiſmus ex falſis põt cõſiderari uel ſimpliciter reſpectu cuiuſcũq; cõcluſionis, uel reſpectu concluſionis ueræ

¶ Dicẽdũ itaq; cũ diuo Alberto, atq; aliis recte ſentientibus, ſyllm̃ ex falſis bifariam conſiderari poſſe, uel reſpectu cõcluſionis ſimpliciter, ſiue illa falſa, ſiue uera extiterit: uel reſpectu ueræ cõcluſionis, quæ ex falſis ſequitur propõnibus: ſi priore cõſideretur modo, ſylls uere eſt, & rõnẽ ſuſcipit ſylli: nãq; & ex neceſſitate cõcludit, & eo ꝙ propoſitiones ſunt ita uel ita diſpoſitæ: & hunc in modũ uolumus ipſum inſtrumentũ eſſe utile: nãq; & deductionibus ad impoſſibile deſeruit, & cõuerſionibus ſyllorũ faciendis, & tentatiuo etiã artifici, qui plerũq; falſas quidẽ accipit propoſitiones, ſed tamen probabiles: & ad hęc dicemus, mediũ ſuum inueniri per ea, quæ antecedentia ſunt, & conſequentia, & repugnantia, non aũt uere talia: nãq; in propoſitionibus ueris, uere antecedentia accipiuntur: in falſis, falſo: antecedentia.n. conſequentia, ac repugnantia, ad ꝓpoſitionũ modũ reperienda ſunt. Si uero altero modo cõſideretur, nõ ſyllus ſimpliciter uocãdus eſt, ſed ſm̃ quid, uel magis potentia ſyllogiſtica: ſi namq; ſcimus, qũo ui ratiocinii ex falſis ꝓpõnibus uera ſequi poſſit cõcluſio, quid ſyllogiſticus poſſit diſcurſus, intelligemus.

Expoſitio textus.

¶ Cæterũ, his iã explicitis & enodatis, ad contextũ exponendũ trãſeamus: facit igitur quodam modo talẽ diuiſionẽ, cũ ratiociniũ cõſtruimus, aut uerũ ex uero ſequi dicemus, aut falſum ex falſo, aut uerũ ex falſo, aut falſum ex uero. ſed qũo ex uero uerũ, aut ex falſo falſum, ſequatur, abunde in priori uolumine diſputatũ eſt: ꝙ autẽ ex uero falſum inferatur, prætermittendum cenſeo, cum nullo pacto fieri poſſit, ut ex uero falſum ſequatur: ſupereſt itaq; declarãdum, qũo ex falſis propõnibus, aut utriſq;, aut altera, uera colligatur concluſio: nãq; hoc & demonſtratori conferet, dum uenabitur atq; indagabit, qũo contrariæ deceptionis ratiocinium fieri poſſit: & dialectico etiã tentatiuo, cũ de aliquo temere, ſcientiam quampiam profitente, periculum uolet ſumere: hoc enim plerũq; in diſputationibus fieri conſueuit: quemadmodum & Ariſtoteles in Topicis recitat, & diuini Platonis dialogos legenti manifeſtum.

Cęterum, concluſio aut vera, aut falſa ex neceſſitate: ex veris igitur, non eſt falſum ratiocinari: ex falſis autẽ eſt veri, pręter ꝙ ꝙ non Propter quid, ſed Quia: eius.n. quod eſt Propter quid, non eſt ex falſis ſyllogiſmus: ob quam vero cauſaз, in ſequentibus dicetur.

Quod ſupra diximus, innuit, quaſi inquiẽs, ꝙ ſi cõplicatio ex falſis, ſylls ac ratiociniũ uocanda ſit, nõ debemus ipſum determinare ad uerã aut ad falſam cõcluſionẽ: ſed diſiunctẽ dicẽdũ eſt, ex talibus propõnibus, aut uerã, aut falſam cõcluſionẽ ſequi. (Pręterquã ꝙ.) Propter quid exponit Alexander, hoc eſt, quando medius terminus cauſa eſt concluſionis: ueluti ſi dicam, Quę peperit, habet lac, iſta peperit, iſta igitur ha

Syllogiſmus Propter quid.

bet lac: cauſa enim ꝙ mulier lac habet, eſt, Quoniam peperit: ſi uero medius terminus nõ fuerit cõcluſionis cã, tunc appellabitur ſylls Quia: tm̃.n.cõcludit maius extremũ minori ineſſe: nõ aũt cãm dicit medius terminus talis cõcluſionis. Cur aũt ex falſis nõ poſſit cõſtrui Propter qd ſylls ac demonſtratio, in ſequentibus, hoc eſt, in Poſterioribus analyticis dicetur. ¶ Scitu tñ dignũ, ꝙ aliter hoc in loco accepit ſyllm Propter qd Phs, & aliter in Poſterioribus analyticis: ibi.n. pp quid demonſtrationẽ uocat, cũ p cãm immediatá fiat ſylls: Quia uero, cũ aut p cãm mediatá, aut p effectũ, ratiocinatio extruatur: uerũ hic Propter qd ſylls dicitur, cũ ueritas propõnũ cauſa eſt, nõ ſolũ ꝙ maior extremitas inſit minori in concluſione, ſed etiá ꝙ cõcluſio ipſa ueritatem obtineat: Quia uero, cum propoſitiones ipſæ ita uel ita diſpoſitæ, cauſa ſunt, ut ui ſyllogiſtica maius extremum minori concludatur ineſſe.

Syllogiſmus Quia.

Nota differentiá eſſe inter ſyllogiſmũ Propter quid, & demonſtrationẽ.

Primũ ergo, ꝙ ex veris nõ poſſumus falſum ratiocinari hinc manifeſtũ: ſi.n.a/exiſtente, neceſſe eſt b/eſſe: b/non inexiſtente, neceſſe eſt a/non eſſe. Si igitur verum eſt a/neceſſe eſt b/verũ eſſe, aut accidet idem ſimul eſſe, & non eſſe: hoc autem impoſſibile.

Inquit Philoponus, ex proportione Ariſtotelẽ hic monſtrare, ꝙ ex ueris propõnibus, nõ poteſt falſa concluſio ſequi. Alii uero dicunt, hoc monſtrari ex continuæ propõnis cõuerſione: prius itaq; enarrandũ, qũo ex analogia, ſeu proportione hoc fiat: mox etiam, qũo ex cõuerſione cõtinuæ propõnis. ¶ Ex proportione qdẽ, qm̃ ſupponit quod ſupra in priori uolumine fuit declaratũ, Verũ & Eſſe ſilr poni in propõnibus: ex cõuerſione uero cõtinuæ propõnis, qm̃ rõnẽ ducit à deſtructione cõſequentis, ad antecedens deſtruẽdum: quod Græci, quẽadmodũ & ſupra expoſuimus, conuerſionẽ uocant cũ oppoſitione, quæ conuerſio in cõtinuis & conditionalibus propõnibus fieri cõſueuit, hunc in modũ, Si eſt homo, eſt animal: ergo ſi non eſt animal, nõ eſt homo. Conſimiliter itaq; & ipſe argumentũ ducit, ſupponens ſylli finitionẽ uerá eſſe, ꝙ neceſſario ex antecedente ſequatur cõſequens, & arguit hoc pacto, Si cũ eſt a/neceſſe eſt b/eſſe: ergo & cũ non eſt b/neceſſe eſt a/nõ eſſe: hæc.n. cõuerſio eſt cũ oppoſitione: deinde extrinſecus addendũ, ſed Eſſe & Verũ in propõnibus eandẽ retinent proportionẽ, igitur itidẽ ualebit, ſi cũ a/eſt uerũ, b/eſt uerũ: ergo cũ b/nõ eſt uerũ, a/nõ eſt uerũ: aut ſi tu dicas oppoſitũ, ꝙ uidelicet dum b/non eſt uerũ, a/ſit uerũ, ſequitur idẽ ſimul eſſe & non eſſe, quod penitus fieri nequit: ſi.n. a/eſſet uerũ, b/ẽt eſſet uerũ ex præſuppoſita ſylli finitione: qa cũ antecedens eſt, ex neceſſitate cõſequẽs etiá eſt: ergo idẽ b/& uerũ eſſet, & nõ uerũ: quod idẽ eſt, ac ſi diceremus, Idẽ b/& eſſe & nõ eſſe. ex antecedẽte igitur uero, nõ põt inferri cõſequẽs falſum: ſed nil uetat, ut ex falſo antecedente uerũ deducatur cõſequens: qm̃ nõ ualet argumentũ à deſtructo antecedente ad ↄñs deſtruendũ, ueluti in priori uolumine etiá expoſuimus & hoc eſt, quod uoluit Alulidus Roſadis, cũ inquit, Qm̃ nõ ſequitur ob deſtructionẽ antecedentis deſtructio ↄñtis, non ſequitur, cũ ſit a/falſum, ꝙ ſit b/(qď eſt cõcluſio) falſum: qm̃ conſequentia cõcluſionis ex ſyllogiſmo, non eſt conſequentia conuertibilis.

Oſtẽdit ex ꝓportione ueri ad eſſe aut ex conuerſione ꝓpoſitionis cõtinuę, ex uero non poſſe ſequi falſum.

Non aũt quoniã poſitus eſt a/vnus terminus, exiſtimetur contingere vno aliquo exiſtente, ex neceſſitate aliquid accidere: non.n. poſſibile: quod.n. accidit ex neceſſitate, concluſio eſt: per quę autẽ hoc fit, minima, tres termini: bina vero, interualla, & propoſitiones: ſi itaq; verũ eſt, cui b/ineſt, ipſum a/omni, cui autẽ c/ipſum b/cui c/neceſſe eſt a/ineſſe, & non poteſt hoc falſum eſſe: ſimul.n. inerit idem, & non inerit. a/igitur tanquam vnum ponitur duę propoſitiones ſimul acceptę. Conſimiliter autẽ & in priuatiuis ſe habet, nõ enim eſt ex veris monſtrare falſum.

Occurrit tacitæ quæſtioni: poſſet.n. quiſpiã nõ immerito dubitare, qũo ex uno termino cõcluſio ex neceſſitate ſequatur, cũ ſupra in priori uolumine dictũ fuerit ad minimũ oportere binas propõnes, & terminos tres in ſyllo accipi: ait itaq;, qñ dicebamus, Si a/exiſtente, neceſſe eſt b/eſſe, ꝙ non debemus exiſtimare a/unicũ eſſe terminum, & ex ipſo neceſſario ſequi cõcluſionẽ aliquá: hoc.n. fieri nõ põt, ut neceſſario ex una propõne concluſio, ſequatur: nãq;, quod ex neceſſitate in ſyllo ſequitur, cõcluſio nuncupatur: illa uero ex quibus hæc ſequitur neceſſario, ad minimũ tres ſunt termini, & propõnes, atq; interualla duo, qm̃, ut in altero diximus uolumine, tres termini duo ſunt interualla, & propõnes duæ. (Si itaq; uerũ eſt) monſtrat p expõnẽ, ꝙ ſupra dixerat a/pro binis accipi ꝓpõnibus, b/pro cõcluſione, & inquit, Si in primo indemonſtrabili primæ figuræ iſtam extruamus cõplicationẽ, Oẽ b/a/oẽ c/b/oẽ c/a/dico, ꝙ ſi præmiſſæ ꝓpõnes ueræ extiterint, cõcluſio etiá uera ex neceſſitate erit, & nõ poterit eſſe falſa: qm̃ ſi aliter dixeris, accidet, ueluti ẽt ſupra deduximus, idẽ ſimul eſſe & nõ eſſe: & ad hæc dico, ꝙ à ſupius accepta fuit ꝓ binis iſtis ꝓpõnibus, Oẽ b/a/oẽ c/b/& quẽadmodũ hoc expõne monſtratur in affirmatiuis, ita etiá in negatiuis oſtẽditur ratiocinijs.

Ex falſis autẽ verũ eſt ratiocinari, & vtriſque propoſitionibus exiſtentibus falſis, & vna: hac autem non vtralibet, ſed ſecunda, ſi totam accipiat falſam: ſi vero non tota accipiatur, eſt vtralibet: ſi.e.n.a/toti c/inexiſtens: eorum autem quę b/nulli, neque b/ipſi c. Contingit autem hoc, vt lapidi nulli animal, & lapis nulli homini. Si igitur acceptum fuerit a/omni b/& b/omni c/a/omni c/inerit: quare ex vtriſque falſis, vera concluſio. omnis enim homo animal. Similiter autem & priuatiuum: eſt enim a/& b/nulli c/ineſſe: a/tamẽ omni b. veluti ſi eiſdem acceptis terminis, medium poſitus fuerit homo: lapidi enim, & animal & homo nulli ineſt: animal vero omni homini. quare ſi cui quidem ineſt, accipit nulli ineſſe, ex falſis vtriſque, vera erit concluſio. Conſimiliter autẽ mõſtrabitur, & ſi ad aliquid falſa vtraq; accepta fuerit.

Monſtrauit ſuperius, non poſſe ex uero ſequi falſum: nunc ecõuerſo oſtendit, ex falſo uerũ ſequi poſſe, ſiue ambæ propõnes falſæ extiterint, ſiue & altera tantum;

Ex falſis ꝑponibus ſiue ambab° ſiue altera tãtũ poſſe ſeq verã cõcluſionẽ.

tantũ:& ſi ambæ quidẽ fuerint falſæ, aut ſm totum, erunt tales:& ita binæ fiunt cõplicationes, una affirmatiua, negatiua altera:aut ſm quid, & in parte erũt falſæ:& ita duæ aliæ efficiuntur, aut una erit in toto falſa, altera uero in parte:& hac, aut maiore, aut minore, & ita binæ aliæ fiunt cõiugationes affirmatiuæ & totidẽ negatiuæ:quod eſt, ex ambabus falſis, octo cõplicationes effici:ſi uero altera tãtũ ſit falſa, & uera altera, octo itidẽ uniuerſales fiẽt cõiugationes in prima, ex maiore in toto falſa, cũ minore uera, binæ, affirmatiua ac negatiua:ex maiore in parte falſa, cum minore itidẽ uera, binæ cõſimiliter:ex maiore uera, cũ minore in toto falſa, binæ etiã:& ex maiore uera, cũ minore in parte falſa, totidem. Erunt itaq; in ſumma primæ figuræ cõplicationes uniuerſales ſexdecim:ex quibus nõnullas exponet, nõnullas etiã tanquam manifeſtas prætermittet:nos aũt iſtas oẽs cũ Deo explicabimus.

Sexdecim vniuerſales cóplicationes i prima figura, in qbus ex falſis pót ſequi verũ.

(Hac aũt nõ utralibet) monſtrabitur.n. ꝙ ſi maior tota accipiatur falſa, cũ minore uera, nõ poterit uera colligi concluſio:hoc.n. in ſequentibus elucidabitur. (ſit .n.a/toti c/) Exemplum ponit, qũo ex ambabus in toto falſis, cõcluſio ſequatur uera:puta, Omnis lapis eſt animal, omnis homo lapis, omnis homo animal. (Similiter aũt) Exemplum negatiui modi, & uniuerſalis ponit, in quo ex ambabus in toto falſis, ſequitur concluſio uera:puta in iiſdẽ terminis uariato medio termino, Nullus homo eſt animal, omnis lapis eſt homo, nullus lapis eſt animal. (Conſimiliter autẽ monſtrabitur) binas alias nunc cõplicationes recenſet, qũo ex utriſq; falſis in parte, uera ſequatur cõcluſio:exempla utriuſq; hæc ſunt, Omne album animal, omnis homo albus, omnis homo animal:ſeu, Nullum album animal, omnis flos albus, nullus flos animal.

Quod ſi altera falſa poſita fuerit, prima exiſtente tota falſa, vt ipſa a/b/ non erit concluſio vera: ipſa vero b/c/ erit: dico autẽ totam falſam, contrariam, quemadmodũ ſi nulli ineſt cõ, omni acceptum ſuit:aut ſi omni, nulli ineſſe: ſit enim a/b/ nulli ineſtens:b/ vero c/ omni:ſi b/c/ quidem propoſitionem veram accepero, a/b/ autẽ totã falſam, & a/ ineſſe omni b/ impoſſibile concluſionẽ veram eſſe:nulli.n. inerat eorum quæ c, ſiquidem cui b/ nulli ipſum a/ b/ vero, omni c.

Poſteaquã expoſuit, qũo ex utriſq; falſis propõnibus uera colligatur concluſio, nunc monſtrat, quonã pacto ſi altera falſa extiterit, & uera altera, cõplicationes efficiantur:& ꝙ ſi maior tota falſa extiterit, fieri nõ põt, ut uera inferatur cõcluſio:ſinautẽ minor tota ſit falſa, cũ maiore uerã, poterit utiq; uerũ cõcludi.

Dubium.

Sed dubitaret nõ ab re quiſpiã, cur cũ ex ambabus falſis aliæ etiã extruantur complicationes, præter eas, quas recenſuimus, puta ex maiore falſa in toto, cum minore falſa in parte, & ecõuerſo, cur de his nullã fecerit Ariſt. mẽtionẽ. Dicimus cũ Philopono ac Diuo Alberto, ꝙ eas Philoſophus omiſit, tãquã ex ſuperioribus planas:agit uero impræſentia de iis, quæ alterã falſam habẽt, uerã alterã:inquiens, quæ maiorẽ retinent in toto falſam, nõ poſſe ullo pacto uerũ cõcludere:puta, ſi hæc fuerit tota falſa, Omne b/a/ cũ hac tota uera, Omne c/b/ fieri nõ poterit, ut hæc cõcluſio uera ſit Oẽ c/b/ ſi.n. ex definitione ea tota eſt falſa, quæ in totũ uerae cõtraria eſt, ac cuius nulla ſingularis eſt uera, planũ ꝙ ita ex ueris cõplicationem erigere ualebimus, Nullũ b/a/ oẽ c/b/ nullũ c/a/ ubi tã ꝑpõnes, ꝗ cõcluſio ſunt ueræ:ꝙ ſi cõcluſio iſta uera eſt, Nullũ c/a/ manifeſtũ, ꝙ ſua cõtraria, Oẽ c/a/ falſa proculdubio erit: & hoc eſt, qđ uoluit, dũ inqt, Nulli.n. inerat eorũ quæ c, ſiqdẽ cui b/ nulli ipſum a/ b/ uero oĩ c. Sed mirũ, inquiunt Philoponus ac Diuus Albertus, qũo ſi ex ambabus in toto falſis, uerũ cõcluditur, cur etiã ex altera tãtũ maiore, nõ poſſit idem fieri? Dicimus itaq;, hoc ꝑpea euenire, qm̃ ambæ falſæ, nullã ad ſeinuicẽ ſyllogiſticã habent proportionẽ, quin ex utriſq; negatiuis nil ſequitur ratiocinii ui: ſi uero maior in toto falſa extiterit, cũ minore uera, fiet ſecũdus indemonſtrabilis, negatiuã ueram cõcludens, ut ſupra expoſuimus.

Cóplicatio quæ maiorẽ hз falſaз nó pót verам cócluſionẽ ꝯcludere, minore exiſtente vera.

Dubiũ, quare ex maiore tãtũ falſa, nó poſſit ſequi uera concluſio.

Solutio.

Exponit exẽpla diuerſaꝝ cóplicationũ

Quòd ſi exẽpla quæris, qũo ex minore in toto falſa cũ maiore in parte falſa, uerũ cõcludat: hæc accipias, Oẽ albũ animal, omnis coruus albus, omnis coruus animal:iterum, Nullum album animal, omnis hebenus alba, nulla hebenus animal. (Sinautẽ deſiderares exẽpla, quonã pacto ex maiore in toto falſa cũ minore in parte, ſequatur uera cõcluſio, quærere hoc deſiſtas, fieri.n. nullo modo põt:qm̃ ſi maior fuerit in toto falſa, ſua cõtraria uera erit:puta, ſi hæc falſa extiterit, Oẽ b/a/ uera nimirũ hæc erit, Nullũ b/a/ ꝙ ſi minorẽ addideris in parte falſam, puta, Oẽ c/b/ poteris ex hac particularẽ ueram excerpere:puta, Aliquod c/b/ nulla.n. alia de cã dicit hæc uera in parte, niſi qa particulares aliquas ueras habet, & falſas aliquas: ſi itaq; has ambas ueras acceperimus, Nullũ b/a/ Aliquod c/b/ ꝑ quartũ indemonſtrabilẽ, nimirũ uerã iſtã colligemus ꝯcluſionẽ, Aliquod c/ nõ eſt a/ quod cũ ita ſit, fieri nequit, ut ſua contradictoria uera ſit, Omne c/a. Cæterum licet in toto ueram per complicationem iſtam concludere nequeamus, nil tamẽ prohibet, ut falſam ſm qd, atq; in parte ueram inferre ualeamus.

Conſimiliter autẽ neque ſi a/ omni b/ ineſt, & b/ ipſi c/ accepta vero eſt b/c/ propoſitio vera, a/b/ autẽ falſa tota, & a/ nulli eorum, quibus b/ concluſio falſa erit. omni.n. c/ inerit ipſum a/ ſiquidem ipſum a/ omni, cui b/ b/ vero omni c. Planum igitur, ꝙ ſi prima tota accipiatur falſa, ſiue affirmatiua, ſiue priuatiua, altera autem vera, non ſit vera concluſio: cũ vero non tota accipitur falſa, erit:ſi enim a/ ineſt omni c/ alicui autem b/ b/ vero omni c/ vt animal cygno quidem omni, albo autem alicui, album vero omni cygno:ſi acceptum fuerit a/ omni b/ & b/ omni c/ inerit vere:omnis enim cygnus animal. Conſimiliter & ſi priuatiuum ſit a/b. accidit.n. a/ b/ quidem alicui ineſſe, c/ vero nulli, b/ autem omni c/ vt animal alicui albo, niui autem nulli, album vero omni niui: ſi itaque acceptũ fuerit a/ nulli b/ b/ vero, omni c/ a/ nulli c/ inerit.

Idem monſtrat dicendum eſſe de negatiua:non.n. fieri põt, ut maior negatiua ſit in toto falſa, cũ minore uera in toto, aut etiam in parte, & cõcluſio uera ſit in toto:poſſumus.n. ex ueris propoſitionibus talem

ſyllm cõplicare, Oẽ b/a/oẽ c/b/oẽ c/a/ꝙ ſi hæc uera eſt, fieri nõ põt, ut ſua cõtraria uera ſit, Nullũ c/a/ uel etiã ſua cõtradictoria, ſi cõcluſionem ſecerimus in parte. (Cũ uero nõ tota accipitur falſa) Si uero, inquit, maior nõ in toto falſa extiterit, ſed in parte, cũ minore uera, poterit cõcluſionẽ uerã cõcludere: ut, Oẽ album eſt aĩal, oĩs cygnus albus, oĩs cygnus aĩal. ¶ Et ut breuibus agam, ſi cognoſcere uolueris, qñ ex falſis propõnibus uera ſequatur cõcluſio, in memoriã reuoces, quę de inutilibus cõplicationibus in priore diſputatã fuere uolumine: hæ.n. ex falſis uerũ colligent, quæ oĩ & nulli ineſſe, poſſunt cõcludere. qm̃ igitur, ſi ex maiore in parte, cũ minore uñi cõiugationẽ erigamus, poterimus & oĩ & nulli cõcludere; ideo ſi maior extiterit in parte falſa, cũ minore uera, colligi poterit in concluſione uerũ: nec uerũ ſolũ, ſed etiã falſum: qm̃ in prima figura ex maiori particulari, cũ minore uñi, oĩ & nulli colligimus. Si igitur oĩ cõcludamus, uera erit concluſio: ſi nulli, falſa: quare, quemadmodũ & Philoponus optime notauit, nõ ſolũ ex falſis credendũ eſt uerũ ſequi poſſe, ſed falſum etiã: cũ tñ alioquin ex uero uerũ tãtũ ſequatur, qđ ſupra demõſtratũ fuit, & in Poſterioribus etiã traditur. (Conſimiliter & ſi priuatiuũ.) Itidẽ, inqt, dicẽdũ in negatiuo ſyllo, ex maiore in parte falſa cũ minore uera, ꝙ ſequi põt uera cõcluſio: ut Nullũ albũ eſt animal, oĩs nix alba, nulla nix animal.

Nota regulã vniuerſalẽ, qua cognoſcitur, qñ ex falſis vera põt ſequi ꝑcluſio

Quod ſi a/b/ propoſitio tota accepta fuerit vera, b/c/ aũt tota falſa, erit ſyllogiſmus verus: nil.n. prohibet a/b/⁊ c/ omni ineſſe, b/ autem nulli c/ vt quęcunq; eiuſdem generis, ſpecies non ſubalternę: animal.n. ⁊ equo ⁊ homini ineſt, equus vero nulli homini. Si itaq; acceptum fuerit a/ omni b/ ⁊ b/ omni c/ vera erit concluſio, falſa tota exiſtente b/c/ propoſitione. Conſimiliter autem ⁊ priuatiua exiſtente a/b/ propoſitione. Contingit enim a/ ⁊ b/ ⁊ c/ nulli, quemadmodum ex alio genere ſpeciebus ipſum genus: animal.n. neq; muſicę, neque medicinę ineſt, neque muſica medicinę. Si igitur acceptum fuerit a/ nulli b/ b/ vero omni c/ vera erit concluſio: ⁊ ſi b/c/ non tota falſa, ſed ad aliquid, ⁊ ita erit concluſio vera: nihil.n. prohibet a/ ⁊ b/ ⁊ c/ toti ineſſe: b/ tamen alicui c/ vt genus ſpeciei, ac differentię: animal.n. omni homini, ⁊ omni pedeſtri: homo vero alicui pedeſtri ⁊ non omni. Si igitur a/ omni b/ ⁊ b/ omni c/ acceptuȝ fuerit, a/ omni c/ inerit, quod erat verum: ſimiliter autẽ ⁊ priuatiua exiſtente a/b/ propoſitione. Contingit.n. a/ ⁊ b/ ⁊ c/ nulli ineſſe, b/ tamen alicui c/ vt genus ex alio genere ſpeciei ⁊ differentię: animal.n. neq; prudentię vlli ineſt, neque ſpeculatiuę, prudentia vero, alicui ſpeculatiuę. Si igitur acceptum fuerit a/ nulli b/ b/ autem omni c/ a/ inerit nulli c/ hoc autẽ erat verum.

Alias explicat cõiugationes, qũo ex maiore uera in toto, & minore falſa, itidẽ in toto, concluſio ſequatur uera: puta, Oĩs equus aĩal, oĩs hõ equus, oĩs hõ aĩal: & in negatiuo ſyllo conſimiliter, ut Nulla muſica eſt aĩal, oĩs medicina muſica, nulla medicina aĩal. (Et ſi b/c/ nõ tota falſa.) eodẽ, inqt, pacto poterimus uerã colligere cõcluſionẽ, & ſi b/c/ hoc eſt, minor ꝑpoſitio extiterit nõ in toto falſa, ſed ad aliqd, & in parte: ut in exẽplo, Oĩs homo aĩal, oẽ pedeſtre homo, oẽ pedeſtre aĩal: & in negatiuis cõſimiliter, ut Nulla prudentia eſt aĩal oĩs ſpeculatiua eſt prudentia, nulla ſpeculatiua aĩal.

In ſyllogiſmis vero, qui in parte, contingit ⁊ prima propoſitione tota falſa, altera autẽ vera, concluſionẽ verã eſſe: ⁊ prima exiſtente ad aliquid falſa, ⁊ hac quidẽ vera, illa aũt, quę in parte falſa, ⁊ vtriſque falſis: nihil.n. prohibet, a/ nulli quidẽ b/ ineſſe, c/ vero alicui, ⁊ b/ alicui c/ veluti animal nulli niui, albo autẽ alicui ineſt, ⁊ nix albo alicui. Si igitur mediũ poſitũ fuerit nix, primũ autẽ animal, ⁊ acceptũ fuerit a/ toti b/ ineſſe, b/ vero alicui c/ a/b/ quidẽ tota falſa, b/c/ autẽ vera, ⁊ concluſio vera. Conſimiliter aũt ⁊ priuatiua exiſtente a/b/ propoſitione: accidit.n. a/ toti b/ ineſſe, c/ vero alicui non ineſſe, b/ tamen alicui c/ ineſſe: vt animal homini quidẽ omni ineſt, ex albo autem aliquo non ſequitur, homo autẽ alicui albo ineſt. quare ſi medio poſito homine, accipiatur a/ nulli b/ ineſſe, b/ autem alicui c/ ineſſe, vera erit concluſio, falſa exiſtente a/b/ propoſitione tota.

Poſteaquã cõplicationes oẽs uniuerſales expoſuit, in quibus ex falſo uerũ ſequitur, nunc eas explicat, q̃ ſunt in parte, inquiens, quomodocunq; uariatis propoſitionibus, poſſe ex falſo uerũ conſequi, ſiue utræq; falſæ extiterint, ſiue altera: uel maior, uel minor: uel in toto, uel in parte. ¶ Vnũ tñ notatu dignũ, quemadmodũ & Philoponus ait, ꝙ minor propoſitio in cõplicationibus particularibus neq; in toto, neq; in parte falſa dicẽda eſt: ſi.n. eſſet in toto falſa, oporteret ipſam uniuerſalẽ eſſe: quod fieri nequit in ſyllis particularibus primæ. (Nihil.n. prohibet.) exẽplũ ponit, qũo ex maiore in toto falſa, cũ minore uera, ſequatur concluſio uera. hanc aũt reliquis oĩbus antepoſuit, qm̃ ſecus ſe habebat in uniuerſalibus cõplicationibus. Exẽplũ ergo affirmatiuæ complicationis hoc eſt, Oĩs nix animal, aliquod album nix, aliquod album animal: negatiuæ autem, Nullus homo animal, aliquod albũ homo, aliquod igitur album non eſt animal.

Nota ex Philopono ꝓpõnẽ particularẽ in cõplicationibus particularibus nec in toto nec ĩ parte falſaȝ eſſe dicẽdã

Et ſi ad aliquid falſa a/b/ propoſitio, erit concluſio vera. nihil.n. prohibet a/ ⁊ b/ ⁊ c/ alicui ineſſe, ⁊ b/ alicui c/ ineſſe: quemadmodum animal alicui honeſto, ⁊ alicui magno, ⁊ honeſtum alicui magno ineſſe. Si igitur acceptum fuerit a/ omni b/ ⁊ b/ alicui c/ a/b/ quidem propoſitio ad aliquid falſa erit, b/c/ autẽ vera, ⁊ concluſio vera. Conſimiliter autem ⁊ priuatiua exiſtente a/b/ propoſitione: iideȝ.n. termini erunt, ⁊ ſimiliter poſiti ad demonſtrationem.

Supra expoſuit, qũo ex maiore in toto falſa, cũ minore uera, ſequatur cõcluſio uera: nunc autẽ exponit qũo ſi maior in parte falſa extiterit, hoc idẽ fiat: in parte falſa nuncupatur, cuius cõtradictoria eſt uera: in toto aũt, cuius contraria. Exemplum igitur affirmatiuæ complicationis ex maiore falſa in parte, Omne honeſtum eſt animal, aliquod albũ honeſtum, aliquod album animal: negatiuæ etiã iidem termini in exẽplo erunt: puta, Nullum honeſtum eſt animal, aliquod album honeſtum, aliquod album non eſt animal

In ꝑte falſa ẽ, cuius cõtradictoria eſt vera in toto cuius cõtraria ẽ vera.

Rurſus, ſi a/b/ quidem vera, b/c/ autem falſa, vera erit cõcluſio: nihil.n. prohibet a/b/ quidem toti ineſſe, c/ autẽ alicui, ⁊ b/c/ nulli ineſſe: quemadmodum animal cygno quidem omni, nigro autẽ alicui, cygnus vero nulli nigro: quare ſi acceptum fuerit a/ omni b/ ⁊ b/ alicui c/ vera erit concluſio, falſo exiſtente b/c/. Conſimiliter autẽ ⁊ priuatiua accepta a/b/

propoſitione:accidit enim a/b/quidem nulli, c/vero alicui non ineſſe, b/tamen nulli c/quemadmodum genus ſpeciei ex alio genere, & accidenti ſpeciebus ipſius: animal enim, numero quidem nulli ineſt, albo autem alicui: numerus autem nulli albo. Si igitur medium poſitum fuerit numerus, & acceptum fuerit a/quidem nulli b/b/vero alicui c/a/alicui c/non ineſt, quod erat verum: & a/b/quidem propoſitio vera: b/c/autem, falſa.

Hucuſq; pertractauit, quõ ex maiore falſa, cũ minore uera, ſequatur uera cõcluſio: nunc aũt conuerſum facit, docens, quõ ex maiore uera, cũ minore falſa, uerum colligatur, non amplius ipſam diſtinguens ſm totum, aut ſm partem: cũ.n. minor ſit particularis, non uere, ut Philoponus etiã inquit, dici poteſt, in toto falſa: neq; etiã uere ſm partem, cũ falſa in parte, quẽadmodũ diximus, ea ſit, cuius contradictoria eſt uera: ſed ſi falſa in parte nuncupanda eſt, ſm prædicationem uocabitur, non ſm exiſtentiam. Exemplũ itaque affirmatiuę ex maiore uera cum minore falſa, eſt, Omnis cygnus animal, aliquod nigrum cygnus, aliquod nigrum animal: negatiuæ autem, ut nullus numerus animal, aliquod album numerus, aliquod album non eſt animal. (Albo autem alicui.) Dicẽdum fuit alicui non: nãq; concluſio non eſt, q aliquod album ſit animal, ſed q aliquod album nõ eſt animal. Cæterũ fortaſſe hoc fecit Ariſto. ut ſignificaret cõcluſionẽ accipiendam eſſe particularem natura, non autẽ poſitione: aut potius ex ſupiore negatione, hanc quoque propõnẽ negatiuã fecit: cũ.n. dixiſſet (aïal numero quidẽ nulli) ſubdit (albo autem alicui) ac ſi diceret, Animal numero quidẽ omni, albo aũt alicui nõ ineſt.

Et ſi ad aliquid falſa a/b/falſa vero b/c/erit concluſio vera: nihil.n. prohibet a/b/alicui, & c/alicui ineſſe utriq;, b/aũt nulli c/ueluti ſi b/contrarium ipſi c/ambo uero contingentia eidẽ generi: animal.n. alicui albo, & alicui nigro ineſt: album autem nulli nigro. ſi igitur acceptum fuerit a/omni b/& b/alicui c/vera erit concluſio: & ſi priuatiua accipiatur a/b/ ſimiliter: iidem.n. termini, & ſimiliter ponentur ad demonſtrationem: & utriſq; aũt falſis exiſtentibus, erit cõcluſio uera: accidit.n. a/b/quidem nulli, c/uero alicui ineſſe, b/autem nulli c/quemadmodum genus ſpeciei ex alio genere, & contingenti ſpeciebus ipſius: animal enim numero quidem nulli, albo aũt alicui ineſt, & numerus nulli albo. Si igitur acceptum fuerit a/omni b/& b/alicui c/concluſio quidẽ uera, propoſitiones autem ambę falſę: ſimiliter & priuatiua exiſtente a/b/nihil.n. prohibet a/b/quidem toti ineſſe, c/vero alicui non ineſſe, & b/nulli c/veluti animal, cygno quidẽ omni, nigro autẽ alicui non ineſt, cygnus vero nulli nigro: quare ſi acceptum fuerit a/nulli b/b/vero alicui c/a/alicui c/nõ inerit. concluſio igitur uera, propoſitiones autem falſę.

Poſteaquam dixit de iis, quę alteram falſam habẽt, & ueram alteram, nunc agit de iis, quæ ambas falſas retinent: & primo de habentibus utraſq; ſm partem falſas, licet, ut inquit Philoponus, maior καθ᾽ ὑπεροχὴν talis ſit, minor uero κατὰ κατηγορίαν, quẽadmodum & nos ſupra expoſuimus ſm exiſtentiã ac ſm prædicationẽ. Exemplum itaq; affirmatiuę complicationis ex utriſq;, hunc in modũ falſis, eſt hoc, Omne album animal, aliquod nigrũ album, aliquod nigrũ animal: negatiuæ aũt, Nullũ album animal, aliquod nigrum album, aliquod nigrum nõ eſt animal. (Et ex utriſq; autẽ falſis.) Non hoc dicit, tanquã cõplicationes proxime expoſitæ non habeant & ipſæ propõnes utraſq; falſas, ſed quoniam quæ ibi in parte accipiebatur, hic in toto aſſumatur: ut in exemplo affirmatiuæ cõplicationis, Omnis numerus animal, aliquod album numerus, aliquod album animal: negatiuæ aũt, Nullus cygnus animal, aliquod nigrum cygnus, aliquod nigrum non eſt animal. Et ita iam explicuimus, quõ ex falſis in prima figura ſequi poſſit concluſio uera, ad ſecundam deinceps tranſituri.

Figura ſecunda.

IN media autem figura, omnino accidit per, falſa uerũ ratiocinari: & cũ utręq; propõnes totę falſę accipiuntur, & cũ utraq; ad aliqd: & hac quidẽ uera, illa aũt falſa exiſtente tota, utralibet poſita falſa: & ſi utręq; ad aliqd falſę, & ſi hęc ſimpliciter uera, illa autẽ ſimpliciter falſa: & ſi hęc tota falſa, illa aũt ad aliquid uera, & in uniuerſalibus ſyllogiſmis, & in iis qui ſunt in parte.

Poſteaquã de prima figura ſermonẽ exegit, nũc ad ſecũdã ſe cõfert, oſtẽdẽs, quõ & in hac ex falſo uerũ ſequaẽ: & inqt, q in media ac ſecũda figura oĩno, hoc eſt oĩ mõ ex falſis ꝓpõnibus, uerũ ſeq põt: & cũ utręq; accipianẽ falſæ, uel in toto, uel in parte: & cũ altera tãtũ in toto, & in parte altera, ſeu maior, ſiue minor: & cũ falſa una, & altera uera, ſiue ſm totũ falſa, ſiue ſm partẽ: & hoc aut maior aut minor: ita ut in ſumma fiãt in ſecũda figura ſylli uñes, ex falſis uerũ colligẽtes, ſexdecim numero: ẽ qbus nõnullos exponet Phs, nõnullos ẽt tãquã maniſeſtos omittet: nos ãt oĩa pertractabimus. Cõplicatio nes ex falſis in ſecunda figura, uerũ colligẽtes, ſexdecim vniuerſales ſunt.

Si enim a/b/quidem nulli ineſt, c/uero omni: ut animal lapidi quidem nulli, equo autem omni: ſi econtrario poſitę fuerint propoſitiones, & acceptum fuerit a/b/quidẽ omni, c/uero nulli, ex falſis totis propoſitionibus, vera erit concluſio. conſimiliter, & ſi b/quidem omni, c/autem nulli ineſt. eadem enim erit ſyllogiſmus.

Exẽplũ ponit ſecũdæ cõplicationis mediæ, & quõ ex maiore uñi affirmatiua cũ minore nagatiua, itidem uñi ambabus falſis, uera ſequaẽ cõcluſio: ut, Oĩs lapis aïal, nullus equus aïal, nullus equus lapis. ¶ Sed ſtatim occurrit dubitãdũ, cur de ſecũda cõplicatiõe ita prius ſermonẽ fecerit, cũ tñ recto ordine à prima exordiri debuiſſet. Dubium. ¶ Dicimus hoc ideo factũ fuiſſe, qm cõplicatio hæc, magis propria eſt ſecũdæ figuræ, q prima: nãque maiorẽ ea cognationem habet cũ prima figura, q hæc. Solutio prima. ¶ Vel potius dicẽdũ, q uerarum cõplicationũ ordinẽ ſeruauit: ſi.n. falſas propoſitiones iſtas in ſuas cõtrarias, & ad ueras perducere uelimus, proculdubio comperiemus hanc, quę ſecunda eſt, ex falſis, primam fieri ex ueris. Secunda. (Conſimiliter, & ſi b/quidem omni) ſecũdam complicationem ex ueris: primam autem ex falſis enarrat, inquiẽs, Si medium omni inſit maiori

bũpis

nulli autem minori, itidem ex falſis uerum ſequi poſſe: ut in exemplo, Nullus equus aial, oĩs lapis aial, nullus lapis equus. (Idem enim erit ſyllus) uel hoc dicit, quia eadem eſt cõcluſio, ſyllus enim plerũq;, ut ſupra ẽt uidimus, pro concluſione accipitur: nãq; nullus lapis equus, & Nullus equus lapis, eadem ſunt concluſio, quia conuerſa & conuertens: uel idem dixit ſyllis, quia eodem pacto ex utriſq; falſis, in toto uera cõcluſio debeat cõcluſio: aut hoc protulit, qm̃ eiſdem terminis monſtrabatur uerũ ex falſo in hac ſequi coniugatione, qbus ẽt ſuperius alterã exponebamus cõplicationẽ.

Syllogiſmus q̃nq; pro cõcluſiõe accipitur.

Rurſus ſi altera quidem tota falſa altera autẽ tota vera: nil enim prohibet a/ineſſe ⁊ b/⁊ c/omni/b/ñ nulli/c/ vt genus non ſubalternis ſpeciebus: animal enim ⁊ equo omni ⁊ homini, ⁊ nullus homo equus: ſi igitur acceptum fuerit, huic quidem omni, illi vero nulli ineſſe: hęc quidẽ tota falſa erit, illa autẽ tota vera, ⁊ concluſio vera ad vtrumlibet, poſito priuatiuo.

Cõnumeratis coniugationibus, quæ ex ambabus falſis in toto uerum colligebant: nunc eas recenſet, q̃ alteram retinent totam falſam, alteram totã ueram: & unico exẽplo ambas enarrat: puta, Nullus equus animal, oĩs homo aial, nullus homo equus: aut, Omnis equus animal, nullus hõ aial, nullus hõ equus. Verũ, inquit Philoponus, eam ſiluit complicationem, quæ ex maiore affirmatiua falſa, cum minore negatiua uera, concluſionem ueram colligebat: addo ego, ꝗ & eã omiſit, quæ maiorem haberet negatiuam ueram, cũ minore affirmatiua falſa: ſubiiciamus igiẽ nos & harum exempla, Nullus lapis animal, omnis numerus animal, nullus numerus lapis, & in eiſdem terminis, Omnis lapis animal, nullus numerus animal, nullus numerus lapis. Cæterum hæc tanquàm faciliora fuere à Philoſopho prætermiſſa.

Et ſi altera ad aliquid falſa, altera autem tota vera: accidit enim /a/b/ quidem alicui ineſſe/c/ vero omni/b/ tamẽ nulli/c/ vt Animal albo alicui, coruo autẽ omni: ⁊ album nulli coruo: ſi igitur acceptum fuerit/b/ quidem nulli, c/ vero toti ineſſe/a/b/ propoſitio ad aliquid falſa/a/c/ vero tota vera: ⁊ concluſio vera, ⁊ ſi tranſponatur priuatiuum, conſimiliter: per eoſdem nãq; terminos demonſtratio, ⁊ ſi affirmatiua propoſitio ad aliquid, falſa: priuatiua autem tota vera: nihil enim prohibet /a/b/ quidem alicui ineſſe/c/ vero toti non ineſſe: ⁊ b/ nulli c/ vt animal albo quidem alicui: pici aũt nulli, ⁊ album nulli pici: quare ſi acceptum fuerit a/ toti b/ ineſſe/c/ vero nulli a/b/ quidẽ ad aliquid falſa/a/c/ aũt tota vera.

Expleuit earum tractatũ, quæ unã totam hñt uerã, alteram aũt totam falſam: & ad eas accedit, q̃ unam habent ueram totam, & alteram ĩ parte falſam: & primo exemplũ ponit eius, quæ maiorem in parte retinet falſam, & negatiuam cum affirmatiua minore, & uera: puta, Nullũ albũ aial, omnis coruus aial, nullus coruus albus, & addit, ꝗ eiſdem terminis monſtrari põt ex maiore affirmatiua uera in toto, cũ minore in parte falſa, cõclonem ueram ſequi; ut Oĩs coruus aial, nullum album aial, nullum albũ coruus. (Et ſi affirmatiua ꝓpõ) Exẽplum ponit, quõ ex maiore affirmatiua falſa in parte, cũ minore negatiua, ſm totum uera, concluſio colligatur uera: ut Oẽ albũ aial, nulla pix aial, nulla pix alba. Tacuit aũt, inquit Philoponus, & recte, quõ ex maiore negatiua uera ſm totũ cũ minore affirmatiua falſa in parte, concluſio ſequatur uera. Cæterũ hoc fecit, qm̃ eiſdẽ terminis ſola ꝓpõnũ tranſpoſitione poteramus exẽplũ in mediũ ꝓponere: puta, Nulla pix aial, oẽ album aial, nullum albũ pix.

Et ſi ambę propoſitiones ad aliquid, falſę: erit concluſio vera accidit enim a ⁊ b/ ⁊ c/ alicui ineſſe, b/ vero nulli c/ vt animal ⁊ albo alicui, ⁊ nigro alicui: album autem nulli nigro ſi igitur acceptum fuerit a/b/ quidem omni c/ vero nulli: ambę propoſitiones ad aliquid falſę: cõclo autẽ vera, conſimiliter ⁊ tranſpoſita priuatiua per eoſdẽ terminos.

Redit ad eas, quæ ex ambabus conſtant falſis, & inquit, ꝗ etiã ex ambabus in parte falſis, aliquando ſequitur cõcluſio uera: ut in exẽplo, ex maiore affirmatiua cũ minore negatiua: ut Omne albũ aial, nullũ nigrũ aial, nullũ nigrũ albũ: & iterũ trãſpoſitis propõnibus ex maiore negatiua, cum minore affirmatiua: ueluti, Nullũ albũ aial, oẽ nigrũ aial, nullũ nigrũ albũ. Et ita cũ Deo cõplicationes oẽs uniuerſales ſecundæ figuræ abſolutæ ſunt. ¶ Sed dubitatur circa ſupra determinata, quõ ex maiore falſa in toto, cũ minore uera itidẽ in toto, poſſit in ſecunda uerũ cõcludi, in prima autẽ minime: cũ tñ alioqui ſecunda deſcendat à prima, & eadẽ concluſio in prima & in ſecunda repetiri poſſit. ¶ R ſideo, nõ eſſe neceſſariũ, ſi ſecunda à prima deſcendit, ꝗ ex eiſdẽ propõnibus eadẽ cõcluſio in utraq; colligi poſſit: nãq; in prima medius terminus ſub maiore ponitur extremitate: in ſecũda uero, maior ſub medio: & ppea in ſecũda, ex maiore in toto falſa, cũ minore uera, ſequi põt uera concluſio: in prima aũt nõ: nec ualet etiã, ſi eadẽ in utraq; cõcluſio cõcluditur, ꝗ propoſitiones, eædẽ eſſe debeãt: nãq; ſi maior, quę in ſecũda erat, in toto falſa, terminis ad ſeipſam cõuertaſ, nõ amplius in toto, ſed in parte falſa efficietur: ut in exẽplo iã ſupra allato, Nullus equus aial, oĩs hõ aial, nullus hõ equus: ſi.n. maiorẽ dicentẽ, Nullus equus aial, in ſeipſam uerterimus hũc ĩ modũ, Nullũ aial equus, non amplius in toto erit falſa, ſed in parte efficietur.

Dubium, quõ ex maiore in toto falſa, cũ minore uera, poſſit 'cõcludi uera cõcluſio in ſecũda: in prima uero, nõ. Solutio, licet ſecunda a prima deſcẽdat, nõ tñ ex eiſdẽ ſequi hĩ concluſio eadem.

Manifeſtum vero ⁊ in ſyllogiſmis in parte. nihil.n. prohibet a/b/ quidem omni, c/ autem alicui ineſſe, ⁊ b/ alicui c/ nõ ineſſe: vt animal omni homini, albo vero alicui, homo autem alicui albo non inerit: ſi igitur poſitum fuerit a/b/ quidem nulli ineſſe, c/ vero alicui ineſſe, vniuerſalis propoſitio tota falſa: quę autem in parte vera, ⁊ concluſio vera.

Poſteaquã uniuerſales oẽs cõplicationes expoſuit, iã ad particulares ſe cõfert, quæ totidẽ modis uariari poſſunt, quot & hæ q̃ uſr proferebãtur: præterq̃ ꝗ minor, quę eſt in parte, neq; in toto, neq; in parte uere dici põt, aut uera, aut falſa eſſet: & primũ de ea ſermonẽ facit, q̃ maiorẽ habet uñem negatiuã totã falſam, cũ minore uera, inquiẽs ex hoc genus ꝓpõnibus poſſe ueram colligi cõcluſionẽ: ut in exẽplo, Nullus homo aial,

aliquod

aliquod albũ animal aliquod albũ non eſt hõ.

Dubiũ de ordine cõiugationũ.

¶ Sed ſtatim dubitatione dignũ, cur hanc ita Phs præpoſuerit, nõ autem eas, quæ utraſq; falſas habent, quẽadmodum ſupra factum fuit.

Solutio.

¶ Reſpõdeo, hoc ideo feciſſe Philoſophum, qm̃ complicationes iſtæ maiorem cũ præcedentibus ſimilitudiné habebãt, quã hæque utraſq; retinẽt falſas.

Inſtantia.

¶ Sed diceret aliquis, cõtra hoc arguens, uidet̃ oppoſitũ potius faciendũ fuiſſe, quũ proxime egerit de habentibus utraſque falſas ſecundum parté.

Solutio.

¶ Dicimus iſtas quodãmodo melius conſonare iis, quę hic proferunt̃, q̃ iis quæ ambas retinent falſas. illæ enim parté habent ueritatis, ac falſitatis: parté hæ autem nihil penitus ueritatis obtinẽt, & propterea eas quoq; ſuperius Ariſto. coaptauerat, ac coniunxerat cum habentibus falſam unam, & alteram ueram. Sed de his ſatis.

Conſimiliter vero: & quum affirmatiua accipitur a/b: accidit enim a/b/quidem nulli, c/autem alicui non ineſſe & b/c/alicui non ineſſe: ut animal nulli inanimato, albo vero alicui, & inanimatum nõ inerit alicui albo. Si itaque poſitum fuerit a/b/qui omni, c/vero alicui non ineſſe: a/b/quidem propoſitio vniuerſalis, tota falſa, a/c/autem vera, & cõcluſio vera: & ſi uniuerſalis vera qdem poſita fuerit, quę vero in parte falſa: nihil enim prohibet a/& b/& c/nullum ſequi, b/tamen alicui c/non ineſſe: vt animal nullum numerum & inanimatum, & numerus aliquod inanimatum: non ſequitur. Si igitur poſitum fuerit a/b/quidem nulli, c/vero alicui, concluſio quidem erit vera, & uniuerſalis propoſitio: quę autem in parte, falſa. & quum affirmatiua ponitur vniuerſalis, conſimiliter: accidit enim a/& b/& c/toti ineſſe; b/tamen non ſequi aliquod c/ vt genus ſpeciem & differentiam: animal enim omnem hominem, & totum pedeſtre ſequitur, homo autem non omne pedeſtre: quare ſi acceptũ fuerit a/b/quidem toti ineſſe, vniuerſalis quidem propoſitio vera: quę autem in parte, falſa, concluſio autem vera.

Exponit, quomodo ex maiore affirmatiua ĩ toto falſa, cũ minore negatiua uera concludi poſſet uera cõcluſio: ut in exẽplo, Oẽ inanimatũ animal, aliquod albũ nõ eſt animal, aliquod albũ non eſt inanimatũ. (Et ſi uniuerſalis uera quidé.) Prius accepat maioré totã falſam, nunc eandé uerã accepit, cum minore falſa: puta in exẽplo, Nullus numerus animal, aliquod inanimatũ animal, aliquod inanimatũ nõ eſt numerus. (Et quũ affirmatiua ponitur uniuerſalis) & ſi, inquit, maior uniuerſalis affirmatiua uera extiterit, cũ minore negatiua in parte, & falſa, uerũ ſequi poteſt: puta in exẽplo, Omnis homo animal, aliquod pedeſtre animal. aliquod pedeſtre non eſt homo.

Planum vero, & q ex ambabus falſis erit concluſio vera: ſiquidem contingit a/& b/& c/toti ineſſe, b/tamé aliquod c/non ſequi: ſi enim acceptum fuerit a/b/quidem nulli. c/vero alicui ineſſe, propõnes quidem ambę falſę, concluſio autem vera: conſimiliter vero, & quũ vniuerſalis propoſitio eſt prędicatiua: quę autem in parte, priuatiua: accidit namque a/nullum quidem b/c/vero omne ſequi: & b/alicui c/non ineſſe: vt animal ſcientiam quidem nullam, hominem vero omnem ſequitur: ſcientia autem, non omnem hominem: ſi igitur acceptum ſit a/b/quidem toti ineſſe: c/autem aliquod non ſequi, propoſitiones quidem falſę, ſed concluſio vera.

Poſteaquam ſuperius mõſtrauit, quomodo ex altera uera, & falſa altera, ſequit̃ concluſio uera: impræſentia oſtendit quomodo idẽ fieri poſſit, & ex ambabus falſis: ut ĩ exẽplo, Nullus homo animal, aliquod inanimatũ animal, aliquod inanimatũ nõ eſt homo.

Nota quæ Phs in hac cõiugatiõe particulari exẽplũ ꝑtermiſerit.

Ipſe uero in contextu exẽplũ nõ poſuit, ad hanc enarrãdã cõplicationẽ. & hoc fortaſſe fecit de induſtria: ſi enim recte aiaduertamus, nõ poterit minor falſa ſecundũ naturã accipi, ſed ſi ea falſa erit, poſitione falſa erit: & propterea quoniã unum & idem exemplũ uniuerſali ac particulari cõplicationi ex ambabus falſis ſatisfacere poterat, ideo non iniuria exemplũ hoc in loco Philoſophus ꝑtermiſit tãquã reiiciẽs nos ad ſuperiora: quodque hoc ita ſit, mõſtrauit & ipſe ĩ cõtextu, quũ ait (ſiquidem cõtingit a/& b/& c/ toti ineſſe) ita enim ſe habent antiquiſſimi codices: quod idẽ eſt, at ſi diceret, Si a/b/& a/c/ ꝓpoſitiones utræq; uniuerſales extiterint, a/b/affirmatiua uera, & b/c/negatiua uera: ſi tranſpoſitæ ꝓferant̃, ut quę ẽ affirmatiua, efficiatur negatiua: & quæ negatiua, affirmatiua tũc ambæ falſæ erũt.

Nota codices manu ſcriptos & ipſos hãc literã hĩc.

Aliter tñ in quibuſdã exẽplaribus legit̃ cõtextus iſte: quidã enim codices ſic ſe habent, Siquidẽ cõtingit a/& b/& c/huic quidem omni, illi uero nulli ineſſe: quod ſi ita eſt, planior ac facilior cõtextus ſentẽtia erit. (Cõſimiliter uero, & quũ uniuerſalis ꝓpoſitio) Exponit alterã cõplicationẽ, ex maiore uniuerſaliter affirmatiua, cũ minore ĩ parte, utriſque falſis uerũ cõcludentẽ: ut Omnis ſciẽtia animal, aliqs homo nõ eſt animal, aliquis homo nõ eſt ſciẽtia. Tacuit aũt hoc in loco reliquas duas cõiugationes, q̃ ex utriſque in parte falſis, uerã colligũt cõcluſionẽ: hoc uero ideo factũ eſt, quoniã unuſquiſque facillime cõplicationes iſtas erigere poterat. Nos autẽ & harũ exempla in mediũ afferramus: puta, Nullũ albũ animal, aliquod inanimatũ animal, aliquod inanimatũ nõ eſt albũ: itẽ, Omne albũ animal, aliquis homo nõ eſt animal, aliquis homo nõ eſt albus. Et ita cũ Deo hanc quoque ſecundam tranſegimus figuram, ad tertiam tranſituri.

Exempla à Pho ꝑtermiſſa: ab authoŕ ponuntur.

Figura tertia.

ERit autem & in vltima figura per falſas totas, & ad aliquid vtraque: & altera quidem vera tota, altera vero falſa: & hęc ad aliqd falſa, illa autem tota vera: & econuerſo, & quotcunque modis aliter contingit tranſumere propoſitiones: nihil enim prohibet a/& b/nulli c/ineſſe: veluti & homo, & pedeſtre, nullum inanimatum ſequitur: homo tamen alicui pedeſtri ineſt: ſi igitur acceptum fuerit a/& b/omni c/ineſſe, propoſitiones quidem totę falſę, concluſio autem vera.

Supereſt adhuc exponẽdũ, quomodo in tertia atque ultima figura, ex falſis ꝓpoſitionibus, uera cõcluſio colligi poſſit: hoc igit̃ impꝛ̃ſentia facit Ariſtoteles,

inquiens, hac in figura uariatis quomodocunq; complicationibus, poſſe ex falſo antecedẽte ueram ſequi concluſionem, ſiue ambæ falſæ, ſiue altera tamũ extiterit: & hoc uel in toto, uel in parte, quẽadmodũ & in præcedentibus diſcuſſum eſt. Primum autẽ exorditur ab uniuerſalibus complicatiõibus (uſes uoco, non quæ uniuerſalem habeant concluſionẽ, ſed quę ex utriſq; conſtãt propoſitionibus uniuerſaliter) ait ergo, q; ex ambabus affirmatiuis in toto falſis, in tertia figura, ſequi poteſt cõcluſio uera: ut in exemplo, Omne inanimatum homo, omne inanimatum pedeſtre aliquod pedeſtre homo.

Conſimiliter vero & hac quidem priuatiua, illa autem affirmatiua exiſtente: accidit enim b/ qdem nulli c/ ineſſe, ipſum uero a/ omni: & a/ alicui b/ non ineſſe: vt nigrum nulli cygno, animal autem omni, & animal non omni nigro: quare ſi acceptũ fuerit b/ omni c, ipſum uero a/ nulli, a alicui b/ non inerit: & concluſio quidem uera, propoſitiones autem falſę: & ſi ad aliquid vtraque falſa, erit concluſio uera: nihil enim prohibet & a/ & b/ alicui c/ ineſſe, & a/ alicui b: vt album & honeſtum alicui animali ineſt, & album alicui honeſto. Si igitur poſitum fuerit a/ & b/ omni c/ ineſſe, propoſitiones quidem ad aliquid falſę, concluſio autem uera. ſed & quum a/ c/ priuatiua ponitur, conſimiliter: nihil enim prohibet, a/ quidem alicui c/ non ineſſe, ipſum uero b/ alicui ineſſe, & a/ b/ non omni ineſſe, vt honeſtum alicui animali non ineſt: album uero alicui ineſt: & album non omni honeſto: quare ſi acceptum fuerit, a/ qdem nulli c, ipſum uero b/ omni, ambę propoſitiones ad aliquid falſę, concluſio autem vera

Prius acceperat ambas uſiter affirmatiuas, & falſis in toto nunc maiorẽ capit negatiuam, cũ minore affirmatiua, amba uſes, & in toto falſas, inquiens, ex his etiam poſſe uerũ concludi: puta, Nullus cygnus animal, oĩs cygnus nigrũ, aliquod nigrũ non eſt animal. (Et ſi ad aliquid, utraq; falſa) ſupra expoſuit complicationes ex utriſq; in toto falſis, uerã colligentes concluſionẽ: nunc eas enarrat, quę ex utriſq; falſis in parte, illud idẽ faciunt: & prius, qũo ex utriſq; affirmatiuis, exemplum afferens, Omne animal album, omne animal honeſtũ, aliquod honeſtũ albũ. Conſimiliter, & p eoſdem terminos, exemplum de negatiua poterimus ponere, ut, Nullum animal album, omne animal honeſtum, aliquod honeſtum non eſt album.

Conſimiliter uero, & quum hęc quidem tota falſa, illa autem tota uera accipitur: accidit enim & a/ & b/ ſeq omne c, a/ tamen alicui b/ non ineſſe: vt animal & album, omnem cygnum ſequitur: animal tamen non omni ineſt albo: his igitur poſitis terminis. ſi acceptum fuerit, b/ quidem toti c/ ineſſe, a uero toti nõ ineſſe: b/ c/ quidem, tota erit vera: a/ c/ autem, tota falſa, & concluſio uera. Conſimiliter vero, & ſi b/ c/ quidem falſum, a/ c/ autem verum, idem enim termini ad demonſtrationem, nigrum, cygnus, inanimatum.

Hucuſq; pertractauit, qũo ex utriſq; falſis uerũ concludi poſſit, abhinc tractaturus, quonam pacto ex altera uera, & altera falſa altera, colligit cõcluſio uera: & prius agit de negatiua cõplicatione: ſic enim quæ dicuntur, magis ſuperioribus cohærebuntur in exẽ-plo, Nullus cygnus animal, omnis cygnus albũ, aliqd albũ non eſt aial. (Conſimiliter uero, & ſi b/ c/) eodẽ, inquit, mõ ex falſo uerum ſequeť, ſi maiorã totã poſuerimus ueram, cũ minore falſa tota: puta in exẽplo, Nullus cygnus niger, oĩs cygnus inanimatũ aliquod inanimatum nõ eſt nigrũ. (iidẽ enim termini) exiſtimo mendũ eſſe in cõtextu, niſi forte iidẽ dixiſſet, hoc eſt, ſimiles: ſatius cenſeo legendũ eſſe, quemadmodũ nonnulla habent exemplaria, Nã tales termini ad demonſtrationẽ: maximã enim apud Græcos cognationem ac ſimilitudinem habent uoces iſtæ, ὁι γὰρ αὐτοὶ, καὶ ὁι τοιοῦτοι. Codices manu ſcripti & impſſi, hñt pmã literam.

Sed & ſi ambę accipiantur affirmatiuę: nihil enim prohibet, b/ quidem inqui omne c, ipſum uero a/ toti non ineſſe, & a/ alicui b/ ineſſe: ut animal omni cygno, nigrum autem nulli cygno, & nigrum ineſt alicui animali: quare ſi acceptũ fuerit a/ & b/ omni c/ ineſſe: b/ c/ quidem tota uera, a/ c/ autem tota falſa, & cõcluſio uera. Sed conſimiliter, & quũ a/ c/ accepta fuerit uera: per eoſdẽ nãq; terminos demonſtratio.

Hucuſque poſuit complicationes, quæ ex minore affirmatiua, & maiore negatiua conſtabant: nunc eas exponit, quæ utraſq; retinent affirmatiuas, inquiens, ex maiore tota falſa, cum minore uera, poſſe uerum concludi: ut in exemplo, Omnis cygnus niger, omnis cygnus animal, aliquod animal nigrum. (Sed conſimiliter.) eodem, inquit, pacto fiet, ſi maiorem in toto ueram accipiamus cum minore falſa itidem in toto: ut in eiſdem terminis, Omnis cygnus animal, omnis cygnus nigrum, aliquod nigrum animal.

Rurſus, & quum hęc quidem tota vera extiterit, illa autem ad aliqd falſa: accidit enim b/ quidẽ omni c/ ineſſe, a/ vero alicui, & a/ alicui b: vt bipes quidem omni homini, honeſtum autem non omni, & honeſtum alicui bipedi ineſt. Si igitur acceptum fuerit & a/ & b/ toti c/ ineſſe: b/ c/ quidem tota vera, a/ c/ autem ad aliquid falſa: ſed concluſio vera. conſimiliter autẽ & ſi a/ c/ vero, b/ c/ falſa accipiatur: iiſdem namque terminis tranſpoſitis erit demonſtratio.

Supra recenſuit cõplicationes, quæ ex altera uera in toto, & altera itidem, falſa conſtabant: nunc eas recitat, quæ alteram ueram in toto, alteram autem ad aliquid falſam habent, inquiens, ex minore falſa in parte, cum minore in toto uera, poſſe ueram colligi concluſionem: ut in exemplo, Omnis homo honeſtum, omnis homo bipes, aliquod bipes honeſtum: quod ſi terminos ac propoſitiones tranſponamus, efficietur maior in toto uera, cum minore ſecundum quid falſa: puta, Omnis homo bipes, omnis homo honeſtũ, aliquod honeſtum bipes.

Et ſi hęc priuatiua, illa autem affirmatiua ſit: quoniam enim accidit b/ quidem toti c/ ineſſe, a/ uero alicui: & quando ſic ſe habeant, a non omni b, ſi acceptum fuerit b/ quidẽ toti c/ ineſſe, a/ uero nulli: priuatiua quidem ad aliquid falſa: altera autem tota uera, & concluſio. Rurſus, quoniam mõſtratum eſt, quoniam quum a/ nulli ineſt c, ipſum uero b/ alicui, accidit a/ alicui b/ non ineſſe: planum q; & quum a/ c/ tota uera ſit, b/ c/ autem ad aliquid falſa, accidit concluſionem ueram eſſe. ſi enim acceptum fuerit a/ nulli c, ipſum uero b/ omni, a/ c/ quidem tota uera, b/ c/ aũt ad aliqd falſa.

Eodem,inquit,pacto ex maiore negatiua ſecundum quid falſa, cũ minore affirmatiua uera in toto, poterit uera concluſio ſequi:ipſe autem exempla reticuit:quoniam termini ſuprà adducti,poterant ad harum complicationum monſtrationẽ adaptari: puta, Nullus homo honeſtum , omnis homo bipes , aliquod bipes non eſt honeſtum:ſic enim maior ſecundum quid falſa,cum minore uera in toto, aut econuerſo:ſed tunc alii termini in oſtenſione accipiendi: puta , Nullum nigrũ album,omnem nigrum bipes, aliquod bipes non eſt album ita enim maior uera in toto,cum minore ſecundum quid falſa. Et hactenus de uniuerſalibus complicationibus,è quibus ſi rectè animaduertimus,binas omiſit,unam ex maiore falſa in toto,cum minore falſa ſecundum quid:alterã econuerſo ſe habentem:quarum exempla nos in medium ꝓponẽda duximus,ut,Nullus homo animal, omnis homo album, aliquod album non eſt animal & ecõuerſo Nullus hõ albũ,omnis hõ equus, aliqs equus non eſt albũ: & ſi affirmatiuæ fuerint utræq; cõſimiliter,ut Omnis homo equus,omnis hõ album,aliqđ album eſt equus: aut Omnis homo album, omnis homo equus aliquis equus eſt albũ. ¶ Si uerò quiſpiam circa prædicta dubitaret,cur in prima figura ex maiore falſa in toto,cum minore uera,non ſequatᷓ uera concluſio,in tertia autem etiam: quũ tamẽ alio qui tertia à prima deducatur,eadẽ maiore remanente,ſola minoris cõuerſione: ¶ Dicimus quẽadmodũ & ſupra aſſerebamus, diuerſam medii poſitionẽ ĩcã eſſe:& ꝑpea non mirandũ, ſi unũ in una figura fieri poteſt,in alia minime:ſed ad reliqua tranſeamus.

Hic ponuntur exẽpla quædã in textu prætermiſſa.

Dubiũ, cur ex maiore ĩ toto falſa,& minore uera,ĩ tertia ſequatᷓ uera cõcluſio:ĩ prima uero non.

Ceterum,& in ſyllogiſmis in parte manifeſtũ, ꝙ omnino erit uerum per falſa: iidem enim termini accipiendi:& quando uniuerſales ſunt propoſitiones: qui quidẽ in affirmatiuis,affirmatiui:qui uero in priuatiuis, priuatiui:nihil enim differt,quũ nulli inſit,omni accipere ineſſe:& ſi alicui inerat,uniuerſaliter capere ad terminorum expoſitionẽ: iidem & in priuatiuis.

Breuibus de particularibus agit cõplicationibus: & hoc,quoniam eadem exempla,quæ uniuerſalibus deſeruiebant,poſſunt & particularibus ſatisfacere: in nullo enim differũt ꝑticulares ab uniuerſalibus:niſi ꝙ propoſitio ꝑticularis,ſiue maior, ſiue minor, non poteſt accipi falſa,neq; ſm totum,neq; ſm partẽ, niſi fortaſſe ſm prædicationem quẽadmodum & ſupra Philoponus aſſerebat. In particularibus itaq; cõplicationibus,aut ambæ ſm totum falſę erunt,aut altera ſm partem,& altera quodãmodo ſm totũ, licet non uere,aut altera falſa erit,& uera altera:& hoc ſiue maior,ſiue minor:ſiue ĩ toto,ſiue in parte. Exẽpla uero in medium afferre ſuperuacaneũ penitus eſſe duco: qm̃ quemadmodũ & Ariſtoteles in contextu refert iidem termini & uniuerſalibus & particularibus deſeruire poſſunt complicationibus. ſi enim quod uſr enunciatur, in parte protulerimus,q̃ antea uniuerſalis nũcupabatur,nunc appellabitur in parte. (nihil.n. differt.) ſenſus eſt, Nihil intereſt quũ nulli inſit, facere propõnem ſalſam,& accipere ꝙ omni inſit & ecõuerſo: & quũ alicui inſit uſr capere tãquã De omni prædicetur:ſic enim erit propoſitio in parte falſa:ꝙ ſi uniuerſaliter accipi poſſunt termini iſti,nil prohibet quin & iidem aſſumãtur in parte, & ita termini,qui ad uniuerſales utiles erant complicationes, iis etiam quæ ſunt in parte accommodabuntur.

Nota ꝑticularem nõ poſſe rectè accipi uel in toto uel in parte falſã ut ſupra.

Planum igitur, ꝙ ſi quidem ſit concluſio falſa, neceſſe eſt falſa eſſe,ex qbus eſt ratio,aut omnia aut quędam: quãdo autem vera, non neceſſe eſt verum eſſe, neque aliquid neque omnia:ſed eſt quum nullum eorum quę in ſyllogiſmo verum ſit,concluſionem conſimiliter veram eſſe, non ex neceſſitate tamen:cauſa autem,quoniam quando duo ſic ſeinuicem habeant, vt quum ex neceſſitate alterum ſit, ex neceſſitate alterum exiſtat: quum hoc quidem non ſit, neque alterum erit: ſed quum autem ſit, non neceſſe alterum eſſe : ſed quum idem ſit, & non ſit, impoſſibile ex neceſſitate eſſe idem.

Tanquam Poriſma qđdam Geometrarum more ex ſupra monſtratis infert,inquiens,ex prædictis planum eſſe,qđ ſi concluſio eſt falſa,neceſſe eſt propoſitiones falſas eẽ,aut ambas, aut alteram:ſin autẽ uera, accidit propoſitiones aliquãdo utraſq; ueras eſſe,nõ nunquam falſas:interdũ unam falſam,& alteram ueram. (Cauſa autem.) Cauſa,ĩquit,ꝙ res ita ſe habeat, eſt quoniam à deſtructo conſequente,ad antecedens deſtruendũ, optime rõcinamur:& à poſito antecedẽte,ad conſequens ponendum : nõ autem à deſtructo antecedente,aut a poſito conſequente: & propterea, quum Verum & Eſſe eãdem uim in ſyllogiſmo obtineant,ſi antecedens erit uerũ, cõſequens erit uerũ: & ſi conſequens falſum,antecedens falſum;qm̃ ſi antecedens eſt,cõſequens eſt: & ſi conſequens non eſt, antecedẽs non eſt:hæc enim oĩa in priori uolumine pertractata ſunt:non aũt ſequitur,ꝙ ſi antecedẽs ſit falſum,conſequens etiã ex neceſſitate ſit falſum:neq; ſi cõſequens ſit uerum:quũ,qđ antecedens ſit uerũ: nulla rõne ſyllogiſtica argumentũ ualeat à poſito cõſequente,ad antecedens ponendũ:aut à deſtructo antecedente,ad conſequens deſtruendũ:ĩmo poteſt cõſequens eſſe,aut uerum eſſe,licet antecedens non ſit, aut non ſit uerum:nam,quẽadmodum optime inqt & Leo Gerſonis,propriũ quodãmõ conſequẽtis eſt, ut in plus ſe habeat, q̃ antecedens, aut ſaltem non in minus:& qm̃ poſito ſuperiori,nõ neceſſe eſt inferius poni:ideo & conſequente poſito, nõ eſt neceſſarium antecedens poni. Hoc itaq; eſt,quod uoluit Philoſophus,quũ inquit (Cauſa aũt quoniã quãdo duo ſic ſeinuicem habeant,& quũ ex neceſſitate alterum ſit, ex neceſſitate alterũ exiſtat:quum hoc qdem) id eſt conſequens (non ſit, neq; alterum) id eſt antecedens (erit:quũ aũt ſit) ſubaudi conſequens (non neceſſe alterum) id eſt antecedẽs eſſe: ſed quũ idẽ ſit & nõ ſit, impoſſibile ex neceſſitate eẽ idẽ) hoc eſt fieri non põt ut eadem cõcluſio ſequatᷓ ex neceſſitate,ac rõcinii uĩ, ex eodem antecedẽte,& poſito,& perempto.

Poriſma ĩ eſt corollariũ, ſeu quis ex dictis.

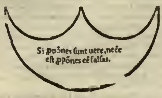
Nota quare ex falſis poſſit ſequi uerum nõ econtra.

Nota qđ ſit ꝓpriũ ꝯſequẽtis ut inquit Leo Gerſonis.

Dico autem, vt quum ſit a/album, b/eſſe ex neceſſitate & quum non ſit album a, b/eſſe ex neceſſitate: quando enim quum hoc ſit album a, neceſſe eſt hoc magnum eſſe b: quum vero magnum b/ſit, c/non album, neceſſe eſt ſ. a/album, c/non eſſe album,

Si ꝓpoſitiones ſunt uere, Neceſſe ē ɔclōnē eſſe ueram, Propoſitiones ſunt falſæ.

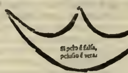
Album A Magnum B Non album C

Simplicioris doctrinæ gratia ponit & elementorum, & terminorum etiam notorum exemplum: ſenſos itaq; eſt, Dico fieri nullo modo poſſe, ut quū ſit antecedens, ex neceſsitate ſequatur b/conſequēs: & iterū, quū nō ſit, ex neceſsitate, ſequaꝰ idē b, puta: Sit a/album, b/ magnum. dico non poſſe eſſe, ut quū ſit album, ex neceſsitate ſit magnum, & iterum, quū non ſit album, neceſſario ſit magnum quod ſi negas, ponas ergo, ꝙ à poſitione ipſius a, ſequatur b, & iterum à deſtructione a, idem inferaꝰ b, dico ex hoc cōcludi poſse, idem ſimul eſſe, & oon eſse, quod per quàm abſurdum eſt: quod autē hoc ita ſit, monſtro, ſed prius ponamus antecedens a, conſequens b, deſtructionem antecedentis c, ſiue album, magnum, non album. Soppoſitum itaque ſuperius ſuit, ex a/antecedente ſequi b/conſequens, ſiue ex albo ſequi magnum: & iterū ſi a/poſitione conſequētis ad antecedens ponendum ratiociniom ſit: uel planius, Si cōcloſione uera exiſtente, ex neceſſitate propoſitiones etiam ueræ ſunt: nimirum, ſi b, hoc eſt, conſequens erit, antecedēs quoq; futurū eſt: ſed antecedens ipſi b/erat c, quoniā ſuppoſuimus ex antecedēte deſtructo. neceſſariò idem conſequens inferr i: ergo idem ſimul erit, & non erit: ut in exemplo, Si album eſt uel etiam albom non eſt, magnum eſt: & ſi eſt magnum conſequens, eſt etiam ſuum antecedens non, albū: ſup poſuimos enim ex illis duobus antecedētibus, ſequi ex neceſſitate hoc conſequens: igitor, ſi eſt album non eſt album: quod fieri nequit. Hec itaque omnia adducta in medium ſunt, ut manifeſtum ſit quod ſi concloſio eſt uera, non neceſſe eſt propoſitiones ueras eſſe quoniam ſi ſic eſſet, ſequeretur raciocinipm ualere à poſito conſequente ad antecedens ponendum: quod falſum proculdubio eſt; & ex quo ſequitur, idem ſimul eſſe, & non eſſe.

Et quando duobus exiſtentibus altero exiſtēte, neceſſe eſt alterum eſſe: hoc non exiſtente, neceſſe eſt a/non eſſe; b/vero non exiſtēte magno pōt a/albū eſſe: a vero nō exiſtente albo, ſi neceſſe eſt b/magnū eē: accidit ex neceſſitate, b magno nō exiſtē, ipm b/magnū eē: hoc aūt impoſſe: ſi enī b/non eſt magnū, a/non erit album ex neceſſitate. ſi igitur non exiſtente hoc albo, b/erit magnum: accidit, ſi b/non eſt magnum, eſſe magnum tanquam per tria.

Si cōcluſio ē uera, Magnum. B. ꝓpōnes non ſunt ueræ, A. concluſio uera eſt. B.

Iſta adducuntur ad monſtrandum ex eodem antecedente poſito ac perempto, nō ſequi idem ɔñs ex neceſſitate: qm̃ ſi ita foret, ſequeretur idem incōmodū, quod ſupra: ponamus ergo nos dilucidioris doctrinæ gratia, a/antecedens, b/ɔñs, c/oppoſitum conſequēti, & d/oppoſitum antecedenti, & e/iterū ipſum ɔñs: quia ergo conceſſis ex/a/ſequitur b/ qm̃ in unoquoq; bono ſyllō, ex antecedente neceſſario infertur conſequens: igitor & ex c/ſequetur d/hoc eſt, ex oppoſito conſequenti, oppoſitum antecedenti: hoc enim ſupra monſtrauimus: ſed ex d/ quemadmodum ſuppoſuimus, ſequitur c/igitur à primo ad ultimum, ex c/ſeqꝛtur e/quod idem eſt, ac ſi diceremus, ex oppoſito conſequenti, ſequi ex neceſſitate ipſum conſequens: puta in exemplo, ſi quum eſt album, ex neceſſitate eſt magnum: ergo quum non eſt magnum, nō erit album: ſed quum non eſt album, ex ſuppoſito eſt magnum: igitur quum non eſt magnum, eſt magnum, quod ꝑ abſurdom: & hoc, ē quod uoluit Philoſophus, qoū inquit (Si enim b/non eſt magnum, a/non erit album ex neceſſitate) à conſequente deſtructo, ad antecedēs deſtruendum. (Si igitur nō exiſtente hoc albo, b/erit magnū) hoc eſt, ſi à deſtructione antecedentis ad ɔñs ſyllꝰs ſit, ueluti aduerſarius cōcederet: accidit ſi b/ nō eſt magnum, idem b/eſſe magnum, tanq̄ per tria, hoc eſt, per ſyllogiſmum in toto hypotheticum, quem ſupra diximus uocari per tria: qm̃ ad minus tribus ſuppoſitoriis propoſitiōibus claudebatur: quēq; moderniores appellant rationem à primo antecedente ad ultimum conſequens: fiat igitur hunc in modum, Si b/non eſt, a/non eſt: ſi a/non eſt, b/eſt: ergo ſi b/non eſt, b/eſt. Eſt itaq; ſyllꝰs quaſi per totum hypotheticus, & tanq̄ per tria, non autem uere per tria: qm̃ ſecunda cōſequentia non eſt legitima: ſed ſi admittamus hāc bonam eſſe, proculdubio erit uerus ſyllꝰs per tria. Habemus itaq; in ſumma, ꝙ ſi concluſio eſt falſa, neceſſe eſt aliquam propoſitionum conſimiliter falſam eſſe: non autem ſi eſt uera, ꝓpea propoſitiones ueræ ſunt: accidit enim qñq; eas falſas eſſe: qm̃, quemadmodum & Alulidus Roſ. inquit, uerum abſolute cōius eſt uerum

Syllogiſmꝰ ꝑ tria, hoc eſt, in totuꝫ hypotheticꝰ, quē moderni vocant a primo añcedē te ad ultimuꝫ ɔñs.

rum

Verũ abſolute cõius ẽ uero perſyllogiſmum.

ro,quod oſtenditur per ſyllm̃:ſunt enim complures ꝓpõnes ueræ, quæ nullo ratiocinio monſtrari pſſit: ueluti primę animi conceptiones: & uerum ẽt quod ſyllõ oſtenditur,nil prohibet, ꝙ pluribus monſtrari ualeat ratiocinijs:& ideo concluſio uera poterit, & p propoſitiones ueras colligi.tanquã per unum ſyllm̃: & per falſas etiam,tanquã per alium.⁋ Sed de his hactenus:iam enim expleuimus,diuino fauente auxilio omnia quæ ad ſecundam poteſtatem attinebant ſyllogiſticam:expoſita primum capituli huius intẽtione: deinceps pertractata ac ſoluta q̃õne,qũo ex falſis uera ſequi poſſint:addita inſuper & altera q̃õne, an ratio, in qua ex falſo uerum deducitur, ratiocinatio ac ſyllſ̃s ſit,Deinde,& rationem in medium adduximus, cur nonnullas cõplicationes Philoſophus tacuerit:& cur ex maiore in toto falſa,cum minore uera itidem in toto,aut etiam in parte falſa,non poſſit uerum concludi.Deinceps enarrauimus,qũo cognoſcẽdum, q̃ñ ex falſis uerum ſequi poteſt,quæ ſit in parte falſa,quæ ĩ toto,quodq́; particularis propoſitio non ſm̃ exiſtentiam,ſed prædicationem falſa accipi poſſit. Poſtea & mediam aggreſſi figuram,expoſuimus cur de huius pertractans complicationibus, à ſecunda inceperit,nõ à prima:mox & dubitatione ſoluta,cur ĩ prima figura ex maiore falſa,cum minore uera,ſequatur concluſio uera,in prima autem non:deinceps & duplex cõtextus expoſitus:ac poſtea tertię quoq; figurę dictio emendata ſolutis inibi dubitationibus quibuſdã,ac demũ expoſitum, q̃d uoluerit Philoſophus,quũ dixit (tanq̃ per tria).Sed de his iam peractis,ad ea,q̃ de circulari monſtratione ſequuntur,tranſeamus.

Epilog⁹ eorũ, q̃ dicta ſunt in capitulo de ſecunda poteſtate ſyllogiſtica.

De Circulari monſtratione.

CIrculo autem,& ex ſeinuicem monſtrare, eſt per concluſionem, & eo quod prędicatione retrouerſum ſe habet,alteram accipientem propoſitionem,concludere reliquam,quam accipiebat in altero ſyllogiſmo: quemadmodum ſi oportebat monſtrare,ꝙ a/omni c/ineſt:monſtrauit autem per b.Rurſus ſi oſtenderet,ꝙ a/ ineſt ipſi b,accipiens a ipſi c/ineſſe:c/vero ipſi b,& a/ipſi b:prius autem econuerſo accipiebat b/ineſſe ipſi c:aut ſi oportet monſtrare,ꝙ b/ineſt ipſi c,ſi accipiat a/ de c,quę erat concluſio:b vero de a/ineſſe: ſed prius acceptum fuerat econuerſo,a de b. Aliter autem non eſt ex ſeinuicem oſtendere:ſiue enim aliud medium accipiet, non circulo; nihil enim accipitur ex ijs, quę eadem ſunt: ſiue horum aliquid,neceſſe alterum ſolum: ſi namque ambo, eadem erit concluſio:oportet autem alterum.

Nota cur circularis ſyllſ̃s ſit uocatus.

Binas hucuſq; ſyllogiſticas potentias abſoluit Ariſtoteles,acceſſurus ad tertiam,quæ eſt,qũo ex propõnibus concluſionem,& ex cõne propõnes monſtrare poſſimus.Hoc enim eſt in circulum tendere:nam quẽadmodũ circulus à quoq; puncto incipere põt & in quẽcũq; deſinere:ita circularis rõcinatio à quacunq; propoſitione exordiri,& in quãcũq; deſiſtere, omnis enim enũtiatio,quæ in circulari ponitur mõſtratione, & cõcluſio & propoſitio eſſe põt:ueluti in circulo quilibet punctus, & principium & finis: & in uerſibus etiã illis, quos circulũ uocare cõſueuimus. à quocũq; uerſu exordium facere poſſumus:quẽadmodum,ut in Phædro ait Plato,ĩ epigrãmate, quod Herodotus recitat Homerũ cõpoſuiſſe,in Midæ regis ſepulchrum ad hanc ſĩlitudinẽ,& oratoria illa dicendi figura circulus fuit nuncupata: quã definiens Hermogenes Tarſeus ſecto quarto de inuentione,inquit,Circulus eſt,à quibus aliquis nominibus ceperit.in eadem rurſus deſinere poſſe: ueluti in exẽplo, Tibi pater erat fur,ſiquidem erat ſimilis tibi.Sunt q & numerorum quoſdã circulos uocẽt, puta eos,qui à ſeipſis incipientes,in ſeipſos etiam deſinunt,ut ſenarius:ſi enim multiplicetur,in ſenariũ iterũ prodibit: ſed de his agere non eſt præſentis negotij:ſatis ſit modum iſtũ oſtendẽdi,circulum nũcupari, nomine, ut ſunt plęraq; alia tranſlato à Geometris.Hunc igitur Græci κυκλον,uel κύκλῳ δεῖξιν uocant,& διαλλήλων δεῖξιν. Circulum quidem ea de cã, quam ſupra recitauimus:mutuam uero ſeu coalternatã monſtrationem q̃ñ ex ſeinuicem mutua,oſtenſione monſtrať. ⁋ Cęterum,antequã ulterius ꝓgrediamur,q̃renda prius nõnulla,ac primo,an mõſtrandi modus iſte legitime fieri poſſit:deinceps ſi fiat,an ratiocinij ac ſyllogiſmi nomine uocandus ſit:mox ſi rõcinium eſt,cuius artificis inſtrumẽtum ſit,an demõſtratoris,an dialectici, an ſophiſtæ ⁋ Circulum itaq; in ſyllogiſmis fieri nõ poſſe nõnullis uiſum eſt, ꝓpterea ꝙ ratio atq; argumentum omne per ea,quę manifeſta ſunt,ea q̃ latẽt, monſtrare conſueuit: neq; enim ex ignoto ignotum neq; ex noto æque notũ,nec demum ex ignoto notũ oſtendi poteſt: quare quũ argumentum oẽ in monſtrationem dirigatur,tanq̃ in finem:ſequiť monſtrationem iſtam circularem fieri nullo mõ poſſe.⁋ Prętere a,quum principium petimus, rõcinationẽ ſyllogiſmumq́; deſtruimus:ſed circulus oĩs, id q̃d eſt in principio,petit,quum ex ignota cõcluſione notas inferat propõnes.igitur circulus fieri neutiquã poteſt. ⁋ Ad oppoſitas partes eſt Ariſtotelis,ac plærorũque aliorum celebriũ uirorũ ſnĩa. Ad hæc reſpondentes, dicimus circulum ſeu rõnem circularem, multifariã intelligi poſſe:primo,ut ſimplicem ſyllogiſmi formã habet, neglecta qualicũq; materia:ſecundo, ut alicui materiæ adijciť:tertio atq; ultimo, ut in ſolis cauſis conſideratur:de primo cõſiderauit hoc in loco Philoſophus:hic enim tantũmodo inquiritur,qũo à ꝓpoſitionibus ad cõcluſionem:& retrouerſum, qũo à concluſione,ad propõnes poſſimus legitima rõcinãdi regula proficiſci,non curantes, an propõnes cõcluſione notiores ſint, an uero ignotiores. ⁋ De ſecũdo agitur in Poſterioribus analyticis:ubi q̃ritur, an circulo demonſtrationẽ facere ualeamus: & concludit Ariſtoteles,ſimpl̃r demonſtrationẽ fieri nõ poſſe,ꝓpterea ꝙ ex natura notioribus ſemp ꝓcedit: quare, ſi circulus in demonſtrationibus efficeretur, nimirũ

Verſus quidã appellari circulares,ut.1 poſte.Ariſto.

Orõ q̃dam figura apd rhetoras Circul⁹ uocat eſt.

κύκλῳ δεῖξις,& διαλλήλως, hoc eſt,circularis & reciproca oſtenſio.

Dubiũ, an circularis demõſtrãdi modus legitiẽ poſſit fieri.

Q̃d fieri nõ poſſit, Prima rõ.

Secunda.

circularis rõ multis modis fieri poteſt.

Simpl̃r demõſtratio circulo fieri non põt, ex pmo Poſteriorum.

eadẽ priora ac poſteriora ſimplr̃ eſſent: quare relin/
quitur aut demõſtrationẽ circulo nullá eẽ,aut ſi eſt,
non eſſe ſimplicẽ demõſtrationem,neq̧ eam,quá uo
cant cáæ & exiſtentiæ, ſed ſi fieri põt, quẽadmodũ &
Alulidus Roſadis inqt ĩ Poſteriora analytica in expo
ſitione ſua magna,efficieť inter demonſtrationẽ cáæ
demõſtrationẽ exiſtię:& hęc eſt,de qua dicere poſſu
mus,ꝙ aliqñ principiũ põt petere:quid autem ſit de
monſtratio cáæ, & quid demõſtratio exiſtentię, Po/
ſteriora interꝑtantibus exponẽdum relinquo. ⁋ De
tertio aũt circuli mõ agit idẽ Ariſtoteles in ſcđo Po/
ſteriorum.quũ inquit aliqñ accidere, ut cáæ circulũ
faciant,ut madeſacta terra cauſat uaporẽ, uapor nu/
bem,nubes iterum terrá madefacit:& ita in gyrũ ꝓ/
ceſſus efficitur. ⁋ Vt itaq̧ & rõnibus faciamus ſatis,
dicimus non intendere hic Philoſophũ monſtrare,
qũo demõſtratio fiat in circulũ,q̃ ſit à notioribus ad
ignotiora:ſed tantũ hoc perſcrutatur, qũo ſimplr̃ ſyl
logiſmus in circlũ poſſit erigi:& qñ ulterius addiť,
circulum oẽm principium petere, ⁋ Reſpondemus,
petitionem eius,qđ eſt in principio, multifariá eſſe,
quẽadmodũ in ſequẽtibus planum erit:unam q̃ pec
cat contra ſimplicẽ ſyllm:aliam,quæ cõtra demõſtra
tiuum:ac tertiam demũ,quæ contra dialecticũ. Cir/
culus ergo,licet peccet cõtra demõſtrationẽ,quoniá
ex ignotioribus notiora arguere cõtendit:non tñ ꝓ/
pterea peccat cõtra ſimplicem ſyllogiſmum:ſic enim
opus eſſet concluſionem eandem eſſe alteri propoſi/
tionũ:ſed iſta infra planius elucidabũtur. Ex his eti/
am patere põt,circulũ omnẽ ſyllogiſmum,aut potius
ſyllogiſmos eſſe,ſeu ut exactius loquar,potẽtiá ſyllo
giſticá:ſic enim dignoſcere poterimus,quid ui ſyllo/
giſtica poſſimus efficere,ſi à ꝓpoſitiõibus in cõcluſio
nẽ,& econuerſo,à cõcluſione ĩ ꝓpoſitiões tẽdere ſci/
uerimus ⁋ Sed diceret aliquis, ſi circulus iſte effici
põt,immo quod amplius,ſi circulares iſte reflexiões
oẽs ſyllogiſmo abſoluũtur(fiunt.n.in quocũq̧ circu
lo ſylli ſex, ut mox uidebimus.) cui artifici deſeruiet
modus iſte ꝓcedendi in gyrũ, ac demũ quidná utili
tatis affert ſcire hunc in modum rationes reflectere?
⁋ Reſpõdemus,binas ex hoc utilitates reportari:pri/
mam,qm̃ accidentia ſyllõ cognoſcimus:eſt enim acci
dens quoddá ſyllogiſmo,reflecti ita in gyrum.qđ eti
am Alulidus teſtatur,quũ ait,Et accidit ſyllogiſmo,
ꝙ inueniť in ipſo mõſtratio ꝑ circulũ:accidẽtia uero
quemadmodũ & Ariſtoteles ĩ plæriſque locis atteſta
tur,magná partẽ conferũt ad cognoſcendam defini/
tionem:quare ſi accidẽtia ſyllogiſmo plane intellexe
rimus,potiorẽ etiá de ipſo ſcientiá obtinebimus. Se
cũnda uero utilitas ex hoc proueniẽs,eſt,quoniá de/
mõſtrator melius ſciet à cauſa ĩ effectũ: & ecõuerſo
ab effectu in cãm procedere:ſic enim circulus quoq̧
effici cõſueuit,quemadmodũ legẽtibus Poſteriora,
manifeſtũ eſt:& dialecticus ẽt, ſiue tẽtatiuus poterit
idẽ facere,quũ de aliquo periculũ ſumit,an ſit ſciẽtiæ
alicuius cõſultus,nec ne,& modo à propoſitiõibus in
concluſionẽ:nunc econuerſo,à concluſione tendit in
propõnes:unde & Alulidus inquit Sophiſticam artẽ
in hac ſingularẽ eſſe: per ſophiſticam eam intelligẽs,
quam πειραστικὴν, ſeu tentatiuam uocamus. ⁋ Cęte/
rum his iam tot tantiſq̧, tranſactis ad contextum re
deamus. (Circulo aũt & ex ſeinuicẽ) Acturus de cir/
culari,ac alternata monſtratione,prius ipſam deſcri
bit,inquiẽs tũc circularẽ fieri mõſtrationẽ,quũ facto
iam primo ſyllogiſmo,ↄclõuem accipimus,atq̧ alte/
ram econuerſo ſe habentẽ,& alteram ꝓpoſitionum
cõcludimus:ſic enim quod antea principiũ extiterat,
finis: & quod finis.principiũ efficieť. Dixit autẽ(eo
quod ꝑdicatiõe retrouerſũ ſe habet)& nõ cõuertẽte
ꝓpoſitiõe,aut cõuerſa:quoniá ſi cõuertentẽ accipere
mus,particularẽ acciperemus.q̃ enim uniuerſalẽ con
uertit affirmatiuá,in parte utique eſt:ſed quũ altera
fuerit ĩ parte fieri nõ põt,ut cõcluſionẽ inferat uni/
uerſalem:& propterea,inquit Philoponus, oportere
omnino alterius ꝓpoſitionis ἀναστροφὴν, hoc eſt,euer
ſionem fieri.euerſionẽ dico,nõ cõuerſionẽ quoniam
cõuerſio,quemadmodũ ſupra diſtinximus,ſi cõuer/
ſa extiterit uera,& cõuertentẽ uerá exigit:ĩ euerſione
autem,ſecius ſe habet. His igitur omnibus de cauſis
dixit Ariſtoteles(& qđ ꝑdicatiõe retrouerſum ſe ha
bet)eſt igitur accipiẽda cõcluſio cũ altera ꝓpoſitione
euerſa.aliter enim alterá propoſitionũ mõſtrare nul/
lo modo poſſemus:quoniá aut iidem termini accipi
entur,aut diuerſi:nõ diuerſi,quoniá ex his nõ fieret
circularis monſtratio:ꝙ ſi iidem,aut eodẽ pacto,quo
prius,diſpoſiti erunt,aut aliter:nõ eodẽ pacto, quo/
niá iidẽ termini eodẽ modo diſpoſiti, eundẽ penitus
faciũt ſyllogiſmũ.accipiẽda igiť erit cõcluſio cũ euer
ſione alterius ꝓpoſitionis:ſi namq̧ alterá propoſitio
nẽ tantũ acciperes,nulla facta mutatiõe, aut efficere
tur inutilis cõplicatio in ſecunda figura ex utriſq̧ af
firmatiuis,aut in tertia ad particularẽ cõcluſionẽ col
ligẽdá. Eſt igitur altera propoſitio euertẽda,hoc eſt,
uniuerſaliter in ſeipſam retroceſſio faciẽda:ueluti in
exẽplo,Sit mõſtratum,Omne c/eſſe a:hũc in modũ,
Omne b/a,omne c/b,omne c/a: ſi circulũ facere ueli/
mus,opus erit cõcluſionẽ accipere,Omne c/a:deinde
euerſionem,puta minoris ad maiorẽ commonſtran/
dum,Omne b/ c.euerſionẽ dico, qm̃ ſi conuerſionẽ,
uel ↄuertentẽ acciperemus,puta, Aliqđ b/c,non poſ/
ſet poſtea maior oñdi,quũ ſit utr̃ affirmatiua: ita er/
go faciemus,Omne c/a,omne b/c,omne b/a:aut ſi mi
norem uelimus oſtendere, omne a/b/ (hæc enim eſt
euertens maiorem)deinde addenda concluſio, Om/
ne c/a,omne c b. Ita igitur monſtrationẽ facimus cir
cularem:aliter autem minime,quemadmodũ ſupra
monſtrauimus,& Ariſtoteles in cõtextu exponit. (In
iis igitur quæ non conuertuntur) Poſteaquá mon/
ſtrauit,quid ſit circulus in ſyllogiſmis, & quomodo
fieri debeat,nunc oſtendit, in quibus recte fiant hu/
iuſcemodi cõplicationes in circulum,& iquit, Qđ ſi
termini æquertibiles fuerint,recte quidẽ,& ex le po
terimus

Nota đ circulo ĩ cauſis ſecũdo Poſterioꝝ.

Solutio rationum.

Petitio principij peccat ꝫ ſyllꝫ ſimplr̃ dialecticũ & demonſtratiuum.

Dubiũ, ad qđ cõferat ſyllꝫ circularis.

Ex circulari ſyllõ bina utilitas.

Sophiſtica q̃ πειραστικὴν id ẽ,tẽtatiuá uocát.

Cur Pħs dixerit ꝑdicatiõe retrouerſum & nõ ↄuertẽte ꝓpõne.

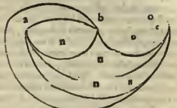
Oportet ĩ circulari ſyllõ alterius ꝓpõnis ἀναστροφὴν, id eſt, euerſionẽ fieri.

Recte fit ſyllꝫ in circulũ,in ꝓpõnib⁹ ↄuertibilib⁹.

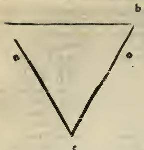
terimus circulum conſtruere: qm̃ propoſitiones quomodocunq; euertere nihil prohibet: nã q; è prædicato in ſubiectũ, & econuerſo in eadẽ qualitate ac quantitate ſemper propõnes euertere ualebimus: ut, Oĩs homo riſibile, & Omne riſibile homo: ſin autẽ termini nõ æquiuertantur, ut Homo & aĩal, nõ poterimus circulũ cõſtituere, niſi alterã propõnẽ indemonſtratã accipiamus, hoc eſt, falſam: falſa.n. ꝑpoſitio nullo pacto mõſtrari poteſt: & ob id in hiſce terminis nõ ęquiuertibilibus oſtendere minime poſſumus, aut tertiũ, hoc eſt, minus extremũ ineſſe medio, aut mediũ ineſſe primo i. maiori: ueluti in exemplo, Sit ratiocinium Omne animal ſubſtãtia, omnis homo animal, oĩs homo ſubſtantia. Si itaq; uellemus circulũ facere, oporteret aut maiorẽ aut minorẽ propoſitionem uniuerſaliter cõuertere: quod ſi fiet, altera circularis ſylli ꝑpoſitio erit indemõſtrabilis ac falſa: puta aut iſta, Omnis ſubſtantia animal: aut hæc, Omne animal homo.

In ijs igitur, quę non conuertuntur, ex indemonſtrabili altera propoſitione fit ſyllogiſmus: non enim eſt demonſtrare per hos terminos, ꝙ medio tertiũ ineſt, aut primo medium. In ijs vero, quę conuertuntur, eſt omnia monſtrare per ſe inuicem, veluti ſi a/ ⁊ b/ ⁊ c/ conuertuntur inter ſe: ſit enim oſtenſum, a/c/ per medium b: ⁊ rurſus a/b, ⁊ per concluſionem: ⁊ per b/c/ propoſitionem conuerſam. Conſimiliter autem ⁊ b/c, per concluſionem, ⁊ a/b/ propoſitionem conuerſam: oportet vero ⁊ c/b, ⁊ b/a/ propoſitiones demõſtrare: his enim indemonſtrabilibus vſi fuimus ſolis. Si itaque b/ oĩ c/ ineſſe, ⁊ c/ omni a, ſyllogiſmus erit ipſius b/ ad a. Rurſus, ſi acceptum fuerit ipſum quidem c/ omni a: a/ vero ipſi b/ neceſſe eſt c/ ineſſe omni b: in vtriſque igitur his ſyllogiſmis, c/a/ propoſitio accepta eſt indemonſtrabilis: alię enim monſtratę erant: quare ſi hanc demonſtrauerimus, omnes monſtratę erunt per ſeinuicem: Si igitur acceptum fuerit c/ omni b/ ⁊ b/ omni a/ ineſſe, vtręque propoſitiones demonſtratę accipiuntur, ⁊ c/ ipſi a/ neceſſe eſt ineſſe. Manifeſtum igitur, ꝙ in ſolis cõuertentibus, circulo ⁊ per ſeinuicem contingit fieri demonſtrationes: in alijs vero, vt prius diximus. Accidit autem ⁊ in his eo ipſo, quod mõſtratur, vti ad demonſtrationem: nam c/ de b/ ⁊ b/ de a/ mõſtratur, ſi acceptum ſit c/ de a/ dici; c vero de a/ per has monſtratur propoſitiones. quare concluſione vtimur ad demõſtrationem.

Hoc eſt, in terminis conuertibilibus, omnia ex ſeinuicem monſtrari poſſunt: ueluti ſi a/ & b/ & c/ ponantur termini conuertibiles, puta, homo, riſibile, & rationale: & ſit oſtenſum a/c/ hoc eſt, omne rationale eſſe hominem, per medium b/ ideſt, riſibile: rurſus circulo ratiocinantes, poterimus oſtendere a/b/ hoc eſt, maiorem propoſitionem præcedentis ſyllogiſmi, Omne riſibile eſt homo, per concluſionem, Omne rationale eſt homo: & per b/c/ propoſitionem conuerſam, Omne rationale eſt riſibile. Eodem pacto poterimus concludere b/c/ hoc eſt, minorem propoſitionem, Omne rationale riſibile, per concluſionem, Omne rationale homo: & a/b/ propoſitionem maiorẽ conuerſam, Omnis homo riſibile. (Oportet uero c/ & b/) Quoniã ad maiorem monſtrandam uſi fuimus minore euertente: & ad minorem oſtendendã, maiore conuerſa: quæ per nullum ſyllogiſmum commonſtratæ ſunt. Si igitur, inquit, & has arguere uoluerimus, oportebit concluſionem conuerſam accipere cum altera præmiſſarum propoſitionum, & ita reliquam concludemus: puta in exemplo, Omne c/b/ omne a/c/ omne a/b/ omne rationale riſibile, omnis homo rationale, omnis homo riſibile: rurſus ſi animus extiterit concludẽdi minorem euerſam, ut Omne b/c/ concluſionem iterum euerſam accipiemus cum maiore: ut in exemplo, Omne a/c/ omne b/a/ omne b/c/ Omnis homo rationale, oẽ riſibile homo, omne riſibile rationale: Hucuſq; igitur quinq; fecimus ratiocinia, & ad omnes propoſitiones adductus fuit ſyllogiſmus, pręterquam ad concluſionem euerſam, puta, Omne a/c/ hanc enim ſolam non concluſimus. Si igitur & hanc monſtrare uelimus, accipiendę erunt ambæ propoſitiones euerſæ: puta, Oẽ b/c/ omne a/b/ & ita concludemus & hanc, Omne a/c/ Omne riſibile rationale, omnis homo riſibile, omnis homo rationale: & ita circulus totus: expletus erit ꝑ ſex ſyllogiſmos: tres ad monſtrandas propoſitiones rectas: & tres item, ad euerſas oſtendendas. Ex his itaque palam, quòd in ſolis terminis æquiuertentibus perfectum circulum fieri contingit: in alijs uero, hoc eſt, non conuertibilibus, fiet circulus eo pacto, quo ſuperius diximus, ex indemonſtrata propoſitione. Verum & in his ipſis accidit, quòd concluſione utimur ad monſtrãdas propoſitiones, aut directas, aut etiam euerſas.

In priuatiuis autem ſyllogiſmis ita monſtratur: ex ſeinuicem quidem, ſit b/ omni c/ ineſſe, a/ vero nulli eorum quę b/ concluſio, ꝙ a/ nulli eorum quę c. Si igitur rurſus oportet concludere, ꝙ a/ nulli eorum quę b/ quod dudum acceptum, ſit a nulli eorum quę c/ c/ vero omni b: ſic enim propoſitio econuerſo: ſi vero ꝙ b/ ipſi c/ oportet concludere, non amplius ſimiliter conuertendum eſt a/b/ namque eadem propoſitio b/ nulli a, ⁊ a/ nulli b/ ineſſe: ſed accipiendum, cui a/ nulli ineſt, b/ omni ineſſe: ſit a nulli eorum quę c/ ineſſe, quod erat concluſio: cui autem a nulli, acceptum ſit b/ omni ineſſe: neceſſe igitur b/ omni c/ ineſſe: quare quũ tria ſint, vnumquodq; concluſio factum eſt, ⁊ circulo demonſtrare, hoc eſt, concluſionem accipientem, ⁊ econuerſo alteram propoſitionem, reliquam ratiocinari.

Syllogiſmus ex tranſumptione.

Poſteaquam monſtrauit, qúo in affirmatiuis fiat circulus, exponit impræſentia illud idem etiam in negatiuis, inquiens in negatiuis complicationibus monſtrari quidem poſſe maiorem circulo, ueluti in præcedentibus, ſed minorem non eodem pacto: puta in exemplo, Nullum b/a/omne c/b/nullum c/a/ ſi huius ſyllogiſmi uelimus maiorem oſtendere, accipiéda eſt concluſio, Nullum c/a/& euertens minorem, Omne b/c/& ita concludimus, Nullum b/a/ſi uero animus ſit, minorem circulo monſtrare, non amplius propoſitiones euertédæ eodem modo, quo ſupra (puta, Omne b/a/omne a/b/aut, Nullum b/a/nullum a/b/) propterea φ ſi ita conuerteremus, complicationem ex utriſque negatiuis faceremus: náque & concluſio negatiua, & maior etiam eſt negatiua, dicens, Nullum a/b/ nãq; ſecundum materiam nõ differrent, quo ad affirmationem aut negationem ambæ iſtæ ꝑpoſitiones, Nullum b/a/& Nullum a/b/non igitur eo pacto faciéda eſt conuerſio, ſed hunc in modúm, Cui nulli ineſt a/illi omni ineſt b/deinde accipiatur concluſio, Sed c/nulli ineſt a/igitur c/omni ineſt b. Quare, inquit Philoſophus, cũ tria ſint in primario ſyllogiſmo, maior minorq; propoſitiones, ac cõcluſio: & unumquodq; iſtorum proprio ratiocinio monſtratum ſit, ſequitur ex hoc circulum factum fuiſſe: nãq;, ut ſupra deſcripſimus, nil aliud erat circulo oſtendere, quam concluſionem accipientem, & econuerſo alteram propoſitionẽ reliquam ratiocinari. ℣ Sed ſtatim quæſitu dignum, an quemadmodum in affirmatiuis, non ſolum tres, imo ſex efficiebantur ſyllogiſmi: ita de his negatiuis dicendum ſit: & ſi ſex effici poſſunt, cur hos reticuerit Ariſtoteles? Deinde exponendum etiam, quomodo modus iſte uariandi propoſitiones conuerſio nuncupetur. ℣ Dicimus itaq;, tres illos ſyllogiſmos tantú fuiſſe connumeratos, quoniam tres reliqui haud facile fieri poterant: aut enim concluſio cõuerſa cum maiore, aut cum minore accipienda erat: non cum minore, quia tunc in prima figura, minor foret negatiua, ut in exemplo, Omne c/b/nullum a/c/nullum a/b/non etiam cum maiore, quoniam tũc ex utriſq; negatiuis fieri poſſe utilem complicationem aſſereremus: puta Nullum a/c/nullum b/a. ℣ Quòd ſi dicas propoſitiones non hoc modo conuertendas eſſe, ſed eo, quo ſupra dictum eſt, modo. ℣ Reſpõdeo fieri quidem hoc utiq; poſſe: ſed qm̃ & conuerſio hæc eſt multú extranea, & in una etiá cõplicatione ex ambabus negatiuis, oporteret binas fieri cõuerſiones, nõ iniuria omittendas eas cenſuit Ariſto. Sed iá de cõuerſione iſta agẽdũ eſt: dicimus ergo hanc appellari cõuerſionẽ eodẽ quaſi modo, quo & in Topicis inquit Philoſophus, ꝑpõnes quæ à genere ſunt & proprio & definitione, conuerti: ut ſi ineſt alicui animal greſſibile bipes, conuertentem erit uerum dicere, quoniá animal greſſibile bipes eſt. Hunc itaq; in modũ cõuerſio legitime appellari põt. Theophraſtus tamẽ Ereſius propõnes ſic uariatas, uocare cõſueuerat κατὰ πρόσληψιν, hoc eſt ſm aſſumptionem: fieriq́, ex his ſyllogiſmos, qui eodẽ cẽſerẽtur nomine, multiplicariq́; eoſdẽ ſm omnes figuras, in prima, Quod de c/de illo a/dicitur: in ſecunda, Quod de a/hoc & de b/in tertia, De quo a/de illo & b. Verum, licet hæ propõnes ſimplices propõnes eſſe uideantur, nõ tamen ſunt omniquaq; ſimplices, imo potentia ſyll̃m uidentur cõprehendere. Inquit tamen Theophraſtus has categoricis propõnibus æquiualere: nihil n. differre uidentur, de quo b/omni, de illo nullo a/& rurſus a/de nullo b/ſed ſint hæc qualiacunque: ná queádmodũ, in ſequentibus planũ erit, & iſta fortaſſe multũ differunt. His addit Philoponus ſyllogiſmos ex his propõnibus: qui & ipſi κατὰ πρόσληψιν nuncupantur cũ categoricis, ſeu oſtenſiuis ſyll̃is, atq; hypotheticis cõmerciũ habere, ac etiá differre: cũ categoricis quidẽ cõueniunt, qm̃ tribus figuris explicantur: differunt aũt, qm̃ indefinite proferuntur propoſitiones, & ex quadá præconceſſione accipiuntur: cũ hypotheticis uero ac ſuppoſitoriis cõueniunt, qm̃ nõ explicitá cõcludunt cõcluſionẽ, quemadmodũ hypotheticorũ pleriq;, conueniunt etiá in eo, quo à categoricis diſſentiunt: & quo cum illis cõſentiunt, eo ab his differunt. atq; hæc quidem Græci. ℣ Arabes uero aliter, & fortaſſe etiá melius: ſed inter hos diſſidiũ ẽt eſt ac diſſenſio, queádmodũ ex dictis Alulidi ac Leui Gerſonis percipere poſſumus: oẽs tamẽ in hoc cõueniunt, φ circulus ille ac cõuerſio nõ ſit per cõuerſionẽ propoſitionis, ſed ex dicto De omni. Diximus. n. iam à principio, dictum De omni binas in ſe propoſitiones continere, uná in actu, in potentia alterá. ℣ Sed differũt Abumazar Alpharabius & Alulidus in hoc, qm̃ Abumazar uolebat dari duo dicta De omni ſibi inuicem oppoſita, unũ quod deſeruiret: cõplicationibus minorẽ habentibus negatiuá in prima, & utraſq; etiá negatiuas: puta, Cui nulli ineſt b/illi omni ineſt a/uel, Cui nulli ineſt b/illi nulli ineſt a/ Alterũ uero, quod utilibus ac rectis cõiugationibus aptaretur: ut, Cui omni ineſt b/illi omni ineſt a/aut, Cui omni ineſt b/illi nulli ineſt a/ſunt autẽ bina hæc dicta De omni ſibiinuicem oppoſita: qm̃ unũ incipit ab affirmatione, alterũ uero à negatione. ℣ Sed Alulidus hanc perimit opinionem, inquiens, falſum eſſe, quod illud appellándum ſit dictum De omni aut De nullo, qm̃ dictũ De

Dubiũ, an in ſyll̃o negatiuo, ſex poſſint fieri coniugationes, vt in affirmatiuo.

Solutio, φ ſiunt tantũ tres.

Nota qs ſit modus cõ uerſionis, quo in textu Ph's' uſus ẽ ad affirmatiuá cõcludẽdá ex negatiuis

Nota, φ Th. ophraſtus propõnes illas, q bº Philoſophus uſus eſt, vocauit κατὰ πρόσληψιν id eſt aſſumptionem.

Propõnes tales, cui oi a/ ineſt, illi nulli b/ ſimiles eſſe categoricis.

Dictũ Philoponi de ſyll̃is q cõponunt ex ꝑpõnibus ſm aſumptionem.

Opinio Arabũ de dictis propõnibus.

Nota opinionẽ Abumaʒaris de dicto De oi affirmatiuo & negatiuo.

Cõtra opinionẽ Abumaʒaris Alulidus Rorjadis.

omni

omni non procedit ex ſuppoſitione : ſed propoſitio illa Cui nulli ineſt a/illi omni ineſt b/ſupponit iā monſtratum eſſe,& factum ſyllogiſmum , in quo concluderemus,a/ineſſe nulli c/nō igitur appellandū eſt dictū De oī. Praeterea inquit,dictū De oī aut De nullo debet eſſe uerū in oī materia,ſed in huiuſcemodi propoſitionibus ſecus eſt:nō.n.ſequitur, Nullū nigrum eſt albū,ergo cui nulli ineſt nigrū,illi oī ineſt album: quēadmodū fortaſſe ſequeretur ecōuerſo Nullū nigrū eſt albū,igitur,cui oī ineſt nigrū,illi oī ineſt albū: quare,ſi conuerſio illa,nulla facta ſuppōne,bona cenſenda eſt,oportet etiā fieri in terminis habentibus cōtradictoriorū uim:puta Cui nulli ineſt homo, illi oī ineſt nō homo:ſed principia illa nō aſtringuntur atque arctantur ad determinatos ac ſignatos terminos

Opinio Leui Gerſonis & Aluhdi Roſa. optima.

ſed in oī uerificantur materia.¶ Dicēdū igitur cū Leui Gerſonis,& fortaſſe etiā Alulido Roſadis, q̄ dictū hoc ſm nō datur:& ſi datur,nō differt à priori dicto De oī:qm̄ cū dicimus,Cui nulli ineſt a/,illi oī ineſt b/per ſubiectū huiuſce propōnis maiorē notamus propoſitionē:per praedicatū uero,minorē : quod idē eſt, ac ſi diceremus,Nullum b/eſt a/& Oē qd̄ diſponitur per b/illud etiā nō eſt a/ſed c/diſponitur per b/ ergo c/nulli ineſt a/uel potius hunc in modū, Quod non eſt a/eſt b/ſed c/non eſt a/igitur c/eſt b/hic.n.manifeſtū eſt dictū De oī,& oēs ꝓpōnes ſunt affirmatiuae , ſed maior ſupponēda eſt eſſe uera:q̄ uidelicet, Oē quod nō ſit a/ſit b/& hoc eſt quod uolebat Ioannes Grammaticus,cū inquit,ſyllos ex hoc genus propōnibus maximū habere cōmerciū cū hypotheticis:& hoc etiā quaſi

Dictū Alberti.

uoluit Diuus Albertus,cū ait, totū ſyllm̄ hunc pene eſſe hypotheticū. Ex his igitur ceſſant inſtātiae oēs, quae à moderniorıbus cōtra iſtū cōuertēdi modū fieri cōſueuere:nāq; nō ſimpliciter facienda eſt iſtā conuerſio:ſed ſuppoſito,q̄ iam termini talē habeant inter ſe ordinē atq; proportionē,patet etiā cōtra nōnullorū ſniam,q̄ ſyllogiſmi iſti propriā habent figurā, ac modū propriū,quodque ex dicto De omni ratiocinii uim habent.Sed his iā exactis,ad reliqua tranſeamus.

In ſyllogiſmis vero qui in parte,vniuerſalem quidē propoſitionem non eſt demonſtrare per altera:eam vero, quę ſecundum partem,erit.Quod igitur non eſt demonſtrare vniuerſalem,manifeſtum.vniuerſale nāq; monſtratur per vniuerſalia,concluſio autem non eſt vniuerſalis : oportet autem ex concluſione monſtrare,& altera propoſitione.amplius,omnino neque fit ſyllogiſmus cōuerſa propoſitione, in parte enim ambę fiunt propoſitiones.Eam vero quę eſt in parte,eſt:ſit .n. monſtratum a/de aliquo c/per b/ſi igitur acceptū fuerit b/omni a/& concluſio maneat , b/alicui c/inerit:fit.n.prima figura,& a/medium.

Expleuit totū tractatum de ſyllogiſmis uniuerſalibus primae figurae,quō circulo,& ex ſeinuicem monſtrentur:acceſſurus ad eos,qui ſunt in parte , & inqt, q̄ in particularibus primae,nō eſt ita faciendus circulus,quēadmodū in uniuerſalibus , ꝓpterea q̄ minor quidem:quae eſt in parte,pōt utiq; ex maiore cū concluſione monſtrari:maior autē,cū ſit uniuerſalis,non pōt ex minore cū concluſione utriſq; particularibus oſtendi:uniuerſalis nāq; ex utriſq; arguitur uniuerſalibus. Adducit autē Philoſophus in contextu binas rationes: unā in hunc modū, Vniuerſale monſtratur per ambas propōnes uniuerſales , ſed maior eſt uniuerſalis,debet ergo per ambas monſtrari uniuerſales ſed concluſio,quae efficitur,una propoſitionū non eſt

In ſyllogiſmo particulari maior cū ſit vniuerſalis,mōſtrari non pōt

uniuerſalis,ergo ambae propōnes uniuerſales eſſe nō poſſunt:quod autē concluſio in unius propoſitionis locū cedat,ex definitione arguitur monſtrationis circularis:cū dicimus circulo monſtrationē fieri ex concluſione,& altera propōne. Secunda uero ratio haec eſt,quaſi per eā q̄ Graeci uocant [illegible],ita,Non ſolū dico maiorē uniuerſalē oſtendi nō poſſe,imo quod amplius,nullā fieri cōplicationē utilē aſſero:nāq;,ut ſupra diſcuſſimus in priori uolumine,ex ambabus in parte,nil ſequitur ex neceſſitate ſeu ratiocinii ui:ſed ſi minorē conuerſam accipiamus cū concluſione,ambae erunt particulares: igitur cōplicatio iſta utilis eſſe nullo modo poterit. (Eā uero,quae eſt in parte.)dixerat,non poſſe in particularibus cōplicationibus uniuerſalē monſtrari propoſitionē:nunc autē inquit,q̄ licet ita ſit,particularis tamen oſtendi poteſt ex maiore euerſa,cū cōcluſione praecedentis ſyllogiſmi,hunc in modū , Omne a/b/aliquod

In ſyllogiſmo particulari minor ſyllogizari pōt.

c/a/aliquod c/b/& hoc eſt,quod uoluit Philoſophus, cū inquit(ſit.n.monſtratū a/de aliquo c/ per b/) puta in hunc modū,Oē b/a/aliquod c/b/aliquod c/a/(Si igitur acceptū fuerit,b/oi a/)hoc eſt, ſi accipiatur maior euerſa.(& cōcłō maneat eadē)puta,Aliquod c/a/(b/alicui c/inerit).i.cōcludemus minorē dicētē, Aliqd̄ c/eē b/ita.n.fiet prima figura, & a/erit medius terminus.

Si vero priuatiuus ſyllogiſmus,vniuerſalem quidē propoſitionem non eſt monſtrare,ob id quod & prius dictū eſt: eam vero quę eſt in parte,eſt,ſi itidem conuerſa fuerit a/b. quemadmodum & in vniuerſalibus,vt cui a/alicui nō ineſt; b/alicui ineſſe:aliter enim non fit ſyllogiſmus,eo q̄ propoſitio,quę in parte,eſt negatiua.

Si uero,inquit,ſylls,ratiocinūq; in parte extiterit, & negatiuū,neutrā propōnū poterimus circulo monſtrare;maiorē quidē,ob eā,quam ſupra recitauimus, cām:minorē uero,qm̄ ſylls nō fit ex utriſq; negatiuis: & ꝓpea ex maiore ac concluſione,cū ambae negatiuae exiſtant,nulla colligetur cōcluſio, niſi eo modo propoſitiones conuertamus , quo ſuperius faciebamus: puta,Cui alicui nō ineſt a/illi alicui ineſt b/ſed c/alicui nō ineſt a/igitur c/alicui ineſt b.¶ Sed quęreret nō ab

Dubium.

re quiſpiam,quid ſit in cauſa , cur in ſyllo particulari affirmatiuo,non poſſimus quodammodo per huiuſcemodi cōuerſionē monſtrare maiorē uniuerſalem: puta,ſi fuerit ſylls iſte,Omne b/a/aliquod c/b/aliquod c/a/poſſumus hūc in modū circulū facere : Cui alicui ineſt c/illi omni ineſt a/ſed b/alicui ineſt ipſum c/propterea quòd ſi minor dicebat , Aliquod c/b/poſ

ſum us hanc cōuertere hoc pacto, Aliquod b/c/& ita Si cui alicui ineſt c/illi omni ineſt a/ & b/alicui ineſt c/ ergo b/omni ineſt a/quod erat monſtrandum: ꝙ ſi neges hanc ratiocinii uim, itidem ego quoq; negabo Ariſtotelicum ordinem, aut aſſignes cauſam uariationis iſtius. *Solutio.* ¶ Reſpondeo, hoc quidem fieri legitime poſſe: nō tamē eſſe monſtrationē circularem, duabus de cauſis: tum, quia non accipimus minorē rectā, ſed conuerſam: tum uero, quoniā non facimus rationem ex cōcluſione cum altera propoſitionum: imo minorem tantum accipimus, dicentes, Cui alicui ineſt c/ haec enim erat minor conuerſa, ut liquidum eſt. Sed iamiā prima abſoluta figura, ad ſecundā tranſeamus.

Secunda figura.

IN ſecunda autem figura, affirmatiuum quidem non eſt monſtrare per hunc modum, priuatiuum vero eſt: pędicatiuū igitur non monſtratur, eo ꝙ ambę propoſitiones non ſunt affirmatiuę, concluſio autem eſt priuatiua: ſed prędicatiuū ex ambabus monſtrabatur affirmatiuis.

Expleuit iam totum, quod attinebat ad primam figurā, acturus, q̄uo circulo monſtrationes fieri poſſint in ſecunda: & ait, ꝙ in ſecūda figura priuatiuam propoſitionem poſſumus utiq; circulo monſtrare: affirmatiuam uero, minime, propterea ꝙ ambae propoſitiones fieri non poſſunt affirmatiuae: & ſi fierent, ex utriſq; affirmatiuis in ſecunda nihil ſequitur ſyllogiſtice: ueluti ſupra in priori diximus uolumine. Dico igitur ambas propoſitiones fieri non poſſe affirmatiuas: qm̄ cōcluſio eſt negatiua, q̄ unius propōnis locū debet obtinere in monſtratione circulari: qd' ſi ita eſt, nō pōt affirmatiua ꝑpō circulo monſtrari, cū prędicatiua cōcluſio ex ambabus oſtendat affirmatiuis,

Priuatiuum vero ſic monſtratur, Inſit a/omni b/nulli autem c/concluſio, b/nulli c/ſi igitur acceptum fuerit b/omni a/ineſſe, neceſſe eſt a/nulli c/ineſſe: (fit.n. ſecunda figura) medium b/ſin autem a/b/priuatiuum acceptum fuerit, alterum vero pędicatiuum, prima erit figura: c/quidem omni a/b/autem nulli c/quare b/nulli a/neque igitur b/ipſi a. Per concluſionem igitur & vnam propoſitionem, nō fit ſyllogiſmus: accepta autem altera, erit.

A ſecundo incepit modo, quoniam in hoc ſm eandem ſecundam figuram circulus efficiebatur: in primo autem nō in ſecunda, ſed in primo, ut planū fiet: ſit igitur ſyllogiſmus, Omne b/a/nullū c/a/nullū c/b/ſi maiorem accipiamus euerſam, cum praecedente concluſione, minorem concludemus hunc in modum, Omne a/b/nullum c/b/nullum c/a. (Sin autem a/b/priuatiuum.) *In primo mō ſecūdę figurę q̄uo poſſit fieri circulus.* Exponit, q̄uo in primo modo ſecūdae poſſit fieri circulus, & ait, ſi maior negatiua extiterit, cū affirmatiua minore, ꝙ circulus efficietur in prima figura: ut in exemplo, ſi ſyllogiſmus fuerit, Nullū b/a/omne c/a/nullum c/b/fiet circulus hunc in modum, Nullum c/b/omne a/c/nullum a/b/& per conuerſionē in ſeipſam, Nullum b/a/quae fuerat maior: ſi uero acciperemus maiorem cum concluſione, nō poſſemus ſyllogiſticam erigere complicationem: quoniam ex utriſq; negatiuis nō poſſumus utilē aſtruere cōiugationē in aliqua figura: & hoc eſt, quod uoluit dum inquit (per cōcluſionē igitur & unā propoſitionē nō fit ſyllogiſmus: accepta autē altera, erit.) ¶ Notatu tamē dignū, quod Philoponus atq; Alulidus Roſadis uoluerunt nō ſolū negatiuā, imo & affirmatiuā circulo monſtrari poſſe, cū maior eſt affirmatiua: ut ſi fuerit ſyllogiſmus, Oē b/a/nullū c/a/nullū c/b/ faciamus hūc in modū κατὰ πρόσληψιν, quēadmodū & ſupra faciebamus, Cui nulli ineſt c/illi oī ineſt a/ ſed b/nulli ineſt c/igitur b/oī ineſt a. *Notādū ex Philopono & Alulido Roſadis, affirmatiuā poſſe mōſtrari i ſecūda fig.* ¶ Sed cōtra hos nō iniuria inuehitur Leui Gerſonis, inquiens falſum eſſe, quod uiri iſti perhibent, ꝑpea ꝙ nō cōpetit huic reflexioni, deſcriptio circularis monſtrationis: nā circulo monſtratio fiebat ex ꝯcluſione, & altera cōuerſa propōne, nō aūt ex cōcluſione cōuerſa: quod tñ fit in hac retroceſſione: cū.n. dico, Cui nulli ineſt c/illi oī ineſt a/cōcluſionē cōuerſam accipio, Nullū b/c/nō aūt eā rectam, ut par fuerat, Nullū c/b. *Arguit Leui Gerſonis ꝙ nullo mō poſſit mōſtrari affirmatiua.* Praeterea, ſi hoc fieri poſſit, cur Ariſto. ſupra dixiſſet affirmatiuū nō poſſe monſtrari per hunc modū? nō uidetur profecto, quo excuſari poſſit: nō igitur aliquo pacto dicendum, poſſe affirmatiuā propoſitionē monſtrari hac in figura. ¶ Sed quaereret non immerito aliquis, q̄ cauſa eſt, ob quā ſi maior extiterit negatiua, cū affirmatiua minore, non ualeamus minorē circulo monſtrare per ꝑpōnē ſecundum aſſumptionem acceptam: puta hunc in modū, Nullum b/a/oē c/a/nullū c/b/Cui nulli ineſt b/ illi omni ineſt a/ſed c/nulli ineſt b/igitur c/oī ineſt a/ ꝑſertim quum hoc idem efficiatur in ſecundo primę indemōſtrabili & eodem modo: puta, Nullum b/a/oē c/b/nullum c/a: Cui nulli ineſt a/illi omni ineſt b/ſed c/nulli ineſt a/(ut in concluſione) ergo c/oī ineſt b/ quae erat minor circulo monſtranda: quū itaq; hoc itidem fiat in prima figura, quare & in hac fieri non poſſe dicemus? Pręterea, ſi affirmatiua particularis in ſyllis oſtēditur in parte, quae rō eſt, ꝙ & in uſibus affirmatiua uſis non monſtretur? *Dubium.* ¶ Ad haec inquit diuus Albertus, ꝙ oſtenſio iſta fieri nequit: qm̄ non poſſumus in tali conuerſione concluſionem accipere cum altera ꝑpoſitione conuerſa, quemadmodum ratio circularis monſtrationis exigebat: ſed ſolam aſſumimus cōcluſionem, dicentes, Cui nulli ineſt b/ illi omni ineſt a. *Reſponſio Alberti.* ¶ Cęterum, reſponſio haec minime ſatiſfacit: quod.n. de hac dr̄ figura, de prima etiam dicendum foret: nāque eſt unus & idē penitus oſtenſionis modus in prima ac ſecunda figuris. *Contra rñſio. Alber.* ¶ Alulidus uero Roſ. & fortaſſe etiam Philoponus uidetur monſtrationem iſtā circularem concedere: ait enim ad uerbum, Etiam affirmatiua: declarare poſſumus hac ī figura, ſm unam circularem, quum ipſa minor extiterit, quemadmodū ſupra fecimus, ſm principium ꝑcedens, negatiuā con *Reſponſio Aluli. Roſa. & Philoponi.*

mus,ſecundum principiũ præcedens, negatiuam cõuertentes in affirmatiuã,ꝙ ſi fuerit maior,nõ põt niſi per cõuerſionẽ concluſionis:at uero hoc eſt extraneũ circulari monſtrationi. Et Philoponus quoq; ad uerbum inquit,Poſſumus tamẽ & maiorẽ,licet nõ circulo,ſm aſſumptionem tamen monſtrare, hunc in modum,Cui c/nulli in cõcluſione ineſt, huic omni a/ſed b/nulli c/a/igitur omni b/& paulo infra de alia cõplicatione,inquit ad uerbũ , Minorẽ uero propoſitionẽ poſſumus per aſſumptionẽ monſtrare ſic,Cui b/nulli,huic a/omni:ſed b/c/nulli,igitur a/c/omni. Hæc illi.

Cõtra Philoponum.

¶ Cæterum,mea quidem ſententia, neuter bene ſentit,cũ ſupra uiderimus Ariſtotelem hoc manifeſtiſſime negantem.

Solutio Buranæ.

¶ Dicendum itaq; aliter,ꝙ monſtratio iſta in circulum fieri nullo modo poteſt:ratio autem, quoniã ex utriſq; affirmatiuis in ſecunda nõ erigitur utilis cõplicatio,& ad hæc,qm̃ affirmatiua concluſio nõ monſtratur,niſi ex utriſq; affirmatiuis,quẽadmodum & Philoſophus ſupra dixit. Dicimus igitur nõ poſſe fieri circularẽ monſtrationem ad huiuſcemodi propoſitionem cõmoſtrandam,ob cauſas ſupra aſcriptas:addimuſq; inſuper,nõ eſſe eandẽ rõnẽ aſſignandam de hac figura,quam de prima in mediũ afferrebamus,ppea ꝙ nõ eſt regula aliqua , quæ prohibeat in prima figura ex ambabus affirmatiuis aliquid oſtẽdi poſſe:ꝙ ſi dicas.

Inſtantia.

¶ Licet hoc in ſecunda figura fieri nequeat,quid prohibet ſyllm̃ rectum ac primarium, effici in ſecunda figura:reuerſum autem ac retrocedẽtem,in prima,quemadmodum & in alia fiebat cõplicatione?

Solutio.

¶ Reſpondemus,non eſſe æquam hic & ibi rationem,propterea ꝙ ibi ita efficiebatur ſyllus in prima,ꝙ etiam in ſecundam redire poterat:qui uero ſic efficitur,per conuerſionem iſtam nullo pacto poteſt ad ſecundam remeare:quapropter,ſi recte rem ipſam expendere uoluerimus,inueniemus circulũ propriũ ſemper fieri in eadem figura,ꝙ ſi in diuerſis fiat,nunquam uere appellabitur circulus,niſi in eandẽ redire figuram aliquo modo poſſit.

Cur in particularib⁹ poſſit fieri ſyllogiſm⁹ ad affirmatiuã in vniuerſalibus non poſſit

¶ Si uero de particularibus quęſieris,cur hi monſtrationis modum iſtum ſuſcipiant,uniuerſales autẽ non poſſint?

¶ Reſpondemus hoc ideo euenire,quoniã ſi propoſitio illa affirmatiua minor , ſm naturam talis accipiatur , poterit nimirum complicatio illa ex utriſq; affirmatiuis in ſecunda figura eſſe utilis:aut ſi nõ eſt utilis, nunquam tamen licebit inuenire terminos De omni & De nullo,quemadmodum in priori diximus uolumine : ut in exẽplo,Omnis homo animal , aliquod album animal,aliquod album homo:hoc autẽ ideo accidit, qm̃ ubicũq; particularẽ affirmatiuã ſm naturã ponimus, ibidẽ & negatiuã collocare in parte poſſumus:& ideo ſi ex maiore affirmatiua uniuerſali cũ minore negatiua in parte argumentũ faciamus,ſemper utilis erigetur complicatio. Hac itaq; de cauſa uoluit Ariſto. in uniuerſalibus conuerſionem hoc genus fieri nõ poſſe:in particularibus uero,etiam , Sed his iam explicitis,ad reliqua propoſitum ſequentes accedamus.

Si vero non vniuerſalis ſyllogiſmus,in toto quidẽ propoſitio non demonſtratur ob eandem cauſam quam diximus & prius:quę autem eſt in parte,monſtratur,quando ſit vniuerſale pędicatiuum:inſit enim a/omni b/c/vero non omni,concluſio b/c/ſi itaq; acceptum fuerit b/omni a/c/autem non omni,a/alicui c/non ineſt:medium , b. Quod ſi eſt vniuerſalis priuatiua,non demonſtrabitur a/c/propoſitio, conuerſo a/b/accidit enim aut vtraſq; aut alteram propoſitionem fieri negatiuam:quare non erit ſyllogiſmus,ſed cõſimiliter monſtrabitur,quemadmodum & in vniuerſalibus ſi acceptum fuerit,Cui b/alicui non ineſt,alicui ineſſe.

Poſteaquam uniuerſales explicuit coniugationes, ad particulares accedẽs,inquit,in iis uniuerſalem quidem propoſitionem monſtrari nunquam poſſe:particularem autem aliquando,puta,cum maior affirmatiua extiterit:ut in exemplo,Omne b/ a/ aliquod c/nõ eſt a/aliquod c/non eſt b/ſi maiorem euerſam acceperimus cum concluſione , minorem oſtendemus hoc pacto,Omne a/b/aliquod c/non eſt b/aliquod c/nõ eſt a:& b/terminus,qui antea erat maior , nunc medius efficitur.

Dictũ Philoponi.

¶ Maiorem uero,inquit Philoponus, monſtrare etiam poſſumus per aſſumptionẽ, hunc in modum,Quod ineſt c/non omni,huic a/ineſt omni : ſed b/ineſt non omni c/igitur a/ineſt omni b.

Cõtra Philoponum.

¶ Sed cum bona tanti uiri pace dictum ſit , neq; hæc uera ſunt, neque apud Philoſophum accepta : rationem autem ſupra aſcripſimus,cũ de prima ageremus figura.(Qđ ſi eſt uſis) Quartam cõplicationem tertię antepoſuit: qm̃ in ea aliqua propoſitio circulo monſtrabatur: hic autem nulla, niſi per aſſumptionem : & hoc eſt, quod uoluit,dum inquit (non demonſtrabitur a/c/ propoſitio)hoc eſt,minor(conuerſo a/b/) hoc eſt,maiore(quoniam accidit autem utraſq; propoſitiones negatiuas fieri)puta ſi maiorem acceperimus cum cõcluſione:(aut altera)ut cum concluſionem cum minore aſſumimus. Eſt itaq; minor propoſitio,puta a/c/ circulo per aſſumptionem oſtendenda, quemadmodum & in uniuerſalibus ſupra factum fuerat : ut in exemplo,Cui alicui non ineſt b/illi alicui ineſt a/ſed c/ alicui non ineſt b/igitur c/alicui ineſt a. Atque hęc de ſecundæ figuræ complicationum circulo dixiſſe ſatis ſit:ad tertiam prodeamus

Figura tertia.

IN tertia autem figura , quando ambę quidem propoſitiones vniuerſaliter acceptę fuerint,non contingit monſtrare per ſeinuicem:vniuerſale nãq; monſtratur per vniuerſalia.Concluſio autem,quę in hac, ſemper eſt ſecundum partem:quare manifeſtũ, ꝙ omnino non contingit monſtrare per hanc figuram vniuerſalem propoſitionem.Quod ſi hęc vniuerſaliter ſit, illa vero in parte,aliquando quidem erit , quandoque autem non erit:cum igitur vtręque pędicatiuę acceptę fuerint , & vniuerſale fiat ad minus extremum,erit:cum vero ad alterum,non erit:inſit enim a/omni c/ipſum autem b/alicui:cõcluſio,a/b. Si acceptum fuerit c/omni a/ineſſe , a/autem ali

cui b/c/quidem oſtenſum eſt alicui b/ineſſe:b/vero alicui c/ non eſt monſtratum:atqui neceſſe eſt,ſi c/alicui b/& b/alicui c/ineſſe:ſed non eſt idem,hoc huic,& hoc huic ineſſe: ſed aſſumendum,ſi hoc alicui huic,& alteꝝ alicui huic.hoc aũt accepto,non amplius fit ex concluſione,& altera propoſitiõe ſyllus:ſi vero b/omni c/aũt alicui c/erit demonſtrare a/c/qñ acceptũ fuerit c/quidem omni b/ineſſe,a/aũt alicui: ſi enim c/oi b/a/aũt alicui b/neceſſe eſt a/alicui c/ineſſe, mediũ,b.

Poſt expoſitas complicationes primę ac ſecundę figuræ,demum confert ſe ad tertiæ ↄiugationes enarrandas,inquiens, ꝙ quum hac in figura quædam cõplicationes utraſq; habeant uñes propoſitiones, quædam uero unam:tñ in illis nihil circulo mõſtrari po-
Dabium. terit,in his autem aliqñ,quæ eſt in parte:reddens eandem rõnem,quàm & ſupra plerũq; aſcripſit: qm̃ uñis concluſio non colligit̃ niſi ex utriſq; uñibus. ¶ Quod ſi aliquis dubitando quæreret,quid? nõne poſſemus
Solutio ex aſſumptione hanc eandem propoſitionem oſtẽdere,quemadmodum ex negatiuis affirmatiuam monſtrabamus? ¶ Reſpondemus,ueluti & de particularibus primæ dicebamus,fieri quidẽ illud poſſe , ſed nõ ſeruata circularis ſyllĩ lege:non enim ex concluſione, cum altera propoſitione cõuerſa,alteram colligimus, ſicut inſpicientibus planum eſſe poteſt.(Quum igit̃ utræq; prædicatiuę.)Si inquit,altera uñis,altera uero in parte ſit,& maior uñis,cum minore in parte,nõ poterimus minorem circulo monſtrare:ſin autem econuerſo,poterimus.(Inſit enim a/ omni c/) Exemplum ponit,quõ ſi maior fuerit uñis,& minor in parte , fieri nequeat circulus ad minorem oſtendendam : puta , Omne c/a/aliquod c/b/aliqđ/b/a:ſi acceperimus maiorem euerſam,Omne a/c/& huic concluſionem præcedentis ſyllogiſmi addiderimus , nimirum concludemus,minorem conuerſam : ſed hoc non erat circulũ facere,quemadmodũ ſupra quoq; diſcuſſimus : neq; enim idem eſt dicere, Aliquod c/b/ & Aliquod b/c/nã conuerſa & conuertens differunt ſm formam,ueluti ſupra longa diſputatione monſtrauimus: & hoc eſt, quod uoluit,dum ait (atqui neceſſe eſt , ſi c/alicui b/ & b/ alicui c/ineſſe:ſed non eſt idem , hoc huic,& hoc huic ineſſe)quaſi per hypophoran & antipophoran, quemadmodum rhetores dicunt mouens & ſoluens dubitationem:ſi quis enim diceret,Quid? nõne ſi cõcluditur, Aliquod b/ c/ſequitur etiam ex neceſſitate, Aliquod c/eſſe b? Reſpondeo,inquit, hoc quidem ex neceſſitate ſequi,non tñ propterea dicendum minorem dicentem , Aliquod c/eſſe b/ circulo monſtrari, quum oſtenditur, Aliquod b/eſſe c/ qm̃ licet hæc ſequantur ex ſe inuicem,non tñ idẽ penitus ſunt; (Sed aſſumẽdum.) Hoc eſt,ſed ſi propoſitionem iſtam circulo monſtrare uolumus,debemus per aſſumptionem hanc arguere,putà,Cui alicui ineſt a/illud alicui ineſt c/ſed b/alicui ineſt a/ergo b/ineſt alicui c.(Si uero b/omni c/)Quod ſi,inquit, ſyllm̃ complicemus ex maiore in parte,cum minore uñi,poterimus utiq; maiorem circulo monſtrare;ueluti i exemplo, Aliquod c/a/omne c/b/aliquod b/a/ ſi concluſiõem accipiamus cum minore euerſa, nimirum maiorem oſtendemus hunc in modum ,Aliquod b/a/omne b/c/aliquod c/a/ & medius terminus in hoc ſecundo ſyllõ eſt b.

Et qñ ſit hęc quidez pręcdicatiua,illa vero priuatiua, quę aũt pręcdicatiua vñs,monſtrabitur altera:inſit enim b/omni c/ipſum vero a/alicui non inſit concluſio,ꝙ a/alicui b/nõ ineſt.Si igitur aſſumptum fuerit,c/oi b/ineſſe , erat aũt & a/ non oi b/neceſſe eſt a/alicui c/non ineſſe:medium b/qñ autẽ priuatiua fiat vñs,non monſtratur altera:niſi,quẽadmodũ in prioribus,ſi acceptũ fuerit, Cui hoc alicui non ineſt,alterum alicui ineſſe:vt ſi a/quidem nulli c/ipſum vero b/alicui concluſio ꝙ a/alicui c/non ineſt: ſi igitur acceptum fuerit, Cui a/alicui non ineſt c/alicui ineſſe:neceſſe eſt c/alicui eorum, quę b/ineſſe:aliter autem non eſt conuertentem vñez propoſitionẽ monſtrare alterã:nullo enim mõ erit ſyllus.

Hucuſq; de prædicatiuis egit cõplicationibus:tractaturus abhinc de iis,que alteram hñt affirmatiuam cum altera negatiua,& primo incipit ab ea,quę maiorem habet negatiuã in parte, cũ minore uñr affirmatiua:hoc aũt facit eadẽ de cã,qua ſupra,qm̃ in hac perfectus efficitur circulus:in ſequẽtibus uero aut nõ fit, aut imperfectus:ait ergo,Si faciamus cõplicationem, Aliquod c/nõ eſt a/oẽ c/b/aliquod b/nõ eſt a/q; ex concluſione cũ minore euerſa,poterimus maiorẽ cõcludere,hũc in modũ,Aliquod b/nõ eſt a/oẽ b/c/ aliquod c/nõ eſt a. Addit aũt Philoponus , minorẽ quoq; exiſtentẽ uniuerſalẽ affirmatiuã,poſſe circulo per aſſumptionẽ monſtrari:quod falſum eſſe, & à ſententia Ariſto.ſatis ſuperq; ex præcedentibus liquet , (Quando autẽ priuatiua fiat uniuerſalis)Si uero,inquit, maior uñr extiterit negatiua,cũ minore affirmatiua in parte, non poterit circulus fieri,niſi per aſſumptionẽ : uniuerſalis nãq; maior per utraſq; in parte monſtrari minimẽ poteſt:particularis autẽ minor, cũ ſit affirmatiua,ex negatiuis ambabus argui circulo nequit: & ꝓpterea per aſſumptionẽ faciẽdus ſyllogiſmus,quẽadmodũ & in præcedentibus:puta,Nullũ c/a/aliquod c/b/aliquod c/nõ eſt a:Cui alicui nõ ineſt a/illud alicui ineſt c/ſed b/alicui nõ ineſt ipſm a/ergo b/ineſt alicui c.

Planum itaq;,ꝙ in prima quidez figura monſtratio per ſe inuicem,& per tertiam,& per primam efficitur figuram: cum enim pręcdicatiua eſt concluſio,per primam:cum autẽ priuatiua per vltimam:accipitur enim,cui hoc nulli,alterã omni ineſſe.

Repetit quodãmodo breui quadã cõcluſione ea, quæ ſuperius dixit,inquiens ex oſtenſis planũ eſſe,ꝙ circulus primæ,& per primã, & per tertiã efficitur figurã:per primã quidẽ,cũ omnes propoſitiones ſunt affirmatiuæ,& cõcluſio itidem affirmatiua,ut Omne b/a/omne c/b/omne c/a/Omne c/ a/ omne b/ c/oẽ b/a/ſi uero concluſio negatiua extiterit,& minor in mediũ circulo monſtrãda proponatur,tertia efficietur figura:puta,Nullũ b/a/oẽ c/b/nullũ c/a/Cui nulli ineſt a/illud oĩ ineſt c/ſed b/nulli ineſt a/igit̃ b/oĩ ineſt c. ¶ Sed quæreret nõ immerito quiſpiã , qũo ſyllogiſmus iſte Dubiũ qũo ſylls qui fit

in tertia

ad minorẽ affirmatiuá in pma, fit i tertia. Solutio .ꝙ ille ſyll's eſt ptim i pria ptim in tertia.

in tertia ſit figura, quũ potius uideaẽ per primá effici: quod nãqꝫ in maiore eſt ſubm, in minore efficitur prædicatum. Præterea uniuerſalis, quẽadmodũ manifeſtum eſt, non põt per tertiá concludi figurá: non igiẽ minor illa, quũ uniuerſaliter affirmatiua ſit, poterit p tertiá colligi. ¶ Dicimus, ueluti & moderniores inquiũt, ꝙ complicatio iſta nõ ꝑprie in tertia fit, nec tertiæ diſpoſitioné retinet: ſed ſi aliquid ↄcludit, id ui ac rõne tertiæ cõcludit: & hoc eſt, qđ ſupra etiá aſſerebamus ſyllõs iſtos, nec ꝑprie oſtenſiuos, nec ꝑprie ſuppoſitorios eſſe, ſed utriuſqꝫ quodãmõ naturam ſapere: ac ſm maiorem propõnem qua ſuppoſitorii cẽſentur, modũ ac ſimilitudiné primę retinẽt: quum enim dico, Cui nulli ineſt a, illud omni ineſt c, primá noto figuram, ꝙ uidelicet a ineſt nulli b, & ꝙ b ineſt omni c: ſcdm uero utraſqꝫ propoſitiones, maioré, minoréqꝫ, ad tertię imaginé, diſponiẽ: idẽ eſt. n. in utraqꝫ ſubiectũ, puta b: nã quũ dico, Cui nulli ineſt a b, ſignifico & item in altera, b nulli ineſt a: b ſubiectum eſt: & ppea, non eſt mirandum, ſi talis cõplicatio, quæ parti primæ, partim tertiæ, partim oſtenſiui, partim ſuppoſitorii ſylli uim ac naturam retinet, poteſt uniuerſalem concluſionem colligere.

In media autem, quum ſyllogiſmus quidẽ vniuerſalis ſit, & per ipſam, & per primam figuram, quum vero in parte, & per ipſam, & per vltimam: in tertia autem, per ipſam omnes. Manifeſtum autem, & quod in tertia & media, qui non per ipſas ſunt ſyllogiſmi, aut non ſunt ſecundum circulare monſtrationem, aut imperfecti.

Hoc eſt, In ſecũda figura efficitur circulus aliqñ p eandẽ ſcdam, ut in ſecundo mõ, quum minorẽ negatiuam uolumus mõſtrare: aliquando per primá, ut in primo mõ, quũ maiorem circulo arguere animus fuerit. ¶ Addũt nõnulli & per ultimam: ſed mea qdẽ ſententia perperá: ſupra monſtrauimus intentioné Ariſtotelicá eſſe, in uniuerſalibus ſcdæ complicationibus, affirmatiuá propõné oſtédi non poſſe. (Quũ uero in parte.) Hoc eſt, ſi ſyllogiſmi ſcdæ in pte extiterint, poterit circulus fieri, & per ſecũdá, ut in quarto mõ quũ minorem oſtendimus: & per ultimá ueluti, quũ per aſſumptionem arguemus. (Manifeſtũ autem:) hoc non de oĩbus aut ſcdæ, aut tertiæ cõplicationibus dicit, ſed de iis tãtũ, in qbus altera propõnum conuerſa concluditur: ut in primo ſcdę ex maiore uniuerſali negatiua, cum minore affirmatiua itidem uniuerſali: & in tertia in quarto mõ, ex maiore uniuerſali, cum minore in parte, ambabus affirmatiuis: hi enim ſunt modi, in quibus monſtratio fit per primá, & nõ concludiẽ altera p̃miſſarũ propõnũ directa, ſed cõuerſa: qđ rõnem circularis mõſtrationis deſtruit: & ꝑpterea dixit (aut non ſunt ſcdm circularem monſtrationẽ) quũ uero addit (aut impfecti) eos notat, qui per aſſumptioné arguũtur. ¶ Sed de circulari monſtratione iamtá plus ſatis ediſſeruimus.

Epilog⁹ dictorũ đ circulari mõſtratione.

Primum enim quõ apud artifices diuerſos uarie circulus efficiaẽ enucleauimus: mox de logico agentes circulo, declarauimus, cur circularis monſtratio nũcupetur, cur mutua oſtẽſio, an talis rõcinatio fieri poſſit, an ſyllꝰs ſit, in cuius artificis uſum ueniat, quõ in multis circulus reperiaẽ cur Ariſtoteles dixerit, Et quod p̃dicatione retrouerſum ſe habet: an in circulo negatiuo ſex poſſint fieri ſyllogiſmi, quẽadmodũ in affirmatiuo, quæ ſit ſm aſſumptioné cõuerſio quid ſit dictum De omni Abumazaris Alpharabii, qđ ꝙ non differat à dicto De omni Ariſtotelico: cur in ſyllogiſmis in parte, uñis propoſitio per aſſumptionem monſtrari nõ poſſit, an in ſecũda figura quoquo mõ poſſit affirmatiua uniuerſalis oſtẽdi circulo dãnata ibidem Philoponi ſñia, uolentis in ſyllogiſmis in pte uniuerſalem propõnem per aſſumptioné monſtrari poſſe. Deinde & tertiá aggreſſi figurá, enodauimus cãm ob quam in uniuerſalibus tertiæ, neutra ꝑpoſitionum circulo queat oſtendi, addita inſuper rõne, cur per aſſumptioné ſyllogiſmus in tertia figura dicatur effici, & quõ uniuerſalem propoſitioné concludere: Sed de his ſatis, ad reliqua tranſeamus.

De conuerſione quæ in ſyllogiſmis.

Conuertere autem eſt, tranſponentem concluſionem, facere ſyllogiſmum: ꝙ aut ſummum medio nõ inerit, aut hoc vltimo: neceſſe enim concluſione conuerſa & altera propoſitione manente: interimi reliquam: ſi enim erit, & concluſio erit.

Voluit Ariſto. definir ↄuerſiones i ſyll'is, qm ↄuerſio eſt multiplex.

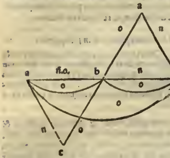
Quoniam quẽadmodũ & Alulidus Roſadis, & Ioãnes Philoponus referũt, ↄuerſio multiſariá diciẽ: (nãqꝫ & terminos, & ꝑpõnes, & ſyllogiſmos cõuerti appellamus) hac de cauſa uoluit Ariſtoteles, acturus de ſyllõrum conuerſione, primũ definire, quid ſit cõuerſio in ſyllogiſmis: mox acturus de mõ conuertẽdi ſingulas quaſqꝫ cõplicationes: ait ergo, ꝙ cõuertere, eſt tranſponenté concluſioné facere ſyllogiſmum, ꝙ aut extremũ medio nõ inerit, aut hoc ultimo. ¶ Vbi ſcias, quod conuerſio, de qua hic agitur, eſt ſimilis ei, quam ſupra nuncupauimus cõuerſionem cum oppoſitione: nãqꝫ & hic arguimus à deſtructo conſequente ad antecedẽs deſtruẽdũ, definiuit aũt cõuertere & non cõuerſioné: quoniá, ueluti & moderniores optime referũt, tota cõuerſiõis iſtius ratio i actione cõſiſtit: unde merito dixere nõnulli ↄuerſioné hác nõ ſyllogiſmũ, ſed potẽtiá ſyllogiſticam eſſe: ſyllogiſmus namqꝫ i quo fit cõuerſio, nõ differt à ſyllogiſmo ſimpliciter: ſed modus arguẽdi ex oppoſito cõſequẽtis, ad oppoſitũ antecedẽtis, nõ eſt ſyllogiſmus aut ratiociniũ, ſed mõſtrãdi modus alius, licet fortaſſe nõ niſi i ſyllogiſmis ueritaté obtineat. ¶ Dixit auté tranſponẽté, & nõ cõuertẽtẽ cõcluſioné, qnoniá permutatio cõtrarii in cõtrariũ, aut ↄtradictorii in cõtradictorium, tráſpoſitio potius, q̃ cõuerſio dici debet. (Aut extremũ medio.) Antonomaſtice extremũ uocauit maioré extremitaté, ultimũ uero minoré, eſt át ſenſus ꝙ cõuertere dicimur, quũ ex contrario, aut oppo-

Cõuerſio i ſyll'is é ſil'is cõuerſioni cũ oppõne

Contradictorii, aut ꝯriis tráſmutatio oppoſitus, debet dici tranſpõ, & nõ proprie cõuerſio.

ſito concluſionis, cum altera p̃miſſarum propõnum deſtruimus aut maiorem ꝓpõnem, aut minorẽ: & hoc eſt, quod ſubdidit, Neceſſe enim concluſione cõuerſa, & altera propõne manẽte, interimi reliquam. (Si enim erit.) Ratio eſt, ad quã ex oppoſito concluſionis cum altera propoſitione manente, reliqua interimitur: quoniam, inquit, ſi altera etiam permaneret, concluſio etiam principalis maneret: & ita duo oppoſita ſimul uerificari poſſent: quod & abſurdũ eſt, & fieri nullo modo poteſt.

Differt autem oppoſite aut contrarie conuertere concluſionem: non enim idem efficitur ſyllogiſmus, quũ vtroque modo conuertitur: ſed hoc per ſequentia manifeſtum erit. Dico autem opponi omni, non omni: ⁊ alicui, nulli. contrarie vero omni, nulli: ⁊ alicui, non alicui, ineſſe. ſit namque monſtratum a/de omni c, per medium b: ſi itaq; a/acceptũ fuerit nulli c/ineẽ, ipſi vero b/oĩ, nulli c/inerit b: ⁊ ſi a/quidem nulli c, b/aũt omni c, a/nõ omni b, ⁊ nõ oĩno nulli: non eni monſtrabatur vniuerſale per vltimã figurã:

omnino vero non eſt vniuerſaliter deſtruere per conuerſionem, propoſitionem, quę eſt ad maius extremum. ſemper enim tollitur per tertiam figuram: neceſſe namque ad vltimum extremum ambas accipẽre propoſitiones.

Quoniam concluſio & in contradictoriũ, & in cõtrarium trãſponi poteſt: & multũ intereſt, ſiue hoc, ſiue illo mõ tranſponat̃: propterea, inquit, non effici eundem ſyllm, ſi in contrarium cõuertamus cõcluſionem & ſi in contradictoriũ, quẽadmodũ in ſequẽtibus planũ fiet. (Dico aũt opponi:) Ne fortaſſe quiſpiam erraret in ſuppoſitione oppoſiti aut contrarii, exponit quid impſentia uelit p oppoſitũ, quidue p contrarium, & ait, ꝙ ea, q̃ ſunt contradictoria, ꝓprie opponi dicuntur. ut omni ineſſe: alicui ineẽ, & nulli ineſſe. Contraria uero nũcupant̃ & ea, q̃ proprie contraria ſunt, & ea quæ pleriq; appellant ſubcontraria: ut omni ineſſe, nulli ineẽ, alicui ineſſe, & alicui nõ ineſſe: ipſe uero more ſuo in cõtextu dixit (alicui & nõ alicui ineſſe) quum tñ alioqui, Non alicui idẽ ſit, qđ Nulli. (Sit nãq; monſtratũ.) Docet quonam pacto in primo indemonſtrabili conuerſio facienda ſit: & ait, ſi concluſionis contrariũ accipiamus cum maiore, ꝙ minoris cõtrarii cõcludemus in ſcđa figura: ſi uero idem ipſum acceperimus cum minore, non cõtrariũ,

Quid per oppoſitũ ſit intelligendum.
Quid per ↄtrariũ.

ſed ↄtradictoriũ maioris, in tertia cõcludemus: puta in exẽplo, ſit ↄcluſio, Omne c/a, cõcluſa per mediũ b, hunc in modũ, Omne b/a, oẽ c/b, oẽ c/a: deinde accipiamus cõcluſionis cõtrarium cum maiore, ad minoris contrarium colligendũ, ſic, Omne b/a, nullũ c/a, nullum c/b: poſtea eodẽ concluſionis contrario ſuppoſito, cum minore maiorem perimimus non per cõtrarium, ſed per tradictoriũ, ita, Nullũ c/a, omne c/b, aliquod b/non eſt a: & hoc pacto unus ſyllus in ſecũda, alter efficitur in tertia: & ꝓpterea inqt, nunq̃ poſſumus maiorem deſtruere per cõtrarium: qm̃ contrarium uniuerſalis ꝓpoſitionis, eſt uniuerſale: uniuerſale uero nullum concluditur in tertia.

Et ſi priuatiuus ſyllogiſmus ſit, conſimiliter: ſit enim oſtenſum a/nulli eorum quę c/ineẋiſtens per b. Igitur, ſi acceptum fuerit a/ineſſe omni c, ipſi vero b/nulli, b/inerit nulli eorum, quę c: ⁊ ſi a/⁊ b/omni c, a/alicui b, ſed nulli inerat. Quod ſi oppoſite conuerſa fuerit concluſio, ⁊ ſyllogiſmi oppoſiti ⁊ nõ vniuerſales erunt: namque fit altera propoſitio in parte: quare ⁊ concluſio erit ſecundum partem: ſit enim prędicatiuus ſyllogiſmus, ⁊ conuertatur ſic, Igitur ſi a/non omni c, omni autem b, ipſum b/non omni c: ⁊ ſi a quidem non omni c, ipſum vero b/omni, a non omni b. cõſimiliter autem ⁊ ſi priuatiuus ſyllogiſmus: ſi enim a/alicui c/ineſt, ipſi vero b/nulli, b alicui c/non inerit, non ſimpliciter nulli: ⁊ ſi a/alicui c, b vero omni, quemadmodum in principio acceptum eſt, a alicui b/inuenerit.

Exponit, qũo illud idem, quod in primo indemõſtrabili efficiebatur, fieri etiã poſſit in ſcđo, inquiens, ponatur ſyllogiſmus, Nullũ b/a, oẽ c/b, nullũ c/a: accipiatur maior, Nullum b/a, cum cõtrario cõcluſionis, Omne c/a colligitur in ſecũda ↄtrariũ minoris Nullum c/b: ſi uero aſſumpſerimus idem cõcluſionis cõtrarium Omne c/a, cum minore, Omne c/b, cõcludemus in tertia maioris cõtradictoriũ, Aliquod b/a: & hoc eſt, quod uoluit, dum inquit (& ſi a/& b/omni c; a/alicui b.) (Quòd ſi oppoſite.) Si uero, inqt, non contrarium, ſed contradictorium cõcluſionis ſuppoſuerimus ſyllogiſmi etiam, hoc eſt cõcluſiones non cõtrariæ erant, ſed contradictoriæ: nõ enim poſſunt eẽ ulẽs, propterea ꝙ altera ꝓpoſitio ſit in parte: uniuerſalis aũt concluſio non colligitur, niſi ex utriſq; uniuerſalibus: ſit itaq; primus i demõſtrabilis, Omne b/a, oẽ c/b, omne c/a: & conuertatur ſic accepta maiore, Omne b/a, cum contradictorio cõcluſionis, Aliqđ c/non eſt a: & colligimus, Aliquod c/nõ eſt b: qđ minori contradicit: & ſi accipiamus oppoſitum concluſionis, Aliquod c/non eſt a, cum minore, Omne c/b, concludimus in tertia oppoſitum maioris, Aliqđ b/non eſt a: & in negatiuo ſyllogiſmo, qui ſecundus eſt indemonſtrabilis, conſimiliter: ut in exemplo, Nullum b/a omne c/b, nullum c/a: Nullũ b/a, aliquod c/a, aliquod c/non eſt b: uel, Aliquod c/a, omne c/b, aliquod b/a. (Quẽadmodũ in principio.) Hoc eſt, quẽadmodum antea quum cõtrarium concluſionis ſupponebamus, non contrariũ, ſed contradictoriũ concluſionis concludebamus: ita & in propoſito.

Cæterum

Cęterum in ſyllogiſmis,qui in parte, quando oppoſite quidem conuertatur concluſio:tolluntur ambę propoſitiones:quando autem contrarie,neutra: non enim amplius accidit tollere quemadmodum in vniuerſalibus, deficiente concluſione,ſecundum conuerſionem,ſed neque omnino tollere: ſit enim oſtenſum a de aliquo c: igitur ſi acceptum fuerit a/nulli c/ineſſe,ipſum vero b,alicui,a/ alicui b/ non inerit: & ſi a/nulli c,omni autem b, ipſum b/ nulli c:quare tolluntur vtręque.

Poſteaquã de uniuerſalibus omnibus pertractauit, acturus de iis,qui concluſioné in parte colligunt,inquit,ꝙ ſi contradictoriũ concluſionis ſupponamus cum altera, utramuis perimere poterimus: ſi uero cõtrarie,hoc eſt,ſubcõtrarie,neutrã.(Nõ enim.)Reddit rationem eius,quod dixerat,inquiens,non ita accidere ĩ ſyllogiſmis in parte, quemadmodum in ſyllogiſmis uniuerſalibus,ibi enim deficiẽte cõcluſione, hoc eſt,nõ uniuerſaliter,ſed in parte tranſmutata, poteramus utraſq; propoſitiones deſtruere:hĩc aũt non ſolum nõ deſtruimus ſm partem, uerum neq; omnino deſtruimus:appellat autẽ deficientẽ cõcluſionẽ, quæ in parte cõuertiť,propterea ꝙ deficit à prærogatiua, quam habebat,dũ erat uniuerſalis: tunc enim poterat eſſe maior,nũc autẽ minor tantũ:& ob hoc deficere quodammodo diciť.(Sit enim oſtenſum.)Tertiũ indemonſtrabilẽ cõuertit,exponens,quomodo ex cõtradictorio cõcluſionis cũ altera præmiſſarũ ꝓpoſitionum,poſſimus utrãuis perimere.puta ſit ſyllogiſmus,Omne b/a/aliquod c/b,aliquod c/a:accipiamus, ergo cõuertẽtes Omne b/a/ maiorẽ cũ cõtradictorio cõcluſionis,Nullũ c/a:ex his cõcludemus oppoſitũ minoris in ſecunda,Nullum c/b:uel accipiamus idẽ oppoſitũ cõcluſionis cũ minore ad deſtruẽdã maiorẽ hũc in modũ,Nullũ c/a,aliquod c/b,aliquod b/nõ eſt a,ꝙ maiorẽ tollit:ipſe aũt in cõtextu prius exponit, quomodo maior deſtruať,deinde quomodo minor.

Quid ſit deficiẽs cõcluſio.

Quod ſi contrarie conuertantur,neutra:ſi enim a/alicui c/non ineſt, ipſi vero b/omni,b/alicui c/non inerit: ſed nondum tollitur,quod a principio:contingit namque alicui ineſſe, & alicui non ineſſe:ſed ipſius a/b/vniuerſalis,nihil omnino fit ſyllogiſmus:ſi enim a/non ineſt alicui eorum, quę c,b/vero alicui ineſt,neutra propoſitionum vniuerſalis.conſimiliter autem & ſi priuatiuus ſyllogiſmus: ſi enim, accipietur a omni c/ineſſe.tollentur vtręque:ſi vero alicui neutra:demonſtratio autem eadem.

Si uero inqt,non contradictorie, ſed cõtrarie,hoc eſt ſubcõtrarie conuertatur concluſio,id eſt,pticularis in particularẽ, neutra ꝓpõnum deſtrui poterit: ut in exẽplo,Omne b/a,aliqđ c/b,aliqđ c/a.Conuertatur ɔcluſio in ſuã ſubcõtrariam,Aliquod c/non eſt a:deinde accipiatur maior,Omne b/a,cõcludimus in ſcđa,Aliquod c/nõ eſſe b:qđ minorem propoſitionẽ non demoliť di ẽntẽ, Aliquod c/b: hæc enim ſimul uera eſſe poſſunt,Aliquod c/b, & Aliquod c/non eſt b. (Sed a/b/ uniuerſalis:) Senſus eſt, Ipſius a/b/ ꝓpõnis exiſtis uniuerſalis nullo mõ fit ſylls:hoc eſt,ſi ſubcontrariũ cõcluſionis accipiemus, cum minore, non poterimus maiorem pacto aliquo deſtruere:ſi enim accipiamus,Aliquod c/non eſt a,& minorem,Aliqđ c/b:ambæ propõnes efficiũtur in pte, & nihil ex his colligi põt:quoniam ex ambabus in parte nil colligitur ui ſyllogiſtica.(Cõſimiliter aũt & ſi priuatiuus.) Eodẽ,inquit,pacto ſi fuerit quartus idemõſtrabilis, concluſionem ɔcludens negatiuã in parte:ſi enim cõtradictoriũ ſupponemus, utraq; tolletur ꝓpõnum: ſin autẽ ſubcõtrarium,neutra:puta in exẽplo, Nullũ b/a,aliquod c/b,aliqđ c/nõ eſt a:Nullũ b/a, omne c/a, nullum c/b:Omne c/a, aliqđ c/b,aliquod b/a:Nullũ b/a,aliquod c/a,aliqđ c/non eſt b: Aliquod c/a, aliqđ c/b:nil ſeqtur,ut manifeſtum eſt ¶ Sed his iam explicitis & enodatis,quærẽdum deinceps,cui artifici deſeruiat huiuſcemodi cõuerſio: ſi enim nihil penitus utilitatis afferret,caſſum fuiſſet tot tantaq; de hac in medium proferre.¶ Dicimus conuerſionem iſtã maximam utilitatẽ afferre,tum oĩ artifici,qui ſyllõ utatur,tum uero pcipue dialectico & tẽtatori,hac enim cõuerſione ɔſueuimus arguere ſyllm conſequẽtiãq; recte ſe habere:ſed piraſtico & tentatori in maxĩo eſt uſu,ad exercitationẽ & meditiationem:quẽadmodũ Ariſtoteles quoq; inquit in octauo Topicorũ, dicẽs ad uerbũ, Ad exercitationem aũt & meditationẽ talium orationũ, primum qdem cõuertere aſſueſcere oportet orationes:ſic enim & ad hoc,qđ dicitur,magis copioſe nos habebimus:nam cõuertere, eſt trãſumentẽ concluſionẽ cum reliquis interrogationibus, interimere unũ eorum,q̃ data ſunt: neceſſe eſt enim, ſi cõcluſio non eſt, unã aliquã interimere ꝓpõnum: ſi oĩbus poſitis,neceſſe erat ɔcľonẽ eẽ:& reliqua. Sed his exactis,iam ad ſcđam tranſeamus figuram.

Dubiũ, cui artifici deſeruiat cõuerſio ĩ ſyllogiſmo.

Solutio, ꝙ eſt utilis oĩ artifici,qui ſyllõ utiť: ſed pcipue dialectico & tẽtatori.

Figura ſecunda.

Sed in ſecunda figura:propoſitionem quidem,quę ad maius extremum non eſt interimere contrarie,facta cõuerſione vtrolibet modo:nam ſemper erit concluſio in tertia figura:vniuerſalis autem non erat in hac ſyllogiſmus:alteram vero ſimiliter tollemus conuerſioni.dico autem ſimiliter, ſi contrarie quidem conuertitur,contrarie:ſi vero oppoſite,oppoſite, Inſit enim a omni b,ipſi autem c/nulli,concluſio b/c.Si itaque acceptum fuerit b/omni c/ineſſe, & a/b/maneat,a/omni c/inerit:nam fit prima figura.ꝙ ſi b/omni c,a/vero nulli c, a non omni b,figura ultima.Sin autem oppoſite cõuerſum fuerit b/c,a/b/quidem itidem monſtrabitur,a/c/vero oppoſite:ſi enim b/alicui c,a/autem nulli c/a/alicui b/non inerit. Rurſus ſi b/alicui c, a/vero omni b,a alicui c:quare oppoſitus fit ſyllogiſmus. Conſimiliter monſtrabitur & ſi econuerſo ſe habeant propoſitiones.

Poſteaq̃ conuerſiuos ſyllogiſmos oẽs,qui in pria efficiebãtur figura, explicuit,atq; enodauit:uult in pſentia monſtrare,quonã modo itidẽ in ſcđa fieri poſſint,inquiens maiorem propõnem hac in figura nõ poſſe contrarie interimi,facta conuerſione utrolibet modo,hoc eſt,ſeu contrarie ſeu contradictorie:ppea ꝙ ſemper ſyllogiſmus ɔuerſiuus in tertia efficitur fit.

Nõ põt maior in pma figura ꝑte interimi.

gura:quæ ut planum eſt, concluſionem ſemper colligit in parte:ſed contrarium maioris,quæ uniuerſalis exiſtit,non in parte,ſed uſe eſt.(Alteram uero ſimiliter.)hoc eſt,minorem propoſitionem ita tollemus, quemadmodum concluſionem tranſpoſuerimus : ſi enim concluſionem in contrariam tranſpoſuerimus, minorem per contrariam demoliemur : ſinautem in contradictoriam,per contradictoriam itidem. (Inſit enĩ a/o i b/)Monſtrat exemplo,quod propoſuerat, adducens complicationem in ſecunda,ex maiore uſi affirmatiua,cum minore uſi negatiua , Omne b/a/nullum c/a/nullum c/ b/ ſi accipiamus maiorem , Omne b/a/cum contrario concluſionis,Omne c/b/ concludimus in prima contrarium minoris,Omne c/a/ ſinaũt minorem aſſumpſerimus,Nullum c/a/cũ eodem cõcluſionis contrario,Omne c/b/colligimus non contrarium maioris,ſed cõtradictorium in ultima ac tertia figura.(Sinautem oppoſite)Hoc eſt,ſi cõcluſio , quã appellat b/c/conuertatur,non in contrarium,ſed contradictorium/a/b/quidem,hoc eſt, maior propoſitio, itidem,& eodem pacto monſtrabitur,quemadmodũ ſupra:namq; & quum contrarie conuertebatur concluſio,maior non contrarie,ſed contradictorie interimebatur.(A c/uero oppoſite.)Id eſt, minor,quæ a/ c/ dicitur,non amplius contrarie tollitur, quemadmodum ſuperius:ſed oppoſite & contradictorię.(Si enĩ b/)quod dixerat,oſtendit quomodo a/b/ maior propoſitio,itidem a/c/ſimiliter interimatur:ſit enim ſyllogiſmus,Omne b/a/nullum c/a/nullum c/b/deinde accipiatur contradictorium concluſionis,Aliquod c/b/ cum minore,Nullum c/ a/ & concludemus in tertia, Aliquod b/non eſt a/.(Rurſus ſi b/alicui c/) Alterum quod propoſuerat,oſtendit,quomodo minor nõ cõtrarie,ſed poſite deſtruatur,ita,Omne b/a/ aliquod c/ b/aliquod c/a,ita enim ſit ſylſus,& concluſio oppoſita & contradictoria minori.(Conſimiliter monſtrabiť) Siſr,inquit,mõſtrabitur,& ſi propoſitiones retrouerſum diſponantur, ut minor ſit affirmatiua cum negatiua maiore:ſi enim contrarium concluſionis acceperimus cum minore,maiorem per cõtradictorium demoliemur,minorem uero per contrarium, ſin autem non contrarium,ſed contradictorium concluſionis ſuppoſuerimus,utrãq; , & maiorem & minorem tollemus per contradictorium:ut in exemplo,Nullũ b/a/omne c/a/nullum c/b/Omne c/a/aliquod c/b/aliqđ b/a/Nullum b/a/aliquod c/b/aliquod c/ non eſt a / uel contrarie,Omne c/a/omne c/ b/aliquod b/ a/ Nullum b a/omne c/b/nullum b/a.

Quod ſi ſyllogiſmus eſt in parte , ſi contrarie conuertatur concluſio,neutra propoſitionum tollitur, quemadmodum neque in prima figura: ſi vero oppoſite, vtrǫque: ponatur enim a,b/quidem nulli ineſſe, ipſi autem c/alicui, concluſio b/c,Si itaque poſitum fuerit b/alicui c/ineſſe,⁊ a/ b/manent concluſio erit. ꝙ a alicui c/non ineſt:ſed non eſt ſublatum,quod a principio.Contingit enim alicui ineſſe,⁊ non ineſſe.Rurſus ſi b/alicui c,⁊ a/alicui c, non eſt ſyllogiſmus:neutrum enim acceptorum vniuerſale:quare non tollitur a/b,ꝙ ſi oppoſite conuertatur,tolluntur ambę:ſi enim b/omni c,a/vero nulli b,nulli c/ipſum a, ſed erat alicui.Rurſus ſi b/omni c,a/autem alicui c,a/alicui b: eadem vero demonſtratio,⁊ ſi vniuerſale prędicatiuum .

Si uero, inquit,ſyllogiſmi extiterint in parte,& cõcluſio conuertatur contrariè,hoc eſt,in ſuam ſubcontrariam,neutra propoſitionum tolletur : ſi uero conuertatur in ſuum oppoſitum,utræq; tolli poterunt: ut in exemplo,Nullum b/a/aliquod c/a/aliquod c/nõ eſt b:Nullum b/a/aliquod c/b/ergo aliquod c/non eſt a:ſed adhuc non tolliť minor,quæ dicebat, Aliquod c/a/poſſunt enim ſimul eſſe ueræ,Aliquod c/a.& Aliquod c/non eſt a/ſinautem acceperimus concluſionẽ, Aliquod c/a/cum ſubcontrario cõcluſionis,Aliquod c/b/nil penitus concludemus:qm̃ ex ambabus in parte,nihil colligitur.(Quod ſi oppoſitè)Hoc eſt, ſi concluſio non in ſubcontrariam,ſed in contradictoriam tranſponatur,ambę deſtruentur,hunc in modũ,Nullum b/a/omne c/b/nullum b/a/ſed minor dicebat, Aliquod c/a.Rurſus,Aliquod c/a/omne c/b/aliquod b/a, ſed maior fuerat,Nullum b/a/.(Eadem uero demonſtratio)Hoc eſt , eodem pacto oſtendemus quartam complicationem ſecundæ conuerti, Omne b/ a/aliqđ c/non eſt a/aliquod c/non eſt b:Omne b/ a/ aliquod c/ b/aliquod c/a,ſed minor erat , Aliquod c /non eſt a/q̃ per hanc non tollitur:rurſus,Aliquod c/non eſt/d/& Aliquod c/b/non complicant ſylſm:ſi uero contradictoriè conuertentes dicamus,Omne b/a/oẽ c/b,omne c/a/minorem tollimus:& cũ minore,& oppoſito concluſionis,maiorem,Aliquod c/non eſt a/omne c/b/aliquod b/non eſt a/ſed maior dicebat, Omne b/a. Verũ hæc de ſecundæ figuræ conuerſiuis ſyllogiſmis hactenus;iam ad tertiam prodeamus

Figura tertia.

SEd in tertia figura,quum contrarie quidẽ conuertatur concluſio,neutra tollitur propoſitionum ſecundum nullum ſyllogiſmorũ:quum vero oppoſite ambę:⁊ in omnibus ſit oſtenſum a/alicui b/ineſſe, medium autem ſit acceptum c:ſint autẽ propoſitiones vniuerſales:igitur ſi acceptum fuerit a/alicui b/ non ineſſe,b/vero omni c, non ſit ſyllogiſmus a/⁊ c:neque ſi a/eorum quidem quę b/alicui non inſt,c/autem omni, non erit b/⁊ c/ſyllogiſmus.Conſimiliter autem monſtrabitur,⁊ ſi nõ vniuerſales ꝓpoſitiones:aut enim ambas neceſſe eſt ſecundum partem eſſe per conuerſionem,aut vniuerſale ad minus extremum fieri,verum ſic non erat ſyllogiſmus,neque in prima figura,neque in media.

De conuerſione ſyllorum tertiæ figuræ acturus, inquit,ſi cõcluſionem in contrariũ,hoc eſt, ſubcõtrariam tranſponamus,ꝙ neutra propõnum tolli poterit: qm̃ aut ambæ propõnes efficientur in parte, aut pticularis erit maior cũ minore uniuerſali in prima, aut ſcda figura:ſin autẽ in ↄtradictoriã uerterimus, & ambæ tollẽtur,maior inquã ac minor, & in oĩbus. In tertia figura ſi cõcluſio i ſubcõtrariam trãſponať neutra propõnum tolletur.

tertiæ cõplicationibus ſublatio iſta fieri poterit. (Sit enim oſtenſum) Monſtrat exẽplo, quõ ſi concluſio in ſub contrariã tranſponatur, neutra propõnum perimatur: accipiatur, inquit, prima tertię figuræ cõplicatio, Omne c/a, omne c/b, aliqđ b/a: ſi itaq; accipiamus concluſionis ſubcontrariã, Aliquod b/non eſt a, cum minore, Omne c/b, nihil cõcludemus: qm̃ prima efficitur figura cum maiore in parte, hunc in modũ, Aliquod b/non eſt a, oẽ c/b: uerum ex tali ꝓpõnum cõplicatione in prima figura nihil penitus colligitur: & hoc eſt, qđ' uoluit, dum inqt (igitur ſi acceptũ fuerit a/alicui b/non ineſſe, b/uero omni, c/non fit ſyllſus a/& c/) hoc eſt, nõ fit ſyllſus, cõcludens oppoſitum maiori propoſitioni, q̃ dicebat, Omne c/eſſe a: ſin autem hãc eandẽ concluſionis ſubcõtrariã cum maiore aſſumpſerimus ꝓpoſitione, ita, Omne c/a, aliqđ' b/nõ eſt a: concludemus qdem concluſionẽ aliquam, puta, Aliquod b/nõ eſt c: ſed hæc nõ eſt cõtradictoria minoris prius ſumptę, ſed eius cõuerſæ. Itẽ non deſtruet minorem dicentem, Omne c/b: poſſunt enim hę ambę ueritate ſimul obtinere, ut Omnis hõ eſt aĩal, & Aliquod aĩal non eſt hõ: ſi uero ꝑpoſtere ꝓpões iſtas diſpoſueris, nullus fiet ſyllſ: erit enim hoc pacto ſcđa figura, cum maiore in parte: & hoc eſt quod ait, Non erit b/& c/ſyllſus. (Conſimiliter aũt mõſtrabitur) Eodem, inquit, pacto monſtrare poterimus neutrã propoſitionem perimi, quũ in cõplicatione ex altera tm̃ uniuerſali ſuppoſito ɔclonis ſubcõtrario, cum altera ꝑmiſſarum ꝓpõnũ, alteram demoliri cõtendamus: puta in exẽplo, ſit cõplicatio iſta, Aliqđ' c/eſt a, oẽ c/b/ aliquod b/a: dico non poſſe ex cõcluſionis ſubcõtrario utrãuis deſtrui: ſi enim hoc acceperis cũ maiore, ſyllm cõſtrues ex ambabus in parte: ſin aũt cum minore, complicationem efficies in prima figura, ex maiore in parte, cum minore uli, quæ nullo pacto legitima eſt: lex enim fuerat & primę, & ſecundæ figurę, ut maior eſſet uniuerſalis.

Quod ſi oppoſite conuertantur, propoſitiones tolluntur ambę: ſi enim a nulli b, b/vero omni c, a/nulli c. Rurſus ſi a, nulli quidem b, ipſi vero c/omni, b/nulli c: & ſi altera nõ vniuerſalis, conſimiliter: ſi enim a nulli b, b/vero alicui c, a/alicui c/non inerit: quod ſi a, b/quidem nulli, c/autem omni, nulli c/ipſum b. Similiter vero, & ſi priuatiuus ſyllogiſmus: ſit enim oſtenſum a/alicui b/non inexiſtens: ſit autem prędicatiuum quidem b/c, negatiuum autem a/c: ſic enim efficiebatur ſyllogiſmus: quando igitur contrarium acceptũ fuerit concluſioni, non erit ſyllogiſmus: ſi enim a/alicui b, b/vero omni c, non erat ſyllogiſmus ipſius a, & ipſius c: neque ſi a/alicui b', c/vero nulli, non erat ipſius b', & ipſius c/ſyllogiſmus': quare non tolluntur propoſitiones. quando autem oppoſitum, tolluntur: ſi enim a/omni b, & b/ipſi c, a/omni c, ſed nulli inerat. Rurſus, ſi a/omni b, ipſi autem c/nulli, b/nulli c: ſed omni inerat.

Suppoſito ɔdictorio concl'onis, utraq; tollitur ꝓpõ in tertia figura, p ꝑmaꝫ & ſcđam.

Hucuſq; monſtrauit, quõ ſubcontrario cõcluſionis ſuppoſito, neutra propoſitionũ interimitur, oſtẽſurus impſentia qnonã pacto, ſuppoſito cõtradictorio, utraq; tollatur, & maior, & minor: ut in exẽplo, Sit prima tertię figurę complicatio, Oẽ c/a, oẽ c/b, aliquod b/a, ſi huius ɔtradictoriũ aſſumpſerimus, Nullum b/a, cum minore, Omne c/b, cõcludemus in prima figura, Nullum c/a, qđ maiorem deſtruit: ſi uero idem cõtradictoriũ, Nullũ b/a, cum maiore acceperimus, Omne c/a, colligemus in ſcđa, Nullũ c/b, minoris uidelicet contrariũ. (Et ſi altera nõ uls) idem, inquit, ſequitur in cõplicationibus pticularibus, puta in exemplo, Omne c/a, aliquod c/b, aliqđ' b/a: Nullũ b/a, aliqđ c/b, aliqđ' c/nõ eſt a: ſic enim maior deſtruitur: uel ad minorẽ perimendã, Nullũ b/a, oẽ c/a, nullum c/b. (Similiter uero, & ſi priuatiuus ſylls.) Eodẽ, inquit, mõ facienda erit conuerſio in ſcđa tertię cõplicatione: ſi enim ſubcõtrarium cõcluſionis ſuppoſuerimus, neutra ꝑmiſſarum ꝓpõnum interimetur: ut in exẽplo, Nullũ c/a, oẽ c/b, aliqđ b/nõ eſt a: Aliqđ b/a, oẽ c/b: ex maiore in pte nihil cõcludiẽ i prima figura: ſi uero maiorẽ acceperimus, Nullũ c/a, cũ ſubcontraria ɔclonis, Aliqđ b/a: colligemus qdẽ in ſcđa figura, Aliqđ b/nõ eſſe c: ſed hoc nõ perimit minorẽ præcedẽtis ſyllogiſmi, dicentẽ, Omne c/b: & hoc eſt, quod uoluit: dum ait (nõ erit ſyllogiſmus ipſius b, & ipſius c/) nõ hoc dicẽs, quod nihil penitus cõcludatur, uerũ q; non cõcludimus, b/de ipſo c, ut minorẽ præcedẽtis ſyllogiſmi deſtruere ualemus: ſi itaque ſubcontrariam cõcluſionis acceperimus, neutrã deſtruemus ꝓpoſitionum: ſin aũt oppoſitam ac contradictorium, utramq;: ut in exemplo, Omne b/a, omne c/b, omne c/a: ſic enim maior perimitur: & iterum minor, hunc in modum, Omne b/a, nullum c/a, nullum c b.

Conſimiliter autem monſtratur, & ſi non vniuerſales ſunt propoſitiones: ſi enim a/c/& vniuerſale & priuatiuum alterum autem prędicatiuũ in parte. ſi igitur a/oi b, b/aũt alicui c/a/alicui c/contingit: ſed nulli inerat. Rurſus, ſi a/omni b ipſi autem c/nulli, b/nulli c: ſin autem a/alicui b, & b/alicui c, non fit ſyllogiſmus: neque ſi a/alicui b, ipſi autem c nulli, neque ſic: quare illo quidem modo tolluntur, ſic autem non tolluntur propoſitiones. Planum igitur per dicta quomodo conuerſa concluſione in vnaquaque figura fit ſyllogiſmus, & quando contrarius propoſitioni, et quando oppoſitus: & quod in prima quidem figura, per mediam & vltimam fiunt ſyllogiſmi, & quę ad minus extremum ſemper per mediũ tollitur: quę vero ad maius, per vltimum. In ſecunda autem, per primã & vltimam: quę quidem ad minus extremum, ſemper per primam figurã: quę autem ad maius, per vltimam. Sed in tertia, per primam & per mediam: & quę quidem ad maius, ſemper per primam: quę autẽ ad minus, per mediam. Quid igitur eſt conuertere, & quomodo in vnaquaque figura, & quis ſit ſyllogiſmus, manifeſtum.

Itidem, inquit, cõuerſio faciẽda eſt i ſyllogiſmis in parte ac negatiuis: ſi enim ſubcontrariũ ſuppoſuerimus, neutrã interimimus ꝓpoſitionũ: ſin aũt cõtradictoriũ, utramq;: ut in exẽplo, Sit cõplicatio ex maiore uniuerſaliter negatiua, cũ minore affirmatiua in parte, Nullũ c/a, aliquod c/b, aliquod b/nõ eſt a: his itaq; ſic ſe habẽtibus, ex cõtradictorio cõcluſionis, Omne b/a, cum minore, Aliquod c/b, maiorem deſtruimus, Aliquod b/a cõcludẽtes: & ex eodẽ oppoſito, Omne

b/a,cũ maiore,Nullũ c/a, cõtradictoriũ minoris colli
gims,Nullũ c/b.Suppoſito itaque cõtradictorio hũc
in modũ,utræque ꝓpoſitionũ deſtruunť: ſubcõtra
rio autem accepto,neutra;neque aut ex ambabus in
parte conſtruitur ſyllogiſmus in prima,ut Aliquod
b/a,aliquod c/b: aut cõplicatio utilis quidẽ erigitur,
ex maiore cum ſubcõtrario cõcluſionis:ſed nihil,qđ
minorem deſtruat,colligit:ut in exẽplo,Nullum c/a,
aliqđ b/a:his enim ita diſpoſitis,concludimus Aliqđ
b/eſſe c:ſed hoc nihil ad rẽ. Et hęc Philoſophus:poſ/
ſemus autem & nos addere,qũo in reliquis duobus
modis, quos Ariſtoteles omiſit, idẽ eueniat: ſed qm̃
iſthoc per quã facile eſt,ꝓpterea breuitatis gratia de
relinquendũ cenſui.(Planum igitur per dicta)enume
rat breui concluſione, repetens q̃ ſuperius fuere cõ/
mõſtrata:qũo conuertenda cõcluſio,dum contrariũ
alterutrius propõnum colligere eſt animus:quomõ
dum cõtradictoriũ,atq; in prima figura conuerſi ſyl
logiſmi ad perimẽdas ꝓpoſitiones in prima faciẽdi:
quomõ in ſcđa,ac demum qũo in tertia:ſed hæc uel
mediocribus logicis planisſima exiſtũt: qua de re le/
gentibus intelligenda relinquimus.¶ Iam enim,q̃ ad
ſyllorum ɔuerſionẽ attinebant,oĩa tranſegimus:red
dita primũ rõne,cur Philoſophus à pricipio definie/
rit conuertere,& non ɔuerſionem:cur tranſponentẽ
dixerit,& non cõuertentẽ:in cuius uſum atq; utilita
tem modus iſte cõuertendi ſyllogiſmos ueniat,mox
ſeriatim ſcđæ ac tertiæ cõplicationibus cunctis expo
ſitis & enaratis: ſupereſt igiť, ut ea,quę de deductio
ne ad impoſſibile dicuntur,enodemus.

Epilogus dictorũ de ſyllo conuerſiuo.

De deductione ad impoſſibile.

SYllogiſmus vero,qui per impoſſibile,mõſtra/
tur quidem quando cõtradictio concluſionis
poſita fuerit,ꝛ aſſumpta ſit alia propoſitio,ſit
autem in omnibus figuris:ſimile namque eſt
conuerſioni, pręterquam ꝙ differt tantum:
quoniaꝫ conuertitur quidem facto ſyllogiſmo, ꝛ impoſitis
ambabus propoſitionibus:deducitur vero ad impoſſibile,
non pręconfeſſo prius oppoſito, ſed manifeſto exiſtente,
quoniam verum.

Mathematicorum ɔſuetudinẽ,ut in aliis pleriſq;,
hoc in uolumine obſeruauit Ariſtoteles:ſi enim elẽ/
torum doctrinã,q̃ ob id à Græcis στοιχείωσις nũcu/
patur, bene & pẽſiculate animaduerterimus,ꝑfecto
cõperiemus eam eius eſſe genij,ut à poſterioribus ꝓ
blematis ſemp priora ꝓſupponanť:quartũ nãq; Eu/
clidæ theorema,tertium ſupponit: & hoc,ſecũdũ:&
iſtud,primũ,ac de reliquis eodem pacto.¶ Ita igitur,
ut ad rẽ nr̃am ueniamus,fecit hoc in uolumine Ari/
ſtoteles tractaturus nãq; de deductione ad impoſe,
primum mõſtrauit unam cõplicationẽ poſſe plures
cõcluſiones colligere:deĩde,qũo ex falſis uerũ cõclu/
datur:mox,quomõ circulo mõſtrationes fiant:ac de
mum,quomõ ſyllogiſmi cõuertãtur: nemo enim ex
falſis ꝓpõnibus,& ueram & falſam cõcluſionẽ ſequi

Nõ q̃ ordiate pceſſerit Phus, ut ſemp qđ poſteri⁹ ẽ, ſuppõat qđ prius, more Geometrarum.

poſſe crediđiſſet,ni prius didiciſſe in unica complica
tione plures colligi poſſe concluſiones:nemo etiam
circularem mõſtrationẽ fieri poſſe exiſtimaſſet, ſi ex
falſis uerum cõcludi non poſſe cenſuiſſet.Nemo de/
niq; ſyllm conuertere auſus fuiſſet, ni prius circulũ
facere edoctus eſſet:quare nec ad impoſe legitime ali
quis unq̃ deducet,qui cõuertere ſyllogiſmos ignora
uerit:& ꝓpterea non ab re de cõuerſione prius egit,
tracłaturus impſentia de deductione ad ipoſe.¶ Sed
qm̃ multum hoc monſtrationis genere utimur,non
iniuria fecero,ſi prius quæpiã in medũ q̃renda ꝓpo/
nam, quo facilius rem ipſam, de qua pertractamus,
exacte poſſimus intelligere:ac primum q̃ſitu dignũ,
an hæc quã deductionẽ uocamus ad impoſſibile:&
ex ɔſequẽti,an ſyllogiſmi,quos hypotheticos ac ſup/
poſitorios dicimus,ſyllogiſmi rationem,quã à prin/
cipio poſuimus,recte ſuſcipiant:Deinde ad quẽ arti
ficem pertineat,hoc genus monſtrationis agere. Ac
demum ratio reddenda,cur quum omne quod per
impoſſibile monſtretur, poſſit & recto oſtendi ratio
cinio: cur inquam non omnia problemata monſtre/
mus per rectum ſyllogiſmum?¶ Quantum ad pri/
mum,ſitu dignum,ꝙ Abumazar Alpharabius in li
bro de Syllogiſmo, & Algazeles, atq; alii complures
eius ſententiæ extitere,ut hypotheticę ac ſuppoſito/
riæ rationes omne ſyllogiſmi finitionem ſuſciperent
& ex conſequenti deductio ad incõmodum,ſyllogiſ
mus ratiocinatioq; itidem nũcuparetur: imo quod
amplius,ſunt qui ſyllogiſmum ſecundum formã di/
uidi aſſerant, in categoricum atq; hypotheticum:in
demonſtratiuum uero, dialecticum ac litigioſum,ſe
cundum materiam:quoniam fortaſſe omnis proba/
tio diſcurſusq;, aut ſyllogiſmus ſit,& à toto ad partẽ:
aut inductio, & à parte ad totum: aut exẽplum,& à
parte ad partem: quum itaq; deductio ad impoſſibi
le,ac hypothetici ſyllogiſmi oẽs, neq; à parte arguãt
ad totum,neq; à parte ad partem, conſentaneum eſt,
ut à toto ad partem ratiocinẽtur,& proinde ſyllogiſ/
mi ſint.Præterea omnis deductio ad impoſſibile,põt
effici oſtẽſiua raciocinatio,quemadmodum ſupra in
priori diſcuſſimus uolumine:ſequitur itaq; ad incõ
modum deductionem,ſyllogiſmũ eſſe:atq; hæc hũc
in modum.¶ Eſt altrinſecus Aphrodiſicus Alexan/
der,atque alii nonnulli,qui deductionem ad impoſ/
ſibile,ſyllogiſmum eſſe negent,dicentes huic finitio/
nem ſyllogiſmi ratiocinationiſque minime conueni/
re:in deductione namque iſta, atque in ſuppoſito/
riis omnibus ratiociniis,propoſitiones non poni,ſed
ſupponi dicuntur: & propterea dicebamus ſupra in
definitione ſyllogiſmi (Poſitis quibuſdam) addi ad
differentiam hypotheticarum ratiocinationum: in
quibus propoſitiones non poni,ſed ſupponi dicunť.
Pręterea Ariſtoteles in priori uolumine inq̃t ad uer/
bum,quũ de hypotheticis loqueretur,Omnes enim
per impoſſibile concludentes,falſum q̃dem rõcinan/
tur:quod autẽ à pricipio,ex ſuppoſitione monſtrãť:
& paulo

Dubiũ an dductio ad ipoſe ſuſcipiat rõnẽ ſylli.

Opio Abumazaris, & Algazelis dẽ ſyllo hypothetico.

Opio q̃rundã de diuiſione ſylli ſm formaꝫ ꝛ materiã.

Alexan.noluit deductionẽ ad impoſe, eẽ ſyllm, cui definitio ꝯpetat ſylli.

& paulo iſra ait (In omnibus enim ſyll'us quidem fit ad tranſumptum, quod aũt ex principio, concluditur per confeſſionem, aut aliquam aliam ſuppoſitiõem) quare, quum ſyll'us tm̃ ſit, qui ad tranſumptum fit, ꝓculdubio tota ad impoſſibile deductio ſylls̃ nullo pacto uocitanda erit. Ad hæc, in oĩ ſyllo ac ratiocinatione, tres termini ac bine propoſitiones tm̃ ſunt: ſed in hac deductione, & termini plures tribus, & propoſitiones duabus aſciſcuntur, non itaq; ſylli rationem ſubibit. Adde, ꝙ monſtrationes oẽs ſyllogiſticæ ꝑ dictũ De oĩ aut Nullo, uel conuerſionem, tanquàm principia ſtabiliuntur: uerum ad incommodum deductio non ſic ſe habet, quum omnis iſtius mõſtratio ex primi principii, De quolibet dicitur affirmatio aut negatio, ratione pendeat: non itaq; ſyll'us dicenda erit. Præterea, quod non poteſt ſyllogiſticè reſolui, nec ſyllogiſticè ẽt componi poteſt: ſed nec deductio ad impoſſibile, imo nec ratio aliqua ſuppoſitoria ſyllogiſticè reſolui poteſt; ut in priori uolumine diſputatum fuit: igitur nec ſyllogiſticam compoſitionem habere dicẽda erit.

Solutio rõnũ opinionis oppoſitæ.

¶ Quum hæc itaq; ſic ſe habeant, dicendum ẽ ad impoſſibile deductionem nullo pacto ſyll'um eſſe, aut ſyllogiſmi rationem ſuſcipere: & ex conſequenti, nullam rationem ſuppoſitoriam: Addendũq; inſuper falſum illud eſſe, quod nonnulli aſſerunt, ſyll'm diuidi tanq̃ ſm formam in prædicatiuum, ac conditionalem: hoc enim neutiq̃ concedẽdum: & quum dicitur rationem omnem, aut à parte ad totum, aut econuerſo, aut à parte deniq; fieri ad partem, proculdubio negandum exiſtimo: non enim de omnibus ꝯſequẽtiis atq; habitudinibus neceſſariis hoc profertur, ſed de iis tm̃, quę ad ſylli rationem deduci pñt. ¶ Ad ſcdm negãda eſt ꝯñtia atq; illatio: non enim ſequitur, ſi aliquid, & per oſtenſiuum ſyll'um, & per deductionem monſtrari poſſit, ꝙ deductio ſylls̃ ſit: quẽadmodum ſi unum, & idem argueretur, & demõſtratiuo, & dialectico ratiocinio, non ob id tm̃ dialecticus ſyll'us demonſtrationis rationem ſuſciperet. ¶ Verũenimuero licet quintus ac. 2. hypothe. non ſylli, ſed potentiæ potius ſyllogiſticæ uocandi ſint: ſyll'us tm̃ oſtẽſiuus, qui ad tranſumptum efficitur, & uerè ſyll'us eſt, & ſylli rationem admittit: ꝙ ſi latius deductionem ad impoſſibile, oẽs iſtos ſyllogiſmos uoces, tunc facienda erit diſtinctio, ac dicendum, partem deductionis ſyll'um eſſe: partem uero minimè: ſin aũt preſſius deductionẽ uocemus ad impoſſibile, binas tm̃ ſuppoſitorias rationes illas, nullo pacto in ſyllogiſmi rõnẽ ueniet. Sed de hoc iam plus ſatis pertractatum fuit: ſupereſt de cætero, ut exponamus, quis ſit artifex ille, qui monſtrationibus utatur ad impoſſibile.

Nota ꝙ artifices utãtur demonſtratiõe ducẽte ad impoſſibile.

¶ Dicimus itaq;, ꝙ & demonſtrator, & dialecticus, & piraſticus oſtenſione utuntur ad impoſſibile, uerum, antequàm hoc exponamus, enarrandi prius modi ſunt, quibus ad incommodum deducimus: ſunt itaq; modi demonſtrationis ad impoſſibile bini, unus artificialis, alius ſine arte, & quaſi unicuiq; ex natura propria ingenitus: qui artificialis, biſariam ſcinditur, unus demonſtratori attinet, quum uidelicet propoſitiones accipiuntur immediatè, & poſteriora, ſeu concluſio nobis, uel naturæ manifeſtior ſit, quàm præmiſſæ ꝓpoſitiones: hoc enim differunt inter ſe oſtenſiua demonſtratio, & deducens ad impoſſibile, ꝙ una incipit à prioribus: altera uero, à poſterioribus: quemadmodũ Abumazar Alpharabius in lib. de ſyllo, & Ariſtoteles in. 1. Poſteriorum tradidere: unde non iniuria, inquit Alulidus Roſa. in. 1. de cœlo, omnem demonſtrationem ad impoſſibile, eſſe demonſtrationem Quia, unus itaq; modus demonſtratori attinet, ueluti diximus: alter uero ad dialecticum ac tentatorem pertinet, quum uidelicet in propoſitionibus probabilibusq; fiat ad incommodum deductio.

Duo modi ſunt ducendi ad impoſſibile dmõſtrationis. Dr̃ia inter demonſtrationẽ oſtẽſiuã, & ad impoſſibile ducentem. Oĩs demõſtratio ad impoſſibile ẽ demonſtratio Quia.

¶ Quòd ſi ambigas quònam pacto fieri poſſit ut demonſtrator utatur deductione: quũ alioqui demonſtratio omnis ex ueris conſtruatur propoſitionibus, quum in prima efficiatur figura, quum in propoſitionibus æquiuertentibus.

Dubiũ quõ demonſtratiẽe ad impoſſibile utaĩ demonſtrator.

¶ Reſpondemus demonſtrationem oẽm, quæ uerę & propriè demonſtratio ſit, ita ſe habere ex neceſſitate, puta eam, quam nõnulli uocant cauſæ & exiſtentiæ: nõ tm̃ ob id oportere hoc ſimpliciter de quacũq; proferri demonſtratione, ſiue Quia fuerit, ſiue Propter quid: amplius, Dicimus demonſtrationis ad impoſſibile ꝓpoſitiones oẽs ueras eſſe: ſi enim per demonſtrationẽ ad impoſſibile intelligimus ſuppoſitorios ſyll'os, putà 5. ac. 2. hypotheticorum, quibus ad incommodum deductio procedit, nemini dubium, ꝙ propoſitiones oẽs ueræ ſunt: ueritas nãq; ac falſitas hypotheticarũ propoſitionum, in neceſſitate exiſtit conſequentiæ.

Solutio.

¶ Si uero ex altera parte quiſpiam authorem prębeat Ariſtotelem qui in. 8. Topico. ait diſputanti non eſſe utendum ſyllo ad impoſſibile, & propterea perperã dici, quod dialecticus utatur deductione ad incõmodum.

Dubiũ quõ ſit dialectico utilis ꝓpter dictũ Phi. octa. Topico.

¶ Reſpondemus, non hoc abſolute ꝓtuliſſe Philoſophum, ſed quum, inquit, idem oſtenſiuè & per impoſſibile ratiocinari poſſit, non debet diſputãs uti deductione, ſed potius monſtratione oſtenſiua: hæc. n. euidentior ſtabiliorq; eſt. Artificioſus itaq; deductionis modus talis eſt: Qui uero ſine arte ꝓfertur, is eſt, quo prima principia monſtrare conſueuimus, quoq; expoſitionis quaſi ratiõe utimur: quali fortaſſe ĩ Gãma poſt naturalia uſus fuit Ariſtoteles, qualiq; iterũ in priori uolumine diximus monſtrari conuerſionis regulas: ſed de hac abunde ſupra diximus.

Solutio.

¶ Planum itaq;, deductionem ad impoſſibile ad oẽs attinere artifices, demonſtratorem, dialecticum, ac litigioſum, ſeu tentatorem: & ex his inſuper manifeſtum, cur nõ oĩa monſtrentur oſtenſiuo ratiocinio, quum tm̃ alioqui quodcunq; oſtenſiuè monſtratur, poſſit etiam deduci ad impoſſibile: quum enim in monſtratione qualibet à notioribus initium ſumendum ſit, ſi contigerit concluſionem propoſitionibus notiorem eſſe, opus erit ad incommodum deducere, non autem oſtenſiuo uti ratiocinio: & ob hoc, inquiunt mathematici,

Deductiõe ad ipoſſibile oẽs artifices utunẽ.

theoremata quædam eſſe, quæ ſolum per impoſſibile demõſtrari poſſunt: quemadmodum diametrum coſtæ incommenſurabilem eſſe. ¶ Quod ſi in contrarium, ſententiam afferas Ariſtotelis, qui in priori uolumine dicebat, Quodcūq; mõſtratur p impoſſibile, poſſe & oſtenſiuè monſtrari. ¶ Reſpondeo aliud eſſe monſtrari, aliud demonſtrari: ac uerum eſſe, ubicūq; fit deductio ad impoſſibile, ibidem etiã fieri poſſe oſtẽſiuam rationem: non autem, ubicunq; demonſtrationem facimus ad impoſſibile & Quia, ibidem etiã fieri poſſe oſtenſiuam, & Propter quid: qm̃ ſit, eadem & notiora eſſent & ignotiora: quod abſurdiſſimũ. Sed his tranſactis, iam demum ad contextum enarrandũ ueniamus. (Syllogiſmus uero qui per impoſſibile,) Enarraturus itaq; Philoſophus, quo per deductionẽ ad incommodum diuerſa monſtrentur quæſita, primum deſcribit, quid ſit deductio ad impoſſibile, inquiens, ſyllm ad impoſſibile eſſe, quum ſuppoſita concluſionis contradictoria, & altera propoſitione aliunde accepta, deducimus ad aliquod manifeſtè falſum: ubi notes quẽadmodũ & Diuus refert Alber. q; ex habitu nõ ex actu, ueluti in pcedentibus, potentiã iſtam ſyllogiſticam deſcripſit. Hoc autẽ ideo factum fuit, qm̃ deductio ad impoſſibile, ſylli ac monſtrationis magis rationem habebat, quàm ſuperiores potẽtiæ: illæ enim quodãmodo ad iſtam tanquã ſcopum dirigebantur. (Fit aũt in oĩbus figuris.) Poſt deſcriptionẽ deductionis ad impoſſibile, uult edocere, quonam pacto cõueniant inter ſe conuerſio ſyllogiſmorum, ac deductio ad impoſſibile: & inquit, has potentias in hoc concordes eſſe, q; ambe in tribus efficiuntur figuris: addunt alii, q; ambæ oppoſitum ſupponentes ratiocinantur. ¶ Differunt autem inter ſe, quoniam conuertitur ſyllogiſmus iam præcedente alia ratiocinatione: ſed deductio ad impoſſibile efficitur, nullo præmiſſo ſyllogiſmo: ſed tantum propoſita in medium concluſione quærenda, quam tanquàm ueram in quæſtionem deducimus: ueluti in exemplo, Si animus extiterit monſtrare, nullum hominem eſſe inanimatum, non ſtatim accipimus ppõnes ad concluſionem oſtẽſiue monſtrãdam, ſed cognoſcentes cõcluſionem manifeſte uerã eſſe, utimur deductione ad incõmodum puta hoc pacto, Si falſum eſt, nullũ hoiem eſſe inanimatum, uerum ergo erit contradictoriũ, Aliquis hõ eſt inanimatus: cui ſi addiderimus, Nullũ inanimatũ aial, concludimus ſecundum quartum indemonſtrabilẽ, Nõ omnis homo aial: quod & falſum ẽ, & abſurdum. hoc igitur modo differũt cõuerſio ac deductio ad impoſſibile. Differunt etiã, qm̃ in conuerſione ſupponimus tam contrarium, quàm contradictorium: in deductione uero, contradictorium tantum. item, quia conuerſio conſequentiam tantum monſtrat ſyllogiſmi: deductio autem, propoſitam concluſionem. Ad hæc, quoniam quod ſupponitur in conuerſione, concluditur in deductione: & econuerſo, quod in deductione ſupponitur, in conuerſione colligitur. Differunt conuerſio atq; deductio, quoniã conuerſio indifferenter ſupponit ac concludit, aut uerũ, aut falſum: deductio autem, ſemper & ſupponit, & concludit falſum.

Dubiũ ex dicto philoſophi primo huius. Solutio

Quid ſit deductio ad impoſſibile ex dicto Philoſophi.

Dictum Alberti.

Quo differãt, & cõueniant ſyllogiſm⁹ cõuerſiuus, & deductio ad impoſſibile

Termini aũt ſimiliter ſe habebunt in ambobus, & eadẽ amborum acceptio, ut ſi a/ineſt omni b/medium autem c/ ſi fuerit ſuppoſitum aut non omni: aut nulli b/ineſſe, c/ vero omni, quod erat verum, neceſſe eſt c/aut nulli, aut non omni b/ineſſe. hoc autem impoſſibile: quare falſum, quod ſuppoſitum eſt. verum igitur oppoſitum. Conſimiliter vero & in aliis figuris: quęcunq; enim conuerſionem ſuſcipiunt, & ſyllogiſmum, per impoſſibile: alia itaq; problemata omnia per impoſſibile monſtrantur in omnibus figuris.

Hoc eſt, Licet hanc inter ſe differẽtiam ac diſſidiũ obtineant, quãtum tamen ad reflexionem ſyllogiſmi uno & eodem modo ſe habent: ueluti in exemplo, Si concluſum fuerit, Omne b/eſſe a/per medium c/ hoc pacto, Omne c/a/omne b/c/omne b/a/poterimus facere & conuerſionem, & deductionem ad impoſſibile, quaſi per eoſdem terminos, atq; eaſdem propoſitiones, hunc in modum: Si non eſt uera concluſio iſta, Omne b/a/ſupponamus ergo aut contrarium aut cõtradictorium, Nullum b/eſſe a/uel Non omne b/eſſe a/deinde huic addamus maiorem propoſiti ſyllogiſmi, Omne c/a/ & ita concludimus in ſecunda figura, Nullum b/eſſe c/aut Non omne b/eſſe c; hoc autem ſit & impoſſibile & manifeſtè falſum: uel monſtretur alio ſyllogiſmo: & quũ ex uero non ſequatur falſum, falſum ẽt erit qđ à principio fuit ſuppoſitum, hoc ẽ, Non omne b/eſſe a: quare ſuum oppoſitum ac cõtradictorum uerum erit, Omne b/eſt a/quod monſtrandum fuerat per impoſſibile. Notatu autem dignum, q; Ariſtoteles non ſuppoſuit contrarium ac contradictorium ſimul, dicens, Non omni aut Nulli, quia fieri hoc legitime poſſit in deductione ad incommodũ: ſed hoc fecit, ut unum & idem exemplum ambobus ſatisfaceret, & conuerſioni & deductioni ad incõmodum: uel aliter, ut exempla poneret, quomodo monſtrari debeat & uniuerſaliter affirmatiua, & affirmatiua etiam in parte. Non omni enim cõtradicit Omni, Nulli uero Alicui: quodq; hoc ita ſit intelligendum, expoſuit inferius, quum ait, Quare falſum quod ſuppoſitum eſt: uerum igitur oppoſitum. non enim rectè poſſumus dicere, ſi unum contrariorũ ſit falſum, q; & reliquum falſum exiſtat. (Conſimiliter uero) iridem, inquit faciendum erit in reliquis figuris, ppea q; quæcunq; conuerſionem ſuſcipiunt, & deductionem ẽt admittũt ad incommodum: & hoc eſt, quod uoluit Alulidus Roſ. quum ait. Et tñ ſyllogiſmus ad impoſſibile magis re ipſa ſimilis erit ſyllo conuerſo: qm̃ forma ipſius erit forma hæc per ſe. ¶ Circa hæc dubitaret fortaſſe quiſpiam, quo uerum ſit, Quæcunq; conuertuntur, poſſe etiam deduci ad impoſſibile: quum tñ alioqui inferius dicat, uſem affirmatiuã mõſtrari non poſſe per impoſſibile in prima figura, quæ tamen

Nota q; in deductiõe ad impoſſibile nõ poſſumus & contrariũ & cõtradictoriũ ſupponere recte. huius tñ oppoſitũ vĩ Philoſophus . 1 . poſte. aſſerere vt ibi deduximus.

Dubiũ de cõtradictione in dictis Philoſophi hic, & infra.

tamen conuerſione deducitur, ueluti ſupra diſcuſſimus: unde & Philoponus ait ad uerbum, Quæcunque per impoſſibile monſtrantur, per conuerſionem etiam oſtendunt: quæcunq; uero per conuerſionem, non etiam per impoſſibile: in plus enim ſe habet conuerſio, quàm deductio ad impoſſibile. ☞ Ad hoc dicimus, quòd dum conuertimus ſyllogiſmum concludentem uniuerſalem affirmatiuam in prima figura, neq; tunc facimus ſyllogiſmum in eadem prima, ſed aut ĩ ſecũda, aut in tertia: uerum fieri dicitur conuerſio in prima, quoniam præcedens ſyllogiſmus primæ figuræ diſpoſitionem habebat, qđ de deductione ad impoſſibile nullo pacto ꝓferre poſſumus. Hæc enim non procedit ſuppoſito alio ſyllogiſmo, quemadmodum conuerſio: ueluti iam à principio diſtinximus. & hoc eſt, quod uoluit Philoponus, quum dixit, conuerſionem ſyllogiſmi in plus ſe habere, quàm deductionem ad impoſſibile.

Solutio

Vniuerſale autem prędicatiuum, in media quidem & tertia monſtratur, in prima vero non monſtratur: ſupponatur námq; a/non omni b/aut nulli ineſſe, & accipiatur alia propoſitio vtrinlibet, ſiue c/ineſſe omni a/ſiue b/omni d/ſic enim eſſe poſſet prima figura: ſi igitur ſuppoſitum eſt a/ineſſe nõ omni b/non fit ſyllogiſmus vtrinlibet accepta propoſitiõe/ ſi autem nulli, quando b/d/aſſumpta fuerit, ſyllogiſmus quidem erit falſi. ſed propoſitum non monſtratur: ſi enim a/nulli b, b/vero omni d/a/nulli d/ hoc vero impoſſibile: falſum itaq; a/ineſſe nulli b. ſed non, ſi nulli falſum, omni verum. Quod ſi c/a/accepta fuerit, non fit ſyllogiſmus: neq; qñ ſuppoſitum ſit a/ineſſe non omni b/quare manifeſtum, ꝙ omni ineſſe non monſtratur in prima figura per impoſſibile: alicui vero, & nulli, & non omni monſtratur: ſupponatur enim a/nulli b/ineſſe/b/autem acceptum ſit omni aut alicui c. igitur neceſſe eſt a/nulli, aut non oĩ c/ineſſe, ſed hoc impoſſe: ſit enim verũ & manifeſtũ, ꝙ a/ineſt omni c: quare ſi hoc falſum, neceſſe eſt a/alicui b/ineſſe. Quod ſi ad a/ſumpta fuerit altera propoſitio, non erit ſyllogiſmus, neq; qñ contrarium concluſioni ſuppoſitum fuerit, vt alicui non ineſſe: planum igitur ꝙ oppoſitum ſupponendum.

In oĩbus figuris ꝑter primá oſtẽdit vl'is affirmatiua ꝑ deductiões ad impoſſibile.

ἀντιπεπονθὸς θεώρημα, inquit Alexander, tradit oſtenſiuis ratiocinijs: in rectis nãq; & oſtenſiuis ſyllogiſmis uniuerſalis affirmatiua in prima tantum concludebatur figura: in his uero, qui ad impoſſibile deducunt, in omnibus figuris concluditur uniuerſalis affirmatiua propoſitio, pręterquàm in prima figura, & hoc eſt, quod impræſentia monſtrare conatur Ariſtoteles: dico enim, inquit, ꝙ per impoſſibile oſtendi nullo modo poterit uniuerſalis affirmatiua in prima figura, puta, Omne b/eſſe a/nam ſiue contradictorium ſupponatur, Non omne b/a/ſiue contrariũ, Nullum b/a/& alia propoſitio utrinlibet accipiatur, hoc eſt, aut à parte ſuperiore, ut fiat maior: aut ab inferiore, ut fiat minor: uel nõ erit ſyllogiſmus, uel erit quidem, non tamen propoſitum concludet: puta in exẽplo, ſupponatur cõtradictorium propoſiti in quæſtionem propoſiti, Non omne b/a/deinde accipiatur altera propoſitio ad a/& fiat maior: planum, ꝙ nullo modo utilis erigetur complicatio: efficietur nãq; ſyllogiſmus in prima figura ex maiore ulr affirmatiua, cũ minore negatiua in parte, hunc in modum, Oẽ a/c/Non oẽ b/a/uerum cõplicatio hæc in priori uolumine mõſtrata fuit inutilis: ꝙ ſi altrinſecus, & ad minorem extremitatẽ propoſitionẽ acceperimus, coniugationem itidẽ conſtituemus inutilẽ, ex maiore negatiua ĩ parte, cum minore ulr affirmatiua: ut in exẽplo, Non oẽ b/a/Oẽ d/b/nihil enim ita diſpoſitis terminis ſyllogiſtice colligitur, ut liquido intueri licet: ſi itaq; contradictorium ſuppoſuerimus, nullo pacto ſyllm cõplicabimus: ſin aũt contrarium accipiamus, puta, Nullũ b/a/& ad minorem extremitatem alterá propoſitionẽ aſſumamus, puta, b/d/ſyllogiſtice quidẽ falſum concludemus, non tñ ob id propoſitũ monſtrabimus: ut in exẽplo, Nullũ b/a/oẽ d/b/nullũ d/a/ hoc aũt ſupponat eſſe impoſſibile ac falſum: ſi itaq; hoc falſum, falſum & illud ex quo ſequitur: ſed ſequitur ex cõtrario ſuppoſito, Nullũ b/a/falſum itaq; eſt hoc: cæterum nõ ſi hoc falſum, propterea dicendum eſt ſuũ contrariũ uerũ eſſe, Oẽ b/a/nil enim prohibet bina cõtraria ſimul eſſe falſa Quòd ſi c/a/hoc eſt, ad maius extremũ accepta fuerit ꝓpoſitio, Oẽ a/c/non fit ſylls: quẽadmodũ neq; qñ contradictorium ſupponebatur, Non oẽ b/eſſe a/ut in exẽplo, Oẽ a/c/nullum b/a/ſic enim minor ꝓdibit negatiua in prima figura. Ex his itaq; planũ, nullo pacto poſſe ulr affirmatiuá cõcludi in prima. ☞ Sed ambigeret fortaſſe aliqs, cur hoc ita ſit: quũ enim prima figura longe perfectior exiſtat, & ſecũda & tertia, conſentaneũ uidetur, ſi ule in ſecunda ac tertia cõcluditur per impoſſibile, ꝙ & in prima colligi poſſit. Pręterea oẽs ſylli ſecundæ ac tertiæ ut perficiantur, ad primam reducuntur figuram: ſi igitur & hi reducẽtur, planũ ꝙ in prima per impoſſibile cõcludi poterit ulr affirmatiua ☞ Ad hæc & conſimilia dicimus, non eundem ſeruari ordinem perfectionis, atq; imperfectiõis in rectis ratiocinationibus, & in deducentibus ad impoſſibile, immo quod amplius, ex oppoſito penitus, ordinẽ diſtribui: nãq; qui recti ſylli perfectiores ſunt, ii deducentes ad impoſſibile, imperfectiores efficiuntur: nãq; deducentes ad incõmodum, ex oppoſito ratiocinantur: perfecti uero oppoſitũ, imperfectius ſemper exiſtit: quemadmodum negatiua in parte, q̃ ulr affirmatiuę opponitur, imperfectiſſima eſt oĩum propoſitionũ.) Alicui uero & nulli) non monſtratur, inquit, per ĩpoſſibile ulr affirmatiua: ſed negatiuæ ambæ, & affirmatiua in parte monſtrari utiq; poſſunt in prima figura. (Supponatur enim a/nulli b/) exponit quomodo in prima figura per impoſſibile monſtretur affirmatiua ĩ parte, puta, Aliquod b/a/ſi enim inquit, hæc non eſt uera, ſupponatur ſua cõtradictoria, Nullum b/a/cui addatur altera propoſitio manifeſte uera, quæ accipiatur ad/b/puta, Aliquod c/b/deinde ex his concludatur ſm quartum indemonſtrabilem, Aliquod c/non eſt a/quod fieri nequit: ſupponatur enim hoc manifeſte falſum eſſe ac impoſſibile,

Dubiũ q̃re ĩ prima nõ colligatur vl'e affirmatiuũ ꝑ ddu ctionẽ ad ĩpoſſibile vt in aliis.

Solutio, ꝙ non idẽ ſeruat mõ pfectionis & ĩ perfectiõis in oĩbus figuris, imo oppoſitus.

Nota ꝙ Ariſto. ĩ tex. ſumit Oẽ uel Aliqđ c/eſſe b/& poſtea concludit uniuerſalẽ uel particularẽ negatiuam: ſed qm̃ de ꝯtrario nõ ita ſequit ꝓpoſitũ ĩ oĩ materia, ut

de ꝯdicto-rio, qm̃ nõ neceſſe ẽ, ſi unũ ꝯtrarium ẽ falſuz aliud eẽ uerũ. Idcirco fecit ſolum mõſtrationẽ de ꝯtradictorio iſte author in expõne.

propterea q; huius contradictorium, Omne c/a/& neceſſarium eſt,& manifeſte uerum: ſi itaq; falſum eſt, Aliquod c/non eſſe a/falſum erit,& illud, ex quo deducitur, puta, Nullum b/a/quare ſuum contradictorium uerum erit, Aliquod b/a/quod fuerat in monſtrationem propoſitum.(Quòd ſi ad a/)hoc eſt, ſi ad maius extremum propoſitionem aſſumpſerimus, ſiue contrarium, ſiue contradictorium ſupponamus concluſionis & quæſiti, non conſtruemus utilem cõplicationem: quoniam in prima figura minore exiſtẽte negatiua, non efficitur ſyllogiſmus: ut in exemplo. Omne a/c/nullum b/a/uel Aliquod c/non eſt a/ex huiuſcemodi terminorum ac propoſitiõum diſpoſitione nil ſequitur ui ſyllogiſtica: ubi notes, quòd latius ſubcontrarium uocauit, hoc etiã in loco nomine contrarii, quemadmodum ſupra quoq; plærũq; fecerat. (Planum igitur)manifeſtum, inquit, ſi uolumus ad impoſſibile ducere, q; non contrarium: ſed oppoſitũ ac contradictorium ſupponendum:& addas tu, Et altera propoſitio non ad maiorem, ſed ad minorem extremitatem accipienda.

Rurſus ſupponatur a/alicui b/ineſſe, acceptuz autem ſit c/omnia, neceſſe itaq; c/alicui b/ineſſe: hoc aũt ſit impoſſibile: quare falſum, quod ſuppoſitum eſt: ſi vero ſic, veruz nulli ineſſe. Conſimiliter autem, & ſi priuatiuum ſumptum fuerit c/a/Sed ſi propoſitio, quę eſt ad b/accepta fuerit, nõ erit ſyllus: ſin autem contrarium ſuppoſitũ fuerit, ſyllogiſmus quidem erit & impoſſibile: ſed non monſtratur ſuppoſituz: ſupponatur enim a/omni b/& c/accipiatur omni a, igitur neceſſe eſt c/omni b/ineſſe: hoc autem impoſſibile: quare falſum a/ineſſe omni b. verum nondum vtique neceſſariuz, ſi non omni, nulli ineſſe. Conſimiliter autez & ſi ad b/accepta fuerit altera propoſitio, ſyllogiſmus quidem erit & impoſſibile, ſed non tollitur ſuppoſitio: quare oppoſitum ſupponendum.

Hoc eſt, Si intentio fuerit monſtrare uniuerſaliter negatiuam ĩ prima figura per impoſſibile, puta, Nullum b/a/ſupponamus ſuum contradictorium, Aliqđ b/a/deinde accipiamus alteram propoſitiõem ad maiorem extremitatem, Omne a/c/ex his, ut planum eſt, cõcludemus, Aliquod b/c/quod ſupponatur eſſe impoſſibile & falſum: quare & id ex quo ſeqtur, falſum erit, puta, Aliquod b/a/& ſi hoc falſum, ſuum contradictorium uerum, Nullũ b/a/quod fuerat monſtrandum. Eodem pacto & ſi c/a/hoc eſt, maior propoſitio accipiatur non affirmatiua, ut ſupra fecimus, ſed negatiua, hunc in modum, Nullum a/c/aliquod b/a/ aliqđ b/non ẽ c/ſit enim hoc falſum & impoſſibile, ac deducatur contradictorium, ut prius.(Sed ſi propoſitio) hoc eſt, ſi acceperimus alteram propoſitionem, nõ ad. a/ut ſit maior, ſed ad b/ut fiat minor, nõ erit pacto aliquo ſyllogiſmus: quoniam complicatio fiet ex maiore in parte: quod alteram primæ figuræ legem abrogat.(Sin autem contrarium)Si uero, inquit, non contradictorium, ſed contrariũ quæſiti ſuppoſuerimus, ſyllogiſmum quidem ac utilem complicationem cõſtruemus, non tamen propoſitum concludemus: ut in exẽplo, Supponatur omne b/a/quod eſt contrariũ uniuerſalis negatiuę: deinde huic addatur altera propoſitio, ad maiorem extremitatem accepta. Omne a/c/Cõcluditur igitur, Omne b/c. quod ſupponatur falſum eſſe ac impoſſibile. falſum itaq; & id, ex quo deducitur, Omne b/a/ſed non, ſi hoc falſum, propterea uerum eſt, Nullum b/eſſe/a/poſſunt enim utraq; cõtraria ſimul falſa exiſtere:(Cõſimiliter autem & ſi ad b/)Si, inquit, contrarium ſuppoſuerimus, & alteram propoſitionem, non ad a/ut ſupra, ſed ad b/acceperimus, ſyllogiſmum conſimiliter conſtruemus, & impoſſibile cõcludemus, Omne b/a/omne d/b/ omne d/a/quod ex ſuppoſitione ſit impoſſibile: quare & illud ex quo deducitur, Omne b/a/ſed non ſi hoc falſum, propterea uerum erit ſuum contrarium, Nullum b/a/poſſunt enim utraq; ſimul falſa eſſe:& hoc ẽ, quod uoluit, dum inquit(ſed non tollitur ſuppoſitio)ac ſi diceret, Sed non ſublata ſuppoſitione, propterea concluditur propoſitum, quoniam non ſi unum contrariorum eſt falſum, ob id reliquum eſt uerum: ẽ itaq; ſemper oppoſitum ac contradictoriũ ſupponẽdũ.

Vt autem monſtremus a/ineſſe non omni b/ſupponendus omni ineſſe: ſi enim a/omni b/& c/omni a/c/omni b/quare ſi hoc impoſſibile, falſum quod ſuppoſitum eſt. Conſimiliter autem & ſi ad b/accepta ſuit altera propoſitio, & ſi priuatiuum erat c/a/conſimiliter: ſic enim ſit ſyllogiſmus. Si vero ad b/ſit priuatiuũ, nihil monſtratur. Quod ſi non omni, ſed alicui ineſſe ſuppoſitum fuerit, non monſtratur, quoniam non omni, ſed quoniam nulli: ſi eniz a/alicui b/c/vero omni a/c/alicui b/inerit: ſi igitur hoc impoſſibile, falſum eſt a/alicui b/ineſſe, quare verum nulli: hoc autem monſtrato, tollitur ipſum verum: a/enim alicui qdẽ b/ inerat, alicui aũt non inerat. Amplius, non accidit impoſſibile iuxta hypotheſin: eſſet enim vtiq; falſa, ſiquidẽ ex veris non eſt falſum ratiocinari. nunc autem eſt vera: ineſt nãq; a/alicui b: quare non ſupponendum alicui ineſſe, ſed omni. Conſimiliter vero, & ſi monſtraremus a/alicui b/ non inexiſtens: ſi enim idem alicui non ineſſe, & non omni ineſſe, eadem vtroruq; demonſtratio.

Enarrat qũo negatiua in parte poſſit oſtendi p impoſſibile, inquiens, ſupponẽdum eſſe contradictoriũ & accipiendam alteram ꝓpõnem ad maiorem extremitatem: puta in exemplo, Si nõ eſt uerũ, Aliquod b/non eſt a/ſupponatur ſuum contradictorium, Oẽ b/eſt a/deinde addatur ad maiorem accepta propoſitio, Oẽ a/c/& cõcludatur in prima figura, Oẽ b/c/ ſed hoc falſum, ergo & oẽ b/eſſe a/ex quo ſequebatur & igitur quæſitum uerum, Aliquod b/non eſſe a.(Conſimiliter autem & ſi ad b/)hoc idem fiet,& ſi altera propoſitio nõ ad maiorem, ſed ad minorem accipiatur extremitatem, hunc in modum, Oẽ b/a/Omne d/ b/oẽ d/a/ ſi enim hoc impoſſibile, ſalſum erit, Oẽ b/eſſe a/ & ex conſequẽti uerũ, Aliquod b/non eſſe a/(Et ſi priuatiuum hoc eſt, ſi c/a/& maior ꝓpõ accepta fuerit negatiua, itidem ꝓpoſitũ concludere ualebimus, ut in exẽplo, Nullũ a/c/oẽ b/a/nullũ b/c/ quod ſi ẽ impoſſibile,

falſum

falſum erit & ſuppoſitum ipſum, Omne b eſſe a, quare uerum contradictorium, Aliquod b non eſſe a, ſi uero negatiua propoſitio non ad a ponatur, ſed ad b, hoc eſt, non ad maius, ſed ad minus extremum nihil penitus concludetur: in prima nanque figura minor negatiua in coniugatione utili eſſe non poterat. (Quòd ſi in omni) uerum, inquit, ſi i mõſtratione problematis huius non contradictorium, ſed ſub coutrarium ſuppoſuerimus, puta, Aliquod b eſſe a, non monſtrabimus Non omni, hoc eſt, negatiuam i parte, ſed Nulli & uſem negatiuam: quemadmodum ſupra expoſuimus, & nunc etiam declaratur in exemplo, Omne a c, aliquod b a, aliquod b c, ſi hoc eſt impoſſibile, falſum & quod ſuppoſitum fuit, Aliquod b eſſe a, quare ſuum contradictorium uerum, Nullum b eſſe a, quod ſi uerum eſt, uerum & Aliquod b nõ eſſe a, nõ tñ propterea dicendum eſt, ſuppoſito ſubcontrario hoc accidere, ſed per accidens quodãmodo: qm̃ enim poſito ſubcontrario quęſiti, ſequitur ulr negatiuam eſſe ueram, per deductiõem ad incõmodum: ex hoc etiam deriuare poterimus negatiuam in parte ueritatem obtinere, & ita poſito ſubcontrario per accidens, concludimus negatiuam in parte poſitione ueram eſſe. Cæterum, inquit Philoſophus, non debemus pp hoc dicere, q deductio fieri poſſit ex poſitione ſubcõtrarii, ſi. n. hoc ita eſſet, nõ ſolũ poſitione particularis, ſed & natura particularis ſequeret, ſed hoc nõ fit: dũ enim uera eſt, Nullum b eſſe a non poteſt particularis ſm naturam uera eſſe, puta, Aliquod b non eſſe a, ſi enim hæc ſuopte ingenio uera eſt, uera etiam erit ſua ſubcõtraria, Aliquod b eſſe a, quare ſi per impoſſibile ex ſuppoſitione ſubcontrarii concludimus ulr negatiuam ueram eſſe: accidit ueram aliquam propoſitionem tolli ac deſtrui, puta iſtam, Aliquod b eſt a, quæ ſimul cum negatiua in parte uerificabatur: poſitum nanque fuerat, hanc, Aliquod b non eſt a particularẽ eſſe ſm naturam. (Amplius non accidit Præterea, inquit, non accidit impoſſibile hoc propter hypotheſin, ac ſuppoſitionẽ, quæ erat, Aliquod b eſt a, ſi enim ita foret, non eſſet uera, ſed falſa, quod tamen aliter ſe habet: diximus enim hanc eſſe ſm naturam particularem, Aliquod b non eſt a, quod ſi ita eſt, uera erit & ſubcontraria, Aliquod b eſt a, quæ erat hypotheſis accepta: igitur hypotheſis erit uera, ergo totum antecedens uerum, igitur & concluſio: qm̃, ut ſupra diſputauimus, ex ueris propoſitionibus non poteſt falſa concluſio ſequi: quas ob res, quum ſuppoſitio iſta uera ſit, non poterit eſſe cauſa falſi, & impoſſibilis concluſi: & ex conſequenti particularis negatiuæ: quare non ſupponendum ſubcontrarium, Aliquod b eſt a, ſed contradictorium, Omne b eſt a. Conſimiliter uero & ſi monſtraremus) Idem, inquit, fiet, ſi monſtrandum accipiamus per impoſſibile a alicui b non ineſſe: quoniam enim idem eſt non omni, & alicui nõ ineſſe, eadem nimirum & utrorũque monſtratio efficietur. ¶ Sed quæreret non ab re quiſpiam, an quemadmodum negatiuam in parte per accidens mõſtrabamus, non poſſumus itidem & affirmatiuam particularem oſtendere? ¶ Reſpondeo, fieri hoc minime poſſe: nãque, ut ſupra diſcuſſimus, uniuerſaliter affirmatiua non poteſt per impoſſibile in prima concludi figura: & propterea nec affirmatiua in parte per accidens: ueluti conſideranti manifeſtum.

Quæſitũ

Solutio

Planum itaque, q non contrarium, ſed oppoſitum ſupponendum: nanque ſic neceſſarium erit, & dignitas probabilis: ſi enim de omni dictio aut negatio, quum monſtratus fuerit, q non negatio, neceſſe eſt affirmationem verificari. Rurſus ſi non ponit affirmationem verificari, probabile eſt exiſtimare negationem. Contrarium autẽ neutro modo conuenit exiſtimare: neque enim neceſſariũ, ſi nulli falſum, oĩ verum eſſe: neque probabile, vt ſi alterum falſum, q alterus verum. Planum igitur, q in prima figura quidem problemata omnia monſtrantur per impoſſibile: vniuerſale autem affirmatiuum non monſtratur.

Corollarium ex dictis q nõ ↄtrariũ ſed contradictorium ſupponendum.

Ex dictis poriſma, tanquàm concluſionem infert, inquiens, ex ſuperioribus clarum eſſe, quòd in deductione ad incommodum, non contrarium uel ſubcontrarium, ſed oppoſitum ac contradictorium ſupponendum eſt: & ſubdit, rationem huius reddens, (Nãque ſic neceſſarium erit, & dignitas probabilis) hoc eſt, Nanque ita ex neceſſitate concludetur propoſitũ quæſitum, & dignitas, qua uti conſueuimus in deductionibus, immo quod amplius, in ſciẽtiis omnibus probabilis erit: eſt autem dignitas iſta, De omni affirmationem aut negationem, ueram eſſe: ſi itaque iſte neget affirmationem ueram eſſe, probabile eſt ac cõſentaneum, exiſtimare negationem uere proferri: ſin autem negatio falſa, uera nimirum erit affirmatio: ſed de contrariis non poſſumus eadem dicere: neque enim ſi unum contrarium falſum, propterea reliquum uerum eſt, neque hoc etiam probabile. Cæterum quo poſſimus, quæ in contextu dicuntur, recte intelligere, exponendum à nobis eſt, quid probabile, quid dignitas ſignificent: ut horum deſcriptionibus enarratis, facilior contextus appareat. ¶ Eſt igitur dignitas, ſiue ꝓloquium, ſeu profatum, propoſitio immediata, quã neceſſe eſt quemcũque habere, & credere, qui artem ac ſcientiam aliquam uelit addiſcere: ſic enim inquit in Poſterioribus Ariſtoteles, & ita Peripatetici omnes dignitatem accepere, quam nonnulli etiam κοινὴν ἔννοιαν, hoc eſt, communem conceptum appellauere: hanc item Græci ἀξίωμα uocant, παρὰ τὸ ἀξιοῦσθαι, & ab omnibus approbari. ¶ Stoici tamen ſecus accipiebant axioma & dignitatem, axioma nanque, ut ipſorum uerbis utar, nuncupabant τὸ ἀποφαντὸν, ἢ καταφαντὸν ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ, quod negabile aut affirmabile, quantum in ſeipſo eſt: hoc eſt, axioma nil aliud eſt, quàm quod Peripatetici enunciationem uocant. Impræſentia uero per dignitatem atque axioma debemus intelligere propoſitionem immediatam ſecũdum deſcriptionem, quam ex ſententia Philoſophi ſupra deſignauimus: ſic enim & hæc dignitas nun

Quid dignitas.

Opi. Stoicorum de dignitate.

cupatur, De quolibet negatio aut affirmatio uera. & hæc ꝗ dignitate. ¶ Probabile uero eſt, referente in Topicis Ariſtotele, qđ uidetur omnibus, aut pluribus, aut ſapiẽtibus: & his aut omnibus, aut pluribus aut maxime notis: uel ut nonnulli ferunt, Probabile eſt, quod neq; uerum, neq; falſum penitus eſt: ut Deum poſſe omnia: Deum nanq; eſſe, uerum eſt: poſſe autem omnia, falſum: quare propoſitio dicens, Deum poſſe omnia, nec uera, nec falſa penitus eſt. ¶ Sed ambigeret non iniuria aliquis, quomodo propoſitio ſupra allata ſm hunc ſenſum probabilis eſſe poſſit, illa enim nõ dubiam ſed cõſtãtiſſimã ueritatem obtinet: quare ſm deſcriptionem iſtam, probabilis nullo modo dici poterit. ¶ Reſpondemus, quemadmodum in primo de Differentiis Topicis inquit Diuus Seuerinus, Probabile duplex eſſe, neceſſarium, ac non neceſſarium: propoſitio probabilis ac neceſſaria dicitur, quę præter ꝙ & uera eſt & neceſſaria, uidetur etiam omnibus, aut pluribus, aut ſapiẽtibus, ut Omne totum eſſe maius ſua parte, & De quolibet affirmationem aut negationem dici: probabile uero nõ neceſſarium. i. quod dubitatæ ueritatis exiſtit, ut Omnem matrem filios diligere: licet enim ita cunctis ferè uideatur, non tamen ob id neceſſarium hoc eſſe dicemus: quoniã compertum eſt, matres aliquas proprios filios odio inſecutas illi itaq; dum probabile finiebant, preſſius accipiebãt probabile, ut uidelicet contra neceſſarium diſtinguitur. Ariſtoteles uero & latius deſcripſit, & communius: hoc etiam in loco accepit, ut uidelicet tam neceſſario q̃ non neceſſario accommodatur. ¶ Sed adhuc dubitarẽt alii, cur ita hoc ĩ loco dixerit Philoſophus (Et dignitas erit probabilis) quaſi enim uidetur ambigere an ſit probabilis nec ne. ¶ Dicimus hoc ideo factum fuiſſe, ut ſciremus monſtrandi modum iſtum maxime apud Dialecticos, qui probabilibus utũtur propoſitionibus, in uſu eſſe: ac ſi diceret, Si contradictorium ſuppoſuerimus, & de neceſſitate concludemus: & dignitas dicens, de quolibet affirmatio aut negatio, erit probabilis, & apud omnes accepta: ſic enim accidet dignitatem illam in multo eſſe uſu, & in multorum mentibus ſtabiliri. (Planum igitur, quòd in prima figura) manifeſtum, inquit, ex ſupra dictis, problemata & quæſita omnia poſſe per deductionem in prima monſtrari figura, præter uniuerſale affirmatiuum: hoc enim in prima figura monſtrari nequit, in ſecunda uero ac tertia oſtendetur: quod quomodo fiat, enarremus, ſecundam figuram iamiam explicantes: ſed prius exponamus utilium coniugationum numerum, quæ hac in figura per impoſſibile concluduntur. ¶ Sunt itaque, referente Diuo Alberto, utiles complicationes in prima figura, ad impoſſibile ducentes, octo: binæ, ad affirmatiuam in parte commonſtrandam, & totidem ad uniuerſaliter negatiuam: ac demum, quatuor ad negatiuam in parte oſtendendam &c.

Quid ſit ꝓbabile.

Dubium

Solutio. Probabile duplex, neceſſariũ & nõ neceſſarium.

Dubium aliud

Solutio.

Quot ſint vtiles cõiugationes, q̃ in prima figura ꝯcluduntur p impoſſibile.

Figura ſecunda.

IN media vero atq; vltima, ꝛ hoc monſtratur: ponatur enim a/no oi b/ineſſe, acceptum autẽ ſit a/omni c/ineſſe: igitur ſi non omni b/c/ vero omni c/non omni b/ſed hoc ipoſſibile: ſit enim manifeſtum, ꝙ c/ineſt oi b/quare falſuꝫ, qđ ſupponitur, verum itaq; omni ineſſe. Si autẽ contrariũ ſuppoſituꝫ fuerit ſyllus quidem erit, ꝛ impoſſibile, non tñ monſtratur propoſitum: ſi enim a/nulli b/ipſi vero c/omni/c nulli b/ ſed hoc impoſſibile: quare falſum nulli ineſſe: cęterum non ſi hoc falſum, omni verum: qñ aut a/ineſt alicui b/ ſupponatur a/nulli b/ineſſe c/autem omni inſit: neceſſe igitur c/nulli b/quare ſi hoc impoſſibile, neceſſe eſt a/alicui b/ ineſſe, ꝙ ſi fuerit ſuppoſitum alicui non ineſſe, eadem erunt, quę ꝛ in prima figura.

Planum ex his, quæ ſupra relata ſunt, non poſſe uniuerſaliter affirmatiuam per impoſſibile monſtrari in prima figura, quum inquit Philoſophus, ita ſit, nil tamen prohibet in ſecunda ac tertia uniuerſalem affirmatiuam deductione monſtrari: ut in ſecunda, ſit puta oſtendendum, Omne b/a/per impoſſibile, faciemus hunc in modum, Si non eſt uerum, quod ꝓpoſuimus, ſupponatur contradictorium, Non omne b/a/ cui addatur extrinſecus uniuerſalis affirmatiua manifeſte uera, Omne c/a/& ita fiat complicatio, Omne c/a/non omne b/a/negatiuam in parte concludens in quarto ſecundæ, Non omne b/c/que, quum ex ſuppoſito ſit impoſſibilis, ac manifeſte falſa, arguet & id, quod ſuppoſitum fuerat, manifeſte falſum eſſe, Non omne b/eſſe a/quare ſi hoc falſum, uerum erit ſuum contradictorium, Omne b/eſſe a/ quod monſtrandũ fuerat. Scias tamen, inquit Philoponus, ꝙ nec immediate, nec primo oſtenditur uniuerſaliter affirmatiua aut in ſecunda, aut in tertia figura: ſed aliarum ſublatione propoſitionum, & quodammodo per accidẽs: ſublato enim ac perempto poſito, introducitur quæſitum. (Si autem contrarium, Si inquit, non ſuppoſuerimus contradictorium, ueluti ſupra, ſed contrarium, nempe ad incõmodum atq; impoſſibile ratio deducetur: non tamen propterea quæſitum mõſtrabitur: quoniam non ſi unum contrarium falſum ſit, propterea ex neceſſitate alterum ueritatem obtinet: nil enim uetat utraq; ſimul falſa eſſe, ueluti etiam ſupra diximus: ratio autem, qua per cõtrarium fiat ad impoſſibile deductio, fit in altero ſecũdæ figuræ modo, puta in exemplo, Omne c/a/ nullum b/a/ nullum b/c/hoc enim ſit & falſum, & impoſſibile: non tamen ob hoc ſequetur uerum eſſe contrarium poſiti, Omne b/eſſe a/ Quãdo autem a/alicui b/) Si uero, inquit, affirmatiuam in parte uoluerimus deductione monſtrare in ſecunda figura, puta, Aliquod b/eſſe a/ſupponemus contradictorium, Nullum b/eſſe a/cui altrinſecus addita uniuerſaliter affirmatiua, concludemus in altero ſecũdæ modo, Nullum b/eſſe c/uel in primo eiuſdem, Nullum c/eſſe b/uel in tertio eiuſdem, Aliquod c/non eſſe b, quæ quoniam & falſa ſunt & im-

poſſibile

poſſibilia,arguunt ſuppoſitũ etiam falſum eſſe,Nul/lum b/eſſe a/ꝙ ſi hoc falſum,uerum erit ſuum cõtra/dictorium,Aliquod b/eſſe a/quod fuerat monſtran/dum.(Quòd ſi fuerit ſuppoſitum alicui non ineſſe.) hoc eſt,Si nõ contradictorium,ut ſupra fecimus, ſed ſubcontrarium ſuppoſuerimus,eadem accident,quę & in prima figura.i.aut non concludetur propoſitú, aut non fiet ſyllogiſmus:ſi enim altrinſecus uniuerſa lem addiderimus propoſitiõem, impoſſibile quidem deducemus,non tamen propoſitum monſtrabimus: ſi uero particularem,nullo pacto ex ambabus in par/te utilem conſtruemus complicationem.

Rurſus ſubiiciatur a/alicui b/ineſſe,ipſi vero c/nulli inſit neceſſe itaq; c/alicui b non ineſſe:: ſed omni inerat:quare fal ſum,quod eſt ſuppoſitum,a/igitur nulli b/inerit.Quoniam autẽ a/non omni b/ſupponatur omni ineſſe, ipſi vero c/ nul li:neceſſe igitur c/nulli b/ineſſe,hoc autẽ impoſſibile: quare verum,non omni ineſſe.Planum igitur, ꝙ omnes ſyllogiſ-mi fiunt per mediam figuram.

Si uoluerimus,inquit,monſtrare uľr negatiuam, puta,Nullum b/eſſe a/ſubiiciamus ſuum cõtradicto/riũ,Aliquod b/eſſe a / deinde altrinſecus addatur uľr negatiua,Nullum c/a/& ex his,Nullum c/ a/ aliquod b/a/concludatur in tertiæ ſecundæ,Aliquod b/non eſ ſe a/ꝙ ſi falſum ẽ,& impoſſibile falſum erit, & ſuppo/ ſitũ,Aliquod b/a/ quare ſuum cõtradictorium uerũ, Nullum b/a/quod monſtrandum fuerat. (Quando aũt a/non oĩ b/)Hoc eſt,Si animus extiterit per ĩpoſſi bile monſtrare negatiuam in parte, ſupponemus itẽ/ dem contradictorium , Oẽ b/a/cui addemus aliunde uľr negatiuam,uel negatiuam ẽt in parte , Nullum c/ a/aut Aliquod c/non eſt a/& ex his,uel in primo,uel ĩ altero,uel in quarto ſecundæ modo , concludemus, Nullũ b/c/aut Nullũ c/b/aut Aliquod c/nõ eſt b/ quæ quum falſa ſint,ac impoſſibilia,arguitur & ſuppoſiti cõtradictoriũ impoſſibile eſſe , Oẽ b/a/quare uerum, Aliquod b/non eſt a/quæſitũ uidelicet monſtrandũ.

Dubium. ℣ Sed quærunt nõnulli,cur eſt,ꝙ Ariſtoteles in mon ſtratione negatiuorum ꝓblematũ,non ita ſuppoſuit contrariũ,ut quod ex ipſo ſequeretur,ſciremus:quẽ/admodũ in ſuperioribus fecerat cõplicatiõibus.

Solutio q̃rundam. ℣ Re ſpondent iidem hoc ideo factũ fuiſſe,qm̃ idẽ oſtenſio nis modus fuerat in utriſq;:utrobiq; nãq; ſi cõtrariũ ſupponamus:falſum quidem fortaſſe ſequetur, ac ĩ/poſſibile,non tñ monſtrabitur quęſitum.

Alia ſolo. ℣ Vel aliter & melius,dicimus hoc ideo feciſſe Philoſophum qm̃ longiore ſermone opus fuiſſet ad hoc declarandum, ſi enim accurate intueri uelimus: uidebimus ſuppo/ ſito ẽt ſubcontrario,in monſtratione particularis ne/gatiuæ per accidens quodammodo propoſitũ mon/ſtrari:& qm̃ hæc fuere diligẽter pertractata in prima figura,& longiuſcula rationum ſerie,ob id operæpre cium duxit impręſentia ab hoc ſuperſedere negocio, quum iſta iam ex iis, quæ in prima figura dicta ſunt, planiſſima facta ſint.

Dubium aliud ℣ Sed ambigeret non immerito quiſpiã,cur non etiam ita fecerit,dũ affirmatiuã mon ſtrabat in parte:ibi enim non ſolũ contradictorium, ſed ſubcontrariũ ẽt ſuppoſuit,quum tñ alioqui p ac cidens quodãmodo ſubcontrario ſuppoſito monſtre tur affirmatiua in parte:ſi enim ex ſuppoſitione hu/ius ꝓpoſitionis,Aliquod b/non eſt a/mõſtramus,Oẽ b/eſſe a/nimirũ ſi hæc uera ẽ,uera ẽt erit, Aliquod b/ eſſe a.

Solutio ℣ Dicimus Ariſtotelem hoc feciſſe,qm̃ hoc non fuerat declaratũ in prima figura:ibi enim non cõclu/debať uľr affirmatiua, & ꝓpea neq; affirmatiua quo/ q; in parte per accidens concludi poterat:& ꝓpea hoc quodãmodo intuens dixerat ſuperius(eadem erunt q̃ & in prima figura)quaſi inquiens,quod eędem ra/tiones,quas in prima figura conſtruxeramus demõ/ſtratione p accidens,poſſunt & hoc loco afferri.

Oĩa ꝓblemata in. 2. figura concludi pñt p ĩpoſſibile. (Pla/nũ igitur)Manifeſtũ eſt,ait,ex ſupra allatis , ꝙ ſylli ac problemata oĩa concludi poſſunt in hac ſecunda per impoſſibile:quod fieri ĩ prima nullo modo poterat.

Octo ſunt utiles ꝯiugationes p impoſſibile in ſecunda figura. Planum ẽt ꝙ octo in ſecunda fiunt ad impoſſibile cõ iugationes utiles:una,ad uľem affirmatiuam cõmon ſtrandam:tres,ad particularem affirmatiuam:una,ad uľr negatiuam:atq; item tres,ad negatiuam in parte: ſed iam his expoſitis,ad tertiam tranſeamus.

Figura tertia.

CIrca ſimiliter aũt, & per vltimam: ponatur enĩ a/alicui b/non ineſſe:ipſi vero c/omnia/igitur alicui c/non ineſſe:ſi igitur hoc impoſſibile, falſum Alicui non ineſſe:quare verum , Omni.Si vero ſuppoſitũ fuerit, Nulli ineſſe, ſyllus quidem erit & impoſſibile,non aũt monſtratur propoſitum nam ſi contrarium ſuppoſitum,fuerit,eadem erunt , quę & in prioribus:ſed ad Alicui ineſſe,accipienda eſt hęc ſuppoſi tio,Si enim a/nulli b/c/vero alicui b/a/non omni c / ſi igitur hoc falſum,verum a/alicui b/ineſſe.

Eodẽ inquit modo,quo p ſecundã figurã ꝓblema tũ genera monſtrabantur,oſtẽdũtur ẽt per tertiã,ſup poſito uidelicet cõcluſionis cõtradictorio,& altera al trinſecus accepta ꝓpõne:puta in mõſtratione uľis af firmatiuæ,Oẽ b/eſt a/ſupponať Aliqđ b/nõ eſſe a/ de/inde altrinſecus accipiať,Oẽ b/c/& ex his cõcludatur, Aliqđ c/nõ eſſe a/ꝙ ſi falſum ẽ ac impoſſibile , falſum & Aliquod b/nõ eſſe a/quare uerũ Oẽ b/eſſe a/qđ fue rat in monſtrationẽ ꝓpoſitũ:ſi uero nõ contradicto/riũ,ſed contrariũ ſuppoſuerimus,eadẽ accident,q̃ & ĩ prioribus figuris ac cõiugationibus,hoc eſt, falſum q dem & impoſſibile deduceť:nõ tñ oſtendetur ꝓpoſi tũ.(Sed ad alicui ineſſe Hoc eſt,Suppoſitio iſta Nul lũ b/a/nõ eſt apta ad mõſtrandã uľr affirmatiuã per ĩ/ poſſibile:ſed huius ſuppoſitiõe uti debemus ad oſtẽ/ dendã affirmatiuã in parte:puta,Si non eſt uerũ, Ali/ quod b/eſſe a/ſupponať,Nullũ b/eẽ a/ cui extrinſecus addentes,Aliquod b/c/ concludimus in ſexto tertiæ, Aliquod c/non eſſe a/quod ſi falſum, falſa erit & ſup/ poſitio,Nullum b/a/quare uerum,Aliquod b/ eſſe a/ quod fuerat monſtrandum:poſſumus ad hanc ean/

dem propoſitionem oſtendendam nõ particularem, ſed uniuerſalem propoſitionem extrinſecus aſciſcere, ut complicatio in ſecundo tertiꝫ modo extruatur hoc pacto, Nullum b/a/omni b/c/aliquod c/ non eſt a.

Quando autem a/ineſt nulli b/ſupponatur alicui ineſſe, accipiatur aũt & c/omni b/inexiſtens: igitur neceſſe eſt ipſuꝫ a/ineſſe alicui c/ſed nulli inerat: quare falſum a/ineſſe alicui b/ Si vero ſuppoſitum fuerit a/inexiſtens omni b/ non monſtratur propoſitum: ſed ad Non omni ineſſe, hęc accipiẽda eſt ſuppoſitio: ſi enim a/omni b/& c/alicui b, a /ineſt alicui c/ ſed hoc non erat: quare falſum omni ineſſe: ſi aũt ita, veruꝫ non omni: ꝙ ſi fuerit ſuppoſitum alicui ineſſe, eadem erunt quę & in prędictis. Manifeſtuꝫ igitur, ꝙ in omnibus ſyllogiſmis per impoſſibile oppoſitum ſupponendum: planuꝫ &, ꝙ in media figura monſtratur quodammodo affirmatiuum: & in vltima, vniuerſale.

Si uero inquit animus fuerit concludere, Nullum b/eſſe a/ ſupponemus ſuum contradictorium, Aliquod b/ a/ deinde extrinſecus accipientes, Omne b/c/ concludemus, Aliquod c/eſſe a/ quod quum falſum ſit ac impoſſibile, arguit ſuppoſiti etiam falſitatem, quod fuerat, Aliquod b/eſſe a/ & propterea contradictorium uerum erit, Nullum b/a/quod monſtrandum propoſueramus: poſſumus & aliter idem hoc quęſitum oſtendere, puta addemus extrinſecus, Omne b/c/ſed nõ in minoris, ſed in maioris locum ꝓpoſitionis, ita ut ſyllogiſmus ſit, Omne b/ c/ aliquod b/a/ aliquod a/ c/ uel item aliter addentes aliunde negatiuam uniuerſaliter, Nullum b/c/aliquod b/a/ aliquod a/non eſt c. Philoſophus uero non expoſuit hos deductionum modos, tum quia faciles erant, & unuſquiſque ſuopte ingenio poterat hos coniectare: tum uero, quoniam ſatis ſore duxit illum modum explicuiſſe, cui oſtenſiuus in prima compoſitus figura correſponderet. (Si uero ſuppoſitum fuerit a/ inexiſtens omni b/) ſi uero, inquit, non contradictorium uniuerſalis negatiuæ ſuppoſuerimus, ſed contrarium, puta, Omne b/ eſſe a/non monſtrabitur propoſitum, uerum ſuppoſitio hæc apta erit ad negatiuam in parte oſtendẽdam: puta, Omne b/a/aliquod b/c/ aliquod c/a/ ſi hoc falſum, falſa ẽ & ſuppoſitio, Omne b/a/ quare uerum, Non omne b/a/eſſe: quod erat propoſitũ. hæc Philoſophus: poſſumus autem & aliter deductionem facere, puta extrinſecus addentes, Omne b/ c/uel Aliquod b/c/nõ in minoris locum ꝓpoſitionis, ut in ſuperiori exemplo, ſed in maioris: poſſumus item in eiuſdem locum aſciſcere, Omne b/c/ uel, Aliquod b/non eſſe c/uel, Nullum b/eſſe c/& deinceps cõcludere, Aliquod c/a/ut ſupra: aut Aliquod a/c/ aut, Aliquod a/non eſſe c/quæ omnia & falſa & impoſſibilia: ſed ipſe unico exemplo contentus fuit iis de cauſis, quas paulo antea recenſuimus. (Quod ſi fuerit). Si uero inquit, non contradictorium, ſed ſubcontrarium ſuppoſuerimus, eadem accident, quæ & in prima, & in ſecunda figura dicta ſunt, hoc eſt, aut propoſitum non deduci, aut ſi concluditur, non immediate, ſed per accidens colligi: poteramus hæc & in deductione uniuerſaliter affirmatiuæ dicere: ſed abſurdũ penitus, eadem toties repetere, quum alioqui planà ſint ac facilia. Manifeſtum igitur.) Quaſi ad confirmationem eorum, quæ dicta ſunt, inquit de ſuperioribus planum eſſe in deductione ad incommodum ſemper contradictorium ſupponendum eſſe, & non aliquando contradictorium, & aliquando contrariũ, ut in conuerſione ſyllogiſmorum efficiebatur. ¶ Manifeſtum etiam, inquit, eſt quòd deductione ad impoſſibile quodammodo in ſecunda monſtratur affirmatiuum, & in tertia uniuerſale: quodammodo dixit, ut ſignificaret monſtrationem iſtam non eſſe rectam: ſed ſi uniuerſale & affirmatiuum concludebantur, per accidens & obliqui colligebantur, & aliorum ſublatione, uti ſupra etiam monſtrauimus: & hæc hunc in modum. ¶ Scitu uero dignum, quòd in hac figura duodecim fiunt complicationes utiles ad incõmodum deducentes, una, ad uniuerſaliter affirmatiuam commõſtrandam: binæ, ad affirmatiuam in parte: tres, ad uniuerſalem negatiuam: ac ſex demum, ad negatiuam in parte. ¶ Animaduertendum præterea, quòd ſi uolumus in prima figura facere impoſſibile, propoſitio extrinſecus accipienda, nonnunquàm ſupra ſubiectum quæſiti accipiatur, aliquando infra, & hoc quia medius terminus in una propoſitionũ ſubiicitur, & in altera prædicatur ſm primæ figuræ diſpoſitionem: in ſecũda uero ſemper ſub prædicato accipitur, & in tertia, ſub ſubiecto: ita etiam figurarum natura exigit: & de his hactenus: abhinc peractemus differentiam monſtrationis oſtenſiuæ, & ad incommodum deducentis.

In ꝺductione ad ipoſſibile ſemp ꝯtradictoriũ ſupponẽdum.

In deductione ad ipoſſibile in ſecũda oſtendit affirmatiuũ in tertia vlẽ problema.

In.3. figura xii. fiunt cõbinationes vtiles per ĩpoſſibile.

Not. diuerſimode accipiẽdã eſſe ꝓpõneꝫ extrinſec⁹ aſſumptã ſm diuerſitatẽ triũ figurarum.

Differentia inter oſtenſiuam monſtrationem, & deducentem ad impoſſibile.

Differt autem demonſtratio ad impoſſibile ab oſtenſiua, eo ꝙ ponit quod vult tollere, deducens ad confeſſum falſum: oſtenſiua vero incipit ex confeſſis poſitionibus. Accipiunt itaqꝫ ambę duas propoſitiões confeſſas: ſed illa quidem, ex quibus eſt ſyllogiſmus: hęc vero, vnam quidem harum, vnam auteꝫ contradictionem concluſionis: & illic quidem non neceſſe concluſionem notam eſſe, neqꝫ ꝑaccipere, ꝙ eſt aut non, hic vero neceſſe, ꝙ eſt: differt autem nihil, dictionem aut negationem eſſe concluſionem: ſed ſimiliter ſe habet de vtriſqꝫ.

Superius à principio tradita atque aſſignata fuit differentia inter conuerſionem ſyllogiſmi, ac deductionem ad impoſſibile: nunc autem expoſiturus eſt, quomodo differant, quoue conueniant oſtenſiua ratiocinatio, & ad incommodum deducens, inquiens duplicem harum differentiam eſſe, unam, ex parte propoſitionum: alteram, ex parte concluſionis. & ex parte quidem propoſitionum, quoniam deducens ad impoſſibile, unam tantum propoſitionem ue-

Duplex differentia inter demonſtrationẽ oſtenſiuã, & ad ipoſſibile ducentẽ.

ram

tã accipit:oſtenſiua uero,ambas ueras retinet,& conſeſſas.Præterea,licet conueniant ambæ, propterea ꝙ binas accipiunt conceſſas propoſitiones:differunt tamen,qm̃ oſtenſiua binas habet conceſſas ꝯfeſſasq́;, ex quibus ſyllogiſmus conſtruitur:deducẽs uero ad incommodum,non ambas accipit, quæ in ſyllogiſmo conſtituátur:ſed unam tantum, alteram uero habet contradictionem concluſionis, & falſam propoſitionem.Ex parte uero concluſionum differunt:quoniá in oſtenſiuo ratiocinio non oportet præconfiteri,cõcluſionem aut ueram,aut falſam eſſe: in deductione autem oportet præcõcedere,ꝙ eſt falſa,aut quòd ſuppoſitio uera ſit:ſed quo ad affirmatiuum aut negatiuum,nulla à ſeinuicem differentia diſſident:ſunt itaque in ſumma differentiæ tres, inter oſtenſiuam ratiocinationem,& ducentem ad impoſſibile: bine ex parte propoſitionum, & una ex parte concluſionis, commercia uero ac concordiæ duæ: una in propoſitionibus,altera in concluſione.⁋ Sed quæreret nõ iniuria quiſpiã,cur ita dixerit Philoſophus, deductiouem ponere alteram propoſitionum,oſtenſiuam uero ratiocinationem incipere ex cõfeſſis poſitionibus: & mox quaſi contrarium protulerit,inquiens ambas accipere propoſitiones confeſſas.⁋ Præterea quomodo uerum ex ambabus propoſitionibus in oſtenſiua fieri ſyllogiſmum,in deductione autem ex altera tantum:quum tamen alioqui ſuperius mõſtrauerimus ex falſis propoſitionibus poſſe ſyllogiſticam erigi cõplicationem ⁋ Reſpondemus, Ariſtotelem impræſentia non enumeraſſe differentias, quibus oſtenſiuum ratiocinium ſimpliciter differt à deductione ſimpliciter accepta, ſed eas protuliſſe, quibus demonſtratio oſtenſiua à demonſtratione deducente ad impoſſibile ſeiungitur:licet enim & illa ſimpliciter accepta differant à ſeinuicem,dilucidior tamen eorum differentia in demonſtrationibus apparet:quũ tamen & omne horum diſſidium ad demonſtrationes ſpectare uideatur:quod ita eſſe innuit in Poſterioribus Ariſtoteles,eaſdem ferme differentias repetens:quum tamẽ alioqui non de ſyllogiſmo ſimpliciter,ſed demonſtratiõe ſermonem haberet.⁋ Et propterea hoc idem ſupra innuens,dixerat,(Differt autem demonſtratio) & non dixit,monſtratio,ut in aliis plæriſq; conſueuerat:maximam nánque differentiam ſemper facit inter δεῖξιν καὶ ἀπόδειξιν hoc eſt, monſtrationem ac demonſtrationem,ut de contextu planum fieri poteſt: Hæc ſic exponimus ⁋ Illorum uero opinionem nunquàm approbauerim,qui aſſerunt ſermonem eẽ impræſentia de oſtenſiuo ſyllogiſmo:ac oſtenſiuum ſyllogiſmum eum tantum uocari, qui ambas habeat ꝓpoſitiones,& ueras,& notiores cõcluſione:hoc enim proculdubio falſum exiſtimo: plures enim ſunt & oſtenſiui & dialectici ſyllogiſmi,qui ambas habent ꝓpoſitiones falſas:probabiles tamen,ac in probabilitate notiores concluſione:quod ſatis eſt ad rationem oſtẽſiui ſyllogiſmi conſtruendam; ſed de his hactenus;

Dubiũ ĩ dictis Phi, q̃ uñt ſibiiuicẽ ꝯtraria.

Dubium aliud.

Solo ꝙ Ariſto.non potuit dr̃ias ĩter ſyllogiſmũ ſimpliciter oſtẽſiuũ & ducẽtẽ ad ipoſſibile, ſed demõſtrationem.

Demõſtratio ⁊ monſtratio differũt,ut δεῖξις ⁊ ἀπόδειξις.

Contra opinionẽ eorũ, q putẽt Ariſtotelẽ de ſyllogiſmo ſimpliciter locutũ fuiſſe.

iam enim monſtremus, quomodo quod oſtenſiue monſtratur,poſſit & ad incommodum atque impoſſibile deduci.

Quod omne per impoſſibile monſtratum, & oſtenſiue monſtrari poteſt, & econuerſo.

OMne vero,quod oſtenſiue concluditur, ⁊ per impoſſibile monſtrabitur: ⁊ quod per impoſſibile,oſtenſiue, per eoſdem terminos: quũ igitur ſyllogiſmus in prima efficiatur figura, verum erit in media aut vltima, priuatiuum quidem, in media: prædicatiuum autem, in vltima.Quum vero in media ſyllus, ꝙ verum in prima, ⁊ in omnibus problematibus: quũ autem in vltima ſyllus,quod verum in prima ⁊ media: affirmatiua quidem in prima, priuatiua vero in media.

Poſteaquàm poſuit differentias inter oſtenſiuam ratiocinationem,& deducentem ad impoſſibile:ex cõſequenti uult, quod in priori uolumine ſimpliciter enunciauerat,de articulatius enarrare:quonam uidelicet pacto,omne quod oſtenditur per impoſſibile,& oſtenſiuo ratiocinio monſtrari queat:ait itaq;, ſi deductio in prima extitit figura,quòd uerum, hoc eſt, uera ratiocinatio ac ueram colligens concluſionem, erit in ſecunda aut tertia figura: ſi enim priuatiua ac negatiua extiterit,in ſecunda concludetur:ſin autem prædicatiua & affirmatiua, in tertia atque ultima. Quòd ſi deductio ad incommodum in media ac ſecunda figura ſit, tunc oſtenſiua ratiocinatio, ueram concludens concluſionem, in prima efficietur figura, ſecundum omne genus problematis ac quæſiti. Quum uero deductio in tertia conſtruitur figura: ſyllogiſmus ad ueritatem concludendam in prima erit figura,ſiquidem affirmatiua fuerit concluſio:ſin autem negatiua,in ſecunda. ⁋ Sed dubitat, referente Philopono, hoc in loco Alexander, quomodo uerum ſit,quod inquit Ariſtoteles, omne per impoſſibile monſtratum, poſſe & oſtenſiuo oſtendi ratiocinio,quum tamen quartus mediæ figuræ modus ac quintus ultimæ per impoſſibile monſtrentur, non autem oſtenſiue. ⁋ Reſpondeo non eſſe Philoſophi ſententiam,ſi in aliqua figura, aut modo aliquo fiat deductio ad impoſſibile,quòd in eadem figura atque eodem modo fiat etiam rectus, ac ueritatem concludens ſyllogiſmus;hoc enim fieri nequit:immo quod amplius,nõ poteſt deductio ad impoſſibile & rectus ſyllogiſmus in eadem unquàm figura, ſi termini iidẽ remanſerint,complicari:quod & ſupra Philoſophus pro parte innuit,& infra exquiſitius declarabit.⁋ Sed ulterior qõ eſt, cur ſupra dixerit Philoſophus, ſi deductio ad impoſſibile in prima extiterit figura, ꝙ ĩ negatiuis ſyllus rectus,fiat in ſecũda:in affirmatiuis autem,in ultima:quum tñ non ſolũ in affirmatiuis, ſed ẽt in negatiuis recto ratiocinio quæſitũ in tertia poſſimus ꝯcludere,puta ſi particulare fuerit & negatiuũ.

Oẽ quod ꝑ deductiõẽ ad ĩpoſſibile ꝯcludit, ẽt ꝑ ſyllogiſmũ oſtẽſiuũ ꝯcludi poteſt.

Dubiũ Alexãdri ꝯtra Phi dictum.

Solutio

Dubium aliud.

Conſimilis quæſtio erit de iis, quæ ſuper ſecunda figura protulit, neq; enim omnia per primam tantum figuram problemata concluduntur, ſed uniuerſalia quidem per primam tantum: particularia uero, & p primam & per tertiam. Itidem quærendum erit & de tertia: non enim ſolum negatiua per mediam ac ſecũdam concluduntur figuram, ſed etiam per primam.

Solutio ¶ Reſpondemus ad hæc, uera quidem eſſe, quæ nos diximus, Ariſtotelem tamen ita de ſingulis enuntiaſſe figuris, quoniam eo modo commodius fieri poterat, quàm aliter: unde in memoriam reuocanda, quæ in priore diximus uolumine, primam figuram aptiorem eſſe ad uniuerſaliter affirmatiuam concludendum: ſecũdam, ad uniuerſaliter negatiuam: tertiam uero, ad particulares omnes: unde quum dixit, de prima figura loquẽs (priuatiuum quidem in media) intelligẽdum eſt uniuerſale: uel aliter, & melius: ſit ſenſus (Priuatiuum quidem in media) hoc eſt, ſi concluſio aliqua in media concluditur, illa erit negatiua (p̃dicatiuum autem in ultima). i. quia affirmatiua nulla in ſecunda concludi poteſt, ſi concluſio aliqua affirmatiua fuerit, illa concludetur recte in tertia: quoniã in ſecunda nõ poteſt: ſi enim hoc fieri poſſet, eſſet utiq; melius: unde & de ſecunda inquiẽs, ait (Quum uero in media ſyllogiſmus, quod uerum in prima, & in omnibus problematibus) non q; in tertia etiam figura aliquod per impoſſibile monſtratũ recto nequeat oſtendi ratiocinio, ſed q; commodius eſt ac dignius in prima concludi, quàm in ſecunda, quum fieri hoc legitimè poſſit. Quod autem de ultima figura protulit, ita audiendum eſt, ut commodius affirmatiuas in prima, negatiuas uero in ſecunda concludi dicamus: nãq; in tertia figura ex oppoſito concluſiõis cum minore, fit prima figura: cum maiore autem, ſecunda: & propterea quia maior plus ualet in ſyllogiſmo, negatiuæ concluſiones per impoſſibile deductæ in tertia dignius concluduntur in ſecunda quàm in prima: & ita de reliquis dicendum: in prima nãq; ex oppoſito cum maiore cauſatur ſecunda: cum minore, tertia. & in ſecunda cum minore, tertia cum maiore uero, prima. atq; hæc proculdubio eſt indubitatiſſima dictorum ratio: Sed his explicitis, iam ad alia tranſeamus.

Figuræ primæ.

SIT enim oſtenſum a/nulli, aut non omni b/per primam figuram: igitur ſuppoſitio quidẽ erat, a/ineſſe alicui b/c/vero accipiebatur, a/quidem omni ineſſe/b/autem nulli: nam ſic efficiebatur ſyllogiſmus, & impoſſibile: hęc autem media figura, ſi c/a/quidem omni/b/vero nulli ineſt, & manifeſtum ex his, q; nulli b/ineſt a/. Conſimiliter autem: & ſi non omni monſtratum eſt inexiſtens. ſuppoſitio itaq; ẽ, omni ineſſe: c/vero accipiebatur a/quidẽ omni, b/vero non omni. & ſi priuatiuum acciperetur c/a/conſimiliter: ſic enim efficitur media figura. Rurſus monſtratum ſit, a/inexiſtens alicui b/ſuppoſitio igitur, nulli ineſſe, b/vero accipiebatur omni c/ineſſe: & a/aut omni aut alicui c/ſic enim erit impoſſibile: hęc autem vltima figura, ſi a/& b/omni c/& manifeſtum ex his, q; neceſſe eſt a/alicui b/ineſſe. Conſimiliter autem & ſi b/aut a/acceptum fuerit inexiſtens alicui c.

Incipit hanc ſigillatim per unãquãq; figuram mõſtrare, quomodo oſtenſa per impoſſibile, & recto ſyllogiſmo, oſtendi queant: & primum à prima exorditur, & in hac ab uniuerſaliter negatiua: quoniã enim, ut ſupra plerũq; retulimus, uniuerſale maiorẽ uim obtinet ad ſyllogiſmum complicandum, quàm affirmatiuum, non iniuria uniuerſaliter negatiuam affirmatiuæ in parte impręſentia ante poſuit: ſi enim uniuerſaliter affirmatiua concludi poſſet per impoſſibile in prima figura, proculdubio de ea primum mentio facienda fuerat: ſed quoniam id fieri non poterat, conſentaneum fuit ab uniuerſaliter negatiua principium ſumere: ait itaq;, ſi in prima figura concluſum fuerit per impoſſibile, Nullum b/eſſe a/ſuppoſito cõcluſionis oppoſito, hunc in modum, Omnẽ a/eſt c/aliquod b/a/aliquod b/c/quod impoſſibile: ſi igitur ſyllogiſmus nulli concludens in prima ſic fuerit cõſtructus, nimirum recta ratiocinatio fiet in ſecunda, hoc pacto, Omne a/c/nullum b/c/nullum b/a/ (Conſimiliter autem & ſi non omni) Conſentaneum fuerat ſm dignitatis ordinem poſt uniuerſalem negatiuam agere de affirmatiua in parte: hæc enim potior dignior q; eſt negatiua itidem in parte: ſed quoniam negatiua particularis conformior eſt uniuerſaliter negatiuæ quàm affirmatiua, propterea ſtatim poſt expoſitionem uniuerſaliter negatiuæ, de particulari itidem negatiua pertractat, inquiens, eodem modo fieri oſtẽſiuum ratiocinium in ſecunda figura, ſi per impoſſibile in prima monſtrauerimus negatiuam in parte: ut in exẽplo, Omne/a/c/omne b/a/omne igitur b/c/ ſed hoc impoſſibile: quare & ſuppoſitum: erit itaq; ſyllogiſmus rectus in quarto ſecundæ hunc in modum, Omne a/c/non omne b/c/non oẽ b/a/uel ſi/c/a/hoc eſt, maior propoſitio accepta fuerit negatiua, ita, Nullũ a/c/omne b/a/nullum b/c/quod falſum & impoſſibile: ratiocinium rectum extruitur in tertio ſecundę, hunc in modum, Nullum a/c/aliquod uel non omne b/c/non omne itaq; b/a/& hoc eſt, quod uoluit, dũ inquit, Et ſi priuatiuum acciperetur c/a/cõſimiliter: ſic.n. efficeretur media figura. (Rurſus monſtratũ ſit a/inexiſtens alicui b/) Supereſt, ut de particulari & affirmatiuo problemate iam pertractemus: ait itaque, Si affirmatiua cõcluſio in parte deducta fuerit in prima per impoſſibile, q; rectum ratiocinium ad hanc commoſtrandam in tertia efficietur, puta/Nullum b/a/omne c/b/nullum c/a/quod falſum eſt & impoſſibile: rectum uero ratiocinium in tertia tale fiet, Omne uel aliquod c/a/omne c/b/aliquod b/a/ & hoc ẽ quod uoluit, dum inquit, Si a/& b/omni c. (Cõſimiliter autem) Hoc idem eueniet quo ad ſyllogiſmi figuram, ſiue maiorem acceperimus affirmatiuam ĩ parte, Aliquod c/a/oẽ c/b: ſiue etiã minorẽ, Omne c/a/aliquod c/b/ſic

Quare ab uniuerſali negatiua Phus incepit.

Si uniuerſalis negatiua p impoſſibile ĩ prima ↄcludiſ, oſtẽſiue concludeſ in ſecunda.

Particularis negatiua p impoſſibile in prima oſtẽſiue in ſecunda.

Particularis affirmatiua in prima p ĩpoſſibile, in tertia oſtẽſiue

c/b/ſic enim utroq; modo concluditur, Aliquod b/a/
in tertia figura: Atq; hæc de prima figura, ad ſecun/
dam tranſeamus.

Figura ſecunda.

RVrſus in media figura ſit oſtenſum a/ om/
ni b/ineχiſtens: igitur ſuppoſitio erat a/ineſ
ſe non omni b/eſt autem acceptum a /om/
ni c/τ c/omni b /ſic enim erit impoſſibile:
hęc vero prima figura, ſi a/omni c/τ c/ om/
ni b. Conſimiliter autem τ ſi alicui oſten/
ſum eſt ineχiſtẽs: ſuppoſitio nãq; erat a/ineſſe nulli b/ſed ac
ceptuʒ fuit a/omni c/τ c/alicui b. Quod ſi priuatiuus ſit ſyl/
logiſmus, ſuppoſitio quidem a/alicui b/acceptum vero eſt
a/nulli eorum quę c/τ c/omni b/quare ſit prima figura, τ ſi
non vniuerſalis ſyllogiſmus, ſed a/alicui b/ monſtratum eſt
non ineſſe, conſimiliter: nam ſuppoſitio a/ineſſe omni b/ac/
ceptum vero eſt a/nulli c/τ c/alicui b: ſic enim prima figura.

Vniuerſalis affirmatiua q̃ p impoſſibile ↄcluditur in ſecũda, oſtẽſiue in prima cõcluditur.
Particularis affirmatiua p impoſſibile in ſecũda, oſtẽſiue i prima.

Monſtrauit ſuperius, quomodo quæ per impoſ
ſibile monſtrabantur in prima figura, oſtenſiuo ar
guebantur ratiocinio in ſecunda ac tertia: expoſitu/
rus impræſentia, quomodo quæ per impoſſibile
monſtrantur in ſecunda, ad rectus primæ ſyllogiſ
mos reducantur: & primum agit de uniuerſali affir
matiua, quæ in ſecunda ſic oſtenditur, Omne c/a/nõ
omne b/a/non omne b/c/ſed hoc falſum & impoſſibi/
le. rectum uero & oſtenſiuum ratiocinium tale erit,
Omne c/a/omne b/c/omne b/a / ſed hæc prima figura
eſt, ut planum ex ſuperioribus. (Cõſimiliter autem
& ſi alicui oſtenſum eſt) Ordinem dignitatis ac do/
ctrinæ merito nunc ſecutus eſt: quoniam in ſecun/
da figura uniuerſaliter etiam affirmatiua per impoſ
ſibile monſtrabatur, cum qua commercium habe/
bat affirmatiua in parte: & ob id, poſteaquàm de
uniuerſali pertractauit, ex conſequenti agit etiam de
particulari, inquiens, ſi deductio ad incommodum
in ſecunda figura extiterit, Omne c/a/ nullum b/a/ ꝙ
oſtenſiuus ac rectus ſyllogiſmus erit in prima, Om
ne c/a/aliquod b/c/aliquod b/a/ (Quòd ſi priuatiuus
ſit ſyllogiſmus) Si uero, inquit, ſyllogiſmus, hoc eſt,
concluſio, & quæſitum negatiuum extiterit, puta
uniuerſale concluſum per impoſſibile in ſecunda,
hunc in modum, Nullum c/a/ aliquod b/ a/ aliquod
b/non eſt c/quod falſum & impoſſibile: ſi inquam ta
le extiterit, concludetur ita recto ſyllogiſmo in pri/
ma, Nullum c/a/omne b/c/nullum b/a. (Et ſi nõ uni
uerſalis ſyllogiſmus) Et ſi, inquit, concluſio per im/
poſſibile deducta, negatiua fuerit in parte, hunc in
modum, Nullum c/a/omne b/ a/ nullum b/ c/ quod
impoſſibile: ſi inquam res ſic ſe habuerit, fiet rectus
ſyllogiſmus in prima, Nullũ c/a/aliquod b/c/aliquod
b/ non eſt a. Et hæc de ſecunda figura, ad tertiam
prodeamus.

Vniuerſale negatiuũ p ipoſſibile i ſcda, oſtẽſiue i prima.
Particularis negatiua p ipoſſibile in ſcda oſtẽſiue in prima.

Figura tertia.

RVrſus in tertia figura oſtenſum ſit a/omni
b/ineſſe, igitur ſuppoſitio erat a/ ineſſe non
omni b/acceptum autem eſt c/omni b, τ a/
omni c/ſic enim erit impoſſibile: hęc vero
prima figura. Cõſimiliter autem τ ſi in ali/
quo demonſtratio: ſuppoſitio nãq; a/ineſ
ſe nulli b/acceptum autem eſt c/alicui b/τ a/omni c. Si vero
priuatiuus ſyllogiſmus, ſuppoſitio quideʒ a/alicui b/ineſſe:
acceptum eſt aũt c/a/quidem nulli b/vero omni: hęc autem
media figura, Conſimiliter autem τ ſi non vl'is demonſtra
tio: ſuppoſitio enim erit a/ineſſe omni b: acceptuʒ vero fuit
c/a/quidem nulli b/autem alicui: hęc vero media figura.
Planum igitur, ꝙ per eoſdem terminos: τ oſtenſiue eſt mõ
ſtrare vnũquodq; problematum. τ per impoſſibile. Conſi/
militer autem erit τ oſtenſiuis exiſtentibus ſyllogiſmis ad
impoſſibile deducere in terminis acceptis, quando propoſi
tio oppoſita concluſioni accepta fuerit. fiunt enim idẽ ſylli
ſmi, per conuerſioneʒ: quare ſtatim habemus τ figuras,
per quas vnũquodq; erit manifeſtũ, igitur, quod vnũquod/
q; problema monſtratur ambobus modis, τ per impoſſibi/
le, τ oſtenſiuę: τ non contingit alteruʒ ſeparari.

Nota diuiſionẽ ꝓblematuʒ, q̃ in tertia p impoſſibile cõcluduntur quo oſtenſiue in aliis oñdantur.

Dixeramus ſuperius problemata, quæ per impoſ/
ſibile monſtrabantur in tertia, ita diuidi: ut affirmati
ua primæ figurę oſtenſiuis adſcriberẽtur ratiocinijs:
negatiua uero, ſecundæ: hoc igitur impræſentia mõ/
ſtraturus eſt, ac primum incipit ab uniuerſaliter affir
matiua, inquiens, Si uniuerſaliter affirmatiua conclu
ſio monſtrata fuerit in tertia per deductionem, hunc
in modum, Aliquod b/non eſt a/omne b/c/aliquod c/
non eſt a/quod eſt impoſſibile: ſi iquam ita deducta
fuerit, fiet oſtenſiuus ſyllogiſmus in prima, ſic, Omne
c/a/omne b/c/omne b/a. (Conſimiliter autem & ſi in
aliquo) itidem, inquit, fiet in prima oſtẽſiuũ rõcinũ,
Oẽ c/a/aliquod b/c/aliquod b/a/ſi deductio ad icom/
modum in tertia extiterit, Nullum b/a/ aliquod b/c/
aliquod b/non eſt a/quod falſum eſt, & impoſſibile.
(Si uero priuatiuus) Monſtrauit, quõ ſi uniuerſali/
ter negatiua in tertia deducta fuerit per impoſſibile,
ad ſecũdæ rectas ratiocinationes reuocetur: puta, Ali
quod b/c/omne b/a/aliquod c/a/quod falſum & ipoſ/
ſibile: rectus uero ſyllogiſmus ita fiet in ſecunda, Nul
lum a/c/omne b/c/nullum b/a. (Conſimiliter autem
& ſi non uniuerſalis) Itidem, inquit, in ſecunda fiet ra
tiocinium rectum, nullũ a/c/ aliquod b/c/ aliquod b/
non eſt a/ſi in tertia per impoſſibile monſtrauerimus
negatiuam in parte, Aliquod b/c/omne b/ a/ aliquod
igiť a/c/quod falſum eſt & impoſſibile. (Planũ igiť)
Poriſmata q̃dã infert ex dictis, ingens ex ſupra addu/
ctis palã eſſe, ꝙ unũquodq; ꝓblema ac ꝓiectũ & oſtẽ
ſiue & per impoſſe mõſtrari poteſt: ꝓblema dixit, ait
Philoponus, qm̃ de ꝓblematis uerũ erat, de modis
aũt minimè: ueluti ex dubitatiõe Alexandri planũ ſu
pra fecimus. (Conſimiliter autem erit) Quemadmo
dum, inquit, ex dictis manifeſtum, ꝙ ſyllogiſmus
omnis per impoſſibile poteſt fieri oſtenſiuus, ita pla/
num etiam eſt, ꝙ oſtenſiuus omnis ad impoſſibile de
duci poteſt, & in eiſdẽ terminis, quum ꝓpoſitio con/

Problemata oia, q̃ p impoſſibile mõſtrãtur, & oſtẽſiue mõſtrãtur, qd uerũ eſt de ꝓblematib' ſed nõ de modis.

Põt ecõuerſo ſyll's ols oſtẽſiu per ĩpoſ'e fieri.*

cluſiõi oppoſita fuerit accepta: quemadmodum & in ſyllogiſmis conuerſis. nam ſyllogiſmus omnis, q per impoſſibile clauditur, conuerſus etiam eſt: ueluti rectè intuentibus manifeſtum eſt. (Quare ſtatim) hoc eſt, ſi attentè quę ſuprà diximus, animaduerterimus, quum oſtenſiuam habuerimus ratiocinationem, habebimus & ad incommodum deducentẽ, & econuerſo: planum etiam, ꝙ una monſtrationum iſtarum ab altera ſeparari non poterit, hoc eſt, ubi eſt oſtenſiuus ſyll'us, ibidẽ deductio fieri poteſt: & retrouerſum, ubi deductio, ibidem rectum ratiocinium. ⁋ Sed quæreret non iniuria quiſpiam, cur Philoſophus nõ fuerit iiſdem uſus elementis ad deſignandam concluſionẽ, quibus antea utebatur: ſupra enim in priori uolumine concluſionem notabat per c/a/ nunc autem eam ſignificauit per b/a/ quæ notulæ maiorem propoſitionem antea monſtrabant ⁋ Dicimus hoc ideo factum fuiſſe, ut innueret in deductione ad incommodũ ita oportere concluſionem notiorem eſſe præmiſſis propoſitionibus, quemadmodum in recto ſyllogiſmo, ꝑpoſitiones ↄcluſione dilucidiores exiſtunt ⁋ Sed hęc iam demonſtratiõe per impoſſibile determinata ſufficiant: non enim impræſentia differentiam pono inter monſtrationem per impoſſibile, & ad impoſſibile, quam nonnulli nimis curioſe indagantes poſuerunt.

Dubiũ q̃re Phus uaria uerit elemẽta in cõcluſiõe ad ipoſſibile ab oſtenſiua.

Solutio.

Epilog eorũ q̃ dicta ſunt demõſtratiõe ad ĩpoſſibile.*

⁋ De deductione igitur pertractantes, primum rationem ordinis adſcripſimus, mox dubitantes, an ſuppoſitorii ſyllogiſmi ac deductio ad impoſſibile, ſyll'i definitionem uerè ſuſciperent: deinde edocuimus, quot ſint deductiõum modi, quis maximè artifex hac utatur ut inſtrumento, qũo demõſtrator hac uti poſſit, quare non omnia oſtenſiuo monſtrentur ratiocinio, qũo, quæcũq; conuertuntur, deducitur etiam ad impoſſibile: an ul'r affirmatiua in prima per impoſſibile concludi poſſit: quid axioma ſeu dignitas apud Peripateticos, quid apud Stoicos: quid ꝓbabile, cur dignitas probabilis, quodq; ꝓbabile bifariam dicatur: cur deductione ad impoſſibile negatiuorum quæſitorũ in ſecunda, non ſupponatur cõtrarium, quemadmodum in affirmatiuis: cur Philoſophus deductionum modos omnes non explicuerit Expoſitus deinde cõplicationum omnium utilium ad impoſſibile ducentium in quacũq; figura numerus, ac qũo extrinſecus aſciſcenda ꝓpoſitio: ſoluta deinceps q̃one ſuper dr̃ia deductionis ac oſtẽſiui ratiocinii, ſolutaq; item q̃one altera ſuper iis, quæ protulit Philoſophus de reductione deductionum ad ſyll'os rectos. Ac demum allata ratione, cur Philoſophus ad ſignandam cõcluſionem non fuerit iiſdem uſus elementis, quæ antea prę acceperat. Atq; ita cum diuino auxilio primum libri huius ſectum expleuimus. ⁋ Sunt enim nõnulli, qui uolumen hoc ſm in ſecta diuidũt ad prioris uoluminis imaginem ſimilitudinemq; ; ac primum ſectũ ad hunc uſq; locum deducunt. Nobis autem præter id, quod apud alium neminem diuiſionem iſtam inuenimus, modus etiam diuiſionis non placet. Si enim uolumen hoc in ſecta diſtinguendum eſſet, nimirum treis in partes ſecandum foret, ſm ꝙ tria à principio diximus hoc ĩ uolumine pertractari, ita, ut in primo agatur de potentiis ſyllogiſticis: in ſecundo, de impotentiis: ĩ tertio demum, de annexis: uerum ſi diuiſionem iſtam fecerimus, non terminabitur ad hunc locum ſectum primum, ſed poſt tractatum de ſyllogiſmo ex oppoſitis: ſyllogiſmus nãq; ex oppoſitis & ipſe, quemadmodum mox uidebimus, inter potentias ſyllogiſticas connumerandus eſt: ſed iam rem ipſam aggrediamur.

Sũt q librũ 2. Prioꝝ in ſecta diuidant, & primũ ſectum ad hunc locũ ꝑducãt.

De eo quod eſt ex oppoſitis ratiocinari.

IN quali autem figura eſt ex oppoſitis propoſitionibus ratiocinari, & in quali non eſt, ita erit manifeſtum. Dico autem oppoſitas eſſe propoſitiones ſm dictionem quidem quatuor, ut Oĩ, ei qđ eſt Nulli, & Oĩ, ei qđ eſt Non oĩ: & Alicui, ei qđ eſt Nulli: & Alicui, ei ꝙ eſt Non alicui. ſm aũt veritatẽ tres: Alicui enim, ei qđ eſt, Non alicui, ſm dictionem ſolum opponitur. Harum vero contrarias quidem, quę vniuerſaliter, Omni, ei quod eſt Nulli ineſſe: vt omnẽ ſcientiam eſſe ſtudioſam, ei quod eſt Nullam eſſe ſtudioſã: alias autem oppoſitas.

De ſyllogiſmo ex oppoſitis.

QVoniam ratiocinatio omnis ex oppoſitis falſum atq; impoſſibile concludit, non immerito uoluit Ariſtoteles prius de impoſſibili pertractare, ut huius ratione cognita, facilius, quæ de oppoſitis dicebantur, poſſemus intelligere: acturus itaque de ſyllogiſmo ex oppoſitis, quærendum primo eſt, an ratiocinii modus iſte finitionem ratiocinationis ſuſcipit, quàm à principio poſuimus, an uero potentia ſolum ſyllogiſtica ſit, ſyllogiſmus uero minimè: deinceps quærendum etiam erit, ad quem pertineat artificem hoc monſtrationis genere uti: mox dandus deſcribendusq; modus, quo ſyllogiſmum ex oppoſitis conſtruere poſſimus, quotq; huius differentiæ, exponendum. ⁋ Dicimus itaq; ut primæ quæſtioni faciamus ſatis, ſyllogiſmum ex oppoſitis potentiam tantum ſyllogiſticã eſſe, ſyllogiſmum uero minimè, quemadmodum & de præcedentibus aſſerebamus: namq; concluſio non ſequitur, eo quòd hæc ſint, aut quia diſpoſitæ propoſitiones fuerint in figura quapiam legitimè, aut modo aliquo: ſi enim ita eſſet, non poſſet in ſecunda ex maiore in parte, uel in tertia ex minore negatiua fieri utilis complicatio: quod tamen infra fieri mõſtrabimus. ⁋ Præterea, ſyllogiſmus omnis, qui uerè ſyllogiſmus eſt, propoſitiones binas habere debet, ac terminos tres, ueluti in priori didicimus uolumine: ſed in hac ratione bini tantum termini explicantur, non igitur eſt uerè ſyllogiſmus: quòd ſi dicas binos eſſe, ſm rem: tres uero, ſm rationem, & hoc ſufficere ad ſyllogiſmum extruendum. Contra in ſyllogiſmo

An ſyl'us ex oppoſitis ſit ſyll's.

Solutio, ꝙ ſyllogiſm ex oppoſitis eſt potẽtia ſyllogiſtica, ſed nõ ſyllogiſm*.*

non ſolum ratione,ſed & ſm rem modo aliquo oportet terminos diſtingui,ut in priori declarauimus uolumine,& nunc etiam pro parte monſtrabimus:nãq; ſi maior extremitas ratione tantum differens acciperetur à minore,ſequeretur idem ſuipſius monſtrationem facere:& propterea notius eſſe & ignotius: cum enim in concluſione duo ſint,quæſitũ ac conceſſum, ſeu ſubiectum ac prædicatum:& ſubiectum ſemper tanquam notum ſupponatur:quæſitũ uero, ut ignotum,ac quærendum:nimirum ſi idem fuerint ſubiectum ac prædicatum,idem ut notum & ignotum accipietur.¶ Præterea, ſi in aliquo uero ratiocinio termini ſm rationem tantum diſtinguuntur, aut illud erit demonſtratio,aut dialecticus ſyllogiſmus:ſed nõ demonſtratio, quoniam in demonſtratione termini ſemper ſm rem ac prolationem diſtinguuntur(ſubiectum enim medium,ſeu definitio, & propria paſſio, non ratione tantum,ſed re quoq; ac prolatione à ſeinuicem ſeiunguntur)uerum nec dialecticus etiam ſyllogiſmus:ibi enim ſubiectum ſemper eſt ſpecies:prædicata uero,aut genus,aut definitio,aut propriũ, aut accidens:ſed hæc à ſeinuicem re atq; enunciandi modo diſiunguntur.non igitur ratione tantũ differunt. Quòd ſi dicas neq; dialecticum neq; demonſtratiuũ ſyllogiſmum talẽ eſſe,ſed ſophiſticum, proculdubio falſo iſtud dicetur:ſylls nãq; ſophiſticus oĩs,ut aliquãdo monſtrabimus,ratiocinii ueram rationẽ ſubterfugit,& formæ ſyllogiſticæ penitus eſt expers. Adde,q; ſi uere ſylls eſſet,per principia quoq; ſyllogiſtica ſtabiliretur,dictũ inquam De omni,uel De nullo, aut conuerſionem:ſed neq; per dictum De omni,uel De nullo,qm̃ ſylls ex oppoſitis nullus in prima conſtruetur figura,ut mox uidebimus:neq; etiã per conuerſionẽ, ut planum eſt,cum nullus ex oppoſitis ſylls ad primam reducatur figuram.¶ Ad hæc, ſi conſequentia hæc uere eſt ſylls,ſequitur artẽ de medio inueniendo nõ eſſe perfectam:nullus.n.locus per antecedentia,repugnantia,aut cõſequentia,rationi huic poterit accõmodari.¶ Dicẽdũ itaq; ſyllm ex oppoſitis cõſequẽtiã quidẽ eſſe,& ex neceſſitate cõcludere: nõ tamen uere ſyllm,ſed hoc totũ fortaſſe,ſyllm ex oppoſitis,quẽadmodũ & ſyllm ſophiſticũ cõſueuimus dicere: qui tñ uere ſylls non eſt.¶ Ad quẽ uero artificẽ pertineat,uarii uaria protulere. ſunt.n. qui dicant hunc attinere ad demonſtratorẽ,eſſeq; paralogiſmũ diſciplinæ:alii, ut Philoponus,utilẽ eſſe dicunt rationem iſtiuſmodi ad ſophiſticas diſturbationes:nonnulli uero, & ad demonſtratorẽ,& dialecticũ: ad demonſtratorẽ quidẽ, ut arguit cõtra cauillatores:ad dialecticum aũt,ut ex minori abſurdo ad maius poteſt deducere.Ego uero demonſtratoris nullo pacto eſſe,ſyllõ ex oppoſitis arguere,nec dialectici etiã,nec item ſophiſtæ:ſed eius artificis,qui piraſticus ſeu tentatiuus dicitur:quiq; lato nomine aliquando dialecticus nuncupatur.Demonſtrator uero ſemper ex ueris ac neceſſariis ſyllm communit:Dialecticus autẽ,ex iis quæ pluribus,aut omnibus,aut ſapientibus uidentur, & uera etiam ſunt: ſophiſta uero nunquam ex neceſſitate cõcludit:cum itaq; ſyllogiſmus ex oppoſitis,& neq; ex ueris,neq; ex probabilibus,ex neceſſitate tamen cõcludat,ſequitur q; ad alium ſpectet artificem. Erit itaq; artifex iſte tentator,qui falſas accipit propoſitiones: acceptas tamen ac conceſſas,ſi non apud omnes,apud tamen reſpondentem:quemadmodum in octauo Topicorum diligentiſſime pertractauit Philoſophus.Sed hæc planiora fient,ſi prius modos expoſuerimus,quibus huiuſcemodi conſequentias ratiunculaſq; poſſimus conſtruere.Dico igitur, q; ſyllogiſmus ex oppoſitis ſeu oppoſita concludens,duplex eſt:unus, oppoſita actu accipiens in maiore propoſitione: de quo ad calcem capituli dicendum erit:alter concludens oppoſita in potentia,& ex his inferens idem à ſeipſo negari: de quo ad principium tractat Ariſtoteles. neq; enim ſis eius ſententiæ,ut exiſtimes oppoſita actu in ſyllogiſmo accipi.Hoc enim damnat Leui Gerſonis inquiẽs, non fieri ſyllogiſmum naturalem ex duobus actu oppoſitis:nemo enim eſt,qui ſimul concedat bina actu oppoſita,puta,Omnem diſciplinam ſtudioſam eſſe, & Nullam ſtudioſam eſſe:q; ſi dicas,hoc fortaſſe admitti apud eos qui bina concedebant contradictoria, de quibus Philoſophus in Gamma poſt naturalia: hoc tamen præterquam quòd in uſu pauco erit, inutile etiam exiſtimabitur: cum enim ratio omnis in concluſionem,tanquam in quod quæritur ordinetur,quis eſt quæſo tam craſſi ingenii, qui in medium quærendum proponat,an nulla diſciplina, diſciplina ſit?¶ Eſt itaq; modus iſte ratiocinandi, tanquam conſequentia quædam collecta ex duobus ſyllogiſmis, qui bina aut contraria aut contradictoria in potentia concluſerint:quemadmodum ſiquis uno ſyllogiſmo concluſiſſet,Omne animal paucæ choleræ longæuũ eſſe,& rurſus,Nullum equum(alio ſyllogiſmo) eſſe longæuum,is bina contradictoria conceſſit:quoniam equus eſt aliquod animal paucæ choleræ. Iterum,ſi quis admitteret,Omnem hominẽ eſſe album, & nullum riſibile eſſe album,is etiam duo contraria concederet in potentia,quoniam omnis homo eſt riſibile.neq; hoc multum abſurdum eſt,ſi in uſum cadit: ſunt enim pleriq;,ueluti infra uidebimus, qui aliqua uniuerſaliter cognoſcant,in parte autẽ ignorent:ſunt item alii,qui de uno prædicatum unũ affirment ſub uno nomine,idẽ ſub alio nomine ab eodem negãtes, q; fortaſſe ignorent multiuoca illa eſſe: & propterea accidit eos perquam facile ad oppoſita deduci: imo, quod abſurdiſſimum,ad negationem unius à ſeipſo. Ex his itaq; manifeſtum,quõ tentator atque piraſticus ſyllogiſmo utatur ex oppoſitis, ut periculum faciat,an qui ſcientiã aliquã profitetur,recte eã calleat: quẽadmodũ & Plato in oĩbus ferme ſuis uoluminibus ac dialogis facit.¶ Sed circa hæc dubitaret nõ immerito quiſpiã,ſi hac utitur ↄſitia tentator ſolus, cur Ariſto.nõ pertractauit de ea in octauo Topicorum,

Sylls ex oppoſitis eſt ↄñtia, non tñ ſylls.

Dictum tñ hoc eſt maturius cõſiderãdum.

Ad quẽ artificem ſpectet ſyllogizare ex oppoſitis.

Syllm ex oppoſitis nõ ſpectare ad demonſtratorẽ nec dialecticum,ſed piraſticum.

Inqt Leui Gerſonis ñ fieri ſyllm naturalem ex duobus actu oppoſitis.

Nota ſylls ex oppoſitis eſſe conſequẽtiam quandã ex duobus ſyllogiſmis potẽtia oppoſita concludẽtibus collectam.

Dubium.

Solutio.

dimittens quod hoc in loco ad propoſitum non fuerat? ¶ Reſpondeo, factum hoc fuiſſe duplici de cauſa: tum, quia intentio erat hic connumerare potentias omnes ſyllogiſticas, inter quas ponebatur & cõſequẽtia ex oppoſitis: tum etiam, quia habitum tentatiuũ induunt omnes ferme artifices: nã & demonſtrator ſe poſitis plerũq; demonſtrationibus, habitũ aſſumit tentatoris: ut quę in ſcientia ſua demonſtrari nõ poſſunt, faciat aliquo modo plana: ueluti & Ariſto. in libris poſt naturalia aliquando fecit. Sed his iam explicitis, ad contextum declarãdum tranſeamus. (In quali autem figura.) Intentionem proponit eorum, quæ dicturus eſt, inquiens intentionem ſuam eſſe pertractare, in qua figura poſſumus ſyllogiſmum ex oppoſitis complicare: & quoniam hoc fieri non poterat, ni prius cognouiſſemus, quot & quæ eſſent oppoſita, ꝓpterea ſubdit, dicens, Oppoſitas propoſitiones ſm uocem ac proferendi modum quadrifariam diſtingui: aut enim ſunt contrariæ, ut Omne, nullum: aut contradictoriæ, ut Omne, non omne, Aliquod, nullum: aut ſub contrarię, ut Aliquod, aliquod non: ipſe uero in contextu de more dixit (Non alicui) pro eo quod eſt, Alicui non. Hæ igitur ſm uocem diſtinguuntur: ſm autem ueritatem, tres tantum ſunt oppoſitiones: Aliquod enim, & aliquod nõ, ſm uocem tantum opponuntur, propterea ꝙ oppoſita ſimul uera eſſe nequeunt. Hoc autem in materia contingente ſimul uerificatur, ut aliquis homo eſt albus, aliquis homo nõ eſt albus. (Alias autem oppoſitas.) Hoc eſt, contradictorias: licet enim omnes oppoſite dici poſſunt: quia tamen contradictoria in quacunq; materia uerum ac falſum diuidunt, non immeritò hanc nominis prærogatiuam κατ' ἀντονομασίαν fuere ſortita.

Oppoſitæ ꝓpõnes ſꝫ uocẽ q̃drifariã dñr.

Contradictoria per antonomaſiã dñr oppoſita.

Figura prima.

IN prima igitur figura non eſt ex oppoſitis propoſitionibus ſyllogiſmus, neq; affirmatiuus, neq; negatiuus: affirmatiuus quidẽ, quoniam ambas oportet affirmatiuas eſſe ꝓpoſitiones: oppoſitę vero, dictio & negatio. Priuatiuus autem, quoniam oppoſitę quidem idem de eodem pr̨dicant, & negant: medium vero, quod in prima, non dicitur de ambobus: ſed ab illo quidem aliud negatur, ipſum autem de alio pr̨dicatur: verum hę non opponuntur.

Nõ poſſe ĩ prima figura fieri ſyllogiſmum ex oppoſitis.

Inquit, ꝙ ex oppoſitis ſyllogiſmus in prima figura fieri nullo modo poteſt: ſi enim fieret, aut affirmatiuus eſſet, aut negatiuus, affirmatiuus quidem eſſe nequit, quoniam ſi concluſio affirmatiua foret, oporteret ambas propoſitiones affirmatiuas eſſe: negatiuus autem, quoniam propoſitiones oppoſitas & ſubiectũ & prædicatum eadem habere oportet: ſed in prima figura hoc fieri nõ poteſt: quod enim ſubiicitur in maiore, prædicatur in minore. ¶ Quòd ſi aliquis dicat contra hoc, quoniam à prima figura omnes aliæ deriuantur, ac rurſus per cõuerſionem in eandẽ redeunt; & propterea, ſi quæſitum aliquod monſtratur in ſecunda ac tertia, poſſe illud idem oſtendi in prima.

Inſtantia.

¶ Dicimus non eſſe hoc neceſſarium: ſyllogiſmus nã que ex oppoſitis, non ui figurę, aut alicuius principii ſyllogiſtici, uim ſuam arguendi, ac monſtrandi retinet, ſed ratione oppoſitionis, ueluti iã ſupra diximus: & propterea non ſeruat eaſdem leges, quas ſupra de aliis recitauimus ratiocinus: Atque hæc de prima figura.

Solũ ſylls ex oppoſitis tenet ſolũ rõne oppoſitionis, nõ ui ſyllogiſtica.

Figura ſecunda.

SEd in media figura, & ex oppoſitis, & ex contrariis contingit fieri ſyllogiſmum. Sit enĩ bonum quidem, in quo a, ſcientia vero, in quo b, & c. ſi itaq; ſcientiam omnem ſtudioſam accepit & nullam: a, b, omni ineſt, & c, nulli: quare b, nulli c. nulla igitur ſcientia, ſcientia eſt.

Quoniam in prima figura non efficitur ex oppoſitis ſylls, uult impræſentia Philoſophus monſtrare, q̃uo fieri poſſit in ſecunda: & inquit, In ſecunda figura, quæ media nuncupatur, ſyllm effici ex oppoſitis, cũ uidelicet altera propoſitio uniuerſalis extiterit, & altera in parte: & ex contrariis etiam, cũ ambę uniuerſales fuerint: puta ponamus loco a, & medii termini, bonum: loco b, & c, hoc eſt, extremitatum, ſcientiam: & ita ex contrariis complicemus rationem, Omnis ſcientia eſt ſtudioſa, nulla ſcientia eſt ſtudioſa, nulla igitur ſcientia eſt ſcientia. ¶ Sed dubitaret nõ iniuria quiſpiam, q̃uo ſuperius diximus, nõ debere utraq; oppoſita actu accipi, ſed potentia, cum tamen in hoc exemplo actu ſint accepta, Omnis ſcientia ſtudioſa, & Nulla ſcientia ſtudioſa. Præterea quærendũ, cur Ariſto. in expoſitione terminorum poſuerit pro medio termino, bonum: deinde in complicatione rationis, ſtudioſum ¶ Dicimus, quemadmodum & Philoponus uidetur innuere, ꝙ Philoſophus nõ curauit hoc in loco occultationem, de qua in Topicis exactius pertractat, ut facilius intelligeremus q̃uo ratio ex oppoſitis conſtruatur: propoſitiones autem poſuit, quas nemo concederet: ſed inferius & de celatione in exẽplis ſequentibus curam habebit: & propterea reſpondemus, ꝙ ſi propoſitiones actu accepit, nõ eas poſuit tãquam ab aliquo concedendas, ſed ut exemplum ſyllogiſmi ex oppoſitis dilucidius intelligeretur. Hæc fortaſſe ille reſponderet. ¶ Nos autem aliter, & melius dicimus, alteri etiam quæſito facientes ſatis, ꝙ Ariſtote. optime conſtruxit rationem ex oppoſitis in potẽtia: nam, quemadmodum & Leui Gerſonis inquit, compluribus modis efficiuntur oppoſita in potentia, puta, quoniã ſubiectũ propoſitionis unius ponitur ſub ſubiecto alterius, uel prædicatũ ſub prædicato aut ex uno ſequitur reliquum: puta, ſi accipiamus Oẽm ſciẽtiã, & Nullam medicinam, ſi humum eſſe, & Ignẽ nõ eſſe: fiunt item oppoſita in potentia, cũ termini mul

Dubium, q̃uo ponãt actu oppoſita in ſyllo ab Ariſtotele in litera

Solutio Philoponi ꝙ Phs nõ curauit occultationẽ vt fecit in octauo Topicorum.

Alia ſolũ ꝙ Ariſt cõſtruxit ſyllogiſmũ ex oppoſitis ĩ potentia. Inqt Leui Gerſonis multis modis effici oppoſita ĩ potentia.

tiuoci

tiuoci ſeu polyonymi accipiuntur, ut Omnẽ enſem, & nullã ſpatham. Dico itaq; ad propoſitũ, quod Philoſophus tales impræſentia terminos accepit: nã bonũ moris, & ſtudioſum, termini ſunt, & multiuoci, & idẽ penitus ſignificantes: unde ſcias, quẽadmodũ apud noſtros à uirtute non fit uirtuoſus, ſed ſtudioſus, ita & apud Græcos ἀπὸ τοῦ ἀρετῆς, οὐκ ἀρεταῖος, ἀλλὰ σπουδαῖος, quẽadmodũ pro parte & in prædicamentis declaratur. Studioſum itaq; & Bonũ pro eodẽ penitus accipiens Philoſophus, hunc in modũ latẽtem conſtruxit ſyllm, Omnis ſcientia eſt bonũ, nulla ſcientia eſt ſtudioſum, nulla igitur ſcientia, ſcientia: propõnes autẽ illæ, quæ tamen præcedentiũ ſyllorũ concluſiones etiã ſunt, fortaſſe ab aliquo ita ſimul admittentur, qui ignorauerit Bonũ & Studioſum idẽ penitus

Dubiũ Alberti. ſignificare ¶ Sed dubitat ad hæc diuus Albertus, cũ idẽ in ratione iſta ſubiiciatur, & idẽ etiã prædicetur, qũo poterimus cognoſcere conſequentiã hanc in ſe-

Solutio. cunda aut tertia figura eſſe. ¶ Dicimus inſpiciendum eſſe quæſitũ ac concluſionem, & ſi terminus quæſiti ſubiiciatur in propõnibus, ſecunda erit figura: qm̃ in ſecunda extremitates ſubiiciuntur, & medius prædicatur: ſi uero terminus cõcluſionis prædicetur in ꝓpoſitionibus, tertiam reddet figuram: quoniã in tertia ambæ extremitates prædicantur.

Conſimiliter autem & ſi Omnem accipiens medicinam non ſtudioſam accepit: nãq; ipſum a/omni b/ipſi vero c/nulli: quare quędã ſcientia non erit ſcientia: & ſi ipſum a/c/quidem omni, b/autẽ nulli: eſt vero b/quidẽ ſcientia, c/autẽ medicina: ſed a/ſuſpitio: cũ enim acceperit nullã ſcientiã ſuſpitionẽ, accepit aliquam ſcientiã eſſe ſuſpitionẽ. Differt autẽ ab eo, qui pridem, eo ꝙ terminus conuertitur: prius.n. ad b/ nunc autem ad c/affirmatiuũ: & ſi altera propoſitio non ſit vniuerſaliter, conſimiliter: ſemper enim medius eſt, quod ab altero quidem negatiue dicitur, de altero autem affirmatiue. quare contingit oppoſita concludi, pręterquam ꝙ non ſemper neq; omnino, ſed ſi ita ſe habeant, quę ſub medio, vt aut eadem ſint, aut totum ad partem: aliter autem impoſſibile. neq; enim erunt vllo modo propoſitiones aut contrarię aut oppoſitę.

Vult hoc Philoponus exemplum eſſe alterius modi ſecundæ figuræ, ex maiore uniuerſaliter affirmatiua, cum minore in parte. Ego uero aliter dicó, exemplum prius extitiſſe ad oſtendendum, qũo contraria concludantur: hoc autem, quomodo contradictoria. Concluduntur igitur, inquit Ariſto. contradictoria, cũ acceperimus, Omnẽ ſcientiã ſtudioſam eſſe, & Nullam medicinam, ſtudioſam: cũ.n. Medicina ſit aliqua ſcientia, ſequitur, Aliquam ſcientiam non eſſe ſtudioſam, & Omnem ſcientiam eſſe ſtudioſam: quæ ſunt contradictoria, & ex conſequenti Quædam ſcientia non erit ſcientia. (Et ſi ipſum a.) Hinc Ariſtote. ponit exemplum, qũo contradictoria concludantur ex maiore negatiua, cum minore affirmatiua, & eſt conuerſus modus cum præcedente: accipit autem loco b/maioris extremi, ſciẽtiam: loco c/minoris, medicinam: loco a/medii, ſuſpitionem, ſeu exiſtimationem, ſeu opinionem: non.n. uerbum repperi latinum, quo recte effingerem, quod Græci ὑπόληψιν dicunt: nãq; nõ recte opinionem dicere poſſemus, cum non ſint idem δόξα καὶ ὑπόληψις: qũocunq; dicamus, nos impręſentia ſuſpitionem: ſi itaq; aliquis diceret, Nulla ſcientia ſuſpitio, omnis medicina ſuſpitio, concluderemus aliquam ſcientiam, ſcientiam nõ eſſe: cũ medicina ſit aliqua ſcientia. (Et ſi altera propoſitionum.) Hoc eſt, Cõcludere etiam poterimus non contraria, ſed contradictoria, ſi unam uniuerſalem, alteram ſumpſerimus in parte: puta, ſi non Omnem aut Nullam medicinam, ſed Aliquam. (Semper enim medium eſt.) Occurrit tacitæ quæſtioni: poſſet enim aliquis dubitare, quinã ſit medius terminus in propoſitionibus: ait ergo, ꝙ in hac terminorũ ac propõnũ diſpoſitiõe, ille erit medius terminus, qui de una extremitatum affirmatiue dicetur, de altera negatiue: unde Enim pro Antẽ accipiẽdum eſt, ut in pleriſq; aliis locis. (Præterquã quod non ſemper.) Si, inquit, una propoſitionum extiterit affirmatiua, & altera negatiua, fiet ex oppoſitis ſylls: ſed non ſemper, hoc eſt, in quacũq; materia, & terminis quibuſq; (neq; omnino) ideſt, non ſm omnem diſpoſitionem, ſed quãdo quæ ſub medio ſunt, hoc eſt, extrema, aut eadẽ ſint, ut multiuoca: aut ſi non eadẽ, ita tamen ſe habeant, ut unum ſit totum, alterũ pars. uel maior extremitas, totum & minor pars: aut econuerſo. (Aliter autem impoſſibile.) Non hoc dicit, ꝙ aliter modo quocunq; diſpoſitis terminis, non poſſint oppoſita concludi: ſed hoc uult, ꝙ ex huiuſcemodi ſitu propoſitionum non poſſint oppoſita ex neceſſitate cõcludi: propterea quod propoſitiones nullo modo fiunt, aut contrarie aut oppoſite & cõtradictorie: Atq; hęc ita de ſecunda figura. Ad tertiã tranſeamus.

Dubitat auctor iſte, quomodo verbum ὑπόληψις latine dici poſſit: cum tñ exiſtimatio aptiſſime dicaſ.

Figura tertia.

SEd in tertia figura affirmatiuus quidẽ ſyllogiſmus nunquã erit ex oppoſitis propoſitionibus, ob dictam cauſam, & in prima figura: negatiuus vero erit & vniuerſaliter & nõ vniuerſaliter terminis exiſtentibus. Sit enim Scientia, in quo b/ & c/ Medicina autem, in quo a. Si itaq; acceperit Omnẽ medicinam ſcientiam, & Nullam medicinam ſcientiã, ipſum c/ accepit omni a/ & ipſum b/ nulli: quare erit aliqua ſciẽtia nõ ſcientia. Conſimiliter autem & ſi non vniuerſaliter accepta fuerit c/a/propoſitio. ſi enim eſt aliqua medicina ſcientia, & rurſus nulla medicina ſcientia, accidit ſcientiam aliquam non eſſe ſcientiam. Sunt autem cum termini vniuerſaliter accipiuntur, propoſitiones cõtrarię: cum vero alter in parte, oppoſite.

Superius dixerat in prima figura, nõ fieri affirmatiuũ ſyllm ex oppoſitis, propterea ꝙ ad affirmatiuam concluſionẽ colligẽdum oporteret ambas propoſitiones affirmatiuas eſſe, quæ nullo pacto oppoſitæ eſſe poſſunt: ob eandem cauſam dicit in tertia quoq; non poſſe ſyllm ex oppoſitis affirmatiuũ fieri: negatiuus uero efficitur, ambobus terminis, ac propoſitionibus exiſtentibus ulibus: & non exiſtentibus utriſq; uni-

Dubiũ Leui Gerſonis

uerſalibus,ſed altera uniuerſali,& altera ĩ parte.¶ Dubitat cõtra hæc Leui Gerſonis,qũo in tertia ex ambabus affirmatiuis nõ fiat ſylľs ex oppoſitis:ſi.n.ita dicã Oĩs homo eſt niger,Oĩs homo eſt albus, nimirũ ex oppoſitis cõcludã,Aliquis homo nõ eſt homo.¶ Reſpondet idẽ,Philoſophũ non intellexiſſe de oppoſitis ſm materiã,ſed de oppoſitis ſm affirmationẽ & negationẽ:& ppea inſtantia nihil facit ad rem. Aliter poſſemus,quemadmodum pro parte & in priori diſcuſſimus uolumine,ꝙ licet propõnes illæ ſiut affirmatiuę ſm uocẽ,reducuntur tamen ad oppoſitas:quarũ una eſt affirmatiua,& alia negatiua : idẽ eſt n.dicere, Oĩs homo eſt niger,ac ſi diceremus,Nullus homo eſt albus:& propterea conſtruetur ſyllogiſmus ex una affirmatiua,& altera negatiua.(Sit.n.ſcientia in quo b,& c.)Terminos exponit:& loco b,& c,hoc eſt,maioris ac minoris extremi,ponit Scientiam:loco autẽ a, medii termini,Medicinam:& ita cõſtruit rationem,Nulla medicina ſcientia(hæc.n.eſt maior)Omnis medicina ſcientia:& concluditur in tertia, Aliqua ſciẽtia nõ eſt ſcientia.(Conſimiliter autem & ſi non uniuerſaliter.)Eodẽ,inquit,modo conſtruetur ſyllogiſmus ex oppoſitis concluſionem colligens in parte,ſi acceperimus c,a,hoc eſt,minorem propoſitionẽ nõ uniuerſalẽ,ſed particularem,hunc in modum,Nulla medicina ſcientia,aliqua medicina ſcientia, aliqua igitur ſciẽtia non eſt ſcientia.(Sunt autem cum termini.) Hoc eſt; Si propoſitiones utræq; uniuerſales extiterint,cõtrariæ ſibiinuicem erunt:ſi uero una uniuerſalis, altera in parte oppoſitæ ac contradictoriæ.

Solutio eiuſdem

Oportet autem exiſtimare,ꝙ contingit quidem ſic oppoſita accipere,quemadmodum diximus, Omnem ſcientiam ſtudioſam eſſe,& rurſus Nullam,aut Aliquam nõ ſtudioſam:quod non conſueuit latere.Eſt autem per alias interrogationes ratiocinari alterum:aut, quemadmodũ in Topicis dictum eſt,accipere.

Inſtantia a Pħo in lr̃a

Occurrit tacitæ quæſtioni,quã nos ſupra & mouimus & ſoluimus:poſſet.n.aliquis dicere, non oporteret propõnes ita actu oppoſitas accipere,qm̃ nemo eas cõcedet:& ppea talis ratio nihil penitus afferret utilitatis.¶ Reſpõdet Philoſophus,ꝙ poſſemus hoc facere qñ eſſet aliquis tã fatuus, qui bina aut cõtraria aut cõtradictoria cõcederet,quẽadmodũ nõnulli Philoſophorũ,quorũ ſñiam damnat Ariſto.in libris poſt naturalia:ſed tñ hoc genus argumẽti ita prolatũ nõ cõſueuit latere:nec per hoc utilitatẽ aliquã aſſequimur, Poſſumus aũt,inquit, & per alias interrogationes ac propõnes alterũ hoc eſt,terminũ diuerſum ſm nomẽ re tñ idẽ ratiocinari:uariatis.n.nominibus,magis latemus:ut in exẽplo,Nulla uoluptas bonum,Oĩs lætitia bonũ,cõcludimus,ꝙ nulla lætitia eſt uoluptas: & ex cõñti, ꝙ Nulla uoluptas eſt uoluptas : nam Lætitia & Voluptas idẽ ſignificãt.¶ Notãdũ aũt ꝙ propõnes uocauit interrogationes,innuens,quod iam à principio diximus,modũ iſtum monſtrandi pertinere ad tentatorẽ,qui propoſitiones ſuas omnes interrogat. (Aut quemadmodum in Topicis.)Hoc eſt,Aut aliter poterimus latentiam ac celationem facere ad concludenda oppoſita,quẽadmodũ diximus in octauo Topicorũ ad principiũ ubi celandi modos oẽs diligenter explicuimus.Ex hoc aũt nõnulli uoluere librũ Topicorũ ſtatim poſt Prædicamenta ſm ordinẽ ſequi,& antecedere librũ iſtũ Priorũ,& pp hoc uocabant librũ Prædicamentorum,Antetopica.¶ Nobis tamẽ & Aluiſido Roſa.in æditione ſua magna in librũ Poſteriorũ, atq; aliis multis uiris clariſſimis,placuit Topica poſt Poſteriora analytica collocari:rõnes uero ex utraque parte nõ ſunt impræſentia afferẽdæ in mediũ,ne præter intentionẽ inutiliter euagemur. Si uero quiſpiã quæreret,cur dixerit Philoſophus (quẽadmodũ in Topicis dictũ eſt)cũ tamẽ poſt librũ Priorũ, Topica ediderit. ¶ Dico hoc fieri ſm cõponẽtiũ authorũ cõſuetudinẽ; aliquando.n.quę poſteriora ſunt ſm ordinẽ,prius in lucẽ emittunt:& aliquando etiã nõdum perfecere aliquod opus,& adducunt huius teſtimoniũ in mediũ. Ita.n.fecit & in libro de interpretatione, cũ ait, Dictũ eſt aũt de his in Topicis:& rurſus ſecto primo ad finẽ inquit,Quæcũq; determinamus cõtra ſophiſticas diſturbatione:cũ tñ ſm oĩum ſñiam Elenchorũ ſophiſticorũ liber,ultimus ſm ordinẽ ſit logicorũ librorũ. Quid plura?ſtatim ad principiũ eiuſdem libri ait.De his quidẽ dictum eſt in iis,quæ dicta ſunt de anima: nec tamẽ ſequitur pp hoc,quod liber de anima antecedat ſm ordinem librum de interpretatione:poteſt addi & alius locus ex libro de interpretatione, dũ inquit,Hæc autem quemadmodũ in reſolutoriis dictũ eſt,ſic ſunt diſpoſita:cum tamẽ manifeſtum ſit, librũ Priorum non præcedere librum de interpretatione.

Soľo eiuſdẽ, ꝙ poſſunt oppoſita in actu q̃ñq; accipi

Ex terminis multiuocis poſſe fieri ſyllogiſmum ex oppoſitis.

Opinio quorũdã q uoluerũt librũ Topi.pcedere librũ Priorũ:& Prędicamẽta uocauerunt Antetopica.

Opinatus eſt Aluiſid° Roſa.ꝙ liber Topi. ſequatur librũ poſte.

Quoniam vero affirmationum oppoſitiones tres, ſex modis cõtingit oppoſita accipere,aut omni & nulli,aut omni & non omni,aut alicui & nulli:& hoc conuertere in terminis,vt a omni b,q ſi vero c nulli:aut c omni,b autem nulli: aut huic quidem omni,illi vero non omni:& rurſus hoc conuertere ſecundum terminos.Conſimiliter autem & in tertia figura:quare manifeſtum,& quot modis,& in qualibus figuris contingit per oppoſitas propoſitiones fieri ſyllogiſmum.

Quoniam oppoſitiones,quæ fiunt ſecundũ affirmationem & negationem,ſunt tres,quæ commutatę duplicantur:accidet,inquit Philoſophus, complicationes in ſecunda ſex fieri : nãq; ut ambæ propoſitiones uniuerſales erunt,aut ambæ in parte,aut una uniuerſalis,& altera in parte:ſi ambæ uniuerſales,aut affirmatiuæ aut negatiuæ:& ſic nulla conſtruitur complicatio utilis ex oppoſitis,aut ex utriſq; affirmatiuis aut ex utriſq; negatiuis:ſi uero una ſit affirmatiua,& altera negatiua,ſic fiunt utiles duæ : nam aut maior eſt affirmatiua cum minore negatiua:aut econuerſo, maior negatiua,cũ minore affirmatiua:ſin autẽ utræque particulares extiterint,non fit utilis coniugatio: quoniã ratio extruetur ex oppoſitis ſm uocem tantum,

tum,& non ſm rem:aut ex nullo modo oppoſitis. ſi uero una fuerit uniuerſalis,& altera ĩ parte,quatuor ſiunt utiles complicationes : prima ex maiore uniuerſali affirmatiua, cum minore negatiua in parte:ſecunda,ex maiore uľr negatiua,cum minore in parte affirmatiua:tertia & quarta,ex propoſitiõibus ac terminis tranſpoſitis,ac conuerſis : ut q̃ maior erat, efficiaẽ minor:& q̃ minor,maior : puta tertia ex maiore negatiua in pte cũ minore uľr affirmatiua:q̃rta uero: ex maiore pticulari affirmatiua cũ minore uľr negatiua:ex ambabus aũt uel affirmatiuis uel negatiuis fieri non põt rõ ex oppoſitis,ut ſupra ẽt declarauimus. ſunt itaq; in ſumma ſcdę figuræ cõiugationes utiles ex oppoſitis ſex,& totidem in tertia,ita ut oẽs duodecim efficiãtur ⁋ Sed circa prædicta dubitaret aliquis, cur ita dixerit Ariſtoteles,Oppoſitiões affirmationũ, & non Enuntiationum,aut propoſitionũ: non enim in ſolis affirmationibus oppoſitio conſiſtit, ſed ẽt in negationibus.⁋ Rñdemus, hoc ideo feciſſe Philoſophum,ut ſignificaret oppoſitiones in ꝓpoſitionibus accipiendas eſſe ſm affirmationem negationẽq;, non aũt quocũq; modo:propoſitiões enim & aliter opponuntur,q̃ ſm affirmationem ac negationem, ut hæ,q̃ ex contrariis conſtituuntur ſm materiam.⁋ Sed ulterius dubitaret quiſpiam,qũo duodecim ſint complicationes utiles:nãq; ſi maior in parte extiterit, in ſecũda figura,& minor negatiua in tertia,nõ fiet utilis cõiugatio:ueluti in priori cõcluſimus uolumine. ⁋ Reſpondet Diuus Albertus,duodecim quidem eſſe cõiugationes uniuerſas ex oppoſitis, non tñ oẽs utiles, ſed nouem tm̃:quatuor in ſecunda,ac tres in tertia,& hoc uideẽ Philoponus ẽt ſenſiſſe.⁋ Aluiidus tñ Roſ. multo & diligentius & ingenioſius inquit cum Ariſtotele,duodecim eſſe ſyllõs utiles ex oppoſitis : neq; eſſe curandum,an in figura tertia minor ſit affirmatiua,uel negatiua:qm̃ ſi ſupra in priori uolumine dicebamus nõ poſſe minorem in tertia negatiuã eſſe, nec in ſecunda maiorẽ in parte,hoc dicebamus in relatione ad q̃ſitũ determinatũ:ſed in ſyllõ ex oppoſitis non reſpicimus quęſitũ determinatũ:non enim curamus ſiue cõcluſerimus Nullũ c/eſſe b/uel cõuertens, Nullũ b/c/& ppea nõ ſunt neceſſariæ obſeruationes ac leges ille in huiuſcemodi rõnibus. Addo ego & rõnem aliã,q̃ ſupra ẽt innuimus,ꝙ ſylli iſti ex oppoſitis nõ ui figuræ aut diſpoſitionis alicuius ex neceſſitate cõcludunt,ſed ui oppoſitionis. Quód aũt ſex ſint complicationes utiles,monſtrat manifeſtiſſimè Philoſophus in cõtextu & nos ẽt aliã addimus rõnẽ, qm̃ ſi tam utiles q̃ inutiles coniugationes enumerare uoluerimus, nõ ſolũ ſex,ſed multo plures erunt:nã & ex ambabus affirmatiuis & negatiuis utriſq;, & particularibus ẽt non erigitur utilis ex oppoſitis coniugatio. Præterea ſi terminos ipſos afferamus,uidebimus ita ſemper rẽ ſe habere,ꝙ ex maiore in parte in prima, & minore negatiua in tertia,ſm oppoſitas propoſitiones fiunt utiles coniugationes.

Duodecim ſunt ꝯiugationes ex oppoſitis utiles

Dubium.

Solutio

Aliud dubium

Solutio Alberti

Solutio Aluiidi Roſad.

Non repugnat regulis ĩ primo traditis, poſſe fieri ſylľ ex oppoſitis ĩ ſecunda ex maiore pticulari,ꝛ in tertia ex minore negatiua.

Sed ꝛ manifeſtum,ꝙ ex falſis quidem eſt verum ratiocinari,quemadmodum dictum eſt prius:ex oppoſitis autẽ, non eſt:ſemper enim ſyllogiſmus fit contrarius rei. vt ſi eſt bonum,non eſſe bonum:aut ſi animal,nõ animal, eo ꝙ ex contradictione eſt ſyllogiſmus,ꝛ termini ſubiecti, aut idẽ ſunt,aut hic totum,ille pars:Planum autem, ꝛ ꝙ in obratiocinationibus,nil probibet fieri ſuppoſitionis contradictionem,vt ſi eſt impar,non eſſe impar: ex oppoſitis nãque propoſitionibus,contrarius erat ſyllogiſmus.Si itaq; tales acceperit,erit ſuppoſitionis contradictio.

Ponit differentiam inter ſyllogiſmum ex falſis, & ſyllogiſmum ex oppoſitis,inquiens, differre iſtos inter ſe,propterea ꝙ in ſyllogiſmo ex falſis,aliquãdo ueram colligimus concluſionem:in ſyllogiſmo autẽ ex oppoſitis,nunquam. (Semper enim ſyllogiſmus fit contrarius rei.)Hoc eſt, Concluſio ſemper concludit quod re ipſa fieri nullo modo poteſt:ſyllogiſmus nãque plerũq; apud Ariſtotelem ſignificat concluſionẽ. ⁋ Aliter & melius (ſyllogiſmus fit contrarius rei)hoc eſt,prędicatum eſt contrarium ſubiecto: unde per ſyllogiſmum intellexit quæſitum.i.prædicatum cõcluſionis:per rem uero,ſubiectum : quemadmodum & in ſophiſticis Elenchis,cum inquit, Secundum accidens quidem paralogiſmi ſunt,quãdo ſimiliter quidlibet aſſignatum fuerit rei,& accidenti ineſſe : ꝙ autẽ expoſitio iſta uera ſit,expoſuit,cum ſubdidit(ut ſi eſt bonum non eſſe bonum,aut ſi eſt animal,nõ animal) hoc enim fit propterea,ꝙ ſyllogiſmus & concluſio eſt ex cõtradictione,hoc eſt,terminis ſibiinuicem ſm affirmationem & negationem repugnantibus.(Et termini ſubiecti.)Ideſt,Et termini ad ſyllogiſmum ordinati,aut ſunt iidem,maior & minor extremitas, hoc eſt,polyonymi & multiuoci,ut enſis,ſpatha:aut iidẽ, nec re nec uerbo diſſoni:puta,ſi rationem ex actu oppoſitis conſtruxerimus.(Aut hic totũ,ille pars:) Hoc eſt,aut unus alium continebit,ueluti ſcientia medicinam.(Planum autem, & ꝙ in obratiocinationibus.) Supra mõſtrauit,qũo apud dialecticos ſeu piraſticos & tentatiuos utamur ſyllogiſmo ex oppoſitis: nunc autem oſtendit,quomodo idem hoc fieri poſſit apud ſophiſtas, qui obratiocinationibus ac paralogiſmis utuntur:nãq; & apud hos nil prohibet aliquando fieri ac concludi ſuppoſitionis,hoc eſt,ſubiecti: aut ſuppoſitionis.i.concluſionis prius concluſæ, quæ & uera eſt,& iam accepta contradictionem:ut in exemplo, ſi per unum ſyllogiſmum concluſum fuerit,ternariũ eſſe imparem,concludamus per alium, eundem ternarium nõ eſſe imparem:puta, Omnis numerus qui diuidi non poteſt in æqualia,eſt impar: ſed ternarius eſt eius naturæ(nãq; ſecatur in duo atq; unum, quæ proculdubio ſunt inæqualia)eſt itaq; impar. Ex altera parte,Omnis numerus qui diuiditur in æqualia eſt par,ſed ternarius diuiditur in ęqualia(quia in tres unitates æquales)eſt itaq; par:quare & impar & non impar,quod oppoſita claudit:hoc autem concluſum fuit,quoniam propoſitiones contrariæ acceptæ ſunt.

Differẽtia inter ſyllogiſmum ex falſis & ex oppoſitis.

Per ſyllm intelligit Phs quæſitũ, & prædicatũ cõcluſionis.

Q̃uo apud ſophiſtas fit ſylľs ex oppoſitis.

Oportet autem exiſtimare, ꝙ ita quidem non erit contraria concludere ex vno ſyllogiſmo: vt ſit concluſio, Non exiſtens bonum, bonum, aut aliud quid tale: niſi ſtatim propoſitio talis accepta fuerit, vt Animal album eſſe, ⁊ non album, Hominem vero animal: ſed aut contradictioné oportet aſſumere: vt, ꝙ Omnis ſcientia ſuſpitio, ⁊ non ſuſpitio: poſtea accipere, ꝙ Medicina ſcientia quidem eſt, nullaauté ſuſpitio: quemadmodum Elenchi fiunt, aut ex duobus ſyllogiſmis: vt autem quę accepta ſunt, contraria ſint ſm veritatem, non eſt alio modo, ꝙ̃ hoc, veluti prius dictum fuit.

Ponit hic Pħs alium modũ concludẽdi oppoſita eodé ſyllo.

Nunc Philoſophus uult alium modum ratiocinãdi oppoſita exponere, inquiens, ꝙ rationes, quæ unico ſyllogiſmo oppoſita concludunt, non fiunt eo modo, quo ſuperiores: nãq; ut mõſtrauimus, nõ ex uno, ſed ex binis pendebant ſyllogiſmis: oportet autem ſi unico ſyllogiſmo uolumus contraria, hoc eſt, aliquo modo oppoſita concludere, ꝙ propoſitio quædam talis accipiatur, quæ bina contineat oppoſita: ut, Omne animal eſt album, & non album, homo eſt animal, ergo albũ & nõ album: ita.n. duo oppoſita poterimus unico ſyllogiſmo colligere.

Dubium, qũo eodẽ ſyllo poſſint cõcludi oppoſita.

⁋ Sed dubitaret quiſpiam qũo fieri poſſit, ut tales propoſitiones apud aliquem admittantur: nemo.n. eſt tam fatuus, qui cõcedat Oẽ animal & album eſſe & nõ album ⁋ Reſpondet Alulidus Roſadis, fieri hoc poſſe, ut aliquis concedat Animal eſſe album, ſm unum reſpectum: & ſm aliũ, Nõ album.

Solutio Alulidi Roſ. & Philo. & The. in Poſteriori buſ ſequũt.

Quemadmodũ & Philoponus inquit in Poſteriora analytica, Concedimus animam mortalé eſſe & immortalé. immortalé quidé, ſm ſubſtantiã: mortalé uero, ſm operationes: conſimiliter elementa genita eſſe, & ingenita: & cœlum moueri, & non moueri: genita quidé, ac moueri, ſm partes: ingenita uero ac non moueri, ſm totum. Et propter hoc inquit ibidẽ Ariſto. ſm nonnullorum ſententiam, ꝙ plerũq; affirmationem concludere cogimur in quibuſdam quæſitis, & deſtructionem negationis, ut oſtendamus negationem, nullum in hoc locum habere: ueluti ſi de Deo cõcluderemus, ꝙ eſſet immortalis: ne uideretur ita immortalis, quemadmodum & anima, ut negatio de ipſo ſm aliquid uerificari poſſet, proponimus, ꝙ immortalis eſt Deus, & non non immortalis: & modum conſtruendi huiuſcemodi demonſtrationes ſm quoſdam docet in Poſterioribus Ariſto. (Sed aut contradictionem.) Non eſt hoc referendum ad id quod imediate anteceſſit, qũo uidelicet uno ſyllogiſmo poſſimus bina concludere oppoſita (hoc.n. iam declaratum fuit) ſed ad ſyllogiſmum ex oppoſitis, de quo in toto hoc capitulo pertractatum fuit: ita ut ſenſus ſit, Si uolumus oppoſita concludere per unicum ſyllogiſmum, ita faciédum eſt, quemadmodum diximus: ſed ſi uelimus ſyllogiſmum ex oppoſitis erigere, de quo nunc propoſuimus, aut contradictio eſt accipienda in duabus propoſitionibus, quæ per nullum aliũ ſyllogiſmum concluſæ fuerint, puta, Omnis ſciẽtia eſt ſuſpitio & exiſtimatio, & Aliqua ſcientia nõ eſt exiſtimatio, eo modo, quo Elenchi ac redargutiones fiunt. redargutio enim fit, ueluti infra declarabimus, cũ aduerſarium ad contradictoria concedenda deducimus aut igitur hoc modo faciẽdum, aut propoſitiones acceptæ, debent eſſe concluſiones præcedentiũ ſyllogiſmorum. Sed ſi uolumus uere contraria ac oppoſita concludere uere, & nõ ſm quid, quemadmodum ſupra dicebamus, Animam eſſe mortalem & immortalem, non poſſumus alio modo facere, ꝙ̃ hoc nuper dicto, ueluti ſupra quoq; declarauimus.

Dubium.

⁋ Sed quęritur circa dicta, cur dixerit Ariſto. (Sed aut contradictionem oportet aſſumere) cũ tamen ſyllogiſmus ex oppoſitis non ex ſolis contradictoriis extruatur, ſed etiã contrariis: neq;.n. dicendum, ꝙ contradictionem late acceperit pro oppoſitione, quemadmodum ſupra, cũ ait, Non erit contraria concludere.

Solutio.

⁋ Reſpõdeo, ꝙ Cõtradictionem dixit, quoniam ſi uolemus propoſitiones oppoſitas accipere, non poſſumus ſtatim ipſas capere: & propterea neq; contrarias: ſi.n. cõtrariæ eſſent accipiendæ, ſtatim aſſumi deberent, puta, Omnis medicina ſcientia, Nulla medicina ſcientia: ſed has nemo concederet: & ideo propter hoc, quemadmodum ait & Alulidus Roſadis, interrogamus de affirmatione prædicati de ſubiecto, & conceditur nobis: deinde interrogamus de negatione illius prædicati, à genere illius ſubiecti, aut à ſpecie, aut à differentia, aut à proprio, ut concedatur nobis: & propterea ut plurimum altera propoſitionum oppoſitarum eſt in parte, quod & Philoſophus optime in exemplo declarauit: accepit enim Omnem ſcientiam ſuſpitioné eſſe, poſtea, ꝙ Omnis medicina eſt ſcientia, & quod Nulla medicina eſt ſuſpitio: ex hoc.n. concludimus, aſſumpta fuiſſe duo contradictoria, Omnem ſcientiã ſuſpitionem eſſe, & Aliquam ſcientiam non eſſe ſuſpitionem.

Nota ex Alu. Roſad. qũo ſint interrogãdę ꝓpõnes ꝑ ſyllo ex oppoſitis.

Sed hæc iam de ratione ex oppoſitis, & per conſequens de potentiis omnibus ſyllogiſticis in medium allata ſufficiant: non.n. amplius de potẽtiis, ſed de impotentiis ac defectibus peragendum erit, de petitione inquam principii atq; aliis nonnullis.

Epilog° dictorum de ſyllo ex oppoſitis.

⁋ Quæ uero de ſyllogiſmo ex oppoſitis diximus, in ſumma hæc ſunt, an ſylls ex oppoſitis, uere ſylls ratiocinioq; dicendus ſit: ad qué pertineat artificé ſyllo uti ex oppoſitis: quot & qualibus modis ex oppoſitis rationes extruantur: cur Ariſto. nõ pertractauit de hoc argumẽti genere in octauo Topicorũ: an in prima figura fiat ex oppoſitis ſylls: ſolutæ deinceps dubitationes quædã circa terminorũ poſitioné in ſecunda figura: declaratumq;, quot modis fiant oppoſita in potentia, ex opinione Leui Gerſonis: qũo dignoſcenda ſit ſecũda figura à tertia. Damnata Philoponi expoſitio circa exemplum Ariſtotelicum: quòd ꝙ ὑπόληψις recte non poſſit latino effingi uocabulo, enarratum. Soluta deinde inſtantia, qũo ex ambabus affirmatiuis in tertia figura nõ ualeat ſylls: quæſitumq; an Topicorum liber antecedat Priora analytica. Poſtea enodatũ, cur dixerit in ꝯtextu Philoſophus, Oppoſitiones affirmationũ: an ꝯiugationes oẽs ex oppoſitis, utiles ſint duo

decim;

decim: quomodo cõcedi poſſit, animá mortalẽ & nõ mortalẽ eſſe: cumq; Ariſtoteles in cõtextu dixerit, Cõtradictionem & non Oppoſitionem. His itaque expoſitis, ad ea, quę de petitione principii dicũtur, declaranda ueniamus.

De eo quod eſt peti in principio.

QVod autem in principio peti & accipere, eſt quidem vt in genere accipiam in eo, quod eſt non demonſtrare propoſitum: hoc autem accidit multifariam: namque & ſi non ratiocinatur, & ſi per ignotiora, aut ſimiliter ignota, & ſi per poſteriora prius: demõſtratio namque & ex credibilioribus & prioribus eſt: borũ autem nihil eſt peti, quod in principio: ſed quoniam nonnulla quidem per ſe ipſa apta ſunt cognoſci, quędam vero per alia: principia enim per ſeipſa, quę autem ſub principia per alia: quando non per ſeipſum cognoſcibile conetur aliquis per ſeipſum monſtrare, tunc petit quod ex principio.

Secundum ſectum ſecundi Priorum reſolutoriorum, quod eſt de impotentijs ſyllogiſticis

DICEBAMVS à principio de tribus intentionem eſſe Ariſtotelicá hoc in uolumine, de potentiis ſyllogiſticis, de impotentiis, ac demum de annexis. Poſtea igitur quam hucuſque de potentiis pertractauit, ſupereſt ut ex conſequenti agat de impotentiis: ac primo de petitione eius, quod in principio. Hæc enim magis uidetur accedere ad ſyllogiſmi rationem (& ſi contra ſyllogiſmum peccat, contra priores particulas definitionis ſyllogiſticæ peccabit) q̃ ſequẽtes fallaciæ. Sed antequã ad contextũ accedamus, quærendũ prius, an poſſit petitio eius, quod in principio, ſyll's rõciniumq; eẽ, ſimulq; diſtinguẽdi modi impotẽtiæ huius, ac demũ diſputandũ ad quẽ pertineat artificẽ, hoc genus captiũculas, & deliquia cõſiderare. ¶ Primũ itaq; dicimus, petitioné aliquam poſſe ratiocinationẽ, ac uere ſyllogiſmũ eſſe: aliquam uero nullo pacto. ſed ab omni ſyllogiſmi natura penitus ſeiũctá: uerũ, ut hæc planiora fiant, afferẽda diſtinctio de petitiõe eius, quod in principio, quam & hic põit Ariſtoteles, & alii etiá nonnulli expoſuere: uerũ & latius, & fortaſſe etiá dearticulatius erit à nobis in mediũ ꝓponẽda: quum itaque cõmuni cõceptu, ut ait Philoſophus, petitio nil aliud ſit, q̃ aliquid in mõſtrationẽ propoſitũ nõ mõſtrare, ita hæc à nobis erit diſtinguẽda: aut enim quũ quæſitum mõſtrare contendimus, eaſdẽ accipimus propoſitiões cõcluſioni, aut diuerſas: & eaſdẽ, aut nomine & re, aut re tantũ: & diuerſas etiá, totidẽ modis: Si eaſdem, nullo pacto erit ſyllogiſmus, quoniam ſyllogiſmus erat ratio, in qua ſequebatur alterum à concluſiõe: ſi diuerſas, aut ignotiores, aut æque ignotas, aut poſteriores concluſione: & hoc bifariá, aut ſm ueritatẽ, aut ſecundũ opinionẽ: hoc igiẗ pacto ratio cõſtructa ſemper ratiocinationis ac ſyllogiſmi finitionẽ ſuſcipiet: neq; eni arctatur ad hoc ſyllogiſmus, ut ſemper ex notioribus ac prioribus cõſtruaẗ: & ex iſto palá ſit quærẽtibus, cur ita hic Philoſophus de petitiõe ꝑtractet, quũ de hac agere potius pertineat ad ſophiſtam, quàm reſolutoriũ artificẽ. ¶ Dicimus igitur, ut & reliquo ꝓpoſito faciamus ſatis, ꝙ de huiuſcemodi petitiõe, pluribus in locis agendũ fuit, & ex cõſequẽti ad plures attinet artifices: namq; hic de ea agiẗ, ut petitionẽ ſyllogiſticam, ac non ſyllogiſticá cõprehẽdit, ſecũdũ ueritatẽ, ac ſecũdũ opinionẽ: in octauo autẽ Topicorũ de petitione ſecundũ opinionẽ tantũ pertractatur: quod & ipſe uoluit, dum inquit (Quod in principio autẽ, & contraria quomodo petit interrogás, ſecũdũ ueritatẽ quidẽ in reſolutoriis dictũ eſt: ſecũdũ opinionẽ aũt, nunc dicendũ) ſed in ſophiſticis elenchis, de petitiõe tantũ nõ ſyllogiſtica ſermo fit: omnes enim fallaciæ tá in dictione, quàm extra, cõtra ſyllogiſmi rationem peccãt, ut aliquádo declarabimus ¶ Sed quæreret aliquis, quemadmodũ de petitiõe ſecũdũ opinionẽ tantum in Topicis agitur, cur de petione ſecũdũ ueritatem tantũ non agatur etiam in Poſterioribus. ¶ Dicimus, quæ ad petionẽ ſecũdũ ueritatẽ attinebát, fuiſſe ſatis declarata hoc in loco, & ꝓpterea nõ fuiſſe opus de hac amplius pertractare, quod de petitiõe ſecũdũ opinionem factum non fuerat ¶ Vel aliter & melius ꝙ de petitione ſecundũ ueritatẽ, pertractatur etiá in Poſterioribus. totus enim locus ille, ubi de circulari agit demõſtratiõe, & ubi demõſtrat oportere demõſtrationẽ ex notioribus ac prioribus cõſtare, totus in quá locus ille petitiõi ſecũdũ ueritatẽ adſcribi poterit Quid aũt ſit petitio ſecundũ ueritatẽ, quidue ſecũdũ opinionẽ, quid petitio ſtatim, quid non ſtatim, iſerius inter exponẽdũ elucidáda erunt: nũc aũt ad cõtextũ enarrandũ accedamus. (Quod aũt in principio.) Senſus eſt, Si uolumus late & ſecundũ genus deſcribere petitionẽ eius, quod in principio dicemus quod petitio nil aliud eſt, quam nõ demõſtrare propoſitum ac proiectũ ꝓblema ¶ Appellaẗ aũt petitio eius, quod in principio, ſecũdũ nonnullorũ ſentẽtiá. quoniá principia, hoc eſt, propoſitiones, petimus, id eſt, tanquam cõfeſſas accipimus, & indemõſtrabiles, quũ tamẽ nõ ſint tales. ¶ Aliter Philoponus, cui & Alulidus Roſadis aſtipulari uidetur, Petitio eius, quod in principio hoc eſt, quæſitũ ac concluſionẽ tanquam confeſſam accipere: quæſitũ enim eſt, quod à principio in monſtrationẽ proponitur. & ob hoc appellant iſtam Arabes poſitionem quæſiti. & hi quidẽ hunc in modum melior tamen mihi uidetur præcedẽs expoſitio. (Nõ demonſtrate) Non hoc uult, ꝙ non demonſtrare ſit genus petitiõis: nullum enim negatiuũ prædicatur in eo, quod quid: ſed, inquit, non demõſtrare in plus ſe habere, quàm petitionẽ, quoniam & de hac prædicatur, & de aliis etiam compluribus. (Hoc autem accidit:) Hoc dicunt nonnulli, id eſt, hæc petitio principii, quadrifariá ſit, aut quum nullo pacto facimus

An petitio pricipij ſit ſyll'us.

Diſtinctio modorum petitionis principij.

Plures artifices de petitione ꝑn cipii ptractant.

Dubium.

Solutio prima.

Alia ſolutio.

Quare ſit appellata petitio eius qđ in principio.

Prim⁹ modus.

Sc̃dus modus à Phil. & Alu. Ro.

Nõ demõſtrare, nõ ẽ genus petitionis, ſed magis cõe

ſyllogiſmum, aut ſi per ignotiora uelimus quæſitũ monſtrare, aut ęque ignota, aut poſteriora. ⁋ Alii uero aliter, hoc, inquiunt, Non demonſtrare quadrifariam dicitur: nam quum nullo pacto ſyllogiſmũ cõſtruimus, uel nihil penitus cõcludẽtes, & cõplicationem inutilem erigentes: uel cõcludentes quidẽ, non tamen quæſitum determinatũ dicimur non demonſtrare. Item quũ ignotiora accipimus, aut ęque ignota, aut etiam poſteriora. & ea quę potius per concluſionem monſtrari poſſent, q̃ ipſa concluſionem oſtẽdere: ꝙ autem non demõſtrare tot modis dicat̃, planum, q̃m & demõſtrare itidem diſtinguitur: quum itaque Non demõſtrare, ſeu etiam Petere id quod in principio, late non autem ꝓprie, ita ſm quatuor dicatur modos, dicimus ꝙ nullum horum proprie eſt petere id quod in principio: ſed q̃m, inquit, ex propoſitiõibus alię ſunt eius naturæ, ut ex ſe cognoſci poſſint: aliæ aũt nõ ex ſe, ſed per alia: nã prima principia per ſe cognoſcuntur: q̃ uero ſub primis continentur principiis, per alia: quum igitur aliquis quæ ſub primis principiis ſunt, queꝗ per alia cognoſcuntur, ut principia uel per ſe cognoſcibilia acceperit, tunc proprie dicitur Petere id qđ in prĩcipio. (Principia enim per ſeipſa.) Principia dicunt̃, ut in Poſterioribus ait, ꝓpoſitiones imediatæ, quæ nullius indigent demõſtrationis: ſunt autem hęc, dignitates, ſuppoſitiones, definitiones, ac petitiones: hec enim per ſolum intellectum, quem Græci νοῦν uocant imediate cognoſcũtur: unde & in Poſterioribus inquit ad uerbum Philoſophus, Nos autem dicimus neꝗ oẽm ſcientiã demonſtratiuam eſſe, ſed ſcientiam imediatorum indemõſtrabilem: & hoc quod neceſſarium ſit, manifeſtum eſt: ſi enim neceſſe eſt quidem ſcire priora, & ex quibus eſt demonſtratio: ſtant autem quandoque imediata, hæc indemonſtrabilia neceſſe eſt eſſe: hoc igitur ſic dicimus, & non ſolũ ſcientiam, ſed & principium ſcientię eſſe quoddam dicimus, quo terminos cognoſcimus: & nou ſolum demõſtrationẽ eſſe dicimus, ſed neꝗ in infinitum ire res, ſed eẽ quaſdam: & principium demõſtrationis, quo terminos cognoſcimus, quando elucidationem, q̃ illinc eſt, aſſecuti fuerimus. ⁋ Ex his itaꝗ planum, ꝙ prima principia per ſe, ac nullius alterius adiumento cognoſcuntur: ſed ex ſolo intellectus ſplendore, quo etiam cõſueuimus terminos, id eſt, definitiones cognoſcere: nãque & hæ nulla ſyllogiſmi aut rõcinii ui ſtabiliuntur, ſed à ſolo intellectu ſine aliquo medio percipiũtur: unde manifeſtum, perperam illos facere, qui primis principiis ac dignitatibus fidem nullam adhibẽt: quẽadmodũ in libro de cœlo refert Alulidus Roſadis: ſed & peius multo illi machinant̃, q de primis prĩcipiis demõſtrationes afferre ɔtendũt: quẽadmodũ, referẽte Proclo, faciebat Apollonius q demr̃ari poſſe credebat ꝓfatum mathematicũ, Quę eidẽ ſunt ęq̃lia, inter ſe ſunt ęqualia. Fit itaꝗ uere ac ꝓprie petitio eius qđ in principio, quãdo aliquod demonſtrabile in numerũ primorũ principiorũ retulerimus, tanquam per ſe notũ ac ueluti ꝑ hoc alia ꝓblemata monſtraturi: quemadmodũ ex authoritate Gemini Philoſophi, refert Proclus feciſſe Megarenſem Euclidẽ: q quartã ac quintã petitiões tanquãm indemõſtrabiles poſuit, quũ tamẽ alioqui demõſtrari poſſint: ſi enim theoremata iſtis ex altera parte correſpõdẽtia demõſtrari poſſunt, cur & hæc demõſtrari nõ poſſe dicendũ eſt? nam petitio quarta, dicens, Omnes rectos angulos ſibiinuicẽ eſſe æquales: & quinta, Si linea recta ſuper duas rectas ceciderit, duoꝗ anguli intrinſeci, & in eandẽ partẽ duobus rectis angulis minores facti fuerint, iſtas duas lineas in infinitũ protractas ꝓculdubio coincidere inter ſe in eas partes, in quas ſunt duobus rectis minores anguli: iſtæ inquã petitiões, duo ſibi ἀντίστροφα problemata habent, quorum utrũꝗ inferius demõſtratur: illa decimumſeptimũ, hæc ſeptimum atꝗ uiceſimũ: quare quũ hęc ita ſint, non cõmodę fecit Euclides, eas in petitionum numerum reiiciens.

Nõ demõſtrar̃ q̃tuor modis dr̃

Nõ de ꝓncipiis, quæ ſint, & quis habit⁹, ſeu potẽtia cognoſcẽs illa, ex prio Poſterioꝝ.

Prima principia ex ſolo intellectus ſplẽdor̃ cognoſcunt̃.

Errauit Euclides, qui quartam & quintã petitiões tanq̃ indemr̃abiles poſuit.

Hoc autem eſt quidẽ ſic facere, vt ſtatim cenſeat, quod propoſitum eſt: contingit vero & in alia tranſeuntes, apta nata per illud monſtrari, per hęc demõſtrare, quod ex principio: veluti ſi a monſtraretur per b, b autem per c, c autẽ natum eſſet monſtrari per a: accidit enim ita ratiocinantes ipſum a per ipſum monſtrare: quod faciunt qui coalternas putant ſcribere: latent enim ipſi ſeipſos: talia accipientes, quę non eſt poſſibile monſtrare non exiſtentibus coalternis: quare accidit ita ratiocinantibus, vnumquodque eſſe dicere, ſi eſt vnumquodque: ſed ita omne erit per ſeipſum cognoſcibile, quod impoſſibile.

Poſteaquã expoſuit, quæ ſit uera petitio eius, qđ in principio: nunc enarrat, quot modis efficiatur huiuſcemodi petitio: & inquit, bifariam hoc fieri poſſe, aut ſtatim, aut non ſtatim: Statim, quum illud idem, quod q̃rendum proponitur, tanquam conceſſum in alterius propoſitionis accipitur locum, quẽadmodũ in polyonymis ac multiuocis euenit: ueluti ſi monſtrandum eſſet, Iuſtũ eſſe quẽpiam interimere, & ita cõmentaremur, Omne quod iuſte fit, iuſtum eſt, ſed cædes ac interẽptio iuſte fit, interẽptio itaꝗ iuſta eſt: hic enim quæſitum alterius propoſitionis locũ ſuit ſortitum. ⁋ Nõ ſtatim uero efficitur, quemadmodũ & Alulidus refert, quum quæſitum unum ac cõcluſio per ſyllogiſmũ compoſitum, ex multis ꝓpoſitionibus monſtrandũ proponitur: tranſeũtes itaꝗ nos in ꝓpoſitiones illas, mõſtrare conamur propoſitum quęſitum: q̃ tamẽ potius naturalem hñt aptitudinẽ, ut demõſtrentur per illud, q̃ ecõuerſo per eas, illud: ueluti in exemplo, ſi a mõſtraretur per b, & b per c, & rurſus c natũ eſſet mõſtrari per a, nil aliud eſſet, quã a ꝑ ipm a mõſtrari. (Quod faciũt q coalternas) Exẽplum ponit Phus mathematicũ ad id mõſtrandum, qđ paulo ante dixerat, ac terminis ignotis explicuerat: uerũ quo facilius exẽplũ ꝓpoſitũ intelligere poſſimus, nonnulla prænotãda, q̃ dictorũ ſenſum adaperiãt. Scitu igit̃ dignũ ꝙ παράλληλοι, ſeu eqdiſtãtes,

Quæ ſit petitio ꝓncipii ſtatiꝫ facta.

Quę petitio ꝓncipii nõ ſtatim.

Nota quæ ſint lineæ παράλληλοι, hoc ẽ

paralleli. i. ęquidiſtantes,uel coalterenæ.

uel coalternæ nũcupãtur,referẽte Euclide in primo elementorum,lineæ rectæ,quæ in eadem ſuperficie collocatæ,atq; in utranq; partẽ protractæ, nõ conueniũt,etiã ſi in infinitũ ꝓtrahãtur:uel ut Poſſidonius, Coalternæ ſunt,q̃ neq; connuũt,neq; abnuũt in eodẽ plano,ſed æquales habẽt perpendiculares ab alterius pũctis in reliquã ꝓtractas:uel aliter,ut Geminus Philoſophus,Coalternæ ſunt lineæ rectæ,æquo diſtãtes īteruallo,q̃ nũq̃ eodẽ plano īterſtitiũ ſuũ cõminuũt. Hoc aũt dixit ꝓpter nõnullas rectas,q̃ nunq̃ in eodẽ plano coincidũt,nec tamẽ coalternæ ſunt,quoniã ſemper interſtitiũ ſuũ diminuũt:ſed hæc ſufficiãt,q̃tũ ad definitionẽ coalternarũ;qđ uero ad exẽplũ Ariſtotelis cum attinet,multi multifariam exponunt. Philoponus namq; hoc refert ad aſtronomicũ quæſitũ. Alii uero,& melius,hoc ad Geometrã referũt:Si enim, in quiſunt q̃ſpiam uellet mõſtrare lineas aliquas coalternas eſſe,eo ꝙ linea ſup ipſas cadẽs faceret angulos intrinſecos,& in eaſdem partes duobus rectis ęquales, is proculdubio principiũ peteret:qm̃ ſi poſtea uellemus monſtrare,lineam illam deſuper cadẽtem,facere angulos duobus rectis, ęquales argueremus hoc, eo ꝙ lineæ illæ coalternæ fuerãt,ueluti in primo elementorum oſtendit̃ nono ac uiceſimo theoremate: hi itaq; ponuut qđ in principio,qm̃ lineas mõſtrant coalternas eſſe,quoniam ſunt coalternæ.

Expõ Philoponi ad exẽplũ Philoſophi.

¶ Aliter,& melius adhuc,Alulidus Roſ. Si inquit,aliquis deducens ad incõmodum,uellet per ſecundũ ac triceſimũ primi theorema demonſtrare lineas quaſpiã coalternas eſſe,is ꝓculdubio peteret, quod in principio: triangulum enim habere tres angulos ęquales duobus rectis,per coalternas lineas demonſtramus:quare accidet coalternas oſtẽdi per coalternas, qđ & circulus eſt & petitio eius,quod in principio: deductio autẽ, quã Alulidus facit,talis eſt, Si recta ſupra rectam cadens,angulos ex eadem parte æquales fecerit, illæ lineæ erunt æqdiſtantes,& coalternæ:quia ſi non,cõcurrent igitur,dum protrahũtur in rectũ:& propterea cauſabitur in eo cõcurſus triangulus,cuius anguli æquiualebũt pluribus duobus rectis,quod abſurdum,ac fieri nequit:ſed ſi iterum uellemus mõſtrare,hoc eſſe impoſſibile,per coalternas utiq; oſtendẽdum foret:& ita coalternæ per coalternas monſtrarẽtur,quod eſt petere ac circulum facere:& ꝓpterea dixit Philoſophus in cõtextu (latent enim ipſi ſeipſos, talia accipientes,quæ non eſt poſſibile monſtrare nõ exiſtentibus coalternis)neq; enim mõſtrare unq̃ poterimus angulos trianguli æquos eẽ binis rectis,niſi conceſſerimus lineas prius effici coalternas. (Quare accidit)Quare inquit Ariſtoteles, ſi talẽ erexerimus demonſtrationem nil amplius mõſtrabimus (quemadmodum & in Poſterioribus dicitur) q̃ ſi eſt hoc,ꝙ eſt hoc:ſed hoc modo & oĩa facile mõſtrabuntur, & unũquodq; ẽt per ſe erit cognoſcibile,ac primũ principiũ nãq; quũ cõcl'o & ꝓpões in unũ ueniant,non poterit aliqd q̃ſitum eſſe,qđ ꝓpoſitio ac principium etiã eſſe non poſſit:quare quũ principiũ oẽ ſit per ſe cognoſcibile,ſequitur oĩa fore p ſe cognoſcibilia:qđ abſurdiſſimum. Ex hoc dicũt nõnulli planum eſſe, petitionem eius,quod in principio,idem eſſe circulari monſtrationi:differre tamen ꝓpterea,ꝙ in circulari monſtratione oĩa per ſeinuicem oſtendũtur,in petitione uero unum tm̃:& iterum, qm̃ in circulo planum eſt terminos oẽs ęquiuertibiles eſſe,in petitiõe uero minime. Ego autem hęc multis & aliis differẽtiis differre arbitror:nãq; hic ſyllogiſmi ratio deſtruitur,ibi ſeruat̃:hic q̃dam ꝓblemata peti poſſunt,quę ibi minime:ſed hæc ſufficiant in propoſito.

Expõ Alu. Roſ. de eodẽ exẽplo.

Dixerũt nõnulli petitiõis pricipii modũ hũc, idẽ eẽ cũ circulari monſtratione.

Si igitur obſcuro exiſtente,ꝙ a/ineſt ipſi c:ſimiliter autẽ ꝙ ipſi b,peteretur a ineſſe ipſi b:nondum clarum,ſi quod in principio petitur:ſed planum , ꝙ non demonſtrat : non enim eſt principium demonſtratiõis,quod ſimiliter obſcurum:ſi tamen b/ad c,ita ſe habet,vt idẽ ſint , aut videlicet conuertuntur,aut ineſt alterũ alteri,petitur quod in principio:monſtrare enim poſſet per illa,ꝙ a/ineſt ipſi b,ſi cõuertuntur:nunc autem hoc prohibet,ſed non modus:ſi vero hoc faceret,quod dictum eſt,faceret vtique, ⁊ conuerteret per tria.

Hinc uult mõſtrare, quõ in unaquaq; figura fiat petitio eius,qđ in principio,& ante alias in prima:& inquit,ſi q̃ſitum,Omne c/a,ignotũ extiterit,& maior inſup ꝓpoſitio,Omne b/a,cõſimiliter ignota fuerit, & accipiamus a/b propõnem ſimilr̃ ignotã; cõſtruẽtes ſyll'm in prima,hunc in modũ, Omne b/a,oẽ c/b, omne c/a:nõ eſt planũ an fiat petitio eius,qđ in principio:qm̃ dubitamus an a/b/ ꝓpoſitio poſſit circulari monſtratione oſtendi,p a/c/ conclusionẽ cum minore:eſt enim ambiguũ,an b/& c/conuertãtur:qđ ſi manifeſtum fiet,planũ etiam erit,petitionẽ effici: ſed nunc tm̃ clarum eſt,monſtrationẽ nullam fieri,qm̃ a/b/propoſitio,quæ ſimilr̃ eſt obſcura cõcluſioni,non poteſt eſſe principiũ ac propoſitio in demõſtratione iſta. Hoc eſt ergo,quod uoluit, dum ait(Si igitur obſcuro exiſtente ꝙ a/ ineſt ipſi c: ſimilr̃ autem & ꝙ ipſi b,peteretur a/ineſſe ipſi b,nõdum clarum,ſi quod in principio petitur, ſed planum ꝙ non demonſtrat:nõ enim eſt principiũ demõſtrationis, quod ſilr̃ obſcurum).(Si tamen)Si uero,inq̃t, cognouerimus a/& b/ ſibĩnuicem aut eadẽ eſſe,aut conuerti,aut alterũ ineſſe alteri,tunc petitur,quod in principio:ſed hic cõtextus à uariis diuerſimode exponitur. Philoponus nãq; uult,ꝙ dum inquit(aut uidelicet conuertũtur, aut ineſt alterum alteri) exponat id, quod ſupra dixerat(ſi b/& d/c, ita ſe habent, ut idem ſint) ut ſenſus ſit, Dum b/& c/ eadem fuerint,hoc eſt, aut conuertuntur , ueluti homo & riſibile : aut ineſt alterum alteri,quemadmodũ gaudiũ & lætitia:ita enim intelligi uolo Eadẽ eẽ. ¶ Alii uero aliter(ut eadẽ ſint)hoc eſt,nomine & re, ut bonũ boni eſt cauſa:& iterũ bonum boni eſt cã(aut conuertũtur)hoc eſt eadẽ ſunt re,nõ aũt nomine:ueluti enſis & ſpatha:ſunt.n.hæc polyonyma(aut ineſt alterũ alteri, hoc eſt,cõuertũ

Expõ Philoponi ſup his uerbis. Aut ꝯuertunt̃,aut ineſt alterum alteri.

Expoſitio aliorum.

tur ſecũdũ conſequẽtiã,non autẽ ſecundũ ſignifica/
tũ:ut homo & riſibile:ſic enim ſi maior ꝓpoſitio iti
dem ignota fuerit,quemadmodũ & cõcluſio & mi/
nor,cõuertaẽ uniuerſaliter,poterimus per concluſio
nẽ cũ minore maiorẽ eodẽ pacto mõſtrare quodam/
modo per circulũ:uerũ quia ignotum eſt b/& c/con/
uerti,aut eadẽ eſſe,ideo talẽ circulũ nõ poſſumus fa/
cere:hoc ergo eſt,quod uetat petitionẽ eius,quod in
principio,nõ autẽ modus ſyllogiſticus:namq; & ſe/
cundũ modos tales ſyllogiſmorũ poteſt petitio fieri:
quare ſi hoc faceret quiſpiã,& minorẽ cõſtrueret ex
terminis cõuertẽtibus(faceret utiq;, ꝙ dictũ eſt)hoc
eſt,peteret ꝙ in principio(& cõuerteret ꝑ tria)id eſt,
triplicẽ faceret circulũ:primo,ex a/& b/cõcludẽs c:ſe/
cundo,ex c/& b/colligens a ; tertio,ex c/& a/inferẽs b:
uel per tria potius,hoc eſt , per tres terminos.¶ Sed
quæreret aliquis,quomodo ſi termini fuerint æqui
uertibiles,ſequatẽ fieri petitionẽ eius,quod in princi
pio:ſi enim hoc eſſet, ſequeretur demonſtrationem
oẽm petitionẽ facere,ꝙ perabſurdũ. Reſpõdeo,quẽ
admodum & Philoponus inuit,ꝙ petitio non fit,eo
ꝙ ratio hæc ex cõuertibilibus conſtet: ſed quoniam
maior propoſitio ac cõcluſio ſunt æque ignotæ: &
ꝓpterea aliquãdo petitio fit iuxta maiorẽ, aliquãdo
iuxta mĩorẽ:quemadmodũ ſtatim in ſequẽti exẽplo
uidebimos:ſed prius exẽplũ notũ ponamus præce/
dẽtis cõplicationis,Omnis uoluptas bonũ,omnis læ
titia uoluptas,omnis lætitia bonũ.quia enim lætitia
& uoluptas ſunt idem & conuertuntur, fit manife/
ſta petitio iuxta maiorem.

Dubium, qũo ꝑ ter mios ꝯuertibiles fiat ſemꝑ petitio ꝑncipii

Solutio, ꝙ fit petitio, nõ ꝑ conuertibilitatẽ, ſꝫ q̃a ſũt ęque ignotæ ꝓpõnes & ꝯcluſio.

Conſimiliter autem & ſi acciperet b/ipſi c/ineſſe, itidem
obſcurum exiſtens:& ſi a/ipſi c, nondum quod a principio,
ſed non demonſtrat.Si vero idem ſint a & b,aut eo ꝙ con/
uertuntur , aut eo quod ex b/ſequitur a , quod a principio
ob eandẽ cauſam,quid enim poteſt,quod ex principio di/
ctum nobis eſt:quod per ſeipſum mõſtrare', quod non per
ſeipſum manifeſtum:ſi igitur eſt in principio peti', per ſeip/
ſum monſtrare,quod non per ſeipſum manifeſtum:hoc au
tem eſt non monſtrare , quando quum ſimiliter obſcura
ſint,id quod monſtratur, & id per quod monſtrat:aut eo ꝙ
eadem eidem/aut eo ꝙ idem eiſdem ineſt,accipiat.In me
dia quidem figura & tertia, vtroque modo contingere poſ
ſet peti quod in principio:in prędicatiuo autem ſyllogiſmo
& in tertia, & prima:quando autem negatiuę,quum eadem
ab eodem & non ſimiliter ambę propoſitiones.Conſimili/
ter vero & in media,propterea ꝙ termini non conuertun/
tur ſecundum negatiuos ſyllogiſmos.

Nunc exponit,quomodo iuxta minorem poſſit ẽt
peti quod in principio,inquiens, Si b/c/minor, & a/c/
concluſio,eodem modo fuerint obſcurę:& ignotum
extiterit,an a/& b/conuertantur,nõdum petimus qđ
à principio,ſed planum ꝙ demonſtratio nõ fit:ſi au
tem manifeſtum extiterit a/& b/conuerti inter ſe, uel
ſeinuicem conſequi,iam clariſſima fiet petitio ob ean
dem cauſam,quam & ſupra retulimus:puta in exem
plo,Omne honeſtum utile,omnis temperantia hone
ſtum,omnis temperantia utile:efficitur autem in hoc
petitio iuxta minorem,& non iuxta maiorem:nãque
æquè ignotum eſt,Omnem temperantiam eſſe hone
ſtum,& Omnem temperantiam eſſe utile, ſi concede
tur honeſtum & utile idem ſignificare,aut ſibiinuicẽ
conuerti.(Si igitur eſt in principio) Poſteaquàm ſu/
perius latenter monſtrauit , quomodo petitio fiat in
prima figura,oſtenſurus , quomodo etiam efficiatur
& in ſecunda & in tertia,ea repetit,quæ ſuperius fue/
re declarata,inquiens,Si igitur peti eſt monſtrare ali/
quod quæſitum per aliquid,non per ſe manifeſtum:
quoniam & quæſitum & altera propoſitionum ſimi
liter ignota ſunt.(eo ꝙ eadem)hoc eſt,& maior & me
dius terminus iidem exiſtentes in maiore propoſitio
ne,inſunt eidem minori extremitati,medius in mino
re,maior in concluſione:(aut idem)hoc eſt,maior ex
tremitas,quum minor & medius conuertãtur.(ineſt
eiſdem)hoc eſt,medio in maiore propoſitione, & mi
nori in concluſione:ſi inquam,petitio talis eſt,in me/
dia ac ſecũda figura,& tertia,utroq; modo: & quum
eadem inſunt eidem,& quum idem eiſdem, peti poſ/
ſet,quod in principio,ſubaudias tu , Quemadmodũ
in prima figura efficiebatur. ¶ Sed in hoc tantum eſt
differentia,ꝙ in prædicatiuo atq; affirmatiuo ſyllogiſ
mo petitio fit in prima ac tertia figuris tm̃:ſecũda. n.
non concludit affirmatiuum quæſitum : & eſt iterũ
dr̃ia in negatiuis primæ ſecũdæ ac tertiæ figuræ: qm̃
in prima ac ſecunda poteſt & maior & minor accipi
ignota,hoc eſt, poteſt & ſm maiorem , & ſm minorẽ
fieri petitio:in tertia uero (quum eadem ab eodem)
hoc eſt,ſm minorem ignotam non fit petitio:ſed quũ
idem ab eiſdem.i.ſm maiorem tm̃,& nõ ſimiliter ſm
ambas propõnes:& hoc,qm̃ non conuertuntur nega
tiuæ concluſiones tertiæ figuræ , quum,ſint negati/
uę in parte,ut ex his cum altera propõne poſſimus al
teram concludere.¶ Quod autem dicitur(conſimili
ter uero & in media)referendum eſt,inquit Philopo
nus,ad ſuperiora,ut ſit ſenſus, Quemadmodum ne/
gatiuæ petuntur in prima , conſimiliter & in media,
hoc eſt,& maior & minor:qm̃ in his concluſio poteſt
eſſe uniuerſaliter negatiua,quę utiq; conuerti poteſt
ſed in tertia nulla concluditur uľis,ut planum eſt : &
propterea non poteſt utraq; propoſitionum peti: ali/
ter poſſemus & hoc referre ad ea , quæ conſequenter
dr̃it,ut ſenſus ſit(Conſimiliter uero & in media)hoc
eſt,itidem fiet etiã in ſecunda figura,& qñ, ſubaudias
tu,concluſio extiterit negatiua in parte : tunc etenim
neq; in iis fieri poterit petitio,per concluſionis cõuer
ſionem:uerum ſimpliciter in prima ac ſecunda figu/
ra,utraq; propoſitionum petitur : qm̃ uniuerſalis in
his concludi poſſunt,quæ omnes conuertuntur : &
hunc quidem locum difficillimũ ita expoſuere Græ
ci enarratores. ¶ Secius uero Alulidus Roſa,atq; alii
nonnulli,uolentes in affirmatiuis ſyllogiſmiſ utrãq;
propoſitionem eſſe ignotam:in negatiuis autem, alte
ram tm̃,puta negatiuam:propterea ꝙ negatiua nun
quam poteſt conſtrui ex terminis conuertibilibus,
quum

Nota dr̃ias inter ſcd̃as & tertiã figurã in ſecunda petitione principii.

Nota locũ hũc difficiles aliter a Græcis exponi aliter ab Auerr.

Expõ Alulidi Roſa.

quum termini conuertibiles ſemper ita ſe habeant, ut unus de altero ſemp prædicetur affirmatiuè. Sed pace iſtorum, ſuperior enarratio magis mihi placet, ac magis contextui uidetur conuenire. ¶ Cęterũ quo facilius obſcuriſſima uerba hæc contextus poſſimus intelligere, exponamus, qũo in quacunq; figura ſm quoſq; modos fiat petitio eius quod in principio: ſic enim erunt omnia plana ¶ Primũ itaq; à prima exordiamur, ſequentes doctrinã Ioãnis Philoponi: ſi igiť æque ignotũ ſit, Omne c/eſſe b, quẽadmodum & oẽ c/eſſe a, & a/b/fuerint termini cõuertibiles fit petitio ſm minorem in primo modo, ſic, Omne c/b, oẽ c/a: ſi enim quiſpiam non concederet concluſionẽ nec minorem etiam cõcederet, quum ſint æque ignotæ ex ſuppoſito: accepit igitur in ratione hac eadem, puta, medium ac maiorem extremitatẽ, quæ eadem ſunt, de eadem minore extremitate: mediũ, de minore in minore propõne: maiorem uero, de eadem in cõcluſione: Rurſus accipiamus idem de eiſdem, facientes petitionem iuxta maiorem ꝓpõnem: ſint itaq; a/b, & c/a/æque ignota, & b/c/conuertanť: tunc ratio, Oẽ b/a, oẽ c/b, omne c/a, petet maiorẽ: qui enim non cõcedit a/ineſſe ipſi c, neq; a/ cõcedet ineſſe ipſi b, quum b/& c/ſint eadẽ, aut conuertibilia ex ſuppoſito. Et de uniuerſaliter qdem affirmatiua, hunc in modũ.

Qũo fit petitio in uľi affirmatiua cõcludenda in p̃ mõ primæ figuræ.

Sed de negatiua quoq; idẽ monſtremus, accipiẽtes prius idem ab eiſdem, & facientes minorem cõuertibilem, ac maiorem petẽtes, hunc in modũ, Nullũ b/a, oẽ c/b, nullum c/a: qui enim non cõcedit a/ineſſe nulli c, nec idem, hoc etiam cõcedet ineſſe nulli b, quum b/& c/ conuertantur in minore: fit itaq; petitio iuxta maiorem: ſed iterum accipiamus eadẽ ab eodẽ, ut minor petatur, & ſit maior ex terminis conuertibilibus, Oẽ b/a: deinde addatur minor, Nullum c/b: ſed dicet aliquis complicationem eẽ inutilem: Reſpondeo, ꝙ ita eſt: ſed ſi minorẽ ac maiorẽ terminis cõuerterimus, fiet utiq; utilis: puta, Nullũ b/c, omne a/b: põt enim hoc fieri, quũ a/& b/idem aut cõuertibiles ſint, cõcludimus igitur, Nullum a/c: quare & Nullũ c/a, & ita petitio facta fuit iuxta b/c: qui enim non cõcedit a/ineſſe nulli c, nec c/concedit ineſſe nulli b: quare ex conuerſione monſtrata fuit petitio hoc in loco: Atq; hęc de ſcđo modo.

De uľi negatiua i ſecundo mõ p̃mæ qũo fit petitio.

Sed & in tertio fit petitio ad affirmatiuam in parte concludendã, puta accipiendo eadẽ de eodem ex maiore conuertibili cũ minore æque ignota, Omne b/a, aliqđ c/b, aliqđ c/a: fit enim petitio iuxta minorẽ, qui enim nõ cõcedit a/ineſſe ipſi c, nec b/ etiam concedet ineſſe eidem c. Si uero acceperimus idem de eiſdẽ petentes maiorem, & minorẽ aſſumentes cõuertibilẽ, accidet maiorem propõnem in prima figura fieri ſm partem, & ita cõplicatiõem inutilem: ſi enim b/c/eadem ſint, minor erit uniuerſalis cũ maiore in parte, Aliquod b/a, oẽ c/b: ſed utriſq; terminis in ſeipſas cõuerſis, iam fiet utilis cõiugatio, Omne b/c, aliqđ a/b, aliquod a/c: quare & aliqđ c/a, fit itaq; petitio iuxta b/a/maiorem: qui enim non cõcedit a/ineẽ alicui c, neq; b/concedet ineſſe alicui a: ſed & hic mõſtrata fuit petitio per cõuerſionẽ: & in tertia quidem primę cõplicatione, hũc in modũ.

De p̃ticulari affirmatiua i tertio.

¶ Sinautẽ in quarta uelimus aliquã propõnum petere, nihil prorſus faciemus: aut enim idem ab eiſdem, & minorẽ accipiemus conuertibilem, & ꝓpterea uniuerſalẽ affirmatiuam cum maiore negatiua in parte, Aliqđ b/non eſt a, oẽ c/b: aut eadẽ ab eodẽ, ut maior ſit uľr affirmatiua cum minore negatiua in parte, Omne b/a, aliqđ c/nõ eſt b. Verum nec ſic, nec illo modo, utilis fit coniugatio in prima: ſed neq; per cõuerſionẽ concludere aliquid poterimus, quũ negatiua in parte nullo mõ cõuertať: quẽadmodũ in priori uolumine diſputatũ fuit: ac de prima quidẽ figura hæc, & tot.

Nõ fit ſyll's in q̃rto mõ p̃r ię de p̃ticulari negatiua.

¶ Monſtremus aũt idem hoc fieri poſſe in ſcđa, ac primo in primo mõ concludentes uľr negatiuã. Si igitur accipiamus eadem ab eodem, facientes minorem cõuertibilem, & petẽtes maiorem, Nullum b/a, oẽ c/a, nullum c/b: qui enim nõ cõcedit c/ineſſe nulli b, non cõcedet etiam a/ineſſe nulli b, quũ c/& a/ſint eadẽ in minore. Si uero aſſomamus idem ab eiſdẽ, arguẽtes ex maiore cõuertibili, cum petitione minoris Omne b/a, nullum c/a, nullũ c/b, nondũ manifeſtum eſt factã fuiſſe petitionem, niſi per cõuerſionem: ſi enim a/nulli c, & c/nulli a: quare qui nõ concedit c/nulli b, neq; c/nulli a/cõcedet: quũ b/& a/ſint idem.

Qũo fit petitio in ſcđa figura in mõ uľi.

¶ Sed ſit & negatiua in parte in mõſtrationẽ ꝓpoſita, & ſit a/b/maior ꝓpoſitio, ex cõuertibilibus: a/c/ uero minor æque ignota concluſioni, tunc ita facientes, Omne b/a, aliqđ c/non eſt a, aliqđ c/non eſt b, minorẽ petemus: qui enim nõ concedit b/non ineſſe alicui c, neq; a/concedet non ineſſe alicui c, quũ a/& b/ex p̃ſuppoſito ſint eadẽ, fit aũt petitio iuxta minorẽ: ſi uero minor a/c/ſit ex ↄuertibilibus, & maior a/b/ſit æque ignota, non fiet petitio qm̃ in ſcđa figura non põt maior eſſe in parte; & iterum, qm̃ particularis negatiua non conuertiť: puta in exẽplo, Aliquod b/non eſt a, oẽ c/a, nihil ſequitur ex maiore in parte, in ſecũda figura.

Nota ꝗ negatiua i p̃te an poſſit fieri ſyll's in ſcđa i quo fit petitio.

¶ Rurſus in tertię primo modo, ſi eadem de eodem accipiamus, hoc eſt, maiorem ex conuertibilibus, cum minore æque ignota petemus minorem, Omne c/a, omne c/b, aliqđ b/a: qui enim non concedit a/alicui b, neq; b/ cõcedet omni c, ieſſe: quoniã c/&a/ ſunt eadem ex ſuppoſito: ſi enim cõuertatur, omne c/b, fiet aliquod b/c. Similr, ſi accipiatur (idem de eiſdẽ) hoc eſt, maior ęque ignota cum minore ex cõuertibilibus, Omne c/a, omne c/b, aliquod b/a. idem oſtendetur maiore cõuerſa, qui enim nõ concedit a/ineſſe alicui b, non cõcedet etiã c/ ineſſe alicui a, quum c/& b/conuertantur in minore. Quòd ſi animus extiterit mõſtrare negatiuã in parte, ſi accipiatur (idẽ ab eiſdẽ) hoc eſt, maior æque ignota cum minore ex cõuertibilibus, peti poterit maior: aliter uero nullo pacto, propterea quod negatiua in parte nõ conuertitur. Si uero aliquis pro negatiua in parte uniuerſaliter negatiuã acciperet, non peteret in pricipio, ſed ſupra principiũ, ut planũ eſt: uniuerſalis

Qũo fit petitio in tertia figura.

enim particularē cōtinet. Ex his ita lōga digreſſiōe enarratis, iā dilucidū eſt, quomodo cōtextus exponēdus ſit; ait enim, ꝙ in ſecūda ac tertia figura, ſubaudias tu, in negatiuis complicationibus, poteſt petitio fieri tā ſecūdū maiorē, q̃ ſecundū minorē, quemadmodum & in prima faciebamus: ſed differunt inter ſe, quoniam ſecunda nullas concludit affirmatiuas: ſed ſi in affirmatiuis ſit petitio, aut, in prima efficitur, aut in tertia: ſi uero ſyllogiſmi extiterint negatiui, nō fiet in tertia utroque modo petitio hoc eſt, tam ſecundū maiorē, q̃ ſecūdū minorē: nam quū eadē accipiuntur ab eodem, id eſt, maior conſtiterit ex cōuertibilibus, non fiet minoris petitio: & ob id utræque non ſimiliter peti pſſunt in tertio: & fortaſſe etiam in ſecunda idē fiet, ſi ſyllogiſmi particulares extiterint, eo ꝙ termini ac propoſitiones negatiuæ in parte conuerti non poſſunt, ut declaratum eſt.

Eſt autem in demonſtrationibus quidē ſecundum veritatē ſic ſe babētia: in dialecticis vero, ſecūdū opinionē.

Quoniā petitio eius, quod in principio, non ſolū uariatur ſecundū figuras ac modos, immo & ſecūdū ſubiecta: poſteaquàm ſuperius expoſuit, quomodo ſecūdū figuras uarieť, expōit impræſentia, quomodo etiā diſtinguatur ſecundū materias, inquiens, aliā eſſe ſecundū ueritatem, aliā ſecundū opionē: ac ſecundū ueritatem quidē, inquit Simplicius in Theta naturalis auditus, trifariam: primū ac manifeſte, quum ſtatim ꝓpoſitū accipimus: ut ſi uellemus mōſtrare, falſum eſſe, aliquod bonū nō facere homines bonos, & ſubito diceremus, Omne bonum bonos facit, peteremus principiū ſecundū ueritatē. Secundo petitur id, quod in principio, nō ita plane, ſed ſecedendo in alia quæſita, quæ per ꝓpoſitū mōſtrātur: ueluti ſi uellemus monſtrare, Triangulū habere tres æquales duobus rectis, & acciperemus tanquā notū, Quadrangulí angulos æquiualere quatuor rectis. Tertio ſit petitio, quū duobus exiſtentibus, q̃ cōuertantur, & ęque ſint ignota, unū accipiamus in mōſtrationē alterius: puta, ſi quęramus, an diameter ſit coſtæ cōmenſurabilis, & accipiamus coſtam diametro, petimus, quod in principio: & ſm ueritatem quidē hunc in modū. Scd̄m uero opionem, ut Ariſtoteles in octauo Topicorū, quinque modis: ubi ſcias, ꝙ nōnulla & ſm ueritatem, & ſm opinionem peti poſſunt: unde & quidā modi petitiōibus utriſq; deſeruiūt: petimus igiť primo id, qđ in principio, ſm opionē accipientes idē qđ monſtrari oportet, aut eius polyonymum ac multiuocum: ſecūdo, ſi quod ꝑticulariter, uľr accipiamus: tertio, ſi retrouerſum, quod uniuerſaliter, ꝑticulariter: quarto, ſi qđ coniūcte, diuiſim ac ſeorſum: quinto, ſi conſequētium ſeinuicē ex neceſſitate alterū. Tot modis autem & cōtraria peti dicuntur, quēadmodū ibidem narrat Phus. Scitu uero dignū, ueluti & Alulidus Roſadis inquit, ꝙ nōnulli artifices fugiūt Petitionem eius qđ in principio, aliqui uero admittunt;

Trib⁹ modis ſit petitio pricipii ſ3 veritatē, ex Siplicio 8. Phyſico.

Petitio pricipii ſcd̄m opionē ſit quinq; modis, 8. Topicorum.

Dictū Alu. Roſ. notādum.

Demonſtrator enim ueram relicit petitionē oēm, nō autem oēm ſecūdum opinionem: Dialecticus uero utraſq; refugit. Sed Litigioſus & fortaſſe etiam Orator ac Rhetor, utrāq; admittit, & ſm ueritatē, & ſm opinionē: Verum de his iam plus ſatis. ¶ Poſſemus & numerum petitionū ponere ſcd̄m unamquāq; figuram, ſed hoc ex ſupra annotatis iam perquā facile factum eſt: nāq; in prima ſunt ſex: in ſecūda totidem: in tertia uero nouem. Supereſt autem ut breui enumeratione concludamus, quæ in hoc ꝑtractata ſunt capitulo. ¶ Primum itaq; intentionem eſſe diximus de impotentiis ſyllogiſticis pertractare, curq; primū de petitione egerit, cām adſcripſimus: deinde mōſtrauimus, an petitio ſit rōcinatio: ad quē artificem pertineat de petitione ɔſideratio, an de petitione alicubi in Poſterioribus agatur: quare ita nuncupeť Petitio eius qđ in principio: quæ ſint prima principia, quomodo cognoſcātur, quodq́; nōnulli ea negent, qđq́; etiam alii ea demōſtrare conentur: ꝙ male Euclides nōnulla adſciuerit theoremata in petitionū locum: q̃ ſint coalternæ ſecundum Euclidē, quæ ſm Poſidonium, quę ſm Geminum Philoſophum: quomō intelligendū exēplum Ariſtotelicū de coalternis, qđq́; petitio differat à circulari mōſtratione. Soluta deinceps dubitatio, cum demonſtratio non petat. Poſtea expoſitum, qúo in unaquaq; figura ſecūdum modū unumquēq; fiat Petitio eius quod in pricipio: quot modis ſm ueritatem, quot ſecundū opionem, ac etiā quot petantur contraria: qui petitiones reiiciant, qui ue ipſis utanť: ac demum in ſumma quot petitionū modi. Sed hjs expoſitis, iam ad ſecundam impotentiam enarrandam accedamus.

Nūerus cōiugationū in petitiōe pricipii in ſingulis figuris.

Epilog⁹ dictorūde petitione pricipii.

De eo *quod eſt* Non *penes boc.*

NON penes boc autem accidere falſum, quod plerunque in rationibus conſueuimus dicere. Primum quidem eſt in ſyllogiſmis ad impoſſibile, quando ad contradictionem ſit buius quod monſtrabatur ea, quę eſt ad impoſſbile.

Conſentaneū fuit, impotentias, quæ cōtra priores definitionis ſyllogiſmi particulas peccabāt, anteponere iis quæ cōtra poſteriores: & ꝓpterea non īmerito Philoſophus prius egit de Petitione eius qđ in principio: mox tractaturus de eo, qđ eſt, Non penes hoc: de impotentia igitur iſta ſermonē impſentia habituri, prius de more noſtro nōnulla quærēda in mediū proponemus: ac primū, an impotētia hæc ſyllogiſmi rationem ſuſcipiat: ſubinde uero, ad quē artificem ꝑtineat, de ea pertractare, quiue ſit ipſius uſus: ac demum, an idem ſint, an uero inter ſe diſſideāt Non cā ut cauſa, & Non penes hoc. ¶ Non penes hoc igitur, quod Græci μὴ παρὰ τοῦτο appellant, nullo pacto ſyllogiſmi definitionē admittere dicendum eſt: nāq; Non penes hoc ſit in ſyllogiſmis ad incōmodum deducentibus, quos ſuperius ſyllogiſmi definitionem

Non penes hoc, nō recipit definitionē ſyllī.

ſuſcipere

ſuſcipere negauimus: quare, neq; impotentia iſta pacto aliquo in ſyllogiſmi ratione cenſebitur. Præterea, ſi rationẽ, in qua ſit Non penes hoc, ſyllm dicamus, ſequetur Non penes hoc nõ eſſe Non penes hoc, quod abſurdiſſimum: ſi.n.ex pręmiſſis propoſitionibus neceſſario ſequitur talis concluſio, & eo q tales propoſitiones ſunt, non fiet Non penes hoc: quoniam Non penes hoc, eam ſyllogiſticæ rationis particulam deſtruit, qua dicebamus concluſionem ſequi, eo q hæc ſint: quemadmodum de Non cauſa ut cauſa dicebat Ariſto. in Elenchis ſophiſticis. Et propterea, cum impotentia hæc rationem deſtruat ſyllogiſticam, addimus, duobus in locis fuiſſe pertractandũ de eo quod eſt Non penes hoc: & hæc in Prioribus Reſolutoriis, & in ſophiſticis etiam elenchis: & in Prioribus quidẽ Reſolutoriis latius, ut contra ſimpliciter ſyllogiſmũ peccat: preſſius uero in Elenchis ſophiſticis, ut dialectico ratiocinio aduerſatur: quapropter, diuerſis etiã nominibus fuit impotentia hæc nuncupata hic & ibi quoniam ſub diuerſis conſiderationibus cõſiderabatur: hic u. Non penes hoc eſſe dicimus, ſiue ratio ipſa probabilis appareat, ſiue etiam ſit manifeſte non concludens: ibi uero tantũ Non cauſa ut cauſa eſſe dicit, cũ ratio aliquam probabilem euidentiam habuerit; & ob hæc differre hæc inter ſe dicimus ſub his rationibus cõſiderata: ſi uero eodẽ modo utraq; accipiantur, ſiue ambo latius ſeu preſſius, utraq; proculdubio eadẽ penitus cenſenda ſunt, Non penes hoc, & Nõ cã ut cã: quod & Arabes optime ſignificarunt impotentiã iſtam Nõ cãm ut cãm uocitãtes, quã Philoſophus appellat Non penes hoc ? Si uero quiſpiã de utilitate impotentię huius quæreret, reſpondemus, quemadmodum & Leui Gerſonis, ac nonnulli alii inquiunt, utilem hanc eſſe contra ſophiſticas diſturbationes, ne fortaſſe aliquãdo credamus ex ueris propõnibus falſam concluſionẽ colligi poſſe: aut ſi cõcluſio quæpiã per impoſſibile deducatur, ignoremus iuxta quã hypotheſin concludatur concluſio illa: & tandem utilis eſt ſpeculatio hæc ad paſſiones, proprietatesq; ſyllogiſticas dignoſcẽdas: ſed iam ad contextum enarrandũ accedamus: ait itaq;, accidere Nõ penes hoc, quod plerũq; conſueuimus dicere in rationibus ac diſputationibus, primum ac proprie & uere eſt in ſyllis ad impoſſibile: quando fit ad contradictionem illius, quod monſtrabatur deductione ad impoſſibile: puta in exẽplo, Dico omnem coruum eſſe nigrum: ſi enim hoc nõ eſt uerum, ſit ergo ſuum oppoſitum, Aliquis coruus nõ eſt niger, omne uolatile eſt album, omnis coruus uolatile, omnis igitur coruus album: ſed hoc eſt impoſſibile: quare & ſuppoſitum, Aliquem uidelicet coruum non eſſe nigrum: dicet itaq; ſimul diſputãs, falſum quidem eſſe, Omnem coruum eſſe album: nõ tamen hoc ſequi penes ſuppoſitionem, dicentem, Aliquem coruum non eſſe nigrum: eſt ergo Nõ penes hoc, penes contradictionem illius, quod monſtrabatur per deductionem ad incommodum

Nota cãm q̃re hic & i Elẽchis fuerit ptractatum, de Nõ penes hoc, & Nõ cã ut cã.

Nota q̃ ſit utilitas huius impotẽtię ſyllogiſticę Nõ penes hoc.

Neque enim qui non contradixit, dicet quod eſt Non penes hoc, ſed q falſum aliquid poſitum ſuit eorum, quę prius, neque in ea quę monſtrat: non enim ponit, quod cõtradicit. Amplius autem, quando ſublatum fuerit aliquid oſtenſiue per a/b/c, non eſt dicere, quod Non penes poſitũ, factus eſt ſyllogiſmus: namque Non penes hoc fieri tunc dicimus, quando ſublato hoc, nihil minus concludatur ſyllogiſmus, quod non eſt in oſtenſiuis: ſublata enim poſitione, neque ad hanc erit ſyllogiſmus. Manifeſtum igitur, q in iis, quę ad impoſſibile, dicitur Non penes hoc: & quando ita ſe habeat ad impoſſibile, ſuppoſitio, quę a principio: vt & exiſtente & nõ exiſtente hac, nihil minus accidat impoſſibile.

Reddit rationẽ, quare Nõ penes hoc ſemper ſit in deducentibus ad impoſſibile: quoniã, inquit, ibi tantum poſſumus dicere Nõ penes hoc, ubi facta fuerit contradictio aliqua: quẽadmodũ fieri cõſueuit in deductionibus, in quibus ſemper oppoſitũ quęſiti ſupponimus: ſi igitur nulla facta fuerit contradictio, non dicemus concluſionẽ ſequi Nõ penes hoc, ſed potius concluſionẽ eſſe falſam, qm̃ præmiſſarum propoſitionum aliqua falſa extiterit: & propterea, neq; in oſtenſiuo etiam ratiocinio fiet Nõ penes hoc: qm̃ in oſtenſiuis monſtrationibus, nunquam aliquis ponit ac ſupponit, & tanquã conceſſum accipit id, quo cõtradicit quæſito in monſtrationem propoſito. (Amplius autem.) Alia ratio, qua monſtrat in oſtenſiuo ratiocinio fieri non poſſe Non penes hoc: quoniã Nõ penes hoc fieri dicimus, quando nihil minus talis ſequatur concluſio, quam propoſuimus in monſtrationem, cũ fuerit ſuppoſitio ſublata, q̃ quando poſita ſit: ſi itaq; in oſtenſiuis ratiocinationibus hoc fieri nequit, planũ, q neq; in his fiet Nõ penes hoc: cũ nãq; ſuſtulerimus poſitionem, ſeu admiſſam aliquam propoſitionẽ, neque ad hanc concluſionem concludendam fiet ſyllogiſmus, quod rationem perimit eius, quod eſt Nõ penes hoc: quare manifeſtum, q in ſolis deductionibus efficitur Non penes hoc: & cum ſuppoſitio, quæ accipitur ad impoſſibile concludendum, iam à principio eiuſmodi ſit, ut ſiue hæc ponatur, ſiue perimatur, nihil minus ſequatur impoſſibile determinatum.

Nota q̃re Non penes hoc fiat in deductionibus ad impoſſibile.

Qui igitur manifeſtiſſimus eſt eius, quod eſt, Nõ penes poſitionem eſſe falſum: quando a ſuppoſitione inconiunctus fit a mediis ad impoſſibile ſyllogiſmus, quod dictum eſt & in Topicis: Non cauſam.n. vt cauſam ponere, hoc eſt, vt ſi volens monſtrare, q diameter eſt incommenſurabilis argueret Zenonis rationem, q non eſt moueri, & in hoc deduceret impoſſibile: nullo nãq; modo nullibi continuũ eſt falſum, dictioni, quę a principio.

Secundum binos, inquit, modos efficitur Non penes hoc, quorum unus manifeſtiſſimus eſt, quando ſyllogiſmus & concluſio, quæ per impoſſibile monſtratur, fit inconiuncta à mediis & propoſitionibus à ſuppoſitione, hoc eſt, quando ſuppoſitio iam conceſſa & media, ideſt propoſitiones concludentes talem concluſionem ad impoſſibile deducendo ſint inconiunctæ, neq; terminũ aliquẽ cõmunẽ retinentes.

Nota pmũ modum, quo fit Nõ penes hoc: & ẽ, qñ ſuppoſitio ẽ icõiũcta ad media, ex q bus cõclo deducit.

¶ Maniſeſtiſſimum autem, inquit Alulidus Roſadis, modum iſtum nuncupauit, quoniã nemo ferme, aut pauci reperiuntur, qui ab huiuſcemodi obratiocinijs decipiantur: uel aliter maniſeſtiſſimum, quia unuſquiſq; facile poteſt cognoſcere concluſionem non ſequi penes ſuppoſitionem admiſſam. (Quod dictum eſt & in Topicis. Topica uocat Sophiſticos Elẽchos, nec immerito: ubi.n. traduntur obratiocinationum loci, quemadmodum & in antecedentibus uoluminibus, dialecticorum ſyllogiſmorum: eſt autem τόπος ſeu locus, referente Alexandro ex authoritate Theophraſti Philoſophi, principium uel elementum, inſcriptione determinatum, ſingularibus uero indeterminatum: quoniam igitur & Sophiſticarum fallaciarum loci quidam tales ſunt, non iniuria & Sophiſtici Elenchi Topica nuncupantur.

Topica.i. ſophiſtici Elenchi: & quare ſic appellati.

Adde, ꝙ quemadmodum Priora ac Poſteriora in unũ rediguntur librũ, & ambo Analytica ſeu Reſolutoria nuncupantur: ita & Topica & ſophiſtici Elenchi, & utraq; Topica uocari poſſunt: ueluti ad calcem libelli de Elenchis ſophiſticis innuit Ariſto. ¶ Si uero quiſpiam quæreret, cur in Topicis in octo uoluminibus non pertractauerit de eo, quod eſt, Non penes hoc: quemadmodum de Petitione eius quod in principio.

Dubiũ, quare nõ ptractauit ĩ Topicis ð hac falſa ſeu impotẽtia ſyllogiſtica.

Solutio

¶ Reſpõdemus, factum hoc ideo fuiſſe, quoniam omnes impotentiæ, quæ fiunt Non penes hoc, rationem ſyllogiſticam deſtruunt, quod Petitio non facit.

Inſtantia.

¶ Quòd ſi obijcias Philoſophum dicentem in Elenchis de Non cauſa ut cauſa: ergo irratiocinantes quidẽ ſimpliciter nõ ſunt huiuſmodi rationes, ad propoſitum autem irratiocinatæ.

Solutio

¶ Reſpondemus, ſi rationes iſtæ, ueluti ſupra etiam diximus, accipiantur, ut ſyllogiſmũ cõſtruunt, non appellantur Non penes hoc, neq; Non cauſa ut cauſa: quoniam hoc nomine tantum cenſentur, cum non arguunt, eo ꝙ hæc ſint: quod de ratione fuerat ſyllogiſtica. Aut in Topicis iſtud aſſeruit, hoc eſt, in octauo Topicorum, ubi de Falſa ratione, de Petitione eius quod in principio, & de eo, quod eſt, Non penes hoc, nonnulla ſummatim pertractat. (Vt ſi uolẽs mõſtrare.) Exemplum ponit eius quod eſt, Non propter hoc: cũ termini ſunt incõiuncti, quẽadmodũ, inquit, ſi quis deductione ad incommodũ monſtrare uellet, diametrũ coſtæ incõmenſurabilẽ eſſe, & ita faceret, Si nõ eſt uera cõcluſio hæc, ſit ergo oppoſitũ: igitur diameter eſt cõmenſurabilis: quod ſi ita eſt, ſequit᷑ motũ dari, quod fieri nequit: nãq; ſi diameter eſt cõmenſurabilis, & quodcunq; mouetur, prius mouetur ſup dimidiũ ſpatij, q̃ ſupra totũ, & prius ſupra dimidiũ dimidij: & ita in infinitũ, ſi aliquid mouebitur, cõtinget infinita pertrãſiri. falſum eſt igitur motũ dari, ergo & ſuppoſitũ falſum erit, diametrũ uidelicet cõmenſurabilẽ eſſe: factũ eſt igitur Nõ penes hoc in terminis incõiunctis, ut planũ eſt. Appellat aũt rõnẽ hanc de motu, rõnẽ Zenonis: qm̃ Zeno Eleates Philoſophus, q ob diſputãdi acrimoniã ἀμφοτερόγλωσσος etiã nuncupatus eſt (Vnde de eo Timon Phliaſius, ἀμφοτερογλώσσου μέγα σθένος οὐκ ἀλαπαδνὸν Ζήνωνος) quatuor præcipue rõnibus atq; argumẽtis motũ nõ eſſe, monſtrare credidit: quemadmodum in Zeta naturalis auditus narrat Ariſto. inter quas & ea connumeratur, quam uocauerat Achillem.

Zeno Eleates de motu.

Alius autem modus, ſi continuum ſit impoſſibile ſuppoſitioni, non tamen propter illam accidat: hoc enim contingit fieri, & ſurſum & deorſum accipienti continuum: vt ſi a/ponatur ipſi b/ineſſe, b/autem ipſi c/c/vero ipſi d/ hoc autem ſit falſum b/ineſſe ipſi d/nãque ſi ablato a/nihil minus ineſſet b/ipſi c/& c/ipſi d/non eſſet vtique falſum propter ſuppoſitionem, quę a principio: aut rurſus, ſi quiſpiam ſurſum acciperet continuum, vt ſi a/ipſi b/e/vero ipſi a/& f/ipſi e/falſum eſſe poſſet f/ineſſe ipſi a. nãque & ſic nihil minus eſſe poſſet impoſſibile, ſublata ſuppoſitione, quę a principio.

Duos ſuperius eſſe diximus modos eius quod eſt, Nõ penes hoc. Alter hucuſq; fuit expoſitus, cũ termini nullã inter ſe cohærentiã retinẽt: Secundus impræſentia enarrabitur, cũ termini cõtinui ſunt, qui ſuppoſitionẽ copulant impoſſibili concluſo: ait ergo biſariã fieri poſſe Nõ penes hoc in terminis cõtinuis, & ſurſum & deorſum accipiẽdo terminos: ueluti ſi accipiatur, Oẽ b/a/oẽ c/b/oẽ d/c/& concludamus, Oẽ d/eſſe b/ quod falſum ſit ac impoſſibile: & ppea falſum eſſe dicamus, Omne b/eſſe a/quod tãquã ſuppoſitũ acceptũ fuerat, fiet Non penes hoc: nãq; ablato a/ nihilominus remanerent reliquæ propõnes, illud idẽ impoſſibile cõcludentes, Omne c/b/omne d/c/omne d/b/ ueluti in exẽplo, Sit monſtrandũ per impoſſibile, Aliquod animal nõ eſſe animatũ: & dicamus, Si hoc non eſt uerũ, ſit igitur ſuũ oppoſitũ, Omne animal animatũ: deinde addamus, Omne album animal, omnis ceruſa album, omnis ceruſa igitur animal. ſed hoc impoſſibile: quare & ſuppoſitũ, Omne animal eſſe animatũ: fit igitur Nõ penes hoc, eo ꝙ ablata etiã hac propõne illud idẽ ſequitur incommodũ: eſt ergo ſic Non penes hoc in terminis cõtinuis deorſum accipiẽdo. Fit autẽ & idẽ hoc à parte prędicati & ſurſum: ueluti ſi acciperemus, Omne b/a/omnę a/c/oẽ e/f/& concluderemus, Omne a/eſſe f/quod falſum & impoſſibile: nãq; ſiue omne b/eſſet a/ſiue etiã nõ eſſet, omnino ſequeretur impoſſibile illud, quẽadmodũ in exemplo, Omne animal animatum, omne animatum coruus, omnis coruus nigrum, omne animatum nigrum, quod eſt abſurdum: ſiue.n. ponatur, Omne animal eſſe animatũ, ſiue nõ, omnino ſequitur illud impoſſibile: quare fit Nõ penes hoc, accipiẽdo terminos ad partẽ prędicati.

Secundus modus, cũ termini ſunt continui, uel ſurſum, uel deorſum.

Sed oportet ad terminos qui a principio coaptare impoſſibile: ſic enim erit propter ſuppoſitionem, vt deorſum accipienti continuum ad prędicatum terminorum: nam ſi impoſſibile, a/ipſi d/ineſſe, ablato a/nõ amplius erit falſum. Surſum vero, de quo prędicatur: ſi enim non accidit f/ ineſſe ipſi b/ablato b/non amplius erit impoſſibile. conſimiliter autem & priuatiuis exiſtentibus ſyllogiſmis. Planũ igitur, ꝙ impoſſibili non exiſtenti ad terminos, qui a principio, nõ accidit falſum penes poſitionem.

Oportet,inquit,ſi uolumus impoſſibile concludere,propter ſuppoſitionem coaptare, & cõiungere impoſſibile concluſum terminis ſuppoſitionis à principio aſſumptæ,puta in exemplo propoſito , ſi concluderemus,Nõ omne d/eſſe b/ſed Omne d/eſſe a/fieret utique falſum & impoſſibile,propter a/neq; amplius poſſemus dicere,quòd non accidit abſurdum penes a/& quòd ipſo ablato,non ſequatur falſum.Conſimiliter & in alio exemplo,ſi concludas, Non omne a/eſſe f/ſed omne b/eſſe f/non amplius poterimus dicere , q falſum non accidat penes b/& quòd ipſo ſublato, nihilominus ſequatur impoſſibile.(Conſimiliter autẽ) Eodem,inquit,modo fiet & in negatiuis ſuppoſitionibus,puta,ſi quiſpiam monſtraturus , Nullum hominem eſſe lapidem,dicat,Si non eſt uerum , ſit ergo oppoſitum,Aliquis homo lapis:deinde addat Omne nigrum lapis,omnis Aethiops niger,omni igitur Aethiops lapis , quod eſt impoſſibile : & ita in reliquis omnibus,& modis,& figuris faciendum eſt:nãq;, ueluti & Alulidus Roſ.inquit,conſtructio talium complicationum in omnibus figuris eſt ualde ſibi propinqua ac ſimilis.(Planum igitur)Manifeſtum,inquit,niſi coaptauerimus impoſſibile concluſum terminis à principio in ſuppoſitione acceptis,non accidet falſum penes poſitionem:& bene , inquiunt nonnulli , dixit Accidit:quoniam neq; ita ſemper fit impoſſibile penes poſitionem,quod & ipſe declarans ait.

Aut neque ita ſemper propter ſuppoſitionẽ erit falſum: nãque & ſi poſitum fuerit a/ineſſe non ipſi b/ſed ipſi k/ k/vero ipſi c/& hoc ipſi d/& ſic manet impoſſibile:conſimiliter autem & ſurſum accipienti terminos ,Quare quoniam & exiſtenti & non exiſtenti hoc accidit,impoſſibile ,non eſſet utique penes poſitionem.

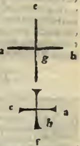
Verum,inquit,nec ſi coaptantes terminos ſemper penes poſitionem concludemus falſum : ut in exemplo,Sit a/animal,b/inanimatum, ita ut ſuppoſitio ſit, Omne inanimatum animal:deinde ſit k/corpus, c/lapis,d/gagates:& ita faciamus complicationem , Omne inanimatum animal,omne corpus animal, omnis lapis corpus,omnis gagates lapis, omnis igitur gagates animal,quod impoſſibile : in hoc itaque exemplo impoſſibile concluſum,Omnis gagates animal,coaptatur ſuppoſitioni,Omne inanimatum animal:& tamen non eſt dicendum abſurdum hoc accidere penes poſitionem:quoniam & hac ſuppoſitione appoſita, & ablata etiam,omnino idem ſequitur impoſſibile.

Nota cõiũctionẽ Aut apud Ariſtotelẽ diuerſa ſignificare.

¶Scitu uero dignum,quòd cõiunctio illa, Aut,apud Græcos,& Ariſtotelem,diuerſis in locis diuerſa ſignificat:nonnunquam enim diſiungit, aliquando exponendi gratia additur,alias interrogandi, nonnunquã dubitãdi,uel ſoluendi,quemadmodum fortaſſe impræſentia.

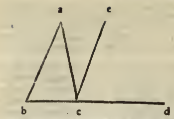
Aut hoc,quod eſt,Non exiſtenti hoc , nihil minus fieri falſum,non ita accipiendum,ut cum aliud ponitur,accidat falſum,ſed quando ablato hoc, per reliquas propoſitiones idem concludatur impoſſibile:quoniam idem utique falſum per plures ſuppoſitiones accidere, nihil fortaſſe inconueniẽs: ueluti coalternas coincidere,& ſi maior eſt extrinſecus intrinſeco,& ſi triãgulus haberet plures rectos duobus.

Quaſi ſeipſum corrigit.dixerat enim non ſemper propter ſuppoſitionem concludi impoſſibile,cũ concluſio coaptatur ſuppoſitioni:quoniam plerunq; uariatur ſuppoſitionibus ſubiectum,uel etiam prædicatum in reliquis propoſitionibus aſſumptis:nunc autem dicit,quaſi dubitationem occurrentem ſoluens, aut neq; ſic dicendum eſt per concluſionem coaptati ſuppoſitioni,cum uarientur ſuppoſitionis termini in propoſitionibus acceptis:& propterea non eſt intelligendum,Non penes hoc fieri , cum alio poſito , nihil minus accidat falſum . Sed tunc efficitur Non penes hoc proprie,quando ablata ſuppoſitione, ex qua dicimus ſequi impoſſibile,nihil minus cõcluditur idem abſurdum:nil etenim prohibet eandem falſam concluſionem per plures concludi ſyllogiſmos:& propterea,alio poſito,idem deduci impoſſibile:quemadmodum in exemplo:Poſſet quiſpiam monſtrare coalternas & æquidiſtantes lineas coincidere: & ſi argueret, extrinſecum angulum cauſatum à recta ſupra coalternas cadente maiorem eſſe intrinſeco : & ſi iterum oſtenderet triangulum habere tres angulos æquiualentes pluribus rectis q̃ duobus:ex his enim utriſque ſequitur coalternas coincidere,quemadmodũ ex ipſorum oppoſitis eas æquidiſtantes eſſe : ut ex octauo ac uiceſimo,& ſecundo ac triceſimo primi elementorum theorematibus colligi poteſt.Sed faciamus & expoſitorias monſtrationes,ac primo ſupponamus (qđ nonnulli tanquã petitionem admittunt)rectas, ſupra quas recta cadens,angulos intrinſecos in eandem partem minoris duobus rectis facit,protractus cõcidere; deinde deſcriptionem faciamus hunc in modũ : Sint rectæ æquidiſtantes,ſeu coalternæ a/b/c/d/ſupra quas recta cadẽs e/f/ipſas ſecet in punctis g/ h/ dico ſi angulus e/ g/ b/ extrinſecus , maior extiterit angulo g/h/d/intrinſeco , q lineæ a/b/c/d/quas coalternas ſuppoſuimus,coincident:addatur itaq; angulis ſupradictis angulus cõis b/g/h/tũc ſi e/g/b/extrinſecus eſt maior g/h/d/itrinſeco, cũ angulus e/g/b/ſimul cum angulo cõi addito b/g/h/ſint æquales duobus rectis,quia cauſati à recta ſupra rectam:& iſti ambo ſimul ſunt maiores b/g/h/ & g/h/d/intrinſecis:ſi.n.minoribus æqualia addãtur, q̃ remanent,ſunt minora:ſequitͬ b/g/h/& g/h/d/minores eſſe duobus rectis:ergo ex cõceſſo lineæ coincidẽt qm̃ recta ſupra rectas cadẽs,angulos intrinſecos in eãdẽ partẽ minores facit duobus rectis.Iterũ monſtretur idem hoc altero modo. Sit triangulus a/b/c/habẽs

Nota,qñ ꝓprie dicẽdũ eſt accidere fallaciã Nõ penes hoc.

Expõ exempli mathematici de lineis coalternis.

angulos ęquales pluribus rectis q̃ duobus:deinde eiiciatur b/c/linea,uſq; ad d/quoniá igitur a/c/b/ & a/c/d/ anguli ſunt ęquales duobus rectis,manifeſtum q; minores erunt tribus angulis a/b/c/trianguli: quoniam ii æquales erant pluribus rectis q̃ duobus : ergo & a/c/d/angulus extrinſecus,minor erit duobus intrinſecis oppoſitis:ſi enim minoribus æqualia demantur, quę remanent ſunt minora:ſecetur igitur a/c/d/angulos in duos æquales angulos,per c/e/lineam coalternam lineæ b/a.Planum itaque,q; duo noui anguli ex ſectione iſta cauſati minores erunt,a/b/c/& b/a/c/angulis:& ita angulus e/c/a/minor erit angulo b/a/c/ſuo coalterno,ac uiciſſim commutato:ergo b/a/ & c/e/lineæ coalternæ & æquidiſtantes,concurrent, quod fuerat monſtrandum:ſic igitur ex duabus falſis ſuppoſitionibus,eadem concluſio falſa colligitur,quod fuerat à

Epilogus. principio propoſitú.¶ Atq; hæc de eo, quod eſt Non penes hoc,dicta ſufficiant:ſatis náq; fuit ordinis rõne adſcripta,quæſiuiſſe,an impotẽtia hęc ſyllis rõcinium que eſſet:quare in duobus locis de ea pertractauerit: an Nõ penes hoc,& Nõ cá ut cá,ſint idem penitus,an uero aliquo inter ſe pacto differant:quis impotentiæ iſtius uſus atq; utilitas:deinde enarraſſe: qũo elenchi ſophiſtici Topicorú nomine ueniant , cur in Topicis octo uoluminibus nõ fuerit de eo,quod eſt,Non penes hoc,pertractatú:q; Zeno Eleates quatuor rationibus motú deſtruxerit:quòdq; uaria ſignificet cõiunctio Aut:& quoná modo bifariá cõcludere poſſimus coalternas atq; æquediſtantes coincidere.His itaq; ex poſitis & enarratis,iam ad reliqua tranſeamus.

De *falſa ratione*.

SEd falſa ratio efficitur penes primum falſum: aut enim ex duabus propoſitionibus, aut ex pluribus omnis eſt ſyllogiſmus .Si igitur ex duabus,harum alteram,vel ꝛ ambas neceſſe eſt falſas eſſe:ex veris enim non erat falſus ſyllogiſmus:q; ſi ex pluribus,vt c/per a/,b/ hęc per d/ e/ f/ b/ex his aliquid ſuperiorum falſum erit,ꝛ ratio Penes hoc:náq; a/ꝛ b/per illa concluduntur:quare penes illorum aliquid accidit concluſio ꝛ falſum.

Nota intẽtionẽ hui⁹ cap.adiuerſis diuerſimode exponi. Circa cõtextú hunc uarii uaria protulere: nõnulli .n.quæ hic dicuntur,ſuperioribus annectunt,uolẽtes eundẽ ordinem ac ſenſum in his oĩbus ſeruari:alii uero intẽtionẽ eſſe dicunt,docere quoná mõ, quibuſue obſeruationibus reſpõdens præcauere poſſit, qđ eſt Nõ penes hoc. Alii aút occurrere aiunt Philoſophú latenti decipulo,ne fortaſſe aliquis ex falſo uerú ſequi crederet.¶ Nos autẽ dicimus intentionẽ Ariſtotelicá eſſe,de reliquis impotentiis ſyllogiſticis ſermonẽ habere:q;.n.ui ſyllogiſtica falſum cõcludi poſſit,impotẽtia quędá eſſe uidetur:& ꝓpterea addimus,q; poſteaquá Philoſophus monſtrauit rõnes aliquas fieri,quæ naturá ac formá ſimplicis deſtruunt ſylli , impræſentia ea enarraturus eſt,quę quodammodo monſtranti ac

Quot modis oſ rõ falſa : & q̃ ea diuerſa artifices cõſiderát. oſtenſiuo ratiocinio derogant.¶ Cæterú antequá cõtextú aggrediamur,diſtinguamus primú , quot modis ratio aliqua falſa dici poſſit,quẽadmodú facit Ariſto.in octauo Topi.& in Sophiſticis etiá Elenchis.Falſa igitur ratio quadrifariá dicitur: uno quidẽ modo, ſi nõ cõcluditur,& uideatur cõcludi : aut qui non eſt ſylls,uidetur eſſe ſylls. Alio aút,qñ cõcluditur quidẽ, ſed nõ ad propoſitú:quod maxime accidit in deducẽtibus ad impoſſibile. Tertio,ſi cõcluditur,& propoſitú etiá cõcluditur,nõ tñ ex propriis ſciẽtiæ illius principiis.Quarto,ſi propõnes falſæ fuerint, uerá uel falſam colligentes concluſionẽ. Cú itaq; tot modis ratio falſa eſſe dicatur, Ariſto.de ea nunc ſm quartú modú ſolummodo pertractat,nec ſm etiá totú : náq; qũo ex falſis propõnibus uera cõcludi poſſit,iá ſupra à principio enarrauit,dum potentias exponeret ſyllogiſticas:agit igitur impræſentia de falſa ratione,quę ex falſo antecedente,conſequens etiam falſum concludit. De primo autem modo in Sophiſticis elenchis ſermo habetur:in his enim de litigioſis atq; apparentibus agitur ratiocinationibus.Sed de ſecundo iam ſupra in proximo capitulo pertractatum fuit:hoc enim eſt,Nõ penes hoc:de tertio uero,in poſterioribus agitur.De ſolis itaq; duobus rationú falſarú modis diſſerendú fuit hoc in uolumine:qm̃ ſm hos potẽtię atq; impotentiæ elucidabantur ſyllogiſticæ.Reliqui uero aliis artificibus derelicti,demonſtratori inquá , dialectico,ac ſophiſtę:qm̃ ii circa materias magis ſyllorum

Rõẽ falſa nõ ſylls:ſ; impotẽtia ſyllogiſtica. uerſabantur.¶ Non eſt autẽ impræſentia quærendú, an ratio falſa ſm modú iſtum definitionẽ ſuſcipiat ſyllogiſmi:ꝓpterea q; nemini dubiú,quemadmodú ſupra etiam monſtrauimus,ex falſis propoſitionibus, uerú ſyllm̃ conſtrui poſſe:ſed quoniam ſylli naturam conſequitur aliquid oſtẽdere,& ratio hæc ex falſis ut plurimum nihil oſtendit,non iniuria ad impotentias ſyllogiſticas reiecta eſt:uerum ad contextum enarrandum,iam pedem feramus.(Sed falſa ratio)Falſum, in

Nunq̃ ſeq̃t falſa cõcluſio ,niſi ſit aliqua propõnu; falſa. quit,argumentum falſam colligens cõcluſionem,efficitur penes primum falſum, hoc eſt , falſum quod eſt in propoſitionibus:nunquam enim falſa ſequeretur concluſio,niſi aliqua propõnum falſa eſſet : náq; ſylls omnis,aut ſimplex ex binis eſt propoſitionibus , aut compoſitus ex pluribus:ſi ex duabus falſa colligiẽ cõcluſio,ex neceſſitate,aut altera , aut ambæ propõnes ſunt falſæ,ꝓpterea q;,ut ex ſuperioribus liquet, ex ueris falſum concludi nequit.Conſimiliter ſi ex pluribus

ut c/concludatur per a/b/propoſitiones, & hæ per d/e/ſ/h/a/per d/e/& b/per ſ/h, ſi inquam, ita ſit, ex his propoſitionibus aliqua ſalſa erit, aut ex immediate cõcludentibus c/aut ex præratiocinantibus a/b/ & ratio ipſa falſa nuncupabitur penes propoſitionem illam falſam. Hæc igitur de ordine, intentione, ac modis falſæ rationis perſtricta ſufficiant.

De eo, *quod eſt* Non *ratiocinari*.

AD hoc autem, ꝙ non fiat ratiocinium, obſeruandū, quando ſine concluſionibus rationem interrogat, ne bis in propoſitionibus idem detur: quoniam ſcimus, ꝙ ſine medio non efficitur ſyllogiſmus: medium vero eſt, quod pluries dicitur: qualiter autem oportet ad vnamquãq; concluſionem medium obſeruare, manifeſtum ex eo, ꝙ ſcimus, quale in vnaquaque figura monſtratur. Hoc autem nos latebit, eo ꝙ ſcimus, quomodo pręſtamus rationem.

Quæ Ariſto. intẽtio in hoc capite.

Inquiunt nonnulli, poſteaquam in ſuperioribus docuit Philoſophus ferre inſtantiam contra eos, qui oppoſitum concludere feſtinabant per impoſſibile: & rurſus expoſuit falſam concluſionem ſequi, eo ꝙ propoſitionum aliqua falſa eſſet: ꝙ impræſentia docet, quomodo præcauendæ ſunt rectæ rationes, quę nos ad contradictionem ducunt: & illi quidem iſta hunc in modum: Nos autem neque iſta penitus reiicientes neq; etiam approbantes, ordinis noſtri ſeriem ac propoſitum ſecuti, dicimus Ariſtotelis intentionem eſſe, reliquas ſyllogiſticas impotẽtias exequi: & quoniam celatio ſeu latentia, quam Græci κρῦψιν uocant, quodammodo ratiocinandi uim diruit ac labefactat, propterea docet prius euitare celationem, mox etiam ipſam perficere: hoc autem ideo facit, ut artifex quiſque ex uniuerſali iſto uolumine aliquid utilitatis reportaret. Qua de re ſi quiſpiam ſciſcitaretur, cur de celatione iſta nunc pertractet Ariſtoteles. cum tamẽ alioqui magis hæc ad tentatorem attineat, atq; octauum Topicorum. ¶ Dicimus hoc ideo factum fuiſſe, quoniã nõ ſolus piraſticus, ſed & demonſtrator celatione aliquando utuntur: ſi enim immediatas ac primas propoſitiones aſſumpſeris, uolens longinquam concluſionem aliquam concludere, nimirum celatione ac latentia uti diceris. Prius itaq; hoc in capitulo Philoſophus docet, quomodo celationem poſſimus effugere ac uim ſyllogiſticam, inquiens, (Ad hoc autem, quòd non fiat ratiocinium) Hoc eſt, Si uolumus euitare, ne quiſpiam contra nos celando aliquid concludat ui ratiocinii ac ſyllogiſmi, obſeruandum ac pręcauendum eſt, ne idem terminus bis detur, & concedatur in propoſitionibus: quando interrogat rationem ſine concluſionibus, hoc eſt, quãdo celationem facit: eſt enim præceptum unum in octauo Topicorum traditum, ut lateamus reſpondẽtem, quòd ſolas propoſitiones, omiſſis cõcluſionibus, proponamus: & propterea cũ hoc fit, fugiendum eſt, ne bis idem terminus concędatur in propoſitionibus: quoniam ſcimus ex ſupra determinatis in priore uolumine, ꝙ ſine medio termino, nõ fit ſyllogiſmus ac ratiocinium: & ideo, ſi idem bis non concedemus in propoſitionibus, non erit medium ad ſyllogiſmum conſtruendum: quoniam medium eſt, quod pluries dicitur ante concluſionem: & hoc eſt, ꝙ uniuerſali ratione atq; obſeruatione præcauendum eſt. Preſſius autem & ad unamquãq; cõcluſionem medium obſeruabimus, ſi noſtram ſuppoſitionem intuebimur, ac cognoſcemus: planum enim, ꝙ oppoſitum iſtius uolet aduerſarius concludere: nãque ſi contigerit ſuppoſitionem noſtram eſſe affirmatiuam in parte, nimirum uniuerſaliter negatiuam cõcludere uolet: & ideo maxime obſeruabimus, ne medium demus in ſecunda figura: quoniam in hac maxime concluditur. & conſimiliter de reliquis dicendũ erit: affirmatiua enim uniuerſalis in prima concluditur: particulares uero, & affirmatiua & negatiua, in tertia: & propterea, inquit Philoſophus, (Hoc autem nos non latebit, eo ꝙ ſcimus, quomodo pręſtamus rationem) ac ſi diceret, hoc autem facere ſciemus, quoniam non ignoramus, quomodo ſuſtinemus poſitionem ac diſputationem noſtram: & ideo ſi præſtamus ac ſuſtinemus (ut ita dicam) negatiuam in parte, non debemus ea concedere, quæ faciunt ad uniuerſaliter affirmatiuam concludendam.

Celatio, quã Græci κρῦψιν nocãt, diruit vim ſyllogiſticã, de qua nũc pertractat Ariſtote.

Dubium.

Solutio

Pręceptũ ad pcauendũ, ne fiat nobis ſylls

Præceptũ aliud ad pcauẽdũ, ne pcludatur determinata cõcluſio.

Oportet autem, quod a reſpondentibus cauendũ enuntiamus, ipſos arguentes conari latere. Hoc autem erit primum quidem, ſi concluſiones non pęratiocinentur, ſed acceptis neceſſariis ſint obſcurę: Amplius vero, ſi propinqua non interrogat, ſed q̃ maxime immediata: vt ſit opus concludere a/de ſ/media b/c/d/e/oportet itaque interrogare, ſi a/ipſi b/c rurſus non ſi b/ipſi c/ſed ſi d/ipſi e/c poſtea, ſi b/ipſi c/c ſic reliqua. Ac ſi per vnum medium fiat ſyllogiſmus, a medio incipere maxime enim ſic latere poſſet reſpondentem.

Docet Philoſoph. hic qũo fiat celatio.

Hucuſque docuit, qũo euitanda celatio ſit: abhinc expoſiturus, qũo eadẽ fieri cõmode poſſit: & ait, oportere arguentẽ ipſum conari latere in iis oibus, quæ à reſpondente præcauenda eſſe diximus. hoc aũt appoſitiſſime fiet: primũ, ſi cõcluſiones nõ pręratiocinetur ſed propõnes tantũ accipiens, cõcluſiones ipſas obſcuras & latẽtes dimittat. (Amplius uero, ſi propinqua) Præterea, inquit, latebit arguens, ſi non interrogabit propinquas propoſitiones, hoc eſt, eas, quæ ſtatim cõcluſionem inferunt, ſed q̃ maxime immediatas & longinquas. i. eas quæ maxime diſtant à propoſita cõcluſione: immediata nãq;, ut in Poſterioribus dicetur, ꝓpoſitio eſt, qua nõ eſt altera prior. (Vt ſit opus cõcludere) Exẽplo declarat, quod dixerat, ſimul & aliud celationis præceptũ addens, de quo in octauo Topi. etiã cõmeminit: ubi, inquit, oportere propõnes non ſeriatim, ſed ordine permutato proponi. ſint igitur termini ad ſyllm compoſitum extruendum, a/b/c/d/e/ſ/utile, bonum, deſiderabile, eligibile, ſm naturam, uoluptas: & ſic concludendũ a/de ſ/hoc eſt, Omnẽ uoluptatem eſſe utile: tunc media ad cõcluſionẽ iſtam erunt,

b/c/d/e/bonum, deſiderabile, eligibile, ſm naturam: debemus itaque primum interrogare, an a/utile, inſit ipſi b/bono: deinde non ſtatim, ſi b/bonum, inſit ipſi c/deſiderabili, quod conſequens fuerat: ſed ſi d/eligibile, ineſt ipſi e/ſecundum naturam: & poſtea permutatim, ſi b/bonum, ineſt ipſi c/deſiderabili: & ita, ſi plures etiam interrogandæ uel accipiendæ fuerint.

Dubium

¶ Sed quæreret non iniuria aliquis, cur ita dixerit interrogandas eſſe propoſitiones, non autem accipiendas: quum tamen alioqui ſupra dixerimus, celationẽ aliquando etiam locum quendã habere apud demonſtratorem.

Solutio

¶ Reſpondemus, ꝙ hoc ideo factum fuit, quoniam cælatio maxime ad piraſticum & tentatorẽ attinebat: per accidens uero, & uix ad demonſtratorẽ etiam. (Ac ſi per unum) Poſteaquàm ſupra monſtrauit, quomodo celatio & latentia fiat in ſyllogiſmo cõpoſito, ubi per plura media concluſio colligitur: nũc exponit, quomodo eadem effici poſſit in ſimplici ratiocinio, inquiens, Si per unicum medium fiat ſyllogiſmus, à medio incipiendum eſſe: quoniam ita maxime latere poterimus.

Aliud dubium

¶ Sed dubitaret nõ ab re quiſpiam, quomodo ita incipiendum ſit à medio: nãq; in ſecunda figura, à medio nunquàm poſſumus incipere, quum medium in utriſq; prædicetur: in tertia uero ſemper à medio incipimus, quum in ambabus ſubiiciatur: ſin autem in prima à medio exordiamur, maiorem, propoſitionem utiq; præponemus: quod & ſine celatione ac latentia fieri conſueuit.

Solutio

¶ Reſpondemus, Philoſophum de prima figura tantum intellexiſſe, uoluiſſeq; à maiore incipiendum eſſe, quemadmodum & Alulidus Roſa. inquit, Quoniam quũ maior uniuerſalis ualde ſit, indifferens redditur ad plures concluſiones colligendas: & propterea, non ita eam negat reſpondens, quemadmodum fortaſſe negaret minorem, quæ manifeſte in propoſitam tendit concluſionem.

Expoſitio Philoponi

¶ Ioannes uero Philoponus à medio incipere exponit, hoc eſt, à minore: quoniam fortaſſe in ea, medium quum ſit, prædicatum maiorem habet prærogatiuam: ſed pace tanti uiri, melior eſt Alulidi expoſitio: ꝙ uero dicitur cõſueuiſſe nos ſemper à maiore exordium ſumere, proculdubio falſum exiſtimo: immo totum contrarium fit: quandoquidem ſemper ferme principium capimus à minore, ueluti plerũq; ſupra declaratum eſt.

Tria celatiõis pręcepta in hoc uolumine tradite sũt.

¶ Tria igitur, referente etiam Alulido, de celatione hoc in uolumine præcepta tradita fuere: hoc in uolumine dico, quoniam in Topicis multo plura exponuntur: primum interrogandas eſſe ſine concluſionibus propoſitiones: ſecundum, ualde remotas ac longinquas à propoſito quæſito: tertium, uariandum eſſe ordinem ac ſeriem propoſitionum. ¶ Verum de his hactenus, de intentione primum, mox cur de celatione hoc in uolumine pertractetur: cur interrogari propoſitiones dixerit, & nõ accipi: quomodo à medio ſumatur initium: quot & quæ ſint celationis præcepta hic enumerata. Ad ſequentia igitur his explicitis tranſeamus.

De redargutione.

Voniam autẽ habemus, qñ & quo modo ſe habẽtibus terminis, fit ſyllogiſmus: manifeſtum & qñ erit, & quando nõ erit redargutio, quum enim omnes reſponſiones concedũtur, aut viciſſim ponuntur, vt hęc quidez negatiua, illa vero affirmatiua, accidit fieri redargutionem: erat enĩz ſyllogiſmus, & ita & illo modo ſe habentibus terminis: quare, ſi quod ponitur contrarium concluſionis, neceſſe fieri redargutionem. Redargutio nãq; cõtradictionis ſyllogiſmus: quod ſi nihil concederetur, impoſſibile fieri redargutionem: non enĩz erat ſyllogiſmus omnibus terminis priuatiuis exiſtẽtibus, quare neq; redargutio: ſi enim redargutio, neceſſe ſyllogiſmum eſſe: ſyllogiſmo autem exiſtente non neceſſe redargutionem. Conſimiliter vero, & ſi nihil poneretur ſm reſponſionem in toto: eadez nãq; erit determinatio redargutionis & ſyllogiſmi.

Cõcludere ↄtradictorię in potentia ſyllogiſtica.

Quemadmodum ſupra dicebamus impotẽtiam eſſe ſyllogiſticam, poſſe falſam concludere concluſionem: eodem modo dicimus impræſentiam ſyllogiſticam eſſe impotentiam, contradictoria cõcludere: quoniam igitur redargutio, ſeu elenchus hoc facit, nõ iniuria & hunc inter ſyllogiſticas impotentias connumerabimus. Acturi igitur de redargutione, quæ græce ἔλεγχος dicitur, primum diſtinguemus, quot modis uox hæc apud Græcos accipiatur: deinde docebimus, de quo ſignificato ſit impræſentia ſermo: mox ad quem maxime pertineat artificem, explicabimus.

Elenchus multis modis accipitũ apud Gręcos.

¶ Scitu itaq; dignum, ꝙ uox iſta Elenchus, apud Gręcos in multiplici ſignificato accipitur: plerunq; enim elenchus idem eſt quod argumẽtum, ac ſumma quædam dicendorum: quo nomine & fabularum argumenta uocare conſueuimus.

Quid ſit elẽch' apũ rhetoras.

¶ Eſt & apud rhetoras elenchus, ſignum atq; indicium, per quod in rei cognitionem deuenimus: unde & ἐλέγχων ἀπαίτησις: de quo & Ariſto. in altera ſua rhetorica inquit, Elenchus eſt, quod non poteſt aliter ſe habere, ſed ita ut nos dicimus: quemadmodum, Viuentes ciborum indigere, Puerulum non poſſe tantum argenti pondus ſubterfurari, & conſimilia: & Demoſthenes in oratione cõtra Androtionẽ, Elenchus, inquit, & redargutio eſt, cũ aliquis dicat & uerũ ſimul oſtendat: Sumitur uero & aliter elenchus, ut idem eſt quod redargutio: quem definiens in Sophiſticis, inquit Ariſto.

Definitio elẽchi proprie dicti.

Elẽchus eſt, cum contradictione ſyllogiſmus: uel aliter, Elenchus eſt contradictio eiuſdem, & unius, nõ nominis, ſed rei & nominis: non ſynonymi, ſed eiuſdem, ex iis, quæ data ſunt ex neceſſitate, non cõnumerato, quod erat in principio, ſm idem, & ad idem, & ſimiliter, & in eodem tempore. Qui uero non ſunt tales, ſed uidẽtur eſſe, non elenchi, ſed παρέλεγχοι proprie, uel ſophiſtici elenchi nuncupantur.

Elenchus idez quod ἀπόρημα in 8. Topi.

¶ De hoc itaque nunc pertractat Ariſtote. ſub ratione iſta, qua ſyllogiſmo monſtranti derogat, & impotentia quædam eſt ſyllogiſtica: eſt autem fortaſſe idem elenchus in hac ſignificatione, quod ἀπόρημα, de quo in octauo Topicorum.

Ariſtoteles

Qui artifices utatur elencho.

Ariſtoteles ☞ Pertinet autem ratiocinandi modus iſte tentatori maxime ac piraſtico artifici, mox & dialectico, ut reſpōdentē ad contradictoria deducit: quo modo aūt & ad locū iſtum attineat: iā ſupra diximus Demonſtrator uero elencho aut redargutione minime utitē, niſi fortaſſe tentatoris habitū aliquādo induat, ueluti Phs plerumq; facit in libris Poſt naturalia: ſed iam ad contextum ueniamus: ait ergo, quum elenchus omnis ac redargutio per ſyllogiſmos fiat ac ratiocinia, ſi bene ſuperius intellexerimus, in qua figura, & qua complicatione fiunt ſyllogiſmi, planum etiam erit quādo erit redargutio: ſi enim ambas propoſitiones affirmatiuas, aut alteram ſaltem poſuerimus, poterit utique fieri redargutio: quoniam ſupra docuimus, utroque modo ſyllogiſmū quoque fieri poſſe, & ex utriſq; affirmatiuis, & ex altera tantum: quare ſi quod uerum ſupponimus contrarium aut oppoſitum extiterit concluſioni: inductæ, nimirum erit redargutio: redargutio namque ſeu elenchos, eſt ſyllogiſmus contradictoriam concludens iam conceſſo. ☞ Sed quæreret aliquis, ſi elēchus eſt ſyllogiſmus contradictionis, cur dixit ſuperius (Si quod ponitur cōtrarıū ɔclusioni, neceſſe fieri redargutionē.) Reſpōdeo, uerum quidem eſſe: & per cōtraria poſſe quempiam redargui: ſed Ariſtoteles dixit ſyllogiſmum cōtradictionis, quoniam qui contraria concedit, contradictoria etiam fatetur, ut palam eſt: cōtrarium uero ſupra latius accepit, ut conſueuit. (Quod ſi nihil concederetur.) Iam expoſuit, quomodo, fieri poſſit redargutio, nunc enarrat quomodo uetari: & inquit, Si nihil concedatur, & ambæ propoſitiones negatiuæ fuerint, quod nullo pacto fiet redargutio: quoniam ex ambabus negatiuis, ſyllogiſmus etiam nō cōſtruebatur: omnis enim redargutio, ſyllogiſmus, nō autē econuerſo: Conſimiliter, & ſi nihil cōcedatur in toto & uniuerſaliter, non fiet redargutio: quoniam neq; ſyllogiſmus ſine uniuerſali fieri poterat: eadē namq; determinatio ac diffinitio, uel ɔtractatio eſt de ſyllogiſmo ac redargutione: & leges omnes, quæ ſyllogiſmo adſcribuntur redargutioni etiam cohærebunt: Cæterum de redargutione, quot modis accipiatur elenchus apud Græcos, quomodo impræſentia, ad quem pertineat artificem, qui parelēchi, quid aporema, quomodo ex contrariis fiat, iam hæc pertractata ſufficiant: Ad reliqua tranſeamus

Dubiū quō elench° ſit ſyll's ɔtradictionis quū ēt p ɔ̄ria fiat redargutio. Sol'o qui p ɔtraria, ēt p ɔ̄dictoria redarguit.

Quomō poſſit uetari elench°.

De deceptione, quæ ſecundum ſuſpitionem.

ACcidit autem aliquādo, quemadmodum in terminorum poſitione decipimur, & ſm ſuſpitionem fieri, deceptionem: quemadmodum ſi cōtingit idem pluribus primis ineſſe, & hoc quidem latere quempiam, & exiſtimare nulli ineſſe: illud autem noſſe: ſit a/ inexiſtens, b & c/ per ſeipſa, & hoc omni d/ conſimiliter: ſi igitur exiſtimat a/ omni quidem b/ ineſſe, & hoc ipſi d: a uero nulli c, & hoc omni d: eiuſdem ſecundum idem habebit ſcientiam & ignorantiam.

Inſcribitur hoc capitulum περὶ τοῦ καθ' ὑπόληψιν ἀπάτης, quod idē eſt, ac ſi diceret, De deceptione, q̄ ſit ſm exiſtimationem, aut ſuſpicationē noſtram: qd autem intendat per iſtud hoc in loco Philoſophus, multi multa dicunt: nōnulli enim intentionē eſſe dicunt, pertractare de tertio peccato contra ſyllogiſmū ex oppoſitis, alii etiā aliter. Nos uero dicimus, Philoſophū hic impotentiā aliā ſyllogiſticam in mediū afferre: quomō, uidelicet, accidat quoſdā contraria ſm exiſtimationem concipere: uel melius, Poſteaq̄ ſuperius pertractauit Ariſtoteles de elencho, ac redargutione, quæ fit iuxta terminorum ac ɔpoſitionū poſitionem: impſentia acturus eſt de redargutione, quæ efficiē ſm exiſtimationē. quare de ſuperioribus planum erit, huiuſcemodi deceptionem ſyllō, uel ſyllogiſmis potius ac ratiocinis abſolui. ☞ Pertinere autē & dialectico, & demonſtratori etiam, quemadmodū inquit Leui Gerſonis in hoc capitulo agi de errore, qui accidit circa ſcientiam: ueluti & in principio Poſteriorum ſignificauit Ariſtoteles, eadē ferme ad uerbum ponens, quæ hic quoq; recitantur: Ait itaque, (Accidit autem aliquando.) Ac ſi diceret, quēadmodum, ſupra dicebamus, elenchum ac redargutionem fieri iuxta terminorum poſitionem: itidem hoc in loco aſſerimus deceptionem fieri poſſe ſecūdum ſuſpitionem atque exiſtimationem. (Quemadmodum ſi contingit.) ☞ Exemplum ponit, quonam pacto fieri poſſit huiuſcemodi deceptio, inquiens, Si eſſet aliqd̄ uniuerſale, puta a/ animal, inexiſtēs duobus b/ & c, bipedi & mortali: & hæc ambo omni d/ homini: & aliquis exiſtimaret a/ animal ineſſe omni b/ bipedi: hoc aūt. ſ. bipes, ineē ipſi d/ homini: & rurſum a/ aīal ineē nulli c/ mortali: & hoc mortale, ineē oī d/ hoī, eiuſdē ſm idem habebit ſcientiā & ignorantiā: ex conceſſis enim concludi poterit, Omnem hominem aīal eſſe, & Nullum hominem eſſe animal, hunc in modum, Omne bipes animal, omnis homo bipes, omnis homo animal: & rurſus, Nullū mortale animal, omnis homo mortale, omnis igitur homo animal.

Q̄ ſit iſtētio Ariſ. in h cap.

Deceptio ſm exiſtimationes pertinet dialectico, & demōſtratori: ut iqt Leui Gerſonis.

Exemplum q̄uo fiat deceptio per media non ſub ſeiuicē poſita.

Folio fluere.

Subſtantia.

Ani/ matū

Homo

Rurſue,ſi quis deciperetur circa ea,quę ex eadem coordinatione: vt a/ineſt ipſi b,hoc autem ipſi c,& c/ipſi d,ſuſpicaretur vero a/ omni b/ineſſe,& rurſus nulli c:ſimul enim & noſcet & non ſuſpicabitur ineſſe:igitur nil aliud cenſebit ex his quā quod ſcit hoc non ſuſpicari:ſcit enim quodammodo, q̄ a/ineſt ipſi c,veluti vniuerſali, quod ſecundum partem:quare quod quodammodo ſcit, hoc penitus cenſet non ſuſpicari,quod impoſſibile.

Exēplus ex mediis ſub alternis.

Superius mōſtrauit,quomodo fiat deceptio,quū media ſunt diuerſa,neque ſub ſeinuicem poſita: nūc oſtendit,quomodo idem accidat,quum media ex eadem cordinatione & ſubalterna accipiuntur:puta in exemplo,inſit a/ſubſtantia,omni b/corpori.& b/corpus,omni c/animato:& c/ animatū, omni d/animali: ſi quis igitur exiſtimaret a/ ſubſtantiam ineſſe omni b/corpori. & iterū exiſtimaret idem a/ ineſſe nulli c/ animato,accidet fieri deceptionē & elenchū ſm̄ exiſtimationē:ſimul enim noſcet omne animatū eſſe ſubſtantiā:& tamen nō ſuſpicabitur & exiſtimabit, ſub ſtantiam, ineſſe animato:nihil enim aliud exiſtimabit ſm̄ haec,q̄ nō exiſtimare illud,quod ſcit:ſcit enim quodammodo a/ſubſtantiā ineſſe c/animato:quēadmodū ſcire ɔſueuimus ſciētia uniuerſali illud quod eſt ſm̄ partē Quare q ita exiſtimat, arbitratur illud quod ſcit quodāmodo & in uniuerſali,arbitratur in quam ſe penitus nō exiſtimare,q̄ fieri nō poteſt.

Sed in prius dicto,ſi non medium ex eadem coordinatione,ſecundum vtrumque mediorum ambas propoſitiones non accidit ſuſpicari,vt a,b/quidem omni,c/vero nulli:hęc autem vtraque omni d. Accidit enim aut ſimpliciter,aut ad aliquid,contrariam accipi propoſitionem primam.ſi enim cui omni ineſt b,exiſtimat ipſum a/ineſſe:b/ vero ipſi d,nouit, & q̄ ipſi d a,nouit : quare ſi iterum cui c/ nulli exiſtimat a/ineſſe:cui b/alicui ineſt, huic nō exiſtimat a/ineſſe.Quod autem omni exiſtimatur cui b,rurſus alicui nō exiſtimare cui b:aut ſimpliciter,aut ad aliquid contrarium eſt:ſic igitur non contingit ſuſpicari. Secundū vtrumque vero vnam,aut ſecundum alterum ambas,nihil prohibet,vt a/omni b, & b/ipſi d, & rurſus a/nulli c.

In prīo exēplo i q̄ ſunt media non

Poſtea,inquit Philoponus,q̄ dixit,quot ſunt deceptiones,uult impręſentia declarare, ſm̄ quas propoſitiones maxīe fieri conſueuit:& ait,q̄ in exēplo prius dicto,quum medium accipitur nō ex eadem coordinatione,& non ſubalternum,non accidit ambas propōnes exiſtimari poſſe ſm̄ utrūq; mediorum,ueluti in exēplo,a/ſubſtantiā ineſſe omni b/bipedi,& nulli c/mortali:& tamen hæc utraq;,bipes & mortale,in eſſe omni d/homini.Sic enim accidit primam propōnem acceptam,cōtrariam capi, aut ſimpliciter, ſi uľis concluſa fuerit:aut ad aliquid,ſi particularis.uel aľr, aut ſimpľr,ſi actu concluſæ fuerint : aut ad aliquid, ſi potentia:ueluti in exemplo,Omne d/b,oē d/c:concluditur in tertia figura,Aliquod b/c.ſi igitur Nullū c/a,aliquod b/c, ſequitur Aliquod b/nō eſſe a, quum tamē ſuperius diceremus,Omne b/eſſe a, Omnis hō bipes,omnis homo mortale,aliquod bipes mortale: iterum,Nullum mortale animal,aliquod bipes mortale,aliquod igitur bipes nō eſt animal: quū ſupra tamen conceſſum fuerit, Omne bipes eē animal. Hoc eſt igitur,quod uoluit dum īquit (ſi enim cui omni ineſt b,exiſtimat ipſum a/ineſſe) puta, Omne b/a/(b/ uero ipſi d,nouit)Omne d/b/(& q̄ ipſi d/a,nouit) Oē d/a.Quare ſi iterum cui c/nulli,exiſtimat a/ineſſe,ſequitur q̄ cui b/alicui ineſt, huic nō exiſtimat a/ ineē: hoc eſt,Aliquod b/nō eſſe a:deductio autem hæc faciēda eſt,quemadmodū ſupra diximus, per tertiam ac primam figuras.quare ſequitur,q̄ exiſtimet illud alicui b/non ineſſe,quod opinatur omni b/ineſſe: qđ aut ſimpliciter contrariū eſt,ſi ambo uniuerſalia cōcludantur, aut ad aliquid,ſi utraq; colligātur in pte. Hoc igitur mō nō poteſt quiſpiam exiſtimare, ſcđm utrūq; medium ambas propōnes: elenchus enim ac redargutio in promptu erit.¶ Fieri tamen poteſt,ut quiſpiam exiſtimet unam propōnem non eādē tamē ſecundum utrūq; medium, ut cōcludi poſſint oppoſita:puta,Omne bipes eē animal, & Nullū hominem eſſe animal:quum enim hic bina ſint media, bipes & mortale,ſecūdū utrūq; unam exiſtimauit ꝓpōnem: ſecūdum bipes, Omne bibes eſſe aīal:ſcđm mortale, Nullum hoiem eē animal. Aut fieri etiam poteſt, ut idem exiſtimet utraſq; propōnes, ſecūdum alterum tantum mediorum: ſcđm uero reliquum,unam, ut Omne a/eē a,& Omne d/b,& rurſus, Nullum c/eē a, Omne bipes eſſe animal,& Omnē hoiem eſſe pipes: & rurſus,Nullum hoiem eſſe mortale: ſic enim fieri poſſet occulta redargutio. In quibuſdā uero codicibus textus ita ſe habet, Secundum utrūq; uero unā, aut ſcđm utrūq; ambas,nihil ꝓhibet:q̄ ſi ita eſt,hūc in modum exponemus,Fieri nequit,ut quiſpiam eādem propōnem cenſeat ſcđm utrūq; mediū: puta,q̄ Omnis homo ſit animal, & nullus uel aliquis nō ſit aīal:ſed unā propōnem exiſtimare poteſt ſecundum utrūq;,ut Omne bipes eſſe animal,& Nullum mortale eſſe animal: aut etiam ambas ſecundum utrūq;, puta Omne bibes anima', oīs homo bides, & Nullū mortale aīal,& omnis hō animal. nihil enim ꝓhibet propōnes apud nos cognitas eſſe, quū tamē concluſio ſit

ſubalterna nō accidit exiſtimare utraſq; ꝓpōnes ſm̄ utrūq; medium.

Pōt aliqs exiſtimare unā propōnē ſm̄ utrūq; mediū.

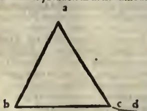
Alius modus exiſtimationis.

Textus hic non habet i codicib' manu ſcriptis nec impreſſis.

ſio ſit ignota: accidit enim concluſionem in potentia notam eſſe, propõnibus notis exiſtibus iu actu: quẽadmodum particulare ſub uniuerſali: & ita uidetur legere Alulidus Roſadis. antiqor mihi tamen uidet prior expoſitio, quã & Philoponus approbat, ut ſenſus ſit Secũdum utrũq; mediũ non poſſe ambas exiſtimari propõnes: ſcdm uero utrũq;, alteram: aut alterum, utraſq; utiq; poſſe: hoc autem ideo ſit, qm̃ illo modo facilis nimium redargutio atq; perſpicua: hoc autem, & difficilis & obſcura: & propterea fieri hoc poſſe dicit, illud minime.

Similis enim talis deceptio, & quemadmodum decipimur circa eas, quę in parte: veluti ſi a/ineſt omni b, b/vero omni c, a omni c/inerit: ſi itaque quiſpiam nouit quod a/in eſt omni cui b, nouit & q cui c: ſed prohibet ignorare c/q eſt: vt ſi a/duo recti, in quo autẽ b, triangulus: in quo vero c, ſenſibilis triangulus, ſuſpicari namque poſſet aliquis non eſſe c, ſciens q omnis triangulus haberet duos rectos, quare ſimul noſcet, & ignorabit idem: noſſe enim omnem triangulum, q duobus rectis, non ſimplex eſt: ſed hoc quidem vniuerſalem habere ſcientiam, illud autem ſingularem: ſic igitur vt vniuerſali nouit c, q duo recti: vt autem ſingulari, non nouit: quare non habebit contrarias.

Hoc eſt, deceptio iſta, qua decipimur cognoſcẽdo propõnes, ex quibus oppoſita concludi poſſunt, ſilis eſt deceptioni, qua decipimur circa particularia, quę ſunt ſub aliqbus uniuerſalibus: puta in exẽplo, Scio oẽ b/a/ eſſe, & oẽ c/b, & item omne c/a, Oẽm numerũ in æqualia diuiſum, parem eſſe, & oẽm binarium eẽ numerum iu æqua diuiſum, & item oẽm binarium eſſe parem: & tamẽ fortaſſe ignorabo, a binarium eẽ parem, quoniã me pręterit, an a/ſit binarius: quare ſi quiſpiam nouerit a/ineſſe b, & omnem numerum in æqualia diuiſum, eſſe parem, cognoſcet etiam in potentia, a/binarium eſſe parem: qm̃ cognoſcit oẽm binariũ eſſe parẽ: ſed nihil ꝓhibet ipm̃ ignorare a/binarium eẽ in rerum natura. (Vt ſi a/duo recti) Exẽplũ ponit geometricum, deductum ex triceſimo ac ſcdo

elntorum theoremate: ibi enim demõſtrat, omnem triãgulum habere tres angulos æquales binis rectis. Pro cuius expoſitione ſupponamus tertiumdecimũ eiuſdem theorema: quòd recta ſupra rectam cadens cauſet aut angulos rectos, aut æq̃les duobus rectis: & iterum, quòd angulus trianguli extrinſecus æqualeat, binis intrinſecis ſibi oppoſitis: tunc erigatur triangulus, cuius baſis protrahatur uſque ad d: dico

Expõ ꝓꝑõnis poſitæ in theoremate trigeſimo ſcdo primi elẽntorum.

q tres anguli intrinſeci a/b/c, ſunt æquales duobus rectis. quod ita demonſtratur: ſi enim angulus extriſecus c, æquiualet duobus oppoſitis intriuſecis a/ & b/ & c, extrinſecus cũ c/intrinſeco ualent duos rectos: ſequitur q tres anguli a/b/c/intrinſeci, ualebunt etiam duos rectos: quoniam quæ uni & eidem ſunt æqualia, inter ſe ſunt æq̃lia: ait ergo ut ad propoſitũ redeamus, q aliquis ſcire ſeu noſſe poterit idem, & ignorare etiam: puta, ſi a/ponatur duo recti, b/triangulus, & c/ aliquis particulari, ac ſenſibilis triangulus: tunc ex hoc ratiocinio, Omne b/a, omne c/b, omne c/a: ſciet, q omnis triangulus & ex conſequenti c/ſenſibilis triangulus, habebit tres æquales binis rectis: ſed fortaſſe cum hoc exiſtimare poterit c/triangulũ non eſſe: quare ſimul noſcet & ignorabit idẽ. (Noſſe enim omnem triãgulum) Namque, inquit, quum dicimus nos cognoſcere omnẽ triangulum habere tres, duo dicimus: aut q uniuerſali ſcientia cognoſcimus, aut q ſingulari: nouit igitur, q c/triangulus habet tres, uniuerſali ſcientia: ſingulari autem, non, nouit: quare non habet contrarias opiniones: contraria enim, accipi debent ſm idem.

Similiter vero & ratio, quę in Menone, q diſciplina recordatio: nullibi namq; accidit pręſciri quod ſingulare eſt: ſed ſimul cum inductione accipere ſcientiam. quę ſm partem, tanquam recognoſcentes: quędam enim ſubito nouimus, quemadmodum, q duobus rectis, ſi nouerimus, q triangulus. Conſimiliter autem & in alijs: vniuerſali igitur ſpeculamur, quę in parte, propria vero non nouimus quare accidit & decipi circa ipſa. pręterꝗ; q non contrarie: ſed habere quidem vniuerſalem, decipi vero ea, quę ſm partẽ. conſimiliter igitur & in pręedictis: neq; enim cõtraria deceptio, quę ſm mediũ ſcię, q̃ ſꝫ ſyllogiſmum: neque quę ſm vtrum mediorum ſuſpitio: nihil autem prohibet ſcientem, & q a/toti b/ineſt, & rurſus hoc ipſi c, exiſtimare a/ non ineſſe c, vt q omnis mula ſterilis, & ipſa mula, exiſtimare pregnantem hanc eſſe: non enim ſcit: q a/ipſi c, non ſimul ſpeculans aſſumptum quod ſecundum vtrumque. Quare planum, q & ſi hoc quidem nouit, illud vero non nouit, decipietur, quod habent vniuerſales ad ſcientias quę ſm partem: nullum enim ſenſibilium extra ſenſum exiſtens nouimus: neq; ſi ſentiẽtes ſcimus, niſi vt vniuerſale, & eo quod eſt habere propriam ſcientiam: ſed non vt agere.

Similis, inquit Philoſophus, ratio etiam eſt, quam poſuit in Menone Plato: ex ea enim ꝯcluditur, quod ſcitur quodammodo ignorari: & quod addiſcitur, præſciri: ibi enim, iubente Socrate, uirtutis definitionem afferri, quum Menon non poſſet hoc facere, & diceret Socrates, Si omnino quærimus, inueniemus: dubitat Menon, & ait, q nulla penitus eſt inuentio: nam quod q̃ritur, neceſſe eſt aut præcognitũ eẽ, aut non: ſi non ſit præcognitum quum ipſum inuenerimus, non cognoſcemus: ſin autem præcognitum fuerit, nihil opus erit inquiſitione Ad hæc igitur Socrates Menonis ſeruũ arceſſiri iubet, facitq; ipſum theorema quoddam ſibi autea incognitũ inuenire, puta, q quadratum deſcriptum a diametro quadrati, duplam habet proportionẽ ad quadratum, cuius

Expoſitio rõnis Menõis q̃ cõcludebat qd addiſcitur pſciri.

eſt diameter:& ita ex hoc concludit,ſcire noſtrum,recordari quoddam eſſe:ut itaque exemplum hoc propoſito accommodemus,inquit Philoſophus,ꝙ nulli bi in Menone concludere poſſumus præſciri, quod ſingulare eſt,hoc eſt,ſcientia ſingulari: ſed ſcientiam, quæ eſt ſingularis ac ſm partem,ſimul accipi cum inductione ac ſenſibili perceptione,tanquam recognoſcendo ac in memoriam reuocando. Alexander uero aliter hoc intelligit: ſed melior eſt expoſitio, quam poſuimus: ſunt enim quædam talia, quæ ſtatim ſine aliqua ratiocinatione cognoſcimus: quemadmodum a triangulum ſignatum habere tres angulos æquales binis rectis: hoc enim ſubito cognoſcimus, poſteaquam nouerimus ipſum eſſe triangulum.& quemadmodum in hoc exemplo dicitur, ita & in aliis conſimilibus dicendum eſt: uniuerſali enim conſideratione cognoſcimus,quæ propria ſcientia non nouimus.(Speculamur.)Dixit, quoniam cognitio circa uſ̃a ꝓprie ſpeculatio nũcupat̃,græcè θεωρία (Quare accidit, Quum,inquit,poſſimus aliquid uniuerſali ſcientia cognoſcere,& idem particulari cognitioni ignoràmus,accidit plerũque circa talia deceptiones fieri:ſed hæ nullo pacto contrariæ cenſendæ ſunt,quoniam non eodem modo accipiuntur:ſed habere quidem uniuerſalem ſcientiam dicimur: decipi uero atq; ignorare ea,quæ ſm partem: quemadmodum & in Poſterioribus dicitur ad principium, ubi eadem fermè ad uerbum exponũtur. (Conſimiliter igitur & in prędictis,)Dixerat ſuperius,quomodo decipimur circa eas,quæ ſunt ſm partem: nunc ad propoſitum rediens,inquit,ꝙ eodem modo & in prædictis à principio accidit deceptionem fieri,ſed non contrariã: qm̃ queadmodũ ſupra nõ erant cõtraria uſ̃s cognitio & particularis ignorantia: ita & in propoſito non ſunt contraria,cognitio ſm medium ac propoſitione,& ignorantia ſm ſyllogiſmum ac concluſionẽ:imo quod amplius,cognitio ſm unum mediũ non eſt contraria ignorantiæ ſm aliud.(Nihil autem prohibet.)Exemplum ponit,quomodo ſcientia propoſitionum non eſt contraria ignorantiæ concluſionis:nãq;,inquit,nihil uetat aliquem ſcire,Omne b/eſſe a/& iterum,Omne c/eſſe b:& tamen ignorare,Omne c/eſſe a/non applicans maiorem propoſitiõem minori:puta,Sciet quiſpiã oẽm mulã eẽ ſterilem, & rurſus,quod hæc mula,puta a/eſt mula:& tamẽ ignorabit,ꝙ a/mula ſit ſterilis:imo fortaſſe oppoſitum arbitrabitur,puta,ꝙ a/mula ſit prægnans, ſi forte contigerit ipſam præ nimio cibo tumidum uentrem geſtare:& propterea ignorabit a/ineſſe ipſi c/quoniam fortaſſe non ſpeculabitur ſimul utraſq; propoſitiones.(Quare planum.)Quare,inquit,ſi hoc & has propoſitiones nouit,illud uero & illam concluſionem non nouit,fiet utiq; deceptio,quemadmodum etiam fieri conſueuit in ſcientus uniuerſalibus, reſpectu earũ, quæ ſunt in parte:nullum enim ſingulare ac ſenſibile,quum à ſenſu remotum fuerit,ſcimus:& ſi ſcimus non ſcimus,niſi ut uniuerſale,& eo quod eſt habere propriam ſcientiam,hoc eſt,nullam,habemus de huiuſcemodi ſingularibus extra ſenſum exiſtentibus cognitionem,niſi uniuerſalem, & particularem etiam, ut ſub uniuerſali continetur: propriam enim ſcientiam uocat eam,quæ eſt in parte.(Sed non ut agere) Hoc eſt,licet in uniuerſali cognoſcamus, & ſm partẽ etiam,ut ſub uniuerſali continetur: nõ tamen cognoſcimus,ut agere,id eſt,applicando minorem propoſitionem maiori.

Cognitio circa uſ̃a ſpeculatio dicitur.

Scire namq; trifariam dicitur,vel vt vniuerſali,vel vt ꝓpria,vel vt agere:quare ⁊ decipi tot modis:nihil igitur ꝓhibet ⁊ noſſe,⁊ deceptum eſſe circa idem, pręterq; ꝙ non contrarie:quod accidit ⁊ ſm vtranque cognoſcenti propoſitionem,⁊ non conſideranti prius:ſuſpicans enim mulam pręgnantem eſſe,non habet ſcientiaꝫ ſm agere:neq; iterũ ob ſuſpitionem contrariam deceptionem ſcientię:ſyllogiſmus enim contraria deceptio vniuerſali.

Scire,inquit,tripliciter dicitur uel ut in uniuerſali,uel ut in particulari,uel ſm applicationem propoſitionum inter ſe:quare & decipi totidem dicetur modis.¶ Sed quæritur,cur quũ Ariſtoteles tres tm̃ ſciẽtiæ ſpecies poſuerit,cur inquam Alulidus Roſa quatuor explicuerit:ait enim ſcire quadrifariam dici, cõiter,proprie in potentia,& in actu?¶ Reſpondemus; ideo hoc factum fuiſſe,qm̃ ſcire in uniuerſali,& ſcire in potentia,idẽ ferme ſunt,ac ſeinuicem cõſequũtur: ubicunq; enim ſcimus aliquid in potẽtia, ibidem illud cognoſcimus in uſ̃i:& ecõuerſo,ubi in uniuerſali,ibidem in potentia: nãq; quum ſcimus propõnes, concluſionem in potentia cognoſcimus, qm̃ in uniuerſali:ſemp enim ꝓpõnes magis uniuerſales ſunt, ꝙ cõcluſio.¶ Sed ambigeret non imerito quiſpiam, ſi ſcire in uniuerſali,& in potẽtia ſunt idem,cur etiã ſcire in actu & ſcd̃m partem non erunt eadem?¶ Dicimus hoc ideo eſſe,qm̃ modi iſti duo non ita ſeinuicem conſequũtur,queadmodũ alii bini,ꝓpterea ꝙ nihil prohibet ſciri aliquid ſcd̃m partem,& ꝓpria ſciẽtia,& tamen ignorari illud ſm agere:quoniã fortaſſe nullum factum fuerit rõcinium (Nihil igitur prohibet.)Nihil,inqt ipſe,uetat quẽpiam poſſe idẽ cognoſcere,& ignorare: non tamen ɔtrarie, & eodẽ modo: puta uniuerſali ſcientia cognoſcere, & uſ̃i idem ignorantia ignorare: ſed ſi hoc fit ſm diuerſos cognoſcẽdi modos fit:puta, ſciet aliquis uſ̃i cognitiõe,& ignorabit ſm propriam ſciẽtiam.(Quod accidit.) Quod inquit accidit etiã in ſupradicto exẽplo:aliquis enim utrãq; fortaſſe propõnem cognoſcet,& tamẽ non cõſiderabit prius,hoc eſt,non applicabit ſibiinuicem ꝓpõnes ſcd̃m agere.(Suſpicans enim mulam.)Hoc eſt qui ſcit ꝓpõnes iſtas, Omnis mula eſt ſterilis, & iſta eſt mula,& tamen ſuſpicatur & credit,iſtam mulam prægnantem eſſe, non habet ſciam ſecũdum agere: qm̃ nõ applicat minorẽ ꝓpõnem maiori:neq; iterũ deceptionem contrariam ſcientiæ, quam retinet ob ſuſpitionem,qua ſuſpicatur iſtam mulam prægnan

tem

Scire trib⁹ modis.

Dubiũ ex quibuſdã dictis Aluli Roſa.

Solutio.

Aliud dubium.

Solutio.

tem eſſe propterea quod ſyllogiſmus eſt cōtraria deceptio uniuerſali, hoc eſt, ↄcluſio ſcitur in uli, & ignoratur ſcdm agere: & ideo non fit contraria deceptio: quoniam ſcientia & ignorantia non accipiūtur eodē modo: uerū ſi deberet contraria fieri deceptio, oporteret eandem concluſionem in uniuerſali & ſciri & ignorari: quod non fit in propoſito.

Qui vero ſuſpicatur bono eſſe malo eſſe, idem ſuſpicabitur bono eſſe, & malo: ſit namque bono eſſe, in quo a: malo autem eſſe, in quo b: rurſus vero bono eſſe, in quo c. Quoniam igitur idem ſuſpicabitur b & c, & eſſe c b ſuſpicabitur: & rurſus b a eſſe, conſimiliter: quare & c, & a: quemadmodum enim ſi erat verum, de quo c b. & de quo b a, & ſi de c a verum erat, ita & in ipſo ſuſpicari, ſimiliter autem & in ipſo eſſe: quum enim idem ſunt c & b: & rurſus b & a, & c ipſi a, idem erat: quare & in ipſo opinari conſimiliter: ergo hoc quidem neceſſarium, ſi quis dabit primum: ſed fortaſſe illud falſum ſuſpicari quendam malo eſſe, bono eſſe, niſi ſecundum accidens: conſiderandum vero hoc melius.

Quę ſit intētio Ariſ. in hoc cap. Opinio Burana.

Dicunt nōnulli intētionē Ariſtotelicā eſſe hoc in loco monſtrare, qūo fiat deceptio circa incōplexa: poſteaq̄ oſtendit ſuperius, quonā pacto eadē effici poſſit circa complexa. Nos autem aliter dicimus, & fortaſſe non renuente Philopono, quod Ariſtoteles impræſentia uult exponere, quomodo ſecundum extraneas opiones accidat fieri deceptionem: & ait, Qđ ſi quiſpiam exiſtimaret definitionem atq; eſſentiam boni tādem eſſe, quę & definitio mali, accidet ipſum autem & exiſtimare idem eſſe bonū, & malū. ⁋ Hoc aūt dicit ꝓpter Heraclitum Philoſophum, qui, quēadmodum in pleriſque locis narrat Ariſtoteles, & in Alpha naturalis auditus, exiſtimabat definitionē boni ac mali eandem eſſe. Ait ergo, ut ad propoſitū reuertamur, ſi quis exiſtimet bono eſſe, malo eē, id eſt, eſſentiā boni, mali eſſentiā, accidet illum arbitrari bonum & malum, ac deinceps cōtraria eadem: quoniā quorū finitiones ſunt eędem, & illa ſunt eadem: quē admodum econtrario, quorum definitiones ſunt diuerſę, & illa ſunt diuerſa: unde & Megarica deceptio anſam cepit (Sit nāq; bono eē in quo a.) Diſponanť, inquit, termini diſpoſitione ſyllogiſtica: & loco a maioris extremi, ponamus eſſentiā ac definitionē boni: loco b medii, definitionem mali: loco autem c minoris. ponamus bonum ipm: ſi igitur idem aliquis exiſtimet b & c, hoc eſt, definitionē mali & boni, uel definitionē boni eſſe idē ſuſpicať etiā ipm c eſſe b, & definitionem mali de bono ꝑdicari: & rurſus in maiorē propōne arbitrabať b & a eadē eſſe, hoc ē, definitiones boni & mali: ergo & in concluſione c bonum eē a definitionē boni: ſi enim fit ſyllogiſmus, Omne b a, omne c b, oē c a, accidit contrarias fieri opiones in ꝓpoſitionibus ac cōcluſione. (Quēadmodum enim.) Monſtrat, quod dixerat: nāq;, inquit, ſi uere & ſyllogiſtice concludere poſſumus, uerū eſt, Omne b eē a, & Omne c b: uerum igitur & Oē c a: ita & ſcdm opinionem eueniet, & in ipſo Eſſe etiam conſimiliter, & in ipſo quoq; opinari: fieri enim poterit in his oībus conſimilis ſyllogiſmus atq; deceptio: ex hoc aūt loco planum fit, nō eſſe idem ὑπόληψιν & δόξαν, ὑπολαμβάνειν et δοξάζειν, quēadmodum & in ſuperioribus εἰδέναι καὶ ἐπίστασθαι: ſed iſta magis ad librum attinent Poſteriorum. (Ergo hoc quidem.) Neceſſario, inquit, ſequitur, quod dictum eſt, ſi quis dabit & condet primum hoc eſt, definitionem mali ſed fortaſſe, inquit, falſum eſt, quempiam ſuſpicari, & exiſtimare definitionem boni eſſe definitionem mali, niſi ſm accidens: quoniā per accidens bona aliquando malorum naturam retinent: ut fortitudo, malū per accidens nuncupari poteſt: quia uulnerum ac mortis aliquando eſt cauſa. (Cōſiderandū uero hoc melius.) Oportet, īquit, de hoc maiorē conſiderationem facere: qm̄ neq; ſic contingit boni definitionem eſſe mali defioitionem: uel, inquit Philoponus, dictū hoc fuit, quia termini ſuperius non fuere recte expoſiti. ſed magis placet expoſitio prior: neq; enim ſi accidit aliqñ malum denominari bonū, aut ecōuerſo, propterea aſſerēdum definitionē boni, eſſe definitionem mali, quū definitio de definitione nō niſi per ſe & de omni ꝑdicetur. ⁋ Cæterum, de deceptione iam ſatis ꝑtractauimus, expoſita primū Philoſophi intētione: deinde quomō ſcdm utrūq; medium, & qūo ſecundum alterum deceptio fiat, enarrauimus: quonam pacto demōſtretur triangulū habere tres angulos æquales duobus rectis: quæ ſit ratio quę in Menone, quid ſpeculatio, ſeu θεωρία: quomō ſcire trifariam dicatur, quomō quadrifariam: qđq; Ariſtoteles mōſtret, quomodo ſm extraneas opiniones accidat ſuſpicationis atq; exiſtimationis fieri elenchum: quomodo bona ſint per accidens aliquando mala. Sed iam his expoſitis atque enarratis, adeo, quæ de conuerſione dicuntur, ſermonem flectamus.

Heraclitus exiſtimauit đfinitionē boni & mali eādem.

Nota diuerſum eē ὑπολαμβάνειν, & δοξάζειν: uē εἰδέναι et ἐπίστασθαι

Bona p accñs aliqñ retinēt nāꝫ mali ut fortitudō.

De conuerſione.

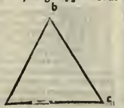
QVando autem extrema conuertuntur, neceſſe eſt & medium conuerti ad utraque, ſi enim a de c per b ineſt, ſi conuertuntur, & ipſum c ineſt omni cum a, & b cum a conuertitur, & ineſt b omni cum a per medium c, & c cum b conuertitur per medium a, & in non ineſſe conſimiliter: veluti ſi b ipſi c ineſt. a vero ipſi b non ineſt: neque a ipſi c inerit: ſi igitur a conuertitur cum b, & c conuertitur cum a: ſit enim b non inexiſtens ipſi a neque igitur c: nam b inerat omni c.

Tertium ſectum ſecūdi Priorum Reſolutoriorum de annexis ſyllogiſmo.

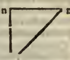
POSTEA quā duas iam ꝓpoſiti partes hucuſq; abſoluit Ariſt. ac de potētiis atq; īpotentiis ꝑtractauit ſyllogiſticis, ſupeſt, ut de tertia quoq; impſentia incipiat ſermonē facere. Quod itaq; tertiū ꝓpoſueramus, exequtur nunc Philoſophus. hoc eſt, de annexis ac conſe/

Theorema qđdā exponit Phs de rōnib⁹ atq; argumētis à ↄuerſiō-

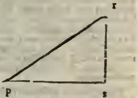
quentibus ſyllogiſmi naturam, tractatū exorditur,
ac primo de rationibus atque argumentis à conuer/
ſione:& ante alia tale explicat theorema, Si, inquit in
prima figura extrema cōuertantur neceſſe eſt & me
diū cū utroque conuerti. ¶ Vbi quærendum, an mo
dus iſte arguēdi idē ſit cū ſyllogiſmo circulari, an ali/
us?& ſi alius quō differat inter ſe:& ſimul explicādū
erit an in omni figura intelligendū ſit, quod proferť,
Dicimus igitur, ut breuibus agamus, quemadmodū
& Leui Gerſonis inquit, modum iſtum non eſſe cir
cularem monſtrationem, propterea ꝙ abſurdum ual
de foret, eadem toties ſine utilitate repetere. Præte/
rea, circularis monſtratio in omnibus problemati/
bus fieri poteſt: hæc autem in uniuerſalibus tantum
in particularibus minime: namque differunt inter ſe
circularis mōſtratio, & argumentum à conuerſione:
quoniam ibi ſupponuntur propoſitiones conuerti,
hic autem ex concluſione conuertibili oſtenduntur
propoſitiōes conuertibiles: & ꝓpterea circularis mō
ſtratio in omni figura fieri poterat: quoniā in omni
figura, ſi propoſitiones ſunt cōuertibiles, & cōcluſio
erit conuertibilis: hic autem rationis modus in ſola
prima perficitur, quia in ſola hac ſequitur, ſi conclu/
ſio conuertibilis, quod & propoſitiones ſint conuer
tibiles: unde non iniuria nonnulli capitulum hoc in
ſcripſere, De conuerſionibus, quæ in prima efficiun/
tur figura, quaſi innuentes, ꝙ in aliis fieri nequeunt.
Hoc etiam quodammodo ſignificauit in expoſitio/
ne ſua media Alulidus Roſadis ¶ Poſſemus de hoc
& rōnem quādam geometricā aſſignare: quū enim,
ueluti ſupra quoq; uidimus, diſpoſitiones iſtæ ſyllo
giſticæ ad geometrarū ſimilitudinem figuræ nūcu/
patę ſint, non abſurdum erit de geometricis geome/
tricam quoq; rōnem afferre: quoniā igitur in prima
figura medius terminus æq̄liter diſtat ab extremis
quū & natura & poſitione medius ſit, ſi primā figu
ram deſcribere uoluerimus, triangulo ęquilatero de
ſcribemus. ſic enī
fiet, qđ dictū eſt,
Sed quotieſcunq;
tria latera alicu/
ius trianguli ſunt
ęqualia, & anguli
quoq; ab illis con
tenti lateribus, ęq̄
les erūt: ergo quā
cūq; menſurā aſſi

gnabimus duobus angulis, erit ēt tribus adſcripta:
unde ſi anguli ſupra baſin ſunt acuti, angulus etiam
cuſpidis acutus erit ſi miores rectis, & ille itidē: ac re
trouerſum cōſimiliter, ſi angulus cuſpidis cū altero
baſis angulo acuti extiterint, & reliquus acutus erit.
Qua de re, ut ad propoſitū ueniamus, ſi in prima fi/
gura extremitates cōuertentur in cōcluſione, propō
nes etiam æquiuertibiles erunt:& ſi propōnes cōuer
tuntur, concluſio etiā cōuertetur. Sed in ſcđa ac ter/
tia figuris hoc fieri non poteſt, ꝓpterea ꝙ in his non
eſt æq̄lis diſtantia medii ab extremis: ſed in altera eſt
maiori proximus, in altera uero minori: quare ſi fi/
guris geometricis iſtas ſignare
uoluerimus, triangulo ſcaleno,
ſeu gradato annotabimus, hūc
in modum. Hæc eſt enim ſecū/
dæ figurę diſpoſitio: in qua me
dium extra quidem extremita/
tes ponitur, propinquior tamē
maiori.

In ter/
tia uero econ/
uerſo, medius
minori proxi/
mior, magis à
maiore diſtās,
hūc in modū:
Et qm̄ in gra/
dato triāgulo
neq; latera sūt

æqualia, neque anguli etiam, ob id de hoc non poſſu
mus eadem ratiocinari, quæ de æquilatero: itidem
& in propoſito non poſſumus eadem de ſecunda ac
tertia figura enuntiare, quę de prima proferebamus,
Verum ſint hæc curioſius in medium allata: ad pro/
poſitum redeamus. Quum, inquit, in prima figura
extrema maiūs minuſue in concluſione conuertun/
tur, neceſſe eſt & medium in propoſitionibus cōuer
ti ad utraque: ſi enim a/maior extremitas, ineſt c/mi/
nori per b/medium, Omne b/a, omne c/b, omne c/a:
& a/& c/conuertanť:& quēadmodū a/p̄dicať de oī c/&
c/p̄diceť de omni a, Oē c/a, & oē a/c: dico, ꝙ b/medius
conuerteť cū a/in maiore ꝓpōne, & poterimus p me
dium c/concludere b/uľr p̄dicari de a, hunc in modum,
Omne c/b, oē a/c, oē a/b, & cōſilr c/minor cū b/medio
conuerteť in minore ꝓpōne, per mediū a, ſic, Omne
a/c, oē b/a, omne b/c, & ita oia interualla, & oēs termi/
ni æquales erunt. ¶ Sed quæritur, quomodo hoc ſit
ita ſimpľr uerum? ſi enim dicamus, oīs equus riſibi/
le, omnis hō equus, igitur oīs homo riſibile, planū,
ꝙ extrema conuertūtur, & tamē medius non cōuer/
titur cum utriſq; ¶ Reſpondeo, ꝙ in hoc conuertē
di modo ſupponēdū eſt ꝓpōnes utraſq; ueras eſſe:
fatuū enim eſſet, ſi p̄dicatum ſubiecto non ineſt, uel/
le monſtrare ꝯuertibiliter ineſſe: & ꝓpterea oportet
ꝓpoſitiones ueras eſſe, ſi cōuerſio ualere debet. (Et
in nō ineſſe) Eodem, inquit, mō conuerſionem facie
mus in non eſſe, ac negatiuis, quēadmodum facieba/
mus in affirmatiuis ſylľs: faciamus itaq; in prima fi/
gura ſcđm indemōſtrabilem, Nullū b/a, oē c/b, nullū
c/a: ſi a/conuertitur cum b, Nullum a/b, & c/conuer/
tetur cū a, hoc eſt, concludemus in ꝯcluſione, Nullū
a/c, hūc in modū, Omne c/b, nullum a/b, nullū a/c:&
hoc eſt, qđ uoluit, dum ait, (ſit enim b/nō inexiſtens
ipſi a, neq; igiť c: nam b/omni inerat c/) quaſi dicat,
Si accipiamus cōuertentē maiorem, Nullum a/b/ad/
ditailli

Si extrema in p̄ma figura conuertunť, neceſſe eſt & medius ad utraq; conuerti.

Differt argumētū à conuerſione extremorū à circulari inferatione.

Rō geometrica ad idem.

In ſcđa ac tertia figura nō ualet argumētū à ꝯuerſiōe ꝓp inęq̄les diſtantiam medii.

Dubium.

Solutio.

Eodē mō fit argumētū à cōuerſiōe i ſylľs negatiuis.

dita illi minore in maioris locum, Omne c/b/conclu/demus conuertentem, concluſionem, Nullum a/c.

Et ſi c/conuertitur cum b/ & b/conuertitur cum a/de quo enim b/omni, & c/ & ſi c/ad a/conuertitur, & b/conuertitur: nã cui b/c/cui vero a/c/non ineſt. & ſolum hoc a concluſione incipit: alia autem non ſimiliter & in pꝛ̨dicatiuo ſyllogiſmo.

Monſtrauit ſuperius, quõ ex conuertente maioré cũ minore, cõcluditur cõuertens cõcluſioné: nunc autẽ oſtendit, quõ ex cõuertente cõcluſioné, cũ cõuerté/te minoré, colligitur cõuertẽs maioré, hunc in modũ, Omne b/c/nullũ a/c/nullũ a/b/& hoc eſt, quod uoluit dũ inquit (Et ſi c/cõuertitur cũ b/& b/conuertitur cũ a/)hoc eſt, Si cõuertens minoré accipiatur, cõcludetur cõuertens maioré propõné. (de quo.n.b/omni & c/) hoc eſt, minor cõuertitur, Omne b/c. (& ſi c/ad a/conuertitur).i.concluſio, Nullũ a/c/(& b/cõuertitur)ſub/audi ad a/hoc eſt, maior, Nullũ a/b.(nã cui b/c).i.Nullũ b/c.(cui uero a/c/nõ ineſt)hoc eſt, Nullũ a/c/& ppeá ſubintelligas tu, cõcluditur maior cõuerſa, Nullũ a/b.

Inſtantia Philoſophi in lſa.

(Et ſolũ hoc à cõcluſione incipit) Occurrit quodam/modo tacitæ quæſtioni: poſſet.n. quiſpiá nõ immeri/to dubitare, quõ cũ ſuperius dixerit ſupponendũ eſſe extrema inter ſe cõuerti, poſtea inceperit à cõuerſione medii, cũ maiori extremo? Quaſi igitur ſoluens am/biguitaté iſtam, inquit, Solũ hoc à cõcluſione incipit: q.d. Sola hæc proprie cõuerſio nuncupari debet: reliqua uero ſuperius facta, nõ uere nec ſimiliter cõuer/ſio dicitur: quéadmodũ in prædicatiuo & affirmatiuo ſyllõ: ibi.n. oẽs cõuerſiones à cõcluſio incipiebant.

Solutio

Quare minor conuerſa, ſyllogiſari nequeat.

¶ Quõ aũt minor cõuerſa concludatur, nõ expoſuit Philoſophus, ppea, quia nullo pacto cõcludi poterat, cũ ex utriſq; negatiuis nihil ſyllogiſtice colligatur, & maior, & concluſio, utræq; negatiuæ ſint: qui igitur hanc cõuerſione monſtrare cõtendunt, quiq; alios cõuertendi modos in negatiuis ſyllis machinantur, lateres proculdubio lauant. Iam.n. quæ de cõuerſione dicta ſunt, ſufficiunt: primũ.n. ad aperta capituli huius intentione, quæſiuimus an cõuerſio iſta idẽ ſit cũ circulari ratiocinio, an uero differat: & ſi differt, quõ differat: an in quacunq; figura efficiantur conuerſiones iſtæ, allata in medium ratione etiam geometrica: ſoluta deinceps occulta dubitatione circa contextum, atq; adſcripta, & aſſignata cauſa, quõ minor in ſecundo indemonſtrabili conuerſione monſtrari nequeat. Sed his explicitis, ad ſequentia deſcendamus.

De commutata conuerſione.

RVrſus, ſi a/& b/conuertuntur, & c/& d/conſimiliter: neceſſe autem a/vel c/omni ineſſe, & b/& d/ ſic ſe habebũt, vt omni alterum inſ t: quoniam cui a/b/& cuiq; d/omni autem a/ vel c/& non ſimul: planum q; & b/vel d/omni, & non ſimul: vt ſi ingenitum incorruptibile, & incorruptibile ingenitum, neceſſe quod ſit corruptibile, & corruptibile factum eſſe: duo quum ſyllogiſmi ſunt.

Theorema de cõmutata conuerſione.

Aliud, inquiunt nonnulli, exponit Ariſto. theorema, quod ſexto ac decimo quinti elementorum theoremati perquam ſimile eſt, ſi fuerint quatuor magnitudines proportionales, permutatim quoq; propor/tionales erunt. Cæterum, ut iſta exactius poſſimus intelligere, quæ ad principium quinti elementorũ pro/tulit Megarenſis Euclides de nonnullis ratiocinandi modis à proportione deductis, nõ abſurdũ erit in mediũ adducere, exponentes, quid cõuerſa, quid permutata, quid diſiuncta, quid cõiuncta, quid euerſa, quid æqua proportio. Hæc.n. præterquam q; ratiocinandi modi quidá ſunt, utilia etiá propoſito erunt: nãq; & capitulũ hoc ad illorũ fortaſſe ſimilitudiné περὶ ἐναλλαξ ſeu de cõmutata uel coalterna conuerſione inſcribitur ¶ Conuerſa igitur proportio, ſeu proportiona/litas, quando in quatuor proportionabilibus, Sicut ſe habet antecedens unius ad ſuũ conſequens, itidem ſe habet antecedens alterius proportionis ad cõſequens eiuſdẽ: & inſuper, Sicut ſe habet cõſequens prioris ad ſuũ antecedens, ita ſe habeat cõſequens ſecũdę ad ſuũ antecedens: puta in exẽplo, Sicut ſe habet a/ad b/ ita ſe habet c/ad d/ergo ſicut ſe hꝫ b/ad a/ita ſe habet d/ad c. ut in numeris, Sicut ſe habent duo ad quatuor, ita octo ad ſexdecim: igitur ſicut ſe hñt quatuor ad duo, ita ſexdecim ad quatuor: & hæc de cõuerſa ꝓportio/nalitate.

Quid ſit conuerſa ꝓportio.

¶ Permutata uero, cũ concludimus, Sicut ſe habet antecedens ad antecedenté, ita ꝯñs ad conſequẽtem: ut in exẽplo, Sicut ſe habet a/ad b/ita c/ad d/ergo ſicut ſe habet a/ad c/ita b/ad d: Sicut duo ad quatuor ita octo ad ſexdecim: igiẽ ſicut duo ad octo, ita qua/tuor ad ſexdecim

Quid permutata.

¶ Coniuncta aũt nuncupatur, quũ ſicut antecedens cũ ꝯñte ſe habet ad ꝯñs, ita antecedẽs cũ conſequente ad ꝯñs alterius proportionis ſe habere concludimus: ut in exemplo, Sicut ſe habet a/ ad b/ ita c/ad d/ergo ſicut ſe habet totum a/b/ad b/ita ſe ha/bet totum c/d/ad d/Sicut ſe habent duo ad quatuor, ita ſe hñt octo ad ſexdecim: igitur ſicut ſe hñt duo & quatuor ad quatuor, ita octo & ſexdecim ad ſexdeci.

Quid coniuncta.

¶ Diſiuncta uero econuerſo dr̃, Sicut ſe habet antecedens cum ꝯñte ad ꝯñs, ita ſe habet antecedens cum cõſequente ad ꝯñs, ergo ſicut ſe habet antecedens ad cõſequens, ita & alterius proportiõis ad ꝯñs antecedẽs: Sicut ſe habent a/b/ad b/ita c/d/ad d/igitur ſicut ſe habet a/ad b/ita c/ad d/ Sicut ſe habent duo & quatuor ad quatuor, ita octo & ſexdecim ad ſexdecim: ergo ſicut ſe habent duo ad quatuor, ita octo ad ſexdecim.

Quid diſiuncta.

¶ Euerſa uero, Sicut antecedens cum ꝯñte ad ꝯñs, ita antecedens cum conſequente ad ꝯñs: ergo ſicut antecedens cum conſequente ad antecedens, ita antecedẽs cum ꝯñte ad antecedens alterius proportionis: Sicut a/b/ad b/ita c/d/ad d/ergo ſicut a/b/ad a/ita c/d/ad c/Sicut duo & quatuor ad quatuor, ita octo & ſexdecim ad ſexdecim: ergo ſicut duo & q̃tuor ad duo, ita octo & ſexdecim ad octo.

Quid euerſa.

¶ Aequa autem proportionalitas, eſt proportionum ſimilitudo plurium quantita/tum ſummarum propoſitarũ, ad alias ſm eundẽ nu/

Quid æq proportionalitas.

merum in aliqua proportione applicitarũ, mediorũ æquali numero remoto: ut in exẽplo, Sint quãtitates habentes unã proportionẽ, a/ b/ c/ duo, quatuor, octo: & iterũ aliæ aliã habentes proportionẽ, d/ e/ f/ tria, ſex, duodecim: tunc ita fiat, Sicut ſe habet a/ ad b/ ita d/ ad e/ & Sicut b/ ad c/ ita e/ ad f/ ergo ſicut ſe habet a/ ad c/ ita d/ ad f/ Sicut duo ad quatuor, ita tria ad ſex: & Sicut quatuor ad octo, ita ſex ad duodecim: ergo ſicut duo ad octo, ita tria ad duodecim. Hi igitur ſunt proportionalitatũ modi, quibus poſſumus in proportionibus rõnes facere, quæ pleriſq; in locis uſu ueniunt, & à propoſito etiã noſtro nõ multũ ſeiunguntur. licet ergo nonnulli inſcribant hoc capitulũ περὶ ἐναλλὰξ ἀντιστροφῆς, ſeu de cõmutata cõuerſione: nõ tamen proprie commutata, ſed potius cõiuncta dicenda eſt; fit.n. conuerſio iſta ad ſimilitudinem coniunctæ proportionalitatis: quaſi.n. dicit, Sicut ſe habet a/ ad b/ ita c/ ad d/ ergo ſicut ſe habent a/ c/ ad aliquod tertiũ, ita b/ d/ ad idẽ: ſapit tamẽ & quiddam permutati ratiocinii.

Cõuerſio, de qua hic agit Philoſophus, nõ ꝓprie cõmutata, ſ; cõiũcta potius dici oꝫ

Est igitur theorema propoſitum, (Si a/ & b/ cõuertuntur, & c/ & d/ ſimiliter conuertuntur: ꝙ ſi a/ & c/ omni inſunt, ꝙ & b/ & d/ omni inerunt: quod monſtratur duobus ſyllogiſmis: Cuicunq; ineſt a/ illi omni ineſt b/ & Cuicunq; ineſt c/ illi omni ineſt d. ſed omni enti ineſt a/ uel c/ ergo omni enti ineſt b/ uel d/ & prior quidem ſylls hunc in modum: Secundum ita conſtruetur, Cuicũq; ineſt a/ illi omni ineſt b/ & Cuicũq; ineſt c/ illi omni ineſt d/ ſed nulli eidem ineſt a/ & c/ ergo nulli eidem ineſt b/ & d/ nonnulli igitur hunc in modum binos complicant ſyllogiſmos. ¶ Alii uero non oſtenſiuos eos faciunt, ſed ad impoſſibile ducentes: & unũ quidem ſic, Si non eſt uerum, quod aſſerimus d/ ineſſe omni illi, cui non ineſt b/ ſit ergo ita, ꝙ aliquod d/ ſit b/ tunc ſic, Aliquod d/ b/ omne b/ a/ aliquod d/ a/ tunc ulterius, Aliquod d/ a/ omne d/ c/ aliquod c/ a/ quod eſt impoſſibile: ſuppoſitum nãq; fuerat a/ c/ eſſe contradictoria. ¶ Rurſus eodem pacto, & per eandem deductionem, poſſum alium ſyllogiſmum ad incommodum deducentem conſtruere, monſtrantem, non ualere b/ & d/ eidem ineſſe. Verum deductio ac ſyllogiſmus iſte non differret à ſupra allato Satius igitur eſt, ut dicamus binos ſyllogiſmos factos eſſe non deducentes ad impoſſibile, ſed tranſumptum, unum in prima figura, Omne b/ a/ aliquod d/ b/ aliquod d/ a/ alterũ in tertia, Aliquod d/ a/ omne d/ c/ aliquod c/ a/ puta in exemplo, Ponatur a/ ingenitum, b/ incorruptibile, c/ genitum, d/ corruptibile: tunc dico, Si ingenitum & incorruptibile conuertuntur, & ſimiliter genitum & corruptibile: & omne ens, aut genitum eſt, aut ingenitum, ꝙ omne itidem aut corruptibile erit, aut incorruptibile, & non ſimul: quia ſi non, ſit ergo aliquid corruptibile ſimul & incorruptibile: tunc ita ratiocinabimur, Aliquod corruptibile incorruptibile, omne incorruptibile ingenitum, aliquod igitur corruptibile ingenitum: rurſus, Omne corruptibile genitum, aliquod igitur genitũ & ingenitũ, quod eſt abſurdũ.

Notã deductionẽ propoſiti theorematis ꝑ duos ſyllogiſmos oſtẽſiuos.

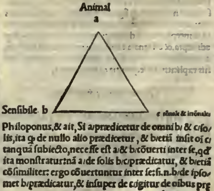
Deductio eiuſdem theorematis ꝑ ſyll'm ad impoſſibile.

Rurſus, ſi omni a/ aut b/ & c/ aut d/ ſimul vero non inſunt, ſi conuertuntur a/ & c/ & b/ & d/ conuertentur: ſi enim b/ nõ ineſt alicui, cui d/ planum ꝙ a/ ineſt: ſi vero a/ & c/ conuertuntur enim: quare ſimul a/ & d/ hoc autem impoſſibile. Cum vero a/ toti b/ & c/ inſit, & de nullo alio prędicetur, inſit autẽ & b/ omni c/ neceſſe eſt a/ & b/ conuerti. quoniã enim a/ de ſolis b/ c/ dicitur, prędicatur autem b/ & ipſum de ipſo, & de c/ planum, ꝙ de quibus a/ & d/ dicetur omnibus, pręterquam de ipſo a. Rurſus, quando a/ & b/ toti ineſt c/ conuertitur autem c/ cum b/ neceſſe a/ omni b/ ineſſe: quoniam enim a/ omni c/ c/ vero ipſi b/ eo ꝙ conuertitur, & a/ omni b/ inerit.

Vere theorema iſtud poteſt dici à commutata conuerſione: ferme enim idem eſt, quod proportionalitas permutata, Sicut ſe habet a/ ad b/ ita c/ ad d/ ergo ſicut ſe habet a/ ad c/ ita b/ ad d. Ait igitur, ſi a/ & b/ ſint contradictoria, aut contradictoriis æquiualentia, & conſimiliter c/ & d/ puta in exemplo propoſito, corruptibile, incorruptibile: genitum, ingenitum: ſi igitur ita ſe habuerint, ꝙ a/ & c/ conuertantur, b/ etiam & d/ cõuertentur, quod monſtratur per impoſſibile, quemadmodum & ſuperius. (ſi enim b/ nõ ineſt alicui, cui d/) hoc eſt, Si b/ & d/ non conuertuntur, planum ꝙ a/ inerit: ſuppoſitum enim fuerat a/ & b/ eſſe contradictoria: (ſi uero a/ & c/) quoniam ex ſuppoſito conuertebantur inter ſe, hoc autem fieri nequit. Poſſemus & ex altera parte monſtrare, ꝙ a/ & c/ conuerterentur: ſuppoſito, ꝙ b/ & d/ eſſent æquiuertibilia. Theorema igitur hoc hunc in modnm fit, quemadmodum & in primo de cœlo quodammodo facit Ariſto. ¶ Sunt tamen qui hoc non ſolum in contradictoriis fieri poſſe dicant, ſed etiam in correlatiuis, quæ primo & per ſe ſunt relatiua: unde inquiũt, Si a/ & b/ correllatiua fuerint, & c/ & d/ conſimiliter, & a/ & c/ idem extiterint, ꝙ b/ & d/ idẽ erunt: atq; hi quidẽ hunc in modũ, nec fortaſſe iniuria: ſi quidẽ abſurdũ eſt, aliquid primo & per ſe ad plura referri, qm̃ ex hoc ſequeretur, unũ & idem habere plures eſſentias ac definitiones, quod fieri nequit. Sed de his alias. (Cum uero a/ toti b/ & c.) Aliud theorema tradit ualde pulchrũ atq; admirandũ, ingenioſe

Theorema a cõmutata cõuerſione, quod fit in cõtradictoriis.

Theorema prius dictũ põt etiã fieri in correlatiuis primo vt aſſerunt aliqui.

Nota hoc Theorema qd põt hac figura, & his terminis declarari.

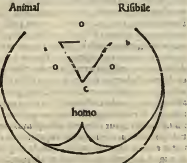
Philoponus, & ait, Si a/ prædicetur de omni b/ & c/ ſolis, ita ꝙ de nullo alio prædicetur, & b/ etiã inſit oĩ c/ tanquã ſubiecto, neceſſe eſt a/ & b/ cõuerti inter ſe, qđ ita monſtratur: nã a/ de ſolis b/ c/ prædicatur, & b/ etiã cõſimiliter: ergo cõuertuntur inter ſe: ſi.n. b/ de ipſomet b/ prædicatur, & inſuper de c/ igitur de oĩbus prędicatur,

dicatur, de quibus a dicitur: præterquam quod fortaſſe non dicetur de ipſo a. ℣ Sed dubitaret nõ immerito quiſpiam, ſi a & b conuertuntur, quid prohibet, q̧ b de ipſo quoq; a prædicetur: neq;.n. abſurdũ, conuertibile prædicari de cõuertibili. ℣ Reſpõdeo, uerũ quidẽ eſſe b de ipſo a prædicari, nõ tñ hoc ſupponi in exẽplo: quę.n. ſupponuntur in monſtratione iſta, hęc tantũ ſunt, a prædicari de ſolis b c & b de c etiã dici. Alexan. tñ dubitat de hoc dicto, & quaſi mendum in cõtextu eſſe aſſerit, inquiens melius eſſe, ſi ita ſe haberet, Et b dicetur de oĩbus & de ipſo a. (Rurſus qñ a & b.) Aliud theorema, & eſt q̃ſi pcedẽs cõuerſum, ſi a &

Dubium.

Solutio

Aliud Theorema cõuerſum pręcedẽtis & fit in tertia hoc mõ

b termini inſunt omni c & c & b cõuertuntur, neceſſe eſt a ineſſe omni b fit.n. primũ ſylls in tertia figura mox in prima: in tertia ſic, Omne c a omne c b omne b a in prima, minore uľr cõuerſa: hoc.n. fieri poteſt in terminis cõuertibilibus: & hoc eſt quod uoluit Philoſophus, dũ inquit (c uero ipſi b eo q̧ conuertitur.) ℣ Atq; hæc de cõmutata cõuerſione pertractata ſufficiant: ſatis.n. fuit modos oẽs ratiocinandi à proportione expoſuiſſe, atq; inſuper rationẽ adſcripſiſſe, cur cõmutata conuerſio nuncupetur, declaraſſeq; etiã, qũo bini ſylli in monſtratione primi efficiantur theorematis, quòdq; ſm theorema nõ ĩ ſolis cõtradictoriis exerceri poſſit, ſed etiam in correlatiuis: atq; inſuper ſoluta dubitatione contra tertium theorema. Sed his explicitis, ad reliqua tranſeamus.

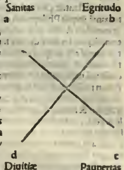
Epilogus eorũ q̃ dicta ſunt de cõmutata ꝯuerſione.

De mutua oppoſitorum conuerſione.

QVando autem duobus exiſtentibus, vt a eligibilius ſit q̃ b cum ſit oppoſita, & d q̃ c conſimiliter, ſi eligibiliora a c q̃ b d a eligibilius q̃ d. Similiter enim ſequendus a & fugiendum b oppoſita nãque: & c ipſi d nam & hęc opponuntur, ſi igitur a ipſi d ſimiliter eligendum, & b ipſi c fugiendum: vtrumque.n. vtrique ſimiliter fugiendum ſequendo quare & ambo a c ipſis b d quoniam autem magis non poſſunt, ſimiliter: nãque b d ſimiliter erant: ſi vero d q̃ a eligibilius, & b q̃ c minus fugiendum: nam minus minori opponitur: eligibilius autem maius bonum, & minus malum, q̃ minus bonum, & maius malum: & totum ergo b d eligibilius q̃ a c ſed nunc non eſt a igitur eligibilius q̃ d & c itaque q̃ b minus fugiendum: ſi ergo eligeret omnis amans ſecundũ amorem a ſic ſe habere, vt gratificetur, & non gratificari in quo c aut gratificari, in quo d & non talem eſſe vt gratificetur, in quo b planum q̧ a talem eſſe eligibilius eſt, q̃ gratificari. Amari igitur coitu eligibilius ſecundum amorem: amor igitur magis eſt amicitię q̃ ipſius coitus: q̧ ſi magis huius, & finis hoc: coitꝰ igitur aut nõ eſt penitus, aut eius quod eſt amari gratia: nãque & alii affectus & artes ſic. Quomodo igitur ſe habent termini ſecundũ conuerſiones, & eo q̧ magis fugiendi, vel eligibiliores ſint, manifeſtum.

Inſcribitur capitulum hoc à nonnullis de mutua oppoſitorũ cõuerſione, propterea q̧ fortaſſe traditur qũo oppoſita ſeinuicem cõuerſim, uel potius mutuo conſequantur: docet.n. Ariſto. theorema quoddam, quod naturã quodammodo cõiunctæ ſapit proportionalitatis, inquiẽs, Si quatuor extiterint a b c d duo eligẽda, & totidem fugienda: & a eligendũ, a ſanitas: b fugiẽdum, ægritudo: & iterũ d eligẽdũ, diuitiæ: & c fugiẽdũ, pauperies: ſi inquam quatuor hęc ſic ſe habeant, & a c ſimul eligibiliora fuerint q̃ b d a quoq; p ſe ſumptũ eligibilius erit q̃ d puta in exemplo, Si ſanitas & pauperies magis eligẽda, q̃ diuitię & ęgritudo,

Theorema de mutua oppoſitoꝝ ꝯuerſione.

planum q̧ ſanitas diuitiis eligibilior. ℣ Similiter.n. ſequendũ a.) Monſtrat quod propoſuerat: nãq;, inq̃t, ſi a ita ſequendũ, quemadmodũ b fugiendũ, quia ſunt oppoſita: & c ſimiliter fugiendũ, ueluti d ſequẽdũ, cũ & hæc opponantur: ſi a nõ eſt magis eligendum q̃ d ſed ſimiliter: & b etiã ſimiliter fugiendũ, quemadmodum c nãq; utrũq; fugiendum dicitur ad ſimilitudinem & imaginẽ ſequendi: quare ſequetur, ambo a c ſimiliter eligẽda eſſe, ſicut b d quod ex ſuppoſito falſum: ergo ſi a c eligibilius q̃ b d a eligibilius erit q̃ d. (Si uero d q̃ a eligibilius.) Quæſitũ monſtrandũ erat, ſi a c eligibiliora eſſent, q̃ b d q̧ a eligibilius foret, q̃ d hoc autem hunc in modum oſtendebatur, quaſi per impoſſibile: ſi.n. a nõ eſt eligibilius, ſit ergo aut ęque eligibile, aut minus: q̧ igitur æque eligibile eſſe non poſſit, iam fuit demonſtratum: nunc aũt & alterã partem oſtendit, q̧ uidelicet a nõ ſit minus eligibile q̃ d & inquit, Si d eſſet eligibilius q̃ a ſequeretur, q̧ b eſſet minus fugiendũ q̃ c cũ.n. a & b opponantur, & a ſit minus eligendum, ſequitur, q̧ b erit minus fugiẽdum: propterea q̧ minus fugiendum opponitur minus eligẽdo: ſed magis bonũ, & minus malũ eligibiliora, q̃ minus bonum, & magis malum: ergo totũ b d

dammodo reducitur:ſic.n.ad hoc attinet uolumen. aliter.n.& demonſtrator & dialecticus de iſta ſermonem faciunt.¶ Eſt itaqꝫ inductio,ut in Topicis inquit Ariſto.& Diuus quoqꝫ Seuerinus adſtipulatur,à particularibus ad uniuerſalia progreſſio. Vel, ut ait Abumazar Alpharabius ſextodecimo capite libri de ſyllogiſmo,inductio eſt inquiſitio ex particularibus ſub aliquo contentis uli,ad declarandum iudicium, quo ſuper re illa iudicemus in affirmatione aut negatione. Hæc ille:ubi ſimul & definiuit & diſtinxit inductionem in affirmatiuā & negatiuā. ¶ Sunt tamen & alii,quidā quēadmodū Aluidus Roſa. qui hāc diſtinguunt,in demonſtratiuam, dialecticā,ac ſophiſticam. ¶ Nos uero addimus,ꝙ omnes diſtinctiones,quæ ſyllogiſmo adſcriptæ fuerunt,poſſunt & inductioni aſſignari:unde dicimus,inductionū alias categoricas ſeu prædicatiuas eſſe, alias hypotheticas uel ſuppoſitorias:& prædicatiuarum,alias demōſtratiuas,alias dialecticas,ſophiſticas alias:atqꝫ iterū iſtarū oium,alias affirmatiuas,alias negatiuas.¶ Inductio igitur categorica eſt,cū nulla præmiſſa ſuppoſitione,à particularibus ad uniuerſalia monſtranda procedimus. Hæc autē in facienda,ut primū ab uniuerſalioribus exordium ſumatur,deinde ad particulariora fiat deſcenſus. ueluti in exemplo, Si per inductionē monſtrandū ſit,oppoſitorū eandē eſſe diſciplinā, primo arguamus hunc in modū,Cōtrariorū eſt eadē diſciplina, & contradictoriorū,& ad aliquid,& priuatiuorū:igitur oium contrariorū eſt eadem diſciplina. Deinde deſcendendum ad particularia contraria,& itidē in reliquis oppoſitionū generibus:& ita quidē prædicatiua efficitur inductio.¶ Suppoſitoria uero fit, cū ex aliqua ſuppoſitione inducimus:puta,in exēplo, Suppono ſi anima hominis ſit immortalis,ꝙ omnis anima ſit immortalis: deinde arguamus, Animam hominis immortalē eſſe quo monſtrato,ſtatim concedet aduerſarius omnem animā immortalem eſſe:& ſuppoſitoria quidē inductio hunc in modum.¶ Demonſtratiua uero,cum ſit eſſentialis habitudo prædicati ad ſubiectum,& eſt ea, qua conſueuimus monſtrare pacto aliquo primas ꝓpoſitiones:& in hac inquit Aluidus Roſa. nō eſt neceſſariū,ut diſcurramus per omnia particularia: quoniam iudicium uniuerſale, non acquiritur niſi poſt maximam conſiderationem de pluribus indiuiduis. Ego autem dico tunc maxime demonſtratiuam fieri inductionem,cum & prædicatum eſſentialem habeat habitudinem ad ſubiectum,& omnia etiam particularia connumerantur:ſic.n.& maiorē habet neceſſitatē, & demonſtrationem etiam maiorem. Niſi fortaſſe ſequi uellemus opinionē Abumazaris Alpharabii,qui in libro ſuo dialectices,poſt diuiſionē inductionis in dialecticā & ſpeculatiuā, Dialectica, inquit, eſt,quę adducitur ad monſtrandam ac uerificādam propōnem ulem,ac ipſius probabilitatē. Demōſtratiua uero eſt, quæ adducit nos ad intelligendam propoſitionem uniuerſalem,non autem uerificandam aut monſtrandā:

Quid ſit inductio.

Alii Roſa. diſtinguit iductionē in dialecticā & demōſtratiuam.

Inductio alia categorica,alia hypothetica.

Inductio categorica

Inductio ſuppoſitoria.

Inductio demonſtratiua.

quoniam ueritas propoſitionis demonſtratiuæ non eſt ex inductione,ſed ex eo quod in anima cōſiſtit: & hoc fortaſſe eſt quod uoluit Aluidus Roſa. Dialectica uero inductio fit,cū non eſt prædicati ad ſubiectū eſſentialis habitudo,neqꝫ omnia etiam ſm ueritatem particularia connumerantur,ſed ſm opinionem. Sophiſtica autem dicitur,cū nō uera,ſed apparentia particularia connumerantur. ¶ Sed quæreret non immerito quiſpiam,cum ſingularia ſint infinita,qui fieri poſſit,ut omnia connumerentur.¶ Reſpōdent nōnulli cum ad ſingularia deuenimus,non amplius fieri poſſe demonſtratiuam inductionem, in qua inducuntur omnia ſm ueritatem:ſed dialecticam, in qua cenſentur ſm opinionem ¶ Reſpondent alii, negantes indiuidua ſm numerum infinita eſſe:ſi.n. hoc foret,non poſſent aliquibus aliis additis pacto aliquo augeri,quod tamen confeſſo eſt falſum:& cum dicitur indiuidua infinita eſſe,id uolunt intelligi, indiuidua ſm numerum eſſe indeterminata: propterea ꝙ per continuam generationem & corruptionem augetur ac minuitur indiuiduorum numerus. ¶ Alii aliter etiam dicunt,non oportere ſigillatim unūquodqꝫ nominari indiuiduum,uel ſpeciem quācūqꝫ:ſed quibuſdam nominatim explicitis,turmatim reliqua poſtea cōnumeranda eſſe:ueluti in exemplo, Oīs equus inferiorē mouet maxillam,& omnis homo, & omnis bos,& omnis mulus,& ſic de ſingulis, uel ſic de aliis: igitur omne animal inferiorem mouet maxillā.¶ Sed contra hoc dicunt nonnulli,nō eſſe monſtrationis genus hoc ſanum ac legitimum,ſed fieri potius petitionē eius,quod in principio:cū.n.in monſtratione quacunqꝫ antecedens notius ſit,uel ſaltem eſſe debeat,ipſo conſequente,ſequitur inductionis modū illū nihil penitus arguere:æque.n.ignotū,ꝙ aliis animalibus uerū ſit prædicatū illud ineſſe,quēadmodū & omnibus.¶ Ad hoc reſpōdemus, falſum eſſe, quod aſſerūt: licet.n. fortaſſe particula illa ſit æque ignota,nō tamē propterea totū antecedens:& ex hoc nō ſequitur fieri petitionē eius,quod in principio. ¶ Sed adhuc ſiſcitaretur nō immerito quiſpiā,de qua inductione ſit im præſentia apud Ariſtotelē ſermo. Ad hoc dicimus,de inductione hoc in loco pertractari, ut à demonſtratiua & dialectica abſtrahit:quemadmodū de ſyllō ſuperius etiam egimus:uel potius dicendū,de inductione hic orationē fieri,nō ut inductio eſt,& alius à ſyllō arguendi modus,ſed magis de inductiuo ſyllō, atqꝫ ut inductio ad ratiocinii regulā ac formā reducit. ¶ Verū his peractis,ad contextus expoſitionē iā ueniamus ait igitur,ꝙ inductio,uel potius inductiuus ſylls eſt, cū ratiocinamur unam extremitatem de medio termino,per alteram extremitatem : ueluti in exemplo, Sit maior extremitas a,minor c,medius b,ſi monſtraremus a ineſſe c per b medium, ſyllm utiqꝫ legitime conſtrueremus:ſin autem a de b argueremus per c, inductionem magis,aut inductiuum ſyllm facere diceremur:ut in exēplo, Sit a maior extremitas, lōgæuū

Inductio ſophiſtica.

Dubium, quō in inductiōe oia ſingularia enumerētur, cū ſint infinita.

Solo, ꝙ in dialectica ſola ſumūtur infinita, nō in demōſtratiua.

Alia ſolō, quō poſſit intelligi,indiuidua eē infinita.

Cōtra uiſ mā ſolutionē inſtātia ꝙ inductio petat principium.

Solo, ꝙ inductio petit, qm nō eſt ignotū totum antecedens.

Dubium. Solutio.

Quō fiat ſyllus inductiuus.

Plinius.11. natura. hiſto.cap.37.

b/bilem non habens: c/ſingularia longæua: puta, homo, equus, & mulus, Omnis homo equus, & mulus eſt longæuum, & omnis homo, & equus, & mulus eſt bilem non habens, igitur ſyllogiſmus inductiuus in tertia figura, uniuerſalem affirmatiuam colligens concluſionem: quod fieri legitime poteſt, quum termini ſunt æquiuertibiles: namque & ſuperius dicebamus, quando a/ & b/ inerant omni c/ & c/ cum b/ conuerteretur, quod & a/ omni b/ ex neceſſitate inerat: quod planius etiam fiet, ſi minor uniuerſaliter conuertatur: ſic enim fiet ſyllogiſmus in primo indemõſtrabili.

Oportet autem intelligere c/ ex omnibus ſingularibus compoſitum, inductio enim per omnia: eſt autem talis ſyllogiſmus primę & immediatę propoſitionis, quorum nã〈que〉 eſt medium, per medium, ſyllogiſmus: quorũ vero non eſt, per inductionem, & quodammodo opponitur inductio ſyllogiſmo, hic enim per medium extremum tertio monſtrat: illa autem per tertium extremum medio, natura igitur prior & notior per medium ſyllogiſmus: nobis vero notior, qui per inductionem.

Dubium

Solutio.

Oportet, inquit, ut c/ medium inductiui ſyllogiſmi intelligamus, compoſitum eſſe ex omnibus ſingularibus aut ſpeciebus: quoniam inductio fit per omnia particularia enumerata, aut ſm ueritatẽ, aut ſm opinionem. ¶ Sed quærunt hoc in loco nonnulli, an ſingularia hæc enumeranda ſint diſiunctiuè an copulatiuè. Et tandem aſſerunt, quòd diſiunctiuè, propterea quòd taliter ſub medio continentur: ego autem ſecus dico, & copulatiuè recenſenda eſſe, & copulatiuè etiam ſub medio contineri: non enim plura particularia uniuerſale conſtituunt, niſi ſimul iuncta. Prętere a ipſe quo〈que〉 Ariſtoteles ea copulatiuè enumerat, inquiens, homo, & equus, & mulus. (Eſt autem talis ſyllogiſmus) Vult differentiam ponere iter inductionem, ſiue inductiuum ſyllogiſmum, & ſyllogiſmum ſimpliciter rectum: & ait, quòd ſyllogiſmo inductiuo monſtrantur primę at〈que〉 immediatæ propoſitiones: recto autem ratiocinio, mediatæ. ¶ Sed quæreret aliquis, ſi propoſitiones immediatæ ſunt per ſe notę, ut in Poſterioribus dicitur, cur aſſerit Ariſtoteles eas per inductionem? ¶ Dicimus, propoſitiones quidem immediatas non habere medium, per quod poſſint demonſtratione, aut ſyllogiſmo comprobari: aliquãdo tamen ita ſe habere, ut modicula quadam egeant declaratione, & tunc inductione coarguuntur, uel ẽt diuiſione: & hoc eſt, quod in primum de coelo dixerat Alulidus Roſad. diuiſione at〈que〉 inductione utendum eſſe ad declarandum ea, quæ ſunt latentiora primis cognitionibus, & apertiora primis quæſtiõibus. (& quodammodo opponitur) Secunda differentia, qua differt inductiuus ſyllogiſmus à ſyllogiſmo ſimpliciter recto: nã〈que〉, inquit, inductiuus ſyllogiſmus opponitur quodammodo ſyllogiſmo uere arguenti, propterea 〈quod〉 hic per uerum medium, & notius, & prius natura monſtrat maius extremum de minori: ille autem per id, quod ſm naturam deberet eſſe minor extremitas, oſtendit maiorem ineſſe medio, extremum enim κατ' ἐξοχήν uocat maiorem extremitatem. (Natura igitur prior) Tertia differentia inter inductiuũ ſyllogiſmum, ac ſimpliciter rectum: quoniã hic prior ac notior ſm naturã eſt, quum ab uniuerſalibus notioribus ſm naturam tendat ad particularia: ille autẽ nobis notior, quia à ſingularibus nobis notioribus argumenti principium ſumit: & hoc eſt, quod in Topicis etiam dixit Ariſtoteles: eſt autem inductio ueriſimilior, & palam, & ſm ſenſum notior, & pluribus communis: ſyllogiſmus autem uiolentior, uel & ad contradicendum efficacior: & propterea in octauo quoque Topicorum ait idem, Vtendum eſſe in diſputando ſyllogiſmo quidem ad dialecticos magis, quàm ad plures: inductione autem, ecõtrario ad plures magis. Atque hæc de inductione, ſeu inductiuo ſyllogiſmo. ¶ Cæterum præ omnibus notandum, quòd plerũ〈que〉 maxime fiunt deceptiones, quæ ex inductione originem at〈que〉 cauſam habent, & præſertim circa negatiuam inductionem, ut in exemplo, Prima gutta non cauat lapidem, nec ſecunda, nec tertia, nec quarta, & ſic de aliis omnibus. ergo nulla cauat: & propterea non fuit concauitas iſta lapidis à guttis facta, quod eſt falſum: has autem obratiocinationes uocabant antiqui, referente Simplicio in Theta naturalis auditus, Soritas, quaſi ſermones coaceruatorios ¶ Sed his explicitis, iam breuibus concludamus, quæ de inductiuo diſputauimus ſyllogiſmo. Primum igitur ratio aſſignata fuit, cur primum de inductione 〈quam〉 de exemplo pertractauerit: deinceps declaratum fuit, quot inductionis ſpecies: ſoluta inſuper dubitatione, quomodo indiuidua omnia connumerari poſſint: quomodo antecedens in inductione fit notius conſequente, de qua inductione fit ſermo hoc in uolumine: an copulatiue an uero diſiunctiue particularia in inductione connumeranda ſint: quõ prima principia ac propoſitiones immediatæ per inductionem monſtrentur: ac demum, quonam pacto deceptiones ac Soritæ fiant ſecundum inductiones. Sed his in medium allatis, iam de exemplo agamus.

Dĩa inter ſyll'm inductiuũ & ſyllogiſmum ſimpliciter.

Dubium.

Solutio

Immediatę pp̃ones qñ〈que〉 per inductionẽ aut diuiſionẽ declarant. 1. Cœli, & 2. Phyſicorum

Secunda differentia.

Extremum vocat maior extremitas p excellentiam.

Nota deceptiones, 〈quae〉 fiunt circa negatiuã inductionẽ.

De exemplo.

SEd exemplum eſt, quando extremum medio ineχiſtens monſtratum fuerit per ſimile tertio: oportet autem medium tertio, & primum ſimile notius eſſe ineχiſtens, vt ſi a, Malum: b, Contra confines bellum inferre: in quo c, Athenienſes contra Thebanos: in quo autem d, Thebanos contra Phocenſes. Si itaque velimus monſtrare, 〈quod〉 bellum gerere cum Thebanis eſt malum, accipiendum 〈quod〉 contra cõfines bellum gerere, eſt malum: huius autem fides ex ſimilibus, vt quoniam Thebanis, quod cõtra Phocenſes, quia igitur malum eſt,

quod

quod contra confines: quod vero contra Thebanos, contra cõfines eſt: planum, ꝙ contra Thebanos bellum gerere, malum. manifeſtum itaque ꝙ b, ipſi c, ⁊ ipſi d, ineſt, ambo enim ſunt, Contra confines bellum inferre: ⁊ ꝙ a, ipſi d, Thebanis enim non contulit bellum contra Phocenſes: ꝙ autem a, ipſi b, ineſt, per d, monſtrabitur. Eodẽ autẽ modo, ſi per plura ſimilia fides fiat medii ad extremũ.

Nota dñias inter dialecticã & Rhetoricã. ex Zenóe Stoico.

¶ Non iniuria Zeno Stoicus Logicam pugno, Rhetoricen uero palmæ dilatatæ aſſimulare conſueuerat: quoniam Logica quaſi oratoriæ principium ac fundamentum exiſtit: quare & Ariſtoteles in principio ſuę rhetoricę, hãc appellat ἀντίστροφον ἐν παραφυὲς quoddam dialecticæ: quod quum ita ſit, in hoc quoq; uolumine Philoſophus, poſteaquam de monſtrationibus omnibus logicis diſſeruit, uult impræſentia & oratorias argumentationes in medium exponendas proponere, hoc eſt, de Enthymemate, atq; Exemplo. conſentaneum autem fuerat, prius de enthymemate, poſtea de exẽplo ſermonem facere: ſed quoniam, ut inquit alibi Philoſophus, Enthymema eſt rhetoricus ſyllogiſmus; & Exemplum, inductio rhetorica, quum paulo ante de inductione pertractatum fuerit, non ab re exſtitit, exẽplum inductioni annectere, ut ex ſuperioribus, q̃ de Exemplo dicerentur, planiora eſſent. Cæterum, ut quid exemplum, quotq; exempli ſpecies ſint, exactius poſſimus intelligere, non ab re fuerit, orationem aliquantiſper protrahere, complura ex diuerſis locis antiquorum in medium afferentem.

Quid ſit exemplum Abumazari.

¶ Exemplum itaque, referente Abumazare Alpharabio, eſt tranſlatio iudicii à particulari ad particulare ſimile ipſi in tẽpore, in quo eſt inuentio in uno ipſorum nota: uel, ut inquit Diuus Seuerinus, Exemplũ eſt, quod per particulare propoſitum, particulare quoddam contẽdit oſtendere.

Quid exẽplũ ab Ariſto. in rhetoricis. Spẽs exempli.

¶ Vel aliter, ut inquit Ariſtote. in rhetorica ſua ſm antiquorum præcepta, Exemplum eſt, actiones ſimiles aut contrariæ iis, quæ nunc à nobis dicuntur. ¶ Sunt autem, eodem referente, exemplorum ſpecies duæ, una, ſm quam res anteactas dicimus: altera, ſm quã ipſi fingimus: & hæc diuiditur εἰς παραβολὴν καὶ λόγον, hoc eſt collationem, ac fabulam. Exempli uero ſpecies prior talis eſt, puta, Non ſunt concedendæ cuſtodiæ Dionyſio, quoniam & Piſiſtratus his acceptis tyrannidem occupauit. Collatio autem hunc in modum fit, Quemadmodum agricolæ cum maximo labore & agros excolũt, & ſemina in terrã proiiciunt, fructus uero non ſine magna lætitia ac uoluptate colligunt: eodem pacto & doctrinam ſequentes, cum labore maximo gloriam, quæ inde uenit, conantur adipiſci. Exemplum autem per fabulam tale eſt, Quum enim milites eligere decreuiſſent Phalarim Imereorum Imperatorem, Steſichorus in hunc ſermonẽ poſt multa prorupit, inquiens, Quum equus olim optimum pratum depaſceretur, accedens ceruus, totum fermè paſcuum curſitando diſſipauit: quod uidens equus, & ægrè ferens, conſuluit hominem, an ipſius auxilio poſſet de ceruo uindictam ſumere: quod aſſerente homine, ſi ſ renũ ac ſcellam ſuſcepiſſet: quũ de ceruo ulciſci properat, ipſe in ſeruitutem redactus eſt. Qua de re, & uos milites cauete, ne dum uindictam ſumere de aliis uultis imperatore electo, ipſi in ſeruitutẽ redigamini.

Altera diuiſio exemplorum.

¶ Eſt & altera exemplorũ diſtinctio, quam idem Ariſtoteles in altera rhetorica facit, dicens, Aliquod eſſe ſm rationem, quod ad ſuadendum facit: aliud ſine ratione, quod diſſuaſionem operatur: & hæc quidem atque alia complura de exemplo Ariſtoteles, Sunt tamen, qui inter exemplum ac collationem, ſeu παραβολὴν non paruam eſſe uelint differentiam: quemadmodum Hapſines rhetor, Differt, inquit, collatio ab exemplo quoniam collatio ab inanimatis, uel animalibus irrationalibus accipitur: exempla uero, à rebus geſtis, uel perſonis, aſſumuntur: & addit, ꝙ exemplorum loci ſunt, à Contrario, à Maiori, & Minori.

Exemplorum loci.

Minutianus uero aliter horum differentias deſcribit, inquiens ad uerbum, Differunt collationes ab exemplis, quoniam exempla ex hiſtoria accipiuntur: collationes autẽ, ſine hiſtoria & indeterminatæ ex rebus geſtis. εἰκὼν uero, ait, ſeu imago, idem quidem eſt collationi, euidentiorem autem orationem facit: hæc ille.

εἰκὼν quid ſit.

Sunt tamen qui εἰκόνα ad metaphoram potius accedere dicant, q̃ ad exemplum: quemadmodum Ariſtoteles in rhetorica ſua. Sunt & alii, qui alias inter exemplum ac collationem differentias ponant, dicentes, collationẽ accipi ab iis, quæ ſæpe fiunt: exemplum ab iis, quæ ſemel: aut quoniam hoc per perſonam, illa per actionem introducit. Cæterum, hęc magis ad oratorem ſeu rhetorem attinent: noſtra uero intereſt impræſentia monſtrare, quomodo exemplũ naturam ſapiat ſyllogiſticam: & quomodo, ut ita dicam, exẽplarius conſtruatur ſyllogiſmus, uel potius ſyllogiſmi: namque, ut inquit Abumazar Alpharabius, exemplum potentiam habet duorum ſyllogiſmorum in figura prima.

Exẽplũ habet potẽtiã duorũ ſyllogiſmorum in prima figura.

Quid ſit exẽplũ uel exẽplarius ſyllogiſmus ſm Ariſto.

¶ Eſt igitur exemplum, ſeu exemplarius ſyllogiſmus, inquit Ariſtoteles, quando maiorem extremitatem monſtramus de medio, non amplius per tertiũ ac minus extremũ, ſed per aliud aliquid tertio ſimile: oportet autem notius eſſe medium ineſſe minori extremo, quã, ſubaudias, maius medio: & rurſus primum, hoc eſt, maiorem extremitatem ineſſe ſimili tertio, quàm, ſupple, medium minori: ut in exemplo, Si uellemus conſtruere ſimpliciter rectum ſyllogiſmum, ſit a, maior extremitas, Malum: b, Contra confines bellum inferre: medium c, Athenienſes contra Thebanos: minor d, Thebanos contra Phocenſes, ſimile minori: eſt igitur notius, ꝙ Athenienſes inferre bellum contra Thebanos, ſit cõtra confines inferre bellum, quàm ꝙ Athenienſes cõtra Thebanos iferre bellum, ſit malum: & adhuc ex hiſtoria notius eſt, ꝙ Thebanos cõtra Phocenſes bellum intuliſſe fuit malum. Si igitur animus ſit monſtrare, ꝙ malum eſt Athenienſes ſuſcipere bellum cõ

tra Thebanos, prius faciemus rectum ſyllogiſmum, hunc in modum, Contra confines bellum gerere, eſt malum: ſed Athenienſes bellum gerere contra Thebanos, eſt contra confines bellum gerere: Atheniẽſes igitur contra Thebanos bellum gerere, eſt malum. deinde monſtremus maiorẽ huius rationis, quę & ſyllogiſmus, & uere ſyllogiſmus eſt, per ſimile minori extremo, hunc in modum, Thebanos contra Phocenſes bellum intuliſſe, fuit malum; ſed hoc fuit contra confines inferre bellum, ergo contra confines inferre bellum fuit malum. ☞ Scias autem, quòd licet rationes iſtæ ambæ tandem reducantur ad primam figuram, prior tamen actu fit in prima: ſecũda uero primo in tertia, deinde minore conuerſa, in primam reuocatur: & licet ratio hæc uideatur ſyllogiſtica, & in figura diſpoſita ſecundum legitimam cõplicationem, non tamen ita eſt: nãq; ſecunda ratio, quæ proprie exemplum eſt, non habet ſyllogiſticas conditiones, quum ſit ex utriſq; particularibus: præterea, non poterit in tertia uniuerſaliter affirmatiua cõcludi, niſi minor & uniuerſalis ſit, & uniuerſaliter etiam conuertatur ſcđm terminos æquiuertibiles, quemadmodum ex ſuperioribus planum eſt. (Manifeſtũ itaq;.) Hoc eſt quod ſuperius dixerat, & nos expoſuimus: oportet autem medium tertio, & primum ſimili notius eſſe inexiſtens. (Eodem aũt modo.) Non ſolum, inquit, exemplum conſtituere poſſumus per unicum ſimile tertio, ſed per plura etiam. & mõſtrare maiorem extremitatem de medio: per plura dico, non per omnia, quoniam ſi omnia acciperentur, non amplius exemplum, ſed inductio uocaretur,

Nõ ē ſyllo exemplari q̃uo fit in prima & in tertia.

Planum igitur, ꝙ exemplum eſt neque vt pars ad totũ, neq; vt totum ad partem: ſed vt pars ad partem, quando ambo ſub eodem ſint, notum vero alterum. & differt ab inductiõe: quoniam hęc ex omnibus indiuiduis, extremum monſtrabat ineſſe medio, & ad extremum non coaptabat ſyllogiſmum: illud autem, & coaptat & non ex omnibus monſtrat.

Nunc quaſi monſtratiuas rationes diuidit, exemplum ſimul definiens, atque ipſum à ſyllogiſmo atq; inductione diſtinguens: ait itaq;, omnem rationem arguẽtem eſſe, aut a toto & uniuerſali ad partem, ut ſyllogiſmus eſt, aut à parte ad totum, ut iductio: aut à parte ad partem, ut exemplum: tunc enim fit exẽplum, quando duo particularia ſub aliquo uniuerſali extiterint: puta c/& d, ſub b: ſed alterum ipſorum notius ſit, ut ꝙ a iſit d, quã ipſi c. (Et differt ab inductione.) Poſuit ſupra unam differentiam inter inductionem & exemplum, quoniam inductio eſt de parte ad totum: exẽplum uero de parte ad partem: nũc alteram explicat: nãq; inductio, inquit, ex omnibus cõſtruitur indiuiduis ac particularibus: exemplum uero, ex uno, aut aliquibus: & rurſus tertia differentia, quoniam inductio non coaptat ſyllogiſmum ſeu concluſionem ac minorem extremitatem ad extremum & maiorem, ibi enim unicus tantum ſyllogiſ

Diuiſio oĩs argumẽtationis.

Dfĩa inter īductionẽ & exẽplũ.

mus firmat, cõcludens maiorem de medio termino per minorem: hic autem binę fiunt rationes, una cõcludens maiorem de medio per ſimile minori: altera maiorem de minori colligẽs per medium: & ita per hanc coaptatur extremum extremo, quod nõ fiebat in inductione. ☞ Ex iis quæ dicta ſunt, planum eſt, in quiunt nonnulli, ꝙ ex pluribus exemplis inductio conſtruitur: ſi enim tot exempla acciperemus, ut oĩa abſumerent particularia, proculdubio nũcuparetur iductio. Sed de exemplo iam hæc hactenus dicta ſufficiant. Primum enim declarauimus, logicam rhetoricæ fundamentum eſſe: deinde, cur prius de exemplo quã enthymemate tractauerit Ariſtoteles, quid exemplum ſecundum Abumazarem, quid ſecundũ Seuerinũ, quid ſecũdum Ariſtotelem in rhetoricis: quot exemplorum ſpecies, q̃dque multi exemplum à collatione diſtinguant: an imago exempli ſpecies nuncupanda, quomõ, & in qua figura binæ in exemplo rationes conſtruantur: quonam pacto exemplũ coaptet extrema inter ſe: ac demum, quod ex pluribus exemplis inductio conſtruatur. Sed his explicitis, ad reliqua tranſeamus.

Ex plurib' exẽplis fit inductio.

De Abductione.

ABductio vero eſt, quum primum medio ineſſe manifeſtum ſit: ultimo autem medium, obſcurum quidem ſed ſimiliter credibile, aut magis q̃ concluſio. Amplius, ſi pauca ſint media ultimi & medii: omnino enim propinquius ſcientię accidit eſſe: vt ſit a docibile: in quo b, ſcientia: c, iuſtitia. ꝙ igitur ſciẽtia docibilis, planum: ſi autem virtus ſcientia, obſcurum: ſi igitur b c, ſimiliter aut magis credibile, q̃ a c, abductio eſt: eſt enim proximus ipſi ſcire, eo ꝙ aſſumpſimus a c, ſcientiam prius non habentes,

Debuerat Ariſtoteles poſt ea, quæ de exemplo dicta ſunt, agere de enthymemate: hæc enim duo ad oratorem attinent tanquam inſtrumenta: ſed quoniam nonnulla adhuc ſupererant, quæ ſyllogiſmi naturam conſequuntur, quæque indifferenter ad logicum pertinent atque oratorem, propterea hæc intermiſcuit tractatui de oratoriis argumẽtationibus, ut ſimul oratori ac demonſtratori iſta uſu uenire intelligeremus: prius itaque de abductione, poſtea de inſtantia pertractat: quoniam abductio inſtantiam pręcedit, quẽadmodum & ſyllogiſmus eandem inſtantiam. prius enim ſyllogiſmum conſtruimus, uel ſaltem conſtruere intendimus, quàm aduerſarius inſtãtiam præparet. ☞ Eſt autem abductio, referente Proclo in primũ elementorum, tranſitio ab alio problemate uel theoremate ī aliud, quo cognito aut ſuper inducto, & propoſitum eſt manifeſtum: ueluti quũ duplicatio cubi quæreretur, tranſtulerunt quæſtionem ad aliud, ex quo hoc ſequitur, hoc eſt, inuentionem duarum mediarum: & de cætero quærebant, quomodo duabus datis rectis, binæ mediæ ad proportionem inuenirentur; & mathematici quidem

Quare de abductiõe atq; inſtãtia priuſq̃ de enthymemate tractauerit.

Quid ſit abductio ex dicto Procli.

hunc

hunc in modum. Platonici etiam ſeu Accademici ita abductionem faciunt, Abductio eſt ratio, per quædã uera ſimile ipſi uerum proprie inferens: adduntque binas huius ſpecies eſſe, unam, quę ex contrario: alteram, quæ ex conſequenti fine: & ex contrario quidẽ, quum interroganti circa omnem reſponſionem cõtraria infertur, ut in exemplo, Pater meus, aut alius eſt quã pater tuus, aut idem: ſi igitur alius eſt pater meus quàm pater tuus, quum ſit alius quàm pater, non erit pater: ſi idem eſt, qui pater tuus, idẽ exiſtens qui pater meus, meus erit pater. Quæ uero ex conſequenti diſtinguitur (nãque altera id quod in parte quærit, per id quod eſt in parte, monſtrat) & hæc, ad oratores attinet. puta ſi quæratẽ, an iſtæ occiderit, & argumentum eſſe dicamus, ꝙ repertus eo tempore fuit cæde cruentus. Altera uero, qđ uniuerſaliter per id, quod eſt in parte, ꝓbat: ueluti ſi q̃ratur, an anima ſit imortalis, & an ex mortuis uiuentes fiant, & monſtremus ex hoc in, quoniã ex cõtrariis fiant cõtraria: hoc autem per particularia monſtretur, quoniã ſomnus ex uigilia, album ex nigro, & eodem pacto de reliquis: & hæc quidem Platonici de abductione & fortaſſe latius accipiẽtes abductionẽ, quàm faciat Ariſtoteles. Abumazar uero Alpharabius. in libro quod cõpendiũ logicæ artis inſcripſit, abductionem iſtam uocat Tranſlationem: & eſt inquit Tranſlatio, quum ſcimus aliquid per ſenſu alicui ineſſe: & trãsfert hoc intellectus ab illo, ad aliud ſibi ſimile, ſuper quo iudicium promit: ueluti: ſi quiſpiam per ſenſum cognoſceret, aliqua corpora (puta animalia, aut plantas eſſe genita) & transferret intellectus hoc ad cœlos, ob aliquam ſimilitudinem ac conformitatẽ, quæ eſt inter cœlos atque animalia: puta, quoniam utraque ſunt continua (planum namque eſt, animalia ac plantas continua eſſe) planum quoque, cœlos eſſe cõtinuos: non tamen perſpicuum, omne continuum eſſe genitum: monſtratur itaque hoc quaſi per inductionem, Animalia & plantæ, & reliqua id genus ſunt continua: & hæc omnia ſunt genita, igitur omne cõtinuũ genitum: deinde cœli continui, cœli itaque geniti. & hæc ille de abductiõe ſeu tranſlatione. Addit inſuper tranſlationis binos eſſe modos: unum, per compoſitionem, alterum, per reſolutionem: ac reſolutionem quidem, incipere ab occulto: cõpoſitionem autem, à manifeſto: ſed plura etiam atque ampliora per longã ſeriem prodit de conſtituenda tranſlatione, quæ impræſentia omittenda eſſe duximus, ne nimium à propoſito diuerteremur. ☞ Ariſtoteles autem abductionem uocat ad mathematicorum ſimilitudinem, ut pleraq; alia, quum manifeſta ac conceſſa maiore abducimur, ac ſeuocamur à propoſito ad minorem monſtrandam, quoniam obſcura exiſtens, aut ſimiliter concluſioni credibilis, aut etiam magis: aut iterũ, ſi pauca ſint media ad minorem monſtrandam, quæ tamen obſcura ſit: tunc enim abducimur, hac relicta, ad huius monſtrationem: namque ſi minor multo notior eſſet concluſione, & hanc præratiocinatione monſtrare conaremur, nõ ἀπαγωγὴ, ſed ὑπαλλαγὴ potius, inquiunt nonnulli, uocari deberet. Rurſus, inquit Philoponus, ſi media ad minorem oſtendendam non eſſent pauca, ſed multa, non ἀπαγωγὴ, ſed ὑπέρβασις potius ac tranſgreſſio nuncupanda eſſet. opus igitur eſt, ſi fieri debeat abductio, minorẽ propoſitionem obſcuram eſſe, aut æque ignotam concluſioni, aut pauxilulum notiorẽ: & ad hæc, ꝙ pauca ſint media, quibus talis minor monſtrari poſſit: licet ergo binos abductionis modos in contextu uideatur ponere Ariſtoteles, non tamẽ eos duos exiſtimauerim, ſed potius plures conditiones dixerim, quæ ad abductionem requirantur. (Omnino enim.) Hoc eſt, Si pauca extiterint media ad minorem oſtendendam, accidet minorẽ iſtã ſcientię, ac primis principiis ꝓximiorẽ eẽ aut ſcię: hoc eſt, ut ſciatur ac cognoſcatẽ. (Vt ſit a docibile.) Exẽplum abductiõis ex Menone ſumptum, Sit a, maior extremitas, docibile: b medium, ſcientia: c minor, iuſtitia. propoſitio itaque hæc maior, Omnem ſcientiã eſſe docibilem, manifeſta eſt: ꝙ autem uirtus ſcientia ſit, obſcurum exiſtit: quum igitur ad hanc monſtrandam diuertimus, abductionẽ facimus. (Si igitur b c ſimiliter.) Senſus & ordo eſt, Si b c minor propoſitio, ſit æque credibilis, aut non multo plus q̃ concluſio, & nos diuertamus ad hanc oſtendendam, abductio nuncupatur. eò ꝙ aſſumpſimus a c concluſionem, quum tamen prius non habuiſſemus ſcientiam de minore propoſitione: erimus autem ſcientiæ proximiores hac monſtrata.

Aut rurſus ſi pauca ſint media ipſorum b c: namque e ſic proximus ipſi cognoſcere. veluti ſi d eſſet quadrari: in quo autem e, rectilineum: in quo vero f, circulus: ſi ipſius e f vnum ſolum eſſet medium, hoc quod eſt, cum lunulis ęqualem fieri circulum rectilineo, eſſe poſſet prope ipſum cognoſcere: quum vero b c neque credibilius ſit, quã a c, neq; pauca media, non dico abductionem: neq; quando b c ſit immediatum: tale enim ſcientia eſt.

Aliud exemplum, quo monſtrat abductionem fieri debere, ubi pauca ſint media, quibus poſſimus oſtendere b c, minorem propoſitionem: nãque & ſic hac monſtrata, ꝓximi efficimur cognitioni, qua poſſimus recte cognoſcere minorem propoſitionem: eſt autem exemplum hoc mathematicum de quadrando circulo, quod Græci uocant τετραγωνισμὸν, de quo Ariſtoteles in Prædicamentis, Quadratura circuli ſcibilis quidem eſt, nondum tamen ſcita. Fuerũt autem quam plurimi, qui ſe hanc inueniſſe exiſtimabant, ut Bryſo, Antiphon, & Hippocrates, quos Ariſtoteles damnat in pleriſque locis. ☞ Eſt autem exemplum hoc de quadrando circulo per lunulas Hippocratis & opportuniſſime quidẽ ad ꝓpoſitum ductum. Hic enim, ut inquit Proclus, primus dubitatarũ deſcriptionum abductionem feciſſe dicitur: unde ingenioſe ſimul & abductionis exẽplum, & eiuſdem quoq; inuentorum in medium propoſuit. Cæ

Quid abductio ſm Platõicos.

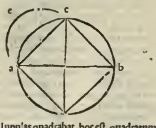
Duæ ſpẽs abductiõis

Quæ Ariſto. de abductione.

Exẽplũ de quadrãdo circulo ꝑ lũulas Hippocratis Chii aptiſſimũ eſt ad ꝓpoſitũ de abductiõe.

terum, quo facilius, quæ in exemplo dicuntur, poſſimus intelligere, non ab re fuerit, Hippocraticam deſcriptionem in medium proponere. Hic enim, quemadmodum inquit Simplicius, hunc in modum circu

Deſcriptio Hippocratis Chii, q̃ ponit Simplicius. 1. Phyſicorum.

lum per lunulas quadrabat, hoc eſt, quadratum circulo ęquale conſtituebat: ſic circa a/b/ rectam, deſignatus ſemicirculus a/b/c/ inciſus duas in partes, per d/ & a/d/ puncto ducatur ex a/b/ recta d/c/ & a/c/ coniungatur c/a/ quæ eſt latus quadrati, q in circulo deſcriptus eſt, cuius eſt ſemicirculus a/c/b/ deinde circa a/c/ lineã: deſcribatur ſectum circuli a/e/c: tunc quod a/ b, b/ a: æquale eſt illi, quod a/b, a/c: & illi, quod ab altero quadranguli latere a/b/c/ ſemicirculi deſcriptum eſt: nãq; a/b, eſt baſis orthogonii trianguli: ſicut autem ſe habent quadranguli à diametris inuicem, ſic & circuli, qui circa ipſum ſunt, & ſemicirculi quemadmodum oſtenſum eſt in ſecundo duodecimi elementorũ theoremate: ergo a/c/b/ ſemicirculus, duplus eſt a/e/c/ ſemicirculi: eſt autem a/c/b/ ſemicirculus duplus etiam a/c/d/ quartæ quadrati partis: quare quarta quadrati pars æqualis erit a/e/c/ ſemicirculo, quod fuerat monſtrandum: hinc enim ſequitur, q̧ totum quadratum toti circulo erit æquale: & hunc quidem in modum Hippocrates circulum quadrare conſueuerat: aliter autem Bryſo, & adhuc aliter Antiphon: quos tamen omnes in plæriſq; locis damnat Ariſtoteles, tanquam qui recte monſtrationem non faciant. Licet autẽ Ariſtotelis temporibus quadratura hęc non fuerit reperta, poſteriores tamen, ut & Simplicius & Diuus Seuerinus in Prædicamentis aſſerunt, eam adinuenere.

Nota poſteriores plæroſq; circuli tetragoniſmum inueniſſe.

¶ Atq; inter primos Sextus Pythagoreus, poſtea Archimedes per lineã, q̃ uocauit Lycomede: deinceps Nicodemus per lineam uocatam quadrangulantem, poſt hos Apollonius per lineam, quam ipſe nuncupabat Sororem κοχλιοειδοῦς. Deinde Carpus, per quãdam lineam, quam ex duplici motu appellat: atque alii iterum complures poſt hos, quorum monſtrationes tanquàm prolixas, & à propoſito alienas exiſtentes, miſſas impræſentia facimus: idem tamen Simplicius in Eta de naturali auditu inquit ad uerbum, Et propter hoc neq; circuli quadratura aliquo modo ẽ inuenta: & nunc inuenta quidem uidetur eſſe, ſed cũ quibuſdam ſuppoſitionibus contradicentibus. Reliquum tantummodo eſt, ut exemplum propoſito accommodemus. ĩquit igitur Philoſophus, ſi b/c/ ac minor propoſitio ſit obſcura, & pauca habeat media, q̧ abductio fiet: ut in exemplo, ponatur d/ maior extremitas, quadrari: e medium, rectilineum: in quo f/ minor circulus. & ita erigamus ſyllogiſmum, Omne rectilineum quadratur, omnis circulus rectilineatur, omnis igitur circulus quadratur: in hoc enim ratiocinio maior quidem nota eſt/ minor uero æque ignota, aut parum notior concluſione. quare ſi ſupponamus ipſius e/f/ minoris, unicum ſolum eſſe medium, quod Hippocrates aſſerebat, per lunulas circulum ęqualem fieri rectilineo, hoc eſt, per ſecta circulorum lunula nãq; eſt ſectum circuli: ſi inquam hoc ſuppoſito monſtremus ratiocinii iſtius minorem, abductionem faciemus: quare & ſyllogiſmo propoſito erimus prope ipſam cognitionem: quoniam facillime minorem arguere poterimus. (Quum uero b/c/) Quum uero/ inquit, ſyllm̃ conſtruamus, & minor ſit ignota, non tamen credibilior quàm concluſio, aut nõ habens pauca media, tunc abductionem non dicemus fieri: & rurſus, ſi eadem minor b/c/ ſit ĩmediata, nullo pacto efficietur abductio, ſed potius ſcientia eſſe dicetur: immediate nãque propoſitiones ſciri potius dicuntur quàm abductione monſtrari: & de abductione quidem hactenus. Primũ enim expoſuimus, qua de cauſa poſt exemplum non agat ſtatim de enthymemate, ſed abductione atque inſtantia. Poſtea quid ſit abductio ſecundum mathematicos, quid ſecundum Platonicos, quot abductiones, quot exigãtur ad faciendam abductionem, quòd Hippocrates Chius abductionem inuenerit, quomodo circulum per lunulas quadrauerit q̃dque alii plæriq; rectã circuli quadraturã inuenerint. Sed his tranſactis, ad inſtantiam declarandam tranſeamus.

De *inſtantia*.

Caeterum inſtantia eſt propoſitio propoſitioni contraria: differt autem a propoſitione, quoniã inſtantiam contingit eſſe in parte: propoſitionẽ vero, aut omnino non contingit, aut non in vniuerſalibus ſyllogiſmis.

Quoniam ut ſupra etiam recitauimus, cõmunia ſunt oratoribus ac dialecticis, adde etiam demonſtratoribus, abductio atque inſtantia: propterea Philoſophus cõmiſcuit has methodos oratoriis ratiocinijs, ſignificans inſtantiam atque abductionem ad multos attinere artifices. Nãque & mathematici inſtãtia utuntur ac caſu. & oratores inſtantia, & dialectici etiam, atque, ut ſimpliciter dicam, artifices omnes.

Qui artifices utãtur inſtantia.

¶ Scitu tamen dignum, q̧ ex moderníoribus rhetores nonnulli ſecus accepere inſtantiam, quam & hic & ĩ Rethetorica ſua faciat Ariſtoteles. Hermogenes nãque Tarſius ſecto de inuentione tertio, ἔνστασιν καὶ ἀντιπαράστασιν, ita in medium proponenda eẽ dicit: puta, dicet Oreſtes, Licuit mihi matrem interimere, & hoc uocant ἀντιληπτικὸν κεφάλαιον deinde inſurgit aduerſarius, dicens, Immo non licuit, & hoc

Rhetores nõnulli, ut Hermogenes, alr q̃ hic Phs iſtãtiã acceperũt.

inſtantia

inſtantia nuncupatur:poſtea, Et ſi licuit, non indēna tam licuit, & hoc ἀντιπαρέστασις ſeu contrareſiſtentia:habent autem, eodem referente, non ſemper eundem ordinem, ſed aliquando inſtantia, nonnunquàm contrareſiſtentia præcedit:quod enim uiolentius, ſecundum ſortitur locum:quod mitius, præcedit:& ille quidem hunc in modum. ℣ Ariſtoteles tamen atq; alii ferme omnes aliter inſtantiā accipiunt: & hic quoq;, Inſtantia eſt, inquit, propoſitio propoſitioni contraria, hoc eſt, enūtiatio, quam aduerſarius proponit in contrarium enuntiationis propoſitæ à condiſputante uel audiente:ſunt enim ꝓponere atq; inſtare, actiones contrariæ, quemadmodum in octauo Topicorū inquit Ariſtoteles, proponere eſſe unū facere, quę ſunt plura:oportet enim in toto omnino ſumere ad quod eſt diſputatio:inſtare autem, quod unum eſt facere plura:nāque aut diuidit, aut interimit, hoc quidem dans, illud uero non dans, eorum quæ poſita ſunt. Ariſtoteles igitur de inſtantia hunc in modum pertractat impræſentia, non tamen tantum ut ad dialecticum attinet, ſed potius ut naturā ſyllogiſmi ſapit: nāque & hæc ſyllogiſticum quodāmodo ſequetur ingenium. Exponit igitur quid ſit, & quomodo à propoſitione differat, quotq; modis ac per quas figuras feratur. (Differt autem à propoſitione.) A propoſitione, inquiunt nonnulli, ſubaudiendum, demonſtratiua: quoniam huiuſmodi propoſitiones ſemper ſunt uniuerſales, aut ſaltem in ſyllogiſmis uniuerſalibus ℣ Aliter & melius Aluſidus Roſadis, Differt, inquit, inſtantia propoſitione, contra quam inſtantiam ferimus:quoniam inſtantia poteſt eſſe in parte, imo ut plurimum talis eſt:propoſitio uero, contra quam fertur inſtantia, aut omnino non poteſt eſſe in parte, quoniam ſi recte feratur inſtantia, quemadmodum inquit Leui Gerſonis, ſemper contra maiorem fertur propoſitionem, quæ in prima figura eſt uniuerſalis. adde iterum, ꝙ inſtātia nunquàm ſecundum rei naturam debet in plus ſe habere, quàm propoſitio, cōtra quam fertur, ſed aut æqualiter ſe habet, aut in minus:non enim ſi proponeremus aliquorum contrariorum eſſe eandem diſciplinam, recte inſtaremus, dicentes, Nullorum oppoſitorum eandem eſſe ſcientiam:quas ob res oportet propoſitionem ſemper eſſe uniuerſalem, contra quam feratur inſtantia:ꝙ ſi accidat ipſam eſſe in parte, hoc non fiet in ſyllogiſmis uniuerſalibus, uniuerſalem concludentibus concluſionem, ſed in us, qui particularem colligunt. Sunt qui aliter intelligant, In uniuerſalibus ſyllogiſmis, hoc eſt, demonſtrationibus: hæ enim ſecundum rei naturam uniuerſales eſſe debent, ℣ Aliter nonnulli etiā intelligunt In uniuerſalibus ſyllogiſmis, hoc eſt, ratiociniis primæ figuræ, quæ uniuerſalia ſunt, & per dictū De omni monſtrantur:quum enim inſtātia, ut diximus, ſemper feratur contra maiorem & maior propoſitio in prima ſemper ſit uniuerſalis, nimirum propoſitio, contra quam fertur inſtātia, ſemper erit uniuerſalis:ſi uero accidat ſyllogiſmos non eſſe uniuerſales, & monſtrari per dictum De omni ut in tertia figura, fortaſſe ꝓpoſitio contra quam inſtamus, poterit eē in parte, ut in tertia figura. Verum prima expoſitio optima omnium, ℣ Sed contra hoc diceret aliquis, inſtātiam nūquam poſſe eſſe in parte: nāque, ut in poſterioribus inquit Ariſtoteles, non oportet inſtantiam ferre, ſi ſit propoſitio inductiua:quoniam ſicut non eſt propoſitio, quæ neq; in pluribus, neque in omnibus eſt, ita neq; inſtantia: quoniam eædem ſunt propoſitiones & inſtantiæ: quam enim fert inſtantiā hæc fiet utiq; ꝓpoſitio aut demonſtratiua aut dialectica. ℣ Ad hęc reſpondemus, Philoſophum ibi loqui de inſtantia demonſtratiua, quæ nullo pacto poteſt eſſe in parte, hic autem:de quacunque inſtantia ſermo ſit. Præterea, dicimus, propoſitionem atque inſtantiam idem eſſe ſm rem, non tamen ſecundū rationem:fieri enim nequit, ut una & eadē enuntiatio reſpectu eiuſdem, & inſtantia ſit, & propoſitio:reſpectu tamen diuerſorum, nihil prohibet. ℣ Sed ad hæc ambigeret alius, an non ſolum contra propoſitiones, ſed contra concluſionē etiam poſſimus inſtare. Reſpondet Philoponus, inſtantiā proprie eſſe propoſitionem. Cōcluſionis uero non inſtantiam, ſed ἀνασκευὴν ac refutationem dici.

Ariſto. & r iſtātiā accipit cōfinit.

Inſtātia differt à ꝓpōne. ſ. demōſtratiua.

Expō Alu. Ro. ꝙ Phs ꝑ ꝓpōnē intellexerit ꝓpōnē u[n]lem abſolute: qm̄ iſtātia ſemp i minº ſe habet ꝙ̄ propō.

Dubiū ꝙ iſtātia non poſſit eē ꝑticularis.

Solutio.

Aliud dubium.

Solutio

Fertur autem inſtantia biſariam, & per duas figuras: biſariam quidem::quoniam aut vniuerſaliter, aut in parte omnis inſtantia: ex duabus vero figuris, quoniam oppoſite feruntur propoſitioni: oppoſita autem, in prima & tertia figura concluduntur ſolis: quando enim cenſeat omni ineſſe, inſtamus, ꝙ nulli, aut ꝙ alicui non ineſt. Horū autem Nulli quidem, ex prima figura: Alicui vero non, ex vltima. vt ſit a, vnam eſſe ſcientiam: in quo b, contraria. Quū igitur proponit vnam eſſe contrariorum ſcientiam, inſtat, aut ꝙ omnino non eadem oppoſitorum, contraria autem oppoſita: quare fit prima figura: Aut quoniam noti et ignoti, non vna: hęc vero tertia: de c, nanque noto & ignoto, contraria quidem eſſe, verum: vnam autem ipſorum ſcientiam eſſe, falſum.

Nunc modos & figuras per quas feruntur inſtantiæ, oſtendit: & inquit, quòd duobus modis, & per binas figuras feruntur inſtantiæ: duobus quidem modis, quoniam aut uniuerſaliter, aut ī parte: per binas autem figuras, quoniam per primam & tertiam: in his enim ſolis oppoſita cōcluduntur, hoc eſt, affirmatiuæ ac negatiuæ concluſiones colligi poſſunt. affirmatiuæ cōtra negatiuas inſtant, & retrouerſum negatiuæ contra affirmatiuas: non autem hoc dicit, ꝙ oppoſita, hoc eſt, contraria aut contradictoria in his ambabus figuris concludi poſſunt, nāque in tertia nulla cōcluſio eſt uniuerſalis: ſed hoc uult, quòd inſtantiæ, quæ ꝓpoſitionibus ſunt oppoſitæ, in prima ac tertia concluduntur tantum: uniuerſales quidem, in prima: ꝑticulares uero, in tertia: puta, ſi quiſpiam proponeret, Omne b eſſe a, inſtaremus biſariā, aut ꝙ nullum b eſt a, aut ꝙ aliquod b non eſt a: ut

Duobº modis & ꝑ binas figuras ferūtur inſtantiæ.

in exemplo, Sit a, unam eſſe ſcientiam: b, uero, contraria: ſi ergo quiſpiam proponeret, Omnium contrariorum unam eſſe ſcientiam, poſſemus uniuerſaliter inſtare per primam figuram, extrinſecus aſſumentes hunc terminum Oppoſita, ſic, Nullorum oppoſitorum eadem ſcientia, ſed contraria ſunt oppoſita, igitur nullorum contrariorum eadem ſcientia: & ita quidem inſtantia uniuerſaliter fertur per primam figuram. Sin aũt inſtãtia extiterit in pte ĩ tertia concludetur: ut in exemplo, Noti & ignoti non eſt una ſcientia, notum & ignotum ſunt contraria, ergo aliquorũ contrariorum non eſt una ſcientia: de c enim medio termino dicitur in minore uere, ꝗ ſunt contraria: non autem uere proferre poſſumus in concluſione, quòd ipſorum ſit una ſcientia.

Rurſus in priuatiua propoſitione conſimiliter: quum enim cenſet non eſſe vnam contrariorum, aut ꝙ omnium oppoſitorum, aut ꝙ aliquorum contrariorum eadem, dicimus, vt ſanabilis & ęgrotabilis: omnium igitur ex prima: aliquorũ vero, ex tertia figura. Simpliciter enim in omnibus, quum vniuerſaliter quidem inſtant ad vniuerſale contradictionem dicere eorum, quę proponuntur: veluti ſi nõ exiſtimet eandẽ contrariorum omnium, dicentem oppoſitorum vnam: ſic autem neceſſe primam eſſe figuram: medium enim fit, quod vniuerſale ad id, quod ex principio. In parte vero, ad quod eſt vniuerſale, de quo dicitur propoſitio, vt Noti & ignoti non eandem contraria enim vniuerſaliter ad hęc, & fit tertia figura: medium enim, quod in parte, accipitur vt notum et ignotum: ex quibus enim eſt ratiocinari contrarium, ex his & inſtantias conamur dicere: quare & ex ſolis his figuris ferimus: in ſolis enim oppoſiti ſyllogiſmi: per mediam enim non erat affirmatiue.

Eodem, inquit, pacto inſtantiam ferimus contra negatiuam propoſitionem: aut enim uniuerſaliter inſtamus per primam figuram, hunc in modum, Omnium oppoſitorum eſt eadem ſcientia, omnia cõtraria ſunt oppoſita, omnium igitur contrariorum eſt eadem ſcientia. Aut in parte, & per tertiam, Sanabilis & ægrotabilis eſt eadẽ ſcientia, ſanabile & ægrotabile ſunt contraria, aliquorum itaque contrariorũ eſt eadem ſcientia (Simpliciter enim in omnibus.) Rationem in medium adducit, quare uniuerſales inſtantiæ in prima concluduntur figura, & inquit, Quum uniuerſaliter inſtamus, opus eſt cõtradictionẽ dicere ad uniuerſale eorum, quæ proponuntur, hoc eſt, oportet contradicere communiori, ac ſubiectum propoſitæ propoſitionis continenti: puta in exemplo, ſit propoſitio. Nullorum contrariorum eſſe unam ſcientiam: ſi uniuerſaliter uolumus concludere, opus eſt accipere antecedentia prædicatũ & conſequentia ſubiectum: ueluti in primo dicebamus uolumine: puta, Omnium oppoſitorum eſſe unam ſcientiam: ſic autem fit prima figura, & mediũ hoc eſt Oppoſita, ſit uniuerſale ad id, quod ex principio, id eſt, uniuerſaliter continet ſubiectum principalis propoſitionis, contra quam inſtantiam ferimus, hoc eſt, Contraria: omnia enim contraria ſunt oppoſita. (In parte uero.) Hoc eſt, Si uolumus inſtantiam ferre ſecundum partem, debemus id pro medio accipere, ad quod uniuerſale, de quo dicetur propoſitio, hoc eſt, ſubiectum, de quo propoſitionis prædicatũ dicitur, ut notum & ignotum: de his enim contraria uniuerſaliter prædicantur, de quibus in propoſitiõe dicebamus, non eſſe unam ſcientiam, ſit igitur tertia figura: accipitur enim mediũ quod eſt in parte, hoc eſt, antecedens utrumque & ſubiectum & prædicatum propoſitæ propoſitiõis, ut notum & ignotum: quare quum ita res ſe habeat, in ſola prima ac tertia figuris inſtantias feremus: quoniã & in his ſolis poſſumus contraria ratiocinari: & ſyllogiſmi oppoſiti, hoc eſt, concluſiones contrariæ ac contradictoriæ, in his ſolis concludi poſſunt: namq; per mediam ac ſecundam figuram non poſſumus affirmatiuam concludere propoſitionem, & ex hoc fere inſtantiam contra negatiuas propoſitas: quare quum in ſecunda figura non concludantur oppoſita, non poterit in hac legitime ferri inſtantia.

VLes iſtantiæ in pma ferũtur ſigura.

Iuſtãtia pticularis fit in tertia.

Per ſcdaʒ figuram nõ pñt ferri inſtãtiæ ꝯ negatiuas ꝓpõnes.

Amplius, & ſi pluris indigeat orationis, quę per mediaʒ figuram, veluti ſi non det a, ineſſe b, eo quod c, non ſequitur ipſum: hoc enim per alias propoſitiones planum. Non oportet autem inſtantiam ad alia euerti, ſed ſtatim manifeſtam habere alteram propoſitionem: vnde & ſignum ex ſola hac figura non eſt.

Argumentum quaſi eſt oratorium, de quo ſupra diximus, per inſtantiam & cõtrareſiſtentiam: ſi enim quiſpiam diceret, Licet per ſecundam figuram inſtantiam ferre, quoniam in hac concluduntur oppoſita. Reſpondebit aduerſarius, per inſtantiam, non licet; quia non concluduntur oppoſita in ſecunda: deinde per contrareſiſtentiam, Et ſi concluduntur non feruntur etiam, quoniam non legitime concluduntur, ſed pluris indigent orationis, puta conuerſionis alterius propoſitionis: puta ſi quis dicat, Omnium contrariorum unam eſſe ſcientiã & aliquis per ſecundã figurã conetur inſtare hunc in modum, Nullum eorum quorum eſt una ſcientia, eſt oppoſitum, omnia contraria ſunt opoſita, igiť nullorum contrariorum eſt eadem ſcientia: ſi igitur ita quiſpiam faceret, non legitime faceret: quoniam opus eſſet alia, uel aliis extrinſecus per cõuerſionẽ acceptis propoſitionibus, quod uitioſum eſt in inſtantia ferenda: non enim oportet inſtantiã euerti ac tranſmutari ad alias propoſitiones ſed habere propoſitionẽ ad perficiendum ſyllogiſmũ aſſumptam ſtatim manifeſtam, hoc eſt, naturaliter diſpoſitam, & non per conuerſionẽ occultam: neq; prædicatum propoſitionis contra quam ferimus inſtantiam, prædicatum etiam remanere debet in propoſitione aſſumpta, & non fieri ſubiectum: puta, ſi ferenda ſit inſtantia contra hanc propoſitionem, Omniũ contrarium eſt una ſcientia, debemus huius prædicatũ in aſſumpta etiam prædicatũ facere, puta, Nullorum oppoſitorum eſſe eandem ſcientiam, & non ecõuerſo. (Vnde & ſignum.) Nõ eſt hoc ad id, qđ paulo

ante

ante dictũ fuit, referendũ, ſed ad id, qđ ſuperius ꝓtulit, ubi ait, In ſolis.n. oppoſiti ſyll̃i:ita ut ſenſus & ordo ſit, Quare & ex ſolis his figuris ferimus:in ſolis enim oppoſiti fiunt ſyllogiſmi:per mediam enim ac ſecundam figuram, non erat affirmatiue concludere: unde & ſignum ac ſyllogiſmus à ſigno ex ſola hac ſecunda figura non eſt, quoniam ſecunda non poteſt affirmatiuam concludere, & omnis cõcluſio à ſigno eſt affirmatiua:quæ uero ſequuntur, (amplius, & ſi pluris) tanquàm ex hyperbato ſecũdum orationem fuere interpoſita.

Conſiderandum autem ⁊ de alijs inſtantijs, vt de ijs, quę ſunt ex contrario, ⁊ ſimili, ⁊ eo quod ſm opinionem: ⁊ ſi eam, quę eſt in parte ex prima, aut priuatiuaʒ ex media poſſibile capere.

Inſtantia ſm quod ad ſimpliciter attinet ſyllogiſmum, ita pertractatur. quemadmodum ſupra retulimus ⁋ Verum, inquit Ariſtoteles, ſi ad determinatiores ſcientias deſcendere uoluerimus, debemus alias quoque inſtantiarum ſpecies conſiderare, puta, quæ ſunt ex Contrario, quæ ex Simili, & quæ ſm Opinionem: hæc enim magis, aut ad oratorem, aut ad dialecticum attinent. ⁋ Cæterũ, ut hæc exactius poſſimus intelligere, operæprecium erit ea in medium afferre, quæ in altera ſua Rhetorica de inſtantia ꝓtulit, quęque iterum in octauo Topicorũ: his enim perceptis facile, quę hic dicuntur, intelligemus: ait itaq; in Rhetoricis, inſtãtias quadrifariam ferri, aut ex Seipſo, aut ex Contrario, aut ex Simili, aut ex Iudicatis. ⁋ Ex ſeipſo quidẽ, ueluti ſi de amore ſit enthymema ac ratio, ꝙ amor ſit ſtudioſus, inſtantia bifariã fertur, aut uniuerſaliter, Quòd omnis defectus atq; indigentia malũ, & amor defectus atq; indigentia, & propterea non ẽ ſtudioſus: aut ſm partem, Qm̃ ſi omnis amor eſſet ſtudioſus, nõ diceretur optimus aut peſſimus amor, niſi aliquis amor eſſet malus. ⁋ Ex contrario autem, quemadmodum ſi eſſet enthymema, Quòd bonus uir omnes amicos beneficiis afficit, inſtamus, Quoniã malus non afficit omnes maleficiis ⁋ Ex ſimili uero, ueluti ſi eſſet enthymema, Quòd male affecti ſemp odio proſequũtur, inſtamus dicentes, Quòd bene affecti non ſemper beneuolentia proſequuntur: uel melius, A ſimili dicuntur, quæcunq; ſm analogiam ac proportionem proferuntur, ut ſi quiſpiam exiſtimaret lineam eſſe partem corporis, diceret alius hoc eſſe falſum, quoniam neq; punctus eſt pars lineæ. ⁋ A iudicatis uero inſtantiæ dicuntur, quæcunq; trahũtur ab eo, quod eſt Secundum opinionem, & uiris celebribus: ut ſi eſſet enthymema, Ebriis ueniam dandã eſſe, inſtaremus, dicentes, Si hoc eſſet uerum, non Pittacum laudari debere, qui maxime puniri ebrios uoluit: & hæc quidem & tot de inſtantia in Rhetoricis Ariſtoteles. ⁋ In Topicis uero inquit, inſtantiam ad quatuor fieri, aut ad ſuppoſitionem, uel propoſitionem, ex qua falſum ſequitur: aut ad interrogantem, aut ad interrogata, ꝙ non bene iterrogata ſint, aut ad tempus, ꝙ non tẽpore idoneo ac debito Philoſophus itaq; hoc in uolumine de inſtãtia egit, quæ ex ſeipſo eſt, ſeu quæ ad propoſitionẽ, ex qua ſequitur falſum. Reliquas uero ita ſimpliciter pertranſiuit, quoniam magis ad ſuppoſitorios reducũtur ſyllogiſmos ac locos dialecticos, quàm ad reſolutorium artificem, quẽadmodum & Alulidus Roſa. atteſtatur. (Et ſi eam, quæ eſt in parte.) Præterea, inquit, conſiderare debemus, an poſſimus inſtantiam particularem ferre per primam figuram: & negatiuam, ſeu uniuerſaliter, ſeu in parte per ſecundam: ſi enim accurate animo aduertamus, fieri hoc poteſt, non tamen ita manifeſte, quoniam ſemper conuerſionis alicuius indigebimus: nãque uniuerſalis proprie in prima concluditur, ac ſm naturalem diſpoſitionem: particularis uero, in tertia ueluti ex iis, quæ de medii inuentione dicta ſunt, planum fieri poteſt: ſi uero huiuſcemodi inſtantias ad alias figuras reuocare animus fuerit, nimirum cõuerſione erit opus. ⁋ Sed de inſtantia plura fortaſſe quã propoſito attinere uidebantur, adduximus exponentes primum, qui ſint artifices, qui utantur inſtantia, ꝙ Hermogenes aliter acceperit inſtantiam, quàm hic Ariſtoteles: quid proponere, quid inſtare, quomodo de inſtantia hic pertractetur: quomodo intelligendũ, propoſitionem debere uniuerſalem eſſe, inſtantiam uero aliquando in parte: ſoluta deinceps dubitatione ex Poſterioribus allata, declarauimus, quomodo propoſitio atq; inſtantia ſunt idem, ac quomodo differant inter ſe, an inſtantia poſſit eſſe cõcluſionis, cur in ſecunda figura non poſſimus inſtantiam ferre: ac demum, ꝙ inſtantia quadruplex, ut in Rhetorica dicit ac Topicis Ariſtoteles.

Si ſit ſmo in ſpãlibus ſciẽtiis, alię ſunt inſtantiaruʒ ſpẽs ꝯſiderãdę.

Ex rhetoricis quadrifariã feruntur inſtãtię

Ex ſeipſo.

Ex ꝯtrario.

Ex ſimili.

A iudicatis

Ariſtote. 8 Topi. de inſtantia.

De qua inſtantia egerit Phs in hoc libro.

De veriſimili.

VEriſimile vero, ⁊ ſignum non eſt idem: ſed veriſimile quidem, eſt propoſitio probabilis: quod enim cognoſcunt vt in pluribus, ita fieri aut non fieri, eſſe aut non eſſe, hoc eſt veriſimile, vt Odire inuidentes, aut Beneuolentia proſequi amatos. Signum autem vult eſſe propoſitio demonſtratiua, aut neceſſaria, aut probabilis: quo enim exiſtente, eſt, aut quo facto prius, aut poſterius facta eſt res, ſignum eſt, ꝙ factum fuerit aut ſit.

Conſentaneum fuerat poſt ea, quæ ſuperius fuere declarata, iam de altero inſtrumento oratorio pertractare, hoc eſt, de commẽto ſeu enthymemate: ſed quoniam enthymema ex ueriſimilibus & ſignis conſtruitur, operæprecium fore duxit Philoſophus, prius de his ſermonem facere, ut iſtis cognitis, facilius, quæ de enthymemate dicũtur, perciperemus. Inſcribitur itaque hoc capitulum περὶ εἰκότων καὶ σημείων, hoc ẽ de ueriſimilibus aut credibilibus, & ſignis: εἰκὸς enĩ græce, idem eſt quod apud noſtros credibile aut ueriſimile, ueluti in partitionibus Cicero etiam innuit.

Inſcribitur hoc capl'm περὶ εἰκότων καὶ σημείων hoc ẽ de ueriſimilib' & ſignis

Cæterum,quo facilius,quæ hîc dicuntur, poſſimus
intelligere:quoniam hæc magis ad rhetorem quàm
logicum attinent,non ab re erit in medium afferre, q̃
de his in altera ſua Rhetorica protulit Ariſtoteles.

Quid ſit εἰκὸς ſm Ariſtotelẽ in altera ſua Rhetorica

¶ Ait ergo quaſi ad uerbum, εἰκὸς ſeu credibile eſt,
quod ut in pluribus fit,non ſimpliciter autem,quem
admodum nonnulli definiunt: ſed quod eſt circa ea,
quæ contingunt aliter ſe habere:ita ſe habẽs ad illud,
reſpectu cuius eſt credibile:quemadmodum uniuer
ſale ad id,quod ſm partem.

De ſignis & ſpẽbus eorum

¶ Signorum autẽ aliud
ita ſe habet,ut ſingulare quoddã ad uniuerſale:aliud
uero,ut uniuerſale ad id, quod ſm partem: horum
autem,quod neceſſarium, τεκμήριον quod non neceſ
ſarium,innominatum eſt ſm differẽtiam. Neceſſaria
igitur dico,ex q̃bus fit ſyllogiſmus: unde & ex ſignis
quod tale eſt, τεκμήριον eſt: quum fertur & non con/
tingit ipſum ſoluere, τεκμήριον dicitur,tanquàm oſtẽ
ſum ac finitum: τέκμαρ enim & finis idem ſunt ſm
antiquam linguam. Ex ſignis autem,quod ut ſingu/
lare ad uniuerſale,ſic eſt,ueluti ſi quiſpiam diceret,ſa
pientes ſunt iuſti. Socrates enim ſapiens, erat enim &
iuſtus:hoc igitur eſt ſignum,quod tamẽ ſolui poteſt,
licet etiam uerum ſit,non enim ratiocinatur: ſi uero
quiſquã diceret,Iſte ęgrotat,quoniam febricitat: aut
peperit:quoniam habet lac,hoc neceſſarium eſt,& ſo
lum ex ſignis τεκμήριον nũcupatur:ſolum enim, quũ
uerum eſt,inſolubile eſt. Quod aũt ut uniuerſale ad
id,quod ſm partem ſe habet,ueluti ſi quis diceret, q
febricitat,quoniam frequentem habet anhelitum,ſol
uitur & hoc,licet ſit uerum:contingit enim & nõ fe/
bricitantem habere anhelitum frequentem:hæc ille.

Quid εἰκὸς ẽt ſm Ariſto. in altera rhetorica.

¶ In altera quoq; Rhetorica inquit, εἰκὸς ſeu credibi
le eſt,q̃d quum dicitur,exempla in conceptu habent
audientes. Diuiditur autem treis in formas: una eſt,
affectus hominum naturam conſequentes oratio/
ne comprehendere: puta, Si hoc plerunque face/
rent,aut ob triſtitiam aut propter concupiſcentiam:
Secundum genus credibilium,quod ex conſuetudi/
ne,quod omnes facere ſoliti ſumus: Tertiũ, quod ex
lucro eſt:& de credibilibus quidem ac ſignis hæc in
ſumma Ariſtoteles.

Fabius aliter tria genera εἰκότων ſeu ueriſimilium facit.

¶ Alii aliter, ut Fabius, εἰκότων
ſeu credibilium tria genera faciunt: unum firmiſſi/
mum,quod fermè ſemper accidit,ut Liberos a paren
tibus amari:alterum,quod propenſius ac facilius:pu
ta, Eum,qui recte ualeat,in craſtinum peruẽturum:
tertium,quod ſolummodo non repugnat:puta, Fur
tum in domo factum ab eo qui domi fuit. Signum

Signũ diuidit Fabius in neceſſarium & nõ neceſſariũ.

etiam latius acceptũ,iidem illi diuidunt duas in par/
tes,in neceſſarium,& nõ neceſſarium: & neceſſarium
quidem uocant τεκμήριον :non neceſſarium uero, ἀν/
τωνυμεῖον ſeu ſignum cum genere æquiuocum. Hęc
autem uariari ſm tria tempora aſſerunt: pręteritum
puta, Si peperit,coiuit:præſens, Si uentus eſt uiolen/
tus,& fluctus magni in mari:futurum, Si quis in cor
de uulnerabitur,peribit. & horum omnium quædã
conuertibilia,puta, Si uiuit,ſpirat,& econuerſo, Qui
ſpirat,uiuit:quædam uero in contrarium non recur
rũt,ut ſi peperit,coiuit. non autem, Si coiuit peperit.
Et hæc quidem ac tot de ſigno ſufficiat: ſupereſt ut
ad contextum enarrandum ueniamus: εἰκὸς,inquit,
ſeu ueriſimile,uel credibile,& ſignum,nõ ſunt idem:
ſed ueriſimile,eſt propoſitio probabilis,ſubaudias,&
contingens:hoc enim extrinſecus addendum:quem/
admodum in Rhetoricis uoluit Ariſtoteles: & ſub/
dit, Quod enim cognoſcunt audiẽtes ut in pluribus
ita fieri,aut non fieri,eſſe aut nõ eſſe,hoc eſt uerisimi
le,ut Odio habere inuidentes,aut beneuolẽntia ami
cos proſequi. (Signum autem.) Latius hîc accipit ſi/
gnum ut comprehendit ſub ſe σημεῖον καὶ τεκμήριον,
& inquit,quod ſignum hoc pacto acceptum, non eſt
quidem propoſitio, ſed aſſimilatur propoſitioni aut
demonſtratiuæ,ſi fuerit ſignum neceſſarium, ut Lac
habet,ergo peperit:aut probabili,ſi fuerit non neceſ/
ſarium,ut Iſte cædem commiſit, quia ueſtem cruen/
tam habet:& quaſi diuidens ſignum in præſens,præ
teritum,& futurum,inquit, Quo enim exiſtente eſt,
aut quo facto prius, aut poſterius facta eſt res, ſignũ
eſt rem illam factam fuiſſe, aut fieri aut futuram eſ/
ſe. Ac de uerisimili quidem ac ſigno tot: deinceps de
enthymemate ediſſeramus.

De Enthymemate.

ENthymema igitur eſt ſyllogiſmus imperfectus,
ex veriſimilibus,aut ſignis.

Latius hoc in loco accipit enthymema:preſſius.n.
referente in Topicis Cicerone,enthymema nuncupa/
tur κατ᾽ ἐξοχὴν, ſententia ſeu ratio ex contrariis:quũ
tamẽ alioqui ex aliis locis compluribus enthymema
ta duci poſſint.

Enthymema ſnia ex ɔtrariis, ut Cic. 1. Top.

Cæterum, ut recte de enthymemate
ſermonem poſſimus facere, præmittenda prius non/
nulla:ac primum,quid nomen hoc ſignificet,& unde
dictum fuerit,ac quomodo latine nuncupetur:dein/
de,quonam pacto differat à periodo: hæc enim licet
non omnino logica ſint,non tamen legentibus ingra
ta,& à propoſito aliena futura exiſtimamus.

Enthymema quid ex Fab.

¶ Enthy
mema igitur,referente Fabio in oratoriis ſuis inſtitu
tionibus,ſignificat,quod nos commentum,aut com/
mentationem uocamus:unum igitur itellectum ha/
bet, quo omnia mente concepta ſignificat: alterum,
quod ſententiam cum ratione:tertium,quod certam
quandam argumenti concluſionem,uel ex conſequẽ
tibus,uel ex repugnantibus. Hunc autem, eodem aſ/
ſerente, nonnulli rhetoricum ſyllogiſmum, alii im/
perfectum ſyllogiſmum uocauere. Dictum eſt au/
tem,inquit Minutianus,enthymema: aut quia ora/
tor ipſum adinuenit, καὶ ἐνθυμεῖται aut quia iudici/
bus ſeu auditoribus dereliquit προεγγυμεῖσθαι, ſi q̃d
deficit.

Quid differt enthymema à periodo.

¶ Differt autem enthymema à periodo, ſeu
clauſula,tanquàm magis exornatum, à minus exor/
nato:ut enim inquit Hapſines rhetor, Periodus eſt

enthymema

Enthymēa eſt ſyll's imperfect° ex uerisſimilib° & ſignis

enthymema quodammodo rhythmice enunciatum,
per membra ac cæſuras ſibiinuicem dimenſas. ☞ Sed
his explicitis, ad contextum exponēdum ueniamus.
Enthymema igitur eſt ſyllogiſmus imperſectus: qa
ex altera tantum propoſitione ex uerisſimilibus aut
ſignis: nāq; omne enthymema ex his tanquàm elemē
tis conſtituitur, licet Ariſtoteles in altera ſua Rhetori
ca dicat enthymemata ex quatuor conſurgere, ex ue/
riſimili, exemplo, ueſtigio, ac ſigno: ſed d exemplo ſu/
perius diximus: de reliquis uero impræſentia fit mē
tio: ſub ſigno enim latius ſumpto cōtinetur ueſtigiū
ac ſignum preſſius acceptum. Et hunc quidem i mo
dum Ariſtoteles: alii uero aliter finiunt, dicentes, En
thymema eſt oratio compreſſa, imperfecta ſecūdum
unam dignitatem: aut, Enthymema, concluſio præce
dentis argumenti Sed hæc in medium protuliſſe ſuf
ficiant: ſi enim uellemus dr̄iam enthymematis & epi/
cherematis exponere, iā plus opportuno orone ꝑtra
heremus.

Accipitur aūt ſignum trifariam, quot modis & mediuꝫ
in figuris: aut enim, vt ī prima, aut vt ī media, aut vt in ter/
tia: veluti monſtrare pręgnantem, eo ꝙ lac habet: mediuꝫ
enim, Lac habere: in quo a/Pręgnantem eſſe: b/Lac habe/
re: Mulier, in quo c. Quod autem ſapientes ſtudioſi: Pitta
cus enim ſtudioſus, per vltimā: in quo a/Studioſum, in quo
b/Sapientes, in quo c, Pittacus. Verum igitur & a/& b/de c/
pręđicare, pręterq̃ꝫ ꝙ hoc quidem non dicunt propter co/
gnoſcere, illud autem accipiunt. Pręgnantem vero eſſe, qꝛ ſi
pallida, per mediam figuram vult eſſe: quoniaꝫ enim ſequi
tur pallidum pręgnantes, ſequitur autem & hanc, monſtra/
tum fuiſſe putant, ꝙ eſt pręgnans. Pallidum in quo a: Pręg/
gnantem eſſe, in quo b: Mulier, in quo c.

Poſtquàm enthymema deſcripſit, exponit impræ/
ſentia, per quot figuras efficiātur enthymemata: & in
quit, ꝙ trifariam ac per tres figuras ferūtur ſigna, ad/
de tu, & credibilia: uel ſignum latiſſime accipiendum
eſt, ut ueſtigium credibile, & ſignum ꝓprie dictum
comprehendit: ex his enim omnibus enthymemata
& commenta conſtruuntur. (Veluti monſtrare præ/
gnātem.) Exemplum ponit, quomodo enthymema
à ſigno efficiatur in prima figura, & inquit, Ponamus
loco a/ maioris extremi, Prægnantem eſſe: loco b/me/
dii, Habere lac: loco c/minoris, Mulier: & tunc ita con
ſtruamus ſyllogiſmum, Omne lac habens fuit præ/
gnans, iſta mulier lac habet, igitur fuit prægnans.

Enthymēa à ſigno in prima fig.

Dubiū qūo enthymēa ſit iperfect° ſyllogiſm°

☞ Sed quæreret non iniuria quiſpiam, quomo/
do ſi ita conſtituuntur enthymemata, quomodo in/
quam ſint imperfecti ſyllogiſmi: hic enim non imper
fectus, ſed perfectiſſimus ac tertius eſt indemonſtrabi
lis: Reſpondemus, rationem ita conſtructam non eſ/
ſe enthymema, ſed potius enthymematicum ſyllogiſ
mum, ac ratiocinationem dialecticam à ſigno, quæ ta
mē facillimè enthymema fieri poteſt: ſi enim aut ma/
iorem aut minorem abſtulerimus, fit ratio iſta enthy
mema. ☞ Si uero quiſpiam quæreret, quomodo poſ/
ſimus cognoſcere, an maior, an minor deficiat propo/
ſitio: dicimus inſpiciendā eſſe concluſionem: ac ſi ſu/
biectum concluſionis deficit in propoſitionibus, mi/
nor deeſt: ſi prædicatum, maior: erit igitur enthyme/
ma, Iſta mulier habet lac, ergo fuit prægnans. (Quòd
aūt ſapientes ſtudioſi) Exemplum enthymematis in
tertia figura: Si uero quiſpiā quæreret, cur prius non
fecerit de ſecunda mentionem: Reſpondemus, hoc
ideo factum fuiſſe, quoniam ſignum non proprie fer
tur in ſecunda figura, quemadmodum ſupra etiam
diximus, propterea ꝙ ualde ſolubile eſt, ut infra eluci
dabitur: Enthymema igitur propoſitum tale eſt, Sa/
piētes ſunt ſtudioſi, quoniam & Pittacus ſtudioſus:
minor autem propoſitio tanquàm manifeſta, ꝙ Pitta
cus ſapiens ſit, derelinquitur. celebratiſſimum nāq;
fuit Pittacum Yrræ filium, ſapientem extitiſſe: enthy
mematicus ergo ſyllogiſmus ita fiet, Sit a/maior, Stu
dioſum: b/minor, Sapientes: c/medius, Pittacus: Pitta
cus eſt ſapiens, Pittacus eſt ſtudioſus, igitur ſapientes
ſtudioſi: a/igitur & b/extremitates de c/medio prædi/
cantur: ſed hoc. i. minor tanquàm nota omittitur: il/
lud autem, hoc eſt, maior, tanquàm ignotior aſſumi/
tur. (Prægnantem uero eſſe.) Exemplum ponit ſecū/
dæ figuræ, in qua ex ſigno committitur fallacia conſe
quentis: fit enim ratio ex ambabus affirmatiuis in ſe/
cunda: Sit a/medius terminus, Pallidū: b/maior, Præ/
gnans: c/minor, Mulier: tunc ita erigamus enthyme/
ma, Omnis prægnans pallida, iſta mulier pallida, iſta
igitur mulier prægnans: erit autem enthymema, ſi al
tera omiſſa propoſitione dicamus, Iſta eſt pallida, er/
go prægnans: in hac itaq; figura non fit utilis ſyllogiſ
mus, aut enthymema neceſſarium, niſi fortaſſe ac/
cidat ſigna conuertibilia eſſe: tunc enim maiore con/
uerſa, fiet inſolubilis ratio in prima figura.

Solutio, ꝙ ē ſermo de enthymēatico ſyllo.

Q.ūo poſſit cogno ſci, q̄nā deficiat ꝓpō.

Signū non ferē in. 2. figura qꝛ̄ ualde ſolubile.

Enthymēa ex. 2. figura in q̄ comittiē fallacia ꝯñtis, qa ex duabus affirmatiuis.

Si igitur vna dicta fuerit propoſitio, ſignum fit ſoluꝫ: ſin
autem & altera aſſumpta fuerit, ſyllogiſmus: vt quomā Pit/
tacus liberalis: nam honoris cupidi liberales, Pittacus ve/
ro honoris cupidus: Aut rurſus, ꝙ ſapiētes boni, Pittacus
enim bonus, ſed & ſapiens: ſic igitur fiunt ſyllogiſmi, pręter/
q̃ꝫ ꝙ qui per primam figuram, inſolubilis, ſi verus ſit: vni/
uerſalis enim eſt: Qui vero per vltimaꝫ, ſolubilis, & ſi vera
ſit concluſio, eo ꝙ non eſt vniuerſalis, neq; ad rem ſyllogiſ
mus: non eniꝫ ſi Pittacus ſtudioſus, propter hoc & alios ne
ceſſe ſapientes. Qui vero per mediā figuram, ſemper & om
nino ſolubilis: nunq̃ꝫ enim fit ſyllogiſmus ita ſe habentibus
terminis: non enim ſi pręgnans pallida, pallida autē & hęc,
neceſſe pręgnanteꝫ eſſe hanc, verum igitur in omnibus erit
ſignis: differentias auteꝫ habent quę dictę ſunt. Aut igitur
ſic diuidendum ſignum: horum vero medium veſtigiuꝫ ſu
mendum. Veſtigium nāq;, quod ſcire facit, aiunt eſſe: tale
autem maxime, quod mediuꝫ. Aut quę ex extremis, ſignū
dicendum, quę vero ex medio, veſtigium. Probabiliſſimuꝫ
nāq; & maxime verum, quod per primam figuram.

Ponit inter enthymema ac ſyllogiſmum diffe/
rentiam, inquiens, ſi una ſola ponatur propoſitio, ꝙ
ſignum atq; enthymema nuncupatur: ſiu autem &
altera aſſumatur, non amplius ſignum atq; enthyme

ma dicitur, ſed ſyllogiſmus, Omnes cupidi honoris liberales, Pittacus honoris cupidus, Pittacus igitur liberalis: turſus in tertia figura, Pittacus bonus, Pittacus ſapiens, ſapiētes ergo boni: ita igitur fiunt enthymematici ſyllogiſmi, ac ratiocinationes. ¶ Sed differūt inter ſe, quoniam qui in prima fiunt figura, inſolubiles ſunt, hoc eſt, neq; in forma neq; in materia peccant ſyllogiſtica: & propterea, non poſſumus aliquo pacto ſoluere, quin ſequatur ex neceſſitate talis concluſio: ſuppoſito igitur, ꝙ propoſitiones ſint ueræ, neceſſario ſequitur concluſionem quoq; ueram eſſe: namq; uniuerſalis accipitur maior propoſitio, & reliqua omnia legitime diſponuntur: qui uero per ultimam ac tertiam figuram efficitur, ſolui proculdubio poteſt: ſuppoſito etiam, ꝙ concluſio ſit uera, propterea ꝙ nō eſt aliqua propoſitio uniuerſalis, ſed ambæ ſunt in parte: & ſi uniuerſales etiam acciperentur propoſitiones, tamen non eſſet adhuc ſyllogiſmus ad rem, hoc eſt, uniuerſalem concluſionem concludendam: uniuerſalis enim concluſio nulla colligitur in tertia: tamen ſi acciperemus concluſionem nō uniuerſaliter, ſed in parte, fortaſſe & ipſe per expoſitionem fieret pacto aliquo inſolubilis. Sed in ſecunda figura ſemper & omnino efficitur ſolubile enthymema: quoniam ī ſecunda ex ambabus affirmatiuis nihil unquam ſyllogiſtice concluditur, niſi fortaſſe argumentum duceretur à ſigno conuertibili: uerum ſic non ſecundæ ſed primæ figuræ rōne ſyllogiſticū foret: puta in exēplo, Viuens ſpirat, Socrates ſpirat, Socrates igitur uiuit. (Verum igitur in omnibus erit figuris.) Hoc eſt, poterimus ueram concludere concluſionem in omnibus figuris: ſed tamen dicerentur concluſiones illæ eo quem diximus modo. (Aut igitur ſic diuidēdum ſignum) Aut igitur inquit, debemus ſignum ita diuidere, quemadmodum ſupra fecimus, in ſolubile & inſolubile: aut alia facienda diuiſio, in ſignum ac ueſtigium: ueſtigium uoco, quod græce τεκμήριον, de quo ſuperius multa diximus, quodq; in Partitionibus Cicero notam uocat inquiēs, Proprie autem nota, argumentum, quod nunquam aliter fit, certūq; declarat (Horum uero medium.) Hoc eſt, quū ſignū latius acceptum per tres, ut uidimus, varietur figuras, illud proprie τεκμήριον ac ueſtigium nuncupandum, quod eſt medium, hoc eſt, in prima figura: in hac enim, uelut in priori diximus uolumine, mediū & natura & poſitione medium erit: námque & antiqui ueſtigium dicebant, quod facit ad ſcientiam: hoc autem maxime eſt, quod ī prima efficitur figura. (Aut quæ ex extremis.) Hoc immediate ex ſuperioribus pēdet, ubi ait, Aut igit̃ ſic diuidendū ſignum: deinde ſtatim ſubſequi debet, Aut quæ ex extremis, ſignum dicendum: quæ uero ex medio, ueſtigium. Reliqua autem ex interpoſitione dicta ſunt: eſt igitur ſenſus, Si uolumus aliter uidere ſignum late ſumptum, debemus dicere: ſignorum aliud eſſe ſignum proprie, aliud ueſtigium, & ſignum quidem proprie, acceptum eſt, quod ex extremis, hoc eſt, quod in ſecunda ac tertia concluditur figura: hæ enim extrema nuncupantur: quoniam in his medium non eſt poſitione medium, ſed in ſecunda maioris locum occupat, in tertia uero minoris. Veſtigium autem nuncupabitur, quod eſt ex medio, id eſt, prima figura: ubi medium natura & poſitione medium eſt & ſubdit rationem, quoniam ſignum quod in prima efficitur figura, & maximè probabile & maximè etiam uerum eſt: & hæc quidem ac tot impræſentia Ariſtoteles. ¶ Nobis uero ad copioſiorem doctrinam nonnulla quoq; alia in medium adducenda ſunt, quæ ad ſermonem de enthymemate attinere uidentur. ¶ Scitu itaq; dignum, quemadmodum in libro de inuentione inquit Hermogenes, ꝙ enthymematum alia ſunt, quæ ſimpliciter dicuntur enthymemata: alia uero, quæ epenthymemata, ſeu ſupercommenta nuncupantur: & enthymemata quidem, ſunt quæ primo loco ſtatim proferuntur: epenthymema uero, quod ad priores enthymematis confirmationē conſtruitur. ¶ Alii etiam aliam faciunt diuiſionem, dicentes, enthymematum quinq; eſſe ſpecies ſeu modos, ſententioſum, ſyllogiſticum, oſtenſiuum, redargutiuū, & exemplare. ¶ Nos uero cū Ariſtotele in altera ſua Rhetorica dicemus, enthymematū binas eſſe ſpēs, oſtenſiuum ac redargutiuum: oſtenſiuum quidem, ex conſeſſis concludens, Iuuenes munifici, ergo & tu munificus. Redargutiuum uero ex non conceſſis: ut in exemplo, Abſurdum eſt gloriam plurimi facere, nolle tamen pro gloria adipiſcenda labores ſuſtinere. Addit Abumazar Alpharabius in ſuis Rhetoricis, enthymematum binas eſſe ſpecies, unam oſtenſiuorum, alteram conditionalium: & conditionales diuidi in coniunctas, ac diſiunctas, ad morem ſyllogiſmorum. ¶ Sunt autem ſecundum quoſdam loci enthymematici unus ac uiginti: Primus, ex cōtrario, Si temperantia honeſtum, intemperantia erit turpe: Secundus, ex contingētibus ſecūdum partem, Si beneficiis affecti odimus, & mala patientes amabimus. Tertius, ex eo, quod ad aliquid, Si apud uos iniuſtum eſt uilia imperare, neq; mihi licebit perſuaſo facere: Quartus, ex non cauſis, uel efficientibus, & generantibus, Si humanitas ē bonum & honeſtum, & quod ex his efficitur: Quintus, ex magis & minus, Si filium interemit, neq; aliis parcet: Sextus, ex conſequentia ſecūdum magis, Si bonum eſt concupiſcere, qui maxime concupiſcent, optimi erunt: ſed tamen uidemus ipſos plerūq; delinquere: Septimus, ex iis, quæ ſubiecto adaptatur, Oportet maiorem uirtute præeminere: ꝙ ſi aliter, ridiculum profecto eſſet, ſi meliorem peior iudicaret: Octauus, ex proportionato, ut in exemplo Iphicratis, Si magnos pueros uiros exiſtimabunt, & paruos uiros pueros arbitrabuntur: Nonus ab exemplo, Abſurdum ſi in nauibus gubernatores non eligūtur ſorte, imperatores uelle ſecūdum ſortem eligere: Decimus, ex inductione, Si Halyattes, Candaules, &

Dēīa inter enthymémata ſꝫ diuerſitates figurarum.

Veſtigiuꝫ ē ex quo ſyllogiſm⁹ fit in.1.figura.

Nota plures modos enthymématum quos Hermogenes ponit & alii quidā.

Secundum Ariſtotelē duę ſpecies enthymematum.

Nota de locis enthymematum.

Gyges,

Gyges, ſemper nobis hoſtes extitere, fatuum eſſet exiſtimare Crœſum beneuolum: Vndecimus, ex diuiſione, Si omnes, tribus de cauſis delinquũt, aut huius gratia, aut illius, aut illius: ſed ob duas iſtarũ peccatum hoc committi non poteſt: ob tertiam uero neque ipſi dicunt peccatum fuiſſe: Duodecimus, ex iudicio de eodem, aut ſimili, aut contrario: & iudicio quidem, omnium aut plurimorum, aut ſapientum, Si ſapientes cenſuerunt benefactoribus gratias habendas, cur & nos nõ habemus Romanis gratias? Tertiuſdecimus, ex occaſione, Si tardantibus inſtabilis uictoria & infirma, nimirum & iis qui iam uicere: Quartuſdecimus, ex tranſumptione, Non fuit graue parere Antipatro, ſed graue erit ſeruitutem ſubire: Quintuſdecimus, ex conſequentibus malis, Non oportet doctrinæ operam dare, ſequitur enim inuidia: Sextuſdecimus ex definitione, Si temperãtia optimum bonum, & tẽperans optime bonus: Septimuſdecimus, ex ſuppoſitione, Si Philippo credentes patriam negligetis, nil uetat nos omnes in ſeruitutem redigi: Duodeuiceſimus, ex iis, quibus peccant in accuſando, aut reſpondendo, ut ex Medea, Carcini accuſauit Medeam, quod liberos interemerit, & propterea aiunt ipſam peccaſſe: reſpõdet illa, ſe equidem peccaſſe, quia Iaſonẽ non interfecit: Vndeuiceſimus, ex fine & cuius gratia, Si hoc dabit, dabit, ut poſtea, priuatus eo, maiore afficiatur triſtitia: Viceſimus, ex nomine, Certe non fuiſſet ruſticorum familia nũcupata, niſi ruſticos mores habuiſſet: Primus ac uiceſimus, ex uitio datis hominibus, aut rebus, Abſurdũ ſi olĩ pugnabamus, ut in patriã rediremus, nũc in patriã reuerſi fugiemus, ne bellũ ineamus. ¶ Hæc qdẽ de locis enthymematicis nõnulli tradidere: Ariſtoteles tñ quoſdã alios addidit: & plures adhuc Minutianus, puta, à Magnitudine, à Quantitate, à Loco, à Modo, à Differentia, à Contento, à Materia, ab eo quod eſt Simul, à Genere, à Specie, ab Vniuerſali, à Figmento, à Parte ad totum, à Toto ad partem. ¶ Sed hos omnes proſequi, iam nimis longum eſſet: ſufficiunt igitur, quæ in præſentia relata ſunt: ac primum de ueriſimilibus, cur prius egerit de ueriſimilibus Ariſtoteles, quàm de enthymemate, quomodo latine dicatur εἰκός, quid ſignum, quot ſignorum ſpecies, quid ueſtigium ſeu τεκμήριον, quod ſignorum ſolubile, quòdue inſolubile ſit. Poſtea de enthymemate diximus, quod latius accipiatur ac preſſius, quod latinè commentum ſeu cõmentatio nuncupatur, qd enthymematis ſignificata tria, unde dicatur enthymema, quomodo differat à periodo ſeu clauſula: ſolutis deinceps dubitationibus quibuſdam circa contextum: poſtea expoſuimus, cur prima figura medium, cur ue ſecunda ac tertia extrema nuncupentur: quid enthymema, quid epenthymema, quot enthymematum ſpecies ſeu modi: ac demũ quot loci enthymematici. His itaque explicitis, ad ea quæ de phyſiognomica ſeu natura cognoſcenda dicuntur, accedamus.

Ariſtote. & Minutian' de locis enthymematicis.

De *cognoſcenda natura*.

NAturam vero cognoſcere poſſibile eſt, ſi quis det ſimul mutari corpus & animam, quæcunque naturales paſſiones ſunt: qui enim fortaſſe muſicam didicit, mutauit animam in aliquo: verum paſſio hęc, non eſt ex iis, quę natura a nobis inſunt: ſed quẽadmodum irę & deſideria, ex naturalibus motibus. Si igitur & hoc datum fuerit, & vnum vnius ſignum eſſe, & poſſimus accipere propriam vniuſcuiuſque generis paſſionem & ſignum, poterimus naturam cognoſcere.

Quæ ſit Philoſophi intẽtio in hoc capite, uarii uaria protulere: Diuus nãque Albertus, atque alii complures, intentionem Ariſtotelis eſſe dicunt, methodum atque artem tradere, per quam poſſimus medium inuenire, ad conſtruenda enthymemata, hoc eſt, ſigna ſeu ueſtigia uniuſcuiuſque naturam conſequentia. ¶ Alulidus uero Roſad. ac Ioannes Philoponus, meo iudicio melius, intẽdere Philoſophũ aſſeruere, aliud ſyllogiſmo annexum deſcribere, hoc eſt, quomodo ſyllogiſmus phyſiognomicus per figuram ſyllogiſticam diſponatur. ¶ Eſt autem ſyllogiſmus phyſiognomicus, ratiocinatio quædam à ſigno, & à ſigno non omni, ſed naturam ſubiecti conſequente: unde & capitulum iſtud græce inſcribitur περὶ τοῦ φυσιογνωμεῖν, nos de cognoſcenda natura tranſduximus, antequàm igitur exponat, quomodo talis ſyllogiſmus cõſtruendus ſit, prius declarat, quònam pacto phyſiognomicum ſignum poſſimus inuenire, quod in tali ſyllogiſmo tanquàm medium adſciſcitur: hoc autem, licet aliquo modo naturale ſit & ad naturalem uideatur attinere Philoſophum, tamen ſm quod & demõſtrator & dialecticus hoc genus argumentis ac monſtrationibus ſæpiſſime utuntur: ſm iſtud, phyſiognomicum ratiocinium, ad reſolutorium artificem, qui de ſimplici pertractat ſyllogiſmo, attinere enũtiabimus.

Expõ Alb. ti de intentione hui' capitis.

Expõ Alu. & Philoponi de eadẽ.

Nota qd ſit ſyll's phyſiognomicus.

¶ Poterimus ergo, inquit Ariſtoteles, φυσιογνωμεῖν, & ad cognoſcẽdas naturas medium inuenire, ſi quis duo, uel potius tria, tanquàm principia, ac dignitates uel potius ſuppoſitiones acceperit: unum, quod anima & corpus ſimul ab affectibus mutẽtur naturalibus, hoc ẽ, anima corporis, & retrouerſum corpus animæ affectus ac diſpoſitiones ſequatur: Alterum, quod unum ſignum unius ſit paſſionis atque affectus. Hæc autem tanquàm monſtrata in naturalibus, pro confeſſis accipienda ſunt. Phyſiognomicus enim Philoſophus, tanquàm alibi demonſtrata, puta, in libro de anima, aut & in aliis naturalium libris, hæc admittit: quanquam in phyſiognomicis ſuis monſtrat Ariſtoteles quodãmodo animam corporis, & animæ corpus ſequi paſſiones atque affectus: ſed hoc facit, non rationes adducens uniuerſales, ſed inductione utens, qua, ueluti ſupra oſtendimus, prima principia ac ſuppoſitiones aliquando declarãtur. Multum enim, inquit, uidemus à corporeis affectibus intellectum uariari, & in cõtra-

Duo principia ponit Phs ex qb' inueniſ medium phyſioguomicum.

rium corpus ab animi languoribus contaminari:nã/ que ebrietates ac morbi,non ſolum corpus male affi/ ciunt,ſed & animum diſturbant:& cæteræ animi paſ ſiones,amor,triſtitia,timor,lętitia,atq; id genus om/ nia,non intellectum ſolum,ſed & corpus defatigant. (Qui enim fortaſſe.) Exponit, quare dixerit Paſſio/ nes naturales:hoc enim,inquit, addidimus ad differẽ tiam habituum ac diſpoſitionum,quæ ex arte proue niunt:hæ enim animam quidem mutant, non tamẽ corpus uariant,aut afficiunt:ueluti,ſi quiſpiã ex amu ſo muſicus fieret:uerum, inquit, paſſiones atq; affe/ ctus iſti non ſunt ex naturalibus diſpoſitionibus: ſed naturales affectus dicuntur,ut ita,concupiſcẽtia,quę ex naturalibus prouenıũt motibus:hæc autem dixit, quoniam,ut in phyſiognomicis traditur, phyſiogno mica ſigna accipiuntur ex motibus, coloribus, figu/ ris,moribus,leuitate,uoce,carne,partibus, & typo, ac forma totius corporis.(Et poſſimus accipere) Tertia

Tertiũ principium ad idẽ mediũ.

hęc eſt ſuppoſitio,quòd poſſimus accipere propriam cuiuſcunq; generis paſſionem: genus autem pro ſu/ biecto accepit:aut genus dixit,quoniam, ut in phy/ ſiognomicis inquit Ariſtoteles, nõnulli antiquorum generatim & ſm animalium genera phyſiognomiã exacerbant,unicuiq; ſuam paſſionem adſcribẽtes: ſed prior expoſitio melior:melius enim ẽ,ut & alibi Phi loſophus adſtipulatur,in ſpeciem q̃ in genus referre.

Sic enim ſeoꝛſum eſt alicui generi indiuiduo inexiſtens paſſio,vt leonibus foꝛtitudo,neceſſe ⁊ ſignum eſſe aliquod. Simul nãq; inuicem pati ſuppoſitum eſt:⁊ ſit hoc,Magnas extremitates habere,quod ⁊ aliis ineſſe generibus non to tis contingit:ſignum enim ita pꝛopꝛium eſt,quoniam toti⁹ generis pꝛopꝛia eſt paſſio,⁊ non ſolũ pꝛopꝛia,quemadmo/ dum conſueuimus dicere. Inerit igitur ⁊ ĩ alio genere hoc, ⁊ homo erit foꝛtis,⁊ aliud aliquod animal: habebit igitur ſignum,vnum enim vnius erat. Si igitur hęc ſunt, ⁊ poteri/ mus talia ſigna colligere in his aĩalibus, quę ſolum vnam aliquam paſſionem habent pꝛopꝛiam,vnaquęq; autem ha/ bet ſignum,quoniam neceſſe vnum habere poterimus, na turam cognoſcere. Quod ſi duo habet pꝛopꝛia, totum ge/ nus,vt leo foꝛte ⁊ communicatiuum,quomodo cognoſce/ mus vtrum vtrius ſignum, ſeoꝛſum conſequentium ſigno/ rum? Aut ſi ⁊ alii alicui non toti ambo,⁊ in quibus non to tis vtriſq;:quando hoc quidem habeat,illud vero non. Si enim foꝛtis quidem,liberalis vero non, habet autẽ ex duo bus hoc:planum,ꝙ ⁊ in leone hoc ſignum foꝛtitudinis.

Hinc incipit monſtrare, quomodo ex ſigno natu/ ram poterimus cognoſcere:ſi enim inquit,genus ali/ quod indiuiduum,paſſionem atq; affectum, ſeu di/ ſpoſitionem aliquam habuerit,ut leo fortitudinem, manifeſtum,q̃ & ſignum huius habebit: namque ex

Genus idiuiduũ hoc ẽ ſpẽs ſpaliſſima,uel genus idiuiſibile in alia genera.

ſuppoſito ſimul patiũtur anima & corpus. ⁋ Genus autem indiuiduum uocauit impræſentia Philoſo/ phus Speciem ſpecialiſſimam: hæc enim indiuidua nuncupatur, quia in alias ſpecies diuidi non poteſt: aut genus indiuiduum nuncupauit genus non diui/ ſibile in alia genera,quemadmodum & in E natura/ lis auditus ſpeciem uocauit indiuiduum,non diuiſi/ bilem in alias ſpecies. Sed iſta parum ad rem,reuerta/ mur ad propoſitum. Si itaq; leoni ineſt fortitudo, in/ erit & fortitudinis ſignum: ſit hoc, Habere magnas extremitates, puta,manus amplas,ac pedes conſimili/ ter:eſt enim hoc ſignum fortitudinis, quemadmodũ Ariſtoteles inquit in Phyſiognomicis, ubi ait quaſi ad uerbum,Fortis corporis ſigna, capillamẽtũ durũ, figura corporis recta,oſſa,& teſtę,& extremitates coe poris fortes & magnæ,ac reliqua quæ ſequuntur:ſit itaq; proprium fortitudinis leonum ſignum, Habe/ re amplas extremitates:quod tamẽ ita ſit proprium, ut non ſolis inſit leonibus,ſed omnibus:talis uero ge neribus,neq; totis,neq; ſolis: ſic enim proprium ap/ pello ſignum,quoniam totius generis proprium eſt, & non ſolum proprium,quemadmodum conſueui/ mus dicere,quod cõuenit omni ſoli & ſemper. Quũ igitur & aliis accidat generibus,homo etiam fortaſſe dicetur fortis,aut aliud quodpiam animal: quare ſi homo fortis erit,habebit & fortitudinis ſignum, qd eſt,Habere amplas extremitates:aliud enim huius ſi gnum habere nõ poterit,quoniam ex ſuppoſito unũ ſignum unius eſt ſubiecti. Si igitur ita hæc ſe habue rint,& poſſimus hæc ſigna comperire in animalibus, unicam habentibus paſſionem atque affectum, una/ quęq; autem paſſio ex ſuppoſito unum habet ſignũ, ſequitur quòd facillime naturam poſſimus cogno/ ſcere. Si uero tota ſpecies non unicum habuerit pro/ prium,ſed bina puta aut etiam plura,ut leo fortitudi nem & liberalitatem,manifeſtum, quòd & duo uel plura ſigna retinebit:quo igitur diſcerniculo cogno/ ſcemus utrum ſignum utrius paſſionis ſignum ſit ſeorſum?(Aut ſi & alii alicui.)Reſpondeo,inquit. nã que Aut particula, ut ſupra etiam diximus,ſolutio/ nis eſt nota. reſpondeo igitur, quòd hæc duo ſigna, quum non ſolis inſint leonibus, alii etiam inerunt ſpeciei, ſed non toti: & tunc debemus conſide/ rare duo indiuidua eius ſpeciei, cui non inſunt am/ bo, ſed alterum tantum, quorum uni alterum ho/ rum ſignorum inſit, & alteri alterum: Si enim,pu/ ta,Socrates ſit fortis,non autem liberalis:ſit autem ſi gnum,ut diximus fortitudinis,Habere extremitates amplas:liberalitatis uero, Frontem dilatatam: & So/ crates habuerit amplas extremitates,non autem fron tem latam,planum,quòd Habere ampla extrema, in leone ſignum extitit fortitudinis.

Eſt itaque naturam cognoſcere, in pꝛima figura me/ dium conuerti cum pꝛimo extremo: ſupergredi vero ter tium, ⁊ non conuerti: vt foꝛtitudo, a / extremitates ma/ gnę, in quo b:c/autem, leo: cum igitur c/b:omni/ſed ⁊ aliis: cum vero b/⁊ a/omni, ⁊ non pluribus, ſed cõuertitur. Quod ſi non, non erit vnum vnius ſignum.

Finiunt Priora Reſolutoria, Io. *Franciſco Burana Veronenſe interprete.*

Nunc

Nunc tãdem propoſitum exequitur, hoc eſt, quomodo phyſiognomicus conſtruatur ſyllogiſmus, inquiens, quòd tale ratiocinium in prima complicatur figura, & neceſſe eſt medium terminum cum maiore conuerti extremitate: minorem uero, ſuperare, & nõ conuerti: puta ĩ exemplo, Sit a/ maius extremum, fortitudo: b/ medius, magnæ extremitates: c/ minor, leo. Planum igitur, ꝙ a/ & b/ conuertuntur: omne enim forte magnas habet extremitates, & ecõuerſo: ſed idẽ b/ non conuertitur cum c/ imo & aliis ineſt: non enim. ſolus leo magnas habet extremitates, ſed & alia multa animalia. (Quod ſi non.) Hoc eſt, Si non conuertũtur a/ & b/ ſequitur, ꝙ aliqua erunt fortia, quæ non habebunt amplas extremitates, ſed aliud ſignum fortaſſe: & ita duo ſigna erunt unius affectus, uel aliq̃d habebit ampla extrema, & tamen nõ erit forte: & ita habere amplæ extrema, erit plurium paſſionum atque affectum ſignum. ¶ Sed quæreret nõ iniuria quiſpiã, an phyſiognomicus ſyllogiſmus poſſit in aliis conſtrui figuris. ¶ Reſpondemus non poſſe: nam in ſecũda non conſtituitur, propterea ꝙ in hac ex ambabus affirmatiuis non erat utilis complicatio: in tertia etiã non fit, quoniam tertia non poterat in concluſionem uniuerſalem. Et de phyſiognomico quidem ratiocinio, immo de toto Priorum libro iam ſatis pertractauimus. ¶ Supereſt iam, ut, receptui canentes, finem enartationi huic noſtræ cũ Deo ponamus: non enim parum fecimus, ſi poſt ea, quæ in priori uolumine diximus, ſm etiam aggreſſi, expoſuimus, quomodo ſyllogiſmus unus poſſit plures colligere concluſiones: quomodo ex falſis propoſitionibus uera ſequatur concluſio, quomodo circulo poſſimus monſtratiões facere, quomodo cõuerſim, quomodo ad incommodum đductio fiat: quomodo ex oppoſitis ratiocinitũ, q̃uo Petitio eius quod in principio, q̃uo Non penes hoc, q̃uo falſa ratio, quomodo uitãdum ratiocinium, q̃uo elenchus ac redargutio, qualiter ſuſpitionis deceptio, quomodo conuerſio in prima figura, quomodo commutata conuerſio, quomodo oppoſitorum conuerſio mutua, quomodo inductio, quomodo exemplum, quomodo abductio, quid & quomodo inſtantia, quid ſignum ac ueſtigium, quomodo enthymemata ſeu commenta: ac demum ultimum exponentes capitulum, primo intentionem Philoſophi aperuimus: deinceps quid phyſiognomicus eſſet ſyllogiſmus, deſcribentes: deinde, ex quibus phyſiognomica ſigna deducantur, quid genus indiuiduum, q̃d ſpecies indiuidua: ac demum, an in ſecunda & tertia figuris phyſiognomicus erigi poſſit ſyllogiſmus. Quibus omnibus expoſitis, & enodatis, Deo Optimo Maximo gratias agimus immortales, qui nos ad ſcopum tanti operis ac finem facili perduxit tramite.

Docet Phs q̃uo ſyll'us phyſiognomicus conſtruatur.

Dubiũ, an ĩ aliis figuris ꝯſtruat ſyll'us phyſiognomicus.

Solo, ſolũ ĩ prima conſtrui poſſe.

Epilog. totius libri Priorum.

Finis enarrationis in Secundum Priorum.

SERIES CHARTARVM.

* A B C D E F G H I K L M N O P Q

R S T V X Y Z *

Omnes Terniones * Z uero duerni.

Venetiis apud Hieronymum Scotum.

M D X X X X V.

HIERONYMI BAGOLINI VERONENSIS ANNOTATIONES, ET DVBITATIONES IN PRIMVM PRIORVM RESOLVTORIORVM ARISTOTELIS.

IN PROLOGO ubi titulum libri priorum exponit Doctor noſter cur reſolutorius inſcriptus ſit preter ea quę adducuntur ex dictis Philoponi, Alexandri, & Io. Damaſceni, addo quædam ex dictis Alcinoi in libel- Alcinous lo de dogmate Platonis. ℣ Reſolutionis tres ſunt ſpecies. Vna eſt aſcenſus à ſenſibilibus ad intelligibilia prima. Alia à demonſtratis & ſubdemōſtratis ad indemonſtrabiles & immediatas propoſitiones regreſſus. Alia eſt à ſuppoſitione aſcendens ad principia, quæ ſuppoſitione non egent. Et prima habet talem naturam, ueluti ſi à bono corporis tranſeamus ad animæ bonum. Ab hoc aūt ad bonum quod in legibus eſt. Deinde ad infinitum pelagus bonitatis, ut hoc modo indagantes ipſum per ſe bonum reperiamus. Secunda reſolutionis ſpecies talis exiſtit. ſupponere oportet id quod quæritur, ac contemplari quænam ſint illa priora, atque à poſterioribus ad priora aſcendendo demonſtrare, donec perueniendum ſit ad primum atque confeſſum, à quo rurſus incipiendo per compoſitionis modum deſcendamus. Veluti ſi quæramus, nunquid anima ſit immortalis, hoc ipſum ſupponens, quæro an ſemper mobilis, deinde hoc demonſtrato, iterum quęro an id quod ſemper mobile eſt ſit per ſe mobile, quo demonſtrato, rurſus quæro an per ſe mobile principium motus exiſtat, deinde ſi principium an ingenitū, quod ueluti pro confeſſo habetur, cum quod ingenitum eſt etiam incorruptibile ſit. Sumpto igitur ab hoc quod ex ſe patet initio, talis demonſtratio componitur, principium ingenitū eſt & incorruptibile, principium motus eſt id quod per ſe mouetur. Anima autem eſt per ſe mobilis, igitur ingenita, incorruptibilis, atque immortalis eſt anima. ℣ Quæ autem per ſuppoſitionem reſolutio ſit, talis eſt. Qui aliquid inquirit id eſſe ſupponit. Deinde quid ſequatur ad ipſum ſuppoſitum inſpicit, ac poſtmodum ſi ſit de ſuppoſitione ratio afferenda, aliam faciens ſuppoſitionem inquirit, an id quod prius ſupponebatur ad aliam ſequatur ſuppoſitionem, ea nunquam inquiſitione ceſſante, donec ad aliquod principium perueniamus quod ſuppoſitione non egeat. Hæc Alcinous. ℣ Ex his quæ in ſecunda reſolutionis ſpecie dicta ſunt, recte colligere poſſumus; perperam quoſdam dixiſſe reſolutionem eſſe demonſtrationē, quia; non recte quoq; alios quoſdam, qui reſolutionem demonſtrationem propter quid aſſeruerunt. Primi nanque non diſtinguentes naturalem reſolutionē à mathematica in hunc errorem inciderunt. Poſſumus quippe in naturalibus, in quibus effectus priores nobis notioreſque ſunt, in cognitionem quia eſt ipſius cauſæ per reſolutionem quæ demonſtratio quia dici poteſt, quoniam ex nobis notioribus procedit, deuenire: qua inuenta regredimur demonſtrationem propter quid conſtituentes. Hoc in expoſitione noſtra prologi phyſicorum perpulchre declarauimus ex intentione Ioan. grammatici primo & ſecundo poſteriorum. & Themiſtii primo phyſicorum. & ſecundo poſteriorum. ℣ Sed de reſolutione mathematica de qua Alexander primo priorum. & Io. Dama. & Alcinous, & Haly primo artis paruæ, & Themiſtius primo poſterio. commen. 30. & Ioannes grammaticus ſecundo poſte. in principio, hoc penitus abſurdum eſt, cum eiuſmodi demonſtratio quia in mathematicis ſit impoſſibilis, cum effectus ſint nobis, cauſis ipſis ignotiores, non aſcendimus ergo à cōcluſione in principia demonſtrando illa, ſed concluſione ſuppoſita, licet ignota ſit, principia inueſtigamus, & quocunque inueſtigato principio, ex illo demonſtrationem erigere poſſumus, quamuis id non omnino putemus neceſſarium, donec ad principium per ſe notum perueniamus. Quo inuento demonſtrationes omnes colligimus, donec ad concluſionem propoſitam perueniamus. Hic autē modus reſolutionis ſit per ſecundam operationem intellectus, propoſita aliqua concluſione, conſiderando, an inter ſubiectum & prædicatum ſit aliquod medium, & illud medium cum prædicato iungendo & formando propoſitionem: qua formata iterū aſpiciendum eſt, an inter ſubiectum & prædicatum ſit aliquod medium. Et ſic iterum de illa fieri poteſt donec ad propoſitionem per ſe notam ueniamus, inter cuius ſubiectum & prędicatum nullum ſit me-

dium . ¶ Hocmodo utuntur mathematici in ſuis demonſtrationibus, ut cuilibet intuenti indubie patere poteſt . Semper enim poſterius theorema in proximum prius reſoluitur, & illud in aliud donec peruenian͡t ad propoſitiones per ſe notas . ¶ Aliqui tamen recentiores ſophiſtice potius quam realiter procedentes oſtendere conati ſunt mathematicos poſſe uti demonſtratione quia terminos logicos permiſcendo, uel ſyllogiſmum topicum ex communibus procedentem . Sed uterque horum modorum profecto inanis eſt, & extraneus mathematico, quilibet enim artifex utitur logica conſtruendo ſyllogiſmos & demonſtrationes, & definitiones ſecundum artem in logica traditam, ſed non intermiſcendo artem illam, neque terminos illos, niſi cum opus fuerit ad probationem deſcendere, ut aperte dixit Ariſtoteles ſecundo poſteriorum com. d. per ſyllogiſmum definitiuum non poſſe probari definitionem de definito . ¶ Præterea. demonſtratio quia generat ſcientiam quia ex primo poſteriorum & procedit ex effectu notiori ſecundum rem ad cauſam ignotiorem . Sed huiuſmodi proceſſus in terminis logicis non generat ſcientiam, ſed modum ſciendi potius nec procedit ex notioribus ſecundum rem, nec enim notum eſt quòd hoc ſit concluſio & illud medium, niſi cum fuerit facta demonſtratio. Dico etiam loquendo ſolum in terminis logicis . ¶ Præterea. reſolutio quam quærunt mathematici eſt ipſius paſſionis cuius cauſam inhærentiæ ad ipſum ſubiectum quærunt, quam prius ſupponunt ineſſe ſubiecto, licet ignota ſit inueſtigantes cauſam . Hic autem modus non poteſt eſſe demonſtratio quia, ut patet. Nec etiam uerum eſt quod dicunt ſyllogiſmum topicum concluſionem mathematicam per medium commune concludentem, quod & aliis accommodari poteſt, eſſe ſyllogiſmum mathematicum, nec quia, nec propter quid, immo peccat contra ſyllogiſmum & demonſtrationem mathematicam, ut dicit Ariſtote. in elenchis, ſed eſt appellandus dialecticus ſyllogiſmus, ut primo poſteriorum dicitur. ¶ Ex his patet ſecundum & tertium ſupra propoſitorum, ſcilicet quòd reſolutio non eſt demonſtratio propter quid, ſed eius inuentio. Et quoſdam alio qui magnos uiros in expoſitione uerborum Gale. primo artis paruæ ualde fuiſſe deceptos. Sic enim dicit Gale. neminem tamen ante nos eam quæ oritur ex finis notione ſcripſiſſe comperimus . Item prima quidem ex finis notione incipit quæ per reſolutionem fit, ubi per notionem finis intelligunt cognitionem & ſcientiam perfectam, quam tunc dicunt incipere cum finita & perfecta eſt reſolutio. Et ad hoc adducunt Ariſtote. teſtem primo poſteriorum. tex. commen. 39. Cum enim incipit reſolutio, tunc dicunt, incipimus dubitare, & non ſcire . ¶ Sed certe in his dictis & ſibi, & Ariſtoteli, & Gale. contradicunt. ſibi quidem, quoniam cum per reſolutionem habemus unum medium ex arte tradita ab Ariſtotele tradita primo priorum. tunc erigimus demonſtrationem, & cum omnis demonſtratio ſcientiam generet, patet tunc nos incipere ſcire. Ariſtoteli quoque cum loco allegato, & ſecundo phyſico. & primo aſſerat tunc nos habere perfectam ſcientiam, cum non contingit ulterius quærere, non contingit autem ulterius quærere cum eſt completa reſolutio. ergo tunc habemus perfectam ſcientiam, quæ iam inceperat cum inceperat reſolutio, ſuis ergo telis iſti iugulantur . Contradicunt inſuper Gale. & antiquis authoribus omnibus quos adduximus. Dicit enim primam doctrinam ordinariam quæ fit ſecundum diſſolutionem incipere ex finis notione, quibus uerbis notat terminum à quo huius doctrinæ, & hoc ſignificat præpoſitio illa, ex, talis autem terminus à quo eſt ipſa finis notio, quam manifeſtum eſt non poſſe eſſe perfectam cognitionem, cum illa ſit terminus ad quem. ergo per notionem intelligendum eſt præconceptionem finis in intellectu præſuppoſiti cognitione quadam confuſa . Et hoc ueritatem habet in omnibus ſcientiis & artibus, ut patet ex Philoſopho primo priorum, qui intentionem ſuam dicit eſſe de demonſtratione, quam tamen non exequitur niſi uſque ad finem ſecundi poſterio. Sed deterius eſt quòd per finem notum intelligunt non ipſum quæſitum ſeu finem, cuius intendimus habere perfectam cognitionem, & quem primo in mente ſtatuimus, ſed ultimam & ſupremam cauſam per ſe notam, ad quam per reſolutionem peruenimus, ex cuius cognitione uere tunc incipit doctrina . ¶ Sed profecto hæc expoſitio eſt contra intentionem Gale. Ariſtote. & omnium qui de reſolutione pertractant. Quærendum enim eſt ab eis quid illud ſit cuius perfectam cognitionem quærimus per reſolutionem, certum eſt illud eſſe ipſum quæſitum & finem, ergo ab iſto fine incipit doctrina reſolutiua, quia ab ipſo incipit reſolutio . Quæ reſolutio ſi aliquid nobis declarat, certum eſt quòd ab illo incipit notitia quod primo nobis occurrit in tali reſolutione, ſed quod primo nobis occurrit eſt cauſa proxima . ergo à cauſa proxima incipit, non à remota. Exemplum patet reſoluendo corpus humanum in prima organica, organica in conſimilia, & ſic deinceps . ¶ Amplius. ſi quod dicunt eſſet uerum, ſequeretur, quod compoſitiua & reſolutiua ab eodem inciperent, quod eſt poenitus abſurdum, cum ſint oppoſitę. conſequentia patet, quia cõpoſitiua incipit à cauſa ſuprema, & deſcendit uſq; ad proximã,

patet

patet per Auerro. primo phyſico. commen. primo & Ariſtote. ipſum Forte dices compoſitiuam incipere cum peruentum eſt ad ultimum cauſatum, ſed hoc apertiſſimum eſt inconueniens, quoniam tunc non incipit, ſed habetur perfectiſſima, eo quòd nihil reſtat ulterius habendum. Inſuper hæc expoſitio maniſeſtiſſime contradicit Ariſtoteli & Auerro. tertio ethico. commen. 6. uel. 7. iuxta diuerſas numerationes, ubi uolunt reſolutionem & cognitionem reſolutiuam incipere à fine conſtituto quem acquirere uolumus, non autem ab ipſa ſuprema cauſa. Quem locum aliqui ex recentioribus horum doctrinam ſequentes adeo extorte & deprauate expoſuerunt, ut putem eos non ita pro ueritate ſentire, ſed cõtentionis & cuiuſdam peruicatiæ gratia id factitaſſe. Nam ſi uerba Auer. ita eſſent intelligenda ut exponunt, non conſonaret eius expoſitio Ariſto. dictis, immo totum oppoſitum, & hoc luce clarius intelligi poteſt uerba Auerro. cum uerbis Ariſtote. conferentibus. ¶ Sed ne tantum uerbis agere uideamur, re ipſa quod dicimus oſtendamus. Ponunt hi diſtinctioné quandam quos ſupra diximus ſequentes, de duplici reſolutione, dicunt namque reſolutionem dupliciter fieri poſſe, uno modo ſine conuerſione, alio modo cũ conuerſione, Primo modo fit reſolutio nunquam reflectendo à cauſa ſuper effectum, ſed ſemper reſoluẽdo effectum in cauſas ſuas, donec ad primam & ſupremam cauſam perueniamus. Secundo modo fit cum inuenta una cauſa ab illa ſuper effectum ſuum reuertimur demonſtranda, & ſic ſecundo altera cauſa inuẽta per illam demonſtrando, donec ad per ſe notam perueniamus. Certe talis reſolutio ſecundo modo dicta, quamuis reſolutio dici poſſit non eſt reſolutio uera, ſed admiſta compoſitioni, ut quilibet etiam parũ eruditus poteſt animaduertere, quomodo ergo iſti intendentes declarare quid ſit reſolutio ut à compoſitione diſtinguitur, dicunt reſolutionem uno modo dictam poſſe cum cõpoſitione miſceri. nam iſte proceſſus uerius dicitur aggregatum ex reſolutione & compoſitione. ¶ Præterea iſte modus procedendi iure non debet fieri, quoniam cauſa illa nõ eſt per ſe nota, ſed ulterius reſoluitur, donec ad per ſe notam perueniatur, & tunc incipit compoſitio. Et hoc aſſerit Gal. in principio artis paruæ, cum inquit, ſecunda fit ex compoſitione eorum quæ per diſſolutionem inuenta ſunt, & hoc etiam omnes fatentur qui de reſolutione & compoſitione ſcripſerunt, ut patet per Alexan. primo priorum. Ioan. grammaticum ſecundo poſterio & in prohemio priorum. & ipſummet Ariſtote. primo poſter. commen. 39. Sed eſto hoc tolerabile deterius illud eſt quod affirmant Auerro. hanc diſtinctionem uoluiſſe innuere loco allega. ubi proceſſum iſtum à fine incipientem appellat reſolutionem cum conuerſione credentes ipſum uelle conuerſionem miſceri cum reſolutione. Ignorant enim hi modum loquendi Auerro. cum eius dicta in logica non uiderint, nam hæc eſt reſolutio quam alibi appellat Auerro. reſolutionem in contrarium ad differentiam reſolutionis naturalis ad quam nõ ſequitur amplius compoſitio. Cum igitur hæc reſolutio fiat gratia cõpoſitionis in qua poſtea completa reſolutione conuertimur ad quæſitũ incipientes à prima cauſa uſque perueniamus ad proximam, merito appellanda eſt reſolutio in contrarium uel reſolutio cum conuerſione. Reſolutio uero naturalis abſolute reſolutio. Hoc apparet manifeſte ex ſententia Philoſophi & Auerro. ubicunq; de hac reſolutione loquuntur quę in agibilibus fit quæ ſimilis illi eſt quæ fit in mathematicis, & generaliter in ſpeculatiuis, & præcipue ſecundo phyſi. tex. commen 89 & tertio ethico. com. 6. uel. 7. & ſeptimo meta. 23. His declaratis uideamus uerba Philoſophi tertio ethicorum, & uerba Commentatoris ſuper eiſdem, ut apertiſſime intelligatur quàm extorte ab his expoſita ſint. Verba Philoſophi hæc ſunt. Nec ſane de finibus conſultamus, ſed de his quæ ſunt ad finem Medicus enim non conſultat an ſanum faciat, nec orator, an perſuadeat, nec gubernator Reipu. an bene inſtituat ciuitatem, nec aliorum quiſquam de fine deliberat, ſed poſito fine quemadmodum perueniant conſiderant, & ſi per multa fieri poſſe conſtat, per quod illorum facillime & optime fiat perquirunt. Si uero per unum, quemadmodum per illud fiat, & id rurſus per quod, donec perueniant ad primam cauſam quod in inuentione ultimum eſt, qui enim conſultat uidetur quærere ac reſoluere prędicto modo quaſi diagramma, ſed uidetur non omnis perquiſitio eſſe conſultatio, ceu cum mathematici aliquid perquirunt, uerum omnis conſultatio perquiſitio eſt. Et quod ultimum in reſolutione id primũ in generatione eſt, & ſi in aliquod incidunt quod impoſſibile uidetur, illud omittunt, ueluti ſi pecunis opus, ſi quas habere non poſſint. Sin autem uidetur poſſibile, tũc facere aggrediuntur, & reliqua. Verba autem Auerro. ſingula nolo ponere, quoniam uerbis Ariſtote. optime correſpondent, ſed ponam partem illam de qua eſt aliqualis dubitatio, & illam quæ ab his praue exponitur. Eſt autem hæc, & non deſiſtunt ab inquirendo ſic donec perueniant ad cauſam primam, quæ eſt poſtrema in eſſe. Hæc uerba correſpondent illis Ariſtote. & id rurſus per quod donec perueniant ad primam cauſam quod in inuentione ultimum eſt. Subdit Ariſtote. qui enim conſultat uidetur reſoluere prædicto modo quaſi diagramma, ideſt quaſi deſcriptionem mathematicam. Hæc uerba, ultimo ſolo relicto, ſic ab Auerro. paraphraſtice exponuntur, & ille enim qui conſiliatur inquirit quidem ſecundum uiam reſolutionis per conuerſioné. Et iſta eſt uia inquiſitionis ſecund um modum reſolutionis per conuerſionem, ideſt uia qua inquirimus ea quæ ſunt ad finem in agibilibus eſt ſecundum mo

Reſolutio phyſica non grã compoſitiõis at Reſolu[...] Mathem. ordinat' ad compoſitionem.

dum reſolutionis per cõuerſioné qui logicus eſt quo utuntur mathematici. Et ſubdit Philoſophus, ſed uidetur nou omnis inquiſitio eſſe conſultatio, ceu cum mathematici aliquid perquirunt. Verum omnis conſultatio perquiſitio eſt, & quod eſt ultimum in reſolutione id primum eſt in generatione. Si uerba hæc cum Auer. uerbis contuliſſent recentiores noſtri non incidiſſent in errorem adeo manifeſtum. Auer. hæc exponens ita dicit. Et iam manifeſtum quòd nõ omnis inquiſitio eſt conſiliatio, ut inquiſitio in doctrina, ideſt in mathematicis quod iſti non intellexerunt, & uniuerſaliter in ſpeculatiuis, cumque ita ſit erit omnis conſiliatio inquiſitio, & non conuertitur & ultimum in uia reſolutionis per conuerſionem, eſt primum per inquiſitionem, ultimum in eſſe. Et eſt illud gratia cuius ſunt reliqua de quibus inquiritur, & ꝓpter hoc ponunt ipſum primũ in inquiſitione, & tandé requirunt ea ex quibus neceſſario eſt eſſe eius. ⁋ Hæc uerba Auer. ab his intelliguntur hoc modo, ꝙ Auer quatuor proprietates attribuit ipſi compoſito, ſiue effectui, cuius facimus reſolutionem. prima eſt, ꝙ ipſum eſt ultimum in eſſe. ſecunda quòd eſt id propter quod alia quæruntur, tertia, ꝙ ipſum eſt primum iu inquiſitione facta uia reſolutiua, quia in tali reſolutioue & conſideratione & inquiſitione ipſum eſt primũ quod ponitur, & eo poſito ab ipſo & eius notione incipit reſolutio cum conuerſione quantum eſt merito reſolutionis, ut in conſilio de domo conſtituenda primo ponitur, uel proponitur in mente noſtra domus, & ab ea & eius notione incipit reſolutio. quarta proprietas ꝙ finis uel effectus uel compoſitũ, eſt etiam ultimum in reſolutione per conuerſionem, & hoc quantum eſt merito conuerſionis, quia finis uel effectus eſt id quod ultimate actu notificatur per illam cõuerſionem. ⁋ Ex his inferunt corollaria duo. Primum, ꝙ de mente Auer. eſt manifeſtum id quod eſt primum in reſolutione per conuerſionem eſt ultimum in eadem, ſed diuerſimode, ſcilicet merito reſolutionis & merito conuerſionis ipſum ultimate notificantis. Secundum, ꝙ reſolutio de mente Auerro. incipit ab effectu & eius notione, qui effectus eſt ultimus in eſſe. Hæc eſt horum extorta expoſitio, nec Ariſto. nec Auer. intelligentium, aut diſſimulantium ueritatem, ut qui uelint uideri ſimplicioribus & hebetioribus ſub umbra falſitatis ex ingenio ueritatem defendere, cum potius oppoſitum faciant, falſitatem enim falſo defendunt, & abſq; cauſa doctiſſimum uirum Nicolaum Leonicenum optime de literis deq; ipſa medicina meritum, accuſant & reprehendunt. Videntur hi prorſus immemores dictorum Ariſto. & Auer. ſecundo phyſi. & ſeptimo metaphyſi. de duplici motu, ſcilicet intentionis & executionis, qui oppoſito modo ſe habent. Hunc ergo motum executionis hic Philoſophus uocat motum inquiſitionis, hi autem motum inquiſitionis & reſolutionis eundem faciunt quaſi ſint nomina ſynonyma apud Auer. cũ tamen non ſint, ſaltem in hoc ultimo dicto. dum inquit, quod eſt ultimum in uia reſolutionis per conuerſionem eſt primum uia inquiſitionis & ultimum in eſſe, uult enim dicere ꝙ id ultimum ad quod reſolutio peruenit eſt primum quod quærimus habere, & eſt ultimum in eſſe, quoniam eſt cauſa ab effectu remotiſſima. Cauſa autem hæc eſt ultima in eſſe, ut inquit Auer. ſecundo phy. com 33. prima autem cauſa in eſſe eſt cauſa proxima à qua proxime ipſum cõpoſitum ſiue effectus dependet in facto eſſe, licet in fieri primo ab illa remota incipiat eſſe, & hoc modo cauſa illa remota poteſt dici ultima & prima diuerſimode ut dixi, & hæc uerba tunc conſonabunt cum illis quæ ſupra dixit Auer. & non deſiſtunt ab hac inquiſitione, donec perueniant ad cauſam primam quę eſt poſtrema in eſſe. Si autem exponantur ut illi exponunt quomodo ſimul conſonabunt uerba hæc. Illud ergo ultimum ad quod peruenit reſolutio eſt prima cauſa quæ eſt poſtrema in eſſe & ultima in inuétione, ut inquit Ariſtote. in litera. ſed eſt prima quæ quæritur ut habeatur, quoniam ſine illa, aliæ omnes quæ ad eſſe effectus concurrunt non poſſunt habere eſſe. Exemplum patet de pecunia, quoniam niſi illa habeatur non poterunt haberi lapides, nec ligna, nec ædificator ad conſtruendam domum. Et hoc eſt quod dicitur ex ſecundo phyſi. quod eſt ultimum in intentione eſt primum in executione. quod hic Philoſophus dixit eſſe primum in generatioue. Quomodo ergo conſonabunt uerba Auer. cum uerbis Ariſtote. ſi ita exponantur, ut illi expoſuerunt. ⁋ Apparet ex hoc quòd corollaria illa ſunt falſa, & quatuor illas proprietates conuenienter attribui poſſe illi ultimo in uia reſolutionis. Eſt enim ultimum in eſſe eo modo quem diximus, & primum in inquiſitione hoc eſt quod primo quærimus ut habeamus, quo non habito, nec reliqua haberi poſſunt. Et ideo ſubdit Auer. eſt illud cuius gratia ſunt reliqua de quibus inquiritur, ideſt eſt illud quo exiſtente reliqua ſunt, quæ inquiruntur gratia finis conſequendi. Vnde ſubiungit. ponunt ipſum primum in inquiſitione ideſt eſt id quod primo quærunt habere, ut cætera haberi poſſint, quæ ſine illo haberi non poſſunt. Et hoc declarat ex uerbis ſequentibus, cũ inquit. & tandem requirunt ea ex quibus eſt neceſſario eſſe illius, ideſt propter quæ ut habeantur eſt neceſſarium eſſe illius ultimi in reſolutione, & primi in generatione ſiue executione. Et ita exponendo hæc uerba ſicut rei ueritas eſt, uerbo Auerro. & Ariſtotelis in diuerſis locis adducta ſibi conſonantia uidebuntur. ⁋ Ex quo iterum apparet dubitationem illam quam iſti monent poſt ſeptimum notabile, cum ipſo ſeptimo notabili non eſſe alicuius propoſiti, & penitus inualida. Vtrum finis reſolutionis ad qué ultimo peruenit ſit principiũ cognitionis, cui dicto ſummæ

innititur

innititur author ille quem ſequuntur. Nam ex his quæ ſupra dicta ſunt, patet cũ reſolutio fiat gratia cognitionis, & tunc ceſſat reſolutio cum non eſt ulterior quæſtio, & cum non eſt ulterior quęſtio non eſt ulterior dubitatio, cum non eſt ulterior dubitatio iam eſt acquiſita ſcientia, ergo tunc eſt finis ſcientiæ quam per reſolutionem adepturi ſumus. ¶ Si autem reuertendo ab illo ultimo incipimus, tunc illud eſt uerum in uia compoſitiua, nec ibi eſt amplius reſolutio ſi recte uolumus loqui, cum ille ſit proceſſus oppoſitus primo à ſimplicioribus ad compoſitoria deſcendens, qui poteſt etiam dici demonſtratio propter quid à cauſis in cauſata progrediens, ſed hoc illi non placet, nec his qui eum ſequuntur, quamuis ipſi cum eo diſtinctionẽ illam finxerint authoritate propria. Nos aũt quicquid dicimus ex Ariſtotele, Auer. Theophraſto, Simplicio, Ammonio, Ioan. grammatico, aliiſq; peripateticis confirmamus & aſſerimus eſſe uerum. Patet quoq; diſtinctionem illam de fine quã adducunt ſaluantes non eſſe ad mentem peripateticorum recte ſentientium, nam finis ille ſecũdus ad quẽ peruenitur per reſolutionem eſt terminus ad quem reſolutionis, ideo ab eo non incipit doctrina reſolutiua ſed compoſitiua, & cum dicitur incipit doctrina reſolutiua non abſolute, ſed per conuerſionem. Dico ꝙ falſum eſt quod dicitur, nam illa non dicitur amplius reſolutiua ſed compoſitiua, & ita hi confundentes huiuſmodi doctrinas ueritatem non animaduertentibus occultant ¶ Sed accidit non immerito circa ea quæ dicta ſunt dubitatio cum reſolutio compoſitionem præſupponat & non econtra non enim reſoluuntur quæ cõpoſita ſunt, quomodo dicimus nos. primo reſoluere, & poſtea componere. Occaſione huius argumenti, dixerunt prędicti reſolutionem ſequi compoſitionem, & non conferre ad demonſtrationẽ, ſed eſſe habitum quendam quo intellectus diſcurrit poſt omnem demonſtrationem ſolum gratia quietationis, & ut cognoſcat uirtualem continentiam omnium principiorum, nõ autem ut ſcientiam aliquam acquirat. Hoc autem ex uerbis Alexãdri primo priorum ſe accepiſſe dixerunt, dicunt quoq; de principiis duplicem haberi poſſe notitiam, unam compoſitiuã, alteram reſolutiuam, compoſitiuamq; eſſe per quam dum infertur ex eis aliqua concluſio ipſam notificãt. Reſolutiuam uero, ut diximus, ſed ꝙ hæc dicta ſint omnino falſa arguitur, unumquodq; ens naturaliter in ſuam perfectionem mouetur ad quam cum peruenerit perfecte quieſcit, mouetur autem intellectus ut perfectam acquirat ſcientiam, qua adepta, quieſcit in illa Eſt enim perfecta ſcientia perfecta quies intellectus cum ſit eius perfectio, ſi igitur abſq; illa ultimata reſolutione perfectiſſimam habet ſcientiam, patet omnino reſolutionem illam inanem fore, ꝙ autẽ habeat ſcientiam ſine illa patet, quoniam prius habuit cognitionem effectus per omnes ſuas cauſas per primum & ſecundum proceſſum, ſcilicet reſolutiuum & compoſitiuum, talis autem cognitio eſt perfecta ſcientia, cum ſit habitus per demonſtrationem acquiſitus, ergo &c. Quod etiam per illos proceſſus cognoſcatur uirtualis continentia principiorum, patet ex quodam eorum ſuppoſito. Virtualis continẽtia principiorum cognoſcitur his cognitis quæ in ipſis principiis continentur, ſed per primum & ſecundum proceſſum perfecte cognoſcuntur omnia, ergo &c. minor patet, quoniam per tertium, ut & ipſi dicunt, nihil noui additur quod prius non fuerit cognitum.

¶ Sed forte quis diceret non cognoſci illa, cognitione reſpectiua quæ per tertium habetur. Contra. per primum & ſecũdum proceſſum cognoſcitur cauſa quatenus cauſa, & effectus quatenus effectus, & per ſecũdum refertur cauſa in effectũ, & effectus in cauſam. ergo habetur notitia reſpectiua. Etiam falſum eſt dicere ꝙ principia cognoſcantur uia reſolutiua uel cõpoſitiua, nam principia quatenus principia ſunt, uel per inductionem cognoſcuntur, uel naturali lumine intellectus, ut dicitur in libro poſteriorum. Illud etiã quod dicitur compoſitiuam notitiam eſſe per quam dum infertur ex eis aliqua concluſio ipſam notificãt. uidetur mihi ꝙ hoc eſt acquirere non principii cognitionem, ſed concluſionis ex principio per uiam compoſitiuam, quando etiam principiatum in principia reſoluimus acquirimus cognitionem principiati per principia & non principiorum, niſi ut in principiatũ ordinantur & referuntur. Vnde multi etiam ſecundum proceſſum putarunt eſſe inanem, quod an uerum ſit. primo phyſicorum diſcuſſimus in queſtione de regreſſu. Inſuper ꝙ reſolutio fiat gratia cognitionis habetur expreſſe ex ſententia Philoſophi primo poſterio. tex. com. 39 & primo phy. tex. com. 5. & ideo ordinatur ad demonſtrationem, & definitionẽ, ubi inquit reſolutionem definiti in partes ipſum definientes ipſum nobis diſtincte notificare, quod erat prius confuſe cognitum. ¶ Dico ergo aliter ſoluendo argumentum. Reſolutionem priorem eſſe quo ad nos ipſa compoſitione. Compoſitionem uero priorẽ ſecundum naturam, & hoc concludit ratio & nihil aliud unde & demonſtratio compoſitio dicitur ſecũdum naturam à ſimplicibus principiis in principiata compoſita deſcendens, licet hanc compoſitionem ſecundum naturam exiſtentem nos non niſi per reſolutionem inueniamus, hoc autem eſſe uerum optime Themiſtius declarat primo poſterio. cum inquit.
Demonſtratio propter quid eſt ex notioribus natu- ”
ræ, nam cum dicitur demonſtrationem eſſe ex notio- ”
ribus id referendum ad naturam eſt, nec enim demõ- ”
ſtratio ad menſuram ingenii noſtri ſe ſubmittit, ſed ”
rectam tenet ad ueritatem uiam, nec quid ipſi poſſi- ”
mus attendit, ſed in ſolam rei naturam incumbit, il- ”
lam explorat, illam ueſtigat, etiam ſi ignota nobis, in- ”
conſpectaque ſit. Hæc Themiſtius. ¶ Vltimo circa ea quæ dicuntur de titulo libri priorũ addendũ cenſeo, ꝙ ꝗꝗ Alexander, & Philoponus librum priorũ inſcri-

bi dixerint ab ultimu ſecto primi ī quuorationes in/
artificioſæ cunclusa in proprias figuras docet reſol/
uere,non tm̄ abſurdum putauerim/artem quoq; de ī
ueniendo medio ſyllogiſtico & facultate ꝑpoſitionū
traditam in eodem,per quā terminum medium in fi
guris ſyllogiſmum proprium conſtituentem uenari
poſſumus reſolutoriam uocari , quemadmodum &
ars de inuentione medii demonſtratiui , ut Philopo/
nus.2.Poſteriorum aſſerit reſolutoria eſt appellāda,

Circa definitionem termini annotatio.

IN definitione termini in illa parte/ appoſi/
to uel diuiſo eſſe uel non eſſe,quoniam ex
poſitor iſte breuem admodum atq; conci/
ſam Alexandri expoſitionem ponit in qua
tamen quædam ponuntur annotatu digna , idcirco
uerba eius uolui in medium afferre gratia declaran/
di uerba Philoſophi,& ſoluendæ cuiuſdam difficul/
tatis quæ circa illam occurrit. Inquit ergo Alexā.uer/
ba autem illa/appoſito uel diuiſo eſſe uel non eſſe/ad
dit,ne aliqui hoc ipſum neſcientes/ quum uerbum ē
tertii ad prædicati locum tenet in propoſitione/ diui
dentes propoſitionem,eſſe aut non eſſe tertium ter/
minum eſſe putent,nō eſt enim terminus in eiuſmu
di propoſitionibus ipſum eſt,ſed appoſitum quidem
ſignificat compoſitionem prędicati & ſubiecti,& oſtē
dit affirmationem , negatiue uero dictum diuidit &
ſeparat terminos abinuicem,& oſtendit negationem.
In duos enim terminos omnis diuiditur propoſitio,
Quod enim nec terminus/nec termini pars ſit uerbū
eſt/uidetur manifeſtum eſſe ex eo ꝗ affirmatio & ne
gatio oppoſite ex eiſdem conſtant terminis, ſed uide/
tur uerbum eſt terminus eſſe quum ſolum ponitur,
uidetur nāq; tunc prædicatus terminus eſſe , nec ta/
men eſt,immo ſi quis diligenter conſideret/nec tunc
uerbum/eſt/per ſe terminus eſt. Propoſitio enim di/
cens/Socrates eſt,æquipollet illi/Socrates ens eſt.in q̄
iungitur ens cum uerbo/eſt. prædicatus autem ter/
minus hic eſt,ſed quoniam illi dictioni ens uerbum/
eſt/per ſe terminus eſt.Propoſitio enim dicens/ ſocra/
tes eſt,æquipollet illi/ſoc.ens eſt.in qua iungitur ens
cum uerbo/eſt.prædicatus autē terminus hic eſt , ſed
quoniam illi dictioni ens uerbum/eſt/ ęquipollere ui
detur,cum ab ipſo deſcendat/breuitatis gratia , & ne
idem uideamur dicere/ſolum ſubiectu coniungitur,
ſic uero cōiunctum terminus fit & propoſitionis par
ticula. Hæc Alexander . Iterum infra concorditer ad
hęc ſubdit. Aut addidit uerba illa/appoſito uel diui/
ſo eſſe uel nō eſſe/ut oſtenderet ꝗ hæc uerba/ eſſe aut
non eſſe/non ſunt propoſitionis particule neq; termi
ni,ſed ſunt extra terminos/eſſe & non eſſe/ aut appoſi
ta prædicatis terminis extrinſece/in diuiſione propō/.
nū in terminos/aut ſeparata ab eis . Nihil.n.amplius
faciunt hęc quantum ad diuiſionem propoſitionum
in terminos appoſita q̄ diuiſa,uidentur enim in pro/
pōne illa/ſoc.eſt albus,termini eſſe ſocr & albus,& cō
uenictus ſe habebit litera ſi ſic diratur , appoſito eſſe/
aut nō eſſe/aut diuiſu. Subdit poſtea/ An abſurdum
eſt dicere/nullo modo in propoſitionibus hoc pactu
ſe habentibus uerbum eſt prædicari , cum præcipue
Eudemus libro primo de dictione/hoc ipſum pluri/
bus argumentis oſtendat. Hæc uerba ultimo loco ad
dita intelligenda ſunt de propoſitionibus de quibus
in hac ultima expoſitione meminit ſcilicet de tertio
adiacente. Videtur tamen in tota hac expoſitione Ale
xan.expreſſe primu negare propoſitionem de ſecun/
do adiacente/ſaltem ſm naturam,quoniam eſt nō po
nitur ſolum,cum ſemper præintelligať ens à quo di/
cunt græci,ut etiam Ammonius in lib.de interpreta/
tione,ipſum uerbum eſt deriuari,& ꝗ ſolum eam cō
ſtituimus ex noſtro modo loquendi.ſecundu negare
ꝗ in propoſitionibus de tertio uerbum ſit pars præ/
dicati/quam opinionem etiam Auer. in expoſitione
ſua ſequitur. Et hanc opinionem aliqui hoc argumē/
to confirmant/ſi eſſet pars prædicati/in propoſitioni/
bus huiuſmodi non fieret bona conuerſio, quoniam
totum prædicatum nō permutaretur in ſubiectum.
Sed re uera mihi aliter uidetur dicēdum ex intentio/
ne Philoſophi & Auer.primo de interpretatione.cap.
de uerbo/locum illum exponētis,nam inquit ibi Phi
loſophus/uerbum ſemper eſſe eorū quæ de altero di
cuntur notam,in quibus uerbis innuit uerbum ſem/
per ſignificare intentionē prędicati,uerbum.n.in pro
poſitione nūquā poteſt eſſe ſuppoſitū , ſed ſemper eſt
appoſitū,ſemper.n.de altero dicitur, & hoc maxime
apparet ex eo ꝗ græci ipſum ῥῆμα dicūt. quaſi quod
de altero dicitur,uel igitur ſignificamus rem abſolu/
te eſſe/uel habere eſſe contractum,ſi primum ſit pro/
poſitio de ſecundo ſi ſecundū ſit propoſitio de tertio
& hoc exprēſſiſſime aſſeruit Philoſophus,qui diuiſit
propoſitiones in eo libro in propoſitiones de ſecūdo
& in propoſitiones de tertio adiacente , & in his dicit
uerbum eſt tertiū ad prędicatū/ubi uult uerbum eſt/
eſſe partem prædicati,& ex parte prædicati ſumi . Et
confirmatur hoc quia ſi uerbum eſt / reſolueretur in
ens,tunc eſſet proceſſus in infinitum,nam eiuſdem na
turæ ſemper eſt/ipſum eſt.ſi ergo in illa,ſocrates eſt/re
ſoluētur,ita & in iſta/ſocra.ens eſt, quoniam uerbum
eſt ibi non eſt contractum,ſicut in illa/ſocra.eſt albus.
¶ Ad argumentum ipſorum ꝗ non fieret bona con/
uerſio reſpondeo negando conſequentiam,non enim
fit permutatio in his propoſitionibus / niſi eorū quæ
poſſunt indifferenter eſſe ſubiecta & prædicata,ſed id
quod ſemper eſt prædicatum formale & omnibus cō
mune,& cōtrahibile per prędicatum māle illud ſem/
per remanet pars prædicati in omnibus,& ad hanc ēt
intentionē Philoſophus locutus eſt hoc in definitio/
ne termini,loquitur enim ſolum de propoſitionibus
tertii adiacentis quæ proprie conſtituunt ſyllogiſmū
cathegoricum,quę diuiduntur ut diximus ſolum in
ſubiectū & prędicatū materiale/remanēte ꝑdicato for

mali

mali in omnibus eodem modo, quum enim uerbũ
non uariet intentionem quãtum, ad cõſtitutionem
ſyllogiſmi, idcirco dixit ipſum eſſe appoſitum,& ita
etiam exponimus dictum Auer. hic, qui tamẽ aliam
opinionem quã diximus in libro de interp̃tatione,&
ueriorem ſecutus eſt Idem & Alexãder uidetur ſen/
ſiſſe quũ dixit abſurdum eẽ in huiuſmodi ꝓpoſitio/
nibus de tertio uerbũ nullo modo p̄dicari, & id au/
thoritate Eudemii cõfirmauit,nõ enim poteſt ibi lo/
qui de propoſitionibus ſecũdi, qm̃ ab eo ſermone in
quo ſupra loq̃batur de illis, duas alias reſpõſiones in
terpoſuit longo ſermone ad dubitationẽ qua quęrit
quare Philoſophus dixit eſſe aut non eẽ,& in ultima
facit ſolum mentionem de ꝓpoſitionibus de tertio,
& poſt ultimo loco dicit ea quæ diximus/ubi per ꝓ/
poſitiones hmõi nõ poteſt intelligere niſi de ꝓxime
adductis. Hæc de his intantum dicta ſint.

*An ſyllogiſmus poßit probari eſſe. Item an ſit ſubie/
ctum libri priorum annotationes quædam.*

IN DEFINITIONE ſyllogiſmi pri/
uſquã ad literæ expoſitionem deſcendat
expoſitor iſte/adducit ex dictis Ioan. Grã/
matici opionem quorũdam Philoſopho/
rum qui ephectici uocabantur/negantiũ ſyllogiſmũ,
quorum argumẽto ſatisfaciens Ioan. duas dat reſpõ/
ſiones,quarum hic unam tantum tangit/ breuem &
nimis obſcuram,ſed ego ambas maioris dilucidatio/
nis gratia adducã, ut q̃dam etiam quæ à modernis
tanguntur ex his declarem. Eſt ergo prima reſpon/
ſio/ꝙ aliud ẽ ſyllogiſmus & aliud ſyllogizabile, quũ
ergo ſyllogiſmũ cõſideramus/ ut per ipſum demon/
ſtrationes facimus, tunc hoc ipſum ſyllogiſmũ uoca
mus,quum uero ut rem aliquã demonſtrabilẽ/ſyllo
gizabile appellamus, & ſic demõſtratur ſyllogiſmus
non ut ſyllꝰ,ſed ut ſyllogizabile. Hanc reſponſionẽ
infringit Ioan. & recte/ex hac enim ſolutione non au
fertur proceſſus in infinitum,& perſtat adhuc dubi/
tatio,nã & ſyllogiſmus ille per quẽ de ſyllogiſmo ut
ſyllogizabile fit demonſtratio,poterit & ipſe ut ſyllo
gizabilis conſiderari per alium ſyllogiſmũ ut ſyllꝰ,
qui iterum ut ſyllogizabilis per alium,& ita in infini
tum. Et ita reiecta hac ſubdit aliam,ꝙ non oẽs demõ
ſtrationes,nec oĩum demõſtrationum principia per
ſyllogiſmum alium demonſtrantur,ſed eſt deueniẽ/
dum tandẽ ad cõmunes animi conceptiones,ex qui/
bus principia ſumẽtes ſyllogiſmos ↄſtruimus,& hoc
demonſtratum eſt in poſterioribus/contra illos qui
negabant ſcientiam,ubi Ariſto. dixit non omnia ꝑ de
monſtrationem ſciri,ſed eſſe deueniẽdum ad cõmu/
nes animæ conceptus qualibet demõſtratione perfe
ctiores. Ex his ergo primi ſyllogiſmi fiũt,hæ uero ex
nullo amplius. Hæc Io. Grãmaticus,¶ Hæ ſolutiões
ambæ uidenẽ illæ eſſe quæ à recentioribus ſub aliis
uerbis dicunẽ,& prima licet à Ioan. impugnetur,põt
tamẽ ſuſtineri clarioribus uerbis ꝙ ſyllogiſmus duo
bus modis cõſiderari poteſt. uno modo ut inſtrumẽ
tum. alio mõ ut ſubiectum. ergo de ipſo ut ſubiecto
poteſt haberi ſcientia per ip̃mmet ut inſtrumẽtum,
& ipſe ut inſtrumentũ notior eſt ſeipſo ut ſubiectũ.
Et quũ dicitur,etiam ille ut ſyllogiſmus particularis
ſyllogizabilis poterit per alium etc. Reſpondetur ne
gando hoc,quoniam ille iam ſemel cõſideratus fuit
ſub ſyllogiſmo in cõmuni quãdo de eo fuit facta de
monſtratio ¶ Vlterius ſciendũ eſt/& ad hoc deſeruit
ſecũda ſolutio/ꝙ ſyllogiſmus ille p̃ticularis per quẽ
fit demonſtratio de ſyllogiſmo in cõmuni,uerbi gra
t a/ꝙ conſtat ex tribus terminis/ & duabus ꝓpoſitio
nibus & alia huiuſmodi,eſt notus nõ q̃tenus inſtru
mẽtum ꝓprie/nec quatenus maior extremitas in eo
de minori cõcluditur,ſed quatenus cõſtat ex ꝓpoſi/
tionibus ĩmediatis & per ſe notis. ſ. ex definitione ſyl
logiſmi quæ eſt principiũ in hac ſcientia,& in hoc ſyl
logiſmo particulari/paſſio probata eſt notior de me/
dio/q̃ de minori,quia in medio exprimitur cauſa,q̃/
re hæ paſſiones inſunt ſyllᵒ, & hic eſt primus ſyllo/
giſmus de quo Ioan. loq̃batur. Ex his ſolui poſſunt
dubitationes multæ quæ à modernis adducũtur in
hac materia. ¶ Vlterius,adhuc eſt ſciẽdum/ꝙ quum
ſyllogiſmus ſit ſubiectum in hoc libro. non aũt argu
mentatio ut aliqui falſo tenuerũt,quoniã ſpecies alię
eius non conſideranẽ à Philoſopho in hoc libro. niſi
in ordine ad ſyllogiſmum,ut patet ex ſecũdo huius,
quũꝙ etiam ſyllogiſmus ſit ſm multos ſubiectum
in tota logica,talis inter hæc ſubiecta differẽtia eſt ſta
tuenda. Eſt enim ſyllogiſmus ſubiectũ in tota logi/
ca cõſideratus quãtum ad omnem modum eſſendi
quẽ habet in ſe & in ſuis p̃tibus integralibus & ſub/
iectiuis,& in his quæ ad ipſum attributionẽ habent,
unde non dicitur uniuerſale ſm prædicationem/ſed
ſcd̃m adæquationem & continentiã Eſt autem ſub/
iectum in libro priorũ conſideratus ſimpliciter quã/
tum ad unum modum eſſendi ſuum ſolum ſ. quã/
tum ad materiam in cõmuni abſtractã ab omni ma/
teria ſpecierum ſyllogiſmi, & quãtum ad formã ſyl/
logiſmi in cõmuni ſm ſe. Verum autem ſpecialis hic
modus cõſiderandi faciat ipſum eſſe ſyllogiſmi ſpe/
ciem aliis ſpeciebus cõtradiſtinctam. Ego quidem ar
bitror ꝙ non/hoc tamen aliis maturius diſcutiendũ
dimittimus, ſunt enim qui teneãt ꝙ nec ſubiectum
huius libri/nec ſcientia in eo tradita ſit ſup̃ior ad ſub
iectum libri topicorum/nec poſteriorũ. quoniã om/
nes hi ſunt ſyllogiſmi cõſiderati ſcd̃m diuerſos mo/
dos eſſendi,ut patet. Et ad huius cõfirmationem ad/
ducitur ratio talis. Diuiſio ſyllogiſmi in cõmuni per
materiam ꝓbabilem & neceſſariã non eſt diuiſio ge/
neris in ſpecies,quoniã ſpecies ſub aliquo genere po/
ſitę diuidunẽ inter ſe ꝑ drĩas formales eẽntiales ipſas
ↄſtituẽtes,ſed alia eſt diuiſio ſylli in cõi ꝑ drĩas eſſen/
tiales,quæ cõſideratur in libro priorũ. & eſt diuiſio
quæ fit in tres figuras iuxta triplicem habitudinem

medii inter extrema.quę quidem diuerſis principiis
roborantur, ut ſuo loco uidebitur. ¶ Sed ſoluo has
rõnes dicendo/ꝙ quáuis diuerſa ſit ratio ipſorũ, illa
tamen quę cõpetit ſyllogiſmo in cõmuni ut ſylls eſt,
eſt etiam cõmunis ſyllogiſmo topico & demõſtratio
quatenus ſunt ſyllogiſmi/& quatenus hñt formã &
materiã ſyllogiſmi in cõmuni, licet ſit diuerſa ab eiſ/
dem q̃tenus topicus & demonſtratiuus, eodem mõ
patet ad cõfirmationẽ.concedendo ꝙ ſyllogiſmus in
cõmuni & ſimpl̃r non prædicat̃ de topico & demõ/
ſtratiuo ut genus de ſpẽbus, ſed ut quid cõmunius
de modis ſpecialibus. Si autẽ eſt p̃dicatio eſſentialis/
eſt ut ſpeciei ſpãliſſime de indiuiduis,nam quatenus
ſyllogiſmi eandem habent eſſentiam.

Annotationes circa definitionem ſyllogiſmi.

CIRCA expoſitionem definitionis tenet
expoſitor iſte cõtra cõmunem omnium
expoſitiorẽ. primam particulã definitio
nis non orationem/ſed rõnem legendam
eſſe,quũ illud ſine cõtrouerſia teneri poſſit ex uaria
ſignificatiõe huius nominis λόγος etiã apud græcos.
Quod quãq̃ inuentũ ſit nouum & pulchrum. Nos
tamen magis Alexandro fauentes & aliis omnibus,
rationes quas gratia firmandę huius opinionis facit,
ſoluemus & dicimus legendum eſſe oratio nõ ratio,
propter uerba quę ſubdit:in qua poſitis quibuſdã,
uult enim ſyllogiſmum eſſe orationem unam hypo
theticam in qua iunguntur plures cathegorice per
terminum medium, & hoc non Albertus tantum,
ſed Auer.aſſerit,immo Ariſtotele ipſe ſecundo po/
„ ſterio. tex.cõmẽ.xi.uerba Auer.in maiori editione
„ ſunt hæc, & ex eo ꝙ ſunt iſte duæ propões oratio
„ una per cõmunicationem ſuam in termino medio,
„ ſequitur ex ipſa cõcluſio ex neceſſitate, & hoc totum
„ declaratũ fuit in libro ſyllogiſmi,uerba autem Ariſt.
una quidem propõne accepta non eſt, duabus autẽ
ad minus,hoc autem quum unum mediũ habeant,
hoc igitur uno accepto concluſionẽ neceſſe eſt eſſe.
quid clarius? Et hic terminus medius ſe habet ut
materia in ſyllogiſmo, ut inquit Auer.in media ex/
põne libro allegatio, reſpectu.ſ.ipſius concluſionis.
unde licet ſyllogiſmus poſſit accipi ſolum pro pro/
põnibus conſtitutis tãtum in modo & in figura,cre/
do tamen ueriorem eſſe acceptionem pro aggregato
ex ꝓpõnibus & concluſione.Eſt enim cõcluſio perfe
ctio & forma ſolli,propões aũt materia,quum ergo
forma & materia ab inuicem ſeparari non poſſint,
apparet totum hoc aggregatũ ꝓprie eſſe ſyllogiſmũ,
ex quo ſequit̃ ꝯcluſionẽ eẽ de eẽntia ſylli,& hoc Phs
ſignificauit quũ dixit neceſſe eſt ſequi aliud qd,poſi/
ta nãq; materia ꝓpria alicuius rei forma illius ꝓcul/
dubio exorit̃,& ingignit̃ quũ ergo ambo hic ponan
tur in ſylli definitione ambo erunt de eſſentia ſylli,
hoc ẽt arguit̃ ex alio,quia ſyllogiſmus eſt eſſentialr̃
diſcurſus,qui eſt quidã motus à premiſſis in conclu
ſione,omnis aũt motus eſſentialr̃ includit terminos,
& precipue terminũ ad quẽ.ergo ꝯcluſio ẽ de eẽntia
ſylli Eſt ergo & alio modo ſylls oratio hypothetica/
in qua iũgunt̃ ꝓpões cũ cõcluſione p notam illatio
nis notantis diſcurſum illũ eſſentialiter.¶ Ex his ſol/
uuntur argumenta oia p̃ter ultimũ/in quo dicit,quũ
ponit̃ genus remotũ in definitiõe,tũc illud eſt cõtra/
hẽdũ per differentias donec ad ꝓpinquũ ueniat di/
citur illud ẽt hic ab Ariſto.fieri, nã per illa uerba nil
aliud uoluit ſignificare/niſi ſyllm̃ eſſe orationẽ hypo
theticã in q̃ iungunt̃ plẽs cathegorice/p terminũ me
diũ/& p notã illationis, nec oportuit addere ulẽ/aut
particulare affirmatiuũ,aut negatiuũ, quia hæc ſpe/
ctãt ad modos ſylli ſpãles,non aũt ad cõem.¶ Vlteri/
us ꝯſideratiõe dignũ eſt ꝙ dicit Alexãder circa illam
definitionis ſylli particulã/alterum qd à poſitis.inqt
enim Ariſto.uerba hęc,addidiſſe ut ſyllogiſmi utili/
tatẽ oſtenderet,& cuius gratia inuentus ſit,ut.ſ con/
cluſionẽ ignotam ex p̃miſſis notis ꝓbaret,quũ enim
ſylls inſtrumentũ ſit & inſtrumentũ oẽ utilitatis a'i/
cuius gratia & finis/inuentũ ſit,ipſe quoq; ſylls quũ
utilitatẽ hãc nõ p̃buerit/gratia cuius inuẽtus eſt ſylls
nullo pacto dicẽdus erit,etiã ſi formã ſyllogiſticã &
cõiugationẽ ſyllicam poſſideret,& pp hãc pticulã ex
cludunt̃ ſylli duplãtes/ut ſi dies eſt/dies ẽ, ſed dies
eſt.ergo dies eſt,& ſylli indifferẽter cõcludẽtes.i.ꝯclu
dẽtes omni & nulli.Quam.n.utilitatem nobis p̃bẽt·
huiuſmodi ſylli?nullam certe,ob id neceſſe eſt cõclu
ſionẽ aliã eſſe a p̃miſſis & uere aliã & neceſſario ſeq;
& per hoc excludit̃ oratio inductiua & exẽplaris, in
quibus licet ponant̃ q̃dã,nõ tamen ſequit̃ concluſio
neceſſario.Addo etiã ꝙ petitio principii excluditur
in q̃ concluſio uidetur eſſe cũ p̃miſſis eadẽ, & quod
intẽdimus ꝓbare in principio petit̃.ergo cõcluſio in
illa nõ eſt alia a p̃miſſis,quãq̃ quo ad terminorum di
ſpõnem poſſet rẽ ſylls.Quòd aũt inqt ulterius Alexã
der huiuſmodi orationes inutiles ſylli non ſint,appa
ret,p ſpẽs ſyllo⁊ diſcurrẽdo.Nã ois ſylls/uel topicus
eſt/uel demontratiuus/uel ſophiſticus,ſed hę oratio
nes non poſſunt eſſe aliquis horũ ſyllorũ,& hoc ipſe
longo ſermone primo priorũ ꝓbat, & adhuc latius
primo topicorum.ex negatiõe aũt ſpecierũ oium ge
nus quoq; deſtruit̃,quũ non ſit genus p̃ter generis
ſpẽs.ſeptimo metaph. 43 Ex his oibus uidet̃ Alexã/
der uelle non eſſe appellandã orationẽ aliquã ſyllm̃,
quę uim non hẽat ꝓbandi,quãuis figurã aliquã ha/
beat ſyllogiſticam.Sed ꝓfecto uerba iſta ita nude ꝓ
lata magnas patiunt̃ difficultates,non enim uidet̃ ꝙ
de rõne ſylli ſimpl̃r,ut de eo primo priorũ agit̃ ſit ꝓ
bare,ſed tãtum inferre,& ad hoc quoq; neceſſarium
eſt cõcluſionem eſſe à p̃miſſis diuerſam,nã quod in/
fertur eſt aliud ab inferente ¶ Et hoc eſſe uerum ꝓ/
batur tali rõne,omne b/a,omne c/b.ergo oẽ c/a.Item/
omnis leo uolat/omnis aſinus leo.ergo ois aſinus uo
lat.Iſti ſunt ſyllogiſmi,& tamen nihil probant parte,
quia non procedunt ex poſitis uel apud ſe uel apud
alium,

alium,hoc eſt conceſſis, ut tu & Cõmentator/& oẽs
antiqui expoſuerunt, nam primi ſyllogiſmi ꝓpõnes
ſunt omnino iguotæ, & omnis ꝓbatio eſt pnotiora,
ſecundi autem ſunt oĩno impoſſes.¶ Tertio ſic,Ariſt.
primo topic.ſyllogiſmos in forma peccantes/nõ uult
eſſe ſyllogiſmos,bonos autem in forma, ſed iu mate/
ria peccantes uult eſſe ſyllõs, tũc ſic/materia ſyllogiſ/
mi dialectici eſt probabilis. ſyllogiſmus ergo qui nõ
habebit ꝑmiſſas probabiles peccabit in materia ſyllo/
giſmi dialectici,& non dicetur ſyllõus dialecticus, ni/
hil tamen obſtat quin poſſit dici abſolute ſyllõus non
peccans in materia ſyllog ſmi ſimpl͛r.Materia nãque
ſyllĩ ſimpl͛r ſunt ꝓpoſitiões ipſę quo ad affirmatiuũ
& negatiuũ, uniuerſale & particulare. Idem eſſet di/
cendum de ſyllogiſmo demõſtratiuo & ſophyſtico.
¶ Præterea, nõne Phs ſecuudo huius dicit poteſtaté
eſſe ſyllogiſticã ut falſæ propõnes poſſint ueram cõ/
clusionem concludere,propter hæc argumenta dixe
runt multi/de ratione ſyllogiſmi ſimpliciter tm̃ eſſe
ꝙ inferat non ꝙ probet, Et addũt hi rationem aliam,
ſi ſyllogiſmus ſimpl͛r eſſet probatiuus,tũc omnis ſyl
logiſmus eſſet probatiuus. cõſequẽtia eſt manifeſta,
conſequens eſt falſum de ſyllogiſmo ex falſis ꝓceden
te. Dicunt quoq; de rõne ſyllogiſmi ſimpliciter eſſe
ſolũ diſpoſitionem terminorũ in modo & in figura
& neceſſariam illationé. ¶ Et ulterius/ ꝙ non requi/
runtur in ſyllogiſmo ſimpliciter tres termini uocal͛r
diſtincti,qm̃ eſt aliquis bonus ſyllõus in quo tantum
ſunt duo termini,patet de ſyllogiſmo ex oppoſitis ſe
cundo priorum,imo quod plus eſt,ex uno tantũ ter
mino aiunt poſſe ſyllm̃ bonum ſimpliciter conſtare,
ut ſi fiat in quinto tertię talis ſyllogiſmus/ aliquis hõ
non eſt homo/ omnis homo eſt homo. ergo aliquis
hõ non eſt hõ.¶ Ex quo ulterius inferũt ad propoſi/
tum eorũ quę à principio in hoc notabili dicta ſunt.
non oportere eſſe concluſioné ſyllogiſmi ſimpliciter
aliam ſeu diuerſam/à quacũq; præmiſſarũ ſeorſum
ſumpta,quũ ut paruit in aliquo ſyllogiſmo/cõcluſio
ſit eadem ꝑciſe ſm̃ uocem cum altera præmiſſarum.
¶ Sed iſti delirant quũ dicat Ariſt.iu definitione ſyl/
logiſmi poſitis quibuſdam/quod denotat propõnes
duas/ſaltem eſſe oportere & diuerſas, q̃ non poſſunt
eſſe diuerſæ & duæ, niſi ꝓpter hoc quia duæ extre/
mitates iungũtur cum uno medio, ex quibus alterũ
quid.i.concluſio à præmiſſis diuerſa neceſſario ſeq/
tur,qđ eſſe non poteſt,niſi quia extrema inter ſe iun
guntur in affirmatiuo/uel diſiungũtur in negatiuo,
ex quo uidetur oĩno neceſſarium tres eſſe in ſyllõ ca
thegorico terminos & duas ꝓpoſitiones/unam con
cluſioné diuerſam cõcludentes. Ex quo patet ſyllo/
giſmũ illum propoſitũ in quinto tertię eſſe omnino
uanum & inanem & nihil concludere, nec oĩno eſſe
dicendum ſyllm̃, quoniam nõ competit ei definitio
ſyllogiſmi,nec differt iſte ab illo qué adduxit Alexã/
der/ niſi quia ille habet cõnexũ & tranſumptũ oĩno
idé & affirmatiuũ. Hic uero ſunt duę ꝓpõnes nõ dif
ferẽtes in alio,niſi qa una é affirmatiua & altera nega
tiua,iidem tñ in totum ſunt termini, hoc aũt nõ ſuf/
ficit ad conſtitutioné ſyllogiſmi. Requirit̃ enĩ diuer
ſitas ſaltem in duobus terminis.ſ.medio cum maio/
ri,quũ enim mediũ ſit cauſa ꝙ maior extremitas cũ
minore uniatur, uel diſiũgatur ſiue uero ſiue falſo,
& cauſa à cauſato neceſſario diſtinguatur, nhil enim
poteſt eſſe ſibi cauſa ut aliqui ſibi inhęreat,licet ergo
poſſit maior extremitas eſſe eadem cum minori ſm̃
uocem,differt tamen ab illa ſm̃ officium & in modo
ſumendi ut ſtatim dicam de mente Alexandri,quod
apparet in ſyllõ ex oppoſitis in quo idem à ſeipſo re/
mouetur,& idem ſupplet uicem duorũ/mediũ tamé
oportet eẽ diuerſum propter cãm dictam, & non ab
re,dixi hoc eẽ neceſſariũ in ſyllõ cathegorico quoniã
de hypothetico fortaſſe ſecus eſt, nam ĩ cathegorico
non poteſt ɔcluſio eſſe omnino ſimilis alteri ꝑmiſſa/
rum,quia nullus eſt ſyllõs cathegoricus ĩ quo paucio
ribus terminis indigeamus q̃ ille in quo idé de ſeipſo
concluditur affirmatiue uel negatiue,affirmatiue ut
dicendo/omne animal rationale eſt homo,omnis hõ
eſt aĩal rõnale, ergo oĩs homo eſt hõ.negatiue ut in
ſyllõ ex oppoſitis,nulla diſciplĩa ſtudioſa/oĩs diſcipli
na ſtudioſa/ nulla diſciplina diſciplina, in his autem
nulla ꝑmiſſarum eſt alteri ſimilis,nec etiã ɔcluſio ali/
cui illarum. Sed in ſyllogiſmo hypothetico diuiſiuo
ex oppoſitis cõſtituto inquit Alexander poſſibile eſt
concluſionem non differre ab altera pte diſiuncti,im
mo & ipſum tranſumptum ut dicendo/aut eſt dies/
aut nox ſed non eſt dies.ergo eſt nox,uel aut eſt dies
aut nõ eſt dies,ſed é dies,ubi tranſumptũ eſt ſimile al
teri parti diſiuncti. Sed inquit Alexander/ſuſtinẽdo
uniuerſaliter uerum eſſe ꝙ concluſio ſit diuerſa à ꝓ
poſitionibus,licet concluſio illa ſit ſimilis ſecundum
uocem,non infertur tamen ut ſimilis,ſed ut oppoſi/
tum alterius partis quę poſita fuit in diſiuncto, ut
ſuo modo ét diximus de maiori & minori extremo
in ſyllogiſmo ex oppoſitis.¶ Sed tunc eſſet dubium
de petitione principii ſaltem de illa q̃ ſtatim ſit utrũ
ſit bonus ſyllogiſmus ut iſti aſſerũt, fortaſſe dicendũ
eſt ꝙ nõ. De hoc tamen/ſecundo huius latius diſſere/
mus, nunc autem quod principaliter quęritur per/
ſcrutemur,an.ſ.hoc conceſſo ꝙ concluſio ſit à pręmiſſis diuerſa habeamus cõcedere ſyllogiſmũ omné
eſſe probatiuum,quum ſit hæc eius utilitas, qua ſe/
cluſa ſyllõus nihil erit, & nãque cætera inſtrumenta,
ut inquit Alexander primo topic.abiicimus quũ nõ
poſſunt in propriã utilitatem. ¶ Pro cuius ſolutio/
ne ut opinionem Alexandri pro uiribus tueamur/
dicimus diſtinguendum eſſe de probatione,nam du
plex dicitur eſſe probatio,una eſt quum ex propoſi/
tionibus ueris & notioribus/ uel ſalté ꝓbationibus
& notioribns concludimus concluſionem aliam à
ꝑmiſſis,ita ꝙ ueritas & ꝓbabilitas & cõplexio con/
cluſionis ex ueritate & notitia & complexione præ/
miſſarum dependeat. Et iſte modus probationis de/

ſeruit ſyllogiſmo dialectico & demonſtratiuo. Alius
modus probationis eſt quum nõ propter ueritatem
aut complexionem uel notitiam præmiſſarum quæ
ſit cauſa ueritatis & notitiæ & complexiõis in cogno
ſcendo tantum/ipſius concluſionis, ſed ex ſola termi
norum diſpoſitione ita adinuicem iunctorum pro/
batur hoc p̃dicatum ineſſe huic ſubiecto. Hic.n.non
ſolũ conſideratur modus illationis/ſed etiam proba/
tionis,ſuppoſita nãq; illa terminorum diſpoſitiõe in
modo & figura tali probatur prædicatum hoc ineſſe
huic ſubiecto. Hæc autem probatio non fit ex notio/
ribus/nec ex uerioribus,ſed ſiue ueræ/ ſiue falſæ ſint
propoſitiones/ſiue ignotæ ex tali terminorum com/
plexione probatur talis concluſio,& hoc modo Phi/
loſophus in ſecũdo huius inquit ſyllogiſmum ex fal/
ſis/eſſe ſyllogiſmum & poſſe uerum concludere. Etẽ
aduertendum q; ſecũdus modus eſt uniuerſalior pri
mo. Vult ergo Alexan. q; ſola forma ſyllogiſtica & cõ
iugatio/ſiue modus non ſufficiat ad hoc q; uere dica
tur ſylls̃,quoniam in definitione & eſſentia ſylli requi
ritur q; concluſio ſit a præmiſſis diuerſa,& per conſe
quens etiam præmiſſæ inter ſe ut ſupra diximus, qđ
ſignificat utilitatem ſylli, Poteſt enim ſeruari forma
ſyllogiſtica in aliquibus in quibus concluſio ſit eadẽ
cum aliqua pręmiſſarum,ubi termini ſint tantum di
uerſi ſm acceptionem intellectus, & nullo modo ſm
uocem nec ſm rem,ut apparet in exemplis ſupra ad/
ductis.¶ Ex his apparet ſolutio ad duas primas ratio
nes in oppoſitum adductas. Ratio autem tertia quæ
difficilior,eſt etiam ex prædicta diſtinctione ſoluitur/
quum dicitur,ſi aliquis ſylls̃ non procedat ex proba
tionibus peccabit in materia ſyllogiſmi dialectici, ni/
hil tamen obſtat quin ſit ille ſylls̃, dummodo habeat
materiam proportionatam ſyllogiſmo ſimpliciter/cõ
ceditur totum dum habeat conditiones prius dictas
ex hoc tamẽ non ſequitur illum non eſſe probatiuũ,
ſaltem loquẽdo de probatione ſecundo modo dicta.
Nam ſylls̃ probatiuus ſecundo modo dictus diuidit̃
in topicum & demonſtratiuum & ſophiſticum pec/
cantem ſolum in materia, ut dicitur primo Topico.
cap̃.1.& primo elẽchorum. Sylls̃ tñ ſimpliciter poteſt
eſſe probatiuus ſecundo modo & non primo, ut ſæ/
pius dictum eſt. Sed dices, uidetur Alexander loqui
de probatione ſecũdo modo dicta,quoniam/inquit/
tales ſyllos non eſſe utiles,nec dialectico,nec ſophiſti
co,nec demonſtratiuo. Dico q; Alexãder loquitur de
ſyllis quos ipſe adiunxerat,ſed illi alii qui probant ſe
cundo modo,ſunt utiles quantum ad ſecũdum mo/
dum probandi generaliter qui pręſupponitur a pri/
mo, nam pręſupponunt ſyllogiſmus dialecticus &
alii formam & materiam ſyllogiſticam generalem,
quæ etiam generaliter probat, & illam neceſſario in/
cludunt,& ſic patet quòd ſyllogiſmus qui ue/
re ſyllogiſmus eſt habet uim probãdi,uel
primo/uel ſecundo modo,non autẽ
ſolũ inferendi ut dictum eſt.

*Circa dictum de omni ab Ariſt. defi/
nitum annotatio.*

DIctum de omni aq Ariſto. definitum ui/
detur non differre a ſyllogiſmo, quum i
quit dictum de omni eſſe quando nihil
eſt ſumere ſubiecti de quo alterum, hoc
eſt prædicatum non dicatur. nam ut Alexander pri/
mo priorum dicit. quum omnis propoſitio conſtet
ex ſubiecto & prædicato,tunc prædicatum de omni
ſubiecto dicetur quando nihil eſt ſumere ſubiecti de
quo non dicetur prædicatum. ut animal de omni ho
mine,nullum enim hominem ẽ accipere/de quo ani/
mal non dicetur.¶ Hic autem modus dicendi nõ ui/
detur differre a ſyllogiſmo,& hoc confirmatur ex di
cto Simplicii in antep̃dicamẽtis exponentis regulã il/
lam quando alterũ de altero prædicatur ut de ſubie/
cto/quicquid prædicatur de pręḋicato prædicatur &
de ſubiecto. Inquit enim. Hic eſt primus modus pri/
mę figuræ quum medium ſit in toto maiore, & dica
tur de toto minore.¶ Eſt igitur aduertendum q; di/
ctum de omni continet tres terminos & duas ꝓpoſi
tiones/quẽadmodum & ſyllogiſmus,ſed differt à ſyl
logiſmo,qm̃ ſyllogiſmus continet hæc in actu,dictũ
autem de omni in potentia. Et ideo dictum de oĩ eſt
ſyllogiſmus implicitus,& ſyllus eſt dictum de omni
explicitum, ſicut dicitur de definito & definitione.
Vnde dictũ de omni cõtinet duos terminos in actu
qui ponunt̃ in propoſitione maiore.ſ.mediũ & ma/
iorem extremitatem,minorem aũt in potentia. Et ex
hoc etiam minorem propõnem in potentia cõtinet,
& maior propoſitio quũ ſe habeat ut totũ continens
minorem in potentia ut partẽ debet eſſe ulis. minor
autẽ quũ ſit pars contenta ſub medio neceſſario erit
affirmatiua. non enim eſt totũ niſi de parte affirma/
tiue prædicetur, ſyllus autem duas propoſitiones &
tres terminos actualiter explicitos cõtinet ut dicen/
do/omnis hõ eſt animal/Socra. eſt homo,ex hoc autẽ
q; maior extremitas dicitur de medio,ſequitur ut di
catur de minori quæ cõtinetur ſub medio,& hic eſt
decurſus ſyllogiſticus. Hoc ãt patet ex uerbis Ariſt.
quũ dicit,nihil eſt ſumere ſubti,de p̃dicatũ nõ dicat̃,
ſignificat.n.eẽ ꝓpõnẽ unã q̃ ſubtũ ↄtineat & p̃dicatũ,
ſub cuius ſubo liceat aliquid ſumi. Illa ergo non põt
eſſe niſi ꝓpoſitio maior ſub cuius ſubiecto põt ſumi
minor,& ſic notatur propoſitio maior in actu, mĩor
autem in potẽtia,& maior uniuerſalis & minor affir
matiua. De ſyllo autem dicit Philoſophus infra. quũ
ergo poſtremus in toto ſit medio & medius in toto
primo,uel ſit uel non ſit,neceſſe eſt extremitatũ fieri
ſyllm perfectum. Vbi notat ꝓpões ambas & termi/
nos actu ſumi, ſed licet maior ſit uniuerſalis, quia ſe
„ habet ut totum ad minorem,alio tamen mõ quo ad
„ qualitatem ſumitur, qñ concludenda eſt cõcluſio af/
„ firmatiua/& alio quando negatiua. Hoc autẽ accidit
maiori quando pręḋicatũ eſt à ſubiecto remouendũ

in concluſione, ꝓpter quod neceſſe eſt idem p̄dicatū remoueri à medio ſub quo minor ſumit̃ ut pars, remanente minori affirmatiua quū ſit pars. Et hoc eſt qđ Philoſophus ſubdidit quando dixit/& de nullo ſimilr. ¶ Ex his patet differentia inter dcm̄ de omni/ & ꝓpoſitionem ulēm quam ponit Auer. in expōne huius loci, quia in dicto de omni intelligitur & inuitur potentialis cōſiſtentia & continētia minoris affirmatiue, quę non inuitur in propōne uniuerſali affirmatiua, & idcirco bene dictū eſt, dcm̄ de omni duas continere propōnes/unā in actu/alteram in potentia. Patet etiam uerū eſſe dictum Ariſt. quod frequēter repetit, & in libro priorū & poſteriorū non poſſe eē ſyllogiſmum, niſi ſit in eo aliquid ſe habēs ut totum & aliquid ſe habens ut pars. ¶ Dilucidū quoq; eſt dictum de omni duo habere ſignificata, q̄m duas iportat ꝓpōnes, unū primariū & alterum ſcđariū, actuale primum eſt/ſecundū potentiale. primū eſt ꝙ p̄dicatum dicatur de quolibet cōtento ſub ſubto, & hoc modo ꝓpoſitio iſta oīs homo eſt aīal, propter ſubm diſtributū ab illo ſigno uniuerſali ut eſt dictum de omni, ſignificat q̄dlibet indiuiduū hominis eſſe aīal. ſecundum eſt ꝙ de quolibet de quo dicitur ſubm dicatur prædicatū, & hoc modo illa propoſitio/oīs homo eſt aīal, ſignificat Socratem & Platonem eſſe aīal. ¶ Et hæc fuit cauſa erroris Alpharabii ut dicit Auer. quoniam putauit ſcđariū ſignificatū dicti de oī eſſe primarium, nam putauit illam ꝓpōnem/oīs homo eſt animal, primo ſignificare ꝙ oē de quo dicitur hō eſt animal. Hoc aūt eſt falſum, quia tunc maior extremitas nō diceret̃ de medio, ſed de eo de quo dicitur medium/licet mediū poſtea in minori ꝓpōne de minori extremo diceret̃. Et tunc ꝓpōnes iſte non poſſent cōcludi, q̄m maior extremitas fuiſſet p̄dicata de minori in prima propōne. & ex hoc poſtea cōcluſit Alpharabius ꝙ poſſet fieri dictū de omni ex ambabus negatiuis/ſic dicendo/quod non eſt animal non eſt homo, nulla ſtatua eſt animal. ergo nulla ſtatua eſt homo. Sed hic eſt error predictus, quoniam non dicitur maior extremitas de medio, ſed de eo de quo dicitur medium. nam non eſſe hominem dicitur de eo de quo dicitur non eſſe animal, ꝙ ſi de medio immediate maior extremitas diceret̃ detegeretur error protinus. Alio etiam peccato peccat hic ſyllogiſmus, ut inquit Auer. contra ipſum, nam conſtat ex pluribus q̄ duabus propoſitionibus, ſyllogiſmus autem cathegoricus ex duabus tātum conſtat. Et habet potius uim ſyllogiſmi hypothetici q̄ cathegorici, qui arguit à deſtructione conſequentis ad deſtruendum antecedens. Idem enim eſt dicere, quod non eſt animal non eſt hō, ac ſi diceremus/ſi non eſt aīal nō eſt hō. ¶ Vlterius ſciēdū eſt ꝙ etſi dcm̄ de oī uideat̃ ſumptum ab illa regula i an̄p̄dicamētis, tñ illa regula ſtrictius itelligitur, quia ſolū in p̄dicatis eſſentialibus. ita enim inquit Simplicius intelligendum eſſe uerbum illud de ſubiecto. Dictum autē de omni latius intelligitur non ſolum de eo quod eſſentialiter continetur ſub ſubiecto, ſed quouis modo Quum enim animal dicitur de homine/ dicitur & de omni eo quod continetur ſub homine, ſiue id de quo dicitur ſit per ſe contentum ſub homine/ſiue per accidens, dummodo homo de illo prædicetur actualiter ubi ſyllogiſmus ſit ex ambabus de ineſſe/aut ex maiori de neceſſario & minori de ineſſe/quouis modo ſumpto ineſſe/ſiue ſimpliciter/ſiue ut nunc. Ex quo etiā dicitur ueram eſſe regulam Ariſto. ꝙ ex maiori de neceſſario cum minori de ineſſe quouis modo ſumpto ineſſe ſequitur cōcluſio de neceſſario per dictum de omni. Aliter dictum de omni in tali miſtione non uerificaretur niſi in propōnibus neceſſariis, quod tamen eſt falſum hoc ſignificauit Ariſto. ibi quum dixit, nam c/ſub b/ eſt, ſignificans miſtionem illam tenere per dictum de omni. Hoc autē inter cętera ex eo maxime arguitur, ꝙ ſi animal prędicatur neceſſario de homine, quū ſuppoſita hominis/ſiue per ſe/ſiue per accidens identificentur uniuerſalitet homini, neceſſe eſt ut de illis ſuppoſitis, idem animal cum eodem modo neceſſitatis in concluſione prędicetur. ¶ Ex quo iterum arguitur opinionem quorundam falſam eſſe, in qua dicunt ſyllogiſmum illum peccare per fallacia accidentis in quo eſt maior de neceſſatio & minor de ineſſe ut nūc, album nanq; accidit homini ut ſtat ſub hoc prędicato quod eſt animal, unde non ſequitur omnis homo eſt animal neceſſario, album eſt homo. ergo album eſt aīal neceſſario. Cuius erroris cauſa forte fuit, quia credidit dictum de omni tenere tantum in propoſitionibus neceſſariis, ut ſupra dictum eſt de regula in antep̄dicamētis: unde ſi hoc dictum eſſ et uerū, ille ſyllogiſmus peccaret per fallaciam accidentis/ſiue ſumeretur maior tum modo neceſſitatis/ſiue non, nam album accidit homini ut ſtat ſub illo prędicato quod eſt animal/ſiue ei apponatur modus neceſſitatis/ſiue non. Et hoc modo nullus fieret ſyllogiſmus ſine fallacia accidentis niſi in propoſitionibus per ſe uel neceſſariis. ¶ Sed patet ſolutio ex dictis, nam q̄uis album non ſit de eſſentia hominis, tamen quia identificatur homini, nam omnis propō affirmatiua eſt uera per idētitatē p̄dicati cū ſubiecto. idcirco quum animal cum modo neceſſitatis de homine prędicetur/prędicabitur cum eodem modo de omni eo quod eſt idem cum homine, & per dictum de omni, ut dictū eſt. Sed de his latius & accuratius loco ſuo dicemus. ¶ Vtrum autem dictum de omni ſit principium regulatiuum omnium ſyllogiſmorū/ uel tantum primę figurę. Dicendum ꝙ perfectio eſſentialis ſyllogiſmi quę inuenitur in quolibet ſyllogiſmo cuiuſq; figurę concludēte eo ꝙ hęc ſint, habet in qualibet figura principium proprium, nam figurę omnes concludunt concluſiones ſuas ex neceſſitate per tres diſpoſitiones medii eſſentialiter diuerſas, ꝓpter quod diuerſa ſunt principia, nam in prima eſt dictum de omni per quod denotat̃ exiſtentia medii

inter extrema, hoc mō qđ ſubiiciaƭ maiori,& ꝓdiceƭ de minori, in ſecunda ꝙ medium quod remouetur à prędicato & affirmatur de ſubiecto, eſt cauſa remotionis extremorum in cōcluſione à ſeinuicē, in tertia/ qa q̄cūq̧ idē ſunt uni tertio/idē ſunt iter ſe. Hi.n.ſūt ſitus medii in ſcđa & tertia figura. Perfectio tamē accidentalis/quæ denotat non neceſſitatē, ſed euidentiā illius non inueniƭ niſi in prima q̄ concludit ꝑ dictū de omni, alii autē ut euidentiam hāc habeant reducēdi ſunt ad primā per conuerſionē. cōuerſio ergo erit principiū regulatiuū ſyllõrum imperfectorū, quo ad euidentiā, ut.ſ.ad primam reducanƭ,& tunc oēs tandem eodē pricipio radicali regulanƭ. Iccirco forte de aliis principiis Ariſto. non meminit.

Dubium an diuiſio propoſitionum ab Ariſto. tradita ſit penes modos, aut materiam, aut vtrūque intelligenda.

DVBIVM diſcuſſione dignum eſt de diuiſione quā Ariſt. facit primo priorū. c.2. ipſarū ꝓpōnū, quarū alias.d. ſigñare ineē/alś neceſſario ineē/alś ɔtingere ineē/ an ſit penes materiā tantū intelligēda/ uel penes modos tantū/uel penes utrūq̧. Item quid per propōnes de ineſſe intellexerit, quū enim hæc ſint ſundamēta oīum quæ ſequunƭ/niſi recte intelliganƭ in magnos & inextricabiles errores nos ꝑducent. Quaſdam etiā dubitationes alias quę his annectunƭ ad futura diſferemus quę in miſtionibus ſunt pertractanda. ⁋ Quātum ad primā q̄ſtionem uidetur primo hāc diuiſionem datā eſſe penes materiā: primo ex uerbis Ariſt. ponentis hāc diuiſionē penes ſignificata propōnum, quæ à modis eſſendi & natura ipſarū rerū ſumunƭ. ſecundo. ex uerbis eiuſdē infra. c.14. in principio cap̄. & Auer. ibidem quū inquit. Quoniā autē diuerſum eſt ineſſe & neceſſario ineſſe & contingere ineſſe, nā multa quidem inſunt/non tamen ex neceſſitate, multa autem nec inſunt ex neceſſitate/ neq̧ inſunt omnino, contingunt autem ineſſe: & Auer. inquit/quoniam propoſitiones diuerſantur, quædam à quibuſdam in modo & materia quam ſignificat modus. tertio & fortius ſic arguitur. Niſi hæc diuiſio daretur penes materiam non poſſent uerificari regulæ quas Ariſto. infra tradit de conuerſione propoſitionum contingentium de uero contingenti, quum.d. uniuerſalem negatiuā & particularem affirmatiuā ad oppoſitam qualitatem conuerti,& non eo modo quo propoſitiones de neceſſario & de ineſſe/quum illa ſit neceſſaria contingentis ut poſſit eſſe & non eſſe, ut infra clarius oſtendit. c.13. quum ipſum contingens definit & dicit propoſitiones de contingenti conuerti ad oppoſitas qualitates. ⁋ Hoc idem ex ſententia Alexandri aphro. & Ioan. Grammatici primo priorum. arguiƭ qui prædictam diuiſionē perfectā eſſe declarantes, id ex parte rerum declarant/ diſtinctionem mēbrorū prius dictæ diuiſionis ex rerum ipſarum diſtinctione ſumentes. ⁋ Hæc ſunt uerba Alexandri. Eorum quæ aliquibus inſunt/ alia quidē ſemper inſunt/alia uero quandoque quidem inſunt/ quandoq̧ uero non. ſi ergo ſemper inſit quod ineſſe dicitur,& ſi ſumaƭ ineſſe, neceſſaria ſit huiuſmodi ꝓpoſitio affirmatiua & uera, neceſſaria uero negatiua uera quæ accipit non ineſſe alicui id/quod nunq̄ aptum eſt ineſſe. Si autem non ſemper inſit prędicatum ſubiecto, ſed tantum ſecūdum præſens tempus propoſitio quæ hoc ſignificat de ineſſe ſit affirmatiua uera. ſimiliter & de ineſſe negatiua uera, q̄ quod nunc non ineſt/non ineſſe ſigñat. Si autē in præſenti prædicatum non ineſt ſubiecto, ſed poteſt ipſi ineſſe, & ſic tanq̄ poſſibile ineſſe accipiatur/poſſibilis ſit propoſitio affirmatiua uera: quæ uero poſſe non ineſſe ait, uel id quod ineſt/uel id quod non ineſt poſſibilis ſit negatiua uera. ⁋ Idem quoq̧ aſſerit Alexander in alia diuiſione quā facit penes ſeparabilitatem uel inſeparabilitatē prædicati à ſubiecto. Ex quibus duo intelligunt de mente eius. Primum/ꝙ modi non faciūt propoſitiones eſſe tales, ut modus neceſſarius non facit propoſitionem neceſſariam, nec eius abſentia propoſitionem de ineſſe, ſed ſolum ex rōne terminorum habet propoſitio, ꝙ ſit neceſſaria de ineſſe/uel contingens. Secundum eſt/ꝙ propoſitio de ineſſe eſt nō in materia neceſſaria, ſed poſſibili in actum reducta, unde quū hāc intelligat eſſe propōnem de ineſſe, patet omnes alias, quāuis ſint ſine modo, non tamē dici de ineſſe, ſed uel neceſſarias/uel poſſibiles. ergo intelligit diuiſionem Ariſto. penes materiam & habitudinem terminorum, nō autē penes modos, hoc etiam ex ſolutione alterius q̄ſtionis planius erit. ⁋ Sed in oppoſitum ꝙ ſit data penes modos & non penes materiam arguitur rōnibus nō minus efficacibus. Prima eſt/ſi data eſſet penes materiam, hæc diuiſio non compꝛhēderet oēm ꝓpōnem categoricā: non enim compꝛhenderet mobiles Ariſto. autem.d. omnem propōnem ſcilicet categoricam in hac diuiſione contineri. Secunda eſt/ nam Ariſtote. docens quo pacto conuertuntur propoſitiones de ineſſe/ aſſignat regulas illas in omni materia ſemotis modis: cuius ſignum eſt, quia loquitur in terminis ignotis cuilibet materiæ applicabilibus. Item aſſignans/ꝙ propoſitio particularis negatiua non conuertitur: dat exemplū in materia neceſſaria, ut aliquod animal non eſt hō: ſed nō conuertitur/ut aliquis homo non ſit animal. ergo ſequitur propoſitiones neceſſarias & de ineſſe quantū ad materiā nō differre, oportet ergo eas differre penes modos. Tertia eſt/quia Ariſto. infra. c.14. dicit propoſitionem neceſſariam nō differre ab ea quæ de ineſſe, niſi quia in ea ponitur modus neceſſitatis. ergo materia propoſitionis de neceſſario erit, omnis propoſitio de ineſſe cui addetur modus neceſſarius. ⁋ Confirmatur idem ex dicto Ariſto. in. c. de conuerſione propoſitionum contingentiū qui propoſitionem

nem

nem neceſſariam intelligi per appõnem neceſſarii. quarto Alexan. exponens dictum illud in litera Ariſtote. ſecundum unanquanque allocutionem. d. ipſum appellaſſe modos allocutiones, quoniam modi propoſitionibus apponuntur ad libitum noſtrum & ex noſtra prolatione, non autem ex natura rerum aut habitudine terminorum. Si enim modus materiæ conſonus propoſitioni ſemper apponeretur, nunquam fieret propoſitio modalis falſa, cũ igitur in hoc libro priorum fiat ſolum mẽtio de propoſitionibus & ſyllogiſmis formaliter ſumptis ut cõſtituunt ſyllogiſmum formaliter ſumptum & penes formam uariabilem, non habet in his conſiderari ueritas aut falſitas propoſitionum, ſed ſolum modus compoſitionis formalis, quo ad affirmatiuum negatiuum, uniuerſale, particulare, de ineſſe, de neceſſario, & de contingenti. Sed tunc quærit Alexan. ſi ita eſt, quare ergo Ariſtoteles uidetur hanc diuiſionem penes materiam dediſſe, nam nec materia neceſſaria ſpectat ad ſyllogiſmum ſimpliciter nec contingens, ſed ad demonſtratiuum & dialecticum. Reſpondet hoc ideo ipſum feciſſe, ut notaret ſyllogiſmum ſimpliciter in omni materia poſſe indifferenter fieri, à qua tamen ſemper ſeparabilis eſt, quatenus ſyllogiſmus ſimpliciter, & quòd omnes modi cuilibet materiæ indifferenter applicari poſſunt. Quam ſolutionem in his uerbis clare exponit Alexãder ſic inquiens: Abſq; materia igitur modos ipſos propoſitionibus apponens uniuerſales in ipſis demonſtrationes facit, non penes hanc aut hanc materiam oſtendens differentias ſyllogiſmorum fieri, ſed penes modum additum. Vniuerſales igitur exiſtẽtes demonſtrationes hæ propriæ ſunt tractatui de ſyllogiſmis. Addit tamen & cauſam propter quam fecit diuiſionem penes materiam, & eſt propter conuerſiones, cum enim eſſent conuerſiones neceſſariæ propter reductionem modorum ſecundæ & tertiæ figuræ ad primam, & propoſitiones de ineſſe, de neceſſario, & contingenti non eodem modo poſſent conuerti, fuit neceſſarium hac diuiſione data penes materiã oſtendere diuerſum modũ cõuerſionis in eis eſſe. Et ſubdit ꝙ propter miſtiones diuerſarum ſpecierũ propoſitionũ ex quibus diuerſi modi ſyllogiſmorũ miſti fiunt formaliter diuerſi, fuit neceſſarium ipſum feciſſe diuiſionem propoſitionum penes modos. Hæc ſunt Alrxandri uerba præter ea quæ ſupra adduximus. An differentiæ tales propoſitionum ad ſyllogiſticam methodum & tractationem neceſſarię uniuerſaliter ſunt, nam & quia nõ ſimiliter fiunt conuerſiones propoſitionum quæ ſm prædictos modos differunt, & per conuerſiones plures ſyllogiſmorum alii à prima figura oſtenduntur concludentes, neceſſaria ei fuit ſm hos modos propoſitionum diuiſio, aliter namque in neceſſariis, aliter in inexiſtentibus, aliter quoque in contingentibus conuerſæ propoſitiones ſyllogiſmos faciunt. Sed ob id quoque quòd miſtæ inter ſe ſecundum hos aut hos modos, differentes propoſitiones, differentiam quandam ſyllogiſmorum faciunt, etiam propter hoc ad ſyllogiſticam tractationem, differentia propopoſinonum ſecundum hos modos eſt neceſſaria. Sequuntur demum uerba illa quæ ſuperius adduximus. ⁋ In ſolutione huius dubitationis expreſſa & indubitabilis eſt ſententia Alexandri. & Ioan. grammatici cum ſequentis ꝙ Ariſto. hanc diuiſionem dederit penes modos & non penes materiam propter rationes poſt oppoſitum adductas. Et hanc opinionem etiã multi ex Latinis ſequuntur, & in horum auxilium poſſet dici ꝙ etſi uideatur Ariſto. propoſitiones has penes ſignificata & materiam diuiſiſſe, quod quidem facit conſiderando eas ut ueræ ſunt, non tamen negat diuiſionem etiam penes modos eſſe faciendam cum ſubdit ſm unãquãq; allocutionem, ideſt ſm unumquenq; modum ad libitũ noſtrũ applicabilem, cum propoſitiones ipſas, ſiue ueras, ſiue falſas indifferenter conſideramus. Hoc apertiſſime Alexander infra aſſerit c. 14. his uerbis: Manifeſtiſſime autem differentiam nobis declarauit propoſitionis inexiſtentis & ad neceſſariam & ad contingentem cum dixit. multa enim inſunt, nou tamen ex neceſſitate, quædam uero ueque ex uceeſſitate, neque inſunt omnino, ſed cõtingit ineſſe, nam hoc pacto inexiſtentes quidẽ erunt, quæ ipſum inexiſtens, uon tamen ueceſſario inexiſtens ſignificabunt, neceſſariæ uero quæ neceſſario inexiſtens, contingentes uero quæ nou quod iam ineſt, ſed quod ineſſe poterit, uere quidem, ſi ueræ ſint, falſo autem ſi falſæ, patet autem quòd differẽtia propoſitionum & ſyllogiſmorum ſecundum modos, modorum appoſitione dignoſcetur, unicuiq; enim propoſitioni & unicuique ſyllogiſmo proprius in prædicatione modus adiungetur. Vult ergo Alexander modos uere, falſoque cuilibet propoſitioni & affirmatiue & negatiue promiſcue adiungi poſſe. Idẽ & Ioan. grammaticus confirmat, cum illos redarguit qui diuiſionem propoſitionum per modos cum diuiſione illarum per materiam concurrere faciebant, aſſerens ipſe diuiſiones has omnino eſſe diuerſas, ob id quod modi nõ ex rerum natura, ſed ex noſtra prolatione, propoſitionibus apponantur. ⁋ Sed & ſi hæc ſit iſtorum opinio, mihi tamen uidetur ſatius & rectius dicere hanc diuiſionem penes materiam eſſe datam & modos materiæ conſentientes. Et hoc ob rationes adductas in principio quæſtionis & alias nunc adducendas. Quarum prima eſt hæc, cum Ariſtoteles probat uniuerſalem negatiuam de neceſſario conuerti in terminis, docet hoc per deductionem ad impoſſibile ſumendo contradictorium eius quod uult probare eſſe uerum, & ut inquit Ioan. grammati. opponit modum modo, quale quali, & quantum quanto. Ex cuius falſitate deducit falſum eſſe quod ſequitur, quod cum ſecutum ſit ex eo quod ſuppoſitum fuit, oſtendit falſum eſſe quod fuit ſup-

Snia Alexandri e Philoponi de diuiſione ꝑpõnuꝫ ab Ariſtotele data.

Sententia propria.

poſitum,& conſequenter uerum eius contradictoriũ ſcilicet uniuerſalem negatiuam neceſſariá,modo certum eſt quòd hæc oſtenſio fieri non poſſet niſi ſumpſiſſet propoſitionem de materia & modo neceſſariá. Secunda & fortior eſt,quomodo poſſet Ariſto.per dictum de omni infra in miſtionibus oſtendere ex maiori de neceſſario & minori de ineſſe ſequi concluſionem de neceſſario.Item,ex maiori de contingenti & minori de ineſſe,quando diſtinguit ſignificatum propoſitionis de contingenti,niſi ſumeret propoſitiones de neceſſario & contingenti in quibus modus materiæ conſonaret.Tertia eſt,cum hæc omnia quæ de cõuerſionibus dicuntur & de diuerſitate harum propoſitionum ad ſyllogiſmos miſtos ordinentur,eo certe modo debent ordinari quo poſſint ad illos eſſe utiles,ſed ad huiuſmodi ſyllogiſmos utiles eſſe non poſſunt huiuſmodi propoſitiones niſi ſumantur modo quem diximus,ſcilicet de modo & materia correſpõdentibus.Quam enim utilitatem uobis præſtabunt ſyllogiſmi miſti ex propoſitionibus falſis conſtituti? ¶ Dicendum eſt ergo Ariſto.hanc diuiſionem propoſitionum ex ipſa rerum natura ſumpſiſſe quæ eſt penes materiam & terminorum habitudinem ſumpta, ex qua etiam dedit intelligere diuiſionem penes formam,cum dixit,ſm unáquãq; allocutionem, quæ eſt penes ipſos modos,& ſi dicatur ipſum non potuiſſe hoc facere,quia indifferenter quælibet forma & quilibet modus poteſt cuilibet propoſitioni ſm quácũq; materiam applicari.Reſpondeo q; omnis forma poteſt cuilibet materiæ applicari uiolenter uel naturaliter,ſed naturaliter falſum eſt,nam naturaliter. quælibet forma habet neceſſariam ſibi propriam & determinatam cui naturaliter applicatur. Cum ergo Ariſto.reſpexerit ad utilitatem harũ propoſitionum & non poſſit modus cum ſit forma utiliter applicari niſi materiæ proportionate,ſcilicet neceſſarius neceſſariæ,& contingens contingenti, & cum uoluerit modum inſequi naturam rei , à qua etiam ab intellectu noſtro inuentus fuit,cum denotet qualitatem compoſitionis prædicati cum ſubiecto, aliter enim propoſitiones hæ penitus eſſent inutiles, ideo dando diuiſionem penes materiam,dedit etiam diuiſionem penes formam quæ naturaliter materiam illam inſequitur. ¶ Propter quod notanda ſunt quædam quæ & pro his & aliis in ſecunda dubitatione dicendis utilia ſunt.primum eſt,q; propoſitio dicitur tripliciter neceſſaria,& ut de hac ita de aliis dico eſſe intelligendũ. Vno modo materialiter,quia inhærentia prædicati ad ſubiectum eſt neceſſaria,licet modo neceſſitatis nõ determinetur.Alio modo formaliter,quia modo neceſſitatis determinatur,quamuis materia non ſit neceſſaria.tertio modo materialiter & formaliter neceſſaria,quando eſt ibi habitudo terminorum neceſſaria, & modus neceſſitatis appoſitus materiam illam naturaliter inſequens.Harum propoſitionum prima dicitur neceſſaria,licet ſi de neceſſario niſi implicite, quáuis enim ei modus non apponatur,ſubintelligi tamẽ poteſt cum ſit ei naturaliter applicabilis.ſecunda dicitur de neceſſario licet non ſit neceſſaria,magis tamen impropriè quàm prima dicatur neceſſaria.tertia propriſſima dicitur neceſſaria,quia materialiter & formaliter neceſſaria. ¶ Secundo notandum eſt propoſitionem de ineſſe dupliciter ſumi poſſe,quantum ad præſens ſpectat,& generalius,quoniam infra modos alios ſpeciales addemus.primo modo & latius,omnis propoſitio dicitur de ineſſe quæ caret modo, ſiue ſit de materia neceſſaria,ſiue de contingenti,& per oppoſitum mobilis quę habet modum appoſitum de quacunq; materia fuerit,& hoc modo ſumit Ariſto.propoſitionem de ineſſe uſq; ad tractatum de miſtionibus,& hoc ideo quia propoſitiones iſtæ quo ad conuerſiones non differunt de quacunq; materia fuerint cum careant modo,& ex hoc ſolui poſſunt argumenta quædá cõtra hanc opinioné adducta, ut patet intelligẽti.Et ſi dicas uidetur q; eodẽ modo proportionabiliter debebat ſumere propoſitiones mobiles uſque ad illam partem,negatur conſequentia,& ratio ex dictis eſt manifeſta,quoniam eſt differentia in conuerſionibus.ſecundo modo dicitur propoſitio de ineſſe quæ diſtinguitur cõtra propoſitionem formaliter & materialiter neceſſariam,& formaliter & materialiter contingentem,quæ autem ſit huiuſmodi propoſitio paulopoſt declarabimus . ¶ Tertio eſt aduertendum q; etſi in ꝓpoſitionibus falſis & impoſſibilibus poſſit forma ſyllogiſtica ſaluari cum ipſa inquantum ſyllogiſtica nullam ſibi materiá determinet,tales tamẽ ſyllogiſmi ex falſis procedentes nullius utilitatis ſunt,ſi principaliter conſiderentur.Et hoc maxime habet ueritaté ex intẽtione Alex.qui in definitione ſylli tá primo priorũ q̃ primo topico.dixit,cũ ſylls ſit inſtrumẽtũ.Inſtrumentũ aũt oẽ utilitatis alicuius gratia inuentũ ſit,ſyllm ex falſis impoſſibilibus & ignotis procedẽtẽ & cõſequenter nihil probantẽ nõ eſſe ſyllm,cũ utilitaté ſylli non præſtet,niſi fortaſſe aliú ſyllm probaremus per deductioné ad impoſſibile , ſed illud principaliter nõ facimus,ſed ut ex falſo falſum aliud deducamus ex cuius deſtructione deſtruimus aliud falſum ex quo illud fuit deductum & oppoſitum illius eſſe uerũ.ſi quis auté bene ad uerba Alexan.aduertat, hæc opinio nõ eſt omnino eius dictis cõtraria. Ex q;bus argumẽta ſoluẽda ſunt,& præcipue illa q̃ probãt diuiſionem hanc eſſe datam penes modos tantũ,quoniam directius illi contradicunt, quæ enim probant dari penes materiam,illa potius fauent huic opinioni quàm contradicant ¶ Ad primam,cum dicitur, ſi eſſet data penes materiam non eſſet ſufficiens:Dicendũ q; hæc ratio concluderet ſi tantum penes materiá eſſet data,ſed nos tenemus q; penes utrunq;, nam dans diuiſionem penes materiá innuit etiam penes modos qui naturaliter materiam inſequuntur. ¶ Ad ſecundam dicitur,quòd dum docet conuerſiones propoſitionum de ineſſe Ariſtoteles ſumit propoſitiones

de ineſſe latius, ut ſupra dictum eſt, non ita cum docet conuertere propoſitiones de neceſſario & de contingenti, ſed ſumit illas proprietates, hoc eſt materialiter & formaliter tales. Idem dicitur de conuerſione particularis negatiuæ de ineſſe, nã propoſitio de materia neceſſaria ſine modo eſt de ineſſe, quoniã eſt ſine modo, & ſatis fuit oſtendiſſe in ea ꝙ non conuerteretur, quamuis forte in alia ut poſſibili poſſet conuerti, ad oſtendendum ꝙ particularis negatiua non conuerteretur in omnibus. Et cum dicitur Philoſophũ facere uniuerſales oſtenſiones in omni materia cum utatur terminis ignotis ad omnem materiam applicabilibus: Reſpondetur illud eſſe uerum in conuerſione propoſitionum de ineſſe, quoniã in his nulla eſt differentia quo ad conuerſionem, ſiue ſint in materia neceſſaria, ſiue poſſibili, ſiue de ineſſe proprie dicta, ſed in propoſitionibus de neceſſario cum modus nõ applicetur cuilibet materiæ niſi uioléter, ut diximus, fiunt oſtenſiones uniuerſales in omnibus propoſitionibus de neceſſario, quibus modus materiæ conſonans applicatur, & hoc ſufficit. Et ita dicendum eſt in propoſitionibus de modo contingenti. ¶ Ad tertiam reſpondetur negando conſequentiam, licet enim modus neceſſarii poſſit applicari cuilibet propoſitioni de ineſſe utrãq; propoſitioné large ſumendo, loquendo tamen de propoſitionibus materialiter & formaliter talibus de quibus diximus Philoſophum principalibus intendere propter ſyllõs miſtos una non poteſt eſſe materia alterius, & ad dictum Philoſophi dicimus non uelle ipſum ꝙ materia propoſitionis materialiter & formaliter neceſſariæ ſit quælibet propoſitio de ineſse largo modo dictam, nam ſibiipſi repugnaret, cum ibidem dicat dictum de omni ſimiliter aſſignari in propoſitionibus de neceſſario & inexiſtentibus, ſed nõ eſſe differentiam inter propoſitiones de ineſſe quæ ſunt materialiter neceſſariæ & propoſitiones quibus additur modus neceſſarius materiæ conſonus quo ad ſyllogiſmi conſtitutionem, niſi in modo neceſſario. ¶ Et hæc reſponſio confirmatur ex dicto Auer. ibidem ut ſupra adducebatur, & quia propoſitiones de ineſſe materialiter neceſſariæ quo ad actualem inhærentiam prædicati ad ſubiectum ſunt ſimiles cum aliis de ineſſe quæ ſunt de materia poſſibili, licet in fixione differant, & hoc conuerſionem in illis non uariat. Fortaſſe Philoſophus abſolute protulit ꝙ nõ erit differẽtia inter propõnes de neceſſario & illas niſi in modo neceſſitatis. ¶ Vel dicendum & breuius ꝙ Philoſophus accipit ibi propõnes neceſſarias & de modo neceſſario quæ ueræ ſunt, ex quibus cõponitur ſylls ex neceſſariis propõnibus materialiter & formaliter talibus. ¶ Ad confirmationé rñdetur ſimiliter ꝙ Ariſto. accipit ibi propõné de ineſſe large, prout extenditur etiã ad materiã neceſſariã, & ideo talis propõ ſigñatur per negationé neceſſarii. ¶ Ad ultimã ex intentione Alex. cũ dicitur, nõ poſſent aſſignari ꝓpões de neceſſario falſæ, ſed oés eſſent ueræ ſi modus materię cõſonãs applicaretur. Rñdetur negãdo ↄñtiã, nã in aſſignãdo oppõnes apparet illud eſſe falſum, ſiue in figura illas aſſignemus, ut dicẽdo, neceſſe é oém hoiem eſſe aial, neceſſe eſt nullũ hoiem eſſe aial, & ecõtra accidendo uñem negatiuã ueri cui opponitur ulis affirmatiua falſa de neceſſario, ut neceſſe eſt nullũ hominé eſſe aſinũ, & neceſſe eſt oém &c. ſiue eas aſſignemus per impoſſibile oſtendẽdo quãlibet cõuerſioné, in qbus modus materiæ indebite præternaturaliter applicatur, ut dicẽdo, ſi falſum eſt quod dico, neceſſe é oém hoiem eſſe aial, uera eſt eius cõtradictoria, nõ neceſſe eſt &c. & hæc illi æquiualet, cõtingit aliqué hominé nõ eſſe aial, q̃ idcirco falſa eſt, quia modus materiæ oppoſitę applicatur. Eſt. n. modus cõtingés & materia neceſſaria, nolumus tñ ex his fieri ſyllõs, tãq̃ penitus inutiles, ſed ſolũ oppoſitiones aſſignari. Differunt tñ hę oppõnes ab illis q̃ aſſignant in figura, qm̃ in illis ſeruatur idé modus, ut patet. In his uero nõ, qm̃ aſſignatur oppoſitio p negationé modi, ibi uero p negationé dicti. ¶ Nota tñ ꝙ hæc opinio nõ multũ differt ab opinione Alex. & Ioã. grãmatici, nã exponẽtes ipſi diuiſioné Philoſophi expoſuerunt illã penes ſigñata & terminorũ cõplicationé, & ita ꝓpõnes ut ueras cõſiderarunt, & ſi ex his illo mõ cõſideratis modos materię proportionaliter applicantes ſyllõs cõſtituamus, uera erit opinio noſtra. Si aũt ꝓpões nulla habita rõne ueritatis aut falſitatis in eis cõſideremus, poterunt modi oés indifferenter cuilibet materiæ uel naturaliter uel præternaturaliter applicari & fieri ſylli falſas & ueras cõcluſiones indifferenter ex ueris & falſis cõcludentes, quod ipſi conſiderantes dixerunt ex ꝓpoſitionibus his ita ſumptis fieri ſyllõs de quibus eſt in hoc libro cõſideratio, cũ ſit liber uniuerſalis. Et ſic patet quid de hac prima quæſtione dicendum ſit, multa quoq; huic deſeruientia ex ſequẽti concluſione elici poterunt.

QVANTVM autem ad ſecundam quæſtioné quid per propõné de ineſſe, ſiue inexiſtenté Philoſophus intellexerit, quã nõ modalé ut multi perperam ſenſerunt cũ Ioã. grãmatico & Ammonio, ſed ut materiam modalibus ſubſterni cẽſemus, eo quòd modus forma ſit qualitatem compoſitionis prædicati cum ſubiecto determinans, quam ſupponi neceſſarium eſt uarii & probatiſſimi authores multa ac inter ſe diſcrepantia ſenſerunt. ¶ Sunt igitur in hac. q. opiniones tres principales quas Auer. ponit in quæſtione quam de hoc facit, & in commento huius partis. Prima eſt, quam ut Auerro. refert, Alpharabius impoſuit antiquis peripateticis, Theophraſto, Hermino, & Themiſtio, quod tamen Auerro. non placet, ut magis infra patebit. Secunda eſt Alexan. in hoc loco. Tertia ipſius Auer. Tenet prima opinio propoſitionem de ineſſe eſſe illam in qua non eſt modus, & eſt de materia neceſſaria aut poſſibili, & cum ſit potentialis & contrahibilis per modos, ſcilicet neceſſariũ & poſſibile, uideť ꝙ reſpectu illarũ ſe habeat ut genus. Eſt ergo propõ de

Prima opinio Theophraſti.

ineſſe illa quæ caret modo, & eſt de materia neceſſaria uel poſſibili, & ſe habet ut genus ad neceſſariũ & poſſibilẽ. ¶ Hic oportet per propõnẽ neceſſariã intelligere materialiter & formaliter neceſſariam, & per poſſibilem eodem modo materialiter & formaliter poſſibilem. ¶ Hanc etiam opinionem omnes latini ab Alberto accipiẽtes ſecuti ſunt ſecundum quoſdã, quod tamen non credo ex toto uerum, ut infra patebit. ꝙ hæc ſit iſtorum opinio de mente Alphar. patet inſpicientibus uerba Auer. in principio quæſtionis, & in expoſitione. ¶ Sed cõtra hanc opinionem inſurgunt peripatetici poſteriores, Auerroiſque. Nulla propoſitio inuenitur extra intellectum quę ſit indifferens ad neceſſariam & poſſibilem. Sed diuiſio propoſitionũ ab Ariſt. eſt tradita de propoſitionibus diuiſis penes naturam rerum & penes ſignata naturalia. ergo propoſitio de ineſſe non debet eſſe propoſitio ficta ab intellectu. ſecundo, ſi propoſitio de ineſſe eſſet uel neceſſaria uel poſſibilis, tunc daretur aliqua ꝓpoſitio quæ non ſignaretur per aliquem modum ab Ariſto. poſitum, & eſſet illa in qua prædicatum actualiter ineſſet ſubiecto, pro tempore determinato, illa enim nõ eſſet neceſſaria, nec poſſibilis, quia non reſpicit futurum, nec mobilis de contingenti aut neceſſario, ergo &c. ꝙ ſi diceretur talis propoſitio de ineſſe, tunc habeo intẽtum ꝙ propoſitio de ineſſe eſſet propoſitio de poſſibili in actu poſita. tertio, ſi propoſitio de ineſſe ſe haberet per indifferẽtiam ad neceſſariam & poſſibilem, tunc idem eſſet iudicium de illa reſpectu illarũ quod eſt de indefinita reſpectu uniuerſalis & particularis. ergo cum in ſcientiis idem faciamus iudicium de indefinita, quod de particulari facimus, quoniam ſicut particularis conuertitur in terminis, ita & indefinita, & ex indefinitis non fit ſyllꝰ, ſicut nec ex particularibus, ita & de hac ꝓpoſitione de ineſſe idem faciemus iudicium quod etiam de poſſibili cum ſit ignobilior neceſſaria, quemadmodum & particularis uniuerſali. ergo ſicut dixit Ariſtote. uniuerſalem negatiuam de poſſibili non conuerti in terminis, ita debuiſſet dicere uniuerſalem negatiuam de ineſſe in terminis nõ conuerti, quod tamen non fecit. ¶ Harum rationum primam tangit hic in commento Auer. alias tangit in quæſtione. Sed an hæc opinio ſuſtineri poſſit, & hæ rationes ſolui infra in opinione Auer. declarabimus.

Opinio Alexãdri.

SECVNDA eſt opinio Alexandri, quam tangit in commento primi priorum. ubi diuiſionẽ Ariſto. declarat. Vult Alexan. propoſitionem de ineſſe eſſe illam quæ ex contingenti in actum eſt deducta, & uera pro tempore præſenti, nam propoſitio contingens futurum reſpicit cum dicit uel poſſe eſſe quod non eſt, & tunc ad actum deducta facit propoſitionẽ de ineſſe affirmatiuam ueram, uel poſſe nõ eſſe quod eſt, & ſi in actum ducatur fit negatiua de ineſſe uera. oppoſita uero modo & negatiua & affirmatiua falſa de ineſſe. ¶ Sciendum eſt autem ꝙ Alexan. ita propoſitionem de ineſſe definiuit, ut ipſam & à neceſſaria tam ſecundum materiam quàm etiam ſecundũ modum diſtingueret, & à poſſibili eodem modo ſumpta, à neceſſaria quidem diſtinguitur, quia in neceſſaria prædicatum ineſt ſubiecto æterno tempore, à poſſibili uero per hoc ꝙ actu ineſt in ea prędicatum ſubiecto, in poſſibili uero in potentia. Ex quo patet non ſumpſiſſe Alexan. tẽpus præſens, prout dicimus propoſitionem de ineſſe ut nunc eſſe ueram, ſed per præſens intellexit in actu eſſe nõ ſempiterno & nõ aliud. Hoc plane apparet ex eius uerbis cum inquit clarius in ſecunda diuiſione. ¶ Præterea, omne quod alicui ineſt aut inſeparabile eſt ab illo & per ſe illi inexiſtens aut ſeparabile, ſi quidẽ inſeparabile ſit, quæ hoc oſtẽdit propoſitio eſt neceſſaria. Si uero ſeparabile contingens, cuius ea quæ quod iam præſens eſt declarat, inexiſtens, quæ uero id quod ſeparatũ eſt, hoc eſt quod nondum eſt præſens, ſed poteſt eſſe contingens proprie. Non intellexit ergo per talem propoſitionẽ, propoſitionem de ineſſe ut nunc, ut male multi ex antiquis & ex modernis ei impoſuerunt, ut inquit recte Auerro. in quęſtione ſua, ſed omnem propoſitionem de ineſſe proprie ſumptam ut diſtinguitur à neceſſaria etiam ſine modo ſumpta & à poſſibili, quæ propoſitio de ineſſe diuiditur pro de ineſſe ut nunc & ſimpliciter. ¶ Dices. ſi propoſitio de ineſſe diſtinguitur ꝑ actualem inhærentiam prædicati ad ſubiectum in tẽpore determinato à neceſſaria & poſſibili, per quid. ergo diſtinguitur de ineſſe ſimpliciter à de ineſſe ut nunc. Ad hoc facile eſt reſpondere, nam propoſitio de ineſſe ſimpliciter diſtinguetur à neceſſaria per hoc ꝙ licet prædicatum in tali ſemper inſit ſubiecto, poteſt tamen imaginari non ineſſe, quod in neceſſaria imaginari non poſſumus propter intrinſecam dependentiam & per ſe: uel dato ꝙ hoc non poſſimus imaginari ut in multis propoſitionibus eſt uidere, tamen extrema in illis æterna non ſunt, ut patet in illa, omnis nix eſt alba, uel potius in illa, omne ambulans mouetur, in qua licet prædicatum ſit de intrinſeca ratione ſubiecti, non tamen ineſt illi æterno tempore, quoniã ſubiectum nõ eſt æternum. Ex quo patet quòd propoſitio ad hoc ꝙ ſit ſimpliciter neceſſaria indiget extremis quæ æterna ſunt & habitudine terminorum intrinſeca neceſſaria, ita quòd oppoſitum prædicati ſubiecto ineſſe nõ poſſimus imaginari in aliquo tempore. propoſitio ergo de ineſſe ſimpliciter eſt quæ eſt uera uel uniuerſaliter uel ſecundum plurimum temporis, propoſitio autem de ineſſe ut nunc ſecundum modicum temporis, aut ex ſuppoſitione & non uniuerſaliter uera, niſi ex ſuppoſitione, ut omnis homo currit. Hunc etiam modum diſtinguendi propoſitionem de ineſſe infra habes ab Alexandro in miſtione & neceſſarii. ¶ Sed eſt dubium ſi ipſe ita propoſitionem de ineſſe intelligit, an propoſitio neceſſaria affirmatiua ſine modo uel negatiua debeat dici de ineſſe necne? ¶ Ad quod mihi uidetur ex diuiſione quam ipſe facit, & declarat

eſſe de

eſſe de mente Ariſto. reſponſio eſſe ſatis clara, loquendo nanque de propoſitionibus ueris, propoſitio de materia neceſſaria ſine modo implicite trahit ſecum modum, cuius ſignum eſt quòd eundem faciunt ſyllogiſmum, tam ſine modo quàm cum modo. Si autẽ quæratur an eodem modo dicendum ſit de propoſitione de materia cõtingẽti ſine modo: R̃ſidetur ꝙ nõ quia propoſitiones iſtę non trahunt ſecum modum, nec habent illum implicitum, ſicut propoſitiones de neceſſaria materia, quoniam modus contingens reſpicit futurum, in propoſitionibus autem ſine tali modo, quoniam propoſitiones habent prædicatum actu affirmatum uel negatum de ſubiecto, neceſſe eſt alteram illarum ueram eſſe, & alteram falſam, cũ ſint contradictoriæ, unde præciſe ex ipſo modo ſignificatur talis cõtingẽtia prout futurũ reſpicit. Vnde ſi iſta eſt uera, contingit Socra. ambulare, tunc uera eſt negatiua de ineſſe, Socr. non ambulat, & ſi illa, contingit Socra. non ambulare, oppoſita illius. erunt ergo illæ de ineſſe ut nunc, quarum una erit falſa, & altera uera. Contra hanc opinionẽ ſunt aliquæ rationes quæ adducuntur ab aliis, quas nos non adducemus, quoniã contra eam male intellectã procedunt. hæc uero omnia magis patebunt ex opinione Auer. q̃ ex opinione Alexandri ſolertiſſime extraxit. unde ipſe opinionem ſuam ponendo illam declarat dicens alios peripateticos non intellexiſſe quod intelligere debebant ex opinione Alexandri.

Opi. Auer. PRO intelligẽda aũt Auer. opinione primo oportet intelligere quid ipſe intellexerit per propoſitionẽ neceſſariã. ſecundo quid per propoſitionẽ de ineſſe. tertio an ſint plures harum differentiæ. ¶ Quantum ad primũ dico ꝙ Auer. & in cõmento primi priorũ, & in quæſtione ſua propoſitionẽ neceſſariã illã uocat, cuius extrema ſunt de neceſſitate & ſemper, & quorũ unũ alteri per ſe inhæret, qualis eſt iſta, homo eſt animal, & huiuſmodi propoſitionibus ſemper ſuperaddi poteſt modus, & fiunt propoſitiones uerę & utiles pro miſtis & ſyllogiſmis qui ſunt ex propoſitionibus neceſſariis uniformibus, & indifferenter accipit eas Auer. pro propoſitionibus quibus modus neceſſitatis adiungitur, quia ipſe ſequitur oppoſitum, quam nos ſupra diximus, ꝙ diuiſio illa propoſitionũ ſit data penes materiam & modum, & ꝙ hoc ſit uerum ꝙ ipſe aſſerit de propoſitione neceſſaria adducit ad hoc dictum Ariſto. & Themiſtii primo poſteriorum dicẽtium ſolam propoſitionem per ſe eſſe neceſſariam. Cum ergo ambæ hæ cõditiones neceſſario requirantur copulatiue ad propoſitionem neceſſariam, ſi altera harum defecerit, etiam ſi altera inſit, erit talis propoſitio non neceſſaria, & ingredietur ipſam poſſibilitas, & hoc eſt quod multos decepit, qui propoſitiones quaſdam credidere neceſſarias, cum re uera neceſſarię non ſint, de quibus ſuo loco dicemus. ¶ Patet ergo ex his quænam ſit propoſitio de ineſſe quod erat ſecundum declarandum. Eſt enim propoſitio de ineſſe illa quæ ſimpliciter dicitur de ineſſe ſine aliqua determinatione huiuſmodi per accidens uel ut nunc, illa in qua prædicatum ineſt actu cuicunque contento ſub ſubiecto ſecundum plurimum temporis, quoniam inter ſubiectum & prædicatum non eſt perſeitas inhærentiæ, ſed poſſibile eſt cogitare oppoſitum ut in huiuſmodi propoſitionibus, omnis coruus eſt niger, & omnis nix eſt alba. Poteſt enim intelligi coruus albus abſq; deſtructione eſſentiæ, nam eſſentiæ eius nõ repugnat eſſe ſub accidente oppoſito, nam eſto ꝙ huiuſmodi propoſitio eſſet falſa, non tamen eſt impoſſibilis. ¶ Sed eſt aduertendum ꝙ hæ propoſitiones illę ſunt de quibus inquit Auer. ſubiectum earum non recipere ſecundum ſuam naturam niſi unum contrariorum, reliquum uero ut in paucioribus & per accidens. Cum ergo propoſitiones de ineſſe demonſtrãt à neceſſariis propter poſſibilitatem inuentam in eis uel ex parte ſubiectorum & prædicatorũ, uel ex parte inhærentiæ. idcirco inquit Auer. ꝙ propoſitiones de ineſſe ſunt trium modorum & ſpecierum, ſumpſit enim ab Alexandro ꝙ ꝓpoſitiones de ineſſe ſunt quæ ex contingentibus ſunt ad actum deductæ. Et quia contingens eſt triplex, in pluribus, in paucioribus, & æqualiter, erunt & propoſitiones de ineſſe ab his ad actum deductæ in pluribus, in paucioribus, & æqualiter, & quia Alexander abſolute protulit propoſitionem de ineſſe eſſe deductam in actum è contingenti, crediderunt alii ipſam deduci è contingenti in paucioribus. Erit ergo ſecundum Auer. propoſitio de ineſſe ſimpliciter quæ ex contingenti in pluribus erit ad actum deducta, ut apparet in exẽplo iam dato, & in hoc, omnis homo habens oculos uidet, & huic opponitur propoſitio contraria de ineſſe in paucioribus, habens oculum non uidet, deducta ex contingenti in paucioribus. de ineſſe autem ęqualiter ut omne animal dormit uel uigilat, deducta ex contingenti æquali. Inquit tamen Auer. eſſe ſciendũ quòd hæ differentiæ quas dicimus in pluribus, in paucioribus, æqualiter accidunt propoſitionibus contingentibus ex parte ſubiectorum. de ineſſe uero ſecundum tempus. Eſt enim propoſitio de ineſſe ſimpliciter in qua prædicatum uerificatur de quolibet contento ſub ſubiecto ſecũdum plurimum temporis propter hoc, quia poſſibile eſt eius oppoſitum in modico tẽpore & per accidens, & hoc dicit etiam in commento primi priorum. Vnde ſi eſſet aliqua ꝓpoſitio in qua pręedicatum inueniretur in qualibet parte ſubiecti, & non ſecundum plurimum temporis, non eſſet illa dicenda de ineſſe ſimpliciter, ut dicendo, omnis homo currit, ratio huius eſt, quia propoſitio de ineſſe ad differentiam neceſſarię magis habetur attendi penes inhærentiam prædicati ad ſubiectum, cuius attenditur poſſibilitas in contrarium in paucioribus, quàm penes uniuerſalitatem ſubiectorum. In contingentibus autem magis attenditur penes ſubiecta quàm penes tempus, propter determinationem contingentis ad-

ditam ſubiecto ut ſibi inſit prædicatum, & hoc quia
prædicatum illi actualiter non denotatur ineſſe, ſed
poſſe ineſſe, ut in pluribus tamen, & hoc intelligitur
ubi ſubiectum in his propoſitionibus ſit terminus
cõis, ſed ubi eſſet ſingularis, tunc illud in pluribus in
tellectum eſſet ſm tps, ut ſi dicam, contingens eſt in
pluribus Socratem ſtudere, ſubdit poſt Auer. ꝙ pro/
poſitioni de ineſſe in pluribus opponitur propoſitio
poſſibilis in paucioribus, & ecõtra, de in paucioribus
contingens in pluribus, & æquali ęqualis, & ꝙ his ꝓ
poſitionibus de ineſſe in pluribus utuntur artes &
ſcientiæ, ſicut etiam utuntur propoſitionibus neceſ/
ſariis, patet in ſcientiis naturalibus. Illis aũt quæ ſunt
de ineſſe per accidens non utuntur niſi gratia ſyllorũ
ad impoſſibile, ut Ariſto. facit, has ẽt propoſitiones aſ
ſerit Auer. ĩfra loco ſuo utiles eſſe ad ſyllos miſtos ex
ꝓpõnibus de ineſſe & neceſſariis: quod qũo uerum
ſit maximum eſt & difficillimum uidere, qm̃ fortaſſe
in hoc potior eſt Alexandri opinio. ſed hoc in illud tẽ
pus differatur. ⁋ Supereſt ut uideamus de tertio, au
plures ſint differentiæ harum propoſitionum. ĩquit
„ ergo in cõmento. 1. Priorum. ueriſimile eſt ut intrent
„ hunc modum propoſitiones illę de quibus ignorat̃,
„ an ſint neceſſariæ uel non neceſſariæ. in quibus uer/
bis aliam innuit ſpeciẽ ꝓpõnum de ineſſe præter eas
quas prius diximus, ut ſunt illę, oẽ ambulans mouet̃,
quæ apparentiam quandam præbent neceſſariarum
ꝑp habitudinem neceſſariam inter ſubiectum & prę
dicatum, quia tñ extrema ſempiterna nõ ſunt, & prę/
cipue ipſum ſubiectum efficitur, ut non ſint ſimplici
ter neceſſariæ, ſed tñ dum durat ſubiectum, & ꝓ ꝯſis
ex ſuppoſitione neceſſarię, ſubiectum tñ ut ex tali di/
ſpoſitione compoſitum neceſſario in ſe includit præ/
dicatum ꝑp habitudinem neceſſariam quæ eſt inter
diſpoſitionẽ ſubiecti & diſpõnem ꝑ̃dicati, licet utręq;
contingenter inſint ſubiecto, & ideo quia talis diſpo/
ſitio contingenter ineſt ſubiecto & non ſemper ineſt,
ideo non poteſt hæc ꝓpõ eſſe neceſſaria. De his etiã
propoſitionibus meminit ĩ libello ſuperius dicto de
propoſitionibus de ineſſe & de dicto de omni cõtra
Alpharabium. ⁋ Eſt & tertia quædam ſpecies propo
ſitionum de ineſſe nõ multum ab hac diſſimilis, quã
ponit Auer. ĩ quodam capite quo exponit uerba Ari
ſto. in miſtione neceſſarii cum de ineſſe, his uerbis ad
literam. Eſt autem alia ſpecies propoſitionum, quæ
aliquo modo eſt inuenta aliquo modo neceſſaria, &
eſt ut ſit ſubiectum compoſitum ex ſubſtantia & di/
ſpoſitione diuerſa, & affirmatur in ea prędicatum cõ
poſitum ex ſubiecto diſpoſitionis & diſpoſitiõe eſſen
tiali ei, & erit ſubiectum in eis unum per accidens &
prædicatum unũ per ſe, ut dicendo, omne ambulans
eſt animal, & hæc eſt inuenta propter diſpoſitionem
ſubiecti, neceſſaria uero propter ſubiectũ diſpoſitio/
nis, & ambulans quum inuenitur ſignificat ſuper ani
mal ſignificando non ſemper ſed in hora in qua inue
nitur ei ambulatio, ſubiectum autem ambulationis
affirmat de neceſſitate eſſe animalis ſemp, nam ſubie/
ctum ambulationis, & quod per eam diſponitur, eſt
animal de neceſſitate, & hæc propoſitio ẽ aliquo mo/
do neceſſaria, & aliquo modo inuenta, eſt enim inuẽ/
ta per ſe, neceſſaria per accidẽs. Hæc Auer. Ex quibus
uerbis innuitur differentia huius propoſitionis ad il
lam quã diximus in ſecunda ſpecie, ut illa, omne am/
bulans mouetur, Nam hæc tertia eſt magis neceſſaria
quàm illa, nam in illa eſt ſolum neceſſitas in compara
tione unius diſpoſitionis ad aliam, quum tamen am
bæ contingenter inſint ſubiecto. In hac uero ſubiectũ
diſpoſitionis habet habitudinem per ſe neceſſariam
ad prædicatum, & diſpoſitio ipſa; dicitur tamen inuẽ
ta ſeu de ineſſe, quia diſpõ notata in ſubiecto actuali/
ter ineſt eidem accidentaliter, & propter talem diſpo/
ſitionem accidentaliter inhærẽtem actu ipſi ſubiecto
dicitur magis de ineſſe quàm neceſſaria, licet ſit ma/
gis neceſſaria quàm illa de ſecunda ſpecie, qũo autem
ꝓpoſitiones hæ utiles ſint ad ipſas miſtiones, loco ſuo
declarabimus. Subdit Auer. loco allegato, ſed propoſi
tio huic oppoſita in qua ſubiectum eſt neceſſarium
& prædicatum de materia inuenti, ipſa eſt totaliter
inuenta & non accidit ei eſſe neceſſaria per accidens.
exemplum non ponit, quoniam eſt clarum cum ſit
conuerſum propoſitionis iam dictæ, ut dicendo, om/
ne animal eſt ambulans. Hæ igitur ſunt tres ſpecies
propoſitionũ de ineſſe ſimpliciter, quas ponit Auer.
alias omnes dicit eſſe inuentas temporales, in quibus
nulla eſt neceſſitatis apparentia, niſi affirmatio prædi/
cati in ſubiecto in hac hora tantum, & hæ propoſitio
nes ſunt inutiles in artibus, ut Ariſto. d. cap. de cõtin/
genti primo priorũ. ⁋ Hæc igitur pro opinione Auer
rois in hac materia dicta ſufficiant, ad quam iterum
latius reuertemur in materia de miſtionibus.

Quo pacto conuertendæ ſint propoſitiones de neceſſario, tam affirmatiue quam negatiue. Item quo pacto propoſitiones modales ſint conſtituendæ.

CIrca conuerſiones propoſitionum de ne/
ceſſario, quas Philoſophus appellat neceſ/
ſarias, eſt primo aduertendum unum, de
quo etiam ſupra meminimus, ꝙ Ariſto.
per propoſitiones neceſſarias intelligit eas quæ ſunt
materialiter & formaliter neceſſariæ, hoc eſt quæ &
de materia neceſſaria ſunt quo ad neceſſariam termi
norum habitudinem & æternitatem extremorum,
& de modo neceſſario adhibito huic materię natura/
liter, & hoc ſupra fuit diffuſæ declaratum. ⁋ Ex hoc
ſequitur & ſecundum de mente Alexan. ꝙ per propo
poſitiones neceſſarias Philoſophus intelligit eas quę
proprie & ſimpliciter neceſſariæ ſunt, nam ſunt & ali
quę propoſitiones ſm quid neceſſariæ, ut de neceſſi/
tate omne grãmaticũ eſt homo. quæ quũ ſimpliciter

neceſſariæ

neceſſariæ non ſint nihil mirum ſi in neceſſarias non cõuertanẽ. nam dicta propoſitio ex habitudine ſubiecti ad prædicatũ eſt neceſſaria/econtra uero eſt contingens. nam quo ad grãmaticum fuerit neceſſe eſt illud eſſe hoiem, ſed quia grãmaticũ non neceſſe eſt, ideo homo ad grãmaticum non habet habitudinem neceſſariã. licet ergo hæc ſit neceſſaria/ omne grãmaticum eſt hõ de neceſſitate ſm quid & uera/hæc tamẽ falſa eſt, aliquis hõ de neceſſitate eſt grãmaticus. ⁋ Sed quod eſt tertio, cõſiderandũ eſt, ꝙ incidit q̃ſtio non parua, quũ propoſitiones modales oẽs uideanẽ duplicem ſenſum facere. ſ. compoſitum & diuiſum, ut eſt cõmunis opinio oĩum logicorum, in quo ſenſu eas acceperit Ariſto. nam hoc maximã facit difficultatem in hoc negocio, & ꝓcipue in propõnibus negatiuis. quum eadem ꝓpoſitio uera & falſa ſm hos duos ſenſus appareat, ut in excẽplo neceſſario, nullus naſus eſt ſimus, & nullus naſus neceſſario eſt ſimus: prima enim ſignificat ſimũ negari à naſo cum modo neceſſitatis denotãte conditionẽ inhærentiæ non inhærentis, quod falſum eſt. ſcda uero ꝙ ſimũ nulli naſo neceſſario inſit, ſed contingenter, qđ & uerum eſt. ⁋ Pro qua difficultate ſoluenda primo uidendũ eſt, an uerum ſit quod ſupponitur. ſ. ꝙ omnis ꝓpoſitio modalis poſſit habere utrũq; ſenſum, & eſſe uera & falſa ſm illum. ſecũdo quõ diſtincte cognoſci poſſint hi duo ſenſus in his propõnibus. tertio quõ ſoluẽda ſit q̃ſtio pricipalis. Sed quia in hac materia propõnũ modaliũ in multis à recẽtioribus diſſentimus, prius de conſtõne harum propoſitionum & modo conſtituendi aliqua adnotabimus, & primo diuiſionem ꝓpoſitionum categoricarũ quã pręmiſit Ariſt. in prioribus. ca. ſcdo. de q̃ multa ſupra diſcuſſimus. Propoſitionum ergo categoricarũ, aliæ de ineſſe dicuntur, aliæ modales. De ineſſe dicuntur, in quibus prædicatum abſolute ineẽ dicitur ſubto ſine aliquo determinante inhærẽtiam prædicati ad ipſum ſubm, ut quũ dicimus, Soc. eſt albus, hic.n. ſignificamus albũ Socrati ſimpliciter ineſſe, abſq; aliquo huiuſmodi inhęrentiam determinãte. nec oportet dicere has eſſe modales/nam hoc quod dicimus inexiſtens quod gręci ὑπάρχον uocant non eſt modus ut notauerunt, & Ammonius in libro de interpretatione, & Ioã. Grammat. primo priorum. nam quum modus ſit determinatio addita propoſitioni/neceſſe eſt illi aliquid determinabile præſupponi/ueluti materiam ſubſtratam. igitur ſi ineſſe eſſet modus/quęrendum eſſet quid illi ſupponitur, nam ex hoc uidetur ſequi proceſſus in infinitum. Quòd ſi dicatur ut aliqui auſi ſunt dicere/ineſſe duobus modis, ſumi uno modo ut modum/alio modo ut materiam præexiſtentem. uerbi gratia Socra. currit/hęc eſt de ineſſe, ſi autem dixero/Soc. currit de ineẽ/hec eſt modalis. hi ꝑfecto magno errore tenenẽ, nã inter determinãs & determinabile nulla eſſet differentia, hoc aũt abſurdiſſimũ eſt. Idem enim eſt dicere, ſocra. currit de ineſſe/& ſoc. currit/quum per hanc propoſitionem ſignificetur curſum ineſſe ſocr. ⁋ Præterea Ariſto. diminutus in ſermone ſuo fuiſſet primo priorum. nam uel prętermiſiſſet modales de ineſſe/uel eas quę ſunt abſolute de ineſſe, quum nullam de his diſtinctionem poſuerit, & ſyllogiſmos ex propoſitionibus abſolute de ineſſe conſtituerit. Igitur hac opinione ut inutili prætermiſſa, & aliis propoſitionũ de ineſſe diuiſionibus poſtpoſitis, ueluti ad præſens negocium non ſpectantibus/dicemus ꝓpoſitiones illas modales dici quibus additus modus/ſignificat quomodo ꝑdicatũ ſubiecto inſit. Eſt enim modus/ut Ammonius in libro de interpretatiõe/uox ſignificatiua huius/quo ſcilicet pacto prędicatũ inſit ſubiecto, uel ut alii dicunt terminus determinatiuus orationis infinitiue uel cõiunctiue connotans paſſionem propoſitionis indicatiuæ, quę correſpondet ſuo determinali. quę tamen definitio niſi ad bonum intellectum reducatur eſt falſa, nam falſũ eſt ꝙ modus determinet aliud q̃ inhęrentiam prędicati ad ſubiectum, ad quam conſequuntur poſtea quæ ponunẽ in illa definitione/per actum. ſ. intellectus reflectẽtis ſe ſuper illam compoſitionem. nam ſi dixero/deum eẽ eſt neceſſarium, per hoc nihil aliud ſignifico/niſi ꝙ prædicatũ hoc quod eſt eſſe ita ineſt huic ſubiecto ꝙ non poteſt non ineſſe. ex quo patent duo/primum ſi in aliqua propoſitione ponatur modus hoc non denotans, non debet illa ꝓpõ dici modalis, nec illa propoſitio dicitur modalis in qua modus ſubiicitur, ut aliqui falſo autumant, ut dicendo poſſibile eſt, cõtingens eſt, nam in his illud poſe & cõtingens non ſunt modi, ſed res ſignificatæ p ſubiecta talium propoſitionũ. ſecundũ ꝙ modus debet poni ex parte prædicati, quũ modus ex parte rei ſe teneat cuius eſt modus, nec differunt, ut putant aliqui modum determinare ꝑdicatum, & determinare inhęrẽtiam: prædicatũ enim in propoſitione in uirtute ſua totam continet cõpoſitionem. per ꝑdicatum aũt intelligo uerbum eſt cum ſuo determinate in propõnibus de tertio ad prædicato, ut dixi in libro de interꝑtatione, hoc autẽ dixi ꝓpter hoc, quia poſſet addi determinatio aliqua prædicato partiali incluſo in ꝑdicato totali, q̃ tamen non faceret ꝓpoſitionem modalem, quoniã non determinat cõpoſitionem totius ꝓpoſitionis, ut dicendo/Socra. currit uelociter. ubi illud uelociter ſolum determinat curſum, nõ aũt uerbum/eſt. Quidã aũt in libro de interꝑtatione huius oppoſitum aſſerentes, dixerunt propoſitionẽ modalem eẽ in qua modus compoſitionẽ determinat, non aũt ꝑdicatũ nec ſubm, & ita modũ non teneri nec ex parte ſubiecti nec ꝑdicati, ſed totius compoſitiõis: & hoc ꝓbarũt authoritate Philoſophi primo priorum cõſtituentis ſyllogiſmos ex modalibus: in qbus patet ſi modus ſumeretur in ꝑdicato plus ſumereẽ in minori q̃ in maiori, ut ſi dixero/oĩs homo eſt animal neceſſario/omne riſibile neceſſario eſt homo. ergo oẽ riſibile eſt aĩal neceſſario, ſumeretur enim/neceſſario/q

eſt modus determinans p̄dicatum minoris quod nō fuerat ſumptum in ſubro in maiori, intantū in hanc opionem lapſi ſunt ut dixerint, ſi eſt aliqua ꝓpoſitio in qua dictum totius propōnis pro ſubiecto ſumat̃, & p̄dicatum ſit modus, illam propoſitionem eſſe nō modalē, ſed de ineſſe, ut dicendo/ Socratē currere eſt poſſibile. nam hic non denotatur p̄dicatū ineſſe ſubiecto cum tali modo: ſed ſumitur dicunt hoc totum pro ſubiecto cui additur prædicatum quod eſt modus cum uerbo/eſt. Idē eſt enim ſic dicere/ac ſi dicerē a/eſt poſſibile ideſt hæc propoſitio quæ ſignificatur per a/eſt poſſibilis, ut Deus eſt uel Socratem currere, & ulterius errorem errori accumulantes dixerūt omnem huiuſmodi propoſitionem eſſe ſingularē. Dictum aūt propoſitionis uocat̃ propoſitio de ineē in propōnem de uerbo infinitiuo transformata, cui additur modus cum uerbo/eſt. Sed hæc opinio apertiſſime contradicit Ariſto. qui in lib. de interp̄tatione modos appoſitiones appellauit, & habere rōnem formę, & totū propōnis reſiduū/materia & ſubm. unde cōparauit modos in modalibus uerbo eſt in propoſitionibus exſitibus, certum autem eſt ex ſnia Philoſophi & omniū recte loquentium in huiuſmodi propoſitionibus uerbū eſt prædicari, & hoc rationibus efficaciſſimis in libro de interpretatione aſtruximus, uellem etiam ab his libenter quærere/quum hęc propoſitio/Socratē currere eſt poſſibile/per eos reſoluat̃ in hanc/hęc eſt poſſibilis/Socrates currit, ſi per hanc ſecundam denotatur prędicatū inhęrere ſubiecto in illa de ineſſe per dictum importata, cū modo poſſibilis necne? quid enim aliud ſignificatur per hāc propoſitionem/hęc propoſitio eſt poſſibilis/Socrates currit niſi hoc quod dictum eſt. ſ. curſum ineſſe Socrati cum illo modo, quid enim aliud ſignificare poteſt propoſitionem aliquam eſſe poſſibilem? & ita hæc propoſitio omnino modalis eſt. ¶ Ad rationem cui innituntur/dico ꝙ ſi per a/denotetur aliquod complexum/illa propoſitio eſt modalis implicite, ſi illud complexum ſit propoſitio, infinitiua, ut etiam inquit Philoſophus in prīo de interp̄tatione/ſi tunicę imponatur ꝙ ſignificet hoīem & equū/tūc eſt multiplex hæc propoſitio, tunica eſt alba. ¶ Ad aliud/nego non poſſe conſtitui ſyllogiſmos ex ꝓpoſitionibus modalibus ſi modo ſit prædicatum, non enim attenditur ordo ſyllogiſticus terminorū in propoſitionibus penes p̄dicatū formale penes/ſed māle, & penes ſubm, ut etiā fit in conuerſionibus/ut alias declarauimus. Multa alia hic poſſem dicere, ſed quum hoc non ſit quod principaliter intendimus, ad alia me conuerto quæ ab aliis quibuſdam dicuntur, qui inter cæteros inſignes habentur logici. Aſſerunt quippe hi/has ꝓpoſitiones nō ęquiualere/omnē hominē eſſe animal eſt neceſſariū, & omnis homo neceſſario eſt animal, & prima eſt uera, ſecunda, falſa/& omnes hmōi, ut omne uerum eſſe uerum eſt neceſſarium/& omne uerum neceſſario eſt uerum, nam prima eſt in ſenſu compoſito, ſecunda in diuiſo, nam ex ſecunda ſequitur, omnis homo neceſſario eſt animal/Socra. eſt hō ergo Socra. neceſſario eſt animal. Sed ualde ego admiror dicta iſtorum, nā illud idem inconueniens qđ ex ſecunda deducitur pōt æque bene ex prima deduci, ſequitur enim, oēm hominem eſſe aīal eſt neceſſarium/Socra. eſt hō. ergo. Socra. eſſe aīal eſt neceſſarium, ex ſnia Philoſophi primo priorum in miſtiōe neceſſarii & ineſſe. Et ideo dicēdū eſt, ſi uniformiter ſumantur ambas poſſe eē æqualiter ueras aut falſas, nam idem eſt dicere/oēm hominem eē animal eſt neceſſarium, & omnis homo eſt aīal neceſſario, ut etiā ipſi aſſerunt, & hæc ſimiliter ſunt idem, oē uerum eē uerū eſt neceſſaria, & omne uerū eſt uerū neceſſario: ſignificat enim hæc/hanc propoſitionem eē neceſſariam, oē uerum eſt uerum. ꝙ autē hæc ſit neceſſaria, patet, quia eius contradictoria eſt impoſſis uel contraria, nam hæc eſt impoſſibilis, nullum uerū eſt uerū, & aliquod uerum non eſt uerum. Quum igitur oīs propoſitio modalis ſit diſtinguēda ex duplici ſenſu, patet eos non recte dicere, unde non negamus & nos omnes huiuſmodi propōnes in ſenſu diuiſionis eſſe falſas: in ſenſu aūt compoſitionis ueras, nec eſt illud aſſignandū pro ratione, ꝙ ſequatur aliquā ſingularem eē neceſſariam, quia illud idem ſeqtur tam in cōpoſita quā in diuiſa, nam aliqua ꝓpoſitio eſt in uniuerſali neceſſaria, quę in ſingulari eſt cōtingens, imo oēs hæ huiuſmodi ſunt, ſed diuerſitas ſenſus. Quomodo autem ſint hi ſenſus intelligendi infra declarabimus. ¶ De modis aūt dicemus, ut inquit Ammonius in libro de interp̄tatione, ꝙ etſi multi eē poſſint ac ferè incomprehenſibiles ab intellectu noſtro. Illi tamen qui eſſentiales ſunt, & ex ipſa rerum natura ſumutur, ſunt tantum duo. ſ. poſsibile & neceſſariū, nam impoſſibile ad neceſſariū reducitur, quū ſignificet neceſſario non ineſſe, poſſibile uero & cōtingens idem ſunt, ſi ſumatur ꝓ uero poſſibili, nec differunt niſi in nomine, quia poſſibili aſſignatur cōtradictorium per ipſum impoſſibile, ſed cōtingenti nō poteſt aſſignari per incōtingens. Ineſſe autem/ut ſupra diximus/non eſt modus. Hi autem quum ut ſyncategoremata ſumuntur tantum ſunt modi determinantes cōpōnem, qualiter. ſ. prædicatū inſit ſubiecto. uerū autem & falſum dubium ſcitum per ſe & per accidens/ſunt differentię propoſitionum ſumptę ex intellectus cōſiderati ōis reflectentis ſe ſuper ꝓpoſitionē, & cōſiderantis has ſecūdas intentiones in eis. Primi autē duo ipſam naturā rei cōſequuntur, quum autē non ſumuntur ut ſyncategoremata, ſed ut termini categorici rem talē ſignificantes & nō qualitatē inhęrentię prædicati ad ſubiectum, non ſunt modi, non enim debent dici modi niſi modificent. Quomodo autem faciant hi modi ſenſum cōpoſitū & diuiſum in propoſitionibus non facile eſt uidere, & utrum in in omnibus propoſitionibus faciant diuerſitatem in ueritate & falſitate. Et in hoc ualde ſum miratus de

dicto

dicto quorundam recentiorum, qui aliorum errata perpendentes ipſi incidunt in maiora, quum dicant ſenſum compoſitum in propoſitionibus eſſe attendendum ab ipſo eſſe compoſito quod fit in propoſitione affirmatiua, diuiſum uero à diuiſione ipſius eẽ, & hoc in propoſitione negatiua, in qua diuidit̃ eſſe per particulam non, quod dicunt Alexandrum dicere primo priorum in definitione propoſitionis, quũ uoluerint dicere in definitione termini, quum inquit Ariſtoteles, terminũ uoco in quem diſſoluitur propoſitio ut prædicatum, & de quo prædicatur appoſito aut diuiſo eſſe uel non eſſe. nam nec dicit hoc Alexander nec ſomniauit, ſed ſolum ꝙ ex illis uerbis uoluit denotare Ariſtote. quomodo fieret ꝓpoſitio affirmatiua uel negatiua, quia non fit totaliter ablato eſſe, ſed ſolum diuiſo per negationem, ita ut fiat nõ eſſe. Ioan. autem Grammaticus uoluit authoritate Iamblici ipſum notaſſe omnem diuerſitatem propoſitionis categoricę, de qua prius in libro de interpretatione meminerat. Videntur hi ignorare, nec unquã uidiſſe, quæ Ariſtoteles primo elẽchorum de oratione diuiſa & cõpoſita. & deceptionibus in illa ſcripſit, & Alexander aliique expoſitores græci in illius expoſitione dixerunt, poteſt enim in oratione eadem tam affirmatiua quàm negatiua eſſe uterq; ſenſus, & in quo ſenſu eſt falſa in illo dicimus eẽ fallaciam. Vnde & ob hoc Philoſophus duas fecit fallacias, unã compoſitionis, alteram diuiſionis, unde & abutimur modo loquendi quum dicimus aliquam propoſitionẽ peccare per fallaciam compoſitionis & diuiſionis, nõ enim poteſt niſi per alterã fallere. Omnes autem ferè logici ſecundum uiam cõmunem dixerunt hoc terminos modales poſitos in propoſitione ante totam compoſitionem uel poſtpoſitos toti compoſitioni facere propoſitionem modalem de ſenſu compoſito, quando autem mediant inter ſubiectum & prædicatum dictu facere ꝓpoſitionem de ſenſu diuiſo, & hi nihil aliud dixerũt requiri ad hoc, ꝙ fiat propoſitio de ſenſu diuiſo uel compoſito, imo præciſe reſpectu horum terminorum tantum fieri ſenſum compoſitum aut diuiſum in propoſitionibus in quibus ponuntur, ut in hac, omnẽ hominem poſſibile eſt currere, in qua nulla eſt alia particula per quã poſſit fieri ſenſus cõpoſitus aut diuiſus, uel per quam multiplicitas aliqua intelligi poſſit. Addiderunt poſtea ponentes differentiã inter hos ſenſus, multa, quę per ordinem ponenda ſunt & examinanda. Primum ꝙ ꝓpoſitio de ſenſu cõpoſito debet poni ineẽ, de ſenſu aũt diuiſo nõ. Scdo, ꝙ ꝓpoſitio de ſenſu compoſito uerificatur pro inſtanti, de ſenſu diuiſo in tẽporibus diuerſis. Tertio ꝙ ꝓpoſitio de ſenſu cõpoſito eſt nõ quanta, de ſenſu autem diuiſo eſt quanta. Quarto, & ſequitur ex tertio ꝙ propoſitio de ſenſu compoſito eſt probanda officiabiliter uel exponibiliter. De ſenſu autem diuiſo non limitatur ad hoc, ſed probatur ſecundum exigentiam primi termini mediati.

¶ Sed hæc profecto dicta omnia ſunt contra intentionem Ariſtotelis, & omnium peripateticorum expoſitorum. Quòd enim hi termini modales illo modo uariati ſecundum ſitũ propoſitionis faciant ſenſum cõpoſitum aut diuiſum, falſiſſimum. Nam, ut etiam ſupra diximus, ubiq; Ariſtoteles aſſerit hos modos eſſe appoſitiones prædicatorum & penes hos determinari ueritatem & falſitatem, affirmationẽ & negationem, tanq̃ penes formam, quemadmodum in non modalibus penes uerbum, eſt. Ex quo patet ꝙ ubicunq; ponantur ſemper intelliguntur additi prædicato. Confirmatur. quia hi modi, ut inquit Ammonius in libro de interpretatione, ſemper intelliguntur iuncti cum uerbo. unde non refert, ſiue apponamus negationem modo, ſiue uerbo. Idem enim eſt ſi dixero, contingens non eſt Socra. eſſe leonem, & non contingens eſt Socra. eſſe leonem Et hoc eſt etiam idem ſi dixero, Socra. eſſe leonem non eſt contingens. Ex quibus etiam apparet falſitas alterius dicti. ſcilicet ꝙ hi modi per ſe ſumpti in aliqua propoſitione nõ poſſunt facere ſenſum cõpoſitum, nec diuiſum, nec aliquam multiplicitatem: ubi alii termini in eadem ꝓpoſitione poſiti ſimplices fuerint, & nõ multiplices. conſequentia patet ex dictis, nã ſemper iſti modi adiacent prædicato, ergo ipſi per ſe non poſſunt facere ſenſum diuiſum, niſi ex parte ſubiecti ſit aliqua multiplicitas, hoc eſt, ut ſubiectũ intelligatur eſſe ſub aliqua diſpoſitione, uel ſine illa, cui ſubiecto ſub hac diuerſa acceptione ſumpto poſſit prędicatum comparari, ut ſi dixero, albũ poſſibile eſt eẽ nigrum, album enim quia terminus concretus ſeu cõnotatiuus poteſt & quum albedine intelligi, & ſine albedine. ſi ergo cum albedine intelligatur, & illi ſic ſumpto attribuatur hoc prędicatum poſſibile eſt eſſe nigrũ, tunc propoſitio eſt in ſenſu cõpoſito & falſa, in qua tamẽ patet, quòd illud poſſe eẽ nigrum ſe tenet ſemper ex parte prędicati. Si autem ſumatur ſubiectum ſine illa diſpoſitione eſt ſenſus diuiſus & uerus. Eſt enim ſenſus ꝙ id quod eſt ſubiectũ albedinis poſſibile eſt eſſe ſubiectum nigredinis. Poſt autẽ ſenſus eſt quòd id quod eſt actu ſubiectum albedini ſit nigrum, qđ claudit oppoſitionem, niſi ergo in aliqua propoſitione ſit aliqua multiplicitas ex parte ſubiecti, illi termini modales per ſe non poſſunt facere ſenſum multiplicem, & hoc eſſe uerum patet ex dicto Phi primo elenchorum. in fallacia cõpoſitionis. ubi inquit hanc peccare per ſenſum compoſitum, ſedentem poſſibile eſt ambulare. Vbi etiam notãdum eſt Philoſophum diuerſa exempla dediſſe in fallacia compoſitionis & diuiſionis, ut notaret diuerſitatem ipſarũ. ¶ Sed hic inſurgunt dubia quædam Primum, utrum termini hi concreti accidentales poſſint facere ſenſum multiplicem non iuncti cum terminis modalibus. Secuncundo uidetur quòd etiam reſpectu tantum terminorum modaliũ, ubi nulla ſit alia multiplicitas poſſit fieri ſenſus diuerſus. Patet dicẽdo neceſſario, om-

nis homo eſt animal, & omnis homo neceſſario eſt
animal. Prima eſt in ſenſu compoſito & uera. Secun/
da in diuiſo & falſa. Tertio quia ſaltem in modo cō
tingenti ſeu poſſibili uidetur eſſe talis: multiplicitas
etiam in terminis ſingularibus ſimplicitatis, ut Soc.
contingens eſt currere, patet per Philoſophū primo
priorum cap̄. de uniformibus de contingenti. Oís
enim propoſitio de uero contingenti ſcdm Philoſo/
phum ibi habet duplicem ſenſum, ut cōtingit omne
b, eſſe a. ibi ſumitur b, uel pro eo qd eſt actu b, uel ꝓ
eo qd contingit eſſe b. i. in potentia. ¶ Ad primū iſto
rum dicēdum eſt, quòd hi termioi concreti, poſſunt
etiam ſine terminis modalibus facere ſenſum multi/
plicem, ut patet ex Philoſopho dum concedit pri/
mo phyſicorum, & alibi ex albo fieri nigrum, nam in
ſenſu compoſito falſa eſt ut ly ex, notat cauſam ma/
terialem, nam totum hoc quod eſt ſubiectum cum
oppoſito non poteſt fieri ſubiectum nigri. Si autem
uti terminus à quo poteſt eſſe uera, oppoſitum
enim recedit ſubiecto remanente, & generatur for/
ma in eo, & breuiter in ſenſu diuiſo uera eſt, in com
poſito falſa. ¶ Sed iſta reſponſio non ſatisfacit ex to/
to, nam dubium eſt an in omni propoſitione poſiti
poſſint facere utrūque ſenſum, & patet quòd non
in omni abſolute, nec etiam in omni modali, ſed ſo/
lum in contingenti aut poſſibili, & breuiter in omni
propoſitione in qua ponitur uerbum mutationem
ſignificans, non autem permanentiam, ut dicendo, al
bum eſt nigrum, aut neceſſarium eſt album eſſe ni/
grum, ubi affirmatur ſubiectum eſſe ſub utriſque
diſpoſitionibus ſimul permanens, at in iſtis, poſſibi/
le eſt album eſſe nigrū, aut album fit nigrum, poteſt
uterque ſenſus reperiri, ratione uerbi mutationem ſi
gnificātis. ¶ Ideo dico quòd poſſibile ſimul cum iſtis
ſubiectis concretis facit propoſitionem multiplicem
ſecundum utrūque ſenſum, cuius ratio eſt, quoniam
huiuſmodi formæ accidentales ſunt ſeparabiles à
ſubiecto, quarum nunc unam, nunc alteram indue
re poteſt, & quoniam ei contingenter inſunt cum
tali modo poſſunt fieri hæ propoſitiones habentes
ſenſum multiplicem, ut dictum eſt. Sed certe uide/
tur mihi quòd quamuis concluſio hæc quam ſeque
batur olim celeberrimus præceptor meus Nicoletus
Theatinus quantum ad modum de poſſibili uerita/
tem obtineat, tamen quantum ad modum neceſſa/
rium, credo admodum difficile eſſe reperiri poſſe ꝓ/
poſitiones in quibus diuerſus fiat ſenſus ratiōe mul/
tiplicitatis ſubiecti, quod nunc ſub forma, nunc ſi/
ne forma ſumi poſſit, nam talis propoſitio uidetur ra
tione ſignificati fore contingēs, & nūquàm poſſe for/
mari de neceſſario niſi falſa, patet in exemplo ſupra
poſito. ¶ Sed ad hanc dubitationem dico iterum ſi/
cut dixi non poſſe fieri ſenſum diuerſum in his pro/
poſitionibus in qbus ponuntur hi modi ratione mo
dorum præciſe, ſed ratione ſubiecti habētis formam
aliquam, uel aliquam diſpoſitionem, uel conditioné
aliquam ſeu determinationem quouis modo appel
lare uolueris, ad quam iunctim & ſeparatim cōpara/
ri poteſt, & ex hoc cauſatur multiplex ſenſus, patet
hoc in exemplo Philoſophi ad propoſitum maxime
idoneo in fine primi de interpretatione, omne quod
eſt dum eſt neceſſe eſt eſſe. in quo determinatio illa,
dum eſt, poteſt cum ſubiecto iungi, & facit ſenſum
compoſitum falſum. & poteſt ab eo ſciungi, & fit ſen
ſus diuiſus uerus, ſi cum prædicato iungatur. Exem
pla etiam patere poſſunt in aliis multis propoſitioni/
bus præter hos modos, quos moderni ponunt, ut in
illa, omnis homo uel aſinus eſt aſinus, poſſunt ergo
etiam propoſitiones reperiri de neceſſario in quibus
fit diuerſus ſenſus nō propter formas ſubiecto inhę/
rentes à quibus ſeparari poteſt ut arguendo diceba
tur, ſed ꝑpter determinationes aliquas ad quas ſub/
iectum iunctim, diuiſimq; ſe habere poteſt, ſaltem in
ſe conſideratum. Hic modus loquendi non latuit di
uum Thomá, & poteſt ab eo uideri in prima parte,
quæſtione 14. arti. tertio. in reſponſione ad tertium,
ubi ponit hoc exēplum, omne ſcitum à Deo neceſſe
eſt eſſe, & inquit, propoſitionem hác eſſe multiplicé
in ſenſu diuiſo & compoſito. Nam illud uerbum ſci/
tum poteſt ſiue pro re tantum non ut ſtat ſub ſcien/
tia Dei, & ſic res eſt cōtingens, & propoſitio eſt falſa.
Si autem ut ſtat ſub ſciétia Dei ſic habet eſſe neceſſa/
rium, & eſt compoſita uera. Si autem, inquit ipſe, di/
ceret aliquis diſtinctioné hanc locum habere in for/
mis à ſubiecto ſeparabilibus, non autem in his quæ
ſemper inſunt, ut patet de ſcientia Dei quæ ſemp rei
attribuitur. Reſpondet ipſe quòd etſi ſecundū rem,
res omnis ſit à Deo ſcita, poteſt tamen etiam in ſe per
intellectū conſiderari & aliquid ei attribui, ut ſic cō/
ſideratæ. uerbi gratia, ꝙ ſit cōtingens, quod non at/
tribuitur ei, ut ſtat ſub ſcientia Dei. In quibus uideſ
ea oía ſenſiſſe q̄ nos ſupra diximus. Egidius quoque
prio elenchorū nō uideſ fuiſſe huius opionis exps.
¶ Ex hoc redarguendi ſunt moderni qdam qui uiſi
ſunt hanc opinioné ſequi, & eá tantū de modo poſſi
bili declararunt, nō complentes ſermonem ea in par/
te quæ longe erat difficilior. Ex his etiam multa con
tra Latinos poſſent colligi in hac materia quæ intelli
gentibus facile patere poſſunt. ¶ Vlterius, ex his patet
reſponſio ad ſecundum dubium, nam in illa propoſi
tione, neceſſario omnis homo eſt animal, & omnis
homo neceſſario eſt animal, & aliis ſimilibus non fit
ſenſus compoſitus, & diuiſus ratione modi modali/
ter ſumpti. ſcilicet determinantis dictum uel propoſi
tionem, ut ſupra diximus, ſed fit ratione termini con
fundentis, ut etiam ipſi concedunt. unde ponuntur
ſimiles propoſitiones in ſecundo modo, oon autem
in primo. Nec iſta propoſitio ęquiualet illi, neceſſe
eſt omnem hominem eſſe animal, quoniam ad hanc
ſequitur illam propoſitionem eſſe, omnis homo eſt
animal, quum ad illam nō ſequatur. Ideo conſequen
tia non ualet ſecundum eos, neceſſario omnis homo

eſt animal.ergo neceſſe eſt omnem hominem eſſe animal.quia antecedens eſt uerum,& cõſequens nõ, quia poteſt eſſe ꝙ nulla talis propoſitio ſit,quę ſequitur ad conſequens.Sed hæc differentia certe friuola eſt,ut ſupra diximus,& uidetur ꝙ nec in una,nec in altera fiat ſenſus compoſitus & diuiſus, niſi ratione confuſionis.Nos tamen utranq; propoſitionem tenemus eſſe modalem,quoniam modus determinat inhęrentiam prædicati ad ſubiectum , ſignificãs ꝙ animal ineſt homini,& non poteſt non ineſſe ,negamus tamen ꝙ in ea fiat,uel poſſit fieri ſenſus compoſitus uel diuiſus,quum ibi non ſit ratio per quam fit ſenſus cõpoſitus,& diuiſus,& ſi fit,tantũ ratione confuſionis fit,ſed ubi non admittatur talis confuſio,patet tales propoſitiões eſſe ſimpliciſſimas,& nullo modo multiplices.Nec inconuenit aliquam propoſitiõem eſſe in uniuerſali neceſſariam,& in particulari contingentem.¶ Patet etiam ſolutio ad tertium , quáuis enim propoſitio illa , contingit omne b eſſe a habeat duplicem ſenſum,ille duplex ſenſus nõ eſt compoſitionis uel diuiſionis, ſed per quem declaratur dictũ de omni in propoſitionibus contingentibus uniformibus & modus ampliationis in huiuſmodi propoſitionibus.¶ Ex his apparet ſolutio duorum quæ ſupra quærebantur.an ſcilicet omnis propoſitio in qua ponitur modus poſſit habere utrunq; ſenſum, & patet ꝙ non, & quomodo etiam fit ſenſus compoſitus & diuiſus penes tales modos non præponendo uel poſtponendo,aut interponẽdo ut Latini,quoniam quantum ad ſitum ſemper tenet locum prędicati,& ſemper ſunt tales diſtinguendę,eo modo quẽ ſupra declarauimus . ſcilicet penes multiplicitatem ſubiecti,eo tamen modo intelligendo quem expoſuimus.Dicere autem ꝙ propoſitio de ſenſu compoſito ob id quod uerificatur pro inſtanti debeat poni in eſſe,de ſenſu uero diuiſo , quia non uerificatur pro inſtanti , ſed ſucceſſiue non ſit ponenda in eſſe,quoniam modalis eſt uera , ſibi uero correſpondens de ineſſe ſit falſa,& ob id concedere ꝙ propoſitiões quę tempore indigent limitato pro ſui uerificatione non ſunt concedendę,nec de poſſibili,nec de ineſſe.ut tu pertranſis pontem,& poſſibile eſt te pertranſire pontem & aliæ conſimiles , omnia hæc perperam dicta ſunt , & contra Ariſtotelis ſententiam. Nam primo priorum ,in definitione contingentis inquit,poſſibili in eſſe poſito nullum ſequitur impoſſibile , ſiue hoc ſit differentia , ſiue proprietas contingentis, quum de quolibet dicatur contingente tam in ſenſu compoſito ꝗ diuiſo,quia hoc nullibi Ariſtoteles diſtinxit. patet apertiſſime intelligi debere de omni ſenſu.Et ideo non omnis propoſitio de ſenſu compoſito debet uerificari pro inſtanti,nec illę propoſitiones ſunt falſę,poſſibile eſt te pertranſire pontem , & tu pertranſis pontem . Hoc enim apertiſſime eſt contra Ariſtotelẽ quarto phyſicorum.qui de tempore ſoluens rationem probantem ipſum non eſſe,quoniam ex non entibus componeretur,inquit,in ſucceſſiuis non requiri ad hoc ut ſint omnes partes eorũ ſimul eſſe,ſed quòd aliquid cõtinuans has partes ſit,ut patet de inſtanti in tempore,& mutato eẽ in motu, unde propoſitiones illæ conceduntur, non quia totum ſimul ſpatium pertranſeatur,ſed quia eſt in pertranſiri. Vnde omnis propoſitio quę eſt uera de præterito,aliquando fuit uera de præſenti. Si ergo concedimus iſtam,quòd Socra.pertranſiuit hoc ſpatiũ,quare non eſt concedenda iſta,quòd Sor.ptranſit de pręſenti?quum enim de præterito ita dicimus iam non intelligimus quòd totum ſimul pertranſiit, ſed ſucceſſiue,ſed quia iam deuenit ad ultimum mutatum eſſe cõcedimus ipſum ptranſiuiſſe,ita de p̃ſenti dum continue pertranſit.& eſt ſub alio & alio mutato eſſe continuante,non autem terminãte:in potentia tamẽ non in actu dicimus ipſum pertranſire, hæc autem nota ſunt ex ſexto phyſicorum.Aliquæ ergo propoſitiones de ſenſu compoſito uerificatur in inſtanti, & eis correſpondet propoſitio de ineſſe uerificabilis pro inſtanti. Et hoc eſt quãdo ſubiectum poteſt eſſe ſimul ſub utroq; termino connotato per ſubiectum & prædicatũ. Et ideo hæc propoſitio de ſenſu compoſito eſt falſa, & impoſſibilis, poſsibile eſt album eẽ nigrum, & album eſt nigrum,quia ſubiectum non poteſt ſimul actu quieſcere ſub utroq; termino.Aliquę ãt ſunt uerificabiles in tẽpore & non in inſtanti, ut patet in propoſitionibus motum importantibus. Quòd autem dicũt propoſitionem de ſenſu diuiſo non poſſe poni in eſſe,quia non uerificat̃ pro inſtanti,etiam falſiſſimum eſt. Nam ſicut intelligimus propoſitionem de ſenſu diuiſo eſſe ueram, ita intelligimus illam de ineſſe quæ ſibi correſpondet. Intelligimus autem hoc modo, quod nunc album eſt, alias poteſt eſſe nigrum,intelligendo de ſubiecto ipſo nõ ſub forma.ita etiam de ineſſe,quod nunc eſt ſub albedine,alias erit ſub nigredine, non autẽ ſic ponitur ut ꝓ eodem tempore ſimul ſit ſub albo & nigro, ſicut etiam nec modalis de ſenſu diuiſo pro eodem, ſed ꝓ diuerſis temporibus intelligitur. Quòd autem ſuperaddunt propoſitiones de ſenſu compoſito non eẽ quantas, de ſenſu uerò diuiſo eſſe quantas: uidetur abſurdiſſime dictum , quũ enim modus ex parte ſe teneat prædicati, patet eo modo quo ſubiectũ ſe habeat debere propoſitiones denominari.ſi ergo ſubiectum fuerit uniuerſale uel determinatũ à ſigno uniuerſali uel particulari, uel ſingulare, ut dicitur in libro de interpretatione, eodẽ modo & propoſitiones ſe habebunt. Patet dicendo, neceſſario omnis homo eſt animal, uel neceſſario aliqs homo eſt animal, uel omnem hominem eſſe animal eſt neceſſe,ſeu neceſſarium, uel aliquem, uel Socratem. Aliter enim ex his non poſſet fieri ſyllogiſmus regulatus per dici de oĩ & de nullo. Ex his apparet ſolũ principalis q̃ſtionis, & ꝙ Ariſto. eas ut modales accipiẽs eaſq; quo ad formam conſiderans, quæ eſt ipſe modus per quem di-

ſtinguntur à propoſitionibus de ineſſe, ex qbus mo/
dalibus cõſtituiẽ ſyllogiſmus formaliter diſtinctus
à ſyllogiſmo de ineẽ, poteſt eas in utroq; ſenſu ſume/
re, non enim cõſiderat hic eas qũo uerę uel falſę ſint,
ſed ſolum ut per modũ diſtinguũtur ab aliis propo/
ſitionibus, & quũ in utroq; ſenſu ſumptę diſtinguá/
tur ab eis, eo q; modus ſemp ex parte ꝑdicati teneaẽ,
manifeſte patet eas in utroq; ſenſu ſumpſiſſe, quũ in
utroq; ſenſu ſyllogiſmum poſſint conſtituere forma
liter diſtinctum, ut dictum eſt. Et in utroque ſenſu
ſint quantę. Licet moderni oppoſitum aſſerant ſine
ratione regulas ſolum quaſdam uolũtarias aſſignan
tes, quas fortaſſe gratia inſtruendi pueros fecerunt,
non quia ueritatem contineant. Fatuum tamen eſt
gratia doctrinę breuioris regulas falſas inſtituere,
quum non doctrinam, ſed potius ignorantiá diſpoſi
tionis pariant. Sunt enim regulę falſę principia falſa,
ex quibus generatur ſyllogiſmus contrarię deceptio
nis. ¶ Sed ne uideamur difficultates illas preterire de
quibus uiſi ſumus à principio ſermoné propoſuiſſe,
idcirco merito & de negatiuis de neceſſario, & de af/
firmatiuis dubitatio incidit quomodo ſint cõuerten
dę. Nam ſiue de ſenſu cõpoſito, ſiue diuiſo ſumatur
illa, nullus naſus de neceſſitate eſt ſimus, non uidetur
conuerti poſſe in iſtam, nullum ſimum de neceſſita/
te eſt naſus, nam prima poteſt eſſe uera, & ſecunda fal
ſa. Ad hanc dicitur pręnotando primo, q; propoſitio
nes negatiuæ de neceſſario, ut de eis pertractat Phi/
loſophus in hoc libro ſunt negatiuæ de dicto quũ
habeant modum affirmatum, nec habent affirma/
tiuam figurá, ut illę quæ ſunt de contingenti. Huius
autem nulla eſt alia cauſa pręter ipſam neceſſarii na/
turam & contingentis. nam in propoſitione negati/
ua neceſſaria prædicatum remouetur à ſubiecto, ita
& taliter ut non poſſit ineſſe illi, ideo negatiua eſt nõ
minus q̃ negatiua de ineſſe, & cõuertitur eodem mo
do. In propoſitiõe autem de contingenti in qua dictũ
eſt negatum, & modus affirmatus, aliter eſt dicendũ,
propter ipſam contingentis naturam, nam prædica/
tum in illa ita à ſubiecto remouetur quòd poteſt illi
iterum ineſſe, & ideo non conuertitur ut negatiua
de ineſſe. Et dicit Philoſophus illá eſſe affirmatiuam
ſecundum figuram, & conuerti ut affirmatiuam,
quoniam conuertitur ad oppoſitam qualitaté. Hęc
autem alibi ſunt à nobis diffuſius declarata. Propoſi
tiones autem de neceſſario in quibus eſt modus ne/
gatus habent uim propoſitionum contingentium,
non autem neceſſariaꝝ. Nam ex negatione neceſſarii
infertur contingens, quemadmodum ex negatione
contingentis infertur neceſſarium, nam hi duo modi
ſe mutuo interimunt. ¶ Ex hoc ſoluitur dubitatio,
nam ſi illa propoſitio, nullus naſus de neceſſitate eſt
ſimus, ſumatur de modo affirmato, & dicto negato,
& præcipue de ſenſu compoſito, falſa eſt, nec eſt mi/
rum ſi in falſam conuertatur. unde etiam eius con
traria affirmatiua eſt uera neceſſaria, omne grámati-
cum de neceſſitate eſt homo, ſi autem in ea negatur
modus habet ſignificatum contingentis propoſitio/
nis, unde ęquiualet huic, non neceſſe eſt aliquem ho/
minem eſſe grámaticum, hæc auté ęquiualet huic,
cõtingit omné hominé eſſe grammaticũ. Sunt enim
oppoſitæ hę propoſitiones in omnibus ſcilicet mo/
do, quanto, & quali. ideo in conuertente debet idem
modus neceſſitatis negari ſic conuertendo, nullum
de neceſſitate grammaticum eſt homo, nullus enim
homo eſt cui neceſſario inſit grámatica. Hæc de pro/
poſitiõe negatiua. ¶ Sed de affirmatiua eſt maior du/
bitatio, & eſt duplex. prima de conuerſione. ſecunda
an ſit neceſſaria, nam de hac ſunt rationes ad utrun
que efficaces. ¶ Quantum ad primam non uide/
tur conuerti in neceſſariam, ergo non erit con/
ueniens conuerſio. uult enim Philoſophus uni/
uerſalem affirmatiuam de neceſſario conuerti in par
ticularem affirmatiuam de neceſſario conuerti in
particularem affirmatiuam de neceſſario, modo
naturaliter applicito, ſed quòd non conuertatur in
neceſſariam patet, nam hæc falſa eſt, aliquis homo de
neceſſitate eſt Grámaticus, quũ uniuerſalis conuerſa
ſit uera. ¶ Ad hanc reſpondetur ut ſupra diximus, re
gulas Phi de cõuerſione neceſſariarũ intelligẽdas eſſe
in ꝓpoſitiõbus neceſſariis formaliter, hoc eſt de mo
do, & materia neceſſariis. Et tũc merito inſurgit ſcda
dubitatio, An iſta, oẽ grámaticũ de neceſſitate eſt ho/
mo, ſit uere neceſſaria. Et arguitur q; ſit uerę neceſſa
ria. primo ſic. Illa propoſitio eſt uere neceſſaria quæ
ſemper fuit uera, ſemper eſt uera, & ſemper erit uera,
hæc eſt huiuſmodi. igitur &c. maior patet ex iterpre/
tatione neceſſarii, minor etiam eſt manifeſta. ergo ſeq
tur concluſio. ¶ Item omne grammaticum neceſſa
rio eſt grammaticum, ergo omne grammaticum ne/
ceſſario eſt homo. probatur conſequentia, quia ex op
poſito conſequentis ſequitur oppoſitum anteceden/
tis, ſequitur enim, ſi grammaticum non ſit homo, &
ponatur hominem nõ eſſe, ex deſtructione hominis
deſtruetur grammaticum. ergo grammaticum non
erit grammaticum. ergo ſi non ſit conſequens, antece
dens non erit. ¶ Item, omne animal rationale morta/
le de neceſſitate eſt homo. omne grammaticum ẽ ani
mal rationale mortale. ergo omne grammaticum de
neceſſitate eſt homo, tenet ratio, & maior eſt ſimplici
ter neceſſaria minor de ineſſe ſimpliciter, ergo ſequi/
tur concluſio de neceſſario ſimpliciter per regulam
Ariſtotelis. Item, illa propoſitio eſt ſimpliciter neceſſa
ria in cuius ſubiecti intellectu & ratione includitur ꝑ
dicatum. hęc huiuſmodi. ergo &c. minor declaratur,
quia quum grammaticum ſit hominis paſſio, & ha/
beat per proprium ſubiectum definiri, ponetur præ/
dicatum in ratione ſubiecti, & erit propoſitio primi
modi per ſe, ut hæc, riſibile eſt homo. ¶ Amplius. il/
la propoſitio categorica eſt ſimplicíciter neceſſaria, q̃
transformatur ex conditionali neceſſaria, hæc huiuſ/
modi. ergo &c. Nam hæc hypothetica neceſſaria eſt,

ſi grámaticum

ſi grammaticum eſt homo eſt, ergo eſt ſimpliciter neceſſaria, grammaticum de neceſſitate eſt homo. ¶ Inſuper, aut omne grammaticum de neceſſitate eſt homo, aut poſſibile eſt aliquod grammaticum non eſſe hominem. ſi primum habeo intẽtum. ſi ſcd̃m, arguo ſic poſſibile eſt grammaticum non eſſe hominem, oẽ grammaticum eſt homo. ergo poſſibile eſt hominem non eſſe hominem. concluſio eſt falſa. ergo aliqua ꝓpoſitionum non illa, omne grammaticum eſt homo. ergo illa poſſibile eſt grammaticum nõ eſſe hominẽ. ſi illa eſt falſa, ergo eius contradictoria uera, quę dicit omne grammaticum de neceſſitate eſt homo ex lege contradictoriorum. ¶ Vltimo, illa propoſitio eſt ſimpliciter neceſſaria, cuius ſubiectum non poteſt eſſe ſine prædicato, & cuius ſubiectum ſibi determinat prędicatum. hæc huiuſmodi. ergo &c. maior patet, quia ſicut propoſitio per ſe eſt, uel quia ſubiectum ſibi determinat prædicatum tanquam proprium effectum, ut in quarto modo, uel quia ut propriam paſſionem ut in ſecundo, uel ut partem definitionis uel totam, ut in primo, ita dicendum eſt de propoſitione neceſſaria, qm̃ neceſſaria propoſitio & per ſe eodem curſu currunt. ¶ Propter has rationes dixerunt aliqui hãc propoſitionem eſſe abſolute & per ſe neceſſariam, nõ tamen primo, quoniam grãmaticum ineſt alicui cui per ſe & primo ineſt hoc prædicatũ homo. Ideo iſta non eſt primo neceſſaria, ꝙ autem ſit per ſe neceſſaria patet, qm̃ prædicatum includitur in intellectu & ratione ſubiecti. Dicunt enim hoc ſatis eſſe ut propoſitio ſit per ſe neceſſaria. ¶ Sed hi decipiuntur in acceptione propoſitionis neceſſariæ, nam omnis propoſitio affirmatiua in qua uerbum eſt ſumitur, uerificaẽ per actualem inhærentiam prædicati ad ſubiectum, hoc enim ipſum uerbum eſt, in ſui ratione cõcludit, non poteſt autem prędicatum actualiter ineſſe ſubiecto niſi ſubiectum ſit. ergo non poterit eſſe propoſitio neceſſaria, quum ſit ſempiternæ ueritatis niſi prędicatum actualiter ſemper inhæreat ſubiecto, ergo oportet ſubiectum ſemper eſſe ad hoc ꝙ propoſitio ſit neceſſaria & per ſe. quum propoſitio uere neceſſaria cõuertatur cum per ſe, ut dicitur primo poſteriorum. Sed ultra hoc requiritur ue prædicatum ſit de ratione ſubiecti, uel econtra. ut non poſſit oppoſitum cogitari, non ſufficit ergo una conditio tantum ut hi dixerũt, ſed requiruntur ambæ. ſ. neceſſitas extremorum, & neceſſitas habitudinis inter illa. Secundum ẽt dictum eſt falſum, nam ſi hæc ẽ neceſſaria ratione habitudinis extremorum, quia ſcilicet prædicatum qđ eſt homo includitur in ratione grammatici, nõ ergo eſt neceſſaria ratione alicuius cui prædicatum prius attribuiẽ, uel ſi erit neceſſaria ratione huius, non erit neceſſaria rõne illius, qđ contingẽter illi attribuitur. In his enim quæ per ſe ſunt, ſed non primo, hoc conſideratur, ꝙ omnes termini habẽt perſeitatem, ut ita dicam, inter ſe, ut ſi dixero, homo eſt ſenſibilis per ſe non primo. Senſibile enim attribuitur animali per ſe primo, & animal attribuitur homini ꝑ ſe primo, ideo mediante animali quod per ſe ineſt, ſenſibile ꝑ ſe non primo ineſt hoĩ. Sed non eſt ita in propoſito, qm̃ grãmaticum, non ꝑ ſe homini attribuitur, ſed mere accidentaliter ergo falſum eſt ꝙ hæc ꝓpoſitio ſit neceſſaria per ſe nõ primo. ¶ Aliter ergo dicitur ad q̃õnem, ꝙ iſta propoſitio eſt neceſſaria per accidens, & non ꝑ ſe, nam illa ꝓpõ non eſt per ſe neceſſaria in qua prædicatum non attribuitur ſubiecto niſi ex ſuppoſitione ſubiecti, & quoad ſubiectum fuerit, hęc eſt huiuſmodi. ergo &c. maior eſt manifeſta, qm̃ illa propoſitio ẽ per ſe neceſſaria in qua prędicatum attribuitur ſubiecto ſimpliciter, & non ex ſuppoſitione. minor etiã patet, quia quoad grammaticum fuerit grãmaticũ, non poteſt eſſe homo. Eſt etiam ex alio per accidens neceſſaria, nam licet prædicatũ neceſſario attribuatur ſubiecto, quia tamen ſubiectum accidentaliter attribuiẽ prędicato, efficitur ut ſit ꝑ accidens neceſſaria, nam in ꝓpoſitionibus ſecundi modi in quibus prædicantur prædicata eſſentialiter conſequentia, eſt mutua habitudo neceſſaria inter ea, qm̃ ſubiectum ſibi prædicatum determinat & ꝓdicatum ſubiectum. Nã homo ſibi determinat riſibile, & riſibile hominem. Et ĩ hoc diſtinguuntur accidentia per ſe ab accidentibus inſeparabilibus, ut inquit Ioan. grãmaticus. 1. Poſteriorũ. ¶ Sed cõtra arguitur ꝙ nullo modo ſit neceſſaria, nã illa propoſitio de neceſſario eſt falſa, cuius cõtradictoria de contingenti eſt uera, ſed hæc eſt uera, contingit aliquod grãmaticum non eſſe hominem. ergo hæc ẽ falſa, omne grãmaticum de neceſſitate eſt homo. maior patet, probatur minor, poſſibile eſt grãmaticũ nõ eſſe, ſtante homine. ergo poſſibile eſt grammaticũ nõ eſſe hominem. aſſumptum patet, qm̃ grãmaticum cõtingenter ineſt homini. ſecundo hæc eſt uera, contingit aliquem hominem eſſe grãmaticum. ergo contingit aliquod grãmaticum eſſe hominem, patet oñа, qꝛ particularis affirmatiua de uero contingenti conuertitur in terminis. Tertio arguitur in tertia figura hoc modo, de neceſſitate omne grãmaticum eſt grãmaticum, omne grãmaticum de neceſſitate eſt homo. ergo neceſſario aliquis homo eſt grãmaticus. cõcluſio eſt falſa. ergo aliqua propoſitionum, non maior quũ idem de ſe prædicetur. ergo minor. Quarto illa propoſitio non eſt neceſſaria in qua prædicatum poteſt derelinquere ſubiectũ. hæc eſt huiuſmodi. ergo non eſt neceſſaria. maior patet, minor probatur, quia põt homo eſſe & nullum grãmaticum eẽ. ¶ Ad primam dicitur negando minorem, & ad probationem negatur conſequentia, nam licet poſſibile ſit ſubiectũ non eẽ, ſtante prædicato, non tamen poſſibile eſt ſtante ſubiecto non eẽ prædicatum, nam ut dixi, neceſſaria eſt tm̃ ex parte ſubiecti in ordine ad prędicatum, non autem ex parte prædicati in ordine ad ſubiectum. Suppoſito enim ꝙ ſubiectum ſit, non poteſt ei prædicatũ non ineſſe. ¶ Ad ſecundam dicunt quidam ꝙ ex propoſitione quę ſm ſe & abſolute eſt contingens, poteſt

inferri propoſitio neceſſaria, nam illa ꝓpō, contingit aliquē hominem eſſe grāmaticum, licet ſit ſm ſe contingens in ordine, tamē ad illam, grāmaticum eſt homo eſt neceſſaria, ut in exēplo, quāuis iſta, animal eſt hō non ſit ſm ſe neceſſaria, quia animal poteſt eſſe in alio, dato ꝙ homo non ſit, tñ in ordine ad iſtam, quidam homo eſt animal, eſt ſimpliciter neceſſaria. Sed iſta rñſio non ſatisfacit, qm̃ quod in ſui natura cōtingens eſt, nūquam efficietur neceſſariū, niſi natura contingens uerteretur in neceſſariam, ut inquit Auer. 2. phyſi. cōmen. 48. Exemplum autem quod adducūt non eſt ad propoſitū, immo illa eſt ſimpliciter neceſſaria, aliquod animal ē homo, quia quum neceſſe ſit hominem eē, eo ꝙ ſpecies ſunt æternæ, neceſſe eſt aliquod animal eſſe hominē. Aliter ergo dicitur ꝙ quū Philoſophus dicit contingentem ad utrūlibet particularem conuerti in contingentem ad utrūlibet, intelligit de uera contingentē, ut eſt hæc, contingit aliquē hominem currere, quæ eſt contingēs ex parte utriuſque extremi. Quum ergo iſta, contingit aliquem hominem eſſe grāmaticum, ſit neceſſaria ex ſuppoſitione prædicati in ordine ad ſubiectum, conuertetur in illam quę eſt neceſſaria ex ſuppoſitione ſubiecti in ordine ad prædicatum ¶ Ad tertiam, dicunt aliqui ꝙ licet iſta propoſitio ſit i ſe falſa, aliquis homo de neceſſitate eſt grāmaticus, tñ ut ſequitur ex illis præmiſſis eſt uera & neceſſaria. Hæc reſpōſio eſt omnino falſa, nam quærendum eſt ab eis qūo ſequatur hæc cōcluſio ex illis propoſitionibus, quum oppoſitum cōcluſionis ſtet cum illis, nam ſtant ſimul hæc, ꝙ omne grāmaticum neceſſario ſit homo, & tñ nullus homo neceſſario ſit grāmaticus. Aliter ergo dicitur ꝙ Ariſto. intelligit ex propoſitionibus ſimpliciter neceſſariis ſequi concluſionem neceſſariam, non aūt ex quibuſcūque neceſſariis, ideo dico ꝙ ex illis propoſitionibus quum non ſint ſimpliciter neceſſarii non ſequitur cōcluſio neceſſaria. Cōcluſio enim quæ ſequitur in hoc ſyllō eſt conuertens minoris quæ non eſt ſimpliciter neceſſaria, ſed ex ſuppoſitiōe ſubiecti. Modo mirum non eſt propoſitionem non ſimpliciter neceſſariā cōuerti in contingētem. nec hoc repugnat Ariſto. ut ſupra diximus. ¶ Ad quartam, dicunt aliqui ꝙ illa maior eſt falſa, tunc enim iſta non eſſet neceſſaria, homo eſt animal, qm̃ prędicatum poteſt derelinquere ſubiectum eo ꝙ poteſt eſſe in alio ſubiecto. Hæc iterum ē falſa reſponſio, nam licet animal poſſit ineſſe alteri ab homine, non poteſt non ineſſe homini, qm̃ genus eſt i omnibus ſuis ſpeciebus neceſſario, & quum homo ſemper ſit non poteſt illi animal non ineſſe. Aliter ergo eſt dicendum ad minoris probationem ꝙ eo modo quo propoſitio eſt neceſſaria, eo etiam modo prædicatum non poteſt derelinquere ſubiectum, ſuppoſito ergo ꝙ ſubiectum ſit, prędicatum non poteſt derelinquere ſubiectum. ¶ Quum ergo uiſum ſit iſtam propoſitionem non eſſe ſimpliciter neceſſariam, ſed ꝑ accidens. Opus eſt etiam reſpondere ad argumēta ante oppoſitum quæſtionis adducta quibus probatur ipſam eſſe ſimpliciter neceſſariam. ¶ Ad primam dicitur ad maiorem illam propoſitionem eſſe uere neceſſariam & ſimpliciter quæ ē ſempiternæ ueritatis nullo alio ſuppoſito, modo hæc non eſt æternæ ueritatis niſi ex ſuppoſitione ſubiecti. ¶ Ad ſecundam negatur conſequentia, ſi intelligatur ꝙ ſit ſimpliciter neceſſaria, non enim ualet de forma, ut patet. Ad probationē quum dicitur oppoſitum conſequētis repugnare antecedenti, dicitur primo ꝙ illud non eſt oppoſitū cōſequentis, ſed illud, nō neceſſe eſt omne grāmaticum eſſe hominem. hoc eſt, poſſibile eſt aliquod grammaticum non eſſe hominem, quia poſſibile eſt aliquod grāmaticum non eſſe, modo iſta non repugnant, poſſibile, eſt aliquod grāmaticum non eſſe hominem, & oē grāmaticum eſt grāmaticum. Scdō ꝙ cum oppoſito conſequentis ſumitur unum ex quo ſequitur impoſſibile, ſumitur enim ꝙ homo non ſit, committiť igitur fallacia quę eſt non ꝑ hoc accidere falſum. Accidit enim falſum non ex hoc ꝙ grāmaticum non ſit homo, hoc enim eſt poſſibile, etiam homine exiſtente, quia poſſibile eſt grāmaticum non eſſe, ſed ex hoc ꝙ homo non ſit. ¶ Ad tertiam quum dicitur, omnē animal rationale de neceſſitate eſt homo &c. dicitur à quibuſdam ꝙ non oportet ex maiori ſimpliciter neceſſaria, & minori inexiſtente ſimpliciter ſequi cōcluſionem ſimpliciter neceſſariam, ſed ſufficit ꝙ ſequať ex ſuppoſitione neceſſaria, ſicut in conuerſiua ratiocinatione ſi conuerſa eſt neceſſaria ſimpliciter, nō oportet eadem neceſſitate conuertētem eſſe neceſſariam; ut in illa, omnis homo eſt animal, aliquod animal eſt homo. ¶ Certe mirāda ſunt dicta iſtorum, præcipue quum dicant propoſitionem de ineſſe ſimpliciter eſſe illam, quæ eſt de materia neceſſaria, ſi enim ex tali miſtione ſequetur neceſſaria ex ſuppoſitione, quærendum erit ab eis, ex qua miſtione poterit ſequi ſimpliciter neceſſaria. Ideo aliter dicitur ſequi concluſionem per accidens neceſſariam, qm̃ etiam minor eſt ꝑ accidens neceſſaria, licet maior ſit ſimpliciter neceſſaria. ¶ Ad quartam, dicūt quidam ꝙ illa maior eſt uera de definitione eſſentiali data per genus & differentiam, hoc dictum manifeſte contradicit Ariſto. 1. Poſteriorū. nam propōnes ſecundi modi per ſe ſunt ſimpliciter neceſſariæ, & tñ in illis ponitur ſubiectum in definitione accidentis, licet non ſit data per genus & differentiam. Iſta autem eſt huiuſmodi, grāmaticum eſt homo. Ideo dicitur ꝙ illa maior arguit propoſitionem neceſſariam uno modo .ſ. ex parte habitudinis ſubiecti ad prædicatum, qm̃ ſubiectum in ſui ratione includit prædicatum, ſed deficit alia conditio .ſ. æternitas extremorū, ut ſupra dictum eſt. ē ergo neceſſaria ſolum ex ſuppoſitione ſubiecti ¶ Ad quintam dicitur, quicquid aliqui dicant, ꝙ eo modo quo conditionalis eſt neceſſaria, etiam categorica ex illa transformata erit neceſſaria, modo in quacunq; bona conditionali ſemper eſt neceſſitas conſequentiæ, ſed non cō

ſequentis,

ſequentis,nec antecedentis. Et ideo re uera ex conditionali bona ſi träſformatur categorica neceſſaria nõ erit neceſſaria niſi neceſſitate conſurgente ex habitudine ſubiecti ad prædicatum. Si autem & antecedens & conſequens fuerit neceſſaria, tunc fiet categorica ſimpliciter neceſſaria, habens utrãque neceſſitatem, & ideo quia iſta conditionalis ẽ ſolum neceſſaria neceſſitate conſequẽtiæ, ſi grammaticum eſt, homo eſt. Iccirco etiam iſta eſt per accidens neceſſaria, omne grãmaticum de neceſſitate eſt homo. ¶ Ad ſextam dicitur non eſſe mirum ſequi concluſionem impoſſibilem, quoniam præmiſſæ ſunt incompoſſibiles: ſcilicet iſtæ, poſſibile eſt aliquod grammaticum non eſſe, & omne grammaticum eſt homo, uel aliter dicitur: Illa eſſe contradictoria ſi uniformiter ſumantur, & ſi hæc eſt uera, de neceſſitate omne grammaticum eſt homo per accidens tamen, ſumendo grammaticum actu grammaticum. Illa eſt falſa, poſſibile ẽ grammaticum non eſſe hominem, quia actu grammaticum impoſſibile eſt non eſſe hominẽ, non enim eſt uera, niſi quia ſubiectum ſupponit pro eo quod ẽ uel poteſt eſſe grammaticum, ex quo apparet quòd ſyllogiſmus peccat in forma. ¶ Ad ultimam negatur maior, quoniam deeſt altera conditio ad hoc quòd ſit ſimpliciter neceſſaria. ad probationem ex ſimilitudine propoſitionis per ſe ad neceſſariã dicitur quòd propoſitiones ſecundi modi ſunt ſimpliciter neceſſariæ in quibus extrema ambo ſe mutuo ſibi determinant, ut ſuprà dictum eſt. Si autem aliqua ſit in qua ſubiectum ſolum ſibi determinat prædicatum & nõ econtra, ut in propoſito, illa, nec ſimpliciter eſt per ſe, nec ſimpliciter neceſſaria. Et ſic patet quid dicẽdum ſit de hac ꝓpoſitione quomodo ſit neceſſaria, & aliis conſimilibus. igitur &c.

¶ *Declaratio digreſſionis Auerrois contra Galenũ de quarta figura, & an quarta figura ſit aliquò pacto concedenda.*

QVoniam Auerro. in fine trium figurarum de ineſſe, digreditur contra Galenum de quarta figura, quam ut ei imponitur uidet ſenſiſſe. Et hæc digreſſio ab expoſitore noſtro breuiſſime tãgitur, uolui ut iunioribus ſatisfacerem eam latius exponere, & declarare an quarta figura ſit aliquo pacto concedenda, quum tamẽ eam negauerit omnino Ariſtoteles, tres tantum aſſerens eſſe figuras. Primo ergo oſtendit quo pacto imaginabilis ſit quarta figura, deinde poſito modo quem tantum unum eſſe poſſibile eſt, ut dicit, oſtẽdit hunc non poſſe fieri niſi per ſyllogiſmum innaturalem, ſuper quem non cadit cogitatio noſtra naturaliter. Secundo, hoc etiã dato, oſtendit abſurditatem maximam quæ ſequitur poſita huiuſmodi figura quarta. Primo ergo dicit ex his quæ ſupra dicta ſunt hucuſque, facile oſtendi poſſe quòd figura quarta, de qua meminit Galenus, non eſt cum ſyllogiſmo ſuper quem fertur cogitatio naturalis, & hoc eſſe uerum oſtendit hoc modo, ſi quęramus hoc quæſitum, an a ſit in g, hoc eſt prædicetur de g, & faciamus ad hoc quæſitum hunc ſyllogiſmum, a eſt b, b eſt g, his propoſitionibus conſtitutis ſumus inter duo, aut ut dimittamus quod primo quæſiuimus, & accipiamus quod ſequitur ex hac compoſitione: ſcilicet: hoc, g eſt in a, id eſt g prædicatur de a, uidetur enim ſequi a eſt b, b eſt g. ergo a eſt g, recto inceſſu & naturali, & hoc eſt diuerſum ab eo quod q̃ſiuimus, eſt enim conuerſum eius, nam prius quærebatur, an a ſit in g, aut cum hac compoſitione intentio noſtra eſt uelle ex ea inferre quæſitum primum, quod prius intendebamus. Volentes quòd illud quęſitum taliter ſe habeat, ut ſubiectum i eo ſit ſubiectum per naturam, prædicatum ꝓdicati per naturam. Et i hoc ſyllogiſmo nos ponimus medium terminum prædicatum de prædicato quæſiti & ſubiectum ſubiecto quæſiti, ita quòd hæc compoſitio eſt in quarta figura in ordine ad hoc determinatum quæſitum cuius ſubiectum ẽ ſubiectum, & prædicatum prædicatum per naturam, nam niſi hoc ponatur: ſcilicet quòd hęc figura hoc modo ſit imaginabilis in ordine ad determinatum quæſitum, etiam poſitis & ita conſtitutis ꝓpoſitionibus ut uideatur prędicari medius terminus de maiori, & ſubiici minori, non ob hoc eſſet hæc cõpoſitio quartæ figuræ, ſed primæ, ſiue ſuper quæſitum, ſiue ſuper conuerſum illius. Ex his apparet ſyllogiſmum hunc non concludere naturaliter. Si enim ſequitur illa a eſt g naturaliter, quoniam eſt ibi præmiſſarum tranſpoſitio in prima figura, & apparet a eſſe minorem extremitatem, g uero maiorem, patet abſque dubio quòd ſecũda concluſio non eſt naturalis ex illo ſyllogiſmo ita conſtituto. Hoc ergo ſuppoſito ꝙ quarta figura hoc modo ſit imaginabilis ut diximus & non aliter. Deducit abſurdum maximum quod ſequitur ex huiuſmodi cõceſſione, & eſt ut medius terminus ſubiiciatur ſubiecto quæſiti naturalis & prædicetur de prædicato eiuſdem. Sequitur enim ut idem de ſeipſo ſyllogizare ꝓbari & concludi poſſit, quod eſt maxime improbabile, nam ſicut nõ quæritur idem de ſeipſo, ita nec concludi poteſt idem de ſeipſo per ſyllogiſmum, quid enim immediatius eſt quàm idem ſibiipſi? & quid per ſe notius quàm idẽ de ſeipſo prędicari? Hoc autem ſic deducit Auerro. ſi naturaliter concludi poteſt ꝙ a ſit in g per hoc quod b eſt in a, & g in b, quum ipſum b medium ſit ſubiectum ipſi g, quod eſt ſubiectum quæſiti, & prædicatum de ipſo a, quod eſt prædicatum eiuſdem, ſequitur per ſyllogiſmum quòd ipſum b ex parte qua eſt prædicatum quæſiti, de ſeipſo prædicetur ex parte qua ẽ ſubiectum quæſiti, quum idem a ſit naturaliter prædicatum de g in concluſione, & licet hoc Auerro. dicat de medio termino, & eſt deductio manifeſta ¶ Poterat tamen hoc meo iudicio etiam de ipſomet maiori extremo dici eum ordinem ſeruando quem ſupra

diximus, nam ipſum maius extremum primo ſubiicitur medio, de quo prædicatur extremum minus, đ quo extremo minori, extremum maius in concluſione prædicatur. igitur idem extremum maius eſt prędicatum de ſeipſo ut ſubiicitur medio đ quo minus extremum prædicatur. Exemplum patet in terminis notis, ut dicendo, homo eſt animal, animal eſt ſubſtātia, igitur ſubſtantia eſt homo, hic enim homo eſt primum ſubiectum & ultimum prædicatum. Hoc aũt eſt maxime abominabile, quòd idem terminus naturaliter incedēdo ſit primum ſubiectum & ultimum prædicatum. Poſſet & aliud abſurdum deduci: ſcilicet quòd maius extremum reſpectu eiuſdem minoris ſubiiciatur & prædicetur. ¶ Sed priuſquàm ulterius progrediar adducere uolo dicta quorundam recentiorum qui utrãque huius rationis Auerro. partem conantur infringere ¶ Quantum ad primã partem dĩt non eſſe id neceſſarium quod deducit Auerro. uidelicet ſi acceperimus quod ſequitur ex illa cõpoſitione non habentes intentionem ad quæſitum, tunc habebimus quòd a/eſt g/non autem quod g/eſt a/quod erat quæſitum, nam dicunt nullam eſſe regulam certam in quarta figura quę regat nos in concludendo minorem de maiore. ¶ Præterea, nihil prohibet nos concludere ex tali compoſitione quæſitum ut quæſitum:, hoc patet & per deductionem ad impoſſibile ſumpto eius contradictorio, & etiam per cõuerſionem / altera propoſitione conuerſa: ſcilicet illa a/eſt b/& manēte maiore in tertia figura, hoc modo, b/eſt a, b/eſt g. ergo g/eſt a. Quod ſi Auerro. dicat ſe hoc non admittere, quoniam debet fieri cõuerſio ad primam, non ad tertiam, eodem modo non admittet conuerſionis aliarum, ſcilicet ſecundæ & tertiæ, hoc modo fieri poſſe inter ſe priuſquàm ad primam redeant, ut docet Ariſtoteles. ¶ Quantum ad ſecũdam partem rationis dicunt id quod Auerro. deducit nõ eſſe inconueniens, nam id abſurdum non eſt, quod nec in ſe falſum ē, nec cuiquam uero repugnat, quid enim eſt uerius dicere quàm homo ē homo? Et hoc aperte conceſſit Ariſto. primo Poſteriorum, quum inquit, ex illa demonſtratiõe circulari ſequi ut idem de ſeipſo prædicetur & nihil aliud, quo conceſſo facile, eſſet omnia demonſtrare, nec hoc etiam eſſe poſſibile, niſi in terminis cõuertibilibus. Quum ergo ratio iſta Auerro. ita debilis eſt nondum apparet ex ea ſublata quarta figura. ¶ Sed hi profecto magno errore tenentur, non aduertētes quàm friuolę ſint hæ rationes & ex mala dictorum Auerro. intelligētia procedentes. Non enim intelligit Auerro. ex primo dicto, quòd poſitis illis propoſitionibus, & ita ordinatis, ut quartam figuram conſtituant, ſequatur quod a/eſt g/ſed ſi poſitis talibus propoſitionibus abſolute accipiamus id quod naturaliter ex tali compoſitione ſequitur, nulla habita intentione ad primum quæſitum, tunc ſequitur quòd a/eſt g/apud intellectum ex naturali aptitudine terminorum diſcurrentem, & licet hęc compoſitio ſit uiã naturalis ad concludendũ: uerbi gratia. hoc quod diximus, ſcilicet a/eſt g/& licet quæſitum illud primum ſit quæſitum ſecũdum naturam, tamen ordinare ſyllogiſmum ad illud, ita ut medium ĩ eo ſit ſubiectum ſubiecto, & pdicatum de prædicato queſiti, eſt ordinare ſyllogiſmũ, non ſecundum ordinem naturalem ad tale quæſitum determinatum, ſtat enim unum & idem quæſitum ſecundũ unum ordinem terminorum non naturaliter cõcludi, quod tamen ſecuudum alium naturaliter concludetur, ut patet in exemplo: Nullus equus eſt homo, omnis homo eſt animal, ergo aliquod animal non eſt equus, nam conuerſis propoſitionibus eadem cõcluſio erit naturalis, nullus homo eſt equus, aliquod animal eſt homo. ergo aliquod animal nõ eſt equus. Et quum dicitur non haberi regulam certam in quarta figura quòd minor concludatur de maiori: Dico nõ uelle hoc Auerro. ſed ꝙ ſequitur illa concluſio naturaliter, quæ tamen non ſequeretur ſi illa eſſet diſpoſitio quartæ figuræ, nam licet primum quæſitum ſit naturale, ſit tamen innaturale quum concluditur ex ordinatione tali terminorum in quarta figura, ex quo patet quòd conuerſum illius naturalis ſequetur ex illa terminorum ordinatione, patet dicēdo ſic, omnis homo eſt animal, omne animal eſt ſubſtantia. ex his naturaliter ſequitur, omnis homo eſt ſubſtantia: Si tamen illi termini ſic ordinentur, ut medius ſubiiciatur ſubiecto quæſiti & prædicetur de prædicato eiuſdem, tunc ſequitur hæc concluſio innaturaliter, aliqua ſubſtātia eſt homo. Ex quo patet ꝙ illud quæſitum quod ſupponebatur naturale, q̃uis ſm ſe poſſit eſſe naturale uel in ordine ad alium ſyllogiſmum, ex quo poſſet naturaliter, ſequi in ordine tamen ad hũc ſyllogiſmum in quarta figura conſtitutum, eſt nõ naturale, primum autem eſt naturale. Vult ergo Auer. ꝙ in ordine ad ſyllogiſmum in quarta figura conſtitutum non poſſit concludi quæſitum naturale, & dato ꝙ ſit naturale fit innaturale. ¶ Ad aliud quum dicunt ex tali compoſitione poſſe concludi quæſitum ut quæſitum, ſalua pace, non recte dicunt, nam ſi ſupponitur quæſitum eſſe determinatum & naturale in ſe, patet ꝙ ex tali terminorum diſpoſitiõe ut medius ſubiiciatur ſubiecto quæſiti, & prædicetur de prædicato, fit innaturale, nam illa diſpoſitio terminorũ non eſt nata naturaliter abſq; cogitatione artificioſa talem concluſionem concludere, & quæ naturaliter ſequit̃ ex illa ut primæ figuræ diſpoſitione ſequitur, non ut quartæ. Nec ex deductiõe ad impoſſibile probari poteſt illam concluſionem naturaliter ſequi, licet probetur ꝙ ſequatur, & quum dicitur ex conuerſione maioris ad tertiam reducendo poſſe cõcludi quęſitum. Reſpondetur quòd ſicut conuerſio non fit in aliis figuris quum ad primã reducuntur, ut concluſio non naturalis fiat naturalis, ſed ut impfectus ſyllogiſmus fiat perfectus, nam omnes ſyllogiſmi omnium figurarum naturales concluſiones concludunt, ita ex hoc

ꝙ talis

ꝙ talis ſyllogiſmus per reductionem ad tertiam concluderet illam concluſionem naturaliter, non ſequitur quòd in illa prima ordinatione quartæ figurę naturaliter ſequatur, non enim eſt inuenta cõuerſio ut naturalis concluſio innaturalis uel econtra innaturalis naturalis fiat, ſed propter cauſam dictam. Et præterea Auerro. infra inquit. conuerſio qua utitur Ariſtoteles in figuris eſt ad reducendos ſyllogiſmos naturales non ut innaturales fiant, ut hi perperam & inſulſe arguunt contra ipſum, ſed propter cauſam aſſignatam ut imperfecti fiãt perfecti. Conuerſio autem qua Gal. utebatur in reductione eſt ad reducendos ſyllogiſmos nõ naturales, ut patet ĩ illo, nullus equus eſt homo, & omnis homo eſt animal. ergo aliquod animal non eſt equus, quũ reducit ipſum ad primá ꝑ binas cõuerſiones. Nam ex hoc ordine propoſitionũ nulla poteſt ſequi prorſus cõcluſio naturalis, ná ↄcl'o quę naturaliter uideretur ſequi eſſet, nullus equus ē aĩal, & tunc ex ueris propoſitionibus ſequeretur naturaliter falſa concluſio, quod eſt prorſus impoſſibile. ¶ Ad ultimum quando dicunt non eſſe abominabile idem de ſeipſo prędicari, illud abſolute & ſine ſyllogiſmo uerum eſt. Sed non uult hoc Auerro. ſed ꝙ aliquid de ſeipſo per ſyllogiſmum concludi poſſit ut ſequitur ex poſitione quartæ figuræ, hoc eſt ſumme abominabile, nam quod eſt de aliquo ſyllogizabile, ē etiam de eodem dubitabile. ¶ His declaratis ſubdit Auerro. cauſam propter quam hæc ſequũtur abſurda quæ diximus, & dicit cauſam eſſe, quia hæc figura, dato quòd ſit imaginabilis non ordinat ſyllogiſmum, ſicut cogitatio ordinatur per naturam ſuper quæſitum determinatum, immo componit ſyllogiſmum per quem concluditur quæſitum indeterminatum, ſuper quem non fertur naturaliter cogitatio, ſed ſi fertur, fertur cum artificio. Et oſtendit hoc ita eſſe, quoniam quarta figura non cõcludit quæſitum determinatum, niſi per conuerſionem. Aliqui hanc partem aliter, per binas cõuerſiones legunt, & hoc apparet in exemplo iam dato. primo enim conuerſa maiore fit tertia figura. Deinde conuerſa minore fit prima, ut dicendo a eſt b, b eſt g. ergo g eſt a, ſi conuertatur maior fit tertia figura b eſt a, b eſt g ergo g eſt a. Iterum ad primam reducitur minore conuerſa b eſt a, g eſt b, ergo g eſt a. Sed dices, idem remanet quæſitum. ergo ſi nunc eſt naturale, etiam prius erat naturale. Solutio patet ex his quæ ſupra dicta ſunt, nam q̃ſitum hoc in ordine ad illam compoſitionem eſt innaturale, quod tamen quo ad compoſitionem tertiæ & primę eſt naturale. Quum enim propoſitiones ſumant denominationem à quæſito, naturale eſt ut minor illa dicatur in qua ponitur ſubiectum quæſiti, & illa maior in qua prædicatum, non autem econtra. In naturale enim eſt id quod medio ſubiicitur & conſequenter minori extremo quod de eodem medio prędicatur. Poſtea in concluſione de eodem minori prædicari, non ſic autem eſt in prima, quoniam omnia ad ſitum naturalem reducuntur. Et ideo iure ipſo hæc figura quarta non concludit quæſitum terminatum, nec poteſt aliquo pacto cõcludere. ¶ Iccirco credendum eſt ſi Galenus poſuit hanc, non aliam ipſam crediderit quàm oppoſitam primæ, & habere ſyllogiſmos illos quinque qui in prima indirecte & indeterminate ↄcludunt, quos græci authore Theophraſto ἀνακλωμένους hoc eſt refractos uocauerunt. Et qa potuiſſet aliquis cõtra Auerro. dicere ſi quarta reducitur ad primam per conuerſionem eo modo quo & tertia & ſecunda, quare eam conſtare negandum eſt? Reſpondet ꝙ etſi quarta utatur conuerſione, non tamen eo modo quo ſecunda & tertia. Vtitur enim ad reducendum ſyllogiſmum innaturalem. ſecunda autem & tertia ad reducẽdum naturalem. ¶ Hic aliqui iterum contra Auerro. inſurgunt dicentes ipſum uoluiſſe ꝓferre conuerſionem de naturali ad non naturale, conuerſioni de non naturali ad naturale. Mirandum profecto eſt de dictis iſtorum quàm turpiter labantur, cum credant conuerſionem ſecundę & tertię fieri de naturali ad non naturale, quod abſurdiſſimũ eſt. Nam remanet idem quæſitum, eadem maior extremitas, eadem minor, eadem propoſitionum denominatio, uariato tãtum medii ſitu, ſiue ordine, & ad perfectiorem reducto & naturalem magis quá prius erat. Hoc autem de quarta figura dicere minime poſſumus, ut ex ſupradictis liquet. ¶ Subdit Auerro. ꝙ de huiuſmodi ſyllogiſmis artificialibus noluit Ariſt. pertractare, quoniam ſculpentes ſunt, hoc eſt imaginarii & fingentes quæſitum determinatum, cum tñ re uera non ſint conſimiles inuento, hoc eſt non concludant quæſitum naturale ut faciunt ſyllogiſmi naturales, & uariant à ſyllogiſmis naturalibus concludẽtibus quæſita naturalia. Et ſubdit cauſam, ꝙ ipſos dimiſit, quia ſunt quaſi infiniti, quoniam uarias & ĩnumeras concluſiones poſſunt concludere, uel quia, ſunt infiniti. i. indeterminati & indeterminate concludentes. ¶ Hic nonnulli Auerro. carpunt ꝙ uelit generationem ſyllogiſmi incipere à quæſito, & quæſitum ipſum cogere ſyllogiſmum, quod tamen dicunt eſſe falſum, qm̃ ſyllogiſmus ſequitur nexum & cõplexionẽ terminorum & propoſitionum non id quod quęrit homo, cum oĩs quæſtio uoluntaria ſit. Ex quo dicunt per accidens eſſe ꝙ ſyllogiſmus non naturalis dicatur quum imperfecte concludit, aut ſi comparatione habita ad quæſitum dicatur non naturalis, nam idem ſyllogiſmus per ſe concludit & neceſſario uniuerſalem & eius conuerſam, ꝙ autem hoc ſit q̃ſitum uel aliud à quæſito accidit ei. Sed nos dicimus ꝙ etſi uerũ ſit ꝙ Ariſt. dicit ſyllogiſmũ tõnem eſſe in qua quibuſdam poſitis, neceſſe ē aliud quid euenire ꝑ ea q̃ poſita ſunt, nec id euitari põt quin ſequatur, itẽ ea tñ quæ ſequuntur eſt ordo, ná quædá ſunt quæ primo & principaliter ſequuntur eo ꝙ hæc ſint, & hæ ſunt concluſiones quæ naturales dicuntur, & hi ſunt ſyllogiſmi primæ: ſcilicet quatuor primi, quos græci

ἀναποδείκτους uocant, hoc eſt indemonſtrabiles, nec
non ſylli ſecundę & tertię ab Ariſtotele numerati uti
les & ſyllogiſtice concludentes, quędam ſunt quæ ſe
cundario & minus pricipaliter, & hi ſunt ſyllogiſmi
primę indeterminate concludétes, quos, ut diximus,
refractos uocant, quáuis duos ex his etiam ad alias fi
guras retulerit Ariſtote. & hæc licet ex ordine ſyllo/
giſtico ſequanť, non tñ ex illo ꝑciſe, ſed ex artificio in/
tellectus. Iccirco nõ naturaliter, ſed artificioſe dñr ſeq.
Quod aût dñt hi generationé ſylli non incipere à q/
ſito, ita ut quæſitũ non cogat ſyllm falſiſſimũ eſt, nec
hoc repugnat ei quod ſupra diximus. Immo dicimus
nos de méte Alexandri in.1 Priorũ. ꝙ nullus qui ſyl/
logizat caſu ſyllogizat, ná unde poterũt haberi maior
& minor in ſyllo niſi ex ipſo quæſito? ergo neceſſe eſt
eũ qui ſyllogizare intédit ꝑfigere ſibi q̃ſitum, & in or
dine ad extrema illa mediũ ordinare. Quapp Alexan
der cõtra Herminũ in ſcda figura dixit nõ poſſe certe
diſtingui maius & minus extremũ in ſyllo, niſi in or/
dine ad quæſitũ, in quo ſunt certa & cõſtituta, in pri/
ma quoq; figura, q̃uis pp naturalé medii diſpõné in/
ter illa poſſint aliqualiter cognoſci, certius tñ cogno/
ſcũtur in ordine ad q̃ſitũ. Et hoc exp̃ſſit Auer. ſæpius
in libri priorum expõne. Quod ét ex ipſo q̃ſito cogat
ſylls & dirigatur, apparet de méte Ariſto. in toto ſcdo
tractatu. 1. Priorũ, i quo de facultate ſyllogizãdi ptra
ctat, quũ ſubiectũ & ꝑdicatũ determinatũ in q̃ſito ſi/
bi ꝑfixerit. ſ. e. & a. patet igitur quá imbecillia ſint q̃ ab
his ɔtra Auer. iniuſte deducunť. ¶ Abſoluti à primo
aggreddiamur ſcdm, & uideamus an ſit aliquo pacto
cõcedéda figura quarta, & an de ea Ariſto. alicubi me
minerit, in prioribus analyticis Auer. uiſus eſt illá cõ/
cedeř, ſed artificialé eo mõ quo diximus nõ naturalé.
de hoc enim Galenũ iprobat dicés, figuras tres quas
Ariſto. poſuit eſſe naturales. De modis aũt ſyllorũ ar
tificialiũ noluiſſe ipſum ptractare, quum ſint infiniti.
Alii uero figurá quartá hoc pacto cõſtituerũt. primá
. ſ. eſſe, qñ maior extremitas ꝑdicať de medio & idem
mediũ de minori, quartá uero qñ ꝑdicatũ maioris eſt
ſubiectũ minoris, ut in exẽplo. prima eſt / oé aíal é ſub
ſtantia, ois hõ eſt aíal. quarta / ois hõ eſt aíal, oé aíal eſt
ſubſtãtia, & hi dixerũt tali mõ dari figurá quartá pfe/
ctioré quá ſcda & tertia, imo aliq pfectiorem quá pri
ma, qm ſm eundé ordiné ſignificať eſſe minoris i me
dio quo eſſe medii in maiori. ſ. ꝑdicati. Nõnulli uero
rectius putátes quartá figurá nõ dari dixerũt primá
eſſe figurá qñ ſubiectũ in una ꝑmiſſarũ eſt ꝑdicatũ in
altera, ſiue illa maior ſit, ſiue minor, ſed ii ſcdo loco di
cti nõ admittétes q̃rtá figurá recte dicunt, primá tñ fi/
gurá male deſcribũt, ſi eá intelligunt ut uerba eorũ ꝑ
tédunt: dicere. n. ꝙ ſufficiat, ſiue maior ſit, ſiue minor,
qd eſt ſubm in una eſſe in altera ꝑdicatũ indifferéter,
falſo dicitur, nam ſemper maior in prima figura intel
ligitur i qua medium ſubiicitur, minor uero de qua
prædicatur. Sed forte uoluerũt dicere, ſiue primo, ſi/
ue ſecundo ponatur loco, prima figura eſt quũ præ/
dicatum in una in altera ſubiicitť, quomodocũq; locẽ
tur, ſiue enim dixero, omnis hõ aíal, oé animal ſubſtá
tia, ſiue econtra, oé aíal ſubſtantia, omnis homo aíal,
ſemper prima figura eſt. Et ad hoc fortaſſe Philoſo/
phus reſpiciés negauit figuram quartá, quum enim
extremitates iſtę cum medio naturaliter ſe habeát, ut
extremus ſit in toto medio, & medius in toto primo,
q̃uocunq; propoſitiones locentur, ſemper eſt prima
figura, nõ enim maior eſt quia primo loco ſtatuatur,
nec minor, quia ſecũdo, ſed maior eſt, quia medius eſt
in toto primo, & minor quia extremus eſt in toto me
dio, immo perfectius locantur ſi à minori icipiamus,
recto ordine incedentes, aſcendendo à minori ad me/
dium, & à medio ad maius extremum, quem ordiné
notauit Ariſto. quum dixit, quum igitur tres termi/
ni ita ſe habeát, ut poſtremus in toto ſit medio & me
dius in toto primo, neceſſe eſt extremitatum fieri ſyl/
logiſmum perfectum. Et hunc ordinem tam græci
quá arabes ſemper ſyllogizando ſequuntur, ut eſt ex
eorum ſcriptis luce clarius intueri, ex quo ſeqtur pri
mos longe deterius dixiſſe aſſerentes hũc terminorũ
ordiné eſſe quartæ figuræ deſtinatum, quaſi hoc ſit
naturæ decretum, ut maior propoſitio cenſenda ſit,
quæ primo loco ponitur, minor uero quæ ſcdo. quũ
tamen / ut ſupra diximus, id falſiſſimum ſit. Ex quo i
aliud abſurdius lapſi ſunt dicétes ſyllm hunc, ois hõ
é animal, oé aíal eſt ſubſtátia. ergo omnis homo é ſub
ſtantia, eſſe ſyllogiſmum quartæ figuræ indirectæ cõ
cludentem minorem de maiore. ¶ Sed hoc profecto
nihil ſapit peripateticum, ſed præciſe ſophiſticum &
chimericum figmentũ. quid enim abſurdius dici poſ
ſet quá prædicationem hanc indirectam eſſe quæ na/
turaliſſima eſt? quum enim priuatio omnis in ordi/
ne ad habitũ iudicanda ſit, ſi hæc indirecta fuerit, hęc
erit directa cenſenda, aliqua ſubſtantia eſt hõ, quum
tamen eiuſmodi prædicationes in quibus inferius de
ſuperiori prædicatur, & ſubiectum de accidente quę
que contra naturæ ordinem ab intellectu finguntur
ab Ariſtotele. 1. poſteriorum. non naturales ac per ac/
cidens appellatæ ſint. Rectius dixiſſent ex illo ſyllogiſ
mo concluſionem hanc indirectam propter eum ter
minorum ordinem ſequi poſſe, aliqua ſubſtantia eſt
homo, quę concluſio indirecta eſt / quo ad naturalem
terminorum ordinem, & quo ad primam figurá, cu/
ius quarta ſi aliquo pacto poſſibilis ſit, priuatio dici
debet. Illá uero directam, omnis homo eſt ſubſtantia,
quum i prima ex naturali ordine terminorum ſequa
tur, & illa potuiſſet etiam directa dici, quum i ea ma
ior de minori fuiſſet prædicata, & rectius fuiſſet ſyllo
giſmus quartæ illo modo concludés ex tali termino/
rum ordine ab intellectu confícto. Licet re uera natu
ræ ordinem ſequentes habita primæ ratione cuius
quarta illa priuatio ipſam idirectá dicere debeamus.
Niſi uelint ii ſe excuſantes dicere ꝙ ſyllogiſmus ſit pu/
rum intellectus figmentum, optioniſq; noſtræ eſſe,
quouis modo maluerimus extrema & medium i ip/
ſo ſtatuere,

ſo ſtatuere, quod tamen in philoſophia peripatetica ſummopere inconueniens eſſe putandum eſt. ☞ Qđ cõſiderans Theophraſtus præceptorem imitatus uoluit potius modos illos de quibus ſupra diximus aſſerere eſſe ſyllogiſmos primæ, indirecte tamen concludentes & refractos, quã aliam ſtatuiſſe figurã, in qua eiuſmodi cõcluſiones naturales & naturaliter ſequerẽtur, quum illud impoſſibile eſſe iudicaſſet. Quapp merito concluditur falſisſimũ etiam ꝙ ii aſſeruerunt dicentes figuram quartam eſſe prima perfectiorem, qm̃ ſm eundem ordinem minor eſt in medio, quo in maiori medium, quum minor ideo minor uocetur, quia ſubiicitur tam medio quã maiori, & ideo perfectius eſt, ut quum dicimus, homo eſt animal, animal eſt ſubſtantia, homo habeat rationem minoris ut ſit rectus aſcenſus à minori ad mediũ, & à medio ad maius. Semper enim naturalis inceſſus non naturali perfectior eſt, non igitur dari poteſt quarta figura. Hoc autem ueriſſimum eſſe, quãuis rationibus Auer. & aliis ſupra dictis euidentiſſime conſtet, poteſt tamẽ & aliis quibuſdam comprobari. Si enim daretur figura quarta quæ eſſet oppoſita primæ, poſſet utiq; dari & quinta quæ eſſet oppoſita ſecundæ, & ſexta quę eſſet oppoſita tertiæ, & ita non tantum quatuor, ſed ſex eſſent figuræ, ꝯſis impoſſibile & à nullis conceſſum. cõſequentia deducitur, quoniam unicuiq; quod ſe habet ut habitus poteſt dari oppoſita priuatio, quũ igitur ſecũnda & tertia figura ſint naturales, naturales concluſiones cõcludentes, ſeq; ut habitus habeant poterit dari innaturalis cuilibet earum oppoſita concluſionem in illa indirecte concludens, quæ ſe habeat ut priuatio, quum ergo iſtæ ponendæ non ſint nec illa, ſed debet dici prima indeterminate concludens. ☞ Et hoc forte animaduertens Ariſto. quum meminit de modis his indirectis in prima dixit illos poſſe fieri in omnibus figuris, & in ſecũdo quum meminit de illis tribus qui cõuerſas concludunt. Idem dixit, quod tamen retulit ad poteſtatem ſyllogiſticam. ☞ Præterea, figura illa eſt impoſſibilis in qua quod de omnibus aliis terminis in propoſitionibus prædicatur neceſſe eſt in concluſione ſubiici, figura quarta huiuſmodi ẽ. maior eſt nota, nam hoc rerum naturam deſtruit, minor etiam eſt nota, diſpoſitis in quarta figura terminis. nam minor q̃ de medio prædicatur, quod mediũ etiam de maiori prædicatur, poſtea in cõcluſione maiori ſubiicitur. hæc autem abſurda ſunt. ☞ Præterea & tertio, nulla poterit reperiri figura mathematica huic ordini deſeruiens, nam ex parte qua ſubiicitur maiori eſt extra extremitates ex uno latere, ex parte autem qua prædicatur de minori eſt extra ex altero latere. ergo idem terminus medius reſpectu earundẽ duarum extremitatum prædicabitur & ſubiicietur, & faciet potius duas figuras, ſecundam & tertiam, ut patet, non autem unam. Et idem terminus medius bis regulariter, non autem ſecundum rationem ut ſolet fieri in prima, collocabitur ex latere duarum extremitatum: ſcilicet infra b, & ſupra a, in recta linea. Dices forte, conſtituam figuram oppoſitã primæ, & medium ponam in medio, incipiendo à maiori extremitate quæ ſubiicitur medio, quod medium poſtea ſubiicitur minori, oppoſito modo primæ, quæ incipit à minori & aſcẽdit ad mediũ à quo ad maius ſit aſcẽſus, ſed ſi hoc pacto figuretur quum quicquid pręditur de prædicato, prædicetur & de ſubiecto conueniẽs erit, ut c, quod prædicatur de medio prædicetur etiam de a, quod ſubiicitur medio in concluſione, & ita in hac figura nũquam concludetur maior de minori, ſed ſemper ecõtra, quare figura iſta penitus erit inutilis. igitur nulla. ſi autem maior prædicetur đ minori, fiet retroceſſus qui cõtra naturam eſt. ☞ Ex his igitur patet figuram hanc nullam eſſe omnino, niſi illam fictitiam prorſus & arbitrariam ſtatuamus. An autem de huiuſmodi terminorum habitudine quã hi ad quartam figuram referunt alicubi meminerit Ariſtote. dicimus utique ipſum meminiſſe in prioribus: ſcilicet analyticis trac. ſcđo de facultate ſyllãdi. Quam tamen habitudinem noluit ipſe in quartam referre, ut hi fecerunt, qui ſe plura autumant potuiſſe ſcire in logicis quàm Ariſto. ipſe ſciuerit, quod profecto non niſi temeritati ac eorum ſtultitiæ eſt aſcribendum. Hęc ſunt uerba Philoſophi adducentis hãc habitudinem terminorum, in qua idem eſſet quod ſequitur ad prædicatum, & quod antecedit ad ſubiectum, hoc eſt quod de maiori prædicatur, & minori ſubiicitur. Si autem ei quod eſt g, ſit b, idem conuerſus erit ſyllogiſmus, nam g, inerit a, omni, nam b, ei qđ eſt a, e, autem ei quod eſt b, idem enim erat b, ei quod ẽ g, a, aũt ei quod ẽ e, omni, non neceſſarium ẽ ineſſe, alicui autem neceſſarium, eo ꝙ conuertatur uniuerſale prædicatiuum in particulare. Hæc Ariſto. ☞ In q̃bus eſt aduertendum Ariſt. non dixiſſe fieri ſyllogiſmum maioris extremitatis ad minorem ĩ quarta, ut iſti ſomniant, ſed fieri conuerſum ſyllogiſmum in prima concludentem minorem de maiori, ex illa habitudine terminorum in qua quod prædicatur de prædicato eſt idem cum eo quod ſubiicitur ſubiecto, & ga intentio non erat ꝯcludere e, de a, ſed a, de e, dicit, quoniam uniuerſalis affirmatiua non conuertitur niſi in particularem, conuertetur illa, omne a, eſt e, in illã aliquod e, eſt a, ſit autem ſyllogiſmus hoc modo, omne a, eſt g, b, omne g, b, eſt e. ergo omne a, eſt e, quod autẽ omne a, ſit g, b, patet. quia g, eſt idem cum b, omne autem a, eſt b, ſimiliter ꝙ omne g, b, ſit e, patet. quia g, antecedit ad e, & g, eſt idem cum b. Si autem uoluiſſet Philoſophus diſpoſitiõem illam medii termini cum extremitatibus ĩ quartam figuram deſtinari dixiſſet concluſionem illam, aliquod e, eſt a, poſſe immediate concludi abſq; eo quòd plus feciſſet ſyllogiſmum in prima. per cuius concluſionis conuerſionem, poſtea concluderetur aliquod e, eſt a. Dixit autem Philoſo-

phus conuerſum fieri ſyllogiſmum, uel ut iquit Philoponus, quia conuertitur concluſio uniuerſalis in particularem, uel melius ut Alexander, quoniam nõ fit oſtenſio de eo quod principaliter intendimus: ſcilicet ipſius a prædicati de e ſubiecto, ſed conuerſo modo, ipſius e de a. Ex quibus omnibus merito concludere poſſomos figuram hanc quartam ab Ariſtotele omnino exploſam ac reiectam fuiſſe.

In cap. de ſyllogiſmis conſtitutis ex ambabus de neceſſario.

QVum dicat Ariſto. ſyllogiſmos ex ambabus de neceſſario eodem modo conſtitui & formari quo & qui ex ambabus inexiſtentibus, quoniam & principia eadem ſunt, nam & dictum de omni, ſimiliter dicitur in utriſq;, & propoſitiones eodem modo conuertuntur, exponens Auerro. uerba hæc dicit. Intẽtio dicti de omni in ambabus eſt ut ſit, aut dictum cum affirmatione aut negatione de omni eo quod eſt in actu, & æqualiter, ſiue ſit illod quod eſt in actu inuentum cum additione conditionis neceſſitatis, aut præter additionem illius, ſed conditio dicti de omni quæ fit in materia poſſibili diuerſificat à conditione dicti de omni facta in his duabus materiis. In quibus dictis uidetur merito reprehendi Auerro. à nonnullis, nam quum diuerſæ ſint ſpecies & formæ propoſitionum ex quibos diuerſi quoq; ſecundum formam ſyllogiſmi conſtituuntur & perfecti, nam aliæ ſunt inexiſtentes, aliæ neceſſarię, aliæ contingentes, merito ut ex harum unaquaq; ſyllogiſmus perfectus in prima figura cõſtituatur, quęlibet harum ſpecierum, ſuum dictum de omni ſuo generi correſpondens habere debet, ut in abſolutis dictum de omni ſit, quum nihil eſt ſumere ſubj ſubiecto exiſtens tantum de quo non dicatur prędicatum. In neceſſariis uero quando nihil eſt ſumere de neceſſitate exiſtens ſub ſubiecto quin de illo de neceſſitate prædicatum dicatur. In contingentibus quando nihil eſt ſumere quod ſit contingenter ſub ſubiecto qn de illo dicatur prædicatum contingenter, hoc eſt qđ uoluit Ariſtoteles quòd prædicatio de omni ſua unicuiq; generi ſimilis aſſignatur. Si autem ita dicamus, ut dicit Auerro. dictum de omni tam in abſolutis q̃ in neceſſariis extendi ad ea quæ actu ſunt, ſiue ſint cum additione neceſſitatis, ſiue ſine additione illius, non aſſignabimus prędicationem de omni in his ſimplicem ſed miſtam. hoc autem ualde abſurdum eẽt.

Præterea & illud abſurdius ſequitur quòd non ſolum ſi maior ſit neceſſaria & minor de ineſſe tenebit ſyllogiſmum per dictum de omni, ſed etiam ſi maior econtra ſit de ineſſe & minor neceſſaria, quod tamen omnes negant. Et hoc eſſe uerum affirmant probationes quas adducit Ariſto. ad oſtendendum quòd ſequatur concluſio de ineſſe, non autem neceſſaria, ſi enim per dictum de omni ratio concluderet, fruſtra Ariſtoteles conatus fuiſſet ad id probandum.

Sed ii male accipientes dicta & Ariſtotelis & Auer. ualde hallucinantur, nam quod dicunt prædicationem de omni ſimilem ſuam cuique propoſitionum generi correſpondere uerum eſt, eo ſcilicet modo intelligendo quo & propoſitiones ſecundum naturam ſoam ſe habent, & quia ſyllogiſmi ſimplices fiunt ex ambabus inexiſtentibus, uel ex ambabus neceſſariis, uel ex ambabus contingentibus, iccirco his correſpondet prædicatio de omni uniformis, maxime inexiſtentibos & neceſſariis, ſed de poſſibilibus, alia ratio eſt, nam Philoſophus capitulo de contingenti uolens declarare quo pacto ſe habet dictum de omni in contingentibus dixit. Hanc propoſitionem, cõtingit omne b eſſe a duo ſignificare, uel quod contingit eſſe b contingere eſſe a uel quod eſt actu b contingere eſſe a. Primus modus competit uniformibus de contingenti. Secundus miſtis ex contingenti cum ineſſe & neceſſario. Iccirco dixit Philoſophus dictum de omni in neceſſariis ſimili modo ſe habere quo & in inexiſtentibus, non autem in poſſibilibus, nam in his prædicatio de omni extenditur tam ad illa quę actu ſunt ſub ſubiecto quàm ad ea quæ in potentia ſunt, in neceſſariis autẽ & inexiſtentibus ſolum ad ea quæ actu ſunt ſob ſubiecto, ſiue cum modo neceſſitatis, ſiue abſque illo, hunc quidem modum non ſubdiſtinxit Philoſophus, quemadmodum in poſſibilibus diſtinxit quoniam in hoc non erat tanta differentia, quum extendatur ſolum ad ea quæ actu ſob ſubiecto continentur. Auerro. autem uoluit ſubdiſtinguere, ut diſtingueret etiam diuerſum modum accipiendi dictũ de omni in ſyllogiſmis ex ambabus de ineſſe & de neceſſario: & in miſtis ex utriſque, quum ergo ſub diſiunctione loquatur, non accipit utrunque modum ſimul, ſed ſeorſum, nunc unum, nunc alterum ſecundum dioerſitatem ſyllogiſmorum in ſyllogiſmis ſimplicibus de neceſſario, dictum de omni inerit ut nihil ſumatur neceſſario exiſtens ſub ſubiecto quin de illo de neceſſitate prædicatum dicatur. In miſtis uero ex neceſſario & ineſſe ut nihil ſit ſumere actu exiſtens ſub ſubiecto ſine modo neceſſitatis quin de illo prædicatum neceſſaria dicatur. In ſimplicibus uero de ineſſe dictum de omni erit quando nihil erit ſumere actu exiſtẽs ſub ſubiecto ſine modo neceſſitatis quin de illo dicatur prædicatum tantum ineſſe ſine modo neceſſitatis. In miſtis uero ex inexiſtente & neceſſario, ut nihil ſit ſumere neceſſario exiſtens ſub ſubiecto quin illi dicatur pręclicatum ineſſe ſine modo neceſſitatis. In his tamen ſemper id eſt memoria ſeruandum concluſionem ſemper quo ad modum ſequi ꝓpoſitionem maiorem, quoniam modi ſunt conditiones prædicatorum, non autem ſubiectorum. Et quũ prædicatum concluſionis ſit in maiori, ſobiectum uero in minori. Iccirco neceſſarium eſt cõcluſionem

ipſam

ipſam ſequi maiorem quo ad modum ſuum, qui tamen modus eſt conditio ſuperaddita dicto de omni, quemadmodum affirmatiuum & negatiuū in maiori, hoc tamen infra clarius aperietur & demonſtrabitur. Ex his ſoluo rationes iſtorum. ⁋ Ad primam dicitur, quòd illa ratio uerum concluderet ſi ambo illa copulatiue requirerentur ad dictum de omni de mente Auerro. ſed hoc eſt falſum ut diximus. ⁋ Ad ſecundam dicitur, quòd ſyllogiſmus ex maiori de ineſſe & minori neceſſaria concludit concluſionem de ineſſe per dictum de omni, tenendo dictum de omni ſub diſiunctione, ut declarauimus. Et quum dicitur cur Ariſtote. laborauit tribus probationibus probans ſequi concluſionem de ineſſe ſi ſequitur per dictum de omni, omnis enim concluſio quæ per illud principium, ſequitur eſt manifeſtiſſima. Cur etiam addidit probationem ad minorem de ineſſe, maiori exiſtente neceſſaria, dicens, nam c/ſub b/eſt, ut probaret ſequi concluſionem neceſſariam, ſi ſequitur per dictum de omni: Dico primo Ariſtotelem ad illud conatum fuiſſe, quoniam ualde dubium erat, an poſſet ſequi concluſio neceſſaria, quum prius dixerat in tali miſtione ſequi neceſſariam, non quia ignoraret, aut nollet ſequi concluſionem inexiſtentem per dictum de omni, immò propter hoc uoluit oſtendere non ſequi neceſſariam, quoniam minor maiorem coarctare non poteſt, ſed econtra, maior minorem. Dico ſecundo Ariſtotelem non addidiſſe probationem ad minorem quando maior eſt neceſſaria, niſi ut oſtēderet illam concludere cōcluſionem neceſſariam per dictum de omni, dicens c/eſſe partem ipſius b/ut Alexander exponit. ⁋ Sed diceret aliquis non immerito cur ex tali miſtione ſequitur quandoque neceſſaria, ſi tenet per dictum de omni ad concluſionem de ineſſe. Reſpondetur concluſionem illam ſequi gratia materiæ, non autem de forma, ſed nos loquimur in hoc libro de ſyllogiſmis concludentibus de forma, non autem propter materiam. Item, non ſequi talem concluſionem niſi uariata maiori quo ad modum ſumendi ipſum ineſſe, puta ſi ſumatur ineſſe ſimpliciter, dicendo omne animal eſt ſubſtantia de neceſſitate, omnis homo eſt animal. ergo/de neceſſitate omnis homo eſt ſubſtantia. Sed talis concluſio non ſequitur de forma, ut cuilibet intuenti ſatis liquet. Poſſet tamen & aliter dictum Auerro. exponi tanquam male ab his intellectum, conditio dicti de omni in ambabus eſt ut ſit, aut dictum cum affirmatione ſi maior ſit affirmatiua aut negatione ſi negatiua de omni eo quod eſt in actu, & hoc eſt commune ambabus materiebus: ſcilicet inexiſtenti & neceſſariæ, & æqualiter, ſiue ſic cum additione conditionis neceſſitatis, ut in materia neceſſaria, aut præter additionem illius, ut in materia de ineſſe, ita ut intelligatur illud dictum in uniformibus de ineſſe, & de neceſſario, non autem in miſtis, ut hi male intelligentes crediderunt. Singula enim ſingulis referendo & non utraque ad utraq; nullum ſequitur abſurdum. De dicto autem de omni quod competit miſtis, loquitur Auerro. in digreſſione quam facit in miſtis ex neceſſario & ineſſe, & de contingenti abunde.

⁋ *Declaratio digreſſionis Auerro. quam facit in miſtione neceſſarii & ineſſe in prima figura, contra gręcos.*

QVum expoſitor noſter in miſtione neceſſarii & ineſſe ī prima figura, quamuis opinionem Auerro. breuibus perſtringat, digreſſionem tamē quā idem facit contra Græcos non declaret, nos ut eam iuniores facilius intelligant, duximus eſſe de ſe declarandam, & quæ in ea dubitationes acciderint ſoluendas pro uiribus propoſuimus, & in hoc ſequemur tranſlationem nouam interpretis noſtri, quum apertior ſit & dilucidior. ⁋ Poſt expoſitionem textus concludit Auerro. ſententiam Ariſtotelis eſſe in hac ſpecie miſtionis ut modus cōcluſionis ſequatur modum propoſitionis maioris, ita quòd ſi maior fuerit neceſſaria & concluſio erit neceſſaria, ſi inexiſtens, concluſio etiam inexiſtens. Hæc autem in expoſitione literæ ſunt declarata. ⁋ Theophraſtus autem & Eudemus ex antiquis peripateticis, & Themiſtius inter poſteriores, dixerunt quòd modus concluſionis ſequitur modum uiliorem ex duobus. Vilior autem eſt abſoluta quàm neceſſaria. concluſio ergo ſemper erit abſoluta & nunquam neceſſaria, & hæc poteſt poni prima ratio ipſorum. Quod autem concluſio ſemper ſequatur uiliorem modum apparet inductiue, nam ſi una propoſitionum fuerit particularis uel negatiua, concluſio quoque particularis erit & negatiua. Deinde ponit ſecundam rationem & fortiorem, dicens, & potiſſimum cui innituntur, eſt hoc, ideſt ratio iſta. Omne illud in quo fuerit aliquid ſe habens ut totum & aliquid ut pars, ita ſe habebit, quòd ſi aliquid unum prædicatione aliqua prædicatum fuerit de toto, illud etiam prædicetur eadem prædicatione de parte: ideſt eodem modo, per prędicationem enim intelligit modum. Conſimiliter etiam ſi pars prædicetur de re aliqua cum aliquo modo, oportet ut totum prędicetur de re illa cum eodem modo. Quum igitur in omni ſyllogiſmo ſit aliquid ut totum & aliquid ut pars, ſi fuerit una duarum propoſitionum abſoluta, & altera neceſſaria, tunc uel maior erit abſoluta & minor neceſſaria, uel econtra, ſi minor fuerit neceſſaria, erit in ea aliquid ut totum, & aliquid ut pars, & medius terminus ſe habebit ut totum & minor ut pars. *Si* igitur aliquid prædicatum fuerit de toto quod eſt terminus medius cum aliquo modo, neceſſe eſt ut illud cum eodem modo prædicetur de parte quæ eſt minor. *Si* autem maior fuerit neceſſaria, tunc etiam in illa erit aliquid ut pars quæ eſt terminus medius, & aliquid ut totum quod eſt maior. ſi ergo pars illa quæ eſt terminus medius prædicata

fuerit cum aliquo modo de aliquo neceſſe eſt, & totum quod de illa parte prædicatur prædicetur cum eodem modo de illo, cum quo pars illa prius fuit prędicata, qũocũq; ergo ſit, ſemp cõcluſio ſequetur ꝓpõnem abſolutam. ¶ Pro huius rõnis declaratione conſiderandum eſt, q̄ ii uolunt ut eis imponit Auerro. totum & partem in ſyllogiſmo ſolum in propoſitione neceſſaria conſiderari, quoniam in propoſitione uere neceſſaria prædicatum ſe habet ut totum, & ſubiectum ut pars, quum id ſit genus, hoc autem ſpecies. Et ideo penes totum & partem quæ reperiuntur in illa ſumendus eſt modus prædicationis in concluſione. ſi ergo maior fuerit neceſſaria, tunc de ipſo toto nihil prædicabitur, & ipſum totũ de alio ab ipſa parte non prædicabitur niſi mediante parte, ſumenda ē. ergo ratio prædicationis totius ad illud tertium ab ipſa parte. eo igitur modo quo pars de illo prædicabitur, eodem & totum de illo prædicabitur, ſi ergo maior fuerit neceſſaria & minor inexiſtens, ſequetur concluſio modum partis, & ita erit inexiſtens & non neceſſaria. Si uero minor fuerit neceſſaria & maior inexiſtens, tunc in ipſa minore erit totum & pars, ſi ergo maior prædicata fuerit cum modo inexiſtente de medio termino qui ſe habet ut totum cum eodem modo prædicabitur de minore in concluſione, quæ ſe habet ut pars. Totum igitur ſequitur conditionem partis quum ad illam neceſſario ſe habeat, ſi ipſa de aliquo alio prædicetur, & pars etiam ſequetur conditionem totius, quum ad illud neceſſario ſe habeat, ſi aliquid de ipſo toto fuerit prædicatũ. Hoc mihi uidetur huius rationis fundamentum. Et eſt meo iudicio ratio iſta, ea quam græci enarratores de mente Theophraſti & Eudemi aliter expoſuerunt, & ſumitur ex neceſſarii & abſoluti inexiſtentis ratione, neceſſarium ſiquidem eſt quod omni & ſemper ineſt & inſeparabile eſt. Inexiſtens uero quod eſt quidem in re, poteſt tamen ab ea ſeparari. ſi igitur b ipſi c non ineſt neceſſario, poteſt ab eo ſeparari, quòd ſi ſeparetur nõ inerit ipſi c a neceſſario, ſi enim ultimum ſeparatur ab ipſo medio, quum medium ſit ſummo coniunctum neceſſario, ſeparabitur & ab ipſo ſummo. igitur ſummum non prædicabitur de illo ultimo quod eſt c neceſſario. ergo ſi minor inexiſtens fuerit, non erit concluſio neceſſaria. eodem modo ſi maior ſit inexiſtens, & minor neceſſaria, ut & ipſe fatetur Ariſtote. quum minor ſit eſſentialiter medio cõiuncta, ſi maior extremitas à medio remoueri poteſt, remouebitur & ab ultimo, & non neceſſario prædicabitur de illo. Si autẽ Ariſtotelem dicit c eſſe partem ipſius b, ſi ſic pars propria & per ſe, non poterit ab illa medium remoueri, & ita erit concluſio neceſſaria. ſi aũt ita ſit pars ut poſſit nõ eſſe pars, nõ erit cõcluſio neceſſaria. ¶ Hanc tñ rõnem ſubtilius deduxit Auerro. & per aliud fundamentum ita ut uideatur eſſe ratio omnino diuerſa, licet in radice ſit eadem. Hoc autem eſſe uerum quod diximus Theophraſti uerba teſtantur ab Alexandro adducta hunc in modum, nam ſi b quidem ex neceſſitate ipſi ineſt c, a uero ipſi b non ex neceſſitate, quod uero non ex neceſſitate ineſt, quum ſeparari poſſit, manifeſtum quòd ſi ab ipſo b ſeparetur a ab ipſo quoque c merito ſeparabitur. Quapropter non ex neceſſitate inerit per ea quæ poſita ſunt. Similiter quoq; ſi neceſſaria ſit maior, quoniam enim medium non ex neceſſitate, poterit ſeparari. Hoc autem ſi ſeparetur, etiam ipſum maius ſeparabitur, nam ſi quis ita acceperit de quo b etiã ipſum a ex neceſſitate tanquam neceſſarias utraſque accipit, nam niſi ſic acceperit, falſum eſt. Hæc Theophraſtus.

¶ Arguit Auerro. contra fundamentum huius rationis de toto & parte dicens, in illo ſermone eſſe manifeſtam confuſionem, nam quod ipſi ſupponunt totum & partem poſſe reperiri in utraque propoſitione tam maiore quàm minore, dicit ipſe falſum eſſe, immo non reperiuntur illa niſi in loco illo in quo eſt conditio ut ſit ſyllogiſmus, locus autem ille eſt propoſitio minor, nam ſuper illam ſit decurſus ſyllogiſticus, quod autem in illa tantum reperiatur pars & totum declarat, quia pars & totum dicunt affirmationem, pars enim dicitur eſſe ſub toto & ſubingredi totum, & totum de ipſa prædicari affirmatiue, quum ergo in prima figura in dicto de omni ſit conditio, ut minor ſit affirmatiua, in ea tantum erit pars & totum, maioris autem non eſt conditio niſi ut ſit uniuerſalis propter continentiam, non tamen ut ſit affirmatiua, poteſt enim eſſe ẽt negatiua, eſt enim dictum de omni ſiue nullo idem, quando nihil eſt ſumere ſubiecti, hoc eſt ſub medio, & per hoc notatur affirmatiua ubique, quin de illo affirmetur prædicatum uel remoueatur. Iccirco maior poteſt eſſe affirmatiua & negatiua modo ſit uniuerſalis. Ex hoc ſequitur quòd ſi totum & pars non eſt niſi in minori propoſitione, non ſequetur concluſio conditionem minoris, quoniam minor non prædicatur de altero, ſed ſequetur modum & conditionem maioris extremitatis, q̄ maior de medio quod ē totum quoddam prædicatur cum illo modo, & per conſequens de parte illius totius cum eodem modo in concluſione prædicabitur, & hæc eſt, inquit ipſe, ueritas Peripatetica. Hoc fundamento negato non procedit ratio, nam apparet ex hoc quòd modus concluſionis ſequitur modum propoſitionis maioris. Nam conſiderato toto & parte ſolum in minore, etiam ipſi coguntur concedere modum concluſionis ſequi modum maioris. Sed poſito quòd totum & pars in utraque reperiantur non oportet ob hoc concedere quòd ſyllogiſmus iudicandus ſit ex modo totius & partis in utraque reperto, ſiue ſit maior neceſſaria, ſiue non, ut ipſi dicunt, ſed modus concluſionis debet ſequi modum maioris extremitatis, ut diximus, nam maior extremitas ad minorem comparata prædicatur de illa cum eo modo cum quo prædicatur de toto, hoc eſt medio termino qui ſe habet ut pars reſpectu maioris, ſed reſpectu

minoris

minoris ut totum. ¶ Sed parcat mihi Auerro. non uidetur ex hoc ſoluta ratio neque quo ad primam, neque quo ad ſecundam formationem, nam poſita maiore neceſſaria, prædicatum & ſubiectum uniuntur unione neceſſaria, iccirco, non poteſt prędicatum, prædicari quum ſit totum alio modo quàm pars, de contento ſub illa, nõ poterit igitur ſequi cõcluſio neceſſaria, ſi minor ſit de ineſſe, niſi ſit de ineſſe ſimpliciter, hoc eſt neceſſaria ſm materiam, quamuis non ſit formaliter neceſſaria. Sed hoc utrũ uerum ſit, poſterius uidebimus. Quicquid tamen ſit ratio difficilliſſima eſt, & ab omnibus adducta, propter cuius ſolutionem uarii in uarias opiniones receſſerunt. ¶ Subdit Auerro. Si totum & pars conſiderẽtur in propoſitione maiore tãtum, non autem in minore ut ii uidentur aſſerere quum ponunt maiorem neceſſariam, tunc non erit ſyllogiſmus niſi p accidẽs, & ſubdit cauſam, quoniam non oportet ut minor cõprehendatur ſub maiore in prædicatione, quum maior non ſit uniuerſalis, hoc eſt quum actu non contineat minorem, hoc autem fit minore mediante. tunc enim eſt ſyllogiſmus per accidens quum nõ ſunt poſitæ propoſitiones omnes ꝓpter quas fit ſyllogiſmus ſed oportet ſupplere minorem, ut ſe habet enthymema ex maiore deducens concluſionẽ, ut dicendo, omne animal eſt ſubſtantia, ex hac non ſequitur hæc concluſio, omnis homo eſt ſubſtantia, niſi per accidens, quoniam oportet minorem ſubintelligere, maior enim tunc non habet rationem totius niſi ſub ſumpta minore. hoc autem dixit, ut notaret quod prius dixerat, magis conſiderari rationem totius & partis ĩ minori propoſitione quàm in maiore, cuius ratio eſt quia inferiora ſuperiora actu continent, ſuperiora autem inferiora non niſi potentia. Iccirco magis eſt ſyllogiſmus per accidens dicendo, omne animal eſt ſubſtantia, ergo omnis homo ſubſtantia, quã ſi dicamus, omnis homo eſt animal, ergo omnis hõ eſt ſubſtanſtantia, derelicta maiore, ex hoc ſoluitur inſtãtia qua mordetur hic Auer. à quibuſdam. Nam quãuis ſyllogiſmus collectio ſit propoſitionum, in quo ſequitur concluſio ꝓpter has, nihilominus decurſus ipſius ſyllogiſmi magis apparet ex parte & toto in minori cõſideratis, ut diximus. Et aduerte ꝙ hæc omnia clarius dicuntur in trãſlatione noua quàm ueteri, quoniam deſunt aliqua neceſſaria in illa quæ addita ſunt in hac. Secunda ratione ſoluta, tranſit Auer. ad ſolutionem primæ dicens, & quod dubitarunt, uel aliter. quod autem fecit eos errare eſt, hoc eſt, ipſi hanc opinionem tenuerunt contra Ariſtote. moti hac ratione ꝙ concluſio debet ſequi uiliorem duorum modorũ qui in propoſitionibus reperiuntur, quemadmodũ etiam ſi altera eſt negatiua, cõcluſio eſt negatiua. Reſpondet falſum eſſe quod ſupponunt, hoc eſt concluſionem fore negatiuam ſi altera propoſitio eſt negatiua, quoniam negatiua ſit uilior affirmatiua, ſequitur enim qua negatiua non qua uilior, quoniam fortior eſt negatiua ad concludendum quàm affirmatiua, licet ſine illa non poſſit concludere, ut affirmatiua ſine negatiua. Syllogiſmus enim negatiuus cõcludit per dictum de nullo, quod eſt ut nihil ſit ſumere ſubiecti à quo non remoueatur prædicatum. Dictum ergo de nullo negatiuam concluſionem colligit, quemadmodum dictum de omni, affirmatiuam, & dato inquit quòd abſoluta ſit uilior, eſt tamen affirmatiua quum ſit minor, non autem negatiua, & ideo non debet ſequi concluſio abſoluta, qualem forte ſequi, dicere cogeremur ſi eſſet negatiua, quoniam concluſio ſequitur negatiua quãdo altera propoſitionum eſt negatiua. Negat igitur Auerro. ſimilitudinem quæ adducitur de qualitate & quãtitate propoſitionum ad ipſos modos, nam hæc ſunt communia omnibus ſyllogiſmis, propter dictum de omni & de nullo, quantitas ergo concluſionis & qualitas ſequũtur uiliorem partem, de modis autem hoc non eſt neceſſarium. Accidit enim quandoque ut nulli propoſitionum concluſio ſimilis ſit quantum ad modos, ut patet in miſtione neceſſarii & contingentis, maxime in negatiuis in quibus ſequitur concluſio inexiſtẽs. ¶ Addit poſtea ſolutionem tertiæ rationis qua ex parte terminorum aſtruebant illi non eſſe concluſionem neceſſariam, ſic enim colligebant rationem, omne ambulans de neceſſitate mouetur. omnis homo eſt ambulans. ergo omnis homo de neceſſitate mouetur, quæ concluſio falſa eſt. igitur debet ſequi ſolum, quòd omnis homo mouetur. Reſpõdet ipſe propoſitionem illam maiorem non eſſe abſolute neceſſariam, & ideo quid mirum ſi concluſio etiam ſequatur non abſolute neceſſaria? quod enim in propoſitionibus ſeminatur, in concluſione eſt colligendum, ſi igitur hæc propoſitio uera eſt, omne ambulans de neceſſitate mouetur, non in eo quod homo, ſed in eo quod ambulans, ſi idem in concluſione ſumamus, erit concluſio neceſſaria, quòd homo mouetur neceſſario in eo quod ambulans. Et quaſi ex hac ſolutione innuit Auer. quòd ſi maior fuerit per ſe neceſſaria, poſſit ſequi concluſio proprie & ſimpliciter neceſſaria, quod utrum ſit uerum, infra clarius dilucidabitur. Demum Auerr. transfert ſe ad excludendas opiniones falſas circa dictum de omni, & ponit tres opiniones. ¶ Circa primam. nota fuiſſe unam opinionem (cuius tamen fuerit hæc opinio non adducit Auerro.) quæ rationem omnem dicti de omni in unam quaſi formam colligebat, in omnibus propoſitionibus. uerbi gratia in propoſitionibus neceſſariis, dictum de omni eſt quum prędicatur neceſſario ipſum a de omni diſpoſito per b uel actu, uel neceſſario, uel poſſibiliter. Ex hoc fundamento hæc opinio dicebat ſi maior eſt neceſſaria & minori abſoluta non ſequi concluſionem neceſſariã, ſed abſolutam, quoniam in propoſitione illa neceſſaria non inuenitur dictum de omni uniuerſale ue-

rum, quod aſſerit Ariſtote. in hoc libro de quo pri/
us diximus, & aduerte quòd hæc pars in antiqua
tranſlatione oppoſito modo legitur & affirmatiue,
quòd ſequatur concluſio neceſſaria per dictum de
omni, quom tamen in principio ſermonis oppoſi/
tum dicat: ſcilicet abſolutam ſequi, nō aūt neceſſariā,
debet ergo legi negatiue, ut in noua legitur, dicit igi/
tur Auer. non oportere addi tot conditiones dicto de
omni, ſed addere ſolum conditiones per quas poſſit ī
omni materia uerificari, & maxime in ꝓpoſitionibus
neceſſariis & inexiſtentibus, quoniam ī poſſibilibus
ſecus eſt, nulla enim utilitas eſt in additione tot cōdi/
tionum, non enim poſſunt hæ cōditiones omnes ue/
rificari in omni materia, nam aliqua propoſitio neceſ
ſaria eſt uera ſolum pro his quę in actu, ut omne am
bulans neceſſario mouetur, aliqua ꝓ his quæ in actu
uel in potentia, ut omne motum eſt corpus de neceſ/
ſitate, & idem dicēdum eſt de abſoluta, licet uerius de
neceſſaria. erit ergo dictum de omni in propoſitione
neceſſaria & abſoluta quod in omni materia uerum
ē, ut a/dicatur uel neceſſario uel abſolute de omni eo
quod diſponitur actu per ipſum b/ iccirco Ariſto. in
ſequentibus miſtionibus de poſſibili cum neceſſario
& inexiſtēte inquit ſyllogiſmos illos imperfectos fo/
re qui maiorem habēt neceſſariam uel abſolutam &
minorem poſſibilē, ꝙ ſi uoluiſſet dictum de omni in
neceſſariis & abſolutis eſſe uerum, etiam in his quæ
contingenter continētur ſub b/ dixiſſet utiq; ſyllogiſ/
mos illos concludere per dictum de omni & eſſe per
fectos. ¶ Secūda opinio quam excludit etiam eſt quā
finxit Abumazar, quum enim uidiſſet Ariſto. dicere
ꝙ in propoſitione poſſibili maiori eſt dictum de om
ni repertum in omni materia, nam quum eſt maior
poſſibilis, quouis modo ſubſumpta minore ſemper
ſequitur concluſio contingens. Credidit hoc idē Ari
ſtote. uelle in omnibus propoſitionum ſpeciebus. ſed
hoc eſt falſum ut diximus, hoc autem totum Auer.
apertius & diffuſius declarat in tertia digreſſione, in
fra cap. 13. quam etiam exponemus, non enim eſt una
intentio dicti de omni in omnibus his propoſitioni/
bus, immo longe diuerſæ, quoniam & propoſitiones
non communicant in una intētione, & hoc ſupra no/
tauit Ariſto. in capi. de ſyllogiſmis neceſſariis. Differt
autem hæc opinio à præcedente, quoniam illa diſiun
ctiue illas conditiones colligebat, hæc uero copulati/
ue. ¶ Tertio refutat opinionem Alexandri quā dicit
fuiſſe ut dictum de omni ſit quum a/ prædicatur ne/
ceſſario, aut inexiſtenter, aut poſſibiliter de omni qđ
eſt actu b/ ita ꝙ in omni materia minor ſumatur ſub
medio ſemper in actu & ſupponens pro his tantum
quæ actu continentur ſub medio, quod dictum ſi ue
rum ſit non poſſet fieri ſyllogiſmus ex uniformibus
de contingenti, ſed omnis talis ſylľs eſſet miſtus ex cō
tingenti & inexiſtente uel neceſſaria, quod tamen ab/
ſurdiſſimum eſt, nos tamē hoc ab Alexandro expreſ/
ſe non legimus. ¶ Vltimo cōcludit Auerroes opinio/
nem Ariſtote. eſſe ueriſſimam, quod patet inducen/
do, nam ex excluſione aliarum opinionum ſequitur
illud uerum quod Ariſtote. dicit. Et ex his etiam ſol/
uetur dubitatio quæ accidit hominibus in miſtione
poſſibilis cum inexiſtente & neceſſaria, de qua ſuo lo
co, deo dante, dicemus. ¶ Sed ſuper his omnibus ſen/
tentiis quæ circa dictum de omni declarandum inſu
dauerunt, mirandum eſt quoſdam recētiores Auer.
carpere nō animaduertentes dum Auer. redarguūt
ipſum quoq; Ariſtote. ab ipſis redargui qui abſq; du
bio in eadem eſt opinione. Dicunt quippe Auer. non
oſtendiſſe locum erroris contra has opiniones, quū
enim tres ſint ſummæ ſimpliciſſimæq; de omni præ
dicationes & non plures, altera quum a/ abſolute dici
tur de ipſo b/ & de omni abſolute contento ſub b/ alte
ra quum dicitur de b/ neceſſario & đ omni neceſſario
contento ſub b/ tertia quum dicitur poſſibiliter de b/
& omni poſſibiliter contento ſub b/ has inquam opi
niones hæ & Auer. cum eis ignoraſſe uidētur, & præ
dicationes de omni tanquam miſcellas quaſdam con
ſtituiſſe, quæ quum ab aliis fidem ſuſcipiant, ipſę ſyl/
logiſmorum principia eſſe non poſſunt. Nullū enim
eſſe poteſt principium quod ſit commune neceſſario
& abſoluto & contingenti, nedum ut ſit aptum fabri
cæ & generationi ſyllogiſmorum. Hæc ab his addu/
cuntur contra Auer. ſed hi ut ſupra oſtendimus ma/
gno errore tenentur. Iam enim oſtēdimus ipſum po
ſuiſſe tres illas acceptiones ſimpliciſſimas dicti de om
ni, quas in generatione uniformi omnium ſyllogiſ/
morum ponere neceſſarium eſt, ſed quòd nō ſint po
nēdæ acceptiones hæ quas miſcellas uocant, quæ ſint
principia propria ſyllogiſmorum miſtorum, hoc eſt
& græcos & Auerro. & Ariſtote. plane ipſum ignora
re, nam hi omnes fatentur in quacūque miſtione ſyl/
logiſmos eſſe quoſdam perfectos, quoſdam imperfe/
ctos. Perfectos autem nulli dubium ē per dictum de
omni tenere. Imperfectos uero & per conuerſionem,
& per deductionem ad impoſſibile. hoc autem patet
ex definitione perfecti & imperfecti ſyllogiſmi poſita
primo cap̄. huius libri. Quamuis igitur miſcellæ iſtę
non ita ſimplices ſint ut illæ primæ quæ deſeruiunt
uniformibus, non ob hoc tamen negandæ ſunt eſſe
principia propria ſyllogiſmorum miſtorum. Sed qđ
dicunt nullum eſſe principium commune his tribus
recte dicunt, nec hoc dicit Auerro. ſed alias potius in
hoc opiniones redarguit, neceſſario tamen & abſolu/
to aliquid eſſe commune eſt concedendum, quū am/
bo in hoc conueniant quod eſt actu eſſe, & hoc aper/
te conceſſit Ariſtote. libro de interpretatione in ma/
teria propoſitionum modalium, ipſum quoque poſ
ſibile extendi & ad ea quæ potentia ſunt, ſiue eſſe poſ
ſunt & ad ea quæ actu ſunt, ſiue neceſſaria, ſiue inexi
ſtentia ſint, luce clarius oſtendit Ariſtote. & loco alle
gato, & infra dum diſtinguit ſignificata propoſitio/
num

num de contingenti.Patet igitur quàm iniuſte ſe cō
tra Auerro.exerceant & Ariſto.Cæterum etſi Auer/
ro. contra Grçcorum opiniones de hac miſtione in/
exiſtentis & neceſſarii diſſeruerit oſtendens ex maio/
ri de neceſſario cum minori de ineſſe non ſequi con/
cluſionem' de ineſſe, ſed de neceſſario, ſolutis eo/
rum rationibus,nondum tamen patet ex his quæ in
hac digresſione dicta ſunt, quomodo ſequatur hæc
concluſio de neceſſario in hac miſtione, nam cum &
neceſſarium & inexiſtens multipliciter dicantur, du/
bium eſt de quo neceſſario ſumatur maior & ſequa/
tur concluſio.Item,de quo inexiſtente ſumatur mi/
nor.De his enim nōdum aliqua eſt facta mentio. Et
quāuis ab aliis in hac materia multa ſcripta ſint & di/
ſputata,non uerebimur tamen & nos aliquid dicere.
Cuilibet enim etiam addendi aliquid locus relictus
eſt.Laborabimus & nos pro uiribus ingenii, quāquā
exiguum ſit aliquid non ante excitatum,expromere.
Sed quoniam intentio noſtra potiſſimum eſt nō quæ
Auer.tantum ſenſerit,ſed quid Ariſto.declarare.Iccir
co uidēdū eſt primo quid ex manifeſto uerborū eius
arguendum ſit.Demum quid Auer.ipſe de eo opina
tus fuerit.¶ Quantū ad primū Theophraſtus & Eu/
demus quos Ariſto.intentionē calluiſſe par eſt, cum
eius diſcipuli & auditores fuerint,dixerunt ipſum p
propoſitionem neceſſariam uere & proprie neceſſariā
intellexiſſe,quæ & quo ad ſubiectum & prędicatū,&
eorum habitudinē neceſſariam neceſſaria eſt.Per pro
poſitionē de ineſſe etiā,illam quæ & quo ad materiā
& quo ad formam diſtinguitur à neceſſaria & contin
gente.Hæc uero eſt in qua prædicatū actu ineſt ſub/
iecto,ita tamen ꝙ etiam poteſt non ineſſe, per primū
diſtinguitur à contingenti quæ ſemper futurum re/
ſpicit,per ſm à neceſſaria.Nec hoc uidetur Ariſto.ne/
gaſſe,cum inquit,contingit.n.tale eſſe b/cui poſſibile
eſt a/nulli ineſſe.ubi inquit Alex.per hęc ipſum oſten
dere qualis ſit nobis propoſitio de ineſſe ſumenda.
Nec ex illis uerbis Philoſophi putādum eſt ut aliqui
recentiores crediderunt ipſum uoluiſſe diſtinguere
ſeu innuere diſtinctionem propoſitionis de ineſſe, ꝙ
alia ſit ſimpliciter ac proprie & per ſe de ineſſe, diffe/
rēs à neceſſaria ſolum in additione modi, quales ſunt
in quibus genus de ſpecie prædicatur. Alia uero per
accīs in q̄ terminus unius prædicamenti de termino
alterius prædicatur,quæ ab aliis dicitur inexiſtēs nūc
uel ex ſuppoſitione,ſed aliud uoluit ſignificare Philo
ſophus,nam quoniam dixerat ex maiori de ineſſe &
minori neceſſaria non ſequi concluſionem neceſſariā,
hoc ipſum aſtruens dixit,ſi ſequatur concluſio neceſ/
ſaria ſequitur falſum,non tamen impoſſibile per pri/
mam uel tertiam figuram,ſic conſtituto ſyllogiſmo,
omne c/de neceſſitate eſt a/omne c/de neceſſitate eſt b/
ergo aliquod b/de neceſſitate eſt a.uolens ergo oſten/
dere hoc quod ſequitur eſſe falſum, non autem im/
poſſibile,dixit contingit tale eſſe b/cui nulli contingit
ineſſe a/ac ſi diceret,hæc ꝓpoſitio neceſſe eſt aliquod
b/eſſe a/ſtat cum hac,omne b/eſt a/quæ prius ſumpta
fuerat,nā cum hac,omne corpus mouetur, ſtat iſta,
neceſſe eſt aliquod corpus moueri, puta coelū ipſum,
quia tamen contingit illam, omne b/ eſt a/ talem ſu/
mi,ut nulli b/inſit a/tunc apparet illam, aliquod b/de
neceſſitate eſt a/eſſe falſam,non tamen impoſſibilem,
quia non repugnat illi,omne b/eſt a. Exemplum hu/
ius eſt,omnis homo mouetur,nam hæc poteſt in illā
mutari,nullus homo mouetur, motus enim poteſt
omni homini,poteſt & nulli ineſſe. Ambæ autem hę
propoſitiones,ſiue prima,ſiue ſecunda ſunt de ineſſe
ut à neceſſaria diſtinguuntur, & ſecundum formam
& ſecundum materiam, non ergo de illa ſimpliciter
& per ſe dicta Philoſophus meminit,ut hi male autu
mant.Si ergo intentio Philoſophi eſt facere ſermonē
de ſyllogiſmis miſtis ex ſpeciebus propoſitionū quæ
ſupra diſtinctę fuerunt inter ſe, hoc eſt ex neceſſaria
proprie dicta,& etiā de ineſſe, ut ab illa diſtinguitur,
manifeſtum eſt quòd non oportebat ipſum aliter di/
ſtinguere,nec neceſſariam,nec inexiſtentem propoſi/
tionem,ſed dicere quòd ex his ita ſumptis ſequitur
concluſio neceſſaria ſi maior ſit neceſſaria, ſi autem
de ineſſe, non ſequi neceſſariam. Quòd etiam ita
Theophraſtus & Eudemus de Ariſtote.ſenſerint,pa/
tet ex rationibus quas hi contra hanc opinionem ſic
intellectam adducunt,non enim procedunt rationes
illæ aliter,niſi propoſitione neceſſaria proprie neceſſa
ria ſumpta,& de ineſſe quæ talis ſit ut prædicatū poſ/
ſit à ſubiecto remoueri. ¶ Hunc etiam modum
dicendi poſteriores Græci,quantum ab his conſpice/
re poſſumus,in Ariſtote.ſunt ſectati, & rationibus il/
lorum conati ſunt reſpondere hunc modum ſequen
tes.Si autem adducatur in oppoſitum dictum Philo
ſophi,cum inquit c/eſſe aliquid eorum quę b/in quo
uidetur innuere c/eſſe partem eſſentialem cōtentam
ſub b/dicitur illud dixiſſe Philoſophum ut oſtende/
ret ſyllogiſmum hunc concludere concluſionem ne/
ceſſariam per dictum de omni,nullam nanque aliam
probationem ad illud adducit, & hoc Alexander no/
tauit,& eſt modus loquendi Philoſopho aſſuetus ad
oſtendendum ſyllogiſmum perfectum & concluden
tem per dictum de omni, ut patet infra in ſecunda
figura,cum per conuerſionem oſtendit concludi ne/
gatiuam neceſſariam,in prima uolens oſtendere ſyl/
logiſmum tenere per dictum de omni & eſſe perfe/
ctum,inquit,nam c/ſub a/eſt,quod non dixerat prius
in prima,uerum tamen eſt quòd uerba hæc commu
nius dicta,teſte Alexandro imaginationem dixerunt
ad credendum c/eſſe partem contentam ſub b/ eſſen/
tialem,cum tamen non ita ſit. Si enim ita eſſet, non
fieret ſyllogiſmus perfectus niſi in prędicatis eſſentia/
libus, quod certe perabſurdum eſt. Nam etſi teſte
Simplicio in antepraedicamentis dictum de omni in/
nitatur illi regulæ, quando alterum de altero præ/
dicatur, nihilominus latius intelligitur dictum
de omni quàm regula illa, quæ ſolum tenet in

prædicatis eſſentialibus,quáquá poſſemus etiam dice
re illam in omnibus prædicatis tenere, ubi nõ fiat ua
riatio in ſignificatis terminorũ, & hoc modo poſſet
etiam ſyllogiſmo proficere,nam etiam uitiatur ſyllo
giſmus uariato ſignificato terminorum, puto tamen
Philoſophum illam tantum in prædicatis eſſentiali/
bus poſuiſſe,nam per ſubiectum,ut Simplicius inqt,
intelligit ſubiectum eſſentiale . ¶ Sed tunc eſt dubiũ
ſi uerba Philoſophi prima facie hunc modum dicen/
di præſe ferunt,quem & Theophraſtus & Eudemus
deſtruxerunt,poſteriores uero tueri conati ſunt, quę
nam concluſio neceſſaria ex harum propoſitionum
miſtione ſequatur,ſimpliciter ne an ſm quid ſeu per
accidens neceſſaria. Philoponus hic dicit poſſe ſubſi/
dium pro Ariſto.excogitari,& eſt ꝙ concludatur con
cluſio ex ſuppoſitione neceſſaria, non autem ſimplici
ter nec proprie neceſſaria. Hoc autem duplex neceſſa
rii ſignificatum nouit Ariſto.in libro de interpreta/
tione,dum loquitur de ꝓpoſitionibus ſingularibus
de futuro contingenti dicens, illas eſſe indeterminate
ueras,neceſſarium autem ex ſuppoſitione eſt, uel ex
ſubiecti ſuppoſitione,uel prædicati . Exemplum pri/
mi,Socrates eſt animal,dum enim eſt Socra.ipſe ne/
ceſſario eſt animal. Exemplum ſecundi,Soc. ſedet,dũ
enim ſeſſio in Socrate eſt ipſe non poteſt non ſedere,
ſimpliciter.uero neceſſarium quod nullo ſuppoſito
eſt neceſſarium, ut cœlum moueri inquit ergo ſi ma/
ior propoſitio ſit ſimpliciter neceſſaria, minor autem
inexiſtens,ſequitur concluſio ſuppoſitione neceſſaria
.ſ.ſuppoſitione prædicati, quouſq; enim a/prædicatũ
fuerit in c/ſubiecto eouſque concluſio hæc erit neceſ/
ſaria,omne c/eſt a. Additque huius opinionis Alexan.
aphrodiſien. fuiſſe una cum Soſigene eius præcepto/
re,ut ipſe aſſerit in quodam libello de miſtionibus ſe
paratim edito in quo eiuſmodi q̃ſtiones omnes per/
tractat. Propter cuius editionem Alexãder ipſe in pri/
ma figura loquens de hac miſtionum materia ſermo/
nem longiorem recuſat. Hic tamen tractatus ad nos
non peruenit,ex quo magnam certe iacturam paſſi
ſumus. ¶ Hanc etiam opinionem fere ſequitur expo/
ſitor noſter,quáuis quodammodo ab illa diſſentiat,
ut ex eius ſermone licet uidere. ¶ Meo tamen iudicio
grauiter erat Philoponus duabus de cauſis,primo qa
dicit cõcluſionem ſequi neceſſariam ex ſuppoſitione
prædicati ſi maior ſit neceſſaria cum minori de ineſ/
ſe,nam quæcunq; propoſitio,quáuis contingens po/
teſt illo modo dici neceſſaria , & quæuis concluſio ex
quibuſuis propoſitionibus ſequens. Fruſtra ergo eſt
ꝙ ad concluſionem huiuſmodi concludendam ſup/
ponatur maior neceſſaria. Vnde ex his aperte uidetur
ignoraſſe quo pacto ex ſuppoſitione neceſſaria cõclu
ſio debeat ſequi in hac miſtione,quod tamen Alexan
der optime declarauit in ſecunda figura , dum dicit
quoſdam hac diſtinctione neceſſarii uoluiſſe opinio/
ni Ariſtotelicæ opitulari. Dicunt.n. inquit ipſe , cum
animal omni homini ineſt ex neceſſitate ; & homo oi
moto ſeu ambulanti ineſt tantum , in prima figu/
ra fieri concluſionem non ſimpliciter neceſſariam,
ſed cum determinatione , animal enim omni moto,
aut ambulanti ineſt ex neceſſitate, donec medium in/
eſt ei hoc eſt homo,non enim ſi econtra ſit maior in/
exiſtens,minor neceſſaria,ſequitur concluſio ex deter
minatione neceſſaria,non enim ſi moueri omni ani/
mali ineſt,animal uero omni homini ex neceſſitate, ſe
quitur neceſſarium hominem moueri donec ei ani/
mal ineſt (hoc enim falſum eſt) ſed donec omni ani/
mali ineſt moueri. Hæc Alexander. Non adhæret ta/
men huic opinioni Alexãder , ut mox declarabimus.
¶ Ex quibus patet aliter neceſſariam ex determinatio
ne ſequi concluſionem in hac miſtione q̃ Philoponus
dixerit. Eſt.u.neceſſaria ex ſuppoſitione medii,& hoc
ut ſupra diximus exponendo digreſſioné etiá Auer.
faſſus eſt,nec ignorauit Ariſto. ut quidam recentio/
res crediderunt redarguentes Auer. de hoc modo ne
ceſſarii quem Ariſto.nunquá inuenitur poſuiſſe ſecũ
do erat Philoponus cũ dicat Alexan. huius opinionis
fuiſſe,ná etſi tractatus ille ad nos nõ peruenerit,quá/
tom tamen ex eius uerbis colligere poſſumus,quę in
expoſitione huius miſtionis adducit,& expreſſius in
ſecunda figura ipſe aliá opinioné ſectatus eſt,& ut oés
luce clarius intelligant uera eſſe quæ dicimus, uerba
eius ad literam adducemus,eorũ ſalté gratia qui græ
cas literas non norunt. In ea.n. parte qua Ariſtote.in
prima figura ex maiori de ineſſe cũ minori de neceſſa
rio oſtendit nõ ſequi neceſſariá cõcluſioné ex termi/
nis,inquit Alexan.ad uerbũ. Dignum eſt inſiſtere hic
quo pacto in hac terminorũ cõplicatione cũ oſtende/
rit per terminos nõ colligi cõcluſioné neceſſariam,nõ
animaduerterit hoc idé etiá in cõiugationibus illis fie
ri poſſe quæ maioré habent neceſſariá uniuerſalé , in
his.n.eorundé terminorũ appoſitio oſtendit nõ fieri
cõcluſioné neceſſariá. Si.n.ſumpſerimus animal om/
ni homini ex neceſſitate,& hominé omni moto ineſ/
ſe,cõcludetur animal omni moto,nõ tamen ex neceſ/
ſitate. Reſpondet Alexá.dicens,ſed uiſus eſt Philoſo/
phus ſolũ dictũ de omni ex neceſſitate ſecutus eſſe,ue
luti ſignificans,quando nihil ſit accipere ſubiecti de
quo nõ dicatur ex neceſſitate ipſum prædicatũ . Pro/
pter hæc uerba notauit Philoponus de mente Alexá.
Ariſto.terminos defeciſſe quibus probaret ſequi con
cluſioné neceſſariá,multos aũt ſuppetiiſſe,q̃bus oſté/
deret nõ ſequi neceſſariá. Hoc tñ expreſſe non aſſerit
Alexá.ſed Philoſophum innixum fuiſſe dicto de om/
ni ex neceſſitate. Cũ auté eiuſmodi probatio & oſten/
ſio haberi poteſt quæ uniuerſaliſſima & manifeſtiſſi/
ma eſt,nõ oportet addere terminos, ne quis crederet
gratia terminorum & non formaliter eiuſmodi con/
iugationem concludere. Subdit Alexander uerba ex
quibus quid ſenſerit,facile eſt uidere. Hoc quippe di/
cto de oi ita ſe habére,ſumés q̃ ſub ipſo ſunt b/ueluti
quædá ipſius b/exiſtentia,de ipſis ex neceſſitate ſum/
pſit a/prædicari. At hoc uerũ eſſet , ſi omnia quæ ſub

b/ſunt

b/ſunt, partes ipſius eſſent, & ità ipſius aliquà, ut in ſubſtátia ipſius eſſent. Sed ſi poſſunt aliqua quæ ſunt ipſius b/etiá ab ipſo b/ſeparari, non amplius his quæ ſunt ſub b/a/inerit ex neceſſitate. Sed huius deductionis cauſa eſt ex ipſa uniuerſali inexiſtente, nam quoniam in illa omnino opus eſt, ipſum a/his quæ ſub b/ſunt ineſſe, ſi omni b/inſit ſequi uidetur, & ipſum a/neceſſario his inhæſurum ſi neceſſario omni b/inſit, hoc autem, quia quæ ſunt ſub b/aliqua ipſius b/ſunt. Sed & uerbum illud aliqua ipſius b/eſſe cõmunius dictum. imaginationem dirigit, ueluti quæ in ſubſtátia eius ſint, ſi non ita ſe habeant, ꝗ neq; a/ipſis ex neceſſitate inſit, quod enim neceſſario ineſt, non nunc ſolum, ſed & poſterius ineſt. Iccirco inexiſtentem nõ ponit. In his enim quod de omni b/ex neceſſitate prædicatur, ex neceſſitate inerit, etiam his quæ ſub b/ſunt, qbus ipſum b/ex neceſſitate ineſt, ſed de eo quod de omni b/inexiſtenter prædicatur, uerum eſt, nihil eſſe eorũ quæ ſunt ſub b/de quo non prędicetur id quod de omni b/dicitur, quoniam & de quibus neceſſario & de quibus exiſtenter prædicatur ipſum b/his dicere ineſſe quod de ipſo omni prędicatur, uerum eſt, nõ tamen uerum eſt, de quibus ipſum b/exiſtenter prædicatur, de his, quod de omni b/prædicatur neceſſario, prædicatum iri neceſſario, nam quod ex neceſſitate ineſt, ineſſe dicere uerũ eſt, quod uero ſimpliciter ineſt, ineſſe dicere neceſſario non eſt uerum. Quod autem propoſitio inexiſtens uniuerſalis, ſuppoſitio ſit, pauloante ex his quos appoſuit terminos declarauit. Hæc Alexander in hac miſtione in prima figura ſuper eo textu. (Amplius manifeſtum ex terminis ꝗ non eſt concluſio neceſſaria.) In ſecunda autem figura in textu conſimili quo probat Ariſto. non eſſe concluſionem neceſſariam abſolute, ſi ſit affirmatiua neceſſaria, ſed his exiſtentibus, neceſſariam, hoc eſt neceſſariam cum determinatione, ſic dicit Alexander. ¶ Ex hac itaq; additione declarauit ꝗ in miſtionibus cũ dicit concluſionem neceſſariam fieri, ſimpliciter neceſſariam dicit, & non quæ eſt cum determinatione, quod quidam exponentiũ de miſtione propoſitionũ locũ, auxiliari putantes opinioni Ariſt. dicunt, dicentes nõ ſimpliciter neceſſariá colligi cõcluſioné ipſum dicere, ſed cũ determinatione. Deinde ea proſequitur quę ét ſupra retulimus, quibus interpoſitis demum ſubiungit. Quod aũt cõcluſioné neq; hoc pacto, hoc eſt cum determinatione neceſſariam eſſe uelit, declarauit ipſe oſtendens eiuſmodi, & ſic neceſſariá fieri concluſioné in ſecunda figura, quádo minor eſt affirmatiua neceſſaria, cũ nec in eiuſmodi miſtione neceſſariá ſimpliciter dicat fieri cõcluſioné, aut ſi & hanc neceſſariá dixiſſet ſimilé illi. Illi quoq; addere debuiſſet nõ ſimpliciter neceſſariá fieri, ſed cũ determinatione, quemadmodum & in hac. ¶ Ex oibus his Alexan. dictis colligere nõ iniuria poſſumus totũ eius oppoſitũ ipſum ſenſiſſe, quod ei à Philopono imponitur, & ꝗ nec propõné inexiſtenté ut nunc & poſitione, ſed ſimpliciter uelit in hac miſtione aſſumi, nec concluſionem ſequi poſitione neceſſariá, ſed ſimpliciter neceſſariá. Per propoſitionem tamen de ineſſe ſimpliciter, licet ex his quę adduximus uideatur illá intelligere in qua quę in ſubiecto ſunt partes ſunt prædicati neceſſariæ, ut ſit propoſitio ſm materiá, neceſſaria, ſine modo, hoc enim uoluit ſignificare Philoſophum cum dixit, nam c/ſub b/eſt, uel c/eſt aliquid eorũ quæ b/ſupra tamen in prima figura, cũ rationes adducit eorũ qui opinioni Ariſto. fauent, inquit. Fautores autẽ opinionis huius alii quidẽ inexiſtẽtẽ uniuerſalẽ affirmatiuá in tali miſtione ueram ſumendam cenſent, nõ ex ſuppoſitione, ſed uere inexiſtentem. Petitio. n. illa ſit & nõ eſt uera propoſitio, ſumpta náq; uera inexiſtenti & uniuerſali, in nulla materia poterit oſtendi falſum eſſe quod dicitur, hominem náq; omni moto ineſſe non eſt uerum ut quod uniuerſale ſit, nec grammaticum omni homini, nec ambulare omni homini. In his autẽ quę hoc modo inexiſtentes ſumuntur, cũ nõ ut uniuerſaliter ueræ inexiſtentes ſumantur, nõ eſt neceſſaria concluſio. Quáuis, inquit ipſe, dicent, cũ minor nõ amplius uniuerſalis inexiſtens ſit, ſed particularis ſumaẽ. ná etiá hoc pacto maior eſſet neceſſaria, neceſſariam fieri concluſioné, non. n. poſſibile erit amplius dicere, non eſſe ueram particularẽ inexiſtentẽ, aliquod. ſ. motum eſſe hominem, & aliquem hominé grammaticum eſſe quaſi uelit Alexan. dicere. At hoc falſum eſt. Subdit poſtea. Alii uero dicunt ſi propoſitio dicens a/de omni b/eadẽ eſt ei quæ dicit, de quo omni b/de illo omni a/ut & ipſe ſæpe dixit, erit & dicens a/de omni b/ex neceſſitate, eadem illi quæ dicit, de quo omni b/de illo omni a/ex neceſſitate. hoc autẽ ſignificante propoſitione uſi neceſſaria, omnino neceſſaria ſit concluſio, quáuis inexiſtens ſumpta ſit minor. Cum igitur huic opinioni non refragetur Alexá. uidetur & ipſe huiuſmodi inexiſtentes cõcedere quæ ueræ uniuerſaliter ſint propoſitiones, at uniuerſalitas hęc intelligẽda eſt quo ad ſubiectũ & quo ad tẽpus, tales autem propoſitiones, quáuis neceſſariæ omnino non ſint, parum tamẽ à neceſſariis differunt. & ex his uult colligi concluſionem affirmatiuam uniuerſalem ſimpliciter neceſſariam aut negatiuam, ſi fuerit maior uniuerſalis negatiua neceſſaria. ex quibus patet ipſum omnino excludere modum illum qui ponit neceſſariam poſitione ſequi concluſionem. ¶ Hanc quoque opinionem ut ad ſecundum tranſeamus Auer. ſupra dum exponit diuiſionem propoſitionum ab Ariſtote. poſitam ſectatus eſt, & in quadam quæſtione in qua exponit uerba Philoſophi in hac miſtione, licet propoſitionem de ineſſe ſimpliciter aliqualiter diuerſam in his duobus locis dicere uideatur, omnino autem propoſitio de ineſſe ſimpliciter quæ pro hac miſtione utilis eſt, eſt propoſitio uniuerſaliter uera abſque aliqua ſuppoſitione, & nunquam falſa, quouis modo ſumatur, hæ autem propoſitiones ſunt in triplici differentia, ut ex dictis Auer. elici poteſt in di

uerſis locis. Primæ ſunt in quibus accidentia de ſubiectis prædicantur à quibus oriuntur ſm rationẽ indiuidualem potiuſquam ſpecificam, ut omnis coruus niger, omnis ęthiops niger, & alię id genus, & poſſunt dici neceſſariæ ex parte ſubiecti, poſſibiles ex parte prædicati, & hę nõ ſunt utiles in hac miſtione, quoniam ſunt deductæ ex natura poſſibilis, ut in pluribus, ut dicit Auer. Secundæ ſunt quæ ſunt compoſitæ ex diſpoſitionibus quæ aliquando inueniuntur in ſubiecto diſpoſito per eas, aliquando autem non, ſed cũ inueniuntur, inueniuntur aliæ diſpoſitiones illas conſequentes, quę & ipſæ ſubiectis accidunt, ſed cum illæ inueniuntur, inueniuntur & iſtæ, & hoc modo ſunt æternæ ueritatis, ut omne ambulans mouetur, & ſunt accidentales ex parte ſubiecti & prædicati, neceſſariæ tamen quantum ad habitudinem prædicati ad ſubiectũ, & pñt dici inexiſtẽtes p ſe, neceſſariæ p accidens. Tertiæ ſunt q̃ ſunt aliquo mõ inexſites, aliquo mõ neceſſarię, & ſunt illæ in quibus ſubiectum eſt cõpoſitum ex ſubſtantia & diſpoſitione diuerſa accidẽtali, & in ea prædicatur prædicatum compoſitum ex ſubiecto diſpoſitionis & diſpoſitione eſſentiali ei, ut omne ambulans eſt animal, & ſubiectum in eis eſt unum per accidẽs, & prædicatum unum per ſe, & eſt inexiſtens ratione diſpoſitionis ſubiecti ut ambulationis, neceſſaria uero propter ſubiectum diſpoſitionis, puta hominem uel equum de quo per ſe animal dicitur. Multa alia Auer. dicit de his propoſitionibus, & diximus etiam nos in quæſtione quam fecimus de diuiſione propoſitionum. ¶ Hac poſita diſtinctione notat unum Auer. quod eſt ualde aduertendum, ꝙ ſi ex maiori neceſſaria per dictum de omni debet ſequi concluſio neceſſaria, oportet minorem aliquem modum neceſſitatis habere, aliter non ſe haberet ad maiorem, ut pars ad totum contenta ſub illa, & tunc cum fuerit minor contenta ſub maiori neceſſaria aliquo modo neceſſitatis, cõcluſio erit neceſſaria, niſi ꝙ uariabitur neceſſitas concluſionis eo modo quo & neceſſitas minoris, nam ſi minor fuerit neceſſaria per ſe, erit, & concluſio per ſe neceſſaria, ſi autem erit inuenta per ſe neceſſaria per accidens, erit & concluſio per accidens neceſſaria inuenta per ſe. Hæc autem propoſitio minor inuenta per ſe, neceſſaria per accidens, ſi maior debet eſſe per ſe neceſſaria, non poteſt eſſe niſi propoſitio inuenta per ſe de tertio modo, & hoc quoniam prædicatum minoris oportet eſſe ſubiectũ maioris & per ſe neceſſarium, quoniam maior eſt per ſe neceſſaria: Dicendum eſt ergo ſm Auer. intentionẽ, ꝙ cũ Ariſto. dicit ex maiori per ſe neceſſaria & minori de ineſſe ſequi concluſionẽ neceſſariã, per propoſitionẽ de ineſſe, intelligere debemus propõnem de ineſſe tertio modo dictã, quæ dicitur neceſſaria per accidẽs, & ex his ſequitur concluſio neceſſaria per accidens, ut in exemplo, omnis homo eſt animal de neceſſitate, omne ſcribens eſt homo. ergo omne ſcribens eſt animal de neceſſitate, ſcribens enim ſe habet ut ſpecies hominis cum ſit eius accidens quod nulli niſi homini ineſſe poteſt, & cum non omnibus hominibus inſit, iccirco minor eſt quodammodo neceſſaria, & hoc ſignificauit Philoſophus, cum dixit, nam c. ſub b. eſt, uoluit enim innuere ipſum c. eſſe partem ipſius b. nõ quidem partem omnino per accidẽs, ut dum dicitur, album eſt homo, accidit enim album homini maxime ut ſub animali ſtat, & ideo concluſio quæ ex tali cõiugatione ſequitur nõ eſt neceſſaria, niſi ex ſuppoſitione, dum. ſ. nihil aliud album fuerit niſi homo, illa autẽ cõiugatio quæ cõcludit ſcribens eſſe animal, nõ cõcludit neceſſariũ ex ſuppoſitione ſed abſolute, quãuis per accidens. ſ. ratione ſubiecti ipſius diſpoſitionis de quo animal per ſe neceſſario prædicatur, & ratione diſpoſitionis, per accidens. ¶ Sed contra hunc modum dicendi aliq̃ difficultates inſurgunt non prętermittendæ. ¶ Prima eſt cõtra determinationẽ propoſitionis inexiſtentis ſimpliciter, nam ea proprie & per ſe ac ſimpliciter eſt dicenda inexiſtens, quæ plures habet conditiones inexiſtendi q̃ quæ pauciores, ſed hęc, omne ambulans mouetur, pauciores habet inexiſtendi conditiones q̃ hæc, omne currens eſt album. ergo hæc potius eſt dicenda ſimpliciter inexiſtens. Arguitur aſſumptum, nam quemadmodum ſæpius diximus, leges inexiſtẽtis ſunt ut ſubiectum ſit quidem, non tamen ex neceſſitate, & ſimiliter prædicatum, & ad hæc ꝙ prædicatum inſit ſubiecto, non tamen neceſſario omnes hæ conditiones reperiuntur in illa, omne currens album, ſed in illa, omne ambulans mouetur altera tantum. ¶ Secunda, ut etiam ipſe Auer. alibi aſſerit, hæc eſt ſimpliciter de ineſſe, omnis coruus niger, & omnis nix alba, in qua nulla eſt eſſentialis habitudo, nec aliqua neceſſitas. ergo hæc potius de ineſſe ſimpliciter q̃ illa ¶ Tertia eſt, denominatio ſemper eſt facienda ab eo quod dicitur ſimpliciter, ſi igitur ut aſſeris concluſio quæ eſt ex maiore ſimpliciter neceſſaria, & minore de ineſſe ſimpliciter, eſt per accidens neceſſaria, ſimpliciter uero inexiſtentes, cur non ſimpliciter inexiſtens denominabitur, potius q̃ per accidens neceſſaria? aut ſi hoc uis dicere, cur non etiam minorem dicebas eſſe per accidẽs neceſſariam potius q̃ inexiſtẽtem ſimpliciter? ¶ Quarta, tu dicis illas propoſitiones, omnis nix eſt alba, & alias huiuſmodi, non eſſe ad hanc miſtionem utiles, ſed oppoſitum uidetur in hoc exemplo, nullum album de neceſſitate eſt nigrum, omnis nix eſt alba. ergo nulla nix de neceſſitate eſt nigra. ¶ Ad primam dicendum, ꝙ æquiuocat de inexiſtente ſimpliciter, nam Auerro. ſumit ſimpliciter ut diſtinguitur contra ipſum nunc ſiue tempus determinatum, nõ autem ſumit ſimpliciter ut eſt idem ꝙ proprie, ut, ſcilicet diſtinguitur omnino à neceſſario. ¶ Ad ſecundam, conceditur Auerrois alibi aliter ſumpſiſſe propoſitiones ſimpliciter inexiſtentes, ſed illæ non ſunt utiles ad hanc miſtionem, ut dictum eſt diximus tamen omnes in hoc conuenire, quòd ſunt ueræ in omni tempore & in omnibus

partibus

partibus ſubiecti. ¶ Ad tertiam dicitur, ꝙ concluſio non poteſt dici ſimpliciter de ineſſe, quõ concluditur cũ modo neceſſitatis, & ob id dicta eſt per accidens neceſſaria, licet etiã poſſit ita dici ſm materiã & longe magis addito ei modo neceſſitatis. Et eodem modo minor nõ fuit dicta per accidens neceſſaria, ſed inexiſtẽs ſimpliciter, quoniã licet ſm materiã poſſet dici per accidens neceſſaria, nõ tamen formaliter, ſed potius formaliter inexiſtens. Iccirco ab eo quod formale eſt facta eſt denominatio, cũ in hoc libro ſit ſermo de ſyllogiſmo ſm formam, cui tamen materia omnino diſſonare non debet. ¶ Ad quartam dicitur, uel ꝙ maior eſt falſa & non eſt ſimpliciter neceſſaria ſm diuerſam acceptionẽ illius termini album, dicitur etiã ꝙ cõcluſio illa nullam habet euidentiam neceſſitatis, nec illa negatiua, nulla nix eſt nigra, eſt magis neceſſaria q̃ illa affirmatiua, omnis nix eſt alba, immo ambæ ſunt de ineſſe ſimpliciter primo modo. ¶ Sed etſi Alexander & Auerro. hanc opinionẽ ſecuti ſint, cũ tamen ex græcis Philoponus, & ex Latinis plerique etiam aliam opinionẽ ſectati ſint, ꝙ ex maiori de neceſſario & minori de ineſſe ut nunc poſſit ſequi concluſio neceſſaria, uidendæ etiam ſunt eorum rationes & pro altera opinione ſoluendæ. ¶ Eſt igitur prima ipſorum ratio huiuſmodi ſumpta ex dictis Ariſto. nam cũ Ariſto. ut ex contextu patet, nouerit diſtinctionem propoſitionis in ſimpliciter & ut nunc inexiſtentem, cũ dixit, cõtingit enim tale eſſe b, cui poſſibile eſt a, nulli ineſſe, ex quo abſolute dixit, ſi maior fuerit neceſſaria, minor inexiſtens, ſequi concluſionem neceſſariam, nõ diſtinguens aliter minorem, credendum eſt uoluiſſe ipſum concludi cõcluſionẽ neceſſariam, quouis modo ſumpta minore. Et confirmatur quoniam in miſtione inexiſtentis cũ contingenti diſtinxit dicens, ſumendam eſſe propoſitionem ſimpliciter inexiſtentem, non autem ſecundum determinatum tempus. ¶ Secunda ratio eſt ex dicto de omni, nam ſi oporteret minorẽ eſſe ſemper inexiſtentem & ſimpliciter, ſequeretur dictũ de omni in propoſitionibus neceſſariis non uerificari niſi in his quæ actu continentur ſub ſubiecto cum aliqua neceſſitatis conditione, nam, ut ſupra uiſum eſt, propoſitio ſimpliciter inexiſtens habet aliquam neceſſitatis conditionem. conſequens tamen falſum eſt, nam ſi ita dixero, omnis homo eſt animal de neceſſitate, omne currens uel omne album eſt homo, ſequitur ꝙ omne album uel currens eſt animal de neceſſitate. nam, ut ſupra diximus in cap. de cõuerſione propoſitionum neceſſariarum, illa propoſitio eſt neceſſaria quæ poteſt transformari ex connexa neceſſaria, modo hęc connexa eſt neceſſaria, ſi currens eſt homo currens eſt animal de neceſſitate, & eodem modo de albo. ſi autem maior ſit de ineſſe ut nunc & minor neceſſaria, non poteſt talis cõnexa formari, ut omne animal currit, omnis homo eſt animal de neceſſitate. ergo omnis homo currit, non enim eſt uera hæc connexa, ſi omnis homo eſt animal de neceſſitate, ꝙ omnis homo currat De hoc etiam late ſupra diximus in opinione Alexandri. Confirmatur, quia omnis propoſitio affirmatiua uera de ineſſe eſt uera per idẽtitatem prædicati cum ſubiecto. ex hoc ergo ꝙ medius terminus idẽtificatur minori, quicquid de medio cum modo neceſſitatis prędicabitur, cum eodem modo de minori prędicabitur, ſi enim ſunt duo contradictoria, & unum poſſit pro ſuppoſitis per accidẽs uerificari, etiã alterum poterit. ſi ergo iſta, poſſibile eſt aliquod b nõ eſſe a, uerificatur pro ſuppoſitis per accidens ut patet, etiam illa neceſſario omne b eſt a, poterit uerificari, quoniam ſubiectum pro eiſdem debet ſupponere in utroque contradictorio. ¶ Tertia ratio, ex maiori de neceſſario negatiua & minori de contingenti ſequitur concluſio de ineſſe. ergo dato oppoſito concluſionis cum maiori de neceſſario, ſequetur oppoſitum minoris quod erit concluſio neceſſaria cum minor ſit contingens, oppoſitum autem concluſionis eſt propoſitio de ineſſe affirmatiua ut nunc. ex maiori ergo neceſſaria negatiua & minori affirmatiua de ineſſe ut nunc ſequetur concluſio neceſſaria ¶ Item & quarta ratio talis adduci poteſt. ſyllogiſmus ex ambabus de contingenti poteſt probari per ſyllogiſmum ad impoſſibile, ſumpto oppoſito cõcluſionis quod erit una neceſſaria negatiua, & altera poſita ineſſe, inferẽdo oppoſitum alterius præmiſſæ de contingenti quæ erit neceſſaria. ergo ex maiori de neceſſario cũ minori de ineſſe ut nunc ſequetur concluſio de neceſſario. Propter has & alias eiuſmodi rationes tenent multi ꝙ ex maiori de neceſſario & minori ut nũc de ineſſe ſequitur concluſio de neceſſario ut nunc, ſed non ſimpliciter, neceſſaria. ſ. ex ſuppõne medii, ut ſupra diximus. Alexã. tñ & Auer. nõ admittunt hmõi propõnes eſſe neceſſarias, ut oẽ album eſt animal, ſi illud album formaliter ſumatur, quoniam eſt de ineſſe ut nunc, eo ꝙ contingat aliud ab animali eſſe album, & aliud ab albo eſſe animal. nec hmõi ſylli poſſunt, ut ſupra diximus, procedere per dictum de omni, ut Alexander & Auer. ex ſupra dictis notarunt, quoniam oportet minorem eſſe aliquo pacto neceſſariam. ¶ Ad primam ergo dicitur Ariſtote. non poſuiſſe uerba illa ut innueret diſtinctionem propoſitionis de ineſſe ut ſupra dictum fuit de mente Alexandri, ſed ut oſtenderet quo pacto ſi ex maiori de ineſſe & minori de neceſſario ponatur ſequi concluſio neceſſaria, falſum aliquod ſequitur, licet non ſequatur impoſſibile. uide quæ ſupra diximus. ¶ Ad confirmationem dicitur, ꝙ in miſtione inexiſtentis & contingentis fuit coactus Philoſophus diſtinguere de propoſitione inexiſtẽte, quoniam non erat manifeſtum, quænam eſſet propoſitio de ineſſe ſumenda, ſed in hac miſtione ſumptã maior de neceſſario oſtendit qualis debeat minor eſſe ad cõcludendã cõcluſionẽ neceſſariã. ſ. ꝙ debeat ſumi de ineſſe ſimpliciter. ¶ Ad ſecundã dicitur negando conſequentiam, nam licet minor debeat eſſe inexiſtẽs ſimpliciter, & habens aliquam neceſſitatis apparen/

tiam, non tamen oportet ꝙ ſit formaliter & materialiter neceſſaria, ut in uniformibus de neceſſario, aliter non poſſet concludi concluſio neceſſaria, nam propoſitio inexiſtens ut nunc nullam habet neceſſitatis apparentiam ad concludendam concluſionem neceſſariam. Et quum ulterius dicitur poſſe formari talem connexam, ſi currens uel album eſt homo, currẽs uel album eſt animal de neceſſitate, & conſequens. in hac connexa eſt concluſio neceſſaria quæ ſequitur ex minori de ineſſe. Reſpondetur, ex illa cõnexa nihil plus haberi niſi ꝙ ſequatur neceſſario, non tñ neceſſaria, & hoc patet in quacũq; connexa uera & bona, cuius tam añs quã conſequens poſſunt etiam eſſe contingẽtia, uel poteſt dici ꝙ ſequitur concluſio ex poſitione neceſſaria, ſed antiquior eſt prima reſponſio, nam illa nullo modo neceſſariam ſequi concluſionẽ affirmat. ¶ Ad confirmationẽ dicitur, licet in propoſitione minori de ineſſe ut nunc idẽtificetur prædicatum ſubiecto, eſt tñ idem per accidens, ideo non ſequitur prædicatum ei neceſſario ineſſe, imo plerique dicunt eſſe fallaciam accñtis, & quum ſubiungitur in propoſitionibus contradictoriis ſubiecta pro eiſdẽ ſuppoſitis ſupponere, conceditur illud, non tamen ex hoc concluditur concluſio neceſſaria, aliud enim eſt conſiderare ꝓpoſitionem in ſe, aliud ut comparatur ad cõcluſionẽ concludendam. ¶ Ad tertiam rationem dicitur, cõcluſionem quæ ſequitur ex uniuerſali negatiua neceſſaria, & minor de contingenti eſſe inexiſtentem ſimpliciter, & ideo ex illa & neceſſaria poteſt ſequi cõcluſio neceſſaria, & ſi dicitur illam concluſionem ſtare cum contingente ad utrũlibet, negatur illud, ſed ſtat cum negatiua de contingenti dimidio cui nõ repugnat cõcluſio inexiſtens ſimpliciter, ut patet ex illa miſtione, de qua forte poſterius dicemus. ¶ Ad quartam dicit ſyllogiſmum ex uniformibus de contingenti uniuerſalem affirmatiuum non poſſe per deductionem ad impoſſibile probari, ſed per dictum de omni tantũ, quũ ſit ſyllogiſmus perfectus, ut Ariſto. aſſerit, quoniã ex particulari negatiua neceſſaria & uniuerſali affirmatiua contingente in inexiſtentem mutata, nec in quarto ſcdę, nec in quinto tertię ſit utilis coniugatio ad cõcluſionem neceſſariam. ¶ Sed tũc inſurgit dubitatio, ſi inutilis eſt illa coniugatio, quomodo Ariſto. uſus ẽ ea ad probandum ꝙ ex maiori inexiſtente & minori de contingenti concludatur concluſio contingens: Reſpondetur ꝙ ille ſyllogiſmus eſt imperfectus, licet ſit in prima figura, quoniam non concludit per dictũ de omni. ideo Ariſto. coactus fuit probare ipſum per deductiõem ad impoſſibile. Illa autem deductio eſt utilis ad concludẽdum oppoſitum illius maioris quæ eſt affirmatiua de ineſſe ſimpliciter concludẽdo particularem negatiuam de ineſſe uel neceſſariam ſecundum quid, quæ illam deſtruit, eſt tamen inutilis ad concludẽdam ſimpliciter neceſſariam, quia ad primam reduci non poterat, ut cõcluderet neceſſariam, nec per conuerſionem, nec per deductionẽ ad impoſſibile, quoniã forte ex toto contradictorio non ſequebatur impoſſibile. Aliæ quædam inſtantię poſſent in hac materia adduci cõtra modos quibus Ariſtoteles concluſionem ſuam deducit, ſed quoniam & à grȩcis & à latinis quibuſdam adducuntur, nõ inſiſtimus.

¶ *Expoſitio tertię digreſſionis Auer. in miſtione contingentis & inexiſtentis in prima figura, quam ponit. t. 13. in qua multa de natura contingentis notãtur.*

PRiuſquam ad expoſitionem dictorũ Auer. in tertia digreſſione deſcendamus, ſunt aliqua uidenda circa definitionem & naturam contingentis, quę ipſe ponit. c. de contingenti. Ariſtote. contingentis naturam declarans inquit. cõtingens eſſe illud quod quum non ſit neceſſarium, ſi ponatur ineſſe, nullum ex hoc accidit impoſſibile, nam neceſſarium æquiuoce contingere dicimus. Auer. hanc definitionem exponens dicit, per uerbum illud quod intelligitur genus ipſius contingentis, quod eſt res cõprehendens inexiſtens & priuatum, & quod additur poſtea nõ neceſſariũ, eſt differentia ultima per quã diſtinguitur cõtingẽs ab oibus aliis, & reponitur in eſſe proprio, & reliquum quod additur nõ eſt differentia apud ipſum, ſed propriũ propriiſſime dictũ de ipſo cõtingenti. Et ipſe ex hac expoſitione & ex quibuſdã ſuperius dictis uidetur uelle ipſum inexiſtens eſſe de natura poſſibilis, & ꝙ Ariſto. extenderit nomen poſſibilis ad inexiſtens & priuatum. Voluit enim, ut ſupra uiſum eſt, propoſitionẽ oẽm abſolutã eſſe de natura poſſibilis, cũ propoſitio abſoluta ſit alia omnino à ꝓpoſitione neceſſaria, & pro opinionis huius confirmatione poſſumus primo adducere dictum Philoſophi hic, dum inquit, nã neceſſariũ æquiuoce cõtingere dicimus. quibus uerbis uiſus eſt ſolũ ipſum neceſſariũ à natura cõtingentis excluſiſſe, cũ dicat ipſum æquiuoce dici cõtingens. ergo omne aliud à neceſſario ꝓprie dicetur cõtingens. ¶ Præterea, ſi cõtingẽs dicitur de eo ꝙ actu nõ eſt, ſed eſſe poteſt, & ſi eſſe ponatur, quãuis nõ ſit accidit falſum, ſed non impoſſibile, cur nõ dici poteſt etiã de eo quod actu eſt & poteſt nõ eſſe? nã cõtingens uerũ eſt, quod eſſe & nõ eſſe indifferenter ſit. ¶ Amplius, Ariſto. inquit cõtingens & non neceſſariũ cõuerti. cũ ergo nõ neceſſarium dicatur de inexiſtente, dicetur & uerũ contingens. Hic. n. loquitur de uero contingenti. ¶ Vlterius, etiã ſi cõtingens uertitur in oppoſitã qualitatẽ, patet eſſe neceſſariũ ꝙ cõtingens dicatur de inexiſtenti, ſit ita ꝙ Socr. nõ currat, tunc ſi dixero, cõtingit Socra. currere: hæc erit uera cõtingens, quoniã reſpicit prædicatũ in potentia. ſi mutetur hęc in illã, cõtingit Socratẽ nõ currere, cum Socrates actu nõ currat, dicetur inexiſtens affirmatiua tranſpoſita, ſiue de pręḋicato infinito, & tamen eſt cõtingens. ergo contingens dicitur de inexiſtente, nã hoc prædicatũ quod eſt nõ currere actu ineſt ſubiecto.

cto. ¶ Item, ſic ut dicitur ſecundo de interpretatione, hęc, non neceſſe eſt eſſe, conſequitur ad hanc poſſibile eſt nõ eſſe, & iſta ponit exſtitiã ſed negat neceſsitatem, & illa/poſſibile eſt non eſſe, ponet exiſtentiam negans neceſſitatem, ſignificant enim ambę rem illam quæ eſt, ita eſſe ut non neceſſario ſit, ſed poſſit non eſſe. ¶ Plerique tamen ex intentione Alexandri, & Philoponi, & Abumazaris inter arabes Auer. opinionem etiam demoliri conant̃ ex multis. Philoſophi dictis. Et primo adducitur dictum eius ſupra in cap̃. de cõuerſione contingentium propoſitionũ, ubi diſtinxit contingens in tria ſignificata ſcilicet neceſſarium, inexiſtens, & poſſibile, ſecundum ueram & peripatetica expoſitionem & diuiſionem, & ibi accipit poſſibile pro uero poſſibili, de quo infra pollicetur ſe dicturum. ergo uerum contingens diſtinguitur à contingenti quod ſumitur pro inexiſtẽti. Quum ergo hic loquatur de uero cõtingenti, loquetur ſolum de eo quod dicitur cõtingens priuatum tantum, quod nõ eſt, ſed eẽ poteſt. ¶ Pręterea, ꝓprietates quas Ariſto. hic & alibi attribuit cõtingenti proprie dicto nõ poſſunt conuenire inexiſtenti. ergo contingens non conuenit inexiſtenti, nam cõuerti ad oppoſitas qualitates, trãſmutari de potẽtia in actũ. Itẽ, cõponi nũc cũ abſoluto, nunc cũ neceſſario, tanq̃ cũ diuerſis in ſpecie, nunc cũ poſſibili conuenienti in ſpecie, omnia hæc cõtingenti conueniunt, nõ aũt inexiſtenti, nã inexiſtẽs nõ cõuertitur ex affirmatiuo in negatiuũ, nec econtra. Nec eſt in actum tranſmutabile ex quo iam actu eſt. Nec cõponitur cum abſoluto ſiue inexiſtenti ad faciendum miſtionem, ſed ſolum ad uniformem generationem ſyllogiſmorũ. ergo poſſibile nõ dicitur de inexiſtẽte. ¶ Ad hęc, Ariſto. diuidit in cap̃. de cõtigenti cõtingẽs in contingens in pluribus, qđ appellat natum, & infinitum. Hæc autem diuiſio non põt competere inexiſtenti. ergo. etc. ¶ Etiam Auer. uidetur ſibi aduerſari in dictis ſuis, dicit enim Ariſtotelẽ quũ. d. contingẽs non eẽ neceſſarium, per neceſſariũ intelligere neceſſarium ſimpliciter & ſm quid: neceſſarium autem ſm quid eſt inexiſtens ꝑteritum, futurũ, & præſens. Contingens ergo quũ non ſit neceſſarium ſm quid non erit inexiſtens. Adde ꝙ ex uerbis Phi conuincitur falſitas huius opinionis, quũ. d. propriũ eſſe contingentis ut eo poſito in eẽ nullum ſequatur impoſſe. Inexiſtens quũ iam actu ſit non põt in eſſe poni, unde aliqui uidentes hoc argumentũ corrũpunt literam dicentes oportere addi, poſito in eſſe uel non eẽ. ¶ Propter has igitur & alias eiuſmodi rõnes aliter exponit Alexander dicta Phi. Inquit enim manifeſtũ eſſe ipm hoc loco pertractare de uero contingenti, qm̃ ſupra poſuerat æquiuocationẽ cõtingentis declarans eius ſignificata, & poſtea dixit ſe tractaturũ de uero cõtingenti, qđ diſtinguitur à cõtingenti pro neceſſario & pro inexiſti. Volens ergo naturã ipſius hic declarare, definit eam per ſeparationẽ ab aliis duobus modis. ſ. à contingenti neceſſario, & ab inexiſtenti, à neceſſario quidẽ dicendo, quo non exiſte neceſſario, ab inexiſtẽte uero, dicendo, quo poſito in eẽ nullum accidit impoſſibile, ut ex his quæ ſupra diximus patet. ¶ Hanc opionem ſequutus eſt Abumazar qui dixit priuatũ ſolum eẽ genus contingentis, non autẽ inexiſtens ſeu inuentũ, ut Auer. d. ¶ Et hanc opionem fortaſſe ueriorem eẽ declarat ꝓbatio quam Philoſophus facit, quũ inquit: Quòd autẽ hoc ſit contingẽs manifeſtũ eſt ex oppoſitis affirmationibus, & negationibus, nã non cõtingit eſſe, impoſſe eſſe, neceſſe non eẽ, aut eadẽ ſunt, aut ſe conſequunt̃. ergo & oppoſita iſtorũ eodem modo, cõtingit eſſe, poſſe eſſe, nõ neceſſe non eẽ, ſi ergo ad contingere eẽ ſequit̃ poſſibile eſſe, & nõ neceſſe non eſſe, patet, ꝙ contingens dicit̃ ſolum de eo qđ non eſt, ſed non neceſſario non eſt. ſed habet potentiam ut ſit: Patet etiam quãdo dicitur contingẽs eſſe non neceſſariũ, non intelligit̃ ꝙ ſit & nõ neceſſario ſit, ut aliq perperã intelligunt, ſed ꝙ non ſit & nõ neceſſario non ſit. Hęc igitur copulatiue ad ipm contingens uerum requirũtur, ꝙ non ſit & non neceſſario non ſit, & qđ quum nõ ſit ſi ponatur in eẽ nullũ ĩpoſſibile accidit. Erit itaq; non neceſſariũ genus contingentis ſm Alexandrũ & Abumazarẽ, & quia non neceſſarium põt eſſe cõmune ad eſſe & ad non eẽ. Idcirco addita eſt illa differentia, ultima, qđ quum non ſit, ſi ponatur in eẽ nihil accidit impoſſe, nam etiã neceſſarium & inexiſtẽs poſſunt poni eſſe, quũ etiã ſint & nihil accidit impoſſibile, ſed ponit in eſſe quũ non ſit & nihil accidere, ex hoc impoſſe cõſtituit uerũ cõtingens. ¶ Et hæc opio meo iudicio eſt lõge melior, & magis peripatetica, & clarius exponens uerba Phi. Et hãc ſequentes poſſumus rõnes pro altera opione adductas ſoluere. ¶ Ad primam, quũ dicitur, neceſſarium æquoce contingere dicimus, & ꝙ Philoſophus ſolũ illud excluſit: Dico illud eẽ falſum, ut patuit ex poſitione Alexandri, & ꝙ per neceſſarium Phs intelligit tam neceſſarium q̃ inexiſtens, nam neceſſarium, ut Alexãder inquit de utroq; dicitur, ſcilicet neceſſario & inexiſte, quod eñi exiſtit neceſſario inexiſtit donec iexiſtit. Et hoc declarat auctoritate Theophraſti cuius adducit uerba, ex primo priorũ, dicẽtis. Tertiũ neceſſarii ſignificatũ ẽ ipm inexiſtens, quando enim inexiſtit tunc non põt non inexiſtere. ¶ Ad ſecũdam, quum dicit̃, contingens æque bene dici de eo qđ eſt & poteſt non eſſe, q̃a cõtingens indifferenter põt eſſe & nõ eẽ, negat̃ illud, non. n. ei conuenit ꝓprietas ↄtingentis. ſ. qđ quũ non ſit ſi ponat̃ eſſe nõ accidit ĩpoſſe, & licet ipm cõtingens, poſſit etiã non eẽ, non tñ ęque bene dicitur de eo quod eſt & poteſt non eſſe, ſicut de eo quod non eſt & eſſe poteſt, quoniam uidetur includere priuationẽ eſſe, cum potentia ad eſſe, cauſa iam dicta eſt, quoniam ipſum inexiſtens quandam habet cõditionem neceſſitatis. ¶ Ad tertiam dicitur, ꝙ nõ neceſſarium cõuertitur cum contigente, ut illa negatio negat neceſſarium dictum de neceſſario & inexiſtẽte. Et iſta, hoc modo conuertent̃, nam quod

non eſt neceſſarium neq; exiſtens & eſſe poteſt, eſt
contingens. Et contra etiam quod eſt contingens,
neque neceſſarium eſt, neq; inexiſtens, & eſſe poteſt.
Si autem ſupra diximus non neceſſarium eſſe con/
tingentis genus, ibi ſumpſimus neceſſariũ pro neceſ
ſario tantum, quoniam ſubduntur aliæ particulæ ex
cludentes ipſum inexiſtens ¶ Ad quartã, quum dici
tur contingens conuerti in oppoſitam qualitatem,
conceditur. Sed illud intellectum eſt, ut Alexander
inquit alternatim, ut nos alibi notauimus in his an/
notationibus, aliter ſequeretur, duo contradictoria
eſſe ſimul uera, nam ſi uera eſt iſta, cõtingit Socratẽ
currere, dum Socrates non currit, ſi cum hac ſimul
uera ſit illa, contingit Socratem nõ currere, & dum
iſta eſt uera de contingenti, eſt uera illa de ineſſe, So/
crates currit, quoniã omne cõtingẽs futurũ reſpicit,
ſequitur Soc. ſimul currere & nõ currere. Eſt ergo
contingens ipſum non currere, non tũc quando non
currit, quia iam actu nõ currit, ſed quando currit, ita
ꝙ contingens ſemper notat priuationem prædicati
& potentiam ad illud, ſiue ſit affirmatum, ſiue nega/
tum. negatur tamen conſequentia illa ſcilicet ꝙ pro/
pter hoc contingens dicatur de inexiſtenti niſi ęqui/
uoce ex cauſa ſupradicta. ¶ Sed dices, hoc eſt quod
uolumus, ſi contingens eſt Socr. non currere quãdo
currit. ergo contingens dicitur de inexiſtente, ut in
argumento dicebatur. ¶ Reſpondeo negando illud,
non enim dicitur contingens de inexiſtente ut inexi
ſtens, ſed ut habens potentiam ad non eſſe, & potens
nõ eſſe, & ſi ita intellexit Auer. bene dixit, ſed non ad
mentẽ Ariſt. qui de eo quod uerius cõtingẽs dicitur,
ſermonẽ fecit, quod dicitur cõtingens eſſe, ut ſępius
dictum eſt, hoc enim nobis erat notius, illud autem
eſt ex conſequenti. ¶ Ex his etiam patet reſponſio ad
id quod adducebatur ex ſecundo de interpretatiõe,
nã iſta, non neceſſe eſt eẽ mediate ſequitᷓ ad illã, poſſe
ẽ eẽ, qm̃ põt mutari i illã, poſſe ẽ nõ eẽ, ſed imediatius
ſequitᷓ illa, non neceſſe eſt non eſſe, ut diximus uerba
Phi exponẽtes. Si quis aũt ita credat Auer. opinionẽ
ſuam intellexiſſe, ut diximus & ut par eſt, facile pote
rit euadere ab his quæ contra ipſum adducta ſunt.
Omnia enim cõcludunt cõtingens non dici de inexi/
ſtente ut inexiſtens eſt, nam inexiſtens ut inexiſtens
habet quẽdã modum neceſſitatis, ſed ut reſpicit non
eſſe, ad quod eſt in potentia, & per quod proprie di/
ſtinguitur à neceſſario, ut caret tali prædicato quod
eſt non eſſe, & habet potentiã ad illud, ſic poteſt dici
contingẽs, & quãuis Ariſt. hoc non dixerit hic, tamẽ
paulo inferius illud conceſſit quum dixit. Contin/
gens conuerti ad oppoſitas qualitates. ¶ Alium tamẽ
ſoluendi modum poſſumus etiam pro Auer. conne/
ctere, ut non refragetur Ariſtoteli aliquo pacto, quẽ
ex quodã Alex. dicto colligimus, alio mõ exponẽdo
dcm̃ Phi in definitiõe cõtingẽtis, ut ſuſtineamus cõtin
gẽs dici tam de eo qđ eſt, q̃ de eo quod nõ eſt. Inquit
igitur Alexander in ſolutione dubitationis cuiuſdã
ſupra adductæ. An propter hoc ſic definiuit contin/
gens, quod quum non ſit neceſſarium, non addens,
& quod omnino non ſit, non enim non eſſe, eſt pro/
prium contingentis, ſed quum non ſit ſi eſſe ſuppo/
natur nihil ad ipſum impoſſibile ſequitur, quod aũt
hoc uelit ſignificauit ex hoc quod dixit, nam neceſſa/
rium æquiuoce contingere dicimus, & non addidit,
etiam ipſum inexiſtens, quod erat neceſſariæ conſe/
cutionis, non enim ut ęquiuocũ de ipſo dicitur. Hæc
Alexander. ¶ Ex his facile eſt colligere ſolutionem ad
argumẽta pro opinione Auer. nec uerba Philoſophi
cogimur extorquere. Hoc autem dixit Alexander uo
lens ſaluare quõ ipm contingens poſſit dici cõtingẽs
ad eſſe & ad nõ eẽ ut ſupra diximus. Poſt definitionẽ
contingentis ueri ponit Ariſto. diuiſionem ipſius &
modum conuerſionis, diuiditur itaq; contingens in
contingens, quod dicitur ſecundum naturam, ſiue
natum, & infinitum, hoc eſt indeterminatum, & hoc
ſecundum iterum in duo ſecatur, alterum enim infi/
nitum dicitur, quia non magis natum euenire q̃ non
euenire, ut animal progredi, alterum uero infinitum,
quia à cauſa per accidens & indeterminata eueniens,
ut animali progrediente fieri terremotum. Primo au
tem contingenti non oppoſuit Ariſto. ſuum oppoſi/
tum, quoniam ex habitu nota eſt priuatio, contingen
ti enim naturali opponitur contingens non natura/
le, & ut illud eſt in plus, ita hoc in minus. Diuiſit au/
tem ſecundum modum ratione infinitatis, & hoc qđ
fortuitum eſt, nõ eſt id quod eſt non naturale. ſed eſt
rarum propter fortuitã coniunctionem horum ef/
fectuum, quamuis terręmotus nõ dicatur non natu/
ralis reſpectu ꝑgreſſiõis, nec ecõtra, ſicut hoiem naſci
ſexdigitum aut bicipitem reſpectu hominis perfe/
cti, qui ſecundum naturam talis naſcitur de conuer/
ſione autem contingentis inquit, conuerti ad oppoſi
tas qualitates utrunque contingens, non tamen eodẽ
modo, nam contingens utplurimum conuertitur in
non neceſſarium hoc modo, cõtingens eſt hominem
in ſenectute caneſcere, non neceſſe eſt hominem in ſe/
nectute caneſcere, quod dictum aliqui intellexerunt,
ꝙ contingens utplurimum conuertatur in negatiuã
de contingenti poſſibili, hoc eſt cõmuni quod ſe ha/
bet ut genus ad contingens ad utrumliber & neceſſa
rium. Sed iſti meo iudicio decipiuntur, nam hoc con/
tingens non reperitur in rerum natura nec de eo pñt
formari propoſitiones in aliqua materia, nam omnis
propoſitio uel eſt neceſſaria uel de ineſſe uel uere cõ
tingens. ¶ Præterea, ſi contingenti in pluribus oppo/
nitur cõtingẽs, in paucioribus, ſi affirmatiua fuerit de
contingenti in pluribus, cur non erit negatiua de con
tingenti in paucioribus? ¶ Præterea, etiam negatiua
in paucioribus conuertetur in affirmatiuam in pluri/
bus, ſi contingens uerum conuertitur in oppoſitas
qualitates. Aliter ergo dicemus ut Alexander inquit
ꝙ Ariſt. non tantum docuit modum conuerſionis af
firmatiuarum in negatiuas in hoc modo contingen/

tis, ꝙ ſ. non neceſſe eſt hominem caneſcere in ſenectute, licet non ſit in eodem modo contingẽtis, ſed in diuerſo quod eſt in paucioribus. Verum etiam afferre duplicem cauſam, quare contingentia ut in pluribus non ſunt neceſſaria, una eſt ex parte ſubiecti, quoniã homo priuſquam ad ętatem ſenectutis perueniat poteſt mori, quãuis ergo ſint contingentia in pluribus, poſſunt non fieri ex defectu ſubiecti. Alia cauſa eſt, quoniam & ſi perueniat ſubiectum, poteſt tamen nõ habere hmõi paſſionem ex defectu alicuius diſpoſitionis & principii requiſiti ad eam. Conuertitur ergo contingens uerum in contingens uerum, quamuis non in eundem modum, contingens autem infinitum, hoc eſt æquale conuertitur in cõtingẽs æquale, nam æqualiter poteſt homo ambulare & non ambulare. De contingenti autem infinito quod eſt fortuitum non dedit modum conuerſionis, uel quia notus erat ex eo quod dixerat de cõtingẽte in pluribus, uel ꝓpter cauſam quam ſubdit, quia de eo nulla ars conſiderat. ¶ His hunc in modum circa naturam cõtingentis ueri declaratis, illud quoq; ſciendum eſt, ꝙ Philoſophus ab hoc loco deinceps in omnibus ſyllogiſmis, ſiue uniformibus de contingenti, ſiue miſtis ex inexiſtenti & contingenti, aut ex neceſſario & contingenti, propoſitiones contingentes ſemper aſſumet de uero contingenti, ſed an ſemper ſequatur concluſio de contingenti, in miſtis; & ſi ſequatur de contingenti an ſemper de uero contingenti, difficilis admodũ & inextricabilis ambiguitas eſt inter Philoſophantes, & uariæ de hac extiterunt ſentẽtiæ. Primo itaq; quando contingens cum inexiſtẽti miſcetur in prima figura, ſi maior fuerit contingens, ſiue affirmatiua, ſiue negatiua minor de ineſſe affirmatiua, ſemper ſequitur concluſio de uero contingenti, & ſyllogiſmi ſunt perfecti, quoniam tenent per dictum de omni quod debetur ꝓpoſitionibus de cõtingẽti, de quo Philoſophus meminit quũ de uniformibus de cõtingẽti tractaret. Si uero ecõtra maior ſit de ineſſe affirmatiua, minor quoq; affirmatiua, de ↄtingẽti in eadẽ figura aſſerit ſequi cõcluſionẽ uere ↄtingẽtẽ, ſed eſſe ſyllogiſmũ imperfectum, quoniam nõ tenet per dictum de omni ſed per deductionem ad impoſſibile, ſi autem maior fuerit de ineſſe negatiua cum minori de contingenti affirmatiua, non ſequi concluſionem de contingenti determinato, ſed de eo quod eſt nulli ex neceſsitate, & addit Philoſophus neceſsariũ eẽ ut ſumamus maiorem de ineẽ ſimpliciter, nam ſi aliter ſumatur, concluſionem ſequi, quandoque neceſsariam affirmatiuam quandoque negatiuam. ¶ Hec dicta Philophi arduas difficultates expoſitoribus iniecerũt. Iccirco Auer. in hac materia uoluit digredi ut mentem ſuam declararet, & aliorum opiniones deſtrueret. Tres autem ſunt dubitationes primę quę emergunt, prima quid p ineẽ ſimpliciter Philoſophus intellexerit. ſecũda qd per cõtingens quod eſt nulli ex neceſsitate. tertia, an hæc cõcluſio quæ in ſyllogiſmo negatiuo ſequitur poſsit in affirmatiuo ſequi & in his uerſatur ferè tota hęc digreſſio. ¶ Et ſciendum eſt, ꝙ in hac digreſſione, in tranſlatiõe quam habuimus, interpꝛte Burana cõterraneo noſtro, ſunt quędam uerba in principio digreſſionis, à quibus poteſt incipere digreſſio: quæ nõ habentur in ueteri tranſlatione, & ſunt uerba uerſantia circa tertiam dubitationem: quæ ſic leguntur. cap. 13. & nos in margine ſignauimus ibi principium digreſſionis, admota manu illam indicante. (Atqui ſi falſum fuerit quod dicimus non poſſibile, & deſtruat omnes diſpoſitiones de quibus dicitur poſſibile. &c.) Quoniam Philoſophus dixerat ex maiori de ineſſe & minori de cõtingenti ambabus affirmatiuis ſequi concluſionem de contingenti, & probauerat hoc per deductionẽ ad impoſſibile ex contradictorio concluſionis cũ minori, poſita ineſſe, deducens contradictorium maioris hoc modo, omne b, eſt a; in actu, poſſibile eſt omne c, eſſe b. ergo poſſibile eſt omne c, eſſe a. ſi non ſequitur hæc concluſio, detur oppoſitum, nõ poſſibile eſt omne c, eſſe a. hæc ualet iſtam, neceſſe eſt aliquod c, nõ eſſe a, & hac & minori poſita in eſſe in quinto tertiæ, ſequetur cõcluſio particularis negatiua neceſſaria quæ cõtradicit maiori quæ erat uĩis affirmatiua inexiſtẽs, hoc modo, neceſſe eſt aliquod c, nõ eſſe a, omne c, eſt b. ergo neceſſe eſt aliquod b, non eſſe a. Propter hoc inquit Auer. ſi hoc falſum quod dicimus non poſſibile, deſtruat omnes modos de qbus dicitur poſſibile, quos ſupra diſtinxit Ariſto. in cap. de conuerſione ꝓpoſitionum contingentium, ſequitur ex hoc ꝙ poſſibile uerum concluſum per ſyllogiſmum uerum primo factum ſit non ſolum uerum & proprium contingens, ſed ſit omnis ſpecies ipſius poſſibilis, cui contradicit non poſſibile uel impoſſibile, cui impoſſibili iterum non impoſſibile contradicit per quod ſignificamus ipſum poſſibile, ita ut iſte ſyllogiſmus concludat tres concluſiones, abſolutam, neceſſariam, & poſſibilem, aut rem procedentem proceſſu generis ad iſta tria, & hoc accidit ei quoniam non poteſt procedere nec probari p dictum de omni. Qđ ſi cõcedatur, tunc inſurgit dubitatio quomodo Ariſtoteles dixerit ex hac coniugatione ſequi concluſionem affirmatiuam de uero & proprio contingenti, uult dicere Auer. ſi ſyllogiſmus iſte per dictum de omni teneret, nulla incideret difficultas de modo cõcluſionis, eſſet enim manifeſta concluſio de uero contingenti, ſed quia deducitur per deductionem ad impoſſibile ex cõtradictorio poſſibilis, ex quo ergo ex contradictorio poſſibilis quouis modo ſumpti, ſequitur maioris contradictorii quod eſt falſum impoſſibile, falſum autem impoſſibile non ſequitur niſi ex falſo impoſſibili. ergo illud fuit falſum impoſſibile quod fuit ſuppoſitũ. ergo cõtradictorium uerum, quod eſt poſſibile, quocũq; mõ ſumptũ, erit ergo cõcluſio poſſibilis de quacũq; ſpecie, uel de poſſibili gñrico cõmuni. Si aũt ita dicatur male Ariſto. dixiſ ſequi concluſionẽ de uero contin-

genti, quum ſequatur de quacunque ſpecie cõtingẽ
tis, hoc idem repetit Auer. infra breuiſſimis uerbis
in modo negatiuo. Et hanc cõiungationem affirma-
tiuam concludere tres concluſiones, etiam notauit
Auer. in quodam libello, in quo etiam hunc locum
exponit. Hæc dubitatio, quãuis ſub aliis uerbis, ea-
dem eſt cum ea quam dixi tertiam, quam etiam gręci
expoſitores mouent, an. ſ. concluſio quæ ſequitur in
ſyllogiſmo negatiuo quæ eſt nulli ex neceſſitate, ſe-
quatur in ſyllogiſmo affirmatiuo, nam illud appellãt
multi poſſibile commune ſiue altum. ⁋ Huic dubi-
tationi Auer. dat manus, & expoſitores græci illam
conceſſerũt & Albertus inter latinos. Sed ad Ariſto-
telem reſpondet Auer ꝙ ſicut dicimus propoſitionẽ
indefinitam, licet indifferens ſit ad uniuerſalẽ & parti
cularem æquiualere potius particulari, quia uilior,
ita Ariſtoteles dixit ſequi concluſionem contingentẽ
ueram tanquam uiliorem inter ſignificata poſſibilis.
⁋ Albertus autem & alii ex Latinis dixerũt, Ariſtote
lem ex hoc quod. d. in modo negatiuo dediſſe intelli
gere eandem concluſionẽ ſequi in affirmatiuo. Grę-
ci autem dicunt ꝙ eadem ratione qua Ariſt. arguit in
negatiuo ſequi dimidium cõtingentis, poteſt aſtrui
etiam in affirmatiuo ſequi dimidium contingentis
abſque aliqua hęſitatione, & ad Ariſt. nihil dicũt, po-
ſteris diluendã hanc difficultatem prætermittentes.
⁋ Reſponſio Auer. eſt rhetorica. Alberti autem re-
ſponſio facit Ariſto. ignarũ & deſidẽ. Sed quoniam
ſolutio huius difficultatis pendet ex his quæ dicẽda
ſunt, iterũ ad illam reuertemur. Proſequitur Auer.
in uerbis ſuis declarando ꝙ præcepit Philoſophus,
ſumendam eſſe propoſitionem de ineſſe ſimpliciter,
nam ſi aliter ſumeretur, peccaret ſyllogiſmus, quia cõ
cluderet de omni & de nullo, ut patet in litera. Et de
clarat quid intelligendum ſit per propoſitionem de
ineſſe ſimpliciter. & dicit ferè eiſdem uerbis ea quæ
ſupra dixerat in cap. de cõuerſione propõnum inexi
ſtentium, ꝙ propoſitio abſoluta uera ſimpliciter
eſt illa, de qua eſt uera predicatio uniuerſalis abſolu-
ta, in qua ſenſus teſtatur ꝙ pręedicatum ineſt cuilibet
contento ſub ſubiecto omni tempore aut in pluri-
mo temporis, & hę ſunt ꝓpoſitiões quæ inueniunt
per inductionem, in qua uerificãtur omnia ſingula-
ria: & differentia inter eas & propoſitiões neceſſarias
eſt, quia intellectus in illis poteſt cogitare oppoſitum
prædicati ineſſe ſubiecto, ſed non in neceſſariis ꝓpter
compoſitionem eſſentialem predicati cum ſubiecto
ut in illa, omnis coruus eſt niger, omnis nix eſt alba,
poteſt enim intellectus cogitare coruũ album abſq;
contradictione. Et ſubdit ꝙ ex his abſolutis ſimplici-
ter fiunt plures ſyllogiſmorom in ſcientiis, quemad
modum etiam ex cõtingentibus in pluribus. Ex ab-
ſolutis autem quæ uerę ſunt in pauco tempore non
fiunt ſyllogiſmi, quemadmodum nec ex contingenti
bus in paucioribus, ut dicit Ariſt. & multo magis ſi
tales propoſitiones de ineſſe ut nunc miſceantur cũ
contingentibus. Si autem fuerit maior in hac coniu-
gatione inexiſtens ut nunc, dicit ꝙ ſequetur conclu-
ſio neceſſaria affirmatiua & neceſſaria negatiua, &
erit ſyllogiſmus non cõcludens, & ſubdit cauſam hu
ius eſſe, quia quum maior uerificatur pro quodam
paruo tempore, ut dicendo, omne motum eſt homo,
non poterit comprehendere ſub ſe minorem quum
ſit contingens, quoniam cõtingens uerificatur etiam
in futuro, & non ſolum in illo paruo tempore ꝓ quo
uerificatur maior, & concludit dicens ſe arbitrari hoc
uoluiſſe Ariſtotelem, quum. d. uniuerſalem affirma-
tiuam accipiendam eſſe de ineſſe ſimpliciter, nõ autẽ
pro tempore determinato, non autem uoluiſſe id qđ
putauit Abumazar, ꝙ hęc determinatio ſit ſecũdũ di
ctũ de omni, nã ut fuit ſupra in digreſſione miſtionis
de neceſſario cũ inexiſtẽti. Propoſitio abſoluta quãtũ
cũq; fuerit uniuerſalis & maior, nõ poteſt in ſe cõtine
re dictũ de omni uniuerſaliter, uerum in tribus tem-
poribus, niſi in aliqua determinata materia. Et pro-
pter hoc non continet minorem contingentem quæ
uerificatur in potentia non in actu, contingẽs autem
ex ſignificatione ſibi propria poteſt continere ſubie-
cta & in actu & in potentia, & propter hoc poteſt mi
ſceri maior contingens cũ minori, ſiue neceſſariã ſiue
inexiſtens fuerit, & concludere per dictum de omni.
ꝙ ſi ita eſt ut dixit Abumazar, quare ergo ariſtoteles
dixit ipſam non concludere per dictum de omni, &
quare aſtruxit ipſam per deductionem ad impoſſibi-
le, niſi quia non poterat tenere per dictum de omni?
Quare etiam dixit ꝙ concludit aliquando affirmati-
uam, & aliquãdo negatiuam neceſſariam, & quid uo
luit per hoc? ſequitur igitur ex hoc ut iſta ſit alia ab
illa quam oſtendit concludere per deductionẽ ad im
poſſibile, & ſi iſta etiam dicatur habere hanc cõditio-
nem ꝙ concludat per dictum de omni, non erit hoc
niſi in aliqua materia, non in omni. Poſtea in illa par
te, neq; eſt etiam pręceptum &c. Excludit opinionem
Theophraſti & Themiſtii de abſoluta ſimpliciter di-
cens præceptum quod dat nobis Ariſtoteles de abſo-
luta ſimpliciter non poſſe intelligi de abſoluta quam
ipſi finxerunt, quæ comprehendit poſſibilem & ne-
ceſſariam, quoniam nulla propoſitio inuenitur extra
intellectum talis, quæ. ſ. ſit hoc modo indiffe-
rens, & ſe habeat ut materia ſubſtrata neceſſariæ
& poſſibili intentio autem Ariſtotelis fuit enume-
rare propoſitiones, quæ habent modos annexos mo-
dis entis, & quæ poſſunt diuidi diuiſione reali, ſecun
dum diuiſionem modorum entis, aut primorum ſci
torum, hoc eſt primorum cognitorum, quæ ſunt pri
ma ſignificata ipſarum ꝓpoſitionum ꝑ ſe nota. Qđ
ſi, hæc ſit intentio Ariſtotelis de his propoſitionibus
ſermonem facere, quæ ſunt inuentæ tantum in rerũ
natura, & cognitę, nulla eſt utilitas in abſoluta quam
adducit Themiſtius. Si autem uoluit diuidere ꝓpo-
ſitiones ſm diuiſionem ſcitorum primorum quę no
bis inſunt per naturam, erit in abſoluta quam tradit

Themiſtius

Themiſtius aliqua utilitas, quoniam multa ſunt in quibus ſcimus prædicatum ineſſe ſubiecto, ſed ignoramus an inſit contingenter uel neceſſario, & ueriſimile eſt & credibile ꝙ Ariſtoteles per abſolutam, utráque intentionem conceperit. ſ. ſolutam ſm cognitionem tantum, & abſolutam ſm rem & cognitionem, & hęc ultima eſt illa quá prius definiuimus, non autem illa quá uoluit Alexander, quá dicit eſſe ueram in tpe determinato, qm̃ ex hac ꝓpoſitione non fit ſyllogiſmus niſi per accidens, ut in ſyllogiſmis ad impoſſibile ducentibus, in quibus propoſitio aliqua contingés uertitur in inexiſtentem, quæ erit inexiſtens ut nunc, ſed non poteſt admiſceri talis propoſitio cum minori de contingenti de qua in propoſito intendimus. ¶ Sed de opinione Alexandri abunde diximus in quæſtione quam ſupra fecimus in his annotationibus de diuiſione propoſitionum ab Ariſtotele tradita. ¶ Circa hoc tamen ſcire debes ꝙ Auerro. iniuſte Alexádrum reprehendit, quoniam aliter ſumit hic propoſitiõem de ineſſe quàm ſupra ſumpſerit, ná ſupra ſumpſit illam ut diſtinguitur à neceſſaria & poſſibili ſm naturam rei, & fuit illa quę ex contingenti in actum eſt deducta. Hic uero per abſolutam quæ ſit uera uniuerſaliter & non determinato tempore, uoluit Ariſto. intelligere propoſitionem illam de ineſſe ſub qua ſumpta minor de contingenti, ſi ineſſe ponatur & in actu non poteſt illam reddere falſam & particularem, & ꝑ conſequens coniugationem inutilem facere in prima figura concludentem omni & nulli ex neceſſitate, & hoc aperte ex eius ſcriptis hoc loco colligitur. Et hoc arguit Auerro. ſcripta eius non uidiſſe. Dat exemplum Alexander earum propoſitionum q̃ ueræ ſunt in tempore determinato, quod etiam ab Ariſtotele í textu ponitur, ut omne motum eſt animal, uel omne motum eſt homo, & affert cauſam huius eſſe, qm̃ medius terminus excedit maiorem extremitatem, ita ut in aliquibus inſit quibus maior extremitas ineſſe nõ poteſt uſr, ex hoc propoſitio inexiſtens ad tempus determinatur, quum enim minori extremitati cui contingit ineſſe ipſum medium, alteri exiſtéti ab ipſa maiori extremitate & non ſub ipſa exiſtéti, mediũ ipſum quod illi inerat contingenter, ineſſe actu poſitum fuerit, non poteſt amplius uera eſſe uniuerſalis, illa inexiſtens, quæ erat maior propoſitio. Si enim animal ſupponamus omni ei quod mouetur ineſſe, quum poſſit id quod mouetur, etiam non animalibus ineſſe, ſi actu alicui tali inſit, non erit tunc uera uniuerſalis affirmatiua inexiſtens, illa quę dicebat, omne quod mouetur eſt animal. Si ita dicamus, omne quod moueť eſt animal, contingit oém lapidem moueri, non enim poteſt lapis moueri, donec omne quod mouetur eſt animal. Iccirco ſi ponamus lapidẽ moueri actu, & ſit uera, ſit falſa maior, aut ſi ſit uera redditur particularis, & conſequenter inutilis coniugatio in prima figura, & concludens omni & nulli, ut patet in exemplis ab Ariſtotele in textu poſitis. Hæc Alexander & longe plura, & poſt multa ſubdit non intelligere Ariſtotelem per uniuerſalem inexiſtentem eam quæ ſemp exiſtit, hæc enim iam eſt neceſſaria, ſed eam quæ põt manere inexiſtens uniuerſalis affirmatiua uera, etiam quando contingens uniuerſalis affirmatiua ſumpta, cum ea in inexiſtentem tranſmutetur. Et poſt multa ponit exemplum accommodatum huic acceptioni propoſitionis uniuerſalis affirmatiuę de ineſſe, in his terminis, omne grammaticum ambulat, contingit oém hoiem eſſe grámaticum. ergo cõtingit oém hominem ambulare. Vel in his, omne animal uigilat, cõtingit omnem motum eſſe animal. ergo contingit omne quod mouetur uigilare, ſed aptius puto primum exemplum. Eſt ergo in hac coniugatione ſumendũ medium inferius, hoc eſt minus cõmune maiori, & minor extremitas etiam talis ut poſſit eſſe ſub maiori, ſi debet ſequi concluſio contingens uniuerſalis affirmatiua uera. Hęc in fine huius digreſſionis addidimus de mente Alexandri, ut oſtéderemus male ab Auer. fuiſſe eius opinionem animaduerſam. Et quoniam quæ hic in fine diximus, de his ꝑtractãt quæ in prima dubitatione propoſuimus: Iccirco ad illam reuertimur, inueſtigantes quid per propoſitionem de ineſſe ſimpliciter Ariſto. intellexerit, nam q̃q̃ Auer. opinionem Theophraſti & Themiſtii excluſerit, tanquam non idoneæ ſint huiuſmodi propoſitiones in hac coniugatione. Videndum eſt an illæ quas ipſe affert poſſint talem complicationem cum minori de contingenti cõſtituere. Hoc enim minime uidetur fieri poſſe, poſita enim eiuſmodi propoſitione de ineſſe, cuius ſubiectum ſubſtantiale eſt, & prædicatũ ei proprium accidentale, non poteſt ſub ea minor ſumi quæ uere cõtingens ſit. Omnes enim tales propoſitiones in quibus prædicatum ſubſtantiale eſt & ſubiectum accidentale ſumptæ cum uerbo contingit, falſæ ſunt quoniam earum contradictoriæ ſunt ueræ, ut patet per ſingulas inductiue diſcurrendo, ut ſi dixero, contingit omne album uel motum eſſe animal uel hominem. Nam aliquod album de neceſſitate non eſt animal, ut nix uel ceruſa, & aliquod motum de neceſſitate non eſt homo, ut corpus coeleſte, ſiue ſumatur ſubiectum pro ſubſtantia tantum, ſiue pro congregato ex diſpoſitione & ſubſtantia, & ſi pro diſpoſitione tantum falſiſſimæ erũt omnes ut uel cęco etiam patere poteſt. Sumptis autem terminis utriſq; ſubſtantialibus, propoſitio contingens fieri nullo modo poteſt. ¶ Ab hac etiam Auer. opinione non multum Albertus diſcrepat, qui dicit propoſitionem de ineſſe ſimpliciter illam eſſe, quæ ex contingenti nato in actum eſt ttranſlata. Hoc quoque dictum eiſdem argumentis refelli poteſt. Vnde meo iudicio præferéda eſt Alexandri opinio. Ipſe namq; melius & facilius has omnes difficultates euitat, & dicta Ariſtotelis rectius exponit. ¶ Sed tñ nec etiá iſta opinio uidetur propoſito ſatisfacere, habet enim ualidá contra ſe inſtantiam. Nam etiam ſi ſumatur talis pro

poſitio de ineſſe,ſub qua ſumpta minor ſi in actum tranſmutetur,non repugnet illi,nec faciat eam particularem, nihil tamen prohibet hanc propoſitionem eſſe inexiſtentem ut nunc,huiuſmodi autem propoſitiones non ſunt utiles in ſcientiis, quemadmodum nec propoſitiones de contingenti in paucioribus.Patet quod dicitur in exemplo ſuperius poſito, omne grammaticum mouetur, contingit omnem hominem eſſe grammaticum, ergo contingit omnem hominem moueri.¶ Ad hãc reſpõdetur ꝙ eiuſmodi ꝓpoſitio,quãuis ſecundum ſe conſiderata ſit de ineſſe ut nunc,tamen comparata ad contingentem ſub ea ſumptam, eſt de ineſſe ſimpliciter,quum per illam nunꝗ poſſit reddi particularis aut falſa Et dicitur ẽt ꝙ dum ſeruetur illi conditio quæ dicta eſt, poterit etiam propoſitio uera uniuerſaliter ſumi & abſolute,non tamen ita ut ſit neceſſaria,ſed de ineſſe tantũ, & tales propoſitiones poſſunt ſcientiis accomodari. ¶ Sed peteret aliquis,an ſit aliquod pro Auer.ſubterfugium.Omnes hic Auerro.deſerũt. Credo tamen pro eo dici poſſe, ꝙ propoſitio neceſſaria,& inuenta,ſiue abſoluta debẽt habere ſubiectũ ſubſtãtiale, & neceſſaria neceſſariũ niſi ſit ꝑ accñs neceſſaria,quę ẽt poteſt dici inuenta de illis quas ſupra diximus.Non poſſunt autem habere ſubiectũ potentiale.Et huius contrarium eſt in propoſitione poſſibili,ꝙ ſubiectũ poteſt eſſe potentiale,licet prædicatum ſit ſubſtantiale,modo illud prædicatum non inſit neceſſario ſubiecto ſimplici, quod eſt ſubiectum diſpoſitionis per quam redditur potẽtiale,ut ſi dicerem,omne ambulans eſt animal,hoc prædicatum,animal,neceſſario ineſt ſubiecto ambulationis,quoniam nihil poteſt ambulare niſi ſit animal,licet ambulatio illi contingẽter inſit,ſi autem dicerem,contingit omne ambulans eſſe coruum,prædicatum hoc non ineſt neceſſario ſubiecto ambulationis,poteſt enim & coruus & aliud à coruo ambulare.Patet ergo ſub propoſitionibus de ineſſe ſimpliciter poſſe ſumi minores de contingenti habentes prædicatum ſubſtantiale,quum habuerint ſubiectum contingens,hoc eſt congregatum ex ſubiecto & diſpoſitione illi accidentaliter inhærẽte,quum ergo dicitur harum contingentium contradictorias eſſe ueras,dicitur illud fortaſſe uerũ eſſe, ſi ſumatur ſubiectum ſubſtantiale ſimplex, ut in exemplo dato neceſſe eſt aliquod album non eſſe animal, puta ceruſſam,ſed ratione albedinis,quæ illi contingenter ineſt, efficitur ut & hoc prædicatum quod eſt animal,poſſit contingenter eſſe illud ſubiectum cui cõtingenter ineſt albedo,ſecus eſſet ſi illa diſpoſitio illi ſubiecto eſſet eſſentialis. Sunt enim iſtæ propoſitiones contingẽtes ratione totius aggregati contingẽtis.Et ex hoc patet reſponſio ad aliud,patet enim ꝙ non ſunt falſæ ſi ſumantur pro aggregato,&c.Fortaſſe autem nõ perperam dixiſſet Auerro.eas ꝓpoſitiones de ineſſe ſimpliciter huic miſtioni cõferre,quas ſupra dixit miſtioni de neceſſario & inexiſtenti utiles eſſe,quæ ſunt per accidens neceſſariæ.De quibus abũde diximus. ¶ Ex dictis ergo manifeſtum eſt qd ꝑ ꝓpoſitionẽ de ineſſe ſimpliciter in hac miſtione ſit intelligendum. ¶ Non ab re autem fuerit dubitationem quadã ſoluere,quæ non eſt ab hoc propoſito aliena,ut præſtemus quod polliciti ſumus,in quodam excerpto dubio,in charta 62.col.ſecunda de cõcretis,quod mouetur à Philopono,de quodam præcepto Philoſophi,quo docet mutanda eſſe abſtracta nomina in concreta, quibus non mutatis ſit fallacia in ſyllogiſmo,ut ſi dicamus,cõtingit nulli b,ineſſe a,hoc eſt,nulli morbo ineſſe ſanitatẽ; omni homini ineſt morbus.ergo contingit,nulli homini ineſſe ſanitatem,conſequens tamẽ falſum eſt.Inquit Philoſophus cauſam eſſe,quoniam termini non recte exponuntur.Sic enim oportet dicere, contingit nullum ægrotans eſſe ſanum,omnis homo eſt ęgrotans.ergo contingit nullum hominẽ eſſe ſanum. Sed inquit Io.grammaticus ꝙ etiam hoc modo non uidetur ſequi concluſio,nam ſubiectum in maiori uel ſumitur pro ſubiecto ſtante ſub actuali diſpoſitione,& ita maior eſt falſa,quoniam de neceſſitate nullũ ęgrotans quatenus ægrotãs eſt ſanum. ¶ Et hoc etiam cõfirmat Albertus in eo loco, ſi autem pro ſubiecto tantum,minor non conſtabit,quoniam in ea prędicatur affectio de homine,& ſic uariabitur mediũ. ¶ Ad hãc dubitationem,longam & moroſam ſolutionẽ dat idẽ Philoponus,ſed nos breuem & apertã damus, ꝙ maior ratione uerbi,contingit,non ſumitur cum illa reduplicatione addita ſubiecto, ſic enim eſt neceſſaria & non contingens. Et ſic forte intellexit Albertus; quum enim ſubiectum ſit terminus cõcretus duo in ſe continens ſubiectum & diſpoſitionem, prædicatũ huic attribui poteſt coniunctim & diuiſim, ſi coniunctim attribuatur ſic eſt propoſitio uera, eſt enim ſenſus ꝙ ei ſubiecto quod nunc ſubiicitur, ægritudini contingit non ineſſe ſanitatem, nam & ſanitas & ægritudo illi contingenter ineſt. Et hoc modo ſumpta eſt affirmatiua quo ad modum,licet ſit negatiua de dicto,& eſt uera ſicut & hęc,cõtingit omne ęgrotans eſſe ſanum, ſed diuiſim, quoniam contingens poteſt mutari in oppoſitam qualitatem; Si autem ſit negatiua de modo erit neceſſaria, quoniam negatio cõtingentis neceſſitatem inducit,ſignificat enim ꝙ impoſſibile eſt aliquod ęgrotans eſſe ſanum.Et tũc ſumitur ſubiectum cum reduplicatione,& hoc petebat argumentum,ſed nõ ſumitur hoc modo,ſed de contingenti uero.Tunc enim eſt ſyllogiſmus procedens ex maiori de cõtingenti negatiua, & minori de ineſſe affirmatiua concludens negatiuã de contingenti,& optime concludit,ut patet. ¶ Ad ſecundam autem & tertiam dubitationem, quoniam optime & exactiſſime interpres noſter Burana ſatiſfacit non aliter reſpondebimus,ſed ne eadem inutiliter repetamus,ſuperſedebimus,non prętermittemus tamen dubitationem quandam quæ nobis uidetur difficilis ex litera Ariſt. nam poſtꝗ dixit concludi

concluſionem

concluſionem de contingenti non determinato, ſed
de eo quod eſt nulli ex neceſſitate, probat ex terminis
ꝙ non ſequitur concluſio contingẽs, & adducit hos
terminos, coruus, diſcurrẽs, homo, & ſic format ſyllo
giſmũ, nullũ diſcurrens eſt coruus, cõtingit omnem
hominem eſſe diſcurrentem. ergo neceſſe eſt nullum
hominẽ eſſe coruum Inquit enim, ſed a, ex neceſſitate
nulli c, & ſubdit. Patet ergo quod non eſt concluſio
contingens, ſed neq; neceſſaria ſemper. Hęc uerba dif
ficultatem fecerunt expoſitoribus. Videtur enim uel
le ꝙ ex hac ſyllogizandi forma ſequatur concluſio
quandoq; neceſſaria, quandoq; non neceſſaria, ſed
contingens negatiua, non ergo ſequitur concluſio
quæ eſt nulli ex neceſſitate, quæ dicitur eſſe dimidiũ
cõtingẽtis, ut græci expoſitores dixerũt. Maxima enĩ
eſt differẽtia inter hoc qđ dicimus, nulli ex neceſſitate
& hoc, neceſſe nulli, nã in prima, ut Alex. inqt, nõ nega
tur inhærẽtia, ſed modus inhærẽtiæ. Dicimus. n. ineſ
ſe, ſed nõ neceſſario ineſſe, ſed in ſecũda negaƭ inhærẽ
tia, cũ mõ neceſſitatis, Qđ aũt hoc ita ſit, & ꝙ ſequaƭ
cõclo cõtingẽs qñq;, ꝓbat ex terminis Philoſophus di
cẽs, nullũ ſciẽs moueƭ, cõtingit oẽm hoiem ſcire. ergo
nõ erit concluſio neceſſaria, non. n. neceſſe ẽ nullũ ho
minẽ moueri, ſed nõ neceſſe eſt aliquẽ. ❡Ex his duo de
clarat Philoſophus: primũ quæ ſit differẽtia inter ne
ceſſe nulli & nulli neceſſe ſecũdũ qđ ſignificet hæc nul
li neceſſe, ſignificat. n. idẽ ꝙ iſta, nõ neceſſe ẽ aliquem,
❡Ex his uƭ hr̃e Philoſophus ꝙ ſeqƭ ↄclo qñq; neceſ
ſaria, qñq; cõtingẽs ambæ negatiuæ. Ex quo ulterius
ſeqƭ ſi ex hoc mõ ſyllogizãdi debet ſeq cõclo de poſſi,
ꝙ illud poſe ſit poſe cõe neceſſario & cõtingẽti uero,
qđ oẽs Latini uoluerũt, & forte ẽt Auer. nõ diſcrepat,
ut ſupra diximus. ❡Alia dubitatio ẽ quõ uerũ ſit nõ
cõcludi cõtingẽs iã determinatũ. Supponit. n. oppoſi
tũ huius, qđ eſt, nõ cõtingit nulli, & hoc dicit æquale
re huic qđ eſt, neceſſe alicui. Et ex hoc cõcludit ĩpoſe,
ex quo arguit ꝙ cõcluſio primi ſylli debet eſſe cõtradi
ctoriũ huius qđ eſt non neceſſe alicui, uel nulli ex ne
ceſſitate, qđ idẽ eſt. Aut ergo recte ſumpſit oppoſitũ
cõtingẽtis, aut nõ recte, ſi nõ recte, ruit tota demõſtra
tio, ſi recte, & ad illud ſeqƭ ĩpoſe. ergo debet in primo
ſyllogiſmo cõcludi cõclo de uero cõtingẽti, ex quo in
ſecũdo ꝑ impoſe ex oppoſito uero ueri cõtingẽtis ſe
quutũ eſt impoſe. Itẽ, hoc arguiƭ ex alio, nã ſi iſta, ne
ceſſe alicui ſumiƭ ut æqualẽs illi, nõ cõtingit nulli. er
go eius oppoſita quæ eſt, nulli neceſſe, ęquiualebit il
li, cõtingit nulli. ſi ergo cõcludiƭ iſta, nulli neceſſe, con
cludeƭ & illa quæ dicit, cõtingit nulli, cõcludeƭ ergo
cõtingẽs ſm determinationẽ. ❡Ad primã harũ dubi
tationum dicitur ſm intẽtionẽ Alex. ꝙ quum uellet
Ariſt. oſtendere nõ cõcludi cõcluſionẽ uere cõtingẽ
tẽ, ſed eã quæ eſt, nulli ex neceſſitate, inuenit terminos
concludentes neceſſe nulli, quum tamen intentio ſua
eſſet concludere nulli neceſſe, nam quantum diffe
rant iſtę, iam ſuperius diximus, & hoc euenit ob id ꝙ
nõ ſumpſerat maiorẽ de ineẽ ſimplr̃ ſed neceſſariã.
Ex q̃ nõ fuit mirũ ſequutã fuiſſe ↄcluſionẽ neceſſariã
negatiuã. Vñ hoc animaduertẽs Phs fecit aliã demõ
ſtrationẽ ex qua ſequuta eſt alia cõcluſio q̃ eſt, nulli
neceſſe, & hęc ẽ de ↄtigẽti dimidio, & admonuit nos
ut diligẽtius ſumeremus terminos, qm̃ grã materię
uariatis terminis, & nõ recte ſumpta ꝓpõne de ineẽ,
ↄtingit nos aliquãdo neceſſariã negatiuã, aliquãdo cõ
tingẽtẽ negatiuã q̃ eſt nulli neceſſe, cõcludere. nulla
ergo ↄcluſio formalr̃ ſeqtur ex tali forma ſyllogiſtica
niſi iſta, nulli ex neceſſitate, ut negatio illa negat mo
dũ inhęrẽtię, nõ aũt inhęrẽtiã, qm̃ hęc ẽ q̃ demr̃aƭ ſeq
ꝑ deductionem ad impoſſibile, ſumpto ↄtradictorio
huius, ↄtingit nulli, hoc eſt, nõ ↄtigit nulli, qđ poſitũ
eſt ęqualere illi, neceſſe alicui, q̃ exñte ĩpoſſibili, ↄclu
diƭ uerũ eſſe eius ↄtradictoriũ, qđ eſt nulli neceſſe, ut
ſępius dcm̃ eſt. Latini aũt expoſitores q dicta Phi ſum
pſerũt ut iacẽt, dixerũt ex hac forma ſeq ↄcluſionẽ de
poſſibili generico ſiue cõi, qm̃ ſeqtur qñq; neceſſaria
negatiua, qñq; ↄtigẽs negatiua. ❡Ad ſcdam dr̃ ẽt ex ĩ
tẽtiõe Alexãdri & Io. grãmatici. ꝙ ſi ꝓpõ illa, ↄtingit
nulli, ſumaƭ ꝑ ſe & ſeorſum nõ ut ꝑmutabilis in affir
matiuã, illi ſolũ opponiƭ illa, neceſſe alicui, qm̃ illa eſt
ul̃is negatiua de ↄtigẽn, hęc uero particularis affirma
tiua de neceſſario, & hoc mõ ẽt illa, nõ ↄtigit nulli, ęq
ualebit illi, neceſſe alicui, ſed qa ↄtingẽs negatiua põt
in affirmatiuã mutari, hinc eſt ꝙ ꝑ accñs ei opponiƭ
alia particularis de neceſſario negatiua, q̃ ꝑ ſe & dire
cte opponiƭ ul̃i affirmatiuę de ↄtigẽti. Phs ergo non
ſũpſit illã, neceſſe alicui, ut ꝓprie ęqualẽtẽ illi, nõ cõ
tingit nulli, ſed ut ſimul uerificabilẽ, & qm̃ ex ꝑticula
ri affirmatiua de neceſſario ſeq̃baƭ impoſe. ſ. ↄtradi
ctoriũ maioris ĩ primo ſyllo, ſic faciẽdo ſyllm̃ ĩ figura
tertia, neceſſe ẽ aliqđ c eẽ a, oẽ c eſt b. ergo aliqđ b eſt
a. Hęc ↄtradicit illi q̃ dicebat, nullũ b eſt a q̃ erat ma
ior primi ſylli ĩ pria figura, Ex ꝑticulari aũt negatiua
de neceſſario nõ ſeq̃baƭ aliqđ ipoſe, qm̃ ſeq̃baƭ aliqđ
b nõ eẽ a, qđ nõ ↄtradicit illi, quũ ſit ul̃is negatiua de
ineẽ. Ideo dixit Phs cõcludi ſolũ ↄtradictoriũ ꝑticlaris
affirmatiuę de neceſſario, qđ ẽ nulli neceſſe, & ideo
dimidiũ ↄtigẽtis, ſm illã partẽ tm̃ qua opponiƭ parti
culari affirmatiuę de neceſſario, nõ aũt negatiuę. Hoc
aũt fundamẽto, negato nõ ꝓcedit rõ, nec q̃tũ ad primã
nec q̃tũ ad ſcdã deductionẽ. Et quũ dr̃, ſi nõ ſumpſit
oppoᵐ ↄtigẽtis recte ruit tota demr̃atio, dico ꝙ ſum
pſit oppoſitũ ꝑ ſe & directũ, ex quo ſequiƭ impoſe,
nec potuit ſumere aliđ, ex quo nõ ſeq̃baƭ ipoſe. Et iõ
bñ dixit nõ ſeq ↄclõnẽ de uero ↄtingẽti, qđ ſupra fuit
determinatũ, qđ. ſ. ↄuertiƭ ad oppoſitas q̃litates. Ve
rũtñ & illud eſt, ꝙ iſta ꝓpõ, nulli c, ex neceſſitate ineſt
a põt eſſe uera, ſiue ipm a inſit oĩ c nõ neceſſario tñ,
ſiue ẽt alicui ex neceſſitate nõ inſit, nã qđ ex neceſſita
te alicui nõ ineſt, uerũ eſt ẽt dicere nõ ineẽ illi neceſſa
rio, ut uerũ eſt terrã ex neceſſitate nõ moueri, uerum
quoq; ẽ illã nõ ex neceſſitate moueri, motus. n. illi nõ
neceſſario inẽ, & hęc ꝑ iſtorũ declatione ſufficiãt. Re
liqua aũt q̃ nos õmiſimus didcanƭ ab interpte nr̃o.
❡Expõ ordinis & cõſequẽtię ꝓpõnũ ſimpliciũ & trã
ſpoſitarõ, de qbus ꝑtractat Philoſophus ĩ ultimo cap.

primi priorũ, & in libro de interꝑtatiõe recolit ſe ĩ reſolutoriis dixiſſe, in qua etiam nõ inutilis q̃ſtio interſeritur, an nomen infinitum de non ente prędicetur.

QVoniã Ariſt. caꝑ. ultimo primi priorũ, pertractat de ordine & ↄſequẽtia quã hñt adinuicẽ ꝓpõnes ſimplices & priuatorię & illę quas gręci trãſpoſitas uocãt, de quibus prius ĩ libro de iterꝑtatione dixerat ſe in reſolutoriis meminiſſe. Iccirco nos expõnẽ hęc oĩa adamuſſim declarãtẽ, q̃ ĩ illo libro fecimus, nõ inutiliter putauimus huic loco annectẽdã, cui & q̃õnẽ addidimus đ noĩe infinito, an ꝑdiceẽ de nõ ente, q̃ ẽt cõtra multorũ opinionẽ, iuxta pipateticorũ eruditiſſimos determiauimus. Et incipit expõ ab illo textu. (Qñ aũt uerbũ eſt tertiũ adiacẽs ꝑdicaẽ dupliciter dicũẽ oppõnes, & reliqua.) Et ſeqẽ in hac ſerie. Poſtq̃ ptractauit Ariſt. de ꝓpõnibus ex ſubiecto tm̃, & ꝑdicato cõſtitutis, uariato ẽt ſubiecto p finitũ & infinitũ ꝑdicato eodẽ manẽte, quũ p finitũ & infinitũ uariari nõ poſſit quũ dixerit, erit oĩs affirmatio & negatio ex noĩe & uerbo, uel ex infinito noĩe & uerbo. & ſubdiderit ẽt, ꝑter uerbũ nullã poſſe eſſe affirmationẽ uel negationẽ, de noĩe nihil dicẽs, eo ꝙ ẽt ꝑter nomẽ, poſſit aliqua eſſe affirmatio & negatio. Nũc intẽdi ſmonẽ facere de ꝓpõnibus illis, quæ ſunt ex ſubto & ꝑdicato ↄpoſitæ & tertio ad ꝑdicato .ſ. uerbo ẽ, qđ tertio loco poſitũ ẽt ꝑdicaẽ. Ex quo patet, uerbũ eſt oĩno eẽ ꝑdicatũ uel ptẽ ꝑdicati, ut diximus caꝑ. de uerbo. Appellauit aũt uerbũ, ẽ, tertiũ adꝑdicatũ, nõ qa ſit tertiũ ꝑdicatũ, ſed qa tertio loco poſitũ ꝑdicaẽ, & nõ ſolũ, ſed ut alteri appoſitũ. Vt aũt faciliius intelligi poſſint quæ a Pħo dicunẽ in utroq; libro, uidẽdũ primo eſt ex ſnĩa Ammonii ĩ libro de interꝑtatiõe, qũo in iſtis ꝓpõnibus fiãt negationes. Qđ igiẽ negatiua pticula ſubto appoſita nõ faciat negationẽ clarũ eſt, quũ ẽt in ꝓpõnibus de ſcđo adiacente, ut ſupra dcm̃ eſt, negatio addita ſubto nõ faciat ꝓpõne negatiua, quũ igiẽ aliæ duę ĩ ꝓpõnibus de tertio ſint pticulæ poſt ipm ſubtũ, eſt quæſtio, cuĩ ipſarũ appoſita negatio faciat negatiuã. Eſt aũt manifeſtũ ꝙ ꝑdicato appoſita negatio nõ facit negatiuã. Si.n dixero, hõ nõ iuſtus eſt, hic nõ iuſtũ affirmaẽ de hoĩe, neceſſe eſt igiẽ negationẽ apponi uerbo eſt, & nõ immerito, nã ĩ ꝓpõnibus de tertio ꝑdicatũ ſubto appoſitũ ſine uerbo eſt, nõ facit ꝓpõnẽ affirmatiuã nec negatiuã, nec ſignificãt uerũ nec falſum, niſi ei addaẽ uerbũ eſt, quo mediãte integra pficiẽ ꝓpõ. Si igiẽ p uerbũ ẽ, additũ ꝑdicato pſecta fit affirmatio, & ẽ, id p qđ pricipalius ꝓpõ ↄſtituiẽ, neẽe ẽ huic negationẽ appnoi, ut qđ affirmatio affirmauit, neget oĩno negatio. ꝩ His declaratis ut appeat nũerus ꝓpõnũ oppoſitarũ quẽ aſſerit Ari. dicamus ex ĩtẽtiõe ipſius, ꝙ quũ ex ꝓpoſitis nobis ꝓpõnibus duæ fiãt oppõnes indefinitæ, alterã qdẽ ſimplicẽ uocat, q̃ habet ꝑdicatũ terminatũ, hoc ipſo tm̃, altera q̃ dicẽda eſt, ſimpliciot exñs, alterã uero ĩfinitã, qa ĩfinitũ eſt, qđ in ipſa ꝑdicaẽ. Theophraſtus uero eã ex trãſpõne uocat, qm̃ ut infra uidebiẽ, trãſpoſito mõ ad ſimplicẽ ſe habet in ↄſequẽtia & ordine. Erũt ergo duæ oppõnes, facta uariatiõe ex pte ꝑdicati tm̃, p finitũ & infinitũ, & q̃tuor ꝓpõnes, duæ ſimplices, eſt hõ iuſtus, huius negatio, non eſt hõ iuſtus, duæ infinitæ ſiue tranſpoſitæ, eſt homo non iuſtus huius, negatio non eſt homo non iuſtus. Eſt ergo intentio Ariſto. quærere, ad affirmationẽ ſimplicẽ, quęnã reliquarũ ſequaẽ .i. ſimul uerificeẽ, ut de q̃bus affirmatio ſimplex uerificaẽ, & q̃ ad illã ſeq dr̃, oĩno uera eẽ cõꝑhẽdaẽ, ſic .n. & ad hoiem ſeq aĩal dicimus, qm̃ de q̃bus hõ uerificaẽ, de eiſdẽ quoq; aĩal uerũ eſſe inuenit. Quũ igiẽ ad ſimplicẽ affirmationẽ, eius negatio ſeq nõ poſſit, quũ ſint ei oppoſita, nec ẽt affirmatio infinita ſiue trãſpoſita, qm̃ oppoſitũ ꝑdicatũ de eodẽ ſubto affirmãr, ut patet dicẽdo, ẽ hõ iuſtus, ẽ hõ nõ iuſtus. Relinqẽ ꝙ uerificeẽ negatio infinita ſeu trãſpoſita, hæc .n. reliq̃ eſt de quatuor. Ad hãc igiẽ, eſt hõ iuſtus, ſeqẽ iſta, nõ eſt hõ nõ iuſtus. Si igitur de Socra. uerificatur ꝙ ſit iuſtus, uerificabiẽ quoq; ꝙ nõ ſit nõ iuſtus, quũ nõ iuſtũ ab eo remoueatur, ob id ꝙ iuſtũ affirmaẽ. Eodẽ quoq; modo eſt quęſtio ad affirmatiuã infinitã ſiue trãſpoſitã, quęnã aliarum ſequatur, & ĩuenieẽ eadẽ rõne ex ipſa ſeq negatiua ſimplex. Merito ergo hę trãſpoſite appellanẽ, quũ oppoſito modo ſe cũ ſimplicibus ↄſequatur, ut patuit. Si ergo ita eas in figura diſponamus, ut affirmatiue ſimplici ſuã ſimplicem negatiuã ex oppoſito directe opponamus, nõ aũt diametraliter, tũc ſub affirmatiua ſimplici eius ↄſequẽtẽ negatiuã trãſpoſitã, ſiue infinitã ponemus, & ſub ſimplici negatiua affirmatiuã trãſpoſitã, ut oppoſito mõ deſcẽdẽdo ex affirmatiua ſimplici, ſeq̃ẽ negatiua trãſpoſita, & aſcẽdẽdo ex affirmatiua trãſpoſita negatiua ſimplex. ꝩ Sed eſt dubiũ an ſicut de q̃bus eſt uera affirmatiua ſimplex, uera ẽt eſt negatiua trãſpoſita, ita ecõtra. Rñdeẽ ꝙ nõ, ꝑnotãdo hoc ꝙ de oĩbus his ꝓpõ uera eſt, de q̃bus totũ id qđ in ꝓpõne poniẽ uerificaẽ, eſt igiẽ uerũ de cane nõ eẽ hoiem, nõ eẽ iuſtũ. erit ergo & hoc totũ uerũ nõ eẽ hoiem nõ iuſtũ, nã ſi homo nõ eſt, uerũ quoq; erit nõ eẽ hoiem nõ iuſtum, ex quo patet ꝙ de cane nõ põt eẽ affirmatio ſimplex uera. De pluribus ergo uerificaẽ negatiua trãſpoſita, q̃ affirmatiua ſimplex, & quũ de oĩbus ſit, uel affirmatio, uel negatio uera, tam ſimplex q̃ trãſpoſita, ſi de pluribus uerificaẽ negatiua tranſpoſita. q̃ affirmatiua ſimplex, ſequiẽ ꝙ eius affirmatiua de paucioribus uerificeẽ, & p oppoſitũ ẽt negatiua ſimplex de pluribus .ſ. đ oĩbus illis de q̃bus nõ uerificaẽ affirmatiua ſimplex, negatiua itaq; trãſpoſita ĩ plus eſt affirmatiua ſimplici, & negatiua ſimplex in plus affirmatiua trãſpoſita. Et quũ id qđ ĩ plus eſt, ſequaẽ ad id qđ eſt in minus, ob id ex affirmatiua ſimplici, ſequeẽ negatiua trãſpoſita, & ecõtra ex affirmatiua trãſpoſita q̃ ĩ minus eſt, negatiua ſimplex q̃ ĩ plus eſt. Qđ aũt & negatiua ſimplex ſit ĩ plus affirmatiua trãſpoſita ex dictis & ex dicto exẽplo, ſatis patet. nã de cane diciẽ ꝙ nõ ſit hõ iuſtus, nõ tamen diciẽ ꝙ ſit hõ nõ iuſtus. ꝩ Sciẽdũ eſt aũt ꝙ hic idefinitas ut oppoſitas ſumimus, ut .ſ. ꝑdicatũ de ſubto affirmaẽ ut eſt, & negaẽ, uel ſm intellectũ ſumiẽ. Quũ eni eas rõnes ali.

quarum

quarũ ſubti partiũ uerificabiles ſumimus, tũc eas ut particulares capimus, & q̃ ſimul ueræ eẽ poſſint. Sed qm̃ & alias duas ĩ diagrámate, hoc eſt figura ꝓpões Ariſt. ordinat, medias inter ſimplices & tranſpoſitas, quas appellat priuatorias, eo ꝙ priuationẽ aliquá formę alicuius ſignificẽt, q̃ ab ĩfinitis ſiue trãſpoſitis differũt, qa ĩ illis abſentia formę, ꝑ ꝑticulá, nõ, appoſitá nomini, ut nõ iuſtũ, & ſignificat negationẽ formę tm̃, q̃ đ pluribus uerificaẽ q̃ priuatio, ſignificaẽ aũt priuatio ꝑ ꝑticulá, ĩ, appoſitá noĩi formę, q̃ priuatio nõ põt cõpetere niſi ſubto, cui & forma cõpetit, quũ priuatiue oppoſita circa idẽ ſubtũ habeát fieri Intelligimus aũt per priuationẽ non ſolum abſentiá formę, ſed etiá formam oppoſitam. hoc eſt cõtrariũ imperfectius, qđ nomine priuatiuo intelligitur. Iniuſtitia itaq; nõ poteſt niſi de homine crudeli dici, de quo & non iuſtum, nõ iuſtum autem etiam de his quę omnino homines nõ ſunt, q̃tũ ad negatiuá, q̃tũ aũt ad affirmatiuá, & de his qui iniuſti ſunt, & de his q medio modo ſe habent, de quibus tamen affirmatiua priuatiua dici non poteſt. Ex his oportet uidere, quomodo & iſtę ſe habeant cum ſimplicibus & tranſpoſitis, quo ad ordinẽ & conſequentiam, & ſignificationem. Manifeſtum quippe eſt ꝙ harum affirmatio non ſequitur ad affirmationem ſimplicem, quum prædicata oppoſita de eodem ſubiecto affirmentur, ut eſt homo iuſtus, eſt homo iniuſtus, ſed negatio quę dicit ipſum nõ eſſe iniuſtum, ſub affirmatiua ergo ſimplici, hæc negatiua priuatiua immediate collocabitur, & oppoſito modo ſub negatiua ſimplici affirmatiua priuatiua. Et eodẽ modo dicẽdum eſt, negatiuam priuatiuam in plus eſſe affirmatiua ſimplici, nam non eſſe hominem iniuſtũ uerificatur de puero, & de habente habitum medium, de quibus nõ uerificatur eſſe hominem iuſtũ. Similiter negatiua ſimplex in plus eſt affirmatiua priuatiua, hæc enim de ſolis crudelibus uerificatur, illa uero & de his & de pueris & habentibus habitũ medium, & de aliis etiam ab homine. Ad affirmatiuam ergo ſimplicem ſequetur negatiua priuatiua, & ad affirmatiuam priuatiuam ſequetur negatiua ſimplex, ſemper enim ad id quod in minus ẽ, ſequitur id quod in plus eſt, ut ad hominem animal, ex quo patet ꝙ eodem præciſe modo ſe habent hæ ad ſimplices quo & trãſpoſitæ. Patet etiam unum aliud, de quo infra, contra multos recentiorum, qui ad græcorum & Boetii, & beati Thomæ expoſitionem non animaduertentes, dicunt ideo ex negatiua trãſpoſita aut priuatiua non ſequi ſimplicem affirmatiuam, qa negatiua uerificatur de non entibus, de quibus affirmatiua ſimplex uerificari non poteſt, non eſt enim illa cauſa, ſed quia in plus, nam eodem modo ex negatiua ſimplici non ſequeretur affirmatiua trãſpoſita, qđ etiam ipſi aſſerunt eſſe de mente Ariſt. Cuius tamen oppoſitum nos luce clarius declarabimus, quum teneamus nomen infinitum poſſe de non ente prædicari. ſed cauſa eſt æqualis in omnibus, quam diximus. Supereſt modo ut uideamus, quum hæ omnes eodẽ mõ ſe habeát ad ſimplices, an etiá priuatiuę eodẽ mõ ſe habeant ad trãſpoſitas, ut ſimplices illas ſe hñt, hoc eſt utrũ ſicut affirmatiua ad ſimplex in minus eſt negatiua trãſpoſita, ita & negatiua priuatiua in minus ſit negatiua trãſpoſita, quũ ĩmediate ſub ſimplici ſit collocata, & eodẽ mõ, utrũ quũ negatiua ſimplex in plus ſit affirmatiua trãſpoſita, ita ẽt affirmatiua priuatiua, quæ immediate ſub illa eſt collocata, in plus ſit eadem tranſpoſita, ita enim quaſi uideretur conueniens, ut fieret gradualiter aſcenſus uel deſcenſus, & dicitur eas non ita ſe babere, ſed oppoſito modo, nam negatiua priuatiua in plus eſt negatiua trãſpoſita, & affirmatiua priuatiua in minus affirmatiua tranſpoſita. Nam de pluribus uerificatur hæc, non eſt homo iniuſtus, quàm illa, non eſt homo non iuſtus, nam de puero illa uerificatur, de quo non uerificatur trãſpoſita, licet uideatur Auer. oppoſitum dicere. Ipſe enim ſtrictius accipit tranſpoſitas quàm nos accipiamus, ut æquales priuatiuis, ut patet quum exponit quid ſignificet affirmatiua tranſpoſita, uult enim ipſam ſignificare priuationem iuſtitiæ cum oppoſito, ita ut uerificetur ſolum de crudeli. Nos autem ipſam etiá de puero ueram eſſe dicimus, ex quo etiam patet ſecũdum, ſcilicet ꝙ affirmatiua priuatiua, in minus eſt affirmatiua tranſpoſita, quum hæc de puero uerificetur, de quo priuatiua non poteſt uerificari. Patet igitur ipſas priuatiuas oppoſito modo ſe habere ad tranſpoſitas, ab eo ꝙ ſimplices ſe hñt ad illas. Diſponetur ergo hoc modo figura ad clariorem intelligentiam eorum quæ dicta ſunt, & eorum quæ ab Ariſtotele dicuntur.

	Affirmatiua ſimplex.	Negatiua ſimplex.	
In minus ambabus.	Eſt homo iuſtus.	Non eſt homo iuſtus.	In plus ambabus.
	Negatiua priuatiua.	Affirmatiua priuatiua.	
In plus ambabus.	Non eſt homo iniuſtus.	Eſt homo iniuſtus.	In minus ambabus.
	Negatiua tranſpoſita.	Affirmatiua trannſpoſita.	
In plus ſola ſimplici.	Non eſt homo non iuſtus.	Eſt homo non iuſtus.	In minus ſola ſimplici.

¶ His hunc in modum declaratis, reliquum eſt ut literam Ariſt. aggrediamur, & omnia quæ dicta ſunt ad propoſitum deducamus, nihil à nobis fruſtra fuiſſe contextum declarantes. Quando autem eſt tertiũ adiacens prędicatur, dupliciter dicuntur oppoſitiones, diximus quomodo eſt tertium adiacens prædicatur, diximus etiam duas oppoſitiones, non connumeratis priuatiuis, ut ex figura patet. Poſtea exponit quo modo eſt tertium adprędicatur, qđ appellat nomen uel uerbum, uerbum quidem ut tempus conſignifi-

cans, nomen autem, intelligendo uoces, omnes ſignificatiuas ad placitum. Quum autem duæ eſſent oppoſitiones hoc non probauit tanq̃ exiſtens manifeſtũ, ſed intulit quoddam conſequens, ex quo duæ ſunt oppoſitiones, quatuor erunt propoſitiones oppoſitę, & exponit illas, dum inquit. Dico auté quoniam eſt iuſto adiacebit aut nõ iuſto, & erũt duę affirmatiões quia & negatiões his oppoſitę duę erũt, ná cuilibet affirmatiõi eſt aſſignare oppoſitá negationé, erunt ergo quatuor. Hęc auté omnia ex ſuperioribus clara ſũt, ſed interponit hæc uerba, quarum duæ ad affirmationem & negationem ſe habent, ſecundum cõſequentiam ut priuatiões, duæ uero minime, quæ tanta breuitate & obſcuritate dicta ſunt, ut in uarias exponendi ſententias expoſitores extorſerint, & quia aliorum expoſitiones à Boetio uideri poſſunt, tantũ ex uerbis Ammonii his quæ dicta ſunt conſentaneam expoſitionem adducam, quæ etiam ex eiſdem ſatis eſt manifeſta. Dico ꝙ Philoſophus per hæc uerba innuit cõſequentiam propoſitionum quam ſuperius declarauimus, intelligens per affirmationem & negationem, ſimplices duas, q̃ ueluti radices ſunt & exẽplaria oĩum affirmatiuarũ & negatiuarũ, ſunt enim ſimpliciter tales, aliæ uero cum additiõe, ut priuatiue uel tranſpoſite, per duas autem primo loco dictas intelligit tráſpoſitas, ſcilicet affirmatiuam & negatiuam, duę igiť hæ tranſpoſitæ, ad affirmatiuam & negatiuam ſimplicem, ita ſe habent ut priuatiuæ. Ideſt quemadmodum ex affirmatiua ſimplici ſequitur negatiua priuatiua, ita & negatiua tranſpoſita, & ſicut ex affirmatiua priuatiua ſequitur negatiua ſimplex, ita etiam ex affirmatiua tranſpoſita, ſequitur eadem negatiua ſimplex, duę uero minime, hoc eſt, duę uero ſimplices nõ ita ſe habent ad tranſpoſitas ut priuatiuæ ſe habent ad eaſdem tranſpoſitas. Oſtenſum eſt enim ꝙ oppoſito modo ſe habent ſimplices ad tranſpoſitas, ab eo ꝙ ſe hñt priuatiue ad eaſdé, ná affirmatiua ſimplex é minus tranſpoſita negatiua & priuatiua negatiua in plus, & ſimplex negatiua in plus affirmatiua tranſpoſita, & affirmatiua priuatiua in minus. Vult ergo per hæc nobis aſſignare ordinem ſecundum conſequẽtiá Philoſophus inter omnes has propoſitiones quas ſupra declarauimus, & ſubdit has eaſdem propoſitiões eodem ordine in reſolutoriis fuiſſe diſpoſitas, hoc eſt in ultimo capite primi priorum, quo & hic illas diſpoſuit, propter qđ nos in eorum expoſitioné digreſſi ſumus. Reliqua quæ dicunť in textu clara ſunt uſq; ad illá parté, (Similiter autem.) In qua Philoſophus uult eundem nos ordinem ſecundum conſequentiá conſiderare, in uniuerſalibus & particularibus eis oppoſitis ſecundum oppoſitiões prius dictas, quem in indefinitis cõſiderauimus, ná ex illa, omnis homo eſt iuſtus, ſequitur illa, non omnis homo eſt non iuſtus, ſicut & illa, non omnis homo eſt iniuſtus, & ex illa, omnis homo eſt non iuſtus, ſequitur negatiua ſimplex, nullus homo eſt iuſtus, ut ex affirmatiua priuatiua uniuerſali, quę é, omnis homo eſt iniuſtus & ꝙ hoc uerum ſit, patet ex his quæ ſubdit, declarádo d̃riam poſtquá oſtendit ſimilitudinem, dicit ergo ꝙ etſi conueniant cum indefinitis in ordine & conſequentia, nihil minus non contingit angulares eodem modo ueras eſſe, ſed contingit aliquando tantum.

¶ Nolo hic expoſitionem modernorum adducere, quum nec propoſitiones intelligant, quarum conſequétiam & ordinem intelligit Philoſophus. Nec eas debito ordine diſponant, nec quid ſint angulares omnino cognoſcant, non enim per angulares intelligere debemus quæ in angulis ſunt conſtitutæ, ſed quæ diametraliter opponuntur, ut apertiſſime Ariſtoteles dicit in codice græco opponuntur autem ſecundum diametrum, affirmatiuæ affirmatiuis, & negatiuæ negatiuis, q̃ ſunt de ꝑdicatis oppoſitis, ut apparet ex figura, in q̃ ꝑ lineas tráſuerſas & diametrales ſunt obſignatę. Dicit ergo nũ eodem mõ in uniuerſalibus poſſe eſſe ueras oés angulares, quéadmodũ in indefinitis, nam in his omnes diametrales contingit ſimul eſſe ueras in materia contingenti, ut homo iuſtus eſt, homo iniuſtus eſt, homo non iuſtus eſt, & ſimiliter omnes negatiue, homo iuſtus non eſt, homo non iuſtus non eſt, homo iniuſtus non eſt. In uniuerſalibus auté patet affirmatiuas nullo pacto poſſe eſſe ſimul ueras. ut omnis homo iuſtus eſt, omnis homo iniuſtus eſt, omnis homo non iuſtus eſt, ſunt enim de prędicatis oppoſitis uniuerſaliter ſumptis, negatiuas tamen contingit ſimul eſſe ueras quandoq; in materia contingenti quum ſiut particulares, ut non omnis homo iuſtus eſt, non omnis homo iniuſtus eſt, non omnis homo non iuſtus eſt. Poterunt ergo eodé pręciſe modo diſponi in figura ipſę uniuerſales cum particularibus quo & indefinitæ.

	Simplex affirmatio.	Simplex negatio.	
In minus duabus.	Omnis homo iuſtus eſt.	Non omnis homo iuſtus eſt.	In plus duabus
	Priuatoria negatio.	Priuatoria affirmatio.	
In plus duabus.	Non omnis homo iniuſtus eſt.	Omnis homo iniuſtus eſt.	In minus duabus.
	Tranſpoſita negatio.	Tranſpoſita affirmatio.	
In plus ſola ſimplici.	Non omnis homo nõ iuſtus é.	Omnis homo nõ iuſtus eſt.	In minus ſola ſimplici.

¶ Quæ ſequuntur in litera ſatis manifeſta ſunt, uſq; ad illam partem. Quoniam uero contraria eſt negatio.) In qua poſtquam Ariſtotelẽ ſupra demoſtrauit quomodo ſe conſequantur uniuerſales cum particularibus, ſimplices cum tranſpoſitis, & e ɔtra, uult oſtédere quomodo ſe conſequantur quæ ſunt eiuſdem quátitatis, uniuerſales cũ uniuerſalibus, & ꝑticulares cũ particularibus, ex quo patet falſam fuiſſe expõné

re centiorum

recentiorum ſuperius cum dixit: ſimiliter ſe habere
uniuerſales:quoniam expoſuerunt de uniuerſalibus
tantum:cuius oppoſitum iam declarauimus: ut aūt
commodius has conſequentias quas æquipollentias
ſorticolæ uocant:declarat Ariſto.reſumit quędam ſu
pra declarata:de ueritate & falſitate propoſitionum:
quæ in figura quadrangulari conſtituuntur.Quarū
duæ contrariæ ſunt:duæ uero ſub illis ſubcontrariæ
dicens eſſe manifeſtum ꝙ hæ duæ propoſitiones con
trariæ:omne animal eſt iuſtum,nullum animal eſt iu
ſtum,nunquā poſſunt eſſe ſimul uerę:nec in eodem:
quaſi ex hoc innuēs ipſas poſſe eſſe ſimul falſas in ma
teria contingenti:propter quod non immerito addi/
dit quandoq;:ex quo etiā ſequitur ſm, ſubcontrarias
cū illarum ſint cōtradictoriæ poſſe eſſe ſimul ueras.
¶ Eſt autē aduertendū Ariſto.nō abre dixiſſe: neq; ſi
mul:neq; in eodē ipſo:hæc.n.ſunt ad diuerſa referen
da,u inquit Ammonius.Primū quidē ad orationes
ipſas.ſecundū ad ſignificatū ab ipſis rebus: & hęc ad/
inuicē concurrunt.Si.n.orationes ſimul uerę ſunt:&
prædicata in eis eidem ſimul inſunt: & econtra. Aliū
uero ad idē ſimul referri hæc uolunt:cū poſſint non
de eodem ſimul eſſe ueræ:ut omnis homo bipes:nul
lus equus bipes:aut de eodē non in eodē tempore:ut
omnis homo in ſeculo aureo fuit iuſtus:nullus autē
homo in ſeculo ferreo fuit iuſtus.Ideo addidit,nec ſi
mul nec in eodem.(Sequuntur uero hæ.)Hic textus
ēt in codicibus Græcis diuerſis modis ſcribitur: Vno
modo ut habetur in tranſlatione Boetii: ſequuntur
uero hæ,hanc quidē quę eſt,nullus homo eſt iuſtus:
illa quæ eſt,omnis homo eſt nō iuſtus:illā uero quæ
eſt:aliquis homo eſt iuſtus,oppoſita, non omnis ho/
mo eſt non iuſtus:neceſſe eſt.n.aliquem eſſe: & licet
hic textus ſonet ꝙ ex negatiua ſequatur affirmatiua:
& primo loco ponatur negatiua: Boetius & ordinan
do figuram & exponendo præponit affirmatiuam ne
gatiuæ:quod certe mirū eſt.Nā uerba Ariſto.ſi ita le
gantur,id nō aſſerunt.Alia litera quæ legitur in codi
cibus Græcis manu ſcriptis:quos ego habeo antiquiſ
ſimos:& quam habet & exponit Ammonius: & qui
eum ſequuntur expoſitores habet hoc modo, ut le/
gendo caſtigauimus.Sequuntur uero hæ: eam qui/
dem quæ eſt,omnis homo eſt non iuſtus:illa quę eſt,
nullus homo eſt iuſtus:illam uero quę eſt,aliquis ho
mo eſt iuſtus:illa quæ eſt,nō omnis homo eſt nō iu/
ſtus.Hanc ergo exponemus:eo ꝙ aliarum, nullus ex
antiquiſſimis Græcis expoſitoribus meminerit: nec
aliquis ex recentioribus:nec Boetius:& breuiter intē
dit Philoſophus quod prius dixi in initio huius par/
tis:quomodo ſe habent ad conſequentiam & æquiua
lentiam uniuerſales inter ſe uariatæ ex parte prædica
torum:& particulares idētidē.Et inquit,ad uniuerſa
lem affirmatiuam de prædicato infinito ſiue tranſpo
ſitam ſequi uniuerſalem negatiuam de prædicato fi/
nito:ut ad hanc,omnis homo eſt nō iuſtus: ſequitur
illa,nullus homo eſt iuſtus:& ad illam,aliquis homo
eſt iuſtus:ſequitur illa,non omnis homo eſt non iu/
ſtus:& appellat hanc Ariſto.oppoſitam:non quia par
ticulari affirmatiuæ opponatur:ſed illi uniuerſali af/
firmatiuæ de prædicato infinito quam prius dixerat.
Et ad hanc particularē negatiuā de prędicato infinito
ſequitur ēt particularis affirmatiua de prędicato fini/
to.Et hoc,inquit Ammonius,dedit intelligere Philo
ſophus per uerba illa:neceſſe eſt.n.aliquem eſſe, hoc
eſt ſi uera eſt hæc:non omnis homo eſt non iuſtus:ne
ceſſe eſt & illam eſſe ueram,aliquis homo eſt iuſtus.
Cuius probatio breuiſſima & pulcherrima hæc eſt:
quam ſumpſit Boetius ab Ammonio: ſi enim nō eſt
uera,uera erit eius contradictoria:quæ eſt nullus ho
mo eſt iuſtus:ſed hæc æquiualet illi,omnis homo eſt
non iuſtus:erit ergo & iſta uera:qua exiſtente uera:
eius cōtradictoria erit falſa,ſcilicet non omnis homo
eſt non iuſtus:cuius oppoſitum iam ſumptum eſt,
ſcilicet illam eſſe ueram:patet igitur ꝙ uero exiſtente
particulari negatiua:uera eſt & particularis affirmati
ua:& ad illam ſequitur neceſſario:quod erat ducen/
dum.Patet etiam ex alio:nam ex hoc ꝙ dicimus,non
omnem hominem eſſe non iuſtum: aſſerimus & ali/
quem eſſe iuſtum:non omnibus enim exiſtentibus
non iuſtis:neceſſe eſt aliquem eſſe iuſtum: & ita hæc
uerba Philoſophi intelliguntur de tertio,nō de ſecun
do adiacente:ut aliqui ex recentioribus ſenſerunt: ꝙ
ſi aliquis diceret poſſe iſtam eſſe uerā:nō exiſtente ue
ra particulari affirmatiua de prædicato finito:dicitur
ut prius ꝙ tunc eſſet uera uſis negatiua:& ita nō eſſet
uerū ꝙ nō omnis:ſed ꝙ nullus: quod in materia con
tingenti abſurdiſſimū eſt:in qua particulares ſunt ue
ræ ex propria natura:ut ex primo priorum declaraui
mus.¶ Ex recentioribus tamen nonnulli aliā & tertiā
literam huius loci addiderunt:quam & nos alias uidi
mus in codice Gręco antiquo,quæ ſic habet in ſecun
da parte.(Eam uero quę eſt,nō omnis homo eſt non
iuſtus:illa quæ eſt,aliquis homo eſt iuſtus:neceſſe eſt
.n.aliquem eſſe)Et dixerunt hanc eſſe rectiorem.Pro
pter uerba illa:neceſſe eſt.n.&c. & expoſuerunt uer/
bum illud de ſecundo adiacente:quod iō dicūt Ariſt.
addidiſſe ut denotaret ex negatiua affirmatiuā ſequi
nō poſſe:niſi cū cōſtantia ſubti.Aliter fruſtra addere/
tur uerbū illud:nā ſi nullus homo ſit,hęc eſt uera:nō
oīs homo eſt nō iuſtus:& tū falſa hæc eſt:aliqs homo
eſt iuſtus.Sed tunc oportet eos reſpōdere probationi
ſuperius factæ.¶ Præterea. ſi idē eſt debere hoc loco,
ꝓpōnes ſe cōſequi & æqualere:ſimileſq; eſſe:patet ꝙ
ſeinuicē inferunt:nō.n.plus una ſignat q̄ altera.Vñ in
quit Ammonius nō ſolū particulares: ſed etiā uſes ſe
mutuo cōſequi dicta rōne.Sequitur.n.illā,omnis ho
mo eſt nō iuſtus:illa nullus homo eſt iuſtus,& econ/
tra ¶ Ad argumentum in oppoſitum infra reſponde
bimus.Sed quęreret aliquis cauſam diuerſitatis,cum
ſupra Philoſophus dixerit ad affirmatiuas negatiuas
ſequi nō tñ ecōtra.cur hic aſſeramus de mēte eius op
poſitū.Rñdet aliud eſſe dicendū in indefinitis, aliud
in determinatis à ſigno uli uel particulari, nā i illis tō
ne idterminationis ſubti poterat đ alio ab ipſo ſubto

tota negatiua uerificari, ut ſupra declarauimus, de q̃ affirmatiua uerificari nõ poterat. In his uero, ũ ñ poſſit ꝑdicatũ niſi de cõtẽtis ſub ſubto uerificari ſi debet remanere determinata ꝓpõ uñs uel particularis, iccirco de his aliter q̃ de ſilis ẽ dicẽdũ. Et qa ſupra diximus negatiuas eẽ in plus affirmatiuis, hic uero æq̃les dicimus negatiuas cũ affirmatiuis, & ecõtra. Hoc ẽt ex mõ loquẽdi Phi arguiť, cũ.n.ibi dixerit duas ſe hrẽ ſm ꝯſitiã, duas uero minime, hic uero id nõ addiderit, credẽdũ eſt uoluiſſe has ſe mutuo ꝯſequi. Hęc aſſerit Ariſt. de ꝯſitia harũ ꝓpõnũ, quæ à ſigno ſunt determinatę. ¶ Ammonius uero auctoritate ꝑceptoris ſui quoſdã adducit canones ſeu regulas inueniẽdi ꝓpões æquiualẽtes. Dicit itaq; ꝓpões ꝯſiderari uel quo ad totũ uel quo ad partes, ſi quo ad partes, duo cõſideranť in eis ſubtũ & ꝑdicatũ, ſi quo ad totũ, ẽt duo, hoc eſt quãtitas & q̃litas, ſi igiť duobus manẽtibus.ſ.ſubto & q̃titate, duo alia mutenť.ſ.q̃litas & ꝑdicatũ, ut ſi una eſt affirmatiua, ſit altera negatiua, & ſi ꝑdicatũ unius ſit determinatũ, alterius indeterminatũ ſit, fient ꝓpões æqualẽtes, ut oĩs hõ eſt nõ iuſtus, & nullus hõ eſt iuſtus, & nullus hõ eſt nõ iuſtus, & oĩs hõ ẽ iuſtus, hñt .n. hæ ꝯditiones prius dictas. Silr, oĩs hõ eſt iuſtus, oĩs hõ nõ eſt nõ iuſtus, & alia hmõi. Ex quo ſequiť male ſorticolas regulas ſuas æq̃pollẽtiarũ aſſignare. Illæ.n. docẽt modũ inueniẽdi ꝓpões oppoſitas potius q̃ ęq̃ualẽtes. Fatuũ.n.eſt dicere q negatio 'præpoſita ſacit uſem, affirmatiuã ęquipollere ꝯtradictorio ſuo, cũ nõ remaneat uſis affirmatiua, fit.n.particularis negatiua q̃ duobus modis dr, ut Ariſt. primo priorũ, & hũc modũ iueniẽdi hmõi ꝓpões ęqualẽtes, quẽ Ammonius tradit ex dictis ꝑceptoris ſui, ſeqtur ẽt Cõmẽtator in expõne ſua. ¶ Sed hic eſt locus arduæ q̃õnis cũ nõ uideať hic canon oĩbus accõmodari in inueniẽda ꝯſitia & æq̃pollẽtia ꝓpõnũ, ſi.n. de nõ entibus eiuſmodi ꝓpões formẽtur, nõ uidebunť æquiualere, una.n. põt uera eſſe, & altera falſa, ſic dicẽdo, Nullus tragelaphus eſt iuſtus, oĩs tragelaphus eſt nõ iuſtus, prima.n.ẽ uera & ſecũda falſa, cũ aſſerat tragelaphũ eſſe, de eo.n.nihil affirmari põt, nã tragelaphus nec eſt iuſtus nec nõ iuſtus, cũ nõ ſit Quod cũ aliqui ex ſorticolis ſine hęſitatione cõceſſiſſent, ex hoc ẽt in maius incõueniẽs inciderũt, dicẽtes q de quolibet nõ abſolute tã ente q̃ ñ ente, ſed ente tm̃, & ꝓ aliquo ſupponẽte uerificať alterũ cõtradictoriorũ incõplexorũ, ex quo coguntť cõcedere nomẽ infinitũ qđ eſt alterũ ꝯtradictoriũ incõplexũ de nõ ente uerificari nõ poſſe. ¶ Alii quoq; ad hoc idẽ aſtruẽdũ qđ iſti aſſerũt, arguũt dicẽtes ex dicto Phi infra, ubi nõ eſt oppõ in adiecto, nec terminus diſtractiuus cogẽs, uerbũ eſt, ꝑ accñs de ſubto ꝓpõnis uerificari, tũc ex ꝑdicatis cõiunctis, licet inferre ꝑdicata diuiſa. Sequeť ergo, tragelaphus eſt nõ hõ, ergo tragelaphus eſt. Cõfirmãt hoc idẽ ex rõne gñali ꝓpõnis affirmatiue, q̃ ꝓ ſui ueritate reqrit actualẽ exñtiã ſubti ſ; multos, uel ſaltẽ potẽtialẽ ſm oẽs, & in prædicatis accñtalibus hoc abſq; aliqua dubitatione uerũ eſt, cũ accñtia nõ poſſint eſſe niſi in ſubto actu exñte. De ꝑdicatis át ſubalibus ẽt uideť neceſſariũ, qm̃ etſi in eis ſubm cõtineat ꝑdicatũ ex rõne ſignãdi & itelligẽdi, tñ quo ad realẽ ueritatẽ hõ nõ põt eſſe aial niſi ſit ſuba aiata ſenſitiua, & ita actu hñs aiam cũ ſit uiuẽs. Eſt át manifeſtũ q nõ ens nõ habet exñtiã, nec actualẽ, nec potẽtialẽ ¶ Cõfirmãt tertio auctoritate Ariſt. q i hoc capite ñ uř ob aliud dicere ex negatiua ſimplici ſeq nõ poſſe affirmatiuã trãſpoſitã, niſi qa negatiua de nõ ente uerificari põt, de quo affirmatiua nõ uerificať, & fuit rõ ſuperius adducta, & infra uř addere cõſtãtiã ſubti, cũ dicit, neceſſe eſt.n. aliquẽ eſſe. Addũt hi & locũ ſatis difficilẽ ex primo priorũ. ca. ultimo. ubi Ariſt. dicit, nõ enti æq̃li nihil ſupponiť, enti nõ ęq̃li aliqd, & hoc eſt inæquale, negãt igiť hi nomẽ infinitum dici de nõ ente. ¶ His rõnibus & auctoritatibus adducti, & ad Ariſt. fortaſſe dicerẽt q particula illa fuit ſuperaddita, q̃ dicit, ſit infinitũ nomẽ, qm̃ ſilr eſt & i eo qđ eſt & i eo qđ nõ eſt, uñ in multis codicibus Latinis nõ repiť, nec eã exponit Auer. cũ aſſerat nomẽ infinitũ ſignãte priuationẽ habitus, priuatio nõ dř niſi de eo de quo & habitus dř ¶ Sed magis mirãdũ eſt de q̃buſdã recẽtioribus, q & Boetiũ & Græcos expoſitores aſſerũt ſe uidiſſe, & particulã illã addũt & exponũt, & dicũt hãc eẽ uerã, tragelaphus eſt nõ hõ, ut & iſtam, equus eſt nõ hõ, & tñ i hac parte ꝑuertẽtes textũ dicũt, ex negatiua infinita particulari ſeq ꝑticularẽ affirmatiuã ſimplicẽ cũ ꝯſtãtia ſubti. Quibus certe dictis qđ põt eẽ pugnãtius? ſi.n. cõcedũt de nõ ente poſſe infinitũ nomẽ ꝑdicari, q̃ neceſſitas cogit ut addamus cõſtãtiã ſubti? Sed ꝑfecto ſi uerũ eẽt qđ aſſerũt i tã apertã imemores cõtradictionẽ nõ inciderẽt. Sed hi oẽs meo iudicio ñ recte ſe hñt in Ariſt. ¶ Dicẽdũ eſt.n. de mẽte eius, ꝓcul dubio nomẽ infinitũ ꝑdicari de nõ ente. Nã iõ ipm infinitũ dicit eẽ Ariſt. qa eodẽ mõ dř de ente & de nõ ente. Cuius forte rõ eſſe potuit ut ex Ammonio põt colligi, cũ nomẽ infinitũ nihil aliud ſignificet q̃ negationẽ illius naturę cui particula negatiua addiť, & hęc negatio ex ſui rõne nihil poſitiuũ inferat. Manifeſtũ eſt ipſam quoq; de ñ ente poſſe affirmari, de ente quoq;, cũ ſub tali negatiõe, oẽ aliud ab ipſa nã cõprehẽdi poſſit. ¶ Prętereа, cũ dicat Ariſt. hoc de uerbo infinito, ut nõ currit & nõ laborat ſine aliq̃ ꝯtrouerſia, & uerbũ infinitũ in uerbũ, eſt, & ꝑdicatũ infinitũ reſoluať & maxime extra orõnẽ, ex oĩum ꝯſenſu, patet q fuit neceſſariũ illud idẽ dicere de noĩe infinito.ſ. q ęqualr diceret & de eo qđ ẽ, & de eo qđ nõ eſt. ¶ Prętereа, Ariſt. expſſe in pte ſequẽti, dicit ualere ꝯñtiã hãc, in ſingularibus ſiqs ita interroget, ẽ ne Soc. ſapiẽs? & rñdeať nõ. illa rñſio negatiua facit ꝓpõnẽ negatiuã illã, nõ eſt Socra ſapiẽs. Ex q̃ poſtea dicit Phs licet iſerre, igiť Soc. ẽ nõ ſapiẽs, ubi maxime patet ex negatiua ſimplici inferri affirmatiuã de ꝑdicato infinito, ſine aliqua ſubiecti cõſtãtia. Qđ ſi qs, ruditer tñ, uellet dicere illud nõ referre in ſingularibus, ſed in uſibus tm̃, ut uideť i lřa Phs dicere. Iſta rñſio nõ deſtruit ꝓpoſitũ, qa ſufficit q hẽamus ex negatiua ſeq affirmatiuã, ſiue i ſingularibus, ſiue uſibus abſq; ꝯſtãtia ſubti. ¶ Amplius, nõne aptiſſi

me

me Ariſt. īfra teſtaꝛ has ꝓpōnes idē ſignare, ē oīs n̄ hō n̄ iuſtus, & illā, nullus nō hō iuſtus ē, ꝙ ſi idē ſignant, una uera exn̄te, alterā quoqȝ uerā eē neceſſe ē, & ſe mutuo ɔſequi. Dīa. n. ſubtorū nihil facit in hoc, cū eadē dīa q̄ eſt ex pte p̄dicatorū poſſit ēt in ſubtis finitis reperiri. ¶ Ad hęc, nōne iſta ē ɔcedēda: tragelaphus ē nō ens. ergo & iſta, tragelaphus eſt nō hō, & ɔn̄tia ē ꝑ prima à ſupiori diſtibuto negatiue ad ſuū inferius, ut dicūt Sorticolę. Nā etſi ens nō ſit ſupius in linea p̄n̄ali, eſt tn̄ cōius & eſſentiale. an̄s eſt uerū, igiꝛ & ɔn̄s. ergo nomē infinitū de nō ente p̄dicaꝛ. Inſup ex rōne ɔtradictionis, fatuū. n. eſt dicere ɔtradictionē cōplexā diuidere tā entia q̄ nō entia, incōplexā uero nō, ſunt. n. æq̄lis ambitus, & in hoc differt oppō cōtradictoria ab aliis. ¶ Adduci ultimo p̄t tot grauiſſimorū expoſitorū, gręcorū p̄cipue, q oēs eā partē exponētes ēt exponūt aliā pticulā. ſ. ꝙ nomē infinitū ęqualr̄ eſt, & in eo qđ eſt, & in eo qđ nō eſt. Nec aliqs eorū illā ī dubiū reuocat, nec aſſerūt aliquē textū uidiſſe ī quo illa pticula n̄ ſit. Boetius quoqȝ inter Latinos, & Diuus Thomas maximę authoritatis ui[illegible]oc idē affirmāt & Alber. cū eis, q̄re indubię tenēdū eſt nomē infinitū de nō ente p̄dicari. ¶ Eſt tn̄ aduertēdū ꝙ cū dicimus de n̄ ente p̄dicari nomē infinitū, p nō ens intelligimus id qđ nō eſt nec pōt eē in rerū nā, ſed apud intellectū eē nihil ꝓhibet, nec ē oino nō ens, tale. n. nec opinabile ē nec noiabile, & nullā penitus p̄dicationē recipere pōt, cū nec ab intellectu imaginabile ſit aut intelligibile. De primo āt hmōi negationes noium finitorū prędicare affirmatiue poſſumus, mediāte uerbo, ē. uñ ueriſſimū ē n̄ poſſe verbū, ē, de aliquo p̄dicari affirmatiue niſi illud aliquo mō ſit, eo igiꝛ mō quo uerbū, ē, de aliquo affirmari p̄t, eo inq̄ mō illud hꝫ eē. ſi ſimpl'r, ſimpl'r, ſi ſm qd, ſm qd, nā oē id đ quo aliqd p̄dicare aggredimur, p intelligi à nobis oino neceſſe ē, & aut ī pura itelligētia totū ſuū eē hr̄e aut ēt p̄eſſe p ſe añ intelligētiam nr̄am. ¶ Ex his facile pn̄t ſolui argumēta in oppoſitū. Ad primū, cui maxie aduerſarii innituꝛ, poſſem prio ſophiſtice r̄ndere ꝙ nullo hoīe exn̄te, nulla ꝓpō eſt, & p ɔn̄s, nec uera, nec falſa. Realius tn̄ r̄ndēdo poſſet dici, ꝙ ſi an̄s ē uerū ex ſuppōne, non repugnat & ɔn̄s eſſe uerū ex ſuppōne, nā ſicut ex ſuppoſito, ꝙ nullus hō ſit, uerū ē, nullum hoiem eē iuſtū, ita uerū ē, oēm hoiem eē nō iuſtum. Nec ex hac ſeqꝛ, oēm hoiem eē, magiſq̄ ex illa, tragelaphus ē nō iuſtus, ſeqꝛ, tragelaphū eē, ut ꝓxime diceꝛ, lꝫ uideaꝛ ꝓpō illa de hoīe exn̄te affirmare non iuſtū, qđ tn̄ falſū ē, nā ex ſuppoſito nullus hō ē. Si. n. illud p̄dicatū, nō iuſtū eēt p̄dicatū determinatū qđ nō poſſet niſi de re exn̄te p̄dicari, illđ utiqȝ uerū eēt, ſed qa nō ē p̄dicatū determinatū, non reqrit exn̄tiā actualē ſubti, ſed ſolū talē ad q̄ p p̄dicatū reſtringiꝛ, & illa ē exn̄tia ſm qd, nulla aūt ſcā ſuppōne in illa negatiua de hoīe exn̄te negaꝛ hoc p̄dicatū iuſtū, nā ī ꝓpōnibus negatiuis nō negaꝛ ſubtum, ut multi falſo credūt, ſed ſubto ſuppoſito negaꝛ p̄dicatū ab illo. ¶ Dici ēt poſſet & tertio ꝙ ſuppō ē ipoſſ. Et iō Gręci ſilē argm̄ nō formāt ꝓcedēs ex ſuppōne ipoſſi, ſꝫ đ nō ente ut tragelapho.

Et erat argm̄ ſcđo loco ſcm̄, ad qđ r̄ndeꝛ ɔcedēdo ɔn̄tiā, & dđo ɔn̄s eē uerū ſicut & an̄s, & cū ſubiūgiꝛ. ergo tragelaphus ē, negaꝛ ɔn̄tia, & quū dr̄ nō eē ibi oppoſitū in adiecto, nec terminū di[illegible]iuū. ergo ualere ɔn̄tiā. R̄ndeꝛ ibi eē terminū diſtractiuū, qa nomē ifinitū diſtrahit ꝑ p negationē iclſam ob q̄ nō ē magis natū de nō ente uerificari q̄ ente. Nō. n. ɔcediꝛ tragelaphū eē, ſꝫ totū hoc qđ ē nō hō, ſicut & cū dicimus, Home. poeta ē, nō. n. dicimus, Homerū eē, ſed eē poetā, qđ eſt eē ſm qd. Iō nō licet iferre eē abſolute ꝓlatū, qa illđ ſignificat rē ſimpl'r eē. ¶ Sed ɔtra iſtā r̄ſionē arguiꝛ, qa exēplū nō ē ad ꝓpoſitū, nā tūc terminus pōt facere diuerſitatē in ɔn̄tia qn̄ multipl'r ſumi pōt, ut ī ꝓpoſito Homerus, quū. n. dr̄, Home. poeta ē, hic ſumiꝛ ut poeta ē, quū aūt dr̄, Home. ē, tunc refert ad Home. q fuit. Iccirco ɔn̄tia nō ualet, ſed de hircoceruo hoc dici non pōt, cū nō poſſit niſi uno mō ſumi, dr̄ ꝙ etſi hircoceruus p ſe ſūptus non hēat niſi unū ſignatū, tn̄ rōne diuerſorū p̄dicatorū p̄t reſtrigi ad duo ſignata, quū. n. uerbū, ē, p ſe ſumptū nō ſit natū p̄dicari niſi de re ſimpliciter exiſtēte, tūc reſtringit ipſum ad ſimpl'r eē, ideo cōſequētia nō ualet. ¶ Sed iterū inſurgit dubiū, qa cū eſſe ſm qd p̄ſupponat eē ſimpl'r, nō uideꝛ de tragelapho poſſe aliqd p̄dicari ſm qd affirmatiue, quū tragelaphus nō hēat eē ſimpl'r. ¶ Ad hoc p̄t r̄nderi ex p̄miſſo notabili, nā ī ꝓpōnibus eē p̄dicati p̄ſupponit eē ſubiecti, ita in ꝓpoſito dicimus, cū de tragelapho p̄dicamus, nō hō tragelaphus hꝫ eē intelligibile, & non ē oino nō ens. De ſimpl'r. n. nō ente nihil p̄dicari p̄t, ad id qđ addiꝛ ex rōne ꝓpōnis affirmatiuæ, dr̄ ꝙ id hēt ueritatē in ꝓpōnibus affirmatiuis in qbus uerbū, ē, p ſe p̄dicaꝛ, nō aūt in qbus p accn̄s, & ſit cū adiūcto & rōne adiūcti, & pōt dici ꝙ eo mō quo uerbū, ē, de aliquo ſubiecto p̄dicaꝛ ī ꝓpōne affirmatiua ēt exn̄tia ſubti ſupponiꝛ, ut prius dcm̄ ē. ¶ Ad aliā ɔfirmationē q̄ ꝓcedit ex dcō Phi ſupra r̄ſū eſt, lr̄am exponēdo. Et ulterius dr̄ ut Ammoni. aſſerit, ꝙ ibi nō affirmabamus negationē p̄dicati finiti p ſe ſūptā ī plus eē, affirmatiōe p̄dicati ifiniti, hoc. n. ē apte falſū, ſed totas ꝓpōnes ut p̄dicata ſumētes totā negationē dictā affirmationē ī plus eē dep̄hēdimus, qm̄ tota negatio de his q̄ oino hoies nō ſūt uera ē, nā de cane uerū ē dicere ipm̄ n̄ eē hoiem iuſtū, ipſa tn̄ affirmatio ē falſa, nō qa p̄diceꝛ nō iuſtū, ſed qa q̄ ſunt alia ab hoīe aſſerit eē hoies nō iuſtos, ſumēdo āt p̄dicata p ſe, ut n̄ eē iuſtū, & eē nō iuſtū abſqȝ dubio idē ſunt. ¶ Ad aliud, quū arguiꝛ Ariſto. addidiſſe ɔſtātiā ſubti, Dico ꝙ ſequēdo aliorū expōnes nō ē illđ uerū. ¶ Ad ultimū ex. i. Priorū. dr̄ ibi Ariſto. ſumere illa & determinare de illis de qbus uerbū, ē, p ſe p̄dicaꝛ, nō āt p accn̄s, & tūc nō ęq̄le nō ſumiꝛ ut uere ɔtradictoriū ęq̄lis, ſed q̄ſi oppoſitū priuatiue ut ipē ī lr̄a dicit. Et hęc de hac q̄ōne dcā ſufficiāt diſputatiue & probabiliter, exercitii itellectus gratia, quum de ea parum ab aliis exquiſitum inuenerim.

FINIS.

Venetiis apud Hieronymum Scotum.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ROMA
Via della